

PRIVILEGIORUM
IN PERSONA
SANCTI PETRI
ROMANO PONTIFICI
A CHRISTO
DOMINO
COLLATORUM
VINDICIÆ

In duas Partes, & quinque Tomos distributæ

A F. HIEREMIA A BENNETTIS
CAPPUCCINO.

PARS II. TOMUS V.

ROMÆ MDCCLIX.
TYPIS HÆREDUM JO: LAURENTII BARBIELLINI

SUPERIORUM FACULTATE.

APPROBATIONES.

OPus, Cui Titulus: *Privilegiorum in Persona S. Petri Romano Pontifici a Christo Domino collatorum Vindiciæ in duas Partes, ac Tomos quinque distributæ* a R. P. F. Hieremia a Bennettis nostri Ordinis Cappuccinorum Prælectore, ac Guardiano, summa vi, acri ingenio, ordinata methodo, ac luculentissimo stylo elaboratum, attente, nec non jucunde perlegi, jubente Reverendissimo P. Seraphino a Capricolle meritissimo Generali. Et quia nil Catholicæ fidei dissonum, nil Christianis moribus adversum in eo offendi, ideo publicis Typis dandum nedum existimo, imo peropto: in hac etenim sum sententia: Polemicum Armentarium istud esse, quo sive gladios ad feriendum, sive scuta ad hostilia tela retundenda Studiosi cuncti desumere possunt, ac præcipue debent S. Francisci Filii, pro illius nimirum Cathedræ defensione, ac munimine, cujus infallibili veritati, ac concessæ divinitus potestati Seraphicus S. Pater illos subditos esse speciali lege devovit.

Romæ hac die 2. Julii 1758.

F. Hilarion a Feroleto Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Cappuccinorum Ex-Provincialis, ac Definitor Generalis.

QUod de Privilegiis Romani Pontificis a primis usque sæculis sensit, tenuitque ipsa universalis Ecclesia a Reverendo P. Hieremia a Bennettis Concionatore, ac Philosophiæ, & Theologiæ Exlectore, nec non Guardiano Cappuccino in opere, cui Titulus: *Privilegiorum in Persona S. Petri Romano Pontifici a Christo Domino collatorum Vindiciæ in duas Partes, ac Tomos quinque distributæ*: de mandato Reverendissimi Patris Seraphini a Capricolle totius nostri Ordinis Ministri Generalis, summa animi mei voluptate perlecto, mira eruditione in lucem prolatum, plurimisque undique petitis argumentis confirmatum, constabilitumque sum admiratus. Ea propter quum nihil, quod vel mores, vel fidem lædat, offenderim, quo Romani Pontificatus, vel Heterodoxis Osoribus, vel Orthodoxis Censoribus omne præcludatur effugium, atque ad eorum omnium utilitatem, qui ad capessendam veritatem optime sunt instituti, ac comparati, publica luce dignum censeo.

Romæ apud Immaculatam Conceptionem die 4. Julii 1758.

F. Josephus Maria à Savorniano Ordinis Minorum S. Francisci Cappuccinorum Ex-Provincialis, & Definitor Generalis.

NOS F. SERAPHINUS CAPRICOLLENSIS

Totius Ordin. Fratr. Min. S.FRANCISCI Cappuccinorum

Minister Generalis (licet immeritus).

Reverendo in Christo P. F. Hieremiæ a Bennettis Concionatori, & Prælectori nostræ Provinciæ Cappuccinorum Pedemontanæ salutem, & omne bonum.

CUm juxta Apostolicas, nostrique Ordinis Constitutiones per duos idoneos, ac Definitores Generales, veluti Theologos Censores revisum fuerit quoddam a te Opus compositum, cui Titulus: *Privilegiorum in Persona Sancti Petri Romano Pontifici a Christo Domino Collatorum Vindiciæ in duas Partes, ac Tomos quinque distributæ* &c. Tenore præsentium ad salutaris obedientiæ meritum, facultatem tibi impertimur, quatenus, servatis servandis, pro utilitate publica Typis mandare possis.

Datum in nostro Conventu Urbis die 6. Julii anno 1758.

F. SERAPHINUS, *qui supra*.

Opus

A. M. D. G.

Opus hoc Rev. admodum Patris Hieremiæ de Bennettis ex Ordine Minorum Cappuccinorum jussu Reverendissimi Patris Josephi Augustini Orsi S. P. A. Magistri accurate, cogitateque a me lectum *Omnia Privilegia B. Petro Apostolorum Principi, in ejusque Persona Romano Pontifici a Christo collata* ita copiose, & orthodoxe explicat, ita erudite, solideque confirmat, ut non immerito pulcherrimum, absolutissimumque Opus appellari possit; ac dignum mihi propterea visum sit, quod ad majorem Christianæ Reipublicæ utilitatem Typis edatur; quum in eo nihil offenderim, quod a Fide Catholica, aut bonis moribus abhorreat.

Ex Aracæli die 20. Novembris 1758.

F. Johannes de Luca Venetus Episcoporum Examinator.

IM-

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſs. P.Magiſtro Sacri Palatii Apoſtol.

F.M. de Rubeis Patr. Conſtant. Viceſg.

IMPRIMATUR.

Fr. Vincentius Elena O. Præd. Reverendiſs. Patris Mag. Sacri Pal. Apoſt. Soc.

ELEN-

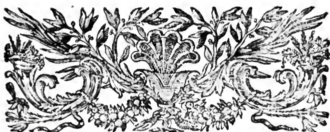
E L E N C H U S

PARTIS II. TOMI V.

V I N D I C I A R U M.

EX

EX POTESTATE

Suprema Pontificis in Caussis præsertim Fidei.

ARTICULUS XI.

De Hæreticorum confugiis ad Apostolicam Sedem, & confessionibus eidem redditis.

PROLEGOMENON.

Anctæ Romanæ Ecclesiæ, apposite inquiebat S. Augustinus lib. de utilit. Cred. cap. 17, *Nolle primas dare, vel summæ profecto impietatis est, vel præcipitis arrogantiæ*: nolle ei nempe summum illum Sacerdotii deferre gradum, quo tanquam Ecclesiarum omnium Mater, ac Magistra a Christo D. constituta a tota retro Antiquitate religiose habita semper est, ac suspecta. Qua perinde gravissima eos proxime sententia percelli, (atque percellerentur utinam heterodoxi dumtaxat, non etiam Catholicorum complurimi!) quis dubitet, qui geminas eidem Primatui adnatas prærogativas, & Ecclesiastici Principatus velut individuas partes, supremam scilicet in decernendo auctoritatem, ac in docendo indefectibilitatem, abjudicare non ambigunt? At enim hos ego impietatis, & arrogantiæ pro-

EX POTESTATE

Suprema Pontificis in Caussis præsertim Fidei.

ARTICULUS XI.

De Hæreticorum confugiis ad Apostolicam Sedem, & confessionibus eidem redditis.

PROLEGOMENON.

SANCTÆ Romanæ Ecclesiæ, apposite inquiebat S. Augustinus lib. de utilit. Cred. cap. 17, *Nolle primas dare, vel summæ profecto impietatis est, vel præcipitis arrogantiæ*: nolle ei nempe summum illum Sacerdotii deferre gradum, quo tanquam Ecclesiarum omnium Mater, ac Magistra a Christo D. constituta a tota retro Antiquitate religiose habita semper est, ac suspecta. Qua perinde gravissima eos proxime sententia percelli, (atque percellerentur utinam heterodoxi dumtaxat, non etiam Catholicorum complurimi!) quis dubitet, qui geminas eidem Primatui adnatas prærogativas, & Ecclesiastici Principatus velut individuas partes, supremam scilicet in decernendo auctoritatem, ac in docendo indefectibilitatem, abjudicare non ambigunt? At enim hos ego impietatis, & arrogantiæ

profecto non accusabo apud Ecclesiæ Patres sive Græcos, sive Latinos, in hanc utique cum S.Augustino unanimes conspirantes veritatem, cui Osores isti victas dare manus detrectant, condemnabunt magis ipsimet Acatholici cum veteres, tum novatores, quorum utique hac in re minime suspecta haberi poterit fides, quasi Romanorum Pontificum amplificandis, exaggerandisque prærogativis studuerint plus æquo, fuerintque propensi, qui factis, dictisque, idest tam confugiis ad Apostolicam Sedem interpositis, quam confessionibus sacratissimæ eidem Sedi repensis, eas esse dubio procul Romani Pontificis ambas prærogativas ejusdem Primatui congenitas, conglutinatasque, ultro citroque fassi, professique sunt: abunde siquidem honesto viro, æqui bonique æstimatori videri debet, si veritati alioquin apertissimæ, de qua dubitatio vel levis majores nostros nunquam incessit, detur ab inimico homine testimonium. *Firmum est*, ajebat opportune Novatianus lib. de Trinit. cap.18. inter opera Tertulliani, & S. Cypriani sæpius recensito, ac separatim vulgato an.1709. Lond. a Willelmo Wistono Arianismi eumdem accusante, nec non ab Edmundo Welkmanno an. 1724, & a Johanne Jaksonio an. 1728. ab hac macula illum abstergentibus, *Firmum est*, inquam, *genus probationis, quæ ab Adversariis sumitur, ut veritas etiam ab ipsis inimicis veritatis probetur*. Et rursus S. Eucherius hom. 2. de Pasch. *Validis absque dubio*, inquiebat, *nititur privilegiis, qui caussam asserit de Adversarii instrumentis*. Non ero tamen hac in re minime necessaria prolixior; neque, quo par esset, ac possem, argumentum hoc persequar, de quo copiosius me aliis in locis agere memini.

Ut igitur a confugiis, quæ vice plus simplici ad Apostolicam Sedem, velut ad supremum Ecclesiæ Tribunal, ab Hæreticis habita sunt, dicendi exordium capiam, Marcion genere Ponticus a patre Episcopo, filio longe meliore, cui molesti, ingrati, perque graves ipsius erant mores, sed & suspecta evaserat fides, ab Ecclesia ejectus, quum sibi ademptum omnem prorsus in patris gratiam redeundi, amissumque in Ecclesia gradum recuperandi modum frustra sæpe tentatum perspexisset, ut voti demum compos fieret, unum sibi superesse adhuc aditum haud difficilis intellexit, scilicet si Apostolicam adiret Sedem, ac in Romanæ Eccle-

siæ

siæ communionem adreperet. Ut præconceptam itaque spem ratam faceret, perduceretque ad optatum exitum, quod animo induerat, propositum, Romam profectus, nullum non lapidem movit, ut Romana Civitate donaretur, ac nobilissimæ Ecclesiæ, ex qua profecto in Ecclesiam universam intemerata Christianæ communionis jura dimanare non ignorabat, Sacrorum jungi consortio ex sententia succederet, quin etiam in Clerum, ut immigrandi aditum sibi aperiret, nihil non egit, fategitque. At enim comperta improbi hominis fraude, subdolaque fide ad omnem fallendi artem composita, Presbyteri, qui post S. Hygini obitum Ecclesiam administrabant, ejusdem fores nequidem patere ei passi sunt. Videsis, ut rem uberius denarrent S. Irenæus lib. 1. cap. 28, Tertullianus de præscrip. cap. 30, S. Ephiphanius hær. 42, & Philastrius de hæres. cap. 46. Non itaque veteratorem istum fugiebat supra Episcopos omnes, qua late patet Orbis, Romanum Pontificem auctoritate longe præstare, ipsiusque unius judicio omnium Episcoporum sententiam cadere, aut stare. Tertullianus porro loco mox indicato auctor est a Marcione ad communionis jus comparandum in Ecclesiam Romanam ducenta inlata fuisse sestertia, ex quibus aureorum quinque confici millia observarunt B. Rhenanus, Budæus, Pamelius, ac Baronius ad an. 167. n. 6; pœnitentiæ quin etiam locum eidem factum commemorat ea lege, ut quos in errorem abduxerat, ad unitatem redintegrare conaretur, quam morte præventus adimplere nequiverit. At vero lapsum hoc loci Tertullianum, quamque de Marcione describit, periocham in Cerdonem potius quadrare ex SS. Irenæo lib. 3. cap. 4, & Epiphanio hær. 42. n. 2. etsi haud imperite augurentur Lupus in schol. ad cap. 30. de præscrip., Tillemontius tom. 2. p. 609, & Coutantius in epist. Rom. Pontif. pag. 62. §. 1. n. 3, confer tamen, quæ dixi tom. 3. Art. 5. §. 1. pag. 378, & seq. Nec prope, nec procul hinc aberant Montanistæ, qui tametsi condemnati, in Oriente quidem in Conciliis Anchialensi sub Sota, cui interfuit S. Serapion Antiochenus, de quo Eusebius lib. 5. cap. 19; & Hierapolitano ab Episcopis 26. habito, cui præfuit S. Apollinarius, teste Auctore Synodici apud Justellum tom. 2., in Occidente quoque in Conciliis Aquilejensi sub S. Sotere ab Episco-

 pis

pis 12 ; & Lugdunensi sub S. Irenæo apud eumdem Synodici Auctorem, Eusebiumque lib. 5. capp. 3, & 4, rati nihilo secius cuncta omnia contra se acta fore perquam facile, ut in nihilum cederent, si vel in unius Romani Pontificis communionem irrepere sibi fas foret, ad eumdem, qui Baronio est S. Anicetus, S. Soter aliis, Valesio, & Massuetio S. Eleutherus, S. Victor Ludovico du Four, Pagio, & Coutantio, aliisque, quibus favere videtur S. Optatus lib. 1, est S. Zephyrinus, confugerunt: a quo principio quidem Ecclesiæ communio, si fides adhibenda est Tertulliano lib. adv. Praxeam cap. 1, eis est restituta, quippe quotum pietatis fuco, fictaque pœnitentia deceptus fuerat, sed a Praxea, qui sectæ nefandissimæ valedixerat, certior factus, hominumque detecta fraude, Montanistas abstinuit, & anathemate damnavit. Non moror heic autem Bovverum hist. Pontif. par. 1. §. 53, aut Schuzium in dissert. hist. theolog. de infallib. Roman. Pontif. Αὐτοκατακρίτῳ, idest a se ipsa damnata de genere Protestantes Montanismi hæresim S. Victori impudentissime aflantes, siquidem hanc ab eo labem abunde detersit, ac Sycophantas istos depexuit vir doctiss. Wilibaldus Heissius Ord. Min. vindic. Sum. Pontif. par. 2. Sæculo II. cap. 15. art. 4. §. 3, & art. 5. §. 2.

Origenes quum plurium, graviumque errorum personam sibi impositam intellexisset, gravissimeque propterea apud probos fama se laborare, quin etiam damnationi perinde in se a Demetrio Alexandrino ejaculatæ subscripsisse Romanum Pontificem, quem S. Pontianum autumat Coutantius pag. 116. §. unic., maculam omnem, ac suspicionem ab se amoliri, & abstergere, non quidem apud Alexandrinum Præsulem, sed apud S. Fabianum Pontificem M. officio, religionique duxit. Cujus rei gratia ad ipsum epistola exarata, testibus Eusebio lib. 6. cap. 26, & S. Hieronymo epist. 65. ad Pammach., & Ocean. cap. 4, exsecrari se quidem ait, quod ejusmodi scripserit, sed accusare quoque Ambrosium ceu scandali auctorem, deque temeritatis caussa eumdem postulare, quod secreto ad amicum scripta in palam imprudenter produxisset. Perspectum itaque, atcteque persuasum animo habebat supremum controversiarum de Religione Judicem Romanum esse Pontificem, cui profecto a cunctis, qui nomine censeri

ri vellent christiano, exacta fidei ratio foret reddenda. Ad hæc Ruffinus ejusdem interpres, ac defensor, ea de causa se, perinde atque Origenem, fama apud bonos haud leviter laborare percipiens, adeo nec hebes, nec in historia Ecclesiastica hospes erat, quin suæ & famæ, & fidei meliori altera consultum iri ratione non posse facile perspiceret, quam si apud Sedem Apostolicam erroris maculam omnem prorsus elueret. Ea de re primum a S. Siricio, cui nondum comperta erat hominis sublesta fides, litteras, quas, *Formatas* nuncupant, quasque tanquam fidei tesseram catholicis impertiri Episcopis solemne erat, impetravit, eisque postea jactabundus, teste S. Hieronymo in epist. 16. ad Principiam, & lib. 3. Apolog., a S. Anastasii litteris ad Johannem Hierosolym., & Venerium Mediol., quibus adornata ab ipso Origenis latina versio, ceu multorum errorum undique scatens accusabatur, se se tuitus est, & defendit. Præterea se ubique lacessitum, vellicatumque ob eosdem Origenis errores, quibus versionem asperserat suam, nec modum detrectationibus de se ullum imponi modum intelligens, suæ ut opitularetur famæ, fideique integritati, de qua graviter apud Catholicos periclitari, ac in dies magis, magisque decedere comperiebat, ad S. Anastasium Siricii successorem Apologia inscripta inter opera, S. Hieronymi tom. 5. edit. Martianæi pag. 259. rejecta, ab se quidem Origenis libros περὶ ἀρχῶν de Principiis latinos factos fatetur, ab ejusdem tamen placitis se valdequam abhorrere profitetur, cujus utique rei vadem, testemque vult esse formulam, quam fidei suæ eidem emittit, propria eadem faciens ipsa, *Quæ etiam Apostolica Sedes tradere, & docere consuevit*, contestatus tandem ad calcem epistolæ se in ea commori velle fide, quam cum Romana tenerent Ecclesia Alexandrina, & sua Aquilejensis: siquidem non eum latebat S. Romanæ Ecclesiæ præ ceteris cunctis cum dogmatum, tum Decretorum habendam esse rationem.

Porro a S. Anastasio exaratam hoc de argumento epistolam ad Johannem Hierosolym. confictam de industria, ad calumniam struendam, a S. Hieronymo suspicatus olim est Ruffinus, ac recens suppositionis adhuc suspectam habere non destitit Petrus Halloixius de vita Origenis p. 333. At neutri dubitandi locum reliquit S. Doctor

ctor lib. 2., & 3. Apolog. Ex eadem epistola anathemate confossum a S. Anastasio Ruffinum existimant Garnerius epistolam ab se editam ad calcem Marii Mercat. ideo interpolare non veritus, Pagius ab eodem in errorem inductus ad an. 401.n.9, non secus ac Sommier lib. 4. hist. dogm. S. Sedis cap. 4, ac Blanchinius in Not. hist. ad S. Anastasium; idque indicare videtur S. Hieronymus lib. 3. adv. Ruffin., & epist. 16. ad Princip. At versionem quidem ab eo adornatam damnatam a Pontifice, non etiam Ruffini personam, verius censent viri Cl. Fontaninus hist. litter. Aquilejensis cap. 19, Coutantius in monito prævio ad epist. 2. S. Anastasii, Vallarsius in adnot. ad epist. 127, olim 16. S. Hieronymi ad Principiam, Bernardus de Rubeis de antiq. Eccl. Aquil. monum., Cacciarus in historica dissert. pro Ruffino par. 2. §. 22., quem & §. seq. a nota Pelagianismi ipsi a Baronio, Norisio, Natali, Pagio &c. impacta abstergit, & Orsius hist. Eccles. lib. 22, hisce sane haud contemnendis ducti momentis. Nam S. Anastasius in epistola ad Johannem Hierosolym., cujus, præter editam, antiquissimum exemplar inter Codices Sæculo IX. collectos a Pacifico Ecclesiæ Veronensis Archidiacono servari in Archivo ejusdem Cathedralis testatur Cl. Blanchinius in Not. ad S. Anastasium tom. 3. sect. 40. p. 62, & in epistola ad Venerium Mediol., quæ in nova operum S. Hieronymi editione a Vallarsio Clas. 3. n. 95, & ex ipso a Mansio in Supplem. Concil. tom. 1. pag. 258. exhibetur, inscripta tametsi ad Simplicianum, S. Anastasius, inquam, a Ruffino elucubratam equidem librorum Origenis de Principiis latinam versionem improbat, illius tamen personæ parcit, atque suspicione laborare illum utique scribit, latere se vero, num idem hæreticum gereret animum, Origenisque erroribus opinione adhæreret. Præterea Ruffino communione, quinimo amicitiæ necessitudine conjunctissimos sese dedere, quoadusque in vivis egit, Viri sanctissimi, Venerius Mediolanensis, Chromatius Aquilejensis, Laurentius Concordiensis, Petronius Bononiensis, Gaudentius Brixiensis, Paulinus Nolanus, Augustinus Hipponensis, & Johannes Hierosolymitanus: absit autem tales tantosque Præsules societate, gratiaque sua donatum voluisse hominem hæreticum, cum Origene eodem in luto hærentem, ideoque ab Apostolica Sede Ecclesiasti-

ſiaſtica communione mulctatum exiſtimemus. Poſtremo S. Gelaſius in decreto de Libris Canonicis,& Apocryphis Ruffinum *Religioſi* hominis titulo cohoneſtare non dedignatuseſt, id unum admonens illum aS.Hieronymo circa liberum arbitrium nonnulla erroris nota inuſtum. Putasne vero a S. Gelaſio eo honoris nomine decoratum hominem, cui S. Anaſtaſius hæreſis dicam inflixiſſet, quemque irrogato anathemate ab Eccleſia abſtinuiſſet, ſuaque a ſocietate feciſſet extorrem? Legendæ etiam litteræ Apoſtolicæ Benedicti XIV. ad Johannem V. Portugalliæ Regem, ubi de Ruffino eruditiſſime pro more diſſerit: cæterum de libro περὶ ἀρχῶν latine a Ruffino reddito agit & diligenter Walchius diſſert.de Pelagianiſmo ante Pelagium. Interea Coutantius inNot.ad Apolog.Ruffini, Cacciarus, & Orſius loc. indic. obſervare non deſinunt S.Hieronymum equidem de Ruffino victoriam retuliſſe, non nihil tamen cenſuræ modum exceſiſſe, neque ſatis Ruffini objectis occurriſſe, quæ præſertim ex ipſius Commentariis in Eccleſiaſtem, atque in Epiſtolam ad Epheſios, Origenis placitis omni ex parte refertiſſimis, inſtruxerat.

In viam redeundo nunc meam, unde paulliſper deflexeram, paucis, quoad ejus fieri poterit, perſtringam, quæ huc conferunt, alibi tamen uberiori perſequutum oratione me memini. Fortunatum, ut damnationis fulmen arceret a capite, ad Petri Cathedram cum quinque pſeudo-Epiſcopis, qui ei ſacrilegas impoſuerant manus, appellatione interpoſita confugiſſe, auctor eſt S. Cyprianus epiſt.55. ad S. Cornelium edit. Pamel., ſive 59. edit. Oxon. Quos proxime imitati Donatiſtæ adverſus Cæcilianum Epiſcopum Carthaginenſem S. Melchiadis tribunal adiere, alterum ſane eidem minime ſuperſtare perſuaſum habentes. Donatus nimirum a Caſis nigris cum 10. Epiſcopis partibus ſuis individue addictis, Pontifice coram cauſſam pro ſe, ſuiſque contra Cæcilianum dicturus, comparuit: quamvis poſtea cauſſa lapſus, apud Synodum Arelatenſem experiri rurſus judicio maluerit, atque ab iſta, in qua pariter ceciderat cauſſa, ad Conſtantinum Imp. provocare non erubuerit: quo de argumento alibi abunde. Quod mirum videri non debet, quippe manendi in ſententia iſtiuſmodi homines non uſum habent. Quæſo vero, fuit ne unquam peſtilentius furentium hominum genus,

nus, qui ad oppugnandam Ecclesiam exasperioris impetu odii se contulerint, & ad catholicos Episcopos exiliis, carceribus, plagis, mortibus affligendos, divexandos, deque medio, si fieri posset, delendos, omnem præsidii modum ab arte, a vafritie, ab audacia, a violentia, a mendacio, a maledicentia comparare magis sategerint, quam Ariani? At hi tamen non adeo sensum exuerant omnem, quin propitium habendi Romanum Pontificem necessitatem incumbere sibi perciperent, quo infesto, inque partes ingredi suas refragante, fore perquamfacile, ut conatus suus frustra tadem cederet omnis. Ergo, qui familiam ducebant, Eusebiani cum privatis, tum publicis in Conventibus pessimæ causæ suæ prospexisse meliori, quo potuissent modo, parum habentes, litteris missis, legatisque, quorum partes cum explevere, tum promovere Macarius, Martyrius, Hesychius, Carponas, & Pistus, de quibus loquitur S. Julius in epist. ad Eusebianos apud S. Athanasium in Apolog. 2, ad Apostolicam Sedem plurimi criminis nomine S. Athanasium detulere, ut ei nempe motæ in Arianos quæstionis vicem rependerent, quodque maxime ipsorum intererat, impactam maculam hæresis eluere, ac Romanæ Ecclesiæ communionem suffurari conati sunt. Quorsum hæc? nisi exploratum vel hæretici isti habuissent, posse supra Episcopos omnes unum Romanum Pontificem, cujus dicto obedientes esse, doctrinæque inhærere omnes deberent, qui Catholico vellent censeri nomine. Quod autem hi per litteras, legatosque procurarunt, id per semet præstare duxere Valens, & Ursacius, magni inter Arianos nominis homines, qui eidem Pontifici libello pœnitentiæ ultro oblato, veniam poscentes eorum, quæ impie contra S. Athanasium peccaverant, ea lege impetrarunt, ut anathema Ario dicerent, & voci ὁμόυσιον subscriberent. Ita referunt S. Hilarius frag. 2., & S. Athanasius in epist. ad Solit. Confer notas Doctiss. PP. Benedict. in præf. locum S. Hilarii, & Hermantium in elucidatione ad S. Athanasium tom. 1. in ejus vita, ac Pagium ad an. 347. n. 10, & seqq. Quæ, sodes dic, quid aliud significant, nisi vel ab Arianis Sedis Apostolicæ Tribunal tanquam omnium supremum agnitum, & assertum, eidemque reddendam ubique gentium ab Episcopis rationem?

Atque ex his habes, quibus manifestæ suppositionis cum Baro-

Baronio, Binio, & Labbeo redarguas epistolam, qua fertur Liberius de damnato Romæ S. Athanasio Ursacium, Valentem, ac Germinium certiores fecisse. Quamquam si postea eò impudentiæ inauditæ, impietatisque progressa legitur Arianorum procacia, ut in S. Julium sententiæ iniquissimæ telum intorserint, non hinc prior optima de potestate Romani Pontificis labefactatur persuasio: quid enim frequentius hominibus hujusce furfuris, ut quos desperatæ caussæ furor semel abstraxit, in diversas, & adversas rationes perinde distrahat, & abripiat? Ita nempe iterum exemplo confirmant suo iidemmet Ariani, qui e Synodis Sirmiensi, Ariminensi, ac Seleuciensi litteris, ac legationibus repetitis, Imperatorisque insuper Constantii opera adhibita, Liberium P. M. suas in partes trahere pertentarunt. Quorsum id, nisi quia suarum summopere esse rationum non ignorabant, assertorem habere Romanum Pontificem? At enim res ex voto non cessit: quamvis enim Sirmiensi formulæ syngrapham adjecisse feratur, Ariminensi tamen apponere detrectasse non modo, sed imo Acta omnia damnasse, auctores liquidi sunt, ac locupletes S. Siricius in epist. ad Himerium Tarac., ac Theodoretus lib. 2. cap. 17. Quid ad hæc, quod Semiariani Eustathius Sebastenus, Silvanus Tarsensis, & Theophilus Castabalensis e Synodo Lampsacena anno 365. ad Liberium litteras communionis postulatum profecti, ea lege demum impetrare meruerunt, ut fidei, quam Romana teneret Ecclesia, juxta formulam a Concilio Nicæno elucubratam, professionem coram Pontifice emitterent? Quas litteras, de quibus loquuntur S. Basilius in epist. 82, Socrates lib. 4. cap. 12., & Sozomenus lib. 6. cap. 11, ubi primum Synodo Tyanensi anno 367. exhibere licuit, suis extemplo Sedibus restituti sunt, neque quidpiam amplius negotii facessitum est illis. Tanti nempe Romani Pontificis fiebat potestas, ac de fide pronuntiatum, ut vel a Semiarianis suspicio omnis amoveretur, si semel eos a Romano Pontifice communionis gratia donatos constaret; ideoque suo iidem starent loco, a quo deturbari nequidem a Concilio possent, postquam id jussisset Pontifex. Confer doctiss. Coutantium in Monito prævio ad Liberii epist. 14. pag. 450.

Tantus profecto nondum veteres illos Veteratores obduxerat stupor, quantus postea Novatores turpiter occupavit, quin

lib. 7. cap. 3. Postremo ad eumdem S. Damasum Priscillianus, Instantius, & Salvianus ob hæresim in Concilio Cæsaraugustano (anno 381. non utique, veluti Baronio, & Coutantio visum est, sed anteriori 380, uti Pagio, & Harduino ex Æra 418. advertere licuit), anathemate damnati, & loco dejecti, Romam profecti confugerunt, caussam suam contra Synodi sententiam dicturi. Sua itaque summopere interesse sciebant, si stantem pro se Pontificem haberent; foreque necesse, ut sententia penitus caderet Synodus. Verumtamen voti nequaquam compotes sunt facti: siquidem a Pontifice fraude detecta, compertoque jampridem hominum ingenio, quibus mentiri, ac pejerare religioni non erat, ne in conspectum quidem admissi sunt, Severo Sulpitio teste lib. 2. hist. sacræ, quo loci subjungit eosdem ad se accedentes adversatum fuisse Mediolanensem Antistitem S. Ambrosium. Quod dictum eo demum accipi sensu non patiar, quo imaginatur Coutantius, id est arbitratus in Not. epist. non extantium S. Damasi §. 12. n. 18. pag. 597. hac agendi ratione SS. Damasum, & Ambrosium docuisse, quo loco Synodorum latæ in hæreticos sententiæ haberi debeant: quandoquidem ex innumeri aliis exemplis discimus a Romanis Pontificibus pro suprema potestate Synodorum in hæreticos prolata judicia fuisse non infrequenter ad incudem revocata.

Non opus est pluribus hanc persequi rem, de qua mihi sermonem instituendi sæpius occasio recurrit: summis dumtaxat tangam digitis, quæ huc magis conferre videntur, aliis vero in locis fusiori tractanda calamo dimitto. Pelagium itaque, Cælestiumque contra Synodorum sententias ad SS. Innocentium, & Zosimum supplices confugisse fide affirmant sua S. Augustinus lib. de gratia Christi cap. 30, & seqq., lib. de peccato Orig. cap. 5, & seqq., & lib. 2. contra Julian. circa finem, ac Marius Mercator in Common. cap. 1. Ad eumdem S. Zosimum geminas ab se scriptas epistolas, quibus a Pelagiana se expurgare hæresi studuerat, ideoque in Pontificis irrepere gratiam, memorat Julianus apud S. Augustinum lib. 1. oper. imperf. cap. 18. Ex eis una quoque commemoratur a Mario Mercatore lib. Subnotationum cap. 6. pag. 46, & cap. 9. pag. 58. Tom. 1. edit. Garnerii: quo loci adnotat ex li-

teris illis nihil eumdem retulisse, siquidem S. Zosimi Tractoriæ jam in Orbem emisfæ subscribere detrectafset. Alteram Juliani epistolam ipsum efse fidei libellum, in quo præter alia ad plenariam Synodum provocat pag. 27, quique prostat in append. Tomi 10. oper. S. Augustini pag. 110. nov. edit., editusque a Garnerio est ex Codice Veronensi a Sirmondo eruto Tom. 1. pag. 319, suspicatur Coutantius in Notit. epist. S. Zosimi non extantium §. 11. n. 28. pag. 1001. At hunc libellum non ad S. Zosimum P. M., velut existimavit Garnerius, a quo perinde in errorem pertracti sunt Coutantius, & Fabricius Bibliot. med., & infimæ Latin. lib. 9. pag. 196. edit. Patav. 1754, bene vero ad Augustinum Primatem Aquilejensem ex Emin. Norisio observafse me memini Tom. 3. Artic. 5. §. 3. pag. 512, & seq. Ad hæc Julianum *ab Apostolica sententia*, uti locum Marii Mercat. præfat. in Tract. Nestorii legendum ex archetypi fide jubet Baluzius pag. 33, atque ita legi debere ex S. Augustino lib. 1. contra Julian. cap. 12. confirmat doctifs. Coutantius §. 12. n. 30, non vero *ab Ecclesiastica sententia*, uti legere maluit Garnerius pag. 58, Julianum, inquam, gradu deturbatum, & ab Ecclesia depulsum, loci recuperandi cupidine in Apostolicæ Sedis communionem irrepere denuo tentafse auctor est S. Prosper in Chron. ad an. 439; ubi subtexit hortatu S. Leonis tum Diaconi a S. Sixto III. fraudulento homini, qui fluxam semper fidem suam fecerat, nullum patere aditum fuisse permifsum. Quid ad hæc, quod Nestorius duabus epistolis, semel & iterum S. Cælestinum P. M. cum de ratione, qua sibi cum Juliano, aliisque Pelagianæ sectæ antesignanis foret agendum, consuluit, tum fidei suæ accuratam eidem rationem, quam si Pontifici allubere contingeret, tutum se a commota tempestate non dubitabat, reddendam efse è re sua duxit? Ejus perinde vestigiis inhærentem Eutychem patrocinium fidei, caufsæque suæ pessimæ advetsus S. Flavianum, ac Synodum Constantinopolitanam apud S. Leonem M. quæsivifse abunde dictum abs me Tom. 3. Art. 5. §. 1. pag. 403, & seqq. est. Ad quæ illud observatu quammaxime dignum nunc judico, quod in Ephesina pseudo-Synodo, referentibus Liberato Brev. cap. 12, ac Theodoro Lect. in libello Concilio Chalced. act. 1. inserto, quamvis innumeros

pro-

prope, hæresi Eutychianæ qui subscribere ultrocitroque non detrectarent, Ægyptios, Thraces, ac Palæstinos Dioscorus invenisset, non plus minus tamen decem rapuit, qui damnationis sententiæ in Pontificem M. latæ adhærere voluerint:ii videlicet licet hæretici facti, & Catholicæ fidei adversarii,ac proditores,Romani tamen Pontificis dignitatem summopere veriti sunt, & reveriti, ut opportune observarunt Baronius, & Pagius ad an. 449.n. 168. Tom. 8. nov. edit. Lucen. pag. 47, & seq. Accipe demum hujusce religionis documentum adhuc unum, vel alterum. Photium apud Hadrianum II. legatione,ac litteris jus suum contra S.Ignatium, perperam tametsi, prosequutum legimus inter alios in Anastasio præfat. ad Synodum VIII. Abaelardum ad Innocentium II. provocatione interposita perditæ caussæ suæ patrocinium, quo certo majus se posse nancisci desperabat, quæsivisse intelligimus ex S.Bernardo in epist. 189,& 190,nec non ex Gaufrido Clareval. Abaelardi olim discipulo lib.3.vitæ S.Bernardi cap.5.Atque hæc obiter de confugiis:nam aliis in locis multa adhuc erunt attexenda; atque heic attexta uberius ibi enucleanda.

Jam adCaput2.accedo de confessionibus ab hæreticisRomano Pontifici haud raro redditis,unde cum gestis dictorum,ac veterum cum Novatoribus ὁμολογία, sive imo ὁμοδοξία liquido adpareat. Atque quidem apertissima in hanc veritatem a Schismaticis frequentissime collata testimonia, ex eorum explicatissimis confessionibus abunde, opinor, planafacta sunt, ubi de Ecclesiæ Orientalis traditione, ac testimoniis disserendi opportunitas adfuit. Quod ad hæreticos attingit, principio, antequam ad istos descendam, peto, ut in tot retro Sæcula obiter retorqueatur oculus τῶν παλαιῶν, pacataque mente perpendatur, tot inter veteres Religionis, Ecclesiasticæque Reipublicæ perturbatores non utique visos fuisse, auditosque, qui fronte præfracta, elato præ fastu supercilio, projectoque omni præ furore pudore Romanum Pontificem lacessere probris, contumeliisque proscindere ausi sint unquam. Hæc ultima audendi devexiori hac sub ætate demum veniam, animum, copiamque Symmistis suis fecere Lutherus,& Calvinus, ut effusa, effrænique maledicendi licentia, ac libidine Bacchantum instar in Romanos Pontifices efferrentur. Proh Superi procacissimorum

morum hominum protervitatem? Ecquisnam aequi, justique æstimator non stomacetur, non horrescat, non infremat ad criminationes, ad convicia, ad contumelias, quas ore blasphemo, tanquam canes præ rabie furentes, in Apostolicam Sedem, quam verecondiæ simul, ac veritatis legibus semper adacta tota retro Antiquitas tanto in honore habuit, adeoque ut persuasum vel apud Ethnicos ipsos esset, universis Orientis, Occidentisque Episcopis potestate sua Romanum Pontificem longe præstare: ac propterea Ammianus Marcellinus post enarratam S. Athanasii damnationem, quam ab Episcopis Occidentis, & Orientis Constantius Imp extorserat, non acquievisse eum tamen subjungit, sed *Auctoritate quoque, qua potior est, æternæ Urbis Episcopi firmari desiderio nitebatur ardenti*, in Apostolicam, inquam, Sedem effundere, & profundere ab Antesignanis suis procacissimis obtrectatoribus edocti sunt Jo: Balæus in hist. Papatus; Matthias Sutelivius de conform. Papar. & Turchis.; Jo: Sleidanus in hist.; Mornæus Plessæus in Myst. iniq.; Georgius Nigrinus in Papistica inquisit.; Stephanus Szegedinus in speculo Rom. Pontif.; Johannes Gisenius in Papismo; Daniel Chamierus in Panstratia cathol.; Nicolaus Hunnius in apostasia Rom. Eccl.; Jo: Gerardus in confess. cathol. par. 1; Georgius Millius in serm.; Maximilianus Philon in exam., & inquisit. Papist.; Jo: Henricus Heideggerus in hist. Papat.; Jacobus Heilbruner in Papatu acathol.; Jo: Wolfius in lection. memorab., & reconditis; Nicolaus Honigerus in speculo Rom. Pontif.; Matthæus Goebelius in Cæsareo - Papia Romana; Antonius Reiserus in Roma non gloriosa; Daniel Hofmannus; Matthias Hoe; Ludovicus Sekendorfius in hist. Luteran.; Jo: Wolfangus Jægerus; Abrahamus Calovvius in Matæologia Papist.; Petrus Juriæus de præjudiciis Papat.; Gilbertus Burnetius in hist. Reformat. Eccl. Anglic.; Simeon Patrikius; Josephus Addissonius in Itiner. Ital.; Jo: Placetæus de insanabili Eccl. Rom. scepticissimo; Maximilianus Missonius in nov. itin. Ital.; Banck de tyran. Pap.; Jo. Guntherus de Ecclesia Luther. Apostol., Romana vero Apostat.; Christianus Weisius, & Jo: Ulricus Wolmarus de Spuriis in Ecclesia, & relitter. claris; Daniel Maichelius de variis Eccl. Rom. molimin., ac methodis in revocandis hæreticis; Christophorus Matth. Pfaffius Instit.

Instit. Theolog. par. 3. sect. 2; Ernest. Augustus Bertlingus in Instruct. de Jubilæo Papali, contra quem consule Emin. Quirini præfationem ad Librum *Injustæ secessionis* &c; Erhardus Erhardt in examine scripturistico Jubilæi Papal. 1750; Archibaldus Bouverus, & Frider. Eberhardus Rambac in hist. Papali; Jo: Fidelis Schantzius in cogitatibus de erroneis præjudiciis Papatus; Gotfridus Sebuzius de infallibilitate Rom. Pontif. αὐτοκατακριτῶ. At quorsum operam ludo sexcentos hujusce furfuris Sycophantas persequendo, quibus plus quam sexcenties durissimum os jamdudum obstruxere nobilissimi de nostris scholis Thelogi? Potius novo præliandi genere Novatores istos aggredi præstat, & comprimere: quo tamen putas, si Superis placet? Non altero, quam quod de ipsorum penu suppeditabitur, ex Symmistis nempe suis eos in aciem producendo, atque opponendo, qui sive verecondia, sive veritate cogente, bene de Romano Pontifice loquuti sunt.

Atque ut exordium capiam a Jo: Wiclefo, hic in epistola ad Urbanum VI. an. 1384. inscripta, quam refert Foxus lib. 1. Comment., & ex ipso Jodocus Coccius in Thesau., *Gaudeo*, scribit, *plane detegere cuicumque fidem meam, & specialiter Romano Pontifici, quia suppono, quod, si sit orthodoxa, ipse fidem meam confirmabit, & si sit erronea, emendabit.... Suppono iterum, quod Romanus Pontifex, quum summus Christi Vicarius in terris sit, ad illam legem Evangelii inter viantes maxime obligetur.... Si in istis erravero, volo humiliter, etiam post mortem, si oporteat, emendari: & si in persona propria ad votum potero laborare, vellem præsentiam Romani Pontificis humiliter visitare.* Hæc loquebatur, dum adhuc veritatis lumen adspiciebat, quibus animo nedum depositam prodere cogebatur opinionem in Ecclesia receptissimam de Romano Pontifice suprema prædito potestate, ac in fide falli, & fallere nescio. Nec dispar ibat admodum verbis, modo non falleret mens, Pezibramus pestilentissimus Hussita, qui in fidei professione anno 1450. emissa inter alia sic enuntiabat: *Profiteor fideli corde, & ore, quia omni voluntate, & desiderio sum in spe, esse cupio in re, ex integro inviolabiliter, & inseparabiliter membrum S. Matris Ecclesiæ Catholicæ, universalis, & Romanæ per totum Orbem diffusæ, in Apostolicis Sedibus a B. Pe-*

a B. Petro Apostolorum Principe fundatæ, & usque modo continuatæ, & super firmam Petram tam firmiter roboratæ, quod portæ Inferi non possint adversus eam quomodolibet prævalere. Ita plane sincere profiteri oportet hominem, cui veræ fidei jubar affulgeat, ac salutem assequendi æternam votum cordi insit. Confer litteras nobilium Bohemorum, ac Moravorum ad Concilium Constantiense; nec non fidei professionem eodem in Concilio editam a Hieronymo Pragensi sess. 19. apud Harduinum tom. 8. pag. 451, & 454. Locum hic quidem Laurentio Vallæ facere liceat, quin tamen eumdem, etsi fama, fideque haud leviter laboraverit, inter hæreticos collocandi mens sit, quibus nihilosecius viri hujus testimonium acceptum haberi non nequit. Is ergo in orat. ad Eugenium IV. præposteræ, quam pridem tenuisset, agendi rationis pœnitentia ductus, apud Pontificem excusat se, veniamque petit, quod pro Basileensibus aliquando stetisset, ac scripsisset. Quod non est aliud, quam primas supra Concilium Pontifici M. fore largiendas fateri: de quo videndus Raynaldus ad an. 1446. n. 9.

Locupletem nunc, siquem alium, Lutherum hujusce rei testem advoco, quem nemo recuset: quid enim, si tanta severitate non tam, quam sævitie, quae hominem prodat præ furoris impetu sui impotem, omnesque honesti, justique limites prætergressum, adversus Romanos Pontifices debacchatus est, quid, inquam, tum inde? Exemplo suo docuit, quid vel ab invitis veritas extorquere valeat. Is ergo in Libello, quem conscrispserat de auctoritate Rom. Pontificis, cujus meminere Ulembergius in ipsius vita cap. 4, Cochlæus de actis, & scriptis Lutheri, ac Sanderus de visib. Monarch. lib. 7: *Non video*, inquit, *quomodo sint excusati a Schismatis reatu, qui voluntati Dei contravenientes sese a Romani Pontificis auctoritate subtrahunt. Ecce hæc est una prima mihi insuperabilis ratio, quæ me subjicit Romano Pontifici, & Primatum ejus confiteri cogit*. Bene heic se habet Lutherus, nam iis pugnat telis, quibus profecto sibi jugulum petat: pergit deinde, *Ad hoc*, subjungens, *facit unus ille consensus omnium Fidelium, qui hodie sub Romano Pontifice sunt*. Quibus apposite quidem, similibusque Sanderus loco cit. Lutheranos exagitat. *Ipse Lutherus*, de ipso quoque scribens Ulembergius cap. 3. inquit,

quit, *mira quadam calliditate multorum animos sibi adjunxit; dum Ecclesiæ Romanæ, & Pontificis judicio se, suaque omnia submitteret: simulate quidem, quemadmodum post satis apparuit; at ita tamen, ut consilia eorum, ad quos hujus caussæ cognitio pertinebat, hærerent, & ob hanc ipsius submissionem suspenderentur*. Cujusmodi quidem subdolae hominis fidei specimen in eo exhibet Ulembergius, quod Lutherus die 3. Martii anno 1519. ad Leonem X. P. M. litteris inscriptis, se ipsum, caussamque universam voluntati, censuraeque Pontificiae subjecit, permisitque: Deum etiam testatus, & creaturas omnes, se nunquam id hactenus egisse serio, ut potestatem Romani Pontificis laederet, ac labefactaret, seu Apostolicae Sedis auctoritati dolo, fraudeque quidpiam detraheret: quin imo ultrocitroque professus ejusdem potestatem in Ecclesia supremam esse, solaque Divina inferiorem. Atque utinam ex animo! Nam quam vere, quam bene in Resolutionibus disputatis ad eumdem Pontificem scripsit Lutherus in haec verba: *Beatissime Pater, prostratum me pedibus Beatitudinis tuæ offero cum omnibus, quæ sum, & habeo: vivifica, occide, voca, revoca, approba, reproba: vocem tuam vocem Christi in te præsidentis, & loquentis agnoscam*. Similia regerit in Resolutionibus aliquarum propositionum apud Nardium in expunct. 1. *Primum*, inquiens, *quod me movet Romanum Pontificem esse aliis omnibus superiorem, est ipsa volontas Dei, quam in ipso facto videmus. Neque enim sine voluntate Dei in hanc Monarchiam venire unquam potuisset Romanus Pontifex. Et voluntas Dei, quoquo modo fuerit nota, cum reverentia suscipienda est; ideoque non licet temere Romano Pontifici in suo Primatu resistere*. Haec ille, dum adhuc integros habere videbatur sensus, qui repetità vice Augustae coram Legato Cajetano haec insuper e scripto diserte profiteri non est dedignatus: *Ego Martinus Lutherus protestor me colere, & sequi S. Romanam Ecclesiam in omnibus meis dictis, & factis præsentibus, præteritis, ac futuris. Quod si quid contra vel aliter dictum fuit, vel fuerit, pro non dicto habere, & haberi volo*. Quid plura? Citatus ad Comitia Augustana a Maximiliano Imper. an. 1518. indicta coram Legato Apostolico ab iis appellatione interposita ad Pontificem provocavit: (quamquam

postea, velut haereticorum hominum praeferre solet ingenium, a Leone X. damnatus a Pontifice appellarit ad Concilium): qua tamen praepostera agendi ratione patefecit, quid ab homine Catholico de Romano Pontifice recta fide foret credendum. Vide & Surium in Comment. an. 1517, ac Raynaldum ad an. 1519. n. 40.

Antequam ad alterum Novatorum Antesignanum appellam, Calvinum nempe, pauca disserere de Erasmo non pœnitebit, a cujus nomine Protestantes haud abhorrere perspectum est. Erasmus ergo, emunctæ, ut norunt omnes, vir naris utique, & ab assentandi vitio quammaxime alienus, negari quidem nequit, quin sive ob asperitatem ingenii, sive ob Theologicae rei imperitiam in errores temporum inflecti visus fuerit, quædamque fidei orthodoxæ parum consona scripsisse; jureque propterea in violatæ Religionis culpam sæpius vocatus sit. Revera tamen de ejus orthodoxia dubitare non sinunt Johannis Roffensis, qui in lib. de verit. Corp., & Sang. Christi in Euch. in præf. inter acerrimos Lutheri hostes adnumerare Erasmum non omisit: Jo. Cochlæus, qui in Invect. eumdem inter Leonis X. amicos, & laudatores commemorare non dubitavit: Hadrianus VI, qui in epist. anno 1518. exarata eumdem digno mactare elogio non detrectavit: Fabricius denique, de Religione Erasmi dissertatione edita Hamburgi 1717, eumdem copulare illorum catalogo, qui Romanæ studuissent Ecclesiæ, non abnuit Salut. Luc. Evang. pag. 73. Sed & de Erasmi orthodoxia adeundus Richardus Prior Belliloci in apologia an. 1688. Coloniæ hoc de argumento elucubrata. Indubium est illud Erasmum a Sedis Apostolicæ obsequio nunquam descivisse, uti fidem invictam faciunt cum ipsius epistola anno 1524. die 13. Febr. ad Clementem VII. lib. 19. epist. 1. inscripta, velut etiam agnovit ipsemet Franciscus Brujus hist. Pontif. tom. 4. pag. 446, tum Pauli III. epistola ad ipsum die 1. Aug. an. 1535. apud Raynaldum n. 28. reddita, qua Erasmum multa perpessum ab hæreticis pro tuenda Apostolicæ Sedis auctoritate memorat, quem propterea laudibus cumulat, ac pingui donat Sacerdotio. At enim præstat ipsum audire, qui tot in locis, tamque liquido in Romani Pontificis meritas laudes prodit, ejusque Divina privilegia celebrat, ut de sincera ejus sententia nefas sit suspicari. Enim vero lib. 1.

de

de ratione concionandi *Expedit*, ait explicitissime, *ad arcenda Schismata unum esse Pontificem Romanum, qui præsideat Ecclesiis omnibus*. In Spongia vero adversus Huttenum suspicionem omnem de oppugnata ab se Pontificia potestate his amolitur verbis: *Non indixi bellum Romano Pontifici. Non professus sum me protectorem Lutheranæ factionis. Constat Græciam in Romani Pontificis potestatem concessisse. Lutherum non agnosco; Romanam Ecclesiam agnosco*. Quum rursus Romæ, alibique in suspicionem violati juris Pontificii vocatum se intellexisset, itemque fama iccirco haud leviter laborare, quod favorem Lutheranæ caussæ impendere crederetur, omnem ab se ut invidiam depelleret, fidemque liberaret suam, cum in epist. 1. lib. 14. ad Card. Campegium ita scribit: *Quid mihi necessitudinis cum Luthero, aut quid ab illo sperem præmiorum; ut ab eo stare velim adversus doctrinam Evangelicam, aut adversus Ecclesiam Romanam, quam opinor a Catholica non dissentire, aut adversus Pontificem Romanum totius Ecclesiæ Principem? . . . Non sum tam imprudens, ut obsistam ei, cui nec Regibus tutum est obsistere*: tum in responsione ad exhortationem Alberti Pii Carporum Principis sic fatur: *Tot scriptis tribuo Romano Pontifici totius Ecclesiæ Primatum, frementibus cunctis, qui Romano Pontifici male volunt. Ego apud Lutherum non alio nomine pejus audio, quam quod ubique sartam tectam volo Pontificis auctoritatem*. Similia habet in scholiis ad epistolam S. Hieronymi ad S. Damasum, quem a S. Doctore habitum supremo in Ecclesia Capitis loco & ipse agnoscit; in epist. 5. lib. 14. ad Leonem X; epist. 112. lib. 19; epist. 47. lib. 31. ad Vulturium Neocomum, ac epist. 58, & 59. ejusdem libri. Qui postremo salubrius capere consilium nequivit, quam quo Ecclesiae Romanae judicio, se, librosque suos demississimo animi obsequio subjiceret.

Ad Calvinum nunc aggrediendo, is equidem lib. 4. Instit. capp. 6, & 7. Romanae Ecclesiae Primatum effutit neque ex Christi instituto, neque ex veteris Ecclesiae usu originem sumpsisse: honore ordinis, non potestatis jure S. Petrum ceteris Apostolis fuisse priorem, atque etsi dignitate reliquos antecelluisset, Apostolis ipsi Primatum deferentibus, id ad perpetuitatem non esse trahendum. Cui basi postmodum suos quoque superstruere

errores M. Antonius de Dominis, & Edmundus Richerius, ut de aliis nunc sileam, non erubuere. Non tamen inficias it, quin in persona S. Petri Romanae Ecclesiae Primatum plerique ex Patribus acceptum detulerint; quin Apostolicam Sedem summo honoris loco semper habuerint, de eaque reverenter loquuti sint: *Idque*, inquit, *ex triplici capite*: *opinio enim illa, quæ nescio quomodo invaluerat, fundatam, & constitutam eam fuisse Petri ministerio, ad conciliandam gratiam, & auctoritatem plurimum valebat. Itaque in Occidente Sedes Apostolica honoris caussa vocabatur. Deinde quum illic esset Caput Imperii, & hac ratione credibile esset præstantiores tum doctrina, tum prudentia, & multarum rerum usu viros illic esse, ne & Urbis nobilitas, & alia etiam Dei dona multo excellentiora contemni viderentur. Accessit ad hæc & tertium, quod quum Orientales, & Græcæ Ecclesiæ, Africanæ etiam multis opinionum dissensionibus inter se tumultuarentur, hæc sedatior aliis, & minus turbulenta fuerit. Ita factum est, ut pii, & sancti Episcopi sedibus suis pulsi, illuc se, veluti in asylum, aut portum quemdam sæpe reciperent .... Hoc ergo Romanæ Ecclesiæ plurimum addidit auctoritatis, quod non ita dubiis illis temporibus tumultuata est, ut reliquæ, ac doctrinæ semel traditæ fuit aliis omnibus tenacior. Has, inquam, tres ob caussas non vulgari in honore habita fuit, & multis præclaris veterum testimoniis commendata*. Multa, ut vides, falsis vera commiscet Calvinus, agitque eo, quo solent modo, qui luci tenebras offundere satagunt. Veterum in eam commendat studium, studiumque ejusdem dogmata retinendi semel tradita; ac nullum notari tempus posse, quo ab exercendo in alias Ecclesias imperio abstinuerit, fatetur. Quorsum itaque totum id non Divinæ, sed humanæ dumtaxat institutioni deputat? Veritati certe, quod enucleatius testimonium exhibuerat lib. 1. Instit. cap. 1., oblitus videtur, aut obducere nebulam voluisse, ubi de Romana Ecclesia sic pronunciaverat: *Veritatem præconio suo celebrat puram, & sinceram retinet, ac ad posteros transmittit*. Cui testimonio adjungendum alterum haud obscurum, quo in Comment. ad cap. 43. Isajae Romanam Ecclesiam hac merita cohonestat laude: *Veritatem tuetur, & propagat, ut a posteris in omne ævum colatur*. Viden hinc vero, ut Στιγματίας
hic

hic verbis hisce semet, ac suos compungat? Non his ego moveor, novi enim necesse esse, ut qui veritati semel lumen obstruxit, secummet andabatarum more digladietur.

Luthero, & Calvino haec non tam propria, quam ipsorum Gregalibus facta communia, qui haud infrequenter, aut a nostratibus disputatione fatigati, aut veritate ipsa vincente pressi Romano Pontifici rectum denegare testimonium nequivere. In his Centuriatores Magdeb., quorum familiam duxit Matthias Flaccus dictus Illyricus, qui infames Centurias XIII. illas concinnavit, usus opera Martini Copi, Jo: Wigandi, Matthaei Judicis, Basilii Fabri, Marci Pancratii Veldpokii, Andraeae Corvini, & Thomae Holthuteri; quibusve in labore exscalpendi scriptorum loca adjutrices manus dedere Ambrosius Hidfeld, David Cicelerus, Gaspar Leunculus, Willelmus Radensis, Nicolaus Beumullerus, Bernardus Niger, & Petrus Schraeder; Amanuensis officium autem praestavit Conradus Agrius, Centuriatores, inquam, a priscis Ecclesiae Patribus quin apertissime agnitus fuerit, assertusque S. Petri in Ecclesia Primatus, adeo impudentes non fuere, qui inficiati sint. Sed ideo Cent. 3. col. 84, & 85. Tertulliano, S. Cypriano, & Origeni ingenti crimini vertunt, quod super Petrum fundatam Ecclesiam affirmare non dubitaverint; & Cent. 4. col. 54. S Optatum, & Arnobium in culpam vocant, quod S. Petrum quidem *Apostolorum Caput*, Pontificem quoque *Episcopum Episcoporum* nuncupare religioni duxerint. Quid quod his succenturiatus Melanchton in epist. 74. eò pervenit, ut in haec scribere non poeniteret: *Quemadmodum sunt aliqui Episcopi, qui praesunt pluribus Ecclesiis &c., ita Pontifex Romanus omnibus Ecclesiis praesidet, & hanc politicam Canonicam* (dixisset verius Divinam) *nemo, puto, sapiens improbat, aut improbare debet &c. Monarchia enim Pontificis Romani in hunc finem, meo quidem judicio, utilis est, ut unitas doctrinae servetur. Huic igitur articulo de Primatu Papae facile assentiremur, si de ceteris conveniremus.* At hoc postremum quid aliud per Deum immortalem est, quam secummet pugnare, siquidem, ipso fatente, si Pontificis Romani Primatus ad unitatem doctrinae tuendam adeo confert, in Primatum ipsum prius concedere oportet, quam de ceteris convenien-

veniendi dogmatibus ratio inquiratur ? Age nunc autem Bucerus audiatur , qui in præpar. ad Concil. *Ingenue* , inquit , *confitemur apud veteris Ecclesiæ Patres Romanam Ecclesiam præ ceteris Primatum obtinuisse , ut quæ Cathedram S. Petri habeat , cujusque Episcopi successores Petri fere semper habiti sunt* . Itaque ex jugi traditione , in eo nondum prorsus extincta , præclara , quæ de Romano Pontifice edocuerant SS. Patres , didicerat , nulloque, quæ didicerat , limite coarctare debebat . Bunnius quoque in tract. pacificat. sect. 14. digno hoc elogio Romanam exornat Ecclesiam, qui proinde nulla tergiversatione suam ab eadem defectionem excusare , ac defendere possit : *Quomodo* , inquit , *in propagatione fidei permanserit , ex quo ab Apostolis fidem percepit , Verbum , & Sacramenta a Christo D. tradita retinuerit ; quod sane singulare Dei donum est , & manifestum opus Spiritus Sancti* . Post quæ tam explicita,quem non miseret hominis insano consilio ab eadem Romana Ecclesia aberrantis ; Scripturæ sacræ interpretationes , quas illa tradit , exsibilantis ; Sacramentorum septenarium,quod illa retinet , explodentis ; & fidei dogmata , quæ illa colit , ejurantis ? Desperati pariter hominis, deploratæ causae patrocinium , quod adferret opportunius , non habentis, responsio est, quam invictissimo a traditione petito argumento aptare conatus est Bulingerus Decad. 5. serm. 3. §. ult. *Ad Veteres* , ajens , *Ecclesiæ scriptores , quos illi nobis objiciunt , nescio quid de Primatu Petri testificantes , uno verbo respondemus : non perinde nos curare , quid senserint Veteres , quam quod instituerit Christus* . Sua ergo sententia pro S. Petri Primatu stabant veteres Patres : quibus an minus explorata fuerit Christi D. institutio , quam novellis istis Nebulonibus , Lector [illegible] dijudicet .

Dispeream modo , si quidquam pressius a Theodoro Beza scribi potuisset ad damnandam suorum injustam Romana ab Ecclesia secessionem . Nam, uti refert Florimundus hist.lib.8. cap.5, dum concionando themate sumpto ex Act. 7. de successione Patriarcharum verba facere cæpisset , & Catholicæ Ecclesiæ amplitudinem extollere , tum ad Apostolorum successionem transiens , *Si* , inquit , *Adversarii nostri* (idest Catholici) *a vobis quærant , ubi sit apud vos Cathedra,& successio Petri,cedamus illud; quoniam*
vere

vere Catholici, & Papistæ hanc habent successionem Apostolicam personalem ad hanc usque diem, velut per manus traditam, & propagatam;id inficiari non possumus. Atque reapse haec ipsa Bezae confessio in caussa fuit, cur Johannes Druet pastor, unaque sex alii supra septuaginta Lutetiam Parisiorum profecti, Cardinali Florentino coram hæresi ejurata, ad Ecclesiæ Romanæ dogmata redierint. Johannes Ivellus in replic. ad Hardingum pag. 386. de Apostolica Sede id scribit, quo rubore suffundat ex suis Anglo-Calvinistis quotquot secessione ab eadem facta dicteriis eam proscindere non desistunt, neque ullum scommatibus, quæ in faciem sedentis in ea Pontificis jaculant, facere sciunt modum. *Tam Augustinus*, inquit ibidem, *quam ceteri Patres Sedi Romanæ reverentiam exhibuerunt ob Religionis puritatem, quæ ibi sine macula longo tempore conservata est.* In eo quidem peccat, quod postea errorum vitiliginibus eam fœdatam effutit,at enim cognoscere facile debuerat insolens συκοφάντης eisdem adhuc dogmatibus, ob quæ olim præconiis a veteribus Patribus celebrata est, Romanam indivulse hærere Ecclesiam, in eaque dogmata eadem in ævum conservanda integra, & intemerata dixisse etiam Patres. Naperus in Apocalyp. cap. 12, & in Institut. Gallic. Genevae impressis anno 1562. nefas esse dubitationi supponere scribit, quod in fide ab Apostolis accepta longum post tempus vel detrimenti, vel mutationis aliquid Romana Ecclesia passa sit: *Notum ait, & indubitatum est, quod ab Apostolorum temporibus usque ad supradicta*, (nempe in eo is versatur errore, quod tandem erroribus Romana succubuerit Ecclesia, avitaeque fidei jacturam fecerit)*nulla doctrinæ mutatio facta fuerit Romæ.* At noscere quam poterat, tam debuerat ex eodem Dei Verbo scripto, & tradito semel ab Apostolis consignatam doctrinam apud Apostolicam Sedem ad diem usque supremum Mundi duraturam. Haec de fidei puritate: quid vero de potestatis summa? *Protestantes*, affirmat Blondellus de Prim. pag. 24, *neque Apostolicæ Cathedræ dignitatem unquam veteri Romæ denegasse, neque Primatum, quem habet in vicinas Ecclesias, imo etiam, quem aliqua ratione obtinet in universas.* Adeo nempe tota retro Antiquitate teste Romanae Ecclesiae Primatus constabat, ut impudentia etsi praediti summa inficiari tamen omnino Protestantes nequirent. In

In Jansenio sermonem sisto, qui ut fidei suæ, famæque, qua graviter periclitaturum se fore prospiciebat, meliori, quo posset, modo consuleret, id suscepit consilii, ut se suumque *Augustinum* S. Romanæ Ecclesiæ judicio submitteret. Itaque vafritiei summæ vir, qui postquam errores propinasset suos, ne quid adversum illis accideret, sibique cavendum studuit, ad libri pestilentissimi calcem profitetur in obedientia S. Romanæ Ecclesiæ se vivere, & mori velle. Tanti enim sua interesse noverat, si apud Romanum Pontificem pessime non audiret. Sed subsitine adhuc, donec unum adjiciam inter Protestantes doctrina illustrem, cujusque ideo testimonium illis non acceptum esse nequeat, Hugonem nempe Grotium tot laudibus, inflatisque buccinis a suis deprædicatum, quem baccaris instar esse ad avertendum, quo tenentur miseri, fascinum volo. Versat egregie hoc argumenti genus Illustrifs. Jacobus Benignus Bossuetius, singularique dissertatione circa doctrinam, & criticem Grotii hunc, hujusque Symmistas vexat idcirco, quod nec ei satis isti consentiant, nec is sibimet constet. Itaque Grotius in Annot. ad Cassandri consult. art. 7, quo is loci ad unitatem Ecclesiæ tuendam unius summi Rectoris necessitatem adstruit, hunc apponit calculum: *Bene Cassander ad Ecclesiam discernendam a Schismaticis addidit unitatem ex Christi ipsius dicto Jo:* 13, 35... *Est enim Ecclesia corpus quoddam, & proinde juncturis quibusdam compaginatum Ephes.* 4, 16. *Hae juncturæ sunt Episcopi in parte minore ... & in majore Metropolitæ, ... Primates, ... Patriarchæ, & in toto Corpore is, qui Princeps est Patriarcharum Episcopus Romanæ Urbis: quæ omnia conformata sunt ad exemplar Principatus ejus, quem Petrus instituto Christi habuit in Apostolos* &c. Atque Principatus in Romano Pontifice utilitatem perspectam, ingenueque probatam fuisse Melanchtoni, Jacobo Regi, aliisque Protestantibus confirmat. Idem rursus in Animad. adver. Rivetum art. 1. Exercitus, & Navis similitudine assumpta, Ecclesiam non nisi ab uno Rectore rite administrari posse demonstrat. *Deus*, inquiens, *ad res optimas etiam optimas monstrat vias: qualis est ad unitatem Ecclesiæ certus Ordo. Hic ordo quis esse deberet, monstravit in Petro Christus: ei enim Claves Regni Cælorum dedit pro toto Collegio, tanquam Collegii Prin-*

Principi. Qua in præclara sententia Grotio parem se dedisse Leibnitium in epist. 8. ad Fabricium indicasse me memini Tom. 1. pag. 81. Quod ad caput alterum de fidei doctrina integre servata in Ecclesia Romana pertinet, non minus expressa est Grotii sententia. Quam injusta, tam insolens ei visa semper est Antichristianismi, Idololatriae, ac male sanæ superstitionis accusatio, qua Romanam Ecclesiam in invidiam vocare Protestantes non verentur; quamque ipse per singula descendendo dogmata in Ecclesia Romana recepta, eademque profecto accepta Christo D. referri debere ostendendo, dispellit. Atqui digna est quammaxime, quæ legatur Grotii epistola *679.* ad Fratrem suum: ubi Romanam Ecclesiam nedum Catholicam, sed Catholicæ imo Ecclesiæ Caput esse, ne vel levem in dubitationem adduci permittit, invicto præ aliis desumpto ex epistola S. Hieronymi ad S. Damasum testimonio. Dogmata ab Ecclesia Romana retenta a Patribus qua Græcis, qua Latinis concordi sententia tradita affirmare non dubitat: exindeque conficit ad confirmandam Ecclesiæ unitatem conferre, expedireque, ut nihil sive circa regulas morum, sive regiminis rationem, sive doctrinæ dogmata immutetur. Conferre etiam juvat ipsius Epistolas *693*, & *736*, quasque in easdem instituit observationes cit. differt. Cl. Bossuetius: nam eas refingere nec vacat, nec interest. Grotio igitur ingenti crimini jure vertitur ab Houtvillæo disc. crit. in veritate retinenda inconstantia. Atque hinc abunde, opinor, adparet rite de Romana Ecclesia pronunciasse S. Augustinum in Psal. 54. n. 22. *Ex hæreticis asserta est Catholica, & ex his, qui male sentiunt, probati sunt, qui bene sentiunt*: siquidem *S.*Hieronymi sententia in epist. ad Pammach. *Verum illud est testimonium, quod ab inimica voce profertur.*

Colophonem capiti huic imponet ingens illorum numerus, qui erroribus innutriti, superno gratiæ lumine affulgente, orthodoxæ fidei victas dedere manus: ex quibus paucos adlegere, ac in aciem producere nunc mihi liceat. In his Chizzuola Hippolytus Lutherana pece aspersus, Romæ hæresi ejurata, in Ecclesiæ Romanæ obsequium se totum transcripsit, ut ostendit Cl. Fontaninus in Bibl. Ital., ideoque non audiendus Jo: Sleidanus ejurasse illum errores negans in epist. ad Ascamum Anglum, quæ legitur in

operibus Andraeæ Dudizii Apostatæ, ann. 1552. die 28. Febr. Quid, amabo, nisi avita persuasio de veritate Religionis Romana in Ecclesia retentæ Bremorcarti in Helvetia Cives, ac Contribules suos inflexit, quominus aures æquas, facilesque Wernhero Schodelerio ad frugem invitanti anno 1520.denegarent? Alteram ab hac augurari difficile est rationem, qua Stanislaus Oricovius permotus, Lutheri partibus abdictis, totus ad ejus hæresim profligandam se converterit. Henricus Dux Memorantius anno 1561. Novatorum detectis erroribus, iis abjectis, cum Guisiis ex asse Catholicis sentire ex animo cœpit, Pontifici obedientissimum se præbere imposterum officio, religionique ducens. Singularis erga Fridericum Staphylum græce, latineque eruditum Dei miserentis eluxit gratia, quæ illum a Lutheri, cui a decem annis adhaeserat, latere abstractum ad Romanae Ecclesiae rursus amorem, studiumque accendit, quo deinde Segreges multos sapere docuit. Sed & sapere didicit, fini prope suo concessurus, Carolus Molinaeus, nam Protestantium abdicatis partibus, quibus plurimum studuerat, scriptisque felle plenis ejuratis, quibus famae, fideique suae levem haud labem insusserat, fidei professione an. 1566. Parisiis idoneis coram testibus emissa, ad avitam Romanæ Ecclesiæ Religionem se integrum revocavit. Optimis etiam auspiciis a Calvini castris ad Romanæ Ecclesiæ communionem redierat, quin imo redeundi pariter Contribulibus multis, nec generis proletariis, sed Optimatibus plerisque, sed Condæo Principi, sed Navarræ Regi auctorem se dederat Hugo- Soræus Rosarius: at miser, qui in sententia non stetit, ad veteres relapsus errores, ob quos & suis, & nostris ludibrio, ludoque cessit! De Florimundo Remundo ad fidem reduce confer Bzovium ad ann. 1566. pag. 282. n. 179. De M. Antonio Flaminio, cujus testimoniis de Rom. Pontifice, ac præsertim ex præfat. ad Paulum III. præfixa explanat. in Psalm. apposite utitur adversus Protestantes, videsis Emin. Quirinum in epistolis refutat. Kieslingii animad. 6, & 9, & Actorum Lipsiens. animad. 20. Johannes Monlucius Valentinus Episcopus hæresis, a cujus nota frustra eum vindicare San-Marthanos Gall. Christ. tom. 3. pag. 1120. post Columbum fuisse conatos ostendit Laderchius ad an. 1566. n. 36, & seq., & ad an. 1571.

n. 28,

n. 28 , a Pio IV , & V. damnatus, resipiscens demum ad Romanæ Ecclesiæ obedientiam se recepit. Legendæ ipsius epistolæ ad Cler., & Popul. Valent. , & Diensem .

Lectoris extra partes constituti, quin Protestantium conscientiam imploro, num graviori altera, quam quod longe a Romana , ac veteri Ecclesia dissideret Lutheri Proseucha , ratione permotus , Lutheranis partibus desertis, ad Romani Pontificis obedientiam se contulerit Georgius Wicelius ? Hoc certe invictissimo argumento præcipue contra Lutherum pugnasse Wicelium fide affirmant sua Johannes Cochlæus in act.,& script. Luth., & Ulembergius in vita Lutheri cap. 23. Atque hac ipsa ratione ductus Cassandro , & Masio auctorem se dedit consilii de Segregibus ad unitatem reducendis . Quo studio erga Romanum Pontificem flagrarint Davidius Perronius , ejusque opera ad castra nostra transducti cum nobile par Fratrum uterque Spondanus,tum Johannes Morinus,adeo exploratum est omnibus,ut mea commemoratione non indigeat. Potius non prætermittendum Religionis Romana in Ecclesia retentæ veritatem Gasparo Schioppio , viro, ut norunt omnes , acerrimi , subactique ingenii , adeo obviam ivisse , ac in oculos velut insiluisse , ut actutum hæresi abdicta , eamdem ambabus ulnis amplecti non dubitaverit, librumque edere de sua ad Catholicos migratione . Johannes Wouver eo , quo præditus erat , ingenii acumine , superiori adjuvante lumine , facile errorum , quibus detinebatur, falsitate deprehensa , Romæ anno 1602. fidei professione emissa in Romani Pontificis clientelam se transcripsit. Quis Ferrierio Hieremia ex Calvinistarum grege in Romanos Pontifices exasperatior ? Nam an. 1602. publica data thesi Clementem VIII. ipsum esse Antichristum propugnare illum non puduit : facti postea pœnitens , ac Romanæ Ecclesiæ fidem professus , præsidenti in ea Pontifici nihil deinceps obsequii, obedientiæque non detulit . Exempla sunt ista , quæ suo Matthæus Launojus , ac Johannes Pitseus ad frugem bonam regressi confirmarunt , quibus in errore pertinaces , ac in Pontificis Romani contemptu , gravi suffundi pudore oporteat . Ad hæc Johannes Kircher a Lutheri ad castra nostra transgressus, conversionis suæ motiva plana fecit, contra quæ sæpius Lutherani ca lamum

 fruf-

frustra strinxerunt: inter hæc autem illi primum dedit locum; quod Romanus Pontifex, ceu supremus in Ecclesia Pastor, audiri omnino debeat. Hac ipsa ratione a P. Johanne Fischero Soc. J. inflexus Willelmus Chillingvvorth inter Anglo-Calvinistas celebris agnovit unum esse in Ecclesia Controversiarum supremum Judicem oportere, ideoque haud invitus catholicæ fidei nomen dedit, suæque conversionis motiva expressit in epist. ad amicum Gilbertum Skeldonum, quem suum ad imitandum exemplum adhortatur. Quamvis infelix paullo post ad hæresim rediit, utque in ea Anglos confirmaret, pestilentissimum elucubrare librum non erubuit sub hac epigraphe: *Religio Protestans via secura ad salutem*; quem librum Lochius laudibus ideo celebrat. Justas e contra laudes a constantia, qua Calvini secta ejurata anno 1604. in Romani Pontificis susceptis semel partibus integer mansit Johannes Plantavitius promeruit: dignus, qui Episcopali etiam dignitate adaugeretur, & ad sacratiora consilia a Cardinali Rupefocaltio admitteretur.

Inter hos liceat illustrem dare locum Ahmedo Ben-Zin-Ulabedino, homini inter Muhamedanos magni nominis, librisque adversus christianam Religionem celebratissimo. Is enim a Philippo Guadagnolo, (cujus inter opera insignis est Apologia pro Relig. Chist. Latine an. 1631. edita; atque Consideratio adversus Relig. Muhamed. Arabice an. 1537,) convictus Romanæ Ecclesiæ doctrinæ adeo ex animo se devovit, ut ejusdem defensorem egregium se dederit. Cedo nunc mihi hominem genere illustrissimum, qui agnitæ veritati haud obluctandum sibi duxit, aut cunctandum, quo minus ab hæresi confestim ad Romanæ Ecclesiæ gremium se reciperet. Is est Ernestus Lantgravius Hassiæ, (cujus exemplo non multo antehac instituit ejusdem familiæ Princeps alter), qui datis ad Gebennenses litteris publicas fecit rationes, quibus permotus ad Romanam Ecclesiam redierat: inter quas eam præcipuam recenset, quod hæreses ad unam omnes, quarum catalogum usque ad Jansenium ibidem producit, ab eadem fuerint profligatæ; atque quidem actutum ferme ac prodiissent. Me autem valde miseret vanæ, emendicatæque responsionis, quam ad hæc adhibuit Drelincourt Parisiis an. 1663. apud Calvinistas sacri-

ſacrilego defungens miniſterio: ſcilicet pag. 340. quam inepte, tam frigide repoſuit, falſo in litteris ſuis a Lantgravio hæreſis nomine Janſeniſmum traduci; quum imo purum, putumque Evangelium, Gratiæ Dei ab Apoſtolo traditam, & a S. Auguſtino adoptatam doctrinam Janſenius tradidiſſe exiſtimandus ſit, & dicendus. Horum ſimilium pleraſque confeſſiones alias retexit Emin. Perronius *in* reſp. ad Regem Angliæ cap. 25; præſtiterunt vero Hieronymus Vignierius; Paulus Pelliſſonius Fontanier; Samuel Sorbierius ſermone edito de ſua converſione; Iſaacus Papinus, qui fidei ſuæ teſtem adhibuit Cl. Boſſuetium; Jo: Pricocos; Theophilus Brackel, unus iis, qui enixiori conatu Calviniſtis cum Catholicis conciliandis incubuere; Petrus Lambecius egregiis tot ſcriptis illuſtris; Jſaacus Perreirius, qui erroribus ejuratis fidei ſuæ exceptorem habere meruit Alexandrum VII; quos,alioſque plures ut ſingillatim perſequar, definiti ſpatii anguſtia prohibeor. Quin ad hos proximus iret, & ad Romanæ fidem Eccleſiæ rediret, pravi non adeo pervicax extitit Jo: Michael Vanslebius, poſtquam nempe peragratis Ægypto, ac Æthiopia, non alia, quam quæ Romana in Eccleſia ſunt ſacra, diſterminatis in Regionibus illis dogmata coli perſpexit. In horum pariter cenſum conferendi Nicolaus Stenon,Ulricus Obrecht,de Mahis,Henricus Sully, virique Principes Jo: Conſtans Elector Saxoniæ, Jo: Fridericus Brunſv. Dux Hannov., aliique plures, quos cum laude recenſet P. Gregorius Kolb in ſerie Rom. Imperat. pag. 484; quibus utinam, quod bonum arriſit, omen Sectarios ceteros non magis ureret, quam a contumacia revocaret?

Compendio uti cogor, ne copia obruar eorum, qui ſupremi Numinis anſpicio, ductuque Refractariorum deſertis caſtris ad Romanæ Eccleſiæ gremium convolare,& ad Pontificis M. obedientiam redintegrare ſe ſe religioni duxerunt. Atque ex his non proletarii generis quoslibet, quod etſi vellem, nec præſtare ullo modo valerem,propoſitum mihi fuit in aciem proferre, ſed eorum dumtaxat habere delectum, qui inter Proteſtantes aut ingenio, aut doctrina, aut officiis, aut dignitatibus, aut ſcriptis potiori, qui haberentur loco, digni olim reputati ſunt. E quibus ſuccurrunt Joſeph Saurinus, ac David Auguſt. Brueys, qui a doctiſſ.
Boſ-

Bossuetio errores dedocti veritati manus dare victas, ac in Romani Pontificis fidem actutum se transferre dedignitati non sunt: at vero horum postremus calamum pridem suum in ejusdem Bossuetii Catechismum haud impiger strinxerat. Loco succedunt Ludolfus Kuster, & Albertus Burg: ille quippe attenta lectione Novi Test. edit. Millii eruditus, & gravissimis argumentis a Bollandistis devictus agnovit demum in Ecclesia infallibilem esse, supremumque Controversiarum Judicem oportere: iste quoque Calvini erroribus ejuratis, Romanæ Ecclesiæ dogmatibus se totum adjiciens librum edidit sub hoc titulo: *Methodus facilis veram Ecclesiam lumine rationis inveniendi*: quo de libro agit in Biblioth. volante Cinellius. Et quidem naturali ratione, post Dei gratiam, duce, vir nobiliss. Ernestus Metternichius S. R. I. Comes, Regisque Prussiæ Consiliarius anno 1728. paullo ante mortem, eo nempe tempore, quo mentiri nemo volet ratione utens, ex errorum cœno emersus, ad Romanæ Ecclesiæ dogmata accessit, fassus, ac professus veram in ea Religionem coli, colendi Deum purissimos ritus tradi, ac pulcherrimam, Deo nempe auctore dignam, Ecclesiasticam Hierarchiam vigere, talemque, quæ hæresibus labefactari nequeat, ac Romanum Pontificem tamquam supremum Præsidem veneretur, & colat. Dignum est lectu ejus Soliloquium commentariolo illustratum a Gasparo Erhard Bened., ex quo illud etiam descripsit vir doctiss. P. Anselmus Desing ejusdem Ord. in append. lib. inscripti *Juris Nat. Larva detracta* &c. pag. 219, & seq. Caput hoc claudam hominis exemplo haud capite censi, cujus testimonium idoneum sit adeo, ut vel ab invitis fidem extorqueat. Is est Franciscus Bruys pestilentissimi libri promus condus, historiæ nempe Pontificum a S. Petro ad Benedictum XIII. Gallice adornatæ, ac voluminibus quinque comprehensæ. Hunc Cane pejus, & angue Romanos odisse Pontifices liquido adparet ex libro probris undique, calumniisque scatente, ubi nullum reliquisse videtur lapidem, quo Pontifices MM. peteret; neque mendaciis, neque maledictis parcens, ubi alter lacessendi non adesset locus, ut quaqua in ipsos invidiam quæreret, ac plebi deridendos, despiciendosque propinaret. Is tamen, proh Dei omnipotentis, ac miserentis opus! ad frugem tandem regressus, avi-

avitamque Religionem, quam in libris quidem simulat, reapse tamen, ad Batavos transfuga, non tam fœdaverat, quam deseruerat, repetens, quoad vixit, ad annum nempe usque 1738, nullius rei deinceps tam pro verecondia, quam pro veritate adeo puduit ipsum, ac pœnituit, quam eorum, quæ profligatissimo calamo Romanos contra Pontifices scripturierat: quæ scriptis abstergere, quod per vitalis lucis usuram non licuisset, delere acerbioribus lacrymis non destitit. Protestantes porro dicta ista, & facta valdequam urunt: quibus ut offendant, regerere absque delectu eorum quoque, & exaggerare solent exempla, rude, indigesteque conglomerata, qui Romanis desertis, ad castra Lutheri, & Calvini descenderunt. At enim his ego non moveor, nec utique movebitur æqui, justique æstimator, qui sepofito partium studio, collatisque utrimque recessus, & reditus motivis, considerert, quam longo, latoque inter se distent intervallo: siquidem a Romana Ecclesia recedendi non altera incesserit Segreges illos ratio, quam ut legum vinculis absoluti, vivendi, quam mallent, licentiam consectarentur: e contra ad Romanam redeundi Ecclesiam non alia magis ursit eos caussa, quam propriæ salutis procurandæ, cui plane extra Romanam Ecclesiam aditum non patere compertum habuere. Itaque quam recta (præfiscine dixerim) argumentum meum processit, tum perperam retorquere Protestantes obnituntur; quin imprudenter eodem ipso jugulum sibi petunt.

Ex jure declarandi, damnandique sive Hæreses, sive Hæreticos.

§. I.

AB ætate Apostolorum usque ad suam, videlicet Ecclesiæ Sæculum V, Hæreticorum diversas Sectas 88, aut 89. dinumeravit S. Augustinus: totidem circiter, quæ a S. Doctore relatis adjunctæ numerum 180. conflarent, a S Augustini ævo ad Lutheri, Calvinique tempestatem recensuit Sanderus hæresum diligentissimus collector. Lutheranismus, & Calvinismus longe plures pepererunt: nam Hæresum ex illis enatarum summa capita ad 270. circiter adnumerarunt Hosius, Lindanus, Prateolus, Rescius,

scius, Florimundus, Abelly, aliique viri docti, de quibus confer etiam Jovetum hist. Relig. tom. 1. cap. 1. Jam vero his profligandis unum parem esse in Ecclesia Pontificem M., quin ulterius desiderare sit aut Episcoporum in Concilio coadunatorum, aut Ecclesiæ in Orbem diffusæ consensum, eodem privilegio sibi divinitus facto, quo Christifideles non vera docere nunquam potest, mea nunc est oratione ostendendum. Quæ ut recta procedat, illud principio observasse non pœnitebit ante Concilium Nicænum 90. circiter Hæreses, cujuspiam absque Concilii opera, Romanæ præ ceteris Ecclesiæ præsertim sententia, cui confestim accedere ceteræ ubique Ecclesiæ prisco in more habuerint, fuisse proscriptas. Post idem Concilium longe plures a Romanis Pontificibus damnatæ leguntur, quæ per Orbem denunciatæ illico bonis omnibus odio summo cesserunt, quin in mentem cuipiam unquam veniret, (nisi morosioribus quibusdam postremis hisce temporibus, imaginantibus esse id non tam assentiri, quam assentari), inquirendum prius de Ecclesiæ universæ sententia, quam dicenti Pontifici assensus præberetur. Hinc magnus ille Angliæ Cancellarius, avitæque Religionis acerrimus vindex Thomas Morus apud Luchesinium de signis veræ fidei lib. 3. signo 38. ajebat: expedire quidem sacra celebrari Comitia, ad errores quo facilius, eo felicius; collatis in unum consiliis, explodendos, extirpandosque: nihilominus absque Concilii opera, sat esse, superque unum Pontificem. Postquam vetusta, eorumque præsertim, quæ evenerant in Oriente, monumenta cogitate, ac sedulo pervolutasset, studio propulsandi recens in Occidente exortas hæreses, compertum habuisse, eam omnibus orthodoxis jugiter insedisse sententiam, errori edocendo non obnoxiam esse Cathedram S. Petri, ejusque unius Magisterium par esse ad assensum jure a Christifidelibus omnibus extorquendum. Neque porro aliter constitui opportune potuisse Christianam Rempublicam, nedum ad rem fidei stabiliendam expectarentur aut Episcoporum in Concilio sanctiones, aut Ecclesiae in Orbem diffusæ suffragia, impune, lateque interea hæresum pestes serperent, & propagarentur: quæ præclara dicta factis modo confirmare mea interest, ac juvat.

Articulo porro altero, quo de factis Dogmaticis ineunda

dis-

disputatio erit, occasione data catalogum satis prolixum exporam hæresum, & haereticorum, quibus infamiæ dica a summis Pontificibus fuit sæpe conscripta: præstat impræsentiarum complures, ac potissimas ex eis persequi, quibus statim, atque erumpere in publicum visae sunt, eadem pessima nota a Pontificibus inflicta adeo adhaesit, ut ab illis abstinendum sibi, præcavendumque quammaxime confestim bonus quilibet in Ecclesia intellexerit. Non equidem omnia constant, quæ a priscis illis Pontificibus adversus hæreticos præclare decreta, gestaque fuere, sed pleraque oppido multa magno rei Christianæ detrimento temporum invidia nobis surripuit: ex his tamen, quæ adhuc supersunt litterarum demandata monumentis, conjectura facile datur assequi, id in more positum Pontificibus fuisse, ut illos, qui a fide deflexissent, ac in prava abjisent dogmata, tum extemplo ab Ecclesia ejicerent, tum Christifideles commonefacerent, ne illis Sacrorum consortio jungerentur. Non is equidem est, qui fidem obliget nostram, Auctor Constit. Apostol., in quas confer Mansii adnotationem critic., & chronolog. tom. 1. Suppl. Concil. pag. 3, & seq., sub S. Clementis nomine: proscriptos ab se tamen Nicolaitas, Basilidianos, Gnosticos, Carpocratis infestum germen, ac Simonis Magi sectatores tradit lib. 6. cap. 8. Cæterum a S. Clemente Ebionitas condemnatos testis est fide dignus S. Epiphanius hær. 30. Prædestinatus a Sirmondo editus, quem librum Primasio S. Augustini discipulo, Episcopo Adrumentino vindicant Norisius, Cavæus, Ittigius de Bibliot. PP. pag. 259, & Fabricius Bibliot. Lat. lib. 16. pag. 11, abjudicant vero alii, opusque contendunt post exortam Nestorii hæresim tantummodo confectum, Prædestinatus, inquam, cap. 16. refert a S. Alexandro P. M. librum exaratum adversus Heracleonem quemdam Valentini discipulum, docentem semel baptizatum peccati labe ullius coinquinari amplius non posse, enixeque rogato ab Episcopis Siculis missum Sabinianum Presbyterum, qui collecta Synodo haereticum illum diris cunctis devovit. Atqui fabellæ loco hanc fore habendam narrationem exinde suadet Coutantius §. unic. de scriptis S. Alexandro attributis pag. 54, quod S. Augustino teste de haeres. cap. 16. Heracleo Marci discipulus fuerit; qui S. Alexandro posterior

fuit, nec ante S. Hygini aetatem auditus, ut ex S. Irenaeo lib.1. cap. 9, & Eusebio lib. 4.cap.11. auguratur: unde pag. 6. conficit pariter fidem denegandam eidem Praedestinato cap. 12. denarranti hunc Marcum Carnis resurrectionem inficiantem a S. Clemente damnatum. In Libello Synodico apud Fabricium tom. 11. Bibl. Græcæ, ac Conciliorum Collect., cui pretium conferunt Labbaeus, Baluzius, & Justellus, legitur Theodotus damnatus a S. Telesphoro in Synodo ex 12. Episcopis conflata: quod minus verum puto, siquidem S. Telesphorus passus fuerit aut sub Hadriano an.137, aut sub Antonino Pio an.139. Theodotus autem errores non propinavit ante Imperium M. Aurelii, idest ante annum 161. Quare Synodum hanc, ac Theodoti damnationem S. Victori adscribendam ex Eusebio lib. 5. cap. 28. observarunt Labbæus, & Harduinus tom. 5. pag. 1495. Nolim itaque labili, incertoque monumento caussam tam gravem confidere, quam magis ex certis undequaque documentis comprobare possum. Cerdonem, & Valentinum sub S. Hygino Romam se contulisse, ac primum se Catholicos præferentes in Romanae Ecclesiae communionem irrepsisse, sed postea comperta eorum hæresi, ab Ecclesia penitus ejectos fuisse, auctores sunt S. Irenaeus lib. 1. cap. 28, & lib. 3. cap. 4; Tertullianus de Præscrip. cap. 30, & Eusebius lib. 4. cap. 10. Utriusque vero sectatores non alio potiori argumento exagitandos suscepere sive S. Irenæus lib. 3. cap. 3, sive Tertullianus lib. de Præscript. cap. 33, quam Romanæ praesertim Ecclesiae traditionem, Episcoporum in eadem successionem, ex Apostolis ductam originem, retentamque jugiter doctrinam objiciendo. Sub S. Aniceto Marcionem Romae egisse, atque ab Ecclesia projectum tradit S. Irenæus lib. 3. cap.3; ex quo Tertullianum erroris arguunt Tillemontius, & Coutantius, quod lib. de praescrip. cap. 30. Marcionis in Urbem adventum sub S. Eleuthero collocarit: sed hoc de argumento sat alibi.

Cataphrygas a S. Sotere damnatos, ac librum de Extasi adversus eosdem circa annum 164. conscriptum, eique libro a Tertulliano in devia jam rapto libros 6. de Extasi pariter inscriptos fuisse oppositos memorat Auctor Prædestinati hær.26, & 86, ubi de Montanistis agit: ipsum Tertullianum ideo quoque damnatum

tum subjungens, quod pro Montanistis libros adornasset. Atqui heic quoque Prædestinato fidem detrahendam pugnat doctiss. Coutantius in epist. S. Soteris §. 2. pag. 79, & seqq. Præter enim quam quod neque S. Soteris, neque Tertulliani, cujus in lectione cæteroqui diligenter erat versatus, scriptorum ne quidem vola apud S. Hieronymum, qui haud imo obscure indicat lib. de Script. Eccles. cap. 53. nonnisi aliquot post S. Soteris obitum annis Tertullianum ab Ecclesia defecisse, nec sibimet is Auctor constat: hinc enim asserit a nemine, qui contra Cataprhygas calamum arripuit, memoriæ tradita infanda ab ipsis ex infantis sanguine celebrata mysteria (quod tamen flagitium utique Cataphrygibus exprobrasse leguntur SS. Cyrillus Hierosol. Catech. 16, Philastrius hær. 49, Epiphanius hær. 48. n. 14, Hieronymus in epist. 54. ad Marcellam, & Augustinus de hæres. cap. 48, qui Prædestinatum ætate præcesserunt) illinc vero attexit a Tertulliano S. Soteri mendacio datum objectum de initiis sanguine infantis celebratis: quod supponit hoc facinus a S. Sotere fuisse commemoratum: (quamvis longe veri fiat similius arcanum illud, nefandumque mysterium non a Montano, prioribusque Cataphrygibus, bene vero a posterioribus eorum discipulis fuisse inductum). Ad hæc falsitatis arguitur Prædestinatus, dum contra S. Soterem asserentem Tertullianum inducit Cataphrygibus aeque, atque Catholicis communem esse doctrinam circa Trinitatem in unitate Deitatis, ac circa pœnitentiæ locum faciendum Lapsis: quippe longe post in errorem Sabellii pariter lapsos Cataphrygas compertum est, quo plane ab errore puros fuisse, dum ad ipsos defecit Tertullianus, ipsemet testis est locuples in libro adversus Praxeam post lapsum scripto, quem hunc ob errorem vehementer exagitat: itaque erroris istius nedum exorti Cataphrygas redarguere S. Soter nequiverat. Manifestissimi vicissim mendacii redarguendum se propinasset Tertullianus, si, uti Prædestinatus fingit, adversus Pontificem contendisset Cataphrygas nihil a Catholicis discrepasse circa veniam dandam Lapsis: siquidem quin S. Hieronymus cit. epist. 54. adhibeatur testis, Tertullianus ipsemet lib. de pudic. totus in id incumbit, ut Ecclesiæ, ut S. Petro capitalia delicta remittendi facultatem adimat. Sed de his

hactenus. Ut igitur ad certiora monumenta me convertam, Romano Pontifici, quem S. Anicetum Baronius autumat, S. Eleutherum Valesius in not. ad Eusebii lib. 5. cap. 3, & Massuetius in dissert. prævia ad S. Irenæum pag. 80, S. Victorem Pagius ad an. 172. n. 3, & Coutantius de epist. S. Eleutheri §.1. pag. 87, & seq., probatas fuisse Montani Prophetias scripsit Tertullianus lib. adversus Praxeam cap. 1. Verum aut non adhibenda Tertulliano fides; aut si mavis, sub S. Victore, uti veri similius autumo, id totum actum est, siquidem SS. Sotero, & Eleuthero Cataphrygum, quorum initium in annum 179. circiter ab Eusebio conjicitur, probe fuisse perspectas indicat eodem loci Tertullianus, ac de S. Eleuthero mox ostendo: S. Victori, inquam, Cataphrygum ἐκθεσιν, Ecthesis, non etiam παρεκθεσιν Parecthesis, accepta fuit. Videlicet Asiæ, & Phrygiæ Ecclesiis acri dissidio inter se divisis, ut pacem inferret Pontifex, eoque maxime, quod Cataphryges affabre ad fallendi artem compositi se catholicos, ac sanctioris vitae sectatores mentirentur, fieri potuit, ut vera crederet, quæ de illis charismata divinitus infusa circumferebantur, ideoque veram crederet Ecthesim, non Parecthesim insaniae plenam. Post vero re maturius perpensa, & a Praxea illorum fraudes, dolos, erroresque detegente edoctus litteras pacis ipsis impertitas revocarit, velut ibidem Tertullianus conqueritur. Verum S. Victoris scriptis undique admoniti Christifideles, ac maxime Asiani, a Cataphrygum dolis, erroribusque deinceps sibi cavere didicerunt.

Retro nunc flectendo vestigia, ad ejus decessorem S. Eleutherum Montanus, Alcibiades, & Theodotus ab Ecclesia Lugdunensi, & Viennensi delati, misso ad has perurgendas vices S. Irenæo tum Presbytero, ab eo damnati leguntur apud Eusebium lib. 5. cap. 4. Atque tum demum, maximeque postquam confirmata in ipsos a S. Victore sententia fuit, undique in Cataphrygas conclamata est damnatio, puta in Synodis Hierapolitana sub Appollinari, Anchialensi sub Sota, Gallicana, sive Lugdunensi sub S. Irenæo, de quibus Liber Synodicus n. 5, & seqq., & Eusebius lib. 5. capp. 3, & 4; in Ephesina, de qua auctor Prædestinati hær. 27, & in Antiochena, de qua Eusebius lib. 5. cap. 19. Nisi malis ad S. Zephyrini tempus ejusmodi Synodos retrahere, ut insinuare videtur Ter-

Tertullianus lib.de Jejun. cap.13, Zephyrinique juxra fententiam in eis condemnatos Cataphrygas: five enim is Eleurherus fit, five Victor,fiveZephyrinus,five verius tres ad unum omnes,nihil noftræ nocet cauffæ,ftat enim quod in Hæreticos a Pontifice femel damnatos damnatio undique in Ecclefia fuerit conclamata. Moram heic nonnullam, leviffimam tamen, injicit Valefius contra Baronium negans S.Irenæum Romæ apud S. Eleurherum ejufmodi officio fibi ab Ecclefia Lugdunenfi in Cataphrygum cauffa delato defunctum;inficiatus infuper ullam ab Eufebio Hierapolitanæ Synodi mentionem habitam. Verumtamen opinio Valefii omnino corruit expliciro teftimonio Eufebii lib. 5. capp. 3, & 4, ac S. Hieronymi de Script.Ecclef. in S.Irenæo. Confulefis Pagium ad an. 177. n. 2. ufque ad 8, & Blancum de poreft. & polit. Ecclef. tom. 3. lib.1. cap. 4. §.4. ubi inanes Valefii conjecturas exfufflant; Blondelli quoque, & Dodvvelli ficulnea argumenta convellunt, quibus ifthæc S. Irenæi miffio impetitur. Certiffime S. Cyprianus in epift.41. edit. Pamelii ad S.Cornelium miffos pro rebus ad Religionem fpectantibus e Synodo Carthaginenfi Caldonium,&Fortunatum Epifcopos perhibet. Quin imo Montanus ipfe ab Apollinari Hierapolitano Antiftite de fide accufatus fe fatis tutum exiftimavit, fi a Romano Pontifice vel fraude, vel dolo communicatorias litteras impetraret. Non erat igitur, cur prifcus hic mos dubitationi fupponeretur. Quorfum autem Valefius de Synodi Hierofolymitanae veritate fufpicionem induit, quafi Synodus ifta non una fuerit ex Afianis, de quibus loquitur Eufebius de iis agens promifcue lib. 5. cap. 16. juxta Valefii ipfius verfionem? Vide doctifs. Cacciari notam ad Eufebii cap. 19. verf. Ruffini tomo 1. pag. 293, & feqq. Ab eodem S. Eleuthero Florinum, & Blaftum olim Romanæ Ecclefiae Presbyteros, illum quidem ad Valentini hærefim delapfum, hunc vero Quartadecimanorum errores fectantem, gradu depofitos referunt Eufebius lib.5.cap.14, & Theodoretus lib. 1. hæret. fabular. In utrumque ftylum fuum exerens S. Irenæus libellos cum ad Florinum de Monarchia, five de uno Dei unius imperio,tum ad Blaftum de Schifmate exaravit; quibus eos ab errore revocare ftuduit,tefte Eufebio lib.5.cap. 19: quomodo lib. 3. cap. 3. ab erroribus avertere hæreticos omnes ad-

adnixus est, eosdem provocans ad Apostolicas traditiones Romana in Ecclesia illibate custoditas. Eumdem Blastum postea in errore pertinacem Sacrorum communione interdixit etiam S. Victor.

De quo sermonem modo instituendo, Quartadecimanos ab eodem damnatos Tom. 3. Articulo VI. §. 11. pag. 640, & seqq. pluribus ostensum est, quod nunc indicasse sat habeo. Valentinum, ceteras præter ineptias, corpus Cæleste Christo D. affingentem; nec non Sabellium, ac Noetum tres in Deo personas contrahentes in unam, ac invicem commiscentes a S. Victore abdicatos scribit Auctor Synodici: sed de Sabellio, & Noeto minus vere, quippe qui non ante S. Sixti II. ætatem delirare auditi sunt, teste Eusebio lib. 7. cap. 4. Certo certius est, quod idem refert Synodicus, ac fide confirmant sua Eusebius lib. 7. cap. 27, & Theodoretus hæret. fabul. lib. 2, ab eodem Pontifice in Theodotum, Ebionem, & Artemonem in Synodo 14. Episcoporum fuisse animadversum. S. Optatus Milevit. advers. Parmen. lib. 1. ante med. S. Zephyrinum P. M. inter præcipuos, qui de hæreticis qua scriptis, qua sententia divictis palmam tulerunt, hisce recenset verbis: *Marcion, Praxeas, Sabellius, Valentinus, & ceteri temporibus suis a Victorino Pictaviensi, a Zephyrino Urbico, & Tertulliano Carthaginensi, usque ad Cataphrygas, ... superati sunt*. Nondum quidem, ut mox innuebam, ortus erat Sabellius, at pridem Marcionis, ac Valentini hæreses obtinuerant, cum quibus prædamnatus Sabellius intelligi commode potest. Nuper vero Praxeas errores suos profundere cœperat, quos perinde chirographo dato, teste Tertulliano cap. 1., retractare, ac devovere adactus est. Proclum etiam celebrem Montani discipulum, postquam a Cajo spectatissimæ vitæ, eximiæque doctrinæ viro manifestissimi erroris fuisset convictus, aliosque Montani pariter sectatores, ipsumque Tertullianum ab eodem Pontifice fuisse iterum anathemate perculsos, auctores sunt Eusebius lib. 2. cap. 25, & lib. 6. cap. 16. vers. Ruf., ac S. Hieronymus in Cajo, nec inficiatur Tertullianus ipsemet lib. de Jejun. capp. 1, & 13. Porro Cathaphryges in duas Sectas divisi sunt: alterius Proclus, (quem ab illo, cum quo disceptavit Cajus, inepte distinguit Valesius), alterius Princeps

ceps

ceps fuit Eschynes: qui Proclo adhærebant, dicebantur οἱ κατὰ πρόκλον, qui vero Eschyni οἱ κατ' αἰσχίνην, uti tradit Tertullianus de Præscrip. capp. 52, & 53. De impacta Montanismi S. Zephyrino calumnia a Theodosianis, centiesque reficta a Novatoribus, dicam commodius suo loco.

In Origenem latam a Demetrio Alex. sententiam a Romano Pontifice confirmatam fuisse refert ex S. Hieronymo Ruffinus lib. 2. Invect.; quumque Demetrii obitus in an. 231. inciderit, ut ostendit Sollerius in hist. Chronolog. Patriarch. Alex. §. 12. ex Eusebio lib. 6. cap. 19, inde Coutantius §. un. de S. Pontiani epist. pag. 119. conficit hanc Origenis damnationem S. Pontiano acceptam fore referendam. Ad eluendam hæresis notam, ab Origene apologeticam ad S. Fabianum exaratam epistolam tradunt Eusebius lib. 6. cap. 26, & S. Hieronymus in epist. 65. ad Pammach, & Ocean. cap. 4. Quin etiam Romam proficisci jussum Origenem, ut Pontifice coram viva se voce purgaret, credidit Baronius ad annum 248. num. 3, & seq., quem plerique sectantur. Verum Pagius ad an. 246. n. 2, & seqq. levi ex Porphyrio in vita Plotini ducta conjectura eversa, defendit ab Origene post primam, quam sub S. Zephyrino adornaverat, secundam sub S. Fabiano Romanam profectionem non fuisse susceptam. Vide-sis etiam Valesium in Not. ad Eusebium lib. 6. cap. 19, Huetium lib. 1. Origenian. cap. 1, Fleurium hist. Eccles. lib. 6. n. 16, & Cacciarum in Not. ad Eusebii lib. 6. cap. 11. vers. Ruff. Idunum isthic observasse obiter nec inutile, nec injucundum erit, quod Origenes, cui Bayle V. *Origenes* Manicheismum, Doucin in hist. Origenismi Quietismum affricuit, Spinosismum alii, alii imo Calvinismum appingunt, suo de fine suppliciorum alterius vitæ impio errore Libertinismum peperit, Epicureismum progenuit, ac Socianismo prælusit. Quocirca Auctor opusculi, cui titulus *Janua Cælorum reserata*, Carus Larebonius, is est Juriaeus, scribere non dubitavit Socinianorum opinionem autumantium Reproborum animas vi pœnarum, quibus dirissime post mortem plectuntur, fore tandem, ut in nihilum redigantur, non differre ab impietate Epicureorum, qui animam cum corpore simul perire affirmare non desinunt. Sed Elias Saurin in examine Theologiæ M. Ju-

M. Jurieu contendit e systemate Origeniano de aliquando finiendis improborum suppliciis pejora, quam e Socini sententia, derivari consectaria, indeque inferri omnium Libertinorum iniquissimam persuasionem, quod ad Cælestem patriam quælibet secta perducat. De Origenistis vice plus simplici a Romanis Pontificibus damnatis paullo post recurret juxta temporis ordinem sermo. Restat unum adhuc de S. Fabiano non prætereundum: ab ipso nempe in Privatum latam a Concilio Lambesitano ex 99. Episcopis, Præside Donato Carthaginensi Præsule, S. Cypriani decessore, anno 240. damnationis sententiam, petentibus Concilii Patribus, calculo fuisse comprobatam, adparet ex epist. Cleri Rom. inter Cyprianicas 30, & S. Cypriani epist. 55. ad S. Cornelium; ad quem nunc reflectendus est sermo.

Itaque a S. Cornelio ejaculata in Concilio Carthaginensi anno 251. sententia contra Felicissimum, & quinque alios Presbyteros, efflictim rogantibus Africanis Episcopis, hinc pondus adjici, momentique plurimum haud ignorantibus, confirmata est, teste S. Cypriano in epist. 55. ad eumdem, quo de argumento satis alibi. In Novatianum etiam Lapsis spem veniæ eripientem Romæ Concilio 60. Episcoporum an. 253. habito anathematis telum intorsit, auctorque pariter fuit, ut ab Italis, ut ab Afris, ut ab Orientalibus, Conciliis ea de re celebratis, idem error proscriberetur. Quam in rem legendæ epistolæ S. Cornelii inter Cyprian. 46. edit. Pamel. ad S. Cyprianum, ubi notatu digna, quæ refert, verba a Schismaticis ad veritatem regressis enuntiata: *Nec enim ignoramus unum Deum esse, unum Christum esse Dominum, ... unum Spiritum S., unum Episcopum in Catholica Ecclesia* esse debere; S. Cypriani vicissim epist. 54. ad eumdem; S. Cornelii rursus epist. ad Fabium Antioch. apud Eusebium lib 6. cap. 43; ac S. Dionysii Alexand. epist. ad S. Stephanum apud Eusebium lib. 7. cap. 3, qua significat universim ab Ecclesiis Orientis abjectum fuisse Novatianum, ac signatim a Demetriano Antiocheno, a Theoctisto Cæsareensi, Mazabbane Hierosolym., Marino Tyrio, Heliodoro Laodiceno, Heleno Tarsensi, Firmiliano Cappadoce, brevi ab Ecclesiis Syriæ, Arabicæ, Mesopotamiæ, Ponti, & Bithyniæ. Quod indicium haud obscurum est

sane

sane Religioni olim Episcopos duxisse a lata semel a Pontifice in hæreticos sententia ne latum unguem discedere. A S. Stephano Rebaptizantium errorem, in quem manibus pedibusque cum Asiani, tum Afri concesserant, profligatum fuisse, quia multis Par. 1. Artic. 8. in Proleg. declarasse me memini, ab eodem proinde retexendo argumento satius est supersedeam. Sub Pontificatu S. Sixti II, quem excepit S. Stephanus, illustre Apostolica Sedes accepit documentum obsequii debiti supremæ ipsius auctoritati ab Ecclesia Alexandrina, cui tum præerat Episcopus S. Dionysius. Hic enim Sabellium ad ejus Tribunal de hæresi detulit, summa hujus capita indicans, ipsius sententiam interea præstolans, ac deposcens epist. legenda apud Eusebium lib. 7. cap. 5, a quo altera quoque cap. 8. refertur inscripta ad eumdem Pontificem, qua de Baptismo collato ab hæreticis non juxta Ecclesiæ ritum consuluit: unde videas a S. Dionysio potiora duci Romani Pontificis consilium, ac sententiam, quam tot Synodorum Iconiensis, puta, Synnadensis, & quatuor Carthaginensium decreta, quibus adquiescere nescit, nec ad praxim, Pontifice inconsulto, conformare se audet. Vicissim ad S. Dionysium P. M. de fide postea delatus ipse S. Dionysius Alex., quasi in Sabellium pugnans in extremum dilapsus errorem, Divinam naturam in partes divideret, suspicionem proinde omnem diluere jussus, Apologia submissa ad Pontificem calumniam omnino abstersit, Pontificique fecit satis: ita testatur S. Athanasius in epist. de sententia S. Dionysii, lib. de Synod., & epist. de decretis Synodi Nicænæ: meminere quoque SS. Basilius lib. de Spir. S. cap. 29, & Hieronymus de Script. Eccles. cap. 79. Apologiæ hujusce fragmenta diligenter collecta exhibet Coutantius inter Rom. Pontif. epist. pag. 279, & seqq. At enim ab eodem S. Dionysio Romano Sabellio ob hæresim infamiæ dicam fuisse conscriptam, in eo prædamnata impia Arii dogmata, unaque simul in veteratorem Marcionem innovatam maledictionem adnotat locis mox indicatis S. Athanasius, ubi Dionysianæ epistolæ adversus Sabellianos insigne nobis fragmentum servavit: in quo illud observatu dignum, quod Pontifex ita Sabellii refellit hæresim, ut oppositos Tritheitarum errores simul evertat. Tanti vero a S.Athanasio habitus est S. Dio-

nysius Papa, ut gravissimum inde argumentum duxerit ad Nicænum decretum de Filii Consubstantialitate, deque Trinitate Personarum, veluti de rebus ad fidei integritatem pertinentibus, juxta rectissimam priscorum Pontificum doctrinam, defendendum, ac in tuto collocandum.

Appendere, Lectorique numerare nunc præstat, ut ordo postulat, quae S. Felix I. pro fidei defensione contra haereticos peregit. Ad preces igitur Patrum non minus, quam 80, teste S. Hilario lib. de Synod. n. 86, Concilii Antiocheni secundi, idest circa finem anni 269, ut Pagius n. 12. ostendit, adversus Paulum Samosatenum, Artemomis haeresim revocantem, ac Deo bellum indicentem, ut Patres Antiocheni loquuntur, ἀντιτασσόμενον αὐτοῦ τῷ θεῷ, habiti, ex quo ad S. Dionysium ejus decessorem Synodica fuerat missa, quam refert Eusebius lib. 7. cap. 26. vers. Ruff., eumdem Paulum anathemate confixit, Divinam Christo D. naturam vindicans, epistola exarata ad Maximum Episcopum, & Clerum Alex., cujus fragmentum dumtaxat ad nos pervenit, atque a Concil. Collectoribus passim describitur inter acta Concilii Ephesini. Porrò Epistolam hanc, qua & Sabellii haeresis profligatur, quin S. Felicis I. genuinus sit fœtus, dubitare non sinunt expressae, quas de illa texunt, laudes, Patres Concilii Ephesini Act. 1. pag. 1403. tom. 1. edit. Harduini, S. Cyrillus Alexand. in Apologet. adversus Orient. anath. 6, Marius Mercator pag. 178, & 240. edit. Baluzii, Vincentius Lirin. Common. cap. 42, Hypatius Episcopus Ephesinus in Collat. an. 533. cum Acephalis habita apud Harduinum tom. 2. pag. 1162, ac Liberatus Brev. cap. 10, quibus permotus Cl. Coutantius eam S. Felici I. epistolam vindicare non dubitavit §. un. de ejusdem scriptis pag. 294, & seqq. Quamobrem hanc immerito Epistolam S. Felici II. potius, qui Liberio fuit suffectus, tribuendam censuit Basnagius to. 2. Annal., & cum ipso Fabricius Bibl. Latin. lib. 6. pag. 158; & quod pejus est, Apollinaristis non dubitavit adscribere Doctiss. Lequiennius differt. 2. Damascenica n. 7., quem loc. cit. refellit levi brachio Coutantius. Eo vero in pretio hæ S. Felicis litteræ habitæ sunt, ut cum Pauli Samos., tum Sabellii hæreses his damnatæ in Provinciis deinceps Maximo subjectis pessimo audire nomine coeperint. Plurimi

etiam

etiam factas a Patribus Nicænis liquet ex Actis Concilii Ephes. par. 4. tom. 1. edit. Harduini pag. 1639; a S. Athanasio, testis est ipsemet lib. de Synod., de sentent. S. Dionysii, & orat. de Incarn. contra Paulum Samos.; a Theophilo Alex. patet ex epist. ad Porphyrium Antioch. in Actis Synodi V. Collat. 5. apud Harduinum tom. 3. pag. 106; ab Aureliano imo Imper. auctor est Eusebius lib. 7. cap. 30; ab Arianis demum ipsis adparet ex Synodica pseudo-Concilii Pilippopol. relata ab Harduino tom. 1, pag. 679, ubi habent: *In Urbe Roma sub Novato, & Sabellio, & Valentino hæreticis factum Concilium, ab Orientalibus confirmatum est: & iterum in Oriente sub Paulo a Samosatis quod statutum est, ab omnibus est signatum.* Fuco quidem plena, fraudeque ad fallendum composita sunt hæc, sed quæ argumento, documentoque sint tamen, quid ab Apostolica Sede prolatæ in hæreticos sententiæ apud Orientales efficerent.

De Hæreticis a S. Melchiade damnatis modo dicturus, a retexendis, quæ de Donatistis ab eo profligatis abunde, opinor, dixi Tom. 2. Art. 9. §. 1. pag. 414, & seqq., ac Tom. 3. Art. 5. in proleg. pag. 328, & seq., manum retraham, magisque me conferam ad Manichæos, quos sub S. Felice I. primum exortos circa an. 270. refert Eusebius lib. 7. cap. 27, ideoque minus recte Francischus Bruys hist. Pontif. tom. 1. pag. 77. horum originem ad Pontificatum S. Eutychiani circa an. 277. retraxit. Ut ut sit ista de epocha, Manichæos Romæ a S. Melchiade detectos fuisse, damnatosque auctor est Anastasius, qua occasione observatu digna lex est ab eodem lata, & a Bibliot. relata. Discimus ab Auctore isto S. Eleutherum Basilidis, & Carpocratis errori, quo Manichæis præludentes, duoque rerum principia statuentes, bonum, & malum, superstitiose quibusdam abstinebant a cibis, quos ad principium malum referebant, legem opposuisse de indiscrete adhibendo ad communem usum quocumque cibo. A S. Cajo perinde juxta veterem praxim decretum emanasse de frugibus, ac uvis præsertim benedicendis. Non absimiliter errori altero, quem cum illis Manichæi habuerunt communem, quove Mithræ, idest Solis, cultores sacris initiantes, perque certos quosdam pœnarum gradus probantes, eorum ex 50. continuatæ abstinentiæ, ac jeju-

nii diebus, periculum capiebant: quod pariter jejunium per aliquos non interruptos anni dies repetebant: huic, inquam, errori decretum, ad Apostolicam traditionem apprime cautum, opposuisse S. Melchiades putandus est, quo nempe Quadragesimæ jejunium non ultra 40. dies produci voluerit; nec in Quadragesima diebus Dominicis; nec in Jejunio quatuor temporum feria quinta jejunandum edixerit. Porro de iniquis Manichæorum initiationibus, nefandisque Mysteriis si plene scire aveas, consulito Archelai Episcopi Mesopotamiæ disputationem anno 277. habitam, adversus Manetem, & editam in suis Collect. monum. Eccles. Græcæ, & Latinæ cum eruditis observationibus a Cl. Laurentio Alex. Zacagnio, & ex ipso a doctiss. Mansio tom. 1. Supplem. Concil. pag. 15, & seqq., antehac vero a Valesio ex Cod. Ms. Bobiensi, nunc Bibl. Ambros., in append. ad hist. Socratis, & Sozomeni pag. 159, & seqq.; Illustriss. Philippi a Turre Episcopi Adriensis dissert. de Mithra cap. 5; Cl. Blanchinium tom. 2. Anastasii in Not. hist. ad S. Melchiadem sect. 33; ac doctiss. Petri Thomæ Cacciari historiam hæres. Manich. præfixam tom. 1. oper. S. Leonis M. Demum adversus Novatorum calumnias sacros in Ecclesia Romana Jejuniorum ritus neutiquam ad Montanistarum sacrilegam jejunandi rationem exactos Theologi nostrates passim demonstrant: qua de re adeundus Emin. Baronius ad an. 173. n. 27, & seqq. Ad hanc itaque a S. Melchiade non tam indictam, quam instauratam legem de Jejunii diebus, haud procul abs vero, mea quidem opinione, aberrabit, qui putet respexisse Patres Concilii Gangrensis Can. 18. in vers. Dionysii contra Eustathium, & Concilii Cæsaraugustani Can. 2. adversus Priscillianistas die Dominica haud jejunandum indicentes. Hinc etiam S. Epiphanius hæresi 75. n. 3. occasionem arripuit reprehendendi Aerianos, quod die Dominica jejunare affectarent. Non dissimulandum tamen doctiss. Coutantio de Decretis S. Melchiadi attributis §. 5. hoc decretum de Jejunio præsertim feriæ quintæ vetito spurium visum esse: sed momenta, quibus innititur, apud ipsum videas, nam aliò me revocat oratio.

In Arii damnatione post S. Dionysium P. M. Patribus Nicænis præivisse sententia S. Silvestrum, cui tanquam agendorum,

decer-

decernendorumque regulæ illi postea institerint, ego quidem nullus dubito. Omnium equidem primus damnati Arii palmam tulisse visus est S. Alexander Alex. Antistes: quippe qui gemino, ut ostendit Valesius in Not. ad Theod. lib. 1. cap. 4, non unico dumtaxat, ut visum est Baronio, Alexandrino Concilio habito, non quidem an. 315, ut Baronius, & Labbeus existimant, neque an. 327, ut arbitratur Henschenius ad diem 26. Febr. in vita S. Alexandri, sed anno 321, velut ex S. Prospero, & Hermanno Contracto suadent Pagius ad an. 315. n. 6, & seqq., ac Harduinus tom. 1. Concil. pag. 295, e quorum priori scripta fuit Synodica ad cognominem Byzantii Episcopum, quam exhibet Theodoretus lib. 1. cap. 4, & ex ipso Harduinus loco indic., e posteriori vero ex Episcopis ferme centum congregata, quam ideo Oecumenicam denominat S. Athanasius in epist. ad Episcopos Ægypti, & Lybiæ, Encyclicam, quam nobis servavit Socrates lib. 1. cap. 6, dedit ad omnes Ecclesias, Arianam hæresim diris cunctis devovit. At enim is haud satis habens, ut Arius hæresis nomine a cunctis Orbis christiani Episcopis censeretur, nisi ad hos Romanus Pontifex calculo accederet suo, Synodica pariter ad S. Silvestrum, cujus præcipue muneris esse obortas proscribere hæreses probe intelligebat, inscripta, de hæresi Arium detulit, districte, severeque ex jure summo in eum agendi se auctorem dedit, de hæretico homine profecto sententiam a Pontifice auditurus, cui tuto fideret, quaque ejus partiariis durissimum eos deinceps posset obstruere. De hac Synodica ad S. Silvestrum missa loquitur expresse Liberius in epist. 4. edit. Cout. ad Constantium Imp. n. 4, quæ refertur a S. Hilario frag. 5. Non ambigendum itaque, tametsi documenta certiora desiderentur, quin pro officii particula se confestim contra Arium fidei assertorem Pontifex M. præberet. Quamvis autem per me stare concedam, quod Hosius Cordubensis Episcopus a Costantino M. legatus Alexandriam fuerit missus, ut indicant Socrates lib. 1. cap 4, Sozomenus lib. 1. cap 25, & Photius Cod. 266, putare tamen, ut pronum est, quid prohibet eidem Episcopo Religionis partes, dum Reipublicæ demandabantur a Principe, eædem potiores a Pontifice fuisse impositas; cujus propterea vice Hosius Concilio Alexandriæ celebrato anno 324. cele-

celebrato præfuerit, in eoque præcipuus auctor fuerit lati anathematis in Arium, Sabellium, & Colluthum, eademque præcipua auctoritate schisma composuerit, tum quod excitaverat Meletius, tum quod circa Paschatis celebrandi diem jamdiu vigebat? Legere hac de re juvat Cleri Mareotici litteras ad Philagrium Ægypti Præfectum apud S Athanasium in Apolog. 2, eumdemque S. Doctorem in epist. ad Solitar., ubi haud obscure tradit ab Hosio in Nicæno Concilio fidei formulam, Symbolum deinde Nicænum dictam, fuisse conceptam, ipsi Patres Nicænos adquievisse, ac juxta eam formam decreta fuisse efformata: *Hic*, inquiens *Princeps est Synodorum, & siquid scribit, ubique auditur. Hic formulam fidei in Nicæna Synodo concepit, & Arianos ubique pro hæreticis traduxit*. Quam plane laudem non nisi in hominem Pontificis Romani potestate indutum cadere, aut ego fallor, nemo non videt. In Photini Sirmiensis Episcopi hæresim, ab Ariana haud multum abludentem, inquiri a Synodo Mediolanensi anno 346, aut 347. coram Apostolicæ Sedis Legatis jussit S Julius I. In hæreticum hominem ea in Synodo ejaculatam damnationis sententiam biennio post, ideft anno 349. confirmavit, habita juxta receptissimum in Ecclesia Romana morem Synodo; exindeque decretum ad Orientales missum, testis est locuples S. Hilarius frag. 2. Consule, qui de his agunt copiose, Petrum de Marca in Diatr. de tempore Synodi Sirmien., Petavium in dissert. de Photino, Sirmondum in Diatr. de eodem hæretico, & Pagium ad an. 344. n. 4, & seqq., & ad an. 349. n. 4, & seqq.

Sed siquis Pontificum alter, præclara S. Damasus amplissimæ potestatis hujus argumenta præbuit, quæ summis attingere digitis aggredior. Præter enim obnixam eam, quam impendit principio curam extinguendo schismati exorto in Ecclesiis tum Antiochena, de quo S. Basilius in epist. 52, & 220, tum Alexandrina, de quo Socrates lib. 4. cap. 30, tum Constantinopolitana, de quo S. Nicolaus I. in epist. 8. ad Michaelem Imp., tum Africana, de quo S. Optatus lib. 2, excindendis sub ea ætate subortis hæresibus totus intento nervo incubuit. Nam Synodo Romæ habita an. 367, aut seq. Ursacium, Valentem, ceterosque ejusdem hæresis Arianæ consortes anathemate damnatos ex Ecclesia ejecit.

cit. Qua de re gratias S. Damaso agendas quammaximas scripsit S. Athanasius in epist. ad Afros n. 10, quibus indicit sat esse debere, superque Pontificis sententiam, ut ab illorum prava doctrina sibi caverent. Altera indicta an. 371, aut seq. Synodo, votis sollicitatus a Gallis, quos pridem admonuerat S. Hilarius, a Venetis, quos Eusebius, ab Afris, id per S. Athanasium petentibus,& Orientalibus, S. Basilii operam apud Pontificem impendentibus, Auxentium Mediol. Episcopum, Arianos, ac Synodum Ariminensem diris cunctis devovit, data inde Encyclica ad omnes Ecclesiæ Episcopos, a Sabino in Illyricum, ac deinde in Orientem delata apud Theodoretum lib. 2. cap. 22. edit. Vales., Sozomenum lib. 6. cap. 23,& Holstenium in Collect. Rom. pag. 165. legenda, de qua S. Athanasius in præcit. epist. ad Afros, & S. Basilius epist. 89, aliàs 223, 90, aliàs 61, & 91, aliàs 324. Ad hæc S. Damasum suo aut exemplo, aut hortatu, aut imperio auctorem se dedisse Gallis,& Hispanis, ut cum Italis pariter,& Illyricis convenientes, Synodis celebratis, ab Auxentii, ab Ursacii, a Valentis, a Gaji communione se abstinerent, unique Nicænæ formulæ integre adquiescerent, tradit loc. cit. S. Athanasius. Eo celebrior etiam Synodus II. ista evasit, quod in ea Macedoniana hæresis prædamnata fuerit, fidesque de Spiritus S. divinitate confirmata, antequam sparta ista a Synodo Illyriciana exornaretur, quæ non nisi post acceptam Pontificis Synodicam in eamdem pariter sententiam processit, ut ostendunt Pagius ad an. 365. n. 9, & seq., & ad an. 369. n. 10, ac Mansius in dissert. de Synodo II. Rom. sub S. Damaso tom. 1. Supplem. Concil. pag. 233, & seqq. Facile hinc fieri potuisse nemo non percipit, ut S. Damasus Patribus Synodi II, sive Constantinopolit. I. pariter auctor fuerit prolatæ in Macedonium damnationis, veluti ex Actis Synodi VI. act. 18, prout extant in Codicibus Bibl. Vatic., S. Mariæ Major., ac Vallicellanæ docuit Baronius ad an. 381. n. 19. Tertia anno circiter 375. indicta Synodo, quæ ab aliis cum priore confunditur, ab aliis vero non distinguenda a posteriori censetur, & a Christiano Lupo in Schol. ad epist. 57. Alexandri Hierapol. ad Acacium Beroeens., quem Synodo huic interfuisse ex hac epistola auguratur, in an. 373. conjicitur, in eaque damnatos Apollinarem, Vitalem, ac Timo-

motheum censet, qua in sententia plerique alii tum ei præiverant, tum post sequuti sunt, cujusque mentio occurrit apud Auctorem Synodici, de quo Harduinus tom. 5. pag. 1518, Lucium hominem Arianum, ac Sedis Alexandrinæ invasorem gradu dejecit, eamque legitimo suo restituit Antistiti, Petro scilicet, quem suis communitum litteris ad eamdem remisit Ecclesiam, testibus Socrate lib. 4. cap. 37, ac Sozomeno lib. 6. cap. 39.

Atqui longe illustrior explicuit se se Pontificis summa in profligandis hæreticis potestas Romana in Synodo IV, in qua S. Damasus in Apollinarem, ac Timotheum ipsius discipulum anathema distrinxisse, atque unam, eamdemque in tribus Personis Divinam substantiam adstruxisse legitur. Ab eo præterea adversus Sabellii, Arii, Macedonii, Eunomii, Apollinaris, hæreticorumque aliorum blasphemias Anathematismi conscripti sunt; ac fidei procusa formula, in qua observatu digna symbolo Nicæno adjecta particula de Spiritu S. Patri, Filioque consubstantiali, epigraphen præfert cum ad omnes Orientis Ecclesias, a Dorotheo delata, tum ad Paulinum inscripta apud Theodoretum lib. 5. capp. 10, & 11, quid de Deo uno Trinoque rite credendum, a quibusve circa Deum hæresibus cavendum esset, universos Christifideles edocens. Porro Synodum hanc in duas discescere pluribus oppido placuit; e quarum una Synodica ad Paulinum, ex altera, quæ ad Orientales, eaque Decretalis, prodierit. Duas rursus ad Paulinum epistolas a S. Damaso exaratas, conjectura ducta ex S. Cælestini periocha apud Arnobium lib. 2. de conflictu cum Serapione, opinatur Baluzius in nov. Collect. pag. 379: unam dumtaxat, etsi duas in partes distinctam, quarum posterior a subnexa fidei expositione incipiat, veri censet similius Coutantius in mon. præv. ad epist. 5. n. 2. Ad hæc Paulinum heic a Theodoreto dictum Thessalonicensem, dicendum Antiochenum Baronius vult; Acholium malunt Blancus, & Berardi: at enim in Theodoretum peccavit Latinus interpres, siquidem ille scripserat missam confessionem fidei ad Paulinum in Macedoniam, dum esset Thessalonicæ: qua de interpretis hallucinatione vide Baronium nov. edit. Lucen. de an. 378. n.43. Atqui Theodoretum secundo vexat Baronius ad an. 867. n. 68, ubi ab

illo

illo lib.5.cap.11.haud integram hanc fidei expositionem fuisse descriptam arbitratur, eamque supplendam ait tum ex Collectione Cresconiana,de qua dixerat jam ad an.447. n.21,tum ex Gennadio (verius Josepho Methonensi) pro Concilio Florent. sect.7. Repugnat Coutantius loco indic. n. 5, & seqq., conaturque ostendere fragmentum illud ex Cresconiana Collect. laudatum pertinere ad S. Gelasium Papam: quod vero ex Gennadio profertur, acceptum fore referendum Regulæ fidei in Synodo Toletana I. editæ; atque hanc fidei regulam in Codice Can. Quesnelliano adscribi S. Augustino notat, ex qua atque ex S. Damasi Anathematismis compactus fuerit sermo de temp. 129. in Append. 233. S. Augustino tributus. At enim Mansius tom.1. Supplem. Concil. p. 239, & seqq. ex Codice Lucensi reapse supplevit, quæ in fidei formula a Theodoreto prætermissa, hactenus inter editos in lucem non prodierant. Gravior inter Eruditos contentio exagitata est de anno, quo Synodus ista celebrata sit: Baronius eam illigat anno 373; Tillemontius in annum 375. confert; Blancus an. 372. inter, & an. 377. coarctat; Mansius anno 377. affigit; Valesius, & Coutantius in an. 378. conjiciunt; Pagius in duas, aut tres distinguit: nam in Synodo III. ann. 375. Apollinarem, ac Timotheum damnatos cum aliis plurimis autumat; adversus hasce pestes Anathematismos editos refert acceptos Synodo IV.an.378: Decretalem vero, ut ipse vocat, ad Orientales post an. 381. adornatam, quam post annum imo 384. minus recte editam vult Tillemontius; Conciliorum demum Collectores ad annum 379. producunt, haud rite tamen, nam fidei formulæ illi subscriptum legitur a Synodo Antiochena, quæ haud diutius post an. 378. differenda est. Convenit tamen, quod in rem nostram facit, iccirco celebratam fuisse, ut Orientalibus, quorum nomine, ac proprio fuerat a S. Basilio epist. 74, nunc 263. Pontifex sollicitatus, deque Pneumatomachorum,&Apollinaristarum hæresi admonitus, fieret satis. Convenit, ac ultro citroque vel ipsemet Natalis hist. Eccles. ad sæcul. IV. cap. 3. art. 14. §. 1. consentit, ex epistola ad Orientales, sive Decretalis ea fuerit, sive Synodica, elucere, Orientales,juxta veterem Ecclesiæ receptissimum morem referendi ad Apostolicam Sedem majores caussas, ad ejus Tribunal
 hære-

hæresis nomine Timotheum detulisse, ut, qua suprema defungebatur, auctoritate illum damnaret, graduque abdicaret. Convenit eidem Synodicæ fuisse subscriptum in Antiochena Synodo anno 378. a Meletio, aliisque sex Metropolitis ibidem proprio nomine appellatis, ac aliis insuper 146. Episcopis, in Codice Vatic. omnibus 163, non expressis. Id adeo verum, adeoque habita hæc S. Damasi fidei expositio est, ut Theodosius Imper. anno 380. lege lata, quæ habetur L. 2. Cod. de Sum. Trin., edixerit deinceps eam dumtaxat omnium esse debere de Trinitate fidem, quam S. Petrus tradiderat, & S. Damasus sequebatur. Postremo cum Apollinaristis eodem confossos gladio Millenarios observat Baronius ad an. 373. n. 14. Sed & Euresium Episcopum Luciferiano schismate, hæresique imbutum S. Damasi indignationem expertum fuisse, eoque satagente in exilium ab Arcadio L. 28. *De Hæreticis* ejectum, ex Faustino ejusdem furfuris homine in libello oblato Valentiniano, Theodosio, & Arcadio deducit Pagius ad an. 395. n. 5, &seq. Priscillianistarum denique primipilos Instantium, Salvianum, & Priscillianum a S. Damaso indignos habitos, qui Romanæ Ecclesiæ communione cohonestarentur, ex Severo Sulpitio lib. 2. jam observatum est: quod nec inficias ausus est ire Bruys hist. Pontif. tom. 1. pag. 137.

Qui proxime S. Damasum sequutus est, S. Siricius in insectandis hæreticis strenuum se se ἀγωνιστὴν exhibuit. Atque principio quidem ingenti S. Siricio laudi vertit Auctor libri Pontif. obnixum, quo flagrabat studium hæreses ubique gentium profligandi: *Constitutum*, inquiens, *fecit de omni Ecclesia, & contra omnes hæreses, & dispersit per universum Mundum, ac per omnes Provincias, ut in omni Archivo Ecclesiæ conservaretur ob impugnationem contra omnes hæreses*. Nec mihi vero probatur viri Cl. Petri Coutantii in epist. S. Siricii pag. 708. n. 1. conjectura, qua verbis hisce designari putat epistolam 5. ad Afros, qua Pontifex decreta sua hacce periocha claudit: *Hæc itaque si plena vigilantia fuerint ab omnibus observata, ... Hæreses, & schismata non emergent*. Non enim ad novas præcavendas, sed ad veteres præscindendas, nec ad Africanos dumtaxat, sed ad Orbis totius Antistites decreta a S. Siricio emanasse Anastasius affirmat. Ultro

magis,

magis, citroque doctifs. Bencini ad hunc locum tom. 3. Anast. sect. 55. pag. 50, & seqq. probabilissimam interpretationem amplector, qua proprie Bibliothecarium de aliquo Constituto adversus hæreses a S. Siricio edito accipiendum non dubitat: qui enim Maximo Tyrannidem exercenti auctorem se dedit, ut animo se comparaset ad hæreses extirpandas, uti liquet ex Maximi epistolis ad eumdem S. Siricium, cujus ad illum litteras deperditas lugemus, atque ad Valentinianum Aug., quem in Catholicæ fidei defensione hisce confirmare verbis adnititur: *Italia omnis, atque Africa hoc Sacramento credunt; hac fide gloriantur Gallia, Aquitania, omnis Hispania, Roma ipsa venerabilis, cujus etiam in hac parte Principatus est, quod Deum, sicut sequi voluit, agnovit,* apud Baronium ad an. 387. n. 33, & 65: qui Theodosio animos sive indiderat, sive adauxerat ad hæreses ubique excindendas, ut adparet ex tot legibus Cod. Theod. *De Hæreticis*, ac præsertim LL. 2, 5, 14, & seqq. usque ad 23, eum pronum est putare nec despondisse animo, nec defuisse, quin omnem ad hæreses infrindas omnes conatum conferret: eo vel maxime quod recens vigeret memoria decretorum, quæ a decessore suo S. Damaso adversus hæreses ad Orientales directa fuerant: cujusmodi moris denunciandi ubique terrarum hæreses odio habendas Romana in Ecclesia receptissimi multa eodem loci specimina vir doctifs. suppeditat. Age modo ab his generatim dictis ad particularia gesta descendamus. Imprimis Manichæos pro virili parte, quam numeris profecto absolvit suis, persequutum S. Siricium, fide affirmat sua præl. Anastasius, confirmatque Schelestratius Antiq. illust. par. 1. pag. 463: quinimo studio, quo fervescebat hanc procul abigendi pestem, modum facere nesciνit, donec justissimam eam a Theodosio impetrasset legem, quæ legitur Cod. Theodos. *De Hæret.* L. 18. lib. 16. tit. 5. Nefarium hoc genus hominum exagitaverunt subinde qua Apostolicæ Sedis repetitis decretis, qua ab Imperatoribus edictis impetratis SS. Anastasius, Leo, Gelasius, & Symmachus apud Anastasium, & Gratianum *De Consecrat.* dist. 2. Can. 12. *Comperimus.* Joviniani hæresim vix exortam in cunis præfocatam a Romano Pontifice scribunt SS. Hieronymus initio libri adv. Vigilant., & lib. 3. adv. Pelag., & S. Augustinus de Hæreses. cap. 88, & lib. 2.

Retract. cap.12. *Huic monstro*, inquiens, *S. Ecclesia*, *quæ ibi* (Romæ) *est*, *fidelissime*, *ac fortissime restitit*. Is vero fuit S. Siricius, uti liquet ex ipsius epistola inscripta non Ecclesiæ Mediolanensi, ut legitur in editis, sed ad diversos Episcopos, sicut habent Codices Mss. melioris notæ apud Coutantium pag. *663*, a quo una cum Joviniano eodem confossi telo leguntur Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, Plotinus, Martianus, Januarius, & Ingeniosus novarum hæresum incentores. Jovinianum porro hæresis nomine ad Pontificem fuisse a Pammachio delatum memorat S. Hieronymus in epist. 50. Igitur secundum S. Siricii judicium, ac jussionem, S. Ambrosius Mediolani anno 389, aut seq. coacta Synodo, intortæ in scelestos illos sententiæ adjecit & suam uti probat exinde ad Pontificem exarata Synodica tom. 2. ipsius oper. pag. *963*. Bonosum præterea Sardicensem Episcopum plurium errorum personam gerentem damnatum, graduque dejectum ab eodem S. Siricio, constat ex ipsius epistola, (quam genuinum profecto ejusdem fœtum esse ostendunt Justellus, Holstenius, Launojus, Labbaeus, Coutantius, Harduinus, ac Brujus ipse, quin tamen huc Dupinii tom. 2. Bibliot. nov. par. 2. figmentum infarcire omittat) ad Anysium Thessalon., ceterosque Illyrici Episcopos: apud quos eo propterea nomine pariter ille pessime audivit. Quid ad hæc vero, quod a Theophilo Alexand. de hæresi, Anthropomorphitarum utique testibus Socrate lib. 4. cap. 7., & Sozomeno lib. 8. cap. 14, ad S. Siricium delatum S. Epiphanium tradit Palladius in dialog. cap. 15? Atqui vicissim a S. Epiphanio apud Siricium Origenismi postulatus Johannes Hierosol. legitur in epist. *61*, nunc 38. S. Hieronymi ad Pammach.. Sed de his hactenus.

De Origenis damnatione præter ea, quæ paullo superius disputavi, observatione valdequam digna, quæ S. Anastasius I. habet in epist. ad Johannem Hierosolym. *Mihi certe cura non deerit Evangelii fidem circa meos custodire Populos*, *partesque corporis mei* (*Populi mei*, legitur in aliis Cod. Mss.), *per quæque spatia terrarum diffusas*, *quantum possum*, *litteris convenire*, *ne qua profanæ interpretationis origo subrepat*, *quæ devotas mentes immissa sui caligine labefactare conetur*: quibus junge paria, quæ repe-

repetit in epist. ad Venerium Mediol., & Chromatium Aquilejen. Bossuetius omnem avide occasionem arripere Pontificiis obtrectandi privilegiis assuetus, Defens. declar. par. 2. lib. 14. cap. 12. hæc obscurare exinde conatur, quod in Origenis condemnatione S. Anastasium præcesserit Theophilus Alex., quodque de hujus Synodica ad omnes Orthodoxos super nomine Origenis missa S Hieronymus scripserit tum in epist. 71. ad ipsum Theophilum: *Romam, & totam Italiam ipsius post Christum epistolis liberatam*; tum in epist. 77. ad Pammach., & Marcellam: *Hæresim oppressam ejus auctoritate, & eloquentia*; tum in epist. 78 ad eosdem a S. Anastasio *Damnatum in Occidente, quod in Oriente damnatum* (a Theophilo) *est*; tum lib. 2. adv. Ruffin. cap. 6: *Quod BB. Episcopi Anastasius, & Theophilus, & Venerius, & Chromatius, & omnis tam Orientis, quam Occidentis Catholicorum Synodus pari sententia, quia pari & spiritu Origenem hæreticum denuntiant Populis*; inde colligit, inquam, contenditque fidei robur tota Ecclesia diffusum esse: interdum extremo ex Orbe prodire decreta, quibus etiam Romana illa, Apostolico ore laudata, excitetur, & confirmetur fides: ac demum in Ecclesiarum consensione summam vim, fideique fortitudinem, ac Spiritus S. testimonium esse repositum. Equidem, non inficior, quia in Ægypto, atque in Oriente ante disseminati Origenis errores, quam in Italia, & Occidente innotuissent, prius Theophilo, quam S. Anastasio eosdem configendi occasionem obtulerant: at eisdem confixis, e re esse sua Theophilus intelligens Romanum Pontificem ab se gestorum certiorem facere, ab eoque confirmationem rogare, quæ si deesset, concidere facile ab se in Origenem decreta, datis ad S. Anastasium litteris flagitavit, ut latam in Origenem, ejusque Sectatores sententiam calculo comprobaret suo, sive uti loquitur conceptis verbis S. Hieronymus in epist. 78: *Prædicationem Cathedræ Marci Evangelistæ Petri Apostoli sua prædicatione confirmet.* Confirmavit reapse S. Anastasius, inscriptisque litteris Episcopos Occidentis omnes religionis, officiique adhærendi latæ ab se in Origenem damnationis decreto admonuit. Exinde effectum, ut cum Oriens, tum Occidens condemnationi Origenis conclamaret, de cujus damnatione Theophilus ex sua non tam, quam ex Pontificis

tificis sententia plauderet in serm. ad quosdam Monachos: *Anathematizantes Origenem, ceterosque hæreticos, exemplo nostro, & Anastasii S. R. E. Episcopi, quem & universa Occidentis Episcoporum sequitur Synodus, quæ accepit, ac probavit Alex. Ecclesiæ sententiam in impium latam*. Quæ Theophili verba a Justiniano postea Imp. in epist. ad Mennam, de qua post, cum laude memorata pejori in errore versatos ostendunt cum Basnagium in Annal. Polit. Eccles. ad an. 401. §. 9, tum Brujum hist. Pontif. pag. 157, dum in alienæ Diœcesis homines, vel de hæresi accusatos, Romano Pontifici jus adimere non abstinuerunt. Ergo ejusmodi Catholici Orbis consensionis in caussa fuit Apostolicæ Sedis auctoritas summa, sive qua Orientalium sententia probata fuit, sive qua Occidentalium assensio fuit præcepta: ideoque in ea consensione, ceu in caussa, ejaculatæ in Origenis errores sententiæ firmitudo nequaquam fuit reponenda, sed tanquam in effectu tantummodo, cujus caussa profecto fuerit Pontificis sententia, cui obtemperandum fuerat utique ab Orbe universo; ideoque ab ejusdem auctoritate decretorum contra Origenem, ejusque defensores invictissimum robur sit repetendum. Hoc satis significavit S. Hieronymus, cujus sane non est sensum assecutus (verbo absit invidia) Bossuetius, sed ei tota adversum regione appinxit, quandoquidem Ruffino superbe jactanti confessionem fidei ab se conscriptam, quæ, utpote ad fallendum composita, S. Anastasio quidem probata non fuerat, Italiæ tamen Episcopis fuisse acceptam, reposuit mirari sibi valde subesse: *Quomodo probaverit Italia, quod Roma contempsit; Episcopi susceperint, quod Sedes Apostolica condemnavit?* Quibus quid aliud, amabo, innuit, nisi quod prolatæ semel a Pontifice sententiæ nihil Episcopis reliquum esset, quam ex officio, religioneque obsequi? Ex quo proinde quis non perspiciat ex Pontificis potius jubentis judicio, quam ex Episcoporum obsequentium obedientia, fidei decretorum firmitatem reposcendam fore? Planiora fient hæc adhuc, ampliusque robur accipient ex dicendis paullo post de Origenistis.

Pauciora modo de Pelagianis, quoad ejus fieri poterit, a SS. Innocentio, Zosimo, Bonifacio, Cælestino, Sixto, Leone, Gelasio &c. perculsis, profligatis, protritis. Atque huc rerum sum-

summa redit. Orosius cum Johanne Hierosol. contra Pelagium disputans caussam demum ad S. Innocentium P. M. deferendam conclusit: atque quidem, ut Pontifici caussa dimitteretur, idem haud invitus Johannes consensit, uti refert ipsemet Orosius in Apologia. Pontificis autem judicium hac in caussa tanti habuit S. Augustinus serm. 2. de verb. Apost. circa fin., ut eo prolato caussam finitam affirmarit. Ab hoc vero judicio religiose abstinuisse Patres Africanos, ac Pontifici integrum permisisse, ratos ab eo uno decretis vim obtineri universam obligandi Ecclesiam agnovit etiam Petrus de Marca in dissert. de vet. Collect. Canon. cap. 14. Huic denuo judicio, postquam Patres Concilii Carthaginensis adquievissent, velut irrefragabile omni ex parte habendum fuisse, & caussae Pelagianae ita impositum finem, ut retractationi locus non esset reliquus, fassi sunt Quesnellus ipse in princip. Reflex. moral., & Auctor libri de justific. silentii obseq. Quin imo tanti S. Innocentii auctoritatem fecisse vel ipse Pelagius videri voluit, ut in fine libelli suae fidei declaratorii ad eum transmissi, sed successori S. Zosimo redditi, in haec fatus sit: *Haec est fides &c. in qua si minus perite, aut parum caute aliquid positum est, emendari cupimus a Te, qui Petri & fidem tenes. Sin autem haec nostra confessio Apostolatus tui judicio comprobatur, quicumque me maculare voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel etiam non Catholicum, non me haereticum, comprobabit.* Subinde idem Pontifex a S. Hieronymo admonitus de Pelagianis Orientem, ac Palaestinam turbantibus, dedit epist. 31. ad Johannem Hierosol. officii admonens; dedit & epist. 33. ad S. Doctorem, ut indicaret eorum nomina Nebulonum, ut in ipsos districte posset animadvertere. Quas epistolas observatu dignas ad ostendendam Pontificis auctoritatem in Ecclesiam universam dixit Fleurius hist. Eccl. lib. 23, vir alioqui Pontificiae auctoritatis non multus assertor, nulloque certe modo assentator. Praylus, qui vacantem obitu Johannis Ecclesiae Hierosolym. thronum implevit an. 416, primo quidem occupatum favore Pelagii animum praetulit, pro quo & litteras dare ad S Zosimum, isto teste in epist. ad Afric., non dubitavit. Paullo post tamen detecta fraude haereticum hominem Hierosolyma abegit, ac novis litteris ad S. Zosimum in ejusdem tran-

transire sententiam officii loco habuit, ac revocare, quæ pridem in gratiam Pelagii exoraverat, qua de re Marius Mercator Common. pag. 139. Bene quoque se habuit S. Bonifacius II, qui auctorem se dedit cum Honorio Imp. severæ, justissimæ tamen, Constitutionis adversus Pelagianos, ut indicat S. Prosper adv. Collat. cap. 41; tum S. Augustino litterarii certaminis, ex quo palmam S. Doctorem relaturum non dubitabat, contra Pelagianæ hæresis præcipuum columen Julianum Eclanensem, velut ipsemet perhibet lib. 1. ad eumdem Bonifacium cap. 1. Quid quod pro Juliano, Pelagianisque aliis supplices dare litteras ad S. Cælestinum non abstinuit, deque illis Pontificis interrogare, rogareque sententiam Nestorius? Quid quod Cælestius novi Pontificis deludendi spe captus, eidem Cælestino preces obtulit, quibus in ejus irrepere gratiam tentabat? At hunc quidem totius Italiæ finibus extrusum, illum vero a S. Sixto III. in errore pertinacem ab Ecclesia projectum tradit S. Prosper contra Collat. cap. 21, & in Chron. ad an. 439. Confer & S. Cælestini epist. 24. edit. Cout. ad Maximianum Constantinopolit., qua a Pelagianis sibi, Populoque concredito diligenter ut præcaveat, admonet. Quin etiam hanc pestem e Britannia a S. Cælestino opera S. Germani profligatam memoriæ proditum est a S. Prospero in Chron. ad an. 429, etsi a Constantio in vita S. Germani lib. 1. cap. 19. apud Surium ad diem 30. Jul. factum id referatur a Synodo Gallicana: qua de re videsis Baronium ad an. 429. n. 10, & Pagium num 4. Contritos perinde a S. Leone M. Pelagianos, ac in his præsertim Julianum, memorat S. Prosper de promiss cap 6. prope fin., si genuinus tamen ejus est fœtus. Sed & Pelagianam hæresim pluries extinctam, in Dalmatia, ac Piceno reviviscentem tribus datis epistolis ad Honorium Dalmatiæ Episcopum, & ad Episcopos Picenæ Provinciæ, conscriptoque desuper tractatu, apud Baronium ad an. 493. n. 23, & seqq., & Labbæum tom. 4 pag. 1171, & 1240, confutasse, confixisse, contrivisse legitur S. Gelasius: cui & Johannes Talaja Episcopus Alex. librum adversus eamdem hæresim ab se adornatum nuncupavit, cujus meminit Photius Cod. 54.

A S. Cælestino Nestorium, hominem post natos homines nequiorem, prædamnatum, Ephesinisque Patribus formam pa-

riter,

riter, regulamque fuisse præfixam, secundum quam de Nestorio sententiam ferre deberent,adeoque ut nec illis fas esset ab hæresis nota, quam scelesto illi Pontifex inflixisset, eumdem absolvere, dilucide, abundeque, ni meus me fallit amor, alibi ostendi: unde apud Evagrium lib. 1. cap. 4. Ephesini Patres ita leguntur præfati: *Epistola Patris nostri, & Collegæ Cælestini Episcopi Ecclesiæ Romanæ necessario compulsi .... ad hanc severam sententiam contra eum pronuntiandam devenimus*. Ex præscripto præterea S. Cælestini in eodem Concilio act 5. proscriptam fuisse hæresim Pelagianam testatur epistola Synodica apud Harduinum tom. 1. pag. 1510, ex qua patet acta pridem sub S. Cælestino adversus Pelagianos magno rei Christianæ damno periisse: S. Cyrillum vero legatum suum *Universi Orbis Judicem*, ideoque & Concilii ejusdem voluit S. Cælestinus, teste Nicephoro lib. 4. cap. 34. Novatianorum pariter reliquias persequutus legitur apud Gennadium de Scrip. Eccles. cap. 54. Quo loci miseret me valde Francisci Bruys, quod hist. Pontif. pag. 211, & seq. faciles, piasque Socrati lib. 7. cap. 11. de hac mota in Novatianos suos persequutione acerbe conquerenti aures præbere non extimuerit. Sed & in Semipelagianos suum exercuisse stilum, dubitare non sinit epistola suo nomine inscripta ad Galliarum Episcopos, de cujus epistolæ veritate nulla inter Eruditos controversia est, tota in eo sita, utrum subnexa Capitula ejusdem pars epistolæ reputanda sint, de qua consuli poterunt Wendelstinus in Cod. Can.; Suarez proleg. 6. de gratia cap. 1; Sirmondus To. 1. Conc. Gall. pag. 60; Gerardus Vossius lib. 1. hist. Pelag. cap. 30; Dupinius in Bibl.; Norisius in vind. August. cap. 8; Serrius in August. vindic.; Coutantius in Mon. præv. ad hanc epist. pag. 1178, & seqq., Pagius ad an. 431. n. 46; & Fabricius Bibl. latin. lib. 3. pag. 315. A studio veteris tuendæ, vindicandæque adversus Nestorianos Catholicæ doctrinæ S. Sixtum III. laudat Vincentius Lirin. Common. cap. ult., capta opportunitate ex ipsius epistola ad Johannem Antioch.; cui jungenda pari concepta spiritu epist. ad S. Cyrillum Alex. At quanto ille studio sive unitatis erga segreges, sive veritatis erga rebelles affectus esset, nihil ostendit magis, quam ejusdem opera curatum, ac procuratum, suorum exemplo Decessorum, ut S. Silvestri, a quo Nicæna Synodus in

Lateranensi, ut S. Damasi, a quo Constantinopolitana in Basilica suo dicata nomine pulcherrima fuerant specie expressæ, de quibus Hadrianus I. in epist. Apolog. pro SS. Imag. ad Carolum M., Synodi Ephesinæ Musivis expressæ imaginibus indelebile partæ de Nestoriana hæresi per Decessorem suum, ac per se victoriæ monumentum, de quo, ut adeas, qui egregie pertractat, Cl. Franciscum Blanchinium dissert. 2. tom. 3. Anastasii pag. 123, & seqq., tibi sum auctor.

Bene, optimeque haec se habent: at enim deventum est tand m ad S. Leonem re, & nomine Magnum, a quo quatenus, & quam strenue Catholicæ rei in Orbe collabescentis rationes, insurgentes adversus hæreses, sustentatæ, ac restitutæ sint, nunc videndum. Itaque Manichæis in Italia, ac Romæ, quò ex Africa an. 439. a Genserico occupata magno numero profugerant, quorum infanda facinora vice plus simplici in palam facere non destitit serm. 4. Collect. cap. 3, serm. 3. de Quadrag. cap. 5, serm. 7. de Nativ. cap. 4, serm. 4. de Epiph., serm. 5. de Jejun., & epist. 2, nunc 18. ad Episcopos Italiæ, Ecclesiæ aditum, nedum permisit nullum, sed profligandis operam tum propriam omnem, tum Valentiniani III. Imp. Novel. *De Manich.* impendit. Qua de re S. Prosper in Chron. ad an. 443, & Maimburgus in hist. Pontif. S. Leonis lib. 1. Observatu heic dignum vetus Fragmentum 13. anathematismos complectens adversus Manichæos, quod ex Bibl. Ambrosianæ Cod. Mss. optimæ notæ vulgavit Cl. Muratorius tom. 2. Anecd. pag. 112, S. Leoni acceptum referendum arbitratus; dignumque, quod conferatur cum epist. 93, nunc 15. ad S. Turibium. De ceteris vero scriptis, cum veteribus, tum recentioribus adversus Manichæos editis consulesis FabriciumBibl. Græcæ tom. 5. pag. 289, & seqq. Pelagianos in Istria, & Sicilia compressit; quosque ad frugem pellicere non licuit, profugere longe compulit, testibus S. Prospero de promiss. cap. ult., si tamen germanus ejus est foetus, ac Photio Cod. 54. Atque ita præfert ipsius epistola 6, alias 86. ad Januarium Aquilejen., ac epist. 7, alias 85. ad Septimium Altini Episcopum: quam posteriorem quidem uti spuriam caussatus est Quesnellus, vindicavit tamen Antelmus. Videsis etiam Pagium ad an. 447. n. 6, & seqq. Capitula contra Semipela-

pelagianos S. Cælestini epistolæ subnexa, quæ S. Prospero tribuunt Antonius Carafa, & Norisius, S. Leoni tribuenda censet Quesnellus dissert. 3; quem tamen refellit Antelmus dissert. 1. de oper. S. Leonis. Posthæc Priscillianistas in Hispania puta sufferre si potuit mactus animo Pontifex: sed enim illorum præstigias, & insana figmenta haud pauciora quam sexdecim refert, ac refutat in præcit. epist. ad S. Turibium, qua illos jam prædamnatos a suis Prædecessoribus affirmat verbis istis: *Merito Patres nostri, sub quorum temporibus hæresis hæc nefanda prorupit, per totum Mundum instanter egere, ut impius furor ab Ecclesia universa pelleretur*. Qua ex epistola locum laudandi S. Leonem a studio hæreticos vi comprimendi decerpsit, vel ipse Maimburgus lib. 1: quale studium cum fide christiana pugnare frustra oblatrat profligatissimi vir pudoris Baylius in Comment. philosoph. Atque quidem tanti epistola pensi ab Hispanis Episcopis habita est, ut ad ejus amussim, ac sensum Synodus Bracarensis I. an. 560. apud Hard. tom. 3. pag. 347. sua adversus Priscillianistas decreta exigere ne leviter dubitarit. Quas vero heic Quesnellus comminiscitur, nugas non moror; eas enim doctiss. Petrus Thomas Cacciari nullo jam exsufflavit negotio.

Quod vero potiori S. Leoni ponendum in laude est, illud est profecto, quod eidem potissimum accepta debetur Eutychetis, & Dioscori damnatio, de qua satis par. 1. art. 2. §. 2. pag. 166, & seqq.; & par. hac 2. art. 5. §. 1. pag. 403, & seqq., ac paullo infra iterum, ubi digito velut intento demonstratum est Chalcedonensi Synodo, ceu decernendorum, agendorumque rectam amussim, a Pontifice fuisse præscriptam epistolam suam ad Flavianum, eamque reapse a Synodi Patribus tanto in pretio habitam, ut nefas reputarint vel latum unguem ab eadem abscedere: unde rite Tournellius ipse de Eccles. q. 3. art. 2. scripsit: *Cælestino Nestorium, Leoni Eutychetem damnanti Ephesina, & Chalcedonensis Synodi nihil fere aliud, quam subscribere se testificatæ sunt*. Et S. Flavianus quidem hac in re tanti Sedis Apostolicæ sententiam existimaverat, ut in epist. ad S. Leonem, quæ legitur post 8, affirmare non dubitarit nulla Congregatione opus esse ad hæreses eliminandas, ac schismata extirpanda, sed satis esse, superque Apo-

stolicæ Sedis auctoritatem, ut propterea S. Leoni Eutychetis errores referens, damnationem in eum a Synodo Constantinopolitana an. 448. prolatam calculo comprobari suo petierit. Quin & Theodoretus rescribens S. Abundio, a quo S. Leonis dogmaticam acceperat, de hac ipsa loquens, hæresim procul depulsam, legitimamque doctrinam clara adeo in luce positam, ut illi subscribere oporteret quotquot Catholico vellent censeri nomine, significavit: *Religio, quæ periclitabatur, renovata est per Sanctitatem vestram.... Hæc ex litteris Domini nostri Leonis didicimus ... Advocatum, & propugnatorem veritatis invenimus.... His ego litteris consensi, & subscripsi &c.* Confer & Synodum Romanam an. 451. apud Mansium tom. 1. Suppl. Concil. pag. 327, nec non S. Petri Chrysologi epistolam ad Eutychetem apud Bacchinium in Agnelli Pontif. pag. 344, Quesnellum tom. 2. oper. S. Leonis post epist. 23, Harduinum tom. 2. pag. 21, ac recens Sebastianum Pauli. Quare nugatur procacissime Maimburgus, dum in tract. de stat. Rom. Eccl. cap. 18. ab ipso S. Leone Concilii longe supra propriam factam potestatem fuisse comminiscitur. Adeundi, si placet, Illustriss. Sommier hist. dogm. S. Sedis lib. 5. capp. 9, & seqq., Bencinum in Not. ad Anast. tom. 3. sect. 66. pag. 141, ac Lopezium in histor. exercit. de antiquo Can. Codice Eccl. Hisp. nuper edita cap. 42, ubi disertis SS. Caelestini, & Leonis exemplis ostendit nusquam Pontifices, quæ probaverant, ad Episcopos, ut ea confirmarent, Synodorum acta mittere consuevisse, sed tantummodo ut reciperent. Ad S. Leonem duos hæresi laborantes ex Oriente Romam contendisse Basilium, & Johannem, qui Nestorii, ac Eutychetis erroribus ejuratis Pontificis fidei se integre permiserunt, viden, ut denarret Baronius ad an. 451. n. 21. Denique a S. Leone tractatum editum, quo singulis hæresibus propositis regulam fidei e regione sequendam exponit, testatur Vigilius P. M. in epist. ad Justinianum Imperat., de qua mox laudatus Annal. Eccles. parens ad an. 540. n. 14, & seqq.

Nec prope, nec procul hinc aberat S. Hilarius, a quo in libro Pontif. leguntur Encyclica in Orbem missa, confirmatæ tres Synodi Nicæna, Ephesina, & Chalcedonensis; damnati desuper Nestorius, Dioscorus, Eutyches, eorumque gregales; & confirmasse

masse *Auctoritatem*, *& Principatum S. Sedis Apostolicæ*. Quæ postrema verba pertinere ad ambitum Patriarchæ Constantinopolit. repressum auguratur Cl. Bencinus in Not.ad hunc locum sect. 68. pag. 163. Illustri præterea S.Hilarum præconio mactat S.Gelasius in epist. 11. ad Dard., ideo quod Philotheo Macedoniana hæresi asperso homini, validoque Anthemii Imp. patrocinio suffulto, Romæ sectæ cum suæ, tum cujuslibet genus publicos celebrare suos Conventus permittendum contendenti infracta animi fortitudine, Imperatoris nec gratiam, nec odium veritus obstiterit. Pari, dignaque Pontifice M. firmitate, S. Simplicius offendit Basilisco Tyrannidem exercenti, de quo legendi Scriptor vitæ S. Danielis Stylitæ apud Surium ad diem 11. Decemb. cap. 41, & Evagrius lib. 3.capp.4,& 5, ubi Encyclicam ab eo Tyranno editam adversus Synodum Chalcedonensem describit, eique subscripsisse vi adactos quingentos circiter Episcopos adnotat. Datis itaque litteris robore refertissimis superbum hominem infregit, novoque edicto, quod legere præstat apud Evagrium lib. 3. cap. 7, ad hæreticam revocandam Encyclicam compulit, teste S. Gelasio in epist. 11. ad Dard. Juxta hæc Eutychianæ hæresis primipilos Timotheum Ælurum, Petrum Fullonem, Johannem Apamenum, & Paulum Ephesinum diris cunctis devovit, uti denarrat S. Felix III. in epist. ad Cler., & Monach. Orient., & adparet ex epist. 3, & 4. Collect. Concil., quas olim perperam S. Felici III. attributas S. Simplicio restituit Pagius, quem consule ad an.478. n. 4, & seqq., non secus atque Liberatum Brev. cap. 18. Eadem mentis invicta constantia stetit adversus Zenonem Imp. S. Felix III, nihilque fuit, quo ab ejus Henotico rejiciendo detineri potuerit. *Quum omnes*, inquit Theodorus Lector lib. 2, *alii Patriarchæ Zenonis Henotico consensissent, solus Romanæ Urbis Episcopus Felix communicare ei noluit*. Egregia laus utique, quam sibi cumulavit amplius repetito anathematis telo in Mongum, in Acacium, in Fullonem: in hunc postremum indignatus non modo, quod Antiochenæ incubaret Ecclesiæ, & adversus Chalcedonensem Synodum classicum undique caneret, sed ideo, quod insuper ceu Apollinarista, Sabellianus, ac Theopaschita periocham Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, *qui Crucifixus est pro nobis*, Trisagio addidisset: qua de re legenda

da epist. 5. ad Zenon.; adeundusque Cyrillus Scytopol. in vita S. Sabæ apud Cotelerium tom. 3. pag. 264. Non defuere porro, ut fieri solet, qui præ ingenio præpostero optima quæque pejorem trahere in partem conentur, qui tam imprudenter, quam impudenter ferventiori abreptum zelo S. Felicem causentur, quia putant ab ipso vix a prima in Acacium prolata sententia, quatuor post diebus secunda mortis sententia eum perculsum, ante hoc est, quam Acacius de priore quidquam accepisset. At hanc præcipitis animi a Pontifice notam abstersit Cl. Contantius, veluti refert P. Simon Mopinot in Synopsi epist. præm. nov. edit. epist. Rom. Pontif., duas inter sententias duabus in Synodis in Acacium ejaculatas longe majus intercessisse tempus ostendens: nam primam cum Valesio ad Julium anni 484. retrahit; secundam vero Octobri 485. assignat. Atque hanc quoque diversam ætatem duplici illi judicio adscribit Mansius tom. 1. Suppl. Concil. pag. 346, quo ex loco propterea corrigendus, cum P. de Rubeis in dissert. de hoc ipso argumento, in Not. ad Pagium ann. 485. pag. 485, ubi semel damnatum Acacium dixerat, unamque adversus eumdem indictam tantummodo Synodum. Subdit Mopinot a Coutantio post Valesium, quibus addendus Dupinius, & Orsius lib. 36. §. 35, conjecturis haud contemnendis demonstratum in spuriis habendas tres, quæ S. Felicis nomine circumferuntur epistolæ, una videlicet ad Zenonem, duæque reliquæ ad Fullonem. At enim has cum Caveo vindicat Pagius ad an. 485. n. 22, duasque posteriores S. Simplicio tribuit; interpolatas vero Cl. Maffejus autumat.

Quam justas, gravesque ob caussas Romanæ ab Ecclesiæ communione abscissus fuerit Acacius (quisquis autem fuerit abscissus, eum profecto a Catholicæ Ecclesiæ corpore amputatum existimandum nemo prudens ignoraverit) nullus negabit, qui perspectas habeat S. Felicis epistolas 2, & 9. ad Zenon., 8. ad Acacium, de quo Evagrius lib. 3. cap. 17, & seqq., Libellos ad Acac., & Zenon., 10. ad Cler., & Popul. Constantinopolit., Synodicam ad Cler., & Monach. Orient., 12. ad Thalassium Archim., & Encyclicam ad Orient. Episcopos de vitanda communione Acacii S. Gelasio tributam, sed S. Felici vindicatam a

Patre

Patre de Rubeis, & Maffejo, a quo ex Cod. Veronen. edita primum ad calcem hist. Theolog. pag. 220, inde in nov. Collect. Venet. Concil. tom. 5. pag. 180. translata est. Propterea latam semel, & iterum a Prædecessoribus suis in Mongum, & Acacium damnationis sententiam tum confirmavit, tum a Græcorum invidia vindicavit S. Gelasius epist. 11, & 13. ad Dard. Episcopos. Euphemio Constantinopolit. litteras denegavit pacificas epist. 1, & Anastasio Imper. adamantinum, Pontifice dignum, objecit pectus epist. 4. Qua in opinione te confirmabit Tractatus de Anathematis vinculo apud Harduinum tom. 2. pag. 929, & seqq. S. Gelasio tributus, quem a mendis expurgatum à Coutantio pollicetur Mopinot in epist. ad P. Carolum Conrade in append. Norisii edit. Veron. lib. 2. cap. 12. pag. 828, tametsi in Suppl. Acaciano S. Felici asseritur: quem in Tractatum confer, si libet, Barbosam in Collect. par. 1. Decr. dist. 15. cap. 3, & Covaruviam lib. 4. Variar. Resolut. cap. 14, & seqq. Quod vero a SS. Felice, & Gelasio toto propriæ auctoritatis pondere, ad omnes æquitatis, prudentiæ, justitiæque leges librato, fuerat in Acacium decretum, ratum, pensumque habuit S. Anastasius II, qui in epist. 1. ad homonymum Imper. tum demum Sacrorum cum Romana Ecclesia societatem redintegrari posse concludit, quum primum e diptychis infandum Acacii nomen fuisset abrasum: habuit S. Symmachus, qui cum in Apolog. 6. ad Anast., tum in epist. 8. ad Orient. Acacium justa operiendi ignominia argumentum inde capit, quod sensu suo cum hæreticis communicare, cum eisdem sit consentire: habuit S. Hormisdas, qui Illyrico epist. 7, 9, & 10., Orienti epist. 11, 12, & seqq. usque ad 17, Imperatori, Johanni Constantinopolit., ejusque Clero epist. 28, & seqq, 44, 45, & seqq., Justino, Synodo Constantinopolit., & Epiphanio epist. 75, 76, & seqq. Romanæ Ecclesiæ communionem ea indeprecabili lege aut exhibet, aut restituit, ut in Acacium dicatur anathema; ejusdem e diptychis expuncto nomine: habuit denum, ut de aliis taceam, S. Nicolaus I. epist. 7, & 9, ubi Acacii tamquam hæretici memoriam traducere nec leviter dubitat. Quid ad hæc autem, (veritati tanta vis inest) quod hanc Pontificum agendi rationem æquitatis plenam agnoscere perinde, juxtaque

que æqui, boniquc facere ingenio vel invito adacti Orientales sunt in Encyclica, ac in Suggest. tam Germani, quam Dioscori apud Labbæum tom. 4. pag. 1487, & 1490, cum Eutychete, Dioscoro, Æluro, Fullone, & Mongo damnatione pari dignum Acacium pronuntiantes? Atque tum audita una omnium voce in Synodo Constantinopolitana tom. 2. Concil. pag. 1338. acclamatio: *Synodica Romana modo valeant*. Ita sub hac conditione a S. Hormisda oblatam amplecti pacem cunctati diutius haud sunt Johannes Nicopolit. cum Epiri Episcopis apud Harduinum tom. 2. pag. 1027, & seqq.; Justinus Imper., & cum Græcis suis Johannes Constantinopolit., ejusque successor Epiphanius tom. eodem.pag. 1016, & seqq.; Johannes Hierosolym. in Synodica ibid. pag. 1342; Epiphanius Tyrius, aliique pag. 1346, & 1362; Justinianus Imper. in libello fidei ad S. Agapetum apud Labbæum tom. 4. pag. 1802; Bessarion pag. 1487, & Basilius Cilix apud Photium Cod. 42, quibus adsciscendus Liberatus Brev. cap. 10. Post quæ tam explicita, patienter quis summam ferat audaciam, qua Jo: Sudorius hist. Eccl., & Imper. ad an. 489, Dupinius Bibl. tom. 3. par. 2, Tillemontius V. Euphemius art. 4, & V. Macedonius art. 2, ac Brujus hist. Pontif. tom. 1. pag. 257, & seqq. levi admodum de caussa abruptam cum Ecclesia Constantinopolit. pacem effutire non erubescunt, neque propterea e censu orthodoxorum Constantinopolitanos decidisse Antistites existimandum? At hæc quam torvis usurpaverint oculis, ut videas, quantave mentis obruti caligine in hæc tentabundi incesserint, consulesis Fleurium hist. Eccles. lib. 31. §. 52, Bencinum in Not. ad Anast. tom. 3. sect. 82. pag. 224, & seqq., Sommier hist. dogm. lib. 6. cap. 7, & seqq., Maffejum in præfat., & in adnot. ad epist. S. Felicis ad Orient., & Orsium hist. Eccles. lib. 36. §§. 72, & 116.

In lineam nunc regrediendo, Eustathium, non pseudo-Monachum, veluti Baronius ad annum 361. n. 44, & seqq., & post ipsum Basnagius est arbitratus, sed celebrem Sebastenum Episcopum, ut ex SS. Basilio epist. 74, & 79. ad Occid., Epiphanio hær. Arian., Socrate lib. 2. cap. 43, & Sozomeno lib. 3. cap. 14, ac lib. 4. capp. 24, & 25. arguunt Valesius ibidem in Not., &

Pa-

Pagius ad an. 319. n. 4,& seqq., & ad an. 357. n.15, Nuptias pro, hibentem, docentemque de necessitate salutis rebus omnibus renuntiandum esse, aliaque horum similia absurda, Gangrensis Synodus ex Episcopis 13, aut 15, aut 16. non amplius coadunata condemnaverat; quo vero anno, satis non constat: nam Baronius eam illigat anno 361, minus tamen vere; Pagius annos intra 340, ac 357. contrahit; Coutantius in præf. ad epist. Rom. Pontif. §. 2. pag. 64. n. 65. Corbejensis Cod. fide suffultus ante Nicænam collocat; & Mansius in Not.ad Pagium an.319. num.4. Nicænæ priorem dandum locum affirmat, fretus auctoritate Codicis Eccles. Orient. Tiliani Patribus Trullanis an. 680. probati, ubi post Nicænam Gangrensis locum occupat. Jam vero Synodi istius sententiam, non secus ac Canones eatenus Romana ab Ecclesia receptos auguratus Baronius est, quatenus Apostolicæ Sedis auctoritas illis desiderata non fuerit, sicut asseruit S. Symmachus P. M. in Synodo Romana VI. an. 504, relatus Can. 57. *In Canonibus* 16. q. 1, quem in locum confer doctiss. Berardi ad Gratiani p. 2. tom. 1. pag. 462, quia scilicet Osius Cordubensis Episcopus, ac S. Silvestri vicibus in Oriente defungens Synodo illi præfuerat, gestaque omnia calculo tum comprobarat suo, tum auctorem se dederat, ut a Romano quoque, quod præcipuum erat, Pontifice comprobaretur: quam perinde ob caussam eosdem Canones Gangtenses contra Eustathii errores adornatos Britannicæ Ecclesiæ religiose custodiendos indixisse, & commendasse S. Leo V. relatus a Gratiano Can. 1. *De Libellis* dist. 20. præsumi facile potest. Atque hanc quidem Baronii conjecturam adjuvat, & corroborat, opinione mea, Codex antiquissimus Corbej. medio sæculo VI. exaratus apud Coutantium §. 2. pag. 62, & seqq. n. 61, in quo Canonibus Ancyranis, Neocæsareensibus, & Gangrensibus ante Nicænos collocatis præmissa legitur Osii præfatio. At enim contra pugnat Emin. Cardinalis Aguirrius dissert. 2. in præf. Isidori ad Concil. tom. 1. Concil. Hisp., ideo quod Osius non primus, ut oportuisset, sed post alios promiscue Synodo Gangrensi subscriptus legitur: quod pariter animadvertit Petrus de Marca dissert. de Can. Vet. Collect. cap. 2. Putat vero vir doctiss. id a S. Symmacho dictum, quod arbitretur a S. Leone M.

quemdam adornatum Codicem Canonum, in quibus Gangrenses quoque locum habuerint. Aguirrium refellit Cl. Blancus de po. test., & polit. Eccl. tom. 4. lib. 2. cap. 3 §. 7, ea motus intima persuasione, quod Canonum nulla Collectio a S. Leone fuerit elucubrata: quapropter a S. Symmacho id dictum vir doctus existimat, quod ab eo laudati Gangrenses Canones 7, & 8. excerpti fuerint ex Apostolicis 39, & 41, qui in Collectione Dionysiana Sedi Apostolicæ erant accepti. Eodem ferme recidit Pagii opinio putantis, id a Pontifice dictum, ideo quod tum temporis Gangrenses Canones usu Romana in Ecclesia jam venissent. Ab Aguirrio parum distant cum Justellus, tum Quesnellus, ille tom 1. pag. 16 pro certo ponens S. Leoni Graecum Canon. Codicem, in quo Gangrenses locum haberent, probatum evasisse; hic vero in Append. oper. a S. Leone Codicem Latin. Canon. revera adornatum arbitratus: at utrumque refellit Coutantius in præf §. 2. pag. 59. n. 55, & §. 3. pag. 67, & seqq. n. 70, & seqq., quem ibidem videsis, ac consule, si libet, quæ Tom. 4. par. 2. art. 9 in Proleg. pag. 364, & seqq. dicta sunt. Denique vir doctiss. Mansius vehementer dubitat, utrum Gangrensi Synodo nedum præfuerit, quin an interfuerit, cujus quippe nomen tum in Synodica, tum in Codice Tiliano Canon. Eccles. Orient., tum in Nomocanone apud Cotelerium tom. 1. Monum. Eccles. Græcæ pag. 136. ab se minime deprehensum affirmat in Not. ind. ad Pagium.

Itaque documenta ad indubia ut me devolvam, ad Semipelagianos retorquere sermonem cogor, indeque gradu progredi ordinato. Pestem hanc itaque in Galliis jamdiu grassantem, ac in dies invalescentem, ut de superiori veluti loco percuteret, ac e provincia, si Superis placeret, exterminaret, pravisque dispunctis erroribus Catholica dogmata loco stabiliret, S. Felicis IV. P. M. operam imploravit, opportuneque adhibuit S. Cæsarius Arelatensis. Igitur a Pontifice fidei decreta contra Semipelagianos directa, atque ex operibus S. Augustini de Div. gratia, & libero arbitrio deprompta, ab omnibus subscribenda, ac tenenda in Synodo Arausicana II. anno 529. habita protulit, ac proposuit S. Antistes, teste Hincmaro Rem. lib. 2. de prædest. cap. 12, qui &

cap. 22.

cap. 22. ex delegatione Sedis Apostolicæ Synodo illum præfuisse confirmat. In Semipelagianos intortam sententiam a Synodis sive Arausicana, sive a Valentina subinde an. seq. ab eodem S Cæsario coadunata, auctoritate postea sua confirmavit S Bonifacius II, uti patet ex ipsius epistola ad S. Cæsarium apud Harduinum tomo. 2. pag. 1109. Quo ex tempore gentium ubique Semipelagiana exsibillata est hæresis, quæ tam diro, quam diuturno annorum plusquam centum certamine Gallicanam præsertim dilaceraverat Ecclesiam, ac in partes distraxerat. Adeundi, si plura aveas, Jo: Sotellum in append. S. Prosperi edit. Lovan. 1565, & append. edit. Paris. 1711; Baronius ad an. 529. n. 1; Binium apud Labbeum tom. 4. pag. 1675, & Harduinum tom. 2. pag. 1097, & seqq., a quibus loca indicantur S. Augustini, unde sententiæ illæ 25. decerptæ sunt; Sirmondus tom. 1. Concil. Gall.; Bollandus in Comment. prævio ad vit. S. Cæsarii; Norisius lib. 2. hist. Pelag. cap. 23; Pagius ad an. 529. n. 3, & seqq., ac Mansius Suppl. Concil. tom. 1. pag. 411, ubi ex Cod. Lucen. Synopsim profert epistolæ S. Felicis ad Siculos, quǒ sub titulo Canones 6. collocantur, Arianis, Pelagianis, Semipelagianis, & Manichæis contraria dogmata Catholica stabilientes. A Johanne II, & a S. Agapeto damnatos alibi dixi Acœmetas: ut autem invidiæ notam, quam inde Sedis Apostolicæ Osores arripiunt Pontifici alterutri Hormisdæ, aut Johanni affingendi, ab utroque amoliaris, videsis Petavium tom. 4. Theolog. dogm. lib. 4. de Incarn. capp. 6, & 7; Thomassinum dissert. 18. in Synodum Roman. anno 532; & Norisium in vind. Augustin. cap. 3. §. 2, lib. 2. hist. Pelag. cap. 20, & in Apolog. Monach. Scythiæ cap. 1. Quos jam prædamnaverat suus Prædecessor S. Hormisdas, Acephalos a Severo, & Theopaschitas a Cnaphæo prognatos confirmata secundo anathematis sententia proscripsit idem S. Agapetus, cujus decretum executioni demandans Justinianus Imp. Novel. 42. hæreticos illos in exilium ejici jussit. Cum his eadem damnatione involutos Anthimum Constantinopolit., Petrum Apamenum, Zoaram &c, ac loco Anthimi ab eo suffectum Mennam discimus ex epist. ejusdem Agapeti ad Petrum Hierosolym., ex Synodo Constantinopolit. sub Menna, atque ex sententia in Synodo pronunciata a Pe-

tro Hierosolym. apud Harduinum tom. 2. pag. 1225, 1395, & 1415; quibus frustra locis offundere tenebras adnixus est P. Ludovicus Doucin hist. Nestor. lib. 4. pag. 380: pomeridiana enim luce patentior inde refulget suprema in Patriarchas Orientis Pontificis Romani potestas, adeo ut vel ipsi Maimburgo in tract. de prærog. Rom. Eccl. cap. 5. perspecta approbe fuerit, quin refellendis Doucini nugis longior impendatur opera. Vigilius postea Acephalorum primipilis Theodosio, Severo, & Anthimo communionem suam fingitur impertivisse in epistola quadam ipsi affićta, eaque ab se præstanda fide, quam datis chirographis obligaverat, fuisse pollicitum. At hæc ad calumniam amandanda disertissimis Africanorum Episcop., Cleri Rom., Justiniani Imp., ac ipsius Vigilii testimoniis ostensum a Coutantio auctor est in cit. Synopsi P. Mopinot: quibus duo adjungere dumtaxat mihi liceat expressissima loca S. Gregorii M. lib. 2. epist. 51, & S. Nicolai I. in epist. 9. ad Michaelem Imp.; unde liquet, quam multa pro fide devoraverit incommoda, & discrimina Vigilius, & quanto adversus Eutychianos, & Acephalos robore steterit, ac dimicaverit. Non tam Vigilio tamen, libenter fateor, quam illustri, quem tenebat, loco ingenti cedit laudi, quod inde dictum in Origenistas anathema robur accepit. Quamvis enim Tractatui Encyclico a Justiniano Imp. adversus eos evulgato syngrapham apposuissent suam Mennas Constantinopolit., Zoilus Alex., Euphræmius Antioch., & Petrus Hierosolym., teste Liberato Brev. cap. 23; quin etiam in Synodo Constantinopolit. an. 538, juxta Valesii in Not. ad Evagrium lib. 4. cap. 38, & Garnerii in dissert. de Synodo V. sententiam, Origenistis infamiæ dica fuisset conscripta, Vigilio tamen specialius eorumdem damnatio refertur accepta a Facundo Herm. lib. 1. cap. 6, tanquam qui Tractatum illum confirmavit, & ad Reparatum Carthag. transmisit, ut ab Africanis omnibus subscriberetur; & a Cassiodoro Divin. lect. cap. 1, ubi sic loquitur: *Hunc* (Origenem) *licet tot Patrum impugnet auctoritas, præsenti tamen tempore, & a Vigilio Papa denuo constat esse damnatum.* Quocirca, Facundo teste loc. cit. cap. 2, Domitianus Ancyranus Episcopus Origenis acerrimus olim defensor ad unum Vigilium pœnitentiæ libello nuncupato confessus

est

est post latam a Pontifice sententiam, non amplius Origenis defendendi locum superesse, ideoque ad id pessimi Origenistas se convertisse consilii, ut scandalis Ecclesiam commovere, ac turbare non cessarent. Confer Lupum in Not. ad Synodum V, Norisium de Synodo V. lib. 1. cap. 1, & seqq., Pagium ad an. 538. n. 12., & seqq., & ad an. 553. n. 25, ac seqq., ac Mansium in dissert. de Synodis in Origenistas tom. 1. Suppl. pag. 425, & seqq., a quibus Origenismi historia valdequam hactenus implicata plurima est luce perfusa, optimoque digesta ordine: unde liquido adparet laterem profecto lavisse Halloixium, dum in Apolog. Orig. q. 10. hunc ab Ecclesia nunquam damnatum suadere obnixus est; quem præter modo memoratos refellit quoque Huetius Origenian. lib. 2. cap. 4.

Venio nunc ad S. Gregorium, cui *Magni* cognomen, doctrina cum eximia copulata, illustria facta indiderunt; dicendi vero compendi operam faciam, ne præter modum prolixior fluat oratio. Jam tum itaque, quum adhuc Apostolicæ Sedis Apocrisarii personam ageret Constantinopoli, summa indutus sollicitudine, ne leve quidpiam sacris Romana in Ecclesia dogmatibus deriperetur, cum Eutychio Patriarcha, qui Origenis pravo dogmate reficto pugnabat futurum corpus nostrum in die Judicii impalpabile, sensibusque impervium, congressus eum tam gravi rationum pondere, ac Dominicæ præsertim Resurrectionis exemplo attrivit, ut Paulo Diac. in ejus vita n. 9. teste tum Eutychii liber jussu Tiberii Imper., qui concertationi præsentia interfuerat sua, flammis comburendus fuerit traditus, tum Eutychius ipse ad frugem regressus in orthodoxa deinceps fide integer usque ad finem permanserit. Hanc porro S. Gregorii disputationem habes ex lib. 14. Moral. cap. 29. descriptam a Johanne Diac. lib. 1. ejusdem vitæ n. 27. Pontificatum adeptus pro studio, quo flagrabat puritati fidei prospiciendi, aut loco firmandi, ubi nutare videretur, aut redintegrandi, ubi fuisset collapsa, in Italia reliquias aut Idololatriæ, aut Arianismi, cui adhuc Langobardi deserviebant, suorum opera Dialogorum, quos ad Theodelindam miserat, delevit, teste Paulo Diac. lib. 4. de gest. Langob. cap. 4. Quosdam de animarum immortalitate, & corporum resurrectione dubitantes, ac litem

tem intendere non desistentes invictissimis rationum momentis compressit, & contraria fidei dogmata stabilivit lib. 3. Dialog. cap. 38. Magos, ac Maleficos, (quo intelligi debent nomine Mathematici in edicto designati) severa animadversione Roma facessere a S. Gregorio jussos denarrat Johannes Sarisberiensis de Nugis Curial. lib. 2. cap. 26; de cujus quidem fide valdequam suspicantur Lipsius in adnot. 149. ad lib. 12. Taciti pag. 207, Bayle V. Gregorius I, Gretzerus lib. 1. de Jure prohib. libros cap. 30, Scipio Ammiratus lib. 21. discur. 1, & PP. Maurini in ejus vita lib. 1. cap. 2. pag. 202; nihilotamen minus in hujusce furfuris homines vehementi oratione invehitur hom. 10. in Evang., & lib. 9. epist. 47. Romæ Synodo habita circa finem anni 601, cujus acta desiderantur, Andræam quemdam Græcum impostorem, atque unum e Secta Incorrupticolarum, qui teste Photio Cod. 162., pleraque multa SS. Patrum loca sui in erroris patrocinium detorquere, ac vice versa plurium hæreticorum placita eisdem Patribus impudentissime appingere non dubitabat, diro anathemate damnavit: qua de re adeundi Pagius ad an. 601. n. 11, & seqq. ac Dionysius San Marthanus in hist. S. Gregorii lib. 6. cap. 4; legenda quoque ipsius epistola 69. lib 9. indict. 4. ad Eusebium Thessalon. In Urbe serpentem alterum superstitionis plenum errorem de Sabbati cultu, deque abstinentia a quibusdam operibus, Judæorum ad instar, quam propere, tam procul longe propellere sategit lib. 11. epist. 3., & libr. 12. epist. 1. Ad hæc Manichæos in Sicilia, Schismaticos in Liguria, & Istria, Barbaricinos in Sardinia doctissimis scriptis qua ab erroribus revocatos, qua ad unitatem restitutos, qua a superstitionibus remotos asserit Johannes Diacon. initio lib. 3. In Africa Donatistarum cum thecnas omnes patefactas, tum dispersas reliquias undique profligatas intueri licet lib. 1. epist. 72, 74, & 77, lib. 2. epist. 3, 3 & 48, lib. 4. epist. 31, ac lib. 5. epist. 5. Agnoetis propulsandis Alexandria Eulogio Alex. operam commodasse S. Gregorium æstimari fas est, dum ab eo librum adversus hæreticos illos adornatum apud Photium Cod. 230. approbavit epist 42. lib 8. indict. 3. Pelagianam hæresim a Johanne Constantinopolit, qui pro germano Ephesinæ Synodi I, pseudo-Synodi a Nestorianis post habitæ

bitæ Codicem Romam ad S Gregorium mittere non veritus fuerat, instauratam ut detexit, ulla absque cunctatione debellavit lib. 6. ind. 15. epist. 31. ad Eulogium Alex., & lib 7. ind. 2. epist. 48 ad Anastasium Antioch. Magna denique, ut multa alia dimittam, eidem pars laudis adhæsit ex procurata sive in Anglia laboribus S. Augustini conversione ad christianam Religionem, sive in Hispania opera S. Leandri Arianorum ad castra nostra: de qua consulendæ lib. 7. ind. 1. epist. 5, 30, 125, 126, & 127, & lib. 9. epist. 15, 57, 58, & 60; adeundus etiam Johannes Diac. sub initium lib. 3. S Gregorii vit., Tom. 4. ejusdem oper. præfixæ in edit. Paris. an. 1707.

Monophysitas, sive Monothelitas, Eutychianæ Sectæ appendicem, eorumdem primipilis Theodoro Pharanitano, Cyro Alexandrino, Sergio, Pyrrho, Paulo, Petro Constantinopolit., Macario Antiocheno, Stephano, Polychronio, Aspergio e dignitate dejectis, repetita damnationis sententia, perpetuæ in censum infamiæ dedicaverunt Severinus, Johannes IV, Theodorus, S. Martinus I, S. Vitalianus, Adeodatus, Donus, SS Agatho, & Leo II, ut abunde liquet ex libro Diurno Rom. Pontif. cap. 3. tit. 6, quem egregiis illustravit notis Garnerius: præter quem confer, si placet, Auctorem hist. Miscellæ lib. 18. a Muratorio editum to. 1. Script Rer. Ital. pag. 132, Tamagninum in hist. Monothelit., Petavium Theolog. Dogm. tom. 4. lib. 1. cap. 19, & seqq., Combefisium in hist. Monoth., Sirmondum tom. 4. Oper. pag. 680, & seqq., Papebrochium in Conat. Chron. hist. differt. 23. in Tesaur. Eccles. antiq. pag. 193, Lupum in Not. ad Synodum VI, Natalem Alex. hist. Eccl. ad Sæcul. VII. differt. 1, & 2, Pagium ad annos 639. n. 4, & seqq., 640. n. 2, & seqq., 648. n. 2, & seqq., 677. n. 2, & seqq., ac 681. n. 6, & seqq., ac Illustrifs. Jo. Bapt. Bartholum Feltren. Episcop. in Apolog. pro Honorio cap. 1, & seqq. Tanto in pretio lata a Romanis Pontificibus in Monothelitas sententia habita est sive ab Orientalibus, sive ab Occidentalibus, ut Victor Carthagin. in Synodica ad Theodorum apud Harduinum tom. 3. pag. 754. in Pontificis fide Ecclesiam superædificatam, & firmatam affirmarit: ut Stephanus Dorensis suo, ac Sophronii Hierosol. nomine in Synodo Later. sub S. Martino Secret. 2. pag. 711, & seqq.

& seqq. penes unum Pontificem, a quo fidei orthodoxæ fundamenta strenue sustinentur, esse, & stare Ecclesiæ januas Catholicis aperire, hæreticis occludere fassus sit, & professus: ut Sergius Cypri Metropolita in suggest. ad Theodorum P.M. pag. 727, & seqq. Apostolicam Sedem orthodoxæ fidei cum immobile firmamentum, tum lucidissimam formam a Christo D. fuisse constitutam, ideoque ad ejus spectare partes hæreses cum auctoribus prosternere, fideique dogmata periclitantia loco confirmare, scribere non ambegerit: ut Columbus, Stephanus, & Reparatus in Africa Primates pag. 734, & seqq. in Synodicis ad eumdem Pontificem testificari non dubitaverint ab Apostolica Sede indeficientem incorruptæ fidei promanare fontem; ad eamdem ab universis Ecclesiis, in fidei quæstionibus, pro inquirenda veritate, confugiendum; ejusque officio cedere hæreticos ab Ecclesia, ceu putrida membra, prorsus abscindere: ut Pyrrhus ipse disputatione a S. Maximo defatigatus apud Baronium in append. tom. 11. pag. 654. nov. edit. Luc. ejurata hæresi, fideique libello conscripto se in Romani Pontificis obedientiam transcribere religioni duxerit: si tamen fraudulentus homo in verbo suo non est mentitus: ut hanc ob rem denique regulas a S. Agathone præscriptas sibi ex officio sequendas proposuerint Synodi VI. Patres, atque ab se decreta, ac gesta tum demum valitura existimarint, postquam S. Leonis II. precibus obnixe rogati accessisset auctoritas. Qua profecto accedere Pontifex distulit, ut ipsemet scripsit ad Imperat., donec Synodi acta *curiosa diligentia* examinasset, & cum decretis Synodi Romanæ, & S. Agathonis decessoris sui epistola contulisset. Quibus postquam consona deprehendit, tum demum Synodi decretis calculum adjecit suum hisce conceptum auctoritatis verbis: *Nos, & per nostrum officium hæc Veneranda Sedes Apostolica .... S. Petri auctoritate confirmat*. Ad hæc Hispani a S. Leone admoniti de Synodi VI. actis ab se approbatis, confirmataque damnatione Monothelitarum, nihil antiquius habuere, quam Pontifici edicenti plene adquiescere. Legere præstat S. Leonis epistolas tum ad Ervigium Regem, tum ad Episcopos Hispan., de quarum sinceritate dicam postea, quibus auctoritate summa cum illis agit; illi vero in Concilio Toletano XIV. congregati cap. 1, & seqq. Synodi VI. actis syn-

syngrapham adjecerunt suam, de qua subinde S. Benedictum II. certiorem facere, adimpletæ videlicet ab se sacræ ab suo Prædecessore, ac ab ipso profectæ jussionis, fategerunt. Equidem a doctiss. Cennio de antiq. Eccl. Hisp. diss. 4. cap 3 pag. 56. culpæ Hispanis Episcopis vertitur, quod cap. 6. eatenus acta Concilii accepta sibi dixerint, quatenus ab aliis Oecumenicis Conciliis non discordarent: *Quod*, inquit Cennius, *accipiendi Concilia genus insolens nusquam tota in antiquitate comperies*. At hanc ab Hispanis Episcopis labem amoliendi facilem adinvenit modum doctiss. Lopezius de Barrera in histor. exercit. de antiq. Canon. Codice Eccl. Hisp. cap. 38. pag. 55, & seq., videlicet ex verbis S. Leonis in epist. ad Constantinum Pogon. ostendens ejusdem Pontificis exemplum sequendum proposuisse sibi Hispanos Episcopos, eisdemque pene verbis, quibus Pontifex Synodum VI. probarat, usos in eadem recipienda Synodo: qua in re illos peccasse nihil conficit, qui Pontificis ea in Synodo confirmanda proxime mentem, sententiam, ac modum servarunt. Verum hocce de argumento paullo infra adversus Bossuetium, ac D. Ravechet recurret sermo.

Interea properando iter, ecce pessimum genus illud offendimus hæreticorum, Iconoclastas id est, quos tum Monothelitarum furoris æstus quidam peperit, velut viderunt Spanhemius in hist. Imag. restituta sect. 1., & in exercit histor. de orig., & progres. controv. Iconomach., ac Maimburgus in hist. Iconocl., tum proprium desæviendi præpotens ingenium ad deteriora quæque præcipitavit. At enim non dubium est, quin in Bacchantes illos propere insurrexerint, diraque anathematis tela intorserint omnium primi Romani Pontifices, nempe S Gregorius II. in epist. ad S. Germanum Constantinopolit. apud Harduinum tom. 3. pag. 231. act. 4. Synodi VII. inserta, & in duabus epistolis ad Leonem Isaur. ibidem pag. 1, & seqq., quas a Labbæo de Script. Eccles., & Cointio ad an. 719. n. 21, & seqq. S. Gregorio III. tributas huic priori vindicant Baronius, & Pagius ad an. 726. n. 6, & seqq., de quo præterea adeundi Theophanes in Chronog. ad an. 10. Leonis Imp., Paulus Diac. lib. 6. de gest. Langob. cap. 49, ex ipso Anastasius Bibl. tom. 4. edit. Blanchinii sect. 184. pag. 182., atque Hadria-

nus I. in Apolog. pro facris Imag. ad Carolum M. apud Harduinum tom. 4. pag.802, & 813. S. Gregorius III. in Synodo Romana an. 731, & in Synodica ad Leonem Isaur., de qua Anastasius sect. 191, & seqq. pag. 195, & seqq., & Hadrianus I. in præcit. Apolog. S. Zacharias in Synodo Romana an. 743. juxta Pagium n. 15, sive 744. juxta Mansium in Not. ibid., ac in Synodica, & suggestione ad Eccles. Constantinopolit., & Constantinum Copronymum, de quibus Anastasius sect. 219. pag. 217, & Hadrianus in epist. ad Constant., & Irenem in Synodo VII. act. 2. lecta apud Harduinum tom. 4. pag. 83. Stephanus II, aliis III, a quo pseudo-Synodus Constantinopoli habita sub Copronymo adversus SS. Iconas, in quam legendus Stephanus Diaconus Eccl. Constantinopolit. in vita S. Stephani Junioris Græce, ac Latine edita a Jacobo Loppino tom. 1. Analect. Græcor., abolita est, teste Hadriano I. in epist. mox laudata ad Const., & Iren. apud Hard. loc. cit., & Baronium ad an. 754. n. 36. S. Paulus I. in epist. ad Copronymum, & Leonem, quas memorat Anastasius sect. 258. pag. 255, & Hadrianus in prælaud. epist. ad Constant., & Iren., ac in Apologet. pag. 802, ac fas est augurari ex epist. 7. ad Pipinum, quæ in Cod. Carolino est 34. Stephanus III, sive IV. (cui morem plumbo obsignandi litteras Apostolicas acceptum refert Polydorus Virgilius lib. 8. cap. 20; Thomas vero Stubbius S. Gregorio I. tribuit; S. Silvestro Dominicus Raynaldus apud Allatium de consens. lib. 1. cap. 6. §. 2.; contra quem frustra morem pro ingenio pessimo oblatrant Protestantes in hist. Cæremon., & superst. in Eccl. induct. pag. 90: qua præterea de re videri potest Mabillonius de re Diplom. lib. 2. cap. 14.) Stephanus IV., inquam, in Synodo Romana an. 769. act. 4. in collect. Holstenii pag. 261, Harduini tom. 3. pag. 2014, & seq., in edit. Cenni pag. 13, Mansii Supplem. tom. 1. pag. 648. & seqq., nec non in epist. Apolog. Hadriani I. ibidem, & apud Harduinum tom. 4. pag. 778, 782, & 802: & Hadrianus I. in præcit. sæpius epistolis; cui morem perfecte gerere sibi religioni duxisse Synodum VII, vulgo Nicænam II. abunde dictum est alibi.

Tanti profecto facta est Romanorum Pontificum adversus Iconomachos sententia, ac S. Romanæ Ecclesiæ de SS. Imaginum

cultu

cultu traditio, ut Theodorus Hierosolym., Cosmas Alexandrinus, & Theodorus Antiochenus communi suffragio missa Synodica ad S. Paulum I diserte professi sint, se in colendis sacris Imaginibus S. Romanæ Ecclesiæ sensui, & usui perpetuo adhæsuros, licet universus Oriens in earumdem demolitionem conspiraret. Synodicæ hujus exemplar lectum in Synodo Romana an. 769. sub Stephano IV. auctor est Hadrianus in sæpe memorata Apolog. ad Carolum M. pag 782, & seq; Græce vero, ac Latine exaratum transmissum ad eumdem Carolum M. a Constantino pseudo - Pontifice legitur in Cod. Carolino epist. 99; exhibetur vero ab Harduino in act. 3. Synodi VII. tom. 4. pag. 141, & seqq. Synodi autem Hierosolym. sub Theodoro habitæ an. 766, aut seq. in caussa sacrarum Imaginum meminit Græcus Auctor vitæ S. Johannis Gotthiæ Episcopi, qui Synodum hancce votis sollicitasse fertur suis, quam ex veteri Codice Vatic. Græce, & Latine descriptam exhibet Janningus ad diem 26. Junii. Vide & Pagium ad an. 767. n. 5, & seqq. Similiter S. Theodorus Studites epist. 1. lib. 2. Cod. Columm. suo, aliorumque nomine pro defensione SS. Imaginum exulum, inter quos Nicephorus Constantinopolit., Æmilianus Cyzicensis, Euthymius Sardiensis, Josephus Thessal., Michael Synnadensis, Eudoxius Amoriensis, Theophylactus Nicomed., quorum mentio occurrit in Menolog. Græcor. ad diem 8. Martii, Petrus etiam Nicænus, Theophanes, Nicetas, aliique, de quibus legendi Michael Studita in vita S. Theodori apud Baronium ad an. 814. n 13, & seqq., Theosterictus in vita Nicetæ apud Surium ad 3. April., & Bollandus in vita Theophanis ad 12. Martii, epistola, inquam, ad pseudo - Synodum Leonis Armeni jussu a Theodoto Melisseno pseudo - Patriarcha, in locum S. Nicephori subrogato, Constantinopoli adversus sacras Imagines congregatam scribens, ad ejusdem insolentiam retundendam inter alia illud assumit, quod in sacrarum Imaginum cultu tum ipse, tum exilii socii præeuntem sequi Rom. Pontificem religioni ducerent, atque Sedis Apostolicæ exemplo, ac judicio inniti: *Secure*, inquiens, *supra Sedem illam consistimus, de qua Christus ait*: Tu es Petrus &c., & epist 86 eodem lib 2 ad Michaelem Balbum suo, Episcoporum, ac Præpositorum nomine similiter scribens, circa

 dubia

dubia fidei, si quæ emergerent, consulendum juxta veterem consuetudinem Romanum Pontificem, eique auscultandum affirmat, non vero Imperatoris esse Cœtus hisce rebus componendis indicere: *Jubeat*, ita alloquens Imperat., *a vetere Roma suscipi declarationem, prout olim, & ab initio paterna traditione transmissus mos fuit. Hæc enim suprema est Ecclesiarum Dei, in qua Petrus Sedem primus tenuit, ad quem Dominus dixit*: Tu es Petrus &c. Confer lib. 2. epistolas 74. ad Michaelem Imp., 121. ad Thomam Hierosolym., 129. ad Leonem Sacellarium, aliasque plures eodem spiritu plenas, de quibus paullo infra; sed & Auctorem vitæ S. Nicolai Studitæ apud Combefisium tom. 1. Suppl. Bibl. Græco-Lat.

Nicænæ II. Synodo SS. Imaginum vindici aliquando errore facti potius, quam juris refragati sunt Jonas Aurelianensis, Agobardus Lugdun., Halitgarius, Trevolphus, Aldegarius, Amalarius, Hincmarus Remen., Dungalus, Walafridus Strabo, (quorum tres posteriores tamen propius ad Nicænæ Synodi decreta accessisse censet Pagius) aliique Galliarum Antistites, doctrinaque insignes viri, qui præsertim Synodo Parisiensi an. 825. interfuerant, innixi potissimum epistolis S. Gregorii M. ad Serenum Massil., & ad Secundinum, quibus videbatur Imaginum cultus improbari: licet revera nec Galli illi Iconoclastis essent adcensendi, nec a S. Gregorio M. Synodus Nicæna II. discordis, velut ostendit Hadrianus I. in prælaudata Apologia pag. 799, 817, & seq., qua post ipsum provincia egregie defunctus est adeo Baronius ad an. 794. n. 26, & seqq., ac 825. n. 1, & seqq., ut mirari subeat, cur Protestantes crambem hanc recoquere non puduerit. Hinc vero liquet tum temporis a Gallis potiori longe in honore Rom. Pontificum habitas epistolas, quam ipsas Synodorum generalium Sanctiones. Argumento id etiam accedit, quod postquam in Synodo Parisiensi anno non quidem 824, ut habetur in Collect. Concil., bene vero 825, ut ostendunt Baronius, & Pagius, Gallicani Episcopi a Ludovico Pio, de Imaginibus collaturi, convocati Nicænam SynodumII. rejecissent, ad Eugenium II. Synodi actis dimissis, deferentibus Jona Aurel., & Hieremia Senon., ejus se, actaque Synodi examini subjecere, uti constat ex epist.

epist. Ludovici, & Lotharii ad Eugenium ex Episcoporum consilio exarata apud Harduinum tom. 4. pag. 1259, a quo tamen nequaquam impetrare potuerunt, ut quidquam Synodo Nicænæ II. repugnans proferretur. Sed & antehac ex Synodo pariter Francofordiensi Capitulare adversus Nicænum II. ex libris Carolinis excerptum ad Hadrianum I. transmissum fuerat, quod Pontifex exarata pro SS. Imaginibus Apologetica epistola ad Carolum M. robuste adeo confutavit, ut Apostolicæ Sedis judicio tandem coactis eidem Synodo VII. subscribere Gallis quoque necesse fuerit. Carolinos porro quatuor hosce libros, quos omnium primus in lucem emisit Paris. an. 1549. sub Eliæ Philyræ nomine delitescens Johannes Tillius Meldensis, ac Briocensis postmodum Episcopus, laudibus celebrarunt imprudenter Georgius Cassander in epist. ad Johannem Molinæum, & in Consult. pag. 977. apud Fabricium Bibl. Lat. lib. 3. pag. 341, Flaccus Illyricus in Catalogo testium pag. 115, & seq., Jo: Georgius Dorscheus in collatione ad Concil Francoford., aliisque dimissis, nuper Jo: Rudolphus Kieslingius exercit. 16. de Concilio Francof. Nicæno II. opposito adversus Cl. Trombellium, evulgarunt vero Goldastus in Sylloge Imper. decret., & tom. 1. Constit. Imp, Philippus Paræus, ac tandem Heumannus Prolegomenis adauctos Hanoveræ an. 1731. Quorsum id autem, quam ut sæpius in scenam reducerent argumenti levissimi speciem, qua meliore carebant ad invidiam sacris Imaginibus, earumque nobis Cultoribus conflandam? At quam levidensia sint hæc, ac titivilitia sat jam, ac super demonstratum est, Carolinosque desuper libros a Carolo M. neque lectos, neque probatos, a Baronio loc. cit., Gretzero par. 1. horti S. Crucis, lib. 1. contra Replicat. cap. 15, & Apolog. 3. contra Misenum lib. 2. cap. 5., Petavio tom. 5. Theolog. dogm. lib. 15. cap. 12, Cointio ad an. 794. §. 26, Natali Alex. hist. Eccl. sæculo VIII. dissert. 6. §. 6, Fleurio lib. 44. §§. 47, & 59., Dumesnil doctr., & Discipl. Eccl. libr 35, n. 65, & seqq. Parisiensis quoque Synodi an. 825. acta publica donare luce Francofurti an. 1596, ac deinde Goldasto Const. Imp. tom. 1. pag. 623. curæ fuit, (quæ perinde ex Bibl. Thuana Petrus de la Lande producere in Suppl. Concil. Gall. Paris. an. 1660. cum libris Carolinis curavit). At enim

præ-

praeter Bellarminum, qui opus in Romanæ Ecclesiæ odium evulgatum tanquam falsa Synodi Parisiensis epigraphe inscriptum refutavit, aliosque prælaudatos, omnem prorsus, quae ex libro illo Romanam in Ecclesiam quærebatur, invidiam absterserunt Mabillonius in præfat. ad 1. part Sæcul. IV. Bened. §. 3, Pagius ad an. 825. n. 1., & seqq., Jo: Chrysostomus Trombellius de SS. Cultu dissert. 10. cap. 12, & seqq., pro quo conferendus Philalethes Aphobus in Vindic. adversus Kieslingium ad exercit. 16, & 19, ac Tournellius de Incarn. quæst. ult. de Cultu Imag. Concl. 2. ad object. 5, & 6, a quibus dicta si cui forte nec dum satis sint, nec tres Anticyras satis ei futuras sperem.

Retro paullisper flectendo vestigia, observare præstat ad S. Zachariam P. M. hæresis nomine Adelbertum, & Clementem, Legato, litterisque directis, fuisse delatos a S. Bonifacio Moguntino, haud profecto habente satis utramque pestem vel gemina in Synodo repetita percussisse damnationis sententia, nisi hanc Pontificia longe superiori corroborari obtinuisset: *Contra istos*, ideo inquit, *obsecro Apostolicam auctoritatem vestram, quod per scripta vestra Populum Francorum, & Gallorum corrigere studeatis*. Qui Pontifex quidem jam latam in præfatos hæreticos anathematis pœnam in Synodis Suessionensi, & Liptinensi an. 744, calculo approbavit suo in Romana Synodo anno 745, qua de epocha adversus Pagium agit Mansius in Not. ad an. 743, & 744. n. 8, ubi negat Suessionensi Synodo interfuisse S. Bonifacium. Utramque porro hanc Synodum ad pseudo-epigraphas amandavit Papebrochius in Propylæo antiq. par. 1. n. 30: quem tamen docte refellunt Baluzius in Not ad libros Capitul. pag 1200, Mabillonius de re Diplom. lib. 2. cap. 25. n. 15, & Pagius ad an 744. n. 9. Legendæ epistolæ 9, & 10. S Zachariæ ad Bonif hac de re exaratæ, nec non Synodi Romanæ acta ab Othlono descripta lib. 2. vitæ S. Bonif. cap. 4, & seqq. apud Surium tom. 3. ad diem 5. Junii, ex qua posteriori epistola adparet a S. Zacharia damnatum pariter Sampsonem Presbyterum Scotum, pugnantem absque Baptismo, sola Episcopali manuum impositione fieri nos posse Christianos. Age modo, ad Hadrianum I regrediatur sermo, a quo vice plus simplici præclarum supremæ potestatis suæ specimen præstitum est.

est. Felicem Urgellitanum, & Elipandum Toletanum Nestorianæ hæresis instauratores epistola, quæ in Cod. Carol. est 97, ad Hispaniatum Episcopos data Hadrianus damnavit. At Felix ad ingenium paullo post, velut canis ad vomitum, regressus, nec Ratisponensis Synodi anno 792. reveritus sententiam, qua Romam properare jussus, Romano Pontifici rationem redditurus, Hadriano coram hæresim abdicare fuerat adactus, testibus Alcuino lib. 1. adv. Elipandum, & Eginhardo ad an. 792, nec pensi habito Pontificio judicio, fidem datam fallere non erubuit, dignum propterea se exhibens, qui a Synodo Francofordiensi anno 794. diris cunctis devoveretur. Scilicet Elipandus, qui Felicem resipuisse, seque ad frugem recepisse indigne ferens, eidem regrediendi ad errorem se se auctorem dederat, ut vel in Gallias, Germaniamque hæresis refertissimas diffunderet litteras, quas SS. Patrum locis qua detruncatis qua depravatis communire studuerat, tum Felicem impulerat, tum ipse eò impudentiæ devenerat, ut Carolo M. suam afflare hæresim haud veritus fuerit. Atqui Imperator Elipandi litteras examinandas Hadriano P. M. extemplo submisit: *Scire cupientes*, inquiens in epist. ad ipsum Elipandum, cæterosque Hisp. Episcopos apud Harduinum tom. 4. pag. 896, & seqq., *Quid S. Romana Ecclesia, Apostolicis edocta traditionibus, de hac respondere voluisset inquisitione*: efflagitavitque Pontificem cum de sententia, tum de facultate celebrandi Concilium, quod cit. anno habitum est, in quo perlectis Hadriani litteris ad Hisp. Episcopos ibid. pag. 865, & seqq., juxta Pontificis judicium confirmata est in Felicem, & Elipandum damnatio, ultima tamen de hæreticis illis sententia Pontifici reservata, ut expresse cavetur ibid. in libello Sacrosyllabo Episcoporum Ital. contra Elipandum pag. 881: *Reservato per omnia juris privilegio Summi Pontificis*: cujus propterea rogata a Patribus, & Imperatore sententia est; quam reapse a Pontifice in Synodo Romana eodem anno 794. habita, ac profecto distinguenda ab altera priori an. 792. celebrata, pronunciatam rite ex veteri Annalista Francor., & ex Annalibus Moissiacensibus eruit doctiss. Mansius in Suppl. Concil. tom. 1. pag. 731: qui tamen, mea quidem opinione, minus recte ad hanc refert Synodum litteras
Ha-

Hadriani ad Episcopos Hisp., quas lectas in Concilio Francof., ante hanc Romanam utique Synodum celebrato, liquet. Confer Pagium ad an. 794. n. 1, & seqq.

Quo vero heic animo erga Romanum Pontificem affectos putas Episcopos, qui ex Gallia, & Germania eidem Francofordensi Concilio interfuere? De optimo quippe Episcoporum Italiæ prælaudatus Sacrosyllabus a S. Paulino Forojuliensi suo, illorumque nomine conscriptus, dubitare non sinit. Conjecturam haud levem capere licet ex libro 1. Carolino cap. 6, ubi inter alia hæc habentur: *Hæc* (Romana Ecclesia) *sanctæ fidei spiritualibus munita armis, & a fonte lucis, & origine bonitatis salutaribus satiata fluentis, & horrendis, atrocibusque hæresum obstitit monstris, & melliflua prædicationis pocula Catholicis per Orbem ministrat Ecclesiis*. Subinde S. Hieronymi allato exemplo, qui dira quæstione vigente de una vel tribus Hypostasibus S. Damasum consulendum duxit, hæc subjunguntur: *Quod regulariter omnes Catholicæ debent observare Ecclesiæ, ut ab ea post Christum ad muniendam fidem adjutorium petant, quæ non habet maculam, nec rugam, & portentosa hæresum capita calcat, & fidelium mentes in fide corroborat.* Quorum similia religionis erga Romanam Ecclesiam refertissima legere juvat in libello de Synodo Parisiensi pag. 120, & seqq., ac in litteris eadem in Synodo elucubratis sub Ludovici Pii nomine ad Michaelem Græcor. Imp. mittendis, examinandisque prius Eugenio II. directis, eodem libello insertis pag. 126. apud Baronium ad an. 825. n. 24, & seqq. Antehac ab Hadriano Egila Illiberitanus Episcopus, qui epist. 95, & 96. Cod. Carol. a Pontifice laudatus fuerat a studio, quo pastoralis officii partes explebat, atque sollicite quosdam in Hispania serpentes errores ad se detulerat: inter quos quod quidam Pascha non juxta Nicænorum Patrum institutionem peragerent: quidam a sanguine pecudum, suillo, aut suffocati haud abstinendum prædicarent: quidam prædestinationem ad vitam, sive ad mortem in Dei potestate esse affirmarent: quidam frustra rogari Deum, ne vincamur tentatione, dicerent, quod in nostra est potestate quasi libera arbitrii, idem Egila, inquam, in eosdem lapsus errores cum Magistro suo Migentio, damnatus legitur epist. 97. ejusdem Cod. Carol. ad Hisp. Epis-

Episcopos exarata, qua monentur, ut ab his sibi erroribus caveant. Porro id obiter admonendum Codicem Carolinum ita dici, quod Caroli M. jussu epistolæ novem supra nonaginta, quas Gregorius III, Stephanus III, Zacharias, Paulus I, Stephanus IV, Hadrianus I, & Constantinus pseudo-Papa ad Principes, & Reges Francorum Carolum Martellum, Pippinum, Carolomannum, & ipsum Carolum M. de rebus potissimum temporalibus ad Apostolicam Sedem pertinentibus conscripserant, in unum corpus fuissent digestæ anno ejus Regni 23, Christi 791. Eas epistolas e Cod. Ms. Bibl. Cæsareæ descriptas edidit Jacobus Gretzerus Ingolst. an. 1613, recusasque legere est Tom. 6. oper. Gretz., & apud Duchesnium tom. 3. pag. 701. At Lambecius lib. 2. Bibl. Cæsar. Vindobon. cap. 5. recte monet eas conferendas esse cum Sebastiani Tengnagelii apographo, ex quo qui illas descripsit, & ad Gretzerum misit, nimiam nonnullis in locis corrigendis, & mutandis licentiam sibi arrogavit. Vide & Muratorii monitum in easdem epistolas tom. 3. Script. rer. Ital. par. 2. pag 73. Postremo a Carolo M. impetratum est, ut a Leone III. idem Felix Urgellit. pertinacius hæresim propugnans, in eaque persistens in Synodo Romana anno 799. novo anathemate damnaretur: quo ille perculsus, in Synodo Aquisgranensi eodem anno celebrata edita fidei professione, quam post utramque hanc Synodum legere est apud Harduinum tom. 4. pag. 927, & seqq., hæresim abdicavit, vel saltem abdicare simulavit: nam de sincera ejus orthodoxia etiam post ejuratam hæresim dubitant viri Eruditi testimonio innixi Agobardi Lugd. initio libri ad Ludovicum Imp. adversus Felicem, & Adonis Vienn. in Chron. ad an. 792. Videsis Cointium tom. 7. Annal. pag. 503, & seq., ac Vasquesium tom. 6. oper. in gemina dissert. adversus Felicis, & Elipandi errores, post quem frustra illos a Nestorianismi dica liberare adnixi sunt Protestantium par, Johannes Henichius Systém. Theolog. pag. 882, & seq., ac Georgius Calixtus in programmate singulari. Felicis Adoptianam hæresim instaurare deinde adorsus est Folmarus Præpositus Cœnobii Trufensteinensis in Franconia circa an. 1160. Hunc oppugnavit Gerhohus Præpositus Reichersfpergensis apud Bernardum Pezium tom. 1. Anecd. par. 2. pag. 163, & 280, ac tom. 26. Bibl. PP.

Lugd. pag. 240. Sed Gerhohum viciſſim erroris inſimulavit, quo docuerit in Euchariſtia Divinitatem a ſumentibus vorari, ac Chriſtum qua hominem Patri æqualem, Eberhardus Bambergenſis Epiſcopus in tribus epiſtolis ad S. Eberhardum Salisburg., ad Præpoſitos ejuſdem Diœc., & ad Anonymum apud eumdem Pezium in Cod. Diplom. pag. 444, & ſeqq. Confer & acta Concilii Friſacenſis an. 1160. ex Hanſiſio Germaniæ Sac. tom. 3. pag. 263. in Suppl. Concil. tom. 1. pag. 529. a Cl. Manſio translata.

Eodem, quo Catholicæ rei in Oriente in dies collabeſcentis rationes ſuſtinendi eximio diſtinebatur ſtudio S. Theodorus Studites, perſecutionis adſcito ſocio S. Platone, Mœchianæ hæreſis nomine ad Leonem III. P. M. lib. 1. epiſt. 33, & 34. pſeudo-Synodum Conſtantinopoli anno 809. celebratam detulit, ideo quod in ea decretum fuerat, conjugium Conſtantini Imp. cum Teodote Cubicularia, vivente adhuc Maria Armena legitima conjuge, quam thoro abdicatam in Monaſterium detruſerat, ex diſpenſatione legitimum dici poſſe, ac debere: decretum item leges Divinas adverſus Reges nihil obtinere roboris: Epiſcoporum quoque unumquemque circa Sacros Canones diſpenſandi liberrima potiri facultate. Præter has legere præſtat etiam eodem libro 1. epiſtolas 32. ad Nicolaum Chartular., 35. ad Baſilium Archimand. Romæ, 36. ad Euprepianum, 37. ad Arſenium, 39. ad Theophilum, 43. ad Joſephum Theſſal., 48. ad Athanaſium, 50. ad Naucratium &c.; Michaelem etiam Studitam in vita ejuſdem S. Theodori, ac Theophanem ad an. 6. Conſtantini Imp. Periere quidem magno rei Chriſtianæ damno, quas Leo Pontifex S. Theodoro reſcripſit, litteræ: reſcripſiſſe tamen pro ut Pontificem oportebat, exindeque eum fortiſſime diſputandi adverſus Mœchianam hæreſim animum ſumpſiſſe, haud obſcure declarat reddita ad ipſum a Theodoro epiſtola 34. Ad hæc vix S. Theodorus ſupremum Pontificatus apicem S. Paſchalem I. adeptum fuiſſe, accepit, ut legato, litteriſque de afflictiſſimis Orientalis Eccleſiæ rebus, ingentique ab Iconomachis in orthodoxos commota tempeſtate, eumdem commonefacere inſtituit. Deſiderantur quidem litteræ, quæ ab optimo Pontifice ad hunc invictæ fortitudinis athletam redditæ ſunt; ex his tamen, quas ab ipſo S. Theodoro datas

datas legere est lib. 2., epistolis 13,& 35.ad S.Paschalem, 14,& 15. ad tres alios Patriarchas, 62,& 66. ad Iconomachos, 63,& 72. ad Naucratium,aliisque haud obscure intelligi datur Apocrisarios, quos ad Romanæ Ecclesiæ communionem sucipiendam Theodotus pseudo - Patriarcha Constantinopolit. direxerat, ne ad se propius appellerent,a Pontifice fuisse prohibitos:Archimandritis vicissim, qui S.Theodoro duce pro SS.Imaginibus pro virili portione decertabant,tum litteras amoris plenas reddidisse; tum animos ad pugnandum indidisse : litteris etiam gravissimis Iconomachiam exhorruisse; turpissima hæresi detentam Ecclesiam Constantinopolit. excitasse,hærentique ad emergendum e luto dexteram porrexisse:neque sane fructu caruisse obnixos Pontificis labores, sed promiscui genus quamplurimos ad veritatis lumen adspiciendum expergefactos,proque veritate ad pugnandum animo indutos,qua e latebris prodeuntes se se ultro Martyrio objecisse, fidem faciunt epistolæ, 44, 55, 58, & 68. eodem libro 2, qua Romam convolantes in Italia colendi Imagines suo pro studio sacram, tutamque stationem invenisse : quae omnia lucide, ac luculenter more suo persequitur Emin. Annal. Eccles. parens ad an. 817. n. 20, & seqq., ac 818. n. 1., & seqq. Ex sola tandem litterarum S. Theodori lectione, quin longiori opera ego ludam, mendacii apertissimi, putidæque maledicentiæ facile arguere licebit Fridericum Spanhemium, dum in hist. Imag. restituta sect. 8. S. Studitem versatilis in partem utramque ingenii, atque nunc ad supparasitandum inflexi, nunc facilis ad seditiones faciendas,traducere non extimuit: ita nempe ingenti, quo in sacras Imagines Sycophanta hic conflagrabat, odio percitus in earum defensorem, ac vindicem, omnem extra orbitam urbanitatis, ac veritatis rapi se sivit.

Atqui novis quotidie hæresum monstris in Oriente exurgentibus confestim offendere, eaque suffocare ante, si fieri posset, quam majores nocendi vires acciperent, pro ea, qua rei Christianæ universæ curandæ, sollicitudine distinebantur, Romani Pontifices defessi sunt nunquam. In quibus Theopaschitas, veterum hæreticorum videlicet propaginem, ac Valentini, Marci, Apollinaris, & Eutychetis hæreses in Oriente circa medium Sæculum IX. recoquentes, nempe Divinam, æque ac humanam

in Christo D. naturam passam, Crucique suffixam prædicantes, S. Nicolaus I. Synodo Romæ collecta anno 862. duobus Canonibus confixit, Christum D. carne dumtaxat passum, sed Deitate impassibilem definiens: quos deinde Canones regessit in epistola 7. ad Michaelem Imperat. apud Harduinum tom. 5. pag. 140, & seq. Hujusmodi ob hæreses nimis in Oriente frequentes, obturatasque Romanis Pontificibus indefesse admonentibus aures, factum demum, ut apud Græcos cum fide orthodoxa deficeret Imperium, ac transferretur in Francos, ullo absque fuco scripsit deinde ad Basilium Macedonem Ludovicus II. Imper. apud Baronium ad an. 871. n.61, hoc pacto injustam Græci Imperatoris postulationem repellens, qua ipsum fuerat exhortatus, ut a Basilei, idest Augusti nomine abstineret. In Occidentem modo me dicendi ordo revocat, ad pseudo-Synodum nempe Romæ anno. 963. adversus Johannem XII. legitimum proculdubio Pontificem Ottonis I. opera congregatam. Non moror autem nec Johanni objecta scelera, nec in illum latam abdicationis sententiam, hæc ut doleam, non heic locus, alioquin etiam, vera & enormia ut Johannis essent flagitia, temeritatis plenam tamen, roborisque prorsus expertem fuisse prolatam in ipsum sententiam, ut ut frustra oblatrent Launojus lib. 4. epist. 1. ad Ludovicum Maræsium, & Brujus hist. Pontif. tom. 2. pag. 247, & seq., inter æqui, justique æstimatores jam convenit, Baronium ad an. 963. n. 31, & seqq., Bellarminum de Rom. Pontif. lib. 2, Petrum de Marca lib. 1. de Concor. cap. 11. §. 7, Fleurium hist. Eccl. lib. 56. §. 6, Natalem Alex. hist. Eccl. ad Sæcul. IX, & X. dissert. 16, aliosque: dolenda modo hæretica propositio illa, qua in Synodica ad Pontificem apud Baronium n. 35, & Harduinum tom. 6. par. 1. pag. 630. affirmant, exemploque Judæ confirmant, ob peccata auferri a Pontificibus Clavium potestatem, sive ligandi, solvendique a Deo acceptam facultatem. Ideo sequenti anno cum pseudo-Pontifice pseudoSynodus ista a Johanne XII. suo reddito loco in Synodo altera legitima act. 1. apud Baronium ad an. 964. n. 7, & Harduinum pag. 633. diris omnibus devota est.

Dignum se nunc mihi præbet, quem illustri, geminoque mactem elogio, S. Leo IX. ob egregiam, quam geminæ sua ætate sub-

subortæ hæresi extirpandæ impendit operam. Primæ Fermentaceorum denominatæ in Oriente ortum fecere Michael Cerularius, & Leo Achridanus Photiani schismatis instauratores, qui inter alia excogitata ad invidiam conflandam in Latinam Ecclesiam in azymis Sacrificium conficientem hunc dinumerarunt errorem, quo Eucharistiam in azymo revera confici ibant inficias. Quam igitur supino in errore versarentur gravissimis S. Leo ostendit epistolis 1, & 6. in Collect. Hard., a quo miseros illos revocandi gratia, nobili perinde legatione missa nihil intentatum reliquit, intactumque, quo demonstraret, quam turpibus Græci laborabant hæresibus, tam puros, liberosque abire Latinos, veluti testatur Wibertus in ejus vita lib. 2. cap. 5, & seqq., & observavit Henschenius in Comment. præv. ad ejusdem Pontificis vitam. Sed percensere magis præstat tum disputationem hac de re habitam Constantinopoli ab Humberto Legatorum uno apud Baronium in append. tom. 11. veter. edit., tom. 17. edit. nov. Luc., tum Acta legationis descripta ab eodem Baronio ad an. 1054. n. 19, & seqq., & ab Harduino tom. 6. par. 1. pag. 967, & seqq., ex quibus liquido adparet, quot apud Græcos tum grassarentur temporis hæreses: *Quia sicut Simoniaci, donum Dei vendunt. Sicut Valesii, hospites suos castrant, & non solum ad Clericatum, sed insuper ad Episcopatum promovent. Sicut Ariani, rebaptizant in nomine SS. Trinitatis baptizatos, & maxime Latinos. Sicut Donatistæ, affirmant, excepta Græcorum Ecclesia, Ecclesiam Christi, & verum Sacrificium, atque Baptismum ex toto Mundo periisse. Sicut Nicolaitæ, carnales Nuptias concedunt, & defendunt Sacri Altaris Ministris. Sicut Severiani, maledictam dicunt legem Moysis. Sicut Pneumatomachi, vel Theomachi, absciderunt a Symbolo Spiritus S. processionem a Filio. Sicut Manichæi, inter alia quodlibet fermentatum fatentur animatum esse. Sicut Nasaræi, carnalem Judæorum munditiam adeo servant, ut parvulos morientes ante octavum a nativitate diem baptizari contradicant &c.* Confer & Mabillonium in præfat. ad par. 2. Sæculi VI. Bened. §. 1., quo loci de schismate a Cerulario instaurato, deque objectis ab eo in Latinos differit. Tantum autem abfuit, ut hos turpes in errores pertraheretur Petrus Antiochenus, cui quanto conatu instillare

ſtillare ſchiſma ſtuduerit Cerularius, liquet ex Synodica, quam legere eſt apud Cotelerium Monum. Eccleſ. Græcæ tom. 2. pag. 162, & ſeqq., ac Manſium Suppl. tom. 1. pag. 1305, & ſeqq., ut potius Antiochenus hic Patriarcha ipſo ſuæ creationis initio ad S. Leonem, una cum fidei ſuæ profeſſione, litteris inſcriptis ejus ſe obſequio mancipare religioni duxerit: quin etiam Alexandrinum quoque, & Hieroſolymitanum Patriarchas nihil habuiſse antiquius, quam cum Romana Eccleſia communionem retinere, Romanique Pontificis nomen e diptychis inter Miſſarum ſolemnia ad Altare recitare, augurari fas eſt ex precit. Michaelis Cerularii Synodica, qua hac de cauſſa de Patriarchis hiſce conqueſtus legitur.

In Occidente alterius Sacramentariorum hæreſis obſtetricatorem ſe dedit Berengarius, quem ideo Sacrorum conſortio idem S. Leo IX. interdixit in Synodis Romana litteris admonitus a Lanfranco, & Vercellenſi an. 1050, in qua pariter Johannis Erigenæ liber de Euchariſtia, unde ille hæreſim ſuam hauſerat, proſcriptus eſt. Quam in rem legendi Anonymus Benedict., qui anno 1088. librum ſcripſit de multiplici Berengarii damnatione, editum a Petro Franciſco Chifletio ex Codice Mſ. S. Augendi, ac deinde ab Harduino tom. 6. par. 1. pag. 1013, & ſeqq., Mabillonius in diſsert. de multiplici Berengarii damnatione tom. 2. veter. Analect. pag. 268, & ſeqq., quam recudi curavit Johannes Vogt in faſciculo 1. Bibl. hiſt. hæreticæ Hamburgi 1723, ac in præfat. ad part. 2. Sæculi VI. Bened. §. 2, & ſeqq., & Franciſcus de Roy in diſsert. de hæreſi, & pœnit. Berengarii, ut miſſos faciam Mullerum in hiſt. veter., & nov. Berengarianiſmi, & Baſnagium in hiſt. Eccleſ. dogmat. lib. 24. cap. 2. De Gandulfo vero, qui Berengarianæ hæreſi prælufiſſe, cunaſque præparaſse viſus eſt, in Synodo Atrebatenſi an. 1025. ſub Gerardo Epiſcopo Cameracenſi damnato, vide Dacherium Spicileg. tom. 13. pag 2, & ſeqq., & Pagium ad hunc annum n. 11. In eumdem Berengarium poſtea damnationis anathema, præter quam in Conventu Brionenſi anno 1050, ac Pariſienſi an. 1053, inſtauratum fuit a Victore II. in Conciliis Florentino, & Turonenſi an 1055, in quo Præſide Hildebrando Apoſtolicæ Sedis legato hæreſim a Berengario abdicatam tradunt Anonymus Chifletianus, Guitmundus Averſanus lib. 3.

lib. 3. de Sacram.,& Lantfrancus in Comment. adv. Bereng. Paullo post eosdem errores repetentem, & postquam in Conciliis Turonensi, & Andegavensi an. 1055, Præside eodem Legato Hildebrando, postea Gregorio VII, de quibus Anonymus Chiflet., Chonographi Vindocinensis, & Malleacensis apud Labbeum in Bibl., Bertholdus in Chron., Malmesburiensis lib. 3. pag. 113, Eusebius Andegavensis in epist. ad Berengarium, ac Pagius ad an. 1055. n. 5, & seqq., dignis luisset pœnis lapsum, in Synodo Romana an. 1059, in qua pariter igni devotus est Pontificis jussu pestilentissimus Erigenæ liber, confixit Nicolaus II, adegitque ad fidei confessionem emittendam, quam post Lantfrancum, & Anonymum Chiflet. exhibent Mabillonius cit. præfat. §. 2. n 24, Harduinus tom. 6. par. 1. pag. 1064, & Fabricius in Bibl. latin. lib. 2. pag. 212. edit. Patav. 1754. In eumdem tertio in errores relapsum, ac frustra, ut resipisceret, admonitum ab Alexandro II, iteratoque damnationis telo confossum a Synodo Rotomagensi anno 1063, de qua Bouchellus, & Harduinus pag. 1141, in Pictaviensi an. 1075. a Gerardo Ostiensi S. Gregorii VII. Legato, de qua Chronographus Malleacensis, atque ab ipso S. Gregorio VII. districtissime animadversum est in Synodis Romana V. an. 1078, in qua secundam Berengarius fidei professionem emisit, & Romana VI. an. seq. habita, in qua tertiam explicatiorem fidei professionem edere compulsus est, quam legere est apud Harduinum pag. 1585, & Fabricium præcit. loco. Præterea in Burdigalensi an. 1080. Præside Hugone Sedis Apostolicæ Legato confessionem Romæ factam confirmare Berengarius adactus est, de quo Mabillonius in observationibus præviis ad vitam S. Geraldi Sylvæ Majoris Abbatis: cujusque demum toties confixa hæresis post ipsius obitum in Placentina Synodo an. 1095. Bertholdo teste damnata est, Vide - sis apud Martenium, & Durandum tom. 4. Anecd. pag. 103. Berengarii Scriptum, in quo ille res gestas ad se spectantes in utraque Synodo Romana sub S. Gregorio VII. persequitur, mentemque suam de utraque fidei confessione absque ambage exponit: de cujus fide circa præsentiam Christi in Eucharistia consule - sis Renaudotium perpetuit. fid. tom. 4. pag. 40, & seq., & Mabillonium cit. præfat. §. 3. Inter eos autem, qui adversus Berengarium

rium in arenam descenderunt, agmen ducunt Jotsaldus Cluniac., Hugo Lingonensis, Ascelinus Beccensis, Theodvinus Leodicensis, Adelmannus Leod. Scholasticus, Lantfrancus Cantuar., Humbertus de Sylva Candida, Gozechinus Leod. Scholast., Guitmundus Aversanus, Durandus Troarnensis, Algerus Leodic., Guiberus Novigentus, Guillelmus S. Theodorici Abb., Goffridus Vindoc., Wolphelmus Brauvillerensis, Albericus Cassinensis, Bruno Signinus &c, de quibus Mabillonius præf. cit. §. 4, Pagius ad an. 1079. n. 1, & seqq., & Fabricius in Bibl. Lat. sub horum singulis vocabulis.

De Incestuosorum hæresi a Jurisconsultis plerisque inducta, & tanquam pro aris, focisque defensa, ab Alexandro II tamen anathemate damnata, disseruisse me jam, prout operæ ferebat pretium, memini Par. hac 2. Tom. 3. Art. 6. §. 2. pag. 670, & seqq., ac Tom. 4. Art. 9. §. 1. pag. 491. In alteram eodem tempore emergentem hæresim quorumdam asserentium licite a Principibus Laicis emi posse Episcopatus absque crimine simoniæ, a S. Petro Damiano delatam litteris, quas ex antiquo Codice Bibl. Ducis Urbini descripsit Baronius ad an. 1065. n. 36, & seqq., Apostolicus gladius Alexandro II. fuit distringendus: quod præstitit Decretali ad Lucenses data, legendaque apud Gratianum Can. 9. *Ex multis* 1. q. 3, & Harduinum tom. 6. par. 1. pag. 1100. Facit & huc disceptatio Synodalis inter Regium Advocatum, & Romanæ Ecclesiæ Defensorem, opus S. Petro Damiano attributum, quod Synodo Osboriensi an. 1062. subjicitur a Baronio ad hunc an. n. 21, & seqq., & Harduino tom. 6. par. 1. pag. 1119, & seqq. Quo perinde ex opere peracuta suppetunt tela ad geminam jugulandam, quæ paullo post emersit, hæresim tum Henricianam, qua Imperatori Henrico asserebatur summa auctoritas in electionibus tam Episcoporum, quam prætérea Romani Pontificis, tum Wecilianam, qua Wecilio Moguntinus Archiepiscopus in gratiam Henrici IV. affirmare non verebatur, Sæculares suis spoliatos rebus Ecclesiastico non subjacere judicio. At enim utraque hæc nefanda hæresis districte a S. Gregorio VII. damnata est, ac prior illa quidem profligata lib. 8. epist. 21. ad Herimannum Meten., ac in Romana Synodo VII. an. 1080. Can. 1, & 2; posterior vero

ro in Synodo Quintilineburgensi an. 1085. ejusdem Pontificis jussu proscripta. Videsis Baronium ad an. 1805 n. 1, & seqq., ac Pagium ibidem. Roscelinum novam de Incarnatione Verbi hæresim in Gallia dissemisantem, ac in Synodo Suessionensi anno 1092, aut insequenti etsi damnatum, ab hæresi tamen haud desistentem libro de Incarn. adornato confutare aggressus S. Anselmus, in eo totius caput rei posuit, tum ut disputationem suam pedibus Urbani II. sisteret, tum ut ad Pontificium tribunal suprema interficiendum sententia hæreticum deferret hominem. Confer Baroniu m ad an. 1094. n. 28, & seqq., ac Pagium n. 12, & seqq., a quibus optima in luce res hæc est collocata, quin ulterioris dispendium operæ faciam. Præter Berengarianam autem, in Placentina Synodo an. 1095. ab eodem Pontifice confixas pariter Simoniacorum,& Nicolaitarum hæreses legenti Synodi acta ex Bertholdo descripta ab Harduino tom. 6. par. 2. pag. 1713. liquebit. Per me vero profecto stare non patiar, quin obiter Paschalis II. egregiam, quam in laudem Romanæ Ecclesiæ protulit in Concilio Lateranensi an. 1116. apud Harduinum pag. 1935, sententiam commemorem, ex qua summa constet Romanæ Ecclesiæ hæreses conterendi potestas: *Ecclesia ista nunquam habuit hæresim, imo hic omnes hæreses conquassatæ sunt. Hic Ariana hæresis, quæ per 300. fere annos viguit, annullata est. Ab hac Sede hæresis Eutychiana, & Sabelliana contrita. Photinus, ceterique heretici destructi sunt. Pro hac Ecclesia Filius Dei in passione sua oravit; quum dixit*: Ego rogavi pro te &c. Prædamnatos in Pelagio, ac Berengario hæreticos quosdam, qui teste Anonymo auctore hist. Trevir. tom. 12. Spicileg. Dacher. pag. 253. circa initium Sæculi XII. in Diœcesi Trevirensi spargere in vulgus non verebantur, nec Baptismum parvulis ad salutem prodesse, nec in Eucharistia panis, vinique in Christi D. Corpus, & Sanguinem fieri conversionem, fas est æstimare. Pestem hanc a Brunone Trevir. Antistite procul eliminatam tradit ibidem Anonymus, de qua proinde nihil amplius dicere suppetit.

Paullo operosius ut agerem de Petri Brusii hæresi, aliisque ex ea, & cum ea subortis, rei gravitas postularet; nisi me præstituti operis ratio ad compendi operam faciendam, constringen-

damque justos intra fines compellit. Petrobrusianos itaque, ut verbo dicam, in Concilio Tolosano anno 1119. Callistus II. Can. 3. confixit apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1978. Porro hanc adversus hæresim pugnam instituit V. Petrus Clun. lib. 1. epist. 1, & 2. Bibl. Clun. pag. 1119, & Bibl. PP. Lugd. tom. 22. pag. 1034: de qua videndi etiam Baronius ad an. 1126. n. 14, & seqq., ac Mabillonius in proleg. ad S. Bernardi opera §. 67, & seq. Cum Petro Brusio damnatus Tanchelinus æstimari debet, cui nec disparem impietate se dedit, nec dissimiles hæreses disseminavit. Ab hujus hæresis contagione Antuerpiensem Ecclesiam a S. Norberto expurgatam tradunt Robertus de Monte in Chron. ad an. 1124, & Hugo in ejus vita cap. 34. apud Surium tom. 3. ad diem 6. Junii. De his duumviris hæreticis scripsit Petrus Abaelardus lib. 2. introduct. ad Theolog. pag. 1066, quæ describit Pagius ad an. 1126. n. 4. Henricianam ad hæc hæresim, Petrobrusianæ propaginem, in Lutheranis, & Calvinistis redivivam, ab Henrico quodam Petri Brusii discipulo, teste V. Petro Clun., dictam, a quo Lausanenses, Cenomanos, Pictavos, & Burdegalenses spurcitiis suis nefande fœdatos fuisse referunt S. Bernardus epist. 241. ad Ildefonsum Comitem S. Ægidii, Hildebertus Cenomanensis Episcopus epist. 78, & Auctor de gestis Episcoporum Cenoman. apud Mabillonium tom. 3 Analect. pag. 312, & in proleg. ad opera S. Bernardi §. 69, & seq., ac Pagium ad an. 1116. n. 19, & seqq., quin etiam, præter eam, quæ Petrobrusianis erat propria, Manichæorum hæresim instauratam tradit Heribertus de Mirac. S. Bernardi lib. 2. cap. 16. (quibus sane fide omni dignis Scriptoribus fidem tamen detrahere Protestantes non dubitant, ac inter veritatis testes utrumque, Brusium nempe, & Henricum illustri collocare loco apud Flaccum Illyricum in Catalogo, & Henricum Cornelium Hecherum in dissert. de Petrobrusianis, & Henricianis edit. Lips. 1721.), Henricianam, inquam, hæresim Innocentius II. in Concilio Pisano anno 1134. proscripsit, de quo Auctor gestor. Episcop. Cenom. pag. 341, & seq. apud Mabillonium loc. cit., & Pagium ad annum 1134. n. 4. Eugenius III. vero opera adhibita Alberici Hostiensis, Gaufridi Carnot., & S. Bernardi expugnavit, exterminavitque;
qua

qua de re idem S. Doctor præcit. epist. 241, & Goffridus Clare. val. lib. 3. ejus vitæ cap. 5, & seq. Arnaldum Brixiensem Petri Brusii, ac Petri Abaelardi discipulum, una cum Petrobrusianis, quorum hæreses propagabat, in Concilio Lateranensi II. an. 1139. Can. 23. idem Innocentius II. diris cunctis devovit. De hoc seductore, qui scire aveat curiosius, adeundi ei erunt Otto Frising. de gestis Friderici lib. 2. cap. 20, & seqq.; S. Bernardus epist 195, & 196; Guntherus Ligur de gest. Frider lib 3. Baronius ad an. 1139. n. 8, & seqq., ac 1140. n. 1, & seq.; Du-Cangius in Gloss. V. *Arnaldistæ*, & Gretzerus in Arnaldo redivivo tom. 6 oper. pag. 607 Apposite vero advertit Baronius ad an. 1141. n 3. Politicorum hæreticorum Principem habendum esse Arnaldum: quatenus, Ottone Frising. teste lib. 2. cap. 21, blaterare non desinebat: *Nec Clericos proprietatem, nec Episcopos regalia, nec Monachos possessiones habentes aliqua ratione salvari posse. Cuncta hæc Principis esse, ab ejusque beneficentia in usum tantum Laicorum cedere oportere.* Quin etiam dum Romæ ageret, referente eodem Ottone cap. 27, Romanis auctorem se dederat antiquam redintegrandi Rempublicam. Cui insanæ doctrinæ adhæsere deinde tenacissime Valdenses, Hussitæ, Wicleffitæ, Marsilius Patavinus, Johannes Jandunus &c., a quibus eadem plenis faucibus propinata est postea Lutheranis, Calvinistis, Centuriatoribus, Mornæo, Molinæo, Volfio, Aventino, Limnæo, Oldemburgero, Klockio, Brunemanno, Hofmanno, Goldasto, Baylio, Corringio &c., contra quas pestes, si Superis placet, me aliquando disputaturum spero.

Nunc paucis expedienda, quæ ad Petrum Abaelardum spectant. Hunc desipere non desinentem, ad se a S. Bernardo delatum, ac in Synodis Suessionensi an. 1121, de qua Pagius n. 14, & seqq., & Senonensi an. 1140, de qua Baronius n. 3, & seqq., damnatum, damnationem urgentibus S. Bernardo, ac V. Petro Clun., atque a Senonensi Synodo ad PontificemM. provocantem, ejusdem Synodi confirmata sententia, iterato proscripsit Innocentius II, cujus hac de re legenda epistola ad Henricum Senon., Sampsonem Remen., eorumque Suffraganeos, ac S. Bernardum, quæ inter ipsius epistolas 194. extat., ac in Concil. Collect. inter acta Synodi Senonensis apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1223.

Præter. S. Bernardum epist. 187. ad Episcopos, 188. ad Cardinales, 189, 190, & 191. ad Innocentium II, 192. ad Guidonem, deinde Cælestinum II; V. Petrum Clun. lib. 5. epist. 3, & 20; Gualterum Laudun. epist. 5. apud Bulæum hist. Univ. Parisf. ad an. 1120, & Dacherium Spicileg. tom. 2. pag. 459, & seqq.; Guillelmum S. Theodorici Abb. libris tribus adversus ipsum adornatis, & Hugoni Rotomag. inscriptis; Gaufredum Antisiod. lib. adversus ejusdem dogmata; Gozuinum Aquicinctensem Abbat., quem a Magistris Parisiensibus ad disputandum adversus Petrum Abaelardum fuisse delectum refert Auctor ipsius vitæ editæ Duaci anno 1620. a Richardo Gibbono Soc. J.; Ottonem Frising. lib. 1. cap. 48; Goffridum Clareval. lib. 3. cap. 5; & Hugonem Antisiod. in Chron. ad an. 1140, agunt de Abaelardo Gervasius, qui ejusdem gesta duobus volum. Gallice an. 1720. comprehendit; Bulæus tom. 2. hist. Univ. Paris. ad an. 1140, qui ejusdem Apologiam, aliaque opuscula refert; Franciscus Amboesius, qui ejusdem opera uno complexus est volum; Duchesnius, qui ad ejusdem calamitatum historiam notas adjecit; Johannes Caramuel, qui de S. Bernardo Abaelardi triumphatore libro edito diffuse disseruit; Natalis Alex. hist. Eccl. ad Sæcul. XI, & XII. dissert. 7. art. 11, qui eum post fidei professionem hæreticis adcensere nefas ostendit; Card. Petra in Comment. ad Constit. 2. Innocentii II. tom. 1. pag. 293, aliique, quos missos facio, ne sim longior. Manum tamen a tabula ante non retraham, quam observaverim obiter a Johanne Cornubiensi Theologo in Eulogio ad Alexandrum III, in quo adversus Petrum Abaelardum, & Petrum Lombardum disputat; quod Eulogium in lucem edidit Martenius tom. 5. Anecdot. pag. 1657, memoriæ proditum fuisse, quod confirmant Duchesnius in Not. ad Abaelardum pag. 1159, & Pagius ad an. 1113. n. 13, Petri Abaelardi libros quinque Theologiæ Christ. vulgatos primum a Martenio eodem tom. 5. Anecd. pag. 1156. Petro Lombardo in celebris Sententiarum operis compositione ob oculos frequenter obversatos, magnoque usu, & adjutorio venisse. Ad alios jam festinando, ab Innocentio II, & Eugenio III. cum Henricianis pari fulmine perculsos reputare est Hæreticos illos prope Coloniam circa medium Sæculum XII. detectos ab Evervino Steinfeldensi Præpo-

Præposito, & ad S. Bernardum confutandos delatos epistola ad ipsum exarata, quam refert Mabillonius tom. 3. Analect. pag. 452, in nov. edit. pag. 473, ac rursus tom. 1. oper. S. Bernardi pag. 1490, & seq. Quos statim refellere aggressus S. Doctor, Sermonibus 65, & 66. in Cantica præstitit. Confer Mabillonium in Not. eidem epistolæ subjectis, nec non in præfat. ad opera S. Bernardi §. 76, ubi tamen advertit hæreticos illos ab Henricianis nonnihil discrepasse, ac Pagium ad an. 1146. n. 17, & seq. Ad hæc ab eodem Eugenio III. Gilbertus Porretanus, de cujus cum S. Bernardo negotio adeundus Otto Frising. de gest. Friderici lib. 1. capp. 46; & seqq., in Synodo Parisiensi anno 1147. primum auditus, in Remensi postea an. 1148. duos revocare errores adactus est. Sed & in eodem Concilio damnatus, & carceri mancipatus Eugenii jussu est Eudo de Stella hæreticorum post natos homines dementissimus. Vide Willelmum Neubringensem lib. 1. cap. 19, Mabillonium in præfat. ad S. Bernardi opera §. 52, & Fleurium hist. Eccles. lib. 69. §. 32.

Venio ad Valdenses, ab Auctore Petro Valdo primum nuncupatos, qui variis deinde nominibus dehonestati leguntur, velut ab Urbe, ex qua eruperunt, Pauperes de Lugduno; vel a locis, in quibus grassabantur, Albigenses, Vasci, Brabantini, Agennenses, Picardi, Lombardi, Petragoricenses, Navarri, Bohemi, Bulgari; vel a Doctoribus variis, quibus nomen dabant, Arnoldistæ, Esperonistæ, Josephistæ, Lollardi; vel a diversis erroribus, quibus speciatim studebant, præter alios, quos cum Secta habebant communes, Cathari, Patarini, Publicani, Coterelli, Triaverdini Can. 27. Concilii Later. III, Bonihomines in Concilio Lumbariensi anno 1176, Populicani ab Hugone Antisiod. in Chron. ad an. 1118, Apostolici ab Annalista de Margan inter Scriptores 5. hist. Angl., Manichæi ab Eckberto Schœnaugiensi in serm. 1. ex 13. adversus Catharos Bibl. PP. Lugd. tom. 23. pag 601, Humiliati a Lucio III. in decreto adversus ipsos edito, Runcarii, Ortlibenses, Contorozenses, Ordibarii, Bagnolenses, Passagini, Leonistæ a Rainerio Saccono in opusculo apud Martenium tom. 5. Anecd. pag. 1759, Gretzerum tom. 12. par. 2. pag. 23, & in Bibl. PP. Lugd. tom. 25. pag. 262. hos adversus hære-

hæreticos, inter quos ipse aliquando diversatus fuerat, elucubrato; vel a Catholicis demum in odium spurcissimæ sectæ, & opprobrium, Turlupini, Ribaldi, Textores, Piphili, Insabbathati, hisque similibus infamiæ refertissimis designati nominibus. In hosce igitur perditissimos homines, præ furore hæresis extra omnes humanitatis fines abreptos, quibus proinde frustra Perrinus calami sui in hisr. Valdens. patrocinium commodare conatus est, cuique opponere Petrum Valliscern. in hist. Albig. satius habeo, perquam frequenter damnationis fulmina intorsere Alexander III. in Conciliis Turonensi an. 1163. Can. 4, in quo præfatus legitur Arnulfus Lexoviensis; in Lumbariensi an. 1176. ejus jussu habito, de quo agit Rogerus Hovedenus ad eumdem annum; in Tolosano an. 1178, de quo adeundus Baronius n. 17, & seqq., ac in Lateranensi III. an. 1179. Can. 27, e quo scriptæ epistolæ edicentis, ut propositio quædam Petri Lombardi proscribatur, fragmentum exhibet Mansius Suppl. tom. 2. pag. 690: Lucius III. in Concilio Veronensi an. 1184, quod quidem potius quam Concilium, Conventum appellandum contendit Baronius, contra quem tamen Concilii revera nomine dignum ostendunt Pagius ad an. seq. n. 1, & seqq., ac Mansius Suppl. tom. 2. pag. 709, & seq.; legere autem est Lucii Decretum *Extra de Hæreticis, Ad abolendam* Decret. lib. 5. tit. 6. cap. 11: Innocentius III. item, qui lib. 2. epist. 59, & 90, sive *Extra de Purgatione Canon.* Cap. *Inter* hujusce hæresis infamia laborantes ab Episcopis Synodi Senonensis an. 1198. ad se delatos districte dijudicavit; lib. 2. epist. 32. S. Scripturæ versionem in linguam Gallicam a Valdensibus in Urbe Metensi procuratam improbavit, & vetuit, collataque contentiori, qua valeret, opera, pestem hanc undique profligare conatus est, veluti ex Hispania lib. 1. epist. 92, qua de re videndus etiam Mariana lib. 12. rer. Hisp. cap. 11, e Gallia lib. 1. epist. 81, 82, 94, 165, & 492, lib. 9. epist. 183, & 206, lib. 13. epist. 86, & 180, ac lib. 16. epist. 162, & 172. apud Raynaldum ad annos 1206. n. 42, 1209. n. 27, 1210. n. 10, ac 1214. n. 14, & seq.; ex Italia lib. 9. epist. 7, 8, 18, 19, 202, & 211. apud Raynaldum ad an. 1206, & seq. n. 1, & seq. Sed & Manichæos novos in Urbe ve-

veteri, ac Viterbii exortos comprimere eidem Innocentio confestim cordi fuit lib.2.epist.1,de quibus adeundi Raynaldus,&Mansius in Not. ad an. 1199. n. 22, & seq. Postremo in Concilio Lateranensi IV. an. 1215. Can. 3. inserto lib. 5. Decretal. tit. 7. Cap. 13. *Excommunicamus* ab eodem Pontifice diris omnibus nefandissima pestis est devota.

Post hæc adversus Albigenses pestilentissimam Valdensium propaginem sacram Militiam speciatim indixit Innocentius III, Inquisitores instituit, ac Legatorum opera pleraque ad hanc prorsus exterminandam hæresim Concilia celebravit: inter quæ Parisiense an. 1201, de quo Petrus Vallis-Cernensis hist. Albig. cap. 3; Monspeliense an. 1205, de quo Mansius in Not.ad Raynaldum an.1207.n.1.;Montiliense an.1209., qua de epocha consule sis Mansium Supplem.Concil. tom.2.pag. 787, & 798; Parisiense an. 1210, in quo perpetuæ infamiæ dica pariter Almarico conscripta est,ac videndus,si placet, Mansius in Not. ad Raynaldum an. 1209. n.28, & an. 1210. n. 10; Avenionense an. 1210, de quo idem Mansius Suppl. tom. 2. pag. 809, & in Not. 2. ad Raynaldum an. 1209. n. 26; SantÆgidianum eodem anno, uti liquet ex epistola Innocentii III. ad Episcopum Arelatensem, ejusque Suffraganeos apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1996; Apamiense an. 1212, de quo Petrus Vallis-Cern. in hist. Albigen. cap. 65; Vaurense an. 1213, de quo Innocentii III. lib.15. epistola 213, viderique potest Mansius Suppl.tom.2. pag.837, & in Not. ad Raynaldum n. 26; Murellense eodem anno apud Harduinum pag. 2036; Monspeliense an. 1214. pag.2041; ac Lateranense IV, in quo pariter (alter tamen ab eo, quo de adulteratione doctrinæ Romanæ Ecclesiæ imputata tam falso, quam inique traducitur ab Illyrico, & Fabricio, in quem vide Mansii animad. Bibl. Lat. lib.9. pag. 41.) error, inquam, Can. 2. relato Decret. lib. 1. *de Summa Trinitate* tit. 1. Cap. 2. *Damnamus*, Joachimi Abbatis proscriptus est; atque confixus Almaricus, a Synodo Parisiensi prædamnatus, postquam a S. Facultate Parisiensi, quæ ipsi nigrum hæresis theta inflixerat, ad Pontificem provocasset. Pertinacissimæ hæresi toties perculsæ, nedum extinctæ, profligandæ tandem, si Superis placeret, ac penitus exterminandæ qualem, quantumque

que apposuerit perinde animum Honorius III, æstimari fas est ex lib.8. epist. 77, & 135. ad Ludovicum VIII. Galliar. Regem apud Duchesnium tom. 5., & Raynaldum ad an. 1223. n. 36, & 42; & lib.9.epist.146. ad Episcopos Brixiensem, & Ariminensem apud eumdem Annalistam ad an.1225. n.47, ubi vide Mansium in Not.; documento sunt etiam Concilia ipsius jussu suis a Legatis celebrata, veluti Tolosanum anno 1219, de quo Martenius Veter. Monum. tom. 7. pag. 105; Aniciense an. 1222, de quo Mansius Suppl. tom. 2. pag. 913; Parisiense an. 1223, de quo Martenius Anecdot. tom. 1. pag. 901, & Mansius in Not. ad Raynaldum n. 39; Monspeliense an. 1224, de quo SantMarthani Gall. Christ. tom. 2. pag. 423; Bituricense an. 1225, de quo Martenius tom. 1. Anecd. pag. 929; & Parisiense alterum an. 1226, de quo ibidem vir summus pag. 931. Ad hanc pariter exterminandam penitus ab Ecclesia pestem totum se contulit Gregorius IX. Constitutione edita cit. Cap. *Excommunicamus, de Hæreticis*; litteris exaratis lib. 9. epist. 62, 63, 64, 66, 114, 187, 188, 191, 192. &c. apud Raynaldum ad an. 1235. n. 15, & seqq.; Synodis etiam indictis, uti Tolosæ an. 1229, apud Harduinum tom. 7. pag.173; uti Treviris an. 1231. apud Martenium Vet. Monum. tom. 4. pag. 244; uti Moguntiæ an. 1233. apud eumdem Martenium Anecd. tom. 1. pag. 950, & Mansium tom. 2. Suppl. pag. 990, ubi ex eo recitat epistolam ad Henricum Friderici Imp. Filium. Sed & Stadinos, Albigensium speciem in Germania grassantem, hac in Synodo damnatos, ferro potius, igneque, quam Ecclesiasticis Censuris averruncandos, delendosque dijudicans Gregorius, sacram in eos Expeditionem decrevit, de qua legendæ ipsius litteræ ad Archiepiscum Mogunt., & Episcopum Hidesheimensem. Lectu etiam digna epistola, apud Manriquem tom. 4. Annal. Cisterc. ad an. 1235, & Harduinum tom. 7. pag. 241, ad Archiepiscum Salisburgensem, qua Concilium, non Moguntinum, uti visum Labbæo, & Harduino, sed Francofordiense, ut ostendit Mansius, an. 1234. habitum ideo abrogat, quod Sede Apostolica inconsulta, Conradi Marpurgii interfectoribus absolutionem impertivisset. Ad hæc Albigenses e Bosnia abigendi Colomanno Regi, Bosniensi, aliisque Episcopis auctorem se dedit lib. 12. epist. 352,

epist. 352, 353, & 354, ac lib. 13. epist. 176, quas refert Raynaldus ad an. 1238. n. 53, & seq. De opera demum huic excindendæ hæresi diligenter impensa ab Innocentio IV. adiri poterunt Albertus Stadensis in Chron. ad an. 1248, Raynaldus ibid. n. 15, & seq., ac Harduinus tom. 7. pag. 353: ab Alexandro IV. Raynaldus ad an. 1255. n. 31, & seqq., 1257. n. 12, & 1258. n. 23, & seqq.: ab Urbano IV. idem Annalista ad an. 1262. n. 22, ubi ab eo non secus, ac a Decessore Minoritis demandatam adversus pestem hanc provinciam egregie, strenueque ab eisdem expletam adnotare non desinit: vereor enim, ne jam nimis in his, cum Lectoris molestia, immoratus sim.

Nec jucundiore tamen Lectorem nunc auscultatione deliniam, quasi enim tot, tamque nefandæ hæreses Galliis præsertim exagitandis non sufficerent, ecce tum tibi nova, quæ ibidem agitari ingenti animorum æstu cœpit, quæstio, utrum in Sacrosancto Missæ Sacrificio aqua vino mixta in Christi sanguinem mutaretur. At enim ad eamdem dissolvendam id statim consilii salutaris inivit Gaufredus Clareval., ut ad Clementis III. tribunal dirimendam deferret: qua de re adeundi Baronius ad an. 1188. n. 27, & seqq., ac Pagius n. 12. Eamdem postea quæstionem vexavit Innocentius III, hujusque petitionis occasione celebrem edidit Decretalem *De Celeb. Missar.* Cap. 6. *Cum Marthæ*, ubi in eam propendere videtur partem, ut probabiliorem existimet opinionem, quod aqua immediate in Christi sanguinem convertatur; de qua diffuse Angelus Manriques in Annal. Cisterc. ad an. 1202. Districtior apparuit, quæ ab Alexandro IV. Anagniæ decreta anno 1256. animadversio est in librum quemdam, Evangelii æterni indignum epigraphe, quam præferebat, erroribus inquinatissimum, quem haud minori, quam ignis pœna dignum dijudicavit: quo perinde nomine damnandum Concilium Arelatense an. 1260. censuit, quod ab Apostolica Sede jampridem venenata libri doctrina fuisset damnata, uti loquitur in præfatione Florentinus Archiep. apud Harduinum tom. 7. pag. 511. De pestilentissimo libro adiri poterunt Ptolomæus Lucensis hist. Eccles. lib. 22. cap. 13, Eymericus direct. Inquis. par. 2. q. 9. §. 4, Bzovius ad an. 1258. n. 8, Raynaldus ad an. 1256. n. 19, Spondanus ad an-

num 1258. n.3, & Bullæus hist Univ. Parif. tom. 3. ad an. 1255; de Libri vero auctore Wadingus tom 2. ad an. 1256. n. 11, Natalis in Synop. hist. Eccl. ad Sæcul. XIII, & XIV. cap. 3. art. 4; ac Oudinus tom. 3. de Script. Eccles. pag. 242: cæteroquin enim Protestantes non moror Stillingfleetum, Juriæum, Heideggerum &c. ex libro illo in Romanam Ecclesiam quærentes invidiam. Viden, ut generatim Pontificem hunc a diligenti studio in excindendis hæresibus, instituendisque in hæreticos cujuslibet genus fidei Quæsitoribus laudet Raynaldus ad an. 1260. n. 12. Ab hinc haud procul ad Pontificium Clementis IV. tribunal hæresis nomine delatus Narbonensis Episcopus, quasi doceret Corpus Christi in Eucharistia *essentialiter* non inexistere, sed dumtaxat sicut *signatum sub signo*, a Pontifice jussus est dicta revocare, rectaque sapere doctus: cui ille Apologetico inscripto suspicionem omnem fidei suæ expositione abstersit, veluti refert Raynaldus ad an. 1267. n. 35, & seqq. Ad hæc idem Pontifex objurgatoria ad Bremensem Archiep. epistola inscripta districte præcepit, ut in Thidericum Bavarum Hamburgensem Canonicum Berengariana hæresi imbutum, disseminantemque Christi Corpus in Eucharistia non contineri, nisi *significative*, nec nisi *spiritualiter* sumi, severe animadverteret, eumque ad hæresim ejurandam, ac rectæ fidei professionem emittendam publice adigeret: quem si a proposito resilire, redireque ad ingenium contingeret, vinctum Romam perfidiæ daturum pœnas debitas mittere non moraretur. Videsis Raynaldum ad an. 1267. n. 39, & seqq., ac Mansium ibidem in Not. Quam presse Decessorum suorum, ac præsertim Alexandri IV, & Innocentii IV. vestigiis inhæserit Nicolaus IV, quantumque navaverit studium ad grassantes tum hæreses extirpandas, documento sunt litteræ apud Raynaldum legendæ ad an. 1288. n. 27, & seq., ac 1289. n 54, & seq., quibus cum Magistratus Laicos, Præfectosque Civilibus rebus, tum viros Religiosos ex Ord. Prædic., ac Minor. ad exerendas certatim adversus hæreticos vires vehementer sollicitat; adhortans, ut ubi hæretica pravitas Divinis flecti legibus nequiret, humanis comprimeretur, ut pœnis cohibita in perniciem cum Religionis, tum Reipublicæ desævire, & debacchari desineret. Nec intra hæc tantummodo se flagratissimus

mus Nicolai zelus continuit, quin ad Ecclesiarum Præsules excitandos ad hæreticorum dissolvendos dolos excurreret, ut adparet ex lib. 2. epist. 783; quin & Stephano Regi Serviæ hæreticam luem e Bosnia eliminandi auctorem se daret lib. 4. epist. 23.

Infelicissima, tristissimaque inciderat ætas fœdissimarum hæresum feracissima, quas tum magis repente sobolescere, immaniterque ad grassandum jam quinimo adolevisse conspexisses, quum alioqui ferro, flammaque abolitæ videbantur. Tantum non est otii, nec arbitrii, ut singularum diligentius scruter vestigia, gradatimque consecter: expediam paucis, quod ad rei caput pertinet. De Guillelmi SantAmoræi pestilentissimis libris ab Alexandro V., & Clemente IV. igne damnatis; de Johannis de Polliaco pravis dogmatibus a Johanne XXII. proscriptis; de erroribus, librisque Petri Johannis Olivi pariter ab eodem Johanne XXII, & Clemente V. prohibitis, differere me opportuniori in loco memini. Novam itaque ex veteri Valdensium prognatam Sectam plurimo nomine infamem, cui sive ex Segarello, sive a PungiLupo, sive ex Dulcino, nunc Apostolicorum, nunc Fraticellorum denominatio indita, qui in eamdem ambo tam morum, quam errorum colluviem confluxerant, publica infamiæ nota vice plus simplici affecerunt, variisque pœnis, nec igni, nec ferro parcentes, sunt persequuti Honorius IV, Bonifacius VIII, Clemens V, Johannes XXII, Benedictus XII; subindeque in Italia repullulantes Gregorius XIII, & Martinus V. penitus exterminarunt. Rem hanc qui luculenter tractant, adisis Auctorem addit. ad hist. Dulcini apud Muratorium tom. 9. rer. Italic. pag. 427, Johannem Bapt. Pignam de Principibus Atestinis lib. 3. ad an. 1300. pag. 232; Wadingum ad an. 1318. n.8; Spondanum ad an. 1340. n. 2; Raynaldum ad an. 1296. n. 34, 1297. n. 55, & seq., 1305. n. 18, 1308. n. 9, 1311. n. 66, & seqq., 1318. n. 45, ac 1335. num. 59, & seqq., & Mansium ad cit. annos in Not. Horum autem haud dispares, sive nefandæ doctrinæ, sive flagitiosæ vitæ genere, Beguardos, Beguinasque una pariter damnationis sententia percussere Honorius IV, Nicolaus IV, Bonifacius VIII, Clemens V; ac in Germania præsertim gliscentes exturbavit, extinxitque Innocentius VI. Videsis Clem. *Ad nostrum* lib. 5. cap. 3. de Hæ-

ret.; Alvarum Pelagium de planctu Eccl. tit. 2. cap. 52; Guidonem Elnensem in Summa de hæresib. cap 11; Jo: Turrecrematam de Eccl. par. 2. lib. 4. cap. 36, & seq.; S. Antoninum par. 3. tit. 21. cap. 3. §. 2; Eymericum direct. Inquisit. par. 2. q. 12; Binium in Not. ad Concil. Vienn.; Spondanum ad an. 1311. n. 9; Card. Petram in Comment. ad Constit. 3. Johannis XXII. tom. 4. pag. 11; ac Mansium in Not. ad Raynaldum an. 1312. n. 17. Post quorum explicatissima, fideque omni digna testimonia, quis summam non demiretur impudentiam, qua Beausobrius in dissert. de Adamitis par. 2, & post ipsum Brujus hist. Pontif. tom. 3. pag. 378. flagitiosissimæ Sectæ patrocinium adversus Pontifices MM. susceperunt? At enim sua id summopere intererat, qui cum Beguardis de communibus, generosisque ædepol a Valdensibus ductis natalibus delectantur. Præter hosce profligatissimos homines, contra quos legendæ Johannis XXII. Constitutiones Extra *S. Romana* de Relig. domib., *Gloriosam*, *Quia quorumdam*, ac *Dudum*, litteræ præterea apud Raynaldum ad an. 1318. n. 43, & seqq., ac 1319. n. 14, quibus ad districtam hæreseos actionem adversus hujusmodi pestes intendendam, proculque abigendas Croatiæ Comitem, Poloniæ Principes, Hungariæ, Bosniæ, & Bohemiæ Reges, Ecclesiarum Præsules, ac fidei Censores incitat, & exstimulat, eademque pariter involvit poena cum Beguardis Lolardos, Duce Waltero in Germania grassantes, quorum nefaria dogmata ex fide dignis auctoribus recensita videre licet a Raynaldo ad an. 1318. n. 44. Quam justo pariter idem Pontifex indignationis zelo flagraverit adversus duumviros Pontificiæ jurisdictionis hostes infensissimos, Marsilium Patavinum in defensorio pacis, & Johannem Jandunum de potest. Eccles, argumento est ipsius Constitutio *Licet juxta*, docentque Continuator Guillelmi Nangii ad an. 1317. Spicileg. Dacher. tom. 3. pag. 73; Alvarus Pelagius de planc. Eccl. lib. 1. cap. 68; Pighius lib. 5. Hierar. Eccl. cap. 1, & seqq.; Jo: Turrecremata in sum. de Eccl. lib. 4. par. 2. cap. 37; Bellarminus in præfat. ad lib. de Rom. Pontif.; Bzovius ad an. 1327; Raynaldus ad eumdem an. n. 27, & seqq., ac 1328. n. 9, & seqq., ac Natalis Alex. hist. Eccl. ad sæcul. XIII, & XIV. art. 13 Districto pariter damnationis gladio ab eodem Pontifice confixa Johannis

Echar-

Echardi pravæ doctrinæ capita octo supra viginti, dato Coloniensi Archiepiscopo summo imperio diligenter advigilandi, ne eadem reviviscerent, intueri licet apud Raynaldum ad an. 1329. n.70, & seqq. Quem perinde consulesis de Rizardo Cremonensi licita docente Christianis cum Saracenis commercia, tametsi a Summis Pontificibus vetita, ideoque a Johanne XXII. damnato, ad annum 1326. n.24; nec non de Græcis in Cypro perperam affirmantibus extremum ante diem Judicii nec probos Cælesti felicitate perfrui, nec improbos Inferni pœnis affici, ab eodem Pontifice severe correptis, castigatisque ad eumdem an. n. 28, & seq.; ac demum de Burgino, aliisque Beguardis in agro Constantiensi, ac Basileensi grassantibus ad an. 1409. n. 90.

Haud impari affectus studio BenedictusXII. Christianis rebus prospiciendi propinquis, quin tamen diffitis præsentia deesset, conscripto ad Armenos libello, quem ex Mss. Vatic. describit Raynaldus ad an. 1341. n.45, & seqq., errores, quibus ipsos, fama deferente, laborare perceperat, septemdecim supra centum emendandos transmisit. Quo accepto Catalogo Armeni, in Synodum an. 1344, aut seq., cujus acta e Ms. Codice Bibl. Reg. in lucem produxerunt Martenius, & Durandus veter. Monum. tom. 7. pag. 320, & exinde Mansius Suppl. tom. 3. pag. 443, & seqq., convenientes, erroribus quidem illis dicam inflixerunt, & ingentem eorumdem partem in Armeniæ Majoris accolas refuderunt, Apologia tamen adornata, cujus exemplar Clementi VI. redditum est, se maxima ex parte saltem ab ejusmodi erroribus puros ostenderunt, aptaque excusatione singula accusationum capita dispunxere. Quod ad ipsum vero Clementem VI. attingit, is cura intenta ad expurgandos eosdem Armenos ab erroribus, tum quos ex Occidente infuderant Fraticelli, tum qui inibi suborti inoleverant, datis litteris cum ad Majoris Armeniæ Episcopos, & Catholicos universos apud Raynaldum ad an. 1344. n. 8, tum ad Consolatorem Armeniæ Catholicum, & ad Constantinum Regem apud eumdem Annalistam ad an. 1351. n. 2, & seqq., quæ prava fugienda essent dogmata, quæque recta sectanda diligenter edocuit. Sed & Rascios, Albanos, & Sclavos, inscriptis litteris ad Episcopos Duracenæm, Ragusinum, & Tra-

& Traguriensem apud Raynaldum ad annum 1351. n. 20, & seq., veteri errorum detersa caligine, orthodoxæ veritatis collustrare lumine studuit. Quam perinde sedulam in curam subingressus Innocentius VI. ab exundanti errorum colluvie Rasciam, Albaniam, & Sclavoniam abstergere fategit, exaratis ad Stephanum Regem, ad Johannem Patriarcham, & ad Traguriensem, ac Pactensem Episcopos litteris regestis a Raynaldo ad an. 1354. n. 26, & seqq. Quin & Fraticellos cum Orientem superstitionibus inficere suis tum suas Occidenti afflare spurcitias non abstinentes, efficacissimis litteris ad Cassensem Antistitem, ad Ægidium Cardin. S. Clementis, & ad Archiepiscopos Neapolitanum, Capuanum, Beneventanum, Pisanum, Narbonensem &c. legendis apud Wadingum ad an. 1354. n. 6, & seq., ac Raynaldum ad eumdem annum n. 31, pœnarum severitate cohiberi præcepit. Sed ad Clementem VI. reflectendo sermonem, is cura quoquoversum conversa, ubi puritati, integritatique fidei periculum ingrueret, in Sicilia Citeriore Neophitorum vix exortae hæresi præfocandæ, & in Tolosana Provincia reviviscenti Valdensium sectæ penitus excindendæ præsto fuit, datis litteris robore plenis apud Raynaldum perlegendis ad an. 1344. n. 9. Facit & ad laudum ejus cumulum egregium, quo Flagellantium sectam abolere allaboravit, studium. Porro Cœtum hunc hominum varie denominatum, Acephalos, quod Capite peculiari carerent, Cruciferos, quod prælata Cruce incederent, Flagellantes, quod flagellis durissimum in modum se cruentarent, (quod genus hominum principio flagrantissimæ pietatis specie, insuetæque pœnitentiæ spiritu correptum in Italia cœperat jam ab anno 1260, in quem confer Raynaldum n. 6, & Mansium ibid. in Not. 2, in foedissimam paullo post hæresim descivit, in flagitiorum omnis genus cœnum delapsum, Italiam non modo infecerat, sed Galliam, sed Hungariam, sed Poloniam, sed Germaniam, sed Angliam pervaserat), nefarium Cœtum hunc, inquam, hominum, sacra præsertim Facultate Parisiensi deferente, intelligenteque procul dubio unius Pontificis Summi potestate errores penitus exterminari, & profligari, (quod pro sui muneris particula revera perficere confestim aggressus Pontifex est), datis litteris ad Episcopos Germaniæ, Poloniæ,

Hun-

Hungariæ, Sueciæ, Angliæ, & Galliæ, quas recenset Raynaldus ad annum 1349. n. 19, & seqq., districto juris rigore in ordinem redigi jussit. Præter eos vero Scriptores, quos Raynaldus loc. cit., ac Mansius ibid. in Not. commemorant, qui de Flagellantium Secta scripsere, confer Balbinum Soc. J. in epitome rer. Bohem. pag. 360, ac Schottgenium de Flagell. Ab eadem perinde lue Germaniam expurgare Gregorio XI. arcte cordi fuit, de quo Raynaldus ad annum 1372. n. 33. De Gundisalvo, & Nicolao in Hispania, & Catalaunia novellam disseminantibus hæresim de futura Spiritus S. Incarnatione, novæque institutione legis videsis Eymericum direct. Inquisit. par. 2. q. 11, Pegnam ibid. in Not., ac Raynaldum ad an. 1352. n. 20. Denique novo elogio dignum se exhibuit laudatus Innocentius VI. ob egregiam, quam novæ in Anglia subortæ hæresi circa merita bonorum operum, ac peccatum originale excidendæ navavit operam, cujus locupletes sunt testes litteræ ad Eboracensem Antistitem descriptæ a Raynaldo ad an. 1355. n. 28. De adscitis in præclari laboris partes ad hæreses profligandas, qua e Cypro, & Creta Insulis B. Petro Thoma Ord. Carmel., qua e Cumania, Perside, ac Tartaria Philippo Ord. Præd., adeundi idem Annalista ad an. 1359. n. 19, & Bollandus tom. 2. ad diem 29. Januar. pag. 995, & seqq.

Quotus vero quisque jam est, qui sequentium Pontificum flagrantissimum æstimare studium valeat, quo excindendis ubique gentium hæresibus indefessim applicuere? In his sane Urbanus V. Archiepiscopos Spalatensem, & Ragusinum, neu e Bosnia ad finitimas inquinandas Provincias hæretica pravitas confluere negligentia sua permitteretur, ad sedulo advigilandum imperio adegit: cujus rei documenta suppeditat Raynaldus ad an. 1369. num. 13. Minoritarum opera Manichæos, & Patarenos in Bulgaria ad ducenta millia, quinquaginta vix infra dies, ad Sacra nostra traducta memorant Wadingus ad an. 1366. n. 16, & Raynaldus n. 11. Beguardos, ac Beguinas in Germania grassantes perdendi, ac profligandi, quas Carolo IV. Imper. curas demandaverat Urbanus V, commendavit iterum, & valdequam ursit Gregorius XI: qui perinde, ut Albertum Episcopum Alberstadensem Stoicum inducen-

ducentem Fatum, liberum inficiantem arbitrium, ac Sanctorum irridentem opem, ad frugem revocaret, & ad revocandos errores adigeret, Censorum fidei diligentem adhibuit operam, de qua Raynaldus ad an. 1372. n. 33, & seq. Ad abolendam penitus, si fieri tandem posset, Valdensium pestem, toties excisam, sed iterum in Occitania, Provincia, Delphinatu, & Sabaudia germinantem, novasque in dies obstetricantem hæreses, totum se conferens, potestatis, tum Ecclesiasticæ, tum Civilis vires conjungere præclaræ operæ pretium fecit, uti probat Raynaldus ibid. n. 34, & seq. Cum Lolardis, ac Turlupinis, pestilentissima Albigensium propagine, de qua Dupinius in Bibl. auct. Eccl. in Gregorio XI, Ducangius in Glossar. Lat. Barbaro V. *Turlupini*, Gerardus de Haillan hist. in Carolo V, ipsique imo Baylius art. *Turlupini*, & Limborchius hist. Inquisit. lib. 1. cap. 11, ab se infamiæ stigmate inflictis, postquam apud ipsos Ecclesiasticam medicam nihil profecisse manum exploratum haberent, ut legum severitate districte agerent, Carolo V. Francor. Regi, & Amedeo VI. Sabaudiæ Duci efficacissimum se auctorem dedit: qua de re Gaguinus lib. 9. hist. Caroli V. Reg. Gall., Meyer Annal. Reg. Franc. lib. 13; Belleforestus hist. Reg. Gall. lib. 5, Bzovius ad an. 1372, Spondanus ad an. 1373. n. 13, Raynaldus ad eundem an. n. 19, & 1375. n. 26, aliique apud ipsum, quorum post dissertissima testimonia, non est deinceps, cur ego morer Beausobrium in dissert. de Adamit. par. 2, & Brujum hist. Pontif. tom. 3. pag. 495, homines infrunito ad certiora quæque inficianda monumenta ingenio comparatos, quibus Turlupinos ab infamia abstergere turpe desiderium hæsit. Pro novella præfocanda hæresi, qua Poloniam, Bohemiam, Silesiam, conterminasque Provincias infici acceperat a Johanne Millicio, cujus scripta nonnulla memorat Balbinus in Epitome rer. Bohem. pag. 407, & seq., cuique scelesto Johannis Hus præcursori locum facere inter Lutheri infames Antesignanos Flaccum Illyricum in Catalogo test. verit. non depuduit, pari desudans idem Pontifex studio, congestis litteris apud Spondanum ad an. 1374. n. 2, Bzovium n. 3, & Raynaldum n. 10, ac seq. ad Archiepiscopos Gnesnensem, & Pragensem, Episcopos quoque Cracoviensem, Uratislaviensem, Luthomuslensem, & Olmu-

Olmucensem, nec non ad Carolum IV. Imper. officii, quo infestissimum prædonem ab inferenda noxa arcere deberent, sedulo admonuit: ex quibus falsum liquido adparet, quod Lenfantius hist. belli Hussit. lib. 1. pag. 17. comminiscitur de Millicio Romam in jus accersito, & ab Urbano V. absoluto: quod plane assertum pugnare cum Anonymo scriptore hist. persecut. Eccl. Bohem. pag. 19, & seqq. fatetur ipsemet Franciscus Brujus tom. 3. pag. 501. Mitto erroris nomine damnatos a Clemente VI. Nicolaum de Ultricuria, de quo Bibl. PP. edit. Parif. tom. 4. pag. 1323; ab Urbano V. Dionysium Soulechatium, de quo eadem Bibl. pag. 1337, & Raynaldus ad an. 1368. n. 16, & seq.; Arnaldum Montanerium a Gregorio XI, de quo Eymericus direct. Inq. par. 2. q. 11; & a Bonifacio IX. Franciscum Portarium, de quo Raynaldus ad annum 1396. n. 8, nolo enim fusiori præter. opus narratione fastidium, molestiamque Lectori, vel liberali inferre.

Age tamen, ab his modo pestibus ad alias longe pejores, quas averruncassent utinam Dii? traducatur oratio. Ex eis unam trecentis ferme capitibus, si fides habenda Nicolao Harpsfeldio hist. Wicleffi cap. 18, constantem, e Berengario, Valleranno, Marsilio, Janduno, Valdensibus, & Lollardis erroribus derivatis, novorumque adjectione consarcinatam, & adauctam, ipsomet Lenfantio haud inficiante in hist. belli Hussit. lib. 2. pag. 36, conflavit Johannes Wicleffus: quo tanto nostri temporis Novatores Antesignano gloriantur, adeoque, ut Thomas Jamesius pro ipso Apologiam elucubrare non erubuerit; ut Johannes Levvis in hist. ejus vitæ, ac vexationum invidia, sinistraque multum opinione levare instituerit; ut Benedictus Pictetus Genevæ pro ejus laudibus in concionem ascendere non dubitaverit; ut eumdem ab ingenii perspicacia, qua seipsum a terris, spissisque, quæ tempora illa tristia obruebant, tenebris non abripi passus sit, laudibus cumulare non abstinuerit Jo: Albertus Fabricius Bibl. med., & inf. Latin. lib. 21 pag. 322. edit. Patav. 1754. In Excerpto etenim eiusdem errorum ab Oxoniensi Academia Cantuariensi Archiepiscopo exhibitorum a Wilkinsio Concil. Britan. tom. 3. pag. 339. recensito ex Wicleffi libris hæreses 266. decerptæ adparent, videlicet: Ex libris quatuor de serm. Dom., quorum tertius de Anti-

christo, hoc est Papa, totus est quantus, censura notantur errores 74. Ex libello de perfectione statuum errores 33. Ex libello de ordine Christiano 13. Ex Dialogorum libris quatuor 35. Ex tractatu de arte sophistica 20. Ex tribus libris de Dominio Civili 43. Ex tractatu de Diabolo, ejusque membris 5. Ex libro de Donatione Cæsarea 14. Ex responsorio ad argumenta Salley 11. Ex responsorio ad argumenta Stroadæ 9. Ex libello de Confessione 5. Ex tractatu de versutiis pseudo-Cleri 4: collectim omnes 266, ut innui; atque ducentorum sexaginta quidem ab Oxoniensi Academia, non secus ac quinque supra quadraginta in Synodis Parisiensi, & Pragensi censura notatorum occurrit mentio in Concilio Constantiensi sess. 6; in quo totidem sess. 8. confixi subinde sunt. Tam perniciosæ itaque hæresi ante præfocandæ, quam altius radices ageret, præsto fuit Gregorius XI. P. M., in sollicitudinis partes advocatis Cantuariensi, & Londinensi Præsulibus, Eduardo III. etiam Rege, ac Theologis universitatis Oxoniensis, uti fidem faciunt Apostolicæ litteræ descriptæ a Valsinghamo hist. Angl. ad an. 1377, & ex ipso a Raynaldo ad eumdem an. n. 4, quæque legendæ hist., & antiq. Univers. Oxon. lib. 1. pag. 187, & apud Harduinum tom. 7. pag. 1867, & seqq. prostant. At enim optimo Pontifici tam de Religionis puritate sollicito nec responsum pro opere, nec factum, ut oportebat, confestim est satis; sed augmentum Wicleffi hæresi, viresque accipere haud modicas cum ex Antistitum, Regumque negligentia, & segnitie, tum ex Optimatum favore, & ope licuit, uti notatum vel ab ipsis est Larreyo hist. Angl. in Eduardo III. pag. 735, & Lenfantio hist. Concil. Constant. lib. 2 pag. 203. Quin etiam præsidio ei fuit non parvo sectæ Antesignanus alter scelestissimus Johannes Balæus, qui hæresi propagandæ per 20, & amplius annos pro viribus incubuit, testibus Valsinghamo ad an. 1381, & Harpsfeldio hist. Wiclef. cap. 12, cuique in perfidia socios ultro subinde se dantes, nova in dies errorum accessione stupendum in modum amplificaverunt Walterus Tyler, Jo: Stravus, Nicolaus Herefordius, Philippus Rappyngdonus, Jo: Asthonius, Willelmus Windurbejus, Petrus Pareshulius, Jo: Eduardus &c., de quibus Valsinghamus ad an. 1382, Harpsfeldius cap. 16, & Knigthonus de event. Angl. lib. 5.
Vo-

Voce itaque Urbani VI. & imperio expergefactus Willelmus Courtenejus Archiepiscopus Cantuar. exundanti pesti ut aggerem jaceret, Londini Synodo, cujus acta confirmata subinde ab Apostolica Sede affirmat Windefordus in confut. Wiclef. ad art. 17, indicta an. 1382. postulatum judicio Wicleffum pœnis intentatis ad revocandos errores adegit, legumque severitate in ejusdem sectatores animadvertit, teste Harpsfeldio cap. 5. Altera eodem anno Oxonii habita Synodus est, cujus acta cum epistola Facultatis Theologicæ Oxon. descripta a Wilkinsio tom. 3. pag. 158, & 171, suum in Suppl. tom. 3. pag. 646, & 658. derivavit Mansius, in eaque plerosque ex Wicleffi primipilis ad frugem regressos, quorum tamen aliqui pravum ad ingenium postea relapsi sunt, reliquos vero in pertinacia manentes severe punitos memorat Harpsfeldius cit. cap. 5.

Ad hæc anno 1388. solemni Richardi II. Regis edicto Wicleffi, Herefordii & Asthonii nefaria scripta flammis abolita fuisse tradit Knigthonus lib. 5. Sed enim Regi Wicleffitas e Regno exterminandi efficacissimum se se dedisse auctorem Bonifacium IX. testatur Valsinghamus ad an. 1396. apud Raynaldum n. 9. Atque ad hanc utique validius urgendam Religionis caussam a Bonifacio vicibus Apostolicis indutus Thomas Arundelius Cantuar. Antistes eodem anno 1396. celebrato altero Londini Concilio, e Wicleffi libris igne damnatis octodecim decerpta venenatæ doctrinæ capita infamia notavit, dirisque cunctis devovit: contra quæ perinde calamo arrepto confutationis libellum ejusdem Archiepiscopi jussu adornavit Willelmus Windefordus Ord. Min. illustris Theologus, ex quo illum suos in Annales retulit ad eumdem annum n. 10, & seqq. Raynaldus: diligenter autem Synodi acta descripta a Wilkinsio tom. 3. pag. 227. transtulit in Suppl. tom. 3. pag. 709. Cl. Mansius, quo loci pag. 739. alterius Londinensis Synodi an. 1400. mentionem ingerit, in eaque damnati, una cum decem iniquæ doctrinæ articulis, Willelmi Savvre, sive Chatrys. Atqui recisam toties hæresim Londini, & Oxoniæ in Anglia, in Gallia Parisiis, ac Pragæ in Bohemia an. 1408, ut habent Æneas Silvius hist. Bohem. cap. 35, Cochlæus hist. Hussit. lib. 1, & Dubravius hist. Bohem. lib. 19, instaurare tamen, novisque adaugere erro-

rum capitibus non abstinebant Jo: Oldcastellius, Guillelmus Tayler, Robertus Hooke, Willelmus Rufselius, Coubrigius, Guillelmus Sartor, Petrus Payne, Conradus Smeth &c., de quibus Valsinghamus ad an. 1413, Harpsfeldius cap. 16, Thomas Valdensis tom. 3. tit. 12. cap. 108, Cochlæus hist. Hussit. lib. 1. Gobelinus in Cosmod. æt. 6. cap. 53, ac Raynaldus ad an. 1413, n. 13, & seqq. Quamobrem Alexander V. pro studio, quo erga Religionem summe afficiebatur, Constitutione edita anno 1409, severa damnationis sententia in Wicleffum animadvertit, datisque Sbinchoni præsertim Archiepiscopo Pragensi, quò tum pestis ista pervaserat, districtis imperiis, diligenter in hujus genus hæreticos inquiri, repertosque dignis affici pœnis jussit: qua de Pontificis solerti cura Nider de visionib. lib. 3. cap. 2, Wadingus, & Raynaldus ad cit. an. n. 89. In eamdem subinde ingressus sollicitudinem Johannes XXIII. (cui proinde ad veri haud propius speciem vitio dari, vertique a Petro Alliacensi apud Gersonium tom. 2. pag. 901, & seq., quod simoniis suis invalescendi magis, magisque insaniendi hæresibus tum grassantibus locum fecerit, vel hinc adparet), indicta Romæ Synodo, non anno quidem 412, uti Labbæo, Harduino, & Raynaldo non bene visum, sed insequenti, ut rectius a Mansio in Not. ibid. ad n. 1. observartum est, dato ad universos Episcopos diplomate, quod postea Martino V. probatum evasisse intelligitur ex Const. *In eminentis* apud Harduinum tom. 8. pag. 918, ubi etiam describitur pag. 203, & Raynaldum ad an. 1413. n. 1., & seqq., nefariis Wicleffi libris, signatimque Dialogo, & Trialogo infamiæ dicam, ignisque pœnam inflixit, jubens legum acerbitate in illius sectatores districtissime agi. Venenata denique Wicleffi dogmata articulis 45. compacta damnavit, universisque Christifidelibus odio habenda denuntiavit in Concilio Constantiensi Martinus V. Constit. *Inter cunctas*; in quam vide Cardinalem Petram in Comment. ad ejus Const. 1. tom. 4. pag. 214. Toties, ac tot in Synodis ventilata est Wicleffi doctrina, ejusque cum libri tot vicibus, tamque diligenter, & accurate discussi, tum discipuli ad dicendam caussam advocati sunt, & auditi, ut mirari valde subeat Lenfatii hist. Concil. Constant. lib. 2. §. 69, & Bruys hist. Pontif. tom. 3. pag. 511. temeritatem-

sum

ſummam, qua effutire non dubitant vel ex uno Trialogo Wicleffi patere eidem pleraque falſo ſuppoſita fuiſſe, deque induſtria, ad augendam invidiam, pleraque falſificata. Sed apage Sycophantas, qui tanto mendaciores videri debent, quanto fide majore digni ſunt, qui oculo minime livore turbato penitius in res Wicleffi introſpexerunt. Præter eos autem, quos paſſim hac in re diligenter verſatos memoravi, confer Stephanum Olmucenſem in Anti-Wicleffo, & Anti-Huſſo apud Bernardum Pezium in Theſaur. Anecdot. tom. 4. par. 2. pag. 149; Antonium Varillam, hominem etſi parvi admodum penſi, in hiſt. Wicleffi, & Huſſi; & Petrum Graſſium de ortu, & progreſ. hær. Wicleffi. De ſevera damnationis ſententia demum a Martino V. in Nicolaum Serrurarium nonnullos Wicleffi errores in Belgio diſseminantem intorta adeundus Raynaldus ad an. 1420. n. 17, & ſeqq.

In expedienda nunc Huſſitica hæreſi tam non multus, quam nec ero moleſtus, haud ignorans definienda tandem cujuſque fore operæ ſpatia, neque defatigandam præter opus Lectorum, liberalium eſto, patientiam: eoque præſertim, quod non tam diverſa, quam unius ejuſdem Wicleffianæ veluti radicis infectus ſurculus, novos etſi velut in ramos deinde ſcindendus, hæc Huſſi hæreſis æſtimari debeat. Vix itaque virulenta hæreſis iſta, Johanne Chryſtamino, a natali ſolo Hus denominato, enitente, obſtetricante vero, parteſque adjuvante Hieronymo Pragenſi, ex orcu an. 1408. circiter emerſit, ut tria in Capita diſcindi paullo poſt viſa eſt circa an. 1419, in Thaboritas hoc eſt, quorum auctor Ziſcha, teſte Ænea Silvio hiſt. Bohem. cap. 40, quo defuncto, in partes diviſi ſectatores, alii Procopium ſibi præfecerunt, alii abſque Duce Orphanos dici maluere, quorum partes deinde fovendas, amplificandaſque ſuſcepere Czapko Presbyter Taborienſis, ac poſtea Jo: Rokiſana; Adamitas, quos ita nuncupandos a pudore omni poſtpoſito voluit Pichardus, de quo idem Silvius cap. 42; & Orebitas, quibus nomen indidit Martinus Loquis Presbyter Moravus, de quo laudatus Silvius cap. 43, Cochlæus hiſt. Huſſit. lib. 5, Dubravius lib. 26, & Laurentius Byzinius Huſſi ſtudioſus in diario belli Huſſit. vulgato a Ludevvigio Reliquiar. tom. 7. Scilicet ſpecioſa iſta nomina, ad inanem fucum ope-

rum

rum infamiæ obducendum, scelesti illi induerant. Quibus quarta demum accessit Calixtinorum dicta Secta, indito a Jacobello Misnensi, & Petro Dresdensi nomine, ex Calicis usu, cui tenacissime insistebant, desumpto. Primus in hanc pestem Ecclesiasticum gladium exemisse legitur Alexander V. apud Raynaldum ad annum 1409. n. 89. in litteris ad Sbinchonem Pragensem Antistitem, quibus obstrepere quidem ausus est Hussus, calculum tamen adjicere suum Martinus V. religioni duxit. Qui posterior satis perinde non habuit articulos 30. e Wicleffi sentina ab Husso haustos in Concilio Constantiensi damnasse Constit. *Inter cunctas*, adjunctis litteris ad Bohemos suavitatis, amorisque refertissimis, eosdem ad frugem bonam, avitamque fidem alliciendi gratia, apud Cochlæum lib. 4, & Raynaldum ad an. 1418. n. 6, nisi in obstinatissimos demum homines Classicum caneret, Legatisque missis, ac litteris datis, de quibus Raynaldus ad an. 1421. n. 10, & 1427. n. 9, & 14, ad eosdem vi, armisque domandos, delendosque Sigismundum Imperat. incitaret, impelleretque. Ita nempe rigore legum agendum tandem erat cum gente jugi, quietisque tam impatiente, quam pravi, deviique pertinace, ac in genio deterrimo innutrita ducis sui Hussi, qui de hæresi postulatus judicio apud Johannem XXIII. tantum abest, ut parere vellet, quod potius adversus Romanam Synodum deblaterare non fineret. Quamquam invitus Pontificis adire præsentiam in Concilio Constantiensi compulsus, meritas cum Hieronymo Pragensi luit demum pœnas. Quas porro querelas de violata publica fide Husso præstita, Hieronymoque Pragensi ab Hussitis olim effusas refingere ad nauseam usque Novatores non abstinent, luculenter adeo, liquidoque dispunxit Raynaldus ad an. 1415. n. 31, & seqq., cujus dictis invictum aliud ex Byzinio Hussita desumptum argumentum ibid. in Not. adjungit Mansius, ut iis depexendis iterum immorari non juvet. Ad hoc etiam incendium, quo conflagrabat Bohemia, restinguendum operam impendisse omnem Eugenius IV, neve ad inficiendas Pannonias latesceret, viribus impedivisse, quibus potuit, legitur apud Raynaldum ad an. 1446. n. 10. Etiam Callistus III. desiderio Hussitas ad frugem inflectendi ardentissimo affectus, opera ad id egregia usus est SS. Johannis a Capistrano, & Ja-

& Jacobi Marchiani Ord. Minor. , de quibus idem Annalista ad annos 1456. n. 59, & 1457. n. 42. Pius II, in Dialogi modum epistola 130 elucubrata, Thaboritas, sive Bohemos a Calicis usu abducere studuit. Quanta demum opera ad abstergendam ab hac lue Bohemiam desudaverit Paulus II. in curæ partem adscito fortissimo athleta, censoreque fidei Gabriele Veronensi Minorita, denarrat Raynaldus ad an. 1467. n. 8, ubi super. n. 4. ejusdem Pontificis ad Bohemos percenset litteras adversus Georgium Podiebratium, quibus inter alia declarat hæresis cognitionem, ac definitionem ad unum pertinere Romanum Pontificem.

Aliò properanti nunc mihi sicco prætereundi nequaquam sunt pede aliquot plerique media hac sub ætate multarum pariter hæresum probris infames homines, quos evaginato persequi gladio Romanis perinde Pontificibus officio cessit. In his itaque Amedeum quemdam Mediolani Ludimagistrum agentem, ex Arithmeticæ numeris ad plures dissemìnandos errores digressum, ideoque sæpius a S. Bernardino Senensi exagitatum, desipere tandem ex litteris Eugenii IV. ad Laudensem Episcopum, legendis apud Raynaldum ad an. 1446. n. 8, dedidicit. A Sixto IV, quæ in Synodo Complutensi ab Alphonso Carillo Archiep. Toletano prolata jampridem fuerat, confirmante sententiam, quam severa in Petrum Oxomensem, Pontificis M. præsertim juri dispensandi in Conciliorum Canonibus detrahentem, censura prodierit, ejusdem eloquitur Constitutio 17. *Licet*, in quam conferre juvat Card. Petram Comment. tom. 5. pag. 290. Reginaldum Pekopium Cicestrensem pseudo - Episcopum e symbolo fidei quatuor articulos expungentem, ab Angliæ Rege Henrico, & Episcopis admonitus Pius II. Sacerdotali exui dignitate, dignisque affici pœnis jussit, litteris datis ad Archiep. Cantuariensem, & ad Episcopos Londinensem, & Wintoniensem, quas præc. Annalista regerit ad an. 1459. n. 28, & seq. Apud quem eodem loci n. 30. videas, ut idem Pontifex cumprimum a Francisco Britanniæ Minoris Duce certior fuit factus de novis hæreticis in vulgus deprædicantibus Matrimonium Divinis vetitum legibus, deque aliis Magicis artibus deditissimis, extemplo utrique excindendæ pesti se se præsentissimum dedit. Qui perinde, ut ibidem n. 31. habetur, nuperum in Italia subortum

ortum tenebriconem Zanninum, errores inter alios Mundum ab isto alterum a Deo conditum comminiscentem, impieque cum Moyse, & Mahometo Christum D. conferentem, postquam ad recinendam palinodiam coegisset, perpetuo carceri ad agendam pœnitentiam condi jussit. Pikardos, & Fossarios, infestam Valdensium sobolem, in Bohemia, & Moravia longe, lateque grassantes comprimere partibus suis adjudicavit primis Alexander VI. apud Raynaldum ad an. 1498. n. 25, quo loci n. 26, & seqq., atque ad an. 1501. n. 43, & seqq. in eos strenue calamum exercuisse suum Henricus Institor legitur. Porro a Pikardis, projectæ tametsi verecondiæ viros, Romani tamen Pontificis in Ecclesia Primatum suo honoris loco habitum, nec unquam vel levem in dubitationem adductum observat Jo: Faber Vien. Episcopus in opusc. 30. Articul., quo Pikardis longe pejores Lutheranos ostendit. Quanta in Pikardos quoque indignatione exarserit Julius II, quam districtum in eosdem deinde gladium exemerit, quomodove Christifideles undique ad arma capessenda, stipemque conferendam excitaverit, ejusdem eloquuntur litteræ a Raynaldo descriptæ ad an. 1504. n. 27, & seqq. Quem perinde adeas, si placet, ad an. 1498. n. 22, ubi Marranos, Judaica scilicet, & hæretica superstitione imbutos homines, Romæ ab eodem Pontifice in recta, & plana orthodoxæ ingredi fidei vestigia compulsos refert; ac Petrum de Aranda pseudo-Episcopum Calaguritanum eadem infectum lepra in mole Hadrianæa perpetuo carceri mancipatum. De Johanne Malkavio demum ab hæresis crimine absoluto a Gregorio XII. confer Universitatis Coloniensis litteras ad Concil. Constantiense apud Mansium Suppl. tom. 4. pag. 126, & seqq., nec enim ad potiora alia festinanti diutius in his immorari fas est, in quibus utilitatis quidem est non multum, oblectamenti autem nihil.

Atqui hactenus digesta qui probe tenet, fuisse hæc ipsa, aut ego fallor, Lutheri sponsalia facile percipit, in quem harum omnium colluviem hæresum confluxisse ignoret nemo, cui vel unius Cochlæi de Luthero scripta, & acta perspecta sint, quin opus sit, ut ad cognitionem hanc ex aliis longe pluribus exhauriendam magno & studio, & labore se comparet. Atque quidem

tot a priscis Veteratoribus ebibisse Lutherum, quot ab ipso postea hæresum monstra, magno rei Christianæ damno, evomita sunt, quia paullo inferius explicare propositum mihi fuit, heic satius habebo, ac paucioribus, quoad ejus fieri poterit, indicare quantas, & quam ingentes Lutherana hæresis Romanos apud Pontifices experta sit iras. Principio itaque Lutherum, qui ab anno 1516. dumtaxat, nec dum utique palam, velut anno insequenti, sed per occultos veluti cuniculos hæresim suffodere cœpit, ut est apud Chronographum Torgaviensem ad hunc annum apud Menkenium rer. German. tom. 2, ut præsensisse videtur, ita prædamnare voluisse Leo X. Const. *Cum piæ*, diligentem in hæreticos fieri inquisitionem decernens, æstimari tam potest, quam debet. Vix autem Coluber hic sævum attollere caput visus est, ut ei amputando gladium præstare Apostolicum deses non distulit: anno enim 1518. hæreticum hominem in jus vocatum, constituto dierum 60. spatio, suumque comparere in conspectum renuentem, imperio dato Gabrieli promagistro apud Bembum lib. 16. epist. 18, comprimi, abducique ab insania jussit. Anno præterea 1520, celebri Const. *Exurge*, in quam videndæ Mansii Notæ pag. 294, Annal. Raynaldi tom. 12, Lutheri cum libris hæretica undique labe scarentibus, unum & quadraginta Articulos severa damnationis sententia confixit. Spe demum omni frustratus fore, ut is sæpius invitatus, ad frugem regrederetur, Constit. 41. *Cum sicut* obstinatissimum hominem cum Gregalibus suis attrivit, ad eamdem penitus conterendam pestem advocatis pariter in adjutorium Ecclesiasticæ potestatis Caroli V. Imp. laicis potioribus viribus. Ab Hadriano VI. perinde nihil prætermissum eorum, quibus profectum hunc faceret, ac Lutherana procul lues e Germania, & Saxonia propelleretur, documento sunt ipsius litteræ ad Imperii Principes apud Raynaldum ad an. 1522. n. 60, & seqq., imperia Francisco Cheregato Internuntio suo imposita ibid n. 65, & seqq., votaque efficacissima Friderico Saxoniæ Duci insinuata ibid. n. 72, & seqq. Quo loci conferre juvat Jo: Fabrum de Primatu S. Petri adversus Lutherum pag. 192. egregie ab Hadriano dicta confirmantem, atque Saxones potius quam Lutheri figmentis se conformare, ad vetera a Carolo M. accepta dogmata se conferre

adhortantem. Quanta putas nunc expurgandi Lutherana ab hac lue tum Germaniam, Saxoniam, Helvetiam, tum Hungariam, Poloniam, Bohemiam, tum Hollandiam, Flandriam, Brabantiam, tum Daniam, Sueciam, Norvegiam &c. cura incubuerit Clemens VII? Quin ut demonstretur, id multa opera indigeat mea, abunde liquet ex ipsius litteris apud Raynaldum ad Carolum V. Imp., ad Cardinales Salisburgensem, & Campegium an. 1524. n. 1, & seqq.; ad Helvetios, & ad Episcopum Lausanensem ibid. n. 52, & seqq.; ad Episcopum Uratislaviensem, & ad Ludovicum Hungariæ, & Bohemiæ Regem n. 61, & seqq.; ad Archiepiscopos Bremensem, Coloniensem, & Moguntinum, & ad Duces Holzatiæ, Sleuvicensem, Brunsvicensem, ac Luneburgensem an. 1525. n. 28, & seqq.; ad Erardum Cardin. de Marcha Leodiensem Episcopum ibid. n. 34; ad Johannem Gnesnen. Archiep., ad Petrum Episcop. Cracoviensem, & ad Episcopos Lincopensem, & Aroscіensem an. 1526. n. 126, & seq.; ad Joachimum Electorem Brandeburg., & ad Georgium Saxoniæ Ducem an. 1530. n. 90. & 169; ad Ferdinandum Hungariæ Regem n. 170, & ad ejusdem Regni Episcopos, Clerum, Optimates, Populumque an. 1532. n. 11; ad Thuricenses an. 2531. n. 22, ad sex Cantones an. 1533. n. 61, & an. 1534. n. 17. Sed & ab Italia hanc procul arcere pestem vulgato edicto sategit an. 1530. n. 50; ac Brixiæ inlatam a Johanne Bapt. Pallavicino ut incunctanter propelleret, auctorem se Paulo Zanae Urbis Præsuli dedit an. 1528. n. 107. Sed & ut in Sabaudiam ingrediendi, serpendique inibi nullus relinqueretur locus, ab ipso votis sollicitati obnixis sunt Philibertus Eporrediensis Episcopus, & Carolus Emanuel Dux an. 1533. n. 61, a quo pro sua religione, pietate, ac diligentia Zuvinglianæ hæresi in Sabaudiam, inque Italiam aditus obstructus est omnis.

Magno perinde studio, & labore Paulo III. constitit opus Religionis in dies labescentis rationes loco restituendi, totque Lutherana & Calviniana hæresi coinquinata loca ad sanitatem redintegrandi. Quin tamen unquam defetisceretur, animumque despondere, hinc Helvetis ab hæresi expurgandis litteris apud Raynaldum legendis ad an. 1535. n. 27. se præsentissimum dedit: illinc Venetorum Duci egregiam gratulatus ibid. est operam,

qua

qua Lutheranæ a SigismundoGermano in Ditionem invectæ hæresi jugulandæ diligenter incubuit. Sed cum Augustino Maynardo, qui Astensibus propositiones quasdam Lutherana inspersas pece imprudenter afflaverat, facti valdequam pœnitente, bonamque se ad frugem recipiente benigne egit: qua vicissim benignitate usus cum Elziaro Miodano, a quo pariter Aquæ Sextiensibus Lutheri aliqua fuerant dogmata propinata, eadem postea revocanti veniam fecit. Nunc studio Poloniam in fidei puritate integram adversus hanc pestem sustentandi, quo ipse incensus, accendere perinde cum Sigismundum Regem, tum Regni Præsules laboravit ibid. n. 29, 1537. n. 45. & 1548. n. 82. Nunc desiderio Angliæ labescentibus rebus prospiciendi, misso Legato Reginaldo Polo, datisque litteris ad Insulæ Episcopos, Proceres, & ad Regem Scotiæ, nullo pepercit labori, quo in pristinum ibi Religio erigeretur splendorem an. 1537. n. 38, & seqq. Tam vero perversa lues ne Gallias pervaderet, impedimento ut esset validissimo, Jacobo Cardinali Sadoleto litteris efficacissimis se dedit auctorem an. 1539. n. 33; 1547. n. 123, & seqq.; & 1549. n. 27. Sed & Calvino, qui a Melchiore Wolmaro, & Roberto Rollino una cum litteris Græcis, & Hebraicis hæresis venenum hauserat, ne suis Institutionibus, quas ex Oecolampadii scriptis, Melanchtonis locis, Hipperii Sarcatii, Martini Buceri, aliorumque quisquiliis an. 1536. consarcinaverat, Gallias inficeret, intercludendus ei fuit aditus. Ad hæc in Hibernia Georgium Armachanum in hæresim lapsum Sacerdotio exuit, ipsius in locum suffecto Roberto Wancop viro germane orthodoxo n. 36. Quin etiam ad lapsas ibidem res fidei restaurandas mactos virtute viros destinavit Alphonsum Salmeronem, & Johannem Codurium Soc. J. Presbyteros, quo posteriori defuncto paullo post, in ejus partes subingredi Paschasius Broetus jussus est, quas perinde ut pro uniuscujusque virili adjuvarent, Episcopos, Clerum utrumque, Principes, Optimates, & Populum, Regem etiam Scotiæ admonere, adhortari, animare non destitit an. 1541. n. 52, & seq. Quid isthæc autem? quandoquidem multo eum magis urebant morbi tam graves, ac quotidie in Germania ingravescentes. Quibus curandis quantam, Deus bone! operam non pendit, & quam impendere ne-

neglexit unquam! Pendi, & impendi sane pro virili parte Legatos suos Hieronymum Aleandrum, Marcellum Cervinum, Thomam Campegium, Gasparem Contarenum, Johannem Moronum, Othonem Truchsesium, Franciscum Sfondratum, Alexandrum Farnesium, Hieronymum Verallum, Prosperum Sanctacrucium, Aloysium Lippomanum, Sebastianum Pighinum, Antonium Augustinum &c. voluit: qui quatenus se ipsi tot medendis impares malis essent, adjutrices eis adjungere manus, sociosque laboris, ac sollicitudinis accedere jussit, & instituit Carolum V. Imp., Bavariæ Duces, Franciscum Galliar. Regem, Sigismundum Regem Poloniæ, Henricum Ducem Brunsvicensem, aliosque Germaniæ Principes, Moguntinum Archiep., Episcopos Viennensem, Herbipolensem, Hildesheimensem, Merseburgensem &c., virosque doctiss. Albertum Pighium, & Antonium Perenottum Atrebat. Antistitem an. 1538. n. 38, & seq.; 1539. n. 1, 9, & seqq.; 1540. n. 27, & seqq; 1541. n. 1, & seq.; 1542. n. 1, & seqq.; 1543. n. 49; 1546. n. 39, & seq., 94. & seqq., & 113; 1548. n. 50, 72, 81, & seqq.; & 1549. n 4, & 23. Quarum ad Pauli III. laudum cumulum perinde facit, quod a Catholica fide deficiente Hermanno a Weda Coloniensi Archiep, Clerum, Senatumque Coloniensem, Monasteriensem, Osnabrugensem, & Mindensem ad constantiam in ipsa confirmare curavit; sceleftoque illi frustra sæpe ad frugem invitato, gladioque tandem Ecclesiastico confosso, Adolphum germane orthodoxum suffecerit an. 1543. n. 22, & seqq., ac 1546. n. 103, & seqq. Quod Petrum Vermilium, sola appropinquatione sua, Luca, quam inficere inceperat, in fugam conjecerit, præcipitemque se Genevam, abscessurum postea in Angliam, se recipere coegerit an. 1543. n. 57. Quod Paulum Vergerium Episcopali, qua ob hæresim indignus evaserat, dignitate spoliaverit an. 1549. n. 23. Quod Grimanum Patriarcham Aquilejensem hæresis suspicione laborantem in jus Romam acciverit: qui tamen Apologia submissa labem omnem abstersit, a qua perinde absolutus a Pio IV. abivit. Quod Lutheranam, & Zuvinglianam hæresim in Italiam invectam longissime incunctanter eliminaverit: ac Mutinæ quidem a Philippo Valentino disseminatam Ducis Ferrariensis opera; Mantuæ quoque diligentia Cardinalis Mantuani; Vicentiæ vero mu-

tu•

tuo concursu Nicolai Cardinalis Ridolphini, Senatusque Veneti anno 1545. n. 52, & seq., ac 1546. n. 147. Luem hanc Mutina deinde Brixiam invectam Vincentii Nicosantii Arborensis Episcopi cura extinxit Julius III. anno 1550. n. 37.

De quo nunc loquendo, ingenti ei laudi jure vertitur intensissimus ardor ille, quo Religionis in Polonia, & Pomerania tuendæ succensus, Sigismundo Regi, Nicolao Gnesnensi, Johanni Chelmensi, Andrææ Uladislaviensi, Samueli Cracoviensi, Andrææ Plocensi, Benedicto Posnaniensi, Johanni Primisliensi, Stanislao Culmensi Antistitibus, ne a studio grassantem in Germania Lutheri, Calvinique luem aditu prohibendi, Religionisque deflorescentis rationes sustentandi defetiscerentur, stimulos adjicere non desivit apud Raynaldum ad annos 1550. n. 39, & seqq., ac 1552. n. 53, & seqq. Pari sollicitudine Calvinianam procul e Gallia propellere hæresim allaboravit litteris ad Henricum II. Gall., & Antonium Navarræ Reges an. 1550. n. 35, & seq. Ideo de Parisiensi Academia in puritate fidei retinenda sollicitus, e Collegio abscindi, qui in propositiones fidei parum congruas erumpere cernebantur, districte præcepit an. 1551. n. 12. De impiis, impudentissimisque Protestantium postulatis a Tridentinis Patribus certior factus, consultusque, Achille de Grassis Faliscorum Antistite Internuntio misso, aptissima, quibus durissimum osoribus illis os obstrueretur, responsa reddidit an. 1552. n. 17. Italiæ quammaxime incolumitati pervigilans, Calvinianæ hæresi in Ferrariensi Ducatu, ac Florentino subortæ confestim elidendæ strenuis fidei Censoribus spartam imposuit, quam eopse sedulo impleri voluit, quo minor principio mali impendebat timor an. 1552. n. 57. Præconceptam animo spem, in quam assurrexerat, collapsas in Anglia fidei rationes erigendi, nihil prætermisit eorum, quibus ratam faceret, in operæ partem adscitis, provocatisque Maria Regina, Henrico Franc. Rege, Carolo V. Imp., Reginaldo Polo, Francisco Commendono, Antonio Augustino, recensque creatis Episcopis octo germane orthodoxis, veluti discimus ex Sandero lib. 2. hist. Schism. Angl., Pallavicino hist. Concilii Trid. lib. 13. cap. 10, & Raynaldo ad an. 1553 n. 3, & seqq., ac 1554. n. 1, & seqq. Atque id utique a Reginaldo Polo in Anglia

glia effectum, ut leges in Apostolicæ Sedis injuriam vergentes abolerentur ad unam omnes, eique reconciliarentur Angli, scripsit nedum Sanderus lib. 2, sed nec inficias ausi sunt ire Thuanus hist. lib. 13, Sleidanus lib. 25, & Burnetus hist. Reform. lib. 2. Quam perinde in curam ingressus Paulus IV. Angliam in fide confirmare sategit an. 1555. n. 25, & seqq. Ecclesiis præfectis Episcopis, quorum de germana fide constabat, deque gradu deturbato Thoma Cramnero, qui fatente Burneto, hæresim quidem, supplicio deterritus, ejurare finxit, sed pertinax ad mortem usque retinuit. Ad rem Catholicam in Germania strenue propugnandam Maximilianum Bohemiæ Regem, Ferdinandum Archiducem Austriæ, Albertum Bavariæ Ducem, Antistites, ac in his Adolphum hujusce nominis III. Colonien., Urbisque Magistratum, inde pellendi Judocum Velsium hæresibus eam inficere conantem, utrisque auctorem se præbens, adhortari haud satius habuit, nisi & ipse solemni adversus hæreses omnes Decreto edito, omni, quo fieri meliori potuisset, modo Religioni prospicere studuisset: quod sane præclarum studium fuse prosequitur cum Onuphrius in ipsius vita, tum Raynaldus ad an. 1555. n. 42, & seqq., ac 1556. n. 16, & seqq. Sed & in Poloniam Calvinianæ hæresis inlatæ a Valentino Gentili, a Paulo Alciato, a Georgio Blandrata, a Petro Statorio &c. fama percitus, ad ejusdem actutum restinguendas faces, Legato misso Aloysio Lippomano, litterisque extimulatis Sigismundo Augusto, quem maxime ad Johannem Lasko, ac Petrum Vergerium Regno propellendos urget, & impellit, ac Bona Regina Matre, officiique admonitis Regni cum Præsulibus, tum Optimatibus, opera contendit, ac se contulit omni an. 1555. n. 55, & seqq., 1556. n. 34, & seqq., 1557. n. 38, & seqq., ac 1558. n. 16, & 19. In ejusdem sollicitudinis, qua Religionis in Gallia labescentis reparandæ, distinebatur, partes Cardinalibus in Regno degentibus adscitis, impeditissimam spartam hanc adornandam imposuit, amplissima in hæreticos districta animadvertendi sententia facta facultate an. 1557. n. 29. At enim eò potiori in Germania Christianæ res afflictissimæ Pontificis opera indigebant, quò ad pristinam fidei obliterandam faciem hæresum cujuslibet genus confluxisse videbatur colluvies. Itaque agendo indefessus

Magde-

Magdeburgensem, Moguntinum, Trevirensem, Coloniensem, Salisburgensem, Augustanum, Bambergensem, Herbipolensem, Eychstetensem, Passaviensem, & Pataviensem Episcopos, & Albertum Bavariæ Ducem ad conjungendas adversus grassantes hæreses vires accendit an. 1558. n. 13, & seq. Victorem Superantium Bergomensem pseudo-Episcopum hæresi fœde laborantem gradu dejecit; geminaque edita Constitutione cum hæresibus inspersos libros e Christifidelium manibus eripuit, tum Canonicas in hæreticos pœnas instauravit, & auxit an. 1558. n. 20, & seq. De summa denique ejus sollicitudine Hispaniam, Italiamque ab hæresum labe servandi immunes videsis Raynaldum ad an. 1559. num. 20, & seqq.

Pias, suoque vere tam nomine, quam munere dignas, quas a Pontificatu inito subito Pius IV. curas induit rei Catholicæ ubique gentium erigendæ, restituendæ, augendæ, multis ostendit modis apud eumdem Annalistam ad an. 1560, & seqq. Ita in Polonia litteris efficacissimis ad Sigismundum Regem, & ad Regni Præsules n. 6, & seq. Ita in Hungaria, & Bohemia Hosio Legato misso, admotisque stimulis Maximiliano Regi, ac Strigoniensi Archiepiscopo ibid. n. 9, & 15. Ita in Hispania salutaribus monitis ad Philippum Regem n. 22. Ita in Anglia, & Scotia Legato directo Vincentio Parpalia, litterisque officio cumulatissimis ad Elizabetham Reginam, ad Ferdinandum Imp., ad Philippum Hispan. Regem, & ad hujus in Anglia Oratorem Alvarum de Quadra Aquilanum Episcopum n. 42, seqq: item datis litteris ad Mariam Reginam, pridem a Clemente VII., & Paulo III. illustri *Defensoris fidei* titulo exornatam, ad Regni Proceres, ac duobus e Soc. J. Presbyteris destinatis Nicolao Gaudano, & Everardo Mercuriano an. 1562. n. 182, & seq., ac 1563. n. 113. Ita in Pedemontio fidei Censoribus constitutis, votisque sollicitato Emanuele Philiberto Duce an. 1561. n. 106. Ita in Gallia fidei Quæsitore designato Francisco Cardinali Turnonio, Georgio Card. Armeniaco Religionis negotio demandato, Nannetensi Episcopo ob hæresim gradu dejecto, officiique admonitis Francisco II. Rege Franc., Antonio Navarræ Rege, ac Johanna conjuge an. 1560, n. 30, & seqq., & 85: iterum Legato misso Hippoly-

polyto Card. Ferrarienſi, fidei Cenſoribus Avenione creatis, litteriſque datis ad Carolum IX., ad Navarræum Regem, ad ejuſdem Fratrem Condæum Principem, & ad Guillelmum Naſſovium Principem Auraſiæ an. 1561. n. 84, & ſeq., & 104: novis item litteris ad Michaelem Hoſpitalium Regni Cancellarium an. 1562. n. 130, ad Regni Proceres, & ad Jacobum de Sabaudia Nemurcenſem Ducem ſtrenuum fidei aſsertorem: monitoriis juſſionibus ad Principem Auriacenſem, animadverſione ſevera in Odetum Caſtilionaeum, & Johannam Navarræam, quam perinde ad frugem bonam pellicere fruſtra S. Pius V. inſtituit, jureque dicto in Claudium Reginum Olorenſem, Johannem de S. Gelaſio Uticenſem, Ludovicum Albretium Laſcurenſem, Johannem Claramontium Aquenſem, Carolum Gillarium Carnotenſem, Antonium Carraciolum Trecenſem, Johannem Monlucium Valentinum (quibus a Raynaldo adjungitur Johannes Barbanſonns Apamienſis) Epiſcopos hæreſi Calviniana laborantes; de quibus Spondanus ad an. 1563. n. 50, Maimburgus in hiſt. Calvin lib. 6. pag. 329, Varillas hiſt. Caroli IX. tom. 2. pag 2, & ſeqq., ac Raynaldus ad an. 1563. n. 48, & ſeq., 133, & ſeqq. Quam a Pio IV. latam promulgavit poſtea ſententiam S. Pius V. apud Gabutium lib. 2. ejus vitæ cap. 4, & Laderchium ad an. 1566. pag. 258, & ſeq nov. edit. Rom. 1728: in qua poſteriori tamen præteritur Carraciolus pridem jam loco pulſus. Hinc profectum, effectumque præſumere fas eſt, ut Pontificum zelo excitati ad eorumdem viribus, quibus poſſent, adjuvandas partes concurrerent viri macti virtute, doctrinaque ſpectatiſſimi, qui facto agmine Lutheri, Calvinique adverſus phalanges in aciem proſilirent. Horum catalogum, dignus ipſe quammaxime, qui illuſtrem inter eoſdem occupet locum, contexuit Johannes Fiſcherus in præf. lib. de Verit. Corp., & Sang. Chriſti in Euchar., nempe recenſentur ex Germania Eraſmus, Johannes Schleinitzius, Jo: Cochlæus, Homonymus Ekius, Hieronymus Emſerus, Jo: Faber, Gaſpar Satzgerus, Jo: Dittemburgus: ex Anglia Henricus VIII. Rex, Thomas Morus, Jo: Poulæus, Guillelmus Meltonus: ex Gallia Jodocus Clicthovæus, Stephanus Longolius: e Belgio Jacobus Latomus: ex Italia Ambroſius Catharinus, Silveſter

Prie-

Prieras &c. Quorum in censum referri pariter merentur ex instructione a Paulo III. data Jo: Morono Nuntio ad Carolum V. Imperat. apud Raynaldum ad an. 1537. n. 9. Fridericus Nausea, Georgius Vecrelius, Johannes Haner, Leonardus Marstaller, Nicolaus Apel, Jo: Burchardus, Ludovicus Ber. Sed & in Anglia strenuos adversus hæreticos se athletas dedere Richardus Smithæus, Edmundus Bonerus, Stephanus Gardinerus, Cuthbertus Tonstallus, Nicolaus Herthus, Jo: Storæus, quos digno Sanderus lib. 2. Schism. Angl. mactat elogio: quo perinde defraudari nequeunt Landgallus, Crispinus, & Mormannus. Atque hujusce genus belli expertissimi apud gentes alias ingenti numero sub hac ipsa tempestate prodiere, inter quos Albertus Pius, Gaspar Quaramier, Johannes a Daventria, Stanislaus Hosius, Albertus Pighius, Carolus Espencæus, Claudius Jajus, Petrus Faber, Alphonsus Salmeron, Petrus Canisius, Franciscus Sonnius, Guillelmus Roussæus, Laurentius Surius, Nicolaus Sanderus, Andræas Vega, Petrus Fontidonius, quos duos postremos adversus Carolum Molinæum calamum exacuere a S. Pio V. jussi sunt. Mitto longe plures, ne sim longior.

Atque ut in viam me recipiam, gradumque faciam ad S. Pium V, quanto hic zelo adversus hæreticos jam ante flagrarit, quam Pontificatum iniisset, præter egregiam, quam per se met præstitit indefessus operam, argumento sunt documenta, quibus Felicem Perettum Montalrium, in Pontificatu Sixtum V, Censorem fidei Venetiis constitutum diligenter instruit, quæ recensuit lib. 3. ejus vitæ Gregorius Læti. Non parvæ eidem laudi, quæ Pio IV. ab aliis tribuitur, a Gabutio vertitur, quod Christophori Roderici Soc. J. opera Valdensium in Neapolitano Regno reliquias ad fidem reduxerit. Atque verborum quidem efficacia nedum, sed eximiis quammaxime morum exemplis hæreticorum complures, in quibus Olicæ Principem in Polonia una cum conjuge a Pio V. ad fidem revocatos fuisse refert Gabutius lib. 6. ejus vitæ cap. 3. Primas inter Pontificalis curæ partes, quas numeris expletas omnibus intueri licet apud Gabutium lib. 3. cap. 6, & Laderchium ad an. 1566. pag. 109, & seqq., ea præfulsit, qua dilapsas in Germania res sacras erigere desudavit. Tantum enim

ad opus promovendum elaboratissimi imprimis viri, ac virtute paris habuit delectum, idest Jo: Francisci Card. Commendoni, laboris sociis eidem adjunctis Scipione Lancelloto, Nicolao Sandero, Hieronymo Natali, Petro Canisio, & Jacobo Ledesma, qua de re Antonius Maria Gratianus in vita Commendoni lib. 3. cap. 2, & seqq. ejusdem hac in legatione individuus comes. Litteris etiam datis, Maximilianum Imper., Carolum, & Ferdinandum Austriæ Archiduces, Albertum Ducem Bavariæ, Danielem Archiep. Moguntinum, Fridericum Herbipolensem Antistitem, Præsulesque alios, ac Principes ad rem fidei strenue pro virili agendam provocavit. Quas inter litteras illæ lectu valdequam dignæ ad Carolum Archid. Austriæ, qua comprimi Ludimagistrum quemdam hæreses in Diœcesi Polensi disseminantem jubet: ad Pataviensem Episcopum, qua pœnis Canonicis in Christophorum Illingherum hæresi inquinatum districte animadverti mandat: ad Leonsertium Evangelii præconem, qua ad dandam in Misnensi Diœcesi strenuam dilatandæ fidei operam stimulos adjungit: ad Carolum Austriacum, & ad Clerum Frisingensem, qua puritati fidei pervigilare, ne sordium quidquam e vicinia ad eam fœdandam adreperet, illos admonet: ad Salisburgensem Antistitem, qua severum in quosdam hæreticos, qualis Puifer erat, jus distringere imperat apud Laderchium ad annos 1566. pag. 146, & seqq., 1567. pag. 410, 428, & seqq., ac 1568. pag. 47, & 59. Ab Augustana Confessione ad fidei integritatem regredientes, sidemque sibi omnem suam obstringentes, par nobile Fratrum, Comites ab Helfenstein, venerandum Gablerum, & Gasparem Francum benigne complexus legitur apud Surium in Comment. anno 1567. Repetitis monitis ad Maximilianum Imperat., ad Melchiorem Bilium Nuntium suum, & ad Germaniæ Præsules, nominatimque ad Salisburgensem, Pataviensem, Basileensem, Pragensem, Eysthetensem &c., apud Laderchium ad annum 1568. pag. 56, & seqq., ut junctis viribus tot, ac tam in dies altas radices agentes, spandentesque hæreses averruncare allaborarent adhortari non destitit. Ad hæc ne sua negligentia permitterent, ut in proximis Comitiis Spirensibus Religioni quidpiam probri inferretur, tam Moguntinum, Trevirensem, Leodiensem, Camera-
cen-

censem, Spirensem, Eysthetensem, Bambergensem, Herbipolensem, Passaviensem, Monasteriensem, & Salisburgensem Antistites, quam Ferdinandum Austriæ Archid., Ducesque Bavariæ, & Juliæ admonitos voluit litteris apud eumdem Annalistam legendis ad an. 1570. pag. 122, & seqq. Pro Religione quoque Coloniæ, Herbipoli, Magdeburgi, in Austria, & Bavaria retinenda, tuendaque litteris sedulo laborare non desiit ad Consules, & Doctores Colonienses, ad Canonicos Hildesienses, ad Episcopum, & Capitulum Herbipolense, ad Carolum Austriæ Archid., & ad Albertum Ducem Bavariæ, quas Laderchius recenset ad an. 1570. pag. 129, & seqq., & 1571. pag. 306.

Neque profecto stetit per ipsum, quo minus in pristinum in deterius quotidie vergens Religio decus restitueretur: nam Episcopos, qui Comitiis Petricoviensibus interfuturi erant, ac signatim Jacobum Gnesnensem, Philippum Cracoviensem, Petrum Miscovium Plocensis Coadjutorem, ac Stanislaum Hosium Varmiensem (cujus zelo cumulatissima adversus Confessionistas, Tritheistas, & Anabaptistas epistola 78. ad Jacobum Uchanskium Gnesn. Antistitem lectu digna) votis sollicitasse, ne quidquam orthodoxæ fidei minus condecens moliri paterentur, apud Laderchium legitur ad an. 1566. pag. 194, & seqq. Quod ei plane tantis pro votis successit: siquidem Regis, Senatusque edicto hæretici e Poloniæ finibus ad unum omnes facessere jussi sunt. Quo perinde in fidei studio confirmare sategit Dialinium Palatinum Columiensem ibid. pag. 210, Sigismundum Regem, misso etiam Nuntio Julio Rogerio an. 1567. pag. 440, & seq., Stanislaum Carncovium Episcopum Uladislav., e Diœcesi procul expelli Fricium hæreti cum jubens; ac vicissim de Chiovensi Episcopo hæresi infecto loco abigendo cum Rege agens an. 1568. pag. 112, & seqq. Prope institit, & anxie præmonere Episcopos ad Lublinensia Comitia profecturos, Philippum Cracov., Valentinum Presmiliensem, Adamum Posnaniensem, Jacobum Gnesn., Hosium Varmien., Sigismundum Regem, Albertum Laski Palatinum Syradiensem, Regnique Præsules alios, ac Proceres, ne ab officio defendendæ fidei se dimoveri unquam sinerent, quod eis magno cederet dedecori, apud Gabutium lib 3. cap. 2, & Laderchium

ad annos 1569 pag. 290, & 310, 1570. pag 157, ac 1571. pag. 333, & seqq. Ex quo perinde disces quatenus in Hungaria adversus hæreticos Christianæ res curandæ, ac procurandæ Antonio Agriæ, Paulo Nitriæ, & Georgio Zagabriæ Episcopis demandatæ fuerint, & commendatæ ad an. 1569. pag. 287, & seqq. At enim moestioribus oculis metiebatur tot mala, quibus Anglicanam Ecclesiam affligi non ignorabat. Quid enim non factum, quid non quotidie novi fieri in Religionis dedecus, ac detrimentum tam illustri olim in Regno conspiciebat? Qui proinde fortissima in arce positus, nihil postquam apud Elizabetham Reginam monitis, mandatis, minisque profecit, ac promovit, in eam severa animadvertit sententia. Neque me quidem fugit, quid hinc optimum in Pontificem Anglo-Calvinistæ oblatrent: at enim negent, si pudorem exuere prorsus omnem, jam tum in Anglia Religionis res ita inclinasse, ut *impie cogitare ea demum sola, & vera esset libertas*, veluti postea e Britannia ab amico sibi nuntiatum commemorat Cl. Muratorius in præfat. libri de Paradiso adversus Burnetum: cujusmodi insanæ adversus libertatis propugnatores quibus nam aliis, quæso, armis pugnandum manebat Pontifici, quam ferro, quam flamma? Ad hæc autem in Scotia labentem relevare Religionem conatu omni contendit, opera adscita Maximiliani Imper., Philippi Hispan. Regis, & Caroli Regis Francor., Nuntio misso Vincentio Lauræo Montisregalis Episcopo, ac Edmundo Hajo Soc. J. strenuo viro, animoque confortata Maria Regina, in quam effusa a Bucchanano, & Thuano impia maledicta post Turnerum in ejus vindic., & Conæum in ejusdem vita, egregie retudit Laderchius ad an. 1566. pag. 213, legendus etiam, si libet, pag. 163, & seq., 225, & seqq., ac 1567. pag. 393, & seq. Conversa in Gallias cura, quanta S. Pius V. animi contentione cum Calvinianæ excindendæ hæresi, tum Catholicæ tuendæ rei incubuerit, docent Varillas hist. Caroli IX. tom. 2. pag. 102, Gabutius lib. 2. cap 4, & seq., ac Laderchius ad an. 1566. pag. 254, & seqq., 1567. pag. 391, & seqq., ac 1569. pag 221, & seqq., usque ad pag. 267; documentoque sunt egregio cum legationes inpositæ Michaeli Turriano Cenetensi Episcopo, Carolo Cardinali Borbonio, Georgio

gio Card. Armeniaco &c., tum litteræ repetitæ ad Carolum Francor. Regem, ad Catharinam Reginam, ad Carolum Ducem Lotharingiæ, ad Senatum Dolanum, ad Canonicos Bisuntinos, ad Cardinalem Lotharingium, ad Duces Andegavensem, & Nivernensem, ad Regni Optimates, ad Comitem de Tavanes, ad Jacobum Episcopum Vasonensem, ad Felicianum Archiepiscopum, Consules, ac Cives Avenionenses, ad Canonicos Valentinos &c. Præter eos sex, quos confirmata Pii IV. sententia, gradu Episcopali dejecit, Præsules alios Calviniana pariter labe suspectos, laborantesque a Pontifice in jus vocatos, ac in his Franciscum d'Avancon Gratianopolitanum, ad quem datas ideo litteras, junctis illis, quas ad Michaelem Turrianum dedit, refert Laderchius ad an. 1566. pag. 254, & 263, indicare videtur Petrus Frizonius Gall. Purpur. pag. 591. Tum in Calvini Synagogistam Muretetum in Diœcesi Bisuntina hæreses disseminantem, tum in Sabaterium, & Cortesonum in Venasyno Comitatu fidei bellum inferentes severe animadverti jussit. De studio denique, quo Hispanias puras ab hæresi custodiri diligenter curavit, confer Gabutium lib. 3. cap. 4, litterasque ad Christophorum Palentinum Episcop. apud Laderchium ad an. 1566. pag. 287: neque enim singillatim omnia persequi vacat, ac præstat.

Quanta tamen conservandæ, tuendæque in Belgio labescenti Religioni sollicitudine S. Pius V. allaboraverit, prætermitti nequaquam potest. Principio ad Religionem ibidem adaugendam ab ipso omnium primo Numismata, vulgo *Medaglie*, consecrata fuisse, eademque gestantibus Indulgentias concessas auctor est Gabutius lib. 6. cap. 2. Propius vero demandata provincia Julio Pavesino Archiep. Surrentino, datisque imperiis ad Margaritam Austriacam, ad Nobiles Belgas, ad Ecclesiarum Præsules, & ad Philippum Hispan. Regem, de quibus Laderchius ad an. 1566. pag. 279, & seqq., officii admonuit, quo Religionis securitati invigilare, studereque oporteret. Itaque effectum, ut Johannes Clericus turbarum incentor, ac ut Confessionem Augustanam consectari Belgis liceret, audacter insistens Maximiliani a Bergis Archiep. Cameracensis, ac Magistratus sententia capitis condemnaretur, velut enarrat Michael Isselet in hist. sui tempor. apud Lader-

derchium ad an. 1566. pag. 286. Potissimæ tamen operæ pretium fecit Provinciam a Michaelis Baji, & Johannis Hasselii erroribus expurgandi: quos proinde configendos duxit Constitutione an. 1567. Kal. Octob. edita *Ex omnibus*, confirmata subinde a Gregorio XIII, insertaque Constitutioni 284. Urbani VIII. *In eminenti*. Baji porro opera postea fictis typis Coloniensibus, sed revera in Hollandia, ubi e Gallia transfuga delitescebat, Petri Coddæi pseudo-Episcopi Sebasteni contubernalis, anno 1696. in lucem proferre non dubitavit Gabriel Gerberonius. Quem sane prostitutum Jansenistam, profligatæque verecondiæ hominem illud quammaxime prodit, quod ibidem productis Rom. Pontificum Bullis, Academiarum Parisiensis, Salmanticensis, & Complutensis gravissimis Censuris an. 1560, & 1567. adornatis, Synodi Mechlinensis decreto an. 1570. edito, & Cardinalis Granvellani epistola ad Maximilianum Morillonum Vicarium suum, quibus omnibus Baji, & Hasselii doctrina atro carbone suggillatur, eam tamen vindicare non est veritus: quod retulisse, abunde refutasse est. Huc facit, quod de Francisco Cellaria in finibus Rhetorum hæreses spargente comprehendi, severeque puniri jusso a Pio V, errores tamen ejuranti parcita ignis pœna, refert Gabutius lib. 3. cap. 12. Dignas quoque pro erroribus, quibus opusculum præsertim sub hoc titulo *Actio in Pontifices Romanos, & eorum Asseclas* insperserat, ac in vulgus sparserat, ab Aonio Palleario patria Verulano, ac Mediolani linguæ Græcæ, Latinæque magistro repetiit. Cæterum quæ de ignis supplicio Palleario consumpto ex fide sublesta Thuani lib. 49. legitur relatum in præfat. ad ejusdem Pallearii opera Amstelod. an. 1696. edita, non secus atque de Carnesecho, & Zoannetto eodem ignis supplicio interemptis a Thuano traditis, refellit Laderchius ad an. 1568. pag. 202, & seq., ubi pag. 25. ipsius præcipua quatuor errorum capita describit. Datis ad hæc litteris ad Principem Honoratum de Sabaudia Tendæ Comitem, Antonium Chiantam, & Innocentium Guinum, aliosque ab Episcopo Ventimiliensi indicandos comprehendi, eidemque Episcopo debitis plectendos pœnis tradi jussit apud præcit. Annalistam ad an. 1569. pag. 204. Paulo III, & Pio IV. fucum facere aliquando licuerat Petro Carnesecho, Jo: Val-

Valdesii, Aloysii Priuli, M. Antonii Flaminii discipulo, ac Petri Vermilii, Galeazii Caraccioli, Victoris Soranzii, Apollonii Merendæ, Pauli Vergerii, Lactantii Ragnonis, Balthassaris Alterii &c. familiari; non ita tamen S. Pii V. perspicacissimam fallere potuit fidem, quin infamis hæresis, cujus summa capita 34. numerat Laderchius ad an. 1567. pag. 327, justissimas dare pœnas compelleretur. Hinc, post Heideggerum, Thuani hist. lib. 39. hanc maxime ex Theodoro Beza, & Georgio Bucchanano, hæreticisque aliis consarcinantis falsis de Carnesecho narrationibus fidem detrahendam omnem eodem loci ostendit Laderchius. Nec satis mirari subit, cur Shelhornium Carnisechi elogium recensere non depuduerit Amœnit. litter. tom. 10. pag. 1198. Quamquam ego quidem non miror de Bruy mendaciis, quibus narrationem istam inspergit hist. Pontif. tom. 5. pag. 6, quippe qui pessima maledicendi prurigine affectus de Concilii etiam Tridentini decretis, præsertim adversus Protestantes editis, obloqui non destitit tom. 4. pag. 668, & seq. At his posthabitis, Romam in jus petitus a Senatu Veneto Guido Zoannetus, homo sicuti librorum Lutheri, Melanchtonis, Buceri, Oecolampadii, Brentii, Calvini, Hermanni, Bodi, Vandiani, Erasmi &c. lectioni deditissimus, ita Ragnonis, Carnesechi, Endimii Calandræ, Petri Martyris &c. consuetudine delectatus, Patavii an. 1566. comprehensus, ac Romæ hæresum 38. capitibus convictus, quum pravis se abdixisset erroribus, commutata capitis pœna, perpetuo carceri mancipatus est: de quo adeundus Laderchius ad an. 1566. pag. 97, & 1569. pag. 201, & seq. Denique ab Octavio Farnesio Parmæ, & Placentiæ Duce Johannem Galeazium Sanseverinum hæresibus a capite ad talos aspersum fidei Quæsitoribus tradi impetravit; atque a Philiberto Duce Sabaudiæ Johannem Thomam in carcerem jam conjectum ob hæreses debitis puniendum suppliciis petiit apud Laderchium ad an. 1570. pag. 88, & seq.

Jam vero cum temporis angustia, tum tractationis amplitudine valdequam urgeor brevitate uti, utque dicendi modum aliquando faciam, ex innumeris, quæ de sequioris ætatis praeclare in hanc rem a Romanis Pontificibus impensis operibus dicenda superfluerent, pleraque quædam præterire, quædam vero pauca

ca in cumulum indigeste conferre. Itaque Gregorius XIII. insigni severitatis exemplo, quo ceteros intra recti, justique tramitem retineret, Gebhardum Truschesium Coloniensem Antistitem ad Calvini errores delapsum Sacerdotio exspoliavit. Religioni in Germania, Gallia, & Anglia reparandæ cura diligenti, ac Pontifice digna incubuit, de qua Famianus Strada de bello Belg. decad. 1. lib. 9, Spondanus ad an. 1580. n. 20, ac etiam Gregorius Læti in hist. Elizab. ad an. 1579. A Sixto V. severa, justaque, ut ut contra obloquatur Mezeræus epitom. Chron. tom. 5. pag. 335, & 383, ac seq., censura Henricum Navarræum, ejusque Patruelem homonymum Condæum Principem a noxa Religioni inferenda absterruit, & Henricum III. Franc. Regem ad bonam redintegravit frugem. Consulesis P. Casimirum Tempesti in vita Sixti V. tom. 1. lib. 10. Integrato quoque anathemate, de quo Pelletierius vit. Sixti lib. 8, Elizabetham prætensam Angliae Reginam cum ob sævam in Catholicos motam persequutionem, tum ob iniquam Mariæ Stuartæ inlatam necem, tam Civilibus rebus, quam christianis Sacris abstinuit. Hanc porro virtute mactam Scotiæ Reginam ex odio catholicæ fidei capite fuisse condemnatam opinatur recte Benedictus XIV. de Beatif., & Canoniz. lib. 3. cap. 13. n. 10. Quam opinionem, præter ea, quæ suppeditant, documenta Cornæus in ejus vita, Robertus Turnerus de Maria innocente a cæde Darlejana, Belleforestus de ejusdem innocentia, Famianus Strada de vita, & morte Mariæ, aliique inter 16. Scriptores de vita, & rebus Mariæ Stuartæ recensiti a Samuele Jebb Volum. 2. edit. Lond. 1725; quibus jungendi Spondanus ad annos 1567, 1570, & 1587, scriptorque Anonymus de Mariæ Stuartæ supplicio, & morte pro fide catholica edit. Colon. 1587, præter hæc, inquam, ejusdem Reginæ confirmat epistola die 23. Novemb. 1586. ad Sixtum V. exarata, catholicæ fidei zelo, obedientiaque erga Apostolicam Sedem refertissima, qua vicissitudines suas, captivitatem, ærumnas, suam demum ad mortem pro catholica fide condemnationem, ardensque de Angliæ conversione desiderium exponit. Quam arcte Gregorio XIV. infixa cordi fuerit integræ in Gallia catholicæ Religionis custodiendæ, & ab adversis Navarræi Regis conatibus defendendæ sollicitudo, ostenditur

ditur a Spondano ad an. 1591. n. 4. Clementem VIII. quoque arcte tenuit observantia eorum, quæ adversus hæreses a Prædecessoribus suis fuerant optime constituta. Gallos ideo Episcopos acriter objurgavit, quod Henrico IV. absolutionis impartiri beneficium non abstinuissent, ad unum id Pontificem spectare affirmans, relapsum Regem pristino juri cum Politico, tum Christiano idoneum reddere: quem perinde fidem orthodoxam professum, ritu solemni, de quo Spondanus ad an. 1597. n. 9, & seq., Perefixus hist. Henrici IV. pag. 212, & Thuanus tom. 5. lib. 113. §.21. pag. 519, & seq., per Legatos suos Censuris solvit, ac Regno, Communionique restituit. Ad hæc litteris datis, missoque Hieronymo Dandino Soc. J. Maronitis auctorem se dedit, ut quorumdam errorum, quibus fama deferente gentem laborare perceperat, sincera fidei expositione suspicionem e vestigio omnem eluerent; quod pro voto perfectum est: nam Synodo an. 1596. habita sub Sergio Petro Patriarcha, cujus acta ex Dandini libro de Missionibus Apostolicis descripta in suum Concil. Suppl. tom. 5. pag. 1213, & seqq. transtulit Mansius, tredecim erroribus sibi imputatis totidem opposuere fidei capita, paullo post etiam instaurata a Josepho Petro altero Patriarcha, Synodi petita a Pontifice confirmatione. Sed & de Malabarica Ecclesia Nestoriana hæresi conspurcata valde sollicitus, eamdem expurgandi spartam Menessio Goensi Archiepiscopo imposuit; qui ut Pontificis votis faceret satis, Damperii an. 1599. habita Synodo, a Nestorianis abductam erroribus gentem ad Christiana Sacra Romana in Ecclesia frequentata transduxit. Synodi porro hujusce acta, nec integra, Lusitanice primum ab Antonio de Govvea an. 1606. Conimb. evulgata, quorum etiam vestigium indicant Labbæus, & Harduinus ex Possevino tom. 10. pag. 1929, Latine postmodum edidit Romæ an. 1745, egregiis illustravit notis, eruditisque adauxit dissertationibus Jo: Facundus Raulin Augustin., ex quo demum eadem descripsit Mansius Suppl. tom. 6. pag. 3, & seqq.

Invalescentes in America hæreticos, ac inter alios hunc in vulgus disseminantes errorem: Statum universæ Ecclesiæ brevi abrogandum fore, ac Clericorum auferendum cœlibatum, confirmato ad hoc Concilio Limæ in Peruvia celebrato an. 1583, cohi-

bendos, prohibendosque curavit Paulus V, uti refert Gualterus in Chron. Sæcul. 16. apud Berninum hist. hæref. ejusdem Sæculi cap. 10. Flagrantissimum Gregorii XV. zelum afflictissimæ Catholicæ in Galliæ res, susque deque a Calvinistis perversæ, non adeo occuparunt, absorpseruntque, quin incolumi in Italia tuendæ fidei Constitutione 28. strenue, seduloque incubuerit. Egregia P. Josephi Parisien. Capp. opera Richerium ad revocanda, quæ pessime scripserat de potest. Eccles., & polit. adegit Urbanus VIII, qua de re Guido Patinus, & Claudius Morisotus par. 2. in epist. 9. ad Curetum Canon. Lingon. Ingenti perfusus gaudio Montacutium nobilem Anglum hæresi se abdicantem, obedientiamque deinceps omnem despondentem excepit: quo de facto Ephemerides Sapient. 9. Maji 1639. Ut erat vero integritatis fidei studiosissimus, Jansenii librum biennio ab ejus obitu, qui contigit an. 1638. die 6. Maji, in lucem eductum idest an. 1640, velut hæresses Baji a S. Pio V., & Gregorio XIII. prædamnatas instaurantem, Const. *In eminenti* an. 1641. confixit: quam postea vulgari præcepit Innocentius X. litteris inscriptis ad Mechlinensem, Cameracensem, Argentinensem, septemque alios Belgii Antistites, ad Guillelmum Leopoldum Archid. Austriæ, ad Belgii Præsidem, ad Doctores Sorbonicos, & ad Willelmum de Angelis Theologum Lovan. At enim pro justa, quam ex pestilentissimo libro indignationem ebiberat, idem Innocentius districto gladio, editaque an. 1653. Constit. *Cum occasione* quinque ex præfato libro decerptas propositiones diserte proscripsit, pari subinde censura perstringens Barchosii librum de Magnitud. Rom. Eccles., quo S. Petro potestate S. Paulum coæquare instituerat. Ad omnem amputandam deinde sive audendi ansam, sive fallendi fraudem, Alexander VII. duabus editis Constitutionibus an. 1656. *Ad Sanctam B. Petri Sedem*, & an. 1664. *Regiminis Apostolici*, præfatas quinque propositiones in sensu obvio damnatas intelligi oportere definivit, fideique formulam præscripsit, juxta quam prava illa dogmata exsecrari quisque deberet. Incredibile dictu, quas, & quantas hanc in utramque Constitutionem querelas, blasphemiasque effuderint Leydecherus in hist. Jansen., Anonymus de Statu Sedis Apostol. tom. 1. pag. 111, Quesnellus in pace Clementis IX. pag. 116,
Du-

Duguetus in epist. die 25. Jul. 1724. ad Episcopum Monspelien, Auctor Catechismi hist., & dogm. tom. 1. sect. 2. par. 1. art. 4. pag. 297, Jansenistæque longe plures alii, quibus tamen omnibus durissimum jampridem os obstruxere doctissimi de schola Theologi, quos percensere supersedeo, unum indicans P. Josephum Sanfelicium Soc. J. adeundum in prolusione ad Jansenianam doctrinam ex Thomisticæ Theologiæ præceptis, atque institutis damnatam. Christinam Sueciæ Reginam, florentibus annis abdicato Regno, rejectaque Bruxellis hæresi, atque Romam, velut in Religionis domicilio tutissime demoraturam, de qua maledicere, tam falso, quam inique totum id animi levitati, ingenioque versatili, quo alioqui sibi haud satis de Religione constiterit, tribuens, non est veritus Brujus tom. 5. pag. 342, & seq., adventantem benigne recipere officio idem Pontifex habuit. Qui pari humanitatis blanditie Isaacum Pereyrum simul Calvini partes, simul librum de Præadamitis ab se paullo ante elucubratum ejurantem, fideique professionem emittentem, venia facta, complexus est, & in Ecclesiæ communionem an. 1657. admisit. Præadamitarum hunc porro parentem, qui postea in epistola ad Philotimam suæ palinodiæ motiva plana reddidit, confutarunt Jo: Conradus Danhaverus libro edito sub hac epigraphe: *Præadamita Utis*, Eusebius Romanus (is est Philippus Priorius) in animadv. ad lib. Præadam., Natalis Alex. hist. vet. Test. tom. 1. dissert. 3. art. 1, aliique apud Niceronium Monum. tom. 12, & 20. Vicissim Franciscum Borrium brevi alteram fidem promulgandam, Ecclesiam alteram fundandam, & alterum Christum adfuturum spargentem, spondentemque ignominia, probroque affecit: quem postea Clementis IX. jussu Viennæ captum, ad ejurandos errores compulit tandem Clemens X. Jam vero Clementi IX. tam sincero Religionis studio jure vertitur, quod Formulario Alexandrino integrum suum manere robur jusserit, quam quod agendi quadam prudentiæ, oeconomiæque plena ratione, ad Gallicanæ Ecclesiæ undeviginti Episcoporum preces inflexus, quatuor refractariis Episcopis, idest Pavillon Electensi, Caulet Apamiensi, Choart de Buzanvel Bellovacensi, & Arnaldo Andegavensi, quibus ob denegatum obsequium Decessor suus jus, diemque subiratus in-

dixerat, Apostolicæ Sedis gratiam restituerit. Quid igitur caussæ fuit, cur de violata a Clemente IX. Formularii Alexandrini fide, remissoque cum Jansenistis rigoris jure jactabundi sibi adeo plauderent Auctores Catechismi hist. dogm. pag. 350, & Status Sedis Apost. tom. 1. pag. 145, & seq., Varet in relat. negotii istius, Quesnellus in pace Clementis IX, & Colbert Monspel. Episcop. in Pastor. instruct. super Formulario an. 1724, quasi nempe is a Prædecessorum judicio circa Jansenii caussam deflexerit? Nisi quia præposterum ingenium suum fecerant rebus ipsis luce fulgentioribus offundere tenebras, aliorsumque rectissima quæquæ intorquere.

In verbo quoque suo splendidissime mentitur Heideggerus hist. Pontif. par. 2. pag. 297, & seqq., dum V. Innocentium XI, quem multo alio nomine alioqui celebrat, non secus atque ipsius a laudibus abstinere neque sibi fas duxit Nodot in epist. 2. relat. de Curia Rom. pag. 169, erga Jansenistas affectu paullulum inflexum arguit ideo, quod humanitatis redundantes litteras dederit ad Arnaldum, & ad Gratianopolitanum Antistitem eadem aspersum labe. Qui enim tam de Religionis puritate gentium ubique retinenda se dedit sollicitum, quique Jacobo II. Romanæ avitæ Religionis in Angliam reducendæ, quocumque cum rerum dispendio, ac Ludovico XIV. Calvinistarum phalanges procul e Gallia profligandi, nec ingenti parcito belli apparatu, acutissimos adjicere stimulos non destitit, puta, si ab uno, vel altero sublestissimæ fidei homine fieri sibi fucum pati voluerit, aut potuerit? At enim commenta sunt hæc, & calumniæ, (quarum perinde simillimas a Refractariis quibusdam, suam ad Episcopos Belgii epistolam die *6*. Febr. *1694*. exaratam perverse interpretantibus, impudenter afflatas doluit quammaxime Innocentius XII. altera in epistola die 24. Novemb. *1696*. ad eosdem Belgii Antistites apud Harduinum tom. 11. pag. 158.) quibus dispungendis operam ludere mihi religio est, ne otio abuti meo, & alieno videar. Illud mea interest magis heic non tacere, quod ejus haud parvam vergit in laudem, ab Innocentio XI. an. *1687*. Constit. *191*. *Cælestis Pastor* Quietistarum turpes errores a Michaele Molinos invectos, sive nefandissimas instauratas Sectas Intelligen-

tium,

tium, & Illuminatorum, in iisque redivivos veteres quam dogmatibus, tam moribus dehonestissimos Gnosticos, & Turlupinos, ignominioso fuisse stigmate inustos. Qui ei postea successit, Alexander VIII, dum adhuc Brixiensem administraret Ecclesiam, Pelaginos quoque, novam Quietistarum propaginem, extirpare, actutumque extinguere sategit. Bene perinde, optimeque se habuit, quod eosdem Quietistarum errores, sæpius excisos, sæpiusque reviviscentes, ac non multo post in libro D. Francisci de Salignac la Mothe - Fenelon Archiep.Camerac. Gallice inscripto *Explications des Maximes des Saints* n. 23. recoctos, Bossuetio deferente, Gallisque sollicitantibus Episcopis, Innocentius XII. Decreto *Cum alias* an. 1699. die 12. Mart. edito condemnavit. Quo ego loci parvi admodum pendo Isaaci Larrey querelas in hist. Ludovici XIV. tom. 7. pag. 136, & seqq., quibus imbecillitatis, ignaviæque, proprii velut juris, decorisque oblitæ, Gallicanos coarguit Episcopos, ideo quia uni Pontifici caussam hancce, quæ per ipsos fuisset finienda, definiendam integram detulerint, ac permiserint. Ecquis enim æqui, justique æstimator ex hactenus dictorum hoc §. serie satis non percipit, quam supino in errore Sycophanta hic obversetur, dum Pontifici adimit, totum Episcopis tradit judicium de re, circa quam contra ipsum tota retro pugnat Antiquitas. Cæteroquin etiam Pontificium hoc judicium tanto in pretio habuit Illustriss. Antistes damnati libri auctor, ut præclaro obedientiæ, humilitatisque exemplo, Pastorali mandato eodem anno edito librum suum legi, aut retineri prohibuerit, seque integre ex animo, submississime, ullaque absque restrictione, Pontificio adquiescere judicio professus sit. Ut erat etiam avitæ Religionis retinentissimus Clemens XI, ejusque rationes in Gallia sustinendi cupidissimus an. 1703. die 12. Februar. decreto edito celebrem Conscientiæ Casum atro carbone notavit. Anno 1705. die 16. Julii Constit. *Vineam Domini* edita illudendi Constitutionibus Innocentii X, & Alexandri VII. ansam Jansenistis omnem eripuit. Die 27. Mart. 1708. Portum Realem de Campis, locum Jansenistarum coitionibus infamem, decreto altero abolevit. Eodem anno die 13. Jul. libro Reflexionum Quesnelli infamiæ dicam inflixit. Brevi duplici die 18. Jan. 1710. Tractatum de origi-

ne

ne Regaliæ ab Andoul adornatum, & Pastoralem Instructionem ab Episcopo S. Pontii adversus Constit. *Vineam Domini* editam nigro confixit theta. Lyræ meræ, & gerræ sunt autem, quas hoc frustra loco fundit Larrejus tom. 9. hist. Ludovici XIV. pag. 377. Parisiensis Curiæ laudibus celebrans zelum quam præposterum, tam præfractum, quo Pontificium utrumque Breve obliterandi licentiam sibi arrogavit. Quis enim frugi hujusce genus moretur homines ingenio tam facili præditos ad propriæ facultatis prælicenter, æquitatis quinimo prætergrediendos fines, quam prurigine in Pontificiam irrumpendi potestatem affectos? Post hæc celeberrima Constit. *Unigenitus* die 8. Septemb. 1713. ex Quesnelli libris decerptas 101. propositiones justissima proscripsit censura, intercepta cuicumque prohibitos hosce libros defendendi, ac legendi facultate. Pietate denique sua, & dexteritate idem Pontifex tenuit, ut par nobile Principum, Antonius Ulricus Dux Brunsvicensis, & Fridericus Augustus Saxoniæ Elector, disruptis tandem, ut Superis placuit, Lutheri laqueis, ad Sacra nostra transirent. Violatæ religionis Apostolicæ Sedis dignitati, auctoritatique debitæ vindex acerrimus Innocentius XIII. septem Galliarum Episcoporum Francisci Caillebot de la Sale Tornacensis, Jo: Baptistæ de Verthamont Apamiensis, Johannis Soanen Senecensis, Caroli Joachimi Colbert de Croissi Monspeliensis, Petri Langlet Boloniensis, Caroli de Caylus Antisiodorensis, & Michaelis Cassagnet de Tilladet Matisconensis Epistolæ ad injuriam Constitutioni *Unigenitus* conflandam instructæ ignominiæ stigma die 24. Mart. 1722. inussit. Qua perinde infamiæ nota Consultationem 50. Advocatorum Curiæ Paris. contra jus dictum in Concilio Ebredunensi an. 1727. adversus Johannem Soanen Episcopum Senecensem affecit die 9. Jun. 1728. Benedictus XIII. Quibus omnibus haud impar zelo irrogatas Apostolicæ Sedi ulciscendi injurias, indeque effusa in tuto collocandi Oracula, Benedictus XIV. complures spiritu haud absimili schismatis, hæresisque imbutos libros obelo denotatos igni delendos addixit, devovitque: inter quos libros duos Gallice inscriptos *Lettres avec ces mots Latins*: *Ne repugnate vestro bono* &c. Lond. 1750; alterum quoque sub hac ephigraphe: *La voix du Sage, & du Peuple* Amstelod.
co-

eodem anno Const. 37.*Cum sicut* die 25.Jan 1751. Bullar. tom.3. pag. 311; libros item alios, quorum uni titulus hic: *Apologie des tous les jugemens rendus par les Tribunaux Seculiers en France contre le Schisme* &c. 1752. Const. 7. *Militantis Ecclesiæ* die 20. Novemb. 1752; alter vero a Patre de la Borde Orator. adornatus hanc præfert inscriptionem: *Principes sur l' essence, la distinction, e les limites des deux Puissances Spirituelle, e Temporelle*, Const. 44. *Ad assiduas* die 4. Mart. 1755. tom 4. pag. 39, & 266. Post hæc autem, quorum adhuc plurima dabo paullo infra Art. seq., quo loci dicere accingar de libris, ac propositionibus frequentissime a Romanis Pontificibus damnatis, quis adhuc dubitet indeficientis fidei privilegio, supremaque potestate Romanum perfrui, defungique Pontificem, cujus ad partes attinet de cunctis a fide deviis irrefragabile ferre judicium, quo in proferendo nullus Pontificum unquam latum vel unguem a veritate deflexit, prolatoque ita omnes adquiescere oportet, ut nemo unquam impune, ingentique absque piaculo ab eo desciverit? Dubitet, per me licebit, Judæus Apella, dubitet insanus Heterodoxus, non dubitem ego, nec mecum dubitaverit, quisquis Catholico vere censeri nomine velit, & delectetur.

Nihilotamen minus obstrepere hactenus dictis non cessant, objicereque adversæ opinionis patroni, ac Bossuetius præsertim Defens. declar. lib. 14. cap. 1, sola Ecclesiarum, sive Episcoporum unanimi consensione fidei dogmata loco stabiliri tute suo, insurgentesque per loca hæreses procul abigi: sive interea consensus istiusmodi tacitus sit, sive expressus verbis, aut scriptis, in Concilio, aut extra Concilium, juxta auream S. Augustini regulam in epist. 55, olim 119. cap. 19: *Ecclesia Dei ea, quæ sunt contra fidem, vel bonam vitam non approbat, nec tacet, nec facit.* Et certe sicuti sine Conciliis, ita sine speciali Rom. Pontificis definitione complures olim hæreses fuisse damnatas, solo nempe Episcoporum consensu aut tacito, aut expresso, ex sola Eusebii lectione abunde liquet. Ita namque lib. 3. hist. Eccl. cap. 26, & seqq. Menandrum, Ebionem, Cerinthum, & Nicolaum; lib. 4. capp. 7, 11, 29, & seq. Saturninum, Basilidem, Carpocratem, Valentinum, Cerdonem, Marcum, Tatianum, & Bardesanum; & lib. 5.

& lib. 5. cap. 13, & seqq. Apellem, Potitum, Syrenum, Callistionem, Montanum, Theodotum, Themisium, Alexandrum, harumque simillimas pestes alias ab Ecclesia projectas tradit, quin peculiare, aut a Concilio aliquo, aut a Pontifice latum adversus hæreses illas decretum depromat. Concilia etenim, quæ primitus comprimendis, præfocandisque hæreticis habita fuerint, ea sunt, quæ contra Montanistas, sive Cataphrygas coacta ex Apollinari Hierapolitano idem Eusebius lib. 5. capp. 16, & 19. memorat: nam id ante temporis in more positum erat, quod perinde integrum mansit, ut si qua in Ecclesia suborta hæresis fuisset, eam protinus Episcopus Diœcesanus pro officii parte primus configeret, ac deinde Encyclicis feriendam, fugiendamque ceteris denunciaret Ecclesiis. Cujus rei documento sunt litteræ S. Serapionis Episcopi Antiocheni de Cataphrygum hæresi apud Eusebium lib. 5. cap. 19, & S. Alexandri Episcopi Alexandrini de hæresi Arii apud Theodoretum lib. 1. hist. Eccl. capp. 2, & 3. Unius vero Pontificis Romani peremptoria sententia hæreses neutiquam proscribi duo docent. 1, Quod etiam post solemniter latam a Pontifice M. sententiam, adhuc tamen de hæresibus, ac de hæreticis quæstio frequens in Conciliis, qua Generalibus, qua Provincialibus fuerit instituta. 2, Quod antequam a Pontifice ejusmodi in hæreticos sententia e Cathedra proferretur, sæpissime ab Episcopis, in Conciliis præsertim, fuerint prædamnati. Quibus palam fit, id juris commune, propriumque Episcoporum constantissime esse; quo fit proinde, ut nonnisi eorumdem omnium consensu, cui pariter seu antecedat, seu accedat Pontificis M. assensio, fidei decreta invictum firmitatis robur accipiant.

Age vero, objectum hoc utrumque factis, exemplisque hisce ferme confirmare, ac persuadere Adversarii conantur, ac primum quidem congestis hoc prope modo ex historia Ecclesiastica monumentis. Quartadecimanos etsi a S. Victore damnatos, iterato tamen judicio condemnatos fuisse in Conciliis Cæsareensi apud V. Bedam de Æquin. Vern., & Bucherium de doctrin. temp. pag. 469, Lugdunensi, Pontico, Osroeno, & Corinthiaco apud Eusebium lib. 5. cap. 23, & seq., & Synodicum tom. 11. Bibl. Græcæ Fabricii pag. 189, & seq. adparet. Quamquam a S. Eleuthero Cataphry-

phrygibus Ecclesiæ aditus fuisset interdictus, non offecit id tamen, quo minus a ferendo in ipsos novo damnationis judicio Phrygiæ, Galatiæ, & Ciliciæ Episcopi in Conciliis Iconiensi, & Synnadensi (anno non utique 258, ut Baronio, & Binio, nec 256. ut Labbæo, nec 235, ut Harduino, & Fabricio visum est, sed anno 215, uti verius Vallesius, Pagius, Cavæus, & Cacciari existimant) haud abstinerent apud Firmilianum in epist. ad S. Cyprianum inter Cyprian. 75. Novatianum anno 251. ex Ecclesia S. Cornelius ejecerat: at in Nebulonem istum anathematis tela instauranda non dubitarunt Synodi Carthaginensis sub S. Cypriano an. 252. epist. 55. ad S. Cornel., & Antiochena sub S. Demetriano anno 253. apud Eusebium lib. 6. cap. 35. vers. Rufl. Sabellium sive a S. Victore, juxta Synodicum, sive a S. Sixto II, juxta Baluzium, prædamnatum, in Synodo Alexandrina anno 258. a S. Dionysio abdicatum refert Auctor Synodici apud Fabricium pag. 192. Donatistas etsi, Cæciliano absoluto, condemnasset S. Melchiades, caussæ tamen examen in Synodo Arelatensi seq. anno instauratum est. S. Silvestri vicibus probabilissime indutus Osius Cordubensis tametsi damnationis jam telum in Arium intorsisset in Synodo Alexandrina an. 321, nihilominus iterato hæreticum hominem confodere fulmine Nicæno Concilio religioni, officioque fuit. In Concilio Romano an. 349, velut ex S. Hilarii fragm. pag. 25, & 27. augurari fas est, a Liberio Christianis interdictus Sacris Photinus, secundo in Concilio Sirmiensi eodem anno, in Mediolanensi an. 355, in alteroque Sirmiensi an. 357, de quibus S. Hilarius de Synod., & in fragm., S. Athanasius de Synodis pag. 900, Socrates lib. 2. capp. 29, & 30, & Sozomenus lib. 4 cap. 6, post quos Pappus in Synodico cap. 50, Petavius in Not. ad S. Epiphanium pag. 307, & seq., ac in dissert. de Photino apud Labbæum tom. 2. pag. 729, Sirmondus in Diatriba tom. 4. oper., & Petrus de Marca in dissert. 10. ad calcem oper. de Concord. Ab eodem Liberio, subindeque a S. Damaso in Pneumatomachis fuerat prædamnatus error Spiritui S. Divinitatem abjudicans: qui perinde in Synodo Illyriciana profligatus est apud Harduinum tom. 1. pag. 794, nec non in Constantinopolitana I. an. 381. Joviniano in Romana Synodo an. 390. ignominiæ notam inusserat

S. Siricius: sed ille eodem hæresis nomine subinde habitus est in Synodo Mediolanensi a S. Ambrosio tom. 2. ipsius oper. edit. PP. Bened. pag. 963. Postquam a S. Innocentio I. Pelagiana hæresis, perindeque a S. Zosimo fuisset proscripta, eadem nihilosecius de caussa multoties convenire in Concilia Episcopis officio, religionique cessit, ut in Hierosolymitanum an. 416, ut in Carthaginense an 417, ut in Verolamiense an. 446, aut verius 429, de quo V. Beda hist. Angl. lib. 1. cap. 17, S. Prosper in Chron. ad an. 426, & Constantinus in vita S. Germani Antisiod. lib. 1. cap. 19, ut in Britannicum alterum an. 449, de quo V. Beda cap. 21, & Matthæus Westmonast. ad eumdem annum, & in alterum Britannicum an. 519, de quo Wilkinsius tom. 1. pag. 8, & ex ipso Mansius Suppl. tom. 1. pag. 403. Nestorius a S. Cælestino an. 430, & seq. de fide postulatus, indignusque habitus, qui tam illustrem in Ecclesia locum occuparet, in Synodo tamen Ephesina subinde iterato experiri judicio debuit. Justissimas S. Leonis M. jam Eutyches incurrerat iras, quin id tamen impedimento esset, quominus secunda damnationis sententia in Conciliis tam Constantinopolitanis an. 448, & 450, de quibus acta S. Abundii Comensis Episcopi apud Surium die 3. April., quam in Chalcedonensi an. seq. percelleretur. Quid autem quod S. Leonis epistolam ad Flavianum, in qua de Incarnationis Divino Mysterio prope divine edisseruerat, ab Episcopis cum Gallis in Synodo Arelatensi an. 451, uti suspicatur Sirmondus, tum Italis in Synodo Mediolanensi an. 452. S. Eusebio duce ad lancem expensa legitur? In Petrum Fullonem lata fuerat a S. Simplicio, confirmataque a S. Felice III. depositionis sententia: quam nihilosecius repetitam in Concilio Antiocheno an. 472, & Constantinopolitano an. 478. intueri licet apud Scriptorem gestorum de nomine Acacii tom. 4. edit. Labb. pag. 1079, & Liberatum Brev. cap. 18: quam in rem conferre etiam juvat Vallesium in dissert. de Petro Gnaphaeo ad calcem hist. Theod., & Evag. pag. 177, Sirmondum in Not. ad epist. 3 Alcimi Aviti, Tillemontium tom. 16. pag. 375, & 687, Du-Cangium, & Svicerum V. Τριάδγιον.

Innumera horum simillima documenta hæreticorum, quos post expertas Pontificum iras, experiri judicio apud Episcopos ite-

iterum oportuit, Ecclesiastica sequioris ætatis historia suppedita t. Enim vero Acacii caussa ventilata plus vice simplici fuerat a S. Felice III, Gelasio I, Anastasio II, Symmacho, & Hormisda; quin tamen caussæ defuerit, cur eadem postea ad incudem revocaretur in Synodis Illyriciana an. 516, Constantinopolitana anno 518, Hierosolymitana, & Tyria eodem anno apud Synodicum pag. 235. & seq. edit. Fabricii tom. 11. Bibl. Græcæ, & Act. 5. Synodi Constantinopolit. an. 536. sub Menna: in qua, non secus atque in Hierosolymitana eodem anno contra Acephalos, & Theopaschitas jampridem intorta a SS. Hormisda, & Agapeto damnationis sententia instaurata legitur apud Pappum in Synodico pag. 237, & Frontonem Ducæum pag. 751. Origenistis infamiæ dicam jamdiu conscripserant S. Anastasius I, & Vigilius: postmodum tamen contra eamdem pestem, erroresque, quos recoquebant, congregata leguntur Concilia tum Antiochenum an. 538, seu verius 542. sub Euphræmio Antiocheno, de quo Synodicon apud Fabricium cap. 116. pag. 237, tum Gazense in Palæstina an. 541, aut seq., de quo Liberatus cap. 23, & Cyrillus Scythop. in vita S. Sabæ, tum Constantinopolitanum an. 543. sub Menna, de quo idem Scriptor: quam in rem consulendi Garnerius in dissert. de Synodo V, & Mansius in dissert. de Synodis in Origenistas tom. 1. Suppl. pag. 425, & seqq. In Monothelitas etsi jam zelo exarsissent Severinus, de quo S. Maximus apud Sirmondum, Johannes IV, de quo Theophanes apud Goarium, & Theodorus, de quo prælaud. S. Maximus apud Combefisium tom. 2, & Anastasius apud Sirmondum tom. 3. oper. pag. 528, ac Biblioth. PP. Lugd. tom. 12. pag. 831, sua tamen summopere interesse existimarunt Episcopi qua Cyprii, qua Palæstini, qua Afri an. 643, & 646. indictis Synodis in illos pariter anathematis pœnas distringere, quibus perciti a suis procul exularent Provinciis. Quinimo quamvis sæpe districtas in Monothelitas mortis sententias sæpius calculo similiter confirmassent suo S. Martinus I, S. Vitalianus, Adeodatus, Donus, & S. Agatho, tot Pontificum adhuc tamen decreta suffragio comprobanda suo duxere Concilia Mediolanense an. 679, de quo Harduinus tom. 3. pag. 1051, & seqq., Hedtfeldense eodem anno, de quo V. Beda lib. 4. cap. 17, & Scriptor vitæ Theodori Cantuar.

Sæculo II. Bened. pag. 1036, ac denique Synodus VI, sive Constantinopolitana III. an. 680, & seq. Quoties, & a quot non Pontificibus S. Gregorio II, S. Gregorio III, S. Zachria, Stephano II, S. Paulo I, Stephano III, & Hadriano I. de superiori veluti loco anathematis fulmine percussi Iconoclastæ sunt, sacrisque decretus Imaginibus cultus? Postquae tamen Constantinopoli, non jam congregata Synodo contra SS. Iconum cultum, & contra tot Pontificum sententiam pugnatum dixerim, sed magis pro earumdem cultu, ac pro confirmanda eorumdem Pontificum sententia deliberatum scitur in Conciliis, ut neque dicam de Nicæno II, sive Generali VII, (de quo quæ scripsit in vita S. Platonis S. Theodorus Studites ad diem 4 April. in Act. Bolland. de pseudo-Synodo Iconomachorum perperam interpretata a Sirleto, & Baronio emendarunt Papebrochius, & Pagius ad an. 780. n. 3.) Hierosolymitano an. 750. sub Theodoro, de quo Pappus in Synodico cap. 140. pag. 248, & Antiocheno an. 781. sub Theodorito (non Theodoro, uti contra Baronium ex S. Ignatio in vita S. Tarasii ad diem 25. Febr., & Photio lib. de Synodis ostendit Boschius hist. Chronolog. Patriarch. Antioch. §. 71.) de quo Concilio S. Theodorus Studita lib. 2. epist. 294, & in Antirrhetico secundo pag. 124. apud Harduinum tom. 3. pag. 2060. De Constantinopolitano quoque an. 842. pro restituendo SS. Imaginum cultu consulitor Theophanes in Orat. de S. Nicephoro apud Henschenium ad diem 13. Martii, ac Synodicon cap. 147. pag. 253. Hadrianus I. equidem Felicem Urgelitanum ad se perductum an. 792. hæresis infamia notaverat, atque ad errores abdicandos adegerat: ejusdem tamen de caussa Francofordiense postea Concilium an. 794. indictum est, in quo una cum Elipando Toletano iterum Felix pessimo hæresis nomine perstrictus est. Quid etiam, quod eadem in caussa Carolus M. de sententia Romanum Pontificum rogare non satius habuit, sed interrogare similiter Italiæ, Galliæ, & Germaniæ Episcopos consultius duxit? Quem perinde in locum confer Capitulare Francoford. apud Baluzium tom. 1. Capitul. pag. 263. Sed & tertio damnatus a Leone III. idem Felix, quarto in Aquisgranensi Synodo an. 799. hæresim devovere compulsus est.

Atque quidem pari ad devexiorem usque ætatem procedendo

do gradu, ita hoc ipsum ingerere, exaggerareque objectionis caput pergunt, qui fieri potuit, ut sui velut obliti, ab se prolatas in hæreticos sententias toties in Synodis instaurari tot haud ægre ferrent Pontifices, nisi quia nec adeo se supra omnes, omnemque extra limitem efferrent, suumque præferrent omnium sensui, quin potestatis istiusmodi particulam non tam facerent propriam, quam cunctorum esse Episcoporum communem probe cognoscerent? Ratione hac itaque permotus S. Leo IX. in Berengarium ab se prædamnatum iterum animadverti a Conventu Brionensi, ac Synodo Parisiensi tulisse haud invite præsumi debet. Proscripserat secundo Sacramentarium hunc Victor II; sed non propterea ab ingeminanda in eum censura destitere Synodi Turonensis, & Andegavensis. Quasi vero neque satis Nicolai II. tertio in eum intorta sententia haberetur, ad huc Berengarium anathemate feriendum adgressæ sunt Synodi Rotomagensis an. 1063, & Pictaviensis an. 1075. Diris eumdem cunctis devoverat quarto, & quinto S. Gregorius VII. an. 1078, & seq., post quem nihilominus illum audire Synodus Burdegalensis an. 1080, fideique periculum facere non detrectavit, ac demum post ejus obitum hæresim hancce confodere Placentina Synodus an. 1095. non abstinuit. Quid ad hæc vero, quod absque Synodorum ope sententias ferre in hæreticos Pontificibus ipsis haud in more positum erat, quemadmodum, ut de ceteris ferme omnibus taceatur, factum cum Petrobrusianis a Callisto II, & cum Henricianis ab Innocentio II. legitur? Valdensibus, & Albigensibus jampridem absque Concilii opera anathema dixerat Alexander III; at enim illos damnationis iterata sententia percellere in Conciliis Turonensi an. 1163, Tolosano an. 1178, & Lateranensi an. 1179. idem Pontifex; in Veronensi an. 1184. Lucius III; & in Lateranensi an. 1215. Innocentius III, a quo pridem privatis scriptis profligata eadem pestis fuerat, religioni, officioque duxere. Quin hæc tamen prohiberent, quominus in Synodis Oxoniensi an. 1161, Lumbariensi an. 1176, Senonensi an. 1198, Parisiensi an. 1201, aliisque, de quibus dictum abunde paullo superius pag. 95, & seq., in profligatissimos illos Canonicæ integrarentur pœnæ: item in Tarraconensi an. 1242, Biterrensi an. 1246,

Al-

Albiensi an. 1253. &c. Beguardos, & Beguinas etsi sæpius infectati sint Honorius IV, Nicolaus IV, Bonifacius VIII, Clemens V, & Innocentius VI, hasce tamen ad excindendas pestes congregari pariter non destitere Concilia Leodiense an. 1287. apud Lunigium Spicileg. pag. 573, Coloniense an. 306. ibid. pag. 399, & apud Raynaldum ad eumdem an. n. 18, & Tarraconense an. 1317. apud Martenium vet. Monum. tom. 7. pag. 305. In Jo: Wicleffum & homonymum Hussum acri jam censura inustos a Gregorio XI, ac subinde ab Urbano VI, Alexandro V, & Johanne XXIII, non propterea sua rum esse partium ignoravere nefandissimæ huic profligandæ hæresi operam impendere Synodi Londinensis an. 1382, Oxoniensis eodem anno, Londinensis altera an. 1396, Parisiensis, & Pragensis an. 1408, Londinensis iterum an. 1409. apud Spelmannum tom. 3, alteraque an. 1413, Constantiensis etiam an. 1414, Salisburgensis an. 1420, Coloniensis an. 1423, Senensis eodem anno, Gnesnensis, Basileensis &c. Justissima Lutherum sententia an. 1520. Leo X, an. 1522. Hadrianus VI, aliique subinde devinxerant Pontifices: quibus interea injuriam irrogatam iri non existimarunt, si hæretico homini instauratas censuras inurerent, sacra Facultas Parisiensis an. 1521, Synodi Lanciskiensis an. 1523, Meldensis eodem anno, Ratisponensis Conventus an. 1524, Lugdunensis an. 1527. apud Martenium tom. 4. Thesau., Bituricensis an. 1528, Senonensis eodem anno, Moguntina an. 1538, Osnaburgensis, & Monasteriensis eodem anno apud Surium in Comment., ac Petricoviensis an. 1542. Ex quibus omnibus illud conficere adversarii confidunt, integrum jugiter in Ecclesia extitisse, ut non una propulsandis hæresibus Romani Pontificis desideraretur sententia, sed Episcoporum præterea superadderetur consensio, quæ sæpe sæpius in Synodis exprimi consuevit, ex qua demum illa fidei exurgeret firmitudo, qua Christifideles ubique gentium obligarentur.

Quod nunc vero ad caput alterum pertinet, Juris, partiumque Episcoporum, in Synodis præsertim, esse communi suffragio fidei, morumque condere dogmata, legesque sancire, rem esse putant omnem extra dubitationis aleam positam, ideoque nihil antiquius, nihilque frequentius, quam ab Episcopis in Synodis hæ-

hæreses profligatas legere. Ita potissime Natalis Alex. hist. Eccles. ad Sæcul. XI, & XII. in differt. 8. Et quidem brevem ecce nobis objectam damnatarum in Synodis Syllogen. Principio itaque ex Prædestinato lib. 1. capp. 15, 16, & 23. hæresis nomine damnatos Heracleonem in Synodo Sicula an. 125, Colorbasum in Pergamensi an. 152, & Cerdonem in Orientali tradit Baluzius Sed hypobolimæo Scriptori haud facilem adhibendam fidem multa docent, de quibus dictum pag. 33, & seqq., de quove dubitat valdequam Pearsonius Opp. postum pag. 230, & seq. Dubio igitur dimisso Auctore, in Conciliis Hierapolitano sub Apollinari an. 173, & Anchialensi sub Sota damnatos constat Montanum, & Theodotum ex Synodico capp. 5, & 6. apud Fabricium tom. 11. Bibl. Græcæ pag. 187, & Eusebio lib. 5. cap. 16; atque in Montanum confirmatum anathema in Synodo Gallicana memorat idem Synodicon cap. 7. Valentinus an. 199. in Lugdunensi, de quo la Laude, Origenes in Alexandrino an. 230, de quo Photius Cod. 118, Eusebius lib. 6. capp. 8, & 23, ac S. Hieronymus de Script. Eccles. capp. 54, & 62, ac Ammonius in Alexandrino altero an. 235, de quo Eutychius apud Labbæum tom. 1. pag. 1564, severa animadversione mulctati sunt. In Lambesitano an. 240. Privatus, in Bostreno an. circiter 243. Beryllus apud Eusebium lib. 6. cap. 33. Græc., & Noetus in Ephesino, sive alibi in Asia Proconsulari circa an. 245. apud S. Epiphanium hær. 57. pag. 479. edit. Petav. Indictas indentidem Synodos Achajæ adversus Valesios anno circiter 250. memorat ex Prædestinato lib. 1. cap. 37. Baluzius; adversus Felicissimum an. 252. Carthagine tradit S. Cyprianus in epist. 55. ad S. Cornelium; Antiochiæ an. 253. adversus Novatum refert Synodicon cap. 23. pag. 192; adversus Nepotem, sive Nepotianum, & Cerinthum an. 263. Alexandriæ perhibet idem Synodicon cap. 25, sive in Arsinoite, uti scribit Eusebius lib. 7. cap. 22; Antiochiæ semel, & iterum an. 264, 269, & seq. adversus Paulum Samosatenum recensent Theodoretus hæret. fabul. lib. 2. cap. 8, Leontius lib. 3. contra Nestorium tom. 4. antiq. Lect. Canisiii, & Eutychius in Annal. pag. 396. Hoc ipso pessimo hæresis nomine proscripti leguntur passim in Conciliis Mesopotamico an. 277. Manes, de quo pag. 44; in Alexandrinis an.

317,

317, sive 321, Arius, & an. 319, sive 324. Colluthus, de quo Petavius Theolog. Dogm. tom. 2. pag. 36, & seq., ac Tillemontius tom. 6. pag. 231; Eustathius in Gangrensi, de quo pag. 64, & seq.; Euphratas in Agrippinensi an. 346, de quo Tillemontius tom. 6. pag. 761, & seq., & Papebrochius ad diem 13. Maji; in Mediolanensi an. 347. Ursacius, & Valens; in Achaico Aetius an. 359, si fides Prædestinato apud Baluzium pag. 70, Saturninus Arelatensis in Parisiensi an. 360, aut 362, de quo Harduinus tom. 1. pag. 727. ex S. Hilario in frag.; Apollinaris in Alexandrino an. 362; Macedonius in Constantinopolitano eodem anno, de quo Chronicon Paschale, sive Alexandrinum, sive Constantinopolitanum, ut vult Raderus, pag. 294. edit. Du-Cangii: Priscillianus in Cæsaraugustano an. 381, iterumque in Asturicensi an. 447, de quo S. Leo M. in fine epist. 93, & in Bracarensi an. 561; Palladius, Secundianus, & Attalus in Aquilejensi an. 381, de quo S. Ambrosius in epist. 8. ad Syagrium tom. 2. edit. Bened. pag. 786, ac Vigilius Tapsensis edit. Chifletii pag. 485, qui acta illa a Vigilio conficta disputans refellitur ab Hermantio lib. 3. Vit. S. Ambrosii cap. 3; Eunomius in Constantinopolitano an. 383. apud Socratem lib. 5. cap. 10, ubi confer Valesium in Not. pag. 61, & Sozomenum lib. 7. cap. 12; Messaliani in Sidensi eodem anno, in Constantinopolitano an. 426, ac in Seleuciensi Nestorianorum an. 576, relato ab Assemano Bibl. Orient. tom. 3. par. 2. pag 183, apud Photium Cod. 52, & Theodoretum hist. Eccl. lib. 4. cap. 10. de quibus vide & Fabricium Bibl. Græcæ tom. 9. pag. 392; Instantius, & Salvianus in Burdegalensi an. 385, de quo Severus Sulpicius lib. 2, & S. Prosper in Chron.; Bonosus an. 389. in Capuano, & Illyriciano; Origenes an. 399. in Alexandrino, & Cyprio, de quibus Socrates lib. 6. capp. 7, 9, & seq., Sozomenus lib. 8. cap. 14, & S. Hieronymus epist. 67, & 78.

Tritissimo isti mori, religiosissime in Ecclesia a primævis ipsius ævis retento, ut communi Episcoporum suffragio, collatisque mutuo in Conciliis votis, aut Encyclicis in Orbem exaratis ad unanimem conciliandum assensum, dogmata fidei definirentur, adversæque devoverentur hæreses, tenacissime institisse sequioris ætatis Ecclesiam ex Synodorum ordinata serie, quarum

ecce

ecce nobis ingeminatam Synopsim, abunde manifestatur. Ita enim ob hæresis labem intorta damnationis sententia legitur a Synodis Toletana an. 400, aut seq. in Symphosium, & Dictinium, de quibus Pagius ad an. 405. n. 12, & seqq., a Carthaginensi an. 412. in Cælestium; a Hierosolymitana an. 416, sive Antiochena an. 418, juxta Mansium Suppl. tom. 1. pag. 297, in Pelagium; in Julianum Eclanensem a Cilici an. 423, de qua Marius Mercator in præfat. ad Symbolum Theodori Mopsvest.; in Diodorum Tarsensem, & Theodorum Mopsvestenum ab Armena an. 435. apud Liberatum cap. 10, & Facundum, de quo Baluzius pag. 942, ab Antiochena an. 438. apud Pappum in Synodico cap. 85. pag. 225, & a Mopsvestena an. 550, de qua in Collat. 5 Synodi V, ac in Synodico cap. 117, quam tamen ab illa diversam autumat Garnerius in dissert. de Synodo V. pag. 273; & in Prædestinatianos ab Arelatensi an. 475, & Lugdunensi eodem anno, de quibus confer Petavium de Incarn. lib. 13. cap. 7, Baronium ad an. 490. n. 18, Sirmondum tom. 1. Concil. Gall. pag. 148, & seqq., Tillemontium tom. 16. pag. 422, & Thomasinum tom. 1. ad Concil. dissert. 13. Neque magis propriæ auctoritatis se prætergredi terminos existimarunt Episcopi, dum suorum decessorum vestigiis inhærentes ad novas in dies erumpentes hæreses detruncandas Ecclesiasticum gladium, Conventu facto, distringere non dubitarunt: velut adversus Semipelagianos in Conciliis Arausicano, & Valentino an. 529, & seq. apud Hincmarum de Prædest, capp. 12, & 22. pag. 48, & 134, ac Harduinum tom. 2. pag. 1103; adversus tria Capitula in Constantinopolitano an. 548. apud Facundum lib. 4. capp. 3, & 4, ubi legendæ notæ Sirmondi, & Liberatum cap. 24, ac videndus Baluzius Collect. Concil pag. 1472; adversus Græcum hæreticum in Aurelianensi an. 634, aut 645, de quo S. Audoenus in vita S. Eligii Noviom. lib. 1. cap. 34. apud Dacherium Spicileg. tom. 5. pag. 147, edit. nov. tom. 2. pag. 76; & adversus Presbyteros quosdam Hispanos Eucharistiam in lacte conficiendam contendentes in Bracarensi an. 675. apud Harduinum tom. 3. pag. 1032. Nec absimili rigore juris ob hæresis crimen actum legitur cum Aldeberto, & Clemente in Synodis Suessionensi an. 744, & Germanica an. seq., de quibus

S. Bonifacius Mogunt. epist. 135. edit Serar, conferendus etiam Fabricius in Codice Apocrypho nov. Testam. pag. 309, ubi de Epistola sub Christi nomine velut in Hierosolymam delapsa ab Aldeberto conficta differit; cum Felice Urgellitano in Narbonensi an. 788, de quo Baluzius ad Petri de Marca lib. 6. cap. 25; cum Amalario erroris circa Eucharistiam insimulato in Carisiaca an. 838. apud Martenium veter. Monum. tom. 9. cap. 649; & cum Gotescbalco in Moguntina an. 848. apud Sirmondum, tom. 2. oper. pag. 1295, in Carisiaca an. 849, alteraque an. 853. apud Annal. Bertinianum. Dignas pariter pro suarum hæresum stultitia pœnas in Conciliis pendisse occurrunt alii passim, uti Lisojus, & Stephanus (Glabro Heribertus) nuperi Manichæi in Aurelianensi an. 1017. apud Harduinum tom. 6. part. 1 pag. 821; uti Gandulphus S. Scripturam, & Sacramenta inficiatus in Atrebatensi an 1025. apud Dacherium Spicileg. tom. 13. pag. 1, & seqq.; uti Manichæi novi in Karrofensi an. 1028. apud Ademarum in Chron.; uti Wecilo Mogunt. in Quintilineburgensi an. 1085; uti Roscelinus in Suessionensi an. 1092, de quo S. Anselmus Cantuar. lib. de fide cap. 1, & lib. 2. epist. 35, & 41, Ivo Carnot. epist. 7. ad ipsum, & Theobaldus apud Dacherium tom. 3. pag. 142.

Istiusmodi perinde juris, receptissi nique moris documenta, & argumenta capere licet, objicere pergunt adversarii, ex Synodis ad devexiorem usque ætatem hac de re habitis, in quibus apud Episcopos de hæresi, qui laborarent, solemni experiri judicio compulsi sunt. Ita in Florentina an. 1105. Fluentius Urbis Antistes jam tum advenisse docens Antichristum apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1877; in Suessionensi an. 1120, & Senonensi an. 1140. Petrus Abaelardus, & Arnaldus Brixiensis; Armeni in Hierosolymitana an. 1136, alteraque an. 1143, de quibus Wilhelmus Tyrius lib. 15. cap. 18; Bogomili, in quibus nominatim Niphon in Constantinopolitana circa an. 1140, Clemens, & Leontius in Constantinopolitana an. 1143, & Cosmas Atticus in Constantinopolitana an. 1147. apud Leonem Allatium de Consens. lib. 2. cap. 12: quo pariter loci ex Cinnamo lib. 6. cap. 2, & seq., ac Niceta Choniate mentio occurrit Concilii Constantinopolitani an. 1166. habiti adversus Demetrium Lampenum, Joham-

hannem Corcyrensem, aliosque, a quibus Alemanni tanquam cum Ario de Divina natura male sentientes falso, & inique fuerant accusati; Gilbertus Porretanus in Parisiensi an 1147, de qua Otto Frising. lib. 1. de gest. Frider. cap. 50; Soterichus Panteugenus Antiochiæ Syriæ Hypopsephius, idest Episcopus electus, aliique docentes Divinum Sacrificium soli Patri, & Spiritui Sancto, non etiam Filio offerendum fore in Constantinopolitana an. 1154, de qua Allatius in vindiciis Synodi Ephesinæ pag. 582; Piphili, hoc est Albigenses in Remensi an. 1157. apud Martenium vet. Monum. tom. 7. pag. 74, & Mansium tom. 2. Suppl. pag. 490; Publicani, idest Valdenses in Oxoniensi an. 1161. ex Spelmanno tom. 2. Concil. Angl. apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1583. In Parisiensi an. 1170. propositio quædam Petri Lombardi virgula censoria notata legitur; & in altera an. 1201. Evraudum Militem Bulgarorum, idest Valdensium hæresi infectum ignis supplicio condemnatum referunt Robertus Antisiodorensis Prior Monasterii S. Meriani (non Mariani, uti Vossius, Harduinus, & alii) in Chron., & Petrus Vallis-Cernensis hist. Albig. cap. 3. Anno 1209. in Parisiensi cum Aristotelis libris quibusdam damnata impia Almarici dogmata, Magistri David libros, Gallicosque alios de Theologia igni devoros ex Rigordo, & Cæsario Heisterbachiensi memorat Harduinus tom. 6. par. 2. pag. 1991, & seqq. In Arelatensi an. 1260. Joachimi Abbatis doctrina quædam suggillata habetur: de quo confer præter alios, qui ipsius, non secus atque S. Malachiæ tributa, vaticinia refellit, Claudium Franciscum Menestrierium Soc. J. in singulari libello edit. Paris. 1689, & Papebrochium tom. 7. Maji ad diem 29. pag. 134, & seq., agit etiam copiose Jo: Wolfius Lectionum Memorab. tom. 1. pag. 443, & seqq. Quid vero quod a Sacra Parisiensi Facultate nigro lapillo notatæ propositiones quædam leguntur? Et quidem aliæ n. 10. an. 1240; nonnullæ n. 13. e Philosophorum Ethnicorum fœdis haustæ lacunis an. 1270; aliæ quoque, cum plerisque libris an. 1277, de quibus Bibliot. PP. tom. 4. pag. 1231, ac Raynaldus ad an. 1270. n. 38, & 1277. n. 9. Palamitæ, hoc est Messaliani novi, repetitis vicibus damnationis sententiam apud Græcos subjisse leguntur, in Synodis

nempe Constantinopolitanis an. 1341. adversus Barlaamum, anno 1345. adversus Gregorium Palamam, an. 1347. adversus Jo: Calecam, & an. 1351. adversus Nicephorum Gregoram, de quibus Allatius de Conf. lib. 2. cap. 16, Johannes Boivin in Not. ad Nicephorum Gregoram pag. 790, ex Combefisii tom. 2. Auct. pag. 135, & seqq. Harduinus tom. 11. pag. 283, ac Fabricius Bibl. Græcæ tom. 10. pag. 454. Nicolai de Mercuria propositiones ab Universitate Parisiensi an. 1347. proscriptæ, nec non Guidonis Parisiensis ab ipso postmodum ejuratæ an. 1354. prostant legendæ Bibl. PP. tom. 4. pag. 1320, 1323, & 1331. Errores alios n. 30. in Anglia disseminatos in Concilio Lambethano an. 1368. damnatos ex Spelmanno tom. 2. Collect. Angl. describit Harduinus tom. 7. pag. 1863. Ægidius Cantor, & Guillelmus de Hildermissen novæ hæreseos, Intelligentiæ dictæ, structores an. 1411. a Petro Alliacensi Archiep. Cameracensi proscripti sunt, quo coram Guillelmus palinodiam recinuisse habetur apud Balutium Miscell. tom. 2. pag. 277, & Mansium in Not. ad Raynaldum eodem an n. 11. Jungellingum quemdam impostorem plebi suadentem Episcoporum, ac Sacerdotum despicere, negligereque imperia, decumas non persolvere, Principibus vectigalia non pendere, aliaque id genus politiæ cum Ecclesiasticæ, tum Civili noxia, a Rodulpho Herbipolensi Antistite flammis condemnatum trad't coævus Auctor Chron. Misnensis ad an. 1475. apud Menkennium rer. German. tom. 2. pag. 363. Johannem Ruchardum Moguntiæ ad errores, quos divulgarat, revocandos, nulla Pontificis interveniente facultate, adactum fuisse referunt Trithemius in Chron. Hirsaug., Spondanus, & Raynaldus ad an. 1479. n. 33, de quo videri etiam potest Jo: Maria Perrimezius in differt. Eccles. par. 1. dissert. 4. de Conciliis sub Sixto IV. celebratis. Edmondi Richerii liber de Eccles., & polit. potestate in Synodis Senonensi, sive Parisiensi sub Cardinali Perronio, & Aquisextiensi sub Paulo Archiep. an. 1612. obelo confixus legitur apud Harduinum tom. 11. pag. 58 Denique Jansenistarum partium celebrem patronum Johannem Soanen Episcopum Senecensem an. 1727. Synodi Ebredunensis sententia Sacris interdictum, exspoliatumque Sacerdotio scitum est. Quæ omnia a primo ulci-

ultimum eó confluunt, ut planiſſimum efficiant, quod neque inſigni abſque piaculo inficiari quis poterit, ad Epiſcopalis partem juris pertinere, fidei cauſſas cognoſcere, de eiſdem judicium ferre, hæreſibus ignominiæ dicam infligere, inque hæreticos Eccleſiaſticis pœnis animadvertere: ideoque, ita concludunt adverſarii, non fuiſse, cur ex iſtiuſmodi particula juris uni Pontifici M. adſerta præter rem alterum præterea haud inferius indefectibilitatis hoc eſt in fide, poteſtatiſque ſupremæ privilegium illi præ aliis peculiare exſculperetur.

At enim repono principio viciſſim ego Adverſarios prolixa iſta argumentatione nihil proficere, quin etiam ita argumentando imprudenter ſibi met jugulum petere, quia nempe argumentum ultra, quam velint Adverſarii ipſi, procedit, ac ultra quam oporteat, nimium oppido probat, eodemque ideo ipſos pariter valdequam urgeri. Enim vero in eorum ſententia etiam ratum, fixumque ſtat illud 1. Quæſtionibus fidei finiendis, hæreſibuſque procul eliminandis ſatis eſſe, ſuperque Eccleſiæ in diſperſis Epiſcopis conſenſum ſive expreſſum, ſive tacitum imo 2. Quæſtiones fidei ſemel a Generali Concilio finitas, hæreſeſque ab eo proſcriptas nefas eſſe novo ſupponere examini, inſtauratoque diſcutere judicio. Quibus loco poſitis, jam ſic 1. in Adverſarios propoſitum inſtaurare argumentum præſto eſt, ac pronum. Concilium ante Nicænum in Arianæ hæreſis execrationem univerſa conſpiraverat jam Eccleſia, ſcilicet S. Alexandro Epiſcopo Alexandrino, qui Arium anathemate devinxerat, Encyclicis admonitæ ubique adhæſerant Eccleſiæ, uti Romana, de qua loquitur Liberius in epiſt. ad Conſtantium Imperat. apud S. Hilarium in frag. 5; uti Conſtantinopolitana, de qua fidem facit præl. S. Alexander Alex. in epiſt. ad Homonymum Conſtantinopolit.; ut Ægypti, Thebaidis, Libyæ, Pentapolis, Syriæ, Lyciæ, Pamphyliæ, Aſiæ, Cappadociæ &c., quarum ibidem occurrit mentio: verbo Eccleſia omnis ſive Orientalis, ſive Occidentalis, perpaucis exceptis, velut expreſſe teſtatus eſt S. Athanaſius in epiſt. ad Jovinianum Imper. Quorſum igitur in Nicæno Concilio quæſtio ad incudem eſt revocata, deque Arii damnata jam doctrina eſt iterum diſputatum? Ante Conſtantinopolitanum I. adverſus Macedonium aſſerta jampridem fue-

rat,

rat, vindicataque Spiritus S. Divinitas in Synodis Romana sive a Liberio, uti scribit Sozomenus lib. 6. cap. 22, sive, ut aliis magis arridet, certissime a S. Damaso; in Gallicana, & Veneta, quarum vestigium adparet in Synodica S. Damasi ad Orient. apud Holstenium Collect. Rom. pag. 265, & in epist. Valentiniani Imperat. ad Asianam Diœcesim; in Alexandrina post reditum S. Athanasiii an. 362, ut habetur ex ipsius Synodica ad Antiochenos tom. 1. pag. 574; in Illyriciana an. 372, aut inseq., qua de Epocha Pagius ad an. 365. num. 10.; ab Episcopis Diœceseos Asianæ, Phrygiæ, Carophrygiæ, & Pacatianæ, ad quos scripta Synodica Illyriciani Concilii cum præcit. epistola Valentiniani Imper. ad eosdem Episcopos extat apud Theodoretum lib. 4. capp. 8, & 9, & Nicephorum lib. 2. cap. 30; ab Episcopis Italiæ sub S. Damaso congregatis, a quibus data legitur epistola Synodica ad Episcopos Illyrici, & quidem ante quam hi in Synodum convenissent, ut ostendit Pagius loco præcit., & ad an. 369. n. 5., & seqq., legenda apud Sozomenum lib. 6. cap. 23, & Theodoretum lib. 2. cap. 22; ab Episcopis Orientalibus, qui an. 378, aut seq. Antiochiæ in Synodo ingenti numero congregati Synodicæ S. Damasi ad Paulinum, ubi disertis verbis tribus Divinis Personis Consubstantialitas decernebatur, syngrapham adjicere suam religioni duxerunt, apud Theodoretum lib. 5. cap. 11, & Epiphanium Scholast. hist. tripart. lib. 9. cap. 16: ut jure propterea optimo Galliarum Episcopi an. 1653. Innocentio X. scribentes affirmare non dubitaverint Decreta adversus Apollinarium, & Macedonium nondum ab ulla Synodo Oecumenica damnatos a S. Damaso paullo ante edita Divinam æque, ac summam universam obligandi Ecclesiam obtinuisse auctoritatem. Quid itaque caussæ fuit, cur Constantinopolitanum postea haberetur Concilium? nisi ea æqui, bonique fiat, quam attexuit Sozomenus lib. 7. capp. 7, & 9., ut Pneumatomachi videlicet fidem profiteri compellerentur, cujus formulam quondam per Legatos suos, e Synodo Lampsacena scilicet directos, Liberio P. M. exhibuerant, sive potius Formulæ fidei ad Paulinum jampridem a S. Damaso inscriptæ plene adquiescere cogerentur. Neque sane vel leve quidquam sive Liberii, sive Damasi potestati supremæ detractum ideo est, quod ab ipsis decre-

ta in Constantinopolitano I. Concilio deinde fuerint comprobata: quo modo Nicænæ Synodo derogatum est nihil, quamvis fidei Symbolum ab eadem adornatum a Concilio eodem Constantinopolitano fuerit sive confirmatum, sive adauctum.

In Nestorium jactæ a S. Cœlestino sententiæ adhæsisse statim Italiæ, Galliæ, Hispaniæ, Africæ, Ægypti, Illyrici, Macedoniæ, verbo Orientis, Occidentisque ubique gentium Episcopos, nequidem iis quinque super triginta, qui non tam cum Nestorio amicitiæ necessitudine magis erant conjuncti, quam ad Johannis Antioch. nutum pendebant, exceptis, documento sunt plane epistolæ S.Cœlestini ad Johannem Antioch., Juvenalem Hierosolymit., Rufum Thessal., & Flavianum Philipp. apud Harduinum Concilii Ephesini par. 1. cap. 16. pag. 1523; S. Cyrilli Alex. ad S. Cœlestinum 8. edit. Cout., Synodica e Concilio Alex. ad Nestorium apud Lupum epistol. Cassin. cap. 1. pag. 13. tom. 7. oper. edit. Ven. 1726, & Harduinum cap. 4. pag. 1283; Capreoli Carthagin. ad Synodum Ephesinam act. 1. pag. 1419; Johannis Antioch. ad Nestorium par. 1. cap. 15. pag. 1327; ac Synodicæ ejusdem Concilii Ephesini repetitæ ad Theodosium, & Valentinianum Imperat. pag. 1582, 1591, & 1611. Nihilotamen minus ab Ephesino Concilio de Nestorio dijudicatum est iterum, in eumque integratum anathema, secundum tenorem sententiæ tamen a S. Cœlestino prolatæ, Concilioque ipsi præscriptæ, cui siquidem dispersi Episcopi jam adhæsissent, nec congregatis refragari licuit. S. Leonis M. judicio nedum, sed Ecclesiæ universæ consensione jam damnatus hæresis nomine Eutyches habendus erat: in ejus etenim damnationem ultrocitroque unanimi consensu conspiraverant Ecclesiæ, Alexandrina, cui dubio procul acceptæ pridem fuerant Synodicæ S. Cyrilli cum ad Nestorium, tum ad Orientales, quibus Eutychetis error anticipato judicio confixus fuerat, quæque Act. 2. Synodi Constantinopolit. sub Flaviano relectæ, Act. 1. Chalcedonensis insertæ leguntur apud Harduinum to. 2. pag. 115. & seq.; Constantinopolitana in Concilio ann. 448. sub Flaviano coacta, cujus acta celeberrima ad Flavianum epistola S. Leo confirmavit, eidemque subinde subscribere epistolæ Anatolium, Synodique Chalcedonensis Episcopos jussit epist. 40, in edit. Quesnelli

nelli 60; Gallicana, quæ in Concilio Arelatensi congregata, ut arguit Sirmondus, a S. Leonis in litteris ad Flavian. expressa sententia nec latum unguem abscedere religioni duxit, velut in Synodica ad Pontificem diserte professa est apud Harduinum tom. 1. pag. 1775; cui propterea orthodoxam fidem epist. 57, sive 77. ibidem pag. 1778. S. Leo gratulatus legitur; Italica, quæ Synodica ad S. Leonem e Concilio Mediolanensi sub S. Eusebio ibid. descripta pag. 1779. sibi nihil antiquius cordi esse significavit, quam integrò, demissoque mentis obsequio ejus ad Flavianum Dogmaticæ inhærere, ut jure propterea idem Pontifex in epist. præcit. cap. 17. affirmare non dubitaverit: *Rem, de qua agitur, nequaquam Synodali indigere tractatu*. Cur itaque S. Leo Synodum Chalcedonensem haberi nihilosecius indulserit, id caussæ fuit, non ut Eutychetis utique causa in discrimen iterum, disceptationemque revocaretur, aut ab se jam lata in eum sententia novo subjiceretur examini, id enim prohibuerat omnino; sed ut Apostolicæ Sedi irrogata publice a Dioscoro, sub eoque a pseudo-Synodo Ephesina per summum nefas injuria publico in Concilio pariter redimeretur.

Monothelitæ jam undique in Ecclesia universa hæresis nomine pessime audiebant, antequam Sexta Generalis Synodus eisdem proscribendis indiceretur, postquam videlicet hæresis dica fuisset ipsis conscripta a Summis Pontificibus, Severino, Johanne, Theodoro, Martino, Vitaliano, Adeodato, & Domno: ita enim ab Episcopis Italiæ, ac nominatim a Mauro Ravennate, Maximo Aquilej., Deusdedit Caralitano &c. laudatis Concil. Later. ann. 649. Secret. 1. apud Harduinum tom. 3. pag. 703, & seqq., ab Episcopis Africæ, quorum expressam intueri licet sententiam in litteris Synodicis quatuor Provinciarum Numidiæ, Byzacenæ, Mauritaniæ, & Proconsularis ad Theodorum, vicissimque Martini ad Ecclesiam Carthag., eique subjectos Episcopos ibid. Secret. 2. relatis pag. 634, 734, & seqq.; ab Episcopis Palæstinæ, ac præsertim Sophronio Patriarcha, & Stephano Dorensi ejusdem vicibus defungente, a quibus scripta, voceque explicita, Synodica inserta ibid. habetur pag. 711, & seqq., testaturque epistola S. Martini ad Ecclesiam Hierosolym.; ab Episcopis Cypri, ac specia-

ſpeciatim Arcadio, & Sergio, quorum fidem abunde liberat Synodica ad Theodorum eodem Secret. 2. pag. 727, & ſeq.; ab Epiſcopis Aſiæ, ad quos percenſere licet epiſtolas a S. Martino exaratas apud Harduinum eodem loci pag. *639*, & ſeqq., non ſecus atque ad Antiochenam Eccleſiam pag. *655*; ab Epiſcopis Galliæ, quemadmodum augurari fas eſt ex epiſtola a Pontifice inſcripta ad S. Amandum Trajecten. pag. *945*; ab Eccleſia quinimo univerſa, ad quam legenda Encyclica Lateranenſi e Synodo a S. Martino exarata pag. *933*: ut propterea Concilium hoc Lateranenſe magno ſemper in pretio habitum ſit, locoque eodem illuſtri, quo Generalia ipſa; ideoque ut hacce perinde de cauſſa S. Agatho Patribus Synodi VI. jure præceperit, ne vel leve quidquam mutare, augere, minuere præſumerent eorum, quæ ab ſe, & ab Apoſtolica Sede adverſus Monothelitas definita jam fuerant. Quorſum igitur Sexta indicta ſubinde eſt Synodus, niſi Pontificum decretis gerendi morem gratia, conferendique de modo Monothelitas penitus profligandi? Ante Synodum VII, ſive Nicænam II. Iconoclaſtæ item bonis omnibus in Eccleſia odio habebantur: ac ſane ex univerſæ Eccleſiæ conſenſu in hæreticorum cenſu habendi erant. Cujus rei teſtem voco S. Gregorium II, qui omnium primus Sacrarum Imaginum vindicem, aſſertoremque ſe præſtitit acerrimum, qui Mauritanos, Wandalos, Gothos, Francos, aliaſque Gentes *ex toto interiori Occidente*, una cum Romana Eccleſia, in Sacrarum Imaginum cultum conſpirare certiſſime affirmare non dubitavit in epiſt. 1. ad Leonem Iſaurum Amplificatus ſubinde magis, magiſque is erga Imagines ardor eſt cum in Oriente, tum in Occidente, poſtquam iiſdem Sacris Imaginibus cultus integratus, confirmatuſque eſt a S. Gregorio III, S. Zacharia, Stephano II, S. Paulo I, & Stephano III, aliis IV, cujus in Synodo ann. *769*. Romæ habita inter duo ſupra quinquaginta Epiſcopos ex Italia, Tuſcia, & Campania ejus ſententiæ adverſus Iconoclaſtas ſuffragatores conſederunt pariter Galliarum Epiſcopi duodecim, quorum præ Sirmondo nomina reſtituit vir Cl. Cennius in diſſert. de hoc Concilio capp. 2, & 4. (Quod heic commemoratum volui eo conſilio, ut intelligas hinc, quam perperam Gallicani quidam Epiſcopi poſtea, ideſt poſt annos *56*.,

in Parisiensi Synodo a priori suorum Decessorum sententia deflexerint.) Quominus etiam præclaram in eamdem sententiam cum Pontificibus confluxerint pariter Orientales Episcopi, nominatimque tres Patriarchæ Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, aliique oppido multi, dubitare non sinunt eorum Synodicæ, de quibus dictum pag. 75. Supervacanea igitur habenda fuisset Synodus VII, nisi ea adfuisset caussa, quam Tarasius ipse Constantinopolit. Antistes indicavit, videlicet Ecclesiæ Constantinopolitanæ cum Romana unionem redintegrandi, quæ plane ea lege redintegrata est demum, quam illi præscripserat Hadrianus I. in epist. ad Tarasium, ut diris cunctis devoveretur prior Constantinopolitana pseudo-Synodus sub Copronymo, ignominiæque dica conscriberetur quotquot SS. Imaginibus denegandum cultum deinceps blaterarent. Atque potiori ratione proinde superfluum haberi poterat Francofordiense Concilium; tam qua parte de Sacrarum Imaginum cultu retractandum assumpsit, ut ex dictis abunde liquet, quam ex qua Felicis Urgelitani caussam revocavit ad incudem: nam Eginhardo teste post Synodi judicium Pontificio, istius supremum subiturus judicium, Tribunali sistendus ille erat; teste Alcuino lib. 1. adv. Elipan. ab Hadriano I. illius hæresis *funditus exterminata fuerat*, testeque demum Dungalo in lib. adv. Claud. Taurin. Monstri hujusce caput *Apostolicæ auctoritatis prævalida, ferreaque confregerat virga*.

Age vero cetera, quæ regeri in adversarios possunt, compendio perstringamus. Valdenses in Concilio Lateranensi III. an. 1179 Can. 27, ut de aliis taceam, sub Alexandro III. diro fuerant anathemate damnati: non fuisset igitur, cur iterata damnationis sententia ferirentur a Lucio III, ab Innocentio III. in Concilio Lateranensi IV. an. 1215. Can 3, & Gregorio IX. Cap. *Excommunicamus* Decret. lib. 5. tit. 7. *De Hæreticis*. Ab Urbano IV, Clemente IV, & B. Gregorio X. conciliandæ pacis legi præscriptæ de credenda fide Divina Spiritus S. processione etiam a Filio, deque Sanctorum Beatitate ad supremum Judicii diem nequaquam differenda Græci subscripserant. Eccur igitur iterum in Concilio Lugdunensi II. Spiritum S. pariter a Filio procedere, Sanctosque Beatitate statim, atque maculam exuissent omnem, a

Deo

Deo donari est definitum ? Quid imo causæ fuit, cur in Concilio postea Florentino de processione Spiritus S. a Filio disceptandi facultas Græcis fieret, neque Latini piaculo, velut videri poterat, verterunt, eo de dogmate concertatione decernere ? Latæ a Leone X. in Lutherum sententiæ adhæsisse statim Ecclesiam ostendit doctiss. Thomassinus dissert. 12. in Concil. Chalced., ac paullo superius pag. 142., ubi de Synodis adversus Lutherum habitis incidit sermo, insinuatum est: nihilotamen minus ad Lutheranam damnandam hæresim frustra indictum, congregatumque Tridentinum Concilium nemo tam impudens dixerit. In eodem Concilio de sacrorum Librorum Canone disputatum est: quem tamen jam pridem in Ecclesia obtinuisse, a Romanisque Pontificibus vice plus simplici, Synodisque plurimis in tuto positum nemo ignorat, nemo inficiatur. Quid ergo, si nos veritas amet ? Quam sapienter, fateor, profiteorque, tam salubriter in generalibus Conciliis decreta, quæ siquidem vel a Conciliis aliis generalibus, vel a Romanis Pontificibus edita, in dubitationem adduci, locoque dimoveri alioqui non patiar, ideo sive innovari, sive instaurari, quatenus eadem vel facilius executioni demandantur, vel efficacius ad eorumdem observantiam Refractarii obligantur. Quæ duo qui probe tenet, se filum tenere putet ab eo evadendi haud tamen heliopoleo labyrinto, quo Conciliorum propugnatores nos non tam, quam semet intricant, & involvunt.

Atque ita apposite in eos 2. argumentum instauratur, Decreta in Generalibus Conciliis, Adversariis ipsis affirmantibus, ita fidem nostram obligant, ut nefas sit illa denuo in disceptationem adducere, aut in dubium, adeoque ut propterea frugi cuilibet justissimam provocet indignationem Petri Allixii insolentissima dissertatio de Conciliorum quorumvis definitionibus ad examen revocandis inscripta. Atqui nihilominus eadem decreta passim in Conciliis Provincialibus integrata, aliquandoque iterata disputatione leguntur discussa. Ita namque post Nicænam habitæ adversus Arium sunt adhuc Synodi Romana an. 342, aut seq., Mediolanensis an. 344, aut 346, de qua Cl. Mamachius de Ratione temp. Athanas. pagin. 228, Sardicensis ann. 347,

Mediolanensis an. 347, in quam videndi Pagius n. 8, & seqq., ac Tillemontius tom. 6. pagin 765, Romana ann. 349, aut seq., Ægyptiaca ann. 352, Romana eodem ann., aut seq., Ariminensis anno 359, Parisiensis anno 361, aut seq, de qua Pagius numer. 27, & seq., Alexandrina, & Antiochena anno 363, Sicula, & Tyanensis anno 365, Ægyptiaca anno 371, de qua S. Athanasius in epist. ad Afros, & Pagius ad an. 369. num. 12, Romanæ sub S. Damaso, Illyriciana ann. 372, aut seq., Aquilejensis ann. 381. Mitto alias teste S. Athanasio in epist. ad Epictetum in Gallia, & Hispania frequens adversus Arianos habitas. Confer etiam Synodi Syriacæ ann. 405, aut 410. acta apud Muratorium de antiq. Ital. med. ævi tom. 3. pag. 976, de quibus tamen valdequam dubitat vir doctiss., exindeque a Mansio descripta tom. 1. Suppl. pag. 289, & seqq. Ita post Constantinopolitanum I. an. 381, adhuc tamen adversus Macedonianos celebrata leguntur Concilia tum Romæ, tum Constantinopoli an. 382, & 383, de quibus confer Mansium tom. 1. Suppl. in adnot. Crit., & Chronol. pag. 249. Post Ephesinum ann. 431. adversus Nestorium indicta sunt denuo Concilia an. 432. Constantinopolitanum, de quo Coutantius in monito præv. ad epist. 3. Johannis Antioch. ad S. Sixtum III., an. seq. Antiochenum, e quo præfata Synodica exarata fuit, an. 433. Anazarbicum, & an. seq. Tarsense, de quibus consulesis epistolas Cassin. a Lupo editas capp. 159, & 192., ibidemque virum doctiss. in Scholiis, an. 435. Armenum apud Liberatum Brev. cap. 10, an. 449. Constantinopolitanum, de quo Baluzius pag. 1456, an. 550. Mopsvestenum Collat. 5. Synodi V. insertum, Scirachavense in Armenia an. 863. apud Galanum in Conciliat. par. 2. tom. 1. pag. 139, & Memphiticum an. 1582, de quo ex Possevino Harduinus tom. 10. pag. 1273. Non secus adversus Eutychetem post Chalcedonensem an. 451. celebratæ adhuc leguntur Synodi longe plures, eodem anno Alexandrina, & Thessalonicensis, Constantinopolitana 455, Romana 458, alteraque 465, de quibus Synodicon capp. 93, & seqq. apud Fabricium pag 228, Antiochena 472. apud Scriptorem gestor. de nom. Acacii, altera 478. apud Theophanem, ac tertia 483, de qua Synodicon cap. 99. pag. 230, Constantino-
poli-

politana 478, de qua Liberatus cap. 18, Cyrensis 482. apud Synod. cap. 98, Romana 484, altera Constantinopolitana 487., de qua Baluzius pag. 1457, Antiochena 498. apud Mansium Suppl. tom. 1. pag. 377. ex Victore Tunonensi ad seq. ann., Constantinopolitana, Hierosolymitana, & Tyria 518. act. 5. Concilii Constantinopolitani sub Menna 536. insertæ, Hierosolymitana altera 536, Antiochena 560, de qua Synodicon cap. 120. pag 239, Toletana III. an. 589, in qua cum Nicæna, & Constantinopolitana confirmata est Chalcedonensis, Hispalensis 619, Sisensis in Armenia 1307. apud Mansium ex Galano Suppl. tom. 3. pag. 271. Post Constantinopolitanam II, vulgo Synodum V. an. 553. contra tria Capitula, habitam eodem subinde anno Hierosolymitanam, in eaque ab Episcopis Palæstinæ illius acta confirmata dicimus ex Concilio Nicæno II. act. I, & ex Cyrillo Scythopol. in vita S. Sabæ apud Cotelerium tom. 3. Monum. pag. 375. Vicissim vero eamdem contra Synodum V. pro tribus Capitulis pugnatum legitur in Conciliis Aquilejensi an. 553. apud V. Bedam de sex. ætat. tom. 2. oper. pag. 226, in Maranensi an. 590, aut seq. apud Mansium Suppl. tom. 1. pag. 457, & in Aquilejensi altera an. 698. apud Paulum Diac. lib. 5. cap. 14. Satis haberi, superque poterat in Monothelitas pronunciata in Concilio Constantinopolitano III, Generali VI. an. 680, & seq. damnatio: hacce nihilosecius de caussa habita passim recensentur Concilia an. 684. Toletanum XIV, 688. Toletanum XV, 714, aut seq. Constantinopolitanum, ac Romanum, 750. Hierosolymitanum, 775, sive 780. Constantinopolitanum alterum, de quibus Synodicon Pappi capp. 137, & seqq. apud Fabricium Bibl. Græcæ tom. 11. pag. 247, & seqq. Ita definita adversus Iconomachos in Nicæno II, idest Generali VII. Sacrarum Imaginum an. 787. caussa fuerat. Quod impedimento propterea tamen haud fuit, quominus eadem integraretur definitio in Conciliis Constantinopolitanis an. 814, de quo Combefisius in Origin. Constantinopolit. pag. 130, & Mansius Suppl. tom. 1. pag. 779, nec non an. 842, de quo Pappus in Synodico cap. 147. pag. 253, & Theophanes apud Henschenium tom. 2. ad diem 13. Martii.

Post Lateranense III. an. 1179, atque Lateranense IV. an.

1215, in quibus execratione omni digni Valdenses, & Albigenses fuerant declarati, in hasce tamen pestes Ecclesiasticæ distringi pœnæ, integrarique non destitere in Conciliis, præter ea quamplurima, de quibus dictum pag.94, & seqq., Arausicano an.1229., Melodunensi 1232, Biterrensi 1233, Arelatensi 1234, Narbonensi 1235, Tarraconensi 1242, Biterrensi altero 1246, Albiensi 1254, Biterrensi rursum 1255. &c. Quamvis etiam Joachimi dogmata quædam in Concilio Lateranensi IV. atro fuissent carbone notata, neque ab instaurandis in eadem censuris abstinuit Synodus Arelatensis an. 1260. apud Harduinum tom.7 pag. 509: quemadmodum neque paullo ante præl.Lateranensis IV. statuta calculo probare suo Arelatensi Synodo alteri 1234. piaculo, religionique fuit. Ita Lugdunense II. an. 1274. confirmatum legitur in Salisburgensi eodem anno, in Constantinopolitano 1277. apud Raynaldum n. 32, & seqq., alteroque 1280, de quo Allatius Græciæ Orthod tom. 1. pag. 366, ac Mansius in hist. Synop. de Græcor. Conciliis Suppl. tom.3. pag. 85, in Melphitano1284. apud Martenium vet. Monum. tom. 7. pag. 283, in Cadurcensi 1289, de quo idem vir Summus Anecd. tom.4. pag. 672, ac tandem in Florentino 1439. In Viennensi Concilio an. 1311. in Beguardos intorta damnationis sententia, in Tarraconensi an. 1317. ingeminata exhibetur a Martenio vet. Monum. tom. 7. pag. 305: non secus atque Wicleffi, Hussique hæreses in Constantiensi an. 1414. confixæ iteratas expertæ sunt iras Episcoporum in Synodis Salisburgensi an. 1418. apud Hansisium Germ. sac. tom. 2. pag. 468, Coloniensi, & Moguntina an. 1423. apud Serarium lib. 5. rer. Mogunt., Gnesnensi, & Lancitiensi eodem anno apud Cochlæum lib. 5. hist. Hussit., in Senonensi, sive Parisiensi an. 1528. apud Harduinum tom. 9. pag. 1945. Tandem post Tridentinum an. 1563. absolutum, septimum nempe, ac vicessimum post annum, quo Mantuæ a Paulo III. fuerat indictum, a prima vero Tridenti Sessione annos post duodeviginti, in quo Lutheri, Calvinique nefandissimæ hæreses confossæ sunt, contra has perinde eadem integrata dogmata legere passim est in Synodis Petricoviensi an. 1551, de qua Florimundus Remundus, aliisque plurimis apud Harduinum tom. 10, ac Mansium Suppl. tom. 5, & 6, quibus retexendis

super-

ſuperſedeo, ut vela tandem ſermoni contraham. Ex quibus quis probe non perſpicit, non ſemper indicium ſuperioris, potiorisque poteſtatis eſſe, cauſſas jam ab alio Judice cognitas, & dijudicatas iterato cognoſcere, & dijudicare, ſed id quinimo frequenter indicium potius eſſe ſubjectionis, obſequii, adhæſionis, & obedientiæ, quatenus a ſuperiore Judice lata ſententia, etſi non abſque cognitione cauſſæ, juriſque exercitio, efficaciter executioni demandatur, ſive de impedimento auferendo, deque aptiori diligenter inveſtigatur modo, quo ſuo non fruſtretur effectu: quomodo circa decreta ſive Pontificum, ſive Generalium Conciliorum a particularibus ſive Epiſcopis, ſive Synodis factitatum frequentiſſime nemo in Eccleſiaſtica hiſtoria adeo hoſpes, qui neſciat, aut neget.

Quibus præjactis, jam prona, faciliſque ſuapte ad objecta adverſariorum reſponſio fluit. Atque Eccleſiæ quidem eſſe inquio, ſive Epiſcoporum, qua in Conciliis, qua extra Concilia, ſive generalia, ſive particularia, modo expreſſe, modo tacite de Controverſiis fidei dignoſcere, & dijudicare; Hæreſeſque inſurgentes proſcribere, atque e finibus Eccleſiæ propulſare: quis id inficias eat, & præclaram hanc juris particulam Epiſcopis, potiſſime vero Synodis invideat? Nihilotamen minus loquendo de Cauſſis majoribus, ac difficilioribus, deque definitione authentica, & indefectibili, nihil prohibet dicere unius eſſe PontificisM. Controverſias fidei finire, judicio ſcilicet infallibili, atque hæreſes damnare, authentica ſcilicet definitione, cui inviolabiliter adhærendi Chriſtifidelibus cunctis omnimoda neceſſitas incumbat. Non ita vero in hujuſmodi privilegii Divinitus uni Pontifici facti partem ingrediuntur Epiſcopi, quorum ſive in Conciliis, ſive extraConcilia ſeorſum definitiones omni robore deſtituuntur, donec eiſdem Pontifex calculum adjecerit ſuum: ideoque rerum definitarum robur ab uno Pontifice, ſupremo velut a Capite dimanat; quo refragante, nihil ſatis firmum, tutumque in Epiſcoporum judicio ſit; quo ſuffragante viciſſim, jam e veſtigio Epiſcoporum judicium ratum, fixumque evadat. Hoc itaque ſenſu SS. Siricius, Innocentius I, Bonifacius I, ac Leo M., quorum integra dedi loca Tom. 4. Art. 8. §. 1. pag. 307, & ſeq., affirmare non dubi-

dubitabant a S. Petro, tanquam a Capite quodam, & fonte, in quo potestatis Ecclesiasticæ plenitudo, summaque a Christo D. fuit collocata, ejusdem potestatis in Episcopos particulas quasdam promanare. Hoc sensu ad fidei quæstiones finiendas non opus esse Conciliis scribebat ad S. Cyrillum Alex. S. Sixtus III. epist. 1. edit. Cout., sed unius Pontificis satis esse, superque sententiam: *Sufficiunt, quæ a B. mem. Decessore meo scripta fuerunt de fide*: a S. Cælestino nempe contra Nestorium. Hoc sensu Innocentius III. lib. 2. epist. 209. ad Camaterum ex generali ligandi, solvendique potestate, quam Christus D. Apostolis omnibus, S. Petro tamen non secluso, contulit, & ex peculiari, quam soli Petro, seclusis aliis omnino Apostolis, ab eodem Servatore concredita fuit, rite, optimeque arguebat id totum omne, quod Episcopi in Conciliis etiam collecti, absque Pontificis auctoritate, consensuque nequeunt, posse e contra Pontificem solum, etiam sine Episcoporum consensu: *Ut quod alii non sine ipso, ipse sine aliis posset ex privilegio sibi collato a Domino, & concessa plenitudine potestatis*. Cujus proinde in persona Rom. Pontificem falli, & fallere omnino esse nescium, ab ipsoque ceteris omnibus necessitatem obsequendi, parendique omnimodam imponi concludit. Hoc sensu Clemens V. Viennense Concilium indicens, in Ecclesiæ Romanæ laudem hæc verba usurpabat: ab ea ceterarum Matre, ac Magistra *veluti a fonte primitivo ad singulas alias ejusdem fidei rivuli derivantur*: ideoque inquit Const. *Fidei Catholicæ* lib. 7. Decret. tit. *de Sum. Trinit.* hujusmodi fidei caussas ad Apostolicam Sedem *dumtaxat declarare pertinet*: quæ verba plane alienum in sensum detorquere frustra conatur Bossuetius. Hoc sensu Clemens VI. in epist. ad Consolatorem Armeniæ Catholicum solius Pontificis esse scribebat fidei quæstiones dirimere, ita ut eidem pronuncianti fideles omnes parere necesse foret, dum inter alios hunc ordine 13. Articulum fide tenendum proponebat: *Si credis Rom. Pontificem solum, dubiis emergentibus circa fidem Catholicam, posse per determinationem authenticam, cui sit inviolabiliter adhærendum, finem imponere*. Cui sane dicto alienum sensum appingere adnixus est perperam Natalis Alexander hist. Eccles. ad Sæcul. XIII, & XIV. in Censorio suffragio tom. 16. edit. Luc.

Hoc

Hoc sensu Leo X. Const. *Regimini* in Concilio Lateranensi V. sess. 10, & Const. *Primitiva* sess. 11. editis dicebat a Romana Ecclesia per Orbem constitutos Episcopos, eosque in partem fuisse sollicitudinis vocatos; onera, & officia gradatim per Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos distributa: diversos Ecclesiasticæ Hierarchiæ gradus institutos, Parochias designatas, Episcopos creatos, præfectosque Metropolitas: *Tanquam membra Capiti obsequentia*, . . *& tanquam rivulos a perenni fonte derivantes*. Quorum simillima habet Const *Pastor æternus*, & Const. *Dum intra*; ac juxta quæ loquutos intueri licet Par. hac II, Tom. 3. Artic. I. §. II. præ aliis plurimis speciatim S. Gelasium, S. Hormisdam, Pelagium II, S. Gregorium M., S. Martinum I, S. Agathonem, S. Leonem II, Hadrianum I, S. Leonem IV, S. Nicolaum I, Benedictum VI, S. Leonem IX, S. Gregorium VII., Paschalem II, Callistum II, Innocentium II, Eugenium III, Hadrianum IV, Gregorium IX, Innocentium IV, Urbanum IV, Clementem IV, Nicolaum III, Bonifacium VIII, Benedictum XII, Innocentium VI, Eugenium IV, Nicolaum V, Pium II, Sixtum IV, Julium III, S. Pium V, Sixtum V, Alexandrum VIII. &c. Quo perinde sensu accipi tam rite possunt, quam debent præclara, quæ dedi loca Tom. 3. Art. 11. §. 111 pag. 175, 182, & seqq., ac Tom. 4. Art. VIII. §. I. pag. 309, & seqq. ex SS. Cypriano, Optato, Gregorio Nyss., Jo: Chrysostomo, Basilio, Ambrosio, Prospero, Cæsario Arelat.; item ex Stephano Latissaeo, Ferrando, Facundo, Johanne Ravennate, Alcuino, Hincmaro, Ratramno, Herivæo, Ratherio, S. Bernardo, Jacobo de Termis, Petro Blesensi, Alberto M., Alexandro Alensi, SS. Thoma, & Bonaventura, Scoto, Petro Bertrando, Thoma Argent., Petro Alliac., Gersonio, S. Antonino, Johanne de Turrecremata, Ambrosio Cather., Andrea Duvallio, Jacobo Almaino, Genebrardo, Johanne a Celaja, Coeffetello, Jo: Puteano, Thomassino &c. Quam in rem conferre quoque juvat Urbanum II. apud Baluzium Miscell. lib. 1. pag. 238, Benedictum XIV. de Synodo Diœces. lib. 1. cap. 4. n. 2, Andream Coloss., & Johannem Tarentinum Archiep. in orat. ad Basileenses apud Harduinum tom. 8 pag. 1518, & 1530, Stephanum Comitem Palat. Rheni, ac Bavariæ Ducem in epist. ad

Præsidentes ejusdem Concilii apud Mansium Suppl. tom 6. pag. 63?, ac Ludovicum XI. Gall. Reg. in epist. ad Pium II. pro abrogatione Pragmaticæ Sanctionis apud Harduinum tom. 9 pag. 1640, qua ab se Romanum Pontificem eo supremo potestatis haberi loco profitetur, ex quo tanquam a capite, & fonte *Sacræ leges oriuntur, & manant*. Quod non est aliud, quam a Pontifice in Episcopos de caussis fidei dijudicandi jus ita diffluere, ut in illo velut in centro unitatis totius summa consistat.

Cujusce rei argumento, documentoque præterea, & quammaxime quidem sunt Concilia ex ingenti Episcoporum cæteroqui numero conflata; quibus tamen, quia Rom. Pontificis defuit assensus, res non bene cesserunt; aut in quibus procul a recta fide aberratum turpiter est, ideoque pessime apud bonos audiunt: de quibus siquidem satis, superque me dicere Tom. 3. Art. II. §. III. pag. 188 & seqq. memini, ideo non est, cur actum agam. Id præstat unum pleraque indicare particularia Concilia, quæ toto procul ostio a veritate, fideque deflexerunt, ut planum adpareat, quam dispar sit, longeque dissimile jus, quod Episcopis de fide dijudicandi competit, atque illud, quo unus Pontifex gaudet. Enim vero in Concilio Ephesino circa an.192 sub Polycrate Quartadecimanorum error confirmatus est, de quo Eusebius lib. 5. cap 24. In Carthaginensi an. 215 sub Agrippino, in Iconiensi, & Synnadensi an 235. sub Firmiliano, de quibus S. Cyprianus epist. 71. ad Quintum, & 73. ad Jubajanum, ac Eusebius lib. 7. cap. 7. Græc. hæreticorum Baptismus fuit explosus: qui error perinde sub S. Cypriano plurimis, numerosisque in Conciliis an. 253, 254, 255, & 256. Carthagine celebratis, de quibus legendæ S. Cypriani epist. 68, 69, 70, 72, 73, comprobatus est. In Palæstino an. 318 apud Theodoretum lib. 1. cap. 5, & seq., Antiocheno, sive Nicomediensi an. 328, aut inseq apud S. Athanasium in epist. ad Solit., Cæsareensi 334. apud Sozomenum lib. 2. cap. 25, Tyrio 335, Hierosolymitano eodem an. apud Socratem lib. 1. capp. 21, & 26, Constantinopolitano 336, Antiocheno 341, de quo Schelestratius, altero 344, aut seq., de quo S. Athanasius lib. de Synod., Philippopolitano 347, Hierosolymitano 350, aut seq., de quo tamen vide Toutæum dissert. 1. de vit. S. Cyrilli cap. 5. ejus

oper. pag. 17, Arelatensi 353, Mediolanensi 355, de quo Baluzius pag. 29, & seq., Biterrensi 356, Antiocheno eodem an. apud Sozomenum lib. 4. cap. 7, Cæsareensi 357, Sirmiensi eodem, aut seq. anno, Ariminensi, & Nicæno in Thracia 359 apud Baluzium pag. 58, & seqq., Antiocheno, duobusque Constantinopolitanis 359, aut 360, ac 362, aut seq., de quo Chronicon Paschale edit. Du-Cangii pag. 294, Antiocheno in Caria 366, aut seq. apud Sozomenum lib. 6. cap. 12, Sigedunensi eodem anno, Nysseno, & altero in Galatia, de quibus S. Basilius epist. 137. alias 134, 251. alias 72, & 235. alias 264, Antiocheno 380. apud Philostorgium lib. 10. n. 1, aliisque multis sequioris ætatis, quibus supersedeo, Ariana hæresis approbata fuit, & acceptata. Semiarianis etiam, sive Macedonianis optime cuncta ex voto cessisse in Conciliis oppido multis ex fide dignis Scriptoribus discimus. Ita in Ancyrano an. 358. ex S. Epiphanio hær. 73, in Sirmiensi 359. ex S. Athanasio de Synod., in Seleuciensi eodem an. ex S. Hilario in frag., in Acaico 359, aut seq. ex Prædestinato apud Baluzium, in Zelensi Helenoponti 363, & in Cyziceno an. 372, ex S. Basilio epist. 72, & 82. vet. edit. Ab Ephesino an. 431. sub Johanne Antioch., ab Antiocheno 432, a Tarsensi, ab Anazarbico, a Zeugmatensi eodem anno, de quibus Synodicus apud Lupum capp. 53, 55, 58, 62, 66, 71, 76, 77, 113, 136, 141, 174, 201. &c., Nestorius bene, S. Cyrillus autem male exceptus est. Impia præterea Nestorii dogmata plus vice simplici ab ipsius Symmistis instaurata, inque Synodis stabilita in Beth-Lapeta, in Beth-Adri, Seleuciæ, & Ctesiphonte an. 488, & 489, Cascatæ an. 544, Seleuciæ rursum an. 588, 596, & 605, Nisibis an. 645, in Cœnobio S. Simeonis an. circiter 650, Seleuciæ denuo an. 654, in Insula Dirina in Arabia an. 677, in Cœnobio Jonæ an. 694, Seleuciæ iterum an. 804, & 820, Bagdad an. 900. &c. legere præstat apud Cl. Assemanum Bibl. Orient. tom. 3. par. 2. pag. 178, & seqq., 390, & seqq., 107, 142, 183, & seqq., 448, & 453. In Constantinopolitano, & Ephesino an. 449. pro impio Eutychete actum, pugnatumque est, cujus imo improbi errores post Chalcedonense adhuc probati evasere Synodis oppido plurimis, uti Constantinopolitanis tribus an. 466, 497, & 499, ut Ephesinæ 477. apud Evagrium lib. 3. capp. 5, & 9, uti

Sidonensi 512, de qua Cyrillus Scythop. in vita S. Sabæ cap. 73, ut Antiochenæ eodem anno apud Assemanum Bibl.Orient. tom.2. pag.18, uti tribus aliis Constantinopolitanis 512, 519, & 550., de quibus vetus Synodicon capp. 110, 112, & 119, uti Thevinensi trigeminæ 536, 552, & 562. apud Galanum de Conciliat. lib. 1. pag. 105, ut Alexandrinis duabus 578 apud Assemanum pag. 69, & seqq., & Cotelerium tom. 3. pag. 397, uti Gubensi in Mesopotamia 585. apud Mansium tom. 1. pag. 453, uti Syriacæ 726, Tarmanensi circa an. 750, Hierapolitanæ 755, Sarugiensi eodem an., Telensi 759, in Beth-Boten 793, Schialazienli, & Gubensi 837, Capharturæ 869, & Constantinopolitanæ 969, de quibus Assemanus Bibl. Orient. tom.2. pag 111, & seqq., 133, 338, & seqq., ac 437, & ex ipso Mansius Suppl. tom. 1. In Conciliis Illyriciano an. 549, Carthaginensi an. 550. apud Victorem Tunon., Aquilejensi an. 553, sive 557, & Maranensi an. 587, sive seq., altera incerti loci in Istria an. 591, de qua Mansius in Not.ad Pagium an 590. n. 2, & Aquilejensi altera an. 698, turpiter in trium Capitulorum defensionem ultrocitroque juratum est. Palmari Monothelitarum hæresi patrocinari, suffragarique palam Episcopi complurimi haud veriti sunt, vel in Synodis Constantinopolitana, & Alexandrina an. 633, in Constantinopolitanis duabus an. 639, in Thessal nicensi an. 649. apud Mansium tom. 1. pag. 483, inque tribus aliis Constantinopoli habitis an. 665, 666, & 7 2. in Collect Veneto-Labbeana tom. 7. pag. 477. ex Collect. Anastasii apud Sirmondum tom. 3. oper. Contra Sacrarum Imaginum cultum tanquam pro aris, focisque, pugnatum est pariter, ac pluries in Conciliis Constantinopoli celebratis an 754, 805, 809, 814, 815, & 832, de quibus Pappus in Synodico cap. 146, & Mansius tom. 1. pag 782, & seq, ac in Parisiensi an 825, de quo pag.76. dictum. Mitto pleraque multa, in quibus multis violata sunt modis jura sive Apostolicæ Sedis, sive Catholicæ unitatis, qua disciplinæ morum, qua legum Ecclesiasticarum, pro quibus omnibus illud valet, quod probe dixit sapientissimus Melchior Canus de Loc. Theolog lib. 5. cap. 5: *Pondus Conciliis dat Summi Pontificis, & gravitas, & auctoritas: quæ si adsit, centum Patres satis sunt: sin desint, nulli sunt satis, sint quamlibet plurimi*. Cui

appri-

apprime cohæret in sententia Cabassutius, cujus egregium locum recolere juvat tom. 3. art. 2. §. 3. pag. 202.

Jam quod attinet ad præmemorata Concilia particularia, in quibus nullum Pontificis M. præhabito consensu prædamnatæ sæpius hæreses perhibentur, ausim dicere (quo dicto viden, ut objectionis utrumque caput uno obtruncetur ictu) eadem Concilia, majorem saltem partem, non absque Pontificis nutu prævio, aut consensu post adhibito, in Ecclesia obtinere, quatenus nempe Pontificis interfuit, præcessitque, sive antequam haberentur, sacra jussio, aut suasio; sive postquam habita sunt, accessit, & subsecuta est assensio, & approbatio. Ita plane, si veritati inniterentur, quæ de Heracleone refert Prædestinatus, verum pariter, ipsomet teste, foret Patribus Siculis auctoritate sua præivisse S. Alexandrum I, qui ab illis de homine isto rogatus, & interrogatus cum libro elucubrato, tum Legato misso Sabiniano Presbytero tam hæresim, quam hæreticum profligasse refertur. At hæc ad fabulas amandanda, quæ passim, atque heic præsertim ingerit pseudonymus hic Scriptor, jamdiu patefecit Cl. Coutantius in S. Clemente pag. 6. n. 2, & in S. Alexandro pag. 54. n. 5, dixique ego pag. 33, & seq. Potius itaque cum Valentino, cujus de hæresi late Buddeus in dissert. introduct. ad Philosophiam Hebræor subjecta agit, cuique paria sensisse Heracleonem, de quo Grabius Spicileg. tom. 2. pag. 183, testes locupletes accedunt S. Irenæus lib. 1. cap. 10, Tertullianus de præscript. cap. 30, ubi confer Lupum in schol., ac S. Epiphanius hæres. 35, & seq., Heracleon a S. Hygino, sub quo Romam venit, & a SS. Pio, & Aniceto, sub quibus Romæ viguit, referentibus S. Irenæo lib. 3. cap.4, & Eusebio lib.4 cap. 11, damnatus censeri debet. Atque ita perinde Episcopis Gallicanis in damnatione Valentini, siquidem Valentini symmista Colorbasius esset, in hujusce quoque damnatione Pergamensi Synodo præivisse eosdem Pontifices existimari fas est. Non secus atque Orientalibus præcessisse sententia S. Hyginus, a quo Cerdonem ex Ecclesia ejectum tradunt S. Irenæus lib. 1. cap. 28, & lib. 2. cap. 4, ac Eusebius lib. 4. cap. 11, præsumendus est. Quo porro loci Valesium (cui postea adhæsit Coutantius pag. 61. n. 2.) Ruffinum, & Christophorsonum hunc sive Eusebii, sive S. Ire-

S. Irenæi locum perperam vertisse affirmantem, ubi loco *abstentus est* vertendum fuisse *se abstinuit* contendit, quasi nempe Cerdo non a Pontifice quidem fuerit abdicatus, sed ipse semet sponte abdicaverit, viden, ut jure refellat doctiss. Cacciari in Not. ad Eusebii lib. 4. cap. 11. vers. Ruff. In Montanum, & Theodotum a Sanctis sive Sotere, sive Eleuthero, sive Victore, sive Zephyrino anathematis jam tela intorta fuisse abunde ostendi pag. 34, & seqq. Synodis itaque sive Hierapolitanæ, sive Anchialensi, sive Lugdunensi, vel jam explicita pridem sententia exemplo fuit, vel ab eisdem Synodis lata postmodum fuit pari a Pontificibus judicio comprobata. Concilii Alexandrini sub Demetrio in Origenem sententiam duo potissimum caussæ irritam fecere, una, quod in absentem, nec legitime citatum prolata fuisset; altera, quod Romani Pontificis auctoritate nedum fuisset firmata: qua de re adeundi Labbæus ad an. 230. tom. 1. nov. edit. pag. 642, & Cacciari in Not. ad Eusebii lib. 6. cap. 18. Quare uni Romano Pontifici acceptam Origenis damnationem referendam fore jure dixi pag. 39. Origenis Magister Ammonius cognomento Saccas, de quo Fabricius Bibl. Græcæ tom. 4. pag. 159, erroris auctor non fuit, sed fidei Christianæ, cui nomen dederat, dumtaxat desertor, si fides adhibenda Longino, & Porphyrio in vita Plotini cap. 20, cujus etiam præceptor idem Ammonius fertur: proinde adversus ipsum Alexandrina Synodus non de nova hæresi dijudicavit, sed veterem Religionem defendit. Verum duobus illis Ethnicis Scriptoribus, ac Porphyrio speciatim Christiani nominis infensissimo hosti, Longini hac de re testimonium adhibenti, cuique nimium fidit Valesius, aures neutiquam accommodandas docet Eusebius lib. 6. cap. 15. vers. Ruff., ubi Ammonium in fide integrum ad vitæ extremum usque perseverasse, manifestissimæ vero Porphyrium falsitatis redargui affirmat. Juxta quæ proinde Synodus illa pseudo-epigraphis est adcensenda. Lambesitanam Synodum contra Privatum auctoritate sua valere fecit S. Fabianus: qua de re, ut operæ ferebat pretium, dixi pag. 40. Berylli, opera postea Origenis ad frugem regressi, cui in errore anteiverat Praxeas a S. Zephyrino damnatus, teste S. Optato lib. 1, Noeti, qui ab eodem Praxea abludebat haud procul, & Valesiorum,

qui

qui hæresim e Cataphrygum lacuna hauserant, damnationi præluserant Romani Pontifices, quorum exemplo proinde ab aliis Episcopis pluries in Conciliis in eas pestes, ac S. Zephyrino speciatim in Cataphrygas fuisse animadversum Tertullianus lib. adv. Praxeam cap. 1. conqueritur. S. Cornelium Conciliorum sive ab Afris, sive ab Asianis, qua contra Felicissimum, qua contra Novatianum habitorum nunc auctorem se dedisse, nunc auctoritatis suæ pondus adjecisse pag. 40 planum jam feci.

Gradum itaque properando, observare non pigeat Millenariorum errorem bifariam adspici posse: vel quatenus a Cerintho, & Ebione invectus est, ac demum a Nepote, aliis Nepotiano, in Ægypto, sive Cyrene juxta Cavæum, Episcopo excitatus, quomodo S. Dionysio, ac Synodo Alexandrinæ in ejus damnatione anteiverant SS. Clemens, & Victor, ut indicavi pag. 33, & 38: vel quatenus a SS. Papia, Justino, Irenæo, ac juxta aliquos ab eodem Nepote, Severo Sulpitio, Scriptoribusque aliis Ecclesiasticis fuerat inductus, instauratusque: quo pacto in Apollinari demum a S. Damaso est damnatus. Ad hæc vero a S. Gelasio decreto de Apocryphis libris adnumeratus legitur Nepotis liber, cui in duos diviso hunc inditum titulum Ἔλεγχον ἀλληγοριστῶν memorat S. Dionysius, qui duos itidem illis opposuit libros de Repromissionibus, apud Eusebium lib. 7. cap. 22. vers. Ruff. Plura de Nepote disserit Fabricius Bibl. Græcæ tom. 5. pag. 273, non secus atque de Cerintho, ex quo suos hausit errores Nepos, tom. 3. pag. 147, & seq. Synodum Antiochenam contra Paulum Samosatenum, petentibus Synodi Patribus a S. Dionysio P. M., subindeque a S. Felice I. confirmatam fuisse ostendi pag 42. In Cerdone, de quo pag. 34. dixi, prædamnatus a S. Hygino fuerat Manes; sed & postea confirmatam in Manichæos damnationis sententiam a Pontificibus aliis demonstrare me memini pag. 43, & seq., 51, 58, & 70. Alexandrina Concilia adversus Sabellium, Arium, & Colluthum verisimillime celebrata sunt auctoritate S. Silvestri ab Osio ejusdem in Oriente vicibus defungente. Quin & Sabellius a S. Dionysio Alex. delatus jam antea diris cunctis devotus fuerat a SS Sixto II, & Felice I, de quibus pag. 41, & seqq. In Eustathium ejaculatam a Gangrensi Synodo sententiam Apostolicæ Sedi acceptam evasisse,

se, ab eaque longe amplius robur accepisse liquet ex dictis pag. 64, & seqq. Quorsum huc vero de Euphrate Coloniensi Episcopo in Concilio damnato mentio, cujus hæresis nihilo ab Ariana distantis jam in Ario damnatio Romano a Pontifice fuerat proclamata? At enim non Euphratem, virum germane orthodoxum, orthodoxæque fidei vindicem acerrimum, quem ideo a Synodo Sardicensi Legatum Antiochiam ad Constantium Imperat. delectum, & Antiochiæ dira ab Arianis perpessum refert S. Athanasius in epist. ad Solitar., sed Eupraxium, ex quo imperitus Librarius Euphratem fecerit, Agrippinensi hac in Synodo damnatum auguratur Henschenius in vita S. Servatii ad diem 13. Maji Contra quem Pagius ad an. 346. n. 6. existimat nequaquam Euphratem deformandum in Eupraxium, sed duos magis Euphrates distinguendos; quorum unus alterum e vestigio exceperit, unus hæresi infamis, locoque dejectus, orthodoxus alter, ideoque Legatus destinatus. Sirmondus vicissim in Not. ad hanc Synodum Colon. in ea opinione versatur, ut putet Euphratem vel postea resipuisse, antequam Legatus decerneretur, vel ignotas ob caussas ad hanc obeundam legationem necessariam dijudicatam ipsius operam. E contra Agrippinense hoc Concilium ad pseudo-epigrapha fore amandandum conjecturis haud facile contemnendis suadent Baronius ad an. 346. n. 7, & seqq., ac Mamachius de rat. temp. Athan. pag. 259, & seqq. Confer & Christianum Lupum de Appellat. dissert. 1. cap 7. oper. tom. 8. pag. 28, & seq. edit. Ven. 1726. A S. Julio, & Liberio damnati Ursacius, & Valens cum apud Julium, uti referunt S. Athanasius in Apolog., S. Hilarius in frag. 2, & Socrates lib. 2. cap. 24, ex quibus Constantius pag. 403, tum apud Liberium in Synodo ipsa Mediolanensi, uti liquet ex Dialogo Liberii cum Constantio Imper., de quo S. Athanasius in hist. Arian. ad Monach. n. 39, & Theodoretus lib. 2. hist. Eccl. capp. 15, & 16, exindeque Coutantius pag. 434, palinodiam recinere, petere veniam, fideique professionem emittere officio duxere: cui postea deficientes justas S. Damaso pœnas dedere. Arianis partibus Aetius non modo adhærebat, sed eas provehere cum Eunomio discipulo allaboravit adeo, ut Anomœorum Prosenchæ evaserit Præfectus: igitur de Arianorum fatis dicta de eodem perinde

rinde accipi debent, de quo pluribus differit Fabricius Bibl.Græc. tom. 8. pag. 317, & feq. Nec etiam ab Ario fors altera Saturnino Arelatenfi, qui hærefim cum illo habere communem delectabatur, obtingere debebat; ideft ut & ipfi eadem adhæreret ignominiæ labes, qua Romanis a Pontificibus Ariani fuerant afperfi, S. Damafo omnium primo cum Apollinaris, tum Macedonii damnationem acceptam fore referendam liquido, opinor, pag. 47, & feqq. demonftratum eft. Prifcillianiftæ in Manichæis, quorum nefandiffima dogmata pleraque recoquebant, profligati Summis a Pontificibusfuerant: fententiæ vero in Synodis Hifpanis in ipfos fæpius jaculatæ vel auctores, vel laudatores acceffere Pontifices, de quibus dictum pag.50, & 59.Aquilejenfis Synodi adverfus Palladium, Secundianum, & Attalum auctor extitit S. Damafus; non fecus atque Mediolanenfis contra Jovinianum, Auxentium,& alios incentor fuit, interceflorque S. Siricius. Eunomius jam ab anno 378. una cum Sabellio, Ario, Macedonio, Photino, & Apollinari confixus a S.Damafo fuerat in epift. ad Paulinum apud Theodoretum lib. 5. cap. 11, & Holftenium Collect. Rom. pag. 80. In Mefsalianos, alio nomine Euchetas, Adelphianos, Enthufiaftas &c. latam a Patribus Concilii Ephefini, Præfide S. Cyrillo Apoftolicæ Sedis Legato, anathematis fententiam acceptam habuit S. Cæleftinus P. M. Qua de re confer Lupum in Scholio ad hoc decretum adv. Mefsal. oper. tom. 1. pag. 405. edit. Ven. 1724. De Inftantio, & Salviano intelligenda pariter funt, quæ paullo fuperius de Prifcillianiftis indicavi, quarum ii partium erant Antefignani. Bonofo infamiæ dicam inflictam a S. Siricio fuiffe, præceptoque fuo auctorem fe dedifse Synodis Capuanæ, & Illyricianæ in hæreticum illum animadvertendi oftendi pag. 52. De Origenis doctrina jampridem dijudicaverat S Fabianus: Origeniftis vero profternendis impares poftea Theophilus Alex., & S. Epiphanius, Romani Pontificis longe potiorem adhibendam fore operam intellexere: qua reapfe egregie defunctos S. Anaftafium I, ac Vigilium declaravi pag. 52, & feqq., ac 68.

Ita per fingulas difcurrendo hærefum fpecies, nulla inter tantas, aut ego fallor, invenietur, cui obtruncandæ præfentiffimos, omniumque primos non fe dederint Romani Pontifices;

quibus proinde hanc victoriæ palmam velle eripere, quid est aliud, quam invidia agere, & injuria? Itaque præterquam quod cum Priscillianistis, a quibus ne latum distabant unguem, Dictinius, atque Symphosius damnationis sententiam a Pontificibus accepisse reputandi sunt, illud animadvertere juvat a S. Innocentio I. epist. 3. edit. Cout. ad eamdem Synodum Toletanam ejus indulgentiam erga duos illos ad frugem reduces laudatam fuisse, & probatam; operam quoque ab eodem Pontifice impensam, ut Schisma ex Dictinio, & Symphosio dignitati suæ a Synodo redintegratis exortum componeret, atque comprimeret. Vide Coutantium in Monito prævio ad hanc epistolam, de qua egregie præfatur. Cælestii, & Pelagii caussam quod attinet, S. Innocentii I. judicio, confirmato subinde a S. Zosimo, fuisse finitam ex SS. Augustino, & Prospero, quin ipso ex Pelagio late probavi pag. 55, & seq. Vigilii Papæ primas, ac præcipuas fuisse partes de tribus Capitulis, inter quæ de Theodori Mopsvesteni persona, ac doctrina, cognoscere, ac dijudicare (quod dictum pariter in Diodorum Tarsensem cadere puta) atque Concilio ea de caussa congregato sui Primatus jure præsidere agnovit Synodus ipsa Mopsvestena in relatione Synodica ad eumdem Vigilium inserta Collat. 5. Synodi V, sive Constantinopolitanæ II. apud Harduinum tom. 3. pag. 133: quo de argumento recole, si placet, tantique sunt, abunde dicta parte 1. art. 2. §. 3. pag. 180, & seqq. Quid ad hæc autem, quod apud Pontificem in judicio sibi experiundum esse intellexit ipse Nestorius, unaque S. Cyrillus? Ille, qui proinde S. Cælestino caussam deferre suam, integramque permittere dirimendam officio habuit: iste, qui pariter de homine ad Pontificium tribunal delato Apostolicæ Sedis audiendam sibi ante sententiam est arbitratus, quam ad proferendam suam prosiliret, juxtaque Pontificis judicatum, in Nestorium deinde judicium instituit, & tulit. Quæ S. Cyrilli sane persuasio intima pariter fuit, arcteque cordi infixa S. Flaviano, qui latam in Eutychetem ab se in Synodo sententiam confirmari a S. Leone infimis precibus postulavit, impetravitque, quo demum illam invictum obtinuisse robur intellexit. De Prædestinatianis non una profecto Eruditorum sententia est. Nullos fuisse unquam hæresi infe-

infectos hujusmodi, sed eo dumtaxat nomine S. Augustini discipulos invidiose traductos quidam existimant, ideoque pariter commentitias esse duas illas Synodos, inter quos Usserius, Jansenius, Mauguinus, Cabassutius, Contensonius, ac Thomassinus differt. 13. in Concilia Arelat., & Lugdun. Ex adverso Prædestinatianam hæresim, esto paucorum fuerit, profectaque ab hominibus obscuri nominis, rudiorisque intelligentiæ, a Semipelagianis tamen non fuisse dolo confictam, nec fraude a Fausto in epist. objectam Lucido, nec falso a S. Fulgentio lib. 1. cap 3. insequenti Sæculo de eadem accusatum Monimum, nec ideo præfatas Synodos de industria productas, verisimilius propugnant alii, uti Baronius, Spondanus, Alvarezius, Sirmondus, Norisius lib. 2. hist. Pelag. cap. 15, Natalis hist. Eccles. ad Sæcul. V. par. 2. dissert. 5, Pagius ad an. 490. n. 3, & seqq., & Maffejus hist Theolog. lib. 16. n. 7. pag. 470, & seqq. Ut ut sit, Synodis illis præluxerat, facemque prætulerat S. Cælestinus in epistola ad Galliarum Episcopos, qua totus incumbit, ut S. Augustini doctrinam ab obtrectatoribus defendat, dignisque exornet laudibus. Utraque Synodus postmodum Synodi Arausicanæ II. probata aliquibus videtur, qui Prædestinatianorum errorem tacito nomine proscriptum Can. 25. intueri se putant: cui Synodo postea calculum adjecit suum S. Bonifacius II. Qua de re tamen valdequam dubitat Pagius, adeundus, si placet, n. 6, & seqq., consulendusque loco ind. Maffejus. Prædestinatianos in Gothescalco postea revixisse sunt, qui putant: qua de re paullo post. Pro certo illud interea pervelim haberi, quod Arausicanam II, & Valentinam Synodos contra Semipelagianos ad eum, quo in Ecclesia sunt, auctoritatis gradum evexit S. Bonifacius II, precibus exoratus a S. Cæsario Arelatensi, qui utrique Concilio præfuit. Trium Capitulorum damnationem obligandi vim demum omnem a Vigilio, a Pelagio utroque, & a S Gregorio M. accepisse plus vice simpliciplanum feci.

Ad objectatas sequentis ætatis Synodos, quæ præcedentium vestigiis inhærentes a censuris in hæreticos, quum opus foret, distringendis, instituendoque in hæreses judicio non abstinuerunt, hujusmodi nunc habeto responsa. Equidem cujas esset, cujusve erroris Sectator Græcus ille hæreticus a Synodo Aurelianensi

male habitus, in obscuro latet. Si tamen conjecturis est locus, non alteram a Monothelitica, tum in Oriente longe, lateque grassante, illi adhæsisse hæresim existimaverim. Jam vero in hujusce Antesignanos hæresis omnium primos damnationis tela intorsisse Romanos Pontifices, intorquendique subinde Synodis in Africa, Italia, Anglia, Gallia, Hispania, & Asia indictis exemplo, ac jussione præivisse memoravi pag. 71, & seq. Quo proinde loci temperare mihi non possum, quin obirer summam redarguam audaciam D. Ravechet Sorbonici olim Syndici, qui sermone coram Sorbonicis habito Clementinam Constitutionem *Unigenitus* rejiciendam ex eo capite arguens, ac temere aggressus, quod absque Episcoporum acceptatione Pontificum decreta obtinere nequeant, potiorem in eo vim facit, quod Synodi, in specie Lateranensis I. sub S. Martino I, & Constantinopolitana III. sub S. Agathone adversus Monothelitas habitæ universam obligandi Ecclesiam vim non habuerint, donec Episcoporum omnium suffragio fuissent ratihabitæ. Cujusmodi dicti testes, assertoresque vocat SS. Martinum I, & Leonem II: illum, quia in epistolis ad S. Amandum Traject., ad Clodoveum, Dagobertum, & Sigebertum Galliarum Reges fidei confessionem adversus Monothelitarum hæresim ab Episcopis Gallicanis subscribendam mittens, præcipuos ex Regni Episcopis Romam dirigi petierit, cum quibus communi suffragio de fide deliberare posset, quæ fuerint deliberata Romæ, in Galliarum deinde Provinciis comprobanda dirigere: istum, quia in epistolis ad Ervigium Hispaniarum Regem, Regnique Episcopos Synodi VI. acta, fideique definitionem se mittere significarit, ut Episcoporum omnium subscriptione communirentur. At enim quam sinistra, & iniqua sit ista Sorbonici hujus interpretandi ratio ut demonstretur, haud indiget multis. Eo enim consilio S. Martinus Synodi acta in Galliam, non secus atque in Asiam, & Africam misit, ut Monothelitas omnibus damnatos, odioque habendos denuntiaret, innotesceretque doctrina Romana in Ecclesia sacra, religioseque servata de duabus in Christo D. voluntatibus, eique omnes ex officio adquiescerent. Gallicanos vero Episcopos virtute probos, doctrinaque præstantes venire Romam voluit, quibus vices tuto suas apud Græcorum Impe-

rato-

ratorem obeundas demandare posset, atque ut quæ in Concilio Lateranensi decreta fuerant, eorum opera Imperatori, ceterisque Græcis innotescerent, & insinuarentur. Nec absimilem admodum cum Hispanis agendi rationem tenuit S. Leo II: cujus epistolas equidem Baronius ad an. 683. n. 16, & seqq., non secus atque S. Benedicti II. eadem de re exaratas ad an. 684. n. 3. pseudo-epigraphis adnumeravit, plerisque argumentis e re historica, rationeque chronologica ductis permotus, cujus nuper in opinionem abivit Illustriss. Johannes Bap. Bartholi in Apolog. pro Honorio cap. 27, quibus tamen satisfecere Combefisius in hist. Monoth. pag. 154, & seq., Pagius ad an. 683. n. 5, & seqq., & ad an. 684. n. 9, & seqq., Lupus tom. 3. in dissert. extrema de Synodo VI. pag. 52, Ludovicus Jacobus Bibl. Pontif. pag. 20, & Aguirrius tom. 2. Concil. Hisp. pag. 711, & seqq. Propterea epistolis illis tanquam legitimis admissis, confidentissime adfirmo nihil hinc, aut ex agendi, quam tenuere, Hispaniarum Episcopi, ratione præjudicatum juri Pontificis res fidei peremptorio, ut ajunt, judicio dirimendi. Enim vero quum Episcopi Hispani, absoluto jam Concilio Toletano XIII, S. Leonis litteras una cum Synodi VI. actis accepissent, atque ingruente jam hyeme, se aggregare secundo nequirent, in annum sequentem Synodum distulere: interea ad Episcopos per Provincias acta Synodica pro subscriptione dirigentes, gestorumque ita rationem Pontifici reddentes. Ad hæc officii admoniti a S. Benedicto II, qui S. Leoni successerat, anno insequenti, idest 684, in Concilio Toletano XIV. congregati, Can. 2. sic statuunt: *Ad hoc omnes Præsules Hispaniæ invitati sunt* (a Pontifice) *ut prædicta Synodalia instituta, quæ miserat, nostri etiam vigoris manerent auctoritate suffulta, omnibusque per nos sub Regno Hispaniæ consistentibus patescerent divulganda*. Quid in his latet doli, vel ambitus, quo se in Pontificis Judices erigere voluerint, qui id unum prætendunt se morem Pontifici gerendi gratia congregatos acceptatione sua jubere, ut Synodi VI. acta in Hispania valeant, quæ ideo cunctis innotescere curant? Subinde Can. 3. excusationem subtexunt, quare sibi non licuerit illico convenire, subdentes Can. 4: *Placuit proinde .... ea ipsa gesta firmare, nostraque fidei sensu purissima*

rissima verborum enodatione depromere. Adornata itaque a Juliano (qui a Roderico Toletano rer. Hisp. lib. 3. cap. 12 perperam Pomerius, genereque Judæus nuncupatur) Apologia ad Pontificem mittenda Catholicæ Religionis summa capita adversus hæreticos exponunt, & defendunt: in qua quum quædam Pontifici minus probata fuissent, Apologetico altero illi plane satisfacere in altero Concilio Toletano XV. an. 688. curarunt. Quod indicium est haud obscurum, quo obsequii loco dicta, jussaque Pontificis ab Hispanis haberentur. Postquam vero Can. 5. eadem Synodi VI. acta cum Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina, & Chalcedonensi contulissent, *Ideo* Can. *6.* subjungunt, *supradicti acta Concilii in tantum a nobis veneranda sunt, & recipienda constabunt, in quantum a præmissis Conciliis non discedunt, imo in quantum cum illis concordare videntur*: propterea Can 7. quatuor illis Conciliis generalibus (quorum nedum in censu Synodum V. reposuerant) Synodum VI. adnumerandam pariter fore concludunt. Quæ omnia eó recte collineant, ut ostendant iccirco missa a Pontifice Synodi VI. acta, ne quæ mox de fide adversus Monothelitas fuerant definita, Hispanos laterent Episcopos, qui eo libentius in eamdem conspirare sententiam non dubitarunt, quod cum præcedenrium Synodorum dogmatibus, cum Patrum traditione, cum Rom. Pontificum doctrina summa esset Synodi VI, miraque consensio. Quæ qui sinistrorsum intorquere adhuc velit, næ is frustra luci offundere conatur tenebras. Vide viros doctiss. Cennium de antiq. Ecclesf. Hisp. dissert. 4. cap. *6.* n. 20, ubi a Bossuetio argumentum hoc eripit, redimitque, ac Lopezium de antiq. Can. Cod. Eccl. Hisp. par. 1. cap. 35, & seqq., ubi Hispanos Episcopos a Cennio hac de re nonnihil vexatos defendit, & vindicat.

Quod nunc propius ad rem attingit meam, quid pluribus morer Hispanos Presbyteros illos gravissime circa Eucharistiam peccantes, ideoque a Synodo Bracarensi damnatos, quorum adeo supinus error non tam dedocendus erat, veluti nihilosecius ex S. Julio I. in epist. ad Ægyptios desumpto argumento præstitum est, quam severe adeo insignis temeritas cum schismate conjuncta comprimenda fuerat, & castiganda? Contra Adelbertum, & Clemen-

mentem a S. Bonifacio advocatam S. Zachariæ P. M. auctoritatem, adhibitamque, ideoque Synodis Suessionensi, & Germanicæ robur ex Apostolica Sede accessisse paullo superius pag. 78. adnotatum est: non secus atque pag. inseq. Felicem Urgellitanum Hadriani I. auctoritate, quam Episcopi efflictim exoraverant, quaque suffulti in sententiam similiter exierant, compressum fuisse, atque ad errorem ejurandum compulsum. Cæterum Concilium Narbonense contra Felicem suspectæ admodum fidei a Pagio habitum est ad an. 788. n. 10. multis de caussis, tum quia notæ temporariæ, quibus consignatur, inter se pugnant, Imperatorisque Carolus M. illustratur nomine, quod ei tamen ante an. 800. attributum non fuit; tum quia Concilio subscriptus legitur Felix, quin se tamen hæresi abdicat, cui imò usque ad Concilium Ratisponense an. 792. tenacissime inhæsisse liquet ex Eginhardo ad hunc an., & Jona Aurel. in lib. adv. Claudium Taur. Conficiam nunc paucioribus, quoad ejus fieri poterit, quæ ad caussam Amalatii, & Gothescalci attinent. Equidem Amalatio, cum homonymo Trevirensi cognomento Fortunato non confundendo, nonnulla circa Eucharistiam minus caute excidisse non negaverim, de quibus a Floro Lugd. & Agobardo fuerit jure reprehensus: eum tamen de Christi D. corpore secessui supposito injuste accusatum ostendit Mabillonius in præf. ad par. 2. Sæculi IV. Bened. §. 5. n. 69. pag. 324, & seq., qui pag. 322, & seqq. ab hac Stercoranismi labe pariter liberat, & excusat cum ex Græcis Origenem & Nicetam, quem posteriorem hujusce flagitii postulaverant Humbertus, & Algerus, tum ex Latinis Heribaldum, & Rabanum, quibus idem error ab Herigero afflatus fuerat. At enim alterius circa Eucharistiam erroris, qui ei cum Rabano, Herigero, & Rattamno fuerit communis, & cum Pascasio Radberto ad unum quatuor commiserit, accusatur Amalarius. Radbertus nempe, sive Ratherius, ut quidam, minus verisimiliter tamen, ex Ms. Cod. Bibl. S. Martini Lovan. arguunt, lib. de Corp. & Sang. Dom. scripserat peracta consecratione, panis vinique substantiam non superesse, locoque supervenire verum Christi D. Corpus, & Sanguinem; ipsumque Corpus non aliud ab eo, quod ex B. Virgine Maria natum, & in Cruce passum est. Ita expresse capp. 1,

4, 9, 12, & 20, in epistola quoque ad Fredugardum, & in Comment. ad cap. 26. S. Matth. E contra Rabbanus in epistolis ad Hegilonem, & Heribaldum, Amalarius in epist. ad Guntardum, Herigerus lib. de Corp., & Sang. D. apud Cellotium in append. ad histor. Gothescalci (quamvis opus hoc Herigero tributum a Cellotio Silvestro II. P. M. fore tribuendum autumant Scriptores hist. litter. Gallic. tom. 6. pag. 587.) & Ratramnus lib. de Corp., & Sang. D. (quem librum minus vere fœtum esse Johannis Scoti opinati sunt Petrus de Marca in epist. ad Dacherium ante tom. 2. Spicileg., nov. edit. tom. 3. pag. 852, Anselmus Parisius in dissert. adv. Allixium cap. 5. tom. 5. perpet. fid. par. 2 pag. 198, & Johannes Harduinus in dissert. de Sacram. Altar.) Radbertum oppugnantes Eucharistiam idem Christi D. esse Corpus negabant, quod ex Virgine Maria natum, & Cruci suffixum fuerat. Hinc Novatores opportunitatem Catholicum dogma oppugnandi avide arripientes Rabanum, Amalarium, Herigerum, & Ratramnum una pariter inter realis præsentiæ Christi D. in Eucharistia hostes enumerare non erubuere, ut Albertinus, Claudius, Larroquianus, Goulartius, Lampadius, Allixius, Hopkinsius, Pfaffius &c.; Radbertum cum Ratherio vicissim vel in Calvinistarum partes rapere conati sunt, uti Boxornius, & Hospinianus; vel Radbertum veluti novi dogmatis a veteris Ecclesiæ doctrina alieni procursorem traduxerunt, uti Claudius, Larroquianus &c.; vel Radberti librum depravare, interpolareque non sunt veriti, uti Jobus Gastius, qui ideo merito a Nicolao Mamerano vapulavit. At enim non reipsa, sed in solo loquendi modo ab isto diffidebant illi, siquidem quomodo iste, sic illi transubstantiationem panis, ac vini, Christique D. post consecrationem in Eucharistia præsentiam credebant, & docebant: ita Rabanus in cit. epistolis, lib. 7. de Sacr. Ordin. cap. 10, & lib. 1. de Instit. Cleric. cap. 31; ita Amalarius in cit. epist. ad Guntardum, & lib. 3. de Eccl. offic. cap. 24; ita Herigerus lib. ind. cap. 4; ita Ratherius lib. de Corp., & Sang. Christi, & in epistola ad Patricum; ita Ratramnus in præcit. libro passim, ac nitide quidem par. 1, & in hujusce partis conclus., tum etiam par. 2 Itaque id unum contendebat Radbertus Christi D. Corpus in Eucharistia illud ipsum esse quoad

quoad naturam, ſubſtantiæque naturales proprietates, quod ex B. Virgine natum, & in Cruce paſſum fuerat: quod inficias haud ibant Rabanus, Amalarius, Ratramnus, Herigerus, & Ratherius, qui id unum negabant, quod neque affirmabatur a Radberto, quantum ad affectiones mere accidentales, puta extenſionem, motum, externamque ſpeciem, Corpus Chriſti D. idem in Euchariſtia eſſe, quod ex Virgine ortum, in Cruce mortem obierat. Quo diverſo plane ſenſu a Patribus quibuſdam vere aſſertum, ut a SS. Ambroſio, & Gregorio, ab aliis autem non minus vere negatum, ut a SS. Hieronymo, & Auguſtino, qui duplex, aut triplex Chriſti D. Corpus diſtinxerunt, obſervatum jam pridem eſt a S. Fulberto Carnot. in epiſt. 2, a S. Lantfranco Cantuar. lib. adv. Berengar. cap. 18, a Floro Diac. in expoſit. epiſt. in Cœna D. legi ſolitæ,& ab Algero lib.1. de Sacr. Corp.,& Sang.D. cap.17. Itaque in modo loquendi ſolo tota pugna iſta ſita erat, quos alioqui probe in ſententia pares convenisſe, toto autem oſtio a Novatorum erroribus circa Euchariſtiam diſtasſe multis demonſtrant Perronius lib. 2.de Euch. cap. 1.; Miraeus in Not. ad Sigeberti cap. 95. de Scriptor.; Cointius tom.8. Annal.Franc. ad an. 818, 826, & 831. pag. 192; Gilbertus Mauguinus in diſſert. hiſt. Chron. de Gotheſcalco cap. 17; Petrus de Marca in epiſt. ad Dacherium; Cellotius in hiſtoria Gotheſc.; Jacobus Boilavius in præf., & Not. ad Ratramnum; Arnaldus tom. 1. lib. 8. perpet. fidei circa Euch. cap. 12; Mabillonius in præf. ad par. 2. Sæcul. IV. Bened. §§. 6, & 7. pag. 330, & ſeqq.; Anonymus Congreg. S. Genovefæ in diſsert. edita ad calcem tom. 1. perp. fid.; Natalis Alexander hiſt. Eccl. ad Sæcul. IX, & X. diſſert. 10, & ſeqq.; & Du-Meſnil. doctr., & diſcipl. Eccl. tom. 4. lib. 43. n. 57, ubi n. 58. Alfricum Cantuar. Antiſtitem, de quo Alfordus ad an. 1006, ab eodem circa Euchariſtiam errore, in quem ipſum invitum pertrahere Anglo-Proteſtantes adnituntur, omnino liberat, & vindicat.

Fuſius hæc forte, quam par fuiſſet, perſequutus ſum, quorum tamen lectori non pœnitendum opinor. Jam vero, quod ad Gotheſcalcum pertinet, ut brevius abſolvam, is in opuſculo ad Notingum Deum prædeſtinaſse juſtos ad vitam, & reprobos ad mor-

tem docuit: in Apologetico vero contra Rabanum addidit, nec Deum velle omnes salvos fieri, nec Christum pro omnium salute mortuum fuisse. Qua in doctrina porro, aliis aliter, vel præter, vel juxta ipsius mentem interpretantibus, adversarios alios, alios defensores habuit. Adversarios sensit Rabanum Mogunt., Hincmarum Remen., Amulum Lugdun., & Pardulum Laudun., quorum opera in Synodis Moguntina, ac duabus Carisiacis damnatus est. Ex adverso erecta contra hos fronte pro Gothescalco defensores fortiter stetere Ratramnus Corbejen., Lupus Servatus, S. Prudentius Trecensis, & S. Remigius Lugd., Amuli successor, quo agente, & præsidente ex tribus Provinciis Lugd. Vien., & Arelat. congregata est Synodus Valentina III. an. 855, in qua sex prioribus Canonibus probum in sensum exposita est Gothescalci doctrina: quos deinde Canones sex calculo suo comprobarunt Synodi Lingonensis, & Tullensis an. 859. ex duodecim Provinciis coadunata. Hucusque non habes profecto, ubi tuto pedem figas, ut enim vides, Gallicanam Ecclesiam geminas in partes Gothescalci caussa dispertita est, huic refragantibus aliis, aliis suffragantibus: in ceteris per Orbem Ecclesiis altum de hisce quæstionibus audit silentium, Quid ages hac in rerum ambage, sententiarumque diversitate, nisi ei parti plene adquiescas, in quam propenderit Romanus Pontifex? Ita plane; idque agnovit vel Hincmarus ipse, sive Gothescalci infensissimus hostis, sive in Rom. Pontifices haud multum honestus, quippe de controversiis a Gothescalco motis certiorem fieri sollicito S. Nicolao I. facere, ut oportebat, satis, rerumque gestarum narrationem ad eum perducere officii loco habuit: a quo tamen, ut ipse scribit in altera ad eumdem Pontificem epistola apud Flodoardum lib. 3. cap. 15, nullum responsum, nescio quo fato, retulit: nisi forte quia vel Hincmari sublesta fides, comperta, suspectaque jam evaserat perspicacissimo Pontifici, vel accuratiorem de his relationem, unde dilucide pateret veritas, desiderasset ab eo prudentissimus Pontifex. Præterea idem Pontifex quum iterum a Luidone Archid. Laudunensi Romæ an. 864. rem cum Hincmari, tum Regis agente de Gothescalco, rebusque circa eumdem gestis inquisivisset, rationemque exegisset, proliziorem Hincmarus ad Pontificem

ficem de Gothescalco, ejusque doctrina, & damnatione relationem misit, de qua Flodoardus lib. 3. cap. 12, & seqq. Quum vero Guntebertus Monachus Gothescalci caussam defensurus Romam properasset, Gothescalci litteras Pontifici exhibiturus, Hincmarus tertio Egilonem Senon. Archiep. tum Romæ agentem sollicitavit, ut Pontifici Gothescalcanæ caussæ integrum tenorem recitaret, aperiretque; ne forte Gunteberto enitente, Gothescalcus caussa vinceret. Porro qui Hincmarum responso non est dignatus Pontifex, quid pariter Egiloni responderit, incompertum est: nihilominus Gothescalci caussam bene cessisse exinde augurari fas est, quod Valentini, & Lingonensis Concilii capitula in gratiam Gothescalci edita, ad S. Nicolaum delata, ab ipso confirmata fuerunt, uti testantur S. Prudentius Trec. in Annal. ab Hincmaro ipso laudatis in epist. ad Egilonem, & Annalista Bertinianus ad an. 859. Quamobrem Synodis Moguntinæ, geminæque Carisiacæ anteferendas Valentinam, & Lingonensem affirmo, ac præ Tournellio de hæresi Prædestin., Pagio ad an. 849. n. 6, & seqq., Natali Alexandro hist. Eccl. ad Sæcul. IX, & X. dissert. 5, ac Rebero Lutherano homine in dissert. de erroribus Gothescalci, quibus pessima, omninoque perdita Gothescalci caussa visa est, utroque pollice subscripserim, non dicam Usserio in histor. Gothescalci, & Prædestinatianæ Controversiæ, nec Vossio hist. Pelag. lib. 7. par. 4. tom. 6. oper. pag. 812, & seqq., nec Jansenio lib. 8. de hær. Pelag. cap. 23, ubi totus incumbit, ut ab erroribus Gothescalcum omnino abstergat, sed Christiano Lupo in Schol. ad Concilium I. Romanum sub S. Gregorio VII, Contensonio in append. unic. de Prædest. §. 3, Gilberto Mauguino in dissert. hist. Chron. de Gothescalco, cujus Synopsim exhibet doctiss. Norisius, Norisio ipsi tom. 4. oper. pag. 681, Roncaliæ in animad. ad Gothescalci caussam, Berti de Theolog. discipl. lib. 6. cap. 14, aliisque, quibus hæresis dicam scribi Gothescalco non posse non modum visum, sed nec eum imo a doctrina S. Augustini vel digitum ablusisse: cui simillimos Gothescalci objectos olim errores a S. Prospero in respons. ad objectiones Gallorum, & Vincentianas didicimus.

Accipe nunc paucis, quæ circa reliquas objectas Synodos

 resol-

resolvenda manent. Aurelianensis, Atrebatensis, & Karrofensis Episcopis in similibus adversus veteres hæreticos sententiis præiverant Romani Pontifices, quales qui Manichæos, & Monothelitas, a quorum erroribus Stephanus, Lisojus, & Gandulphus non abludebant, diris cunctis devoverant. Concilio Quintilineburgensi calculum adjecit suum S. Gregorius VII. Roscellinum prædamnatum æstimari fas est a Pontificibus illis, qui Praxeæ, Noeto, Sabellio, & Patripassianis hæresis ignominiam inflixerant. Florentinam Synodum adversus Fluentium auctoritate Pontificis, qui tum audiebat Paschalis II, congregatam tradunt Sabellicus Enneade 9. lib. 3, & S. Antoninus tit. 16. cap. 11. Abaelardus a Synodo Senonensi ad Pontificem provocans justissimas Innocentii II. iras expertus est, ut innui pag. 91, & seq.; quo perinde loci eidem Pontifici acceptam referendam Arnaldi damnationem ostendi. Armenorum errores jam pridem in Eutychete a S. Leone M., ac sequiori ævo a Benedicto XII, & Clemente VI, de quibus pag. 101, inflicto stigmate fuerant obsignati. Bogomili in Manichæis, sive Paulicianis, & Messalianis, ex quibus sectam conflaverant suam, de qua fuse Anna Comnena lib. 15. apud Pagium ad an. 1118. n. 28, & seqq., Bandurius Imper. Orient. tom. 2. pag. 635. edit. Ven., & Wolphius in hist. Bogomil. edit. Witemberg. 1724, proscripti sæpius a Pontificibus fuerant, atque ita Palamitæ pariter. Gilberti Porretani caussa, nonnisi ab Eugenii III. auctoritate finem accepit. Soterichus consilio evadendæ Nestorianæ hæresis de duabus in Christo personis, in oppositos Eunomii errores imprudens inciderat, quibus damnandis nova non opus Synodo fuerat, ut qui multo pridem a S. Damaso fuissent damnati. Ad Valdenses, Albigenses, similesque prognatas ex eis, propagatasque pestes excindendas, exterminandasque pœnis sive temporalibus, sive spiritualibus, ad id indictis sive Comitiis, sive Conciliis, potestatem utramque sive Laicam, sive Ecclesiasticam sæpissime, solerterque a Pontificibus excitatam fuisse, exstimulatamque quis ignoret, postquam late hac de re peractum legere est pag. 93, & seqq.? In Petri Lombardi doctrinam a Parisiensi Synodo instituta inquisitio est jussu Alexandri III, a quo perinde eadem propositio ab illo asserta legitur

tur improbata, uti ejus epistolam ad Willelmum Senon. lustranti constabit. Parisiensis Synodi adversus Almaricum sententiam robore induit in Lateranensi IV. Innocentius III, cujus pariter ab judicio Arelatensem dependisse fide, qui eidem præfuit, Florentinus Archiep., affirmat sua. Stephano Parisiensi Episcopo indicto Theologorum cœtu propositiones quasdam fidei parum conformes proscribendi auctorem se dedidit Joannes XXI, cujus hac de re litteras recenset Raynaldus ad an. 1277. n. 9, & seq. Neque sane cujuscumque Academiæ sententias non nisi ab Apostolica Sede auctoritatem obtinere, ac sortiri inficiabitur ullus, ignorabitque. Propositiones quod attinet a Simone Langhamo Archiep. Cantuar. proscriptas, eæ pridem in Origene, Pelagio, Wicleffo &c. a Pontificibus fuerant confixæ. Novæ non tam sectæ, Intelligentiæ dictæ, inventores, quam veteris Berengarii, & Beguardorum instauratores Ægidium, & Guillelmum cum Berengario, & Beguardis profligatos a S. Leone IX, & Clemente V. pariter fuisse putandum est. Idem esto de Jungellingo judicium, qui in Valdensibus, & Wicleffo dignas jam pœnas dederat spirituales, dignus proinde, qui temporales etiam daret. Sed & e Valdensibus, e Beguardis, e Marsilio Patavino suos hauserat errores Ruchardus: itaque cum illis communem jam habuerat sortem. In Edmundi Richerii librum lata, agente, satagente, ac præsidente Cardinali Perronio, a Concilio Senonensi, sive Parisiensi, ac deinde ab Aquisextiensi sententia Paulo V. P. M. accepta, probataqne fuit. Denique non absque Benedicti XIII. conscientia, & consensu in Ebredunensi Concilio decreta Constitutioni *Unigenitus* obedientia est, ejusque refractario Episcopo Saniciensi depositionis inflicta pœna. Quæ omnia quum ita se habeant, hinc quanti facienda sit in quæstionibus fidei dirimendis, hæresibusque damnandis unius Pontificis ex Cathedra loquentis auctoritas, tanti nempe, ut ab ea Synodales ipsæ Sanctiones robur accipiant, vel ignaris facile datur intelligi.

Ex

Ex Jure præscribendi Fidei formulas, recipiendique Fidei professiones.

§. II.

EX eo in Ecclesia jugi, sacro, & integro more, quo fidei formulas præscribere Romanis Pontificibus solemne fuit semper, quibus quotquot, qui Christiano censeri nomine, & Apostolicæ Sedis communione, sacrorumque consortio cohonestari desiderarent, subscribere deberent, quove fidei suæ Romanis Pontificibus rationem reddere, fideique professionem, juxta præscriptum Pontificis, emittere quicumque quovis gradu in Ecclesia fulgeret, omnino, omnique tempore fuit adstrictus, quæ proinde loco esset tesseræ Catholicæ Religionis, cui nomen dedisset, cujusque una Romana Ecclesia Centrum dignosceretur a Christo D. constitutum, quis, quæso, non statim subinferat Pontificem Summum, qui ita cunctis Fidelibus præest, ut cunctis pariter in fide præeat, a fide deflectere nequaquam posse, eadem fide credendum fore plane? Si Pontifici propterea fidem edocenti auscultare omnes utraque aure debent, adeo ut tradita ab eo fidei doctrina Fidelibus omnibus loco habenda sit regulæ, cui ab omnibus fides accommodanda sit, nonne similiter, ac necessario consequitur unum penes Pontificem Sacrorum, Religionisque summam consistere integram, nec eo in terris esse Superiorem? Eo vel magis, quod permissi nunquam particulares Episcopi fuisse leguntur pro libitu, & facultate hujusmodi formulas cudere, sed a Pontificibus cusis integro mentis obsequio solummodo cunctis fuerit subscribendum; neque imo Synodis ipsis generalibus integrum fuerit unquam, liberumque aut fidei formulas, Pontifice inconsulto, aut non approbante, præscribere, uti dictum est alibi, aut a fidei formula a Pontifice ipso præscripta vel latum unguem licuerit deflectere, ut ex dicendis mox palam fiet. Eo vel maxime, quod inter innumeras fidei formulas a Pontificibus frequentissime procusas, atque præscriptas adinvenire non est aliquando, aut aliquam, quæ divinæ a Christo D. traditæ fidei vel

vel forte minus congrueret, vel tenuiter foret contraria: quemadmodum quæ sæpe sæpius ab hæreticis, scilicet ab his, qui Romano Pontifici de fide loquenti æquas præbere aures detrectavere, diversis locis, ac temporibus adornatæ fuerunt, quam ortodoxæ fidei dissonas, tam diversissimas inter se, & contrarias sibi invicem fuisse, nemo, qui haud in Ecclesiastica historia sit valde hospes, ignorabit.

Quod postremum, ut bona in luce collocetur, mihi fas ante sit, quam ad propositum argumentum aggrediar, hujusce variationis in fide ab una vel altera hæreticorum Secta exemplum capere. Certe vel circa unum doctrinæ Evangelicæ, & Apostolicæ, caput de Christi D. Divinitate, aut Humanitate, aut Incarnatione mirum quam multæ adversæ exarserint hæreses, quas ex Niceta lib. 3. Thesaur. cap. 39. tom. 25. Bibl. PP. Lugd., Petavio in lib. de Incarn., Frassено in Scoto Acad. tom. 3, Imbonato in adventu Christi, aliisque ad tredecim non minus summa reduxit capita Fabricius Salut. Luc. Evang. cap. 8. Sed in his, aliisque hujusce genus animus non est immorari, sed unius dumtaxat, vel alterius, quæ in diversas secta sit partes, habere delectum. Ergo sistendo in Arianis, hi nuspiam habentes, ubi certo pedem figerent, qui nempe Pontificis fidei se integros permittere renuebant, perquamfacile fidem, mutata opinione, vel opportunitate, mutabant: ita inconstantiam mendacii, erroris que individuam esse comitem ostendentes. Principio enim vero formula fidei ambigua, Nicænæque adversa ab Ario adornata, & Constantino Imp. oblata, ultro citroque suis a Symmistis in Synodo Hierosolymitana an. 335. suscepta est. Alteram sequenti anno, Nicænam nempe, Imperatori obtulit Arius, aliam tamen eodem tempore perfidiæ suæ formulam sub ala recondens, ac ita se credere juramento contestatus est, mentali restrictione id de recondita intelligens. Post Arii obitum, Ariana Secta in tres factiones divisa, tres diversas fidei, sive perfidiæ potius, formulas, tresque diversas ad significandam Verbi Divini substantiam voces invexit. Prima Arianorum, quæ & ab Anomæis, & Aetianis, Eunomianis, & Eudoxianis, & Eusebianis denominata purum, putumque Arii propugnabat errorem, ac Dei Filium Ἀνόμοιον, idest Patri per om-

omnia dissimilem profitebatur. Secunda Semiarianorum, quæ & in Macedonianos diversa ratione tamen descivit, atque Dei Filium Patri non utique consubstantialem, sed per omnia similem prædicabat, ideoque rejecta voce Ομουσιον, loco vocem Ομοιουσιον subrogavit. Tertia Acacianorum, dicta ab Acacio Cæsareensi, quæ Dei Filium dicere sive Patri consubstantialem, sive ex Creaturis unum refugiebat, sed dumtaxat similem admittebat, non tamen ουσια, ideſt substantia, sed externa tantum specie, veluti simulacrum hominis solis hominis lineamentis est simile; unde Dei Filium denominabat non Ομουσιον, ut Catholici, non Ανομοιον, ut Anomœi, non Ομοιουσιον, ut Semiariani, sed Ομοιον, ideſt in externa specie similem. Ad hanc fidei diversitatem diversis formulis, antequam in apertam inter se pugnam descenderent, componendam diversis in Synodis se compararunt. In Antiochena an. 341. quatuor fidei elucubratæ formulæ sunt, in quarum prima Dei Filius non dicebatur *Consubstantialis*, in secunda nominabatur *Similis*, in tertia vox *Similis* omittebatur, & in tertia Nicæna quidem ex parte fides usurpabatur, non etiam vox *Consubstantialis*. In Antiochena iterum altera an. 345. nova fidei formula, quam Μακρόστιχον vocant, eademque ceteris ante editis prolixior, propiusque ad fallendum composita, evulgata est, qua homines a capite ad talos Ariani ab Ariana hæresi se procul abhorrere profitebantur, in eaque vox *Similis*, non etiam *Consubstantialis* habebatur. In alia perinde adornata in pseudo-Synodo Philippopolitana an. 347. utrumque verbum tam ὁμόυσιον, quam ὁμοιούσιον æque suppressum est. Ita nempe sibimet nunquam satis constantes pro ingenio fidem mutabant. Tres adhuc alias fidei formulas, exinde Sirmienses dictas, Sirmii elaboratas scitum est. Prima in Synodo an. 351. edita a voce *Consubstantialis* abstinet. In secunda jam non in Synodo, sed in paucorum Conventu procusa, Sirmii tamen an. 357, pura, putaque Ariana hæresis adstruitur, atque utraque pariter vox cum *Consubstantialis*, tum *Similis*, tanquam a SS. Scripturis aliena, proscribitur. A tertia Sirmii an. 359. similiter, non tamen in Synodo, conscripta, sed in paucorum congressu, vox ὁμόυσιον exulat, quin interea vocis ὁμοιούσιον usus interdicatur.

Atque

Atque ad hæc usque ferme tempora, una, communisque fuerat Arianorum caussa, inter ipsos quidem diversis exagitata opinionibus, unanimi tamen impetu adversus Catholicos agitata, & sustentata. Donec magis in dies, magisque ab invicem dissensione exardescente, eadem Secta in duas Arianorum, & Semiarianorum apertas factiones primum dissecta est, Arianis pristinis ab se adornatis perfidiæ formulis tenacissime adhærentibus, Semiarianis novas hæresim mollientes phrases adinvenientibus. Hinc factum, ut in Synodo Ancyrana an 358, aut seq a Semiarianis, damnata voce ομόουσιον, ac formula edita, secundæ Sirmiensi contraria, tertiæ vero conformi, voceque ομοιούσιον restituta, Dei Filius per omnia Patri similis declararetur. Qua perinde ex formula, atque ex tertia Sirmiensi formulam aliam conflarunt Ariani in Synodo Nicæna in Thracia an. 359, in qua ουσία, & ομόουσιον suppressis, Dei Filius pronuntiabatur similis Patri, non quidem *per omnia*, sed dumtaxat *secundum Scripturas*, eique ut subscriberent Patres Ariminenses, dolis, minisque demum impetrarunt. Ad hanc usque Epocham duo solummodo vigebant Arianorum, & Semiarianorum factiones, quarum altera, pro temporis, animique inconstantia, viritim in alterius concedebat sententiam. Suborta sub id temporis tertia Acacianorum Secta scissiones adauxit. Scilicet in Synodo Seleuciensi an. 359. facto schismate, atque in duas partes discissis Semiarianis, & Acacianis, ab his scilicet Acacianis nova fidei formula composita est, quæ Filium Patri similem fatebatur, non quidem substantia, sed sola volontate: quod in causa fuit, cur Semiariani similitudinem in substantia propugnantes, a Nicæna quidem abhorrerent, in professione tamen Antiochenæ an. 341. formulæ persisterent. Altero eodem anno 359. Conciliabulo Constantinopoli celebrato ab Acacianis, Semiarianis agentibus, Aetii formula, qua Filius Patri *dissimilis* dicebatur, una cum suo auctore damnata, nova fidei conscripta formula est, quam nonam numerat Socrates earum, quæ ad eam diem ab Arianis procusæ fuerant, ad quam illud perfidiæ adjectum fuit, ut non solum Usiæ, sive substantiæ nomen aboleretur, juxta formulam Ariminensem, quæ tum confirmata est, sed etiam silentio nomen Hypostasis, sive subsisten-

tiæ damnaretur. Constantio Imp. oblata utraque formula, & quæ Arimini perlecta fuerat, & quæ fuerat Constantinopoli procusa, quibusque etsi ab invicem diversis Acaciani subscribere non detrectarant, idem Imperator alteram in Oriente, in Occidente alteram (perbella ædepol totum in pace componendi Orbem ratio!) observari jussit. In Antiocheno rursus altero an. 360, mutato consilio, ab Acacianis nova, omniumque deterrima fidei formula condita est, in qua, nomine *Similis* ex formula Arimini perlecta, & Constantinopoli procusa expuncto, FiliusPatri substantia non modo,sed etiam volontate *Dissimilis* est prædicatus. Verum in altero legitimo Antiocheno an. 363. iidem Acaciani, ut S. Meletium, & Jovinianum Imp. demererentur, fidem Nicænam ratam facere, & ex formula profiteri, in qua Filius Patri *Consubstantialis* affirmabatur, haud sibi constantes non dubitarunt. Semiariani vicissim in Synodo Lampsacena an. 365, abrogata formula fidei ad Acacianis in pseudo-Synodo Constantinopolitana sancita, illam amplectendam, tenendamque, quæ in Synodo Antiochena an. 341. elucubrata, in Seleuciensi an. 359. confirmata fuerat, & in qua Filius Patri *substantia similis* dicebatur, decrevere. Sed & altera in Zelensi Synodo evulgata a Semiarianis est, cujus unus meminit S. Basilius epist. 72, nunc 251. Quin & Ariani Synodo Antiochena Cariæ an. 366. celebrata, uno vocabulo ὁμόσιον exploso, fidei formulas Antiochiæ, & Seleuciæ editas ratas habere haud detrectarunt. In Synodo adhuc tamen Singidunensi in Mœsia an. 366, aut inseq. Valens, & Ursacius Semiarianos ad formulam Ariminensem, & Constantinopolitanam approbandam pellicere, & cogere pro viribus sategerunt. Quæ omnia constant ex SS Athanasio, Hilario, Basilio, & Epiphanio, ex Socrate, Sozomeno, Theodoreto, Sulpitio, aliisque, ut proinde mirari non subeat ex variatis toties fidei formulis tot ex Ariana hæresi,velut ex infecta radice prava germina, præter Anomœos, sive Aetianos, Semiarianos, sive Macedonianos, Acacianos, & Photinianos, prodiisse apud Theodoretum Psatyrianos in Deo esse idem gignere, atque creare affirmantes, Cyrtianos, atque Dulianos Dei Filium Patris esse Servum dicere non dubitantes.

Quod

Quod si ad posteriora, nihilo meliora tempora, referimus pedem, atque silentio plerasqne alias prætereundo, easque præsertim, quæ vel ex una Valdensium Secta progenitæ sunt, ac propagatæ, infames hæresum soboles, quas paullo superius paucis, quantumque operae ferebat pretium, complexi sumus, unde, quæso, putamus ex Lutheri, Calvinique Schola tot hæresum tam variegata suborta monstra, quæ num etiam, magno cum rei Christianæ tum damno, tum dedecore, tot in florentissimis Regnis impune grassantur, quam ex eo pessimo præjacto proposito, indeflexoque ingenio nollendi in fidei rebus Pontificis M. judicio se integre permittere, ex quo facile factum est, ut procliviter pro ingenio, pro opportunitate, pro compendio fides toties variaretur, quoties illam variandi interesset sua, e reque esset ad saporem, ad libidinem, ad affectum faciente? Cujusmodi variationis experimentum ex uno Lutheri loco, inter innumera, quæ congeri possent, atque congesta passim legere præstat apud Illustriss. Bossuetium in hist. Variat., cuique si locus hic cognitus fuisset, magno ei profecto usui, profectuique venisset, ex uno, inquam, loco, qui non est alius, quam epistola ab ipso Luthero scripta an. 1528. ad Guillelmum Pravvestinum, in lucem primum edita a Francisco Brujs hist. Pontif. tom. 4. pag. 467, capere liceat. Ea igitur in epistola Lutherus Missam Latina ab se lingua, Cæremoniisque Romana in Ecclesia receptis tuto peragi: Romanis etiam ritibus Baptismum conferri, Imagines in Templis retineri, seque a Cæremoniis aliis ab Ecclesia frequentatis haud abstinere fatetur, nec esse, cur non ita faceret, ingenue, religioseque profitetur. A quibus omnibus Religionis, cultusque Religiosi speciebus quam is abhorruerit postea, nemo profecto nescit. E Lutheri deinde Proseucha, distractis in partes diversas ipsius discipulis, pro diversitate ingeniorum, opinionum, affectuum, tres primum diversæ prodierunt Sectæ, ex quibus aliæ, & aliæ, aliaque alia pejor, ac pestilentior subindæ subnatæ sunt. Quarum 1. Anabaptistarum, auctoribus Nicolao Storchio, & Balthasare Hubmejero apud Spondanum ad an. 1524. n. 14, adjutoribus vero Thoma Muncero, & Jo: Matthia Harlemensi. 2. Andrea Carlostadio, Oecolampadio, & Zuvinglio

parentibus, Sacramentariorum, in Berengario pridem sepulta. 3. Confessionistarum, sive Protestantium, obstetricante Philippo Melanchtone. Ab Anabaptistis divisis in varia deinde placita diversæ Sectæ prorupere, quæ vel ab auctoribus, vel a locis, vel a doctrinæ genere, vel a vitæ instituto varia sortita sunt nomina; Munsteriani, Hussitæ, Montanistæ, Augustino - Bohemi, Ægidiani, Osiandritæ, Bucholdiani, Melchioritæ, Kautiani, Memnomitæ, Huttipæ, Rotmanistæ, Hutteriani, Francistæ, Hofmanistæ, Pacimontani, scilicet ab auctoribus: Cælestes Prophetæ a Georgio Stifelio, Enthusiastæ a Nicolao Pelargo, Estatici a Melchiore Hofmanno; Adamitæ, Angelici, Antidæmoniaci, Apostolici, Cathari, Christini, Christifamilia, Clancularii; Polygamistæ a Bokelsono, a Kniperdolingo, a Kloprisio; Euchitæ, Effrontes, Eleuthero - Papistæ, Ejulantes, Communia habentes, Gnostici novi, Condormientes, Impeccabiles, Judaizantes; Anti - Scripturarii a Georgio Davide, Anti - Decalogistæ a Jo: Agricola, Anti - Evangelici ab Ottone Brunsfeldio; Linguatarii, Fratres Rosæ Crucis, Liberi Fratres, Libertini a Quintino Picardo; Non orantes, Manifestarii, Nudipedes, Pacifici, Pauliciani, Pneumatici, Pastorcidæ, Sabbatarii, Sanguinarii, Stablarii, Separati &c., videlicet vel a doctrina, vel a moribus ita dicti. A Sacramentariis ab invicem scissis suborti inde sunt Carlostadiani, Oecolampadiani, Zuvingliani, Amsdorfiani, Martyriani, Molei, Stancariani, Suvenkfeldiani &c., scilicet a Synagogistis; Zuvinglio - Calvinistæ, Luthero - Zuvingliani, Pelagiani novi, Pseudo - Ecclesiastæ; Athei novi a Carlostadio; Ethnici novi, sive Ethnicistæ a Jacobo Kautio; Nestoriani novi, Eutychiani novi, Massiliani novi; Iconoclastæ novi a Balthasare Pacimontano, Elcesaitæ novi a Willelmo Farello, & Petro Vireto; Antipuritani, Arrabonarii, Apologetici, Boquini, Energici, Ischariotitæ, Invisibiles, Metaphoristæ, Tropitæ, Transconditionatores, Neutrales &c., ita videlicet a doctrinæ varietate nuncupati, vel a diversa vivendi ratione. A Confessionistis, qui a Confessione Augustana dicti etiam sunt Cothurnifices apud Rescium pag. 151, sive vocabulo nunc usitatiori Protestantes, ortum nacti sunt primo Adiaphoristæ, sive Indifferentes; Lutherani

rani rigidi, quorum antesignanus Matthias Flaccus Illyricus, cujusque deinde partes valdequam adjuvit Joachimus Merlinus; Lutherani molles, quos ita lenivit Spargenbergius, ac confectata perinde est Confessio Antuerpiensis; Semi-Lutherani, inter quos primipili Smidelinus, & Heshussius. Exinde nati Centuriatores, Interimistæ, Substantiarii, Antinomi a Jo: Agricola; Ubiquistæ a Brentio; Calixtini a Jo: Bugenhagio; Accidentarii, Syncretizantes, Colludentes, Pastillarii, Concordistæ, Justificatorii, Majestatici &c. Speciatim vero a Lutheranis rigidis suborti sunt, obstetricantibus Michaele Serveto, & Johanne Campano, Anti-Trinitarii, Aeriani, Vergeriani, Amnistitæ, Belliani, Amsdorfiani, Adessenarii, Antidiaphoristæ, Antipassifuriosi, Manus impositorii, Bisacramentales, Synergistæ, Infernales &c. A Lutheranis mollibus autem subnati commemorantur Biblistæ, Consubstantiatores, Eberiani, Majoristæ, Pœnitentiarii, Trisacramentales, Quadrisacramentales &c. Augustanam denique Confessionem fingere, & refingere pro libitu non destitere Melanchton, Scepsius, Strigelius, Morlinus, Stoffelius, Sarcerius &c.; quod non est aliud, quam nescire eos profecto, qui a via semel veritatis præostensa a Pontificibus deflexerint, ubi tuto pedem figere.

Quæ perinde fata Calvini fuere, e quo, pariter in diversa placita divisis ipsius partiariis, quatuor præ aliis celebriores prodiere Sectæ: videlicet 1. Reformati, dicti in Gallia Hugonotti, in Anglia Puritani, quibus accedunt Presbyteriani, alio nomine Independentes, suntque ii Calvinistæ rigidi. 2. Episcopales Angli, sive Anglo-Calvinistæ. 3. Piscatoriani a Johanne Piscatore denominati. 4. Arminiani derivato a Jacobo Arminio nomine, qui cane pejus, & angue a Gomaristis odio habiti sunt, iisdemque agentibus in Synodo Dordracena an. 1618. damnati, contra quam exercere tamen illi calamum non abstinuere, de quibus Fabricius Bibl. Græcæ tom. 11. pag. 725, & seqq. Calvinistis rigidis adnumerantur Gomaristæ, a Francisco Gomaro nomine accepto, dicti etiam Contraremonstrantes: Calvinistis mollibus contra Arminiani, denominati alias Remonstrantes adcensentur. Ex his, ac speciatim e Calvinistis rigidis, innumeræ aliæ propagatæ sunt pestes, novæque in dies prodeunt, in Anglia,

glia, & Batavia præsertim: inter quas Antitrinitarii a Serveto, a Marlorato Christodini, Bideitæ, sive Duitæ a Goviezio, Trinitarii, sive Deistæ a Gentili, a Theodoro Beza Athei, & Quatritheitæ, a Fausto Socino Tritheitæ, sive Unitarii, sive Essentiatores, cui in errore anteiverant Stembergius, Duditius &c., tenacius vero adhæsere Crellius, Smalcius, Volckelius &c., Ebionistæ novi a Simone Budneo, Antropomorphitæ novi a Conrado Voertio, Sabelliani novi, novique Ariani a Christophoro Sandio, a Georgio Blandrata, a Francisco Davide, a Gregorio Pauli &c., Novi Macedoniani, Eunomiani, Nestoriani, Eutychiani, Pelagiani, Millenarii, Iconoclastæ, Manichæi &c.; Antiscripturarii a Mennone, Prædestinatiani a Luberto Sibrante, Antibaptistæ a Johanne Alasco, a Pereyrio Præadamitæ, ab Uritio Uncti, Laicocephali ab Henrico VIII, Puritani a Sampsone quodam Anglo Presbytero, juxta Sanderum, aut potius a Colmanno Buttono, & Hallingamo Bensomo, juxta Camdenum, & Thuanum, Quacheri, sive Tremolantes a Jacobo Nailor, a Johanne Robinson Independentes, sive Brounistæ, a Benedicto Spinosa Materialistæ, sive Spinosistæ, Rantkerii, sive Epicuræi novi, novi Sceptici, Borboritæ, Galenistæ, Borrelistæ, Causarii, Bennelistæ, Fratres amoris, Fraticelli, Perfectistæ, Pastorcidæ, Levellii, sive Antipolitici, Sepulcrales, Grubenarii, Stercorarii, Adamitæ, Densciani, Politici, Deorelioti, sexcentæque harum similes in dies erumpentes Sectæ, aliisque deteriores aliæ, adeo ut Thomas Eduardus Londini Minister in libro, cui titulum fecit, *Gangraena*, 180. percensere hæreses potuerit, quæ in præsentia rerum sola vigent, serpuntque in Anglia: in qua præsens quoque, ac fœdissimum Proseuchæ Anglo-Puritanæ aspectum depingunt Guillelmus Gilbius in admonit. 2. ad Parlam. præfat., Andræas Philopater in resp. ad edictum Reg. Elizabethæ sect. 5, Stanislaus Rescius in Evangelicis sectarum Centuriis, & alii. Mitto, ne longior sim, multiplices, interque se varias Protestantium Confessiones Augustæ, Marpurgi, Saxoniæ, Wormatiæ, Argentinæ, Witembergæ, Galliæ, Antuerpiæ, Bataviæ, Angliæ, Scotiæ, Helvetiæ &c., de quibus, innumerisque aliis hæresum monstris e Luthero, & Calvino subortis legen-

gendi Sanderus, Lindanus, Hosius, Surius, Cochlæus, Prateolus, Cratepolius, Florimundus, Faber, Valemburgii, Veronius, Caltrucius, Bossuetius, Berninus, Jovetius, Johannes a Turre, Scianda, ac recens P. Travasa, aliique cum veteres, tum recentes de hæresibus tractatores, quorum ex lectione facile liquebit, quod sicuti ex prava, effrenique licentia propria opinionum figmenta circa fidem sectandi tot, ac tam nefanda errorum monstra emerserunt, totiesque fidei mutatio facta est, ita non nisi ab unius Romani Pontificis nutu pendendo, obtemperandoque placitis, orthodoxæ fidei unitas, & integritas tuta, & immaculata servatur.

Jam vero ut ordine agamus, agere pretium est operæ 1. de fidei formulis, quas procudere, subscribendasque proponere qua in fide, & unitate puris, ac firmis, qua a schismate, aut hæresi resipiscentibus, & ad frugem reducibus, in solemni Romanis Pontificibus fuit positum more: 2. de fidei professionibus, quas Romanis vicissim Pontificibus nuncupare tam iis, qui de catholica Religione optime mererentur, & in christiana Republica illustriorem aliquem occuparent gradum, quam iis, qui Divinæ affulgente gratiæ lumine discussis mentis erroribus, ad christiana Sacra transirent, ac in Romanæ sinum Ecclesiæ se reciperent, officio, religionique semper, ac summopere cessit. Dolendum sane, quod disciplinæ istius, morisque in Ecclesia primis ab ævis usurpati documenta magno rei Christianæ damno temporum iniquitas nobis inviderit: ex iis tamen, quæ litterarum monumentis demandata num etiam supersunt, continuaque serie factitata augurari fas est, procul dubio concludere pronum est, id juris Romani jugiter fuisse Pontificis, nulloque non tempore frequentati, ad fidei periculum faciendum de iis præsertim, qui suspicione nec leviter laborarent, ac in fide confirmandos eos quoque, de quibus alioqui sinistra nulla dubitatio succurreret, fidei formulas & procudere, & præscribere. Atque ut a primo exordium capiam, inter Cyprianicas Epistola 46. edit. Pamel., 49. Oxon. extat S. Cornelii ad S. Cyprianum, qua Novatiani schismatis ejurandi iis, qui ad frugem bonam se reciperent, formulam præscribit, eam Africanis Ecclesiis denuntiari præcipiens, cuique profecto syngrapham apposuisse suam Africanos Episcopos S. Cypri-

S. Cyprianus affirmat epist. 47,& 49. edit Pamel.,51, & 52. Oxon. ad S. Cornelium, quin etiam Orientales, atque ex his plerosque jampridem animo erga Novatianum procliviores, adparet haud obscure ex S. Dionysio Alexandrino in epist. tum ad S. Cornelium, tum ad S. Stephanum, cujus posterioris etiam litteras ad Syriæ, & Arabiæ Ecclesias hac de re exaratas memorat apud Eusebium lib. 6. cap. 46, & lib. 7. cap. 5, ubi insigniores inter Orientis Episcopos, qui in unam, eamdemque confluxerint sententiam, singillatim nominat Demetrianum Antiochiæ, Theoctistum Cæsareæ, Mazabanem Æliæ, Marinum Tyri, Heliodorum Laodiceæ, Helenum Tarsi, & Firmilianum Cappadociæ, aliosque Ciliciæ, Syriæ, Arabiæ, Mesopotamiæ, Ponti, ac Bithyniæ. Ex decretis S. Eutychiani refertur apud Burchardum lib. 1. cap. 91, & seqq., S. Anselmum lib. 6. cap. 146, & Gratianum 35. q. 6. Can. 7. formula sacramenti Synodalis, velut ab eo præscripta Pontifice, juxta quam ab Episcopis interrogari debeant, qui juramento obstringendi essent. At enim hasce super Reliquias, sive supra Evangelia jurandi formulas, de quibus in Legibus Alamannorum cap. 7, & Ripuariensi cap. 57, sive in Capitul. 2. an. 630, & 4. an. 803. apud Baluzium tom. 1 Capitul. pag. 60, & 398, ac Sirmondum tom. 2. Concil. Gall. pag. 246, atque in Concilio Francofordiensi an. 794. cap. 9, non ante Sæculum VI. obtinuisse ex Vigilii epist. 15, Pelagii frag. 44, Synodo Mopsvestena, ac Synodo VI. act. 14. arguit Coutantius §. unic. de Decretis S. Eutychiano adscriptis n. 12. pag. 304. Ut ad vetustiora itaque, ac certiora me documenta devolvam, certe Catholicæ fidei formulam, quam Nicæni Patres veluti tesseram ad Christifideles ab Arianis discernendos, declinandosque horum dolos, cunctisque recta de fide orthodoxa sapere cupientibus religiose custodiendam tradidere, tanquam præcipuo auctori Osio Cordubensi, S. Silvestri vice defungenti, Synodique Præsidi fore referendam tradit S. Athanasius in epist. ad Solitariam vitam agentes verbis hisce, quæ ex Arianis ipsis refert, veraque confirmat: *Hic est Princeps Synodorum ... Hic formulam fidei in Nicæna Synodo confecit*. Haud me quidem latet Nicæni Symboli auctorem a Græcis apud Trapezuntium haberi Eusebium, & a S. Basilio epist. 319. hanc laudis partem-

partem S. Hermogeni suo in Ecclesia Cæsareensi decessori tribui. Quod dissidium hac ratione componi posse censuit Tentzelius in Exercitat. selectis par. 1. pag. 13, ut Eusebius prima Symboli fundamenta locaverit, Osius formulam integram composuerit, ac compleverit, Hermogenes demum, velut ibidem S. Doctor indicare videtur, Symbolum ab Osio conceptum litteris consignaverit, aut syngrapha confirmarit.

Disciplinæ istius illustre documentum aliud in Liberio nobis suppeditant Socrates lib. 4. cap. 12, & Sozomenus lib. 6. cap. 10, & seqq., quibus in locis de Liberii Encyclica, qua rescissum est Ariminense Concilium, dicendumque in Arium a cunctis anathema decretum, loquentes, epistolæ utroque subscribere pollice officii loco Orientales habuisse testantur. Ex iis vero nominatim Semiariani, sive Macedoniani, uti subjungit Socrates *Per singulas Civitates ultro citroque Legatos inter se miserunt, significantes necessario confugiendum esse tum ad Fratrem Imperatoris, tum ad Liberium Romanæ Urbis Episcopum, eorumque fidem amplexandam potius, quam ut Eudoxio communicarent*. Addit Concilia plurima fuisse hacce de re habita, & epistolas quidem scriptas tum e Smyrna in Asia, tum e Pamphylia, Isauria, & Lycia, ubi Concilia celebraverant: quibus in epistolis fatebantur Liberii fidem dubio omni seposito fore suscipiendam, atque ad eas quaquaversum perferendas delectos fuisse Eusthatium Sebastenum, Silvanum Tarsensem, & Theophilum Castaballitanum. Epistolis adjectus a Legatis est libellus, ex quo præscriptam a Liberio formulam professi fuerant. Subscripsisse denique proculdubio eidem Liberii Encyclicæ Occidentis Episcopos, atque in his signatim Italiæ, Siciliæ, Galliæ, & Africæ testata res est, cujus etiam fidem facit Sozomenus, quos multo plures fuisse iis, qui Synodo in Ariminensi consederant, subjungit. At enim S. Damaso præcipue hæc debetur pars laudis, quod præ ceteris Prædecessoribus suis singulare istiusmodi Pontificii juris specimen præbuerit. Siquidem e Romana Synodo an. 377, aut seq., postquam Arianos, Pneumatomachos, Apollinaristas, pestesque alias diro perstrinxisset anathemate, una cum Synodica, sive Decretali an. 378. missa fidei formula ad Paulinum apud Theodoretum lib. 5. cap.

11, Epiphanium Scholast. lib. 9. hist. tripart. cap. 16, & Holstenium Collect. Rom pag. 180., ab omnibus Orientis Episcopis eidem jussit syngrapham apponi, eamdemque profiteri quotquot de hæresi suspecti in Ecclesiam recipi flagitarent. Tantum autem abest, ut id Orientales insolito oneri haberent, quin anno 378, aut seq. Antiochiæ num. 146, in Codice Vatic. 163, congregati, inter quos doctrina, & sanctitate eminebant S. Meletius Antiochenus, S. Gregorius Nyssenus, S. Eusebius Samosatenus, S. Pelagius Laodicenus, S. Eulogius Edessenus, Zeno Tyrius, Bernaces Mallensis in Cilicia, & Diodorus Tarsensis, Pontifici facere satis, præscriptæque formulæ uno suffragio subscribere officio, religionique duxere. Ad hæc eo ipso Tomo, veluti loquuntur in Synodica Concilii Constantinopolitani anno 382. legenda apud Theodoretum lib. 5. cap. 9, & Epiphanium Schol. lib. 9. cap. 18, qui Antiochiæ conditus fuerat, cujusque nomine accipiendam fore, non quidem fidei expositionem a Synodo Sardicensi editam, uti volunt Zonaras, & Balsamon, neque S. Damasi epistolam ad Paulinum, uti visum Baronio est, neque magis Occidentalium Synodicam, uti Petrus de Marca censet, neque demum Orientalium epistolam e Synodo Antiochena exaratam, ut arbitratur Petitus var lect. lib. 3. cap 2, bene vero fidei formulam a S. Damaso conscriptam, & a Synodo Antiochena subscriptam ostendunt Valesius, & Coutantius, eo ipso Tomo, inquam, ad S Damasum descripto Orientales Episcopi nihil antiquius habuere, quam ad formulam ab eo præscriptam fidem exigere suam, & exponere, ac istius ad instar Sabellio, Ario, Marcello Ancyrano, Eunomio, Macedonio, Photino, & Apollinari dicere anathema. Quo quid illustrius proferri, desiderarique potest ad hanc Pontificii juris particulam bono in lumine, locoque optimo collocandam?

At enim res ipsa clamat ejusdem partium esse, qui Christianæ Reipublicæ summam gerit, Christifidelibus ubique gentium orthodoxæ fidei dogmata propinare, & amplexanda demonstrare, cujus est contraria hæreticorum deliramenta explodere, fugiendaque denuntiare. Juri huic itaque tam rato, quam suam ad usque diem suis a Decessoribus exercito innixus S. Zosimus Pelagio,

gio, Cælestioque Romæ damnatis, celebrem illam de eorum damnatione, deque Catholica illorum erroribus contraria S. R. Ecclesiæ doctrina Tractoriam dedit, cujus fragmentum restat apud Marium Mercat. Common. pag. 138. edit. Baluzii, S. Cælestinum in epist. ad Galliar. Episcopos capp. 8, & 9, S. Augustinum in epist. 190. alias 157. ad Optatum, & S. Prosperum libro contra Collat. cap. 10, ad Orientis, totiusque Occidentis Ecclesias, ac speciatim Italiæ, Africæ, Orientis, Ægypti, Constantinopolis, Thessalonicæ, & Hierosolymæ, ut habet Marius Mercator pag. 134, cui epistolæ cuncti per Orbem Episcopi calculum apponere suum deberent, Pelagianisque damnatis, ad præscriptam ab ipso regulam, Romana in Ecclesia integram, fidem suam conformare. Quæ quid aliud censenda epistola ista est, quam quædam fidei formula Episcopis omnibus proposita? cui propterea Honorius Imper. pari obtemperans obsequio lege lata Pelagianos toto Christiano ab Orbe tanquam hæreticos habendos denuntiavit, atque undique, Urbeque præsertim, pelli jussit. Qua de re optime confecta Pontifici gratulati quammaxime sunt Africani Episcopi, quorum maximopere intererat pestem hujusmodi procul ab Africa propulsari. A ceteris ubique gentium Episcopis eidem epistolæ ultro citroque fuisse subscriptum, Julianum vero, Pelagianosque alios subscribere detrectantes gradu dejectos, atque ex Italia deturbatos fide affirmat sua Marius Mercator pag. 138: *Illa*, inquiens, *B. mem. Episcopi Zosimi Epistola, quæ Tractoria dicitur, qua Cælestius, Pelagiusque damnati sunt, Constantinopolim, & per totum Orbem missa subscriptionibus SS. Patrum est roborata: cui Julianus, & reliqui ejus complices subscribere detrectantes... non solum Imperialibus legibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi, atque exauctorati, ex omni Italia deturbati sunt*. Decessoris sui vestigiis hærens S. Bonifacius I. ab Honorio Imperat. pariter impetravit, ut Pelagiani undique pellerentur, atque ad subscribendum prælaudatæ Tractoriæ a Prædecessore suo contra Pelagianos scriptæ cuncti per Orbem Episcopi compellerentur. Constitutionis hujusmodi meminit Honorius in epist. ad Aurelium Carthag., de qua adeundus doctiss. Garnerius in dissert. 3. Constit. Imperat. in caussa Pelagia-

norum. Pontificii hujuſmodi juris præſcribendi fidei dogmata adverſus erumpentes hæreſes eximium quoque capere experimentum licet ex S. Cæleſtini litteris ad S. Cyrillum Alex., Juvenalem Hieroſolym., Rufum Theſſal., ad Eccleſias Conſtantinopolitanam, & Antiochenam, nec non ad Patres Epheſinos, quibus fidei decretis ab ſe in Neſtorium editis nulla adhibita mora juſſit ſubſcribi: ſubſcripſiſſe vero Encyclicæ ea de re a S. Cyrillo directæ Epiſcopos 6000. tradit Dalmatius Archim. in Apologia inſerta actis Concilii Epheſini apud Harduinum tom. 1. pag. 1587: ſed & juxta litteras decretales S. Cæleſtini a Patribus Epheſinis uno ſuffragio prolatam adverſus Neſtorium non tam ſuam, quam Apoſtolicæ Sedis executioni demandatam ſententiam, teſtatur Firmus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus verbis hiſce act. 2. Concilii Epheſini pag. 1471: *Formam illam executioni mandavimus, Canonicum, Apoſtolicumque judicium in illum proferentes*: ubi loco verbi *proferentes* Græce habetur [illegible], ideſt intelligentes judicium a Pontifice in Neſtorium jam prolatum Apoſtolicum eſſe, atque Canonicum.

Agendi genere haud abſimili cum Synodi Chalcedonenſis Epiſcopis ſe geſſit ſubinde S. Leo re, ac nomine Magnus, quibus ſuam ad S. Flavianum epiſtolam contra errores Eutychetis, ceu fidei formulam propoſuit, ſubſcribique ulla abſque dubitatione præcepit: ad alios mitti deinde Metropolitas, atque a cunctis adjici calculum. Adjectum vero cunctatione omni abjecta ab Euſebio Mediolanenſi in Synodo, nec non a Ravennio Arelatenſi cum Synodo pariter ſua, patet ex Synodicis ad S. Leonem apud Harduinum tom. 1. pag. 1775, & 1779. Adjectum præterea ab Epiſcopis 1200. auctor eſt Cecropius Sebaſtopoleos Epiſcopus act. 4. Concilii Chalced. edit Hard. tom. 2. pag. 419; quin imo ab Epiſcopis 1600. teſtis accedit Eulogius Alexandrinus in excerptis Photianis Bibl. Cod 230. Veterem hunc in Eccleſia uſum eſſe tam jugem, quam integrum, ut hæretici ad Eccleſiaſticam non ante communionem admittantur, quam hæreſi ſe abdicaſſent, liquidus teſtis, ac locuples eſt idem S. Leo, qui ideo Manichæis illis, quibus Catholici nominis larvam detrahere, ſalubrioraque orthodoxæ fidei inſpirare conſilia ipſi licuerat, non niſi ea locum

ſe

se fecisse in Ecclesia lege significat in epist.7.edit.Baller.alias 8.ad Italiæ Episcopos: *Ut damnarent Manichæum cum prædicationibus, & disciplinis suis publica in Ecclesia professione, & manus suæ subscriptione*. Conjectura proinde sua haud procul aberrarit, qui eidem Pontifici tredecim Anathematismos adversus Manichæos, sive a Cotelerio ad lib. 4. Recognit. S. Clementis cap. 24. adjunctos, sive a Muratorio e Cod. Mf. Bibl. Ambros. descriptos tom.2. Anecd. pag. 112, acceptos fore referendos arbitretur. De violato, neglectoque perinde erga Pelagianos ejusmodi ritu cum Episcopo Aquilejensi, qui Nicetas Editoribus Lovaniensibus, aliisque visus est, Adelphus vero, aut Maximus Balleriniis Fratribus in admonit.prævia ad hanc epistolam ipsis 1, Quesnello 6,n.23, graviter expostulans, districte jussit, ut eidem presse insistens, Synodo indicta illorum quotquot, sive qui jampridem imprudenter fuissent recepti, sive qui recipi imposterum rogarent, aperta confessione, propria confirmata syngrapha, una cum erroribus ejurare Auctores, & exsecrari compelleret: *Damnent*, inquiens, *apertis professionibus sui superbi erroris Auctores, & quidquid in doctrina eorum universalis Ecclesia exhorruit, detestentur, omniaque decreta Synodalia, quæ ad excisionem hæreseos Apostolicæ Sedis confirmavit auctoritas, amplecti se, & in omnibus approbare plenis, & apertis, ac propria manu subscriptis protestationibus eloquantur*. Nec tibi moram faciat, quod audis a Pontifice præcipi, ut amplectantur decreta Synodalia dumtaxat, quasi quod solummodo decreta in Synodis fidem obligandi vim habeant: loquitur enim S. Leo de decretis a Synodis Africanis contra Pelagianos, atque de iis quidem, quibus Decessorum suorum SS. Innocentii, & Zosimi auctoritas accessisset: unde vides ex S. Leonis sententia Africanarum Synodorum decretis nonnisi ex Apostolicæ Sedis approbatione robur adquisitum. Huic ipsi agendi rationi cum Novatianis, ac Donatistis ad Apostolicæ Sedis gratiam adspirantibus indivulse S. Leonem inhæsisse legimus in epist. 12. alias 1. ad Africanos Episcopos, qua Donato e Novatianis partibus cum plebe sua ad frugem regredienti, ac Maximo e Donatistarum laqueis disruptis ad Christifidelium unitatem admitti desideranti tum communionis, tum gradus veniam, gratiamque facit, ea tamen

lege

lege adjecta, ut libello ad se misso, propriaque manu signato nefandas hæreses illas abnegent, fidemque Catholicam sincere confiteantur. Ad hæc a S. Turribio Asturicensi Episcopo admonitus de Priscilliani reliquiis in Hispania repullulantibus, e vestigio rescripta epistola 15. edit. Baller. ad singula gliscentis hæresis capita distincte conterenda, & profliganda totum se convertit, totidemque oppositis fidei orthodoxæ dogmatibus, hinc jubet Hispaniarum Episcopos discere, quid adversus Priscillianos sibi decernendum sit, diligenterque simul disquirere, quibus demum hanc adversus pestem decertandum modis. Itaque juxta ipsius monita, ac mandata duo celebrata sunt Concilia Asturicense, & Bracarense, quorum mentio in Bracarensi II. an. 561. occurrit, in quo posteriori ad amussim præscriptæ S.Leonis epistolæ ad Turribium adornata est fidei regula, adjectique duo de viginti adversus Priscillianistas anathematissimi, qui cum præfata fidei regula prostant ad calcem Concilii Toletani I. apud Harduinum tom. 1. pag. 993, atque 17. repetiti tom. 3. pag. 347. Atque hanc perpetuo cum hæreticis ad frugem regredientibus agendi rationem tenuisse,& observasse S. Leonem adparebit ejusdem lustranti epistolas 30,31,79,95. edit. Baller. alias 26,27,59,75.edit.Quesn.ad Pulcheriam, 32. alias 28. ad Archimandritas, 33. alias 29. ad Synodum Ephesinam, 34. alias 31. ad Julianum Coensem, & 80. alias 60. ad Anatolium.

Hisce presse inhærebat vestigiis S. Hormisdas, dum à Justino Imp., Johanne Constantinopolitano, ac Dardaniæ, & Illyrici Episcopis infimis precibus inflexus ad redintegrandam Orientalis Ecclesiæ cum Romana concordiam, ab Acacio diu abruptam, consensit tandem ea conditione, & lege tamen, ut libello fidei Legatis suis propediem Constantinopolim profecturis tradito Episcopi omnes ante subscriberent, quam ad Romanæ Ecclesiæ communionem reciperentur. Porro ea fidei formula hisce præ aliis concepta erat verbis: *Prima salus est rectæ fidei regulam custodire, & a Patrum traditione nullatenus deviare: quia non potest D.N.Jesu Christi prætermitti sententia dicentis:* Tu es Petrus &c. *Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica immaculata est semper servata Religio. Unde sequentes*

in

in omnibus Apostolicam Sedem, & prædicantes ejus omnia Constituta, spero, ut in una Communione Vobiscum, quam Sedes Apostolica prædicat, esse merear, in qua est integra, & verax Christianæ Religionis soliditas: profitens etiam sequestratos a communione Ecclesiæ Catholicæ, idest non in omnibus consentientes Sedi Apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda esse Mysteria. Hanc autem professionem meam propria manu scripsi, & Tibi Hormisdæ Sancto, & Ven. Papæ Urbis Romæ obtuli. Atque huic quidem formulæ fidei utroque pollice subscriptum fuisse a Johanne Constantinopolit., ab homonymo Nicopolit., ab Episcopis Epiri, Dardaniæ, Illyrici, Asiæ, Ponti, Thraciæ &c., quos 2500. circiter, quot nempe Concilio Chalcedonensi subscripserant, recenset Rusticus Diac. in Dialogo adversus Acephalos, abunde liquet ex relationibus Legatorum, ex libellis Johannis Constantinopolit., & cognominis Nicopol., & ex litteris S. Hormisdæ ad Epiri veteris Episcopos, ad S. Cæsarium Arelat., ad Johannem Nicopol., ad Justinum Imp., ad Johannem Patriarcham &c., quibus gratulatur de pace inita, adhortaturque, ut pro hac pariter, eademque lege, Ecclesiis Alexandrinæ, & Antiochenæ restituenda naviter adlaborent. Qua de re quoque S. Hormisdæ gratulari sunt Galliarum Episcopi, exarata omnium nomine a S. Avito Vien. epistola quod argumento est Gallicanis Episcopis pariter eam fidei formulam Græcis præscriptam, placuisse, fuisseque probatam. Non absimilis huicce fuit fidei professio, quam in Ecclesiæ Romanæ castris demereri efflictim desiderantes S. Agapeto nuncupare Justinianus Imper., & Mennas Constantinopolit. Antistes, quamque propria subsignatam syngrapha Hadriano II. transmittere Patres Synodi VIII, de quibus paullo infra, religioni duxere. Quorsum itaque Bossuerius id omne fassus, eum postea in præposterum sensum formulæ verba intorquet, ut Romanam Ecclesiam, & Apostolicam Sedem inter, ac sedentem in ea Pontificem distinguens, non hunc quidem, sed illam dumtaxat falli, ac fallere nesciam esse dicat, subdatque id non obstitisse eo secius, quominus in Synodis VI, VII, & VIII. de ipsis Rom. Pontificum definitionibus quæsitum fuerit, deliberatum, retractatum, dijudicatumque? Quæ plane quam falsa sint, ac futilia, quum suis fuerit locis demonstratum,

ſtratum, ſuò proinde ordine ut procedat, oratio eſt permittenda.

Atque gradum feſtinando ad S. Gregorium M., non deſunt equidem, qui hunc iſtius generis juramenti, quod nunc frequentari ſolet, Pontifici Romano pendendi, fidemque obligandi, formularum auctorem primum agant. Quam tamen perperam ex dictis hactenus præterquam, aut ego fallor, abunde patet, exinde quoque liquido planum fit, quod Vigilio P. M. jam pridem Rufticus, & Sebaſtianus S. Romanæ Eccleſiæ Diaconi, antequam ordinarentur, fide juramento firmata ſe obſtrinxerant: ex quo proinde reum utrumque magis, magiſque ſchiſmatis, violatæque obedientiæ non modo, ſed religionis etiam Pontifex egit in epiſt. ad eoſdem Collat. 7. Synodi V. inſerta apud Harduinum tom. 3. pag. 175. Cæterum a S. Gregorio M. pro eo, quo a ſchiſmate Iſtros ad unitatem revocandi flagrabat ſtudio, quorumque plane oppido plurimos ad Eccleſiæ caſtra perducere ei ex ſententia ſucceſſit, reſipiſcentibus, ac redeuntibus fidei profeſſionem fuiſſe præſcriptam certo certius evadit ex lib. 10. epiſtola 31, qua illorum quemque bonam ſe ad frugem recipientem ſpondere præcipit, ac ſub juriſjurandi vinculo polliceri B. Petro, ejuſque Vicario B. Gregorio, ac in Sede Apoſtolica Succeſſoribus non amplius cujuſpiam ſuaſu relapſurum deinceps in ſchiſma, ſed ſemper in Eccleſiæ Catholicæ unitate permanſurum, atque in Communione Romani Pontificis. In Synodo VI, ſive Conſtantinopolitana III. dogmaticam S. Agathonis epiſtolam adverſus Monothelitas, ceu fidei regulam ex juſſu ejuſdem Pontificis habitam fuiſſe, cui e veſtigio Patres illi fidem conformare ſuam, eamque propria confirmare ſyngrapha officio, religionique duxerint, quin ulli in mentem veniret debuiſse prius formulam illam ad fidem S. Scripturæ, ac Traditionis exigi par. 1. art. 2. § 3. plurimis demonſtratum eſt. Iſtiuſmodi mori inſiſtens, Anaſtaſio teſte, S. Leo II. Anaſtaſio Presbytero, ac Leontio Diacono Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, in exilium Romam ejectis, abſolutionis beneficium non ante largitus eſt, Eccleſiæque Romanæ communionem reſtituit, quam juxta fidei formulam a Prædeceſſoribus ſuis præſcriptam, atque a Synodo VI. ſubſignatam, hæreticis omnibus, ac nominatim Monothelitis, quorum hæreſis ſuſpicione haud leviter laborabant, anathema dixiſ-

dixissent, ac scripto fidem prodidissent suam, unde pateret, an non ei conformis esset, quæ Romanæ Ecclesiæ tam integra est, quam antiqua. Sub eadem lege subscribendi fidei formulæ adversus Monothelitas ab Apostolica Sede conscriptæ Macario Antiocheno in Synodo VI. Sede ob hæresim deturbato, ac tum temporis Romæ in exilio pariter agenti, pristinum gradum restituere promisisse S. Benedictum II. discimus ex relatione Petri S. Rom. Ecclesiæ Presbyteri, Monasterii S. Sabæ Romæ Abbatis, & Hadriani I. Legati act.1.Concilii Nicæni II. inserta edit Hard. tom.4.pag.63: quamquam hæretici hominis vincere pertinaciam optimo Pontifici datum non est, malentis,etsi absque gradu,in opinione manere.

Mutuam documenta hæc sibi affundunt lucem, accipiuntque ex disciplinæ parte illa cum veteri, tum varia, in unitatis indissolubili vinculo insita, qua Metropolitis in collatione Pallii non tam onus, quam onor imponebatur solemni fidei sacramento Romano Pontifici se devinciendi, obedientiæque canonicæ obsequia dependendi. Qua de politia, ut Romano ante Pontifici fidem Metropolitæ exponerent, & nuncuparent suam, quam Pallii honore adaugerentur, loquentes S.Zacharias in epist. 4. ad S.Bonifacium Mogunt., & Johannes VIII.in epist.ad Willibertum Agrippin.apud Gratianum dist. 100. cap. 4, & in Concilio Ravennate an. 877. cap. 1. apud Harduinum tom. 6. par. 1. pag. 185. hæc habebant, ille quidem, *Qualiter mos Pallii sit, vel quomodo fidem suam exponere debeant hi, qui Pallio uti conceduntur, eis direximus*: iste veró, *Optatum tibi Pallium nunc conferre nequivimus, quia fidei tuæ paginam minus, quam oporteat, continere reperimus*: & iterum in Synodicis statutis, de quibus etiam Deusdedit lib. 1. cap. 135: *Metropolitanus ... tamdiu Episcopali Sedi cedat, omnique consecrandi licentia careat, quamdiu in exponenda fide, & in expetendo Pallio priscum morem contempserit.* Quo de argumento quia late disserui par. hac. 2.Tom.3. art. 1. §.1. pag. 45,& seqq., ac Tom.4. art. 8. §. 11. pag. 347, & seqq., ubi ostendi, quatenus formulis hisce fidei Apostolicæ devincire Sedi, ac devovere studuerint, & sategerint Germanos, & Gallos S.Gregorius II, Ravennates S.Nicolaus I, Græcos Hadrianus II, Schismaticos S. Gregorius VII, Hungaros Paschalis II, Romana ab Ecclesia segreges Alexan-

der III, Ecclesiis Cathedralibus admotos Innocentius III., Gregorius IX, Clemens VI, & Urbanus V, ac Ecclesiasticis dignitatibus adauctos omnes, sive adaugendos Pius IV, Clemens VIII, & UrbanusVIII, ne propterea dispendium operæ faciam, ab his refingendis abstinere, manumque ab hac retrahere tabula satius habeam. Non committam tamen, ut caussam, quam suscepi, ita deseram, jejunamque dimittam, quin adhuc pleraque, quæ ad præclarum hoc disciplinæ caput confirmandum, bonoque in lumine collocandum plurimum conferre possunt, loca persequar, ac perstringam. Juxta hæc itaque ab Hadriano I. Felicem Urgellitanum formula confessionis expressa compulsum fuisse ad hæresim abdicandam ex Eginhardo in Annal., & Alcuino in lib. adv. Elipandum alibi jam adnotavi. Non secus atque ab eodem Pontifice Synodi VII. Patribus fidem præscriptam fuisse, quam in cultu SS. Imaginum profiteri deberent, nec plane aliam, quam quæ Romana in Ecclesia jugis erat, & integra, par. 1. art. 2 §. 4. observatum jam est. Observatu nunc illud dignum a Leone III, occasione gravissimæ de processione Spiritus S. a Patre, & Filio controversiæ Monachos Latinos Montis Oliveti incolas inter, ac Graecos in Palæstina commorantes commotæ, de qua copiose par. hac 2. Tom. 4. art. 9. §. 1. pag. 469, & seqq., fidei confessionem fuisse conscriptam, & ad omnes Orientis Ecclesias transmissam, in qua hæc legebatur periocha: *Spiritus S. plenus Deus a Patre, & Filio procedens*: qua de confessione, sive fidei symbolo confer Baluzium tom. 7. Miscell. pag 18, & seqq.

Ut erat vero S. Nicolaus I. Ecclesiasticæ politiæ, atque in hac parte quidem prudentiæ, discretionisque plenæ retinentissimus, illud Apocrisariis suis Constantinopolim ad jus dicundum S. Ignatium inter, & Photium profecturis tam memoriæ demandavit, quam in mandatis dedit, ut in caussa SS. Imaginum agerent juxta definita ab Apostolica Sede, ab eaque definitis adquiescere, ac syngrapham adjicere omnes compellerent, qui moras necterent, aut in sinistra manere sententia mallent, Apostolicæ Sedis auctoritate comprimerent: qua de re legendæ epistolæ ad Photium, ad Michaelem Imper., ad Episcopos Diœcesis Constantinopolit., & ad universos Catholicos apud Harduinum tom. 5. pag. 119,

119, & feqq. Sacræ Hadriani II. juffioni, ut primum innotuit, paruiffe illico Synodi VIII. Patres, & fecundum ejufdem fententiam fidei formulæ, Græcis jampridem fubfignandam propofitæ a S. Hormifda, utroque fubfcripfiffe pollice liquet ex Anaftafio in præfat. Synodi VIII, ex Guillelmo Bibl. in ejufdem vita, atque ex Synodo ipfa act. 2, ubi fubfcribunt, ac fpondent in hæc verba: habere *Sequeftratos a communione Ecclefiæ Catholicæ, ideft non confentientes Sedi Apoftolicæ* &c. Super quibus verbis Natalis Alexander hift. Eccl. ad Sæculum IX. differt. 4. §. 13. ingenue faffus eft, & profeffus eódem recidere ab Ecclefiaftica communione fequeftratum efse, ac non efse Sedi Apoftolicæ confentientem. Mifsos facio libellos qua fidei, qua pœnitentiæ directos five a Johanne VIII. ad Photium, five a Formofo ad Photii quondam partiarios, coram Apoftolicæ Sedis Apocrifariis recitandos, fi veniam infractorum confequi Canonum, Romanæ gratiam Ecclefiæ adipifci, atquepriftinis reftitui gradibus cuperent, ftatimque venio ad celebrem illam Photiani fchifmatis a Michaele Cerulario, & Leone Acridano inftaurati epocham, quo a Latina Ecclefia Græca abftracta eft, & divulfa. Qui ergo primas ad conciliandam pacem, Græcofque ad officium revocandos curas intendit, & contulit, S. Leo IX. eadem lege uti Legatos fuos voluit erga fegreges, quos ad fanitatem reducere fuccederet, ut ejuratis fcilicet cum fchifmate erroribus, fidem profiterentur, quæ Romana in Ecclefia tam ftabilis eft, quam fincera: quemadmodum pro voto factum eft quidem cum Niceta Pectorato viro Græcorum tum temporis litterarum gloria præftantiffimo, quamvis quominus id pariter confieret, prout optimus Pontifex vehementer optaverat, cum duobus fchifmatis Architectis, impedimento fuit horum ingens, quo fervefcebant, cum erga Latinam Ecclefiam animi livor, tum ingenii levitas, qua in apertiffimam veritatis lucem turbatam defigere oculorum aciem prohibebantur.

Quia vero par. hac 2. Tom. 3. Art. 6. §. 1. pag. 602, & feqq., quo de fchifmatibus extinctis, exterminatifque egimus, agentefque fpeciatim de Orientali fchifmate, ei extirpando operam a Pontificibus egregie impenfam profequuti fumus; ac Tom. 4. Art. 10. §. 1. pag. 556. de procurata nullo non tempore Gentium

omnium salute pertractantes, impeditissimam provinciam istam Romanis a Pontificibus omni ex parte expletam fuisse, numerisque absolutam omnibus ostendimus, satius nunc erit illorum elenchum retexere, qui ea occasione Orientales populos litterarum, Missionariorum, ac Legatorum ope ad postremam hanc usque aetatem quanto Romanae Ecclesiae fide imbuere cum labore fategerunt, tanta cum prudentia, quae observanda forent, orthodoxae fidei dogmata ostendere, & tradere non destitere: videlicet Bulgaris S. Nicolaus I, & Hadrianus II; Graecis Stephanus IX; Ruthenis, Armenis & Graecis S.Gregorius VII; Urbanus II. Graecis; Eugenius III. Armenis, Graecis, & Syris; Hadrianus IV. Graecis; Graecis Innocentius II; Graecis, Bulgaris, Malabaris, & Saracenis Alexander III; Saracenis Lucius III; Innocentius III. Graecis, Armenis, & Bulgaris; Honorius III. Ægyptiis, Ruthenis, Tartaris, Cumanis, & Saracenis; Gregorius IX. Graecis, Moschis, Tartaris, & Muhamedanis; Albanensibus, Cypriis, Bulgaris, Tartaris, Saracenis, Maronitis, Jacobitis, & Nestorianis Innocentius IV; Graecis, Cypriis, & Ruthenis Alexander IV; Graecis, & Tartaris Urbanus IV, Clemens IV, & B. Gregorius X; Graecis Innocentius V, Johannes XXI, Nicolaus III, & Martinus IV; Nicolaus IV,& Bonifacius VIII.Graecis, Sclavis, Bulgaris,Valachis, Colchis, Iberis, Georgianis, Moschis, Cumanis, Saracenis, Armenis, Syris, Persis, Indis, Tartaris, Jacobitis, & Nestorianis; B. Benedictus XI. Persis; Clemens V. Persis, Æthiopibus, Graecis, & Tartaris; Johannes XXII. Tartaris, Armenis, & Saracenis; Tartaris, Armenis, & Graecis Benedictus XII; Graecis, Armenis, Bosnensibus, Serviis, Rasciis, & Valachis Clemens VI, & Innocentius VI; Bulgaris, Moldavis, Albanis, Tartaris, Guinensibus, Angolanis, & Congitanis Urbanus V; Slavis, & Albanensibus Gregorius XI; Martinus V. Graecis; Eugenius IV. Graecis, Cypriis, Ruthenis,Armenis, Maronitis, Syris,Mesopotamenis,Chaldaeis, Abyssinis, Nestorianis, & Jacobitis; Nicolaus V. Graecis, & Azoriis; Pius II. Turcis, Graecis, Armenis, Georgianis, Iberis, Palaestinis, Ægyptiis, Syris, Maronitis, & Mesopotamenis; Maronitis Paulus II; Moschis, sive Ruthenis Sixtus IV; Guinensibus, Angolanis, & Congitanis Innocentius VIII; Alexander VI. America-

ricanis , Græcis , & Georgianis ; Julius II. Congi , Angolæ, Guineæ , & Americæ Incolis; Leo X. Maronitis, Abyssinis , Moschis , & Americanis; Americanis Hadrianus VI;Americanis, Maronitis, Armenis , Moschis , Æthiopibus, Congitanis, Angolanis , & Guinensibus Clemens VII ; Æthiopibus , sive Abyssinis , Africanis sub linea degentibus , Japponiis , & Americanis Paulus III ; Julius III. Americanis , Ruthenis , Syris , Nestorianis , & Jacobitis ; Paulus IV. Coptis; Pius IV. Coptis, Græcis, Ruthenis, Armenis, Malabaris, Americanis ; Moschis S. Pius V; Cocinensibus , Ceilanis , Japponiis , Malabaris , Nestorianis , Jacobitis , Coptis, Maronitis , Cypriis , & Moschis , Gregorius XIII ; Indis Malabaris Sixtus V ; Clemens VIII. Græcis , Coptis, Ruthenis , Albanensibus , & Malabaris ; Paulus V. Maronitis , Chaldæis , Armenis , Persis , & Japponiis ; Urbanus VIII. Congitanis , Æthiopibus , Coptis , & Græcis ; Chaldæis , Syris , Phœnicibus , & Persis V. Innocentius XI; Æthiopibus , Malabaris , & Sinensibus Innocentius XII ; Sinensibus , Æthiopibus , & Coptis Clemens XI ; Indis in Regnis Madurensi, Mayssurensi, & Carnatensi Benedictus XIII, & Clemens XII; ac demum Benedictus XIV. Græcis , Melchitis , Albanensibus , Ruthenis , Maronitis , Armenis , Malabaris , Cocinchiniis , & Sinensibus : quibus omnibus scilicet Gentibus studere pariter pro eo , quo rei Christianæ sive restituendæ , sive amplificandæ præclaro afficiebantur studio , Romani Pontifices a primæva ad hanc usque postremam ætatem non destitere .

Quibus carptim perstrictis , juvat nunc , præstatque retro pedem referre ad eos percensendos , quibus fidei formulas qua Schismaticis , qua Hæreticis , qua Paganis speciatim præscribere cordi fuit. Atque quidem a Victore II, Nicolao II, Alexandro II, & S. Gregorio VII. Berengarium repetitis vicibus ad hæresim abdicandam , fideique professionem juxta præscriptas formulas emittendam fuisse compulsum , satis superque paullo superius pag.86, & seq. enuntiatum est . Ab hoc postremo, S.Gregorio VII. scilicet , ob causam schismatis aliam præterea fidei professionem sive formulam præscriptam fuisse auctor est Paschalis II. in epist. 5. ad Episcopum Colociensem , qua utramque , sui decessoris scilicet, & suam dictis, scriptisque lacessitam a schismaticis vindicat .

Habe-

Habetur hæc formula lib. 2. Decret. tit. 24. Cap. *Ego* 4 *De Jurejurando*, juxta quam in Synodo Romana VI. an. 1079. Henricus Aquilejensis, Gandulphus Regiensis, & Robertus Carnotensis Episcopi schismatis labem abstergere, fidemque Pontifici despondere suam compulsi sunt. Sed & hanc formulam, secundum quam Gregorius IX. fidei juramentum exegit a S. Edmundo Cantuariensi, a Jarletio Upsalensi, a Petro Rotomagensi, & a Martino Legionensi Antistitibus, teste Raynaldo ad an. 1233 nu. 65, Pontificali Romano insertam legere præstat, atque Episcopis inaugurandis præscriptam a Clemente VIII. Const. *Ex uno*, & Urbano VIII. Const. *Quamvis*. At enim ad Paschalem II. redeundo, is pari vigente schismate, quo plerique a legitimi Pontificis obedientia resilire non exhorrebant, Romæ Synodo habita anno 1102. Catholicæ fidei professionem, ac fidelitatis formulam, juramento firmandam, procudit de præstanda ab omnibus Pontifici M. obedientia, cujus hic est tenor apud Harduinum tom 6. par 2. pag. 1863 *Anathematizo omnem hæresim, & præcipue eam, quæ statum præsentis Ecclesiæ perturbat, quæ docet, & adstruit anathema contemnendum, & Ecclesiæ ligamenta spernenda esse. Promitto autem obedientiam Apostolicæ Sedis Pontifici D. Paschali, ejusque Successoribus, sub testimonio Christi, & Ecclesiæ, affirmans, quod affirmat, damnans, quod damnat Sancta, & universalis Ecclesia.* Arcte tenebat perpetua hæc ipsa observantia Alexandrum III, qui a quatuor Antipapis Victore IV, Paschali III., Callisto III, & Innocentio III. sævo schismate ad annos 19, aut etiam 21. divexatus fuerat, diraque perpessus, a schismate resipiscentes non ante recipiendos in Concilio Lateranensi III sancivit, quam Schisma sub præscripta juramenti formula exsecrati fuissent, cujus tenor non admodum ei absimilis, quæ a Paschali fuerat præscripta, ex Alberto Stadensi in Chron., & Krantio hist. Eccl. Saxon. lib. 7. cap. 31. descripta exhibetur a Pagio Jun. in Alexandro III, & ab Harduino tom. 6. par. 2. pag. 1685. Pari cautione Religionis puritati consulendum, prospiciendumque curabat Innocentius III, qui Albigensium ab hæresi regredientes, aut illius sola imo suspicione laborantes fidei professione hanc ab se labem, aut notam amoliri voluit, decreto edito in Concilio Lateranensi IV. Cap. 3.

De

De Hæreticis: quam in rem conferre juvat formulas Juramenti præstiti a Raymundo Comite Tolosano, a Tolosanis Consulibus, a Raymundo Comite Fuxensi, a Bernardo Comite Convenarum, & a Gastone de Bearno apud Harduinum tom.6. par.2. pag.1028, & seqq., ac tom. 7. pag. 131, & seq.

Atque hac optima quidem ratione tam fidei integritati, quam Ecclesiasticæ unitati consultum omnino iri, cautumque judicavit Concilium Tridentinum, a quo ideo Sess. 24. de Reformat. cap. 12. saluberrimo decreto sancitum est, ut qui ad gradus, dignitatesque in Ecclesia conscendere vellent, sacramento, votique religione Romano Pontifici se se peculiariter devincirent, fidemque despondcrent suam: *Teneantur .... orthodoxæ suæ fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros spondeant, ac jurent*. Cujusmodi erga Romanum Pontificem religionis, & observantiæ egregium nobis suppeditat specimen Synodus Lovitiensis in Polonia, Aloysio Lyppomano Pauli IV. Legato Præside, an. 1556. habita, cujus acta a Martenio vet. Script. tom. 8. pag. 1445. descripta in suum Concil. Suplem. tom. 5. pag. 703, & seqq. transtulit Cl. Mansius: inter alios enim fidei articulos, quos e præconcepta formula principio sibi profitendos proposuit, illum n. 25. firma tenendum fide præscribit: *Unam esse in terris veram, & Catholicam Christi Ecclesiam, eamque visibilem, quæ ab Apostolis fundata, in hanc usque nostram ætatem perdurans, retinet, & suscipit, quidquid de fide, & Religione traditur a Cathedra Petri, super quam ita a Christo suo sponso est ædificata, ut in eis, quæ fidei sunt, & Religionis, errare non possit*: & illum n. 27. pari fide profiteri non dubitat, ac fidelibus credendum proponit: *Unus est Ecclesiæ Summus Pastor, cui omnes obedire tenentur, ad cujus judicium Controversiæ, quæ super fide, & Religione existunt, sunt referendæ*. Quamvis autem Concilium Tridentinum ad fidei professionem faciendam districta eos lege adstrinxerit, qui ad Ecclesiasticas dignitates promovendi forent, peculiarem tamen fidei formulam, certis verbis conceptam, non adornavit. Hanc igitur procudit formulam Pius IV, geminaque Constit 88. *In Sacrosancta*, & 89. *Injunctum* an. 1564. præstandam iis præscripsit, qui Ecclesiis Cathedrali-

dralibus præficiendi essent, aut ad dignitates Ecclesiasticas adspirarent, aut ad Beneficia animarum curam adnexam habentes admitti postularent, aut gradibus Doctorum admoveri, & in Gymnasiis ad professiones lectionum promoveri desiderarent. Pianam juxta formulam fidei professionem ab Academia Ingolstadensi emitti jussit S. Pius V, quod imperium perinde ad alias extendisse Academias legitur apud Laderchium ad an. 1568. pag. 72. Eamdem quoque fidei professionem emittendam in Ordinis ingressu proposuit Militibus Ordinis S. Mauritii, quem cum antiquo S. Lazari Constit. an. 1572. edita conjunxit, Gregorius XIII, a quo pariter Constit. 33. fidei præscripta formula est Græcorum quotquot, quibus ab hæresi, ac schismate ad Romanæ Ecclesiæ fidem, unitatemque redeundi adfuisset propositum, & ingenium; a quibus inter alia de Romano Pontifice ea credi imperat, quæ Græcis pariter jam pridem in Concilio Florentino credenda fuerant præcepta. In hæc ipsa presse vestigia incedens Paulus V. Chaldæis adversus Nestorii errores, quibus aspersi erant, fidei professionem expressit, cui congregata in Amed anno 1616. suorum Episcoporum Synodo Elias Patriarcha ultrocitroque subscripsit, utque a ceteris pariter subscriberetur, sedulo procuravit. Synodi acta deinde Romam transmissa, digna habita sunt, quæ Pontifex probaret, nisi quod circa ritus nonnullos correctionem adhibuit, qui nempe ritibus Ecclesiæ Romanæ nonnihil repugnarent. Pro eo quoque, quo animatus erat, zelo cum puritati fidei, tum obedientiæ Apostolicæ Sedi debitæ prospiciendi, Alexander VII, ad omnes tandem Jansenistarum tergiversationes amputandas, quibus Innocentii X. decessoris sui, suisque adversus Jansenium editis Constitutionibus illudebant, Constitutione altera *Regiminis Apostolici* an. 1664. 15. Kal. Mart. evulgata, quam Constit. *Vineam Domini* 17. Kalen. Aug. an. 1705. Clemens XI. confirmavit, formulam juramenti præscripsit, quod Ecclesiasticæ personæ omnes præstare deberent, profitentes se Constitutioni Innocentii X. die 31. Maji an. 1653, & Constitutioni alteri ipsius Alexandri die 16. Octob. 1656. subjici, & quinque propositiones ex Jansenii libro excerptas, ac in sensu ab eodem auctore intento, pro ut illæ præfatis Constitutionibus confixæ ab utroque Pon-

Pontifice fuerant, sincero animo rejicere, atque damnare. Quo ego quidem loci Dugueti calumnias haud moror, quibus in epistola die 25. Jul. 1724. ad Episcopum Monspel. formularium Alexandrinum insectatur, illud inter alia, centies nostratibus a Theologis abunde diluta, usurpare non veritus, quod tota retro ex antiquitate exemplum non suppetat formulæ juramenti, fideique præscriptæ circa factum aliquod dogmaticum, ac librum auctoris damnati: quod ex hactenus demonstratis quam falsum esse, tam futile omnino evidenter ostenditur. Catholicam Religionem in Malabaria a Ritibus superstitiosis postquam expurgasset Clemens XII. decreto *Compertum* die 24. Aug. 1734. edito, ut in tuto eamdem poneret, decreto altero *Concredita* die 13. Maji an. 1739. formulam juramenti Episcopis, & Missionariis præscripsit, juxta quam fidem, obedientiamque Pontifici obligarent suam, præfatumque decretum ulla absque tergiversatione observaturos sponderent. Utrumque hoc vero Clementis XII. decretum confirmavit, suæque intexuit Constitutioni 107. *Omnium sollicitudinum* die 12. Sept. an. 1744. Benedictus XIV. Quam Constitutionem quidem impudentissime oppugnatam ab Anonymo Epistolæ Gallico idiomate inscriptæ *Lettre sur la Bulle Omnium sollicitudinum* obscuro Scriptore paucis utique, sed validissimis defendit, ac vindicat Doctiss. Jo. Facundus Raulin in [illegible] Diamperitanæ Synodi cum Apostol. Constitutionibus ad calcem hist. Eccl. Malabaricæ pag. 507, & seqq. Ad hæc demum ab eodem Benedicto XIV. fidei, juramentique formulæ præscriptæ habentur, atque præstandæ ab Abbatibus, aliisque jurisdictione quasi Episcopali insignitis Const. 7. *Quod Sancta* Bullar. tom. 1. pag. 19; ab Officialibus Ecclesiasticis Militiæ S Georgii in Bavaria Const. 32. *Militares* pag. 78; ab Electo Episcopo Nankinensi, juxta decreta a Clemente XI. circa Ritus Sinenses, Const. 67. *Nuper Nos* pag. 219; a Patriarcha Ecclesiæ Antiochenæ Maronitarum Const. 78. *Nuper ad Nos* pag. 256; ab Officialibus Pœnitentiariæ Apostolicæ Const. 96. *In Apostolicæ* pag. 330; ab Episcopis Pallio insignitis Const. 39. *Romanus Pontifex* Bullar. tom. 4. pag. 225.; atque a Syris, & Armenis Sacerdotibus Constit. 47. *Allatæ sunt* ibid. pag. 286: atque hactenus de fidei for-

mulis plus vice simplici a Summis Pontificibus procusis, præscriptisque.

Quod ad fidei professiones pertinet (quod 2. loco pertractandum fuerat propositum, ex quo pateret priscum hunc morem nullo quidem modo acceptum fore referendum, veluti pro impudentia Protestantes faciunt, ambitionis vitio, quo Romani Pontifices suis amplificandis plus æquo juribus studuerint, sed potius a Religionis studio profectum, quo de unitate Romana cum Ecclesia tenenda Ecclesiarum Præsules solliciti fuerint semper) hasce nullo non tempore Pontificibus Romanis nuncupare sive Patriarchas, sive Principes, qua homines Christiana in Republica agentes, qua hæreticos ab errorum fallaciis, Deo auspice, se se abstrahentes solemni habuisse in more positum, atque frequenti quidem eis usu præsertim venisse, qui ad gradus, dignitatesque Ecclesiasticas adspirarent, aut de quibus ob sinistram fidei suspicionem a Pontificibus Summis, sui pro muneris supremi particula, capiendum periculum fuisset, ut modo demonstretur, operæ pretium exigit. Atque principio illud tanquam fundamenti loco ponendum, quod prætermittere vel religioni duxit Quesnellus in dissert. 14. de variis fidei libellis, videlicet religioso, vetustoque in more positum fuisse, ut nullus adultæ ætatis Baptismate ablueretur, nisi antea grassantes tum hæreses fuisset exsecratus, conceptisque verbis Catholicæ fidei professionem emisisset, quæ ipsius profitentis manu subscripta in tabulas deinde referri solebat: quo de ritu sane locupletes accedunt testes S. Cyprianus in epist. 76. ad Magnum, Tertullianus de Baptis. cap. 6, S. Ambrosius lib. de Spir. S. cap. 11, & lib. 2. de Sacram. cap. 7, S. Gregorius Nazian. orat. 40. de Baptis., S. Cyrillus Hierosol. Catech. Mystag. 2, Eusebius in epist. ad Cæsarienses apud Socratem lib. 1. cap. 8, & Theodoretum lib. 1. cap. 12, Auctor Const. Apostol. lib. 7. cap. 42, pseudo-Dionysius Areopagita de hier. Eccl. part. 2. cap. 2, S. Hieronymus in dialogo adv. Lucif., S. Augustinus lib. 8. Confess. cap. 2, S. Optatus lib. 1, S. Cyrillus Alex. lib 12. in Johan. cap. 65, S. Nicetas Trevirensis in epist. ad Justinianum Imp. apud Duchesnium hist. Franc. tom. 1, S. Bonifacius Mogunt. Constit. Eccles. 27. apud Dacherium Spicileg. tom. 9;

quave

quave de re Acta sincera SS. Martyr. de S. Genesio apud Ruinartium, & Sacramentaria Gelasianum, Gregorianum, Gallicanum &c. apud Menardum, Mabillonium, Thomasium &c. Ante Baptismum autem in omnibus per Orbem Ecclesiis morem obtinuisse, cui proinde contradicere perperam conatus est Vossius in differt. de tribus Symb. thesi 30, ut idem, quo utebatur Romana Ecclesia, Symbolum Apostolicum, quod tam impie, quam insipienter ab Arianis in Nicæno Concilio, sicut Nicænum ab Homousianis conditum dicere somniatus est Sandius in Nucleo hist. Eccles. pag. 167, ideo refutatus ab ipso Bebelio Antiq. sæcul. IV. part. 1. art. 4. thes. 46, & 48, Symbolum, inquam, Apostolicum recitandum baptizandis traderetur, auctor est locuples S. Leo M. serm. 93. edit. Quesnelli, edit. Baller. 96. cap. 1, ac in epistolis 27, nunc 31. ad Pulcheriam cap. 4, 24. nunc 28. ad Flavianum capp. 1, & 2, ac 97. nunc 124. ad Monachos Palæstinos cap. 8.

Hocita constituto ritu, descendendo nunc ad exempla, quibus æque priscus ritus alter quorumlibet probandi fidem, propositis eisdem fidei professionibus, ac formulis explicitis, loco confirmetur, non omnia persequi sane præstat, siquidem innumera sint, quæ nobis Ecclesiastica monumenta suppeditant, sed erit satius nonnulla e promiscuo genere personarum delibare, quibus dilucide palam fiat, Pontifici M., si jubeat, ab omnibus fidei suæ rationem fore reddendam, nec esse in Ecclesia, cui onus istiusmodi non incumbat. Atque exordium auspicor a S. Dionysio Alex., qui, ut sæpe dictum est, de fide delatus a Pentapolitanis, apud quos Sabellianæ labis suspicione laborabat, ad S. Dionysium P. M., atque ab isto admonitus, jussusque Apologia elucubrata fidem suam exposuit, expurgavitque. Qua de re S. Athanasius in epist. de sententia S. Dionysii, de Decretis Nicænæ Synodi, deque Synodis Arimin., & Seleuc., Eusebius lib. 7. cap. 26, & Facundus lib. 10. cap. 5, post quos illum ab omni Sabellii nota abstergere non dubitarunt Baronius in Not. Martyrolog. ad 17. Novemb., Bullus in defens. fidei Nicænæ, Moynius in Nor. ad varia Sacra pag. 235, & seq., ac Coutantius in Notit. epist. S. Dionysii pag. 271, & seqq. S. Athanasius ipse ab Arianis im-

petitus, Romam ad S. Julium I. profectus, nihil habuit antiquius, quam Pontifici fidei suæ, professione emissa, accuratam reddere rationem. Ea porro occasione editum a S. Doctore Symbolum, quod Athanasianum vulgo audit, (cujus quidem prima mentio occurrit in Collect. Barberina Cod. 2888, & Vaticana Cod. 1342. in epist. Canonica sub initium sæculi VI. exarata, quam ex Bibl. Capit. Vercell. edidit Dacherius Spicileg. tom. 1. pag. 439, ex Sirmondi schedis descripsit Baluzius tom. 2. Capit. pag. 1374, & ex Lucensi Mansius transtulit in Suppl. tom. 1. pag. 817, ut observant Ballerinii Fratres; fit etiam a Venantio Fortunato in exposit. fidei apud Muratorium Anecd. Lat. tom. 2. pag. 212; fieri quoque videtur in Concilio Toletano IV. an. 633. cap. 1; indubitata vero occurrit in Concilio Augustodunensi anno non 663, ut Fabricio Bibl. Græc. tom. 5. pag. 316. visum, nec an. 670, ut existimavit Quesnellus in dissert. 14. n. 12, sed anno 676, aut inseq., ut ostendit Bohierius in epist. ad Mabillonium, tom. 7. Concil. Ven. edit. pag. 549. not. 1, celebrato Can. 1. in Collect. Bibl. S Benigni Divion. apud Harduinum tom. 3. pag. 1016, & in Collect. Herouvalliana apud Jacobum Petit cap. 1.) sunt, qui cum Baronio ad an. 340. n. 11, & seqq., Bona de Divina psalm., & Caleca lib. 2, oppidoque multi putent. At enim S. Athanasio Symbolum hoc abjudicant haud levibus ducti momentis Hermantius in vita S. Athan., Usserius, Quesnellus dissert. 14. n. 13, Gerardus Vossius dissert. 2. de tribus Symb., Oudinus de Script. Eccles. pag. 32, Montfauconus in diatriba de hoc Symbolo §. 3, Tillemontius tom. 8. Not. 34. in S. Athanasium, Natalis Alex. hist. Eccles. ad sæcul. IV. cap. 6. art. 8, Henricus Nicolai in Diatriba, Pagius ad an. 340. n. 8., Antelmius in disquisitione de hoc Symbolo, Papebrochius in resp. ad exhibit. error. part. 2. art. 13. §. 4, Muratorius in disquisitione de hoc Symbolo Anecd. tom. 2, Speronius in dissert. 1. de eodem argumento, Ballerinii Fratres in observat. ad præcit. dissert. 14. Quesnelli §. 3, Grancolas in Comment. histor. ad Breviar. Rom. lib. 1. cap. 35, aliique, de quibus Ernestus Tentzelius in Judicio Eruditorum de Symbolo Athanas. edit. Gothæ 1687, & Antonius Sandinus in disput. 14. de Symbolo *Quicumque*.

que. Quis vero legitimus Symboli parens haberi debeat, inter Eruditos non convenit: nam alii ejus auctorem faciunt S. Hilarium Pictaviensem, aliis Eusebium Vercellensem, quidam adscribunt Anastasio Synaitæ, quidam Athanasio Spirensi circa an. 640, uti Sandius in append. ad Nucleum hist Eccles pag. 35, minus verisimiliter tamen, siquidem Symboli hujusce mentio hanc ante epocham occurrit: neque defuere, qui S. Bonifacio, sive S. Anastasio I. P. M. illud tribuerent, ut in duabus Mss. veteribus Gallicis versionibus apud Montfauconium, ac observat Lequiennius in differt. 1. Damasc. §. 17. Anonymo Gallo sub Pippini, aut Caroli M. ætate agenti Symbolum istud adjudicandum existimat Petrus Pithœus lib. de process. Spirit. S., qua ab opinione non multum abhorret Vossius. Vigilio Tapsensi adscribit Quesnellus cit. differt. n. 14, cui adstipulatur Pagius loco cit., sed ejus conjecturas evertunt Antelmius, & Ballerinii n. 5, & 6. Vincentio Lirinensi potius tribuendum putat Antelmius, cujus nihilo solidiores conjecturas convellunt Montfauconus, Muratorius, Speronius, & Ballerinii n. 7, & 8. Venantio Fortunato vindicandum auguratur Muratorius, sed momentis haud multum stabilibus innixus: ut proinde concludere præstet magis cum Tillemontio, Fabricio Bibl. Græc. tom. 5. pag. 316, ac Ballerinis auctorem Symboli Athan. in obscuro adhuc latere.

Jam unde paullulum digressa est, ut in ordinem redeat oratio, Paulus Constantinopolitanus Antistes, cui ab Arianis par S. Athanasio sors obtigerat, ad ejusdem Romanæ Ecclesiæ beneficium pariter demerendum, ipsi Pontifici S. Julio Nicænæ fidei professionem emittere officio duxit. Quod idem, eamdem ob caussam, ab Asclepa Gazensi, a Lucio Hadrianopolitano, & a Marcello Ancyrano præstitum ignorat nemo. Et certe Marcello Ancyrano, etsi ab impactis erroribus absoluto, a S. Julio Sacrorum consortium non ante redditum fuisse, quam fidei professionem verbis non modo, sed etiam scriptis præstasset, uti nos docet S. Epiphanius hær. 72, ubi illam refert. Præstavit id vero haud invitus, Pontificem interea precibus infimis obtestatus, ut professionem ab se proditam epistolæ suæ Encyclicæ adnectere dignaretur, ideo ut ex ipsius Pontificis irrefragabili testimonio cunctis probe con-

staret,

ftaret, fe cum Pontifice in unitate fidei optime convenire: *Rogo Te*, inquit apud S. Epiphanium, *ut exemplar*, (jam factæ profeffionis fidei) *ad epiftolam, quam ad Epifcopos miffurus es, infcribas, ne aliqui ex his, qui non exacte noverunt nos, & illos* (Eufebianos) *fcriptis illorum animum advertentes, decipiantur*. Quibus præterea fignificat fore, ut præ cunctis aliis Pontifici adhibenda fit fides, ac magis, quam ex propria confeffione, ex authentico Pontificis teftimonio fides fua in tuto collocanda fit, atque ab omni finiftra vel levi fufpicione liberanda. Confer Schelestratium in differt. 3. de Synodo Antioch. cap. 3, Pagium ad an. 342. n. 12, & feqq., & Coutantium ad epift. S. Julii pag. 390, & feqq. Majorum more S. Petrus Alexandrinæ Ecclefiæ Præful alter eximius, quod pro fide viriliter pugnaret, contenderetque fartam eam, tectamque fervare, in exilium propterea ejectus, Romam profectus ad S. Damafum, poftquam eidem de fide adverfus Apollinarem edicenti diligenter aufcultaffet, tefte Sozomeno lib. 6. cap. 25, fideique fuæ profeffionem nuncupafset, Pontificiis litteris communitus, in Provinciam remifsus, a gentilibus fuis cum gaudio receptus eft, tefte Socrate lib. 4. cap. 30. Non loquar heic autem de fidei libellis, five expofitionibus, tum qua S. Athanafius apud Liberium fufpicionem eluifse fertur, tum qua S. Gregorii Thaumaturgi afsumpto nomine Romano Pontifici fucum facere Apollinariftæ tentarunt aliquando: nam S. Athanafio fuppofitam illam ad Liberium de fide Incarnationis epiftolam, convenit inter Eruditos, ac conferre juvabit Maurinos editores tom. 2. pag. 667, & Coutantium in append. pag. 95: a S. Gregorio vero Neocæfar. genuina quidem fidei expofitio confecta eft, quam fuæ Eufebii hift. Eccl. lib. 7. cap. 25. Latinæ verfioni Ruffinus inferuit: at eam, quæ fub ejufdem S. Gregorii nomine infcribitur κατὰ μέρος πίστις, falfam præferre epigraphen, opufque cujufpiam efse Apollinariftæ difcimus ex Leontio de fectis pag. 540, libroque altero Bibl. PP. Lugd. tom. 9. pag. 707, & feqq., ex Evagrio lib. 3. cap. 31, & Hypatio Ephefino in Collat. cum Acephalis apud Harduinum tom. 2. pag. 1162, & feq.

Tres porro alias fidei expofitiones, tanquam ad Apoftolicam Sedem mifsas, refert Quefnellus in Cod. Canon. Ecclef. Capitu-

pitulis 37, 38, & 39, quas opus fuisse trium Luciferianorum, Faustini, Marcellini, & Gregorii Boetici, opinatur in dissert.14. n. 5, & seqq. At enim libellum fidei capit. 39. descriptum non Gregorio Boetico utique, sed S. Gregorio Nazianzeno restituendum, utpote qui cum ipsius serm. 49, genuino plane ejusdem fœtu, optime concinit, verisimilius pugnant Ballerinii Fratres in observat. ad præcit. Quesnelli dissertationem §. 1: qui & sermonem illum 49, ac sequentem 50, qui ipsemet libellus est fidei, S. Phœbadio adscriptos ab Auctore hist.litter.Gall. tom.1. par.2. edit. Paris. 1733. pag. 273, eidem S. Gregorio Nazian. vindicant. Haud dispar ferendum judicium de fidei expositione, sive Symbolo, quod S. Hieronymo tributum inter ipsius supposititia habetur tom. 5. nov. edit. pag. 122: expositionem enim fidei esse eamdem, quæ in præcit. serm. 50. S. Gregorii Nazianz., & quæ in serm. S. Augustini de tempore 115, num. 235, de quo paullo post, exhibetur, observat Coutantius in append. pag. 101. Atqui dubiis hisce non opus habeo, ut rem aliunde probatissimam confirmem. Quare ut ad documenta undequaque certissima me convertam, S. Cælestino I. inscripta, una cum Synodica, fidei professione, acceptus fieri meruit Maximianus in Nestorii locum suffectus. Qua occasione specialem fidei professionem sub certa formula Ecclesiam semper exegisse tum a Catholicis levi vel hæresis suspicione laborantibus, tum ab Hæreticis ad frugem se recipientibus, tum ab Episcopis novis gradibus insignitis, auctor est S. Cyrillus Alex. in epist. ad Acacium tom. 5. par. 2. Oper. pag. 109, multisque ostendit Lupus in Schol. ad Canon. Ephesinos tom. 1. edit. Lovan. 1665. pag. 360. A S. Sixto III. enim vero S. Proclus fidei suæ puritate, & confessione promeruit, ut Canonum veniam impertiret, qua a Cyziceno Episcopatu ad Constantinopolitanum (quod alioqui per Canones Nicænum 16, Sardicensem 1, & 2, Capuanum in Carthaginensi III. laudatum 38, perque Decretales S. Julii I. epist. n. 5, S. Damasi epist. 5. n. 4, & epist. 6. n. 3, ac S. Siricii epist. 10. n. 16. edit. Cout. fieri prohibebatur) facere gradum liceret. Præclarum accipe nunc aliud hanc in rem documentum. Leporius in Gallia Monachus, qui ideo quod quartam in Trinitate subintroduxisset personam, alios præter errores,

res, quos ex Pelagio adoptaverat, ab Episcopis suæ provinciæ, quæ in Gallia Provincia est, correptus fuerat, locoque ejectus, ad frugem regressus, factique pœnitens, in Africam trajecerat ad S. Augustinum, Florentium, & Secundinum confugiens, eorumdem efflagitaturus consilium, & opem. A quibus, atque maxime a S. Augustino rectæ fidei admonitus cum epistola ad Galliarum Episcopos libellum accepit, quem *Confessionis* nuncupat Cassianus lib. 1. de Incarn. cap. 5, *Satisfactionis* Facundus lib. 1. apud Sirmondum oper. tom. 2. pag. 422, *Emendationis* Gennadius apud Honorium lib. 2. cap. 58, *Correctorium adversus hæresim* Trithemius cap. 141, *Fidei* propriùs, ac S. Augustino tribuit, Theodoretus Dialogo 2, qui *Inconfusus* inscribitur, *Assertionis fidei*, atque S. Augustino pariter adscribit, S. Leo M. epist. 97, sive 134, velut ex Codice Grimanico probat Quesnellus in observat. ad hanc epistolam. Quem libellum, postquam direxisset primo Apostolicæ Sedi probandum, ad Aurelium postea Carthag., Africanumque Concilium transmisit, uti refert Facundus lib. 1. cap. 4, atque postremo ad Galliarum Episcopos, ac præsertim ad Proculum Massiliensem, & Cyllinium Aquensem, non Forojuliensem, ut Antelmio, & Norisio arrisit, a quibus fuerat condemnatus. Atque tum demum, postquam hoc est Pontifici M. fuisset probatus, tanti factus est libellus hic Leporii, ut inter celebriora SS. Patrum opuscula, velut observat Garnerius, computatus fuerit in Concilio Ephesino par. 1. cap. 17. in Supplicat. Basilii Diac., & reliquorum Monachorum ad Theodosium Imp. apud Harduinum tom. 1. pag. 1335: quamquam Quesnellus hoc loci putat de Leporio altero Episcopo loqui, qui S. Ambrosii Mediol. anterior fuerit: ut S. Leo M. inter Patrum testimonia, quæ post Ephesinam pseudo-Synodum collegerat, atque per Legatos in Orientem miserat, ut doctrinam ab se traditam in dogmatica ad S. Flavianum SS. Patrum doctrinæ cohærentem ostenderet, quæque testimonia Græce subjecta leguntur cum Epistolæ 10, in edit. Quesnelli 24, Baller. 28. ad Flavianum lectæ in Conciliis Chalcedonensi act. 2, tum Epistolæ 97, in edit. Quesnelli 134, Baller. 165. ad Leonem Augustum, ex eodem libello, S. Augustini laudato nomine, quem revera Leporio auctorem libelli fuisse ex plerisque

risque aliis collatis S. Augustini locis, præter ea quamplurima, quæ congessit pariter Garnerius in Not. ad Marium Mercat. tom. 1. pag. 230, confessioni huic Leporii approbe concinentibus probat Quesnellus in observat. ad Epist. cit. S. Leonis, ex libello isto, inquam, Leporii loca laudare, inque medium proferre non dubitaverit: ut Johannes II. P. M. in epist. 3. ad Avienum, Liberium, aliosque Senatores apud Harduinum tom. 2. pag. 1152. laudibus excipere libellum, subque Leporii expresso nomine locum excerpere non ambegerit: ut Cassianus lib. 1. de Incar. cap. ult. hanc Leporii confessionem ab Africanis, & Gallicanis Episcopis absque dubio approbatam fuisse, acceptamque affirmarit. Editus est Leporii hic libellus a Sirmondo tom. 1. oper., a Garnerio tom. 1. oper. Marii Merc. pag. 225, Bibl. PP. Lugd. tom. 7. pag. 14, & in Collect. Concil. Labbei tom. 2. pag. 1678, Harduini tom. 1. pag. 1263, & Coleti tom. 3. Quo etiam de Leporio confer Quesnellum loc. cit., Pearsonium in Symbolum pag. 421, Norisium lib. 2. hist. Pelag. cap. 3, Antelmium in dissert. de initiis Eccl. Forojulien. cap. 12, Garnerium in dissert. 2. de Synodis in caussa Pelag., Tillemontium tom. 13. pag. 878, & 1039, Maurinos in præfat. ad tom. 10. oper. S. Augustini, Pagium ad an. 420. n. 9, & seqq., ac Ballerinios in admonit. ad præcit. S. Leonis epistolas.

Formularium alterum fidei, quod S. Augustino pariter adscribit Quesnellus in Codice Canon. Eccles. Capit. 40, & in dissert. 14. n. 8, quodque reapse S. Augustini nomen præsefert in Codicibus Vaticano 1340, Isidoriano, Thuano, Oxoniensi, Herouvalliano, Vindebonensi, Remensi &c., atque olim extabat tom. 10. ejusdem oper. serm. 129. de Temp., nunc in append. tom. 5. serm. 233, appellatoque S. Augustino laudatur a Magistro Sentent. lib. 3. dist. 21: quem tamen Sermonem, sive fidei libellum S. Doctori abjudicare non dubitant Verlinus, Vindingus, Maurini, & Coutantius in Monito ad epist. 5. S. Damasi n. 8: Formularium, inquam, fidei ex præscripto S. Leonis M. adversus grassantes hæreses, ac Priscillianam quammaxime, ab Hispanis Episcopis procusum fuisse, quod *Regulam* vocabat illa ætas, sicuti *Tomum* ætas S. Damaso coæva, constat ex Concilio Hispanico, quod quidam Toletanum I. vocant an. 400, aut 405, ce-

lebratum, cui ea Regula fidei subjecta legitur, quidam Toletanum aliud putant an. 447, aut paullo post, quod congregandum Pontifex in epist. 15. ad S. Turribium præscripserat: ubi sub initium hæc habentur: *Incipit regula fidei Catholicæ contra omnes hæreses, quammaxime contra Priscillianistas, quam Episcopi Tarraconenses, Carthaginenses, Lusitani, & Bætici fecerunt, & cum præcepto Papæ Urbis Romæ Leonis ad Balconium Episcopum Gallæciæ transmiserunt*. Confer Tillemontium tom. 8. Not. 15. in Priscillianistarum hist., Coutantium in Monito ad epist. 3. S. Innocentii I. n. 4, & seqq., & Ballerinios in adnotat. ad epist. 15. S. Leonis tom. 2. pag. 1373, & seqq., nec non in observat. ad differt. 14. Quesnelli §. 2. tom. 3. pag. 950. A Bachiario genere non Hiberno, aut Britanno, sed Hispano, nec dignitate Episcopo, uti legitur in Codicibus Gennadii Veronensi, & Parisiensi S. Victoris, sed instituto Monacho, ut ostendit Florius, de hæresi non Pelagiana utique, sicuti visum est Baleo, & Pitseo, sed Priscilliana, seu etiam Manichæa, veluti probatum evasit virorum doctiss. pari Muratorio in proleg., a quo primum editus est tom. 2. Anecd. Latin., & Florio, a quo recusus, illustratusque est Romæ 1748, a Bachiario, inquam, ad hæresis infamiam eluendam, quam inftigi sibi ferre nequibat, libellum fidei conscriptum fuisse, sive ex Apologia Ruffini, cui synchronus fuit, descriptum, atque Pontifici M., quem S. Siricium, aut S. Anastasium suspicatur Muratorius, fuisse oblatum, nempe S. Leoni M., post Gennadium de Script. Eccl. cap. 24, Honorium, & Capgravium persuasum habuere Baleus cent. 1. n. 46, Pitseus de Script. Britan. ætat. V. ad an. 460, Vossius lib. 3. de Mathesi cap. 63, Possevinus in Appar. Sacr., Cavæus de Script. Eccl. pag. 242, Oudinus in Suppl. ad Labbeum pag. 100, Morerius in Dict. hist., Vallarsius in Not. ad Gennadii cap. 24, tom. 2. oper. S. Hieronymi, aliique plures. Quia tamen gravioribus documentis libellum huncce fidei ad objectam Priscillianismi labem purgandam a Bachiario oblatum fuisse, non Romano quidem Pontifici, sed verius cuidam alteri paris instituti Sectatori suadet, & persuadet Cl. Franciscus Florius in differt. prævia ad Bachiarii opuscula, proinde ad firmiora alia progredi exempla præstat.

In qui-

In quibus illud quidem ſuccurreret Theodoreti, illud S.Flaviani, illud Maximi Antiocheni, & illud Anatolii, qui ad unum omnes S. Leonem M. de fidei ſuæ integritate facere certiorem officio, religionique duxere: ſed quia de his fuſe dictum eſt alibi, obiter heic indicaſſe ſufficiat; quin tamen longiorem operam ceteris decurrendis impendam. Ut igitur brevitate utar, S. Simplicio accuratam fidei ſuæ rationem leguntur reddiſſe Timotheus Salophaciolus, poſtquam veniam fuiſset deprecatus, quod gladiis Eutychianorum compreſsus a Dioſcori nomine inter Sacra ad Altare recitando non abſtinuiſset; Johannes Talaja Alexandrinus, Stephanus Junior, & Calendion Antiocheni, & Acacius Conſtantinopolit., qui poſtremus quandiu Apoſtolicæ Sedi obſequentem ſe præſtitit, ejuſdem obire vices in Oriente promeruit. Majorum more S. Gelaſio, epiſtola inſcripta, fidei profeſſionem exhibuit Euphemius Conſtantinopolit., in qua tamen reprehenſione dignum id reperit Pontifex, quod damnata Acacii memoria e Sacrorum albo nondum fuiſſet expuncta: quam ob rem Euphemio, ceteriſque Orientis Epiſcopis indignatus communionem reſtituere diſtulit, donec e diptychis Acacii nomen abraſum ſciviſſet. Hac eadem conciliandæ unionis de cauſsa S. Anaſtaſii II. Apocriſariis Conſtantinopolim appulſis, ut in Romanæ Eccleſiæ communionem adreperent Clerici Alexandrini, oblato libello fidei ſuæ confeſſionem exhibuerunt: qui voti tamen compotes fieri nequaquam meruere, ideo quod Dioſcori, Timothei, & Petri ſuorum olim Epiſcoporum nefandiſſima nomina recitare adhuc e diptychis Sacris ad Altare non deſiſterent. Similibus ſubdolis artibus in S.Hormiſdæ communionem immigrare Anaſtaſius Imp. adnixus eſt: ſed digna habita eſt ejus fidei profeſſio, quæ a Pontifice repelleretur, cui & monenti, & mandanti æquas, pronaſque ille præbere aures nolebat. Non ita viciſſim factum cum longe facilioribus ſive Juſtino Imp., ſive Johanne Conſtantinopolit., quorum fidei profeſſionem ambabus ulnis admiſit, tum quia ſincere ſine ulla ambage, ſive ambiguitate expunctioni nominis Acacii conſenſiſsent, tum quia fidei libello ſuis a Legatis oblato ultro citroque ſubſcripſiſsent: qua lege tandem abſoluta eſt toties fruſtra tentata cum Romana Græcæ Eccleſiæ reconciliatio. Poſt-

hæc ad Epiphanium in Johannis demortui Sedem suffectum, morasque mittendi juxta morem ad Romanum Pontificem legatum, litterasque nectentem, litteris datis admonuit idem S. Hormisdas tum moris, tum muneris, quibus premebatur petendi a Pontifice sive Sacrorum consortium, sive Sedis confirmationem. Ergo Epiphanius, ut officio defungeretur suo, litteris, legatisque missis, fidei suæ confessionem exhibuit, propterеaque una cum Pallio vicaria Apostolicæ Sedis præfectura adaugeri promeruit, uti constat ex epist. 80. ad eumdem exarata. S. Johanni I. Constantinopoli agenti Justinus iterum, Justinianus, & Epiphanius, postquam ex præscripto fidem professi fuissent, communione Sacrorum conglutinati sunt. Johanni II. etiam accepta fuit edita a Justiniano ad Imperii fastigium evecto fidei professio: quam perinde a S. Agapeto probari impetravit. Quo loci mihi nunc liceat obiter observare cum doctifs. Bencino in Not. ad Johannem II. tom. 3. Anast. sect. 93. pag. 259. Orientis Imperatoribus, sicuti postea Occidentis, in more positum fuisse, ut Imperii habenas suscepturi fidei professionem, manu propria subscriptam, ad Pontificem transmitterent. Cujus vetustæ consuetudinis liquidos testes adhibeo S. Symmachum in epist 7. ad Anastasium, quem his alloquitur: *Omnes Catholici Principes, sive cum Imperii gubernacula susceperunt, sive cum Apostolicæ Sedis novos agnoverunt Præsules institutos, ad eos sua protinus scripta miserunt, ut se docerent ejus esse instituti &c.*; S. Felicem III. eidem Imperatori perjuria regerentem, quæ contra fidei professionem Apostolicæ Sedi pridem oblatam patrare non desistebat; S. Gregorium M., qui a Phoca fidei professione recepta, epistolam 38. lib. 11. ind. 6. rescripsit, qua Orientalis Ecclesiæ res afflictissimas exponit; & S. Gregorium II. in epist. ad Leonem Isaurum hujusmodi Imperatorum professiones Romæ diligenter asservari hisce affirmantem, & confirmantem verbis: *Acceptas epistolas tuas in S. Ecclesia repositas in limine Confessionis Sancti, & gloriosi, ac Principis Apostolorum Petri diligenter servamus: ubi & Christi amantium Prædecessorum tuorum, qui imperarunt, sunt litteræ.* Subdit Imperatorum subscriptiones istas constare ex Cinnabari, mixtura coloris nempe ex cocto murice, & trito conchilio, quæ propria erat Impera-

Imperatorum, unde Imperialia scripta dicebantur Phœnicia, aut Purpurea, Caniclini vero apud Græcos ii, qui Palatino huic præficiebantur officio: qua de re extant in Cod. LL.4. & 6. *De diversis Rescriptis*, aguntque Plinius lib. 33. cap. 7, Procopius in hist. arcana pag. 26, Pachimeres lib. 8. cap. 32, & lib. 9. cap. 24, Anastasius in Not. ad act. 10. Synodi VIII, Salmasius in Not. ad Solinum, & Crusius in Turco Græc. pag. 191. Adeundus etiam Bernardinus Ferrarius de antiquo epistol. Eccles. genere lib. 1. cap. 7, ubi de his Imper. fidei formulis agit.

Sed ad S. Agapetum redeundo, is sacro huic mori presse inhærens a Menna, antequam in Constantinopolitanum Antistitem inauguraretur, fidei professionem, & quidem publicam, eamque plane, quæ pridem fuerat a S. Hormisda præscripta, exegit: qui imo post ordinationem, juxta morem Majoribus suis sacrum, oblata denuo Pontifici fidei professione, ipsius se obedientiæ, & obsequio devovit, devinxitque, testibus Vigilio in epist. ad Justinianum, ipsoque S. Agapeto in Encyclicis ad Orientales. Vigilio quoque fidem obstringere suam officii loco habuit Eutychius, profitens inter alia sincere se amplecti Decretales epistolas a Decessoribus ejus adornatas: *Suscipimus, & amplectimur epistolas Præsulum Romanæ Sedis Apostolicæ ... de recta fide scriptas &c.*. Cui fidei professioni Collat. 1. Synodi V. insertæ subscripti pariter ibidem leguntur Apollinarius Alexand., Domninus Antioch., eorumque Suffraganei: probatam vero Pontifici fuisse ex litteris Vigilii subjunctis liquet apud Harduinum legendis tom. 3. pag. 59, & seqq. Absoluta Synodo V, probataque Romanis Pontificibus, optima hacce ratione tum Schismaticorum pertinaciam fuisse perdomitam, tum Synodi integritati provisum, consultumque a Pelagio I. in epist. 6. ad Tusciæ Episcopos, & 7. ad omnes Christifid., a Johanne III, a S. Benedicto I, a Pelagio II. in epist. 1, 2, & 3. ad Istriæ Episcopos, ubi de suis Prædecessoribus idem testimonium perhibet, & a S. Gregorio M. lib. 3. epist. 2. ad Constantium, & lib. 9. alias 7. epist. 9. ad Marinianum, ac epist. 52, alias 54. ad Secundinum observat Emin. Norisius in dissert de Synodo V. cap. 9. §. 3, ut nempe nemo in Italia quammaxime constitueretur Episcopus, nisi ante fidei dato chirographo, & ad Apostoli-

cam

cam Sedem directo in Synodum V. juraret, triaque professione explicita ejuraret Capitula: *Vides ergo*, inquit, *a novis Episcopis transmitti solitam cautionem, qua tria Capitula ejurabant. Illam ergo Laurentius* (Mediolanen.) *misit an.* 571.... *ut jam Halloixius apertæ falsitatis reus habeatur, qui Benedictum, ac Johannem decessorem tria Capitula minime damnasse affirmare non dubitaverit*. Hac ipsa ratione, quod fidei professione missa, propria manu signata, hæresis suspicionem omnem, quæ ipsi ex incauta libri hæretici lectione adhæserat, abunde eluisset, Athanasius Presbyter Ecclesiæ Constantinopolit. a Johanne Patriarcha accusatus, ab omni hæresis labe absolutus, tum ad gradum, tum ad Apostolicæ Sedis gratiam regrediendi veniam a S. Gregorio M. obtinuit lib. *6.* epist. *66*, alias lib. 5. epist. 24. Neque certe, nisi caussa eluendæ suspicionis sinistræ, qua apud Pontifices nec leviter, nec perperam laborabant, doloque ipsis obrependi, quibus alioquin obsequendi sibi omnimodis incumbere opus non ignorabant, fuco plenam fidei professionem exhibuere Pontificibus Maximis Monothelitarum primipili, ita Severino Sergius, ita Theodoro Pyrrhus, & Paulus, ita S. Eugenio Petrus, ita etiam Constantino Philippicus, quin ulli tamen ex tam iniquo consilio successerit, ut ab ullo Pontificum hujusmodi sublestæ fidei professio haud respueretur. E contra Ecclesiæ Romanæ fidem adversus Monotheliticam hæresim scriptis editis, & ad Pontifices Theodorum, S. Martinum I, S. Agathonem, & Constantinum transmissis, ut Apostolicæ Sedis optatissimæ communionis participes fieri promererentur, fateri, & profiteri religioni duxerunt S. Sophronius Hierosolym., & Stephanus Dorensis in Palæstina Episcopus, S. Maximus Abbas, & Martyr, eximius Monothelitarum debellator, Arcadius in Cypro Episcopus, ejusque successor Sergius, Victor Carthag., Columbus, Stephanus, & Reparatus Provinciarum in Africa Proconsularis, Numidiæ, Byzacenæ, & Mauritaniæ Primates, Maurus Ravennas Antistes, Johannes, Theodorus, Thalassius, Georgius, aliique Monachi pares, egregiique orthodoxorum dogmatum adversus Monothelitas propugnatores, quorum fidei libelli, proque fide labores commemorantur in Synodo Lateranensi sub S. Martino secret. 2, Georgius Constantino-

tinopolit., ceterique eidem subjecti Episcopi in Concilio Constantinopolit. III, vulgo Generali VI, congregati, ac tandem Anastasius Imp., qui ex Imperii fastigio Philippico deturbato, statim atque inauguratus est, nihil antiquius habuit, quam Romano Pontifici fide, communioneque consociari, a quo propterea fidei suæ confessione probata id honoris promeruit, ut ipsius nomen in Imperatorum Orthodoxorum album referretur, quibus bene Ecclesia Catholica adprecatur.

Exemplis his edoctus Johannes Constantinopolit. hujus nominis VI, ut in castris Romanæ Ecclesiæ optime mereri sibi pro voto contingeret, repetitis Synodicis, tum primum eidem Constantino, tum postea S. Gregorio II. fidei suæ professionem exhibuit: quam quidem a Pontifice rejectam, Anastasio teste, fuisse, tanquam ab eo procusam, qui in hæreticorum censu haberetur, opinati sunt quidam cum Baronio, cui Johannis prior apologetica ad Constantinum ignota fuit, ideoque ab Anastasio Imp. S. Gregorii litteris exstimulato Johannem in ordinem fuisse redactum, locoque dejectum. Verum Johannis orthodoxiam vindicat, ac prorsus liberat Pagius ad an. 712. n. 2, & seqq., & ad an. 714. n. 1, ostendens illum nec hæresis suspicione vel leviter aspersum, nec eo proinde nomine a Pontifice indignanter exceptum. Hanc porro Anastasianam periocham de fidei professione a Johanne Constantipolit. missa ad S. Gregorium II. potius ad Constantinum ipsius decessorem pertinere autumat doctiss. Bencinus in Not. ad Anast. tom. 4. sect. 178. pag. 171. ratione temporis motus, qua Johannis obitum conjicit in an. 714, Constantini vero in seq. an. 715. rejicit; minus recte tamen, siquidem Pagius loc. cit., & post ipsum Cuperus in hist. Chron. Patriarch. Constantinopolit. §. 47. ex Theophane, & Nicephoro in Chron. ostendunt Johannis mortem incidisse Mense Aug. an. 715, quo etiam anno Mense Maji consignanda est S. Gregorii II. electio. Itaque fatendum est geminam a Johanne conscriptam fuisse Synodicam, ad Constantinum, teste Agathone Diacono, quæ sub hac epigraphe primum edita a Combefisio tom. 2. Auct. Bibl. PP. habetur apud Harduinum tom 3. pag. 1838, & ad S. Gregorium II, teste Anastasio, quæ posterior tamen ad nos non pervenit. Ad eumdem Pontificem, ut ipsius commu-

communionis particeps fieret, fidei professionem direxit Leo Isaurus illico, atque ad Imperii fastigium levatus fuit: cui propterea de re optime gesta gratulatus est Pontifex, atque optima quæque adprecatus. Stetisset utinam in sententia impius Imperator! a qua quia paullo post imprudentissime desciscens, in sacras Imagines debacchari iniquissime cœpit, a bonis omnibus propterea odio habitus est, optimoque a Pontifice diris cunctis impetitus, supremi in se Numinis justissimas expertus iras, miserrimo fine periit. Quia eodem furoris æstu erga sacras Icones percitus esset Anastasius pseudo-Patriarcha Constantinopolit., in locum pulsi S. Germani subrogatus, ejusdem perinde Synodicam, qua Romanæ in Ecclesiæ clientelam, Sacrorumque consortium irrepere, fidei professione ementita, tentaverat, contemptui habuit idem S. Gregorius, teste Anastasio Bibl. ejus de gestis agente. Diverso vicissim spiritu ductus ad S. Paulum I. Legatis, litterisque directis sinceram fidei sane professionem scripsit Theodorus Hierosolym. Patriarcha, contestatus secum unanimes consentire cum in eadem fide, tum in eodem cultu erga SS. Imagines, quo fervere in easdem Romanam Ecclesiam non latebat, Cosmam Alex., Theodorum Antioch., aliosque oppido multos Orientis Antistites. Pio pariter affectu erga sacras Imagines animatus Tarasius Constantinopolit. Patriarcha, ad Hadrianum I. legatione, litterisque dimissis, sinceram, orthodoxamque fidei suæ confessionem præstitit, quam meritis prosequutus est laudibus Pontifex; id in eo gravissime interim succensens, & increpans, quod ab usurpando titulo *Universalis Patriarchæ*, uti fuisset par, non abstinuisset. Luculentiorem fidei suæ formulam ad Leonem III. destinavit, rationemque illustriorem reddidit S. Nicephorus, in Tarasii defuncti locum subingressus: quippe postquam de vitæ genere, quod antea fuerat consectatus, deque gradibus, quibus ordinatim ad Episcopatum ascenderat, certiorem Pontificem fecisset, tum suo, tum Ecclesiæ, cui præerat, nomine confessione emissa, ac summissa professus est ab erroribus se omnibus abhorrere quammaxime, quibus aliquando conspurcata fuisset Constantinopolitana, & alia quævis Orientalis Ecclesia, uniusque Romanæ omnium Matris, ac Magistræ fidem integre absque ulla diminutione, sincereque ullo absque dolo complecti.

Ab eo

Ab eo porro tempore, quo translatum a Græcis ad Latinos, sive instauratum in Occidente Imperium est, quod factum sub Leone III. fertur, invectum pariformiter Imperatoribus Orientis jampridem sacrum morem, ut ad Romanum Pontificem recens inaugurati Occidentis Imperatores fidei suæ professionem, una cum fidelitatis sacramento dirigerent, multis non opus est, ut demonstretur, nec tantum suppetit otii; sed omnium vices supplebit unum speciale Caroli M. exemplum, cui omnium primo delatum a Leone III. dicitur Imperium, cujusque formulam juramenti relatam in librum Sacrorum Rituum impugnavit quidem, tanquam fictitiam, Goldastus, defendit vero, vindicavitque egregie Gretzerus in Apolog. Baronii cap. 4. Inolevit ab hinc religiosus hic ritus, ut recens designati Imperatores non ante Imperiali redimirentur diademate, quam obedientia, fideque Romano Pontifici semet fascesque demitterent: ita Stephano V. Ludovicus Pius, de quo Carolus Calvus in epist. ad S. Nicolaum I; S. Paschali I. Lotharius apud Agobardum in epist. ad Ludovicum Pium; S. Leoni IV. Ludovicus II, de quo Annalista Bertinianus ad an. 851; Johanni VIII. Carolus Calvus in Synodis Ticinensi, & Pontigonensi an. 876, item Carolus Crassus ipso Pontifice teste in epist. 269; Formoso Arnulphus, de quo Regino ad an. 896; Johanni IX. Lambertus in Synodo Romana an. 904. cap. 6; Johanni X. Berengarius, de quo Pagius ad an. 915. n. 3, & seqq.; Johanni XII. Otto M. apud Gratianum dist. 63. C. *Tibi Domino*; Johanni XIII. Otto II, teste Witichindo lib. 3. Annal.; Gregorio V. Otto III, de quo Lambertus Scafnaburg. ad an. 996; Benedicto VIII. S. Henricus II. apud Glabrum lib. 1. in fin.; Johanni XIX. Conradus II, de quo Wippo in ejus vita; Clementi II Henricus III; S. Gregorio VII. Henricus IV. & Rodulphus apud Harduinum tom. 6. pag. 1356, 1481, & 1485. Mitto ceteros, ne sim longior, quibus omnibus præter eam, quæ refertur a Gratiano dist. 63. cit., formula juramenti recens electis ab Imperatoribus Pontifici Romano præstanda a Clemente V. præscripta legitur lib. 2. tit. 9. Quibus præterea exempla non pauca attexere pronum esset Regum, aliorumque Principum, qui nihil antiquius habuere, quam fidei, clientelæque Roman. Pontificum integre sese, demisseque per-

mittere, quibus propterea, Deo profecto auspice, cuncta pro votis, ac pro devotione prospere successere, sed ut ad finem oratio properet, fines operi præstituti valdequam urgent.

Age modo ergo compendio ea præcipua complectar sive Præsulum, sive Principum exempla, qui sequioribus ævis Summis Pontificibus fidei professione, obedientiaque obligare se, & obstringere religionis, officiique loco duxere; cujusmodi formulæ exemplaria ex Sirmondo tom. 2. Concil. Gall. descripta legere præstat apud Harduinum tom. 5. pag. 1444, & seq. Ita Hadriano II. Guntharius Colon. apud Annal. Bertinianum ad an. 869. Johanni VIII. Hincmarus Remensis, cui similiter ceteri Ecclesiæ Gallicanæ Episcopi suffragati sunt in Synodo Trecensi II. act. 2. an. 878. Stephano V. Styllianus Neocæsareæ in Euphratesia, & Theohylactus Ancyræ in Galatia Metropolitæ suo, orthodoxorumque omnium in Oriente nomine, quorum litteræ defuncto Stephano, ejus successori Formoso redditæ fuerunt apud Harduinum tom 6. par. 1. pag. 368, & 423. Johanni XV. Gerbertus Remen. apud Duchesnium tom. 4. rer. Francic. S. Leoni IX. Thomas, Petrus, & Johannes Africani Episcopi, ac Petrus Antiochenus; ad quos epist. 3, 4, & 5. Paschali II. S. Otto Bambergensis apud Canisium tom. 2. antiq. lect. pag. 371, & Gretzerum de Divis Bamberg. Innocentio II. Maximus Armeniæ Catholicus, scilicet in Synodo Hierosolymis habita an. 1136. ab Alberico Sedis Apostolicæ Legato, de qua Guillelmus Tyrius lib. 15. cap. 12, & seqq. Alexandro II. Soldanus Iconii, atque Æthiopum, sive Abyssinorum Imperator, ad quos litteræ Catecheticæ apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1401, & 1415. Innocentio III. Gregorius Armeniorum Patriarcha, & Leo Rex; Johannitius item, sive Calojoannes Bulgariæ Rex, & Basilius Trinovitanus, aliique duo ejusdem Regni Archiepiscopi; de quibus acta Innocentii III. a cap. 65, & seqq, & cap. 109, necnon lib. 2. epist. 209, & seqq., lib. 5. epist. 43, & seqq., ac lib. 7. epist. 1, & seqq. Gregorio IX. Ignatius Jacobitarum Orientalium Patriarcha apud Parisium ad an. 1237, & ad quem lib. 11. epistola 172. Innocentio IV. Nestorianorum, & Jacobitarum Patriarchæ Enstaib, & Ignatius, nec non Johannes Maphrianus apud Raynaldum ad an. 1247. n. 32, & seqq. Alexandro

andro IV. Germanus in Cypro Græcorum Archiep., de quo idem Pontifex lib. 6. epist. 121. B. Gregorio X. Michael Palæologus, ac Græci Metropolitæ Asiæ, Europæ, Ponti, & Thraciæ cum Suffraganeis suis apud Wadingum ad an. 1274, & Harduinum tom. 7. pag. 697, & seqq. Nicolao IV. Urosius, & Stephanus Sclavorum Reges, ac Elena Regina; Jaulaha, Barsaumas, & Dionysius in Tartaria Episcopi; Tartarorum etiam Reges, & Reginæ, ac Optimates Argon, & Cobila, Elegages, & Tuctanes, Sabadinus Archaon, & Caydonus; Aytonus, & Torosus Armeniæ Reges, Maria Reginæ Soror, ac Leo Comes stabilis; Georgianorum, & Iberorum Reges Demetrius, & David, aliique Æthiopes Asiatici Nestoriani, & Jacobitæ apud Raynaldum ad an. 1288. n. 29, & seqq., & ad an. 1289. n. 56, & seqq. B. Benedicto XI. Hyabalaha Chaldæorum Patriarcha, de quo Baronius apud Raynaldum ad an. 1304. n. 23, & seqq. Johanni XXII. Armeniæ Reges Ossinius, & Leo, Constantius Catholicus, & Jacobus Cabanensis Episcopus ibid. ad an. 1318. n. 8, & 1323. n. 4, & 7; Abuscanus Tartariæ Aquilonaris Regis filius ad an. 1321. n. 1, Orosius Serviæ Rex ad an. 1323. n. 18, Milenus Alanorum, & Versachus Zichorum Principes ad an. 1333. n. 37, & seqq. Benedicto XII. Tartariæ Imperator, aliique Principes Alanorum apud Raynaldum ad an. 1338. n. 74, & 77. Clementi VI Consolator Armeniæ Patriarcha, de quo idem Annalista ad an. 1346. n. 68. Innocentio VI. Johannes Palæologus ibid. ad an. 1355. n. 34. Eugenio IV. Græci, exemplo præeuntibus Johanne Palæologo, & Josepho Patriarcha; Armeni, Constantino Patriarcha auctore; Jacobitæ Ægyptii, a Patriarcha Johanne misso oratore Andrea Abb.; Æthiopes, Constantini Imper. vicibus defungente Nicodemo Abb.; Nestoriani Syri, & Mesopotameni, duce Abdala Edesseno Metropolita; Chaldæi, & Maronitæ, ducibus Timotheo Tarsensi Archiep., & Isaaco Nuntio Eliæ Patriarchæ apud Horatium Justinianum in Collect. actor. Concil. Florent. par. 3. Sed de his non plura, quæ adhuc suppeterent, quorumque pleraque alibi attigi: vereor enim, si longior sim, ne morosioribus, qui brevitate delectantur, difficileque denuo rebus jam actis aures accommodant, gravior sim, ac molestior.

Cedere hoc loci tamen mihi liceat brevem Conciliorum indicem, quibus nihil accidere potuit antiquius, quam ad formulas a Pontificibus Romanis præscriptas, ac præsertim a Pio IV, fidem exigere suam, suorumque pariter subigere. In Augustodunensi, ut superius innui an 676, aut seq. illud cautum, ac jussum legitur, ne a Clericis Symbolum sive Apostolicum, sive Athanasianum ignoraretur. In Tolosano an. 1129. cap. 10. juramenti formula Christifidelibus cunctis præscribitur, juxta quam *Abjurent omnem hæresim extollentem se adversus S. Catholicam, Romanam Ecclesiam, & fidem orthodoxam . . . Jurent etiam, quod fidem Catholicam, quam Romana Ecclesia tenet, & prædicat, servabunt*. In Tarraconensi an. 1242. apud Harduinum tom. 7. pag. 254. forma præscripta habetur, qua de hæresi suspectus publice se purgare debeat, profitendo nempe, ac protestando se *Credere, & semper imposterum crediturum fidem Catholicam, quam S. Romana Ecclesia, & Apostolica publice tenet, docet, & prædicat*. In Lovitiensi in Polonia an. 1556. apud Martenium veter. Monum. tom. 8. pag. 1445. fidei Catholicæ amplissima formula toti Regno tenenda, inviolateque servanda adversus grassantes hæreses præscripta legitur: quo loci succedit Synodica Nicolai Gnesnensis Archiep. ad Paulum IV. P. M. Post annum vero 1564. Synodi, quæ subsecutæ passim sunt, juxta præscriptam a Pio IV. formulam, professionem fidei tum emittere, tum emittendam præcipere statim sub initium religioni, officioque duxere. Ita Cameracensis an. 1565. in præf.; Mediolanensis I. an. eodem par 1. cap. 1; Toletana eodem an. act. 1; Sipontina an. 1567. sub initio; Ravennatensis an. 1569. in præf.; Urbinatensis eodem an. in principio; Mechlinensis an. 1570. decr. 1; Florentina an. 1573. rubr. 1. cap. 1; Mediolanensis IV. an. 1576. par. 1. cap. 1; Neapolitana eodem an. cap. 1; Consentina an. 1579. sess. 1; Mediolanensis V. eodem an. par. 1. cap. 1; Rotomagensis an. 1581 cap 1; Remensis an. 1583. cap. 1; Burdigalensis eodem an. cap. 1; Turonensis eodem an. cap. 4; Bituricensis an. 1584. cap 1; Aquensis an. 1585. cap. 1; Mexicana eodem an. lib. 1. tit. 1; Cameracensis an. 1586. tit. 1. cap. 1; Tolosana an. 1590. par. 1. tit. 1; Avenionensis an. 1594. tit. 6; Salernitana an. 1596. cap. 1; Aquilejensis eodem

dem an. rubr. 1; S.Severinæ duæ Synodi an. 1597. in præf.; Amalphitana eodem an. in princip.; Diamperitana an. 1599. act. 2. apud Raulinum pag. 70, & seqq.; Mechlinensis an. 1607. tit. 1. capp. 1, & 4; Narbonensis an. 1609. cap. 1; Burdigalensis an. 1624. cap. 1. apud Harduinum tom. 9, 10, & 11; Albana anno 1703. par. 1. cap. 1; Zamoschiensis Ruthenorum an. 1720. apud Mansium tom. 5, & 6. pag. 289, & seqq. Quod quid aliud, amabo, præfert, nisi intimam, quæ Synodis inerat, persuasionem cum de Pontificis M. indeclinabili potestate, qua ad formulas fidei ab ipso præscriptas recipiendas cogebantur, tum de ipsius indefectibili fide, ad quam perinde tuto propiam exigere tam deberent, quam possent?

Officere nihilominus hactenus dictis inquiunt Pontificiæ infallibilitatis, ac potestatis Osores ipsorummet Pontificum dicta, & facta, quibus a fide se deflectere posse ultro citroque fassi sunt, ac professi, professionemque fidei emittere, atque rationem pariter reddere officii loco haud semel habuere. Enim vero a prisca Ecclesiæ ætate Pontificibus solemni in more positum fuisse, ut sive paullo ante ordinationem, sive post immediate, fidei professionem emitterent, ex pervetustis formulis ostendunt Antonius Augustinus ex Cod. Ms. apud Baronium ad an. 869. n. 58, & seqq., ac Johannes Garnerius in Not. ad librum Diurnum Rom. Pontif., unde Pagius Junior in Brev. hist. Chron. Crit. Rom. Pontif. in Bonifacio VIII. Ciacconium erroris redarguit, ideo quod tom. 2. pag. 297. scripserit Bonifacium VIII. primum Rom. Pontificum fuisse, qui fidei professionem emiserit. Morem vero istum professionem fidei præstandi usque ad Bonifacii VIII. tempora perdurasse existimat præmemoratus Garnerius in append. ad Not. in cap. 2. libri Diurni. Qui quidem mos in eo etiam positus fuerat, ut ad alios Episcopos, ac Patriarchas quammaxime, ea fidei professio mitteretur, ut cunctis per Orbem pateret Romani Pontificis integra, intemerataque fides. Argumento sint autem evidenti unus alterve Pontifex, e quibus liquido, quid ab aliis pariter fuerit præstitum, discatur. S. Gelasius in epist. 2. ad Laurentium de Lignidio apud Labbæum tom. 4. pag. 1163. Illyrici Episcopos, formula missa, fidei suæ certiores fecisse legitur, iccirco, ut cun-

ctis

ctis innotesceret, quam pura essent dogmata, quæ sibi proposuerat consectanda: *Mos est*, inquiens, *Romanæ Ecclesiæ Sacerdoti noviter constituto formam fidei suæ ad Sanctas Ecclesias prærogare*. Legendi Liberatus Brev. cap. 17, Auctor Prædestinati lib. 1. hær. 89. apud Sirmondum, & Garnerius in Not. ad cap. 18. Diur. S. Gregorius M. postquam fuisset ordinatus, Synodica ad Orientalis Ecclesiæ Patriarchas omnes inscripta, quæ lib. 9. Regesti est 52, eidem fidei suæ professionem intexuit, testatus insuper eum receptissimum in Ecclesia morem sub eadem ætate viguisse: *Ut quoties*, verba sunt ejus, *in quatuor præcipuis Sedibus Antistites consecrabantur, Synodales sibi epistolas vicissim destinarent*. Confer & Johannem Diac. lib. 2. cap. 3. Ad hæc S. Leo II. Serm. habito in die suæ Ordinationis, sive in die octava, quem a Luca Holstenio acceptum in Conatum Chron. hist. dissert. 23. alias 15. n. 82. retulit Papebrochius, subdubitans tamen, num S. Benedicto II. tribuendus sit, priscum juxta morem Populo coram, palamque fidei professionem edidit. Alterius fidei professionis exemplar ex vetustissimo formulario ab Holstenio descriptum, atque a Conone, aut ab insequente S. Sergio I. ipso electionis die editum, sibique traditum eodem loci n. 85. exhibet Papebrochius, eam formulam a Pontifice electo propria manu firmatam, juramentoque confirmatam, S. Petro oblatam fuisse observans. Accepta a Johanne Constantinopolit. Synodica, rescripsisse paria S. Gregorium II, fideique suæ rationem Patriarchæ illi exposuisse auctor est Anastasius. Quid imo quod ad Patriarchas non modo, sed ad ipsos quoque laicos Principes, si quando præsertim fidei suspicione, famaque apud ipsos laborarent, fidei suæ professionem dirigere, atque sinceræ confessionis pro officio certiores facere Rom. Pontifices non detrectarunt? Indubiam rem hancce faciunt Pelagius I, qui apud Childebertum Francor. Regem in suspicionem se venisse sinistram, quasi minus æquus erga Concilium Chalcedonense esset, minorisque haberet S. Leonis litteras, intelligens, quin etiam a prælaudato Rege de fide postulatus, epistola ad ipsum exarata fidei suæ confessionem dirigere probro non duxit, alteraque ad Sapaudum Arelat. inscripta, perinde interrogare, an fidei suæ professio Regi placuisset. S. Zacharias, de quo postquam Ecclesiæ clavo

clavo manum admovisset, Pontificatum adeptus, refert apud Blanchinium tom. 4. Sect. 219. pag. 217. Anastasius Bibl. *Hic Beatiss. vir, juxta ritum Ecclesiasticum, & fidei suæ sponsionem orthodoxam, Synodicam Ecclesiæ misit Constantinopolitanæ, simulque & aliam suggestionem dirigens Seren. Constantino Principi.* Bonifacius VIII. denique, qui comperiens apud Philippum Galliar Regem fide se, famaque haud leviter laborare, atque suspectum, minusque legitimum præfato Regi visum fuisse ipsius ad Pontificatum ingressum, fidei confessione conscripta, ad eumdemque exarata, sacramento se obstrinxit, spondens nunquam se ab Ecclesia defecturum; fidem de Uno Deo, & Trino, deque Dei Verbo Incarnato, ac de aliis dogmatibus in Conciliis Oecumenicis definitis, spreto mortis discrimine, acerrime defensurum; SS Patrum traditiones item, Canonicas Conciliorum sanctiones, Prædecessorumque suorum decreta inviolate custoditurum. Ita refert Auctor Glossæ in præmemoratam fidei professionem a Bonifacio VIII elaboratam, quam reperisse plurimis in locis, præsertim in Gallia perhibet, quamque e Bibl. Capranicæ Codice Romæ descripsit Mabillonius tom. 1. Musæi Ital., exaravit etiam ex Cod. Ms. Vatic. Archivi Card. Aragonii Raynaldus ad an. 1295. n. 2, recitant quoque Bzovius ad an. 1294. §. 8, & Oldoinus in addit. ad Ciacconium pag. 311. Hinc, siquidem mos hic sacer in desuetudieem abjisset, Patres Concilii Constantiensis Sess 39, ac postmodum Basileensis Sess. 23. apud Harduinum tom. 8. pag. 859. & 1202. professionem fidei a Pontifice, antequam publicaretur ipsius electio, emittendam instaurarunt, atque statuerunt.

Ad hæc urgent adversarii, Pontificibus ipsis plerumque satius visum est se se ab impactis persæpe erroribus professione edita, sive protestatione expurgare, fidemque liberare suam, ac in tuto ponere, quam quodpiam privilegium infallibitatis obtrudere, emendicatoque prætextu ejusmodi, cum alienæ fidei abusu, se obtegere: quin imo, & quidem non infrequenter, se prolabi in errores posse ultro citroque, veritate cogente videlicet, confiteri non erubuere. Enim vero exemplo est liquido Leo III, qui in Concilio Romano Carolo M. coram, Optimatibus etiam Laicis, & Ecclesiasticis, ambonem conscendens, ac sacri Evangelii Co-

Codicem complectens, ab objectis criminibus se expurgavit, testibus Anastasio in vita Leonis, & Ademaro in vita Caroli: cujusce purgationis formulam ex libro Sacr Rituum S. Rom. Ecclesiæ, sive ex Ordine Romano descriptam legere præstat apud Harduinum tom. 4. pag. 938. Johannes XXII. a Ludovico Bavaro hæresis nomine impetitus, ac nefando, inauditoque ausu Orbi universo eodem nomine denuntiatus, Constitutione *Quia quorumdam* edita, objectam hæresim diluere, ac propulsare curavit. Præterea prope diem moriturus, accitis ad se Cardinalibus, Prælatis, ac Tabellionibus publicis, fidei suæ confessionem emisit, contestatus cuncta ab se dicta, vel scripta Ecclesiæ determinationi submissa velle, revocans quæcumque de statu animarum separatarum rectæ fidei minus forte conformia dixisset, aut scripsisset, apud Baluzium in sexta ipsius vita, & Jo: Villanium lib. 11. hist. Flor. cap. 19. Clemens VI. antequam fini concederet suo, humani ab se nihil alienum habens, Diplomate solemni an. 1351. declaravit ab se sincere revocari, atque Sedi Apostolicæ corrigenda supponi quæcumque ante Pontificatum, vel in ipso Pontificatu disputando, legendo, & prædicando contra fidem Catholicam, vel bonos mores, ex lapsu linguæ, præcipitanter forzitan protulisset. Urbanus V. morte item instante Confesſario suo coram, aliisque pluribus auctoritate dignis personis, in hæc verba professus est: *Se tenere, & credere firmiter quidquid S. Catholica, & Apostolica tenet, docet, & prædicat Ecclesia*: Siquid vero prius docendo, prædicando, disputando, legendo minus fidei conforme forte dixisset, se revocare, ac pro non dicto haberi velle; submittens se, dictaque sua omnia correctioni, ac determinationi S. Matris Ecclesiæ; asserens se ab ea scienter nunquam deviasse: ita testatur ipsius vitæ auctor coævus a D. Bosqueto editus. Gregorius XI. annis quatuor, antequam e vita migraret, expleretque mortalitatem, testamento an. 1374. condito, in eo contestatus est, quod si quæ in Synodis, vel Consistorio, in Sermonibus, vel Collationibus publicis, vel privatis ex lapsu linguæ contra Catholicam fidem sibi excidissent, vel contra vicissim dicentibus audivisset, ea omnia explicite se revocare, ac retractare. Habetur hoc Gregorii testamentum apud Dacherium tom. 6. Spicileg. pag. 675. edit. nov.

nov. tom. 3. pag. 738. Hadrianus VI, dum adhuc Lovaniensis doctor audiret, in 4. Sentent. q. de Confirm. 9. posse Pontificem hæresim per suam determinationem, aut Decretalem asserere docuerat: neque ab hac eum sententia discessisse, postquam fuisset Pontificatum adeptus, exinde liquet, quod eam expungi non curaverit, aut explicandam non duxerit, quum Commentaria sua publicam in lucem produci voluit. Paulus IV. pariter indeficientis judicii prærogativam sibi, suisque Decessoribus abjudicasse, unique Ecclesiæ a Spiritu S. edoctæ adtribuisse exinde patet, quod a Memorantio Duce efflagitatus, ut connubium inter Franciscum ejus filium, & Johannam Halluynam Piennæam per verba de præsenti contractum dissolveret, viris doctiss. ad consilium adhibitis, jussisque de Pontificis potestate hisce de rebus proferre sententiam, adjecit: *Ne, quæso, vos teneant Decessorum meorum facta, & exempla, quæ eatenus sequi volo, quatenus Scripturæ auctoris, & Theologorum rationes vos ad illud agendum inducant... Non dubito, quin ego, & Decessores mei errare aliquando potuerimus, non solum in hoc, sed etiam in pluribus aliis rerum generibus; & tamen plane condemnandi non sumus. Nam Deus suam ita regit Ecclesiam, ut illi certum ad tempus abscondat multa, quæ tum inde patefacit. Quod Christus ipse satis innuit, quum B. Petro dicebat*: Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea: *& in alio loco ajebat*: Adhuc multa habeo vobis dicere &c. Referuntur ista a Johanne Haja doctore Parif. rerum tum gestarum oculato teste, habenturque tom. 2. Comment., & lib. 6. additionum ad eosdem Commentarios editos a Michaele Castelnavo Malvisserio.

At enim his absque delectu, indigesteque ab Adversariis conglomeratis ego ita offendo, inquiendo me principio minime inficias ire priscum illum Pontificibus Summis frequentem, solemnemque morem, quo recens inaugurati fidei, quæ Romana in Ecclesia integra esset ideoque probe ipsis explorata, & quammaxime accepta, quam a primo ingressu propterea scriptis publice exponere satagebant, ne ullum per oblivionem, aut ignorantiam lateret, formulam præcipuarum Ecclesiarum Præsulibus nuncupare consueverant: quo de more adeundus Emin. Annal Eccles. Parens ad an. 337. n. 68, ubi de S. Julio I. loquitur. Cæterum

contendo id non eo consilio præstitum a Pontificibus, quod putarent cuippiam sibi aut fidei, aut factorum reddendam esse rationem: quis enim hanc unquam ab ipsis exquirere præsumpsit, quemadmodum ipsis a cæteris expetere fas semper, potestasque fuit, ac persæpe frequens, aut ad hanc reddendam adigere aliquando potuit? Bene vero eo dumtaxat, ut mox dicebam, quod sua interesse summopere intelligerent, in una eademque confessione doctrinæ, Divinorum consortio, ac disciplinæ communione omnes per Orbem Christifideles continere, sibique tanquam Capiti, & centro copulare. Qui si postmodum antiquatus mos est, non id propterea incuriæ Pontificum vertendum erit, sed magis Schismatum iniquitati, quibus sæpissime turbatæ Ecclesiæ complures a Romana abstractæ sunt; maxime vero sapientissimæ agendi rationi, quam sequioribus ævis, secundum temporum, adjunctorumque diversitatem, ineundam, tenendamque duxere Pontifices, quibus persuasum ibat perspectam adeo cunctis per Orbem Ecclesiis Romani Pontificis indefectibilem fidem evasisse, totiesque a Decessoribus suis explanatam, bonoque in lumine positam fuisse, ut iterata expositione non indigeret, sed magis Christifideles universos ad ejus amussim fidem exigere suam oporteret, quin ulli in ejusdem fidem inquirere fas foret. Quocirca S. Nicolaus I. in epist. 70. edit. Hard. ad Hincmarum Remen., ceterosque Galliar. Episcopos, a cunctis oppido, ut par erat, æqui bonique plurimum facta, adversus nefariam Græcorum, qui partibus Photii studebant, easque pro viribus adjuvabant, gravissime in querelas effusus audaciam, qua ab Apostolicæ Sedis Apocrisariis fidei professionem temere repetere non fuerant veriti, quod jure, exemploque carere ipse asseverabat: *Quod est gravius*, inquiebat, *& insanius, a Missis nostris, contra omnem regulam, & præter omnem consuetudinem, libellum fidei, si se ab illis recipi vellent, exigere moliebantur*. Cæterum contra Garnerium in append. ad Not. cap. 2. libri Diur. §§. 33, & 35. pag. 170. morem illum emittendi Pontifices fidei professionem desiisse putantem eo temporis intervallo, quod ab ordinatione Bonifacii VIII. ad Constantiense Concilium effluxit, longe ante in desuetudinem abjisse, idest sub Sæculum XI, sive sub tempus Urbani II. ostendit Pagius.

Obser-

Observat enim Urbanum II, postquam fuisset electus, professionem fidei nequaquam, juxta veterem morem, emisisse, sed Encyclica dumtaxat de sua electione missa apud Mabillonium tom. 1. Musæi Ital. par. 2. pag. 42, Martenium Veter. Monum. tom. 1. pag. 520, ac Mansium tom. 2. Suppl. pag. 73. declarasse, se S. Gregorii VII. decessoris sui vestigiis presse, indivulseque inhæsurum, neque ab eo decretis vel latum unguem discessurum verbis hisce: *De me porro ita in omnibus confidite, & credite, sicut de Beatissimo Patre nostro Papa Gregorio, cujus ex toto sequi vestigia cupiens, omnia, quæ respuit, respuo, quæ damnaverit, damno, quæ dilexit, prorsus amplector, quæ vero rata, & Catholica duxerit, confirmo, & approbo, & ad postremum in utramque partem, qualiter ipse sensit, in omnibus omnino sentio, atque consentio*. Unde conjicit vir eruditus ex tunc litteras ejusmodi haberi cœpisse loco professionis fidei, quam pridem edere Pontificibus solemne erat. Ex iis quin imo Encyclicis arguit Mabillonius intermissum pariter fuisse morem mittendi litteras Electionis Pontificis ad Imperatorem: quod tamen non ita rite inferri existimat ibidem Pagius, eo præsertim, quod sequioris ætatis non desint exempla, quibus rogatos de confirmanda novi Pontificis electione Imperatores fuisse constet.

Quibus præhabitis, in hujusmodi censu habendas epistolas, dictas etiam Synodicas, quod a supremo Ecclesiæ Præside in Romani Cleri cœtu edi consuescerent, non vero Symbolicas, quæ a privatis dumtaxat personis emitti solebant, tum a S. Gelasio, tum a S. Gregorio M., tum a S. Leone II, tum a Conone, tum a S. Gregorio II. sive missas, sive e suggestu ore expressas pronuntio, quibus fidei suæ formulam insertam voluere, aut quam animo præconceptam gererent, fidem prodere sategerunt, videlicet, ut cuncti per Orbem, sive præsentes coram, sive in Orientem dispersi ex ipsis vera, ac vetera Romanæ Ecclesiæ dogmata ediscerent. Quod si quando a Laicis Potestatibus electionis Pontificis confirmationem expetere, & expectare ob temporum iniquitatem, cui in caussa imo aliquando fuere Schismata Romana ipsa in Ecclesia suborta, oportuit, nunquam tamen de fide experiri Laicos apud Principes Rom. Pontificum quispiam est passus,

aut rebus fidei solummodo ad se spectantibus implicari illos aliquando permisit. Quocirca quæ Pelagio I. œconomiæ plena insedit, agendi rationem sic rite, aut fallor, explico. Dum adhuc Diaconum ageret, Constantinopolim a Vigilio evocatus, ut sibi in difficili, turbataque caussa trium Capitulorum auxilio esset, eò profectus constanter pro trium Capitulorum defensione decertavit, adeo ut cum Vigilio in exilium pulsus socius persequutionum fuerit Pontificis. Verum post Vigilii obitum a Justiniano Imp. ab exilio revocatus, morem eidem gerens, tria Capitula condemnavit, cujus rei gratia Imperatoris coadjuvante opera ad Pontificatum evectus est, teste Victore Tunon. in Chron. Vix autem in Occidente innotuit a Pelagio tria Capitula fuisse condemnata, ut continuo apud Italos, Gallos, Illyricos, Afros, Istrios, aliosque laborare fama, fideque cœperit, locoque quasi haberi proditoris, qui suis ut serviret compendiis, atque Pontificatum adipisceretur, Concilii Chalcedonensis integra jura violare, parvique pendere non fuerit veritus, adeoque ut certatim ab ejus se communione hinc illinc complures separare Ecclesiæ non dubitarint. Partium itaque suarum Pelagius existimavit Occidentales omnes immani ab errore avocare, atque recta, & vera de tribus Capitulis, deque Chalcedonensi Concilio eos omnes edocere; perspectumque cunctis facere, nihil sibi fuisse, foreque antiquius, quam fidem Romanæ Ecclesiæ sartam, tectamque servare, atque nihil quidem ab se factum adversus fidem Chalcedonensis Concilii in trium Capitulorum condemnatione demonstrare: quod totum præstitit sive Evangeliis arreptis, amboneque conscenso, Populo, Cleroque faciens satis, velut auctor est Anastasius, ea in re tamen erroris redargutus jure a Norisio, Pagio, & Blanchinio, quod scripserit id præstitum a Pelagio, ideo quod auctor publicaretur malorum, quæ Vigilius Constantinopoli perpessus fuerat: quandoquidem Pelagium Vigilio persequutionum socium accessisse potius, quam eorumdem fuisse incentorem ostendunt; sive Epistolis conscriptis, uti 6. ad Episcopos Tusciæ, qui ejus nomen eam ob caussam inter sacra recitare Mysteria, receptissimum juxta morem, renuebant; uti 7. Encyclica ad Orthodoxos omnes, qua se rectæ fidei a Chalcedonensi Concilio definitæ vindicem

acer-

acerrimum, ac defensorem prodit; uti 10, & 16. ad Childebertum Franc. Regem, quibus impactam calumniam omnino propellit, fidemque suam prorsus a suspicione liberat; aliisque ad Istrios, Afros, Illyricos &c., quibus illos ad frugem, Ecclesiæque unitatem perducere sategit, quorumque oppido plures ut in trium Capitulorum damnationem concederent, demum impetravit. Quæ quidem prudentiæ, pietatisque plenæ Pontificis litteræ, mirum valde, quod quibusdam, prava prurigine affectis in partem pessimam optima quæque intorquendi, occasionem præbuerint obtrectandi Pelagio, objiciendique partem officii fuisse de fide sua Christifideles omnes certiores facere, putatumque apud omnes Pontificem fidei orthodoxæ proditorem evadere posse. Quandoquidem plane Pelagii fides dumtaxat ante Pontificatum in dubitationem fuerat adducta, eamdemque dumtaxat a suspicione absolvendam duxerat: alioquin enim Pontificatum adeptus aliam profecto agendi rationem adhibuit: nam tum in cit. epist. 6. Tuscos Episcopos de temeritate redarguens *Quomodo*, inquit, *vos ab Universi Orbis communione separatos esse non creditis, si mei inter sacra Mysteria, secundum consuetudinem, nominis memoriam reticetis, in quo, licet indigno, Apostolicæ Sedis per successionem Episcopatus præsenti tempore videtis consistere firmitatem?* Quibus, ut audis, Pontificis, queis de agimus, privilegia distincte adstruit, strenueque defendit: tum in epistola 2, & seqq. ad Narsetem Patricium Exercitus Justiniani in Italia Ducem, quibus eumdem hortatus, ut Istrios refractarios ad recipiendam Synodum V. vi cogeret, inter eos vero Aquilejensem, & Mediolanensem Antistites Schismatis incentores, ac tutores diligenti sub custodia dirigeret ad Imperatorem, subdit, quod si illi schismatici de Synodo V. subdubitassent, Apostolicam Sedem adire debuerant, ejusque sententiæ adquiescere: *Siquid*, inquiens in epist. 3. *eos de judicio Universalis Synodi... forte movebat* (idque de generali quacumque Synodo pariter intelligendum subjungens, *Quoties*, repetit in epist. 5. *aliqua de Universali Synodo dubitatio nascitur*) *ad Sedem Apostolicam dirigere debuerunt.* Quibus profecto haud obscure affirmabat Pontificis esse de Concilii etiam generalis judicio judicare. Confer Illust. Sommier in Not. ad hunc Anastasii locum tom. 3. Sect. 109. pag. 296, & seq.

Quo

Quo consilio a S. Zacharia, Pontificatu inito, cum Synodica ad Ecclesiam Constantinopolit., tum Suggestio ad Constantinum Imp. missa fuerit, paullo superius expositum est, ideoque eò ipso pertinent, quæ de illo refert Anastasius, quò fidei professiones a S. Gelasio, S. Gregorio M., S. Leone II, Conone, & S. Gregorio II. missas, & emissas collineasse dicebam. Gravius est, quod de Bonifacio VIII. fertur, ut in eo proinde juvet paullo amplius immorari. Itaque prætensam illius fidei professionem, quæ ad Philippum Francorum Regem missa refertur, puram inter, putaque figmenta a maleferiato quopiam procusa reputandam fore ostendit Pagius in vita Bonifacii n. 10, cui adhærere ne leviter dubitat Mansius in Not. ad Raynaldum mox recitandum n. 4, quibus ideo non audiendi videntur Ciacconius hac in re fœde deceptus, ac Natalis ei fidem imprudenter adhibens hist. Eccl. ad Sæcul. XIII, & XIV. art. 14. Enim vero eam fidei formulam ex Codice Ms. Vaticano descripsisse se dicit Bzovius ad annum 1294. §. 8, eamdemque se exarasse ex Cod. Ms. Vaticani Archivi Cardin. Aragonii affirmat Raynaldus in append. olim tom. 3, in nov. edit. Lucen. nunc tom. 4. ad an. 1295. n. 2. At enim una alteri non constat, sed utraque invicem est contraria cum in nominibus, tum in notis. In nominibus quidem, nam apud Bzovium *Filiorum* vocabulo Cardinales nuncupantur, qui apud Raynaldum eo *Fratrum* cohonestantur. In notis quoque, nam apud Bzovium annus consignatur 1294. indict. 8; apud Raynaldum vero notatur 1295. indict. 7. Et certe Wadingus ad an. 1294. recte observavit Bonifacium Romam non accessisse ante annum 1295, ac Indictionem 8. non incidisse in an. 1294, unde de formulæ apud Bzovium extantis sinceritate dubitavit vir doctiss. Deinde, ut advertit Pagius, in utroque exemplari apud Raynaldum, & Bzovium Bonifacius dicitur *S. Romanæ Ecclesiæ Diaconus Cardinalis, & Electus*; quum indubium tamen sit eum, quando electus est Pontifex, fuisse Cardinalem Presbyterum SS. Silvestri, & Martini, ut ipsemet perhibuit in suis Encyclicis post suam Consecrationem exaratis. Dicitur etiam in fine exemplaris confecta professio anno, mense, indictione ut supra; & tamen Mensis supra in exemplari non est memoratus: quod aliud sup-

ſuppoſitionis haud leve indicium eſt. Ad hæc Mabillonius loco laudato obſervat Gloſsographum affirmare præfatam fidei profeſſionem miſſam a Pontifice fuiſse ad Philippum Franc. Regem ſcire volentem, utrum legitime fuiſſet electus, Pelagii exemplo producto, a quo ſimilem ob cauſsam olim ad Childebertum Franc. pariter Regem fidei profeſſio fuerat directa. At enim ex fidei profeſſione dignoſci plane nequiverat, legitima ne, an non ejuſdem fuerit electio: ſiquidem ea in formula ne vola quidem abdicationis antea factæ a S. Cæleſtino V; cujus alioquin expreſſe meminit Bonifacius in Encyclicis datis ad Epiſcopos, & Reges die 24. Jan. an. 1295. ſtatim poſt ſuam conſecrationem, in quibus ne veſtigium quidem adparet cæteroqui profeſſionis fidei ab ipſo præſtitæ: quod iterum indicium eſt certum non fuiſſe, cur fidei ſuæ rationem uni Francorum Regi redderet. Accedit illud demum, quod Jacobus Cardinalis Cajetanus, ſive Stephaneſcus in duobus libris, quibus diligenter de Bonifacii VIII. electione, & coronatione egit, agens minutatim de geſtis, quæ idem Neapoli, & Romæ edidit, ne verbum quidem habet prætenſæ fidei profeſſionis: quod argumento pariter eſt ad apocryphorum album eam eſſe proculdubio amandandam.

Quod nunc pertinet ad errores perſæpe impactos Pontificibus, eoſque præſertim, in quos prolapſi quandoque feruntur, quoſque plus æquo, & juſto exaggerare adverſarii, amplificareque præ invidia non erubeſcunt, reſpondeo in duplici eos differentia eſſe, quemadmodum duplicem in Pontifice diſtinguendam eſſe perſonam non ſemel admonui: nempe errores qua circa doctrinam fidei, qua circa rationem vitæ verſantur; perſona vero alia privata, alia publica Chriſtifidelibus ſive de morum diſciplina, ſive de Religionis dogmatibus dicens, & edicens, conſideranda eſt. Sub hac duplici acceptione corruat omnino, concidatque vis argumenti ſecundo loco ab adverſariis conglomerati neceſſe eſt. Enim vero, ſi de genere vitæ loquamur, crimina objecta Pontificibus quandoque vera fuere, quandoque falſa. Quæ vera, quamvis iis conſpurcati ſcandalo bonis cunctis in Eccleſia, ac imo Ethnicis ipſis extiterint, famaque proinde graviter laborarint, non effecerunt tamen, ut pro legitimis non fuerint habiti, aut fidei labefa-

befactatæ infami inusti nota iverint. Quum vero falsa, quis probe non videat modo omni, meliorique debuisse illos non tam famæ propriæ, quam charitati publicæ consulere, amputare ab Ecclesia, proculque abigere offendiculum omne, quod lapsui, ruinæque spirituali Christifidelibus esse posset, scandalo vero, & blasphemiæ Idololatris, Hæreticis, ac Judæis? Si vero de genere doctrinæ sermo instituatur, non inficias profecto iverim, pugnaciterque pernegaverim, fotas, ac favore alitas, si velis, aliquando fuisse privatas ab aliquibus Pontificibus opiniones, quæ cum rectis dogmatibus minus congruerent, quæque, si malis, recta cum fide pugnarent. At id constantissime pernego de doctrina publica a Pontifice ullo Ecclesiæ enuntiata: utque pernegem, id plane efficit, tum quod, ut postremo in Appendice palam fiet, nullus evincet unquam Pontificem fuisse ullum, qui publica hæresis infamia vere possit aspergi; tum quod superioribus Articulis, si meus non me fallit amor, invictissime evici Romanum Pontificem ex Divina pollicitatione infallibilitatis privilegio in dicendo palam, sive ex Cathedra, veluti loquuntur, prorsus gaudere.

Eja ergo, hisce generatim ita constitutis, objecta exempla examinemus, & ad trutinam revocemus, ut constet lima ne, an spongia magis indigeant. Atque Leoni III. quidem vitio nequaquam est data doctrina, sed mores nigro fuerant carbone notati; nec ipse ob fidem, quasi sublesta foret, traductus fuit ad plebem, sed pro vitæ instituto perperam contemptui habitus. Quamobrem eo, quo dictum est modo, calumniam, contumeliamque dispulit, & dispunxit. Cæteroquin enim observatione dignum quammaxime est illud, quod etsi alibi adnotatum jam fuerit, recolere tamen etiam, atque etiam juvabit: nempe quod in Concilii medio constitutus tam Pontifex ipse cujuspiam vel Concilii judicio se haud subjacere, sed imo superstare affirmavit, quam Concilii Patres se in ipsum nihil omnino posse ultrocitroque fassi, ac professi sunt, en horum verba: *Nos Apostolicam Sedem, quæ est Caput omnium Dei Ecclesiarum, judicare non audemus: nam ab ipsa nos omnes, & Vicario suo judicamur, ipsa autem a nemine judicatur, quemadmodum antiquitus mos fuit, sed sicut ipse Summus Pontifex consuevit, jubeat, Canonice obediemus.* Quibus quid audiri demissius potest?

test? En vero illius verba, quæ potestatem præferunt plenissimam, roborisque refertissimam: *Ego Leo Pontifex S. R. E. a nemine judicatus, neque coactus, sed mea volontate impulsus, purgo me, præsentibus vobis, coram Deo, & Angelis ejus, qui conscientiam novit, & B. Petro Principe Apostolorum, in cujus conspectu consistimus, neque sceleratas res, quas mihi obiiciunt, perpetrasse, neque perpetrari jussisse, Deum testans, in cujus judicium venturi sumus, & in cujus conspectu consistimus. Et hoc facio non legibus ullis obstrictus, neque hanc consuetudinem, aut decretum in S. Ecclesia Successoribus meis, & Fratribus Coepiscopis imponere cupiens, sed ut certius vos iniquis suspicionibus liberem:* apud Baronium ad an. 800. n. 3, & seq. Confer & Petrum de Marca lib. 1. Concor. cap. 11. §.6, ubi ex hoc loco magnam laudis partem Gallicanæ Ecclesiæ ob pietatem, demissionemque erga Pontificem exhibitam jure, optimeque adsciscit. De Johanne XXII. nunc dicendo, is sane ad hæresis dicam sibi conscriptam infremens, atque improbe lacessitam utramque Constitutionem suam *Ad Conditorem Canonum*, & *Cum inter nonnullos* vindicandam adgressus, Constitutione altera *Quia quorumdam* elucubrata ab errore immunes duas illas Constitutiones declaravit non modo, sed imo hæresis nomine deinceps habendos decrevit, qui dogmata ibidem damnata verbo, vel scripto defendere ausi fuissent. Quibus satis diserte significavit eam de Pontifice infallibili, dum ex Cathedra loquitur, sententiam arcte sibi animo insedisse: siquidem suis Constitutionibus dogmaticis repugnantes, aut illas impugnantes hæresis notare non dubitavit absque discrimine, habendosque in hæreticorum censu, atque inter Romanæ Ecclesiæ rebelles computandos declaravit, & decrevit. Tantum igitur abest, ut vilificata, aut violata Pontificiæ infallibilitatis prærogativa a Johanne XXII. dici possit, ut imo loco firmiter suo fuerit stabilita, honoreque habita, quo par erat, quammaximo. Qui si postmodum morti proximus dicta sua, vel scripta Ecclesiæ, Successorumque suorum judicio, ac sententiæ permisit, ita plane intellexit de privatis dictis suis, vel scriptis, puta circa statum Animarnm separatarum, circa quem nihil profecto ex Cathedra, sive ut publicus Ecclesiæ Doctor pronuntiaverat: sub hac enim ratione publici Ecclesiæ Do-

Doctoris, sive Personæ Ecclesiæ dicentis, qua suos accipiebat Successores, eisdem dicta sua, vel scripta, quæ edidisset ipse tanquam privata, ac singulari opinione, persona, subjecit: quam quidem publici Doctoris personam dum ipse gessit, ut supra dicebam, ab se dictis, sive definitis refragantes absque discrimine, ac dubitatione ceu hæreticos habendos dixit, & denuntiavit. Nemo quidem ignorat eidem Johanni XXII. geminam erroris infamiam appingi, tum circa paupertatem Evangelicam, tum circa statum Animarum separatarum: sed agere de iis spectat ad appendicem sequentem. Confer interea si placet, Emin. Cardin. Petram in Comment. ad ejus Constit. 3. *Gloriosam* tom. 4. pag. 15, & ad Const.4. Benedicti XII. *Benedictus Deus* pag.75; nec non Cl. Muratorium lib. de Paradiso adversus Burnetum capp. 2, & 23.

Ad Clementem VI. accedendo, eidem ante obitum dicta inconsiderate objiciuntur. Quis enim, quæso, ipso luculentius, liquidiusque in Armenorum Articulis Pontificis Romani indefectibile judicium expressit, exposuitque? Quæ igitur fini prope jam concessurus revocavit, ac pro revocatis haberi voluit, quæ forte disputando, legendo, prædicando ex lapsu linguæ falsa, vel erronea protulisset, ea erant, quæ tanquam doctor privatus pronuntiasset, non ea, quæ pronuntiasset, prout doctoris Ecclesiæ personam gerens: quomodo Armenis se falli, & fallere omnino nescium asseruit, credique imo jussit. Eodem sensu exponenda est Urbani V. morti proximi protestatio, videlicet intelligi debet de persona singulari, periculoque errandi obnoxia: & quidem eo vel maxime, quod nulla definitio dogmatica ab Urbano V. Ecclesiæ edicta alicubi, ut sciam, habeatur, de qua consequens est accipi eam professionem non posse. Gregorii XI. declarationi aptanda eadem responsio, quæ neque gratis conficta absque gravissimo rationis pondere reputanda est: quandoqnidem alioqui Pontifices aut inter se invicem, aut secummet ipsi pugnarent, atque ita quidem, ut nullo conciliari posent modo: illiberalis vero, & inhonestus is eset quammaxime, qui Pontificibus hujusmodi peccatum appingi mallet, quam ipsemet sinistra, intortaque sua a sententia secedere; imprudens vero, impudensque, qui magis privatas in opiniones suas, pravasque concedere, sibique

que suis in figmentis complacere, aut oblatrantibus, & obloquentibus aurem utramque accommodare diligeret, quam tot Pontificibus, Patribusque gemina sapientiæ, & Sanctitatis laude florentissimis facile auscultare, quibus nihil familiarius, ac frequentius, quam Pontifices nescios prorsus falli, & fallere. Hacce de re igitur Hadriano VI. doctissimo alioqui, si quis alter, Pontifici, moribusque probatissimo, in his, quæ de hoc argumento, dum adhuc doctor Lovaniensis audiret, perperam scripsit, quæque, nescio quo fato, in scriptis post editis intacta etiamnum extant, auscultandum haud fore confidentissime affirmo, utque affirmem id efficit, tum quod alteram ab ea, quam Pontifex M. postmodum, antea personam gesserit; tum quod etsi similiter ibidem scripserit S. Gregorio M. fas non fuisse simplicibus Sacerdotibus Siculis concedere, ut Confirmationis Sacramentum conferrent, ipsemet tamen postea illius exemplo Missionariis prædicatum Evangelium proficiscentibus eamdem pariter facultatem fecerit: quod indicium est plane ipsum a priori opinione decessisse, atque insuper diligentiori examine ab se scripta, dum Lovaniensis doctor ageret, non introspexisse: putandumque propterea est de eo, quod de Innocentio IV. censeri jussit doctiss. Canus lib. *6.* de Loc. Theolog. cap. 8; videlicet, quod siquid errati extet in Commentariis ab eo elucubratis in lib. 1. Decretal., id non Pontifici ut definienti, sed ut privatæ personæ scrutanti, interpretanti, & scribenti esse adscribendum. Videsis interea eumdem Canum lib. *6.* cap. 1, Bellarminum de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 2, ac Ludovicum Vincentium Gotti de vera Eccl. tom. 1. cap. 11. §. 1. n. *6.*

Pauli IV. postremo nemini moram profecto injiciat, facessatque negotium protestatio: quippe quæ generis est earum quoque, quæ pure, puteque aut personas singulares, aut singularia personarum facta spectant, verbo, ad forum contentiosum, & ad facta criminalia, in quibus quandoquidem falli, ac fallere Pontificem posse Paulum haud lateret, proinde sibi de privilegio indeficientis judicii in re haud absimili adblandiri nolens, in jus ipsum serio, ac solerter jussit inquiri. Neque præterea Malvisetii tanti pendi testimonium meretur, ut nefas foret illius verita-

tem, fidemque in dubitationem adducere, eo vel etiam quod a Bosſuetio id dictum Pio IV. tribuitur, quod de Paulo IV. Natalis adſtruit: Caſtelnavus enim Calviniſtam egit, ac Bruno Jordano amicitia conjunctiſſimus erat, cui viciſſim Brunus ſe totum devoverat: quis vero fuerit Brunus Jordanus, ſi ſcire aveas, te docebunt peſtilentiſſima ipſius opera præfato Caſtelnavo dicata, inſcriptaque *De Minimo*; *de Menſura, & figura*; *de Innumerabili, & immenſo*; *de Monadei figura, & numero*; *de Cauſſa principio, & uno*; *de Cœna Cererum* &c., opera, inquam, figmentis iiſdem, impiiſque erroribus refertiſſima, quibus undique ſcatet alterum ipſius opuſculum, hoc inſignitum titulo: *Spaccio della Beſtia trionfante*, fuiſse nempe Deiſtam, atque Atheum: cujuſmodi furfuris hominibus quis probus, ſciens, ac prudens fidem adhibere ſuam non dubitet? Præter rem itaque, ac perperam horum Pontificum dicta, ſcriptaque de ſingulari Pontificum perſona, ſive de perſonalibus factis ad elevandam, minuendam, labefactandamque, quoquo poſſit modo, Pontificis infallibilitatem inflectuntur. Propterea juvat, placetque hiſce finem imponere præclaris verbis illis, quibus olim Dardaniæ Epiſcopi S. Gelaſii epiſtolæ 3, qua jubebantur ad Romanorum Pontificum dogmata, & præcepta ſuam conformare fidem, moreſque componere, reſcribentes, planum fecerunt ſibi nihil accidere antiquius, quam quæ Apoſtolicæ Sedi foret accepta, quæque Pontifici fuiſset probata, credendi, agendique regulam præ oculis habere proſequendam: *Deſiderii, & voti eſt*, inquientes, *juſſionibus veſtris in omnibus obedire, & quemadmodum a Patribus noſtris accepimus, Sedis Apoſtolicæ præcepta intemerate ſervare, atque Religionem orthodoxam, cujus eſtis prædicatores, fideli, & inculpata devotione cuſtodire*. Quæ eadem mea, quoad vixero, ſimiliter verba ſunto, & in ævum ſolemnia vota.

Ex

Ex Jure definiendi Facta Dogmatica, Librosque prohibendi Regulis morum, aut Religioni infestos.

ARTICULUS XII.

ANtequam in argumentum quam necessarium, tam negotiosum ingrediar, præmonere operæ pretium duco in Libris duplicem oportere distingui sensum, Auctoris, & Verborum, quem videlicet Auctor mente, animoque præconceptum gesserit, & quem Verborum contextus expressum præseferat, quique legenti primum occurrit. Præterea observare præstat duplicis generis institui a Theologis posse quæstiones, Juris, & Facti, scilicet de dogmate, sive de doctrina, utrum Catholica sit, an Hæretica, deque facto quopiam, utrum nempe doctrina hujusmodi certi Auctoris sit, an non. Quæ quidem quæstiones aliquando disjunctæ invicem sunt, aliquando vero complexæ: videlicet quandoque sola instituitur quæstio juris, quandoque sola facti quæstio, quandoque demum utraque simul quæstio juris, & facti. Factum quoque geminum distinguendum esse diligenter, simplex, ac mixtum admonent: nimirum aliud esse mere historicum, ac personale, puta, an hic Liber ab hoc Auctore elucubratus sit; an hic Auctor in animo suo ita senserit: aliud vero cum jure, sive cum dogmate conjunctum, puta, an liber hujus Auctoris sit hæreticus; an doctrina hujusce libri in sensu obvio sit hæretica: an hæc doctrina in sensu ab Auctore verbis, aut scriptis expressa Verbo Dei scripto, aut tradito adversetur. In præsenti agere propositum non est de Auctoris interno sensu, & occulto, sed de Librorum sensu externo, verbis expresso illis, ad quem exprimendum verba illa sunt instituta, usurparique solent, quique legenti obvius statim occurrit: neque abs me agi modo de factis mere personalibus, aut historicis, sed dumtaxat de mixtis cum jure, sive dogmaticis: scilicet an Romanus Pontifex judicio prorsus infallibili decernere possit, quis, & qualis doctrina, Catholica ne, an hæretica hoc in scripto, aut libro legenti exhibeatur! Adeo ut Pontifici ita definienti Christifideles adquiescere mentis, animique

mique sincera, intimaque adhæsione debeant; neque sufficiat, si religioso dumtaxat silentio obsequantur.

Olim porro (quod par Hæreticis tam veteribus, quam nuperis insedisse prodit ingenium) in gratiam Arii distinctione juris, & facti excogitata, doctrinæ quidem fidei consensisse, damnationi vero Arii subscribere se detrectasse affirmare non dubitarunt Eusebius Nicomed., ac Theognis Nicænus in libello Episcopis oblato apud Socratem lib. 1. cap. 14: *Significamus vobis*, inquientes, *nos fidei quidem subscripsisse, anathematismo vero noluisse subscribere, non quod fidem reprehenderemus, sed quia minime credebamus illum, qui accusatus fuerat, ejusmodi esse*. In Origenis quoque gratiam ejusdem defensores olim factum a jure distinguentes, Origenem nihil errasse, sed ab hæreticis illius libros depravatos dicebant, ut propterea ejusdem damnationi aut subscribere renuerent, aut ad subscribendum compulsi dolose omnino id agerent, veluti refert S. Hieronymus in epist. 65. nunc 41. ad Pammachium: *Ad subscriptionem tergiversantur, quæruntque effugia... Si quando urgeri cœperint, & aut subscribendum eis fuerit, aut exeundum de Ecclesia, miras strophas videas.* Utrorumque exempla imitati recens Jansenistæ, principio quum Urbanus VIII. Const. *In eminenti* edita S. Pii V, & Gregorii XIII. Constitutiones adversus Baji errores confirmasset, prohibuissetque Cornelii Jansenii librum inscriptum *Augustinus*, eam Constitutionem subreptitiam dixere, hoc est dolo, falsique expositione extortam; abs vero quippe ajebant omnino aberrare, quod in Jansenii libro proscriptæ Baji propositiones continerentur. Postea quum Innocentius X. Constit. *Cum occasione* quinque Jansenii propositiones damnasset, reposuere illico Jansenistæ quinque illas propositiones vel in Jansenii libro haud reperiri, sed pro arbitrio fuisse confictas, vel haud in sensu ab eodem intento fuisse damnatas. Quare Alexander VII. Const. *Ad Sanctam* Innocentii Constitutionem confirmans, illas propositiones ex Jansenii libro excerptas, atque in sensu a Jansenio ipso intento damnatas fuisse declaravit. Cui declarationi obnitentes Jansenistæ, factumque a jure distinguentes, atque in facto Ecclesiam errare posse asserentes, se proinde minime assentiri debere, posseque dixe-

dixerunt, eas propositiones in sensu a Jansenio intento hæreticas esse. Quamobrem idem Alexander Constit. altera *Regiminis* formulam fidei sincero animo subscribendam, cumque juramento de rejiciendis, damnandisque quinque illis propositionibus ex Jansenii libro decerptis, & in sensu ab eodem Jansenio intento, præscripsit. Quin & Innocentius XII, ut Jansenistis effugia omnia præcluderet, litteris in forma Brevis ad Episcopos Belgii anno 1694. inscriptis jussit, ut juramentum hujusmodi ab iis, quos oportebat, *Sincere, absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione* præstaretur, damnando illas propositiones, ex libro Jansenii defloratas, in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba præseferunt. Quia vero pravi homines pervicacissimi non aliud laborantes, quam ut funem contentionis, velut ait Tertullianus, in diversa distenderent, Pontificias hasce litteras pravum in sensum intorquentes, ad fucum, dolumque faciendum, Pontificia vero decreta eludenda, & illudenda, reponebant eum non fuisse profecto loquutum de ipso sensu obvio ab eodem Jansenio intento, bene vero de aliquo quopiam alio, nescio quo; idem Innocentius aliis litteris ad laudatos Belgii Episcopos an. 1696. exaratis mendacem illam, & mendosam interpretationem explosit, expunxitque. Quamobrem diversa declinandi decretorum vim arrepta via, Jansenistarum alii subtexuere: non requiri ad obedientiam præfatis Apostolicis Constitutionibus debitam, ut Jansenii propositiones interius tanquam hæreticæ habeantur, sed sufficere, si ea de re obsequiosum teneatur silentium; inferentes formulari Alexandrino sine exceptione, seu explicatione subscribendum non esse, ideo quod subscriptio externa signum interioris assensus sit, quem profecto in facto illo, in quo de Jansenii sensu perperam judicatum fuisse effutiunt, a Pontificibus imperari posse negant. Alii vicissim formulæ illi subscribi licite posse affirmare non dubitarunt etiam ab iis, qui interius judicarent propositiones illas vel in Jansenii libro minime contineri, vel ab ipso Jansenio minime fuisse intentas, ideo quod subscriptio illa respectu dogmatis signum quidem sit assensus interni; at respectu facti signum dumtaxat sit religiosi silentii, sive exterioris reverentiæ Apostolicis decretis exhibitæ. Qua de re Clemens XI.
Con-

Constit. *Vineam Domini* an. 1705. edita hujusmodi obsequiosum silentium proscripsit, iterumque litteris Innocentii, & Alexandri confirmatis, evadendi deinceps Jansenistis aditum omnem interclusit, & ademit.

Id ergo juris, ex quo illud quoque exsurgere, necessarioque consequi privilegio inerrantiæ potiri Pontificem nemo non percipit, cui proinde Christifideles ex conscientia adquiescere, nec solo religioso obsequi silentio, teneantur, id juris, inquam, ultimo, infallibilique judicio de factis dogmaticis decernendi Romano inesse Pontifici non uno probatur modo. Quod ad probandum antequam descendo, atque ut ab ovo quidem, velut loquuntur, rem incipiam, Novatorumque jugulum petam, qui libros cujusque genus eo, quo Religionem, morumque regulam omnibus liberam volunt modo, a censura omni, criminationeque liberare contendunt, observatu dignum judico libros, qui de Religione male sentiant, aut morum honestati præjudicent, aut veritati impune detrahant, aut de honore Principum dire loquantur, usui publico fore subtrahendos persuasum arcte fuisse, veterique in more positum nefarios quoscumque genus hujusce libros flammis abolere, Gentibus quibuscumque Religionem quamcumque pro libitu colerent. Itaque apud Judæos Joachimi Regis jussu librum a Hieremia missum, quem sibi ad propositum, ingeniumque parum conformem augurabatur, flammis adustum advertit Bodinus lib. 2. Dæmonomaniæ cap. 2: ab Ezechia vero librum Salomonis de remediis morborum, sive βίβλος ἰαμάτων inscriptum, ne exinde Divini Numinis invocationem negligendi ansam Judæi arriperent, e medio fuisse sublatum referunt Josephus Antiq. Judaic. lib. 10. cap. 8, & Suidas V. Ἐζεχίας, de quo vide Fabricium in Cod. Apocrypho ver. Test. cap. 197. pag. 1043. Ab Herode quoque libros Hebræorum genealogiacos, qui in Archivis Templi descripti habebantur, in quibus etiam notabantur Alienigenarum origines, ne generis sui obscuritas, Ascalonitæ gentilis nempe, testata maneret, obscuroque suo cum natali, tam nomini probrum, præjudiciumque ingeneraretur, conflagrandos igni fuisse devotos tradit Eusebius hist. Eccl. lib. 1. cap. 6. vers. Ruff. Apud Syros Antiochus Epiphanes altero ex capite in He-

Hebræos plusquam vatiniano percitus odio, sacros ipsorum Codices, gentilium suorum disciplinis parum accommodos, flammis delere studuisse legitur Machab. lib. 1. cap. 1. vers. 59, & seq. Aristobuli Cassandrei scriptum de singulari Alexandri M. certamine cum Poro ob incredibilem adulationem, & vaniloquentiam in Hydaspen fluvium a Rege projectum refert Lucianus de scribenda histor. tom. 1. pag. 610, & post ipsum Giraldus in dialogo 3. de hist. poetic. Apud Lacedæmones Archilochi Poetæ scripta, quod eorum parum vereconda esset, ac pudica lectio, publico Magistratus decreto Provincia exportari jussa fuisse, Civibusque prorsus interdicta, tradit Valerius Max. lib. 6. cap. 3. Sed & Archilochi, & Hipponactis, de quo posteriore pro carmine probroso Hipponacteum præconium dicere solebat Cicero lib. 7. epist. 24. famil., libros a Sacerdotibus legi vetuisse Julianus Imp. refertur in fragm. pag 300. edit. Lips. apud Fabricium Bibl. Græcæ tom 1. lib. 2. cap. 15. pag. 573, & 581. Apud Athenienses libros Poetarum de Diis parum religiose loquentes abolendos curavit Plato lib. 7. de Legibus: atque in his quidem Protagoræ librum de Diis in medio foro perustum, ipsumque actum in exilium, ideo quod dubitaret, an de Diis vera essent, quæ vulgo dicebantur, tradunt Cicero de nat. Deor. lib. 1, Lactantius lib. de ira Dei cap. 9, & Johannes Sarisberiensis Policratici, sive de Nugis Curial. lib. 5. cap. 4. pag. 222.

Apud Romanos Numæ libris repertis de jure Pontificio, deque disciplina sapientiæ agentes, ut qui Romanæ Religioni tum receptæ parum videbantur accommodi, a Quinto Petilio Prætore Urbano ex Senatusconsulto Victimariis consignatos fuisse publice igne comburendos scribunt Valerius Max. lib. 1. cap. 1, & Livius decad. 3. lib. 5. Ideo T. Labieni maledica scripta, & mordacia, quibus Cives indiscriminatim lacerabantur, prunis adusta perhibet Livius decad. 4. lib. 10. Cremutii quoque Cordi libellos, quibus Senatum, Populumque Romanum scommatibus lacessebat, igni devotos scribit Dio Cassius lib. 57. Marcus Æmilius ingenti audita varietate librorum, cum quibus in Urbem ingens Rituum varietas Romanis adversa introducta fuerat, ex Senatusconsulto intra diem ad se deferri omnes jussit, ac ne quis eos Ri-

tus illis a libris invectos usurpare auderet, severe interdixit, teste Livio decad. 3. lib. 5: qui lib. 29. testatur pariter vice plus simplici Magistratibus demandatam fuisse provinciam diligenter inquirendi in libros cum Religioni, tum Reipublicæ noxios, districteque in eorum retentores pœnis animadvertendi. Ac certe Cajo Fannio Strabone, & Marco Valerio Messala Coss. contra Philosophos, & Rhetores Senatusconsulto cautum, Romæ ne essent; iterumque Censoris edicto Cn. Domitii, Cn. Ænobarbi, & L. Licinii sublatas fuisse id generis scholas, ideo quod, ut adnotatum est abs Josepho Saxio de studiis Mediolan. pag. 11, disciplinæ illæ in abusum, turpemque depravationem proruissent, ac Reipublicæ plurimum officerent, narrat Svetonius. Anno etiam Urbis conditæ 614. Cornelii Hispani Prætoris, N. Popilio Lennate, & Cn. Calpurnio Coss., edicto Magicos libros, ac Maleficos interdictos refert Valerius Max. lib. 1. cap. 3. Vide & Tacitum lib. 2. Annal., & Lipsium in adnot. ad hunc librum. A Ciceronis libris Deos negantibus Ethnicos valdequam abhorruisse, nec illorum ullo in aurem modo lectionem admittere voluisse, testis oculatus accedit Arnobius lib. 3. adverf. gent. Sybillinos libros a Stillicone igne exustos auctor est Claudianus apud Vives in S. August. de Civit. lib. 18. cap. 23. Ab Attila Hunnorum Rege Marulli Calabri poemata mendaciis, adulationibus, ac dicteriis incongruis refertissima publice fuisse igne cremata memorat Nicolaus Olaus in vita Attilæ cap. 15. Apud Persas Magicos, & Judiciarios libros flammis consignavit Cabades Rex, de quibus, aliisque sexcentis agunt Card. Petra in Comment. ad Constit. 2. Innocentii IV. *Impia* sect. 2. tom. 3. pag. 10, & seqq., ac Schelornius in dissert. de libris consumptis.

Atqui Imperatoribus potissimum, apud quos Rerum publicarum summa manebat, suo pro officio, quo publicæ utilitati, tranquillitati, & incolumitati prospicere, consulereque modo, quo fieri posset, omni tenebantur, istiusmodi particula juris usu frequentissimo venit. Ab Augusto itaque libros Fatidicos igni delendos fuisse traditos, & a Caligula Scriptores quosdam adactos spongia, & lingua abolere, quæ perperam, ac, velut videbatur, in perniciem Reipublicæ scripserant, enarrat Svetonius. Scitum est,

est, vulgarique tritum sermone a Diocletiano Christiani nominis infensissimo hoste sacros undique Codices diligenter conquisitos ad incendium, qua de re Arnobius adversf. gent. lib. 4. in fin., Eusebius lib. 8. cap. 1, & seqq., S. Optatus lib. 1, S. Augustinus de baptis. lib. 7. cap. 2, Nicephorus lib. 7. cap. 3, Martyrologium Rom. ad diem 2. Jan., & Acta sincera SS. Martyrum Felicis Tubzocensis apud Ruinartium pag. 313, Vincentii Archid. apud Prudentium peristeph. hym. 2. vers. 177, & Saturnini apud Baluzium Miscell. tom. 2. pag. 57. A Constantino M. Arii, & Porphyrii libros igne absumi jussos observat Socrates lib. 1. cap. 6. De Georgii pseudo-Episcopi Alexand. libris magna diligentia perquirendis, & ad se deferendis, in quibus multa de Christianis Dogmatibus extincta penitus, exterminataque volebat, Juliani epistolas 9. ad Ecdicium Ægypti Præfectum, ac 30. ad Porphyrium legas apud Baronium ad an. 362. n. 170. Magicæ artis libros perquam diligenter conquisitos Valentis Imp. jussu publice combustos refert Ammianus lib. 29. Severissima lege, cujus auctor extitisse S. Johannes Chrysostomus existimatur, Codices omnes Cataphygum, & Eunomianæ superstionis, errorumque imbutos sedulo conquisitos sub Judicum conspectu incendio cremandos edixisse Arcadium Imp. liquet ex L. 34. *de Hæreticis* Cod. Theod. A Theodosio Imp. impia Nestorii scripta, ne cui habere, aut legere, aut describere liceret, sed a cunctis deferri igne comburenda districte sancitum, eloquitur ejus Lex ult. *Damnato de Hæret.* eod. Cod., de qua Liberatus Brev. cap. 10, quæque prostat in Synodico cap. 191, & in Act. Synodi Ephesinæ, cujus hortatu edita fuerat, par. 4. apud Harduinum tom. 1. pag. 1715, alterius tamen versionis ab ea, quæ habetur in Codice Theod., in Synodo V. Collat. 5, & in epist 3. Pelagii II. Lege altera, eidem Concilio Ephesino inserta pag. 1719, libros Porphyrii, & contra S Cyrilli scripta editos Commentarios idem Theodosius Imp. districte vetuit. Ex S Leonis M. sententia cum Apollinaristarum libris una damnationis sententia Eutychetis scripta omnia comprehensa incendio destinasse Valentinianus, & Marcianus Imperat. leguntur L. 8. *Quicumque* in Cod. Justin., & apud Evagrium lib. 1. cap. 2. A Justiniano Severi Acephalo-

rum antesignani scripta publico edicto e fidelium manibus erepta, prunisque conflagranda fuisse destinata fidem indubiam facit Novella 42 : cujus lectu etiam digna epistola ad Mennam , qua omnes a Capitulis Origenis damnatis a S. Anastasio P. M. sibi cavere praecipit . Imperatoris Tiberii jussu librum Eutychii Constantinopolit. abs se disputatione superati igni traditum asserit S.Gregorius M. lib. 14. Moral. cap. 32. A Carolo M. Adelberti epistolam flammis abolendam fuisse consignatam discimus ex Capitul lib. 1. cap. 78.

Ad haereseos in dies grassantium progressus abrumpendos , Carolus V. severa primum sanctione Bruxellis edita , in scripta Lutheri , Zuvinglii , Oecolampadii , Buceti , & Calvini diligenter inquiri , flammisque cuncta deleri mandavit : solemni postea Wormatiensi edicto haereticorum libros aboleri praecipiens, se hac in proscriptione inhaerere tum priscae in Ecclesia disciplinae , tum praesertim Apostolicae Sedis executioni demandanda sibi proposuisse decreta profitetur : atque hacce perinde de re Academiae Lovaniensi semel & iterum auctorem se dedit indicem texendi librorum , qui haeretici , aut haeresis suspecti essent , quem publici juris factum edicto speciali an. 1546 , novisque adjectionibus adauctum an. 1556. observari praecepit . Quae omnia a praefatis Imperatoribus praestita fuere non potestate quidem propria , uti falso scripsit Petrus Jannonus , sed Pontificum , ac Synodorum exemplo , suasu , jussu , ac sententia inducti , rogati , inflexi , veluti diserte habent locis indic. Theodosius , Honorius , Valentinianus , Marcianus, Justinianus &c. , ac observant Baronius ad an. 419. n. 57 , & Albitius de Inconst. in fide cap. 30 , & in respons. ad histor. Inquisit. F. Pauli pag. 22. Quamquam libros in Reipublicae perniciem vergentes,& ipsorum personis injuriosos laicis Principibus fas sit e Ditione repellere, prout honestae politiae ratio deposcit, atque diserte hacce de re in Jure Civili dispositum legitur L. *Caetera* ff. *Familiae Herciscundae* ; L. *Unic.* Cod. de *Famosis libellis* ; L. *Lex Cornelia* §. *Siquis librum* ff. de *Injuriis* ; L. *Ob Carmen* ff. *de Testibus* . Confer & L. *Damnamus* , L. 6. *de Haereticis* ; L. 10. *Mathematicos de Episcopali audientia* ; L. 34, & ult. *de Maleficiis* Cod.Theodos. ; L. 3. *de Summa Trinitate* ; ac

LL. 6,

LL. *6*, & 8. *de Hæreticis* Cod. Justin. Quam pariter in sententiam de libris perniciosis abolendis, exterminandisque pedibus, manibusque confluebant ex Ethnicis ipsis præstantiores Philosophi, Jurisque periti, Plato lib. 7. de Legib., a cujus proinde Republica Epigrammatum genus omne, in quibus fœditas inesset, procul exulare ipsius sententia jubet Scaliger lib. 3. poet. cap. 126; Aristoteles Politic. lib. 7. cap. ult., a quo ideo Hermogenis, & Nicanoris libri bonis moribus adversi odio habiti sunt: quo vicissim odio in Aristotelem percitus Antoninus Caracalla ipsius scripta comburi jussit apud Xiphilinum pag. 329; Cicero lib. 1. de natur. Deor., quo loci Prothagoram ab Atheniensibus Urbe, & agro juste exterminatum, ejusque libros in concione combustos commemorat; Ulpianus in L. *Cæteræ* ff. *Familiæ Herciscundæ* §. *Tantumdem*; & Paulus Lib. 5. *de Receptis sententiis* tit. 23. ad Leg. *Corneliam de Sicar.*; quibus junge Jacobum Cujacium oper. tom. 1. pag. 503. edit. Neap. 1722, & tom. 9. ad lib. 9. Cod. L. *Maleficos* pag. 1437; Baronium ad an. 302. n. 16, & seqq.; Gonzalesium in Cap. *Præterea* 4. n. 6. *de Hæreticis*; Beyerlinghium in Theat. V. *Libri* tom. 4; Decianum lib. 5. tract. Crimin. cap. 46; Raynaldum observ. Crimin. cap. 11; Eymericum in direct. q. 28, Pegnam par. 1. Comment. 19, & par. 2. Comm. 43; Carenam de offic. S. Inquis. par. 2. tit. IV; Vericellum de Apost. Mission. q. 195, aliosque infra allegandos. Quid plura? Lutherus ipse apud Sleidanum lib. 1. libello elucubrato juxta veterem Reipublicæ, ac Religioni coævum morem omni ætate observatum libros malos, quo in censu Jus Pontificium habebat, ideo flammis absumptum, esse abolendos demonstrandum suscepit: qua in sententia sectatorem habuit Melanchtonem, qui apud Gretzerum de libror. prohib. iterato in aures ingerere sermone non desistebat, multum interesse, ne libri cum impiis dogmatibus divulgentur, curare diligenter, & cavere. Quo etiam spiritu non tam inflammatus, quam inflatus Calvinus apud Albitium in resp. ad Pauli Suavis hist. inquis. improbos imprimi libros ferre, & concoquere nequibat, nesciebatque. Sed horum, ac similibus despectis testimoniis, Hugo Grotius in cap. 19. Act. Apost. vers. 19. tom. 8. Critic. Sacror. pag. 358. edit. Amstel. 1698.

1698. libros omnes tam Reipublicæ bene moratæ, quam Religioni optime institutæ noxios, & infestos a Christianis primitivæ Ecclesiæ odio habitos observat, probatque.

Quò demum quum sermo meus evaserit, quis adeo impudens ambigat, quin facultatis hujusce libros in perniciem Religionis vergentes proscribendi, quam laici Principes ultrocitroque usurparunt, neque contradicentibus, negotiumque facientibus ullum Ethnicis ipsis, aut Heterodoxis qua Philosophis, qua Jurisperitis, potiori jure, particula Ecclesia potiatur? At enim istius in possessione Juris Ecclesiam ab initio stetisse, & permansisse semper postrema ad hæc usque tempora, nemo, nisi in Ecclesiastica historia sit valde hospes, ignorabit, ac impudens inficiabitur; argumento siquidem, documentoque sint evidenti 1. Sapientum, Sanctorumque dicta, & facta. Enim vero ab Apostolis, quos Evangelio imbuendos suscepissent, Christianæque Religioni lucrifecissent, iis districte prohibitum, ne Gentilium librorum lectione polluerentur, habetur Act. Apostol. cap. 19. vers. 19, ubi post S.Pauli prædicationem, Judæorum, ac Gentilium plurimi librorum ingentem copiam publice flammis addixisse leguntur: *Multi ex eis, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt Libros, & combusserunt coram omnibus; & computatis pretiis illorum, invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium*: quam summam Budeus quinque millia aureorum confecisse existimat. Quos quidem libros fuisse de arte Magica, & Astrologia judiciaria testantur Eusebius lib. 3. demonst. Evang. cap. 8; S. Hieronymus in præf. epist. ad Ephesios, confirmatque Grotius in hunc locum; factum illud vero fuisse ex Apostoli mandato arguit Tirinus, affirmavitque ante ipsum Auctor Const.Apost. lib.1. cap. 7, ajens Apostolos ab initio Ecclesiæ fidelibus prohibuisse Gentilium, falsorumque Prophetarum libros. Conferendus etiam Canon 59. ex iis, qui Apostolis referuntur accepti, ex interp. Gentiani Herveti. Tertullianus lib. de pudic. cap. 10. ad Ecclesiam pertinere declarat, definire de libris, qui Hagiographi, & qui nam Apocryphi sint; & lib. de Idolol. libros omnes sive Ethnicæ, sive Magicæ, sive Maleficæ superstitionis imbutos, suspectosque igne damnandos Ecclesiæ sententia potius, quam sua de-

denuntiat. Magicos libros a S Cypriano ante conversionem elucubratos ab eodem, Baptismo accepto, flammis confestim fuisse combustos discimus ex S. Gregorio Nazian. in orat. 18. S.Pachomius apud Lippomanum tom.6 ad diem 14. Maji in mandatis dederat Monachis suis, ut Origenis libros omnes in flumen projicerent. S. Dionysio Alex. vitio datum, ob idque reprehensum a Christifidelibus, quod libros hæreticorum legeret, auctor est Eusebius lib. 7. hist. Eccl. cap. 6. Morem viguisse, ut hæreticorum nullus ad fidem admitteretur, nisi libros hæretica labe infectos Ecclesiæ consignaret, igni tradendos, testatur Socrates lib.1. cap. 24. S. Ephræmum digno ob id mactat elogio S. Gregorius Nyssen. in serm. de ipso, quod Apollinarii volumen, paginis singulis ex utraque parte glutine compactis, lectu impossibile reddidisset.

Memoriæ proditum est a S. Athanasio de Incarn. Verb. more receptissimo noviter ad fidem conversos impietate, ac superstitione aspersos Codices incendio consumere consuevisse. Atque quidem Codices omnes pravis infectos dogmatibus, ne fidelium lectioni paterent, disperdendos fore dicere familiare erat S. Gregorio Nazian. orat. 2. de fide: de quo dicta factis compensante libros omnes Comicos, Lyricosque gentis suæ, qui ei ad manum venire potuissent, igni conflagrandos traditos fuisse, fide affirmat sua Cardanus lib. 2. sapient., confirmatque Petrus Alcyon in tract. de exilio, de quo Colomesius Bibl.Selec. pag.409. oper. Montanistarum Codices, Theodosio Imp. suffragante, S. Johannes Chrysostomus jussit comburi, teste Nicephoro lib. 8. cap.18. Sed & de se juniore scribit idem S. Doctor hom. 38. in Act. Apost. Magicæ artis librum, vigente edicto Valentis adversus libros hujusmodi, repertum in flumen abjecisse, ac ita ab ingruenti se discrimine eripuisse. Marcellum Ancyranum ideo damnatum, quod folia quædam igni delenda tradere obstinate detrectasset, auctor est Socrates lib.1. cap. 6. S.Augustinus lib. de ver. Relig. cap.25. partium suarum reputabat videre, & providere, qui libri pro Religione colenda fidelibus permittendi forent; quive ad periculum omne præcavendum eorum e manibus eripiendi essent. Idem lib.15. de Civit. cap.23. jure, optimeque libros complures apocry-

cryphos ab Ecclesia proscriptos affirmare non dubitat: atque in Psal. 61. a Mago quodam a se bonam ad frugem pertracto refert Codices impios, quorum antea lectione delectabatur, in ignem fuisse injectos. Eos libros prorsus omnes, quorum lectione incauti decipi, ac insipientes infici possent, inhiberi volebat Severus Sulpitius in dialogo 1. cap. 1. Ab Eusebio Dorylaensi impia Pauli Samosateni, & Nestorii dogmata nefariis ipsorum e scriptis decerpta, chartaeque inscripta publice damnanda fuisse denuntiata observat Jo. Filesachus de Episcop. auctor. lib. 1. §. 7. Duos etiam Nestorii libros ab Hesychio Hierosol. flammis traditos memorat Jo. Moschus prat. spir. cap. 46. S. Isidorus in Regul. cap. 8. ab hujusmodi librorum lectione, neu in erroris laqueos incurrere cuipiam contingat, cavere omnes jubet: & lib. 3. sent. de Sum. Bono cap. 13. ideo prohiberi inquit Christifideles figmenta Poetarum legere, ne oblectamento inanium fabularum eorum mens ad incentiva libidinum excitetur. Jo. Wiclefi libros a Sbincone Pragensi Episcopo ad ducentos amplius collectos igni traditos concremandos testatur Æneas Silvius hist. Bohem. lib. 33. Mitto sexcenta horum similia, quae congerere nec otium est, nec opus.

Age modo, tantam accipe Conciliis jugiter curam insedisse Christifidelium e manibus pravos extorquendi quoscumque libros, quanta profecto, quammaxime Religionis puritati, integritatique prospiciendi eisdem inerat. Libros itaque sive haereticos, sive inhonestos lege a Conciliis lata abolitos, ac publice igni adjudicatos passim legere est: ut Arii a Nicaeno I. in Synodica ad Eccles. Alex., & in Divali Constantini Imp. ad Episcopos apud Socratem lib. 1. capp. 9, & 19, Sozomenum lib. 2. cap. 19, Theodoretum lib. 1. cap. 9, Epiphanium Schol. lib. 2. cap. 12, & Nicephorum lib. 8. cap. 18: ut Ethnicorum, & Haereticorum a Carthaginensi IV. an. 398. Can. 16, de quo Gratianus Can. 1. *Episcopus* dist. 57, & Cotelerius tom. 2. Patrum Saeculi I. pag. 127: ut Origenis a Theophilo in Alexandrino an. 399, a S. Epiphanio in Cyprio eodem anno apud Socratem lib. 6. capp. 7, 9, & 10, Sozomenum lib. 8. cap. 14, S. Hieronymum in epist. 78. ad Pammach., & Sulpitium Dialogo 1. cap. 2, ab Eulogio in Hierosolymitano eodem an. 399. in Synodica ad Theophilum apud S. Hieronymum-

rony-

ronymum epist. 93. tom. 1. edit. Vallarsii, ab Euphræmio in Antiocheno an. 542, & a Menna in Constantinopolitano an. 543, de quibus Cyrillus Scythopolit. in vita S. Sabæ; ac Mansius Suppl. tom. 1. pag. 425, & seqq.: ut Nestorii ab Ephesino act. 1. in Synodica ad Theodosium, & Valentinianum Imp. apud Harduinum tom. 1. pag. 1443, & apud Liberatum Brev. cap. 10: ut Eutychetis a Chalcedonensi, de quo in Divali Valentiniani, & Marciani Imper. ad Palladium Prætorio Præf. Actor. par. 3 cap. 9. edit. Hard. pag. 678: ut Severi, Petri, & Zoaræ a Johanne in Hierosolymitano, ab Epiphanio in Tyrio, ab Episcopis Syriæ secundæ, & a Menna in Constantinopolitano an. 536. apud Baronium ad hunc an. n. 106, & Harduinum tom. 2. pag. 1342, & 1395: ut Theodori, Theodoreti, & Ibæ tria dicta Capitula a Constantinopolitano II, Generali V. collat. 8, & ab Eustochio in Hierosolymitano eodem anno 553, de quo in Nicæno II. act. 1, & Cyrillus Scythop. in vita S. Sabæ apud Cotelerium tom. 3. Monum. Eccl. Græc. pag. 375: ut Priscilliani, & Dictinii, librosque ab Hæreticis indistinctim sub Patriarcharum, aut Prophetarum, aut Apostolorum nomine confictos a Bracarensi II. an. 561. cap. 17. Illustrius est, quod ex Concilio Turonensi II. an. 567. celebrato suppetit argumentum, multumque confert non tam ad proprium in hac parte, quam Romani Pontificis jus proscribendi libros confirmandum, inque tuto ponendum, dum Can. 20. eos dumtaxat vel admittendos, vel rejiciendos Auctores decernit, quos admisit, vel rejecit Sedes Apostolica: *Quis Sacerdotum*, de S. Innocentii I. decretis loquens, *contra decreta talia, quæ a Sede Apostolica processerunt agere præsumat? .. Quorum Auctorum valere possit prædicatio, nisi quos Sedes Apostolica semper aut intromisit, aut apocryphos fecit, & Patres nostri* (quod haud modicam in Gallicanæ Ecclesiæ laudem vergit) *hoc semper custodierunt, quod eorum præcepit auctoritas?* In Toletano III. an. 589, qua de epocha Pagius ibid. n. 5, & seqq., Can 16. Libellus quidam ab Arianis confictus anathemate confixus habetur. Quo etiam in Concilio Reccaredi Regis edicto sancitum, ut hæreticorum libri ad unum omnes igne absumerentur, refert Aimoinus de reb. Franc. lib. 3. cap. 77. Quod vero summo honoris, jurisque

loco Romanam Ecclesiam habitam ab Hispana ostendit, Caput 17. est Concilii Toletani IV. an. 633, quo S. Johannis Apocalypsim aliquibus dubiam Sedis Apostolicæ auctoritate vindicat, interque Divinos libros admittendam ullo absque dubio decernit. Vicissim in Toletano XII. an. 681. Can. 9. vel Judæi libros illos legere interdicuntur, a quibus Christiana abhorret Respublica.

A Synodo Quinisexta, sive Trullana an. 706. Can. 63. pseudo-epigraphæ SS. Martyrum historiæ, ad eos potius ignominia afficiendos falso confictæ, tanquam fide prorsus indignæ conflangrandæ igni tradi jubentur. In Nicæna II. Synodo, sive Generali VII. Can. 9, scripta omnia contra SS. Imagines ut consignarentur, in Episcopio cum ceteris hæreticorum recondenda libris, cautum summopere, curatumque legitur. Cui decreto conformis editus a Maronitis in Concilio in Monte Libano celebrato an. 1596. sub Patriarcha Sergio Petro Canon 20. legendus prostat apud Mansium Suppl. tom. 5. pag. 1218. Quid quod in Seleuciensi an. 820. apud Assemanum Bibl. Orient. tom. 3. par. 2. pag. 188. a Nestorianis Can. 110. ex eis, qui in Nomocanone Arabico extant, libros absque Doctorum approbatione publicari diserte prohibitum est? Quatuor Photii libros in Synodo VIII. igne combustos refert Nicetas in vita S. Ignatii. Johannis Erigenæ, & Berengarii libros a Vercellensi an. 1050, S. Leone IX. Præside, damnatos intueri licet apud S. Lantfrancum in Comment. advers. Bereng., ac Durandum Troarn. in opere de Corp., & Sang. Christi. Quorsum vero Laicis S. Scripturæ libros, ac in vulgarem præsertim sermonem translatos, districte prohibuisset Concilium Tolosanum an. 1129. cap. 12, nisi quia, experientia docente, ex horum lectione utilitatis quidem parum, detrimenti autem plurimum a Laicis capi didicerat? Caput hoc vero 12. eamdem ob caussam instauratum a Conciliis Tolosano altero anno 1229. videre licet cap. 14; ab Oxoniensi an. 1408. cap. 7; a Bituricensi an. 1584. tit. 14. Can. 1, & seqq., & tit. 4. Can. 1, & seqq., a Cameracensi an. 1586. tit. 1. cap. 4, a Narbonensi an. 1609. cap. 3, a Jasiensi quin etiam an. 1672. cap. 18. quæst. 1, a Brugensi, Yprensi, Gandavensi, Namurcensi, ac Leodiensi, de quibus P. Fontana tom. 3. advers. Quesnelli prop. pag. 593, ac

ac Benedictus XIV. de Synodo Diœcesf. lib. 6. cap. 10. n. 3. Aristotelis libros adversam expertos fortunam in Parisiensi an. 1209, cumque Almarici, Magistri David, aliisque de Theologia libris perperam elucubratis, igne damnatos referunt Rigordus in hist. Philippi Aug. ad hunc an., Robertus Antisiod. in Chron. ad an. seq., & Cæsarius Heisterb. lib. 5. Dialog. cap 22. Confer, qui similes casus refert, Spondanum ad an. 1204. n. 18. A Constantiensi Jo. Wicleffi, Jo. Hus, & Hieronymi Pragensis impia scripta sess. 8, 15, 19, & 21. infamiæ nota inusta, igni comburenda fuisse tradita compertum est. Johannis Reuclini volumen, quo infestos Hebræorum libros abolendos fore inficiabatur, Coloniæ publico in foro igne combustum affirmat etiam Sleidanus lib. 2. Johannis Ruchardi libros Moguntiæ eamdem ignis pœnam, ipsomet, Populoque inspectante subjisse refert Trithemius in Chron. Spanhemensi pag. 391. Libros de fide Catholica, deque rebus Eccles. tractantes absque Episcoporum licentia imprimi Synodali Constit. edita an. 1491. apud Mansium Suppl. tom. 6. pag. 681, & seq. prohibuit Nicolaus Francus Tarvisinus Episcopus, ac Sedis Apost. Legatus: librum vero de Monarchia Antonii Roselli; atque Tractatus, & Conclusiones D. Mirandulani infra dies 15. flammis tradi conflagrandos præcepit. In Cantuariensi an. 1530. apud Mansium tom. 5. pag. 526, & seqq. Indicem textum intueri licet librorum, qui data compositi fuerant opera a Willelmo Tindal, Simone Fishe, Willelmo Roy, Richardo Brightvvel, Luthero, Pomerano, Francisco Lamberto, Uldarico Zuvinglio, Jo. Brentio, Philippo Melanchtone, Christoforo Hegendorphino, Andrea Altemaro, aliisque, quorum a lectione Christifideles abstinere docentur, jubenturque. Pari studio venenatis a pascuis fideles arcendi Concilii Coloniensis II. an. 1549. Episcopi affecti cap. 4. eosdem abhorrere valdequam admonent, pœnisque sub gravibus præcipiunt, a libris quotquot ex officina prodiere Lutheri, Buceri, Calvini, Oecolampadii, Bullingeri, Lamperti, Melanchtonis, Corvini, Capitonis, Brentii, Pomerani, Pellicani, Musculi, Sarceri, Hegendorphini, Hermanni Bonni, Osiandri, Spagenbergii, Olendorpii, Hedionis, & Sebastiani Frank, donec pleniori Indice de perniciosis aliis abjiciendis instruerentur.

 Tan-

Tandem a Tridentino hac optima ratione Christianæ Reipublicæ bono prospectum est, omnique consultum periculo, quod ex malorum lectione librorum ingruere posset. Postquam enim Sess. 4. Decreto edito S. Scripturæ libris sua & auctoritas, & reverentia asserta fuisset, & conciliata, atque pro authentica vetus, ac vulgata Editio habenda fore declarata fuisset, atque Sess. 18. decreto altero de librorum delectu viris doctissimis impeditissima provincia ista Indicem conficiendi librorum, qui perniciosi forent, vel suspecti, quidque facto opus esset, perpendendi fuisset imposita, Sess. 25. in contin. Sess. cap. 3. Indici librorum actutum Pii IV. P. M. judicio, auctoritateque promulgando standum fore sancivit. Qui plane Index librorum interdictæ lectionis ab eodem Pontifice Const. *Dominici Gregis* die 24. Martii 1564. decem instructus Regulis in lucem productus, tanto confestim in pretio habitus est, ut certatim ubique gentium Concilia suis in Provinciis admittere, ejusque observantiam urgere religioni, officioque duxerint, quorum brevem ecce tibi Elenchum. Ita Cameracense an. 1565. art. 1. cap. 1, & seqq. Mediolanense I. eodem anno par. 1. Const. 1. Trajectense an. 1565. apud Mansium Suppl. tom. 5. pag. 768, a quo peregrinos importari libros prohibitum legitur, aut distrahi, antequam ab iis, ad quos pertinet, approbati fuerint. Sipontinum an. 1567. Const. 1. Ravennatense an. 1568. apud Laderchium in append. tom. 2. pag. 348, & seqq. cap. 1. de libr. prohib. Urbinatense an. 1569. cap. 1. de lib. prohib. Mediolanense II. eodem an. tit. 1. decr. 1. Florentinum an. 1573. Rubr. 2. de lib. prohib. capp. 1, & 3, ubi libros prohibitos retinentibus pœnæ in Bulla Cœnæ commemoratæ interminantur. Mediolanense III. eodem anno decr. 4. Neapolitanum an. 1576. cap. 2. Consentinum an. 1579. Sess. 1. cap. de libris exhibend. Mediolanense V. eodem an. par. 1. Const. 1. Rotomagense an. 1581. cap. 3. n. 3. Burdigalense anno 1583. de institut. Seminar. cap. 7. Turonense eodem an. tit. 4. Bituricense an. 1584. tit. 4. Can. 4. Aquense an. 1585. tit. 4. Mexicanum eodem an. lib. 1. tit 1. de impres., & lect. lib. §. 1, 2, & 3. Cameracense an. 1586. tit. 1. capp. 3, & 4, ac tit. 21. cap. 1. Tolosanum an. 1590. par. 4. cap. 11. Avenionense an. 1594. tit. 7.

tit. 7. Salernitanum an. 1596. cap. 2. Aquilejenſe eodem an. Rubr. 2. S. Severinæ duo an. 1597. tit. de lib. exhib. Amalphitanum eodem an. cap. 1, & ſeqq. de lib. prohib., ubi Epiſcopis valdequam commendatur obſervantia Regularum, quas circa libros edidit Clemens VIII, atque Decretorum, quæ circa libros adornata ſunt in Conciliis Lateranenſi V. ſub Leone X. ſeſſ. 10, & in Tridentino ſub Paulo III. Seſs. 4. Diamperitanum an. 1599. edit. Facundi Raulin, in quo act. 3. cap. 14. Sacr. librorum Catalogus a Tridentino concinnatus exhibetur, atque decreto 14, & ſeq. alter librorum attexitur Index ampliſſimus, a quorum lectione abſtinere Malabari jubentur. Mechlinenſe an. 1607. tit. 1. cap. 5. & ſeqq. Narbonenſe an. 1609. cap. 3. Burdigalenſe an. 1624. cap. 1. de prof. fid. §. 9. Zamoſcienſe Ruthenorum an. 1720. apud Manſium tom. 6. pag. 325. tit. 1. de fide Cathol. Quæ quum ita ſe habeant, viden quam temere, & inique adverſus Indicem a Tridentino indictum calamum ſtrinxerit Kemnitius! Quam inſcite, & inſolenter Daniel Francus in diſquiſit. Theolog. de Indice libror. prohib. ſcriptutierit novum id eſse in Eccleſia, correctiones eſse abuſus, nec hæreticorum expungenda elogia!

Atqui per hæc longe, lateque pervagatus, hæſiſſe tamen hactenus in limine tarde mihi videor, nec ad intimum me pervaſiſſe uſque adhuc adytum, nec ad id, quod rei caput eſt, ac ſumma, pertigiſſe. Quamquam poſt hæc tam clara, tamque teſtata, quis æqui probus, juſtique æſtimator hanc, quæ pro cujuſque Provincia Synodis permiſſa ſemper fuit, juris particulam Romano Pontifici toto pro Orbe, qua late patet, cujus regimen gerit, aut integram adimendam, aut dimidiatam adjudicandam arbitretur, & ambigat? Atquê omnium quidem olim librorum in Eccleſia tam Orientali, quam Occidentali examen Pontificis unius auctoritate fieri, ac finiri conſuevisſe appoſite obſervant Baronius ad an. 490. n. 43, Spondanus in Epit., ac Bail. tom. 1. in Concil. Later. III. circa fin. Ideo S. Baſilius ſuo, Orientaliumque nomine repetitis ad S. Damaſum litteris, ac Legationibus hæreticorum libros ad ejus Tribunal damnandos ſiſtere officio, religioni ue duxit, ingenti ei laudi vertens, quod eidem uni datum a Deo ſſet de Auctorum doctrina, veluti de paſcuis tam noxiis, quam ſalu-

salutiferis, discernere, ut Christifideles inde discerent, a quibus abstinendum ipsis sit, quibusque danda opera: *Absque dubitatione*, in epist. *69*. inquiens, *summa laude dignum judico, quod Vobis a Domino concessum est, ut fucatum a probato, puroque discernatis, Patrum autem fidem sine ulla prævaricatione prædicetis* &c.; quorum simillima regerit in epist. 74. S. Gregorius Nazian. quoque de Vitali Apollinarista, a quo cum S. Damaso, tum sibi fucus, fide simulata, factus aliquando fuerat, loquens in Orat. 52, quæ est epist. 2. ad Cledonium, ipsius dolos tandem a Pontifice detectos fuisse, unaque cum libello ipsum damnatum affirmat. Ideo S. Ambrosius supernum illud in S. Siricio lumen suspiciens, quo Joviniani, sociorumque Virginitati derogantium impia detexerat, ac improbaverat dogmata, quasique in admirationem raptus in epist. 81. Synodica præclaris hisce Pontificem alloquebatur verbis, quibus profecto liquidum Pontificio in hac parte juri testimonium perhibet: *Recognovimus litteris Sanctitatis tuæ boni Pastoris excubias, qui fideliter commissam Tibi januam serves, & pia sollicitudine Christi Ovile custodias; dignus, quem Oves Domini audiant, & sequantur: & ideo quia nosti Oviculas Christi, Lupos facile deprehendis, & occurris quasi providus Pastor, ne isti morsibus perfidiæ suæ, feralique ululatu Dominicum Ovile dispergant*. Notavit hoc ipsum in S. Anastasio I. P. M. S. Hieronymus, a quo geminam ob caussam jure optimeque vapulat Ruffinus lib. 3. advers. ipsum, quod ad dicendam caussam Romam evocatus, scriptis potius absens, quam verbis coram patrocinium fidei suæ accommodare quæsivisset; id propterea, quod perspicacissimo Pontifici suspectam ipsius fecit Apologiam: quodque probatam hancce ceteris Italiæ Episcopis jactare Ruffinus non erubesceret, quasi nempe horum illi æquipar esset auctoritas; id perinde, quod acerbioribus hisce castigat verbis: *Miror, quomodo probaverit Italia, quod Roma contempsit; susceperint Episcopi, quod Sedes Apostolica condemnavit?* Ideo S. Augustinus ad S. Bonifacium I. scribens, quæ libris quatuor duabus Epistolis Pelagianorum respondebat, ad eum potissimum dirigere se constituisse significabat lib. 1. cap. 1., ut ea ab ipso non tam discerentur pro informatione, quam pro auctoritate examinarentur, ac sicubi for-

forsitan aliquid displicuisset, minusque recte positum animadvertisset, emendaretur.

Amplissimæ potestatis hujus, qua potis est Romanus Pontifex, approbe conscius Theodoretus, de fide in judicium ab Episcopis postulatus, quod Nestorium ab errore immunem existimasset, S. Cyrillo vicissim in Nestorium minus æquo succensuisset in epist. ad ipsum Nestorium, ac in altera epist. ad Andream Samosatenum, se, suaque scripta apud S. Leonem M. per epistolam purgaturus appellens, ipsius in conspectu, cujus maximi faciebat judicium, minoris aliorum ab se fieri libere professus est: *Ego*, inquiens in epist. 52. edit. Baller. in edit. Quesnel. post epist. 47, *Apostolicæ Sedis expecto sententiam, & oro, atque obtestor Sanctitatem tuam, ut mihi rectum, ac justum Tribunal vestrum invocanti* (Græce Επικαλουμενῳ, quod *appellanti* æquiparatur) *opem ferat, jubeatque ad Vos venire, & doctrinam meam Apostolicis vestigiis inhærentem ostendere*. Pergens deinde libros amplius triginta percensere, quos diversis temporibus adversus Arianos, & Eunomianos, Judæos, & Gentiles, ac Magos Persas, quosque de universali Providentia, de Theologia, deque Divina Incarnatione, cum in Apostolica Scripta, tum in Prophetica Oracula elucubraverat, ex hisce libris Pontificem vult dignoscere: *An stabilem fidei regulam servaverim, an ab ejus rectitudine deflexerim*. Pari consilio Possessor Africanus Episcopus suarum Explanationum in S. Pauli Epistolas codicem ad S. Hormisdam recognoscendum transmisit, deque Fausti Regiensis libris, quorum occasione ingentes Constantinopoli turbæ commotæ, agitatæque fuerant, Pontificis sententiam quæsivit: qua de re ipsius ad S. Hormisdam legenda relatio apud Harduinum tom. 2. pag. 1037, & seq. Controversia trium Capitulorum vigente, Eutychio Patriarchæ Constantinopolit. id erat persuasum, Romani absque Pontificis auctoritate circa ea confici nihil rite posse: quare per epistolam Vigilium obnixe rogavit, & obtestatus est, ut ad Episcoporum consessum venire non gravaretur, primo loco de tribus Capitulis dicturus: *Petimus*, inquiens, *præsidente nobis vestra Beatitudine . . . communi tractatu eadem Capitula in medio proponenda quæri, & conferri, & finem quæstioni imponi*. Vigilii pariter sen-

sententiam circa tria Capitula prius expectandam contestatus fuerat Ephræmius Patriarcha Antiochenus: quia tamen postea ipse Edicto Justiniani de tribus hisce Capitulis invitus subscripserat, ad Pontificem in Siciliam Legatum misit, per quem se purgaret, non ignorans scilicet de factis dogmaticis judicium ferre primas, easque præcipuas Romani Pontificis esse partes. Versa Facundus vice, sed eòdem recidente, errore deceptus Ibæ epistolam a Concilio Chalcedonensi approbatam existimans, judicium istud a Sede Apostolica confirmatum amplius retractari nequire generali hacce pugnat, & propugnat regula in epist. ad Pelagium, & Anatolium Rom. Eccl. Diaconos: *Quæ finiuntur judicantibus Episcopis Sanctis, & ad B. Petri memoriam perducta diligentius examinantur, atque firmantur* (En Synodalem post sententiam adhuc patentem ad Apostolicam Sedem aditum, novoque locum examini? En Synodicis Episcoporum sententiis ab Apostolica Sede amplius robur adquisitum!) *sequenda sunt, amplectenda sunt, in retractatione, sub qualibet pietatis occasione, teneri nondebent.* Juxta hæc igitur, quæ S. Eulogio Patriarchæ Alexandrino insita pariter erant, penitiusque inserta, Scripta sua adversus Agnoetas examini, atque judicio S. Gregorii M. subjicere ipsum non piguit, veluti fidem indubiam facit Gregoriani Regesti lib. 8. Epistola 42, nunc lib. 10. epist. 39.

Nec aliter cogitare, agereque contingebat sive S. Bonifacio Moguntino, sive S. Anselmo Cantuariensi: illi quidem, ut qui in epist. ad Stephanum II, aliis III. apud Baronium ad an. 752. n. 16. dictorum, factorumque rationem eidem reddens: *Si minus*, inquit, *perite aliquid, aut injuste a me factum, vel dictum reperitur, judicio Romanæ Ecclesiæ prompta voluntate, & humilitate emendaturum me spondeo*: isti vero, utpote, qui lib. de Incar. Verbi cap. 1. Urbanum II, cui opus inscripsit, emendandumque submisit, hisce religionis affari refertissimis verbis e re duxit sua: *Quoniam Divina providentia vestram elegit Sanctitatem, cui vitam, & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret, ad nullum alium rectius refertur, siquid contra Catholicam fidem oritur in Ecclesia, ut ejus auctoritate corrigatur; nec ulli alii tutius, siquid contra errorem respondetur, ostenditur,*

ditur; ut ejus prudentia examinetur. Veteri, receptiſſimoque uſui huic, quo venerat, ut Romano Pontifici, quæ ſcripta eſſent Catholica, cognoſcenda, cognitaque comprobanda ſubjicerentur, preſſe inhærentes Hugo Etherianus, & Joachimus Abbas, optima uterque ratione hacce famæ ſuæ, fideique conſuluere, Apoſtolicæ Sedi ſe, ſcriptaque ſua ſubmittendo, prior tres de hæreſibus libros ſuos Alexandro III, a quo approbe acceptos fuiſse, argumento eſt epiſtola 49. apud Binium tom. 7. par. 2. Concil. pag. 637, & Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 417; poſterior tam in prologo ad Apocalypſim, quam privata in epiſtola ſcripta ſua omnia Sedis Apoſtolicæ judicio approbanda, ſeu emendanda ſupponens, cujus ideo perſona in Concilio Lateranenſi IV. cap. 2. Decret. lib. 1. tit. 1. §. 2. *Siquis* integra permanere ab Innocentio III. promeruit. Veſtigiis hiſce proxime inſiſtentes, Gotfridus Viterbienſis opus ſuum, Chronicon ſcilicet univerſale, Urbano III. inſcripſit, & in epiſt. nuncupatoria ipſius ſubmiſit judicio, & Stephanus Tornacenſis Cæleſtinum III. per epiſtolam obnixe deprecatus eſt, ut auctoritate ſua Academias ad uniformem docendi rationem dirigeret, & ad veritatis ſectandum ex animo ſtudium adigeret: *Hæc omnia*, de abuſibus loquens, qui in Academias irrepſerant, *Pater correctionis Apoſtolicæ manum deſiderant, ut uniformitas docendi, diſcendi, diſputandi auctoritate veſtra ad certam redigatur formam, ne ſermo Divinus attritione vulgari vileſcat*. Præ quibus porrigere aures præſtat Angelico Doctori S. Thomæ, qui documento, exemploque hac in re omnibus eſſe debet. In epiſtola enim dedicatoria Catenæ aureæ præfixæ Evangelio S. Matthæi, de qua adeundus, ſi placet, vir doctiſs. Jo: Franc. Bernardus Maria de Rubeis Ord. Præd. de geſtis, & ſcriptis S. Thomæ diſsert. 5. cap. 1, & ſeqq., ad Urbanum IV, cui & opuſculum contra errores Graecor. dicavit, deque præf. ipſius vindex in diſsert. 17. cap. 2, religionis ſuæ eſſe duxit opus illud, ejuſdem Urbani juſſu inceptum, Apoſtolicæ Sedis judicio corrigendum, emendandumque ſubjicere: *Suſcipiat*, inquiens, *veſtra Sanctitas præſens opus veſtro diſcutiendum, corrigendumque judicio, veſtræ ſollicitudinis, & obedientiæ meæ fructum, ut dum a Vobis emanavit præceptum, & Vobis reſervetur finale judicium*.

Quam in sententiam perinde faciunt, quæ prope moriturus, postquam sacro fuisset Viatico refectus, veluti colophonem tam vitæ suæ, quam scriptis imposuit, præclara, in quæ sic effatus est, verba: *Ego de isto Sanctissimo Corpore D.N. J. Christi, & aliis Sacramentis multa docui, multa scripsi in fide Jesu Christi, & S. Romanæ Ecclesiæ, cujus correctioni cuncta subjicio, cuncta suppono*. Tanti Doctoris, tamque præclaro edocti exemplo Pontificis judicio pariter opera supposuere sua Johannes Parisiensis in præf. libri de potest. Regia, & Papali, Durandus a S. Portiano in præf. ad quatuor libros Sentent., ac Thomas BradWardinus in præf. opusculi de caussa Dei contra Pelagium.

Ut esset vero animo contentiosissimus, irreverentissimoque honestos erga viros affectus Johannes Reuchlinus, Græce Capnio, non adeo tamen aut mentis impos, aut religionis evaserat immemor, quin officio reputaret elucubrationes suas, si eas vellet in tuto consistere, Sedis Apostolicæ tribunali sistere; ideoque de arte Cabalistica ad Leonem X. ad finem libri: *Totum hunc librum*, ita loqui instituit, *Tuæ subjicio auctoritati, cujus in arbitrium collata est totius Mundi censura, ut quæ displiceant, rejicias, & tunc lætabor cetera placuisse*. Religiosum quoque, e reque Theologica quammaxime esse animo reputans P. Christophorus a Capitefontium Ordin. Minor. Generalis Minister, ut tot, tantæque jamdiu in Scholas invectæ, qua veritatis minus similes, christianæque Reipublicæ minus utiles quæstiones, qua studiosorum fovendæ concordiæ ineptæ, neque nisi tricarum, nugarumque plenæ disputationes amputarentur, proculque abigerentur, in sui Operis præfatione de necessaria correctione Theologiæ Scholasticæ Sixto V. P. M. inscripti Apostolicæ Sedis censoriam adhiberi virgulam, correctricemque manum, quibus potuit, obnixioribus deprecatus est votis. Bene quoque, optimeque huc cadit, quod Emin. Baronius ad an. 256. n. 40. in eorum animadvertit temeritatem, qui pro Origene, post latam in ipsius personam, librosque Romano a Pontifice damnationis sententiam, Apologias adhuc adornare non ambigunt. Quod Cardinalis Norisius in Apolog. MonachorumScythiæ de judicio Synodi V. loquens a Vigilio P.M. confirmato de tribus Capitulis, in hujus genus judiciis neque errori

rori

rori obnoxiam Ecclesiam esse, neque post latum ab Ecclesia judicium, novo locum examini, iterandæque relinqui sententiæ affirmat, & confirmat: *Quo judicio*, inquiens, *demonstratur in damnandis propositionibus in sensu ab Auctoribus intento non errare Ecclesiam, neque latum ab eadem semel judicium posse retractari*. Quod Emin. Aguirrius in defens. Cathedræ S. Petri disput. 20. sect. 3. indubitanter tenendum docet, invicteque demonstrat Romanum Pontificem e Cathedra de facto dogmatico loquentem falli, aut fallere nullo posse modo. Quod Cardinalis Lauræa tom. 3. Theolog. disput. 6. art. 6. quærens 1. an propositiones de facto dogmatico, sive de facto cum dogmate permixto objectum fidei esse possint, suo ita rem definit judicio: *Dico 1. Dum Ecclesia in Concilio, aut Rom. Pontifex extra Concilium damnat aliquam doctrinam cum expressione Auctoris, v. g. Sabellii, Cerinthi, aut Eunomii, vel Arii &c., licet totum complexum includat aliquid facti, damnatio illa est objectum fidei; ideo absolute, & sine distinctione facti a jure, est recipienda, ut fidei objectum*. Quærens 2. an de quæstionibus hujusce genus de sensu ab Auctoribus intento loquenti Ecclesiæ, aut Pontifici, tanquam de rebus ad fidem pertinentibus loquenti, adquiescere Christifideles oporteat, hanc consequenter responsionem aptat: *Dico 2. Dum Ecclesia seu in Concilio generali, sive Rom. Pontifex solus damnat doctrinas cum hac formula loquendi*: In sensu Arii, in sensu Nestorii &c., *esto tota illa complexio constet ex facto, & jure, & ratione unius non sit expresse revelata, non propterea definitio illa cessat esse objectum fidei; ideo ut talis recipienda ab Ecclesia*. Confluunt in hanc pedibus, manibusque sententiam Cardin. Albitius de inconst. in fide cap. 30. & in refut. hist. Inquis. F. Pauli Suavis, atque is est, qui Bullam adversus Jansenii librum sub Urbano VIII. conscripsit; de Lugo de fide disput. 21. sect. 2; & Petra in comment. ad Const. unic. *Valde* S. Gelasii I. tom. 1. sect. unic. pag. 77, & seq., & ad Const. 2. *Impia* Innocentii IV. tom. 3. pag. 8, & seqq.; Gersonius de exam. doctrin. tract. 1. par. 1. consid. 1, & seqq.; Riciulius de jure person. lib. 5. cap. 22, & seq.; Suarez de Censur. disp. 21. sect. 2, & de tripl. virtut. disp. 20. sect. 2.; Theophilus Raynaudus de bonis, & malis lib. partit. 3; Azorius Instit. moral. par. 1.

lib. 8; Leonardus Pennafiel de virt. fidei disp. 16. sect. 2; Jo: Filesachus de Episcop. auctor. lib. 1; Puteanus Herbaultius in Teotino, sive tribus libris de condemnandis libris malis; Gretzerus de jure, & modo prohibendi libros oper tom. 13. pag. 17, & seqq.; Vericelli de Apostol. Missionibus q. 195; Bordonus in Tribun. cap. 14; Braschius de libert. Eccl. circa beneficia tom. 3. cap. 26; Maffejus hist. Theolog. lib. 3. §. 7. n. 5, lib. 6. §. 11. n. 7, & lib. 7. §. 15. n. 3, ac §. 17. n. 4; sexcentique alii, quibus ne longius abeam, supersedeo.

Atque cedo mihi denique egregiam Gallicanæ Ecclesiæ, germaneque orthodoxam, atque constantissimam in caussa Jansenii doctrinam. Enim vero principio sacra Parisiensis Facultas an. 1656. propositionem ab Antonio Arnaldo ad defensionem damnati Jansenii libri excogitatam, qua factum a jure distinguens ajebat ad obedientiam sive Synodicis decretis, & sanctionibus debitam satis esse, si erga facta ab ipsis definita obsequiosum, religiosumque observaretur silentium, gravissima infamiæ nota afficere non dubitavit. At enim Episcoporum potius, quam Theologorum, quos eadem e gente plures, nobilissimosque congerere alioqui præsto esset, sententia profligandam, conficiendamque rem istam aggredior. Quamobrem octoginta, & quinque Galliarum Episcopi, postquam an. 1650. ad supremum Innocentii X. Tribunal quinque Jansenii propositiones detulissent, easdemque propositiones a Pontifice data Constit. *Cum occasione* an. 1653. damnatas accepissent, in suis ad eumdem gratulatoriis litteris ejusdem anni declarare religioni duxerunt: *Christianos omnes ex officio teneri huic Constitutioni mentis obsequium præstare*. Ad hæc in epist. anno seq. ad eumdem Pontificem exarata fide affirmare sua non dubitarunt *Discipulos Jansenii a veteri fidei deposito, cujus custodia Cathedræ Petri a Christo concredita est, partem adimere tentare*. Quia nempe factum Jansenii definienti fidem, ac mentis obsequium denegant, quasi eo in facto ab æquo, & recto aberrasset: quod nemo absque intolerabili superbia, & pertinacia contendere potest, velut ait loco paullo superius laudato doctiss. Aguirrius. Ad hanc iterum perdomandam Jansenistarum pertinaciam, qua distincto facto a jure, factum silentio dumtaxat obsequioso decorare non

tam,

tam, quam obscurare pergebant, & obtegere, instauratis anno 1663. a Alexandrum VII. litteris, quid pro munere pastorali ab se publicis in Comitiis suffragio communi præstitum fuisset, quid pro suprema auctoritate ab ipso Pontifice foret præstandum, avide præstolantes, exponebant: *Mirifica*, inquientes, *nostrum omnium, quotquot aderamus, in his verbis* (Jansenistarum) *reprehendendis extitit consensio: visa sunt enim subdola, simulatum dumtaxat obsequium præseferentia, mente versipelli, & callida concinnata.* Nec heic quidem amplissimi Cleri pro fidei integritate flagrantissimus hæsit zelus, ac se cohibuit, sed in suarum quoque deliberationum relatione, quam adornavit Petrus de Marca, & calculo suo probarunt Episcopi, circa facti quæstiones probe distincto facto personali, ac puro a facto mixto dogmatico, sive cum jure conjuncto, provide apud omnes id certum, testatum, constansque jussit, Ecclesiam quidem in facto privato, peculiari, personali, ac puro errare posse, non etiam in facto dogmatico, sive cum jure conjuncto, quod scilicet Dei Verbo scripto, vel tradito innixum sit. Præterea in Comitiis an. 1700. celebratis, ut habetur tom. 1. Monum. Cleri Gallic., in præfat. Censuræ, qua multas propositiones inussit, hæc prudenter apposita nota est ad secernendos a germane orthodoxis Jansenii labe infectos homines: *Neminem pro suspecto* (Jansenismi) *habendum, nisi eum, qui aut Constitutionibus Apostolicis detrahat, aut aliquam ex damnatis propositionibus tueatur*: in Censura vero priorum quatuor propositionum tanquam inquieti homines signatim infamia notati sunt, qui Constitutiones Innocenti X, & Alexandri VII, ac Innocentii XII. Brevia aperte contemnunt, & caussam Jansenii, quasi finita necdum esset, de integro retractari volunt, & instant. Quum autem iterum an. 1701. occasione celebris *Conscientiæ Casus* indeflexi ad frugem homines, quietisque impotes obtrudere instituisent, religiosum, obsequiosumque silentium sat esse, superque æstimandum ad faciendum Alexandrino formulario satis, obedientiamque Apostolicis Constitutionibus exhibendam, tum Cardinalis Noallius in Censura an. 1703. in dictum Casum lata, & Galliarum Episcopi alii, nominatimque Meldensis, & Carnotensis in suis Instructionibus doctrinam in eo Casu traditam Constitutionibus

bus Innocentii X, & Alexandri VII, ac Innocentii XII. Brevibus ad Episcopos Belgii directe, palamque adversari, ac vicissim mentales restrictiones fovere, quin etiam favere perjuriis declarare explicite non dubitarunt; tum sacra quoque Parisiensis Facultas in Censura an. 1704. in eumdem Casum elucubrata diserte edicere non ambegit, eam doctrinam eisdem dignam inuri notis, quibus jampridem eadem in Antonio Arnaldo inusta fuerat: quin insuper quadraginta Parisienses Doctores, qui inconsultissimam ei Casui syngrapham apposuerant, ad eam revocandam compulit, duosque e Magistris in sententia permanentes ex albo Doctorum expungendos decrevit. Clementinæ denique Constitutioni *Vineam Domini* an. 1705. editæ, qua Innocentii X, & Alexandri VII. Constitutionibus optime cohærere Clementis IX, & Innocentii XII. Brevia tam ostendebatur, quam Jansenistis effugium omne ejusmodi Apostolica eludendi decreta intercludebatur, eisque internum etiam mentis obsequium deberi explicite edicebatur, Gallicanus idem Clerus in Comitiis eodem anno Parisiis celebratis, datis inde cum ad Pontificem gratulatoriis litteris, tum ad ceteros Galliarum Episcopos Encyclicis se penitus adquiescere, ab eaque proscriptum obsequiosum silentium non sufficere, sed Apostolicis Decretis interius obsequendum quoque esse, fateri, & profiteri officio habuit. Sed & sacra Parisiensis Facultas eamdem Constitutionem ea, qua par erat, animi demissione, & obsequio recipere, ac in publicas Scholæ tabulas referre religionis loco duxit. Quibus nihil illustrius, ac luculentius desiderari potest ad ostendendum, quam lato ostio a veritate aberrent Jansenistæ non modo id juris de libris, de Auctorum sensu, deque factis dogmaticis definiendi Ecclesiæ denegantes, sed & ii quoque id ipsum jus Romano Pontifici abjudicantes. Quod magis magisque ex sequentibus, quæ aggredior statim, planum fiet.

Tot igitur tandem e diverticulis, ut ita dicam, rediens, propius in caussam, quam mihi proposui, tempus, ut invadam, me urget, hoc est ad argumenta, & documenta procedam, quibus proxime demonstretur Romano Pontifici libros proscribendi, damnandi propositiones, deque factis dogmaticis definiendi jus istud tam juge, sacrumque, quam integrum, solemneque stetisse sem-

ſemper. Ordine igitur Chronologico progrediendo, atque iis prætermiſſis, tanquam veritate parum ſuffulti, quæ de Cataphrygum libris a S. Sotere proſcriptis feruntur apud Prædeſtinatum lib. 1. hær. 26, ad eos Pontifices accedo, a quibus Ariana doctrina aut præfocata eſt, aut proſcripta. Arium, ejuſque aſſeclas errores ſuos variis verborum ambagibus involvere, Veteratorum omnium more, conſueviſſe, nihilque magis obtendiſſe, quam a ſe vocem ὁμόϛερον negari, in ſenſu tamen aut Valentini Dei Filium prolatione tantum dici affirmantis; aut Manichæi partem ejuſdem cum Patre ſubſtantiæ Dei Filium exponentis; aut Sabellii Filium Dei nomine tenus, non perſona reapſe a Patre diſtinguentis; aut Pauli Samoſateni Verbum Dei non utique ſubſtantivum, ſed prolativum ſolummodo, ſeu imperativum effutientis, quod tum primum hypoſtaſim habere cœperit, quum in utero Virginis Homo factus eſt; aut Hieracis Dei ſubſtantiam dividentis, adeout ſicut lucerna duobus oleum inter ſe communicantibus inſtructa lychnis duplex profundit lumen, ita Divinitas in Patrem, ac Filium, duas veluti in partes diviſa ſit, teſtes ſunt S. Athanaſius lib. de Synodis Arim., & Seleuc., S. Hilarius lib. 6. de Trinit., S. Epiphanius hær. 69, Theodoretus lib. 1. cap. 6, Socrates lib. 1. cap. 6, Arius ipſe in epiſt. ad Alexandrum Epiſcop. Alex., & ad Euſebium Nicomed., ac Euſebius ipſe Nicomed. in epiſt. ad Paulinum Tyrium apud Theodoretum loc. cit. Ab Ario rurſus, præter epiſtolas ad Euſebium Nicomed. apud S. Epiphanium hær. 69, Theodoretum lib. 1. cap. 5, & Epiphanium Schol. lib. 1. cap. 15; ad S. Alexandrum Alex. apud SS. Athanaſium lib. de Synod. pag. 885, S. Hilarium de Trin. lib. 4. pag. 83, & Marium Victorinum tom. 4. Bibl. PP. edit. Lugd.; ad Conſtantinum Imp. apud Socratem lib. 1. cap. 26, Sozomenum lib. 2. cap. 27, & Epiphanium Schol. lib. 3. cap. 6, ex quibus a Pagio, ad an. 340. n. 16, & ſeq. refellitur Valeſius Ario Juniori alteri hanc adſcribens epiſtolam, adornata fuiſſe Α'ϛματα Cantica varia de quibus S. Athanaſius de Synodi Nicænæ decret. tom. 1. pag. 264, & Photius in excerptis a Philoſtorgio lib. 2. cap. 2, atque inter hæc præſertim Θάλειαν Thaliam propagandæ hæreſi procuſam referunt S. Athanaſius de Synod. Arim., & Seleuc. pag. 883, de

S Dio-

S. Dionysii Alex. Sent. pag. 552, & Orat. 1. contra Arianos; Socrates lib. 1. cap. 9, ac Sozomenus lib. 1. cap. 21: qui duo postremi blasphemiis plenam Arii Thaliam a Patribus Nicænis reprobatam tradunt, quod magis confirmat eorum Synodica ad Ecclesiam Alex. At enim ante Nicænam Synodum, Ariumque ipsum, a S. Dionysio Papa adversus Sabellium tres Divinas in unam confundentem Personas, ac Dei Filium υἱοπάτορα, hoc est ut explicat S. Hilarius lib. 4. de Trin. n. 12. dicentem *ipsum Dei Filium, quem Patrem*, trium Personarum distinctione stabilita, ac vicissim adversus Marcionem duos, aut tres Deos, prout tres Personas, inducentem, apud S. Cyrillum Hierosolym. Catech. 6. n. 16, & Catech. 16. n. 7, S. Epiphanium hær. 42. n. 3, Eusebium lib. 7. cap. 13, & S. Augustinum de hæres. cap. 22. in tribus Personis una Divina natura sancita, vocis ὁμοουσίου usum ad significandum Dei Filium Consubstantialem Patri consecrasse, eumdemque Dei Filium *genitum, non* ποίημα *factum* definivisse adparet ex ipsius S. Dionysii fragmento apud S. Athanasium de Synod. Arimin., & Seleuc. tom. 1. pag. 918, ac de Synodi Nicænæ decretis n. 26. pag. 274, & seq., & apud Coutantium pag. 274. Qua ratione Arii Thaliam prædamnasse, Arianorum fraudes prævertisse, Nicænisque Patribus in conficiendo Symbolo prælusisse, adeoque ut S. Athanasius de Sentent. S. Dionysii n. 13. formulæ illius auctorem, Nicænos ante Patres, S. Dionysium P. M. agere, a quo primum Ariani damnati fuerint, non dubitarit. A S. Silvestro perinde Arii scripta cum persona fuisse damnata, haud levi ducta ex Liberio in epist. ad Constantium Imp. conjectura opinari fas esse, quia adverti alibi, non est, cur denuo frustra Lectorem obtundam.

Neque vero est, cur sollicitare S. Augustinum, Vigiliumque Tapsensem quisquam audeat, atque turpis ignorantiæ utrumque accuset, ideo quod tam ille lib. 3. adv. Maxim. cap. 14, & tract. 97. in Johan., quam iste in Dialogo S. Athanasium inter, & Arium tom. 3. oper. S. Athan. pag. 632. primam vocis ὁμοουσίου institutionem Patribus Nicænis acceptam referant: sermo enim illis de Ario ibidem inciderat; unde nihil vetat, quominus eadem vox jampridem adversus Marcionem inducta exputetur. Sicut enim, velut

velut ex SS. Basilio in epist. 300. n. *62*, & Ambrosio lib. de fide cap. 7. colligere licet, observavitque apte Bellarminus lib. 2. De Christo cap. 3, dictio illa veluti Divinitus inspirata videri potest ad oppositos Arii, & Sabellii errores simul obtruncandos: nam Arianis, ac Semiarianis certe tale facessivit negotium, tantamque creavit molestiam, ut collatis invicem consiliis ad ejus vocis eludendam, aut elevandam vim, undeviginti annorum intervallo novis undecim, si S. Athanasio credas, aut etiam tresdecim, ut contendit Petavius de Trin. lib. 1. cap. 9, aut imo sexdecim, ut breviter indicat Boucatius in Theolog. PP. differt. 4. art. 1. sect. 1, cudendis, elaborandisque vocibus insudarint; ita eadem jampridem vox, supremo adspirante Numine, ad contrarios Sabellii, & Marcionis errores penitus excindendos, prosternendosque a S.Dionysio Papa excogitata æstimari tam pie debet, quam recte potest. Potius est, cur gravissime ingenti de temeritate expostuletur cum Valentino Gentili in Prothesi 10,21,& 23, cum Daniele Zwichero in Irenico Irenicorum, & in Irenicomastige, cum Christophoro Sandio in Nucleo hist. Eccl., ejusque append., cum Gilberto Clercke in Antenicænismo, & in respons. ad Bullum, cum Samuele Crellio de fide primorum Christ., & de fide Divinit. Christi, cum Superantio in Platonismo detecto, cum Guillelmo Wisthono in primitivo Christianismo, cum Jurio in speculo epist. *6*, 7, & 8, cum Zanchio, Wolzogenio, Limborchio, cum Socino in 2. ad Radecium epist., Socinianisque aliis, quibus invisa accidit, & inaudita vox Homousion, ab eaque cum Ario Patres Antenicænos valdequam abhorruisse mentiri non exhorrescunt. Inter ea namque quamplurima, quæ ad immanem calumniam istam profligandam congesta passim sunt cum a nostræ Communionis doctissimis viris Huetio lib. 2. Origen. cap. 2. q. 2, Jodoco Coccio Thes. Cath. tom. 1. lib. 1. pag. 38, & seqq., ac *64*, & seqq., Bellarmino lib. 1. de Christo cap. 10, Petavio lib. 4. de Trinit., ac lib. 16. de Incarn. cap. 2, Aguirrio in proleg. ad tom. 2. oper. S. Anselmi Cantuar., Thomassino in dogmat. Theolog. tom. 3. tract. 2, Natali hist.Eccl. ad Sæcul. IV. dissert. 42. quæst. unic., Lupo in append. ad Synod. Chalced., Bossuetio in Antiquitate dilucidata circa entis Divini immutabilitatem,

Christi Divin. lib. 4. cap. 29, & in dissert. de Semiarian. cap. 7, cui nuper adstipulatus Fassonius est in dissert. de voce Homousion, fabulosæ, falsæque, non nisi post annos 90. a Semiarianis in Ancyrana Synodo an. 358. aut excogitatæ, aut adoptatæ, quibus hac in re a facessundo negotio abstinere SS. Athanasius, Hilarius, & Basilius satius habuere, inniti narrationi hanc, quæ apud hosce Patres de abrogata a Patribus Antiochenis contra Paulum Samosatenum voce ὁμοούσιον fertur periocha. Vel quinimo cum Peltano, Baronio ad an. 272. n. 16, Binio, Labbeo in act Concilii Ephesini, & Moynio pag. 257, quibus arcte persuasum erat fidei formulam, quæ in quibusdam Græcis Codicibus, ut in Commeliniana versione Græca pag. 138. Nicænæ Synodo tribuitur, in Latinis tamen Concilii Ephesini exemplaribus Synodo Antiochenæ legitur tributa, ut in Commeliniana Latina versione pag. 387, Patribus reapse Antiochenis tribuendam fore apud Harduinum tom. 1. par. 4. pag. 1639, quam illorum persuasionem confirmat, quæ ab Eusebio laico homine Cleri Constantinopolitani nomine in eadem Synodo Ephesina proposita legitur, Contestatio ad patefaciendum Nestorium a Paulo Samosateno hæresim suam hausisse apud Harduinum tom. 1. par. 1. pag. 1271, quæ plane Contestatio præfatæ formulæ valde conformis agnoscitur, cum his, inquam, repono adversus Paulum Samosatenum a Patribus Antiochenis disertissime Christum D. prædicatum fuisse *Deum ex Deo Patre*, *Consubstantialem Patri*, ut in Contestatione, sive *Deo Consubstantialem etiam cum Corpore*, *sed non secundum Corpus consubstantialem Deo*, ut in Formula fidei. Vel cum Lupo in dissert. de vocibus substantia, essentia, & persona cap. 5. prolatam ab Antiochenis Patribus adversus Homousion sententiam in Ecclesia probatam non fuisse. Vel cum reliquis de Schola Theologis universim, si revera a Patribus Antiochenis proscripta fuit dictio Homousion, velut ex Semiarianorum in Ancyrana Synodo fide referunt S. Athanasius lib. de Synod. Arim., & Seleuc. n. 46, S. Hilarius lib. de Synod. n. 81, & S. Basilius in epist. 52. alias 300, non tamen in sensu proprio accepta, sed in præpostero sensu Pauli Samosateni proscripta est, quo hic scilicet sub Homousion usurpatione Dei Filium intelligebat, ajebatque a Patre

Mm 2 sub-

doreto lib.2.cap.2. liquet, Spiritum S. vero χτίσμα dicere, & ποίημα non erubuit, uti tradunt inter alios Photius in epist. 1,& Zonaras apud Cotelerium tom. 3. Monum. Eccl. Græc. pag.465. Ad hanc postea instaurandam, confirmandamque hæresim pleraque congessere præsertim Socinus in lib. adversf. Vickum, Crellius in tract. de Trinit., Wolkelius in lib. 4. de vera Relig., Wolzogenius in lib. de tribus in una Deitate personis, Socinianique alii, quæ viden, ut luculenter refutata sint a Natali hist.Eccl. ad Sæcul. IV. dissert.43, a Tournellio de Trin. q.4. art. 3, a Boucatio in Theolog. PP. differt. 5. de Spir. S., a Jo: Laurentio Berti de Theolog. discipl. lib. 7. cap. 14, & seqq., quos præ aliis honoris caussa heic nomine appellatos volui. Apollinaris vero, a quo in unum Arii, & Macedonii errores copulati sunt, ad generis tertii conflandam hæresim, palmaris error in eo positus erat, quod Christum D. anima carentem assereret, cujus vicem supplere in corpore Verbum ipsum Caro factum effutiebat, uti habent Socrates lib. 2. cap. 36; S. Epiphanius hær. 77, S. Augustinus de hæres. cap. 55, S. Léo M. serm. 4. in Nat. Dom. Quem errorem postea emolliens, invidiæ declinandæ gratia, Animam quidem, qua vivitur, & sentitur, idest sensitivam Christo D. tribuit, Animam vero, qua intelligitur, idest rationalem, abjudicavit, Verbum ipsum affirmans intellectus vicem in Christo egisse: ita referunt S. Athanasius lib. de Incarn., S. Gregorius Nazian.in epist. ad Nectarium, & in epist. 1. ad Cledonium; S. Augustinus loc. cit., & tract. 47. in Johan., Marius Mercator de duodecim Anathem. Nest., S. Cyrillus Alex. lib. de fide ad Theodosium cap. 17, S. Leo M. epist. 23, Theodoretus lib. 4. hæret. fabul. cap 8, Vincentius Lirin. Common. cap. 17, aliique; Nemesius vero initio libri de natura homin. hæresim hanc ex Platonica Philosophia ab Apollinari haustam, juxta cujus principia hominem a Plotino conflatum ex anima, mente, & corpore observat. Apollinaris porro hæresim primum, tacito auctoris nomine, in Alexandrina Synodo an. 362. a S. Athanasio fuisse proscriptam, non incongrue quidem ex Synodica ejusdem Concilii apud Harduinum tom. 1. pag. 730, in qua confessio fidei expressa legitur: *Quod non corpus inanimatum, aut sensus, vel mentis expers Salvator habuerit*, arguunt

guunt Natalis Alex. in Synopsi hist. Eccl. ad Sæcul. IV. cap. 3. art. 14. §. 1, & Coutantius in Not. ad epist. 4. S. Damasi n. 1. pag. 497, & seq. Quam tamen conjecturam concordare oportet tam cum explicitis testimoniis Sozomeni lib. 6. cap. 25, Ruffini lib. 11. hist. Eccl. cap. 20, Auctoris Synodici cap. 70. apud Fabricium Bibl. Græcæ tom. 11. pag. 218, & Alexandri Hierapol. in epist. 57. ad Acacium Berœens. apud Lupum, & Baluzium nov. Collect. pag. 763, a quibus prima diserte profligati Apollinaris laus S. Damaso tributa legitur, quam cum ratione temporis, siquidem non ante an. 372. Apollinaris hæresis in lucem prodiit, quo nempe tempore Apollinaris ad S. Damasum tanquam novæ hæresis auctor delatus est a S. Basilio epist. 74, cui alioquin antea amicitia conjunctissimus Apollinaris erat, ipso S. Basilio teste in epist. 82. ad Patrophilum, apud Cotelerium tom. 2. Monum. Eccl. Græc. pag. 84, & seq., non secus atque SS. Epiphanio, & Athanasio, teste ipso S. Epiphanio hær. 77, S. Gregorio Nazian. apud Suidam in Ἀπολινάριος, & S. Hieronymo, ipso teste in epist. 65. ad Pammachium. Dicendum igitur aut a Synodo Alexandrina nihil invidiosi, molestique actum contra Apollinarem, aut si quid actum, decretumque, robore caruisse, donec auctoritas S. Damasi accessisset.

A S. Damaso itaque adversus Pneumatomachos Divinitatem Spiritui Sancto fuisse assertam, eumque Patri, Filioque Homousion explicite definitum, nullo dubitare sinit modo principio ab eodem Pontifice e Synodo Romana II. an. 371, aut seq. exarata Synodica ad Episcopos Illyrici apud Theodoretum lib. 2. cap. 17. edit. Sirmondi, Valesii cap. 22, Sozomenum lib. 6. cap. 23., Epiphanium Scholast. lib. 5. cap. 29, & Coutantium pag. 482, qua jubet: *Ut Pater, & Filius unius Divinitatis, unius virtutis, unius magnitudinis debeat credi, uniusque essentiæ, sive substantiæ simul & Spiritus S.* Cui perinde Synodicæ Illyrici Episcopi in Synodo an. 372. congregati utroque subscribentes pollice, ab hac Romani Pontificis de Spiritus S. Divinitate sententia, in quam pariter conspirasse Galliarum Episcopos acceperant, vel latum deflectere unguem grandi se deputare piaculo declararunt in Edicto Valentiniani, ac Valentis Imperat. ad Ecclesias Diœceseos Asianæ, Phry-

Phrygiæ, Carophrygiæ, & Pacatianæ apud Theodoretum Græce lib. 4. cap. 8, & apud Epiphanium Schol. Latine in hist. tripart. lib. 7. cap. 9. *Nos*, inquientes, *non aliter sentimus, atque duo Concilia, quorum alterum jam Romæ, alterum habetur in Gallia; nimirum unam, eamdemque essentiam esse Patris, & Filii, & Spiritus S. in tribus Personis, hoc est in tribus perfectis Hypostasibus*: Admonentes ideo ab se condemnatis velut Arianis, Spiritui S. Divinitatem abjudicantibus, cavendum a Polychronio, a Telemacho, a Fausto, ab Asclepiade, ab Amantio, a Cleopatro, apud Harduinum tom. 1. pag. 794, & seq. Neque dubium moveri sinunt ab eodem S. Damaso adversus Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Photinum, & Apollinarem editi Anathematismi apud Theodoretum lib. 5. cap. 11, & Epiphanium lib. 9. cap. 16, qui Synodo Romanæ II. an. circiter 375. tribui solent, ac pars Synodicæ ad Paulinum missæ sunt, atque sequuntur post fidei expositionem eidem Synodicæ adjunctam apud Holstenium Collect. Rom. pag. 180, & Coutantium pag. 510, & seqq. In quibus illud observatu dignum, quod primo loco habet S. Damasus: *Post Concilium Nicænum, quod in Urbe Roma Concilium* (quod sub S. Silvestro habitum arguit Valesius in Theodoreti lib. 5. cap. 11, sed verius sub S. Damaso auguratur Coutantius in Not. pag. 512.) *congregatum est a Catholicis Episcopis, addiderunt de Spiritu S.* Quibus haud obscure indicat in Synodo Romana Symbolum Nicænum verbis adauctum hisce fuisse, quibus Spiritus S. Divinitas adstruitur. Atque ideo Nicænum Symbolum additamentis nonnullis in Arianos, & Semiarianos adauctum ex Ms. Codice Lucensi exhibet Mansius in Suppl. tom. 1. pag. 240, & seqq. Quò perinde, aut ego fallor, respexisse mihi videtur Synodus Iconiensis sub S. Amphilochio an. 377, aut inseq. habita apud Cotelerium tom. 2. Monum. Eccl. Græc. pag. 99, Baluzium pag. 82, & Harduinum tom. 1. pag. 798. verbis illis, quæ habet in Synodica: *Oportet in Doxologiis Spiritum una cum Patre, & Filio glorificare*. Neque demum suspicioni vel levi locum linquit fidei Expositio ab eodem S. Damaso signatim adversus Apollinaristas, quorum etiam libros damnandos a S. Basilio delatos ad Apostolicæ Sedis Tribunal paullo superius indicavi, ador-

tii III. ætatem receptum nos docent S. Leo M. in epist. 53. ad Anatolium, S. Hilarius apud Anastasium Bibl., S. Simplicius in epist. 5. ad Acacium, S. Felix III. in epist. 2. ad Leonem August., S. Gelasius in epist. 13. ad Dardan. Episcopos, & S. Gregorius M. in cit. epist. ad Eulogium. Quocirca Durandus Mimatensis Ration. Divin. Offic. lib. 4. cap. 25. S. Damaso accepta referenda additamenta Nicæno Symbolo facta a Synodo Constantinopolit. non dubitavit, ubi postquam de Symbolo Apostolico, & Athanasiano verba fecisset, de altero Nicæno loquens: *Tertium*, inquit, *est Nicænum*, (idest Constantinopoli adauctum) *quod Damasus Papa, ex Constitutione Universalis Synodi apud Constantinopolim celebratæ, instituit*. Fuere quidem nonnulli, inter quos Alexius etiam Aristenus in Collect. Canon., qui Symbolo Constantinopolitano particulam *Filioque* adjectam fuisse Articulo de Spiritu S. a S. Damaso in Synodo Romana affirmarunt: quin hæc ipsa particula *Filioque* Symbolo S. Damasi apud S. Hieronymum adjuncta plerosque decepit. Verumtamen id a vero prorsus abhorret: quandoquidem Leo III, de quo mox, quamvis a Synodo Aquisgranensi rogatus, additionem istam constanter improbavit: falso vero fuisse Symbolo illi apud S. Hieronymum S. Damasi nomen adscriptum jam convenit inter Eruditos, ac videre est apud Coutantium in mon. præv. ad epist. 5. S. Damasi n. 5, & seqq. pag. 503, & seqq. Quamvis autem Constantinopolitanum Symbolum Romanæ Ecclesiæ acceptum evasisset, ac statim atque evulgatum est, ab omnibus Orientis Ecclesiis in Nicæni locum, nomine tamen non mutato, suffectum fuerit, inque Baptismatis collatione adhiberi cœptum, in Ecclesiis attamen Urbis Romanæ antiquus recitandi Symbolum Apostolicum mos servatus est, & retentus, idcirco, quod Romana Ecclesia nulla unquam fuerit hæresi coinquinata, ut observat Ruffinus de exposit. Symb. in præf., ac refert Berno Aug. de rebus ad Miss. spect. cap. 3. Eidem mori Romana in Ecclesia integro proxime inhærentes, eodemque jure pariter, quod Ariana, & Macedoniana hæresi infectæ non fuerint, a Symboli Apostolici recitatione sine additamentis non recedendum Ecclesiæ Africana, Italica, & Gallicana religiose duxerunt. Quocirca ex SS. Augustino, & Petro Chrysologo, aliisque Latinis Episcopis liquet,

 non

non nisi Catechumenis Symbolum Constantinopolitanum in Ecclesia Latina tradi consuevisse. In Ecclesia tamen Hispanica, rerum potientibus Gothis, & Wandalis, Arianæ hæresi addictis hominibus, sicuti trinam in Baptismo immersionem in unicam, ita Apostolicum Symbolum in Constantinopolitanum mutare operæ pretium esse duxerunt Episcopi, atque ita quinimo deinceps inter Missarum solemnia decantandum istud primum indixere in Concilio Toletano III. an. 589. sub Reccaredo Rege cap. 11.

Dixi superius in Baptismatis collatione: nam quoad morem attinet generatim legendi, aut recitandi Symbolum inter Missarum celebrationem, primam istius consuetudinis fieri mentionem ab Auctore Constit. Apostol., Sæculi IV. nempe Scriptore, de quo Usserius in proleg. ad S. Ignat. cap. 7, Pearsonius in vind. Ignat. cap. 4., Moynius in Not. ad Var. Sacr. pag. 1072, Grabbius in Spicileg. PP. tom. 1. pag. 40, & seqq., Natalis Alex. hist. Eccl. ad Sæcul. I. dissert. 18, aliique, ante quod tempus mos iste non obtinuerit, ut etiam productis ex S. Cypriano in epist. 113. edit. Oxon., & ex S. Jo: Chrysostomo hom. 24. in epist. 1. ad Corinth. locis confirmat, animavertit Binghamus Orig. Eccles. lib. 15. cap. 3. Morem deinde Nicænum decantandi Symbolum, Constantinopolitano rejecto (quod posterius Eutycheti plane invisum evasisse liquet ex Concilio Chalcedonensi act. 1., ubi ejus in Constantinopolitanum Symbolum odio larvam detraxisse legitur Diogenes Cyzicenus Episcopus apud Harduinum tom. 2. pag. 98, & seq.) post Evangelium, Catechumenis, & Energumenis dimissis, in sacra Liturgia a Petro Fullone Eutychetis Synagogista primitus in Ecclesiam Antiochenam inductum fuisse, post secundam hujusce Sedis invasionem, anno hoc est 476 (ut ostendunt Valesius in observ. ad Evagrium lib. 1. cap. 2; Pagius ad an. 474. n. 5, & 476. n. 7, Tillemontius tom. 16. Monum. in Acacio art. 10, & Boschius in hist. Chronolog. Patriarch. Antioch. §§. 45, & seq.) ac paullo deinde post, anno idest 511. in Ecclesiam Constantinopolitanam a Timotheo cognomento Litrobulo, seu Colone, Eutychiano pseudo-Episcopo altero, ex Theodoro Lectore lib. 2. pag. 563, & 566, ac Nicephoro lib. 15. cap. 28, & lib. 16. cap. 35. observant Lequiennius in dissert. 11. Damasc.

masc. n. 14, & Lupus in dissert. de Symb. cap. 6. Contra Eutychianos ergo dedicandi consilio ductus inter Missarum solemnia Incarnationis Dominicæ Mysteria, & dogmata, Constantinopolitanum Symbolum loco Nicæni in Liturgiam induxit Johannes II. cognomento Cappadox an. 518: cujus rei liquidum prostat documentum in libello Act. 5. Synodi Constantinopolit. an. 538. sub Menna insertus apud Harduinum tom. 2. pag. 1334, in quo sub finem in Missa post Evangelium decantatum Symbolum, juxta Valesii versionem in Not. ad Evagrium lib. 4. cap. 11, liquet, atque Constantinopolitanum quidem, veluti conjicere licet ex relatione Synodi Constantinopolit., ex libello Monachorum, & ex Synodica Johannis Hierosolym. ad eumdem Johannem Constantinopolit. ibid. pag. 1322, & seq. Confirmat id totum Chronographus Biclarensis, a Monasterio Biclaro, idest Vallis claræ, ad radices Pyrenæorum dictus, qui Sæculo VI. per septem annos Constantinopoli Græcis, Latinisque litteris operam dedit, Labbeo teste de Script. Eccl. tom. 1. pag. 517: nam in appendice ad Chronicon Victoris Tunon., sive in Chronico ab anno 1. Justini Junior., sive Christi 566. usque ad an. 8. Mauritii Imp., 4. Reccaredi Reg., Christi vero 590. edito separatim a Canisio, ac deinde a Francisco Schotto tom. 4. Hisp. illust. pag. 153, a Josepho Scaligero in Thesau. tempor., ab Aguirrio tom. 2. Concil. Hisp. pag. 421, & a Basnagio tom. 1. nov. edit. antiq. Lect. Canisii, ibi, inquam, refert a Justino Juniore an. 566. (in quo ipsum falli, atque Justino Seniori an. 518. tribuendum, ostendit Valesius in Not. ad Evagrium lib. 5. cap. 4.) edicto lato injunctum fuisse, ut Symbolum Constantinopolitanum in Ecclesiis deinceps omnibus Dominicam ante Orationem decantaretur.

Ad Latinas gradum referendo Ecclesias, Hispanicæ postmodum exemplum imitata Ecclesia Gallicana in Concilio Gentiliacensi an. 727. sub Pippino, & in Aquisgranensi an. 809. sub Carolo M. Symbolum Constantinopolitanum in Missarum celebratione usu consecrare cœpit, facultate ad id ipsis facta a Leone III, qui tamen additionem particulæ *Filioque* non probavit: quem usum post Synodos Ratisponensem an. 792, & Francofordiensem an. 794, Felicianæ hæresis occasione, latius increbuisse

se refert Valafridus Strabo de rebus Eccles. cap. 22, observatque Martenius de antiq. Eccles. ritib. lib. 1. cap. 4. art. 5. Quo tempore ab Ecclesia Romana Symbolum legendi in Missa post Evangelium ritus fuerit usurpatus, in obscuro latet: pro incerto, ac valdequam dubiæ fidei habendum fore ex dictis liquet, quod Radulphus Tungrensis de Canon. observ. prop. 23. scribit a S. Marco inter Missarum solemnia Nicæni Symboli cantum fuisse introductum. Quod vero Innocentius III. lib. 2. de Myster. Miss. cap. 49 habet a S. Damaso sancitum, ut Symbolum ex Decreto Synodi Constantinopolit. decantaretur ad Missam, ad veritatem mihi quidem valdequam appropinquare videtur, sed eo tamen, quo superius exposui, accipi sensu oportere, ut nempe, additionum, quibus a Synodo Constantinopolitana adauctum est Symbolum, auctor extiterit S. Damasus. A Benedicto VIII. decantandi Symbolum Constantinopolitanum ad Evangelium, a S. Henrico Imp. exstimulato, Romanam demum in Ecclesiam inductum Ritum huncce opinatur Petrus le Brun in explicat. litt. hist. & dogm. precum, & Cærem. Miss. tom. 1. par. 2. art. 8. Bernonis Augiensis de rebus ad Missam spectant. cap. 2. tom. 18. Bibl. PP. pag. 57. auctoritate ductus: a quo tamen sero nimis istam iniri epocham, quam imo ex iis ipsis, quæ tom. 2. affert, documentis eam a Sæculo IX. ineundam ostendit Benedictus XIV. de Sacrif. Missæ sect. 1. §. 154. Atque quidem ex colloquio cum Legatis Concilii Aquisgranensis a Leone III. habito apud Baronium ad an. 809. n. 6, Labbæum tom. 7. pag. 1197, & Harduinum tom. 4. pag. 970. licet inferre jam tum in Ecclesia Romana Symbolum, absque particula tamen *Filioque*, & absque cantu, legendi ad Missas ritum viguisse. Quem denique Ritum, facile occasione Photiani schismatis, Romæ dumtaxat obtinuisse sub S. Nicolao I, aut Johanne VIII. doctis aliis visum est: qua de re adeundi, si libet, Baronius ad an. 883. n. 33, & seqq., & ibid. Spondanus n. 3, & 4, Casalius de veter. sacr. Christ. ritib. cap. 10. de Symb., Bona rer. Liturg. lib. 2 cap. 8, Lupus in dissert. de Symb. Apost. & Nicæno, Natalis hist. Eccl ad Sæcul. IV. dissert. 37. art. 3, Pagius Jun. in S. Damaso, Honoratus a S. Mā Animad. Crit. lib. 5. dissert. 3. art. 3. §. 9, Tournellius de Trinit. q. 6. art. 3,
Berti

Berti de Theolog.discipl.lib.7.cap.19,aliique superius memorati.

Quæ de vocibus sacro usu in Ecclesia veniendis, singillatimque de Symbolis decernenda Romani sibi Pontifices jure sæpe sumpserunt, eodem pariter ad libros damnandos, eorumque noxiam prohibendam lectionem descendisse breviori, ut potero, demonstrandum oratione adgredior. Atque, ut rei Chronologicæ ordo postulat, a S. Anastasio I. exordium capiendo, quamquam ab illo Origenem, ipsiusque libros hæreseos ignominia notatos, inustosque indubitanter affirmarit S. Hieronymus, nec uno in loco, ac maxime in utraque Apologia, nec non in epist. 8. ad Demetriadem, 16. ad Principiam, 76. ad Tranquillinum, & 78. ad Pammachium, non defuere tamen, qui sive pridem, sive pronuper adhuc Origenem, ejusque libros a S. Anastasio solemni decreto, ceu hæreticos Ecclesiæ denuntiatos non fuisse pugnarent, paratragoediare vero S. Hieronymum, dum rem velut indubiam adstruxit a S. Anastasio P. M., a Theophilo Alex., a Venerio Mediol., a Chromatio Aquil., quorum in sentententiam pede utroque postea concesserint Synodi cum Orientis, tum Occidentis, Orbi universo Origenis libros velut hæresi aspersos fuisse delatos. Conjecturam vero suam ex eo confirmare, suadereque nituntur, quod in Synodo Constantinopoli adversus S. Jo: Chrystomum habita, quum S. Epiphanius ab se decreta in Synodo Cypria adversus Origenem in medium protulisset, rogassetque Episcopos, ut decretis ejusmodi syngrapham adjicerent suam, obstitere complures, inter quos S. Theotimus Episcopus Tomensis in Scythia, reponens id ab se quidem ingenti absque piaculo præstari nequaquam posse, hoc enim si fiat, invidiosissime, ac indignissime in hominem agi Origenem scilicet, in Ecclesiæ communione defunctum, cujusce libri a veterum nullo improbati fuissent, maleque habiti. Verumtamen de hujus rei veritate dubitare nemo animum induxerit, quem perlustrare S. Anastasii non pigeat epistolas ad Johannem Hierosol., & ad Venerium Mediol., quæ postrema juris publici facta a Vallarsio in nova oper. S. Hieronymi editione, S. Simpliciani nomen in fronte præferens clas. 3. est epist. 95, atque rem istam testatissimam facit, ac pomeridiana in luce ponit: siquidem ab se damnatos ibid. ait Origenis libros, cos-

eosdemque legi vetat apertissimis verbis hisce: *Quidquid est fidei nostræ contrarium, ab Origene quondam scriptum, indicavimus a nobis esse alienum, atque punitum.* Atque de Origene heic non plura, de quo in objectionibus recurret sermo.

Neque diffusiorem, quoad ejus fieri poterit, de Pelagio disputationem instituam, ac in longum, præter opus, præstitutosque operi fines, verba faciam, complecti paucis contentus, quæ pluribus copiosius sparsim in locis explicuisse me memini. Pelagium itaque mira ad fallendum arte præditum fuisse, qua proinde Synodo Palæstinæ illudere potuit, ab ejusque se censura subducere, nemo jam ignorat, vel ab uno edoctus S. Augustino lib. de grat. Christi cap. 37, & lib. de gest. Pelagii capp. 1., 13, 14, & 19. Imponere tamen S. Innocentio I., fucumque facere nequivit, quin ipsius errores deprehenderet, & damnaret. Itaque prætermissis iis officii plenis litteris, quibus Concilii tam Carthaginensis, quam Milevitani Patres ad Apostolicæ Sedis tribunal integram Pelagii caussam deferre, a ferenda ipsi sententia abstinentes, ut ferretur tandem a Pontifice, tantummodo solliciti, satius habuere, iisque, quibus pro officii parte facere vicissim satis præsto fuit Pontifex (quas Synodicas quidem fuisse e Synodo Romana datas Petrus de Marca lib. 7. Concord. cap. 12., & Johannes Garnerius in dissert. de Synodis in caussa Pelag. habitis putant, contra quos tamen pugnat Antonius Pagius ad an. 416. n. 19. Decretales dumtaxat fuisse, non Synodicas propugnans, quam tandem pugnam conciliare studet Coutantius in Mon. præv. ad epistol. 26. S. Innocentii num. 5. pag. 866., & seq.) illud proxime in rem confert meam, observatuque valdequam dignum est, quod de Pelagii libro hæresis nomine ad Pontificem delato, deque responso ab ipsis pestilentissimo libro illi facto, quod non est aliud, quam S. Augustini liber de nat., & grat., quinque Africæ Episcopi, iique Aurelius, Alypius, Augustinus, Evodius, & Possidius, in epistola edit. Cout. 28. habent: *Utrumque misimus, & cui responsum est, & quod responsum est; & ne nimium essemus onerosi, signa fecimus his locis, ubi petimus, inspicere ne graveris* &c. Ita nempe S. Innocentii examini, & judicio librum cum Pelagii, tum proprium demisso animi obsequio supponentes.

Qui-

Quibus perinde rescribens Pontifex epist. 31. in eadem Cout. edit., laudatisque a studio Pelagianæ hæresis profligandæ, a religione puritati fidei prospiciendi, & ab officio libros tam pro Religione confectos, quam pestifera hæresi infectos ad Apostolicam Sedem deferendi, de Pelagii libro deinde loquens, hanc profert sententiam: *Librum nobis transmissum evolvimus, in quo multa contra Dei gratiam legimus esse conscripta, multa blasphema, nihil, quod placeret, nihil pene, quod non penitus displiceret, a quovis damnandum, atque calcandum... Anathemet ergo iste, quæ sensit* &c. Quid ad hæc, obsecro, hiscere amplius Jansenistæ audeant? Ecce enim tibi librum damnandum ad Apostolicam Sedem delatum! & librum ecce ab eadem Sede in sensu ab Auctore intento damnatum! Damnationis profecto ista a S. Innocentio prolata sententia, Pelagianam caussam finitam confestim fassos Africanos nedum, sed omnes pariter per Orbem professos Episcopos, affirmare non dubitavit S. Augustinus serm. 131. n. 10, epist. 106, nun 186. ad Paulinum, lib. 1. contra Julian. cap. 4, & lib. 2. ad Bonifacium capp. 3, & 4, adeo ut vel id diffiteri veritus fuerit Petrus ipse de Marca in dissert. de veter. Collect. Canon. cap. 14. Ex quibus perinde S. Augustini locis facile quis perstringere, quod ipsum pro virili præstitit Norisius hist. Pelag. pag. 74, insignem Erasmi, & Vossii temeritatem possit, qua censorio calamo S. Innocentii litteras carpere, aut in dubium revocare non extimuerunt.

Tantum autem abest, ut ab hac alteram, sibique propitiam a S. Zosimo extorquere dolo, fraudeque sententiam Pelagio, Cælestioque fas fuerit, velut advertit S. Augustinus lib. 6. contra Julian. cap. 12, ut ipsius potius justissimas in se experti sint iras. Quesnellus equidem pro ingenii pravi intemperie inficiandi quidquid ad Romani Pontificis jus definiendi de factis dogmaticis bono in lumine collocandum pertinet, in dissert. 13. de Conciliis Afric. in Pelag. causa celebratis §. 23, & seqq., auctoritate potissimum S. Augustini, ut ab hujus Sectæ partiariis fieri solet, abusus, affirmare non dubitavit Africanos jure extimuisse, ne a Zosimo aliquid decerneretur, quod Apostolicæ Sedi labem inferret, a qua ad liberandum Cælestium pronus videbatur, ideoque

ad

ad præcavendum ingens, quod Africanam inter, ac Romanam Schiſmatis incendium excitari potuiſset, feſtinato procuratam ab Honorio Imp. legem contra Cæleſtium,& Pelagium, qua Pontificis judicium præveniretur, frenumque, ne Pelagianis favorem amplius præſtarent, Romanis imponeretur, atque ita ab Africanis Synodis lata contra ipſos ſententia in tuto poneretur. Quia vero argumentum iſtud præoccupatum jam video a viris Doctiſs. Pagio ad an. 418. n. 26., & ſeqq., a Balleriniis Fratrib. in Obſerv. ad hanc Queſnelli diſsert. §. 7, & ſeqq., abs me quoque tom. 3. art. 3. §. 1. pag. 213, & ſeq., ac art. 5. §. 1. pag. 435, & ſeqq., atque contra apertiſſima ſtat S. Auguſtini ſententia plurimis in locis ibidem laudatis, quammaxime vero lib. 2. de pecc. Orig. cap. 8. affirmantis Cæleſtium *Romanam Eccleſiam fallere uſquequaque non potuiſse*, manum propterea ab hac retrahere tabula ſatius habeo, atque ad id, quod rei caput eſt, me convertere. Ut taceam vero de duabus aliis edit. Cout. 2, & 3. a S. Zoſimo hac ipſa de re ad Aurelium, & Epiſcopos Africanos exaratis litteris, a Baronio ex Cod. Vatic. editis ad an. 417. n. 19, quas pſeudonymis quidem adcenſere non puduit Launojum part. altera opuſc. de duobus Dionyſiis, ac M. Antonium Capellum Ord. Min.Convent.,vindicant autem,germanaſque oſtendunt Voſſius hiſt. Pelag. lib. 1. cap. 28, Garnerius in Not. ad Marium Mercat. tom. 1. pag. 201, Sirmondus ad Facundum lib. 7. cap. 3, Queſnellus cit. differt. 13, Coutantius in admon. præv. ad has epiſt. pag. 937, & Ballerinii in obſervat. ad præf. Queſnelli diſsert. §. 4, ego quoque tom. 3. art. 5. §. 1. pag. 437, S. Zoſimus celebri Tractoria emiſsa diſtricte juſſit prolatæ ab Apoſtolica Sede adverſus Pelagianos ſententiæ omnes ubique gentium Epiſcopos ſubſcribere, ſubſcribenteſque de hac ipſa hæreſi ſuſpectos palam edicere (quod ſolemni pernegabant mendacio,ut indicat in epiſt. 2, ad S. Cæleſtinum Neſtorius) Pelagii, Cæleſtiique genuinos fœtus eſse damnatos libros, atque ſcirent amputatam ſibi ſpem omnem Synodi, in qua novo examini, novoque judicio cauſsam ſubjici ſuam votis ſollicitabant omnibus.

Atque utique Tractoriæ utroque ſubſcripſiſse pollice Occidentales Eccleſias nedum, ſed Orientales etiam,inque his ſolemniter

niter Episcopos in Synodo cum Anazarbi in Cilicia an.423. sub Maximiano, tum Constantinopoli an. 424. sub Attico congregatos, ex Mario Mercatore Common. cap. 3, sive edit. Baluz. pag. 134, S. Augustino in epist. 157. nunc 190. ad Optatum, S.Prospero lib. contra Collat. cap. 5, & in Chron. ad an. 418, Possidio in vita S. Augustini cap. 18, S. Cælestino I. in epist.13. edit. Cout. ad Nestorium, & in epist.21. ad Gall Episcopos capp. 8, & 9, ac Gennadio de Script. Eccl. cap. 43. conficiunt, & confirmant Norisius hist. Pelag. lib. 2. cap 6, & Pagius ad an. 417. n. 13, & seqq.; ubi n. 15. observat cum Morino exerc Eccl. lib. 2. cap. 17, & seqq. tum quidem temporis ob S. Chrysostomi exilium Occidentalibus nullum adhuc fuisse cum Orientalibus Formatarum commercium, neque Civilium, Sacrorumque consortium, atque consessum, auctoritatemque suffragii in Conciliis abdicatam: quod tamen impedimento non erat, quin dogmaticæ litteræ ad eos dirigerentur, iique propriis in Diœcesibus cum Plebe sua consortium Sacrorum retinerent, propriæque dignitatis officio defungerentur: qua de Excommunicationis specie, sive civilis, religiosæque communionis suspensione legendæ S. Augustini epistola 209. alias 361. ad S. Cælestinum P.M., & S.Leonis M. epist. olim 40, in edit. Quesnelli 60, Baller. 80. ad Anatolium cap. 2: quem in locum quoque confer Quesnellum in Not. 1, ubi in hanc rem allegat insuper S.Epiphanium hær.70.,de abrupta a S. Victore cum Asianis communione agentem, & Concilii Toletani I. Can. 15. Subscriptionis Tractoriæ legem hancce demum ratam fecisse leguntur Africana Synodus apud S. Augustinum lib. 2. ad Bonifacium cap. 3, Aurelius Carthag. in epist. ad Episcopos Provinc. Byzacenæ, & Arzugitanæ apud Quesnellum in Cod. Canon. Eccles. cap.17. edit. Baller. tom.3. pag. 176., ac Synodus Arausicana II. an.529. in præf., & in fin. apud Harduinum tom. 2. pag. 1098., & 1102. Quin etiam Imperialibus confirmare Rescriptis non dubitarunt Honorius ad Palladium Praet. Præf., ad Aurelium Carthag., & ad S. Zosimum etiam, ut Possidii auctoritate potissimum in vita S. August. cap. 8. demonstrant contra Usserium, Salmasium, & Quesnellum Pagius ad an. 418. n. 30, & seqq., ac Ballerinii in observat. ad differt. 13. Quesn. §. 10,Con-

10, Constantii ad Volusianum, & Valentiniani III, ac Theodosii Jun., apud Photium Cod. 13, Baronium ad an.418, 419, & 420, Baluzium in append. ad Salvianum, Labbæum tom. 2. pag.1606, Quesnellum in Cod. Canon. Eccl. capp. 14, 15, 16, 19, & 20. edit. Baller.tom.3.pag. 170,& seqq., Garnerium in dissert. 3. de Constit. Imper. in caussa Pelag., ubi observatum primum subscriptionis legem contra Pelagianos auctoritate Sacerdotali sancitam, Laica quoque fuisse comprobatam, Norisium hist. Pelag. lib. 7 cap. 20, & Harduinum tom. 1. pag. 1229.

Ad Semipelagianos devolvendo sermonem, quorum in errore aliquando S. Augustinus, dum adhuc Presbyter esset, se incaute versatum scribit lib. de præd. Sanct. cap. 3, quorumque factio in Africa exorta, cujusce consectator præ aliis fertur Vitalis Carthag. apud S. Augustinum in epist. 107. ad eumdem, in Galliis amplificata sectatores habuit plerosque in Provinciis Lugdun., Arelat., ac maxime Massiliensi, unde & vulgo Massilienses denominati sunt, inter quos præcipui audierunt Cassianus, contra quem S.Prosper, ac liquet ex Collat. 13, Faustus Regiensis, ut adparet ex duobus ipsius libris de grat., & lib. arbit., Hilarius Arelat., de quo S. Prosper in epist. ad S. August., & S. Augustinus lib. de dono persev. cap 21, Vincentius Lirin. apud Norisium lib. 2. hist. Pelag. cap. 11, Gennadius Massil., de quo idem Norisius lib. 2. cap 16, & in dissert. de Synodo V. pag.118: e quorum censu tamen expungendos omnino Severum Sulpitium contra Baronium, & S. Honoratum Massil. contra Norisium jure propugnat Natalis Alex. in Synop. hist. Eccl. ad sæcul. V. cap. 3. art. 7. §§. 8, & 10: atque de Sulpitio quidem confer etiam Hieronymum de Prato in nov.edit. Veron. 1741, de S. Honorato vero Jo: Salinam in edit Rom. 1732, ac Ballerinios oper. Norisii tom. 4. pag. 926. A qua labe quin etiam abstergere student Gennadium Vossius hist. Pelag. cap. 10, & Bruno Neusserus in Prodromo velitari adverf. Norisium pag. 125, & seqq.; Faustum Sirmondus hist. Præd. cap. 8 tom. 4. oper. pag. 420, & Ruardus Tapperus apud Bælium in Dict.V. *Tapper* Not. F.; Vincentium Launojus de prædest. & grat. cap. 12. tom. 1. oper. pag. 1086, & Neusserus in Prodr. in act. SS. Maji tom. 5. pag. 287; Hilarium Quesnellus in ipsius

ipsius vita cap. 20. tom. 2. edit. Baller. pag. 337, Tillemontius tom. 15. pag. 62, & Neusserus loc. cit. Atque quidem ex his Sanctorum albo adscriptos in Ecclesia coli testata res est, ut S. Hilarium, de quo Martyrolog. Roman. ad diem 5. Maji, Johannes Salinas in ejus vita ex Cod. Vatic. Reginæ Suec. 645, & Henschenius tom. 2. Maji pag. 34, & seqq.; ut Cassianum, de quo S. Gregorius M. lib. 6. epist. 12. ad Respectam Massilien. Abbatiss., & Cuperus ad diem 23. Julii tom. 5. pag. 458; ut Faustum, de quo Baronius ad an. 490. n. 42. edit nov. Luc. an. 1741, San-Marthani Gall. Christ. tom. 3. pag. 936, & Tillemontius tom. 16. pag. 434; ut Gennadium, de quo HadrianusI. in epist. Apolog. pro SS. Imag. cap. 59. ad Carolum M. apud Harduinum tom. 4. pag. 798, & Baronius ad an. 490. n. 46; ut Vincentium, de quo Martyrolog. Rom. ad 24. Maji, Tillemontius tom. 15. pag. 143, & seqq., ac Papebrochius tom. 5. Maji pag. 284. Quibus non obfuit error, quandoquidem ad secundam usque Synodum Arausicanam sub S. Felice IV. an. 529. habitam, & a S. Bonifacio II. confirmatam, ut hæretici non sunt habiti: qua de re adeundi Natalis cit. art. 7. §. 9, & Norisius in dissert. 3. de Anonymi scrupulis circa veteres Semipelag. errores. Quorum capitalis error is erat: *Initium aliquod justitiæ, atque salutis esse a nobis, scilicet fidem, & voluntatem aliquam salutis obtinendæ, quæ tamen justitiæ operibus adnumerandæ non essent, etsi illis ad Christi gratiam assequendam hominem disponi adfirmarent*; veluti ex S. Prospero, & Hilario in epist. ad S. Augustinum observat Natalis in dissert. 4. de Semipelag. erroribus, ac laterem proinde lavisse Jansenium, dum lib. 8. de hær. Pelag. Semipelagianos ab hoc errore abstergere adnixus est.

Jam vero Semipelagianorum erroribus ad se a S. Prospero, & Hilario viro laico delatis omnium primus occurrit S. Cælestinus, dataque epist. 21. edit. Cout. ad Galliarum Episcopos, acriter eosdem increpuit, quod a Presbyteris indisciplinatas quæstiones vocari in medium, ac pertinaciter veritati adversantia prædicari impune permitterent. S. Augustini deinde a Semipelagianis impetitam doctrinam vindicat, dignisque illam, debitisque exornat laudibus: ex qua epistola videas, ut Pontifici datum su-

 perne

perne ſit doctrinas bonas a malis diſcernere, deque veritati conformibus, aut infenſis quæſtionibus judicium ferre! Eidem porro epiſtolæ Capitula n. 11. ſubjiciuntur hac epigraphe inſignita: *Præteritorum Sedis Apoſtolicæ Epiſcoporum Auctoritates de Gratia Dei*, quæ S. Cæleſtino quidem adſcripſere Petrus Diacon. lib. de Incarn. cap. ult., Creſconius in Collect. Can., Dionyſius Exiguus in ſua Can. Collect., Florus lib. contra Jo: Erigenam, Hincmarus de prædeſt. capp. 22, Lupus Ferrar. in Collectaneis q. 2, Remigius Lugd. lib. de tribus epiſt. cap. 23, Ivo Carnot. in Panorm., aliique: eidem tamen Cæleſtino abjudicant Vendelſtinus, Crabbius, Surius, Nicolinus, Baronius ad an. 431. n. 185, Franciſcus Suarez proleg. 6. de grat. cap. 1, Sirmondus tom. 1. Concil. pag. 60, Voſſius hiſt. Pelag. lib. 1. cap. 30, Queſnellus in diſſert. 3, Noriſius in vindiciis Auguſtin. cap. 8, Antelmius in diſſert. de oper. S. Leonis, Natalis cit. §. 9, Dupinius in Bibl., Pagius ad an. 431. n. 47, & ſeqq., Serrius in S. Auguſtino vindic., & Ballerinii in obſervat. ad cit. diſſert. 3. Queſn. §. 5. Ex quibus Queſnellus ea Capitula S. Leoni adſcripſit; ſed ejus conjecturas evertunt Antelmius, Pagius, & Ballerinii §. 6. Voſſius eadem Capitula partim S. Cæleſtini, partim Gallorum S. Auguſtini diſcipulorum eſſe conjicit a S. Cæleſtino approbata, cui adſentitur Natalis. Noriſius, cui auſcultant Antelmius, Pagius, & Ballerinii §. 7, præiverat vero ſententia Baronius, S. Proſperi eſſe fœtum putat. Ut ſit de Auctore, Capitulis iſtis certe ſua auctoritas ſtat, & conſtat, eiſdem afferta a S. Hormiſda in epiſt. 70. ad Poſſeſſorem, a quo interrogatus de Fauſti Regienſis libris, poſtquam ei hoc reddidiſset reſponſum: *Neque illum recipi, neque quemquam, quos in auctoritate Patrum non recipit examen, Catholicæ fidei, aut Eccleſiaſticæ diſciplinæ ambiguitatem poſſe gignere, aut Religioſis præjudicium comparare*: (ubi obſervare illud obiter velim, Poſseſsorem in ferenda de Fauſti libris ſententia, nec propriæ fidiſse ſcientiæ, & conſcientiæ, neque confidiſſe magis ſententiae contra Fauſti libros prolatæ, ſive a Petro Diacono Romæ exulem agente in libello de Incar., & grat. ad Africanos Epiſcopos in Sardinia exules in append. tom. 10. oper. S. Auguſt. ſuo, Sociorumque nomine ſcripto, & inſcripto, ſive a S. Ful-

S. Fulgentio in libris ſeptem de grat., & libero arbitrio duobus Fauſti oppoſitis, quamvis hoſce una cum tribus aliis de prædeſt. & grat. S. Doctori conſcribendi qui auctores ſe dederant, Africani Epiſcopi exilii ſocii, conſcriptos ſubiude in Synodica ad Scythas Monachos digno mactaſsent elogio, ſed ad unum Pontificem, tanquam ad indefectibilem veritatis regulam, integrum de libris deferendum judicium fore, probe habuiſse perſuaſum) hæc de Capitulis illis, nullo appellato nomine Auctoris, ſubnectit: *De arbitrio tamen libero, & Gratia Dei, quid Romana, hoc eſt Catholica, ſequatur, & aſseveret Eccleſia, licet in variis libris B. Auguſtini, & maxime ad Hilarium, & Proſperum, poſſit cognoſci, tamen in Scriniis Eccleſiaſticis expreſſa Capitula continentur, quæ, ſi ibi* (Conſtantinopoli) *deſunt, & neceſſaria creditis, deſtinabimus.* Deſtinavit hæc reapſe Capitula, ut ipſi præſentiſſimo uſu ad perdomandam Semipelagianorum, quæ in Galliis quotidie potentia creſcere cernebarur, factionem, venirent, ad S. Cæſarium Arelatenſem S. Felix IV: ex quibus Capitulis in Synodo Arauſicana II. Canonibus 25. conflatis, ac ſubinde in Valentina confirmatis, quin etiam, quod potiſſimum eſt, a S Bonifacio II. paullo poſt approbatis, S. Auguſtino uſque ad procacitatem obtrectandi licentia Semipelagianis præciſa, & obruta eſt, atque orthodoxa de Divina gratia, liberoque arbitrio dogmata loco firmiter ſuo, bonoque in lumine collocata. Viden hinc vero, ut Romani Pontificis in hac parte ferendi de propoſitionibus ad fidem pertinentibus judicium ſuſpici debeat poteſtas, utque eo loco ſit poſita, unde de ſuperno veluti, ac de ſupremo diſputationibus ſpatia definire, ac præfinire quæſtionibus lineas valeat? Adiſis virum dignitate, ac doctrina Cl. Noriſium hoc de argumento optime meritum lib. 2. hiſt. Pelag. capp. 18, & 23.

Exindæ elabenti mihi, eque ſententiis ad verba ſimplicia, ſive ad dictiones e diſputationibus eluctanti, novum ſponte veluti ſua naſcitur argumentum, quod ſuo pro pondere ſatis expu. tari, & expendi non poſſit. Neſtorius poſtquam alienam, ideſt Pelagianam, confoviſset hæreſim, ac protexiſset, totieſque reſictas a Pelagianis de impactis ſibi per calumniam erroribus querelas in S. Cæleſtini animum ingerere fruſtra tentaſset, peculiarem

rem ſuam adjunxit poſtea hæreſim, capitibus hiſce duobus comprehenſam, ideſt Chriſtum D. Ἄνθρωπον θεοφόρον, Deum non eſse, ſed Deiferum, ſive Deo utentem, B. Virginem vero non eſse θεοτόκον, Deiparam, ſed dicendam χριστοτόκον, aut ἀνθρωποτόκον, ideſt Chriſtiferam, aut Chriſtiparam, de quibus S. Johannes Damaſcenus lib. 3. de fide orthod. cap. 12, ejuſque Scholiaſtes Faber Stapulenſis, ut de S. Cyrillo in epiſt. ad Neſtorium, aliiſque pluribus apud Baluzium, Lupum, Garnerium, Petavium, Natalem, Noriſium, Dupinium, Tillemontium, Doucinum &c. ſileam. Vocibus igitur hiſce circumveſtitam hæreſim, implicatamque ſimplici perſuadere Plebi ſtuduit non modo, & ſed litteris ad fallendum compoſitis, fucoque plenis Pontificis animum occupare vir nequam inſtituit: *Ego*, inquiens in epiſt. 3, *hanc quidem vocem, quæ eſt θεοτόκος, niſi ſecundum Apollinaris, & Arii furorem ad confuſionem naturarum proferatur, volentibus dicere non reſiſto: nec tamen ambigo, quin hæc vox θεοτόκος illi voci cedat, quæ eſt χριστοτόκος, tanquam prolata ab Angelis, & Evangeliſtis*. At cui nam ex voto, animoque unquam ſententia ſucceſſit, ut a Romani Pontificis obtutibus, iiſque perſpicaciſſimis, doctrinæ ſuæ ſenſum obvium quidem, ac litteralem, velut loquuntur, ſubduceret? Subducere per eos licuit aliquando ſenſum internum, animoque retentum, non etiam verbis expreſſum, verbiſque exprimendis inſtitutum. Quin etiam Johanni Antioch. in epiſt. ad ipſum Neſtor., Acacio Berœenſi in epiſt. ad S. Cyrillum, Eutherio Tyanenſi, & Helladio Tarſenſi in epiſt. ad S. Sixtum III, Theodoreto in epiſt. ad Andream Samoſat., & in epiſt. ad ipſum Neſtor., Andreæ ipſi Samoſa., Alexandro Hierapol., Himerio Nicomed., Dorotheo, aliiſque in Synodico apud Lupum, & Baluzium facere fucum Neſtorio fas fuit, non vero S. Cæleſtino, qui collecta Synodo, examini ſubjectis ejuſdem ſcriptis, vocibuſque *Theotòcos*, Deipara de B. Virgine, ac *Homo-Deus* de Chriſto D. conſecratis, atque ipſius ſcriptis damnatis, damnationis in Neſtorium tulit ſententiam, niſi intra decimum a denuntiatione diem hæreſim aperta, ſcriptaque confeſſione abdicaret. Scriptis ad hæc ſeptem epiſtolis ad Neſtorium ipſum, ut ad frugem revocaret, ad Clerum Conſtantinopolit., ut in fide retineret, ad S. Cyrillum Alex., Johannem Antioch., Juvenalem Hieroſol., Ruf-

Ruffum Thefsal., Flavianum Philip, aliofque Orientales, ut de lata in hominem fententia certiores faceret, ad Synodum Ephefinam,ut eamdem fententiam executioni demandaret, & ad Theodofium Imp., ut hac in re opera Ecclefiæ non deefset, ita factum iftud dogmaticum numeris definivit,abfolvitque omnibus. Quod ut magis, magifque in tuto collocaret, nocendique licentia Neftorianis omnis amputaretur, Theodofio Imp. auctorem fe dedit legis ult. Cod. Theod. *de Hæreticis*, qua Neftorianis quidem infamiæ publica inufta nota *Simonianos* appellandos impofterum edixit, quemadmodum Arianos olim *Porphyrianos* appellari jufserat Conftantinus M., Neftorii vero libros legi omnino vetuit; fed diligenter conquifitos undequaque, congeftofque in cumulum ultricibus flammis devoveri, concremarique voluit.

Nec ab hac altera trita, rectaque cogitandi, agendique ratione cogitare, agereque licuit, & contigit S. Leoni M., cui profecto laudi haud parvæ vertit S. Profper in Chron. ad an. 443, quod inter Paftoralis curæ partes, quas ftatim ab inito Pontificatu induit, numerifque perficiendas omnibus fibi propofuit, ftatuitque, Manichæis, qui devaftata a Wandalis Africa, ac magna humanarum, Divinarumque rerum perturbatione confequuta, ingenti Romam numero fe tranftulerant, ibique Catholicis admixti latentes conventus agebant, larvam detraxifset, pravofque ipforum libros detectos,inque acervum congeftos publico in foro igni comburendos devovifset. Viden, ut ipfe met rem denarret in ferm. 15. edit. Quefnelli, Baller. 16. cap. 4, quo Chriftifideles religionis, officiique admonet, quo tam ab hujufce genus hominum colloquiis abdicare fe, tum ab horum erroribus undique fcatentium librorum fe abftinere lectione debeant! Quo perinde ftudio Italiæ Epifcopos inflammare fatagens epift. 7. edit. Ball., Quefn. 8. in Manichæorum invigilare latebras, inveftigareque libros jubet, tumque in illos juris diftringere pœnas, tumque iftos ignis delere probro. Neque vero intra Italiæ fines ipfius ita fe cohibuit zelus, quin ad Hifpanias exporrigens fe fe, epift. 15. ad S. Turribium cap. 16. peftem hancce qua graffantem, qua latitantem inquiri, ac reprimi, librofque omnes flammis aduri imperaret. Qua de re dignum fe præbuit, ut promerito mactaretur elogio

elogio a Theodoreto in epist. 52, nec non a Thedosio, & Valentiniano in Divali ad Albinum ex Cod. Theodos. tom. 6. edit. Lips. Jo: Danielis Ritterii descripta a Ballerinis tom. 1. oper. S.Leonis pag.626.Quo perinde ex capite neque parva laudis pars SS. Gelasio, Symmacho, & Hormisdæ adhæsit, si fides Auctori libri Pontificalis adhibenda sit, quæ cur adhiberi non debeat, certe non adparet, quod repertos improbos Manichæorum Codices ante fores Basilicæ cum Liberianæ, tum Constantinianæ igne comburi fecerint. Confer & Gratianum Can. 12. *Comperimus* dist. 2. *de Consecr.*

Alterum nunc autem, ac illustre accipe latum a S. Leone in Priscillianistarum libros judicium. Emicat istud in epist. 15. ad S. Turribium Asturicensem tum Cap. 15, quo loci hanc prudentiæ refertissimam fert legem, ut adulterati, falsatique a Priscillianistis Codices in nullo lectionis usu ab Hispanis Episcopis haberentur, Apocrypha vero scripta, sacris Apostolorum nominibus supposita, auferrentur penitus, atque flammis conflagranda adjicerentur: quod Caput 15. titulo isto *Sententia Papæ Leonis de Apocryphis Scripturis* insignitum totidem exhibetur verbis ex Mss. Codicibus Vaticano Palatino 277. a Blanchinio tom. 1. Vindiciar. Canon. Scriptur. pag. 405, Herovalliano a Jacobo Petit post Theodori Cantuar. Pœnitent., ac duobus Vallicellanis 18, & 58, de quibus Ballerinii Fratres tom. 1. pag. 1473, & seqq. Tum Cap. 16. Dictinii signatim scripta Priscilliana hæresi aspersa legi exprese prohibet (quod prohibuisse quoque liquet S.Augustinum lib. contra Mendacium ad Consentium capp. 3, & 17, ac Synodus Bracarensis an. 563. Can. 17.) *Nemo*, inquiens, *hoc impune præsumat, nec inter Catholicos censeatur, quisquis utitur scriptis, non ab Ecclesia solum Catholica, sed etiam a suo Auctore damnatis.* Nempe, S.Ambrosio Mediol. sequestre accedente, Symposio, & Dictinio a Synodo Toletana sua fuerat sedes restituta, ea tamen gemina adjecta lege, tum ut hæresi Priscilliana infarsos tractatus ejurarent prorsus, & abjicerent, sensus quoque pravos, quibus Priscilliani dogmata prius obducere solebant, exuerent, ac penitus abdicarent, tum ut prius apud Romanum Pontificem hæresis suspicione omni abstersa, hæreticisque libris cum Auctore damna-

damnatis, communione ab eo donatos se ostenderent. Non moror heic autem, quas in Observat. ad hanc epist. dubitationes movet Quesnellus de fidei professione a Symposio, & Dictinio præstita, deque pristino Ecclesiastico ipsis restituto gradu: viro enim Jansenii partibus addictissimo, ac Pontificibus de factis dogmaticis frequens definientibus obtemperare detrectanti, fidem haud facile meam obstrinxerim, haud obligarim. Emendicatas vero ejus conjecturas destruunt, evelluntque S. Innocentii I. epistola ad Synodum Toletanam, & ista S. Leonis, qua de loquimur, ad S.Turribium,ex quibus liquet utrumque ad Ecclesiasticæ communionis gratiam fuisse receptum, atque priorem ad honoris gradum redintegratum. Quibus cum litteris concordat Codex Hispanus S. Æmiliani an. 962. exaratus, a Johanne Bapt. Perezio, & Ambrosio Morales descriptus, & ex ipso confectus ab eodem Perezio Vaticanus 4887. ad Gregorium XIII. misfus, in quo Hispani quatuor alii optimæ notæ Codices laudantur. Confer & Nicolaum Antonium in Bibl. vet. Hisp. tom. 2. pag. 131,ac viros doctiss. Ballerinios Fratres in adnotat. ad hanc epist. 15. tom. 2. pag. 1373, & seqq.

Haud intra hæc stetit, hæsitque indefessa S. Leonis ad detegendos hæreticorum dolos vigilantia, liberandamque ab horum fraudibus fidem; nec hoc etsi haud leve ei cum Veteratoribus hisce unicum fuit negotium, sed novella cum hæresi ad fallendæ fidei ambages quærendas facta nata congredi, & confligi opus fuit, larvam illi ad fascinandum omnem detrahere, omnemque investigandi ad elabendum locum eripere. Ex imprudenti enim vero, imperitoque zelo alienam, Nestorii nempe, oppugnandi hæresim in oppositam lapsus Eutyches, duas in Christo quidem ante Incarnationem naturas distinxit, sed post Incarnationem ex duabus unam dumtaxat confinxit: quin tamen hanc unitatem, sive unionem satis, ut capi bene posset, explicare, exponereque, in quo posita esset, unquam voluerit, quo nempe sensu unam post unionem naturam in Christo contenderet: an unam per compositionem, quomodo una est in homine ex anima, & corpore: an unam per confusionem, quomodo una est in mari aqua fluminis marinæ aquæ commixta: an unam per conversionem vel Divinæ

in humanam, vel humanæ in Divinam, quomodo in Eucharistia contingit panem, vinumque in Christi D. Corpus, & Sanguinem converti. Quibus alternatim modis ad faciendum fucum, pro versipelli ingenio, ac prout a Catholicis urgerentur, Eutychetis dogmata obducere ejus discipulos consuevisse observat Petavius lib. 1. de Incarn. cap. 14. Ut proinde mirari non subeat, quod ex hæresi ancipitibus tot capitibus circuminstructa, totque verborum ambagibus circumvoluta tot diversa prodierint nomina, & monstra, puta Acephali, Esajanistæ, Corrupticolæ, Διακρινόμενοι, sive Hæsitantes, Barsanuphitæ, Monophysitæ, Schematici, Jacobitæ, Anthropomorphitæ, Julianistæ, Cajanitæ, Semidalitæ, Harmasitæ, Phantasiastæ, Angelitæ, Theopaschitæ, Condobauditæ, Aphthartodocetæ, Nagranitæ, Tetraditæ, Agnoetæ, Damianistæ, Petritæ, Cononitæ, Monothelitæ, Coptitæ &c., de quibus post Liberatum in Brev., Leontium de Sectis, Timotheum Constantinopolit. Presbyt. de recept. hæretic., & S. Jo: Damascenum de hæres. Cl. Josephus Simonius Assemanus in dissert. de Syris Monophysitis cap. 4. Quin imo Eutyches declinandæ invidiæ caussa non raro Catholice sentire, ac dicere simulabat, insimulatusque Arii, Valentini, & Apollinaris hæresis, de impacta calumnia dolere palam, & conqueri solemne habebat. At enim demens, & amens e sulco rationis excesserat, qui fraude, doloque fallere, decipereque S. Leonem, perspicacissimæ nempe Pontificem aciei, exputavit, cujus vix in conspectum venere ipsius dicta a S. Flaviano delata, atque scripta erroribus, mendaciisque refertissima, in quibus etiam ex SS. Julio, & Felice, & ex SS. Gregorio Neocæs., & Athanasio testimonia conficta, ut intimos Veteratoris recessus invasit: quos uno ictu ut resecaret ad vivum, breve rei compendium faciens in epist. edit. Quesn. 29, Baller. 33. ad Synodum Ephesinam, ab Episcopis quidem Epistolam suam ad S. Flavianum lydium veluti lapidem haberi voluit, quo germana, adulterinaque fides probaretur (ad quam si probassent utique expositam ab Eutychete fidei professionem, turpes adeo in errores prolapsi non fuissent) *Hoc est, ut primitus pestifero errore damnato, etiam de ipsius, qui imprudenter erravit, restitutione tractetur*: Eutycheti vero locum veniæ exhibuit, ea lege inviolabili-

biliter adimplenda: *Si tamen doctrinam veritatis* (in eadem ad S. Flavianum epistola fuse, nitideque expositam) *amplectens, sensus hæreticos, quibus imperitia ejus fuerat irretita* (attendis duos a S. Leone distingui sensus, internum, & externum, illum excusari quadantenus, istum exsecrari quantopere!) *plane, aperteque propria voce, & subscriptione damnaverit*. Quo vero male, pessimeque cessit Eutycheti pravos exuere sensus abneganti, cujus ideo personæ, jubente Pontifice, infamiæ dica conscripta, scriptis vero Imperiali lege ignis pœna decreta est, Eutychetisque partiariis Catholicum ei insedisse animum contendentibus, ideoque ad fidem in epist. 24. edit. Quesn., Baller. 28. ad Flavianum expositam suam exigere detrectantibus, digni proinde qui eadem proscriberentur cum Eutychete pœna, eo vicissim bene, optimeque audire meruit Chalcedonensis imprimis Synodus, quæ a Pontifice epist. 72. edit. Quesn., Baller. 93. officii admonita, tantum abfuit, ut de dogmatica illa disceptationem instituere attentaverit, ut potius absque examine, absque cunctatione, absque exceptione ambabus ulnis amplecti, ex eaque quin etiam Symbolo Nicæno circa Dei Filium adversus Eutychianam hæresim apponendam periocham hancce duxerit: *Consubstantialem Patri secundum Deitatem, & Consubstantialem nobis secundum Humanitatem*: cujusmodi similes a S. Leonis stylo non distantes Liturgiæ Romanæ ad Eutychianam hæresim evertendam, contra vero stabiliendum dogma Catholicum de Divina Incarnatione adjectas particulas observant Ballerinii in Sacramentarium S. Leoni tributum tom. 2. oper. Nota 15. pag. 152, & Nota 49. pag. 160; eidemque perinde Synodo accepti, probatique evadere promeruere quotquot ab Eutychetis partibus resilientes, prælaudatæ ad S. Flavianum epistolæ animum apponere non distulere. Quæ omnia ex Actis Concilii abunde constant, quin ego longiori opera Lectori moram inferam.

Documenta ad alia nunc delabendo, in his & mihi sic temperabo, ut antedicta jam fastidienti novam non ingeram molestiam, neque diutius præter opus pluribus demorer. Atque de S. Gelasio loquendo, is Romæ anno circiter 496. ex Episcopis 70, aut 72. coacta Synodo ad secernendos sinceros, sacrosque Libros

bros a pseudo-epigraphis, ac perniciosis, ordinem librorum, quos Romana Ecclesia, aut sacrum in Canonem adcenseret (de quo celebre, ac tritum est S. Innocentii I. in epistola ad Exuperium decretum, cum quo conferendum e Lucensi Codice excerptum a Cl. Mansio exhibitum tom. 1. Suppl. pag. 280, quò etiam respexisse videtur Concilium Toletanum IV. an. 633, quum Can. 13. Apocalypsim S. Rom. Ecclesiæ auctoritate Divinos inter libros adnumerandam decrevit; cujusque certe ad amussim Sacrorum librorum Catalogum suum confecisse Synodus Carthaginensis III. anno 397. Can. 47, in Cod. Can. Eccl. Afric. Can. 24. inserto legitur, nec ante evulgare ausam fuisse, quam confirmari a S. Bonifacio I. impetrasset), quosque aut detestaretur tanquam noxiæ lectionis, aut dubiis adnumeraret, velut incertos, vel haud probatos habentes Auctores, digessit, decreto edito de Divinis, Canonicisque scripturis, de SS. Patrum operibus, atque de libris Apocryphis, quod legitur Distinct. 15. C. 3. *S. Romana Ecclesia*. Cujusce Decreti præ aliis ego quidem facio plurimum exemplar triplex editum ex antiquissimo Codice Florentino a Cl. Josepho Blanchinio, & a Luca Holstenio, ac Emanuele Schelestratio quammaxime commendato, Anastasii tom. 4. opusc. 3. pag. 61, & seqq., ex Codice Palatino Bibl. Vaticanæ n. 493. annorum 900. ab Ill. Justo Fontanino in append. ad Antiquit. Hortæ pag. 317, ac in Thesauro Script. Ital. Burmanni tom. 8. par. 3, atque ex vetusto Codice Lucensi annor. etiam 900. a Mansio Suppl. tom. 1. pag. 357, & seqq Decreti hujus auctoritatem parvi pendunt, sicut de Auctore vitiligant Nostrates, Protestantium aliqui, pseudo-nymis illud, hypobolimæisque adscribere non veriti Pearsonius in vindic. Ignat. lib. 1. cap. 4, Beveregius in Cod. Canon. primit. Eccles. illust. cap. 9, Basnagius hist. Eccl. lib. 8. cap. 8, Cavæus hist. litter. Sæculi V. p. 1., ac Pictetus Theolog. Christ. lib. 1. pag. 143, tanquam illud, quod ex Isidori Mercatoris officina prodierit, minusque propterea ut sincerum exsufflandum sit. Quia vero de hujusce Decreti cum auctore, tum auctoritate, quantum operæ ferebat pretium, adversus Protestantes satis, opinor, disputavi tom. 4. Art. 9. §. 1. pag. 432, & seqq., actum proinde agere nolim. Quam tamen in rem præter Scriptores eo loci

loci indicatos, confer si placet, S. Aldhelmum lib. de Virgin. cap. 11. Bibl. PP. Lugd. tom. 13. pag. 37, qui decreti hujus, tacito auctoris nomine, meminit; Burchardum lib. 3. cap. 220, & seqq., Ivonem par. 4. cap. 64, & Panormiæ lib. 2. cap. 91, ac Vincentium Bellov. in prologo ad specul. natur. cap. 13, & seq., a quibus S. Gelasio explicite adscribitur; Covaruviam item tom. 2. var. resolut. lib. 4. cap. 14, & seqq., Baluzium ad Antonium Augustinum de emendat. Gratiani pag. 444; Schelestratium in Antiq. illust. tom. 1. pag. 369; Justum Fontaninum de Antiq. Hortæ lib. 2. cap. 3, & Maurinos Monachos ad S. Ambrosium tom. 1. pag. 1266. testantes in Codicibus Mss. ante mille annos exaratis S. Gelasio tribui. Atque ex hoc perinde Gelasiano Decreto jure, optimeque Bail in summa ad hoc Rom. Concil. an. 496. argumentum desumpsit carpendi Scaligerum, quod Expurgatorios librorum Indices, tanquam Maranorum opus, irriserit.

Ab eodem S. Gelasio naviter adlaboratum non modo, ut a germanis, & innoxiis apocryphi, & perniciosi discernerentur libri, decretoque edito sacri a profanis, & sinceri a pseudo-epigraphis distincti sunt, quod plurimum ad hanc Pontificii juris particulam confirmandam confert, verum etiam libro adornato de duabus in Christo naturis Bibl. PP. edit. Paris. tom. 4, Lugd. tom. 8. pag. 699, Nestorii, Eutychetisque nefanda dogmata penitus sunt profligata, atque sana, sinceraque Romanæ Ecclesiæ doctrina ad suorum Decessorum normam declarata. Quamvis enim docti viri non defuerint, qui opus illud egregium S. Gelasio abjudicarint, aliis adscribentes, uti Gelasio Cæsareensi Bellarminus, & Melchior Canus lib. 6. cap. 8. ad 9, uti Gelasio Cyziceno Suffridus Petri, Baronius, & Perronius, uti Johanni II. (sed prorsus immerito) Josephus Pamphilius Signinus Episcopus Scriptor Seculi XVI. in Chron. Augustini; S. Gelasio tamen vindicant Spondanus in Epitom. ad an. 496. observans opus illud sub S. Gelasii Papæ nomine laudatum a S. Fulgentio in lib. de quinque quæstion. apud Ferrandum cap. 18; Labbæus tom. 1. de Script. Eccles. pag. 342. adnotans idem opus, eodem appellato nomine, a Johanne II. memorari in epist. ad Avienum, ceterosque Senatores, qua eos de Christi Divinitate, & Incarn. fidem edocet; Sirmon-

mondus in Mss. Codicibus optimæ notæ opus illud descriptum legi inter indubias S. Gelasii epistolas; Petavius Theolog. dogm. lib. 2. de Incar. cap. 3. tom. 4. pag. 122, & 208. animadvertens præfatum librum S. Gelasio Papæ diserte adjudicari a Gennadio Massil. de Scriptor. Eccles. cap. 14, ab Honorio Augustod. lib. 2. cap. 93, & ab Anastasio Bibl. in S. Gelasio tom. 3. sect. 74. pag. 195. edit. Blanchinii ; Coutantius, teste P. Simone Mopinot in epist. ad Carolum Conrade, Chifletius, Pagius n. 3, Dupinius, Moynius ad var. sacra in proleg. pag. 28, & Fabricius Bibl. Græc. tom. 8. lib. 5. cap. 24. pag. 371, Vossio, & Cavaeo non assentiens opus istud Græce versum opinantibus memorari a Photio Cod. 102, ubi Gelasii Cæsareensis μονόβιβλον, adversus Anomœos laudat. Argumentum vero, quod ex opere illo exsculpunt heterodoxi ad evertendam fidem de panis, vinique transubstantiatione in Eucharistia, ex verbis idest istis: *Et tamen esse non desinit* (in Eucharistia) *substantia, vel natura panis, & vini*, abunde dilutum jam est a Baronio ad an. 496. n. 11, & seqq., Natali hist. Eccl. ad Sæcul. V. cap. 4. art. 3. §. 2, Tournellio, & Berti de Euchar., aliisque de Schola Theologis, ostendentibus antiquis Scriptoribus solemne fuisse substantiæ, & naturæ nomine intelligere accidentia naturam afficientia, sive adjuncta substantiam circumstantia: quo pacto accepisse leguntur Tertullianus lib. de anima cap. 32, S. Jo: Chrysostomus hom. 12. in Genes., S. Augustinus enarrat. in psal. 68, Theodoretus in Dialogo 2, & S. Petrus Chrysologus serm. 82: quo pariter sensu idem S. Gelasius in epist. ad Episcopos Picenæ Prov. scribit hominis substantiam Originali peccato fuisse depravatam. Sed de his in Append. Denique ad eumdem S. Gelasium examinandam ex Oriente missam fuisse Apologiam adversus Pelagianos adornatam a Johanne Mela, sive Hemula Alexandrino Patriarcha auctor est Photius, apud quem tamen esto fides: siquidem Johannem hunc Eutychianarum partium sectatorem fuisse; ideoque Sacrorum consortio a Pontifice M. longe semotum constat. Ex Occidente quoque S. Honorati Massiliensis Episcopi scripta eidem Pontifici accepta, probataque evasisse tradit Gennadius de script. Eccles. cap 99, qui ea ratione permotus & ipse suas pariter de fide lucubrationes eidem Pon-

Pontifici nuncupandas duxit apud Baronium ad an. 490. n. 46. Verumtamen Caput illud 99. Gennadii ipsius opus non esse, sed posterioris, tametsi antiquæ, manus additamentum, jam convenit inter Eruditos, de quo consulere juvabit Petrum Franc. Chiffletium, Miræum, Suffridum Petri, Ernestum Salomonem Cyprianum, & Ballerinios Fratres in admonit. ad vitam S. Hilarii Arelat. tom. 2. oper. S. Leonis pag. 313. Etsi enim non desideretur in Codic. Martiniano, & Corbejensi, sive SanGermanensi annorum plus mille, deest tamen in optimæ notæ, antiquissimisque Codic. Mss. Guelpherbytano, Norimbergensi, Vaticano 551, S. Crucis in Hierusalem 100, ac Veronensi, in quibus Gennadianus Catalogus explicit in Johanne Antiocheno, aut in S. Gelasio, ipsoque Gennadio.

De Fausti Regiensis libris, quorum occasione ingentes Constantinopoli exagitatæ quæstiones fuerant, a Possessore Africano delatis prolatum a S. Hormisda fuisse judicium, eique Constantinopolitanam Ecclesiam plene adquievisse paullo superius indicavi. Non secus indico nunc de judicio lato a Johanne II. circa propositionem *De uno e Trinitate in Carne passo*, quæ magnum Scythas Monachos inter, & Acœmetas incendium excitaverat, pro Scythis nempe affirmantibus prolato contra Acœmetas inficiantes, copiose me jam disputasse Tom. 3. art. 6. §. 2. pag. 660, & seqq. Atque ibidem disputatis adjungere quidem satius habebo Liberatum Brev. cap. 20. de ea propositione in hæc loquentem: *Papa Johannes hoc confitendum* (Unum de Trinitate Incarnatum, & Crucifixum) *Epistola sua firmavit, & Imperatori direxit*. Alterum quoque ex Johanne ipso in epistola altera ad Senatores apud Harduinum tom. 2. pag. 1150. attexere juvabit locum, quo huic similes tres alias propositas a Justiniano quæstiones: *Utrum Christus unus e Trinitate dici possit*: *An Deus Christus carne pertulerit*: *Utrum proprie, & veraciter B. Maria Dei genitrix possit appellari*, definivit, easque tanquam fidei Catholicæ approbe consentaneas probavit, subjunctis pro confirmatione e S. Scriptura, & SS. Patribus selectis testimoniis. Facit & huc apte S. Agapeti ad Justinianum epistola, qua fidei professionem a Johanne Prædecessore suo Acœmetis præscriptam approbans,

bans, easque propositiones de fide tenendas affirmans, *Huic fidei*, inquit, *quisquis contradicere præsumpserit, a Catholica communione se noverit alienum*. In hæc ipsa quin etiam conspirans pariter Vigilius in epist. 4. ad Justinianum, & epist. 5. ad Mennam utriusque libello fidei, quem decessori suo S. Agapeto præstiterant, accepto, propositione illa, quæ Johanni II. probata fuerat, confirmata, Constitutoque, quod adversus Acephalos S. Agapetus ediderat, approbato, Mennæ dedit in mandatis, ne ab hæresi resipiscentes ante reciperet, quam dicto in Auctores, & hæresim anathemate, a Synodo Chalcedonensi, & a S. Leone sacratissime constituta sensu, verbo, scriptoque confiterentur. Siquod autem damnatæ in Auctoribus doctrinæ, pravique librorum sensus proscripti exemplum nobis Ecclesiasticæ Monumenta historiæ suppeditant, illud est sane, quod exhibet controversia de tribus Capitulis, scilicet de sensu librorum Theodori Mopsvesteni, epistolæ Ibæ Edesseni ad Marim Persam, & scriptorum Theodoreti contra S. Cyrillum. Celeberrima hæc controversia exordium nacta est ab Origenis, ejusque librorum damnatione, quam apud Justinianum Imp. Pelagius Vigilii Apocrisiarius promoverat: a quo adversus Origenis libros Encyclicæ ad quinque Orbis Patriarchas inscriptæ postquam Vigilius, teste Liberato Brev. cap. 23, subscriptionem adjecisset suam, atque ideo Apostolicæ Sedis robur accessisset, idemque Vigilius epistolam Justiniani, sive Tractatum ad Mennam comprobasset, ubique Origenis doctrinæ conclamata damnatio est. Progressum habuit in Synodo V, sive Constantinopolitana II, ante quam, in qua, & post quam de tribus Capitulis dirissime in utramque partem digladiatum est, pro illis, & contra illa stantibus, & pugnantibus, qua Chalcedonensis Concilii defensoribus, quibus ejus auctoritas impeti videbatur, si semel iis Capitulis anathema diceretur, qua ejusdem Concilii hostibus, quibus persuasum erat fore, ut Eutychetis hæresi meliora cederent, si Chalcedonensis Synodi decretis detractum iret. Verum hinc, & illinc magno in errore versatum est: siquidem in Chalcedonensi Synodo de personis dumtaxat actum fuerat, non de earum doctrina, de qua agendi Synodo V. locus reliquus erat. Quamquam vero in Synodo V. tria Capitula damnata fuerint,

eorum damnatio ni tamen Ecclesia nondum adquievit, donec Vigilii auctoritas, & consensus accessisset: quo apposito, uti patet in epistola ad Eutychium, qui deinceps in trium Capitulorum defensionem concessissent, schismatis, imo hæresis infame nomen, ignominiosaque nota adhæsit.

Non plura quidem hanc in rem conferam, de qua multa persequutum me memini par. 1. art. 2. §. 3, & par. hac 2. art. 6. §. 1; quin tamen committam, ut indictus prætermittatur locus unus, vel alter epistolæ Decretalis Vigilii ad Eutychium, in qua postquam dixisset se impedimento primum fuisse, quominus tria proscriberentur Capitula, sic effatur: *Sed quoniam Christus D. noster, qui est lux vera, quem tenebræ non comprehendunt, omni confusione a mentibus nostris remota, universum Orbem, & Ecclesiam ad pacem revocavit; ita ut quæ a Nobis definiri debent, revelante Domino, & veritate investigata salubriter impleta sint, idcirco* &c.: quem locum diligenter observari volo adversus eos, qui definienti Pontifici de factis dogmaticis fidem deberi quidem, non Divinam tamen, sed Ecclesiasticam dumtaxat existimant, qua de opinione infra; post quæ sic circa finem: *Prædicta itaque*, inquit, *tria impia Capitula anathematizamus, & condemnamus... Quin etiam quemcumque, qui crediderit aliquo ullo tempore ea Capitula debere suscipi, aut defendi, vel conatus fuerit hanc præsentem condemnationem subvertere, simili anathemati subjicimus.* Quorum simillima repetit in Constituto adversus tria Capitula, quod ex veteri Codice Mf. Bibl. Colbertinæ descriptum exhibet Baluzius in nova Collect. Concil. pag. 1551, & ex ipso Harduinus tom. 3. pag. 218, versus finem subjungens: *Quæcumque vero sive meo nomine, sive quorumlibet pro defensione memoratorum trium Capitulorum* (atque ex his quidem in solius Theodori Mopsvest. scriptis sexaginta errorum capita a Vigilio fuisse censura affecta observavit etiam Baronius ad 553. n. 28.) *prolata fuerint, vel ubicumque reperta, præsentis nostri plenissimi Constituti auctoritate vacuamus*. Decretalem porro ad Eutychium epistolam a Petro de Marca erutam e Codice veteri Bibl. Regiæ an. 1276. a Leone Cinnamo exarato, unaque cum dissertatione evulgatam ad calcem lib. de Concord. cum Baluzii notis, & a Labbæo tom. 5. pag. 601,

ab Harduino quoque, sed absque dissertatione illa tom. 3. pag. 214, in dubium quidem vocavit Garnerius in differt. de Synodo V. Norisio opposita, sed argumentis non adeo firmis, certisque id fecit, quibus infringeret tum Synodi VI. in Prosphonetico ad Constantinum Pogonatum act. 18, tum Pelagii II. in epist. 3 prolixiori ad Istriæ Episcopos, cui perscribendæ calamum accommodasse S.Gregorium M.tum Diaconum tradit Petrus Diacon. lib. 3. de gest. Langob. cap. 10, cujusque meminit certe idem Pontifex lib. 2. epist. 36, testimonia de Vigiliano adversus tria Capitula decreto. Illud vero observatu dignum, quod hac in epist. n. 10. apud Harduinum tom. 3. pag. 430, postquam ex Theodori Mopsv. scriptis pleraque delibasset, quibus plurimo ex capite damnatione, exsecrationeque dignum illum ostenderet, Johannis Antiocheni (non S. Cyrilli, uti Pagius ad an. 423. n. 17. perperam habet) in epist. ad Proclum Constantinopolit. apud Facundum lib. 2. cap. 2. verba, quibus non absque laude a Theodoro libros decem millia adversus hæreses conscriptos dixerat, perstringens idem Pelagius, *Ecce*, inquit, *quales plusquam decem millia librorum Theodorus scripsisse perhibetur. Pensate, quæso, si non tanto acriora tormenta promeruit, quanto pluriora conscripsit*. Digna profecto tanto Pontifice sententia, qua perinde confodiantur ætatis nostræ Protestantes in librorum non utique præstantia, sed copia adversus Catholicam fidem confidentes, spemque facientes omnem.

Tam vero ad gravis argumenti, quod verso, genus egregie facit, quam ad laudum cumulum, quæ plurimo ex capite S. Gregorio M. debentur, multum confert scire, quæ de libris, latenteque in libris sensu sapientissimus Pontifex senserit, edixerit, sanxerit, egerit. Principio itaque S. Gregorius complures Ethnicorum libros igne conflagrasse, atque Mathematicos quammaxime, idest Magicos, Judiciarios, & Maleficos (qua in re mali nihil, boni vero multum intercessisset) quin etiam quotquot Palatina in Bibliotheca fuerant ab Augusto repositi, fertur apud Johannem Sarisberiensem de nugis Curialium lib. 2. cap. 26, quod ingenti Pontifici crimini vertere Oudinus non est veritus in differt. de vita, indole, doctrina, & scriptis S. Gregorii M. tom. 1. Comment. de script.

fcript. Ecclef. pag. 1493. Sed hac de re valdequam dubitant Baylius in dict. V. *Gregorius* I, ac Baelius in dict. hist. Crit. tom. 2. pag. 595. edit. Amftel. 1730; diferte vero negant Scipio Ammiratus lib. 21. difcur. 1. edit. Francof. 1618, & Gradonicus in S. Gregorio a criminationibus Oudini vindicato cap. 2. Vere tamen Titi Livii fuperftitionis imbutos libros a S. Gregorio flammis abfumptos fuiffe refert S. Antoninus in fumma par. 4. tit. 11. cap. 4. §. 3, auctoritate innixus Johannis Dominici Magiftri fui, de quo Jacobus Quetif tom. 1. pag. 768, & affentitur Voffius de hiftor. Latin. lib. 1. pag. 48. edit. Francof. 1677, ipfoque tefte Heffelius, & Raderus, Montacutius etiam in præfat. ad Analecta: quin etiam ab eodem Pontifice igne comburi juffos Afranium, Nævium, Ennium, Poetafque Latinos alios, teftis accedit Cardanus lib. 2. fapient. Ut vera detur hæc S. Antonini narratio, quam tamen in dubium revocant Gretzerus lib. 1. de jure prohib. libros malos cap. 30, & Fabricius Bibl. med., & inf. Latin. lib. 7. pag. 85. edit. Patav. 1754, opus laude dignum a S. Gregorio præftitum exiftimavit Voffius, quod libros fuperftitionibus undique fcatentes igni delendos devoverit. Certe Caligulam Imp. cogitaffe olim de Virgilii, Liviique fcriptis, atque pofterioris quidem, veluti hominis loquaciffimi, inque hiftoria valdequam negligentis, abolendis narrat Svetonius cap. 3. Livium quoque mentitum in quibufdam obfervavit Vopifcus in Aureliano cap. 2. Plurimo alio præterea ignominiæ nomine Livium traductum legere paffim eft, ut mendacii ab Augufto apud Tacitum lib. 4. Annal. cap. 34, ut invidiæ ab Antonino Pio in Itinerario, ut jactantiæ a Plinio in præf. ad hift. natur., tanquam plagiarium Polybii, & cum Polybio, Diodoro, & Halicarnafeo, fecumquemet ipfum pugnantem a Laurentio Valla, tanquam fabulofum, fubleftæque fidei fcriptorem, partium ftudio affectum, atque Romanis quidem addictiffimum, Gallis vero adverfiffimum a Jacobo Palmerio in exercit. ad optimos Auctor. Græcos pag. 188, & feq., ac Jo: Brodæo ad lib. 3. Antholog. cap. 23. pag. 379. apud Fabricium Bibl. Latin. tom. 1. lib. 1. cap. 11. pag. 192. edit. Ven. 1728.

At enim alia longe præftantior Livium difperdendi S. Gregorio fuberat cauffa, tot nempe prodigiorum commenta, quibus

integrum librum Julius obſequens implere ex Livio potuit , tantarumque ſuperſtitionum colluvies , a quibus abſtergendi Livium non alteram inire rationem ſcivit Jo: Tolandus , quam libro inſcripto *Livius ἀδεισιδαίμων*, ſive *De ſuperſtionis culpa Livio falſo impacta* Hagæ Comit. 1708. Atheum eumdem agere , Religioniſque omnis, cujus erat & ipſe expers, contemptorem exhibere . Quamquam, fateor , hanc defendendi Livium falſo Tolandum ſibi licentiam ſumpſiſſe , perque nefas feciſſe irreligioſitatis flagitio illum adſtringendo , demonſtrare inſtituerunt Lipſius , Voſſius , Poſſevinus , Jacobus Fayus , Elias Benedictus , & alii , qua de re alii viderint . Indubium vero illud a S. Gregorio Manichæorum libros ante fores Baſilicæ S.Mariæ fuiſſe combuſtos,ut memoriæ prodidit Anaſtaſius , obſervatque Altaſerra in Not. tom. 3. edit. Blanc. ſect. 74. pag. 195. Tam quoque Synodi Epheſinæ Codicem a Græcis falſatum , ac Pelagiana hæreſi infarſum a Johanne Conſtantinopolit. ad ſe miſſum , quam librum alterum Manichæorum erroribus aſperſum , repertum apud Athanaſium ejuſdem Conſtantinopolit. Eccleſiæ Presbyterum , ab eodem Johanne accuſatum prohibuiſſe legitur , ac proſcripſiſſe lib. *6.* alias 5. epiſt. 14 , & lib. *6.* epiſt. *66.* alias lib. 5. epiſt. 24. Confer & caput *Fraternitati tuæ de Hæreticis* lib. 5. Decret. tit. 7 , & Gloſſam ibid., quo loci S. Anaſtaſio Patriarchæ Antiocheno , de quo Henſchenius ad diem 21. April. , dubitanti , an Pelagii , & Cæleſtii ab Epheſino Concilio damnatorum ſcripta retineri poſſent , abſolute reſpondit S. Pontifex : *Quomodo poterunt illa Capitula recipi , quorum damnantur Auctores ?* Graves etiam in querelas eumdem S. Gregorium effuſum inſpicere licet in epiſt. *68.* lib. *9.* ad Euſebium Theſſal. Epiſcopum adverſus Græcum Monachum Andream nomine , reque impoſtorem , quod ſermones ipſius aliquos Græce ſcribere , ſuoque inſcribere nomine non fuiſſet veritus . Quæ , amabo , quid aliud præferunt , quam Pontificis inſitam animo perſuaſionem de facultate definiendi de factis Dogmaticis Divinitus in perſona S. Petri ſibi facta ? Quam utique factam unicuique Pontifici definiendi de Scriptoribus quibuſcumque, ſuo quoque teſtimonio non tam probat , quam comprobat traditione in Eccleſia recepta Johannes Diac. in præf. ad vit. S. Gregorii .

In

In Monothelitarum res ingredienti nunc mihi peramplus dicendi se aperiret campus, nisi me a pomerio isto proferendo, quos mihi præstitui, orationis fines prohiberent. Attingam igitur paucis, quod rei summa, & caput est, atque de Theodoro P.M., ut loquar, hic a Paulo Constantinopolit. accepto fidei libello, quo ille profitebatur se in fide Rom. Pontificis conquiescere penitus, haud ignorans duplicem, fluxamque geri ab homine fidem, hujus experimentum capere non ex formula missa, sed in facto ipso periculum facere instituit, interrogans proinde, cur damnatam Heraclii Ecthesim publicis e locis non abstulisset? *Quamobrem Fraternitas tua a publicis locis chartam, quæ suspensa, pridemque cassata fuerat, non abstulit?* ex Anastasii Collect. a Sirmondo editis apud Harduinum tom. 3. pag. 613., & apud Oldoinum in Athenæo Rom. pag. 624. Quibus vides perspicacissimo a Pontifice in hæretico homine discretum approbe sensum verborum ab animi sententia, de priori judicium tulisse ex scriptis, de posteriori conjectasse ex factis. Atqui parte de hac optime præ aliis meritus S. Martinus I. Constantis Imper. tam precibus, ac mandatis infractum, quam promissis, ac minis indeflexum se se præstitit, tantumque abfuit, ut impium ab ipso conditum Typum comprobare sustinuerit, ut potius Synodo indicta proscribendum cum Ecthesi Heraclii sibi sumpserit. Negotii totius seriem exhibet Secretarius 3, & 4, quin ei retexendæ diutius ego immorer, contentus recordari Canonem 18. in Secret. 5. conditum, ubi postquam cum SS. Patrum liquidis testimoniis collata fuissent loca plurima ex veterum Hæreticorum fontibus hausta, explicitis verbis hisce una cum Veteratoribus illis, unaque cum impiis scriptis confodiuntur Monothelitarum Synagogistæ, ipsorumque asseclæ: *Si quis secundum SS. Patres, consonanter Nobis, pariterque fide non respuit, & anathematizat nefandissimos Hæreticos, cum omnibus impiis eorum conscriptis, usque ad unum apicem... & eos, qui similia cum his usque ad finem obstinate sapuerunt, aut sapiunt, vel sapere sperantur... Et super hæc impiissimam Ecthesim... Sed & omnia, quæ pro ea impie ab eis scripta, vel acta sunt; & cum illis denuo scelerosum Typum ... hujusmodi condemnatus sit.* Quibus, per fortunas, quid illustrius in meam proferri sententiam potest, atque

atque ad patefaciendum, quod de Vigilio paullo superius adnotabam, de factis dogmaticis Pontifici definienti Ecclesiasticam fidem adhibere dumtaxat non sufficere, sed Divinam fore adhibendam? Atque hac de re quidem rursus paullo infra, quum de Martino V. incidet sermo.

Missis in Synodo actis, in sententiam adversus Monothelitas Canone isto ejaculatam concedere Ecclesias ubique gentium omnes Asiæ, Africæ, Galliæ &c. jussit S. Martinus, velut eloquuntur ipsius epistolæ ad Ecclesias Antiochenam, Hierosolymitanam, Thessalonicensem, & Carthaginensem, ad Johannem Philadelphiæ, ad Theodorum Esbuntis in Arabia, ad Antonium Bacathorum in Palæstina prima, ad S. Amandum Trajectensem, & ad omnes Christifideles, apud Sirmondum ex Collectaneis Anastasii tom.3. oper. pag.506, in Bibl. PP. Lugd. tom.12. pag.842, & apud Harduinum tom.3. pag.633, & 933. Ut erat vero sententiæ istiusmodi in Monothelitas latæ a Martino studiosissimus Sanctus Agatho, ad eam recipiendam cogi Synodos in Anglia, Gallia, Italia, & Græcia jussit: qua in re præclarum est, quod imprimis de Synodo Hedfeldensi sub Theodoro Cantuar. an. 679, de qua etiam Scriptor vitæ Theodori apud Mabillonium Sæculo II. Bened. pag. 1036, refert V. Beda lib. 4. cap. 18: *Exemplum Catholicæ fidei Anglorum Romam perlatum est, atque ab Apostolico Papa, omnibusque, qui audiere, vel legere, gratantissime susceptum*. Quibus haud obscure significat Anglis suis plane fuisse persuasum, fidei formulam aut a Romano Pontifice accipiendam fore, aut ab aliis adornatam Romano Pontifici acceptam esse debere, ab eoque, ut proba sit, fore probandam; ideo vero probatam evasisse, quod ad Canonem 18. contra Monothelitas conscriptum fuisset approbe exacta. A Synodis Italiæ eamdem in sententiam itum, ut a Mediolanensi sub Mansueto eodem anno, discimus ex Synodica ad Constantinum Imper. Actis Synodi VI. inserta apud Harduinum tom.3. pag.1051, & seqq., atque a Romana an. 680. Episcoporum 125, inter quos ex Anglia, & Gallia nonnulli suo, & Collegarum suorum nomine subscripsisse leguntur, duabus intelligimus ex Synodicis eidem Synodi VI. act.4. intextis. Valde notabilia sunt vero, quæ de Synodo ista habet Eddius in vita S. Wilfridi Eborac.

rac. cap. 50. apud Mabillonium Sæculo IV. Bened. par. 1. pag. 671, & par. 2. pag 550, ac Thomam Galeum inter Scriptores 15. pag, 4. edit. Oxon. 1691 *Ter Beatiss. Agathonis Synodus adversus pravitates hæreticorum cum 125. orthodoxis Episcopis constituta est, ex quibus unusquisque pro sua Provincia, & Civitate veram fidem confessus est, & subscriptione sua confirmavit.* Quod subinde a S. Wilfrido signatim præstitum significat, præ oculis vero habitum prælaudatum Canonem 18. Concilii Lateranensis nullus dubito. Ad Latinos accedendi officii admoniti Græci a S. Agathone, tantum abest, ut ad obsistendum animum obduratum induerint, ut potius ad obediendum promptissime se observantia, voluntateque comparaverint. Nam in Constantinopolit. III., sive Synodo VI. congregati Act. 2, & seqq. cum S. Agathonis Synodicis, ac SS. Patrum testimoniis Eutychianorum, ac Monothelitarum collatis impiis assertis, ex ipsorum scriptis collectis, Act. 14, & seqq. hæc omnia scripta tanquam Apostolicæ Sedis doctrinæ dissona, ac SS. Patrum traditioni adversa cum suis Auctoribus diro sunt anathemate damnata, & proscripta: eademque pariter damnationis sententia confixi libelli Mennæ ad Vigilium; atque Vigilii ad Justinianum Imp., ac Theodoram Augustam, ut qui falsati, depravatique fuerant a Synodo deprehensi.

Ad Hispanos quod attingit Episcopos, reliquos in Occidente nempe, ad quos horum nihil adhuc pervenerat, a S. Leone II. Synodi VI. Actis missis ii subscribere jussi sunt, iteratoque a S. Benedicto II, qui vacantem illius locum impleverat. Atque Hispani quidem Antistites, qui hyemali tempestate præpediti convenire in unum prius nequiverant, ut ipsimet in Concilio Toletano XIV. Can. 2, & 3. testatum reliquere, ne S. Leonis II. litteris minus detulisse, minorisque duxisse mandata videri possent, separatim tamen subscripsisse, atque in propria unumquemque Diœcesi pro officio præstitisse, ut præfatis Synodi VI. actis sua denderetur observantia, eodem loci omnium fide confirmatum voluere. Quum vero Apologiam quamdam adversus hæreticos a Juliano Toletano adornatam, omniumque calculo approbatam, ad S. Benedictum II. examinandam, probandamque direxissent, eaque perlecta jussisset Pontifex dicta quædam de SS. Trinitate,

de.

deque tribus in Christo substantiis explicari, sive emendari; ei morem, ut par erat, gerens Julianus Apologetico altero elucubrato, facere satis, fidemque liberare suam, atque ab omni vel levi abstergere suspicione curavit. Desiderantur hae quidem S. Benedicti litteræ, earum tamen fit mentio in Concilio Toletano XV. an. 688. celebrato apud Harduinum tom. 3. pag. 1761, e quo ad S. Sergium I, qui S. Benedicto II. post Johannem V, & Cononem successerat, Apologetico, secundo a Juliano adornato, misso, rationem doctrinæ reddentes, ullo absque errore, Catholico sensu dici potuisse: *In Deo Sapientiam ex Sapientia*, *Voluntatem ex Voluntate* procedere, & *In Christo Dei Filio tres esse substantias*, quæ duo a S. Benedicto II. distincte notata fuerant, conglomeratis ex SS. Patribus Athanasio, Augustino lib. 15. de Trin. cap. 20. (quem locum affert quoque Magister Sent. lib. 1. dist. 5.) lib. 83. Quæst. q. 80., in Enchir. cap. 54., de Symbolo, & de fide ad Petrum, Cyrillo Alexand. in Scholiis de Incarn. Verbi in edit. Græco-Lat. Paris. tom. 5. pag. 779, Ambrosio, Fulgentio, & Isidoro lib. 1. de different. nat. capp. 6. & 26. testimoniis, explicare, & comprobare conati sunt, ita videlicet, quod sicuti recte dicitur *Deus de Deo, Lumen de Lumine*, idest Deus Pater genuit Filium Deum, Deus Lumen genuit Filium pariter Lumen, non secus eodem Catholico sensu dictum intelligi oporteret Pater Sapientia, & Voluntas genuit Filium Sapientiam pariter, & Voluntatem. Substantiæ quoque nomen, quod ad alterum pertinebat caput, pro naturæ, aut essentiæ significatione siquidem usurpari consueverit, & voces abstractæ formam significantes sæpe pro concretis veterum Scriptorum abusu sumptæ quandoquidem sint, eodem proinde sensu, atque Catholico plane, tres dictas in Christo D. substantias accipi commode posse. Eo ergo Apologetico accepto, S. Sergius expositionem in eo traditam approbasse, atque Concilio Toletano XV, cui idem Apologeticus insertus est, & probatus evasit, Apostolicæ robur auctoritatis contulisse fertur apud Rodericum Tolet. lib. 2. cap. 3. Ad hæc in Concilio Toletano XVI. anno 693. Catholico iterum, eodemque sensu exposita sunt Apologiæ primæ verba, illa videlicet *Sapientiam ex Sapientia* &c. intelligenda esse in concreto, velut loqui

loqui solent Logici, non secus atque ista *Deus de Deo* &c.; verba illa vero *Tres in Christo substantiæ* accipienda fore de substantiis nedum completis, uti de Natura Divina, sed etiam de completis veluti de Anima, & Corpore, ex quibus coalescit Homo, atque ex his tribus Homo-Deus. Quam demum in rem adeundi Rodericus Tolet. lib. 3. cap. 14, Baronius ad an. 688. n. 3, & seqq., Henschenius in vita S. Juliani Tolet. ad diem 8. Martii, Combefisius in hist. Monothel. dissert. apolog. pro actis Synodi VI, Pagius ad an. 685. n. 6, Sommier hist. dogm. lib. 8. cap. 17, & Cennius de Antiq. Eccl. Hisp. dissert. 4. cap. 3.

Atque huc quidem, ne in Flaccium Illyricum modo quæstionem moveam, a quo perquamsimilis criminatio, parique spiritu producta est in libro isto titulo insignito: *Unanimis consensus primitivæ Ecclesiæ de non scrutando Divinæ generationis Filii Dei modo*, Pheropponum, larvatum hoc est Jo: Clericum petere liceat, qui in animad. ad S. Augustini lib. 1. de Trinit cap. 4, & lib. 7. cap. 4., lib. de Agon. Christ. cap. 20, & ad lib. 13. Confess. cap. 11. eo impudentiæ devenit, ut in Theologos de schola suum exacuere stilum, eosque nedum in culpam vocare non sit veritus, ideo quod post Nestorii, Eutychetisque enatas hæreses ad explicanda SS. Trinitatis, & Incarnationis Dom. mysteria novas induxerint voces, sed imo SS. Ecclesiæ Patres, ac S. Augustinum quammaxime lacescere, & proscindere ideo non erubuerit, quod post Arii, & Sabellii errores exortos novarum se vocum auctores dederint, quum sententia quidem sua non alias usurpare fas sit loquutiones, quam illas, quas sacra in Scriptura consecratas conspicimus. Nolo quidem, nec opus puto, multis cum homine contendere, cui ita periit frons, ut hæc agere non puduerit, Ecclesiæ nempe Magistros culpare, ac Discipulos, quod non faciunt, nisi de Socini, & Arminii Proseucha sectatores, ac Clerico similes Episcopius, Limborchius &c. Ad ejus calumnias, ac contumelias retundendas Vincentium Lirin. voco primum, qui novarum quidem abusum vocum in hæreticis ipsis hisce castigavit verbis, at quibus vicissim Catholicos egregie commendat: *Catholicorum hoc proprium deposita SS. Patrum, & commissa servare, damnareque profanas novitates.* Hæc pro Theologis: quid pro ipsis Patribus? Nunquid hi novas

usurpando loquutiones pro libitu, pro arbitrio, pro ingenio privato id egere, qui una egere ratione hæreticorum dolos evertendi? Pro omnibus sit S. Augustinus ipse lib. 7. de Trin. cap. 4. necessitatem usurpandi novas aliquando dictiones hisce efferens tam veris, quam liquidis verbis: *Fateamur loquendi necessitate parta hæc vocabula, quum opus esset copiosa disputatione adversus insidias, vel errores hæreticorum*. Cæterum si necessitas nova peperit in Theologia vocabula, non utique novitatem in Religionem induxit dogmatum: *Quoniam res antiqua novum nomen accepit, non vocabulo novo novæ rei virtus accessit*: Verba sunt, quæ Clerico recordari oportebat, Vigilii Tapsensis in disput. S. Athanasii cum Ario n. 11. tom. 2. hujus oper. pag. 634. Confer, qui multis Clerici temeritatem comprimit, Cl. Muratorium de Ingen. moderat. lib. 2. cap. 17. Bene igitur, optimeque cessit, quod voces nonnullas, cum veteres, tum novellas, quibus de SS. Trinitatis, Divinæque Incarn. Mysteriis loquens Julianus Tolet. abuti videbatur, Catholicum juxta sensum explicare Rom. a Pontifice jussus sit.

In viam, & ordinem vero ut modo redeat oratio, ac brevitate, qua fieri poterit, operis absque dispendio, utar, quin meo tamen abutar otio, & alieno, quum Felix Urgellitanus, postquam ab Hadriano I. ad bonam regredi frugem compulsus fuisset, ad pristinum tamen paullo post ingenium relapsus, ideoque cum Elipando Toletano a Synodo Francofordiensi damnationis sententia fuisset perstrictus, ab Alcuino epistola accepta, qua efficacissime ad sanum se se recipere sensum exstimulabatur, pro beneficio respondens epistolam dedisset ei pristini erroris refertissimam, epistolam hanc ad Leonem III. misit Alcuinus, ut de eadem dijudicaret, ex eademque Auctorem dignosceret. Ergo Pontifex Synodo Romæ actutum indicta, quæ ideo in an. 799. incidit, Epistolam quidem nefaria hæresi aspersam proscripsit, Felici vero diem præfixit, quo, ni resipisceret, atque hæresim revocaret, evoluto, anathemate perfossum, & ab Ecclesia projectum se sciret. Resipiscere visus est (reapse ne vero, dubitatur valdequam, qua de re Cointius tom. 7. Annal. pag. 503, & Trellundius Hafniensis in differt. de hæresi Adoptiana sect. 3. apud Vogtium in Bibl. hist. hæresiologica

gica pag. 345.) conscriptaque fidei confessione, in Synodo Aquisgranensi an. 799. suæ valedixit hæresi, ad eidem valedicendum Leonis III. auctoritate se compulsum affirmans apud Harduinum tom. 4. pag. 927, & 930. Ad omnem suis a libris avertendam invidiam, a Stephano III. eorumdem approbationem efflagitasse Ambrosium Autpertum probat ipsius præfatio, quæ epistola est ad Pontificem, Commentariis 10. in Apocalypsim præfixa in Bibl.PP. Lugd.tom. 13.pag. 403. Ea S. Nicolao I. universim animo insita erat, arcteque inserta sententia, eo ipso Pontificem M. jure posse aliena prohibere scripta, & proscribere, quo potis est Apostolicæ Sedis, ne posthabeantur scripta, districte præcipere: *Si ipsorum*, de Romanis Pontificibus loquens in epist. 42. ad Galliar. Episcopos apud Gratianum dist. 19. Can. I. *Si Romanorum*, & Harduinum tom. 5. pag. 592. *Si ipsorum*, inquit, *decreto ceterorum Opuscula tractatorum approbantur, vel reprobantur, ita ut quod Sedes Apostolica probat, hodie teneatur acceptum, & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur, & quanto potius, quæ ipsa pro Catholica fide, pro profanis dogmatibus repellendis, pro variis, & multifariis Ecclesiæ necessitatibus, & fidelium moribus diverso tempore scripsit, omni debent honore præferri, & ab omnibus prorsus, in quibuslibet opportunitatibus, discretione, vel dispensatione magistra, reverenter assumi*. Generali ex hec regula, qua librorum omnium, Auctorumque censuram uni Apostolicæ vindicat Sedi, gradum ad facta particularia faciens, argumentum desumit in epist. ad Carolum Calvum apud Ivonem par. 4. cap. 164, Baronium ad an. 878. n. 62, & Harduinum tom. 5. pag. 353. cum gravi culpæ Johanni Erigenæ Scoto deputandi, quod Apostolica Sede inconsulta S. Dionysii Areopagitæ libros in Latiuum transferre ausus fuisset, quodque pejus esset, ab ejus doctrina plurimum oppido deerrasset, tum culpabilis negligentiæ Gallos Episcopos traducendi, quod Apostolicam Sedem de versione hac e vestigio certiorem facere distulissent, librum propterea examinandum actuum ad se transmitti præcipiens: *Relatum est Apostolatui nostro, quod Opus B. Dionysii Areopagitæ ... quidam vir Johannes, genere Scotus, nuper in Latinum transtulerit. Quod juxta morem Nobis mitti, & nostro debuit judicio approbari ... Itaque*

Rr 2 quod

quod hactenus omissum est, vestra industria suppleat, & Nobis præfatum Opus sine ulla cunctatione mittat: quatenus dum a nostri Apostolatus judicio fuerit approbatum, ab omnibus incunctanter nostra auctoritate acceptius habeatur.

Nolim tamen ex his, ut quis S. Nicolao I, cui pares in sententia præiverant S. Martinus I. in Synodo Later. secret. 3. apud Harduinum tom. 3. pag. 771, S. Agatho in epist. ad Heraclium, & Tiberium Imp. Synodi VI. act. 4. inserta ibid. pag. 1099; & Hadrianus I. in Apolog. ad Carolum M. cap. 36, ideoque & his pariter, obtrectandi licentiam temere arripiat, quod præfata opera, quæ sub S. Dionysii Areop. nomine circumferuntur, tanquam genuinum ipsi fœtum adscripserint: nam, ut verbo dicam, non de operis quidem Auctore quæstio a S. Nicolao agebatur, sed de operis doctrina dumtaxat judicium ad Apostolicum Tribunal is avocabat. Cæterum enim multi etsi oppido non defuerint, qui prælaudata opera S. Dionysio Areop. vindicanda susceperint, atque de ceteris ut sileam, in quibus Natalis ad Sæcul. I. dissert. 21, nuper hanc in se spartam assumpserint Claudius David in dissert. de S. Dionysio Areop. Paris. 1702, & Laurentius Cozza in Vindic. Areopag. Romæ eodem anno, pseudo-epigrapha tamen, atque conficta, non utique a S. Gregorio M., uti perperam suspicatus est Dodvvellus lib. de jure Laicor. Sacerdotali pag. 389, a quo, impense quamvis S. Dionysium Areop. laudibus celebratum memoret Hadrianus I. loc. cit., atque hom. 34. in Evang. S. Dionysii mentio fiat, suspicionem hanc amovent Petavius lib. de Angel. pag. 107, ac Morinus de Sacr. Ordinat. pag. 421, conficta, inquam, fuisse ab Auctore vel Sæculi IV, ut putant, minus vere tamen, Pearsonius in Vind. Ignat. lib. 1. cap. 10, & Beveregius in Not. ad Synodicon pag. 72, sed verisimilius ab Auctore Sæculi V, quem vel Apollinaristam cogitat Eduardus Stillingfleetus in resp. ad Cresii apologiam de Fanaticismo Rom. Eccl. cap. 2, ita cogitandi ansa arrepta ab Eulogio apud Photium Cod. 230, Leontio de sect. lib. 8, Facundo lib. 1, & Liberato Brev. cap. 10. notantibus pessimo id positum in more fuisse Apollinaristis speciosо SS. Patrum, ac Pontificum nomini opera pleraque supponere, vel Eutychianum arguit Morinus, nec incongrue utique, siquidem

dem in Collat. Constantinopoli habita an. 533. apud Harduinum tom. 2. pag. 1163. Severianis opera ista sub S. Dionysii nomine proferentibus Catholici Episcopi indubitanter reposuisse leguntur pseudonyma esse profecto, conficta, inquam, pugnant Launojus in Judicio de lib. S. Dionysio huic inscriptis, Labbæus de script. Eccl. tom. 1. pag. 766, Nourrius in appar. ad Bibl. PP. dissert. 10, Morinus de Sacr. Ordinat. loco ind., Habertus in Archieratico, Schelestratius Antiq. illust. par. 2., Chifletius in dissert. singul., Tillemontius tom. 2. pag. 437, Scriptores Ephemeridum Parif. an. 1702. pag. 304, & seq., atque ex Protestantibus Dallæus lib. 1. de scripr. Dionys., & Ignat., Usserius in dissert. de Dionys., Tentzelius Exercit. select. tom. 2. pag. 285, Ittigius de PP. Apostol. pag. 143, & in hist. Sæcul. I. pag. 25, aliique apud Fabricium Bibl. Græcæ tom. 5. lib. 5. cap. 1. pag. 4.

Atqui gemino altero ex capite dignum Johannes Erigena se dedit, qui prava ob dogmata de proprio, scripto, verboque sparsa, a S. Nicolao I. ignominiæ stigmate notaretur. Librum porro ab Erigena de Prædestinatione capitul. 19. inscriptum proscripserat Synodus Valentina trium Provinciarum Lugdun., Vienn., & Arelat. an. 855. Can. 4, & 6, atque hujusce proscriptionis sententia probata, acceptaque subinde evaserat Synodis Lingonensi, & Tullensi an. 859. ex duodecim Provinciis Can. 4. apud Harduinum tom. 5. pag. 90, & 498. Utrique ergo Canoni, una cum aliis ad se missis, S. Nicolaum Apostolicæ auctoritatis invictissimum adjecisse robur, fide affirmant sua S. Prudentius in Annalibus ab Hincmaro laudatis in epist. 24. ad Egilonem, & Annalista Bertinianus ad an. 859. Idem rursus intelligens hominem quietis impatientem, parvique admodum pervicacem a turbis in Parisiensi Academia ciendis non cessare, ejusque alumnis errores afflare suos conari, & studere, novis Carolum Calvum Regem litteris monuit, ut Erigenam Romam coercendum mitteret, nec ultra deinceps Parisiis eum morari pateretur; *Dilectioni vestræ* inquiens, *vehementer rogantes mandamus, quatenus Apostolatui nostro prædictum Johannem repræsentari faciatis, aut certe Parisiis... in studio morari non sinatis, ne cum tritico sacri eloquii grana lolii, & zizaniæ miscere dignoscatur.* Hæ Pontificis erant

vigi-

vigilantissimi partes, quas pari studio perficiendas adorsi S. Leo IX, & Honorius III, ejusdem Johannis Erigenæ librum de Eucharistia prior quidem in Synodo Vercellensi an. 1050. damnavit, ignisque pœna dignum censuit, qua perinde cum Berengarii libro similis argumenti a Nicolao II. in Romana Synodo an. 1059. affectus est, testibus S. Lanfranco Cantuar., & Guitmundo Aversf.; posterior vero Constit. edita apud Albericum in Chron. ad annum 1225. pag. 514, sive epistola ad Gall. Episcopos librum Erigenæ alterum inscriptum Περὶ φύσεως μερισμάτος *de Naturis*, in Synodo Senonensi paullo ante proscriptum, ubicumque reperiri posset, ad se quamprimum, si fieri secure quiret, deferri solemniter comburendum jussit, sin autem, ab ipsis infra dies 15. publico in foro igne conflagrari, pœna excommunicationis proposita, injunxit. De Jo: Erigenæ fatis adisis inter alios, si libet, Cl. Virorum par Natalem Alex. hist. Eccl. ad Sæcul. IX, & X. dissert. 14. §. 4, & Anselmum Parisium Canon. Regul. S. August. in dissert. de Johanne Scoto ad calcem tom. 3. perpet. fid. Nec leve denique Pontificio huic juri proscribendi libros comparatur subsidium ex epistola S. Nicolai ad consulta Bulgarorum, ubi cap. 103. falsæ Religionis libros, noxios, profanos, blasphemosque præsertim Saracenorum haberi, legi, ac retineri interdicit, sed imo flammis tradi conflagrandos injungit.

Photio, ob incredibilem audaciam, & superbiam, qua elatus, & inflatus contra S. Nicolaum I. cogere Synodum, atque proferre sententiam non exhorruerat, postquam aqua, & igne fuisset interdictum, ejusdem librum maledictis in Apostolicam Sedem, ac mendaciis in Romanam Ecclesiam refertissimum, in judicium ad se delatum a Basilio Spathario, & Johanne Cæsareensi Metropolita, vicibus defungentibus Basilii Imper., & S. Ignatii Patriarchæ, exactissimum post examen, ab Hadriano II. Romana in Synodo an. 868. insignis ignominiæ censura fuisse confossum, proterendum cunctorum pedibus suppositum, igneque demum conflagrandum, ac disperdendum publico in foro projectum, refert apud Baronium ad cit. an. n. 34, & seqq. in hoc Pontifice Anastasius Bibl. Qui perinde in præfat. ad Synodum VIII. testis accedit, parem, quam Romæ fuerat expertus, ac promeritam ignis pœnam

pœnam eidem Photii libro Constantinopoli inflictam fuisse. At enim Pontificem ipsum in Allocutione secunda ad Synodum suam apud Harduinum tom. 5. pag. 865. Synodi VIII. act. 7. inserta præstat excipere: *Ergo, inquit, quia nihil ab Hæreticorum, vel Schismaticorum pravitatum commentis Codex iste actu non dissentit... Et totus mendaciis, & perversis dogmatibus fabricatus exsistit, hunc æque, ut illa, perpetuo anathemati duco subdendum, & contemplantibus cunctis, & præcipue Graecorum legatis, igni traditum, in cineres quoque conjicio redigendum: quatenus ne simpliciorum puritas illius contagione polluatur, ne fidelium mentes hujusmodi colluvione quoquo modo saucientur*. Cui severæ sententiæ conformes apprime Canones eidem subjectos 1, 3, 4, & 5. recolere ibidem juvat pag. 868, & seq. Juxta hæc itaque, expressamque Hadriani eodem loci jussionem, eadem in Synodo VIII. act. 8. Photianæ pseudo-Synodi Exemplaria, quotquot reperiri potuere, flammis absumpta sunt, in eaque, ac Photium jussi proferre anathema omnes, qui ipsius olim a partibus stetissent, atque a Legatis Apostolicis relectum est Caput 20. Concilii Lateranensis sub S. Martino I. *Siquis*, quo iis omnibus, qui scripta quæcumque supponere, adulterare, corrumpere, & interpolare auderent, usque ad obitum, Ecclesiæ aditus intercludebatur, & Ecclesiastica interdicebatur communio. Nec prope, nec procul abhinc Johannes IX. ablusit, a quo Romanæ pseudo-Synodi acta sub Stephano VI. aliis VII. adversus Formosum in Synodo Romana an. 900. habita, ut observat Mabillonius tom. 1. Musaei Ital., non an. 904, quo in Concil. Collect. consignari solet, fuisse abrogata, flammisque abolita, memoriæ proditum est a Sigeberto in Chron. ad an. 903, a Baronio ad an. 904. n. 3, & seqq., & ab Harduino tom. 6. par. 1. capp. 1, 3, & 7. pag. 487., & seq.: ex quibus adparet perperam laborasse Panvinium in Annot. ad Platinam pag. 112, ut ab hac labe Stephanum liberaret, cujus præterea de flagitio perpetrato in Formosum fidem faciunt Auxilius Presbyter lib. 2. de ordinat. Formosi cap. 30. Bibl. PP. Lugd. tom. 17. pag. 21, Luitprandus Diac. lib. 1. cap. 8. apud Muratorium tom. 2. Script. Ital. pag. 430, Anonymus Beneventanus auctor coævus alter apud Camillum Peregrinum pag. 148, & Hermannus Contractus in Chron. ad an. 896.

896. apud Canisium tom. 3.antiq. lect.pag. 256. Videsis, & Papebrochium in Con. Chron. hist. dissert. 31., quæ est deFormosi fructuoso ad Bulgaros Apostolatu, deque ejus laudabili Pontificatu.

Rem scitu haud indignam, si rata, fixaque testium fides undique constaret, ex Johanne Presbytero in Chron. Gemblacensi Sæculi XIV. Scriptore, & Johanne Bruisthemio Scriptore Sæculi XVI. de S. Leone IX. refert Johannes Chapeavillaeus tom. 2. Collect. Script. rer. Leodiensium in Not. ad Synodum Moguntinam an. 1049. cap. 1, nempe hoc in Concilio S. Servatii (quem secundum, atque a priori homonymo altero distinctum putant Hadrianus Valesius in præfat. ad duos posteriores Tomos rer. Francic., & Pagius ad an. 407. n. 21, & seq., ac 451. n. 5, & seqq., contra vero unum, eumdemque pugnant Henschenius in Exegesi de Episcopatu Tungrensi cap. 3, Longevillæus hist. Gall. tom. 2. pag. 64, Ruinartius ad S. Gregorii Turon. lib. 2. cap. 5, & Sollerius ad diem 10. Aug. pag. 537.) S. Servatii, inquam, Tungrensis Episcopi lectis gestis, & scriptis, eisdemque diligenti examini subjectis, ab eo calculum adjectum fuisse suum: ex quo tempore eadem Sancti viri acta, deque supputatione annorum scripta magni habita fuerint. Confer Henschenium in vita S. Leonis IX. ad diem 19. April. §. 2. Scripsisse idem S. Servatius contra Valentinum, & Marcionem, Aetium, & Eunomium fertur, sed opus injuria temporum periit, de quo consulesis hist. litter. Gallic. to. 1. par. 2. pag. 242. Ab eodem S. Leone IX. Berengarii litteras, quibus Jo: Erigenam extollebat, Paschasium impetebat, & communi de Eucharistia fidei adversa sentiebat, in Synodo Romana fuisse damnatas refert S. Lantfrancus in Comment., de se subjungens a Pontifice jussum suspicionem impactæ a Berengario hæresis omnem abstergere, fidemque dilucide exponere suam; damnatum etiam ob hæreticos ex Erigenæ libris haustos sensus Berengarium in Synodo Vercellensi subtexit cap. 4. Exinde Ascelinus, Berengario rescribens, arrepta opportunitate, his eum objurgat, castigatque verbis: *Pudeat te patrocinari librum, quem Vercellis in plenaria Synodo damnatum, te quoque propter eum hæresis macula notatum audivimus*. Ejus vero exemplo postea a Synodo Parisiensi cum libro Erigenæ literas Berengarii ad Clericos Carnotenses

ses exaratas errorum cumulatissimas damnatas fuisse, auctor est Durandus Troarnensis lib. de Corp., & Sang. Dom. pag. 9: cujus de Concilii epocha confer observationem Cossartii apud Harduinum tom. 6. pag. 1022, & seq. Berengarius tandem in errorem toties relapsus, a S. Gregorio VII. in Synodo Romana VI. voce, scriptoque juramento firmatis, hæresim ejurare, fideique professionem, juxta formam Pontifici probatam, emittere, quam refert S. Lantfrancus lib. de Corp., & Sang. Dom. cap. 11, compulsus est. Versipellis scilicet vir, sibique non constans fidei formulam ab Humberto Nicolai II. jussu adornatam caussatus, sibi ex sententia, & conscientia fidei professionem edere, ut fas fieret, efflagitaverat: id ei indultum in Synodo Romana V; quia vero confessio ab eo suo ex penu elaborata permultis Synodi Episcopis haud fecerat satis, ut qui optime noverant genus hujus hominibus non insolens esse speciosis larvis hæreses suas obtegere, proinde operæ fuit pretium, atque prudentiæ opus in Synodo Romana VI. ampliorem ei præscribere formulam, juxta quam intimam fidem aperiret suam. Non plura de Berengario, de quo alibi plurimum disputare me memini, adirique poterit Cl. Mabillonius de eo fuse disserens in præfat. ad Sæcul. VI. Bened. §. 2, & seqq., nec non Analect. tom. 2. pag. 461, quo loci fidei formulam exhibet in Synodo Rotomagensi editam de Eucharistia contra Berengarii hæresim sub hac epigraphe: *Corde credimus, & ore profitemur &c.*, cuique consimilem confessionem profiteri tum temporis piissimis viris quibusque, ac Præsulibus, quales S. Bruno Cartusianorum parens, & Gervasius Remensis Archiep., in more positum observat.

A S. Gregorio VII. in Synodo Romana, quam distincte non indicat, ad deponendos Presbyteros incontinentiæ deditos potissimum indicta, epistolam, quæ ab Eccardo tom. 2. Script. med. ævi pag. 23., & a Martenio tom. 1. Collect. ampl. pag. 449. edita est, Epistolam, inquam, S. Udalrici Augustani Episcopi ad Nicolaum Papam olim exaratam de Nuptiis Presbyterorum, & Capitulum Paphnutii de eodem argumento proscripta fuisse refert BertoldusConstant. in append. ad HermannumContractum ad an. 1079. apud Urstisium tom. 1. pag. 349. Ut hæc vera sint, atque

Sozomeni quidem caput de Paphnutio rejectum in Apologetico pro decretis S.Gregorii VII. in RomanaSynodo I. an. 1074. capit. 11. legitur apud Harduinum tom. 6. par. 1. pag. 1533 , hinc Pontifex certe digno se mactandum elogio præbuisset, ob egregium, quo ad pristinum decus Ecclesiasticum ordinem erigendum, restituendumque allaboravit, studium. Verum quæ de S. Paphnutio Nicænis Patribus intercedente, ne Canone Clericis majoribus Matrimonii usus interdiceretur, narranti Socrati lib. 1. cap. 18, & ex hoc totidem verbis id pene refingentibus Sozomeno lib. 1. cap. 22, Epiphanio Schol. lib. 2. cap. 14, Nicephoro lib. 8. cap. 19, & Gratiano dist. 31. Can. 13. *Quoniam*, fidem præpropere non adhibendam optime suadet Cl. Thomassinus vet., & nov. discipl. tom. 1. par. 1. lib. 2. cap. 60. n. 15, atque persuadet efficacissime plurimis, invictissimisque, quæ toto eo capite congerit, SS. Patrum Græcæ Ecclesiæ ante, & post Nicænam Synodum utroque pede, velut in pulvere defixo, pro Clericorum majorum Cælibatu pugnantium testimoniis: quibus jungenda pleraque alia, quæ in Animad. ad eum locum suppeditat doctiss. Mansius pag. 644, & seq. Quam perinde in rem præ aliis expressissima sunt S. Epiphanii hær. 59. n. 4, & lib. 3. exposit. fidei n. 21, Eusebii Cæsar. demonst. Evang. lib. 1. cap. 9, & S. Hieronymi lib. 1. contra Jovin. de Græca Ecclesia loca. Et certe Socrati, qui suam ex Sabino Macedoniano, ipse Novatianus, historiam magnam partem hausit, atque Sozomeno (ut de ceteris ex hisce duobus narrationem hancce mutuantibus sileam) ejusdem cum Socrate sectæ, qui ex Socrate historiam consarcinavit suam, in omnibus fidere velle, periculi, ac imprudentiæ rem plenam esse docuit S. Gregorius M. lib. 6. epist. 31, asserens Sozomeni historiam ob multa mendacia, quibus scatet, a Romana Ecclesia non recipi: quo loci S. Gregorium loquutum de Socrate putat Hofmannus in Lexico; de Theodoreto potius existimant Canus lib. 11. cap. 6, Combefisius tom. 1. Bibl. Concion. pag. 16, Valesius ad testimonia de Sozomeno, & Garnerius in auctuar. Theodoreti pag. 192: sed reapse loquutum de Sozomeno defendunt Anastasius Bibl. in præf. hist. Eccl., Baronius ad an. 434. n. 4, & in Martyrolog. ad 23. Decemb., Vossius de hist. Græc., Miræus de script. Eccles., Raynaudus advers. Cyria-

cos,

cos, & Quesnellus in differt. 1. de vita, & gest. S. Leonis M. n. 12. pag. 420. edit. Baller.: ac post S. Gregorium, in plerisque oppido scriptorem utrumque deceptum diffiteri non sustinent Vallesius passim in Not., Quesnellus loc. cit., & disfert. 6. n. 10, & seqq. pag. 1078, & Ballerinii ibid., Hermantius in præfat. ad vit. S. Athanasii, Tillemontius tom. 6. pag. 504, & seq., Moynius ad var. Sacra pag. 783, ac Dupinius in Bibl. script. tom. 4. pag. 80. Unde patet non fuisse, cur illam de Paphnutio Socratis narrationem cum plausu exciperet Natalis, multoque minus cur Crozæus in hist. Christian. Indiar. pag. 253. Menessio insultandi ansam avide arriperet, quod in Synodo Diamperitana act. 7. Decreto 16. *In Ecclesia*, dixerit, *a suis usque exordiis, Clericos sacris muneribus addictos continentiam, castitatemque servare consuevisse*. At enim Crozæus dignis pro temeritate vapulat a doctiss. Facundo Raulin in disfert. 4. n. 100, & seqq., ac in Not. ad cit. Decret. n. 174. Quamquam etsi vera Socrates, & Sozomenus narrasse darentur, Clericali tamen Cœlibatui unius Paphnutii pro œconomia quadam erga Clericos animi propensionem nihil officere probe compertum habebit, qui ante Nicænam, ac post Synodum in oppositam Patres confluxisse sententiam, proque Cælibatu firmiter stetisse haud ignoret.

Ad Epistolam S. Udalrici quod attinet, de ea idem esset, si veritate eadem inniteretur, instituendum sane judicium. Atque mirum profecto quanto Epistola pretio, etsi haud levi suppositionis morbo laborans, venerit Protestantibus, iisque alioqui certiora, quæque monumenta dubiæ fidei arguere assuetis, quibus ad saporem apprime faciebat, pro ingenio, quo fervent, nefasto Murciæ potius litandi, quam Deo: nam eam protinus in lucem protraxit Flaccus Illyricus, subindeque Catalogo suo testium verit. inseruit: Jo. Foxus in Actis, & Monum. Eccles. tom. 2. pag. 456. descripsit: Jo. Wolfius inter Lectiones memorab. tom. 1. pag. 241. locum fecit: Georgius Callixtus appendici libri de conjugio. Cler. pag. 625. apte adnexuit; Zuerius Boxornius hist. univ. ad an. 874. inseruit: Eduardus Brovunius in append. ad fasciculum rer. expetend., & fugiend. rejecit: Guillelmus Mornæus recitat lib. 2. de Euch. cap. 11: Jo. Fridericus Majerus, & Samuel Schel-

Wigius an. 1703, & 1706 iterato evulgarunt notis adauctam: Jo. Albertus Fabricius laudibus exornavit in Bibl. med., & inf. Latin. lib. 8. pag. 305. edit. Patav. 1754., quo loci diligentiam laudat Protestantium hac in epistola posteritati servanda, quos ex ipso modo commemorabam. Quam vero inepte, omnique absque delectu faciunt? Epistolam enim ut vindicent, duos comminiscuntur Udalricos Augustanos Episcopos, alterum S. Nicolao I. coævum ab an. 848. ad an. 867, alterum Juniorem ab an. 923. ad 973, ac priori quidam epistolam tribuunt, veluti Cavaeus, Oudinus, & Fabricius. Alii potius, quam ad S. Nicolaum I, ad Nicolaum II. hujus nominis, a quo pro Clericorum cælibatu instaurando pro viribus pugnatum nemo nescit, epistolam inscriptam malunt. At neutri certe nuncupatam evincit temporis ratio: nam S. Nicolaus I. annis viginti, ac tribus amplius fini concesserat suo, antequam S. Udalricus nasceretur, qui nempe an. 890. natus diem obiit an. 973, qua de chronologia adeundi Surius ad diem 4. Jul., Mabillonius Sæculo V. Bened. pag. 415, Pinius in act. SS. Jul. to. 2. pag. 97, Pagius ad ann. 908. n. 5, ac 924. n. 3, & seq., ac Mansius ibid. in Not. tom. 15. pag. 617: Nicolaus II. vero nonnisi an. 1058. Pontificatum adeptus est, idest quinque supra octoginta post annos a S. Udalrici obitu. Ante hunc autem, S. Udalrici alterius mentio apud unum occurrit Auctorem Compilationis Chronologicæ ad an. 973. in Collect. Pistorii tom. un. pag. 732., quæ tamen recentioris additamentum manus videtur, sed de eo altum apud Veteres silentium, ex quo Novatorum deprehendas commentum. Videsis & Velserum in præf. ad oper. S. Udalrici, & in vita pag. 515. Quid quod referente ipso Fabricio Bibl. med., & inf. Latin. lib. 20. pag. 305. ejusdem epistolæ ad S. Nicolaum auctor fertur Volusianus quidam ignotus Scriptor in duobus Codicibus, quorum unum satis vetustum a Jo: Balaeo dono datum Matthæo Parkero testatur Jo: Foxus in Martyrolog. Anglic., alterius vero ab eodem Foxo descripti meminit Cavæus? Quid tandem, quod ea in epistola fingitur S. Gregorius M. revocasse decretum de Clericorum continentia, ac peccatum, quod eo decreto contraxerat, dignis pœnitentiæ fructibus expiasse? Quo nihil profecto excogitari potuit obtusius, a veritateque remotius, siquidem S.

Pon-

Pontificem in Clericali cælibatu afferendo, vindicandoque perpetuum fuiffe ex ipfius Dialog. lib. 4. cap. 11, lib. 1. epift. 42, & 50, lib. 3. epift. 26, & 34, lib. 7. epift. 39, lib. 11. epift. 40, & 62, ac lib. 12. in epift. ad S. Auguft. apud V. Bedam lib. 1. cap. 17. ad oculum demonftrant Baronius ad an. 591. n. 19, & feqq., ac Thomaffinus vet., & nov. difcipl. par. 1. lib. 2. cap. 63. n. 8, & feqq. Confer & Card. Bonam lib. 1. rer. Liturg. cap. 25. §. 16, & Ludovicum Vinc. Gotti in Colloq. Theolog. Polem. colloq. 11. n. 6.

Pœnitet jam me nimiam apinis his extricandis operam impendiffe, longiufque forfitan meam extra orbitam excurriffe, in quam ut me nunc recipiam, atque fermoni vela contraham, illud obiter indicabo de Innocentio II, ipfum, ftatim atque litteris S. Bernardi admonitus intellexiffet Arnaldum de Brixia, juncto fœdere cum Petro Abaelardo, cujus difciplinæ fe totum dederat, ab erroribus, ob quos ille in Tolofano Concilio an. 1119. Can. 3, ac in Lateranenfi II. an. 1139. Can. 23, qui eft ipfemet Tolofanus 3. repetitus, & confirmatus, hic vero in Senonenfi an. 1140. peffime audiverant, ab erroribus, inquam, dicto, fcriptoque difsemi-nandis non cefsare, datis eodem an. 1140. litteris ad Sampfonem Remen., Henricum Senon., & ad S. Bernardum apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1224. injunxifse, ut præftigiator uterque feparatim carceribus manciparentur, eorum vero libri erroribus referti, ubicumque fuifsent reperti, flammis traderentur conflagrandi. Legendæ S. Bernardi epiftolæ 188, 189, 190, 191, 192, & 193, qua etiam de re pleraque congeffere Gofridus Clareval. vit. S. Bern. lib. 3. cap. 5, & Otho Frifing. lib. 1. de geft. Friderici capp. 48, & 49. Nec unum, nec obfcurum hujufce de factis dogmaticis decernendi juris Romano Pontifici incumbentis fpecimen exhibuit Eugenius III. Enim vero poftquam Gilberti Porretani, cui plurium errorum perfona imponebatur, delatam ad fe cauffam in Synodo Parifienfi an. 1147. difcuffifset, eamdemque ob difficultatem ad frequentiorem Synodum finiendam dimififset, hacce re an. feq. habita Remis, Gilberto ad errores ejurandos compulfo, ipfius librum prohibuit, donec emendatus efset. Audiendus, præ Othone Frifing. lib. 1. cap. 50, & feqq., qui Gilberto plus æquo favit, Gofridus Clareval. in epiftola hift. de

rebus

rebus gestis in caussa Gilberti ad Card. Albanensem apud Baronium ad an. 1148. n. 20, & seqq., ac Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1311, & seqq., ubi Gilbertum in conspectu Pontificis constitutum singulis errorum capitibus sensu, dicto, & scripto renunciantem in hæc verba introducit : *Si vos aliter creditis, & ego; si aliter dicitis, & ego; si aliter scribitis, & ego*. Quæ plane confessio argumento fuit, cur Gilberti persona quidem immunis a poena iret, non ita tamen ipsius liber, quem legi, & transcribi, a Pontifice districte prohibitum affirmat : *Nisi prius eum Romana Ecclesia correxisset* : quem ad corrigendum quum se paratum exhiberet Gilbertus, *Ego corrigam*, inquiens, *ad arbitrium vestrum*, aptum hoc a Pontifice responsum accepit : *Non vobis hæc correctio committetur*. Quibus ex postremis verbis conjicere profecto licet jampridem religioso in more positam eam prudentiæ refertissimam Regulam, ne damnatorum librorum correctio ipsorum Auctoribus permitteretur. Facit & huc fidei Symbolum hac in Remensi Synodo a S. Bernardo elucubratum, atque Gilberto propositum, ab ipso corde, ore, & manu tenendum, recitandum, & obsignandum : quod in caussa fuit, cur S. Doctori S. R. Ecclesiæ Cardinales indignarentur, quod ita in Apostolicæ Sedis, cujus unius est fidei Symbolum condere, jura videretur irrepere : quo de argumento fusius alibi. Ab eodem Eugenio III, dum Treviris consisteret, S. Hildegardis, adhuc in vivis agentis, Revelationum libros, diligenti examine discussos fuisse, S. Virgini licentiam impertitam, ullo absque timore sibi a Deo revelata litteris conscribendi, conscripta in lucem proferendi, ac publici faciendi juris, perhibent Theodoricus Abbas in ipsius vita apud Surium to. 5. a d diem 17. Septemb., Albericus in Chron. ad an. 1141, Trithemius in Chron. Hirsaug. ad an. 1150, & Johannes Sarisberiensis lib. 1. epist. S. Thomæ Cant. epist. 171 : quod & eloquuntur mutuæ S. Hildegardis, & Eugenii III, nec non Anastasii IV, Hadriani IV, Alexandri III, S. Bernardi, aliorumque dignitate tam Civili, quam Ecclesiastica insignium epistolæ Bibl. PP. Lugd. to. 23. pag. 537, & seqq. Cæterum, quæ contra Monachos Mendicantes sub S. Hildegardis nomine fertur, Prophetiam, ex Thoma Hiberno in Manipulo Florum descriptam a Bzovio ad an. 1415. n. 39,

figmen-

figmentorum loco habendam docent Bollandiani in Actis SS. to. 1. Martii pag. 667, ac tom. 3. Maji pag. 504, quo loci fuisse se an. 1660. in Monasterio Bingensi, ac S. Hildegardis ibidem extantia scripta omnia perquam diligenter perscrutatos, nihil ejusmodi reperisse testantur.

S. Theologiæ ea tempestate quæstionibus oppido plurimis qua novitatum, qua tricarum plenis turbatæ admodum, atque deturpatæ, ut puritati prospiceret, deque propositionibus nonnullis in utramque partem exagitatis, & æquivocis sententiam proferret suam, convocato Parisiis an. 1164, (seu antecedenti, quo eò loci advenisse eum liquet ex epistolis 41, & 49. Registri vulgati a Martenio vet. Monum. tom. 2. pag. 634, & seqq.) ingenti Theologorum cœtu, Alexandrum III. mentem aperuisse suam, Tropos omnes in Theologiam introductos, indisciplinatasque quæstiones interdixisse, quin etiam Mauritio Parisiensi Antistiti easdem ubique a Gallia exterminandi facultatem demandasse non tam, quam dedisse in mandatis, auctor est Chronographus Reicherspergensis apud Pagium ad an. 1164. n. 21. Parisiensi ex hac Synodo non recte putat Harduinus, sicuti neque magis vere Baronius ex Synodo Lateranensi III, datam ad Willelmum Senon. epistolam, quam Romæ an. 1180, aut inseq. ab Alexandro exaratam probabilius autumat Pagius ad an. 1179. n. 13, quo eam loci exhibet, non secus atque Bulaeus Univ. Paris. tom. 2. pag. 431, & Harduinus tom. 6. par. 2. pag. 1625, qua de epocha ut ut sit, ea Pontifex in epistola propositionem quamdam Petri Lombardi proscribit, proculque ut a Schola Parisiensi abrogetur, advigilare Antistitem illum jubet. In eamdem Innocentius III. semitam ingressus, Parisiensi ab Academia prorsus abigi propositiones, quas afflare satagebat Almaricus, præcepit. Quia vero Novator iste Aristotelis libris quibusdam abutebatur, hos proinde cum plerisque aliis de Theologia agentibus, aliisque a Davide de Dinando elucubratis Synodus Parisiensis igne delendos decrevit. Praeterea idem Pontifex in Concilio Lateranensi IV. Joachimi Abb. libello adversus Petrum Lombardum edito censoriam adhibuit virgulam, ut saepe dixi. Quo in Concilio pariter ad tollendas, præcavendasque impofterum hæreticorum tergiversationes,

voca-

vocabulum *Transubstantiationis*, ad significandam veram panis, vinique in Christi D. Corpus, & Sanguinem conversionem, jam pridem usurpatum, fidei formulæ cap. 1. *Firmiter* lib. 1. Decret. tit. 1. *de Summa Trinit.* insertum consecravit, suaque auctoritate confirmavit. Quod ei quantam apud Catholicos laudem conciliavit, tantam vicissim apud hæreticos peperit invidiam. Sed & studii hujus, ac sollicitudinis pro fidei puritate, in qua Catholicos retinere satagebat, aestimari pars debet fidei professio, quam ab hæresi revertentibus, ad experimentum de eorumdem conversionis sinceritate capiendum, corde, ore, scriptoque proferendam proposuisse lib. 13. epist. 75, & 90. legitur apud Raynaldum ad an. 1210. n. 18, & seqq. Quibus nempe modis tam pastoralis officii partes implebat omnes, quam optime nos docebat ad eas pertinere de libris, de propositionibus, de vocibus definire.

Ut erat pariter Gregorio IX. persuasio ista intime insculpta, Theologicarum Disciplinarum ædificium fore non utique Philosophorum ruinosis, maleque materiatis fundamentis suffulciendum, bene vero Dei Verbo scripto, & tradito, Synodorum sanctionibus, atque Sedis Apostolicæ decretis eo solidius, quo securius superstruendum, superquestatuminandum, proprii is proinde in hac parte juris haud immemor, pro egregia, quam Ecclesiastici gerebat juris universi cura, litteris ad Magistros, & Scholares Parisienses an. 1231. datis, quæ extare dicuntur in magno Tabulario pastorali Ecclesiæ Paris., quibus similes inter ejusdem epistolas leguntur n. 20. lib. 2. apud Raynaldum ad ann. 1228. n. 29, & seqq., quosdam Aristotelis libros ab Academia illa eliminari, legique ante prohibuit, quam ab Apostolica Sede fuissent examinati, & emendati: *Libris illis naturalibus*, inquiens, *qui in Concilio Provinciali ex certa scientia probibiti fuere Parisiis* (anno 1210. latis in legentes censuris, a quibus proinde Magistros, & Scholares Parisienses, qui in easdem inciderant, absolvendi facultas impertita ab eodem Pontifice an. 1231. Priori Ord. Præd. legitur in Bullario hujus Ord. tom. 1. pag. 33.) *non utantur, quousque examinati fuerint, & ab omni errorum suspicione purgati*. Quinam Aristotelis porro libri a Parisiensi Synodo, atque ab Innocentio III, & Gregorio IX. prohibiti fuerint, quatenus-

que

que prohibitio illa fuerit excipienda, non una Scriptorum sententia est. Metaphysicos asserit Rigordus de gest. Philippi Aug. ad an. 1210; Naturales scribunt Cæsarius Heisterbac. dialog. lib. 5. cap. 22., & Robertus Antisiod. apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1994, nec non Petrus de Corbolio Paris. Episcopus in sententia lata apud Martenium Thes. Anecd. tom. 4. Tam Naturales quam Metaphysicos, non Dialecticos, certe prohibuisse Robertus Curthonensis Card. S. Stephani in Monte Caelio, & Innocentii III. Legatus legitur apud Harduinum loco ind. Quin etiam præfatos Aristotelis libros haud absolute legi, sed explicari Parisiensibus in Scholis prohibuit Synodus Parisiensis. A Pontificibus quoque librorum illorum lectionem triennio dumtaxat suspensam fuisse, sive vetitam perhibent Cæsarius, Robertus, & Chronographus Turonensis ad an. 1210, donec nempe emendati Pontificum cura prodirent. Sed enim de hac re adisis, si vacat, Martenium præcit. loco, Launojum lib. de varia Aristotelis fortuna in Academ. Paris., Mansium in Not. ad Raynaldum tom. 1. anno 1209. n. 28. pag. 289., ac Jo: Franc. Bernardum Mar. de Rubeis de gest., & script. S. Thomæ dissert. 30. cap. 7. Equidem apud Launojum capp. 8, & 10. a Simone Urbani IV. Card. Legato Aristotelis libri indiscriminatim legi interdicti feruntur. Johannes XXII. quoque apud Raynaldum ad an. 1317. n. 15, Theologiæ præsertim consuledi puritati studio affectus, gravi ad Doctores Parisienses data epistola, eosdem perstrinxit, quod supervacaneis, Philosophicis, ineptisque quæstionibus Theologicas disciplinas admodum adulterarent, jubens ideo eliminaris illis locum fieri juris Canonici lectionibus, inque his Clementinis, quas perinde in Scolis Parisiensi, ac Bononiensi pariter legi, ac usu in Ecclsiasticis judiciis venire voluit. Aristotelis etiam lectio expresse a Clemente VII. Parisiensi Academiæ exprobrata a Launojo ibid. traditur. Quid tum tamen? Postquam Aristotelis Latina versio, non ea quidem, quam Friderici II. Imperat. jussu circa an. 1220., sed imperfectam admodum, confectam refert Petrus de Vineis lib. 3. epist. 67, bene vero ea prodiit, quam adornavit S. Thomas Aquinas circa an. 1271. (sive adornandæ Thomæ Cantipratano is auctor fuerit, qua de re Natalis Alex. in hist. Eccl. ad Sæcul. XIII. & XIV.

& XIV. cap. 4. art. 4.) a quo profecto mendis, erroribusque expurgata prodiit, a Pontificibus sane publica illorum lectio permissa est passim : ideoque apud Launojum cap. 9. duorum Cardinalium Johannis, & Ægidii, qui ab Urbano V. ad Parisiensem reformandam Academiam fuerant missi an. 1366, Instrumentum occurrit, quo legi Aristotelis libri de Anima, de gener., & corrupt., de Cælo, & Mundo, parvor. Naturalium, ac Metaphysicorum indulgentur. Quin etiam Nicolaum V. anno 1447, Aristotelis libros ut e Græco Latine de integro verterent, viris linguæ utriusque peritissimis Leonardo Bruno, Georgio Trapezuntio, Thedoro Gazensi, Johanni Argyropulo, Georgio Vallæ &c. se se dedisse auctorem, quem ideo digno mactat elogio, perhibet Card. Bessarion in præfat. ad versionem Metaphysic. Postquæ nec ab Aristotelis laudibus abstinuisse Pium II. in Bulla retract., neque Gregorio XIV. Franciscum Patricium persuadere potuisse, ut Aristotele profligato, Plato subrogaretur, neque eumdem proscribere attentasse Clementem VIII. a Bellarmino admonitum, idem observat Launojus cap. 17. De optima denique omnium Aristotelis versione a Card. Ximenio affecta, inceptaque, quam tamen morte præventus ad umbilicum perducere nequivit, quem ab hac ideo cura laudibus celebrat, vide-sis Gomezium de ejus gest. lib. 2. pag. 44, deque rebus Aristotelis universis Fabricium Bibl. Græcæ tom. 2. lib. 3. cap. 6. a pag. 107. ad 185. Quæ si fusius persequutus sum forsitan, non Aristotelis utique gratia feci, sed uno amore veritatis, quo erga Pontifices MM. me valdequam affectum sentio, affectumque, quoad vixero, si Superis placet, profecto sentiam.

Atque ut ad Gregorium IX. regrediar, illud ad laudum ejus cumulum addendum, quod studio incensus fidei integritatis a Judaico fermento servandæ, eidem pariter studenti Parisiensi Theologicæ Facultati animos indiderit Thalmudicos Judæorum libros impiarum refertissimos superstitionum, (de quibus S. Isidorus lib. advers. Judæos n. 49, Thomas Cantip. de Apibus lib. 1. c. 7, Sixtus Senen. tom. 1. Bibl. S. lib. 2, Marquardus de Judæis tom. 14. par. 3. cap. 1, Pignatellus Consult. tom. 5. Consult. 14, Voisinus in proœm. pugion. fidei pag. 57, Theophilus Raynaudus de bonis, & malis lib., Turrianus de sola Legis lect. Judæis permitt., Nico-

Nicolaus Serrarius lib. de Rabbin. libr., Petavius Theolog. dogm. lib. 10, Boverius in demonft. Cathol. adverf. Jud., Bartholoccius in Bibl. Rabbin., Wolfius in Bibl. Rabb. capp. 4, & 5, aliique, ut proinde fummopere pudere debuiffet tam nefandi libri, Thalmudis nempe, patrocinium fufcipere, tamque peffimam Judæorum perorare cauffam, Wagenfelium in præfat. ad Tela ignea Satanæ pag. 10, & feqq., Buxtorfium fil. in præfat. ad Lexicon Patris, Hackfpanium de ufu libr. Rabbin. cap. 2. pag. 345, Mullerum Judaifmi par. 2. cap. 10., Dilherrium in Atrio linguæ S. addit. 5, Sennertum in præfat. Rabbinifmi, Conringium in præf. ad Nummos Hebræor., Leufdenium difput. 15. cap. 1. §. 9, Mulhium in apologia Thalm., Pfeifferum in Theolog. Jud. exercit. 1. th. 40, Carpzovium in appar. hift. crit. Antiquit. Sac. Codicis in Annot. ad GoodWini lib. 4. cap. 8. pag. 531, Proteftantefque alios uno ad profligatæ huic operæ ferendam opem Pontificum odio permotos) Thalmudicos, inquam, Judæorum libros diligenter undique conquirendi, repertos, inque cumulum congeftos (congeftos vero ad 23. currus memorat Chronographus Erfordienfis ad ann. 1242. apud Manfium in Not. ad Raynaldum an. 1244. n. 42. to. 2. pag. 313) flammis publico in foro abfumendi. Quà deinde de re optime gefta S. Ludovico Galliar. Regi, qui ad id operis auxilio non defuerat fuo, gratulatorias, hortatoriafque, quibus ad hujus præclari officii adimplendas partes, perficiendafque ipfum impellebat, litteras dedit, qui Gregorio IX. fucceſſerat, Innocentius IV; cujus in Conftit. 2. *Impia* hac de re editam confer Emin. Petram Comment. tom. 3. pag. 8, & feqq. Iifdem Thalmudicis Judæorum libris, aliifque ejufmodi furfure afperfis procul ablegandis, e manibus Chriftifidelium excutiendis, igneque, quo uno digni erant, conflagrandis egregiam impenderunt pariter operam Innocentius IV Conft. *Impia*, ut mox innuebam, Clemens IV, cujus legenda Conftitutio *Ad extirpanda* adverfus hæreticos indifcriminatim omnes, Honorius IV, de quo loquitur Clemens VIII. mox laudandus, Johannes XXII. Conft. *Super illius Specula*, Julius III. Conft. *Cum ficut*, Paulus IV. Conft. *Cum nimis*, Gregorius XIII. Conft. *Antiqua Judæorum*, & Clemens VIII. Conft. *Cum Hebræorum* Bullar. Rom. tom. 1, & 2. De libro fpeciofo *Evangelii*

æterni titulo, ad faciendum simplicibus fucum, insignito, re tamen ipsa plurimorum refertissimo errorum, deque libro Guillelmi Santamoræi *De periculis novissimorum temporum*, alteroque huic persimili, injuriarum in Religiosos Ordines cumulatissimis, horum caussam, quam justam, tam piam agentibus S. Bonaventura, Alberto M., & Humberto Ord. Præd. Gener. Magistro, damnatis ab Alexandro IV, & a Clemente IV. subinde, dixi alibi, satis, ideo non est, cur dicam iterum.

Age modo exundantem propositionum erronearum, quibus explodendis præsto se se dedere posterioris ætatis Pontifices MM., colluviem, quam temporum invexit iniquitas, breviori, ut fieri poterit, orationis spatio concludamus. Arnaldi Villanovani, cujus errorum catalogum texunt Jo: Villanius lib. 9. cap. 3, S. Antoninus par. 3. tit. 21. cap. 2. §. 8, & Eymericus direct. Inquisit. par. 2. q. 11, quem tandem ejuratis eroribus orthodoxæ fidei restitutum ostendit ex Vatic. Cod. fide Raynaldus ad an. 1310. n. 39, de quo videndus etiam Nicolaus Antonius Bibl. vet. Hisp. tom. 2. lib. 9. cap. 1. pag. 74, & seqq., Arnaldi, inquam, libros de re Medica erroribus refertos diligenter conquiri, igne delendos jussisse legitur Clemens V. lib. 7. epist. 17. In Beguardos, e Segarelli, & Dulcini, hominum proscriptorum ab Honorio IV, Nicolao IV, & Bonifacio VIII, spurcissima Schola productos, Apostolico evaginato gladio, octo propositionum capita, cum earumdem assertoribus, ab eodem Clemente V. fuisse confossa, liquet ex Clem. *Ad nostrum de Hæreticis* lib. 5. cap. 3. Singulare hac in Religionis re Johannis XXII. exarsit, laudeque multiplici dignum se exhibuit studium, quo tres propositiones Johannis de Poliaco confixit Extravag. *Vas electionis* lib. 3. tit. de Hæret., quo de argumento fuse Raynaldus ad an. 1321. n. 20, & seqq.; quo animadvertit in propositiones 21. Petri Jo: Olivi, cujus jam pridem tres aliæ propositiones a Clemente V. proscriptæ fuerant Clem. 1. *de Summa Trinit.*, ut habetur apud Baluzium Miscell. tom. 1. pag. 219, a quibus tamen eum Wadingus expurgare studuit; quo propositionibus quinque, in quibus Fraticelli a Bonifacio VIII, & Clemente V. antea damnati, velut in luto defixo pede, hærere adhuc delectabantur, ignominiæ stigma inflixit, uti legitur in Extravag.
S. Ro-

S. Romana Ecclesia de Relig. domibus; quo Jacobi Ekardi propositiones octo supra viginti, una cum ipsius opusculis, districta perstrinxit censura, quam exhibent ipsius epistola ad Archiep. Coloniensem apud Raynaldum ad an. 1329. n.70, & seq., ubi tamen ab Ekardo tandem, antequam fini concederet suo, revocatos errores, atque se, scriptaque sua Apostolicæ Sedis judicio submisisse idem Pontifex testis locuples accedit; quo demum Marsilii, & Janduni pestilentissimis libris, nominatimque designatis principalibus quinque propositionibus obelum infixit, luculenta Const. *Licet* ad easdem profligandas evulgata, de qua Raynaldus ad an 1327. n. 28, & seqq. Clementis VI. censuræ in 61. articulos Nicolai de Ultricuria meminit sacra Parisiensis Facultas in suis notis Theologicis, quibus an. 1348. eosdem articulos inussit in Bibl. PP. Paris. to. 4, Colon. tom. 14, & Lugd. tom. 26. pag. 483, & apud Bulæum to. 4. hist. Acad. Paris. pag. 308. De Urbani V. mandato propositiones octo ab eodem Pontifice nigro carbone notatas publico in cœtu Parisiis an. 1365, ac deinde Avenione an. 1369. revocare Dionysius Soulechatius adactus est, cujusce revocationis Schedulæ extant in Bibl. PP. Paris. tom. 4. pag. 1337, Lugd. tom. 26. pag. 488, & seqq., Pontificias vero hac de re litteras exhibet Raynaldus ad an. 1368. n. 16, & 17. Egregium pro fidei puritate Gregorii XI. zelum, quo proscribere festinavit tres propositiones, quas e suggestu publicare Johannes de Latone, & Petrus de Bonagetta non fuerant veriti; totidemque alias, quibus epistolam ad Berengarium Urgellensem Episcopum aspergere Arnaldus Montanerius non abstinuerat, eloquuntur litteræ ejusdem jussu scriptæ ad Tarraconensem, & Cæsaraugustanum Archiepiscopos, ab ipsoque met inscriptæ Armando Ord. Min. Vicario Aquilonari apud Eymericum direct. Inq. par. 1. pag. 45, & par. 2. q. 11, Bzovium ad an. 1371. n. 13, & Raynaldum ad eumdem an. n. 11, & ad seq. num. 19.

Ab eodem Gregorio XI. damnatos Raymundi Lulli Majoricensis errores centum, vel etiam ducentos fide affirmant sua Eymericus Direct. Inq. par. 2. qq. 9, 10, & 26, ac in append. pag. 85, & seq., Pegna in Comment. 42, & 51. q. 26, Jacobus Quetif de Script. Ord. Præd. tom. 1. pag. 711, & seqq., aliique post ipsos.

Contra

Contra quos vicissim Lulli vindicias adornarunt oppido multi, e quibus potissimum Alphonsus de Zepeda in ejus vita, in differt. historicis de ejusdem cultu, & in sent. definitiva de pietate, & doctrina Lulli Parisf.1676, & Majoricæ 1700, ubi ejus memoria colitur. At enim Gregorianæ Bullæ adversus Lulli errores, quam frustra desideres, & quæras in Pontificio Regesto, quod tum occasione translationis Apostolicæ Sedis Avenione Romam deperditum animadvertit Gravesonius hist.Eccl. colloq.3. to.5. pag. 92, exemplar e Romano Archivo Ord. Præd. descripsit Cl. Bremond tom.2. Bullar. ejusdem Ord. pag. 268, & seqq., ubi observat hujusce Gregorianæ Bullæ autographum Gerundæ, & apographa Barcinone, Tarracone, & Valentiæ asservari, ideoque nefas esse suspicari eam ab Eymerico Bullam fuisse confictam; neque ideo falso errores illos Raymundo Lullo affictos, quos ipsius e libris decerptos censura dignos Eymericus existimarat, eaque inurendos ad Apostolicam detulerat Sedem. Vice autem versa libros quidem multos a Lullo compositos fuisse, conscriptosque constat ex ingenti illorum Catalogo, quem confecerunt Wadingus in Bibl. Ord. Min. pag. 296, & seq., Nicolaus Antonius in Bibl.vet. Hisp. tom.2. lib. 9. cap.3. pag. 84, & seq., Johannes Buchelsius in nov. oper. Lulli edit. Mogunt., Lamius in Catalogo Mss. Bibl. Riccardianæ, aliique apud Fabricium in Bibl. med., & inf. Latin. lib. 11. pag.292, & seq., plures tamen ipsi falso tributos tam libros, quam errores, quos refundere potius oporteat in Cognominem Raymundum de Tarraga Neophytum denominatum, non incongrue arguunt Wadingus tom. 3. ad an. 1315. n. 13, & seq., Theophylus Raynaudus de bonis, & mal. lib. tom. 11. partit.1. erotem.10. n.246, Morerius in Dict. hist., Raynaldus ad an.1315. n.5, & Mansius ibid. in Not.tom.5. pag.32. In confesso sane illud est Lullum hæreticorum censui haud deputandum, ut qui scripta omnia sua Apostolicæ Sedis judicio submisit, velut evincit Wadingus, cuique ab antiqua apud Majoricenses religione delatum cultum, ac qualem plane virum Sancti elogio insignitum decet, fuse ostendunt Johannes Sequi in ejus Vita, Antonius Belluer in Apologia, Salleles tom.2. de SS. inquisitione, Wadingus tom. 6. ad ann. 1315. n. 8, Sollerius in Comment. præv. ad ipsius vitam tom.

tom. 5. ad diem 30. Jun. pag. *633*, & seqq., ubi & Carolum Bovillum, & Nicolaum de Pax pag. *668*, & *674*. in medium producit, aliique apud Fabricium loco indic. Contra quos tamen pugnant Eymericus præc. loc., Bzovius ad an. 1312. n. 18, & seqq., Echardus de Script. Ord. Præd. tom. 1. in Eymerico, Galterius in tabula Chronograph. Sæculi XIII. cap. 5, & Gravesonius loc. citat. Quam in rem confer & Albitium de inconst. in fide cap. 40. n. 143, & seq., ac Benedictum XIV. in dissertat. ex lib. de SS. Canon. extractis dissert. *19*. Volum. 1. n. 18. pag. 158., & seqq., in qua probo, frugique Theologo sententiam suspendere suam, atque Sedi Apostolicæ dimittere integram, satius esse debere ego arbitror.

Indignationis impetu haud impari ejus, quem Religionis integritati impendebat, affectus ferebatur idem Gregorius XI. exundantem adversus erronum turbam, quos ad turbandam Ecclesiam iniqua ea tempestate exsurrexisse conspiciebat. Quibus proinde, si penitus exterminandis sat ipsi virium non suppeteret, impedimento tamen esse, ne aliis noxam inferrent, sua e re summopere duxit. Strenuo itaque animo isto indutus Flagellantium libros errorum refertissimos, ubicumque reperiri potuissent, flammis exuri præcepit, objectisque gravissimis pœnis, exscribi, perlegi, retinerique prohibuit apud Raynaldum ad an. 1372. n. 33. Iniquitate, erroribusque infarsissimos Commentarios, inscriptos *Leges, seu Speculum Saxonicum*, pari censuræ, pœnæque, uti revera digni erant, adjudicavit, eosque abolendi Carolo IV. Imp. auctorem se dedidit epistola data, quam recitat Raynaldus ad annum 1374. n. 12. Non multa eorum nunc congeram, quæ adversus Wicleffum præstita egregie a Pontificibus sunt, quorum partem me jam persequutum maximam art. 11. §. 1. pag. 105, & seqq. memoria teneo, perstringere contentus nonnulla, quæ huc proxime faciunt. Gregorius itaque noster Wicleffi articulis 22. ad se delatis anathemate inflicto, datoque imperio ad Riccardum Angliæ Regem, ad Cantuarien., & Londinen. Antistites, nec non ad Oxoniensem Academiam, interrogari diligenter de aliis hæreticum jussit, ab eoque reddita ad se examinanda, & judicanda transmitti responsa. De Alexandri V. deinde mandato, mandaverat is autem in Hussum quoque, hujusque libros hæresum refertissimos, atque defensores,

tan-

tanquam in homines fautores hæreticorum,graviterque de fide laborantes, legum severitate animadverti, a Sbincone Pragensi Archiep. Wicleffi libros supra ducentos, bullis aureis, tegumentisque pretiosis ornatos flammis concremandos fuisse addictos, referunt fide digni Æneas Silvius hist. Bohem. cap. 3, Jo: Cochlæus hist. Hussit. lib. 1, Theobaldus Belli Hussit. pag. 9, Dubravius hist.Bohem. lib. 23,Balbinus in epit. rer. Bohem.pag. 419,& seq. &Walpol. in Hussio rediv. pag. 15. In hæreticum utrumque instaurato itidem judicio, utriusque nefarios libros igne dignos judicavit, devoverique jussit Johannes XXIII, atque in eos, qui legere, docere, laudare, defendere illos præsumerent, Canonicas distringi pœnas.

Ex Wicleffo denique, ejusdem in libros deinde ignis, quo uno digni erant,pœna decreta,ut est apud Raynaldum ad an. 1427. n. 13, Articulos 45; atque ex Husso, præter eos,qui cum Wicleffo ei communes erant, alios 30. delectos censorio stigmate in Constantiensi Synodo inussit MartinusV.Constit.*Inter cunctas*. Qua pariter Constitutione ab eodem Pontifice sapientissime præscribitur formula, juxta quam interrogandi forent, qui hujusce laborarent hæresis suspicione, aut ab hoc emergere luto cuperent, ut nempe vel ad rectam informarentur fidem, vel de fide ipsorum ficta periculum fieret: *Utrum*, ita in rem inquiente meam,*credat, quod condemnationes Jo: Wicleff, Jo: Hus, & Hieronymi de Praga factæ de personis eorum, libris, & documentis fuerint rite, & juste factæ, & a quolibet Catholico pro talibus tenendæ, & firmiter asserendæ. Item Utrum credat Jo: Wicleff, Jo:Hus, & Hieronymum de Praga fuisse hæreticos, & pro hæreticis nominandos, ac deputandos, & libros, & doctrinas eorum fuisse, & esse perversos, propter quos, & quas, & eorum pertinacias, pro hæreticis sunt condemnati. Item Utrum credat sententiam Sacri Constantiensis Concilii super* 45. *Jo: Wicleff, & Jo: Hus* 30. *articulis latam, fore veram, & Catholicam &c.* Ubi obiter observes velim non satis conformiter hisce Martini V. verbis, nec Vigilii, nec S. Martini I. locis haud hinc absimilibus, uti superius admonebam, a nonnullis doceri, velut a Perefixio Archiep. Parisiensi, & aTournellio in tract. de Eccl. q.5. art. 3. fidem, qua Ecclesiæ de propositionum, aut librorum sensu, sive

five de factis dogmaticis judicanti,& definienti adquiefcimus, effe fidem Ecclefiafticam dumtaxat, quæ media fit fidem Divinam inter, & humanam, cujus motivum fit ipfiufmet Ecclefiæ auctoritas fuprema: fiquidem potius ad fidem Divinam pertinere hujufmodi Ecclefiæ judicium, cum Petro de Marca dicere præftat, atque facta dogmatica a Deo immediate, vel mediate revelata effe, fcilicet vel immediate ea ipfa revelatione,qua revelatum eft Ecclefiam errare non poffe, vel mediate, quomodo Conclufio in principio, ex quo fuapte profluit,revelata dici poteft, ac debet. Quod ipfum perinde in cauffa eft, cur hac in parte mihi non probetur opinio Cl. Muratorii, qua lib. de Ingen. moderat. cap.20. pag.93. hujufmodi de factis dogmaticis,five de librorum fenfu Ecclefiæ judiciis deberi quidem nec oris tantum, fed & animi reverentiam, fidem quoque piam adhibendam fore, Divinam tamen non etiam exiftimat. Sed enim argumento de ifto graviffimo fufius paullo infra denuo. A Martino V.tandem propofitiones vigintiquinque plurimo de errorum capite ad Concilii Conftantienfis Tribunal delatas, quarum auctor ferebatur, reque fuerat vera Matthæus Grabbonius, quarumque examen,&cenfura Petro Alliacenfi,Johanni Gerfonio, aliifque dignitate Ecclefiaftica, doctrinaque confpicuis viris fuerat demandata, confirmatis cenfuris, quas Judices ad examen delecti in eas tulerant, fuiffe damnatas, liquet ex Relatione, quæ extat apud Hermannum ab Hardt Concilii Conftant. to.3. pag. 107, & apud Gerfonium tom.1. oper. pag. 467, & feqq., ubi & habetur ejufdem Grabbonii abjuratio, qua fuis folemne erroribus anathema dixit.Confer & Jacobum Quetif to.1.Bibl.Præd.pag.759,& feq.

Pro ea quoque eximia, qua tenebatur Religionis obfervantia, Pius II.Reginaldi Pekopii libros errorum plenos, Anglico, & Latino idiomate confcriptos,igne deleri juffit,litteris datis ad Epifcopos Angliæ,defixis anathemate,qui libros illos retinerent,quin rogo confignarent concremandos apud Raynaldum ad an. 1459.n. 29. Ex eo perennem adeptus eft pariter laudem Paulus II, quod quum accepiffet in Belgio a nonnullis Academicis Lovanienfibus pravarum opinionum, non abfque gravi piorum offenfione, virus in Vulgus diflari,diplomate ad Guillelmum Epifcopum Tornacenfem exarato, apud eumdem Annaliftam legendo ad an.1470. n.51

propositionibus quidem illis infamiæ notam inflixit, Doctores vero illarum debitis cohiberi pœnis jussit, si ad bonam inflecti frugem nequirent. Fidei puritati in Hispania conservandæ magnopere invigilans Sixtus IV, ubi intellexit a Petro Oxomensi venenatæ doctrinæ libros in Vulgus disseminatos, principio quidem Alphonso Carillo Archiep. Toletano auctorem se dedit, ut diligenti in hominem, doctrinam, ac libros instituto judicio, rei comperta veritate, censuris appetere non cunctaretur: quibus ille plane demandatis officii partibus egregie defunctus, Petro ignominiæ notam inflixit, ipsius vero librum, simul cum Cathedra, in media Schola igni tradidit conflagrandum, qua de re Jo: Mariana rer. Hispan. lib.26. cap.12, & Bannezius in 2. 2. D. Thomæ q. 1. art. 10. Novo perinde, diligentiorique apud se judicio instaurato, edita die 9. Aug. an. 1467. Constit. *Licet*, confirmatisque Archiepiscopi gestis, quatuor præsertim, quæ aliorum plurium familiam ducebant, errorum capita Apostolico mucrone confodit; de quibus adeundi Melchior Canus lib. 6. de loc. Theolog. cap. 7, & in Relect. de Pœnit. par. 5., & Card. Petra in Comment. ad hanc Sixti IV. Constit. 17. tom. 5. pag. 290, & seq., apud quem suos ejurare Petrus errores coactus, e præscripta formula oppositam fidei professionem hisce conceptam verbis emisisse legitur: *Consentio S. Matri Ecclesiæ Romanæ, & Sedi Apostolicæ, & ore, ac corde confiteor illam me fidem tenere, quam D. Sixtus Papa auctoritate Apostolica, & Evangelica tenet, & omnes, qui contra hanc fidem venerint, dignos æterna damnatione pronuntio*. Atque huc quidem Archiepiscopi Toletani alterius mentionem ingerere liceat, Francisci Ximenii videlicet, cujus alias inter egregias laudes, quibus illum cumulant Gomesius lib. 2, Surita lib. 3. cap. 44, Mariana lib. 27. cap. 15, & Raynaldus ad an. 1499. n. 4, illud memoria dignum celebrant, quod pro ea, qua dicendi, agendique vi summopere valebat, Maurorum Granatensium ingentem multitudinem postquam ad Christiana Sacra transduxisset, eorumdem Morabitis, & Alfaquinis, Sacerdotum nempe vicibus apud ipsos defungentibus, primum Christo lucrifactis, in victoriæ lætitiam Alcorana ad quinque millia variis umbilicis punica arte, & opere distincta, auro etiam argentoque exornata, una die publica in pyra igne

igne absumpsit. De propositione quadam Bononiæ disseminata, qua dicebatur a puritate fidei haud alienum, neque illicitum Dæmonum expectare responsum, a Sixto IV. damnata agunt Eymericus in append. Direct. Inq., & Raynaldus ad an. 1473. n. 24. De propositione quoque altera Lovanii circa futura contingentia a Petro de Rivo defensa, atque a Sixto nostro profligata adeundi, si placet, Paulus de Middelburgo lib. 6. de die passion. Christi, Baluzius Miscell. tom. 4. pag. 531, Raynaldus ibid. n. 25, Pagius in hoc Pontifice, ac Mansius in Not. ad Raynaldum n. 15. tom. 10. pag. 546.

Ab Innocentio VIII. Libellus 900. propositionum, quas Johannes Picus Mirandulanus annos dumtaxat 24. natus ex Dialectica, Physica, Methaphysica, Theologia, Morali, Cabala, & Magia decerptas Romæ publico certamine propugnaverat, excommunicationis pœna eumdem legentibus proposita, districte prohibitus est: quandoquidem ex eisdem propositionibus nonnullæ pleræque viris cum dignitate insignibus, tum in utroque jure doctis, ad earumdem examen deputatis suspectæ admodum visæ fuissent, hæresimque sapere: a qua tamen censura Principis illius persona immunis abire permissa est, ut qui disputationis gratia dumtaxat illas defendisset, atque sub Apostolicæ Sedis judicio, & correctione disputandas adorsus fuisset, pro ut ipse met Apologetico postmodum elucubrato, quem profecto acceptum habuit Alexander VI, in locum Innocentii VIII. subingressus, planum facere dedita opera instituit, ex propositionibus quidem illis tredecim, neque plures, veluti Philosophorum veterum errores jam obsoletos refingentes, damnatione valdequam dignas non inficiatus, ab aliis labem hæresis omnem abstergens, a qua ipse animo certe longissime abhorrebat: quo de argumento Spondanus ad an. 1487, Raynaldus ad an. 1493. n. 36, aliique plures apud Colomesium in Italia Orient. pag. 10, & seq., ac Rollium in Bibl. nobil. Theolog. pag. 53, & seq. De libris 70. porro, quorum mentio fit lib. 4. Esdræ cap. 14. vers. 46, quosque non mediocri impensa a Judæo quopiam Siculo sibi comparasse, summa diligentia evolvisse, mysteria Cabalæ exinde apprehendisse, atque pulcherrimam Religionis non tam Mosaycæ, quam Christianæ speciem ibidem intuitum fuisse,

refert in Apolog. pag. 82, adi-ſis Petrum Crinitum de honeſta diſcipl. lib. 25. cap. 3, Sixtum Senen. Bibl. S. lib. 2, Richardum Simonium tom. 4. epiſt. ſelect. pag. 178, Wolfium in append. tom. 1. Bibl. Hæbraicæ, Fabricium in Cod. Apocrypho Vet. Teſt. tom. 1. cap. 233. de Esdra pag. 1153: de Cabaliſticæ vero artis origine, variiſque ſpeciebus agunt Godvvinus lib. 4. de Oraculis cap. 8, Carpzovius ibid. in Not. ad §. 18. pag. 532, & ſeqq., Wolfius Bibl. Rabbin. tom. 2. lib. 7. pag. 1191, aliique plures apud ipſum pag. 1228, & ſeqq. Non unum, nec leve ex hac agendi ratione, exercendique juris, qua, ut bono Chriſtianæ Religionis conſuleret, id cavendum ſummopere duxerat, ne ex pravis libris venenum pro ſalutari potu haurirent Chriſtifideles, ebiberentque, laudandi argumentum licet capere Leonem X. In Concilio enim vero Lateranenſi V. an. 1513. ſeſſ. 8. Conſt. *Apoſtolici Regiminis* edita Catholico de Animæ immortalitate dogmati contrariam anathemate confixit doctrinam, quam, libro Bononiæ evulgato, ex Ariſtotelis ſenſu adſtruere Petrus Pomponatius non exhorruerat: quem ideo librum Venetiis igni addictum fuiſſe tradit Hieronymus Amideus, a quo Apologia pro Animæ immortalitate Mediolani excuſa anno 1518. Pomponatii impius error profligatus eſt. Conſtitutione altera *Inter ſollicitudines* ſeſſ. 10. an. 1515. erroribus infectos libros e Græca, Hæbraica, Arabica, & Chaldaica in Latinam transferri linguam, Typiſque cudi prohibuit: circa aliùs vero genus libros imprimendos certas prudentiæ cumulatiſſimas præſcripſit leges, eo in decreto legendas apud Harduinum tom. 9. pag. 1780. Quo periculoſiores Lutheri erant libri, eo potiorem eis Chriſtiana e Republica procul eliminandis poſuit operam, quam numeris abſolvit omnibus, Conſt. *Exſurge Domine* an. 1520. errorum 41. capitibus ejus ex libris decerptis ignominiæ cenſuram infligendo, eoſdemque libros flammis aboleri præcipiendo. Cujus quidem Conſtitutionis præclaræ operæ pretium inter alios faciens Thomas Wolſeus Eboracenſis Archiep., & Apoſtolicæ Sedis in Anglia Legatus, ſingulare mandatum Carolo Herefordienſi Epiſcopo de exquirendis diligentiſſime Lutheri damnatis libris, & ad ſe quantocius tranſmittendis dediſſe legitur apud Wilkinſium to. 3. pag. 690, ac Manſium Suppl. tom. 5. pag. 511, & ſeqq.

Ut

Ut erat etiam Religionis, quam ad subruendam conjunctis utrinque viribus in Germania Lutherus, & in Gallia Calvinus conspiraverant, sustentandæ, reparandæque cupidissimus Paulus III, Francisco Archiep. Senonensi imperio auctor fuit, ut in librorum hæreticorum, cum quibus in Gallias Calviniana hæresis clam disseminabatur, detentores, Regio quoque implorato auxilio, severe animadverteret: in gravissimas vero apud Carolum V. Imp. se se querelas effudit, quod in Germania hæreticorum libros contumeliis plenos impune sineret pervagari. Adeundus, si placet, qui pluribus rem denarrat Raynaldus ad annos 1542. n 52, & 1549. n. 23. Julio III. laudi vertitur a Spondano ad an. 1550. n. 2, quod omnium primus lege caverit, ne cui liceret hæreticorum quorumcumque libros habere apud se, aut legere: quatenus etsi pestilentibus, quotquot in lucem prodirent, libris abolendis praesto fuerint Romani Pontifices, horum nullus tamen ante Julium III. viro doctiss. visus est lege universali hæreticos libros detinere, aut legere indiscriminatim interdixisse. Primas altera retulit ex parte, Spondano eodem judice ad an. 1557. n. 5, Paulus IV, qua nempe impiorum, quorum lectione Christifidelium pollui mens posset, librorum Indicem ab Inquisitoribus confici primus curavit, quem deinde anno 1559. publici fieri juris voluit, primusque illud etiam caverit, ut eodem Indice comprehenderentur libri cujuscumque argumenti, etiam profani, a quocumque Scriptore elucubrati, etiam Religione Catholico, quorum ex lectione, periculum aliquod ingrueret: quos vero conscripsissent hæretici, legendi facultate omnibus adempta, diligenter quin etiam inquiri, omnesque ad unum potius flammis exuri jussit. Qua de re, tanquam de gravi inlata injuria, in querelas effusi Protestantium plerique ad injurias referendas longe graviores prorupere, ac præsertim Theodorus Zuvingerus in Theatro vitæ hum. tom. 18. lib. 8. pag. 3103, Petrus Paulus Vergerius apud Schelhornium tom. 7. pag. 296, Hottingerus hist. Ecclesi. nov. Test. tom. 9. pag. 408, & Conradus Gesnerus apud Thomam Naogeorgium in Regno Papistico pag. 369, ac Schelhornium in Amænit. litterar. tom. 8. pag. 99. Sed enim quotus est quisque a præjudiciis absolutum gerens animum, qui tam Protestantium hac de re tanquam delirantium querelas
floc-

flocci, naucique faciendas probe non videat, quam Pontificum de re, non quasi dure, atque inhumaniter facta, sed imo ad omne procul a Christiana Republica, quod ex pravorum librorum lectione fidei, morumque puritati imminere posset, avertendum periculum, bene, optimeque constituta, vigilantiam, curamque laudibus esse celebrandam? Vide tamen Gretzerum de lib. prohib. lib. 1. cap. 19. tom. 13. Oper. pag. 58, & seq., ubi similes librorum damnatæ lectionis Indices a Theologis Parisiensibus, ac Lovaniensibus promulgatos memorat, aliosque in Italia itidem Apostolicæ Sedis auctoritate Venetiis an. 1548, locupletiorem Florentiæ an. 1552, post hosce vero copiosiorem adhuc hunc, de quo loquimur, a Paulo IV. an. 1559; Spondanum ad an 1557. n. 5, Pallavicinum hist. Concil. Trid.lib.15. cap.18. n.2, Raynaldum ad an. 1558. n. 21, ac 1559. n. 15, & Catalanum de Secret. Sac. Congreg. Ind. cap.4, ubi a Paulo IV. librorum prohibitorum Indices duos editos fuisse unum an. 1557, & alterum an. 1559. advertit. Propositiones quasdam præterea circa SS. Trinitatis, ac Dominicæ Incarnationis mysteria, atque B. Virginis Mariæ virginalem integritatem, Const. 5. *Cum quorumdam* an. 1555, confirmata subinde a Clemente VIII.Const. *Dominici Gregis* an.1603, probrosa hæresis nota idem Pontifex affecit.

Rem approbe a Paulo IV. inceptam persequi, optatumque perducere ad exitum proprii officii partem, qui post ingressi Pontifices sunt, reputarunt. In quibus Pius IV. Indicis librorum prohibendorum conficiendi provinciam Tridentinis Patribus integram permisit; confectum, decemque Regulis instructum deinde Constit. *Dominici Gregis* die 24. Mart. 1564. confirmavit, evulgavitque. Acceptum perinde habuit S. Pius V, præclari ad id operis S. Indicis Congregatione instituta: cujus exemplo, imperioque cum in Belgio Ducis Albani edicto librorum improbatæ lectionis Indicem a Lovaniensibus Theologis confectum anno 1570. fuisse promulgatum, a Lindano vero Ruremundensi Episcopo aliquot librorum hæreticorum plaustra intercepta publico in foro igne conflagranda fuisse tradita, tum in Bohemia Maximiliani Imper. lata lege in Indice notatos libros divendere Bibliopolas fuisse prohibitos refert Laderchius tom. 3. ad an. 1570, & inseq. pag. 176.

176. n. 5, & 313. n. 25; qui tom. 1. ad an. 1566. n. 100. pag. 45. ab eodem Pontifice, lege instaurata a Paulo IV. edita, libros hæreticos universim interdictos observat. Amplioris deinde Indicis conficiendi spartam eidem S. Congregationis a S. Pio V. institutæ demandavit Gregorius XIII: post quem a Sixto V. Index recognitus itidem est, novisque adauctus Regulis; ac tandem absolutus a Clemente VIII. Const. 36. *Sacrosanctum*, qui & alias Regulas adjecit. Adjectas Regulas ampliavit, illustravitque Alexander VII, atque optimæ denique methodo in librorum examine, & proscriptione ab utraque S. Inquisitionis, & Indicis Congregatione tenendæ consuluit Benedictus XIV. Const. 19. *Sollicita* an. 1753. Bullar. ipsius tom. 4. pag. 115. Sacrum hunc sane librorum Indicem cum adjectis Regulis Gallicana ab Ecclesia pro suarum libertatum privilegio, quamvis haud recipi nemo ignoret, eidem tamen religiose Galliarum Episcopos frequentissime inhæsisse, atque ibidem notatos libros pariter notasse, multis declarant exemplis Auctores Bibl. Jansen., alteriusque operis Gallice inscripti *Tocsins Catholiques*. Vicissim juxta Regulas Indicis Sac. Scripturæ libros in Vernaculam linguam verti prohibuisse leguntur in Scotia Santandreanus Archiepiscopus, aliique an. 1533: contra quam legem scripturire ausum Alexandrum Alesium refutavit doctiss. Cochlæus de act., & script. Lutheri. Paullo retro flectendo vestigia, paucisque complectendo, quæ præstantiora hanc in rem conferrenda remanent, a S. Pio V. diligenti prævio, diuturnoque examine, propositiones 79. Michaelis Baji, cujus tamen personæ, nomini, ac famæ parcitum voluit, Constit. *Ex omnibus* an. 1567. promulgata, fuere proscriptæ. Quia vero non deerant, qui damnatis propositionibus inhærere, & patrocinari, neque qui ex illarum damnatione scissuras, & discordias creare, & parere non dubitarent, Gregorius XIII. om. 1579. prædecessoris sui S. Pii V. Constitutionem confirmavit, publicique juris fecit, atque Toleti opera Bajum ad obedientiam, & articulorum retractationem adegit: utriusque vero cum Pii, tum Gregorii censuram contra Bajum an. 1641. Constit. *In eminenti* ratam fecit Urbanus VIII.

Omnibus vero sunt obvia, adituque perquam facilia, quin plurimo sit opus sermone, quæ postinde de improbatæ lectionis

libris,

libris, deque perversæ doctrinæ propositionibus decreta, sapienterque constituta a Pontificibus sunt: e quibus, ut nihil repetam de formula juramenti Brittannis ab Jacobo I. proposita, & a Paulo V. proscripta, Innocentius X. an. 1653, ut sæpe dixi, quinque Jansenii propositiones, atque Barcosii librum confixit. Alexander VII. an. 1659. Casuistarum apologiam sub larvato Pirotii nomine adversus Cleri Gallicani in Comitiis an. 1656. censuras editas consarcinatam nota inussit: qua perinde an. 1665. propositiones 28., & an. inseq. propositiones alias 17, quibus morum doctrina non mediocriter deturpabatur, affecit. V. Innocentius XI. an. 1677. laxiorum Casuistarum 65. opinionibus, an. 1679. duabus aliis de Divino concursu, & an. 1687. propositionibus 68. Michaelis de Molinos, spurcissimi post homines natos hæretici, ejusque libris, qui pestem moribus adferebant, anathema inflixit. Alexander VIII, an. 1690. tum primo duas propositiones, tum alias quoque 31. puritati fidei, morumque disciplinæ infestas censura perculit. Innocentius XII. an. 1699. librum Gallice inscriptum *Explication des Maximes des Saints*, atque propositiones 23. signatim exinde decerptas proscripsit. Clemens XI. ann. 1703. foliis quibusdam Gallice impressis sub titulo *Cas de Conscience* &c. nigrum appinxit theta: quo perinde an. 1713. Quesnelli librum Reflexionum Moralium, nominatimque 101. propositiones ex eodem libro excerptas perstrinxit: ut nil præterea retexam de proscriptis ab eo Ritibus plerisque, quos cum Religione Christiana componi nulla ratione posse optime compererat. Benedictus XIV. denique, ne Orientalium Cæremoniis, usibus, ac consuetudinibus Christiani Romana in Ecclesia integri contaminarentur Ritus, summopere cavit Const. 59. *Ex quo* an. 1742. Bullar. ipsius tom. 1. pag. 188, & Const. 107. *Omnium sollicitudinum* an. 1744. pag. 397: Librum Lond. 1750., ac Libellum Amstel. eodem anno Galice editos Const. 37. *Cum sicut* Bullar. tom. 3. pag. 311, nonnullasque Theses, tanquam faventes Deistarum, & Materialistarum erroribus, quas in Sorbona defendendas proposuerat Jo: Martinus de Prades, Const. 58. *Commissæ nobis* an. 1752. pag. 477. multa infamia notavit. Propositionibus quinque præterea de Duello Const. 6. *Detestabilem* eodem anno Bull. to. 4. pag. 351; Libro ibidem duobus tomis con-

constanti, & Gallice inscripto : *Apologie de tous les jugemens &c.* Const.7. *Militantis* ibid. pag. *39*; Libro altero P. la Borde Orat. sub hoc titulo, *Principes sur l'essence &c.* Const.44. *Ad assiduas* an. 1755. pag. *266*; atque Epistolæ Mss., quæ directa legitur *Amplis. S. R. E. Cardinalibus, & Cl. Theologis in Urbe Præneste congregatis* Constit. 71. *Cum ad nonnullos an.* 1757. pag. 545. perpetuæ ignominiæ dicam conscripsit. Non plura hocce de argumento, de quo conferre licebit, qui de ipso meriti optime sunt, Bellarminum lib. 3. de Laic. cap. 20; Simancham Instit. Cathol. tit. 38; Lorinum in cap. *19.* Actor. Apostol. vers. *19*; Pignatellum Consult. *192*, ubi agit contra libros Atheos, & Magicos, Consult. *193*, ubi contra Thalmudicos, & Rabbinicos, ac Consult. *194*, ubi contra Astrologicos, Onirocriticos, Chiromanticos, & Divinatorios; Pegnam lib. 3. Comment. in Direct. Inquis. par. 2. cap. 4; Suarezium tract. de fide disp. 20. sect. 2; Bordonum Sac. Tribun. cap. 14., Card. Lauræam de fide disp. *6.* art. *6*; Hieronymum a S. Augustino Controv. 8. differt. 3; Emin. Petram locis paullo supra laudatis; Tournellium de Ecclesia q. 5. art. 3; Matthæuccium Controv. 7. cap. *6.* Sed & auctor sum tibi, ut consulas Farinacium de hær. q. 180.; Hugolinum de casibus Papæ reserv. par. 2. cap. 1; Rebuffum in exposit. Bull. Cœnæ; Navarrum in Manuali cap. 27; Toletum lib. 4. Instit.; Azorium tom. 1. lib. 8. cap. *16.*; Sayrum in Thes. tom. 1. lib. 3. cap. 5; Graphium in decis. lib. 4. cap. 18; Sanchezium in Decalog. lib. 2. cap. 10; Castropalaum lib. 1. de just. hæret. punit. cap. 15; Reginaldum in praxi lib. *9.* cap. 14. ad Cap. 1. Bullæ Cœnæ D.; Sessam in Scrut. Doctrin. cap. 1. art. 5., & cap. 3. art. 14; Annatum in appar. ad Theolog. posit. lib. *6.* art. 3; Luchesinium in hist. polem. Jansen. Vivam in trutin. Theolog. prodromo *9.*, ad propos. damnatas ab Alexandro VII; Muratorium de Ingen. moderat. lib. 1. capp. *19.* & 20, ac lib. 2. capp. 5, & *6*, aliosque, a quibus sparta hæc adornata est, quorumque plurium superius cum laude memini.

Ad hæc, quæ hactenus bono in lumine, ut video, optimoque loco collocata sunt, obruenda, & convellenda Jansenistæ potissimum se convertentes, potiorem in eo vim ponunt, ut ab historiæ Ecclesiasticæ libris diligenter quidem, sed absque delectu,

atque indigestim documentis, quæ aliqualem sui erroris speciem obtendere videantur, corrasis, illud ex duobus alterutrum suadeant, aut Ecclesiam id sibi juris, quod imprudenter fecisset, usurpasse nunquam libros proscribendi, illosque e Christifidelium manibus eripiendi: aut si id sibi usurpavit juris, ejus generis ab ea prolatas prohibitiones non fuisse, quibus ipsius mentis assensum præbendum fore Christifideles persuasum habuerint. Itaque quod ad primum spectat, ab Ecclesia, inquiunt, prohibiti nusquam sunt olim libri Gentilium, Judæorum, Turcarum, aliorumque Hæreticorum; neque Christiani veteres a lectione abstenti uspiam adparent librorum Celsi, Luciani, Theostenis, Hieroclis, Porphyrii, Juliani, Eunapii, Libanii &c., a quibus alioquin opera ad Christianam oppugnandam Religionem omnis impensa fuerat; neque magis igne velut, & aqua interdicta leguntur opera Tatiani, Tertulliani, Origenis, Nepotis, Novatiani, Scythiani, Eusebii, Apollinaris, Cassiani, Procli Lycii, Photii &c., quos ingenti cæteroqui conatu ad Ecclesiæ Catholicæ, aut Latinæ pleraque subruenda dogmata se contulisse compertum est. Atque utique absque eorumdem librorum attenta lectione, adversus Ethnicos, Judæos, & Hæreticos linguam, & calamum exercere nequivissent, qui ex veteribus Ecclesiæ Scriptoribus, ut recentioribus supersedeam, tanta cum laude exercuisse leguntur, qua ex Græcis Justinus, Irenæus, Tatianus, Athenagoras, Melito, Apollinaris Hierap., Theophilus Antioch., Hermias, Clemens Alex., Miltiades, Lucianus Martyr, Methodius, Ammonius Alex., Origenes, Macarius Magnes, Leontius Cæsar., Eusebius, Apollinaris Laod., Athanasius, Gregorius uterque, Basilius, Jo: Chrysostomus, Epiphanius, Basilius Seleuc., Philostorgius, Diodorus Tars., Cyrillus Alex., Philippus Sidetes, Evagrius, Theodoretus, Gregentius Tephrensis, Ephræmius, Æneas Gazæus, Jo: Damascenus &c.; qua ex Latinis Apollonius, Tertullianus, Hippolytus, Pionius, Minutius Felix, Cyprianus, Arnobius, Lactantius, Asclepiades, Commodianus, Julius Firmicus, Ambrosius, Paulinus Nolan., Augustinus, Hieronymus, Paulus Orosius, Niceas Aquil., Prudentius, Antonius Fussal., Philastrius, Junilius Afer, Julianus Pomerius, Isidorus, sexcentique alii sequioris ætatis utriusque linguæ

linguæ Scriptores, de quibus Fabricius inter alios Bibl. Græcæ tom.7. lib.5. cap. 8. pag.96, & seqq. Et certe S.Dionysium Alex. librorum hæreticorum lectioni deditissimum fuisse auctor est Eusebius lib.7. hist. Eccl. cap. 6. Id ipsum de Theophilo Antioch. refert Socrates lib. 6. cap. 15. S. Hieronymus quoque hæreticorum impune libros diurna,nocturnaque manu se versare consuevisse testatur in epist.152. Hinc in Concilio Carthaginensi IV. Can. 16. Episcopi admonentur, ut pro necessitate, ac tempore, hujusmodi librorum lectioni, tamquam ea officii pars esset, aliquam impendant operam: & in Concilio Nicæno II. Can. 9. Iconomachorum libri in Episcopio, ab Episcopo utique retinendi, ac, prout oporteret, relegendi, recondi, non etiam igne absumi, jubentur.

Quod ad 2. respicit caput, ejusmodi nempe prohibitiones aliquando a Pontificibus factas non pertinere ad fidem, ex Pontificum ipsorum dictis, & factis persuadere initio conantur Jansenistæ. Testes ideo postulant S. Leonem M. in epist.87. edit. Quesnell., Baller. 114. ad Synodum Chalced., & 92, sive 119. ad Maximum Antioch., Pelagium II. in tribus epist. ad Istriæ Episcopos, & S. Gregorium M. lib.2. epist.51, lib.3. epist.10., lib.4. epist. 39, & lib. 7. epist. 54. affirmantes in Concilio Chalcedonensi actum fuisse, non de personis, sed dumtaxat de fide, atque de fide acta dumtaxat Romana ab Ecclesia recepta: vicissim vero, duo posteriores quidem, in Constantinopolitano II, sive Generali V. actum fuisse de personis solummodo, non de fide, eaque proinde acta retractari potuisse: quum alioqui testata res sit a Chalcedonensi tractatum etiam de personis Theodoreti, & Ibæ, ac vice versa a Constantinopolitano II. de scriptis Ibæ, Theodoreti, ac Theodori Mopsvesteni. Quam vero Pontifices isti Conciliorum decretis circa facta dogmatica ademerunt, fidem neque sibimet præstandam, si quando pariter ad definienda facta dogmatica procederent, facto ipso docuere S. Zosimus, S. Hormisdas, & Vigilius: nam a primo Cælestii libellus probatus est, qui prius a S. Innocentio I. fuerat reprobatus, atque reprobatione reapse dignus ab ipso met Zosimo postea agnitus est: a secundo Scytharum propositio de uno ex Trinitate in carne passo proscripta est,

quæ contra Acœmetas postmodum Johanni II. probata evasit: a tertio trium Capitulorum damnationi, cui diu ante, multumque obluctatus fuerat, ideo sane, quod iniquam eam intelligeret, adjectus tandem est calculus. Liquidum, atque locuples, quod huc apposite revocari possit, Innocentii III. testimonium reputant in Cap. *A nobis* de sentent. Excom., ubi *Judicium Dei*, inquit, *veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur; judicium autem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur*, (quæ opinio plane in factorum definitionibus semper intervenit) *quam & fallere sæpe contingit, & falli*. Sequioribus ævis sæpius Romanos Pontifices mutasse pariter sententiam, atque a lato jam de libris, aliisque ad Religionem christianam spectantibus doctrinis judicio recessisse, ac in contrariam ivisse definitionem, ita propius ad caussam appropinquantes propriam, Jansenistæ non tam comminiscuntur, quam calumniantur. Ita enim, inquiunt, Alexander VII. an. 1656. Sinenses ritus permisit, quos pridem an. 1645. Innocentius X. proscripserat, atque postea Clemens XI. an. 1704, 1710, & 1715, ac Benedictus XIV. an. 1742. districte prohibuere. Clemens IX an. 1669. ad Ecclesiæ pacem quatuor admittere Episcopos non detrectavit, quamquam ii publicis mandatis docuissent pro subscriptione Formularii sufficere religiosum silentium. Quin imo Episcopi unde viginti in gratiam illorum quatuor ad Clementem IX. scribentes significare non dubitarunt, nihil esse in eorum sententia reprehensione dignum, seque idipsum cum illis sentire. Quam 19. Episcoporum epistolam approbavit utique Clerus Gallicanus in Comitiis an. 1670, & 1681, quum nempe probavit librum Gerbasii *De caussis majoribus*, ubi eadem epistola integra recensetur. At vero religiosum silentium antea damnaverat Alexander VII, quod perinde ab Innocentio XII, & a Clemens XI. reprobatum est. Innocentius XII. itidem in Brevi ad Episcopos Belgii an. 1694, qui palam edixerant sensum obvium quinque propositionum esse sensum a Jansenio intentum, significavit haud obscure satis esse, si damnentur ille quinque propositiones in sensu obvio, quem verba ipsa præseferunt, missa quæstione, an sensus obvius sensus esset Jansenii. Attamen Alexander VII, ipse met Innocentius XII. an. 1696, & Clemens XI. quinque

que propositiones damnatas, ac damnandas esse juxta sensum a Jansenio intentum pronuntiarunt, ac præceperunt.

Atque sane ad id satis esse silentium obsequiosum, scilicet ad obedientiam dependendam Pontificiis definitionibus de factis dogmaticis, quin quis iisdem præterea mente, animoque interiori adhærere debeat, & adquiescere, ex antiquis quoque aliis Conciliorum actis, inquiunt Jansenistæ, edocemur. Enim vero a Conciliis Antiocheno, & Nicæno vox *Homousion* recepta vicissim, atque rejecta est. In Concilio Ephesino vox *Deipara* consecrata est loco vocis *Christipara*, quæ imo a Synodo V. Can. 6. subinde sublata est, quæque antea licite, ac legitime de B. Virgine Maria usurpabatur. Nestorio etiam anathema tandem dixere cum Johanne Antiocheno Orientales, cui alioquin hæresis personam inique, & perperam impositam fuisse putabant. A Concilio Chalcedonensi in Eutychianis propositio illa, *Una est in Christo natura incarnata*, reprobata est, quæ in S. Cyrillo pridem a Concilio Ephesino fuerat approbata. Acacii perinde damnationi, ejusque e diptychis expunctioni subscripsere demum, & consensere Orientales, quem tamen ab errore immunem credebant. Synodum V. oppugnare ideo, quod tria condemnasset Capitula, quæ ipsi pro viribus defendenda susceperant, diu, multumque non destitere viri dignitate Ecclesiastica, doctrinaque conspicui in Africa, Hispania, Gallia, Istria, Liguria, Illyrico &c., quin tamen in Ecclesia optime audire desinerent, inter quos Sebastianus, & Rusticus S. R. Ecclesiæ Cardinales; Victor Tunonensis, Theodorus Africanus Episcopus, Facundus Hermianensis, Liberatus Carthag. &c., quibus & favit S. Gregorius M. in epist. ad Constantium Mediolanen., & ad Theodelindam Langob. Reginam erga Synodum V. pessime affectam, ne ejusmodi Synodi ulla fieret mentio, haud egre admodum passus. Ad hæc vero Theodori Mopsvesteni frequens cum honore mentio facta legitur a SS. Gregorio Nazian., & Jo: Chrysostomo apud Facundum, qui & illum magni Flaviani discipulum vocat lib. 2. cap. 2, non secus ac Diodori Tarf. Socrates lib. 6. cap. 3, inter discipulos vero & ipse nactus, illustresque laudatores Andream Samosat. apud Lupum in Synodico Cassinensi cap. 43, Theodoretum Cyren. hist. Eccl. lib., & cap. ult., Johannem Antioch.

tioch. in tribus epistolis apud Liberatum pag.49. edit. Garnerii, & Facundum lib.2. cap. 2, Meletium ipsius successorem in epist. ad Titum Vicarium Orientis apud Baluzium nov. Collect. pag. 875, Ruffinum Syrum apud Garnerium in Marium Mercat. to. 1. pag. 286: præ quibus ipse Facundus prolixum se in Theodori innocentia vindicanda, ejusque meritis, ac laudibus extollendis se præbuit: apud quem imo lib. 7. cap. 6. neque magni Doctoris titulum Theodoro invidit S. Cyrillus Alexandrin.; qui certe in epist. ad Proclum tom. 5. oper. part. 2. pag. 200. personæ ipsius parcendum, etsi scripta proscribenda, existimabat. Quin etiam S. Isidorus in Catalogo eo processit, ut illum Cl. Ecclesiæ Doctorem vocaret nedum, sed imo a Synodo V. injuria damnatum asserere non dubitaret. Theodoretum (qui præterea habetur a multis post Theodorum Mopsv. tanquam fons primarius erroris, quo Græca deinde Ecclesia a Latina discissa est, de Spiritus S. a Patre solo processione, quo de errore Petavius Theolog. Dogm. tom. 2, lib. 7. capp. 1, & 2. pag. 633, Garnerius in auctario Theodoreti pag. 194, Allatius in vind. Synodi Ephes., & S. Cyrilli, Pearsonius ad Symbolum Apostol. pag. 571, & seq., ac Forbesius Instruct. hist. Theolog. lib. 5. cap. 6; de quo etiam conferre licet ejusdem Theodoreti disputationem contra S. Cyrillum, istiusque Anathem. 9. oper. tom. 4. pag. 718; contra quæ demum Spiritum S. a Filio quoque procedere SS. Epiphanium, Cyrillum, aliosque Græcos Patres docuisse tradit Jo: Beccus apud Allatium in Græcia orthodoxa) a Synodo Chalcedon. act. 1, & 8. inter Patres susceptum fuisse, ejusque fidem a S. Leone M. epist. 63. edit. Quesn. 93. Baller. 120. laudatam ignorat nemo: quam utique Theodoreti fidem a sinistra omni Nestorianæ hæresis suspicione, ac labe abunde liberavit Auctor Synodici a Lupo, Baluzio, & Garnerio vulgati, quam perinde officii gratiam Theodoreto præstitere Sirmondus in ejusdem vita, ac Petavius de Incarn.lib.6.cap 17. in id Agobardum laudans, laudes vero luculenter prosequutus Johannes Euchaitensis Metropolita præclarissimis Ecclesiæ Doctoribus adcensere Theodoretum non dubitavit apud Fabricium Bibl. Græcæ tom. 7.lib. 5. cap. 11. pag. 450. Ibam denique Edessenum Synodus Chalcedonensis suscepit non modo, re-

cogni-

cognitisque act. 9, & 10, quæ de ipso Antiochiæ, Tyri, & Beryti acta fuerant, atque virum probatæ vitæ, & fidei integræ compertum Sacerdotio, & Sedi restituit, sed imo ab Apostolicæ Sedis Legatis ejusdem ad Marim Epistola orthodoxa agnita est apud Harduinum tom. 2. pag. 539; quam reapse probum, & catholicum in sensum adduci posse contendit plane Christianus Lupus in Not. ad Synodi V. Canon. cap. 4. Quid ad hæc autem, quod Synodis V, & VI. a pluribus Episcopis subscriptum est, quibus ea tamen animo insedebat arcte sententia, ab utraque Synodo errore facti, ac dogmatici utique, erratum fuisse? Atque quidem a Synodo VI. speciatim ob damnatum Honorium erratum fuisse, errore facti sine dubio dogmatici, quia videlicet ejus Epistolarum sensus a Synodo approbe attactus non fuerat, intimeque pervasus, affirmare non dubitarunt (quo plane in argumenti genere vim magnam faciunt Jansenistæ, ac præsertim Formularii Alexandrini impugnator, sive Auctor libri Gallice inscripti: *Justification du Silence respectueux* pag. 431.) Johannes a Turrecremata de Eccl. lib. 2. cap. 93, Baronius ad an. 681. n. 29, & seqq., Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 11, quibus Auctor ille adjungere non destitit S. Thomam Quodl. 9. q. 8. art. ult., Gersonium de potest. Eccl., & Laic. cap. 16, Almainum, Dionysium Carthus., Stapletonium, Sirmondum, Petavium, Richaelium, Lauræam, Aguirrium, Pallavicinum hist. Concil. Trid. lib. 7. cap. 14, & lib. 11. cap. 18, aliosque, quorum se presse inhærere vestigiis jactant Jansenistæ, ideoque pari sententia tenere se ajunt errasse proculdubio Romanos Pontifices errore facti dogmatici, quinque propositiones Jansenii damnando, juxta sensum ab eodem intentum, quem ipsi sensum ab Jansenii mente prorsus alienum propugnant.

Quam perversam adhuc opinionem suam confirmare, corroborareque pravi admodum pervicaces homines adnituntur congestis absque delectu damnatorum hominum laudatoribus, & Apologistis. Ita namque, inquiunt, Origenis laudes celebrare non detrectarunt ex Græcis SS. Gregorius Neocæsar., Athanasius, Basilius, Gregorius Nazian., Jo: Chrysostomus, Theotimus apud Sozomenum lib. 8. cap. 17, Johannes Hierosolym. &c., ex Latinis

nis SS. Eusebius Vercell., Hilarius, Victorinus Pictav., Ambrosius, Augustinus in epist.86. oper. S. Hieronymi tom.2., Hieronymus ipse præfat. in Ezech., in Michæam, in Nomina Hebraica, in epist. ad Paulam, & ad Pammachium, ac de Script. Eccl., Vincentius Lirin., aliique; pro eo quinimo Apologias elucubrare non dubitarunt Pamphilus Martyr, Eusebius Cæsar., Anonimus apud Photium Cod. 117, Ruffinus Aquil., Haymo Halberstat. in Brev. hist. Eccl. lib. 6. cap. 3, Jacobus Merlinus, Sixtus Senen., Gilbertus Genebrardus, Jo: Picus Mirand., Petrus Halloixius, Anonymus Londinensis apud Fabricium Bibl. Græc. tom. 5. pag. 237, & seq., Stephanus Binettus, Huetius, Garnerius &c. Origenem quin etiam Catholice interpretatus est Didymus; eidem ab hæreticis errores affictos contenderunt Ruffinus, aliique in Synodo Alexandrina Episcopi, teste Severo Sulpitio apud Petrum Wastelium tom.2. pag.488; ab eo propria ex sententia errores non profectos, sed ex contradicentium persona, ac sensu affirmavit S.Athanasius de Synodi Nicænæ decr.; eum quidem errasse, pertinaciter tamen erroribus non adhæsisse censuit S.Hieronymus de Viris Illust.; ejusdem inconstantiam in doctrinis viderunt, & notarunt Timotheus Presbyter, & S. Maximus apud Cotelerium tom.3. pag.417, & 643; per calumniam Origeni dogma de Metempsychosi impactum fuisse pugnant Jo: Vindetus lib. de vita functorum statu pag. 39, & Jo: Bapt. Crispus de Philosophis caute legendis pag. 464, & seq.; fabulis quoque adscribendum, quod de oblato Idolis sacrificio ab Origene refertur a S. Epiphanio hær. 64. n. 2, & comprobatur ab Huetio pag. 22. Origen., Petavio in Epiphan., Natali ad Sæcul. III. dissert. 15, ac Pagio ad an. 251. n. 6, & seq., contendunt Baronius, Raynaudus, Valesius, Halloixius, Tillemontius, & Basnagius ad an. 203. n. 20. Vide & doctiss. Cacciarum in hist. dissert. pro Ruffino Aquil. par. 2. §. 6. Marcelli Ancyrani fidem libello expositam acceptam habuisse, ac laudibus celebrasse S. Julius I. legitur in epist. ad Eusebianos, quam perinde tanquam ab orthodoxa degenerem censura notasse, & condemnasse Liberium, & S. Damasum adparet ex libello oblato a Legatis Synodi Lampsacenæ, & ex professione fidei missa ad Paulinum: qua de re Petavius lib. 1. de Pœnit. publ. cap. 2. Ecclesiam errore fa-
cti

cti deceptam, doloque circumventam Marcelli libellum approbaſse prius obſervat, quem poſtea erroribus ſcatentem deprehendit, atque damnavit. Ad ſequiora vero delabendo tempora, Gotheſcalcum damnarant profecto Synodi Moguntina, ac duo Cariſiacæ: quem nihiloſecius ab errore prorſus expurgandum ſumpſere Lugdunenſis Eccleſia, Synodi Valentina III, Lingonenſis, & Tullenſis, S. Remigius Lugd., S. Prudentius Trecen., Ratramnus Corbejen., Lupus Servatus, ac devexiori ſub ætate, ut de Uſſerio, ac Janſenio taceam, Gilbertus Maguinus, & Chriſtianus Lupus. Petrus Abaelardus, urgente S. Bernardo, dira quæque perpeſsus eſt in Synodis Sueſſionenſi, ac Senonenſi, ingenteſque quin etiam Innocentii II. expertus eſt iras: quem tamen apologetico edito ab invidia liberare inſtituit Berengarius, irato Pontifici reconciliare ſtuduit V. Petrus Clun., nulloque certe modo hæreticis adnumerandum oſtendunt idem Clun. Abbas, Otho Friſing., & Natalis Alex. ad Sæcul. XI, & XII. diſſert.7. art.11. Gilberto Porretano ignominiæ dica a Synodo Remenſi, & Eugenio III. conſcripta fuerat: favorem ipſi nihilominus impendere ſuum e re ſua duxerunt S. R. E. Cardinales. Joachimi Abb. librum adverſus Petrum Lombardum proſcripſit, unique ipſius de Trinitate propoſitioni hæreſis notam inflixit in Synodo Lateranenſi IV. Innocentius III: quin tamen id prohibuerit, quominus eumdem ab errore expurgandi ſpartam in ſe ſuſciperent Lucas Conſentinus Archiep. apud Ughellum Ital. Sac. tom.9 pag.205, indeque in Act. SS. tom.7. Maji ad diem 29. pag.93; Jacobus cognomento Græcus in ipſius vita apud eumdem Papebrochium; Theophilus Raynaudus in Hoplotheca to.12. oper.pag.150; Gregorius de Laude Sagittarienſis Abbas in Apologet. Joachimi edit. Neapol.1560; Franciſcus Bivarius Ordin. Ciſterc. in apolog. pro Joachimo, in Not. ad pſeudo-Lucium Dextrum pag.481, & ſeq.; Natal. Alex. hiſt. Eccl. ad Sæcul.XIII, & XIV. cap.3, art.3, & diſsert.2; Papebrochius ad 29. Maji tom.7. pag. 89, & ſeqq., & ad exhib. error. Sebaſtiani a S.Paulo art.2. §.18. Suppl. apolog. pag.257; Pagius uterque, Senior ad an.1188. n. 21, & ſeqq., ac 1190. n. 8, Junior vero in Innocentio III. Quibus demum omnibus ſuffragatur ratio manifeſta: illud namque dumtaxat ad fidem pertinet, fide-

que Divina tenendum proponi a Pontifice potest, quod est revelatum: revelatum vero nihil est, nisi quod in Dei Verbo scripto, vel tradito continetur: atqui facta ejus genus neque in Verbo Dei scripto, neque in Dei verbo tradito revelata sunt, uti per se perspicuum est: quorsum ergo fide credenda eadem nobis Pontifices Summi proponere sibi sumunt? His itaque, similibusque garriunt Jansenistæ. At gerræ profecto, meræ gerræ, atque lyræ, quæ nullo, aut levi exsufflantur negotio.

Responsioni itaque præmitto 1. distinguendum esse diligenter inter propositionem æquivocam, & propositionem complexam: ista plures habet partes, illa plures sensus patitur; exinde est enim, quod Pontifex aliquando distinguat inter partes propositionis complexæ, non vero semper distinguendum putet inter multiplices æquivocæ propositionis sensus. Ita Martinus V. in Concilio Constantiensi in propositione 24. Wicleffi duas partes distinxit, quas diversa dispunxit censuræ nota: Æquivocas vero propositiones 4, & 21. Hussi absque ulla sensus distinctione, habita dumtaxat sensus illius obvii ratione, damnavit. Ita pariter circa propositiones Baji a S. Pio V, & circa propositiones Quesnelli a Clemente XI. factum observarunt viri eruditi Vasquezius, Suarezius, Turrianus, Norisius, Viva, Sollerius, Fontana, Berti, Bellelli, aliique. 2. Distinguendum quoque esse duplicem in propositionibus sensum, absolutum scilicet, quem in se ipsis habent, ac relativum, quem dicunt ad sensum libri, ex quo extractæ sunt, & Auctoris, a quo sunt enuntiatæ. Distinguendus est item duplex Auctoris sensus, mere internus alius, ac mente retentus ab Auctore; externus alter, ex verbis, ex tota doctrinæ serie, ex systemate, ex textura, librique contextu, ex conformatione, scopo, consilioque elicitus. In censuris porro librorum, aut propositionum Romani Pontifices respicere nequaquam solent ad sensum Auctoris mere internum, animoque retentum: (quem proinde defendere in aliquibus quidem licuit, quem defendendo tamen imprudentissime factum, quique fecere, semet irridendos propinasse facile videre poterant: quo pacto enim ipsis patuit illorum sensus mere internus, quem neque patuisse Ecclesiæ defensores ipsimet pugnant?) bene vero damnandum sibi pro-

po-

ponunt aliquando quidem sensum dumtaxat absolutum, quem verba ipsa in se ipsis, juxta linguæ institutionem, ac independenter a proferentis intentione, præseferunt: quomodo Alexander VII, Innocentius XI, & Alexander VIII. plerasque laxioris Moralis propositiones in se ipsis consideratas solitarie confixere, nullo habito respectu vel ad libros, in quibus continebantur, vel ad Auctores, a quibus conscriptæ sunt: aliquando vero propositiones etiam proscribunt juxta sensum respectivum, qui scilicet ex Auctoris systemate, ac instituto, aut libri serie, & contextu eruitur: quo pacto Leo X. Lutheri, S. Pius V. Baji, Innocentius X. Jansenii, & Clemens XI. Quesnelli propositiones nigro lapillo notarunt.

Qua porro ratione Pontifices ita facerent, si abs me quæras, respondeo ita probe facere consuevisse, ut perspicio, ideo ut propositiones generatim univocas, ac per se ipsas aut veras, aut falsas vel probarent, vel improbarent, ut inde discerent facile Christifideles, quibus adhærendum sibi esset, & a quibus abstinendum. Ideo quoque ut in propositionibus aliquando æquivocis facta distinctione sensus falsi, & veri, determinarent, quo sensu damnatæ propositiones intelligi deberent: an scilicet in sensu etiam privato ab Auctore intento, quique ex Auctoris consilio ac doctrinæ contextu expiscari haud difficile potest. Exinde factum est, ut frequenter eaedem propositiones eisdem verbis expressæ modo in aliis probatæ fuerint, aut permissæ, in aliis vicissim reprobatæ, ac proscriptæ, habita videlicet ad diversam proferentium dispositionem consideratione. Ita damnatus est Colluthus, qui negabat Deum esse auctorem mali; quod scilicet de caussa physica id intelligeret: damnatus etiam Florinus, qui id affirmabat, quod id nempe de caussa morali censeret. Ita damnatus est Paulus Samosatenus, qui de Filio dicebat *Homousion*, quod id assereret divisione præsupposita ejusdem Divinæ substantiæ: damnatus vicissim Arius, qui de eodem Filio dicere *Homousion* negabat, identitate idest negata Naturæ in Patre, & Filio. Ita absolutus S. Cyrillus Alex., qui alioqui scripserat unam esse naturam Christi incarnatam, quod a Divina humanam assumptam significabat: damnatus e contra Eutyches, eo quod ejusmodi locutione significaret unam dumtaxat in Christo D. naturam. Ita ante Nestorium vox *Christipara* nul-

la latentis erroris labe suspecta erat, quæ deinde in sensu hæretico a Synodo V. Can. 6. reprobata est. Ita in Monachis Scythis a S. Hormisda reprehensa est propositio de uno e Trinitate in Carne passo, quæ vicissim a Johanne II. adversus Monachos Acœmetas recepta est. Ita in Theologis non respuitur propositio ista: *Duæ naturæ Divinitas, & Humanitas sunt unus Christus*, quæ in Johanne Hus est repudiata. Ita in S. Augustino propositio illa in Epist. ad Galat., *Quod amplius delectat, secundum id operemur necesse est*, verum, & orthodoxum habet sensum, quippe de delectatione deliberata intelligitur; nam alioqui de indeliberata dixit lib. 8. Confess. cap. 8: *Non faciebam, quod incomparabili affectu amplius mihi placebat*: in Jansenistis e converso sensum habet falsum, & hæreticum, siquidem de delectatione indeliberata affirmatur. Ita in SS. Patribus, ac præsertim circa Trinitatis, Incarnationis, & Eucharistiæ Mysteria pleræque multæ propositiones recto, catholicoque sensu accipiuntur, quæ in Sabellianis, Nestorianis, Eutychianis, & Sacramentariis pessime audiunt. Audiendus Doctiss. Card. Norisius in Apologia Monach. Scythiæ cap. 1, ubi apposite hanc in rem sic loquitur: *Ecclesia univocas propositiones, quarum unicus tantum est sensus, probat, si veræ sint, sin vero falsæ, condemnat. At si propositiones sint æquivocæ, ac duplicem sensum patiantur, quorum unus sit Catholicus, alter hæreticus, Ecclesia easdem in sensu recto approbat, & in falso proscribit.* Quod ipsum multis ostendit lib. 2. hist. Pelag. cap. 20, & in Vindic. August. cap. 3. §. 2.

Neque tamen ideo culpandi, aut negligentiæ coarguendi Romani Pontifices sunt, siquando gravissima profecto caussa permoti, propositiones æquivocas, nulla præmissa explicatione, aut duplicis sensus distinctione, censuris afficiant: quia nempe ea permoventur caussa potissima, ut Christifideles probi, frugique doceantur, & discant, ea, qua par est, intellectus humilitate Ecclesiæ judicia venerari, & amplecti; utque heterodoxorum pervicaci, inquietoque præ æstu furoris ingenio, altercandi omnis præcludatur aditus, explicationumque expostulationibus, quæ in infinitum facile irent, finis fiat. Alioquin enim a SS. Hilario, & Augustino jamdudum animadversum est Ecclesiam in proscriptione hæreticorum, & hæreticarum propositionum intendere non

præ-

præcise in nudum verborum sensum, sed præsertim in sensum ab Auctoribus intentum, quem scilicet ex sermonis contextu, ex Auctorum scopo, aliisque circonstantiis colligere attente consuevit. Unde ille prior lib. 2. de Trinit. *De intelligentia*, inquit, *hæresis, non de scriptura est; & sensus, non sermo fit crimen*. Quod exemplo comprobat vocis *Homousion*, quam a Paulo Samosateno male assertam octoginta Episcopi Synodi Antiochenæ respuerunt, neque melius ab Arianis negatam 318. Patres Nicæni vicissim receperunt. Iste vero posterior lib. de gest. Pelagii cap. 13. observat nonnulla Cælestii capitula magis secundum sensum, quam secundum verba a Patribus Africanis Pelagio objecta fuisse: atque lib. 2. de Nupt., & concup. cap. 4. de Juliano loquens: *Quæ veraciter*, inquit, *& catholice dicta sunt, imo in Divinis libris veraciter scripta, non ab illo catholice dicta esse, quia non intentione catholici pectoris dicta sunt*. Hanc in rem, qui plura adhuc aveat, præsto erunt ipsi Doctiss. Theologi Petavius Theolog. Dogm. tom. 4. de Incarn. lib. 4. capp. *6*, & *7*, Pallavicinus histor. Concil Trid. lib. 1. capp. 21, & 22, Natalis hist. Eccl. ad Sæculum XI, & XII. dissert. 8, Roncalia in animad. ad Sæcul. V. dissert. 14, Tournellius de Ecclesia qu. 5. art. 3, Sanfelicius in prolus. ad Jans. doctrin., Maffejus in Jansenismo novo lib. 1. cap. 5, Observat. tom. 5. in princip., & hist. Theolog. lib. 7. §. 16, ac lib. 11. §§. 2, & 5, ac Thomas ex Charmes in Theolog. proleg. dissert. 5. cap. 3. qu. 4. art. 4. §. 2., ac dissert. *6*. capp. 1, & 2, quos inter alios innumeros, honoris gratia appellatos heic volui: quibus præhabitis operosum jam non est futilibus Jansenistarum objectis offendere.

Respondeo itaque ad primum ex disputatis toto paragrapho isto patere manifestissime objectionis falsitatem: patet enim a priscis aevis sollicita, ac provida Romanos Pontifices vigilantia in eam semper curam incubuisse, ut Christifideles ab eorum librorum lectione averterent, ex quibus incauti, ac simplices detrimenti quidpiam capere possent, imbuique opinionibus, ac doctrinis, quæ vel morum integritati, vel Catholicæ Religionis dogmatibus infestæ essent, veluti in sua Constit. 19. *Sollicita* Bullar. tom. 4. loquitur disertissimus peræque, atque Ecclesiasticæ peritissimus antiquitatis Benedictus XIV. P. M.; cui pari in sententia

præ-

præiverat quin etiam Carolus V. in Edicto Wormatiæ edito adversus Lutheri libros, quos flammis aboleri præceperat. Quamobrem libros a Pontificibus Romanis prohibitos (quod heic admonitum semel volo, atque intelligi dictum quoque de Sacr. Inquisitionis, ac Indicis Congregationum decretis) sive hæreses contineant, sive opera hæreticorum sint, legi non posse, tum nempe ob subversionis periculum, tum etiam in Auctorum odium, & probrum, sub excommunicationis pœna in Bulla Cœnæ lata, de qua etiam Regula 2. Indicis, atque etiam quoad partes non continentes hæresim, neque de Religione tractantes, vera, receptissimaque sententia est, quam omnino tenendam recte docent Bellarminus de Laic. lib. 3. cap. 20, Farinacius de hær. q. 180, Pegna Direct. Inquisit. par. 2. Comment. 3, Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 16. q. 6, Santarellus de hær. cap. 14, Sousa in aphoris. Inquisit. lib. 1. cap. 21, & in Bull. Cœn. cap. 2. disp. 13, Toletus in Sum. lib. 1. cap. 19, Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 10, Bonacina de Cens. disp. 2. sect. 2. qu. 5. pun. 4, Suarez de remed. Eccl. contra hæret., & hær. disp. 20. sect. 2., Dicastillus disp. 3. n. 1180, Fagnanus in Cap. *Damnamus* de Sum. Trin. n. 16, & seq., Tamburinus in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 1. §. 7, Diana par. 3. tract. 6. resolut. 49, Castropalaus par. 1. tract. 4. disp. 2. pun. 10, Trullenchus in decalog. to. 1. lib. 1. cap. 3. dub. 9, Pignatellus consult. 195, La Croix tom. 2. lib. 7. art. 5, Petra Comment. in Const. unic. *Valde* S. Gelasii I. tom. 1. pag. 77, aliique apud ipsos. Neque sufficere, si ab hujusmodi libris hæreses deleantur, & expungantur, quum hujus genus librorum expurgatio ad Episcopos, & Inquisitores pertineat, diserte asserunt loc. indic. Bellarminus, Suarez, Dicastillus, Sousa, La Croix &c.; sed imo deferri ad Inquisitores debere, ab ipsis comburendos, explicate jubent Julius III. Const. *Cum meditatio*, Pius IV. Const. *Cum pro munere* apud Pegnam in append. Direct. pag. 115, & 129, Paulus IV. apud Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 12. n. 11, & Rodericum in addit. ad Bull. Cruc. §. 9. n. 66, & Urbanus VIII. Const. *Apostolatus*; indubiumque habent Pegna Direct. par. 2 comm. 3, Barbosa de potest. Episcop. alleg 90. n. 5, Diana par. 1. tract. 11. resol. 37, Ricinlius de jure pers. lib. 5. cap. 24, Thomas del Bene de offic. inquis.

par. 1.

par 1. dub. 40, Bordonus in Tribun. cap. 40, Castropalaus tract. 4. disp. 2. pun. 10. §. 12, Albitius de inconst. in fide cap. 30. n. 95, Sanchez loc. cit., Lupus in Edicto par. 4. lib. 25. dist. 8. art. 2, Petra in Comment. ad Constit. 2. *Impia* Innocentii IV, aliique apud ipsos.

Libros itaque Gentilium, Judæorum, Turcarum, aliorumque Hæreticorum etiam antiquiorum ideo ab Ecclesia prohibitos non fuisse conjicere fas est, vel quod, ut observavit Stephanus tract. 3. disp. 1, errores, quibus aspersi erant, jam probe essent perspecti, iique a sensu ipso abhorrentes, aut jampridem sermone publice, vel aut scripto perstricti, ac profligati, ut proinde nullum legentibus, vel ut a quibus potius despectui haberentur, exinde periculum ingrueret: vel quod, veluti habet Textus in Canon. *Si quid veri* distinct. 37. ex S. Augustino, & animadvertit Hostiensis in Cap. *Damnamus*, ex illorum lectione hinc nullum quidem detrimenti subesset periculum, illinc vero haud exigua pareretur utilitas. Quod si periculum ejusmodi aliquod subeat, ii profecto libri, quamvis explicite non prohibiti, uti recte observat Beccanus lib. 5. Controv. cap. 12, inter prohibitos tamen proculdubio erunt habendi; idque patet ex decretis Gregorii IX, Innocentii IV, Clementis IV, Honorii IV, Johannis XXII, Julii III, Pauli IV, & Clementis VIII, a quibus prohibentur Thalmud, aliique hujusce furfuris Hebræorum libri, atque ex Regula 10. Indicis, ubi additur librum *Magazor* toleratum esse in lingua Hebraica, non etiam in aliis. Neque pari modo prohibiti expresse libri Tatiani, Tertulliani &c. leguntur idcirco, vel quod, ut adnotant Glossa in Cap. *Fraternitati* de Hæreticis, Gonzales ibid. n. 9, & Card. Petra ad Constit. *Valde* S. Gelasii I. n. 14. id majorem cederet in ipsorum confusionem, & ignominiam, quorum ex prioribus optime scriptis posteriores errores quam facile deteguntur, tam valide refelluntur, atque ita propriis ii veluti configuntur telis: vel quod, ut approbe advertunt Bellarminus, Suarez, Beccanus, Gravina, Baluzius &c., iis in libris hæreticum illi hominem data opera non egerunt, atque si humani aliquid passi sunt, aut in paucis admodum ab illis erratum est, aut quod errassent, postmodum aut ab ipsis, aut ab aliis pro humani-

tatis

tatis officio, abunde emendatum est, erroresque illi omnes jam omnibus perspecti, jam ab omnibus sunt omnino improbati. Quam vero licita, tam laudabilis erat opera, quam improborum librorum lectioni impendebant Ecclesiæ Patres, Scriptoresque Ecclesiastici (quamvis in his SS. Dionysius, & Hieronymus distinctim hanc ob rem male apud Catholicos aliquando audiverint: quod non leve, nec obscurum est indicium, jam tum in Ecclesia vetitam librorum ejusmodi lectionem) quæque opera tota ad falsa, & prava hæreticorum dogmata explodenda, & præcavenda conspirabat. Quo sensu a Concilio Carthaginensi IV. indulta Episcopis est, imo injuncta istiusmodi librorum pro necessitate, tempore, ac loco, lectio, utque lectioni huic, prout opus afforet, præsto locus esset, a Concilio Nicæno II. ideo Iconomachorum libri recondi, ac retineri jussi sunt: quandoquidem officio Pastorum cedit a noxiis pascuis Gregem avertere, & Episcopi debent, quod Apostolus monet ad Titum scribens cap. 1. vers. 9, omnes ingenii nervos intendere, ut potentes sint exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere: quam spartam utique vix, ac ne vix quidem adimplere poterunt, nisi eis perspecta sint ex lectione eorum, qui extra Ecclesiam degunt, prava dogmata. Quamvis, non inficior, retinendi hæreticorum libros alia subesse ratio potuit, ut ex libris nempe perpetua ipsorum apud posteros confusio, & ignominia constaret, eorumque sequacium de falsitate, & mendacio facile revinceretur jactantia, siquando in Magistrorum indebitas prosilirent laudes: qua permotum ratione S. Zachariam P. M. epist. 138. inter S. Bonifacii Mogunt. Epistolas prohibuisse, ne Adalberti libri igne, quo alioqui dignos judicaverat Romana Synodus, abolerentur, sed ut potius in Scriniis Romanæ Ecclesiæ reservarentur, præsumere fas est; quæ persuasio sane Theophilo Raynaudo de bon., & mal. libris Theorem. 3. n. 26, Gonzalesio in Cap. *Preterea* 4. n. 6. de Hæret., & Card. Petræ in Comment. ad Const. *Valde* S. Gelasii I. n. 12. insedit.

Respondeo ad 2. neque propius ad veritatis speciem accedere, quod a Jansenistis, sublestissimæ videlicet fidei hominibus, subtexitur, hujusmodi nempe prohibitiones Romanis a Pontificibus factas nequaquam ad fidem pertinere. Abutuntur autem insi-

gni

gni mendacio, & injuria ipsorum nomine, & auctoritate, dum ipsos vocare testes in proprii erroris patrocinium non erubescunt. Enim vero etsi Chalcedonensis Synodus Actionibus 16. constitisse circumferatur, atque in his quidem de personis quoque actum constet, ut Act.7. de Juvenalis, & Maximi caussa; Act.8. de Theodoreto; Act. 9, & 10. de Iba; (de Actione, quæ de Domno Antioch. refertur, heic non loquor, nam eam huc pertinere negant Quesnellus differt. 9., & Natalis ad Sæcul.V. differt. 17; at vicissim, ac verius affirmant Baluzius in præf. hujus Concilii §.32. nov. Collect. pag. 983, Pagius ad an. 451. n. 54, ac Ballerinii in observat. ad cit. differt. Quesnelli tom. 2. pag. 1215, Actionem illam a Rustico S. R. E. Diacono latine editam confirmantes ex altero Cod. Mf.Vaticano 1322. optimæ notæ, ætatisque supra millenariam) Act. 11, & 12. de Bassiano, & Stephano; Act. 13. de Eunomio, & Anastasio; Act. 14. de Sabiniano, & Athanasio; Act 15, & 16. de Primatus honore post Romanum Patriarchæ Constantinopolitano conferendo: quæ Acta post actionem 6. profecto a S. Leone M. probata non fuerant, qui explicatissime scripsit probare se ea dumtaxat, quæ de fide definita fuerant, idest Act. 6, priori, quo ante loco erant, relictis, quae de personis acta post Actionem 6. quæcumque fuissent. Quo circa jure optimeque cum Pelagius II, tum S.Gregorius M. scripsere post Act.6, in qua fidei definitio edita fuit, Chalcedonensem Synodum cessasse esse Oecumenicam: quod S. Leonis auctoritate firmant, confirmant autem cum ex Græcis Synodi plurimis Exemplaribus, in quibus Actiones post 6. cæteræ desiderantur, tum Episcoporum, qui Synodo præsentia interfuerant sua, testimoniis: in quibus Alipius Cæsareensis in Cappadocia Antistes ad Leonem August. scribens affirmavit se ea haud legisse, quæ in Synodo Chalcedonensi de personis, ac gestis particularibus acta, ac decreta ferebantur; quia nempe Thalassius ipsius decessor, quæ in caussa fidei acta fuerant, dumtaxat ex Synodo ad Ecclesiam secum detulerat. Scripsere quæcumque post Act. 6. de personis fuerant acta, tanquam acta a Synodo non amplius legitima, & Oecumenica fore reputanda; ideoque, quod de Ibæ epistola ibidem latum fuerat, judicium prorsus infirmum fuisse, nec illud prædecessori suo S. Leoni pro-

batum: atque proinde secundo potuisse judicio expendi, ac proscribi, quin ulla vel levis definitionibus de fide factis a Synodo Chalcedonensi, confirmatisque a S. Leone inferretur injuria. Eo, verbo, scripsere optimo sensu de Theodori Mopsvest., Theodoreti, & Ibæ tribus Capitulis acta retractari, seu verius nondum actum judicium agi quam licite, tam legitime in Synodo V. potuisse, quod inficias trium Capitulorum defensores perperam ibant, illæsa, & integra auctoritate S. Leonis, & Synodi Chalcedonensis, a qua de tribus illis Capitulis qua prætermissum judicium fuerat, qua non probatum, quod propterea a Synodo V. ex ordine institui potuerit. Atque hoc de argumento jam nimis, de quo plenius disputantes adiri poterunt Baluzius in cit. præfat. ad SynodumChalced. §.40, Lupus in differt. de Chalced. Synodo cap. 2, & Norisius in differt. de Synodo V. cap. 11.

Nec est magis vero, cur aut S. Zosimi, aut S. Hormisdæ, aut Vigilii fides, agendique ratio sollicitetur, quæ tam facile, quam vere ab omni prorsus invidia detergitur. Atque hoc quidem loci mihi temperare non possum, quin improbem responsionem Tournellii (quatenus enim Bossuetii operam improbaverim, qua Cælestii hæresim afflare S. Zosimo inaniter allaboravit, indicabunt, quæ tradidi tom. 3. Art. 5. §. 1. pag. 440, & seqq.) qui objectioni huic occurrens reponere tantum non habuit Cælestii dolis, & artibus deceptum fuisse S. Zosimum, nisi adjungeret S. Zosimi de libello Cælestii judicium infirmum fuisse, quod non fuerit Ecclesiæ universæ judicio confirmatum, ex eo id principio, præoccupataque opinione proferens, quod privilegio infallibilitatis Pontifices carere existimet, nisi totius Ecclesiæ consensus accesserit. At enim non ne viro doctiss., atque ad frugem optime alioqui facto, satius erat reponere, quod repositum non ignorabat a S. Augustino? Qui lib. 6. contra Julianum cap. 12, huic prævaricationis S. Zosimum inique accusanti præclaris hisce offendit verbis: *Quale est autem, quod B. mem. Zosimum Apostolicæ Sedis Episcopum, ut in tua pravitate persistas, prævaricationis accusas? Qui non recessit a præcessore suo Innocentio, quem tu nominare timuisti, sed maluisti Zosimum, quia egit primitus lenius cum Cælestio, quoniam in his sensibus vestris si quid displiceret, paratum esse di-*

se dixerat corrigi, & Innocentii litteris consensurum esse promiserat. Qui lib. 2. contra duas epist. Pelag. cap. 3. deceptum quidem Pontificem non negat in eo, quod juxta Cælestii contestationem eum animo catholicum esse existimaverat, non etiam in eo, quod eum catholicum existimarit juxta sensum, quem præferebat in libello expressa professio: *In eo*, inquit ideo, *voluntas emendationis, & non falsitas dogmatis approbata est, & propterea libellus Catholicus dictus est; quia & hoc catholicæ mentis est, siqua forte aliter sapit, quam veritas exigit, non ea certissima definire, sed detecta, ac demonstrata respuere ... Hoc in illo factum esse putamus, quando se litteris B. mem. Papæ Innocentii, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire* (S. Zosimo) *respondit ... Profecto quidquid interea lenius actum est cum Cælestio, servata dumtaxat antiquissima, & robustissima fidei firmitate, correctionis fuit clementissima suasio, non approbatio exitiosissima pravitatis.* Quæ duo lucidissima, ac distinctissima loca ad omnem prorsus invidiam a S. Pontifice abstergendam puto abunde sufficere, quin adhuc opus sit plura congerere tum ex ipso S. Augustino lib. 1. contra Julian. n. 13, lib. 2. de grat. Chr. n. 2, 7, & 24, lib. 2. ad Bonif. n. 5, lib. 2. Retract. cap. 50, epist. 190. n. 22. &c., quin ex ipsomet S. Zosimo epist. 2. n. 6, epist. 3. n. 2, epist. 8. n. 2, & epist. 12. n. 1, & 2, quibus in locis suspicionem de sibi probato Cælestii improbo libello, deque præstita impio illi integra fide ab se omnem depellit; tum ex Mario Mercatore in Common. cap. 1., atque ex S. Prospero advers. Collat. capp. 5, & 10., quæ loca, aliaque plura congesta, atque illustrata videre licet a viris summis Baronio ad an. 417. n. 37, & seqq., Spondano in Epitom. ad eumdem an., Pagio ibid. n. 16, ac inseq. n. 3, & seqq., Garnerio in Marium Mercat. Commonit. cap. 1. tom. 1. pag. 13, Coutantio in monito præv., ac in not. ad præcit. epist. S. Zosimi pag. 938, Maffejo hist. Theolog. lib. 7. §. 15. pag. 194., aliisque pluribus, quibus supersedeo. Nec multus ero sane in expediendis, quæ in S. Hormisdam, ac Vigilium a Jansenistis refinguntur, calumniis, quas diffuse, pro ut operæ ferebat pretium, dispunxisse me memini par. 1. tom. 1. Art. 2. §. 3. pag. 198., & seqq., ac par. 2. tom. 3. Art. 6. §. 2. pag. 660, & seqq., verbo id

unum dixisse satius habens a S. Hormisda de præfatæ propositionis veritate, aut falsitate judicium nequaquam fuisse prolatum, sed Scytharum dumtaxat superbiam, in novis quæstionibus movendis pertinaciam, indolemque ad ciendas turbas proclivem repressam, ut qui veluti Nestorianæ hæreseos labe aspersos traducere non desisterent, quotquot illi propositioni, inter Latinos peregrinæ, assentiri detrectarent. Inde vero factum, ut Johannes II. ubi intellexit apud Græcos propositionem illam catholico, qualem reapse præseferebat, sensu efferri, & usurpari, suo perinde eam calculo probarit. A Vigilio vero ea plane œconomiae plena agendi ratio principio servata est, ut Schismati, quod in Ecclesia Occidentali excitandum videbatur, occurrendi gratia, trium Capitulorum damnationi diu restiterit: postmodum autem ut ad Schisma, quod longe gravius Orientali ingruebat Ecclesiæ, quum in Occidentali siquod excitari contigisset, extinguendo præsto longius, ac par ipse esse posset, amputandum, præcavendumque, trium Capitulorum damnationi, in quam proruere Græcos pedibus manibusque conspiciebat, assensum pariter accommodaret suum: qua in re pugnæ quidem nihil interfuit, prudentiæ vero interluxit plurimum.

Quam vero invite, tam quoque inscite huc a Jansenistis trahitur Innocentius III, qui eo loci explicite de sententia loquitur excommunicationis, quam dependenter a factis dumtaxat personalibus ferri nemo nescit, ac proinde non fuisse, cur præposterus ad facta dogmatica fieret ab illis progressus, in quibus illum, qui in factis primi generis irrepere facile potest, errorem subesse non posse tanto argumentorum pondere, & apparatu comprobatur, ut dubitandi locus probo, frugique amplius non suppetat. Pessima vero fide Innocentius X. cum Alexandro VII, atque hic iterum cum Clemente XI. in caussa Rituum Sinensium committitur, quasi unus cum altero, secumque met andabatarum more conflixerit, atque violatæ alterutri Religionis accusandi forent, condemnandique. Nempe ut desperatissimæ causæ undique defensionem adsciscant, Pontifices MM. turpiter in errorem prolapsos, secumque invicem pugnantes efferre non Jansenistæ modo instituunt, sed etiam Catholicorum nonnulli, ac inter hos Auctores Ano-

Anonymi Apologiæ pro decreto Alexandri VII, Opusculi de Ritibus Sinens. erga Confucium Philosoph., & Progenit. Alexandri VII. decreto permissis; Libri hoc titulo insigniti: *Caducæus Sinicus*, sive modern. decretorum explanatio Theolog.; Auctores Opusculi Italice inscripti *Rifflessioni sopra la causa della Cina doppo il decreto di M. di Tournon*; atque Opusculorum, quorum uni Latinus hic titulus: *Notæ in Notas adjectas decreto Legati de Latere Turnonii*, alteri vero ementita hæc epigraphe: *Defensio decreti S. Congreg. in Caussa Sinarum*. Quos egregie, ac fuse refellunt Auctores Opusculorum, quorum alterum hanc præfert in fronte inscriptionem: *Considerazioni sopra le Rifflessioni &c.*, alteri vero præfixus hic titulus: *Difesa del giudicio della Sede Apostolica publicato dal Card. di Tournon*. Enim vero an. 1645. S. Congregatio de Propag. Fide ad quæsita P. Johannis Bapt. Moralis, a quo superstitionis apud Apostolicam Sedem accusati Ritus Sinenses fuerant, respondit, declaravitque Sinensium cultum erga Confucium, ac Progenitores vita functos illicitum esse, ac nefaria superstitione infectum: quod quidem decretum confirmavit Innocentius X. Paullo post vero S. Inquisitionis Congregatio ann. 1656, cujus perinde decretum probavit Alexander VII, ex Ritibus Sinensibus prout varia, diversaque ratione a P. Martinio sibi fuerant expositi, alios quidem prohibuit, tanquam qui a superstitionis labe abstergi non possent, aliquos vero tanquam mere civiles, ac politicos esse permittendos censuit.

Quum autem Clemens XI. ab Apostolicis sive Vicariis, sive Missionariis certo certior fuisset sincere factus Confucio (*Cum fu fu*, Philosophorum Sinensium alpha, qui natus ante Christianam æram an. 551., diem vero obiisse an. ætatis 74. traditur) varias adorationis, cultusque impendi species; sacras erigi Ædes, Sinica lingua *Miao*; Tabellas aureis litteris inscriptas appendi cum ea epigraphe: *Sedes Animæ Sanctissimi, & Superexcellentissimi Confucii*; in æquinoctio qua Veris, qua Autumni ejus in honorem solemnitates haberi; Sacerdotum munere fungi Mandarinos, adolere thura, immolare victimas, pilos, & sanguinem porci offerre, in homuncionem effictum calices vini effundere, comburere pannum sericum, nummosque papyraceos aureorum loco, argenteo-

teorumque; gradu quopiam insignitos litteratos ad Aram Confucii accurrentes, Cereos accensos manu tenere, bis terque, quaterque genua flectere, atque de genu Spiritus ibi adsistentes Confucii adorare, frontemque repetitis vicibus in terram percutientes, salutem, prolem, divitias deposcere, ac præstolari. Quum fuisset certior factus (quod in priori expositione coram S. Congregatione prætermissum fuerat) Proavis, Avis, Parentibus itidem defunctis Templa construi; Tabellas cum iis litteris *Xin Goey*, aut *Xin Chu*, idest *Sedes*, aut *Thronus Animæ*, sive *Spiritus N. N.* ibidem locari, inque iis reapse defunctorum Animas residentes credi; infra annum frequens, atque Vere præsertim, Autumnoque solemnia peragi, eorumque memoriam recoli; Patremfamilias Sacerdotis officio persungi, mactare porcum, capramque, effuso in auram vino probare victimas, fructus libare, ac legumina, bonaque omnia expetere, & expectare. Quum accepisset præterea Templorum Aris Tabellas appendi cum inscriptione: *Xang Tì*, quæ Latine reddita est: *Supremus Imperator*; aut ista: *King Tien*, quæ idem est, ac *Cælum Colito*, nam *Tien* Sinice, *Cælum* est Latine, *King* vero *Colito*; quibus quidem verbis non Cæli materiem crassam, sed subtilissimam, ac quasi quintam essentiam ab se coli Sinenses significant. Quum hæc, inquam, quæ antea Martinio fuerant inobservata, Clemens XI. accepisset, tum anno 1704. S. Congregationis Inquis. ad singula quæsita responsiones, quibus Sinenses ii Ritus, utpote superstitione imbuti, prohibebantur, calculo comprobavit suo; tum an. 1710. Card. Turnonii decretum adversus eosdem idololatricos Ritus confirmavit; tum demum an. 1715. Const. *Ex illa die* edita, inter alia jubens, ut imposterum Deus O. M. non alio, quam isto a viris Apostolicis jampridem usurpato vocabulo *Tien Chù*, hoc est *Cæli Dominus* appellaretur, præfatos Ritus omnes proscripsit. Contra quam prohibitionem quædam permissiones sub Caroli Ambrosii Mediobarbi Visitatoris Apostolici nomine quum evulgatæ fuissent, ac juxta permissiones istas Clementinam Const. *Ex illa die* observari Pekinensis Episcopus præcepisset, hujus binas hac de re litteras Brevi Apost. an. 1735. edito reprobavit Clemens XII., atque demum hæc omnia Prædecessorum suorum decreta confirmavit Benedi-

nedictus XIV. Const. 59. *Ex quo* an. 1742. edita, qua nominatim §§. 21., & seqq. memoratas permissiones ab Apostolica Sede nunquam probatas affirmat, quin ipse explicitissime reprobat, earumque praxim exsecratur, omnem iis de Cæremoniis controversiam eleganter, graviterque describit, eique finem imponit. Ex quibus omnibus ibidem ordine expositis fit evidentissimum Alexandro VII. non adversari Innocentium X., nec Clementem XI, aut XII, aut Benedictum XIV: ab istis etenim Ritus Sinenses proscripti sunt, quales revera superstitionis refertissimi erant, fuerantque rite expositi: ab illo vicissim permissi illi dumtaxat, quos pure civiles, ac politicos esse, qualesque officii gratia viventi Magistro, Viro eximio, ac Progenitoribus congruunt, dependique non quidem in Templo, aut dicata Æde, sed in Aula, sed in Domo, sed in Schola dumtaxat, atque impendi quin insuper absque ulla prostratione, ac prece, ullaque absque oblatione, ac libamine acceperat. Atque ita plane invicem Pontifices approbe conciliaverat an. *1669.* S. Inquisitionis Congregatio, jubens observari utrumque Decretum, etsi pro diversitate rerum, quæ fuerant in dubiis expositæ, aliqua ratione ab invicem diversum, nempe tum quod a S. Congregatione de Propag. Fide an. 1645. fuerat editum, tum quod ab ipsamet Congregatione S. Inquisit. fuerat an. *1656.* promulgatum. Quod sane Decretum scilicet an. *1669.* adornatum a Clemente IX. confirmatum est: ex quibus a primo ad ultimum patet, neque Pontifices inter se se, nec SS. Congregationes invicem pugnasse, ac repugnasse.

Pro quorum coronide, uberiorique cognitione, observari illud obiter velim, inter Idololatriæ species, ideoque superstitionis, eos generatim omnes adnumerandos esse actus, vel qui genus eorum sunt, quos Deus in Lege veteri sibi impendendos Judæis præscripsit, vel qui eorum sunt speciei, quos hominum institutione falsis Numinibus impendere apud Ethnicos frequens, ac familiare fuit. Cujusmodi inter ceteras sunt certe superius enarratæ Sinensium Rituum species: in quibus generatim, non secus atque in Gentilium olim, gemina præ aliis occurrit, atque utraque sane impiæ superstitionis macula aspersa, species adorationis, sive Latriæ, quæ ideo in superstitionem Idololatriæ degenerat. Scilicet

cet ea, quæ capitis inclinatione, aut genuum flexione, aut corporis totius proſtratione patratur; atque ea, quæ manuum erga Numen extenſione, & ad os retractione committitur. De priori, atque Religioſa quidem apud Judæos proſtant exempla Exod. 34. 8; 3. Reg. 8. 54; 2. Paralip. 6. 13, & 7. 3; 1. Eſdræ 9. 5; Pſalm. 22. 30, & 95. 6. Iſaj. 45. 23; Daniel. 6. 10; ad Roman. 14. 11, ad Epheſ. 3. 14, ad Philip. 2. 10, &c. Qua de ſpecie agunt Talmud Cod. *Schebhuoth* fol. 16. col. 2, Cod. *Joma*, & Cod. *Megilla* fol. 22. col. 2, Maimonides in Hilc. Tephilla cap. 5. n. 10, & ſeq., Thomas Hyde in hiſt. Relig. veter. Perſar. cap. 1, & Ains Worth Comment. in Exod. 4. 31. De Civili quoque exempla legere eſt Geneſ. 42. 6; 4. Reg. 4. 37. &c., de qua Salomon Jarchi Comment. in Levit. 26. 1, & Hyde cap. 6. De Idololatrica demum cultus ſpecie Iſajæ 44. 15, & ſeqq., ac 46. 6; qua de ſpecie Sanctius Comment. in 3. Reg. 8. verſ. 54. not. 57, Saubertus diſſert. de Ritu precandi vet. Hebræor. cap. 3, Broverius de Populorum veter., ac recent. adorationibus Amſtel. 1713, GodWinus lib. 2. de Synagog. cap. 2. §. 13, & Carpzovius ibid. in Annotat. pag. 322, & ſeqq. De poſteriori vero adorationis ſpecie, quæ fit manus utriuſque ad Numen extenſione, atque ad os retractione, loquendo, putat Lipſius lib. 2. Elect. cap. 6. adorandi verbum, non ab *Adòr* frumenti genere, quod offerre olim Idolis cæteroqui conſueverat Ethnica ſuperſtitio, derivatum, ſed ex eo, quod manus ad ora admovere ſolebant Adorantes. Adhibita enim olim oſcula in Idolorum cultu certiſſimum eſt, de quibus pertractant Sanctius in Comment. ad 3. Reg. 19. 18. n. 60, Lohmejerus Dier. genial. decad. 1. diſſert. 10. pag. 339, ubi de Oſculis quoque venerationis, & homagii pag. 362, & Carpzovius ad Godvvini lib. 3. de Feſtis cap. 2. §. 7. pag. 364, & ſeq. Quum vero plerique vererentur ore profano Diis ipſis oſcula infigere, inde factum, ut eminus ſtantes, aut procumbentes manum porrigerent, eamque ſtatim ad os ſuum referrent, reverenterque ſuaviarentur. Quo de more loquitur plane S. Scriptura 3. Reg. 19. 18: *Et omne eos, quod non adoravit Baal, oſculans manum*; ſcripſere vero Minutius Felix in Octav., *Cæcilius*, inquiens, *Simulacro Serapidis denotato, ut Vulgus ſuperſtitioſum ſolet, manum ori admovens, oſculum labiis preſſit*;

preſſit; Lucianus Samoſatenus Περὶ θυσιῶν, de Sacrificiis differt., qua Heracliti lacrymis, aut Democriti jocis digna magis, quam Poetarum elogiis, Græcorum, Ægyptiorum, Gentiumque aliarum Sacra, & Sacrificia contendit, verſ. Eraſmi ipſius oper. tom. 1. pag. 361, & ſeqq. *Siquis*, ſcribens, *eſt pauper*, *ita Deo litat*, *ut dexteram dumtaxat ſuam oſculetur*; Apulejus in orat. de Magia, ſive in Apologia, qua artis Magicæ crimen a ſe alienum defendit, defendunt etiam Gabriel Naudaeus, & Arnaldus Forcalqueriensis, quave de Magia Apulejo, atque Apollonio Tyaneo attributa confer Anaſtaſium Sinaitam q. 20, *Neſas habet adorandi gratia manum labris admovere*; Athenagoras in Apologia ad M. Aurelium Antoninum cum ad calcem S. Juſtini Martyr., ac in Bibl. PP. Pariſ., Colon., & Lugd., nec non in Auct. Paris., tum ſeparatim ab Henrico Stephano, Suffrido Petri, Jo. Fello, Conrado Geſnero, Eduardo Dechairio &c. *Oſculum*, inquiens, *adoratio quædam eſt*. Sed hoc de argumento, qui plura aveat, adire poterit Petrum Pithoeum lib. 1. Adverſar. cap. 7, M. Anton. Franciſcum Muretum variar. Lection. lib. 10. cap. 1, & Franciſcum Luiſinium in Parergis lib. 2. cap. 19. Qui agunt vero propius in rem noſtram de ſuperſtitioſis Sinenſium ritibus, (quibus de agere demum, deque controverſiis eorumdem occaſione exortis diſtrictiſſime inhibuit Clemens XI. die 25. Sept. 1710.) lato deſcribuntur in utramque partem calamo a Rafaele Savonarola Cler. Regul. ſub Alphonſi Laſor a Varrea nomine in Orbe terrar. univ. tom. 2. pag. 510; a Jo. Alberto Fabricio Salut. Luc. Evang. cap. 39. pag. 665, ac Thoma Ma. Mamachio Orig., & antiq. Chriſt. lib. 2. cap. 29. pag. 408. Confer & Cl. Jo. Laurentium Berti de Theolog. diſcipl. lib. 23. cap. 10; quoad vero Malabaricos Ritus attingit, Benedicti XIV. Conſtitutionem 107. *Omnium ſollicitudinum* Bull. Tom. 1. pag. 397, ac Jo. Facundum Raulin tam in Not. ad Act. 9. Synodi Diamper. decret. 2, ubi decretum hujuſmodi circa Parreas ad amuſſim correſpondere, quæ de eiſdem indulſit Benedictus XIV. cit. Conſtit. §. 33, & ſeqq., quam in Not. ad hanc ipſam Conſt. pag. 507, ac ſeq., ubi Anonymi in epiſt. Gallice edita die 25. Mart. an. 1743. adverſ. hanc Conſtit. temeritatem, qua optimo Pontifici idem indultum erga Parreas cri-

mini vertere non veretur, pro meritis perstringit, & castigat.

Jam vero recta ut incedam viam meam, pessimam quoque, viroque honesto prorsus indignam erga Clementem IX. agendi rationem tenuit Quesnellus, qui sane auctor circumfertur opusculi duos in tomos distributi, cui titulus: *Paix de Clement IX. où demonstration des deux faussès capitales avancèes dan l' histoire des cinq propositions &c.*, quod posterius Opus historicum parentem habuit D. Dumas doctor. Sorbonicum. Postquam enim hoc in opere Quesnellus vestigia relegens Jansenii, qui de suis adversariis dictitare solebat: *Velint, nolint, faciam illos Semipelagianos*, Thomistas vicissim facere Jansenistas frustra molitus, eadem cum Thomistis de Gratia sentire Jansenistas inaniter jactasset, quando tamen inter utrosque de universa doctrina unum ad minus supra quadraginta, de sola vero Gratia undeviginti saltem, aut etiam viginti, & unum doctrinæ diversa capita digito demonstrarunt PP. Ferrierius, & Sanfelicius, ista, quæ in objectione fuerunt exposita, de Clemente IX. comminisci effrons homo non erubuit. Esto ergo Clementi IX. obrepserint quatuor illi Episcopi Andegavensis, Bellovacensis, Apamiensis, & Aletensis, ejusdemque obtutibus secretam animi sui surripuerint sententiam; de hoc non quærimus; an intimus illorum sensus Pontifici patuerit, nec ne; in hoc decipi non posse Pontificem non dicimus: esto rursus Edictis sensum intimum suum Episcopi illi evulgaverint, satiusque esse religiosum exterius silentium erga Apostolicæ Sedis mandata enuntiarint: quia tamen post hæc Formulari Alexandrino Clementis jussu subscripserant, utque subscriberetur a cunctis, in Diœcesanis Conventibus auctores se dederant, quid mirum, si prudens putans Pontifex de illorum sublesta fide suspicandi locum non fuisse relictum, reipsa ex animo, sincere, absque restrictione ulla ab Episcopis illis Alexandrino Formulari appositam fuisse syngrapham credidit, ideoque communione illos sua cohonestavit? Atqui rem ita se habuisse liquido adparet ex Brevi ejusdem Pontificis an. 1668. ad Galliar. Regem, quo scribit: *Cum lætitia cognovimus in simplici, ac pura subscriptione Formularii quatuor illorum Episcoporum obedientiam, & obsequium.* Similia habet in epist. ad Episcopos pacis sequestres an. 1669. inscri-

pta,

pta; atque expressius adhuc in epist. eodem anno ad eosdem quatuor Episcopos exarata in hæc loquitur verba: *Cum ingenti obsequii Nobis, & huic S. Sedi per vos debiti testatione significabatis* (in epistola scilicet ab eisdem scripta) *vos juxta præscriptum litterarum Apostolicarum sincere subscripsisse, & subscribi fecisse Formulario... Nam Prædecessorum nostrorum Constitutionibus firmissime inhærentes, nullam circa illud exceptionem, aut restrictionem admissuri unquam fuissemus*. Quid ad hæc vero, quod iidem quatuor Episcopi quoque Formulari sincere se subscripsisse, atque ut subscriberetur, pro officii parte effecisse, scripto edito testati sunt; atque idipsum testati pariter cum Cardinalis Estræus in orat. an. 1693. coram Innocentio XII. habita, tum præfati Episcopi undeviginti pacis mediatores in epist. ad Clementem IX; veluti refert Auctor libri Gallice inscripti: *Defense de l'histoire des cinq propositions*? Quorsum igitur Quesnellus vel effronti inverecondia hæc objectat, vel iniquo hæc eadem silentio obvolvit?

Esto autem novemdecim Episcopi illi, qui in horum quatuor gratiam medios se se apud Clementem IX. obtulerunt, eorumdem quatuor Episcoporum mentem vel non satis assecuti, decepti ipsi sint, vel assecuti, dissimularint, ut Pontificis animum eo modo ad pacem inflecterent, quid tum inde? Ullum ne propterea ex illorum dolo, vel deceptione Pontificiæ infallibilitati vulnus irrogabitur? Quamquam nec fraude, nec mala fide egerunt profecto 19. Episcopi isti, qui præcit. in epistola indubitanter affirmant, a quatuor illis Collegis suis nonnisi communissimam simul, ac certissimam doctrinam in Mandatis expositam, atque oppositam manifestissimo errori, quo quidam affirmabant humana, & quotidiana facta (personalia scilicet, sive facti puri) non revelata, non minus quam revelata in Scripturis, & Traditione dogmata fide esse tenenda: quam doctrinam quidem haud mirum, quod & dicant suam. Cæterum eosdem 19. Episcopos facti errore facile deceptos fuisse pronius est dicere: quandoquidem illis quatuor affirmantibus se ex animo, sincere, ullaque absque restrictione Alexandrino Formulari syngrapham apposuisse, utque a sibi subjectis Ecclesiasticis apponeretur, sedulo curasse, nihil erat, cur fidem non adhiberent, deque illorum sensu interno cer-

certiores fieri adhuc desiderarent, satis superque Ecclesiæ esse intelligentes, si de sententia verbis expressa solliciti essent, de sensu interea sola mente retento nihil scrutantes. Hæc ipsa responsio aptanda reliquis exemplis, quæ proponi solent eorum, qui ficte quidem, fraudulenterque prælaudato Formulario subscripsere sæpius, verbis tamen, scriptisque professi damnare se propositiones Jansenii juxta eum sensum, quo eas damnavit Ecclesia. Ad additum de libro Gerbasii, eo ferme unico scopo elucubrato, ut suadeat Gallicanæ Ecclesiæ doctrinam de Episcoporum judiciis, ac depositionibus eam esse, quod Episcoporum depositiones non ex jure novo Pontificio, sed potius ex antiquis Ecclesiæ Canonibus celebrandæ sint, videlicet in Synodis Provinciæ (in quo splendide ipsum falli suo patefactum est loco) qua de re Gallicano Clero summopere placuit liber, probatusque evasit, repono nihil morandum, quod ibidem 19. illorum Episcoporum ad Clementem IX. epistolam descripserit, non enim eo consilio descripsit, quasi ex ipsa errare in factis dogmaticis Ecclesiam posse probare intenderet, quod alienum prorsus suo ab instituto erat: alioqui quotiescumque aliquis liber approbatur, non ideo quæcumque in eo leguntur, approbari censenda sunt, præsertim, quæ ex aliis referuntur dicta, vel facta, testimonia, vel instrumenta; sed illa dumtaxat, quæ ad libri scopum collineant, quæque ex proposito, sive ex instituto pertractanda ibidem Auctor sibi sumpsisse dignoscitur. Neque pugna ulla est perinde Innocentii XII. secummet, aut cum Innocentio X, Alexandro VII, & Clemente XI; id enim unum in dato Brevi ad Episcopos Belgii cautum voluit, ne privata cujuslibet Episcopi auctoritate Formulari ab Apostolica Sede proposito quidquam adderetur, vel detraheretur: nam cæteroqui quinque Jansenii propositiones suis a Prædecessoribus damnatas fuisse in sensu a Jansenio intento, in eodem Brevi expresse asserit, dum jubet: *Ut juramentum præstare debeant sincere, absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnando eas propositiones, ex libro Jansenii excerptas, in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba præseferunt, prout sensum illum damnarunt summi Pontifices prædecessores &c.*; a quibus plane declaratum est, sensum obvium quinque propositionum esse

sen,

sensum a Jansenio intentum: atque hanc ipsam utique intelligentiam fuisse prioris ad Episcopos Belgii Brevis, non absque gravi in illos, qui aliorsum illud intorquere non fuerant veriti, indignatione declaravit ipsemet in Brevi posteriori ad eosdem Episcopos. Non nisi igitur splendidum per commentum, summamque per calumniam dicitur Innocentius XII. pro religioso silentio mox stetisse, mox vero obstitisse una cum Innocentio X, Alexandro VII, & Clemente XI, ideoque secummet pugnasse Pontifices.

Ad ea nunc accedendo, quæ ex Conciliis objecta sunt, indubitanter inquio prorsus extundi nihil exinde posse, quo perditæ caussæ suæ patrocinium vel leve Jansenistæ adsciscant. Atque vox quidem *Homousion* ab Antiocheno Concilio rite damnata est, si revera tamen fuit damnata, in sensu nempe Pauli Samosateni, de quo satis dictum, riteque vicissim a Nicæno usurpata, in sensu nempe S. Dionysii P. M., ad præcavendos omnes Arii errores, Arianorumque dolis omnem præcludendum aditum. Pari modo quandiu nullus pravæ acceptionis suberat periculum; usurpari de B. Virgine Maria vox *Christotòcos* ultro permittebatur citroque: quum vero eadem vox nefario sensu Nestorii negantis unionem hypostaticam accipi cæpit, tum jure a Synodo Ephesina ejus loco subrogata est vox *Theotòcos*, ac prior illa quinimo a Synodo V. Can. 6. est abrogata: qua de re egregie Norisius in Apolog. Monach. Scythiæ cap. 1. tom. 3. oper. pag. 882. Idem esto judicium de propositione illa: *Una est in Christo natura incarnata*: videlicet in S. Cyrillo, qui nulla unquam vel levi in fide suspicione laboravit, catholice intellecta, & catholice dicta; in Eutychianis vero, quorum doli, erroresque comperti erant, tanquam hæretica ab hæreticis enuntiata jure reprehensa est, & reprobata. Non secus vox *Hypostasis* olim tum pro natura significanda, tum pro persona usurpari qua apud Græcos, qua apud Latinos consueverat: quæ postea tandem ex usu, & praxi Ecclesiæ, Romanæ auctoritate præeunte, ad solam personam exprimendam translata est, adeo ut jam aliter eamdem usurpare non liceat. Bene vero, optimeque cecidit, quod purioris isti disciplinæ morum, quales se jactant, professores ad facta, & exempla confugerint, quibus docerent obedientiæ decretis Apostolicis debitæ satisfieri, atque sufficere obse-

se,

sequiosum silentium; licere nempe Restrictiones mentales toties alioquin ab Ecclesia damnatas, cujusce damnationis plurima ex adverso documenta, & exempla adducit Christianus Lupus tom. 2. in append. ad Concilium Chalced. act. 8. pag. 281; posse videlicet perjurii absque piaculo fidei, juramentique formulæ subscribi, quin eidem animo, menteque adstipuletur. Apage vero dogmata Reipublicæ tam Christianæ, quam Civili adeo infesta! Quamquam si certum foret, id aliquando factum, quis probe non perspiciat pessimi argumenti esse genus, inde inferre posse id propterea licite fieri, gradumque a facto ad jus ipsum facere, siquidem res male gestas non debere in exemplum trahi neminem lateat? At enim neque gravi absque eorumdem injuria exemplis istis abutuntur Jansenistæ. Orientales enim vero intima ex animi sententia Nestorii damnationi subscripsisse, postquam ejusdem hæresim perspectam habuere, Ecclesiæque de Nestorio judicio sibi parendum esse intellexerunt, satius est putare, æquum quin etiam, justumque, ut ita putet de orthodoxis Episcopis catholicus homo, quandoquidem oppositum nulla satis firma probari conjectura possit. Non defuere quidem ex nuperis Novatoribus, qui ut Nestorium ab errore circa Incarnationem vindicarent, eumdem consequenter injuste a Synodo Ephesina depositum, ac damnatum asserere audacissime non dubitarunt, atque vicissim S. Cyrillum totius negotii auctorem, promotoremque scommatibus, probris, ac contumeliis proscindere susceperunt: in quibus Albertinus in opere de Euchar., Godfridus Arnoldus in hist. hæres., David de Rodon lib. de *Supposito*, quod opus Ægidio Guillardo ab aliis tribuitur, Petrus Baelius in dict. hist. tom. 3. *V. Nestorius*, & *Rodon*, Elias Saurinus lib. adv. Petrum Juriaeum, Johannes Crojus in observ. Sacr. & hist. ad Nov. Testam. &c. At enim horum in censum Orientales impune referre Episcopos quis audeat? Quamquam nec iis quidem assentior, qui Nestorium erroris accusant non tantum contra Incarnationis, sed etiam Trinitatis mysterium, quasi negarit cum Ario Verbi Divinitatem, & cum Sabellio Trinitatem Personarum: nec iis item, qui eumdem erroris etiam insimulant circa Eucharistiam, veluti Menessius in Synodo Diamper. act. 5. decret. 3, Johannes Ragusinus in Synodo Basileen.,

ficen., Cajetanus &c., quasi senserit nempe sub specie panis adesse præsentem Christi D. Carnem sine Sanguine, & sub specie vini Sanguinem sine Carne. Verum de his videndi, si libet, vacatque doctiss. Garnerius in Marium Marc. dissert. 1. de hær., & lib. Nestorii, Ludovicus Doucinus in hist. Nestorian., Petavius Theolog. dogm. lib. 1. de Incarn. cap. 7, & seqq., lib. 3. cap. 3, & seqq., lib. 4. cap. 3, & 11, lib. 5. cap. 7, & seqq., ac lib. 6, quo signatim Auctorem libri de Supposito refellendum sibi sumpsit, Natalis ad Sæcul. V. dissert. 23, Tillemontius tom. 14, Renaudotius Liturg. Orient. tom. 2. pag. 611, & 614. Not. 18, & 20. in Liturg. Nestor., & alii. Acacium quod attingit, eidem irrogatum anathema ab Orientalibus ea una ratione scitum est, quod communionem inivisset, atque societatem fovisset, fœdusque cum hominibus hæresi infectis, aut gravi in fide suspicione laborantibus, non quod laborarit ipse errore aliquo in fide, atque hæresis labe quapiam fuerit infectus.

Atque ex his quidem patet, quid putandum de illis sit, qui Synodis V, aut VI. subscripsere: quibus scilicet siqui subscribentes, aliud a subscriptione animo sensere, neque Ecclesiæ sententiæ ex animi interna adhæsione adquievere, qui tum illos a perjurii macula abstergere adniteretur, næ is Æthiopem profecto lavans oleum, & operam perderet. Putare tamen pronius est illos, qui præfatis Synodis subscripsere, sincera ex animi sententia subscripsisse, atque intellexisse tandem Ecclesiæ judicio non esse obluctandum; neque tamen eo judicio se ita obstringi, ut ingenti absque piaculo de Auctorum damnatorum sensu mere interno dubitare nequirent. Sed enim sicut Vigilium speciatim, etsi tria Capitula aliquando defenderit, aliquando damnarit, nulla tamen erroris non modo, sed neque inconstantiæ, multoque minus fidei aut sublestæ, aut suspectæ nota inurendum ostendimus, (qua in re præ Norisio in Vigilium, quem inconstantiæ vitio insimulat in dissert. de Synodo V. cap. 8., minus æquo, longe honestior, ac liberalior Petrus de Marca de Vigilio optime meritus lib. 3. de Concord. cap. 13. ejusdem in trium Capitulorum difficillimo negotio variam agendi rationem cujusdam œconomiæ speciei, quam a viris doctis prudentiam appellatam affirmat, ipse vero

vero dispensationem nuncupat, attribuendam ducit, qua videlicet nunc juris, & Canonum rigore agebat, nunc illorum remissione fidei consulebat, ac publicæ quietis studio) ita ex veteribus impugnatoribus Synodi V. quibusdam venia facienda, atque eorumdem aliquibus ad tempus, quibusdam tamen omnino non est. Cum Hispanis, Afris, Gallis, Italis &c. aliquandiu saltem, Romani Pontifices sibi benignitate, œconomia quadam, ac prudenti dispensatione agendum esse duxerunt, ad avertenda majora ab Ecclesia discrimina, in quæ adduci facile potuisset, donec ii temporis beneficio errorem facti dedocerentur, quo persuasum ipsis erat, alteque infixum animis Synodum V. Chalcedonensi esse contrariam. Qua quidem œconomia frequens Romanos Pontifices usos fuisse plurimis ostendit exemplis Petrus de Marca cap.14. Atque sane ea S. Augustini erat aurea regula pulcherrimam œconomiæ præferens speciem ab Ecclesia servandæ, quam tradit lib.3. advers. Parmen. cap. 2, tunc ajens ab Ecclesia censuris animadvertendum: *Quum periculum Schismatis nullum est... Quando cujusque crimen ita notum est omnibus, & omnibus execrabile apparet, ut vel nullos prorsus, vel non tales habeat defensores, per quos possit Schisma contingere*. Hac certe œconomiæ blanditie pertracti, deque rei veritate demum persuasi, non diu post Afri, Hispani, Galli, & Itali, atque cum Chalcedonensi cohærere optime, conciliarique Synodum V. intelligentes, a pugna quiescere, propria a sententia decedere, Apostolicæ Sedi morem gerere, atque Synodum V. recipere officio, religionique duxere. Qui vero adhuc obluctari maluerunt, pravi admodum pervicaces Istriæ Episcopi gravissimo Schismatis, quo ab Ecclesia segreges longa tempestate abjerunt, flagitio se se implicarunt. Tantum abest, ut horum hac in re diuturnus dissensus ullius haberi momenti meruerit. *Nam Civitatis unius, aut etiam Provinciæ alicujus, vel Regni errori*, inquit apposite Vincentius Lirin. Common. cap. 4, *Universalis Concilii decreta præponi debent: & siquando paucorum errantium dissensio contra omnium, vel certe multoplurium Catholicorum consensionem rebellaverit, præferenda est portionis corruptioni Universitatis integritas*. Quamobrem, scilicet ob Schisma, Rusticus, & Sebastianus a Vigilio P. M. gra-
du

du deturbati leguntur apud Harduinum tom. 3. pag. 175, de quibus etiam Ughellus Ital. Sac. tom. 3. pag. 212, & Oldoinus in Athenæo Rom. pag. 594, & seqq. Ob idem Schisma, in quo occubuisse colligitur ex ipsius *Epistola Fidei Catholicæ in defensione trium Capitulorum damnatorum ab Acephalis* inscripta, apud Dacherium Spicileg. tom. 3. pag. 106, edit. nov. pag. 307, Facundus male in Ecclesia audit. De Liberato consule Garnerium in præfat. ad ipsius Breviar.; nec est vero, cur moram cuipiam injiciat Harduinus in ea versatus opinione, quod Facundi, Liberati, Victoris Tunon., aliorumque plurium Opera multa post sæcula a Gallo quopiam conficta, ac supposita fuerint; quam viri doctiss. præposteram opinionem efficaciter confutat Ludovicus Ellies Dupinus in præfat. ad Bibl. Eccles. Sæculi VI. Cum Theodoro, & Victore eadem œconomia agere Ecclesia potuit, egisseque præsumendum est, donec pacatioribus animis, ac patientia inflexis veritas illucesceret, atque ad unitatem redeundum suaderet: itaque eos, postquam ob trium Capitulorum defensionem dira multa a Justiniano Imp. perpessi fuissent, exilio, carcere, & plagis defatigatos de sententia decessisse, atque in Ecclesiæ pace mortem objisse existimarim. Quamquam S. Isidorus de Vir. Illust. cap. 25. Victorem Tunon. in trium Capitulorum defensione immortuum ex aliorum dicto memorat. Non absimilem dispensationis speciem adhibuit erga Theodelindam S. Gregorius M. lib. 12. epist. 7, ut eamdem nempe facilius ad veritatis agnitionem adduceret, sensimque ei suaderet absque ullo Chalcedonensis Synodi dispendio admitti Synodum V. posse, atque tria damnari Capitula. Quod feliciter tandem obtinuisse, augurari licet ex epist. 12. lib. 14. alias 7. lib. 12, qua testatur ab ipsa ad se transmissas Secundini Abbat. objectiones adversus Synodum V, ut eis satisfaceret, atque vicissim ab se ad illam transmissa ejusdem Synodi V. acta, cum Secundino communicanda, ut ex attenta eorumdem lectione discerent, nequaquam Chalcedonensi Synodum V. esse contrariam. Quæ hactenus dicta dici perinde nolim de Recentioribus illis, qui quamvis ignorare nequirent, inficiasque rite ire, quod a Vigilio, S. Pelagio I, Johanne III, S. Benedicto I, Pelagio II, S. Gregorio M., sequentibusque Pontificibus Synodus V. approbata fuerit, cui pariter cal-

culum adjecisse suum Synodos VI, VII, & VIII. constat, contra obtrectare tamen, ejusque detrahere auctoritati non desistere: quibus propterea gravis adeo Schismatis adhæsit censura, ut ab hac abstergi nequeant.

Quamvis autem a Patribus nonnullis laudibus exornatus fuerit Theodorus Mopsvestenus, non inde rite consequitur, ut injuria fuerit a Synodo V. ob nefaria scripta damnatus. At enim jamdiu objectionem istam diluere Benignus Heracleensis Episcopus in Collat. 5. Synodi V, & Pelagius II. in epist. præcit. ad Episcopos Istriæ: hoc est nihil hæreticis prodesse, si contingat a quibusdam vel ignorantia, vel præsumptione, vel etiam dispensatione quadam ipsos aliquando fuisse laudatos. Nam S. Basilius in epist. 82. ad Patrophilum de Apollinario cum honore loquutus est, atque loquendi quidem non una, nec levis ei suberat ratio, eumdemque laudibus quoque cumulasse SS. Gregorius Nazian., Athanasius, & Epiphanius leguntur hær. 37. n. 2, & apud Suidam in v. Ἀπολινάριος: qui tamen postea ejus cognitis erroribus, tum eos scriptis refellere, tum ab ejus amicitia resilire sibi religioni duxere. Cohonestare igitur hæreticum hominem Patres nonnulli potuere, quod ipsis illius perfidia satis non esset perspecta: quibus si fuit, ac nihilominus ab illius laudibus temperare sibi nescierunt, eo in casu plus fidei Synodo V, plus Summorum Pontificum decretis tribuendum est. Cæterum a S. Gregorio Nazian. Theodorus, non Mospvestenus, sed Tyanensis laudatus est, ad quem datæ videntur illius epistolæ, de quibus videndus Tillemontius tom. 12. pag. 437. S. Chrysostomi vero epistolam ad Theodorum de ejus laudibus pseudo epigrapham, ejusque a patronis otiose confictam pronuntiavit Benignus Episcopus, quum ad ipsum Theodorum nullam exaraverit ille epistolam, præter eam unam, vel alteram, qua ipsum objurgat ob desertam vitæ Monasticæ professionem, de quibus videndi Leontius lib. 3. advers. Nest., & Eutych. pag. *696*, & Montfauconus tom. 1. Oper pag. 801. Johannes quidem Antioch. Theodori laudes contexuit, nonnullisque certe iste non caruit: at ipsum quoqe erroribus aspersum notare non destitit, uti refertur in Pelagii II. epist. præcit. S. Cyrillum autem immerito, ac per injuriam laudatoribus Theodori adcensuit Fa-

cun.

cundus: quandoquidem ex S. Cyrilli libris adversus Theodorum in Collat. 5. Synodi V. laudatis, atque ex epist. ad Lamponem, alteraque ad Acacium Melitinensem abunde liquet eumdem ab hæretici hominis laudibus abstinuisse non modo, sed multas imo ob hæreses odio illum habuisse. S. Isidorum Hispalensem Latini sermonis hominem latere facile potuit Syrus hæreticus: non secus atque ad Episcopos Istriæ scripsit Pelagius II. Latinos homines, & Græcitatis ignaros errorem tarde cognovisse, quem ante exuissent, si cognoscere ante valuissent. Fefellit etiam S. Isidorum quammaxime Facundus, cujus libros eodem loci, inter Scriptores illust. scilicet, pro defensione trium Capitulorum commendat, cujusque testimonio innixus Theodorum laudibus cohonestavit. Quorsum vero sermone frustra laboro ad hunc dissolvendum haud alioqui difficilem nodum, quem ferro longe facilius præcidere suppetit? Caput illud porro Catalogi de Viris Illust., ubi de Theodoro Mopsvesteno agitur, est ordine quartum eorum tredecim, quæ Appendicis instar subjici solent S. Isidori libro de Scriptoribus Ecclesf., capitibus triginta non amplius tribus constanti, sub S. Hildefonsi nomine cum append. Juliani, & Felicis Tolet., in edition. Jacobi Breulii, in Andreæ Schotti Hisp. illust. tom. 1., Auberti Miræi Bibl. Ecclesf., Garsiæ Loaisæ, & Aguirrii Concil. Hispan. tom. 3. pag. 84.

Quod ad Theodoretum attinet, is quidem, quod hortante Johanne Antiocheno tum duodecim S. Cyrilli Alex. contra Nestorium Anathematismis totidem pro Nestorio capitula opposuisset, tum quinque libris Synodum quoque Ephesinam oppugnasset, quorum mentio apud Marium Mercat. tom. 2. pag. 265. edit. Garnerii, fragmenta vero ex Mario, & ex Cod. Vatic. 469. ibid. exhibentur, tum scriptis aliis, quorum institutum legitur judicium in Collat. 5. Synodi V, ac in epist. 3. Pelagii II. ad Episcopos Istriæ n. 20, malam juste multorum opinionem incurrit, ac si cum Nestorio familiari quondam suo pari ex sententia faceret; ab hæresi tamen Nestorii longe abfuit, formulæ quin etiam pacis a S. Cyrillo compositæ syngrapham adjicere suam non detrectavit, insuper anathema in Nestorium, ejusque errores dicere haud admodum invitus auditus est: quare approbe perspecta ipsius fide a

 S. Le-

S.Leone M. absolutionis beneficio donatus, non erat, cur a Synodo Chalcedonensi confessus inter Patres honore, locoque privaretur. Confer Garnerium in Auctario Theodoreti post ejus obitum ab Harduino edito in hist. Theod., in dissert de libr. Theod., alteraque de ejus fide, atque in dissert. de Synodo V. Quamvis autem id quoque in Theodoreto excusatum voluerint doctiss. Duum viri Sirmondus, & Petavius, sensum internum scilicet, qui a Nestorii, Eutychetisque erroribus alienissimus esset, quique plane ex aliis plurimis ipsius scriptis, atque præsertim ex apertissima ejusdem confessione facile exsculpi potuit; Theodoreti tamen fidem neque omni ex parte expurgare intendit Sirmondus, ejusdem unum esse perpetuum, ingensque crimen utique affirmans S.Cyrilli anathematismos impetivisse: neque pariter ab eodem Theodoreto omnem prorsus erroris amoliri labem gestivit Petavius, qui allato Agobardi testimonio addit illum Nestorium hæreticum inter, & S. Cyrillum germane orthodoxum medium veluti tenuisse locum, quinimo multis in locis passim Theodoreti elucubrationes adversus S. Cyrillum, ac Synodum Ephesinam carpere, & reprehendere non desinit. Qua plane a reprehensione ob ea pariter, quæ pro Nestorio scripsit cap. 12. lib. 4. hæret. fabul., ac in epistola ad Sporacium, ut de aliis sileam ejusdem argumenti epistolis, excusari satis nequivit a Garnerio, Caveo, & Pagio ad an. 428. n. 21, & seq. ea loca inter spuria, ac Theodoreto supposita, conjecturis etsi haud contemnendis, rejicientibus: siquidem & illa Theodoreto tributa legantur a Leontio lib. de sect. pag. 456, a Photio Cod.46., & a TheodoroAbb. in argumento Synodi Ephes., quorum ab iis testimonia non satis elidi videntur, neque vim facere valuere Dupinio in Bibl. script. Eccles. tom. 4.pag. 103, Ittigio de hæresiar. Apostol. ætat. pag.13, & Fabricio Bibl. Græc tom.7. lib. 5. cap. 11. pag.437. Quamobrem jure atque merito Theodoreti scripta, quibus non satis castigatis verbis S. Cyrillum, ac Patres Ephesinos appetiit, atque immodicis Nestorium extulit laudibus, proscripta a Synodo V. sunt. Ibam denique Edessenum a Synodo Berytensi, quam probavit Chalcedonensis, compulsum fuisse ad Ephesinam Synodum suscipiendam, atque ab eadem quin etiam Chalcedonensi ad subscribendum anathemati in Nestorium,

& Eu-

& Eutychem, constat ex Synodi Chalced. Act.9, & 10. Ea igitur ratione relecta ibidem epistola Ibæ,is agnitus est orthodoxus, non quod ejus ad Marim epistola pura ab erroribus omni ex parte esset, sed quod eadem in Synodo se catholice sentire contestatus esset, animumque præferre ab hæresi prorsus omni alienum, Synodis nempe Ephesinæ,& Chalcedonensi integre acquiescendo,in Nestorium, & Eutychem anathemati syngrapham adjiciendo, atque S. Leonis M. ad Flavianum litteris tam subscribendo manu,quam adhærendo mente. Quo sane pacto epistolam illam improbare visus est Ibas, veluti ex interlocutionibus Eunomii Nicomediensis, & Juvenalis Hierosolym. ostendit Vigilius in Constituto de tribus Capitulis, ex verbis illis videlicet: *In quibus enim dicendo male culpare visus est* (Ibas) *Beatiss. Cyrillum, in postremis recte confessus, illa, quæ culpaverat, refutavit* act. 10. Concil. Chalced. apud Harduinum tom. 2.pag. 542,ac tom. 3. pag. 41. Juxta hunc igitur sensum,sensum idest internum ab Iba intentum,ejusdem Ibæ epistolam interpretandi ratio a Lupo inita bene stat, bonumque juxta sensum istum plane a Synodo V.proscripta non est,sed juxta pravum verbis expressum,quibus nempe impia Theodori,& Nestorii scripta defendebat,atque S. Cyrillo vicissim Apollinaris hæresim afflabat: quod ipsum advertit S. Gregorius M. lib. 9. in epist. 54. ad Secundinum cap. 3. Si vero Lupus eamdem Ibæ epistolam bonum in sensum adduci posse autumans, de sensu externo, & obvio quem verba ipsa præseferunt, loquutus fuisset, næ is, ut a graviori abstineam censura, laborasset frustra, operamque lusisset plane, quam non est, cur quis moretur, ejusque moveatur auctoritate, eo vel maxime, quod ipse vicissim circa Synodi V. auctoritatem nec sibimet semper constiterit, siquidem modo pag. 738. eidem Synodo summam auctoritatem det, modo pag. seq. 739, auctoritatis partem detrahat, quam minorem aliorum Conciliorum auctoritate esse dicit. Quamquam ab uno dumtaxat Episcopo, Maximo videlicet Antiocheno, cui acceptus erat Ibas, in Synodo Chalcedonensi epistola illa ad Marim Catholica etsi dicta sit, ceteris tamen Episcopis nedum epistolam, sed ejusdem auctorem suscipere detrectantibus, donec S. Leonis epistolæ subcripsisset, & in Nestorium anathema pronuntiasset, non esset proinde,

cur

cur Synodo Chalcedonensi probata epistola diceretur. Quod enim respicit ad illa verba, quibus S. Leonis Legati innoxium Ibam judicarunt, *Relecta*, inquientes, *ejus Epistola, agnovimus eum esse Catholicum*, non quidem de Epistola ad Marim, quam suam esse Ibas inficiabatur, neque Ibæ adversariis, quod ejusdem fuerit, comprobare tum contigerat, sed de Epistola Cleri Edesseni, qua integræ Ibæ fidei testimonium perhibebatur, accipienda fore admonuit plane Vigilius in suo Judicato adversus tria Capitula n. 22. apud Baluzium pag. 1551, & Harduinum tom. 3. pag. 237. Quamvis si eadem Ibæ epistola ad Marim Act. 9. ab universis revera Episcopis fuisset approbata, quia tamen, ut paullo superius ex S. Leone, Pelagio, & S. Gregorio observabam, vel a Synodo Chalcedonensi judicium dumtaxat criminale, sive de sola Ibæ persona, non etiam doctrinale de ejusdem Epistola institutum est; vel imo eadem Synodus post Act. 6. œcumenica, ac legitima esse desiit, ab eaque posterius edita decreta, scilicet post fidei definitionem in Act. 6. adornatam, rata non habuit S. Leo, locus proinde Synodo V. patuit eamdem Ibæ Epistolam in jus vocandi, novoque integrato judicio, seu verius, quod institutum non fuerat, indicto damnandi: qua de re fuse in prælaudata epistola 3. ad Istriæ Episcopos n. 17, & seqq. Pelagius II, sive ipsius nomine S. Gregorius M. tum Diaconus, ut visum Fleurio hist. Eccles. lib. 34. §. 59, & Dionysio San-Marthano in hist. S. Gregorii pag. 111. edit. Rotomag. 1700. testimonio innixis Pauli Diac. lib. 3. hist. Langob. capp. 20, & 27: de quo tamen dubitat Ludovicus Doucinus hist. Nestor. lib. 6. Quamobrem Ferrando Diacono ignoscendum, quod scripserit, Epistolam Ibæ nulla animadversione dignam fuisse, neque ulla nota, absque injuria Concilii Chalcedonensis, inuri potuisse: quia id scilicet scripsit ante Synodum V, cujus profecto Synodi auctoritatem Ferrandi auctoritati longe præstare nemo probe non intelligit.

Age modo, ut cum Synodi VI. auctoritate Honorii P.M. integra fides, honorque componatur, allaborandum est, longeque præclarioris faciundum operæ, haud facilis etsi, pretium, atque ita alterutrius ullo absque dispendio, alterutri utrinque obtrectatoribus os obstruendum. Principio itaque animadvertere præstat

ſtat duplex judicium de Honorio a Synodo VI. inſtitui potuiſſe, criminale unum, doctrinale alterum: criminale, quod facti mere perſonalis eſt ſpecies, de crimine ſcilicet ab ipſius perſona qualitercumque contracto, quod duplici fieri ratione potuit, vel ex meris informationibus, atque hominum teſtimoniis, vel etiam ex Epiſtolarum ejus ad Sergium ſenſu, præſumpto tamen, pure interno, animoque ab eo præconcepto: doctrinale, quod propius ad facti dogmatici genus accedit, de doctrina videlicet in Epiſtolis ad Sergium ab eo tradita, ſed qualis ex ſenſu litterali, obvioque, atque ex ſermonis contextu eruitur: quod in caſu duplex adhuc eſſe potuit; aliud, quo hæreticæ Honorii eæ ad Sergium Epiſtolæ declaratæ fuerint, atque ex illis Honorius tanquam hæreticus fuerit damnatus; alterum, quo ut hæreſi dumtaxat faventes Epiſtolæ illæ compertæ ſint, atque idcirco ex illis tanquam hæreticorum fautor Honorius ſit damnatus: quæ jam hodie communis eſt ſententia expeditiſſima, quam nos poſt Petrum de Marca, Baluzium, Lupum, Tamagninum, Combeſiſium, Garnerium, Natalem, Pagium &c. ſequimur, atque uberius ſequenti in appendice expendemus, & explicabimus: quæ plane ſententia eo plauſibilior, ut dicam verbo, evadit, quod Honorii Epiſtolæ formaliter, ut Scholæ verbis utar, hæreticæ non fuere, ſed tantum hæreſi faventes: ſub quo conceptu(ne ſub alieno præconcepto ſenſu, atque præſumpto damnare voluiſſe dicatur: quod ſane dicere valde quam ego vereor) Honorium damnaſſe, non quidem ut hæreticum, ſe tanquam hæreſis fautorem, Synodus VI. dicenda eſt, prout dicere tam ſatius haberi debet, quam veri ſit longe ſimilius. Atque quidem ex illis, qui a Synodo VI. inſtitutum fuiſſe de Honorio judicium doctrinale nobiſcum exiſtimant, a noſtra tamen abſunt ſententia, aliam ſane abruptam, exituſque admodum difficilis adire coguntur viam, qua aut minus ſolide cum Honorii auctoritate, & honore auctoritatem, honoremque Synodi VI. concilient, aut minus vere Honorium cum Synodo VI. committant, atque alterutri tam errorem afflent, quam conflent injuriam. Alii etenim, veluti Boſſuetius defenſ. tom. 2. lib. 12. cap. 25, & ſeqq., a Synodo VI. doctrinale adverſus Honorium inſtitutum fuiſſe judicium affirmare non dubitant, atque iſtud quidem ex Epiſtolarum ſenſu

sensu litterali, & obvio, in istoque judicii genere ab eadem Synodo minime erratum, neque errari potuisse, atque ita tanquam hæreticum damnatum Honorium. At enim ab Honorio turpem hanc hæresis labem propulsare, quin ulla vicissim Synodo V. irrogetur injuria, officio, religionique nobis paullo infra cedet. Alii, ut Melchior Canus de loc. Theolog. lib. 6. cap. 8, damnatum Honorium quidem hæresis crimine putant, sed tanquam personam singularem, non tanquam Pontificem ex Cathedra loquutum: quæ opinio, tametsi exinde probabilis fiat, quod reipsa Honorii ad Sergium epistolæ privatim scriptæ fuerint, paucis nihilosecius admodum placuit, quibus planior alia, expeditiorque Honorium defendendi, atque ut personam etiam privatam vindicandi, suppetit via.

Alii distinguentes judicium Episcoporum in Synodo a judicio Synodi Episcoporum (qua distinctione quidem, usi nos quoque sumus, ubi de Concilii Constant. decretis egimus, sed alia plane ratione) ajunt Honorium damnatum quidem ut hæreticum, sed judicio Episcoporum in Synodo, non vero judicio Synodi Episcoporum; atque ita Episcopos in Synodo VI. erraffe. Ita Illustris. Johannes Bapt. Bartholi Feltriensis Episcopus in Apologia pro Honorio cap. 24. Quam sententiam, quatenus contra ea, quæ sub Cœtus *Universi*, aut *Sancti Concilii* nomine explicite habentur Act. 16,& 18. apud Harduinum tom. 3. pag. 1386, ac 1414., sustentare valuerit, sufficientibusque suffulcire momentis, alii viderint. Alii distinctione nulla adhibita, Synodum VI. damnando Honorium, qui nihil profecto damnatione dignum peccarat, nihilque, quod optime orthodoxa dogmata non deceret, ad Sergium perscripserat, exemplo suo palam fecisse dicunt, Synodum generalem in facto dogmatico falli, ac decipi posse, posseque tam a vera fide deflectere, quam a recta Scriptorum interpretatione procul aberrare. Ita Jansenistæ, qui eadem peræque afficere Pontifices contumelia, eumdemque suum orthodoxis primi subsellii Theologiis affingere errorem non verentur. Alii vero alterius ope distinctionis nodum solvere, ac rem absolvere, tamque Synodi, quam Honorii auctoritatem in tuto ponere instituunt. Nempe Synodum VI. errore facti, & quidem dogmatici deceptam in Hono-

rii

rii damnationem conclamaſſe contendunt, hunc tamen facti errorem pertinere non quidem ad totam Eccleſiam, ſeu totam ad Synodum VI, prout ex Græcis conflatam, atque a Latinis confirmatam, ſed ad partem Eccleſiæ dumtaxat, ſeu ad ſolos Græcos, Epiſtolarum Honorii ſenſum non aſſequutos, quibus hac in parte Latinorum conſenſus non accesſerit, ac proinde in Synodo VI. errore facti, atque dogmatici utique, erratum fuiſse, at non a Latinis, ſed dumtaxat a Græcis. Atque hanc defendendi Honorii viam, quam pridem iniverat Anaſtaſius Biblioth., poſtea ſequuti ſunt Arſdekin in Theolog. tripart. 3. q. 3, Franciſcus Marcheſius in Clypeo fortium, ſeu Vindic. Honorii diſsert. 4. cap. 2, & Illuſtriſs. Franciſcus Anton. Cavalcanti Archiepiſc. Conſentinus in Vindic. Rom. Pontif. lib. 5. diſsert. 7. Alteram denique defendendi Honorii rationem adinvenere Deſiderantius apud Sommier hiſt. dogm. Pontif. lib. 7. cap. 17, & prælaudatus Bartholi cap. 12, & ſeqq., in ea perſuaſione verſati, quam plurimis haud contemnendis confirmare conjecturis adnituntur, ille quidem, quod Epiſtola Sergii ad Honorium fuerit Catholica, a Monothelitis vero depravata, ac proinde hæreticæ additiones eidem inſertæ in cauſſa fuerint, cur ſententia Epiſtolæ ab Honorio ad eumdem redditæ perverteretur, quæ alioqui per ſe legitima, & catholica, reſpective ad hanc depravatam Sergii epiſtolam hæreſis imbuta, ac ſuſpecta, ideoque damnatione digna a Synodo VI. reputata fuerit: iſte vero, quod eodem malo dolo a Monothelitis tam Sergii Epiſtola ad Honorium ante Synodum VI. fuerit vitiata, quam utraque Honorii ad eumdem exarata, atque ex hiſce duabus Honorii una quidem fuerit de induſtria conficta, altera vero interpolata.

Ad eos autem deveniendo, quibus arcte perſuaſum eſt a Synodo VI. inſtitutum de Honorio judicium non doctrinale fuiſse, ſed criminale dumtaxat, quod proinde facti, non dogmatici fuerit, ſed mere perſonalis ſpeciem induerit, quidam pugnant a Synodo VI. de Epiſtolis Honorii non quidem, ſed ejus de perſona dumtaxat indictum fuiſse judicium puri facti, in quo plane errare potuerit, reque ipſa erraverit. Quamvis enim, inquiunt, Honorii Epiſtolæ Act. 12, & 13. recitatæ fuerint, & expenſæ, quum tamen

Act. 16, & 18. ad hæreticorum damnationem, ac fidei definitiones ventum est, Epistolæ illæ non fuere proscriptæ, tanquam a fidei regula aberrantes, neque decreto ullo damnatæ, tanquam hæretica labe aspersæ. Quæ vero, subjungunt, in Synodis peraguntur, ea dumtaxat ad fidem pertinere decreta reputanda sunt, quæ tanquam de fide credenda proponuntur, atque sub anathematis pœna amplectenda promulgantur. At enim opinio hæc eas, adeoque graves patitur difficultates, quibus alii deterreantur, quoveminus assensum ei præbeant suum, prohibeantur. Nam in Synodo VI. de Honorii persona nedum, sed etiam ipsius de Epistolis institutum fuisse judicium, atque has Epistolas nedum lectas, sed damnatione quin etiam dignas judicatas evincit sola Act. 13. lectio apud Harduinum tom. 3. pag. 1331, ubi Synodi Patres de epistolis Sergii ad Honorium, ac vicissim Honorii ad Sergium ita habent: *His invenientes omnino alienas exsistere ab Apostolicis dogmatibus, & a definitionibus SS. Conciliorum, & cunctorum probabilium Patrum* (En examen, & collatio cum Dei Verbo scripto, & tradito) *sequi vero falsas doctrinas hæreticorum, eas omnimodo abjicimus, & tanquam animæ noxias exsecramur*. (En examini subjuncta in eas sententia). Postquæ ad Monothelitarum Promachos damnandos progressi, unaque simul cum Sergio, Cyro, Pyrrho, Petro, & Paulo, ac Theodoro damnationis sententia Honorium involventes: *Cum his vero*, subdunt, *simul projici a S Dei Catholica Ecclesia, simulque anathematizari prævidimus, & Honorium . . . Eo quod invenimus per scripta, quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem sequutus est, & impia dogmata confirmavit*. (En damnatis Epistolis, ob easdem damnatum Epistolas Auctorem, seu en judicium doctrinale de Epistolis peractum, ac deinde criminale de persona.) Ex quibus patet perperam dici a Synodo VI. doctrinale de Honorii Epistolis judicium non fuisse institutum, quum potius præstet dicere, non prius de Honorii persona judicatum criminali judicio, quam de ejusdem Epistolis judicio doctrinali fuisset judicatum: quam Synodorum jugem fuisse praxim apte animadvertit doctiss. Thomassinus dissert. 19. in Synodum V. n. 75, 80, & 106: *Uno vicissim*, inquiens, *judicio hæreses, librique Hæreticorum damnati; nec seorsim usquam*

quam hæc agitata. Ideo nec Romana unquam Ecclesia retractari postulavit judicium sextæ Synodi de Epistolis Honorii. Neque magis nobis probatur, quod postremo subjungitur loco de distinctione facienda inter ea, quæ in Conciliis dicta, aut decreta ad fidem pertinent, & quæ inter *ἀδιάφορα* obligandi vim non habentia, quamvis enim disputationes, quas in Conciliis agitari, & rationes, quas proferri persæpe contingit, non secus atque facta, testimonia, informationes, ad fidem non pertinere fateamur, perperam tamen doctrinam inter, ac definitiones distinguitur, idque ad fidem dumtaxat pertinere dicitur, quod de fide credendum sub anathematis pœna proponitur: ut enim aliquando optime animadvertit Cl. Bossuetius, serioque admonitum doctiss. Lamium voluit, discrimen statui non debet inter doctrinam, & definitiones Conciliorum: nam utraque ad fidem pertinent, & quæ in Capitibus, seu Actionibus traduntur catholicis, & quæ in Canonibus, sive Censuris ab hæreticis vindicantur. Hinc non minor habenda ratio est Act. 16, in qua contra Monothelitas damnationis pronuntiata est sententia, quam Act. 18, in qua fidei definitiones procusæ sunt.

In alteram igitur defendendi Honorii, quin hinc Ecclesiæ definienti de factis dogmaticis aut derogetur auctoritas, aut irrogetur error, viam ingressi alii, a Synodo VI. erratum fuisse errore facti, non quidem dogmatici, sed mere personalis affirmare non dubitant, quia nempe existimant a Synodo illa de Honorii Epistolis institutum fuisse judicium utique, non doctrinale tamen, sed criminale dumtaxat, idest de eo judicatum ex Epistolis quidem ad Sergium, sed non juxta earumdem sensum externum, obvium, ac litteralem, quem verba præseferrent, sed juxta sensum Honorii internum, præsumptum, & quæ ille animo præconcepisset, respectu habito ad Sergii Epistolas hæresi manifeste imbutas. Cujusce rei sane conjecturam pronum eis capere erat ex verbis illis Act. 13, in quibus damnationis in Honorium ferendi sententiam vim faciunt: *Eo quod invenimus per scripta, quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem sequutus est.* Ex quibus augurari profecto licet Patres Synodi VI, quam ad ipsius Honorii Epistolas, plus respexisse ad Epistolam Sergii, atque ex hac de-

Ccc 2 Hono

Honorii pari sententia præsumpsisse, quam ideo pariter damnandam putarint. Qua in damnatione proinde erratum sit, errore facti criminalis, in quo nempe judicium ducitur ex præsumptionibus, in quibus error subesse facile potest, in quo aberrare, falli, & decipi Ecclesiam posse, absque ejusdem injuria, nemo inficias ibit; errore non item facti doctrinalis, in quo scilicet judicium ex scriptorum simplici lectione, sensuque obvio, ac litterali desumitur, & efformatur, veluti approbe observavit doctiss. Thomassinus cit. dissert. 19; quo in casu Ecclesiam omni ab errore immunem esse dicere omnes debent, siquidem judicium de doctrina in libris expressa non pendet, nec debet expendi ex sensu præsumpto Auctoris, menteque præconcepto, sed ex collatione doctrinæ in libris contentæ cum Dei Verbo scripto, vel tradito. Difficultatem hanc denique quidam, ut Albertus Pighius omnium primus, magis quam sensim diffuere, repente præcidere aggressi, sextæ Synodi acta, ubi Honorio anathema scriptum habetur, a Monothelitis corrupta fuisse suspicari cœperunt. Cujus quidem suspicionis conjecturas quasdam Card. Bellarminus de Rom. Pontif. lib.4. cap. 11. instruxit, quas deinde Card. Baronius ad an. 681. n. 19, & seqq., ac 682. n. 2, & seqq. dilatare studuit. At enim argumenta horum omnia de Actorum Synodi VI. depravatione levia admodum, ac lubrica reputavit Petrus de Marca, teste Baluzio in ipsius vita, quæ refellere perinde facile contigit viris summis Combefisio in dissert. apolog. pro actis Synodi VI, Lupo in dissert. de sexta Synodo ad act. 18, Tamagnino in hist. Monoth. Scrutinio 6, Garnerio in append. ad not. lib. Diur. cap. 2, Natali hist. Eccles. ad Sæcul. VII. dissert. 3, Pagio ad an. 681. n. 7, & seqq., aliisque, de quibus alibi.

Jam vero ex his ita expositis multiplex, eaque facilis patet ratio omnem prorsus, quam ipsis conflare Jansenistæ conantur, a Turrecremata, a Bellarmino, a Baronio, a Spondano &c. invidiam diffIandi, propulsandique calumniam. Atque principio quidem mala fide, malitiaque agunt sive Witassius, sive Formularii Alexandrini impugnator, obsequiosi vero Silentii justificator impudens, dum eidem cum quatuor illis mox laudatis viris doctiss., imponere navi, in eumdemque trahere clivum conantur S. Thomam

mam, Gersonium, Almainum, Canum &c., quorum longe diversa, totoque dispar cælo sententia fuit, quæ una præcise fuit de factis mere personalibus: *Ut quum agitur de Possessionibus, vel de Criminibus &c.*, velut eo loci expresse loquitur S.Thomas, vel de Impedimentis occultis, de quibus agit ibidem Gersonius, verbo, de factis, quæ subreptionis, vel obreptionis vitio subjacere possunt. Quamvis autem daremus de factis vere dogmaticis id affirmasse, Ecclesiam nempe definiendo errare, decipique posse, Turrecrematam, Bellarminum, Baronium, ac Spondanum, nobis exinde necesse non esset ad eorum sententiam accedere, si a vero illi recesserunt. Et sane tanti apud Jansenistas non est illorum auctoritas, ut illis in cunctis eorumdem doctrinæ capitibus, & apicibus adquiescendum ipsi velint, & jubeant. Sed neque caussæ probatissimæ nostræ quidquam deperiret, quamvis viros illos alioqui doctissimos, quos merito facimus maximi, pateretur adversos: quandoquidem tot, tamque firmis hactenus in aperto positis momentis suffulta est, ut veluti scopulus in medio Mari ab irruentibus procellis appeti quidem possit, nullo subverti modo possit. Verum non est tamen, cur tantorum hominum doctrinæ hac in re invidiosa erroris infligatur nota, a qua ut liberentur non admodum sollicite adlaborandum nobis incumbit; sed illorum potius sensum Jansenistas non pervasisse, neque fuisse assequutos, aut malitiose, deque industria in alienum, ac pravum intorsisse, operæ pretium est, ut patefaciamus. Quamvis itaque Turrecrematæ, Baronio, Bellarmino, ac Spondano loquutiones excidisse minus accuratas, ac paullo asperiores non diffitear, id tamen indulgendum, quod in hac controversia, in qua Jansenistarum doli, artes, effugiaque Catholicos Doctores eo nondum adegerant, ut, ad omnem elabendi viam, abutendique verbis ansam Hæreticis intercludendam, eripiendamque, diligenter in vocabulorum delectum intenderent, eaque perpendere, ac librare ita deberent, usurpanda antequam ducerent verba, in quibus dolus lateret nullus, nullusque sinistræ linqueretur acceptioni locus, indulgendum, inquam, quod verbis non adeo expressis, perspicuis, & expensis usi sint. Cæterum autem eorum sententiam ab omni prorsus erroris specie alienam, omnique ex parte ab ea quoque distantem

tem opinione, quam esse communem Jansenistæ comminiscuntur, jampridem a viris doctiss. apud Emin. Relat.Caus.V. Card.Bellar. pag. 210. & seqq. multis ad oculum ostensum est modis.

Atque ex iis quidem pluribus alterutro, quæ modo indicabam. Ita enim, ut delibem unum, vel alterum, doctiss. Tournellius de Eccl. q. 5. art. 3. pro ea, qua erga piissimos, Clarissimosque viros ferebatur reverentia, de Turrecremata, & Bellarmino dicere (quod dicendum etiam de Baronio, & Spondano) non dubitavit, ab his Duumviris affirmari in Synodo VI. erratum fuisse errore facti, & quidem dogmatici, sed errorem refundi non in totam utique Synodum, ut ex Græcis congregatam, a Latinis vero comprobatam, qui tum in Ecclesiam recideret, sed in partem Ecclesiæ dumtaxat, idest in solos Græcos Epistolarum Honorii legitimum sensum haud assequutos, quibus proinde Latinorum defuerit assensus. Atque hanc esse sententiam cum Turrecrematæ, cujus responsionem suam facit Bellarminus, lib. 2. de Eccl. cap. 93, exinde liquet, quod eo loci totum in solos Græcos rejicit errorem, quo in Hæreticorum album Honorius relatus est; tum Bellarmini lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 11. ex eo fit evidens, quod ibidem hanc sibi objectionem proponens: *Dices, ergo ne tu melius Honorii epistolas intelligis, quam intellexerint tot Patres*, his, atque efficacissimis utique diluendam verbis aggreditur: *Respondeo, non quidem a me, sed a Johanne IV, Martino I, Agathone, & Nicolao I. SS. Pontificibus, & a toto Concilio Romano sub Martino congregato eas Epistolas melius esse intellectas, quam a Græcis in Concilio sexto*. Instantia iterum sibi objecta, quid caussæ fuerit, cur in Synodo VI. contra Græcos in damnationem Honorii conspirantes Apostolicæ Sedis Legati non reclamarint: *Respondeo*, inquit, *id factum esse ad evitandum majus malum. Verebantur enim Legati, si reclamarent, ne impediretur definitio rectæ fidei, & non posset tolli schisma, quod annis 60. jam duraverat*. Adde, quod in Synodo VI. agebatur de damnatione plurium Ecclesiæ Constantinopolit. Patriarcharum, quorum in censum propterea aliquem ex Romanæ Ecclesiæ Præsulibus adducere, ad ingentem emolliendam suæ gentis infamiam, omni ope Græci contenderunt. Alteram defendendi Turrecrematam, Baronium, Bellar-

larminum, Spondanum &c. ab impactis Janſeniſtarum calumniis rationem adinvenere viri doctiſſ. Fenelſonius Archiep., & Dux Cameracenſis in docum. paſtor. 3. par. 2. cap. 2., Thomaſſinus in diſſert. 19. in Synodum V, ac Thomas ex Charmes in proleg. Theolog. tom. 1. diſſert. 5. cap. 2.q.4.art. 4, aliique. Scilicet horum ſententia, illi ſcripſere a Synodo VI. de Honorio judicatum fuiſse ex ipſius Epiſtolis quidem, ſed non juxta earumdem ſenſum obvium, litteralem, ac verbis expreſſum, ſed juxta ſenſum præſumptum, reſpectivum ad Epiſtolas Sergii, menteque præconceptum: quo in judicio erratum fuiſſe errore facti, non doctrinalis quidem, ac dogmatici, ſed criminalis puri, mereque perſonalis, cujuſmodi ſpeciem inſtitutum ex ſenſu præſumpto judicium induit. Atque ita quidem interpretandum ſignatim Bellarminum exinde ſuadetur, tum quod ſcribat eo genere facti erraſſe Synodum VI, quod ex informationibus, hominumque teſtimoniis, quæ fallaciis interdum, fraudibuſque ſubeſſe nemo ignorat, penderet; cujuſce plane genus judicium criminale, ipſius opinione, fuiſſe oportet, in quo errare Eccleſiam poſſe nemo inficiatur: tum quod parum hinc abſimilia proferat exempla, in quibus errare poſſit Eccleſia, puta de viro ad Epiſcopatum promovendo, promoto, deponendo &c., quæ plane facta ſunt mere perſonalia, quorum in cenſu pariter Honorii factum habuit: ideo lib. 2. de Sacram. cap. 21. docens Concilia generalia legitima fuiſſe, atque decreta ab illis edita fidem obligare noſtram, credendum fore, tenendumque, quia Eccleſia, quæ errare nequit, ita nos docet; quod facti doctrinalis genus quoddam eſſe probe nemo non percipit. Atque hoc de argumento jam nimis.

Quod nunc ad damnatorum hominum decantatas aliquando laudes, apologiaſque contextas attinet, hoc Janſeniſtæ reſponſum habeant. In Origene multa quidem fuiſſe laude valdequam digna, ob quæ multis illum modis, Pontificum illæſa ſententia, defendi potuiſſe: ob ingenii, puta, eximias dotes; judicii vim, & ſoliditatem; eruditionis copiam, & excellentiam; in pleriſque Eccleſiæ dogmatibus explicandis, aut vindicandis miram cum doctrina dexteritatem; Sacræ Scripturæ in explanandis ſenſibus, aut Verſionibus adorandis indefeſſum, improbum ſtudium, ac laborem adaman-

mantinum. Ejusmodi ob res justis Origenem laudibus exornarunt Patres complures, qua Latini, qua Græci, quas prosequi deinde licuit Tanaquillo Fabro epist. 43, Jo: Wolfio cent. 3. Lect. memorab., Dupinio Bibl. script. Eccles. tom. 1. pag. 388, Thomæ Pope Blount in Censura celeb. Auctor. pag. 197, exaggerare vero præter æqui, justique limites non debuerant Petrus Cuneus de Repub. Hebræor. pag. 294, Erasmus lib. 2. epist. 26, Dallæus de usu Patr. lib. 1. cap. 1. &c. Alteram quidem, eamque absque Ecclesiasticæ auctoritatis injuria, Origenem excusandi viam iniverunt alii; contendentes videlicet aut depravata, & vitiata fuisse hæreticorum fraudibus ejus Opera, aut eum non semper ex animi sententia dixisse, & scripsisse, sed interrogando, proponendo, inquirendo, dubitando, referendo sæpius egisse: quo pacto ex veteribus Origenem defendendum suscepere Didymus, Ruffinus, Johannes Hierosol., Anonymus Photianus &c., ex Recentioribus vero Sixtus Senen., Genebrardus, Richardus Simonius hist. Crit. Vet. Test. lib. 1. cap. 19, aliique. At enim hæc plane defendendi Origenis ratio displicuit SS. Augustino de hæres. cap. 43, & Hieronymo in epist. ad Pammach., & Ocean., qui ideo a Pamphilo Martyre, cujus nomine inscriptus pro Origene Apologeticus jactabatur, hanc notam avertere aggressus, pugnare non ambegit id operis potius Eusebio Arianis partibus addictissimo esse adscribendum, aut si Pamphilo, dicendum illud ante Martyrium ab ipso fuisse adornatum. Qua perinde in epistola, ut eamdem quoque defensi Origenis invidiam ab se amoliretur, nihil non egit S. Doctor, inter alia de se adfirmans, quod si Origenis defensioni studuisset, id criminis pœnitentia diluendum sibi superesset. Fuere quin etiam, qui ut Origenem defenderent, alium, eumque plane catholicum, mente conceptum Origenem enutrivisse sensum dixerunt, velut Huetius, & Garnerius, illos alioquin improbantes, qui Origenis scripta ab omni prorsus labe purgare student: quo pacto Ecclesiæ auctoritatem non elevant utique, perperam tamen agunt, frustraque defatigantur; quandoquidem nescio quomodo sensum Origenis internum expiscari datum illis sit, quum ex ejus textu, & contextu ab Ecclesia damnato, tanquam multis asperso erroribus, oppositum potius exsculpere debuissent.

Ne-

Neque defuere quin insuper alii, qui nimio, imprudentique defendendi Origenis ardore succensi, ipsius doctrinam ab Ecclesia universa damnatam vel negarunt, vel in dubium revocarunt, uti Picus, Merlinus, & Halloixius; qui cæteroqui se Ecclesiæ judicium aliorum judicio omnium semper anteponere profitentes, Ecclesiæ judicio derogare voluisse, quod ullum intervenisse negant ipsi, dicendi non sunt: quamquam in eo, quod dicunt Origenis doctrinam ab Ecclesia universa damnatam non esse, fallunt profecto, & falluntur, siquidem (quod latere ipsos nec poterat, nec debuerat) eam proscripsisse leguntur passim Demetrius Alex., apud S. Hieronymum lib. 2. advers. Ruffinum cap. 5; S. Petrus Alex., de quo Justinianus Imp. in tract. ad Mennam; Theophilus in Synodo Alexandrina; S. Methodius Tyrius Episcopus in orat. de Resur. apud S. Epiphanium hær. 64, & Photium Cod. 234; S. Epiphanius ipse in Synodo Cypria, qua de re loquuntur epistolæ inter Hieronymianas 60. ipsius Epiphanii ad Johannem Hierosolym., & 67. Theophili ad Epiphanium: quarum Synodorum sententia Ecclesiæ totius judicio subinde comprobata evasit in Tract., sive Epistola Justiniani ad Mennam, cujus auctorem Imperatori se dederat Pelagius Apostolicæ Sedis Apocrisiarius, cuique demum ejusdem Apostolicæ Sedis invictissimam auctoritatem Vigilius P. M. adjecit; S. Hieronymus in epist. 65. ad Pammachium, & Oceanum, inque libris advers. Ruffinum; S. Augustinus lib. de hæres. cap. 43; S.Cyrillus Alex. in epist. ad Monachos; Vincentius Lirin. Common. cap 23; S. Sophronius in epist. Synod. relata in Synodo VI. act. 2; quodque potissimum est, Summi Pontifices S. Anastasius in epist. ad Johannem Hierosolym., Venerium Mediol., & Chromatium Aquilej., ut alibi dictum, Vigilius apud Liberatum in Brev. cap. 23, & Cassiodorum Divin. lect. lib. 1. cap. 1; & S. Leo II. in epist. ad Constantinum Pogonat.; Synodus V. demum, si fides Evagrio lib. 4. cap. 38, Cyrillo Scythop. apud Cotelerium tom. 3. pag. 373, Nicephoro lib. 17. cap. 27, Theophani in Chron., Auctori Chron. Alex., Georgio Syncello, Photio, Zonaræ, Glicæ, & Cedreno adhibenda sit; sed verius Synodus Constantinopolit. anno 538. habita, de qua ex Valesio dicta videnda tom. 1. pag. 202, & seq., conferendæ quo-

que Synodi VI. act. 18, atque VII. act. 3, & 7. apud Harduinum tom.3.pag.1395, ac tom. 4.pag. 134, & 454. Post quæ tam liquida, qui Origenis adhuc scripta ab omni prorsus errore purgare conantur, næ ii, Baronio judice, Æthiopem lavant, Ecclesiæ injuriam creant, atque temeritatis notam non effugiunt. Rem enim agunt, similem Luthero, qui, teste Jansenio in *Spongia*, Nestorii, Eutychetisque vindicias elucubrare non est veritus; verbo hæreticis, qui Promachis suis defendendis, nulla Ecclesiastici judicii ratione habita, operam impenderunt omnem. Quocirca ego quidem excusatione dignum Halloixium non duco, non habeo, dum in Origene defenso Synodum V, a qua damnationis sententiam illum subjisse putat, ab Ecclesia potius toleratam, ac permissam, quam grato, volentique animo receptam, ac probatam dicere non extimuit, quodque pejus, dicere eamdem Synodum V. Justiniani Conciliabulum, instigante Diabolo concitatum, & consumatum. Neque vero perinde in recto, tutoque posuisse vestigia mihi videtur Natalis Alexander, qui dissert. 16. ad sæculum III. liquido quidem, luculenterque demonstrat ex SS. Patrum testimoniis, Ecclesiæ judiciis, ipsiusque met scriptis Origenem ab omni prorsus erroris labe abstergi non posse, hinc tamen non plus effici putat, quam ut puri facti sit quæstio, in qua neque Patrum, neque Ecclesiæ auctoritas omnino cogat: quandoquidem facti mixti, ac dogmatici fuisse ex dictis abunde patet, in qua proinde cum Patrum consensus, tum Ecclesiæ judicium fidem omnino nostram indubitanter obligant.

Quod de Marcelli Ancyrani libello dictum a Petavio obtruditur, auctoritati Pontificum in notandis libris plane non nocet: nam id tantum dixit vir doctiss. tanta arte scilicet a Marcello Ancyrano dissimulatum errorem, ut sensum libri æquivocum fecerit: emissa quoque catholicæ fidei professione, qua inter alia se paratissimum esse ad sua scripta damnanda, si ita placeret Synodo, professus fuerat, Patribus Synodi cum Romanæ, tum Sardicensis fucum fecisse, atque ita damnationis ictum declinasse. Quid vero quæso, inde Pontificum decretis deripitur? Ecclesiam enim de sensu æquivoco judicare ex confessione verbis expressa consuescere nunquam vero de sensu mere interno, menteque retento, jam

satis

ſatis a nobis ſuperius oſtenſum eſt. Non opus eſt autem retexere, quæ de Gotheſcalci cauſſa ſuper. Artic. 11. §. 1. pag. 177, & ſeqq. copioſe diſputata ſunt, ex quibus, levia quam ſint, atque levidenſia a Janſeniſtis objecta iſta liquido adparet. Confer, & Petrum Coutantium in Vindiciis veter. Codic. confirm. Petri Abaelardi Apologiſtam quod attingit, Berengarium Pictav. flocci facimus, pudereque adverſarios quammaxime debuerat hujuſce furfuris hominem in cauſſam proferre, hominem, inquam, hæreſi, infamiaque notatum. Quamquam, & ipſum aliquando pœnituiſſe hujuſmodi Apologiæ Oper. Abaelardi pag. 302. patet ex ipſius epiſtola ad Epiſcopum Mimatenſem inter Abaelardi, cujus diſcipulus fuit, Opera pag. 320. edit. Pariſ. 1616, atque in Bulæi hiſt. Academ. Pariſ. tom. 2. pag. 193, quo loci, *Proceſſu*, inquit, *temporis mecum ſapere crevit*, *& in ſententiam Abbatis*(S. Bernardi) *pedibus*, *ut dicitur*, *ivi*. *Nolui eſſe patronus Capitulorum objectorum Abaelardo*; *quia etſi ſanum ſaperent*, *non ſanum ſonabant*. Quod vero Abaelardum ad bonam frugem receptum Pontifici reconciliaverit V. Petrus Cluniac., quin etiam flagitioſæ præteritæ vitæ pœnitentem ad Monaſticam Cluniacenſia intra Clauſtra profeſſionem receperit; quod ejuratis prorſus erroribus orthodoxam fidem, Oper. pag. 330, quoad vixit, profeſſum, quique ſcripta ſua omnia Apoſtolicæ Sedis judicio ſubmiſit, inter hæreticos a fide devios, & ab Eccleſia projectos computandum ideo non fore affirmarint, & confirmarint idem Cluniacenſis Abbas, Otho Friſing., Natalis Alexander, Gervaſius in ejuſdem vita edit. Pariſ. 1720, Amboeſius in prolegom. ad ipſius oper., aliique, e quibus adeundi doctiſs. Monachi in præfat. ad nov. edit. S. Bernardi §. 5, quid inde poteſt extundi, quod indefectibili Pontificum judicio de libris ejus lato minus ſit conſonum? Gilberti Porretani erroribus patrocinium nullum attulerunt Cardinales Ampliſs., id unum expoſtulantes, non a S. Bernardo id juris invadente, ſed uno ab Eugenio Pontifice M. fidei Symbolum adverſus errores Gilberti condi oportuiſse. Joachimi denique Abbatis propoſitionem, non etiam perſonam, ab Innocentio III. proſcriptam dicebamus. Quare qui ejuſdem perſonam defendunt, hos rem agere bonam, optimamque dicimus, ſecus qui propoſitionem. Cæ-

 terum

terum ejusdem Apologistæ non negant jure damnatam propositionem, quæ Joachimo adscribebatur, sed vere illi adscriptam negant, atque ab illo in libro conscriptam, sed a malevolis ipsius libro insertam ajunt. Quamvis id quoque vaticinari potius sit, ac vanæ conjecturæ superstructum. Profecto si liber ejus adversus Petrum Lombardum *De Unitate, seu Essentia SS. Trinitatis* depravatus fuisset, difficile haud fuisset apud Pontificem, sive Innocentium ante damnationem, sive Honorium post damnationem, Monachis Florensibus reclamare, ac sincerum exemplar proferre, quo omnis ab eo depelleretur error, tumque præsertim, quum apud posteriorem illum conquesti sunt de hæresis infamia, quæ Joachimo a nonnullis infligebatur: quod siquidem non præstiterint, indicium est haud obscurum ipsorum scientia, & conscientia hujusmodi fuisse Joachimi librum, qui haud infestam expertus fuerit manum, neque talis, tamque purus ab ipso prodierit, ut ab omni prorsus erroris labe abstergi posset. Confer Petavium de Trinit. lib. 4. cap. 13, & lib. 6. cap. 12, ac Lamium de recta PP. Nicæn. fide cap. 33. n. 12, ubi S. Thomam, Thomam Argentinam, Suarezium, Vasquezium, Canum, & Baronium intimam Joachimi sententiam non assecutos contendit, crimenque in illum conjecisse aliud, quam revera esset, fuisseque ab Innocentio III. notatum.

Tantum autem tandem abest, ut Jansenistis desperata in hac caussa vel levia rationum suffragentur momenta, ut ipsi potius immaniter e sulco rationis excessisse hæc objicientes dicendi sint. Enim vero objectioni huic e rationis penu petitæ duplici offendunt Theologi via, atque duplicem adhibere distinctionem solent, quæ utraque paucis exponenda, quæque placuerit magis, explicanda. Quidam itaque post Illustris. Perefixinm Archiep. Paris., uti Natalis, uti Tournellius, fidem, qua in definiendis factis dogmaticis Ecclesiam falli, ac fallere nesciam credimus, fidem appellandam ducunt Ecclesiasticam, quæ media sit inter fidem Divinam, cujus objectum est revelatum, & fidem humanam, cujus objectum errori, ac deceptioni est obnoxium; ideo ut fides isthæc Ecclesiastica minor quidem sit Divina, cujus firmitas, & certitudo a Divina revelatione derivatur, major sit tamen qua-

qualibet humana, quum ejus certitudo, & firmitas a Spiritus S. adsistentia speciali dependeat: quemadmodum præcepta Ecclesiastica nec simpliciter Divina, nec simpliciter humana dicenda sunt, sed veluti media inter utraque, siquidem ex Christi D. præcepto pronuntiantis: *Qui vos audit, me audit*, omnes illis Christifideles tenentur obsequi, & obtemperare. Verumtamen quominus hæc responsio mihi quidem probetur, id efficit, quod Ecclesiæ voluntas semper utique fuit, ut Christifideles suis definitionibus circa facta dogmatica ore, & corde firmiter adhærerent, atque crederent, & assererent illos homines vere hæreticos esse, quos semel hæreticos declaravit, librosque revera hæresi esse aspersos, quos ob hæresis aspersionem damnavit: veluti discere licet ex Conciliis Chalcedonensi act. 4. apud Harduinum tom. 2. pag. 418, Constantinopolitano II. anathem. II, & seqq. tom. 3. pag. 198, Lateranensi secret. 5. Can. 18. pag. 924, Constantinopolitano III. act. 18. in profess. fidei, ac Prosphonet. pag. 1398, & 1418, ac Constantiensi sess. ult.; ex S. Cælestino I. in epist. 22. edit. Cout. ad Synodum Ephesinam n. 8; S. Leone M. in epist. 1. edit. Baller. ad Aquilejensem Episcop. cap. 2, Vigilio in epist. decret. ad Eutychium, S. Martino I. in Synodo Lateran., Martino V. in Const. *Inter cunctas*, de quibus dictum pag. 305, 309, ac 336, & Clemente XI. in Constit. *Vineam Domini*; ex S. Hieronymo in epist. 65. ad Pammach., & Ocean., ac Justiniano Imp. in tract. ad Mennam, quem a Vigilio, ac Synodo V. Collat. 8, & VI. act. 18. confirmatum dixi, apud Harduinum tom. 3. pag. 243. Quocirca placet magis Petri de Marca, & Card. Laureæ responsio Ecclesiæ definitiones circa facta dogmatica ad partem dogmatis pertinere non dubitantium, quas ideo fide Divina esse credendas, atque mediate saltem, implicite, & indirecte revelatas esse consequitur, ideoque ad fidem Divinam pertinere indirecte saltem, mediate, & implicite.

Quæ responsio, ut bono in lumine collocetur, observare quam juvat, tam interest, multa fide Divina teneri, & credi, quæ non quidem explicite, directe, & immediate revelata sunt, sed dumtaxat implicite, mediate, & indirecte: vel ut propositio particularis in universali contenta; quomodo quod Concilium, puta

puta Nicænum, Oecumenicum fuerit, neque in fidei decretis erraverit; quod Versio Vulgata sit Authentica, & Canonica, neque in ea gravis contra fidem extet error; quod Benedictus XIV. sit legitimus Pontifex, atque S Petri successor; revelatum est eo ipso, quod revelatum sit Deum Ecclesiæ in necessariis defuturum nunquam: vel ut propositio ex præmissis consequens; quomodo quod Christus D. est adorandus in Eucharistia, quia in eo præsens adest: vel tanquam pars in toto contenta, sive proprietas cum natura connexa; quomodo quod in Christo D. duæ sint voluntates, atque duæ operationes, quia duplex in eo Natura est impermixta, & inconfusa: vel tandem ut propositio confusa, & obscura, quæ comprehenditur in propositione clara, & distincta: quomodo quod singuli homines (demptis Christo D., ac Deipara) in peccato Originali sint mortui, ac pro singulis mortuus sit Christus D., ideo quod Christum D. mortuum esse pro omnibus, atque omnes mortuos esse pronuntiavit Apostolus. Itaque pari modo Romanum Pontificem circa facta doctrinalia falli, & fallere non posse, habenda est ut propositio de fide, vel ut contenta in generali illa, Christum D. Ecclesiæ non deesse in necessariis ad fidem, moresque pertinentibus; vel ut consequens ex illis præmissis, Ecclesiam columnam, & firmamentum veritatis esse, fundatam supra firmam petram, contra quam portæ Inferi prævalere nunquam poterunt; vel ut comprehensa in illis claris, & distinctis: *Tu es Petrus &c. Pasce Oves meas, & Rogavi pro te &c.*; vel ut præsupposita ex illis oppositis: *Erunt in vobis Magistri mendaces, qui introducent Sectas perditionis* 2. Petri cap. 1. vers. 1. *Discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis Dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium &c.* 1. ad Timoth. cap. 4. vers. 1, ac Judæ cap. 1. vers. 18. Adde doctrinam hanc de Romani Pontificis indeficienti fide circa facta doctrinalia locum habere in traditione Patrum, quorum pleraque in medium protulimus testimonia, unde in Verbo quoque tradito eamdem doctrinam revelatam dici recte posse consequens fit. Volo autem, ut his affatim disputatis gravissimæ auctoritatis suæ pondere colophonem imponat S. Thomas, qui 2. 2. q. 11. art. 2. quærens, utrum Hæresis proprie obversetur circa ea, quæ ad fidem

dem pertinent, respondet duplici modo rem aliquam pertinere ad fidem scilicet directe, & principaliter, atque indirecte, & secundario, quum nempe ex negatis sequitur alicujus fidei articuli destructio; en aurea Doctoris Angelici verba: *Non ad corruptionem fidei Christianae pertinet, si aliquis habet aliquam falsam opinionem in his, quae non sunt fidei ... Sed solum, quando aliquis habet falsam opinionem circa ea, quae ad fidem pertinent: ad quam aliquid pertinet dupliciter, uno modo directe, & principaliter, sicut Articulus fidei; alio modo indirecte, & secundario, sicut ea, ex quibus negatis sequitur corruptio alicujus articuli. Et circa utraque potest esse haeresis eo modo, quo est fides.* Quae si heic locum non habeant, siquidem dogma purum, quod facto non sit permixtum, reperiri vix, ac ne vix quidem queat, nescio profecto, ubi tandem habere possint.

DE ROMANIS PONTIFICIBUS

Erroris sive circa Doctrinam fidei, sive circa Disciplinam morum injuste accusatis.

APPENDIX.

QUum de Romanis Pontificibus agitur, duo nobis distincte consideranda succurrunt, vitae genus, & ratio doctrinae; quique, si quando aliud faciant, in illos quidem intendere prohibemur, quum docent tamen, utraque auscultare ipsis aure praecipimur. Atque apposite utique S. Augustinus epist. 165, quod de Cathedra Moysis effatus quondam est Christus D., audiendos scilicet Magistros, etsi non semper imitandos, de Cathedra Petri intelligi, pro ut opus foret, pariter jubet, si quando nempe in agendo exemplo non praeeant ii ipsi, quos in dicendo recta praemonstrantes tuta semper fide prosequimur: *In illum*, inquiens, *ordinem Episcoporum, qui ducitur ab ipso Petro usque ad Anastasium, qui nunc in eadem Cathedra sedet, etiamsi quisquam traditor per illa tempora subrepsisset, nihil praejudicaret Ecclesiae, & innocentibus Christianis, quibus Dominus providens ait*

de Præpositis malis: Quæ dicunt facite, quæ faciunt, facere nolite. Quamquam quod ad ipsum quoque vitæ genus, morumque attinet, attenderent utinam heterodoxi, nonnullique nostræ Communionis etiam homines nihil æqui, honestique æstimatores, qui pessima obloquendi, obtrectandique prurigine affecti, universa sursum deorsum vertunt, ac versant, ut ex vitiis, quibus aliquando a quibusdam dehonestata nonnihil dignitas est, avide opportunitatem arripiant omnium indiscriminatim tam despiciendi personam, quam posthabendi imperata, utinam, inquam, attenderent, perpaucos admodum ex Pontificibus dinumerari, qui numeris omnibus absolutam non traduxerint vitam, aut labe nonnulla Apostolicam conspurcaverint Sedem, quorum alioqui leves vel maculas abunde tot alii, tantaque virtutum præstantia, morumque integritate præfulgentissimi detersere. Enim vero ex 250, quot a S. Petro ad hanc diem præfixus operi elenchus exhibet, duo ad minus supra octoginta Sanctorum albo adscripti sunt, atque octo certe supra septuaginta in Martyrologio Romano memoria celebris habetur, quin imo sua remotiori sub ætate centum ferme in Sanctorum fastos referre non dubitavit S. Gregorius VII. lib. 8. epist. 21. ad Herimannum Metens. Ex quibus qui ante S. Silvestrum, concessamque a Constantino Ecclesiæ pacem, tot persecutionum tempestatibus jactatæ, turbatæque Christianæ Reipublicæ clavo per annos ferme tercentos præfuere, pro qua vitam ipsam cum sanguine profuderunt, perenni serie trium super triginta SS. Martyrum Pontificum invictissimæ fortitudinis in asserenda fide præclarum specimen præbuerunt. Ut quinque vero supra quadraginta prætercam, qui ad medium usque Sæculum Ecclesiæ decimum insigni præ aliis Sanctitatis laurea Apostolicæ Sedis dignitatem, & gloriam adauxerunt, in animum inducere suum nequiret, qui indutos ex alto eosdem nesciret animis, qua virtute, quoque successu, omni posthabito hominum metu, nulloque prehenso vitæ discrimine, nec unus, vel alter, sed velut ex asse omnes, sibique non tam in locum, quam in labores invicem succedentes, longa, diuturnaque lucta impense distenti, sed non defessi, implicati, & defatigati, sed non fracti, neque confecti, Ethnicis tum superstitionibus exterminandis, tum

tum eisdem deditissimis hominibus ad Christianæ rei cultum transducendis insudarint, Hæreticorum ingentibus nunc conatibus comprimendis, nunc agminibus ad frugem inflectendis incubuerint; contra Imperatores ipsos vel hæresi turpiter inquinatos, vel se rebus Sacris temere ingerentes, ac quot,& quantos,indeflexa fronte, infractoque animo steterint; qua Christianæ Reipublicæ finibus amplificandis, qua Canonicæ disciplinæ in pristinum decus restituendæ, quà confluentibus undique Ecclesiarum negotiis expediendis institerint, æstimari, inquam, comprehendique vix, ac ne vix quidem animo potest.

Siqui igitur fuere, fuisse vero septem, vel octo non plus feruntur, fuisseque quin etiam mali partem quammaximam Civilis Reipublicæ afflictissimæ statum, sub quo impotenti dominandi libidine plerique ducti ferro, flammaque Imperii partem, quam possent, non tam abripere, quam diripere non parcebant, fatendum est, qui Sæculo dumtaxat sive nono cadente, sive decimo ineunte locum tam illustrem indigne occupaverint, moribusque deturparint suis, præterquamquod aut ab ipsismet postea insigni pœnitentia errata cuncta detersa sunt, aut a sequioris ætatis Pontificibus vitæ probitate labes omnis procul depulsa est, locoque decus postliminio redintegratum, supremo disponente procul dubio Numine, loco stetit, nec ulla prorsus erroris labe fides ejus infecta est,nec aliquid inde sive fidei doctrinæ, sive morum disciplinæ minus conforme prodiit: quod indicium est utique liquidum indeficientis fidei PontificiRomano in S.Petri persona promissæ,de quo fuse Baronius ad an. 908. n. 6, &seq., & ad an. 912. n. 9, ac seqq., Bellarminus in præf. ad libros de Rom. Pontif., Mabillonius in præf. ad Sæcul. V. Bened. §. 1, Paulus Segneri in serm. de Cathedra S. Petri, & Franciscus Leedorff in epist. 12. ad Fridericum Comit. Palat. Rheni. Nec offecit ideo, nec obfuit flagitiorum probrum, quo Apostolica Sedes sic aliquando dehonestata est, quominus religiose observaretur, eique minus deferretur obsequii. Nam Stephano VII. observantiam detrahere ingenti duxit piaculo Auxilius Presbyter lib. 2. capp. 17, & 18; atque observantiæ certe plenam ad eumdem dedit epistolam Fulco Remensis apud Flodoardum lib. 4. cap. 4. Johanni IX. probatissimæ alioqui

vitæ Pontifici demississimo religionis obsequio se devovisse leguntur cum Hatto Moguntinus, tum Theotmarus Salisburgensis, atque uterque tam suo quidem, quam Suffraganeorum nomine ab eide m debita obedientia discessuros se nunquam professi Metropol. Salisburg. tom. 1. pag. 44, & 47. Modesti, supplicesque pro impetrando Pallio ad Sergium III. appellere Sergius Coloniensis, & Hogerus Hammaburgensis officio habuerunt apud Crantzium hist. Eccles. Saxon. lib. 2. cap. 24, & lib. 3. cap. 1. S. Sisenandus Friensis Episcopus, & Ordonius Legionensis Rex legatione missa Johannem X. de Mozarabicis Ritibus nonnihil a Romanis discrepantibus consulendum sibi tuto duxerunt apud Ambrosium Morales Chron. Hisp. lib. 15. cap. 4. Ad Johannem XII. epistolam obsequii, reverentiæque cumulatissimam dare, illatasque sibi vexationes, opportuna pro ope consequenda, exponere Ratherium Veron. non pœnituit apud Chapeavillæum de gest. Episcop. Leodien. tom. 1. pag. 179, atque in suo Itiner. apud Dacherium Spicileg. tom. 2. pag. 267. Benedictum V. loco, quo dignus alioquin erat, ab Ottone I. Imp. depulsum, ut ei LeoVIII. pseudo-Pontifex sufficeretur, & in Germaniam abductum magno in honore ab Adaldago Hammaburgensi Archiep. habitum denarrat Adamus Bremensis in Chron. lib. 3. cap. 6; de quo confer & Papebrochium in Conat. Chron. hist. dissert. 34, quorum similia pleraque missa facio, ne sim prolixior.

Atque hæc quidem ad vitæ quod pertinet institutum. Quod ad genus doctrinæ nunc attingit, bifariam in Pontifice distingui oportere personam vice plus simplici admonui, qua nempe doctoris publici aliquando personam gerit, quamque tum gerere reputandus est, quum Ecclesiæ universæ edicit; qua doctoris aliquando privati dumtaxat induit, quum ad particulares quorumdam expostulationes respondet, sive privatas quasdam suas opiniones depromit: quo de discrimine paullo post. Summum Pontificem igitur privilegio indeficientis judicii tum potiri dumtaxat contendimus, quum publici doctoris personam induit, gerit, agitque. Quum vero personam dumtaxat privati doctoris agit, seu agitur de factis mere personalibus, sive de factis ad forum contentiosum pertinentibus, sive de factis pure criminalibus, tum falli, & fal-

fallere Pontificem posse, nihilque non humani pati non inficiamur. Quamquam quod tot in colloquiis, consultationibus, responsis, rescriptis, sermonibus, litteris, lucubrationibus, libris, totque diversis, tum rebus dissitis, tot in distinctis adjunctis temporum, opinionum, locorum, circumstantiarum, atque a tot ingenio, studio, consilio diversimode affectis Pontificibus editis vix reperire sit, post diligentem adhibitam inquisitionem, quidpiam aliquid, quod aut severiori morum disciplinæ, aut purioris fidei dogmatibus minus recte congruere, vel intortæ interpretationis vi adhibita, ostendi valeat, demirandum utique est valde, unique Divinæ proculdubio providentiæ deputandum: cui deputandum omnino, quod ex omnibus nullum prorsus reperire sit, qui e Cathedra Petri errorem unquam Ecclesiæ propinaverit ullum. Est ne simile in ceteris, ac primariis, ac Patriarchalibus Orientis Sedibus observare, quo paris cum Romana ad gloriæ fastigium assurrexisse videri potuerint aliquando, æstimarique? Principio enim perpauci audiunt profecto, qui Sanctitatis insignis laude ad Aras imploratæ conspicui Ecclesias illas illustrarint, velut ex illorum Catalogis historicis, & Chronologicis liquet. Nam in Constantinopolitana apud Bandurium, & Cuperum, qui cum Papebrochio tom. 1. Jun. pag. 392. exiguam admodum mereri fidem, quæ de Byzantinis 22, aut 26. Episcopis, eisque Sanctitatis laude insignibus, ante Constantinum M., sive ante S. Metrophanem traduntur a S. Nicephoro Constantinopolit. in Chronog., a Nicephoro Callisto in hist., a pseudo-Dorotheo, sive Procopio de Apostol.,& discipul., a Matthæo Cigala in Catalog, a Philippo Cyprio in Chron., a Metaphraste, & Cedreno, neque fidendum magis Græcorum fastis, atque Menaeis recte adnotat, ex Episcopis 60, qui post S. Metrophanem I, idest ab initio Sæculi IV. Thronum illum occuparunt usque ad Photium, sive ad Sæculi IX. dimidium, in Sanctorum album 26. dumtaxat relati sunt, ex omnibus vero, nu. 183. usque ad an. 1706. comprehensis, Latinis 13. ab an. 1400. ad an. 1599. non computatis, quatuor vix supra 26, omnesque 30. non amplius. In Alexandrina apud Renaudotium,& Sollerium, qui in præf. optime admonet parvo admodum in pretio haberi oportere Abulberacatum in Catalog., Eutychium in An-

nal., & Hagiologii Habessini Scriptorem Sæculi Christiani aut XII. circa exitum, aut XIII. circa medium, qui proprio ex ingenio, præter rei veritatem, Ecclesiæ hujusce fastos amplificare, infercireque instituerunt, ex 51. Episcopis, quot ad annum usque 640, quo capta a Saracenis Urbs est, atque octo ab obitu Muhamedis, qui in an. 632. inciderat, quin imo ex omnibus 103. omnino, Latinis tamen 13. apud Simonium in Lexico Bibl. non recensitis, qui post S. Marcum Ecclesiæ illi præfuere, vix 23, neque plures reperire contingit, qui Sanctorum cultu se dignos præstiterint. In Antiochena apud Assemanum, & Boschium, qui prætermittendos veluti dubiæ plurimum fidei tres, aut quatuor alios, quos inter Sanctos proprio arbitratu, solidis documentis, monumentisque destituti descripsere Blasius Terzi de Syria Sac. lib. 1. cap. 33, ac Theodoricus Pauli Gorcomiensis Canon. in Chron. univ. duobus volum. Ms. an. circiter 1480. apposite advertit, ex Patriarchis 50, aut 55, qui post S. Petrum usque ad an. 518, quo a Jacobitis ea invasa Sedes est, universæ rei Sacræ obtinuerunt summam, 15, vel 16. vix celebres haberi inter Cælites meruere: quibus vix duo adjungi possunt alii, exindeque 17, vel 18. Sanctorum confici numerus, ex ceteris omnibus, qui prioribus illis 55. copulati (Jacobitis 60. interea ab an. 1292, necnon Latinis 9. ab an. 1100. ad 1268. exclusis) alii 86, quot ab an. 519. ad 1724. per vices successere, ad 141. summam pertingent. In Hierosolymitana demum apud Papebrochium, & Fabricium Bibl. Græcæ tom. 10. pag. 503, ut silentio præteream tam illos 14. post S. Jacobum ex Judæis ad eam regendam Ecclesiam assumptos, quam 17. alios post hos ex Gentibus ad eumdem implendum locum delectos, de quorum Sanctitate (tribus, vel quinque demptis, optima Sanctitatis opinione apud Græcos, Latinosque potientibus) ipsis afferta a Theodorico Pauli, ac suppari Florarii SS. Ms. Scriptore ex proprio, faciliorique ad confingendos, amplificandosque fastos ingenio, valdequam dubitat Papebrochius §. 3, & seqq., §. 17, ac seqq., & in parergo 4, Eusebii potissimum diligentissimi alioquin in his colligendis, describendisque silentio fretus, ex Episcopis 98, haud recensitis Latinis 22. usque ad annum 1290, quo expugnata Ptolemaide secedere e Syria compulsi sunt,

si sunt, dimissis etiam Titularibus 5. usque ad an. 1329, ex quo Terræ Sanctæ recuperandæ spes amissa est, ex Episcopis 98, inquam, Græcis, qui post S. Marcum eo in ordine 16. eidem gubernandæ Ecclesiæ ab an. 135. ad 637, quo sub Sophronio I. Saracenorum jugum Urbs subjit, sive ad an. 1076, quo sub Sophronio II. in Turcarum potestatem transivit, admoti sunt, vix 16, vel 18. in Græcorum Menaeis, vel Latinorum Martyrologiis illustrem inter Sanctos locum habere meruerunt.

Dictu vicissim difficile a quot, & quantis nefandorum hæresum Promachis dehonestatæ Patriarchales Ecclesiæ illæ fuerint. Enim vero S. Leo IX. in epist. 1. ad Michaelem Cerularium, & Leonem Acridanum, Photiani schismatis instauratores, apud Harduinum tom. 6. par. 1. pag. 927. n. 8, & seqq. ad insignem eorumdem retundendam temeritatem, qua Latinæ insultare Ecclesiæ, multosque inurere errores non exhorrescebant, eum objiciendum duxit clypeum, e quo repercussa tela sagittantium recta peteret jugulum. Nempe nonaginta, eoque amplius referendo, exprobandoque nefandissimas hæreses, quæ diverso tempore, diverso loco, diverso errore Orientis Ecclesias, atque plurimas, atque Patriarchales infecerant. Et quidem, ut illos quotquot prætercam, qui post instauratam a Michaele Cerulario Græcanicæ a Romana Ecclesiæ secessionem, Schismati cum hæresi amplectendo, stabiliendo, amplificando operam impenderunt omnem, Patriarchæ qua Pneumatomachi, Christoduitæ, Eutychiani, Acephali, Monothelitæ, Iconoclastæ in Constantinopolitana 18. confedere, præter eos, qui superba fronte, elatoque præ fastu supercilio Romanos contra Pontifices stare, aut ipsorum propria insignia sibi sumere, hæreticis favorem impendere, aut in Latinos infensissimos præstare se hostes non abstinuerunt. Qua Ariana, Eutychiana, Monothelitica labe ipsi aspersi Alexandrinam 45. inquinarunt. Qua ex Arii, Apollinaris, Eutychetis, Severi infesta prognati sobole Antiochenam 60. plurimo infamiæ genere conspurcarunt; præter eos, qui aut Novatiani, aut Nestorii, aut Acacii Schismati impense studuerunt; quique novo Schismate inter se scissi Jacobitæ Patriarchatus Antiocheni jura inter duos pariter Mardenses, & Turabdinenses sciderunt ab an. 1332. ad 1445, & ab an. 1364.

ad

ad 1494;quo de Schismate Cl. Assemanus in differt. de Monophysitis cap.7, & in Catalogo Patriarch. Syror. Jacobit., ubi a Severo, ab an.hoc est 518.usque ad Isaacium,sive Ignatium hujus appellationis XXVII,idest ad an. 1722, Jacobitas 77.dinumerat,qui Patriarchæ nomine Antiochenæ incubarunt Ecclesiæ;præter alios 19, qui diverso tempore facto Schismate eamdem invaserunt Sedem. Quæ minori laborare infamia, puriorque in fide stare visa est Hierosolymitana Ecclesia, suos pati tamen manes, stuprisque inquinari permissa est: nam in eam impetu veluti facto irrumpere conspecti sunt & qui Ario, ut Eutychius, ut Herennius, ut Hilarius, & qui Pelagio, ut Johannes, ut Praylius, & qui Eutycheti, ut Anastasius, ut Salustius, ut Joannes II, & qui Origeni, ut Petrus, ut Macarius II, patrocinio non deesse sibi statuerint; ut de Theodoro, qui Eliæ II. locum invidit, aliisque taceam parum notis post annum 1187, quo Latinis ejectis Jerosolyma iterum Saracenorum jugum subjit. Mitto Patriarcharum illorum plurium maximi periculi, criminisque ream conniventiam, qua Constantii, Valentis, Anastasii, Zenonis, Heraclii, Constantis, Leonis Isauri, Copronymi, Theophili, aliorumque Imperatorum, quot nomina, tot pestes, nequitiam, aut vecordiam plerumque lactarunt, ut proinde ipsis præcipue ingenti vertendum sit vitio, quod tum schismatum, tum hæresum tot, ac tam infanda monstra latissime Orientis partem quammaximam, furoreque quam magno depasta fuerint, atque depopulata. Nihil tale de Romana Ecclesia potest ostendi: ex quo inferri debet certissime pro ipsa singulariter orasse Dominum, ne unquam fides ejus deficeret; eoque ipsam firmissimo quin etiam constitutam loco fuisse, ex quo ceteras in Orbem Ecclesias omnes in fide confirmaret. Quam in rem perbelle quadrat præclara illa Bahanis Patricii illustris periocha, qua in Synodo VIII. act. 8. apud Harduinum tom. 5. pag. 880, contra Theodorum Crithinum Iconomachiæ patronum dispu. tans, sic argumentum suum absolvit, loquacissimumque obmutescere hominem coegit: *Posuit Deus*, inquiens, *Ecclesiam suam in quinque Patriarchiis; & definivit in Evangeliis suis, ut nunquam aliquando penitus decidant, eo quod Capita Ecclesiæ sint. Etenim illud, quod dicitur*: Et portæ Inferi non prævalebunt adver-

adversus eam; *hoc denuntiat. Quando duo ceciderint, currunt ad tria; quum tria ceciderint, currunt ad duo; quum vero quatuor forte ceciderint, unum, quod permanet in omnium capite Christo Deo nostro, revocat iterum reliquum corpus Ecclesiæ*. Quo profecto tam amplæ potestatis officio, quam flagrantissimæ pietatis erga Orientis Patriarchales Ecclesias Pontificiam Romanam nullo non tempore egregie fuisse perfunctam affatim demonstratum est hactenus.

Antequam autem ejusdem vindicias exornandas mihi assumam, præclaræ operæ pretium fuerit observare non ita facile, nec juxta feliciter dignosci, atque distingui, quandonam Pontifex personam doctoris gerat aut privati, aut publici; neque ejusmodi distinctioni satis diligenter intendisse Scholarum Theologos, Sacrarumque rerum Tractatores. Nam regulæ, quas nuperus quidam, atque quidem doctissimus Scriptor Honorii vindicias adornans lib. 1. cap. 22. art. 2. proposuit, præfixitque ad discernendam Constitutionem dogmaticam ab aliis, quæ in eum censum proxime describendæ non veniant, eæ mihi, aut ego fallor, sane videntur, in quibus certo hærere pede non possim: cujusmodi sunt, quod Constitutio non edatur, nisi ex consensu, aut consilio prævio Concilii cujuspiam, aut S. Romanæ Ecclesiæ Cleri saltem, sive Cardinalium Collegii: quod Constitutio præferat, exprimatque vim præcepti, adjungatque in Refractarios anathematis pœnam: quodque Constitutio dirigatur ad celebriores in Ecclesia Episcopos, puta Patriarchas, ac Primates, ab his ad inferiores transmittenda. Neutram enim ex tribus illis conditionibus, quas is necessarias dicit ad rite discernendas Constitutiones dogmaticas (quamvis tum optime discerni non diffitear, siquando apponi conditiones illas contingat) probare satis queo: non primam, siquidem neque Concilio particulari, neque peculiari S. Romanæ Ecclesiæ Clero Divina pollicitatio facta fuerit, promissaque in fide infallibilitas. Non secundam, quippe, veluti scite observavit Bossuetius, objecitque Lamio, qui perinde hac de re probe, intimeque persuasum se se in parergo tractatus de Paschate ingenue ostendit, quemadmodum in Conciliis generalibus decreta non minus fidem obligant, quæ in Capitibus ulla absque adje-
ctione

ctione sive præcepti, sive pœnæ credenda, tenendaque Christifidelibus proponuntur, quam quæ in Canonibus sub Censurarum interminatione ab Heterodoxis vindicantur; ita similiter fide Divina fuerit credendum, quod sub hac ratione Pontifex credendum proponat, quamvis anathematis pœnam non adjunxerit. Neque tertiam, quandoquidem Constitutiones dogmaticæ, satis, superque est, ut innotescant, quoquo demum innotescant modo, sitque satis, ac super, ut Romæ promulgentur, velut explicite habent in Bullis adversus libros Caroli Molinæi Clemens VIII, & adversus librum Jansenii Urbanus VIII. (quidquid contra obloquantur Van-Espenius part. 4. promulgat. Legum, & Gibertus in proleg. tit. 9. cap. 7, quibus unum opponere satius habebo Innocentium III. in Cap. *Ad hæc de postulat. Prælat.* ubi disjunctive ait Legis obligationem induci: *Cum solemniter editur, aut publice promulgatur*: quam præclaram sententiam propriam quoque fecit Benedictus XIV. de Synodo Diœcesf. lib. 13. cap. 4. n. 1.) ut continuo vel mentis obsequium illis debeatur.

Quamobrem ea mihi quidem obversatur opinio, quod ex diversa potius Rescriptorum Pontificiorum ratione desumendum discrimen istud sit, sitque ideo diligenter inter Pontificia ipsa Rescripta distinguendum. Juvat igitur scire duo imprimis esse Rescriptorum genera; alia ad instar familiarium, privatarumque Epistolarum, quas nunc breviori vocabulo *Brevia* nuncupare Pragmatici solent: quoties videlicet summi Pontifices a quibusdam rogati de largienda venia legis alicujus ab aliquo suorum Decessorum latæ, sive infracti Concilii generalis cujuspiam Canonis; vel interrogati consilii accipiendi causa, sive in re dubia obtinendæ declarationis gratia, respondent pro rei qualitate, atque opportunitate vel affirmative, vel negative. Quorum in censum ea quoque veniunt Scripta, quæ ab ipsis, tanquam privatis doctoribus, ex penu, singulari, propriaque ex opinione prodeunt: quæ in Foro contentioso, vel circa facta pure criminalia præstanda jubent, quæque ipsi præstant circa caussas mere privatas, vel circa facta personalia: quæ de rebus ad capita disciplinæ, variæ juxta locorum, temporum, personarumque varietatem, mere spectantibus decernenda sibi su-

ſumunt; ſexcentaque horum ſimilia, in quibus agit Pontifex quidem, aut tanquam vir apprime doctus, atque multa rerum divinarum, humanarumque ſcientia locuples, aut tanquam Pater vere pius, ac fere paterna charitate erga fideles omnes adſectus, aut tanquam proprie Judex, Princepſque, apud quem Sacrorum non modo omnium integra ſumma, ſed & Civilium quamplurium cura conſiſtit, agit tamen ut perſona ſingularis, ac privata in quam ſubreptionis, vel obreptionis, ulla abſque vel culpa, cadere vitium poſſit, ideoque falli, & fallere ſit, etſi nolit, obnoxius Alterius genusReſcripta ſunt ad inſtar potius Legum publicatum, atque Conſtitutionum vim legis obligandi habentium, quæ jam uſitato ſtilo *Bullæ* nuncupantur: quibus Dogmata fidei præſertim, atque formandorum Regulæ morum aut decernuntur, aut declarantur, atque ita ſive decreta, ſive declarata omnibus, nulla adhibita temporis, loci, ac perſonæ limitatione, aut diſtinctione, obſervanda ex auctoritate demandantur. Quamquam neque has omnes, neque in his omnia pari, eademque pollere vi putandum eſt. Nam etiam multæ ob res a fidei doctrina, morumque diſciplina diverſas, ac diſtantes edi Bullæ ſolent: in his vero, quæ de fide, morumque regulis eduntur, multa obſervatu digna, atque præ oculis habenda ſunt. Et primo quidem principalis Bullæ ſententia, ſive pars illa, in quam Pontificis mens præcipue fertur, quæque ipſi præ aliis cordi fuit. Perinde Bullæ præfatio, quæ præmitti, velut ingreſſus viæ, conſueſcit. Rationes præterea ſententiæ præcipuæ adjectæ, quibus illa communiri, ac inſtrui ſolet. Denique illa quoque, quæ in Bulla extra propoſitam ſpeciem aſſuta ſunt, atque veluti additamenta quædam, ornatus, vel eruditionis gratia adjecta, haberi debent. Ex his ergo præcipuam, & hanc quidem ſolam Bullæ ſententiam, tanquam eam, de qua plene, ex perfecta gradus poteſtate, atque Spiritus S. adſiſtentia ſpeciali mens Pontificis deliberat, veluti regulam fidei, ſive dictatum indeficientis judicii habendam puto; eique integro mentis obſequio a Chriſtifidelibus obediendum. Non ita, opinor, in aliis; tametſi vel in his etiam nolle adquieſcere, non eſſet abſque periculo, vel abſque piaculo; niſi quando in contrarium apertiſſima veritas ipſa cogat: quo in caſu laceſſiri, violarique

obedientia dicenda neutiquam erit; siquidem tum nec ex ipsorum Pontificum voluntate obligandi vim habeant. Confer præ aliis, qui rem hanc egregie pertractat, Emin. Petram in proœm. ad Const. Pontif. §§. 2, & 3, aliosque apud ipsum hocce de argumento optime meritos: quibus præmonitis, atque præmissis, jam ad Pontificum Vindicias gradu appropinquo.

DE S. PETRO

§. I.

PRimus ex Pontificibus Maximis, quem impotenti furoris æstu impetunt, atque prosternere ad ima, obtereréque, ingenti pro eo, quo perciti livore sunt, lapsu multiplici, hæresi nequidem excepto, Heterodoxi enituntur, quibus, quod auditu est horrendum, manum dedere vel Catholicæ communionis nonnulli homines haud exhorruere, Princeps est Apostolorum, ipsemet S. Petrus. Rati nempe, si semel firmissimam hanc Petram dimovere loco, & infringere fuerit ipsis datum, fore perquamfacile, ut vel Ecclesia ipsa pessum eat, vel supremi in Ecclesia Sacrorum Præsides non eo amplius in pretio habeantur, ut eorum dicto obedientes se præstent omnes, velut eorum, qui pariter humani quodlibet pati possint, legique perinde quodcumque peccandi, pro infirma conditione, subjaceant. Nolim equidem lapsus omnes, qui per nefas æque, atque per insigne mendacium S. Petro appinguntur, elevare, & eluere: quandoquidem id meam ad rem proxime non faciat, atque a nostratibus alioqui Theologis, quin etiam jampridem a SS. Patribus dispuncti affatim fuerint, atque depulsi; sed iis prætermissis, quæ ipsius directe personam afficiunt, unum, vel alterum solummodo meo sermone perstringam, quibus negotium aliquod facessitum argumento videri potest, quosque potissimum ad Pontificiam in ipso potestatem, & infallibilitatem impetendam arripere, factoque cum Græcis, e Photii, ac Cerularii factione profectis, agmine Latini, qui e Lutheri, Calvinique gurgustio prodiere, in aciem instruere solent, ac student. 1. Itaque ex trina negatione Christi D., quam imo juramento firmavit, infe-

inferunt Petrum a fide defecisse procul dubio; eidemque proinde defectui obnoxium esse Pontificem quemlibet, modo perperam sibi adblandiri de privilegio nolit, vereaturque, quod denegatum utique S. Petro fateri ex ipsius lapsu constringitur. 2. Ex acri reprehensione, quam ob simulatam fidem a S. Paulo subjit, exsculpunt potuisse etiam S. Petrum, quemadmodum prodere, ita pariter fidem perdere; itaque utrique vitio Successores ejusdem succumbere.

Atqui vetus est ista calumnia jactata a Marcione, a Porphirio, a Juliano Apostata, a Nilo Thessal., a Macario Ancyr., a Nicolao Methon., a Basilio Thessal., a Michaele Psello, a Nilo Cabasila, a Demetrio Chrysolora, a Nilo Rhodio, a Meletio Alex., a Georgio Coresio, a Gabriele Philadelph., a Barlaamo, a Camatero, a Palama, a Scholario &c., quam jampridem obliteratam a Demetrio Cydonio, a Matthæo Caryophilo, a Josepho Methon., a Nicephoro Blemmida, a Leone Allatio, a Conrado Bruno, a Bonaventura Vulcanio, a Bellarmino &c. refingere non depuduit Flaccium, Salmasium, Simlerum, Junium, Sibrandum, Pfaffium &c. Equidem, ut ad primum satisfaciam, haud me fugit a perjurio excusare S. Petrum eniti S. Hilarium cap. 3. in S.Matth., & S. Ambrosium in cap.22. S Lucæ, trinam Petri negationem magis, quam insigni, iniquoque mendacio, ambiguæ locutioni adscribendo, ostendendoque verba, quibus negationem perfecit, in rectum plane sensum inflecti facile potuisse, juxta quem nempe S. Petrus Christum negando, hominem quidem, Deum non etiam negaverit. Is tamen ego non sum, etsi fando non sim, quatenus expositio hæc, ac quantopere ad levandum Petri lapsum conferre possit, non sum, inquam, quantamcumque veri præferat speciem, qui istiusmodi speciosis interpretationibus facile adquiescam, meumque præbeam assensum: eo vel magis, quod expositiones ejusmodi, tacito quidem, reverentiæ gratia, illustri eorum nomine, haud ignorem rejectas, explosasque a S. Hieronymo in Matth., & a S. Augustino tract. 66. in Johan., eoque vel maxime, quod ubi dilucide loquitur Evangelium, conjecturis non opus est rei veritatem penitius attingere. Quid igitur? Parum, an plurimum deliquerit, ut quæram, non interest, sed

quomodo deliquerit, mihi quærendum incumbit. Ergo, quantum ex Evangelio comprehendere fas est, S. Petrum contra fidei professionem deliquisse quidem fateri cogor, interiorem tamen fidem haud perdidisse cum communi propugno, certaque SS. Patrum sententia, quam calculo suo confirmat inter alios S. Augustinus lib. contra Mendac. cap. 6, ad quem te dimitti patiaris, quin profligato argumento, confectoque supervacaneam ego superingerere operam adigar. Quid amplius? Indeficientis profecto fidei privilegio nondum adauctus tum fuerat S. Petrus, quum in Christi D. negationem erupit, quod ipsi non nisi post resurrectionem a Christo D. fuit collatum, quamvis ante passionem fuisset jam ipsi promissum. Igitur pessimum est argumenti genus a peccato Clavium collationem antecedente fallibilitatis notam, ipsius perinde Successoribus infligendam, inferre: pessimum quoque ex denegata impeccabilitatis gratia ad infallibilitatis privilegium cum ipsi,tum ipsius locum impleturis denegandum prosilire;quando imo S. Augustino serm. 124. de temp., Auctore lib. 7. S. Optato attributi advers. Parmen., & S. Gregorio M. hom. 22. in Evang. affirmantibus, Deo sapientissime permittente, lapsus est S. Petrus, ut proprio exemplo peccantibus deinceps ipse Pastor commisereri disceret.

Jam quod 2. gravius objectum est loco, sic dispungo, atque 1. inquirendum duco, an S. Petrus a S.Paulo revera fuerit reprehensus, eaque reapse patraverit, ob quæ dignum se præstiterit, qui a S. Paulo reprehenderetur; hoc est, anne Cephas Antiochiæ reprehensus a S. Paulo ad Galat. 2. 11. alius a S. Petro fuerit. Celebris enim vero, vetusque controversia est ista, quæ Scriptores cum veteres, tum nuperos in varia studia distraxit. Affirmarunt, atque Cepham unum e Christi D. fuisse discipulis (quo plane cognomine pseudo-Martialis ille, qui Tolosanis se quoque Apostolum propinavit, semet inscripsit in epist., quæ prostat tom. 2. Bibl. PP. Lugd. pag. 110.) atque heic reprehensum alium a S. Petro Clemens Alexand. lib. hypotyposeon apud Eusebium lib. 1. hist. Eccles. cap. 12, pseudo-Dorotheus Tyrius, sive Procopius de Apostol., ac Discipul. D. in Bibl. PP. Colon., & Lugd. 1677. tom. 3, ac Paris. 1654. tom. 7, pseudo-Hippolytus

lytus Thebanus Sæculi XI. Scriptor lib.de duod.Apost. in Auctario Combefisii tom. 2. pag. 831, Chronici Alexandrini Auctor Sæculi VII. ad an. 30. pag. 213, edit. Cangii pag. 224, Oecumenius in cap. 2. ad Galat., Auctor Commentarii in epist. Paulinas sub S. Anselmi nomine, aliique cum Græci, tum Latini, quibus hanc insedisse sententiam ætate sua commemorant S. Jo: Chrysostomus hom. 64. tom. 5. Oper. pag. 719, S. Hieronymus in cap. 2. ad Galat., & S. Gregorius M. hom. 18. in Ezechiel. Quam perinde in opinionum pedibus, manibusque abjerunt Carerius de Rom. Pontif. lib. 1. cap. 5, Albertus Pighius de Hierarch. Eccles. lib. 3. cap. 11, ac postremo Harduinus, qui singulari in hunc locum, idest in Cap.2. epist. ad Galat. adornata dissertatione eamdem opinionem jam penitus obsoletam velut e ruderibus excitavit, vindicandamque suscepit, hisce ferme ductus, atque permotus argumentis. Tum quod Petri, & Cephæ diversa velut nomina eodemmet Cap.2. ep. ad Galat. S. Paulus adhibuit, ubi vers. 7, & 8. bis nomen Petri vers. vero 9, 11, & 14. ter nomen Cephæ usurpavit: quorsum autem diversa nominum acceptio, nisi ad significandam personarum diversitatem? Tum quod S. Petrus nusquam Cephæ nomine designatus fuerit, nisi a Syriace loquentibus, atque scribentibus, siquidem a Latinis Petrus, a Græcis Πέτρος semper sit dictus: quo pariter nomine a S. Paulo appellatus ibidem est; neque ullibi ab ullo Apostolis aliis fuit postpositus, sicuti Cephas post S. Jacobum hoc loci laudatur. Tum quod a veri abhorreat specie id S. Paulum ausum, sibique temere assumpsisse, ut supremum Ecclesiæ Principem tam acri reprehensione afficeret. Multo quoque minus S. Petrum se se reprehendendum exhibuisse: qui enim tot annis cum Gentilibus mensa, & cibo palam, Judæisque spectantibus, fuerat usus Act. 10, ipsisque coram Legalium observantiam minime obligare Jerosolymis annuntiaverat Act. 11, quì demum fieri potuit, ut Antiochiæ Judæos aliquos veritus, eorum gratia a communione Gentilium se subtraxerit? Tum quod neque Petrum Antiochiæ cum Paulo degisse, neque Paulum dissensisse aliquando a Petro uspiam in Actis a S. Luca commemoratum legitur. Postremo, in quo potissimam vim facit, dissidium inter Paulum, & Cepham, de quo in epist. ad Galat. cap. 2,

ex

ex eodem loci conjiciendum liquet in annum 14. a S. Pauli conversione, hoc est in an. 49. Æræ Christ., quo anno Concilium Hierosolymitanum III. de cessatione Legalium habitum est, quo de agitur Act. 15. Jam vero ante Concilium a Paulo reprehensum fuisse Cepham, tam voluit S. Augustinus in epist. 82. nov. edit. cum aliis multis, quam veri sit valde simile ex eo, quod Act. 15. dicuntur SS. Paulus, & Barnabas Jerosolymam venisse ad Apostolos, eosdem consulendi gratia super exorta de Legalibus controversia: cujus rei in caussa profecto aliud esse non potuit, quam disceptatio Antiochiæ paullo ante cum Cepha, aliisque Judæis habita de eorumdem Legalium observantia: tum autem temporis, uti patet, Antiochiæ S. Petrus non erat, sed Jerusolymis cum Apostolis ceteris in Concilio agens.

Ex adverso negant, atque Cepham heic a S. Paulo reprehensum eumdemmet S. Petrum esse pugnant communi suffragio Patres, & Scriptores, inter quos S. Irenæus lib. 3. cap. 12, Tertullianus lib. 5. contra Marcion. cap. 3, & lib. de præscript. cap. 23, Origenes lib. 2. contra Celsum n. 1, S. Cyprianus in epist. 71. ad Quintum, Eusebius Cæsar. Comment. in Psal. 74, S. Hieronymus in Prologo Comment. ad Galat., in cap. 2, & in epist 75. alias 11. inter Augustin. tom. istius Oper. 2. pag. 128, ibidemque apud ipsum Theodorus Heracleotes, Didymus Apollinaris Laod., Alexander vetus hæreticus, & Eusebius Emissen., S. Jo: Chrysostomus hom. 64. tom. 5, S. Augustinus in epist. 82. alias 19, lib. 1. de Bapt. cap. 2, lib. de mend. cap. 1, & de Agone Christ. cap. 30, S. Cyrillus Alex. lib. 9. contra Julian. pag 325, Cassianus Collat. 17., Theodoretus in cap. 2. ad Galat., Ambrosiaster, sive Hilarius Diac. in eumdem locum, S. Gregorius M. hom. 18. in Ezech., & lib. 18. in Job. n. 10, aliique sequioris ætatis apud Cornelium a Lapide in cap. 2. ad Galat., quibus utroque subscribendum pollice sibi statuerunt Baronius ad an. 51. n. 33, & seqq., Tillemontius tom. 1. pag. 237, Bailletus ad 29. Jun., Fleurius hist. Eccles. lib. 2, Jacobus Boileau disquisit. Theolog. in cap. 2. ad Galat., Calmetius dissert. in eumdem locum, Cavalcanti in Vindic. Rom. Pontif. lib. 1. dissert. 2., Mamachius Orig., & antiq. Christ. tom. 5. par. 1. lib. 4. cap. 1. §. 4. in parergo pag. 102, & seqq., ex Pro-

Protestantibus vero Pearsonius in Annal. Paulin. pag. 10, Basnagius in Annal. Eccles. ad an. 50. n. 9, Deilingius tom. 2. Observat. cap. 45, aliique, quos persequi non vacat. Quorum ad confirmandam sententiam illud quammaxime confert, quod præcit. cap. 2. ad Galat., ubi Vulgata habet *Cephas*, vetustissima Græca Exemplaria, atque veteres etiam Interpretes legunt *Petrus*. Quin etiam *Petrus* habent veteris quoque Vulgatæ Exemplaria Claramontis, & S. Germani a Pratis celeberrima, Codex item Alexandrinus venerandæ antiquitatis, velut observat Millius in cit. cap. 2. ad Galat. nov. Test. Græc. edit. pag. 545, Versio antiqua Latina, de qua Sabaterius tom. 3, Codex GræcoLatinus Barnerii &c.; atque Petrum denique loco Cephæ legerunt Tertullianus adv. Marc., Hilarius Diac, ac Theodoretus.

Neque vero urgent momenta ab Harduino allata, quæ tam levi profligantur brachio, quam ingenti ille conglomeravit apparatu. Spuriam utramque ad Tolosanos, & ad Burdegalenses Epistolam, quæ sub S. Martialis nomine circumfertur, jam dudum demonstraverunt viri doctiss. Dionysius SanMarthanus to. 2. Gall. Christ., Nourrius in appar. ad Bibl. PP. tom. 1. dissert. 9, Barthius adversar. lib. 45. capp. 7, & 21, Oudinus tom. 2. pag. 66, & seqq., aliique. Librum Hypotyposeon non desunt, qui hypobolimæis, ac pseudonymis adnumerent. De libro cum probro loquitur Photius Cod. 109, tamquam de Opere erratis, fabellis, atque sententiis quin etiam impiis refertissimo, suoque haud multum indigno parente, quem nimis interdum credulum, apocrypticis narrationibus, vulgaribusque rumoribus ab incerta traditione delectatum observavit Richardus Montacutius Origin. Eccles. lib. 2. pag. 52. Neque vero potiori haberi in pretio merentur sive pseudo-Dorotheus, sive pseudo-Hippolytus, quorum libros undique nugis exundare nemo ignorat, sive Oecumenius, sive Auctor Chron. Alex. (qui posterior incertis quidem conjecturis fertur Cosmas Indoplausta apud Allatium, Georgius Pisides apud Usserium, Georgius Alexand. apud Oudinum) quos hanc ex Clemente Alex. absque delectu hausisse sententiam indubium est. Ut interea de Auctore Commentarii sub S. Anselmi Cant. nomine nihil dicam, qui periocham hancce profert, quin assumat, pro-
bet-

betque, quemque fuisse Hervæum Dolensem Monachum jam patet ex Encyclica de ipsius vita, & scriptis circa an. 1130. apud Dacherium Spicileg. tom. 2. pag. 514, nov. edit. tom. 3. pag. 461, Pezium in præf. ad tom. 3. Anecd. pag. 4, & Oudinum tom. 2. pag. 1114: tanti quippe non sunt, qui tot aliis numero, & auctoritate præstantioribus, in oppositum pugnantibus, anteferri mereantur. Valdequam infirmum est vero argumentum, quod a nominis sive variatione, sive etiam postpositione petitur. Qui enim pluribus affectus S. Petrus fuit, modo uno, modo altero, modoque ante, modoque post alios quoque efferri potuit: neque enim ibi dignitati fit locus, quum de Petri Summo Pontificatu sermo non instituatur, qui totus versatur in re mere historica. Cæterum autem neque semel ab Evangelistis modo Simonis, modo Cephæ nomine idem semper S. Petrus designatus legitur; certissimeque S. Petrum accipiendum fore, qui 1. Corinth. 15. 5. Cephas dicitur a S. Paulo, contra quam contendat Harduinus, idem, qui Simon Lucæ 24. 34. denominatur, ex utriusque loci collatione liquidissime constat. Neque id officit sane, quod S. Paulum, qui humilitate præstabat, primamque S. Petri dignitatem quammaxime sciebat, suoque, ut oportebat, summo habebat optime honore, omnibus coram Apostolorum Principi exprobrare haud fuisse veritum veri parum videri possit simile: nam S. Paulus, quæ illuc usque docuerat, S. Petri exemplo everti perpendens, ejus siquidem simulatio Judæis conversis Legalium necessitatem obtrudere videretur, sui muneris ideo particulam duxit S. Petrum arguere: quem perinde quod auctoritatis quadam specie arguerit, sive, ut ipsemet loquitur, in faciem eidem restiterit, non id profecto arrogantiæ, procacitatique tribuendum, sed magis ipsius maximo, ingenuoque veritatis amori vertendum, atque metui jure majori, veluti SS. Augustino in epist. 28. olim 8, 40, 71, & 93. nov. edit., ac Gregorio M. lib. 28. Moral. cap. 12, & hom. 18. in Ezech. visum est, ne Principis Apostolorum exemplo Antiocheni ex Circumcisione conversi Legalium observantiæ se obligari autumarent. Quatenus vero S. Petrus reprehensione S. Paulo se dignum præstiterit, discutiendum paullo post erit.

Neque magis obest S. Lucam nihil horum meminisse, utpote qui

qui non universa sive a S. Petro, sive a S. Paulo factitata sermone complectenda sibi proposuit: quum neque meminerit Cathedræ a S. Petro Antiochiæ primum collocatæ, Romamque deinde translatæ, neque hujusce dissidii sive cum Petro, sive cum Cepha a S. Paulo habiti: quod tamen nemo in dubitationem, insigni absque S. Pauli injuria, qui ejus meminit Cap. 2. ad Galat., adduxerit. Neque officit tandem ratio temporis, de qua etsi inter Eruditos non conveniat, a quo nempe tempore supputandi sint anni 14. post Conversionem, de quibus cap. 2. ad Galat., nam alii post V. Bedam in Act. 15. a primo ipsius S. Pauli Conversionis anno initium ducendum pugnant, alii contra post S. Hieronymum in cit. 2. ad Galat. incipiendos fore a triennio post eamdem Conversionem, de quo superiori cap. 1., ita videlicet ut S. Paulus tribus a Conversione elapsis annis primam Hierosolymitanam profectionem adornaverit, veluti habet cap. 1, post quam anno 14, a Conversione idest an. 17, secundam susceperit, uti cap. 2. refert: convenit attamen post Concilium Hierosolymitanum III. perfecta Antiochiæ fuisse, quæ de suo cum S. Petro congressu, sive de Petro ab se reprehenso eodem cap. 2. S. Paulus commemorat. Itaque S. Pauli Conversionem in Æræ Christ. an. 30. conjiciunt Henschenius in differt. Chronolog. Actor. S. Petri ab Ascens. D. ad obitum, & Blanchinius in Chronologia Pontif., Cæsar., & Consul. tom. 2. Anast. pag. CXLV.; in an. 34. rejicit Calmetius cit. dissert. in cap. 2. ad Galat.; anno 35. illigat Fabricius Salut. Luc. Evang. cap. 4. pag. 57; in annum 36. confert, sive 2. ab Ascensione Baronius n. 1, & seqq.; ad an. 42. differt Frider. Spanhemius in dissert. de Convers. Paulinæ epocha tom. 2. Oper. pag. 323. Concilium Hierosolymitanum III. super Ritibus Judaicis post Legationem Ecclesiæ Antiochenæ, de quo Act. 15, habitum Æræ Christ. an. 46, sive ab Ascensione 18. censet Blanchinius in Annal. Pontif. S. Petri pag. 18; an. 47, a Conversione 17. Henschenius; an. 48. putant Beveregius in proleg. ad Synodicon vetus §. 4, & Launojus lib. 8. epist. 14. pag. 782; an. 49. Petavius lib. 11. cap. 12; anno 51. Baronius n. 6, & seqq., Calmetius, & Brujus hist. Pont. tif. tom. 1. pag. 10, & seq. Epistolam denique ad Galatas exaratam an. 56, vel 57. existimat Dupinius in proleg. Bibl. tom. 2. pag. 49;

pag. 49; an. 58. Fabicius Bibl. Græc. tom. 3. lib. 4. cap. 5. pag. 155; an. 61. Romæ scriptam indicat Euthalius Diacon. Sæculi V. Scriptor in prologo ad epist. S. Pauli in Nov. Test. edit. Boecleri, & Collect. vet. Monum. Zaccagnii. Utcumque ista se habeant, nihil prohibet, quominus post Concilium Hierosolymitanum S. Petrus Antiochiam perrexerit, ibique locum fecerit præmemoratæ reprehensioni, quam a S. Paulo sub id quoque temporis Antiochiam regresso subjit.

Quibus loco positis, inquirere præstat 2, an S. Petrus revera fuerit reprehensione dignus, sive ea reapse patrarit, ob quæ S. Paulus eum reprehendendum duxerit. Equidem fuere, qui ne Ethnicis, ac Porphyrio quammaxime relinqueretur locus oblatrandi, obloquendique, si aut S. Petrus turpiter errasse, aut S. Paulus arroganter, procaciterque Apostolorum Principi exprobrasse dicerentur, dicere maluerunt Paulum de Petri consilio ipsum Petrum increpandum sibi sumpsisse: etsi etenim eadem uterque sentiret, eadem gereret, in eisdemque conveniret, Petrus tamen Paulo suaserit, consensuque, atque consilio auctor fuerit, ut sibi coram omnibus exprobraret: quo intelligerent demum Judæi libertatem ab Evangelio inductam eam esse, cui sane Legalium observantiam cedere oporteret. Ita apud S. Hieronymum in epist. 75. nov. edit. Oper. S. Augustini Origenes, Didymus, Apollinaris Laod., Eusebius Emiss., Theodorus Heracleotes, & Alexander; item S. Jo: Chrysostomus, Theodoretus, Cassianus, Theophylactus, & Oecumenius loc. supra cit., quorum opinionem ipse S. Hieronymus velis, remisque propugnavit, eo gravissimo fretus momento, quod siquidem S. Paulus longe sæpius, quam S. Petrus, qui fere semel id humani legitur passus, ut Judæis Legalium indulgentiam faceret, Legalibus usus est, non fuisset profecto, cur S. Petrum ideo reprehenderet, sed fuisset potius, cur ipse a S. Petro licentius reprehenderetur. Qui enim fieri potuit, ut Paulus serio reprehendendum in Petro susciperet, quod ipsemet postea facturus plus vice simplici esset? Vel potius, quo pacto factitasset ipse postmodum, quod prius in Petro graviter reprehendisset? Nam ipse quidem S. Paulus, quoties ad profectum Evangelii facere existimavit, Judaicos ritus usurpavit, ac repetiit: ut quum Timotheum

theum ex Patre Gentili circumcidit Act. 16. 3; ut quum Judaicum Nazaræorum juxta morem caput totondit in Cenchreis Act. 18. 18; ut quum Hierosolymis ante se purificavit, quam in Templum ingrederetur Act. 21. 26. Præterquamquod ob rem tum adhuc temporis licitam reprehensione dignus S. Petrus non erat, quam neque illicitam reputavit S. Paulus, qui ideo 1. Corinth. 9. 20. factum se iis, qui sub Lege erant, quasi sub Lege esset, atque vicissim iis, qui sine Lege erant, tanquam sine Lege esset, affirmat: quod fecisse illum ex charitatis impulsu, quo omnibus familiariter utebatur, ut omnes Christo lucrifaceret, cum Ethnicis abstinendo a Legalibus, quæ, antiquata jam Lege, non amplius necessario observanda veniebant, atque vicissim Legalium usum repetendo, quoties cum Judæis consuetudo intercessisset, opportune adnotavit S. Augustinus in epist. 40. olim 9, & 82. olim. 19. Sed & vide-sis Cornelium a Lap., Tirinum, Lorinum, aliosque Interpretes in Act. 21. vers. 21, atque Balduinum in cap. 2. ad Galat.

At enim oppositam in sententiam pedibus, manibusque concessere Tertullianus, & S.Cyprianus locis superius indic., S. Augustinus in epist. ad Galat. cap. 2, lib. 2.de Bapt. contra Donat. cap.1,ac præsertim epist.8,& seqq.usque ad 20,sive apud S.Hieronymum epist.86,& seqq. usque ad 97,& apud ipsum S.Ambrosius, Hilarius Diacon., & S. Gregorius M. loc. cit., S. Thomas Lect.4. in cap. 2. ad Galat., 1. 2. q. 103. art. 4. ad 2, & 2. 2. q. 33. art.4. ad 2, communiterque Theologi, ac Interpretes, quos inter adeundi Calmetius dissert. cit., Natalis ad Sæcul. 1. dissert. 11, & Cavalcanti dissert. 3. Cui sententiæ tandem consensisse S. Hieronymum tradit S. Augustinus in epist. 260. ad Oceanum, augurarique fas est ex lib. 1. Dialog. advers. Pelag. cap. 8, ubi inter exempla Episcoporum, quos non caruisse peccatis, neque prorsus irreprehensibiles se præstitisse fatetur, istud quoque S. Petri a S.Paulo reprehensi profert. Argumento vero S. Augustino, ejusdemque Sectatoribus sententiæ, & quidem gravissimo explicitum testimonium est S. Pauli cap. 2. epist. ad Galat., quod si in eum semel intorqueri sensum permittatur, quo significetur Petrus sincero nequamquam animo a Paulo reprehensus, sed ex simulatio-

ne, sed ex condicto, sed in speciem, exinde, ut optime argumentabatur S. Augustinus in epist. præmem., sive in nov. edit. 28, 40, 71, & 82, aditus Ethnicis longus, latusque pateficeret impune de S. Scripturæ simulatione, sacrorumque Scriptorum mendacio suspicandi: quo quidem Religioni, reique Christianæ nihil deterius, nihilque damnosius accideret. Si enim facias, ut S.Paulus ficte S.Petrum redarguerit, aut fingatur redarguisse: Petrus igitur dignus profecto non erat, qui objurgaretur: atque si dignus objurgatione non erat, mendax igitur Paulus, quod illum merito objurgandum dixerit. Profecto ad os Porphyrio, Juliano, Ethnicisque obstruendum, ait S. Augustinus, non erat occasio danda major obtrectandi: e re erat Petri culpam, Pauli correptionem fateri; re enim rite expensa, in utriusque laudem id totum concedebat; videlicet quod Paulus charitati deserviens Apostolo dignam libertatem prætulerit; Petrus vero reprehensionem haud respuens insigne humilitatis specimen præbuerit. Ex quibus adparet jure, optimeque a Natali, & Cavalcanti vapulare Baronium ad an. 51.n.37, & Cornelium a Lapide in cap. 2. ad Galat. putantes S. Augustinum non satis exploratum habuisse intimum S. Hieronymi sensum, quasi officioso mendacio locum fecisse in epist ad Galat. S. Paulum docuisse S. Hieronymum dixerit S. Augustinus: non id enim dixit, bene vero id necessario sequuturum S. Augustinus subintulit, si veritati inniteretur S. Hieronymi sententia, quam idcirco oppugnabat.

Quid igitur? Quum dicitur S. Petrus reapse a S. Paulo reprehensus, reapseque dignus reprehensione, quo tandem modo id intelligi, accipique jubes? Atque id quidem est, in quod 3. diligentius præstat inquirere, quod ad rem propius nostram attingit: an ne Petrus a fide deflexerit, ac deinde an revera, & quatenus, si fieri potest, peccando deliquerit. Non soli siquidem sunt, qui adfirment ob illud, quo exæstuant in Pontifices odio plusquam vatiniano, Protestantes, atque M. Antonius de Dominis, Maimburgus quoque *Etabliss. de l' Eglise* cap. 7, adfirmare. Harduinus non dubitavit, idque ex admissa semel ea culpa, ob quam a Paulo fuisset objurgatus, atque post Concilium quidem Hierosolymitanum patratam, necessario consequi concludit. Exemplo suo enim

Gir-

Circumcisionem, & Cæremonialia ad salutem necessario adhibenda, & docuisset, & comprobasset: quod post Hierosolymitanum Concilium, in quo eadem obligare deinceps desiisse fuerat declaratum, definitumque, hæresim prorsus olebat, cui propterea ne Petrum obnoxium faceret, maluit Harduinus alium a Petro facere Cepham a Paulo eam ob rem objurgatum; idque ob id quoque fecit, ut Protestantibus ansam eriperet Romanorum Pontificum auctoritatem posthabendi, ac vilificandi, veluti eorum, qui decipi, ac decipere & ipsi possint. Protestantes iniquo pro ingenio, ac pessimo affectu apage, vicissim pro bona volontate, optimoque voto quidem Harduino laudes: nisi pariter ipsi congruit, quod pridem S. Hieronymo Græcorum Interpretum laudanti consilium, quo ad Ethnicorum calumnias evertendas, atque obtrectandi Apostolis omnem intercludendum aditum, confinxerant ex condicto, pia simulatione, sanctaque πανουργίας, prudentia, de utriusque Apostoli convento id totum peractum, atque Petro exprobratum a Paulo, reposuit opportune S. Augustinus exinde aditum Ethnicis pejorem aperiri S. Scripturas insimulandi fraudis, aut falsitatis: quomodo a summo ad imum Religio ipsa subrueretur; non secus, inquam, Harduinus hinc quidem hæreticis aditum interciperet in Pontifices obganniendi, illinc vero latum patefaceret Scriptores Sacros parvipendendi. Non erat vero, cur id vereretur vir doctus, unde eam declinandæ difficultatis viam excogitaret. Quid enim ardui eum incessit consilii, ut ab hæresis invidiosa labe Petrum abstergeret, in eam detrudere non sit veritus Cepham? Sed enim Cephæ cur adjungere in hæresis crimine Barnabam veritus est, quem Paulus ejusdem, atque Cepham, simulationis quum egerit reum, hæresis pariter condemnari ab Harduino oportebat? Quæ vero est ista argumentandi inversa ratio duas res inter se disjunctissimas, quas Dominus in Evangelio discrevit, videlicet docendi, & agendi Matth. 23. 3, conjungere in unum, ac copulare, atque ita eum in hæresim conjicere, qui opere Legalia coluit, quasi coluerit pariter animo? Quid præterea, quod Legalia tum adhuc temporis colere, ne leve quidem culpæ vestigium referebat? Sed hac de re postea. At enim non recte S. Petrum ambulasse ad Evangelii veritatem, ipsum qui ideo reprehen-

hendit, auctor est S. Paulus! Quid tum inde? Exinde quidem Petrum haud fuisse impeccabilem fatendum est, non etiam infallibilem non fuisse recte infertur. Quippe & qui male sentit, & qui male agit, haud recte ad Evangelii veritatem incedit, siquidem Evangelicum sit tam bene agere, quem bene sentire. Cæremonialia tum quoque interius animo improbabat, dum exterius Judæorum gratia eisdem operam impendebat; neque de fide plane, qua nullatenus discrepabat, sed de facto dumtaxat negotium ei facessitum a Paulo, qui de scandalo, quod sua simulatione creabat, non cogitantem sibi animos ad objurgandum adjecit, certus alioqui de mente integra Petri.

Itaque certissimum est, atque Patrum quidem sententia, S. Petrum contra fidem haud peccasse, incertum quamvis sit apud Patres, an revera Petrus, & quatenus peccaverit: de quo nunc postremo quærere, & inquirere juvat. Atque principio, siquidem Legalia, quæ licet jam mortua, non tamen adhuc, juxta Theologorum effatum, mortifera evaserant, veluti explicite docet S. Augustinus epist. ult. ad S. Hieronymum(quave de re Gabriel Albaspinæus Observat. de veter. Eccl. ritib. lib.1.cap.13,& Carpzovius in dissert. de Synagoga cum honore sepulta) quæque in Concilio Hierosolymitano observatu haud necessaria quidem, non illico etiam illicita fuerant denuntiata, tuta frequentari conscientia poterant, eademque frequentando, rem haud illicitam se facere Petrus certe sciebat, qui certe ideo faciebat, quod cum Judæis mitius agendum, neque uno impetu illis præcidenda esse omnia putabat, sed tractu temporis, atque nova ipsis, melioraque sensim insinuando, sive uti loquitur Scotus in 4. sent. dist.3. qu. 4. pedetentim docendo, suoque quin etiam ostendendo exemplo: *Legem fuisse bonam in tempore suo, ac cum honore sepeliendam*: (quod plane factum a S. Petro ullo prorsus absque fidei dispendio confirmat ipse Carpzovius sect. 1. §.3. cit. disser. pag.798) quænam insania, audaciaque Centuriatores inter alios incessit, ut veteres, jamque olim a Tertulliano lib. 4. contra Marc., & a S. Cyrillo lib. 9 contra Julian. convulsas, Marcionis, & Juliani, qui peccati gravissimi a Paulo notatum, reprehensum que Petrum affirmare non exhorruere, calumnias recoquere, atque gravissime

a Pe-

a Petro peccatum, deque peccato gravissimo justissime a Paulo reprehensum, jure optimo ideo a Bellarmino de Rom. Pontif. lib. 1. cap. 28. reprehensione ipsi valdequam digni habiti, effutire nec erubescerent, nec extimerent? Age vero, quale, quantumque fuerit, Patrum sententia, S. Petri peccatum, videatur: quod fortasse nullum quinimo fuisse, atque integra quidem tam S. Scripturæ fide, quam recta S. Pauli agendi ratione, videre fas erit. Tertullianus imprimis lib. 1. contra Marc. cap. 20. in S. Petro inconstantiæ vix in conversando, ac ne vix quidem vitium, de quo reprehenderetur a S. Paulo, reperire potuit: *Cæterum*, inquiens, *si reprehensus est Petrus, quod quum convixisset Ethnicis, postea se a convictu separabat, personarum respectu, utique Conversationis fuit vitium, non Prædicationis*. Quod repetit lib. de Præscript. cap. 25, atque lib. 5. contra Marc. cap. 3. haud absimilibus hisce verbis effert: *Paulus sane reprehendit Petrum, non ob aliud tamen, quam ob inconstantiam victus, quem pro personarum qualitate variabat, non ob aliquam Divinitatis perversitatem*. Juxta hæc imbecillitatis leve in Petro vestigium deprehendere visum est S. Gelasio in tract. de Anath., & Pelagio II. in epist. 3. ad Episcopos Istriæ, qua nempe aliud verbis docuerit, ac prædicaverit, aliud exemplo, & facto, quo ut Judæis acceptior evaderet, eorumque gratiam aucuparet, Legalium observantiam simulabat, quam tamen ad salutem haud necessariam Act. 15. Gentilibus jam annuntiaverat. In caussam vero, cur dignus Petrus reprehensione Paulo visus fuerit, diligenter, ac penitius inspiciens S. Jo: Chrysostomus, vix reperit, quo id culpæ, siqua levis fuit, verterit timori; atque ut Græci sermonis vim optime tenebat, ubi ad Galat. 2. vers. 12. Græce habetur: Φοβούμενος τοὺς ἐκ Περιτομῆς, quod Latinus Interpres reddidit: *Timens eos, qui ex Circumcisione erant*, reddique æque Latine poterat: *Timens eis* &c.; timori verterit, non quo sibi a Judaeis timeret utique, sed quo ipsis timeret Judæis: *Non hoc*, inquit, *metuens, ne veniret in discrimen; namque initio non metuerat, multo minus tum metuisset: verum illud metuebat, ne deficerent; quandoquidem ita & ipse Paulus loquitur Galatis, dum inquit*: Timeo vos, ne forte sine caussa laboraverim in vobis. Quam in sententiam utroque incedens pede

de S. Thomas Lect. 3. in cap. 2. ad Galat., timuisse utique Petrum affirmat : *Non quidem timore humano, sive mundano, sed timore charitatis, ne scilicet* (Judæi) *scandalizarentur*: Quod ipsum a Glossa observatum subjungit. Quamquam S. Doctor cum ibidem postea, tum in 1. 2. q. 103. art. 4. ad 2. in ea opinione versatur, quod S. Petrus venialiter peccaverit, non in eo quidem, quod ad tempus Legalia observarit, sed quod circa Legalium observantiam nimiam diligentiam adhibuerit, ne scandalum Judæis crearet, non animadvertens exinde Gentilibus scandalum conflari; ideſt peccaverit indiscretione, qua parti Judæorum nimis inhærens, quod ab his avertere satagebat, in Gentiles conjecerit scandalum.

Ut erat vero perspicacissimo acumine præditus S. Augustinus, postquam in Epist. 19. in eadem pariter sententia de Legalium cessatione fuisse tam S. Petrum, quam S. Paulum affirmasset, atque a Paulo quidem impune, ulloque absque peccato Legalia aliquando frequentata, ideo quod frequentasset: *Non mentientis astu, sed compatientis affectu*, soloque pietatis sensu factus fuisset Judæis Judæus: *Compassione misericordiæ, non simulatione fallaciæ*; in Petro vicissim modum, quo Legalibus utebatur, simulationem ideſt, effectumque, qui ex simulato Legalium usu sequebatur, ideſt scandalum, reprehensione digna Paulo visa subjungit. *Non itaque tunc eum, quod in ea re verum esset, docebat, sed ejus simulationem, qua Gentes judaizare cogebantur, arguebat.* Quorum similia habet in epist. 74, in Exposit. epist. ad Galat., lib. 2. contra Crescon. cap. 32, de Bapt. contra Donat. lib. 2. cap. 1, & lib. 6. cap. 2. Atque hanc juxta sententiam Inconsiderationis, aut Imprudentiæ, qua id fecerit, ex quo Gentilium offensio sequuta eſt, levem etsi, labem incurrisse Petrum existimant Natalis hist. Eccl. ad Sæcul. 1. dissert. 11, Juveninus Theolog. instit. par. 1. dissert. 4. cap. 7, ac Philippus Anastasius de Rom. Pontif. poteſt lib. 1. cap. 14. n. 3. Contra vero longe verisimilius, ne levis quidem peccati labem a S. Petro Legalibus utente fuisse contractam, putant Baronius ad an. 51. n. 39, & seqq., Gisbertus in vera Idea Theologiæ dissert. 1, & Heissius in Vindic. summ. Pontif. par. 1. cap. 1. sect. 1. art. 4. Nempe opus humanum ex triplici

plici capite malum evadere rite observant, ex intentione mala operantis, ex opere ipso malo, eventuque malo operis. Iterum opus malum ex circumstantiis etiam malis fieri, si tempore non suo, locoque non opportuno fiat. Tandem ut malus operis eventus, sive effectus malus, qui operis occasione provenit, operanti malitiæ imputetur, prævideri illum potuisse, aut debuisse prospici. Jam vero, ut de ipsius recta intentione non loquar, de qua dubitare nefas, S. Petrus id operans, quod alioqui certo sciebat sibi licere, quodque perinde operari S. Paulo certe licuit, cui ceteroqui minus licere videbatur; id operans & loco, & tempore, quod Judæis quidem ingenti utilitati cedebat, Gentilibus vero detrimento ullo per se esse posse non videbatur; id operans, quod futurum damno, aut inculpate non prævidit, aut si prævidit, impedire, aut utrinque non poterat, quæ enim impendebat Ethnicis, offensionem vicissim Judæis, atque graviorem forsan incumbere vel prospiciebat, vel jure putabat; aut non debebat, siquidem ipse speciatim Apostolus Judæorum, istis præ aliis, quorum specialem S. Paulus induerat sollicitudinem, intendere, studereque sibi susceperat, atque offensionem ab istis procul avertere: ideoque a Gentilibus sæpius invitatus diu restitit, atque Judæorum gratia in Legalium observatione diu stetit. Relinquitur igitur, ut S. Petrus reprehensibilis ideo a S. Paulo reputatus sit, justamque quinimo reprehensionem incurrerit, non ob intentionem utique malam, qua operatus sit, neque ob malum ipsum opus, quod ex se fuerit, vel ex circonstantiis, sed malum ob eventum operis, seu effectum inde sequutum, Ethnicorum videlicet offensionem, cujus quamvis in culpa, ne levi quidem, fuerit S. Petrus, cum tamen pro virili impedire parte sua S. Paulo Gentium utique Apostolo cordi quammaxime erat. Atque ita quidem Apostolorum Principis auctoritatis, fideique integritati prospicere summopere referebat, ut ab inferendo inde ipsius in Apostolica Sede Successoribus Romanis Pontificibus probro animo quotquot erga ipsos pessime affectos prohibere quò efficacius, eò auspicatius aggrederer. Quod dum aggredior, quo demum abs me perficiendum modo proposuerim, statim in vestibulo admoneo.

DE SS. CLEMENTE, ELEUTHERO, VICTORE, ZEPHYRINO, CORNELIO, ET STEPHANO.

§. II.

Vetus est, quæ usu deinde frequentissimo Novatoribus venit, Veteratorum impudentia S. Petri Successoribus Pontificibus Summis flagitiorum cujusque genus infamiam pro libitu afflandi, qua impurissimis, quibus affluere ipsi cogitant, facinorum quibuscumque spurcitiis pro libidine impune laxare habenas, & quoquo excusare modo possint. Quandoquidem autem, ut toto, quo late patet, invitique tot fœde trahuntur Pontifices, vitiorum foro pervager, a probro quocumque Pontificem quemlibet abstersurus, quod neque primum in destinatis, votisque habui, præstituti operis fines, etsi facere vellem, essetque facile alioqui, non ferunt, eo saltem operam conferam totam, ut quibus perfricuit, prorsusque periit, frontem perfringam, ne saltem hæresum sordibus, quas interea, turpissimasque quascumque spargere ipsis quidem in vulgus per me licebit, Pontifices aspergendi licentiam deinceps arripiant. S. Clementis imprimis Epistolam ad Corinthios primam, atque genuinum plane ejusdem fœtum, & encomio celebrare, quod non facere non poterat, & vituperio dehonestare pro eo plusquam vatiniano, quo proscindendos Romanos Pontifices sibi ab initio proposuisse videtur, odio omnium primus aggressus est Photius Bibl. Cod. 126. Tria videlicet reprehensione valdequam digna in ea se reperisse gavisus est: quod extra Oceanum Mundos aliquos collocet: quod Phœnicem avem unigenam, tanquam verissimo pro argumento Resurrectionis adhibere non dubitet: quod de Christo D. loquens, non eas sublimes usurpet loquutiones, quæ ejusdem Divinitatem probe deceant. Secundam in S. Clementem intentat calumniam Sebastianus Frankus Chron. par. 5 pag. 204, eumque Sanctorum, Imaginumque sacrarum cultui infensum agere, infestumque non veretur; argumento desumpto ex lib. 6. de Imag. ad Jacobum Fratr. Dom., Clementis nomine inscripto: ubi visibiles adorare Imagines dicer te injustum dicit, idest ad lignea, & la-

& lapidea concursitare Idola, atque inania, inanimataque simulacra Deiformiter colere. Nihilvero magis impium, & ingratum esse subtexit, quam beneficia a Deo recipere, ac pro iis ligno, & lapidi gratias agere. Iniquius tertio in S. Clementem insurgunt Witakerus, & Pfaffius in Synopsi Theolog. §. de S. Script. pag. 78, eumque impurissimæ Nicolaitarum hæresis patronum adstruere non erubescunt, quasi videlicet in Epist. 5. Decret. communem rerum Civilium usum inducens, Conjugum etiam debere esse decreverit.

At enim sic per inscitiam agere, & per injuriam, si non tam insolescere, quam insanire, omnemque non tam posuisse pudorem frontis, quam perdidisse rationis usum non sit, nescio plane, quid tandem sit. Atque si Photio quidem non omni probata ex parte Clementina Epistola evasit, quid aspernatorem hunc ego morer, quem pro intemperanti severitate de veteribus Patribus censendi dignis profecto castigant verbis Bullus, ac Dodvvellus dissert. in S. Irenæum pag. 409, cujusque utique tumultuarium Opus, Bibliotheca scilicet, etsi laude non careat sua, longe pluribus laborat vitiis, quorum pleraque in ejusdem præfat. adnotarunt Andreas Schottus, Huetius demonst. Evang. pag. 58, & casaubonus pag. 11? Vicissim vero Epistolam illam longe plures, longo ipsi præferendi intervallo, lectissimi Ecclesiæ Patres laudibus celebrarunt, S. Irenæus lib. 3. cap. 3, Clemens Alexand. Stromat. lib. 1, 4, 5, & 6, Origenes lib. 2. de Princip. cap. 3, & in Johan. 1. 29, Hegesippus apud Eusebium lib. 4. cap. 22, Eusebius ipse lib. 3. cap. 16, Auctor quæst. 146. ad Orthod. sub S. Justini Martyr. nomine, quem Justinum Siculum Episcopum Sæculi V. Scriptorem putat Dodvvellus, cap. 74, S. Epiphanius hær. 27. n. 6, & hær. 30. n. 15, S. Hieronymus de Vir. Illust. cap. 25, lib. 14. in Jsaj. 52. 13, & in epist. ad Ephes. 4. 1, S. Jo: Damascenus Eclog. lib. 1. tit. 23, & 49, ut de Recentioribus sileam. Enim vero cedo mihi e versione Cotelerii velut ea, quæ litteræ tenacius hæret, S. Clementis in epist. ad Corinth. primo objectam loco sententiam, quæ n. 20. sic se habet: *Oceanus hominibus impermeabilis, & qui trans ipsum sunt, Mundi eisdem Domini dispositionibus gubernantur.* Porro loco particulæ illius *Trans ipsum*, ex eadem Clementina Epi-

 stola

stola hanc *Post ipsum* referunt Clemens Alex. lib. 5. Strom. pag. 584, sive ejus interpres Gentianus Hervetus, Origenes lib. 2. de Princip. cap. 3. ex interpretatione Ruffini, & Cotelerius. Contra vero retinendam priorem *Trans ipsum* autumant Junius, Maderus, Bartonius, Vendelinus, Fellus, & Colomesius, quomodo S. Hieronymus etiam in Cap. 2. ad Ephes. 2. eadem plane Clementis verba Latine reddidit. Vicissim magis ad Clementis mentem, quam verba respicientes, si revera tamen ad hunc respexerunt locum, qua de re valde dubitant Cotelerius, & Coutantius, pro μετὰ, sive πέραν *Post*, *& Trans*, legerunt ἔξω *Extra* S. Irenæus lib. 2. cap. 47, S. Hilarius in Psal. 68. n. 29, & Photius ipse cit. Cod. 126, qui ideo vel inde facile videre poterat, quo recto, proboque ea S. Clementis accipi sensu periocha deberet. Igitur verbis illis: *Mundi, qui Trans*, sive *Post*, sive *Extra ipsum sunt*, significare S. Pontifex voluit, non plures utique Mundos, veluti non recte interpretari visus est S. Hieronymus loco ind., perperam vero credidit Photius, sed vel Ἀντίχθονας *Antichtonas*, quos Latini apud Plinium hist. nat. lib. 6. cap. 22, & Melam de situ Orbis lib. 1. cap. 9. *Antipodas* vocant, atque ita Origeni visum est, Photiusque ipse vidit; vel ante incognitas Mundi plagas ultra Oceanum positas, non tamen in adversa nobis parte, quas utique *Novos Orbes* appellatas a Cæsare, a Virgilio, a Seneca scitum est, atque ita verius existimant Cotelerius, & Coutantius in Not. ad hanc epist. n. 20, nec non Natalis Alex. hist. Eccles. ad Sæcul. I. cap. 12. art. 12. Quare dignus potius ipse, qui vapulet, Photius, qui Antipodas ignorans, & negans (quos negasse, & ignorasse quoque videntur Lactantius lib. 4. cap. 24, S. Augustinus lib. 16. de Civit. cap. 8, & S. Zacharias P. M. in epist. 10. ad S. Bonifacium) S. Clementem, qui scivit, & asseruit, reprehensione dignum existimavit.

Quod vero Phœnicis exemplo, quin penitius in rei veritatem inspiceret, ad Resurrectionis veritatem illustrandam, adstruendamque n. 25. usus fuerit, non erat plane, cur a Photio id vitio S. Clementi verteretur, nisi eadem nota inurendos sibi sumere voluerit veteres Patres, quibus, ut observat Natalis loc. ind., frequenti idem usu exemplum venit, veluti Tertul-

tulliano de Resur. Carn., veluti S. Cyrillo Catech. 18. n. 8. Adnotat autem Cotelerius, quod vox Græca φοῖνιξ tam Avem unigenam, quam Palmam significat, unde factum, ut Interpretes nonnulli S. Scripturæ loca de Palma pro Phœnice Latine verterent. Quod obiter notatum volui, ut Novatores videant sibi nihil subesse causæ, cur alicubi de S. Scriptura minus reverenter loqui sibi fas sit, aut cur aliquot S. Scripturæ loca minori in honore, pretioque habere liceat. Ut autem uberiorem, & enucleatiorem de Christi Divinitate tractationem S. Clemens institueret, nec proxime ad ipsius attingebat propositum, quod erat Corinthios Schismate discissos ad pacem componere, neque ipsorum Corinthiorum indigebat conditio, qui alioqui de Christi Divinitate jam plene erant imbuti. Quamvis id absolute falsum, quod de Christi Divinitate nihil clare, eoque dignum protulerit. Etenim in ipso Epistolæ exordio, quo etiam finem eidem imponit, Gratiam, qua vocati, & sanctificati Corinthii sunt, Christo, utique qua Deo, liquido adscribit; pretium, quo totus redemptus est Mundus, e Christi, sane qua Dei-hominis, Sanguine reposcit n. 7, & 12; Divinam Christi potentiam designat n. 16, eumdem Majestatis Dei Sceptrum denominans τὸ σκῆπτρον τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ; quam præclaram sententiam profert S. Hieronymus lib. 24. Comment. in Isajam; prænuntiatum ejus adventum a Prophetis asserit n. 17; eumdem Mediatorem apud Deum n. 20; adorandum n. 21; fidem in ipso firmam n. 22; Gratiam ab ipso salutis n. 32; ipsum Salvatorem nostrum, Splendorem Majestatis Dei, Deique Filium n. 36; a Deo missum, & ab ipso missos Apostolos n. 42; unum e Trinitate n. 46, quem locum etiam laudat S. Basilius lib. de Spir. S. cap. 29. Junge Epistolam 2. ad eosdem Corinthios, de cujus sinceritate confer Coutantium in admon. præv., ubi sub initium: *Fratres*, inquit, *ita sentire nos oportet de Jesu Christo, tamquam de Deo, tamquam de Judice Vivorum, & Mortuorum* &c., quem adeo apertum locum neque observare ipse Photius nequivit. Quæ abunde, quin adhuc proferam alia similia, plane sufficiunt, ut Epistola ab invidiosis Photii absolvatur notis.

Quam vero Photius intelligentia deceptus hanc frustra vexavit Epistolam, tam fecit nequiter Frankus Iconomachorum

S. Clementi appingendi dementiam ex libro de Imag. argumentum deducendo. Cui ut os durissimum obstruam, non opus quidem habeo eò me recipere, quo apertissima de falsitate, qua hujusmodi furfuris libros S. Clementi affingere ipsum non puduit, iniquum Sycophantam postulem, quum atrocissimam in caput ipsius retorquendi calumniam altera mihi validior suppetat ratio: præstat tamen obiter facere, ut qua honestate, qua fide, qua sinceritate facere Protestantes soleant, palam fiat. Quamvis igitur Ἀναγνωρισμῶν Recognitionum libri decem, quarum pars liber ille quintus de Imagin., S. Clementis nomine inscripti, vetus sint Opus, neque re plane distinctum ab iis, quibus varium inditum nomen vel Itinerarii Apostolorum apud S. Gelasium dist. 15. Can. 3, vel Prædicationis, sive Periodi, sive Circuitus S. Petri apud S. Epiphanium hær. 30, & S. Hieronymum lib. 1. adversf. Jovin. cap. 14, vel Disputationis Petri, & Appionis apud eumdem de Script. Eccles., vel Actorum Petri, sive Clementis, sive Disputationis cum Simone Mago apud Photium Cod. 113, quarumque in censum referendæ Homiliæ 19. S. Clementi attributæ apud Cotelerium, atque Epitome de gestis Petri a Simone Metaphraste forte collecta, Latine a Perionio, & Græce a Turnebo edita, antiquum, inquam, sit Opus, cujus meminere, præter modo laudatos, Origenes in Philocalia cap. 23, Eusebius lib. 6. præpar. Evangel. cap. 10, & lib. 3. hist. Eccl. cap. 38, S. Paulinus Nolan. epist. 47. ad Ruffinum, Sozomenus lib. 1, & cap. 1, S. Isidorus Hisp. lib. de natur. rer. capp. 17, & 31, ac lib. 3. Origin. cap. 50, Auctor oper. imperf. in S. Matth. cap. 24. hom. 49, Cedrenus in hist., Nicephorus lib. 2. cap. 35, & lib. 3. cap. 18, V. Beda in Act. cap. 5, & lib. de rat. temp. cap. 3, S. Aldhelmus in epist. ad Geruntium Regem inter S. Bonifacii epist. 44, Bridfertus in locum poster. V. Bedæ, Freculfus lib. 3. Chron. cap. 10, aliique apud Cotelerium in Not., Gruterum in præfat. ad Clement., & Serrarium in Not., quodque Opus in S. Gaudentii Brixien. gratiam primus Latine reddidit Ruffinus, cujus præfationem suppositítiam perperam suspicati sunt Sixtus Sen. lib. 2, Bellarminus de scripı. Eccles., Cocus, & Jo: Rainoldus in censura Apocryph. tom. 1. pag. 208, Opus est tamen, cujus jampridem duas inter se diversas circumferri

ferri editiones consuevisse auctores sunt liquidi Ruffinus in præfat., & Photius Cod. 113; Opus est item olim ab Hæreticis interpolatum, & depravatum, veluti de Ebionitis testis est locuples S. Epiphanius hær. 30, deque Eunomianis refert Ruffinus de adulterat. libror. Origenis; Opus quinimo forsitan ab Hæreticis de industria confictum, veluti de Bardesane suspicionem induit Caveus in vita S. Clementis tom. 1. §. 11. pag. 211, & seq.; quod tamen veri parum similius habent Auctoremque juniorem statuunt Dodwellus dissert. 6. in S. Irenæum pag. 443, Grabbius Spicileg. tom. 1. pag. 278, & seqq., Spanhemius in exerc. ad Edictum Anton. Caracallæ pag. 248, & Fabricius Bibl. Græc. tom. 5. pag. 36: quamvis postmodum Bardesanis fragmentum adversus Abydam Astrologum editum Operi fuisse insertum recte observat Nourrius in appar. ad Bibl. PP. pag 221; Opus est perinde, quod interpretatus Ruffinus qua emollivisse, qua interpolasse, qua mutilasse æstimari inde potest, quod Ebionismi a S. Epiphanio in eo olim observati pauca admodum hodiernis in Ruffini editionibus vestigia deprehendantur, velut advertit Grabbius pag. 279, & seq.; Opus est tandem, quod inter Apocrypha a S. Gelasio P. M. recensitum legitur dist. 15. Can. 3, atque ab Iconoclastis jactatum vicissim a Synodo VII. act. 5. rejectum habetur apud Harduinum tom. 4. pag. 295, & seqq. At enim his non indigeo ad impudentissimam explodendam Franki inposturam, quæ vel ex una ejusdem loci lectione apertissime denudatur. Nam S. Clementis objurgatio ne leviter quidem Orthodoxos nos taxat, neque sobrios Imaginum, Sanctorumque cultores nos tangit, quæ tota eò tendit, ut Ethnicos feriat, exagitetque, qui indebito Idolorum cultui deditissimi, honorem Latriæ uni Deo vero debitum, Soli, Lunæ, Stellis, Aquæ, Terræ, Montibus, Arboribus, Lapidibus, Hominibus, velut explicite loquitur ibidem S. Clemens, superstitiose, præpostereque deferre solebant: ex quibus manifeste liquet Pontificem Idolorum cultum oppugnantem iniquissime ab hoc Sycophanta in oppugnantium Sacrarum Imaginum, Sanctorumque cultum partes fuisse traductum.

Neque sincerius, honestius, æquiusque sane egere Witakerus, & Pfaffius ex Epistola 5, quæ ad Hierosolymitanos S. Clemen-

mentis nomine inſcripta fertur, regerere argumentum haud veriti, quo S. Clementem eodem cum Nicolaitis in turpiſſimo hæreſis luto hæſiſse ſuaderent, ejuſque ſententia communem Conjugum uſum fuiſse comprobatum. Epiſtolam illam enim, pari atque quatuor alias ſuppoſitionis, qua ſæpius accuſatæ, convictæque ſunt a Baronio, a Bellarmino, a Perronio, a Petavio, a Labbeo, a Tillemontio, a Cotelerio, a Nourrio, a Natali, a Pagio, a Dupinio, a Fleurio, a Ceillierio &c., quin a Flaccio, a Gerhardo, a Rainoldo, a Blondello, a Dallæo, ab Ittigio, a Pearſonio, a Grabbio, a Colomeſio, a Clerico, a Caveo, a Brujo, gravi laborare morbo ignorare nequibat. Quin etiam fraudem, ὑποβολὴν, ac falſitatem per ſe met detegere facile poterat: quæ inde liquido patet, quod, ut de ſuppoſitionis notis aliis, quæ cum aliis quatuor Epiſtolis communes ipſi ſunt, nihil loquar, deque inſcriptione ad S. Jacobum, ex qua ſola litteratoris inepti figmentum deprehenditur, Epiſtola hæc quinta nihil ſit ferme, quam indigeſta ſententiarum farrago ex dictis Fauſtiniani, qui lib. 10. Recognit. cap. ult. S. Clementis Pater dicitur, aliiſque ex locis ejuſdem libri 10. capp. 5, 42, 43. &c. abſque delectu conſarcinata: quod Epiſtolæ imperitus artifex ſe fuiſſe præſentem affirmet, quum Ananias, & uxor ejus Saphira terribili S. Petri voce proſtrati ad ejus pedes animam efflarunt: quod effatum certe in Clementem noſtrum cadere nequit, qui diu poſt ad Catholicum Gregem appoſitus fuit, neque tum fuiſse Hieroſolymis ſit evidens ex Notis Chronolog. a viris ſummis Blanchinio tom. 1. Anaſt. ſect. 3. pag. 31, & ſeqq., ac ſect. 4. pag. 46, & ſeqq., a Papebrochio in Conat. Chron. hiſt. diſsert. 5, & a Coutantio in Mon. præv. ad Epiſt. 1. pſeudo-Clementis n. 5. Append. pag. 3 contextis. Quod autem proxime ad objectam periocham de communi uſu Conjugum attinet, quæ velut ex Fauſtiniano obtruſa ſic effertur: *Communis enim uſus omnium, quæ ſunt in Mundo, omnibus eſſe hominibus debuit*, eamdem ab ipſomet Clemente refelli lib. 10. Recog. advertit Harduinus in Not. tom. 1. pag. 62; inſequenti vero ex Græco quopiam regeſtæ ajente: *Communia debere eſſe Amicorum omnia*, in editis Merlini, & Crabbi, ac in Mſ. Pariſ. Harduini hæc inſeruntur quidem: *In omnibus autem ſunt ſine dubio*.

bio, & *Conjuges*; sed hæc ipsa pariter assuta lib. 10. Recog. cap. 5. apud Cotelerium pag. 589. contrariæ pseudo-Clementis sententiæ apertam vim inferunt, atque in utrumque proinde locum hæc utique intrusa ab aliquo patrono libidinis in Republica Platonis instituto recte observat Turrianus lib. 5. cap. 2: quæ ideo ab epistolæ textu Surius, Binius, Labbeus, Harduinus &c. resecanda rite duxerunt. Atque de figmentis hisce jam nimis.

Tertulliani lib. adv. Praxeam cap. 1. perhibentis Romano Pontifici Montani Prophetias fuisse probatas, fictaque Vaticinia pro veris, Divinisque recepta testimonium avide arripientes Novatores nonnulli, innixique tum interpretationi B. Rhenani, qui in Annot. Cataphrygum hæresi Episcopum Romanum inquinatum fuisse ne leviter quidem dubitat, tum Rigaltii in Not. opinioni, qui de fide Tertulliani dubitandum nemini fore præfidenter affirmat, a Romano Pontifice, quem S. Eleutherum volunt Pearsonius Oper. posth. pag. 255, & Caveus in vit. PP. pag. 164, S. Victorem Schuzius in dissert. de infallib. Rom. Pontif. §. 8, S. Zephyrinum Gerhardus Confess. Aug. lib. 1. par. 2. cap. 2, Hofmannus in Lex., & Reiserus Romæ non glor. Seculo III, atque SS. Martyrum quidem Lugdunensium votis, litterisque sollicitato Cataphrygum sectam, & dogmata approbata fuisse, proque Divinis habita pugnant, atque ita Romanam cum Lugdunensi Ecclesiam in ejusdem hæresis lutum fœde lapsam jactant. Verumtamen Tertulliano, qui Montano impense studuit, in iis, quæ res Montani spectant, nonnisi imprudentissimus quis fidem accommodaverit; quandoquidem, ut paullo infra Artemonis discipulorum exemplo edocebimur, & ut paullo supra de Ebionitis a S. Epiphanio edidicimus, Hæreticis prisco, solemnique positum semper in more fuit in suarum consortium hæresum vel Pontifices ipsos, ut fieri posset, a quibus profligatas non ignorabant, impudentia summa advocare, ut scilicet illustri eorum nomine, & auctoritate cum facilius fidelibus facere fucum, tum semet fraudulentius ab impendentibus Ecclesiæ telis tueri valerent. Et certe ex Eusebii narratione lib. 5. cap. 3. liquet eas fuisse Ecclesiæ Lugdunensis ad S. Eleutherum litteras, quibus ille non ad Cataphrygas in Ecclesiam admittendos induceretur, sed ad eos

potius ab Ecclesiæ liminibus procul abigendos incitaretur. Siquidem refert privatum de Montano, Alcibiade, & Theodoto judicium suum orthodoxæ fidei apprime conforme ab Ecclesia Lugdunensi ad Asiæ, & Phrygiæ Ecclesias fuisse transmissum: quod plane transmissum post fuisse, quam Alcibiadem nihil cibi accipere volentem, sed sale tantum, pane, & aqua utentem, cujus ardua ideo, austeraque vivendi ratio Cataphrygum errores confirmare videbatur, non recte facere Attalo, suis ex Martyribus uni, revelatum accepit. Ex quo, aut ego fallor, evidens fit idem simul judicium Lugdunensi ab Ecclesia factum S. Eleuthero notum fuisse. Eoque magis suspecta Tertulliani fides, subleftaque videri debet, quod eodem loci flagitioso Praxeam ideo mendacio impetit, quod falsa de Cataphrygibus ipsis Pontifici M. suggesserit, duoque Diaboli negotia Romæ procuraverit, dum nempe *Prophetiam expulit, & Hæresim intulit*. Præterea sibi met jugulum petere videtur Tertullianus, dum tam ibidem contra Praxeam, quam libro de Pudicitia cap. 1. auctor est a Pontifice M. Lapsis pœnitentia functis veniam factam fuisse, utque ab Episcopis universim fieret, edicto lato fuisse præceptum.

Quamvis siqueis opinio hæc satis haud probetur, neque tam facile de Tertulliani fide dubitandum videatur, non prohibebo ego quidem, quominus sententiam amplexentur Baronii, id factum tamen sub S. Aniceto putantis ad an. 173. n. 4, Vallesii in Not. ad Eusebium lib. 5. cap. 3, & Massuetii in dissert. præv. ad S. Irenæum pag. 80. id ipsum S. Eleuthero adscribentium, Pagii ad an. 172. n. 3, Ludovici du Four ibid., & Coutantii §. 1. de epist. ad S. Eleutherum pertin. pag. 87. id vicissim sub S. Victore contigisse opinantium, Bellarmini lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 8, & Natalis hist. Eccles. ad Sæculum III. dissert. 1. id demum ad S. Zephyrinum referentium, qui fieri potuisse non inficiantur, ut siquidem Montanistæ se Catholicos mentirentur, sanctiorisque quin etiam vitæ speciem præseferrent, qua plane fucum etiam fecisse patet Scriptori Actorum SS. Perpetuæ, & Felicitatis ideo plurimum ipsis tribuenti, quem tamen Montanistis adscribere verentur Ruinartius ibidem, & Dodvvellus dissert. 4. Cyprian. §. 8, & seq, Romanus ipse Pontifex errore, non juris uti-

utique, sed facti dumtaxat fuerit deceptus, sibi persuaderi nempe permittens a Montanistis dogmata Montani non diversa a Romanæ Ecclesiæ doctrina esse, qua persuasione ductus communionem eisdem ablatam restituerit quidem, arbitratus falso illos de hæresi fuisse accusatos, dignos quinimo esse, qui Romanæ Ecclesiæ consortio cohonestarentur, errores non etiam approbarit, quos suis a Prædecessoribus improbatos non ignorabat. Atque quidem postquam a Romano Pontifice Ecclesiis Asiæ, & Phrygiæ restitutam fuisse retulisset pacem, pacis litteras eumdem quod emisisset pœnituisse, revocasseque, quas jam emiserat statim, atque a Praxea in Ecclesiæ castris pugnante adhuc, & promerente fuit de Cataphrygum præstigiis certior factus, evaginatoque repente gladio cum hæresim confodisse, tum Auctores confixisse non diffitetur eodem loci Tertullianus. Qui lib. de Pudic. cap. 1. fatetur insuper a Pontifice M. decreto edito Mœchis pœnitentiæ locum fuisse factum, quem alioqui fieri potuisse Cataphryges inficias ibant. Ad quæ speciale illud pro S. Zephyrino accedit, quod S. Optatus lib. 1. adversf. Parmen. auctor est locuples ab eo hæresum tum in Ecclesia grassantium pestes ad unam pariter omnes proscriptas fuisse, profligatasque. Quod Eusebius lib. 5. cap. 28. ex Antiquo Scriptore adversus Artemonis hæresim refert confessorem quemdam Natalium nomine in Theodori Coriarii hæresim prolapsum, quum facti pœnitens ad eumdem Pontificem confugisset, ad pœnitentiam fuisse receptum: quam quidem potestatem Lapsis post Baptismum peccatorum veniam elargiendi Cataphryges Ecclesiæ negabant. Confer, quæ hoc de argumento copiosius exagitata sunt super. Art. II. §. I. pag. 36, & seqq.

S. Victori P. M. hanc præterea hæresis ignominia plenam a nonnullis affictam notam fuisse, quasi Christum D. purum, putumque hominem docuisset, non etiam Deum, auctor est Eusebius lib. 5. hist. Eccles. cap. 28: quam postea atrocissimam in eumdem Pontificem instaurare calumniam Protestantes, inque his Bovverum hist. Pontif. par. 1. §. 53. non depuduit. Erant vero ii veteres alios inter Artemonis discipuli, eodem teste Eusebio, non veriti sui erroris, a quo tam longe aberat, Pontificem M. participem agere, mentirique assertorem. Tam atrocem calumniam

exsufflatam a Scriptore quodam Ecclesiastico (quem Cajum S. Romanæ Ecclesiæ Presbyterum, S. Irenæi discipulum, indeque Episcopum Athenienſem, ut habet Photius Cod. 48, Mediolanensem vero conjicit Moynius ad Varia sacra pag. 944, cujusque tria scripta apud veteres scriptores celebrantur, 1. Μικρὸν Λαβύρινθον Parva Labyrinthus adversus Artemonis, & Theodoti hæresim apud Theodoretum lib. 2. hæret. fabul. cap. 5, & Nicephorum lib. 4. cap. 21. 2. Διαλογον Dialogus contra Proclum Montanistam apud Eusebium lib. 2. cap. 25, lib. 3. cap. 31, & lib. 6. cap. 20, & S. Hieronymum de Script. Eccles. cap. 59, 3. Λογον περι της του παντὸς ουσιας, de Christo, ut Deo vero, ejusque Divina generatione apud Photium, ut jure propterea inter Patres Ante Nicænos Fidei Nicænæ vindices fuerit recensitus a Bullo defens. fidei Nicæn. pag. 159, & Gardinero in Hypotyp. fidei Cathol. pag. 149, recensendusque a Lamio in dissert. de recta PP. Nicænor. fide cap. 7, injuria vero Alogorum hæreseos a Josepho Medo in Clavi Apocalyptica postulatus, velut rite animadvertit Ittigius in differt. de hæres. pag. 262) testatur eodem loci Eusebius, referens eam hæresim tam nefarie, quam falso S. Victori afflatam fuisse ab eodem Scriptore demonstratum vel ex eo uno, quod a S. Victore Theodotus dictus Coriarius, a quo Artemon hæresim suam hauserat, eo ipso nefario hæresis nomine, quod a Christo D. Divinitatem abigeret, diris cunctis fuisset devotus, atque ab Ecclesia ejectus. Demonstratum quoque splendidissime in verbo suo mentitos fuisse Artemonis discipulos hanc de Christi D. Divinitate fidem sub eodem S. Victore inductam fuisse, quam invictis Justini, Miltiadis, Tatiani, Clementis, Irenæi, & Melitonis testimoniis jugiter in Ecclesia integram obtinuisse ignorare eos non oportebat. Itaque tantum abest, ut fides hæc fuerit a S. Victore ignorata, quam potius luculenter assertam fuisse, vindicatamque patet, utque hæresis illius contagione laboraverit aliquando, quam liquido ab ipso utique confossam fuisse, profligatamque constat.

Ad culpam, & ignominiam S. Cornelio tam impie, quam falso imputatur a Centuriatoribus Cent. 3. cap. 10. Col. 282, & ab Arnoldo eodem de grege Sychophanta hist. Eccl. & hæret. tom. 1. lib. 3. cap. 7, quod in fragm. Epistolæ ad Fabium Antioch. apud

apud Eusebium lib. *6.* cap 33. Vers. Ruff., 35. Christoph., & 43. Vales. de Baptismo loquens a Novatiano in lecto suscepto, in Baptismo sic sine Consignatione Episcopi, ceterisque Ritibus circa Baptismum solemniter fieri solitis, fidem, ac Spiritum S. accipi posse negaverit. Age vero audiatur ipse prius, qui accusatur Pontifex, ut inde perversa de interpretatione, atrocique de injuria obtrectatores istos recusandi ineatur ratio. De Novatiano igitur loquens post natos homines flagitiosissimo homine, qui præstigiis, mendaciis, & perjuriis ad Episcopale fastigium aditum sibi fecerat, peccatorum genus cujusque gravissimo pondere obruto, atque a Dæmone corpore, & anima obsesso, qui in vitæ discrimine positus Baptismo perfundi sponte non tam efflagitaverat ipse sua, forte neque sui compos, quam ipsum perfundere adstantium pio cordi fuerat, de Baptismo sic accepto sententiam ita suam effert, juxta Ruffini interpretationem: *Quod jacens in lecto pro necessitate perfusus sit*; (post quæ Christophorsonus, & Valesius hanc supplent periocham: *Baptismum* (*Fidem* potius suffecit Coutantius pag. 154, fassus tamen in Græco nihil esse, quod *Fidei* vocabulo respondeat) *susceperit*; *si tamen homo hujuscemodi Baptismum suscepisse dicendus est*.) Prosequitur Ruffini interpretatio, quam aliis præfero: *Nec reliqua in eo, quæ Baptismum subsequi solent, solemniter adimpleta sint, nec signaculo Chrismatis consumatus sit*: (*Ab Episcopo consignatus* legunt vicissim Christophorsonus, Valesius, & Coutantius) *Unde nec Spiritum S. unquam potuerit promereri*. Qua a postrema lectione re, sententiaque non distat Christophorsoni, Valesii, & Coutantii interpretatio. Quibus ita positis, facilis, pronaque fluit interpretandi ratio, quam sic instituo. Atque primum utique S. Cornelium puto loquutum de Baptismi non valore quidem, sed effectu, quo ob animi indispositionem frustratus Novatianus fuerit. Utque ita putem, id efficit plane, tum quod ignorasse ipsum orthodoxam Romana in Ecclesia jugiter retentam de Baptismo valide tam collato, quam suscepto ab indigno tam conferente, quam suscipiente, doctrinam, cujus strenuum adeo paullo post assertorem, vindicemque se præstitit S. Stephanus, suspicari nec æquum sit, nec justum. Tum quod de Baptismi, quem Novatiani vel contulissent,

fent, vel fufcepiffent, validitate ne leviter quidem dubitaverint poftea Nicæni Patres Can. 8, S. Siricius in epift. 5. cap. 8, & S. Innocentius I. in epift. 2. cap. 8. Quamvis fi de Baptifmi eo modo a Novatiano fufcepti validitate dubitafse S. Cornelium velint, quid inde? Siquidem fic ei dubitandi nec legitima, nec levis, nec una fuberat caufsa. Quod fceleftiffimus homo, Ethnicis antea fuperftitionibus imbutus, Chriftianam fidem ideo dumtaxat videretur amplexus, Baptifmoque ablui voluifse, ut a Dæmone, quo obfidebatur, divexabaturque, Exorciftarum deinde ope abfolveretur. Quod Baptifmus mortis impendentis potius metu, quam Chriftiana volontate ab homine, qui Chriftiani nihil habebat, fufceptus, eoque quin etiam tempore, quo fui vix, ac ne vix quidem compos efset, fufpectus valde haberi pofset: quam, atque longe diffimilem, ob caufsam Magnus de Baptifmo Clinicis, hoc eft in lecto ob ægritudinem conftitutis, collato valde quoque dubius de fententia rogafse S. Cyprianum legitur epift. 76: quo loci Pamelius not. 39. obfervat fua ad huc ætate a Nicephoro lib. 6. cap. 3. nedum pro definito hujufmodi Baptifmum fuifse habitum: & Concilium Neocæfareenfe Can. 12. hominem in ægritudine baptizatum Presbyterii honore indignum habuit, ideo quia, *Hujus fides non eft ex libera voluntate, fed ex neceffitate*. Quod Novatianus demum ab infirmitate convalefcens, quæ Baptifmo defuerant, contemptim fupplere neglexerit: quod Chriftianam defuifse quoque illi, veramque in Baptifmo volontatem, haud obfcurum, leveque erat indicium.

Ex his vero perquam facilis, fuapteque fluit ratio, cur perinde ob neglectam Epifcopalem Confignationem (quod de Sacramento Confirmationis accipi dictum oportere, exinde fit evidens, quod Confignatio in Baptifmo, de qua loquutum heic S. Cornelium haud recte cenfet Valefius, fieri a Presbyteris confuevit, qua de re S. Innocentius I. in epift. 1. ad Decentium cap. 3, Severus Alexand. de ritib. Baptif. tom. 7. Bibl. PP., aliique infra allegandi) Novatianum Spiritus S. fuifse infufione fruftratum adjunxerit: nempe id eo recto adjunctum intelligi fenfu debet, quod ex defectu Confirmationis is Spiritum S. haud acceperit ad robur fidei, hoc eft ab ea diftinctam, quæ recipitur in Baptifmo, Gra-

Gratiam, & Gratiæ augmentum, ille haud receperit, quæ in Sacramento Confirmationis scilicet confertur. De qua conferendi, si placet, Clemens Alex. apud Eusebium lib. 3. cap. 17. juxta vers. Christoph., S. Cyprianus epist. 70, & 73, S. Basilius de Spir. S. cap. 17, S. Jo: Chrysostomus hom. 18. in Act., S. Hieronymus in Dialog. advers. Lucif., S. Gregorius Nazian. Orat. 19, S. Augustinus de Bapt. contra Donat. lib. 5. cap. 23, S. Cyrillus Hierosol. Catech. 16. n. 26, & 22. n. 7; Concilia Arelatense an. 314. Can. 8, Eliberitanum Can. 38, Laodicenum Can. 7, & 48, Constantinopolitanum I. Can. 7, Carthaginense II. sub Genethlio Can. 3, Carthaginense III. sub Aurelio Can. 36, Toletanum I. Can. 20, Arausicanum I. Can. 1, & 2, Epaonense Can. 16, Bracarense II. cap. 19, Hispalense II. Can. 7, Parisiense VI. an. 827. par. 2. cap. 27, & Meldense an. 843. Cap. 44; SS. Siricius, & Innocentius loc. ind., S. Leo M. Serm. 4. de Nativ. cap. 5, epist. 159. edit. Baller. ad Nicetam cap. 7, epist. 166. ad Neonem cap. 2, & epist. 167. ad Rusticum cap. 18, S. Gelasius epist. 12. cap. 6, Vigilius epist. 2. ad Profuturum cap. 4, S. Gregorius M. lib. 4. epist. 9. alias 24. ad Januarium, Clemens VI. epist. ad Consolatorem n. 12; Theodulphus Aurel. lib. de Baptis. cap. 17, Isaac Lingon. tit. 11. Can. 30. Atque consule-sis viros Doctiss. optime hoc de argumento meritos Baluzium in Capitulari ann. 803. pag. 381, Morinum de Sacr. Confir., Renaudotium perpet. fidei tom. 5. lib. 2, Menardum in Sacr. Gregor. pag. 75, Martenium de antiq. Eccl. Ritib. tom. 1. pag. 251, Assemanum Bibl. Orient. tom. 3. par. 2. pag. 273, Coutantium in Not. ad epist. 25. S. Innocentii I. pag. 857, Cardonum hist. Sacram. lib. 2. cap. 1, & seqq., Ballerinios in adnot. ad epist. 159. S. Leonis tom. 1. pag. 1333, ac Benedictum XIV. de Synodo Dioec. lib. 7. cap. 7. & seqq., aliosque de Schola Theologos. S. Stephanum in errorem oppositum errori, quo S. Cyprianus laborabat circa Baptismum hæreticorum, lapsum fuisse imprudentissime ex heterodoxis Blondellus, Mornæus myst. iniq. pag. 14, Iselinus in Lexico, Caveus &c., ex orthodoxis vero Launojus in epist. ad Jacobum Bevilaquam jactare non dubitarunt. Quandoquidem autem ab horum, aliorumque obtrectationibus S. Stephani orthodoxiam vindi-

vindicavimus, suoque, uti decebat, loco stabilivimus Tom. 2. Par. 1. Art. 8. in Proleg. pag. 267, & seqq., non est propterea, cur actum agere inani opera cogamur. Adi-sis praeterea, si libet, doctiss. viros Coutantium in dissert. de vera S. Stephani circa receptionem haereticor. sententia inter Epist. Rom. Pontif. pag. 227, & seqq., Jo: Sbaraleam de germana SS. Cypriani, & Firmiliani opinione de haeret. Baptis., & Meinradum Schvvichardt de doctr., & discipl. Eccles. in Sacr. Bapt.

DE SS. SIXTO II, MARCELLINO, LIBERIO, & FELICE II.

§. III.

PEssima siquando Ruffinus egit fide, qua ut plurimum in vertendis e Graeco in Latinum sermonem aliorum scriptis egisse, mutando, demendo, addendo, ut potius quam aliena, & vetera, propria, & nova videri possent, quae non tam vertebat, quam pervertebat, emunctae naris Criticis visum est Erasmo lib. 25. epist. 3, Casaubono Exercit. 16. in Baron. n. 196, Scaligero in Append. Oper. de Emend. temp., Dodvvello, Miraeo in Genad., Dupinio Bibl. Auct. Eccles. tom. 2. pag. 9, Cavaeo hist. litter. Script. Eccles., Dallaeo de Script. Dionysii, & Ignat. lib. 2. cap. 40, Tillemontio, Fabricio Bibl. Latin. tom. 2. lib. 4. cap. 3. pag. 345. (Quamquam atroci hac Ruffinum censura exonerare, qua ad Eusebii versionem respicit, conatus est vir doctiss. Petrus Thomas Cacciari in dissert. hist. pro Ruffino par. 3. §. 1, & seqq., eam vero, qua hanc ad rem attingit, emollire studuit, excusareque, quod forte deceptus affinitate vocis *Sexti* fuerit, par. 2. §. 22.) tum egit quammaxime, quum Sexti Pythagoraei Enchiridion, sive Libellum Sententiarum Latine ab se redditum venerando S. Sixti II. P. M. nomini supponere, atque sub *Anuli* titulo duo in volumina distinctum inscribere, Orbique universo fucum ita facere non extimuit. Opus nempe, in quo nihil de Deo Patre, nihil de Christo D., nihil de Spiritu Sancto, de Patriarchis, de Prophetis, de Apostolis nihil prorsus, veluti loquitur S. Hieronymus,

nymus, sed Ethnica omnia, sive Hæretica, quibus homo de substantia Dei excerpitur, Deoque ipsi æquatur; quibus hominis arbitrium supra vires extollitur, se ipsoque absque Dei adjutorio valere jactatur; quibus verbo in perversa aut Pythagoræ, aut Pelagii dogmata Romanus Pontifex fœde detruditur. Equidem non defuere, qui a Ruffino in fraudem conjecti, ob egregias plerasque, quibus inspersum est Opus, sententias, aut Ecclesiasticum, qui eas conscripserat, denominare Scriptorem, aut Opus ipsum encomiis excipere non dubitarunt, ut Pelagius, cujus id maximopere intererat, ut S. Augustinus quondam lib. de Nat., & Grat. cap. 64, quem postea erroris pœnituit, ut S Maximus in Schol. ad Myst. Theolog. Dionysii Areop. cap. 5. tom. 2. pag. 85, ut Auctor vetus Collect. de Virtut., & Vitiis apud Mabillonium Analect. pag. 62, ut Auctor Append. ad S. Isidorum de Script. Eccl. cap. 1, ut Laurentius Pisanus in Collect. similium sentent., ut Thomas Bradvvardinus in Opere de caussa Dei adversf. Pelag., ut Vincentius Bellov. in speculo moral., & histor., ut Auctor incertus de vitis Philosophor. cap. 110, ut Syri tandem, quos ejusmodi sententiis sua Lingua redditis impense delectari referunt Hebediesu, & Assemanus Bibl. Orient. tom. 1. pag. 429. At enim germanum Operis parentem fuisse Sixtum, sive Sextum, Pythagoræum auctor est locuples Origenes lib. 8. contra Celsum pag. 397, & tom. 15. in S. Matth. pag. 369, docentque post ipsum Lipsius ad Senecæ epist. 59, & lib. 1. Manduct. cap. 6, Johannes Maria Brasichellensis S. P. Apost. Magister in Censura Bibl. PP. Lugdun. præfixa, ejusmodi enim Sexti sententiæ editæ sunt in Bibl. PP. Colon. an. 1618. tom. 3. pag. 64, & seqq., ac Parif. 1589. tom. 5. pag. 769, & seqq., Baronius ad an. 410. n. 64, Thomas Galæus, qui Sexti hujus sententias Oxonii an. 1683. inter Opuscula Mythologica, Physica, & Ethica edidit, observavitque Sexti istius mentionem fieri a Cicerone, a Seneca a Plinio. Ruffini vero imposturam, summamque impudentiam, qua S. Sixto P. M. Opus tribuere non est veritus, detexit, atque pro meritis castigavit S. Hieronymus lib. 6. Comment. in Ezechielis cap. 18, lib. 4. Comment. in Hierem. cap. 22, in epist. ad Ctesiphontem adversf. Pelag. Agnovit etiam demum S. Augustinus

lib. 2. Retract. cap. 42, ipſumque pœnituit, quod lib. de Nat., & Grat. cap. 64. tum Ruffini ſtropham ignorans, quaſdam ex his a Pelagio Sixti Papæ nomine prolatas ſententias iſtius revera fœtum reputaſſet, quas proinde rectum, probumque in ſenſum interpretando inflectere conatus fuerat, ſed tandem Sexti Philoſophi eſſe, non Pontificis, deprehendit, fruſtraque ideoque laboraſſe, operamque luſiſſe. Locum hunc autem Retractionum S. Auguſtini latuiſſe Auctorem Append. de Viris Illuſt. S. Iſidoro de Script. Eccleſ. ſubnexæ obſervat Baronius, dum S. Auguſtini auctoritate Opus illud S. Sixto P. M. tribuit.

Jure, optimeque itaque S. Gelaſius in Decreto de Script. Diſt. 15. Can. 3. in Apocryphorum cenſum Libellum hunc *Proverbiorum*, uti loquitur, tanquam ab hæreticis conſcriptum, & S. Sixti nomine prænotatum retulit: quem ab hæreticis potius, quam a Gentili Philoſopho confictum libellum dicere S. Gelaſium maluiſſe advertit Baronius, ideo quod Ruffinus librum transferens, ac pleraque more ſuo ex Scripturis adjungens eumdem librum hominis Chriſtiani magis, quam Ethnici videri feciſſet. Malæ proinde Ruffini fidei dicam ſcribendam, infligendamque ignominiam non dubitaverunt Bailletus ad diem 6. Auguſti, & Heiſſius in Vind. Rom. Pontif. tom. 2. par. 2. cap. 8. art. 2. nedum, ſed Thomas Ittigius etiam de Bibl., & Catenis PP. pag. 86, ſed Jo: Albertus Fabricius Bibl. Græc. tom. 13. lib. 6. cap. 10. pag. 645, ſed Franciſcus Bruys hiſt. Pontif. tom. 1. pag. 69. Poſt quæ tam liquida, quis ſummam non demiretur Urbani Godfridi Siberi temeritatem, qua eaſdem Sententias notis exornatas, & an. 1725. in lucem emiſſas, Ruffini auctoritate eidem S. Sixto II. reſtituere, ac vindicare adnixus eſt; ita ut iſtiuſmodi libro gradum ſibi ad Presbyterium ſtruxiſſe putet, atque viciſſim S. Hieronymi cenſuram elevare documentis non tam, quam dicteriis, & probris, quibus S. Doctorem appetere, laceſſere, ac proſcindere non erubuit? Sed enim Sychophantam inverecundum dignis pro impudentia caſtigavit doctiſs. Jo: Pinius in Comment. prævio ad vitam S. Sixti II. tom. 2. ad diem 6. Aug. §. 6. pag. 136, & ſeqq. oſtendens eò imbecillioribus adverſus S. Hieronymi judicium argumentis decertare, ac deſudare Ariſtarchum iſtum, quò fruſtra idem

idem defatigatur, probum ut in sensum plerasque ejusmodi absurdas prorsus, absonasque intorqueat sententias, quæ probabili nulla emolliri, dirigique ratione queunt: uti 130. de Temporalibus subsidiis ad vitæ mortalis sustentationem a Deo nequaquam petendis: uti 135. de Corporis Resurrectione neque Deo, neque Dei homini conveniente, cui hæresis notam infligere non dubitavit Basnagius ipse ad an. 258. n. 8: uti 162. de Mendacii usu aliquando licito, atque permisso: uti 198. de Pari flagitio ejus, qui Deo, & ejus, qui viro Sapienti deroget: uti 236 de Nuptiis tam malis, quam pessima filiorum procreatione; quam plane sententiam difficillime excusari posse ipsemet Siberus fatetur; ideoque quam inique, tam invereconde a S. Hieronymo forsitan insertam suspicatur: uti 271. de Justitia vindicativa, sive punitiva exsecrationi prorsus habenda, intermittendaque tanquam illicita: uti 285. de Licita, dignaque laude membrorum pro tuenda pudicitia mutilatione, de quibus laudatus Pinius, non secus atque de plerisque aliis perperam a Sibero ex præconcepta opinione ad Religionis Christianæ mysteria significanda deflexis.

S. Marcellinum P. M. cruentissima Diocletiani, & Maximiani persecutione desæviente minis adactum thus Idolis adolevisse, sed paucos post dies facti, quo se polluerat, valdequam pœnituisse, adeoque ut pro fide Martyrium subire fortissime sustinuerit, nonnisi tamen postquam in Synodo Sinuessana Cleopatrensi in Crypta celebrata propria confessione, ac 300. Episcoporum, ut habent Acta Synodi, sive 180, uti legitur in Catalog. Rom. Pontif., suffragio, depositus fuisset, atque damnatus, veteri, vulgataque fertur fama, quæ tamen an æqua sit, & veritati innixa, non satis liquet, gravissima in hacce, tritaque Controversia digladiantibus Eruditis. Eorum utrinque momenta in medium adducam, æqua lance pensitabo, modesteque, ut par est, quid veri putari, viderique possit similius, proponam: contendens cæterum, quæcumque ineatur sententia, ex utraque integram S. Marcellini orthodoxiam, intactamque manere. Qui igitur S. Marcellinum revera lapsum sub Maximiano, ejusque caussa Synodum Sinuessanam anno 303. coactam affirmant, quales Baronius in 2. Annal. Eccles. editione ad cit. annum, in qua a

priori opinione ad an. 302. n. *96*, & seq. recessit, Binius in Not. ad Synodum Sinuessanam, Schelestratius Antiq. illust. cap. *6*, a quibus non dissentiunt Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 8, Conciliorumque Collectores Crabbius, Surius, Nicolinus, Baillius, Bataglinus, Labbæus, Collector Regius &c., qui Concilii Sinuessani acta suis inserere Collectionibus non dubitarunt, hisce præsertim argumentis pugnant. Testimonio imprimis Auctoris libri Pontificalis, sive de Vitis Rom. Pontificum, quem plane librum parvo haud in pretio habendum putant emunctioris cæteroqui naris Critici, atque Critices quin etiam intemperantioris accusati, inter quos, ut Schelestratium, Bucherium, Velserum, Fabrottum, Altaserram, Ciampinum, Henschenium, Papebrochium, Pagium, Boerium, Bencinum, Balduinum, Blanchinium, Vignolium, Muratorium, aliosque æquiores prætersam, Tillemontius tom. 2. Monum. in Annot. 2 ad S. Clementem non longe abest, ut credat librum a S. Damaso, dum adhuc Diaconum ageret, exaratum, adeoque tanti pendet, ut eum facile Eusebio præferat; Bailletus in Act. SS. libri hujus antiquissimi maximi apud Criticos ponderis esse jubet, neque facile denegandam ei fidem, nisi ab eo, qui veterum Pontificum Monumenta omnia, alioqui Scriptorum aliorum, quorum undequaque stat penes omnes integra fides, calculo comprobata, velit convellere, nihilque vel vetustissimum, vulgatissimumque loco stare suo patiatur; Oudinus tom. 2. pag. 382, & seq. librum hunc Formoso acceptum referre, incerta tametsi, inverisimilique conjectura, non dubitat. Auctor hic enim, quem non alium, potiore saltem parte, ab Anastasio Bibl. esse jam inter Eruditos convenit, quove diligentiorem, fideque digniorem in hoc argumenti genere Scriptorem non suppetere, frustraque quæri affirmant Guillelmus Bibl. in vita Hadriani II, Jo: Trithemius de Script. Eccles., Platina in Johanne IX., Panvinius in Not. ad S. Nicolaum I, Baronius ad an. 752, & *799*, Blondellus, & Salmasius apud Schelestratium in dissert. de antiq. Rom. Pontif. Catalogis cap. *9*. n. *9*, in vita S. Marcellini hujus lapsum describit, atque lapsus hic quidem descriptus legitur in Codicibus Mss. Vaticanis, Cassinensibus, Regiis Parisiensibus, Reginæ Christinæ, Colbertinis, Florentinis, Farnesianis, Thua-

Thuanæis, Cæsareis Vindobonensibus, Corbejensibus, Freherianis, Belgicis, Barberinis, Mazarino, Cavensi, Bergomensi, Farfensi, Lucensi, &c., quos contulere MarcusVelserus, Carolus Annibal Fabrottus, Card. Baronius, Johannes Busæus, Jo: Cuspinianus, Ægidius Bucherius, Lucas Holstenius, Stephanus Baluzius, Emanuel Schelestratius, Franciscus Penia, Benedictus Millinus, Petrus Boerius, Godefridus Henschenius, Jo: Mabillonius, Daniel Papebrochius, Antonius Pagius, Franciscus Blanchinius, Johannes Vignolius &c. Legitur etiam S. Marcellini lapsus in ejusdem vita, quam ex antiquo Codice Ms. circa tempora, uti fertur, Juliani Imp. descriptam Henschenius, & Papebrochius publici juris fecerunt. Sed & Luitprandus Diaconus Ticinensis in Vit. Pontif. hanc ipsam historiam ex pervetustis Codicibus Mss. Membranaceis descriptam exhibet.

Anastasii testimonium confirmat auctoritas cum S.Nicolai I. P. M., qui in epist. 8. ad Michaelem Imperat. apud Harduinum tom. 5. pag. 155, ut probaret non posse quempiam ab his, qui inferioris dignitatis fuerint, cujusmodi erat Photius, in judicium accersiri, hanc ipsam de S. Marcellini lapsu, & depositione refert historiam, effatumque Episcoporum in Synodo: *Tuo ore judica caussam tuam, non nostro judicio ... Quoniam ex te justificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis. Et iterum: Prima Sedes non judicabitur a quoquam*; cum S. Gregorii VII, qui in Synodo Romana V. an. 1078. decernens, ut festum SS. Martyrum Rom. Pontificum annuatim Officio celebraretur, hisce adcensere S.Marcellinum non dubitavit, cujus etiam lapsum, pœnitentiam, atque martyrium ex Pontificali libro, Actisque Synodi Sinuessanæ exarata Breviario Romano inserenda duxit: inserta vero velut Ecclesiæ Romanæ accepta, probataque habenda proculdubio fore nemo non perspicit. Eo vel maxime, quod probata revera fuisse Patribus Tridentinis videri possunt: quandoquidem S. Pius V. in Constit. *Quod a Nobis* enarrans, quæ ex Decreto Concilii Tridentini pro correctione Breviarii Romani præstita a Decessoribus suis Paulo, & Pio nomine quartis fuerant, & quam ipsemet adhiberi operam curaverat, diserte testatur eam ex gravibus non modo eo in genere Scriptoribus recensuisse, sed neque ab antiquis

tiquis cum Ecclesiarum Urbis, tum ac maxime Bibliothecæ Vaticanæ Breviariis recessisse: hac igitur ratione S. Marcellini historia ista retenta est. Accedunt Concilii Sinuessani ea de caussa an. 303. celebrati Acta, quæ multis etsi mendis scatere, interpolataque plurimum fuisse fatendum sit, tanquam spuria tamen omnino spernenda non esse multa suadent. Imprimis ipsorum Actorum antiquitas: antiquissima enim esse affirmat Petrus de Marca de Concord. lib. 1. cap. 11. Ante Sæculum VIII, sive ante annos 800. in Ecclesia Romana legi eadem consuevisse confirmant Baronius, Binius, & Schelestratius. Antiquitatem etiam probant duo pervetusti, etsi depravati, Codices, ex quibus Acta illa in veteri Conciliorum editione Coloniensi vulgavit Surius, ut ipsemet in præmonitione ad Lectorem perhibet: Cresconiana antiqua Collectio, quam ab se collatam tradit Baronius ad an. 302. num. 89: Exemplaria duo Colbertina litteris majusculis Langobardicis descripta venerandæ antiquitatis, & ad S. Gelasii aut S. Symmachi ætatem facile pertingentia, tantamque cum Dionysiana Collectione cognationem habentia, ut ab eadem indistinctos Codices istos existimaverit Baluzius, quæ contulit, descripsitque Coutantius in Append. ad Epist. Rom. Pontif. pag. 29, & seqq. Comprobant quoque Scriptorum plurium & gravitas, & auctoritas, quibus ad tempus usque Concilii Tridentini eadem Acta indubia semper visa sunt: uti sunt Theologi S. Facultatis Tolosanæ in litteris ad Carolum VI. Francor. Regem an. 1402. datis apud Raynaldum ad an. inseq. 1403. n. 18, & seqq., Alvarus Pelagius de planct. Eccl. lib. 1. art. 6, Jo: Gersonius in tract. de Appellat. adornato circa finem Concilii Constant., Nicolaus Cusanus lib. 2. de Concord. Cathol. cap. 17, Onuphrius Panvinius in Not. ad Platinam, ac in hist. Eccles., quæ Ms. in Bibl. Vaticana asservatur, Hosius, Ciacconius &c., ante hos vero Hincmarus, & S. Petrus Damianus in epist. ad Henricum Ravennatem Antistitem

Neque veri sit simile historiam hancce S. Marcellini ab Isidoro Mercatore de industria fuisse confictam, veluti censuit Christianus Lupus. Quandoquidem qui longe ante Isidorum egere, libri Pontificalis Auctor, Auctor vitæ ipsius Marcellini apud Papebrochium, atque Petilianus Donatista apud S. Augustinum

hunc

hunc Marcellini lapsum velut indubium jam exhibuerant. Neque magis ad veri speciem accedit Sinuessanæ Synodi Acta a Donatistis fuisse dolo procusa, uti generatim putant contrariæ opinionis patroni, speciatim vero Doctiss. Norisius in histor. Donatist. par. 1. cap. 7., & Missorius in disputat. Critic. in Epistol. SS. Cypriani, & Firmiliani pag. 226. Nam Donatistæ S. Marcellinum non modo thuris Idolis oblati, sed & traditionis Sacrorum Codicum reum agebant, ejusdemque reatus participes ipsius Presbyteros traducebant, S. Augustino teste, SS. Marcellum, Melchiadem, & Silvestrum, quorum de crimine tamen his in Actis ne vestigium quidem adpatet. Quin de S. Silvestro passim, in quem alioqui Donatistæ insano fetebantur odio, honorificus incidit sermo. Atque de Apostolica vicissim Sede ea prædicantur elogia, tanquam de ea, quæ principi in Ecclesia dignitatis, potestatisque loco collocata, quo expers a quocumque, Divino inferiori, judicio eat: quæ cadere in homines certe nequibant, qui sacratissimæ ejusdem Sedis auctoritati cum præ astu subducere se se, tum subsannare præ nequitia non desistebant. Pleraque demum effata, quæ his in Marcellini gestis efferuntur, cum gestis S. Sixto III. perperam adscriptis ita consentiunt, ut nihil unum sit uni tam par, atque simile, neque ovum ovo, quam sunt inter se ista paria, & similia, adeoque dubitare non subeat, quin utraque ex eadem figlina prodierint, atque uno, eodemque torno fuerint fabricata. Jam vero, siquidem longe post habitam Collationem Carthaginensem, habitam nempe an. 411, sive inseq., ut ex S. Augustini serm. 1. arguit Sirmondus, Pontificatum injit S. Sixtus III, quem nempe an. 432. non ante conscendit, a Donatistis proinde Marcellini gesta Carthaginensem ante Collationem procusa non fuisse fit evidens. Quo de argumento fuse Coutantius in præfat. par. 2. §. 4. pag. 84, & seq., Ballerinii tom. 4. Oper. Norisii in additam. ad hist. Donat. par. 1. cap. 7, & Sbaralea de Germana SS. Cypriani, & Firmiliani de hæret. Bapt. opinione dissert. 3. par. 1. n. 15. Neque vero id officit, quod S. Augustino ignotum fuerit hoc Marcellini facinus, atque Petiliano Marcellini parem Marcelli, Melchiadis, & Silvestri lapsum obtrudenti fidem adhibere, ob idonei testimonii defectum, noluerit, sed magis reponendum duxe-

duxerit utrumque fuisse de industria confictum, id comprobans ex præcedentium Donatistarum silentio, quibus si tantum facinus compertum fuisset, (fuisset vero, si verum, in medium certissime producere, quod tanti nempe ipsorum intererat, cordi maximopere fuisset. Cedo enim, si S. Augustini peregrinabantur aures Marcellini Acta, in pervagato versabantur sermone apud Romanos Scriptores; qui in Urbe ipsa degentes, ubi cuncta certe exploratissima erant, Actis eisdem fidem adhibere deinde suam non dubitarunt. Atque pleraque quidem multa præsertim historica S. Augustino, aliisque Africanis perspecta non fuere: cujusmodi fuit celebre alioquin Eusebii Chronicon, adeout tandem Alypius, teste eodem S. Augustino in epist. 35, a S. Paulino Nolano illud impetrare promeruerit. E re vero Donatistarum non erat S. Marcellini lapsum commemorare, bene vero S. Melchiadis, cujus judicium elevare, & elidere ipsorum maximi intererat: proinde quamvis Marcellini facinus non in palam fecerint, postea tamen faciendi Petiliano in mentem venit, ut ex S. Marcellini lapsu nempe ansam arriperet conjiciendi, confingendique similiter lapsos SS. Marcellum, Melchiadem, atque Silvestrum Marcellini Presbyteros. Cujusmodi commentum ut convelleret S. Augustinus, apposite reposuit S. Melchiadis lapsum fuisse confictum, neque ab ullo præcedentium Donatistarum præmemoratum. Quo ex responso ad S. Melchiadem restricto haud obscure colligitur, velut advertit Papebrochius in Append. ad diem 23. April. cap. 3, revera S. Marcellini lapsum Donatistis compertum locum dedisse similem lapsum S. Melchiadi affingendi.

Nec est etiam, cur objiciatur abs veri specie abhorrere, quod ea tam sæva persecutionis obtinente procella, cogi in Concilium 300, aut 180. potuerint Episcopi, multoque minus verum, quod Concilium istud coactum in Crypta Cleopatrensi Sinuessanæ Civitatis fuerit: siquidem nullum apud Veteres vel hujus Civitatis, vel hujusce Cryptæ vestigium extet. Nam, ut argumentabatur Baronius, mirari non subit, quod a Clero Romano juxta morem Encyclicis admoniti undique Episcopi de tanto facinore, quo Ecclesia, Capite concusso, Universa summo in discrimine collocata videbatur, metu omni postposito, turmatim præsto

præſto accurrerint, communi cauſsæ communi conſultatione remedium allaturi. Eo vel maxime, quod Epiſcopi perſecutione undique pulſi majorem numerum Romam confluere conſueverint, tum ut Romanæ Eccleſiæ ſubſidiis alerentur, tum ut Romæ Ethnicis incogniti tutius, & ſecurius exigerent. Etſi vero memoria non extaret Sinueſsanæ Civitatis, quam tamen Sueſsam eſse, nunc vulgo Seſsam, in Campania exiſtimat Ciacconius, non ſecus atque complurium aliarum, Cleopatrenſiſque Cryptæ, non id ſane mirum eſset, quum ſcitum, notumque ſit cum ingentibus terræmotibus, tum hoſtium incurſibus Urbes ampliſſimas ſolo non modo æquatas, ſed terra ipſa aliquando fuiſse abſorptas; alias quoque nomen ſuum mutaſse. Sed enim Sinueſsæ haud infrequens apud Scriptores mentio offenditur, tanquam Oppidi in Latio conſtituti, velut apud Livium lib. 10, Plinium lib. 3, Horatium lib. 1. ep. 5, Ovidium lib. 15. Metam., Martialem lib. 6. ep. 42, & lib. 13. ep. 108, Strabonem lib. 5., Silium lib. 8. v. 529, Scriptorem Actor. SS. Caſti, & Secundini apud Sollerium tom. 1. Julii pag. 19, Ughellum tom. 10, & Baronium in Martyr. Rom. ad diem 1. Julii. Atque in Cryptis certe Sacra conficere, & celebrare veteribus Chriſtianis ſolemne erat: atque ex Actis S. Sebaſtiani liquet Diocletianæa perſecutione deſæviente, Tyrannorum, tormentorumque feritatis declinandæ, fugiendæque gratia, Chriſtianos ingentem numerum, juxta S. Caji Papæ conſilium, una cum Polycarpo Presbytero in Villam Chromatii ad litus Campanum poſitam ſe recepiſse, in eademque Regione ad deliteſcendum amplos excavatos fuiſse receſsus. Igitur ibidem Concilium iſtud Epiſcoporum 300, vel 180. fortaſse coactum fuiſse conjicit Binius. Sed & vir Summus Blanchinius in Not. hiſt. ad Anaſtaſium Bibl. tom. 2. Sect. 30. pag. 258, & ſeq. ex periocha altera, quæ non legitur in Actis Synodi Sinueſsanæ, neque in geſtis S. Marcellini, bene vero in libro Pontificali, & in ſecundo Catalogo ad ætatem S. Felicis IV, ac Juſtiniani Imp. facile pertingente, animadvertit Cœtum hunc Epiſcoporum non in Crypta quidem Cleopatrenſi, ſed in Cœmeterio Priſcillæ per amplo utique via Salaria habitum; quod Cœmeterium Oſtriani etiam dictum a S. Petro, dum hoſpes Pudentis ageret, ac Priſcil-

læ in ejusdem Agro suburbano, perinde ac Domi intra Urbem ad Exquilias, pro temporis opportunitate, pro Baptismo administrando fuerat olim designatum. Quo etiam loci Liberius a Constantio quæsitus ad necem, Paschali appetente festo, se recepisse legitur in ipsius Actis, collectoque Presbyterio consilia agitasse de Baptismo ibidem conferendo. Locum autem ita amplum in ea Crypta fuisse, confluentisque fidelium turbæ ita capacem ostendit Aringhius Rom. subterran. tom. 2. lib. 4. cap. 31, ut in iisdem Liberii Actis quinque millia hominum uno in Paschate Baptismo abluta referantur. Eò igitur in æstu persecutionis confugisse S. Marcellinum putat vir doctiss., ut ibidem Paschali instante solemnitate tuto Baptismum administrare posset, ibidemque congregato Presbyterio, sive etiam Concilio Episcoporum, communi ex sententia deliberasse de pœnitentia Lapsis impertienda, eaque functis ad Ecclesiæ communionem recipiendis. Quæ si vera sunt, stat profecto Sinuessanæ Synodi, sive Fesanuæ, velut habet Papebrochii Catalogus, sive in Cœmeterio Priscillæ, ut mavult Blanchinius, sive in Crypta Cleopatrensi, ut vulgo fertur, habitæ Actis sua auctoritas.

Verumtamen qui contra pugnant, atque tam S. Marcellini historiam figmentis deputant, quam Acta Sinuessanæ Synodi apocryphis adnumerant, suntque Baronius ipse in priori editione, ac postrema Lucensi ad an. 302. n. 88, & seqq., Spondanus in Epitome ad eumdem an., Sudorius hist. Eccl.& Imper. ad ann. 303., Perronius advers. Regem Angliæ cap.47, Theophylus Raynaudus tom.10. lib. de Corona aurea veritate 30, asserens a Bellarmino in recognitione libri 4. de Rom. Pontif. cap. 8. priorem retractatam fuisse opinionem, Jo: Thomas Roccaberti de Rom. Pontif. lib. 2. Apolog. cap. 14, Lupus tom. 5. in Synodos ad Can. 14. Synodi V. Rom.sub S.Gregorio VII. pag. 228, Bailletus ad diem 26. April., Natalis hist. Eccles. ad Sæculum III. dissert. 20, Papebrochius in Conatu hist. Chron. ad Catalog. Rom. Pontif. dissert. 11, alias 7, Tillemontius tom. 5. Monum. in Not. ad persecutionem Dioclet. n. 31. pag. 613, Norisius hist. Donatist. par.1. cap.7. tom.4. Oper. pag.128, Aguirrius in defens. Cathedræ S. Petri tract. 2. disput. 28. sect. 1, Pagius uterque in Crit.
ad

ad an. 302. n. 18, & seqq., ac 304. n. 12, atque in S. Marcellino, Coutantius in præfat. ad Epistolas Rom. Pontif. par. 2. §. 4. nu. 97. pag. 84, & seqq., in S. Marcellinum §. unic. pag. 309, & in monito præv. ad Acta pseudo Synodi Sinuess. in Append. pag. 27, Auctor observat. Theolog., histor., Critic. ad historiam Eccles. Fleurii lib. 8. n. 47, Janningus in Apolog. pro Actis SS. pag. 12, Missorius in disput. Critic. pag. 226, Ballerinii in addit. ad cit. locum Norisii, Gravesonius in hist. Eccl., DuMesnil doctr., & discipl. Eccl. tom. 1. lib. 8. n. 15. pag. 223, Maffejus Observat. litter. tom. 5. art. 2. pag. 107, Muratorius in Annal. Ital., aliique, quibus utroque pollice subscribendum utique existimo, principio momenta, quibus adversæ opinionis defensores innituntur, tanti non pendere inquiunt, ut propterea in re tam gravi, in qua de Romani Pontificis agitur summa, assensum suum extorquere valeant. Enim vero libri Pontificalis equidem suam loco stare auctoritatem volunt: at perinde librum esse non eodem integrum tempore concinnatum, sed potius opus Sæculo qua IV, qua VI, qua VIII. elaboratum, ut animadvertunt Schelestratius ipse in Antiq. illust. dissert. de antiq. Rom. Pontif. Catalogis Anastasii tom. 2. pag. XXVI, & seqq., & Blanchinius in Append. ad hanc dissert., subjunctaque pari de argumento dissert. altera pag. LXIII, quo in Opere passim errata adeo perpecta sunt, ut qui cunctis patrocinari vellet, se frugi cuilibet irridendum profecto propinaret. Erratorum specimina exhibent passim variantes Lectiones Codicum per Sæcula septem varie descriptorum, offenduntque speciatim in Damaso, in Sixto III, in Vigilio, in Pelagio I, &c. atque quidem apertissima Baronius, & Pagius, atque frequenter ubique Papebrochius. Fœda porro ex hac Pontificalis libri lacuna, aut ex Actis Sinuessanæ Synodi non magis sinceris descriptam absque delectu historiam hancce non mirum decepisse plerosque, atque in errorem duxisse, Luitprandum quidem, sive Germanum potius Scriptorem, quem ex Anastasio vitas Pontificum usque ad Formosum, cum eodem Bibliothecario per Abbonem Floriacensem excerpto editas a Jo: Busæo Mogunt. 1602, excerpsisse observarunt Vossius, Fabricius, & alii. Cum quo, ac Hincmaro, & Petro Damiano pariter deceptos SS. Nicolaum I,

& Gregorium VII. Pontifices MM., salva ipsis debita reverentia, dicere nihil prohibet, ut quos in puris, putisque factis historicis falli potuisse nemo negaverit. Et sane S. Nicolaus I. in eadem ipsa Epistola tum Constituti a S. Silvestro Romana in Synodo editi, tum Synodi cujuspiam sub S. Sixto III. in caussa Polycronii Hierosolym. Episcopi habitæ meminit, quæ duo tamen monumenta ex figlinis prodiisse demonstrant Baronius ad an. 324. n. 124. & 433. n. 38, Schelestratius Antiq. illust. par. 2. dissert. 3. cap. 8, Pagius adcit. an. n. 17, & seq., ac n. 19, & Coutantius in Append. ad epist. Rom. Pontif. pag. 38, & 111.

Neque vero Breviarii Romani omni ex parte, qua facta pura historica respicit, suo permanere loco posse auctoritatem jamdudum ab emunctioris naris Criticis observatum est. Atque quidem principio Breviario præ ceteris Romano, cui utpote componendo impense allaborasse S. Damasum refert S. Gregorius M. lib. 7. cap. 29, & lib. 7. epist. 64, S. Cælestinum palam fit ex epist. ad Gall. Episcopos, S. Leonem M. arguitur ex serm. 3. in die Epiph., S. Hormisdam legimus in libro Pontif., S. Gregorium M. testatur Johannes Diaconus, S. Gregorium II. habetur in ejus Capitul., & S. Gregorium III. auctor est Anastasius Bibl., ex ipsis proinde Rom. Pontificibus summam adcessisse venerationem, præstantiam, auctoritatemque non dubium est, tantamque utique, ut Pipinus, & Carolus M., velut observat Grancolas Comment. hist. in Rom. Breviar. cap. 4, veteri Gallicano abolito, Romanum in Gallias introduci curaverint, qua de re fuse Duchesnius hist. Franc. tom. 2. pag. 204, Echardus rer. Franc. tom. 1. pag. 507, Mabillonius de Liturg. Gallic. in præf. n. 2, & Thomassinus vet., & nov. Discipl. par. 1. lib. 2. cap. 80. n. 3, Capitulare Caroli M. lib. 1. cap. 80, Capit. Aquisgr. an. 789. cap. 8, & Monachus SanGallensis lib. 1. cap. 10: ut Hadrianus I. illud missum ad Carolum M. ubique in Imperio, Germania, & Gallia diligenter observari præceperit apud Duchesnium tom. 2. pag. 75, & tom. 3. pag. 798; & Carolus Calvus cum Latinis, Græcisque, idest Ecclesiarum Hierosolymitanæ, & Constantinopolitanæ, Mediolanensis, & Toletanæ Breviariis diligenter collatum Romanum illis longe istud præstare cognoverit, ac prætulerit in Epist. ad Cle-

Clerum Ravennatem: atque præferendum utique plurimo nomine affirmare non dubitarit Valafridus Strabo de reb. Ecclef.cap. 25: ut in Concilio Vasensi II. an. 529, in Capitulari ann. 806, præsertim vero post reformationem Breviarii factam a S. Pio V, in Conciliis Rotomagensi an. 1581, Remensi 1583, Burdigalensi eodem an., & Aquensi 1585. apud Harduinum tom. 10. pag. 1215, 1279, 1338, & 1530. in Romanum Breviarium Ecclesia Gallicana universim ultrocitroque conspiraverit. Religionem eamdem in Hispaniam induxit Vigilius Profuturo Bracarensi Episcopo Romanæ Ecclesiæ ritum in Officio recitando statuens; quem deinde recipere proprii muneris partes duxit Concilium Bracarense II. an. 563. Can. 4; cui conformiter a Concilio Toletano IV. an. 633. Cap. 2. Romanæ Ecclesiæ psallendi Ritum unum, eumdemque ubique esse oportere sancitum est. S. Gregorius VII. quoque, sicut fit manifestum ex ipsius epist. 63, & 64. lib. 1. ad Sancium Aragoniæ, & Alphonsum Castellæ Reges, & ad Simeonem Episcopum lib. 3. epist. 18, veteri Mozarabico abjecto Romanum ut sufficeretur, effecit. In Angliam quoque S. Augustinum ablegans S. Gregorius M. lib. 12. epist. 31, & apud V. Bedam lib. 1. cap. 27. Romanum Breviarium eòdem perferri jussit: cujus deinde Ritum ursit magis, magisque S. Agatho, teste V. Beda lib. 4. cap. 18, atque retinentissimum se præstitit Concilium Cloveshoviense II. an. 747. Cap. 15. In Sicilia Græcus olim Ritus ad Sæculum VIII. usque viguit, post deinde, a tempore scilicet, quo e Sicilia Roberti Ducis, & Rogerii Comitis bellica virtute pulsi undique Saraceni sunt, Gallicanus a Gallis rerum ibidem potientibus inductus est, indeque Ritus Gallo-Siculus obtinuit, donec is Pontificum opera ad pristinum Romana ab Ecclesia pridem receptum est redintegratus, qua de re Papebrochius in vita S. Agrippinæ Virg., & Martyr. ad diem 23. Junii to. 4. §. 2. n. 12, Johannes de Johanne in tract. de Divinis Siculorum Officiis, & Benedictus XIV. P. M. in Epistola ad Archiep. Messan. super Cultu S. Lucæ Casalis Bullar. tom. 2. pag. 238. §. 11. Ad hæc Haito Basileens. in suis Statutis an. 824. Presbyteris suis Breviarii Rom. recitationem Can. 24. indixit, & commendavit. Lupus quoque Ferrariensis Abbas Monachos suos de Breviarii Rom. Ritu imbuere solli-

licitum se dedit epist. 103. A S. Frumentio quin etiam Æthiopum Apostolo Sæculo IV. Romanis Mercatoribus in Æthiopiam negotiationis exercendæ gratia proficiscentibus Ecclesias in Regione erigendi, Romanumque juxta Ritum Officia celebrandi facultatem ultro factam refert Ruffinus lib. 10. cap. 9. Atque utique ab Apostolicis viris propagatum Evangelium Romanis a Pontificibus in Orbem Universum missis, Romanum ubique gentium Officium cum Religione inductum testata, indubiaque res omnino est, quam pluribus illustrare non juvat.

Quæ nihilominus Breviarii Romani justissima elogia haud offecere, quin istud reformatum fuerit sæpe, reformationeque etiamnum indigeat. Nam ea prætermissa, quæ Minoritarum ope, Haymone Generali Ministro vehementer id operis urgente, promoventeque, sub Gregorio IX, & Nicolao III, quibus accepta evasit, peracta est, de qua fuse Radulphus Tongrensis de Canon. observat. prop.22, Nicolaus de Clemangis lib. de corrupto Eccl. statu, quibus duumviris satis ea probata non ivit, Wadingus ad an. 1244, Thomassinus par.1. lib. 2. cap. 84. n.12, Card. Bona de Divina Psalm. cap.18. §.20, Dominicus Macri in Hierolex. V. *Breviarium*, Sarnellus tom. 6. epist. 40, & Grancolas cap. 5: prætermissa quoque ea, quam sub Clementis VII, & Pauli III. auspiciis Card. Franciscus Quignonius susceperat, cui postea igne, & aqua S. Pius V. interdixit, a Sæculo IX, ac deinceps a viris Doctis Breviarii Romani correctionem efflictim desideratam fuisse, votisque sollicitatam, atque a Pontificibus summis plus vice simplici impense procuratam ignorabit nemo. Hanc sibi sumpsit Agobardus Lugd. lib. de Correct. Antiphon., necessariamque ostendit in lib. 1. de Psalmod. contra Amalarium, qui eidem Correctioni pariter insudavit, plurimamque in eam contulit operam in opusc. de Correct. De ineptis, mendaciorumque imo refertis Poematiis, historiisque in Officium intrusis acerbe queritur V. Petrus Clun. epist. 30; & S. Bernardus in epist. ad Guidonem Monti-Ramensem Abbat. sollicitus agit de instituendo Virorum delectu ad Breviarii reformationem elaborandam. Sæculo XV. vel a Sæcularibus Potestatibus Breviarii reformatio petita est, vehementerque promota veluti constat ex Reformationis Articulo 12. ab Imperatoris Legatis

gatis proposito. In Commentario Card. Lotharingio e Gallia discessuro ad Concilium Tridentinum an. 1562. dato, Regis, omniumque Regni Ordinum nomine, specialis demandata eidem legitur sparta rogandi, urgendique Divinii Officii correctionem. In propositione a Carolo V. Augustæ Vindelic. an. 1548. exhibita sancitum habetur, ut a Breviario apocryphis resecatis, eidem emendando, & ad formam precum ab antiquis Ecclesiæ Patribus traditam redigendo Viri docti, ac pii admoverentur. In Concilio Tridentino Ilerdensis Episcopus oratione habita quanti interesset Breviarii, Ritualisque emendatio, majore, qua potuit, animi contentione, multisque persuadere conatus est. Sed & eidem Concilio arcte idem animo inerat votum, cui explendo impar totam Romanum in Pontificem transtulit provinciam, & curam; Ejusdem rei gratia Decreto quoque solemni Breviaria, & Missalia ut emendarentur, sollicita sanxere Concilia Senonense ann. 1528, Coloniense an. 1536, Rotomagense 1581, & Remense 1583. Qua certe proinde cura indutus Paulus IV. emendationem perficere aggressus, ad exitum perducere, ut optaverat, inque destinatis habuerat, morte præventus, nequivit, veluti fuse in ipsius vita denarrat Antonius Caracciolus lib. 4. cap. 16. Revocato a Pio IV. Tridentino Concilio missa ad illud sunt, quæ Pauli IV. opera ad Breviarii emendationem parata jam fuerant: sed Concilii instante conclusione, integrum rei negotium ad Romani Pontificis iterum partes remissum est, ut habetur Sess. 25. de Reform. tit. de Indice Libr., Cathechismo, & Missali Itaque a Pio IV. idoneis viris impeditissima provincia imposita ista est, quam, illo mortalitatem expleto, in se perinde suscipiens S. Pius V. absolvere studuit Const. 64. Bullar. tom. 2. Non ita tamen numeris eamdem perficere omnibus contigit, quin diligentiorem adhuc in Breviarii reformationem operam conferendi Viris piis doctisque auctores se dederint Sixtus V, Clemens VIII. Const. 86. Bull. tom. 3, & Urbanus VIII. in Const. Breviario ipsi præfixa, de quibus Gavantus in Comment. ad Rubr. Brev. sect. 2. cap. 3.

Tantam nihilominus, tamque diligentem post operam desiderari adhuc medicam, peritioremque, si fieri possit, manum, atque lima quidem, spongiaque indigere plerasque Breviarii secundas

cundas Lectiones fatetur Gavantus sect. 5. cap. 12, aliique apud Honoratum a S.Maria in Animad. ad Regul., & Us. Crit. tom. 2. lib. 1. dissert. 2. §. 3, quamvis horum plerisque intemperantionis Critices nonadeo faciles accommodandæ aures. Atque signatim utique pleraque facta historica in Breviario legi, de quorum fide dubitare valdequam liceat, observare non desinunt Viri docti: quorum breve hinc inde excerptum ecce tibi specimen. Ita namque S. Gelasius in Decreto de Libr. universim denuntiarat Gesta SS. Martyrum (quod ipsum de Vitis SS. Confessorum accipe) Romana in Ecclesia, ob idonei testimonii defectum, legi olim non consuevisse. Ita de Symbolo Athanasiano *Quicumque*, deque Cantico *Te Deum* SS. Ambrosio, & Augustino adscripto, quod potius Sisebuto Monacho ex veteri Cassinensi Breviario, & Codice Ms. Vaticano a Card. Bona recensito vindicant apud Montfauconium in Bibl. Mss. pag. 219. viri Eruditi valdequam dubitant. Calmetius in Comment. Evang. dissert. in tres Marias unam dumtaxat, quæ variis erga Christum D. officiis defuncta fuerit, impune defendit. De S. Veronica, an unquam in rerum natura extiterit, litem movent docti, peritique Viri apud Natalem hist. Eccl. tom. 3. art. 5; & S. Carolo Borromæo certe de eadem Missam e Missali expungere licuit, velut e Martyrologio ejusdem nomen Baronius sustulit. Die 19. Septemb. Ecclesia utitur Lectionibus ex Comment. S. Hilarii in Cap. 15. S. Matth., ubi Nicolaum ex septem Diaconibus unum falsis Prophetis adnumerat, sicut & S. Epiphanius hær. 25, de quo tamen contrarium sentiunt S. Ignatius Martyr. in epist. ad Trall., & ad Philadelph., Clemens Alex. lib. 3. Strom., Eusebius lib. 3. cap. 29, Theodoretus hæret. fabul. lib. 3, S. Victorius Petabionensis in Comment. ad Apocalypsim, & Baronius ad an. 68. n. 10, ubi & Hippolytum de 72. Discip., & Dorotheum in Synop. producit. Breviaria Hispanica figmentis multis ex Lucio Dextero, sive Higuera, Tamajo, & Argaizio consarcinatis inspersa affirmare non dubitavit Papebrochius in respons. ad exhibit. error. art 17. §. 1 De Translatione Romam corporis S. Bartholomæi litem intendere non dubitarunt Auctor dissert. edit. Benev. an. 1695, & Card. Ursinus, deinde Benedictus XIII. in dissert. de Reliq. S. Bartholomæi edit. Rom.

1724.

1724. S. Jacobi professionem Hispanicam oppugnare non extimuere Baronius ad an.816.n.51,& Natalis hist. Eccl. ad Saecul. I. dissert. 15. De Romanae pariter Corporis S. Stephani translationis die 3. Aug. veritate justam dubitationem induit Papebrochius in resp. ad exhib. error. art. 9. §. 3. S. Dionysii Areop. Parisiensem Episcopatum, adventumque in Gallias inficiari non destiterunt Nicolaus Faber apud Honoratum a S. Maria in Animad. ad Regul. Crit. tom. 1. dissert. 6. pag. 198, Sirmondus Concil. Gall. tom. 1., Oper. tom. 4. pag. 354, Launojus de duobus Dionysiis, Morinus de Sacr. Ordinat. par. 2. cap. 2, DuBoisius in hist. Eccl. Paris. lib. 1. capp. 5, & 6, Tillemontius Monum. tom. 4. pag. 439, Dupinius, Pagius Junior in dissert. de S. Dionysio, aliique. De SS. Marthae, & Magdalenae in Provinciam appulsu contra disputant Launojus dissert. singul.,& Tillemontius tom. 2, ut de Basnagio ad an. 35. n. 25. & seqq. sileam, de quibus etiam Janningus in Apolog. pro Actis SS. pag. 12. S. Clementis Papae & Martyr Romanam translationem sub S. Nicolao I. in dubium revocat Philippus Rondininus in Opere de S. Clemente, ejusque Basilica edit. Rom. 1706. Scitum est quanta judicii constantia Constantini M. Baptismo Romae a S. Silvestro recepto repugnent Natalis Alex. tom. 4. dissert. 23, Dupinius, Maurini Monachi ad S. Ambrosium tom. 2. pag. 1209, Papebrochius tom. 5. Maji ad diem 21. pag. 14, & in Conat. Chron. hist. dissert. 12, Janningus in Apolog. pag. 16, Pagius ad an. 324. n. 5, & seqq., Lambecius Bibl. Vindob. tom. 5. in fin., Tillemontius hist. Imper. tom. 4. pag 422, & 631, Nicolius in confut. dissert. Michaelis Anastasii edit. Placent. 1733, & Hyacinthus Segusa in dissert. de Bapt. Const; ut nihil dicam de Protestantibus Sculteto, Basnagio, Gualthero, Schmidio, Tentzelio, Dalhuvo, & Vogtio hist. litter. Constantini M. edit. Hamburg. 1720. Traditioni de S. Ursula, & undecim mille Virginibus propugnatae a Petro de Natalibus lib. 9. cap. 87, a Baronio in Martyrolog. Rom. ad 21. Octob., a Crombachio in S. Ursula vindicata, & a Coulano doct. Sorbonico in Panegyrico edit. Paris. 1705. fidem derogare non verentur, praeter Usserium Antiq. Eccl. Britan. pag. 323, & seq., Danhaverum homil. Academ. tom. 2 pag. 619, & Bebelium Antiq. Eccl. pag. 104, Alfor-

dus in Annal. Anglic., & Pagius ad an. 383. n. 5, & seq. De Monachatu S. Gregorii M. disputat adversus Constantinum Monach. Cassin. Gallonius post Baronium ad an. 581. n. 9, & seq. S. Catherinæ Virg., & Martyr. historiam in dubium vocat Hadrianus Valesius in posthumis pag. 48. De sinceritate Actorum S. Venantii Martyr. valdequam suspicantur Bollandiani in Annot. Crit. ad diem 18. Maji. Acta S. Orientii Auscienfis Episcopi a Tamajo consarcinata νόθεία accusant Henschenius tom. 1. Maji, & Pinius tom. 2. Augusti in vita S. Laurentii pag. 503. Eodem in censu S. Barbari lectiones a Petro de Natalibus elaboratas habent Henschenius tom. 3. Maji pag. 286, & Papebrochius tom. 7. pag. 769. SS. trium Fratrum Leontinorum Acta suppositionis plurimo laborare morbo fatentur Octavius Cajetanus in vitis SS. Siculorum, & Papebrochius tom. 2. Maji pag. 503. De Lectionibus S. Liberatæ, & S. Epitacii suspicionem haud levem induit Nicolaus Antonius apud Cuperum tom. 5. ad diem 20. Julii. Die 30. April. ex Officio S. Catherinæ Senen. Urbani VIII. decreto 28. Sept. 1641. ablata periocha est de ejus progenie ex Familia Benincasia & Burgensi, de qua Echardus Bibl. Præd. tom. 2. pag. 833, & Bollandiani tom. 3. April. pag. 978. Similiter ex Lectionibus S. Brunonis expuncta historia, quæ ejusdem Conversioni occasionem præbuisse fertur. Mitto sexcenta horum similia, ne sim longior.

Itaque Breviarium Rom. maximæ quidem auctoritatis esse in iis, quæ ad Ecclesiasticum attinent cultum, Eruditi conveniunt, minoris tamen ponderis esse in privatis factis, Sanctorumque gestis agnoscunt; nec inde efficax peti argumentum, ubi præsertim antiquiora documenta, ac firmiora adversentur; nec ab Ecclesia ceu infallibilis veritatis haberi, Religionisque instar recipi juberi quæcumque facta historica Breviario inserta legit, atque ex hominum testimoniis ratione humana denarrantur. Observant enim puriores sæpe sæpius defecisse fontes, e quibus Sanctorum facta sincere delibarentur, exornarenturque fasti; mutuari proinde debuisse a Monumentis, quæ præ ceteris veritati proximius accedere videbantur: neminem tamen esse, qui in humana historia hallucinatus non sit, atque in factis hominum persequendis non fuerit humani quidpiam passus. Eoque præsertim, quod a primis Ec-

Ecclesiæ Sæculis, neque defuerint Christiani, qui fingere, ac mentiri pro Religione pium, licitumque haberent, veluti magna, hodieque neque injusta querela multorum est apud Possinum in epist. 3. ad Papebrochium, atque istum perinde in Con. Chron. hist. dissert. 12. n. 20. Ita Benedictus XIII. cit. dissert. de Reliq. S. Bartholomæi art. 7, Benedictus XIV. de Canon. SS. lib. 4. par. 2. cap. 13, sive Dissert. volum. 1. dissert. 30, Baronius ad an. 302. n. 104, Melchior Canus de Loc. Theolog. lib. 11. cap 5, Gavantus loc. cit., Petrus de Marca de Concord. lib. 1. cap. 11. §. 4, Roccaberti de Rom. Pontif. lib. 2. cap. 14, Card. Lauræam, aliosque allegans, Guido Grandus in dissert. Camald. 3. cap. 8., Calmetius loc. indic., Didacus del Corro in dissert. Theolog. Critic. de vi argumenti ex Brev. Rom. petiti edit. Hispal. 1739, Natalis cit. dissert. 20, Papebrochius in resp. ad exhibit. error. art. 2. §. 6, & art. 17. §. 1, ac seqq., Janningus in cit. Apolog., Stiltingius tom. 5. Augusti pag. 99, Echardus Bibl. Præd. tom. 2. pag. 834. Maffejus Observat. litter. tom. 5. pag. 107, & tom. 6. pag. 196, Antonius Xaramilius in Apologia pro veritate cap. 7, Auctor Germanus Apologiæ pro Hagiographis Antuerp. in resp. ad epist. 3. Anonymi Suppl. Bolland. pag. 924, & seqq., Aloysius Lopez in epist. ad Petrum Joseph de Mesa ibidem pag. 940. n. 48, & seqq., aliique. Quod argumenti genus fusius ideo persequutus sum, quod sæpius illud produci in scenam contingat, atque profligari semel, absolvique propterea operæ fuerat pretium.

Quod nunc ad Actorum Synodi Sinuessanæ antiquitatem jactatam attinet, eam vel uno everti momento ab Actis eisdem mutuato observant nostræ defensores sententiæ. Videlicet in Actis ipsis referuntur 72. Testes adducti, eorumque numerus exprimitur symbolo Libræ Occiduæ constantis 72. solidis, sic dictæ Occiduæ ad discrimen Libræ Orientalis constantis solidis 84. Jam vero, quum non ante Constantini M. non modo, sed nec ante Valentiniani tempora apud Antiquiores reperire sit differentiam Libram Orientalem inter, & Occidentalem, atque ii primi Libram partiti fuerint, posuerintque discrimen 12. Libram inter utramque, paret exinde, ac plane intelligere pronum est Acta Sinuessanæ Synodi, nonnisi post latas, promulgatasque hac de re Le-

ges fuisse conscripta, seu verius conficta. Nempe Constantinus M. eodem ipso anno 325, quo habita Nicæna Synodus est, L. 1. Cod. Theod. *De Ponderatoribus* ad Euphrasium, unde desumpta est L. 1. Cod. Justin. eodem tit., statam 84. solidorum, seu aureorum Libram primus effecit, qui singuli quatuor scripulorum essent, ac proinde solidi septem (non sex dumtaxat, veluti haud recte scripserunt Pancirolus lib. Variar. cap. *66*, & Savotus de re Nummar. par. 3. cap. 17.) quatuor scripulorum in singulas uncias taxarentur. Quod etiam videre licet in Nummis ejusdem Constantini, quorum seni, & semis hodiernam unciam æquant, quum olim quaterni in unciam signarentur, velut observavit Budæus. Id autem factum a Constantino arguere licet ad exemplum argenteæ Libræ Romanæ, quam 84. argenteorum constasse eruitur ex Plinio lib. 33. cap. 9, & Celso in epist. ad Natalem, & lib. 5. cap. 17. Sed & apud Romanos Nummum argenteum quatuor scripulorum fuisse liquet ex Varrone lib. 3. Annal. apud Carisium. Augescente vero post Constantini ætatem in dies magis, magisque auri pretio, Valentinianus Senior an. 367. Remis agens in Gallia L. 13. Cod. Theod. De *Susceptoribus* ad Julianum Annonæ Præfectum, relata postea in L. *Quotiescumque* 25. Cod. Justin. eodem tit., non aureorum quidem pondere imminuto, sed extrinseca dumtaxat aureæ Monetæ facta mutatione, ejusque æstimatione aucta, solidos 72. in Libram auri, & sic sex in unciam, acceptos ferri voluit, atque sic imminuto solidorum numero 12. Libra ipsa fuit imminuta, quin tamen ex ipsius potestate, valoreque quidpiam fuerit detractum. Libra ita a Valentiniano 72. solidis definita dicta est Occidua, ad differentiam Libræ a Constantino olim in solidis 84. designatæ, quæ Orientalis denominata est, velut ostendit Gothofredus in differt. de Mutatione, & augmento Monetæ aureæ Oper. Jurid. pag. 503, non vero eo sensu dicta est, quo perperam existimarunt Cujacius lib. 17. Observat. cap. 9, & Scaliger in postumo de re Nummar. pag. 65, idest quod Libra in Occidente obtinens minoris 12. valoris esset ab ea, quæ usu in Oriente veniebat, quum alioqui Libram auri Romæ majorem fuisse haud obscure indicat Symmachus lib. 10. epist. 26. Eadem postea Valentiniani Lex Honorio Imper. accepta, probaraque

taque evasit, uti patet ex L. unic. *De Oblatione votorum* Cod. cum Theod., tum Justin., atque ad hanc quinimo Honorii posteriorem Legem respexisse Scriptorem Actorum Synodi Sinuessanæ ex utriusque loci collatione ostendit Gothofredus, ubi Honorius sic habet: *Quando votis communibus felix annus aperitur, in una Libra auri solidi 72. obriziaci Principibus offerendi devotionem animo libenti suscipimus*. Scriptor ille vero de Testibus 72. in Synodum Sinuessanam adductis sic loquitur: *Quoniam in 72. Libra Occidua in reparationem surgit annus*: ideft annus reparatur, sive novus aperitur in 72. solidorum Libræ collatione. Igitur post Honorii ætatem consarcinata Synodi Sinuessanæ Acta fuisse hinc liquido adparet, atque centum ad minus post annis a S. Marcellini obitu, quo temporis intervallo fama eundo, ac redeundo increscere, & decrescere facile potuit.

Sed & sunt alia, neque minus solida momenta, quibus Sinuessanæ Synodi Acta suppositionis, ac falsitatis arguantur, fabulæ nempe, ac figmenta, quibus undique exundant. In iis enim fertur Marcellinus a Diocletiano in Templum Vestæ, & Isidis introductus, non tamen Diis illis, sed Herculi, Jovi, Saturno, sive Patusino fecisse Sacrum: quod ab veri similitudine abhorret, quum secundum diversa Numina distincta Romanis solerent esse Templa, diversusque in eisdem Cultus; nec eadem vota eidem Numini, multoque minus eodem in Templo nuncupare Numini diverso Romanis solemne esset. In eisdem Actis enarratur Christianos ingentem multitudinem ad Templum confluxisse, ut de rumore facinoris a Pontifice patrati certiores fierent, reapseque inspexisse illum thus Idolis adolentem, factique postmodum testes fuisse. At non facile quis sibi persuaserit Christifideles in Cryptis sub id temporis tam caute delitescentes, catervatim in publicum prosiliisse, quodque pejus est, ad Templum profectos, illud ingressos Sacrificiis, & Thurificationi sacrilegæ adstitisse, quum Tertulliano teste lib. de Spectac. cap. 13, Christianis vetitum, cautumque fuerit summopere Gentilium ad Templa accedere, eorum Spectaculis adesse, atque Gentilitiæ superstitionis ritus spectare. Quid quod referuntur 72. Testes adducti sacrilegæ thurificationis Marcellinum convincendi caussa, quorum primus, qui pro-

profertur, nota tam infima, qualis est notorius adulter, infligitur? Quum ejusmodi a testimonio dicendo arceant Leges cum Civiles, tum Ecclesiasticæ, Anianus Cod. Theodos. Interpres in L. 12. tit. 1. lib. 9, & in L. 19; S. Augustinus in Psal. 36. enar. 2. n. 22, & in Cod. Can. Eccl. Afric. Can. 8, 19, 129, & 131. ex Conciliis Carthaginensibus III. cap. 7, & VII. Can. 2, & 4. apud Harduinum tom. 1. pag. 870, 875, & 938. Quando etiam a Synodo ipsa integrum causæ judicium unum penes ipsum Pontificem fuit permissum, velut illum, in quem nulli prorsus hominum, vel in propria causa, sit potestas. Ad hæc Marcellinus, qui spectante multitudine in Templo thus adolevisse dicitur, dicitur tamen obstinate id facinus fuisse inficiatus. Adeo ne igitur periisse ipsi frontem putandum erit, ut flagitium tanta coram Populi multitudine patratum negare præfracte non fuerit veritus? Qua vero specie veri fertur ibidem Pontifex in Templo adstitisse purpura indutus, ea nempe tempestate, qua Apostolica simplicitas tam in victu, quam in vestitu maxime vigebat? Quorsum etiam Marcellini damnatio fertur ad Diocletianum perlata eo tempore, quo expeditionem adversus Persas comparaverat: quum tamen eo ipso anno Imperii nempe sui 20. Imperio se abdicaverit, & ante biennium cum Maximiano Collega de Persis devictis Romæ triumphum egerit? Omnino autem falso refertur damnatus a Diocletiano: nam sub Maximiano passus Marcellinus est, Diocletiano nempe tum Nicomediæ agente, teste Eusebio in Chron. Quid præterea? Quo anno, quave die a Diocletiano Nicomediæ, & a Maximiano Herculæo Mediolani purpura deposita fuerit, ideoque ipsis fuerint suffecti in Occidente Maximiano Constantius Chlorus, in Oriente Diocletiano Galerius Maximianus non convenit. Nam an. 305. kalendis Maji id factum putant Baluzius, Hervartus, & Pagius ad an. 304. n. 2, & seqq. ex Auctore Libri de mortibus Persecutorum cap. 17, Victore de Cæsaribus, Auctore Panegyrici ad Maximianum, & Constantinum an. 307, & ex Fastis Theonis a Dodwello editis. Contra an. 304, nec ante diem 11. Kal. Maji, uti visum Golzio, & Onuphrio, sed Kalend. Aprilis ab his duumviris abdicatum Imperium ex Eusebio lib. 1. vit. Constant. cap. 18, & lib. 8. hist. cap. 13, Zosimo lib. 2, Idacio in Fastis, Au-

Auctore Chron. Alex., S. Prospero in Chron., Fastis Vindobonensibus, & Bucherii laterculis pugnant Baronius ad an. 304. n. 1, & seqq., Schelestratius dissert. 2. cap. 8, & Blanchinius in Not. Chronolog. tom. 2. Anast. sect. 30. pag. 257. Indubium vero etsi videri possit S. Marcellinum passum an. 304, incerta tamen dies ipsius obitus manet. Nam die 16. Martii eum quidem consignant Schelestratius, & Blanchinius, non minus tamen probabiliter diei 26. Aprilis eumdem illigant juxta Martyrologia V. Bedæ, Rabani, NotKeri, Adonis, & Usuardi, nonnullisque Catalogis Baronius, & Labbæus, aut die 24. Octob., ut ex Catalogis Bucheriano, & Belgico arguunt Papebrochius, Pagius, & Coutantius.

Improbabilem præterea Sinuessanam hanc Synodum reddit ipse tam ingens Episcoporum numerus, qui usque ad 180, ut in Catalogis, aut quinimo ad 300, ut in Actis, ad eam confluxisse feruntur. Synodo namque adfuisse Galliarum Episcopos vero absimillimum est, siquidem Gallias, ubi Constantius Chlorus Civilis rei summam tenebat, immunes ab hac Diocletianæa persecutione fuisse ex Lactantio de mortibus Persecut. cap. 15, Eusebio lib. 8. cap. 13, Eutropio initio lib. 10, & ex libello precum Constantino M. a Donatistis oblato apud S. Optatum lib. 1. probant, ut de Dodvvello dissert. 11. Cyprian. nihil dicam, Baluzius in Not. ad cap. 16. Lactantii, & Pagius ad an. 303. n. 7. Quorsum itaque Gallicani Episcopi persecutioni in Italia grassanti se se implicuissent? Nec interfuisse ex Africa, neque ex Hispania Afris confine, apud quos alte ignorata Synodus Sinuessana, ex mox dicendis planum fiet. Atqui ex sola Italia, tam sæva persecutionis tempestate vigente, tam ingentem Episcoporum numerum Synodi caussa Romam accessisse, quantus nec etiam Sedium Episcopalium numerus ipse ferebat, & quando vix paullo major sub maxima Ecclesiæ pace, totoque ex Orbe, atque totis viribus ipso Constantino Imper. adnittente, Nicænum postea in Cœtum confluxit, a vero dissonum videtur, non secus atque quod præ loci angustia pro quaque vice Episcopi 50. dumtaxat interfuisse legantur, leganturque pro decisivo judicio demum 300. ibidem simul interfuisse. Quæri & illud potest, quis tot Episcopos vocarit, & quis

& quis vocatis præfuerit? Quæ vero, & quanta impostoris non fuit imperitia, dictorumque repugnantia, dum primo scribit Pontificem a Synodo fuisse damnatum, in ejusque damnationem fuisse subscriptum, postea vero subjungit Pontificis ipsius judicio propriam integre caussam a Synodo fuisse permissam, nec id sibi ausam sumere, ut in Primam Sedem, in eaque sedentem Pontificem sententiam ferret. Gravius est illud, quod ex sequioris ætatis Synodorum eruitur silentio. Qui enim fieri potuisset, ut si veritati Synodus ista inniteretur, ignota ea fuerit Synodis de caussa haud multum hinc dispari habitis sub SS. Damaso, & Symmacho? Quorsum & Episcopi Italiæ in relat. ad Theodoricum Reg., & Ennodius Ticin. in Apolog. Romanum Pontificem Synodicæ nunquam subjacuisse ulli sententiæ, nulloque constare exemplo, quod Pontificis caussæ ulla Synodus unquam se se immiscere voluerit?

Quid vero hac in re Eusebii, ac Theodoreti silentio eloquentius, dum ille lib. 7. hist. cap. 27. S. Marcellinum sæva persecutionis tempestate jactatum memorat utique, fractum vero, lapsumque ne leviter memorat; iste autem lib. 1. cap. 3. eumdem magna potius in ista persecutione gloria fuisse nobilitatum refert, quod nempe persecutionis vim forti, dignoque Pontifice animo pertulerit? At enim peremptorium hac in re S. Augustini disertum haberi testimonium quam potest, tam debet, isque unus instar omnium videri. Quum enim Petilianus acerrimus Donatistarum partiarius, infensissimusque Rom. Pontificum hostis S. Marcellinum una cum SS. Marcello, Melchiade, & Silvestro ipsius Presbyteris traditionis Sacrorum Codicum, & thurificationis crimine, eo nempe, quo arcessebatur Cæcilianus, arguendum suscepisset, S. Augustinus lib. de unico Baptis. cap. 16, & lib. 2. contra litt. Petiliani cap. 92, obtrectatori inverecondo offendens negavit omnino id aliquando accidisse, idque idcirco, quod neque id a Petiliano documento ullo, idoneoque teste probaretur, quodque præcedentes Donatistæ, qui tot alioquin in Conciliis, & Collationibus nullum non moverant lapidem, ut unum Diaconum Cæcilianum criminis traditionis, ac thurificationis aspergerent, ea quoque ratione arguentes, quod a Felice Aptungitano hoc crimine asperso fuisset ordinatus, quemque a S. Melchiade absolu-

absolutum querebantur, pariter quo accusarent S. Melchiadem, eique negotium facesserent, vel ex lapsu S. Marcellini, cujus ipse Clericus fuerat, non omisissent. Eo vel maxime, quod abdita quæque pervestigare, & quæ non offendissent, facta mentiri in rem suam non abstinerent, S Marcellini lapsum neque probaverint, neque prodiderint, velut auctor est etiam S. Augustinus in Breviculo Collationis cap. 18, ac in libro post Collationem elucubrato cap. 12. Ad hæc qua ratione, quæso, tam præfidenter id a Petiliano nulla probatione jactari affirmasset S. Augustinus, si vel extitissent ejus rei Acta, vel ipsa res pro constanti tunc habita fuisset? Aut si hæc gesta rerum vel Romæ fuissent, quomodo ea solus S. Augustinus ignorare potuisset, quæ in medio Urbis, coram Imperatore, in Templo Idolorum, Populi ingenti multitudine spectante facta essent, a tali præsertim, tantoque Viro, & a tanto, tamque numeroso Concilio Episcoporum condemnato? Unde recte S. Doctor ajebat: *An vero, quod de foro Aptungitano factum fuerat, ab istis accusaretur; & quod in Capitolo Romano factum fuerat, taceretur?* Quomodo, inquam, S. Augustinus ignorasset tam diligenter in rebus Donatistarum versatus, atque ignorare potuissent tot Africani præterea Antistites? Anne ad Africanos minime missæ vel a Romano Clero Encyclicæ de Marcellini crimine, vel a Concilio Sinuessano Synodicæ de Marcellini condemnatione, & pœnitentia commonefacientes, quandoquidem in Africa tum Pontificis facinus, tum Concilium illud tam alte ignoratum est?

Tanti profecto apud me ponderis ista sunt, ut iis ultro, citroque me victum tradam, auctorque sim frugi cuilibet, ut manibus, pedibusque in eamdem proculdubio de figmenti hujusce falsitate senteniam descendat. Quamquam siqui hisce se se inflecti, frangique necdum permittat, æqui saltem, bonique facere non abneget veri admodum similem conjecturam, quam ex multorum hac in re Codicum collatione fecit Cl. Blanchinius in Not. hist. ad Anast. tom. 2. pag. 258, & seq. Nempe observat a Bibliothecario sect. 30. vers. 14. hanc, quæ in Actis neque Synodi Sinuessanæ, neque Martyrii S. Marcellini legitur, de S. Marcello Presbytero erga defuncti S. Marcellini Reliquias humanitatis,

religionisque officio defungente referri periocham: *Collegit*, *&* *sepelivit via Salaria in Cœmeterio Priscillæ in Cubiculo claro*, .. *quod ipse præparaverat pœnitens, dum traheretur ad occisionem, in Crypta &c.* Hinc igitur putat vir doctiss. factum, ut asserta heic pœnitentia referretur postea in vexatis Actis illis ad Pontificem ipsum, eique perinde affingeretur lapsus. Sed enim periocham istam, etsi luxatam, referendam fore existimat ad Pœnitentes, quibus in persecutione lapsis pœnitentiæ locus, ex disciplina sub S. Cornelio nuper constituta, Paschali instante festo, sicut olim a S. Petro Catechumenis, ab ipso Pontifice via Salaria, in Crypta, sive Cœmeterio Priscillæ, designatus fuerit, atque præparatus. Ut ut demum ista se habeant, sitque verus, an fictus S. Marcellini lapsus, veraque, an ficta Sinuessana Synodus, certissimum est tamen, & constantissimum S. Marcellinum a fide non defecisse, ideoque nullum inde præjudicium allatum fidei sinceritati, quæ Romanis in Pontificibus semper illibata permansit; illiusque lapsum fuisse fidei defectum in opere, non in dogmate, facinus circa confessionem externam, non circa fidem internam, errorem facti, non juris, vitium conversationis, non prædicationis: ideoque neque infidelis, neque hæreticus fuisse dicendus est, siquidem fides interior non deperdatur ob peccatum exteriori fidei professioni dumtaxat oppositum; quod peccatum si vere patravit, affatim postea sanguine profuso expiavit. Atque ita lividis illius obtrectatoribus locus ademptus est omnis in illum obloquendi, oblatrandique. Sed de S. Marcellino jam multa.

Ad Liberium devenio, cujus lapsum adeo urgent, augent, & exaggerant, ex quove infallibilitatis privilegio illum non modo, sed omnes universim Pontifices, quos æque ac illum inferunt nihil non humani propterea pati posse, spoliandos sibi temere sumunt Protestantes passim, de quibus paullo post, Maimburgus quoque in hist. Arian., & in tract. hist. de Eccles. Rom. statu, & prærog., Simon Vigorius de infallib. Pontif., Launojus, Dupinius, Bossuetius, aliique apud Tournellium tom. 2. de Eccl., quibus prævivit Guillelmus Santamoræus apud Tillemontium Monum. hist. Eccl. tom. 6. not. 54. in Arianos loco tamen Liberii putans tur-

turpi anachronismo cum majori parte Episcoporum S. Anastasium II. lapsum in hæresim. Difficultatis nodum magis quam dissolvunt, uno ictu obtruncant nonnulli, Liberii lapsum vel in dubium revocantes, ut aliqui apud Abelly, vel absolute negantes, uti D. Corgne Suessionensis Canonicus, & Illustrifs. Cavalcanti. Sed num graviori ii difficultate se implicent, viderint ipsi. Non eam inire ego volo viam, quæ evadendæ difficultati excogitata magis, quam diluendæ videri potest; sed tritæ potius communi presse insistere. Quod ut recto ordine fiat, duo in hac re distinguenda sunt, quæ objici uno impetu solent, unumque ex altero deduci: Liberii lapsus, & Pontificatus Felicis II; ille vindicandus, iste conciliandus est: sed quam perfacile primum illud perficitur, tam perdifficile posterius istud præstatur: conatum nostrum vestigiis doctifs. Virorum inhærentes exhibemus, ab ingeniis felicioribus meliora expectantes. Quod igitur ad primum attinet, res hoc modo circa Liberium breviter se habuit. Is diu inclytus constantia extitit, aliarumque complexione virtutum: invitus ad Pontificatus fastigium elevatus partes adimplere omnes fategit. Arianorum hostis infensus, quos in Sacrorum consortium irrepere tentantes invictus repulit: S. Athanasii defensor acerrimus, pro quo Vincentium Capuanum, Luciferum Calaritanum, Pancratium Presbyt., Hilarium Diacon., & S. Eusebium Vercellensem ad Constantium Imp. legavit, velut eloquuntur ipsius Epistolæ 3, & seqq. edit. Cout. Imperatoris tum munerum, tum gratiæ, tum minarum spretor magnanimus, qui allata Romam dona ab Eusebio Eunucho, oblataque, caussa eumdem habendi in S. Athanasium affectu minus propensum, strenue rejecit, velut ostendit ejus responsum ad Eusebium apud S. Athanasium in hist. Arian. ad Monach. tom. 1. n. 37. Mediolanum accersitus a Constantio paruit quidem, eòque profectus est, at ipsius votis, quibus ad damnandum S. Athanasium sollicitabatur, facere satis omnino renuit; Imperatorique per vim S. Athanasii damnationem abse extorquere conanti magnanimiter respondit apud Theodoretum lib. 2. hist. Eccl. cap. 16: *Ego vero postulo, ut primum generalis præcurrat subscriptio, quæ fidem Nicææ expositam confirmet*: Eidemque Constantio graves exsilii mi-

nas intentanti pari firmitate reposuit: *Fratribus, qui Romæ sunt, jam valedixi: potiores enim sunt Ecclesiasticæ leges, quam domicilium Romæ*. Quam ob rem Pontifex Imperatoris præcepto Berœam Thraciæ exeunte an. 355. pulsus in exsilium est: atque hactenus mactus virtute rem fidei egregie, fortiterque egit.

Biennio elapso a Liberii exsilio, Constantius Imp. Romam profectus, Matronis Romanis rogantibus, ut eum ab exsilio redire juberet, suæque restitui Sedi, respondit, teste Theodoreto lib. 2. cap. 17, redditurum se eis hominem, modo is in eamdem cum Episcopis suis sententiam concederet. Fertur itaque Liberius exsilii tædio, ærumnisque fractus, & confectus, impotentique desiderio loci recuperandi æstuans, vi etiam, & verberibus adactus, victusque in S. Athanasii damnationem concessisse, cum Arianis communione se conjunxisse (in quibus duobus fidem expresse a Liberio haud fuisse violatam rite arguit Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 9.) atque formulæ fidei ab Arianis, Sirmii adornatæ, (in quo rei caput, quæstionisque summa consistit) sibique oblatæ syngrapham adjecisse, manu tamen tantum, non etiam mente, idest quin animo probaret, quod atramento subscripserat, velut ex S. Athanasio in hist. Arian. n. 41. pag. 368. fit manifestum. Quo quidem præstito, fama est, pro fidei violatæ præmio, Sedem recepisse suam, ab eaque expulsum Felicem, a quo eadem tum temporis tenebatur. Loco restitutus Liberius animos reasumpsit, Arianorumque fraudibus antea labefactatus, ad frugem regressus pro fide strenue, fortiterque stetit; Arianæ perfidiæ, cui Ariminenses Patres assensum præstiterant, intrepide adsentire detrectavit, teste S. Damaso in epist. ad Illyricos apud Theodoretum lib. 2. cap. 22; Ariminensis Concilii Acta rescidit, magnaque animi fiducia, ac fortitudine Arianorum procaciæ, infelicissima illa, ac perditissima tempestate, restitit, teste S. Siricio in epist. 7. ad Himerium n. 2. edit. Cout. Pro bono Ecclesiæ generalia destinavit ad Provincias decreta, atque decreta in Synodis Alexandriæ an. 362, ac deinde in Achaja de Episcopis Arimini lapsis confirmavit. Orientales denique ad Apostolicæ Sedis communionem adspirantes ea dumtaxat lege admisit, ut Ario, ejusque doctrinæ, ut Ariminensi Synodo, fideique formulæ ibidem

dem recitatæ anathematis dicam conscriberent, atque vicissim juxta præscriptam formulam a Nicænis Patribus fidei professionem emitterent, referentibus Socrate lib. 4. capp. 4, & 11, & Sozomeno lib. 6. cap. 7, eloquentibus vero ejusdem Liberii Epistolis 13, 14, & 15. edit. Cout. apud S. Hilarium, Socratem lib. 4. cap. 12, ac Sozomenum lib. 6. cap. 11. Ex quibus liquet duo de Liberio extra dubitationis aleam posita omnino esse 1. Ipsum ab initio Pontificatus usque ad exsilium, quod pro fidei Catholicæ defensione pertulit, hoc est ab an. 352. ad 355, fidei acerrimum fuisse propugnatorem, vindicemque se præstitisse: quod diserte testantur S. Athanasius in utraque Apolog., & in hist. Arian. ad Monachos, Ruffinus lib. 10. hist. Eccl. cap. 22, Severus Sulpitius lib. 2. hist. sacr., Socrates lib. 2. cap. 29, Sozomenus lib. 4. cap. 10, Theodoretus lib. 2. capp. 16, & 17, Nicephorus lib. 9. cap. 35, & seqq., atque liquido exprimunt præcit. Liberii epistolæ. 2. Ipsum post reditum ab exsilio, idest ab an. 358. ad 366, pro fide Catholica invictissime pugnasse, insignique vitæ Sanctitate cum vixisse, tum obiisse conspicuum: quod confirmant loc. indic. Socrates, Sozomenus, Theodoretus, S. Ambrosius lib. 3. de Virgin. cap. 1, ubi videsis PP. Maurinos in Not. tom. 2. pag. 173, & seq., S. Basilius in epist. 74. ad Occid. Episcopos, S. Epiphanius hær. 75. n. 7, & S. Siricius in epist. ad Himer. Sed & ejus nomen insertum legitur Martyrologiis S. Hieronymi ad 9. Kal. Octob., V. Bedæ Vaticano, & S. Cyriaci, ac Wandelberti apud Dacherium Spicileg. tom. 5; digno etiam mactatur elogio in Græcorum Synaxariis, & Menæis ad diem 27. Aug., & in Hagiologio Coptico ad 6. Octob., nec non in Catalogis Barberino, Belgico &c.

Quod jam quæritur de Liberio, id est, an medio tempore, hoc est in exsilio, aut in reditu ab exsilio quidpiam contra fidem egerit, & siquidem, quid illud tandem sit. Quod non est aliud, quam id quærere 1. An Liberius formulæ Sirmiensi subscripserit: 2. Quænam formula illa fuerit, cui subscripsit: quam quidem quæstionem Dupinius non magni momenti nuncupavit, immerito tamen, ut nemo non videt. Quod igitur ad primum attinet, equidem Sulpitius, Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Nicepho-

cephorus locis notat., & Cassiodorus hist. tripart. lib. 5. cap. 18. haud obscure indicant Liberium sibi semper constitisse, nec unquam quidpiam de fidei constantia remisisse; quamque semel defendendam susceperat, ab ea nunquam resiliisse, aut se passum removeri. Ruffinus autem lib. 10. cap. 27. Liberii lapsum dubitationi supponit, de quo se certo cognoscere nequivisse, neque certi quid habere, quod pro certo compertum proponat, ingenue scribit. Ii igitur in caussa fuere, cur Nuperi nonnulli ab Illustriss. Abelly indicati, aperteque DD. Corgnæus Suess. Canon. in dissert. an. 1726. edita, & Cavalcanti Archiep. Consentinus in Vindic. Rom. Pontif. lib. 3. dissert. 2. Liberium a lapsu liberare omni conati sint. Quibus utique favet vetustissimus Chronici Hieronymiani, sive Prosperianæ Epitome Codex, olim Bibl. S. Andreæ de Valle, deinde in Vaticanam Bibl. translatus, nunc inter pluteos Vatic. Codicum Reginæ Sueciæ n. 2077. asservatus, quem admirandæ Codicem antiquitatis vocat Lucas Holstenius, atque ex litteris quadratis, ex specimine characteris, ex membranæ forma, aliisque indiciis Sæculo VI, vel VII. descriptum arbitratur Dominicus Georgius in Monito præv. ad Appar. in Annales Eccles. Baronii tom. 1. pag. 219. edit. Luc. 1740, in quo lapsus Liberii ne leve quidem offenditur vestigium. Id consilii libenter capesserem, ni contradicere veritati vererer, quod ingenuum quemlibet dedecet. Nam Liberium lapsum, tandemque exsilii, ærumnarumque tædio ad subscriptionem Sirmiensis formulæ inflexum fuisse, auctores liquidi sunt, atque locupletes S. Athanasius in hist. Arianor ad Monach. n. 41. tom. 1. pag. 368, S. Hilarius in Fragm. 6. n. 5, & seqq. tom. 2. edit. Veron. 1730, utque probatur nonnullis, in libro adversus Constantium n. 11. pag. 571, S. Hieronymus in Chron., & in Catalogo de Script. Eccles. cap. 97, Faustinus, & Marcellinus in Libello precum ad Imperat. Valentin., Theodos., & Arcad. in præfat. in Bibl. PP. Lugd. 1677. tom. 5. pag. 652, & apud Sirmondum Oper. tom. 2. pag. 229, Marcellinus sub Justiniano Comes in Chronico in Bibl. PP. Colon., & Paris., & tom. 2. Oper. Sirmondi pag. 349, qui ex albo Pontificum illum propterea expungit, Auctor Collect. Cresconianæ apud Baronium ad an. 357. n. 34, Auxilius Pres-

Presbyter. lib. 1. de Ordinat. cap.25, Anastasius Bibl. in Liberio tom. 3. edit. Blanchin. pag. 11, S. Petrus Damianus in epist. 15. cap. 16. aliique. Sed enim ex litteris ipsius Liberii, quibus præstantior, ac verior historia inveniri nulla potest, uti loquitur Baronius ad an 357. n. 41, regestis a S. Hilario in frag. 6. n. 5, & seqq., tribus nempe, atque in edit. Cout. 10. ad Orientales, 11. ad Ursacium, Valentem, & Germinium, & 12. ad Vincentium Capuanum Beroeæ datis circa exitum anni 357, aut ineunte 358. (ex quibus secundam, & tertiam, sive 11, & 12. adulterinas suspicatur quidem Baronius in Append. pag. 25, Binius, & Labbæus, S. Hilarii tamen auctoritate fretus vindicat Coutantius in Not. ad epist. 11. pag. 443.) quibusque Liberius satis aperte significat se tandem Imperatoris votis fecisse satis, ab Athanasii communione se separasse, pacisque fœdus vicissim cum Orientalibus feriisse, quorum fidem congruere cum Catholica putabat, & alienam esse ab Ariana perfidia, atque formulæ fidei subscripsisse, quæ Sirmii exposita fuerat, & expressa, quamque Catholico nomine cohonestavit. Sed & Sozomenus lib. 4. cap. 14, & Nicephorus lib. 9. cap. 37. subobscure subindicant Liberium in Synodo Sirmiensi cum Valente, & Ursacio convenisse, initaque concordia ad sedem suam remeasse. Quod quid est aliud, quam formulæ Sirmiensi subscripsisse? Quæ quamvis ita se habeant, non ideo tamen hæresis nomine Liberius est lacessendus, uti statim demonstrandum suscipimus.

Itaque Duumviris illis doctiss. ab omni lapsu Liberium liberare cupientibus, id gravissimi utique oneris incubuit, ut pseudo-epigraphis quoquomodo adnumerarent S. Athanasii Epistolam ad Solit., sive historiam Arian. ad Monachos, S. Hilarii Fragmenta, tresque illas Liberii Epistolas præmemoratas; quæ plane documenta, si germana forent, longe pluris facienda, pendendaque non videre non possunt: ut S. Hieronymum, cujus auctoritatis pondere gravissime premebantur, falsis rumoribus, famæque relatione deceptum dicerent in Chron., & in Catalog., ubi Liberii lapsum memorat: ut Sozomenum lib. 4. cap. 15. edit. Val. commentis, & contradictionibus operam dedisse præfidenter assererent, & Nicephorum lib. 9. cap. 37. Sozomenum sequen-

quentem veritati repugnantia scripsisse affirmare non dubitarent; argumento hæc omnia Chronologico confirmare admixi, quod inferius in examine 2. sententiæ circa Liberii lapsum excutiendum nobis erit. Gravissimi scilicet id operis viris Doctiss. fuerat exantlandum, si Liberium a lapsu vindicare omnimode voluerunt. Non contemnendæ sint, per me licet, ipsorum conjecturæ, nolim tamen ingentibus adeo me implicare difficultatibus, idque audere, ut absolute pronuntiem apocripham Epistolam S. Athanasii ad Solit., sive hist. Arian., quam peritis aliis Criticis universim, atque speciatim Petro Nannio, Jacobo Lopino, & Bernardo Montfauconio probari perspicio. Neque illud in animum inducam meum, ut tanquam spuria, ac pseudonyma absque dubio rejiciam S. Hilarii Fragmenta, quæ ex duplici Collectione Cresconiana descripsit, easdemque interpolationes S Hilario pariter adscriptas ibidem deprehendit Baronius ad an. 357, ex Codicibus Mss. annor. 300. Bibl. Petri Pithœi evulgavit an. 1598. Nicolaus Faber, in Exemplari S. Remigii Remen. pervetusto se inspexisse perhibet Sirmondus in Not. ad Concil. Parisiense, quorum varias Lectiones suppeditavit Baluzius, de quorum demum Fragmentorum veritate, quin genuinus S. Hilarii sint fœtus, neutiquam dubitandum jubent Binius, Valesius, Petrus Coutantius qui in præfat. ad hæc Frag. tom. 2. edit. Veron. 1730 n. 3. pag. 630. suffragari hisce putat S. Hieronymum de Script. Eccles., ubi sub S. Hilarii nomine recensetur *Liber adversus Valentem, & Ursacium historiam Ariminensis, & Seleuciensis Synodi continens*, Masfejus, atque Doctiss. PP. Benedicti in Hist. litter. Gallic. auctores, qui tom. 1. par. 2, pag. 169. Fragmenta ista partem autumant esse, reliquiasque pariter Operis historici de Synodis Ariminensi, & Seleuciensi a S. Hilario adversus Valentem, & Ursacium elucubrati, cujus meminerit S. Hieronymus in epist. 4. pag. 6, dum a S. Hilario *Prolixum valde de Synodis librum* exaratum testatur; quod Opus de Synodis ab eodem S. Hilario elaboratum, non in Synodo utique Seleuciensi, sive paullo post, idest an. 359, uti visum Erasmo, & Sculteto est, sed an. 358. ipsi pag. 151. existimant; an. vero 360. Coutantius in præf. ad Frag. n. 13. Nec ideo committam, ut pari suppositionis censura præcipitanter

ter condemnem Liberii Epistolas tres cit. Frag.*6.* a S.Hilario, & ab Auctore Collect. Cresc. regestas. Quamvis enim pseudo-epigraphis adnumerari haud difficilis patiar Epistolam ad Orientales, quæ refertur in Frag.4, atque incipit: *Studens paci*; cujus impostura ex eo patet, quod exarata feratur an. 352, aut 355, antequam Liberius in exsilium pelleretur, aut eo ipso anno, quo pulsus est, atque imposturæ Architectos consentiam Arianos, quibus figmenta hujus genus compingere familiare fuisse refert S. Athanasius in Apolog. ad Constantium pag. *680*, & *686*, hosque fuisse fortasse Potamium, & Epictetum: quamvis etiam concedam insertis eidem Anathematismis in Liberium ejaculatis a S. Hilario interpolatam Epistolam istam fuisse; & quamvis tam interpositos Anathematismos, quam eidem appositam S. Hilarii nomine Appendicem, ut plerisque Eruditis placuit, S.Hilario abjudicandos fateri cogerer, quo de argumento paullo infra in discussione 1. sententiæ, ut fatear tamen Epistolam hanc, quæque sequuntur, geminas venerando Liberii nomini fuisse suppositas, nihil plane cogit.

Neque illud perinde ausim S.Hieronymum deceptum dicere, illique parum fuisse perspectas Liberii res, ejusdemque lapsum, quem certe Romanis tum temporis exploratum fuisse oportet, ideoque S. Doctori hisce in rebus diligenter versato. Neque de mendacio, fideque mala hac in narratione Sozomenum redarguendum mihi sumam, qua viros apud Doctissimos illum neutiquam laborare me non latet. Denique argumentum, quod petitur ex silentio Scriptorum, atque præsertim ex Menologio Græcorum jussu Basilii Imperat., non Macedonis, ut Baronius ad an.886. n. 14, & Bollandus in præfat. gener. ad vit. SS. §. 11. autumant, sed Porphyrogeniti, ut ostendunt Pagius ad eumdem an. n. 11, & Fabricius Bibl. Græcæ tom. 5. pag. *62*. post Leonem Allatium in dissert. de libris Eccles. Græcorum, ante annos 700, uti dicitur Tom. 1. Junii pag. 274, sive anno 984, ut habetur Tom. 2. Jun. pag. 808, exarato (cujus ipsum autographum Constantinopoli ad Ludovicum Sfortiam Mediolani Ducem allatum, deinde apud Sfondratos servatum, donoque a Paulo Cardinali ejusdem Familiæ acceptum Paulus V. P. M. an. 1615. in Bibl. Vaticanam in-

tulit:

tulit: quodque non integrum, sed priores dumtaxat sex Menses ab initio Septemb. ad finem Febr. complectens Petrus Arcudius pridem Latinitate donaverat, atque Latine versum in Ital.Sacr. exhibet Ughellus tom.6. edit. Rom.1644, edit. Ven. 1722. tom. 10; partem reliquam postea, sive alterum Semestre in Monasterio Crypiæ Ferratæ repertum Henschenius, ut ipsemet in proleg. ad vitam S. Eudociæ Martyr. ad diem 1. Martii perhibet, & Papebrochius Græce dedere ad calcem Mensium Martii, Aprilis, & Maji; atque demum integrum Græce, & Latine Romæ an. 1729. Opera, & cura Emin. Annibalis Cardin. Albani cum versione Clementis XI. recusum est; quodque plane magno in pretio habendum tradunt Allatius indic.dissert. §.12, Baronius ad cit. an., & Henschenius tom. 1. Mart.) in quo nempe ne γρῦ quidem, leveque vestigium lapsus Liberii habetur, argumentum hoc, inquam, ex silentio repetitum, idoneis aliis testibus id non prætereuntibus, infirmissimi argumenti genus esse nemo ignorat. Ideoque donec illustriora, solidioraque documenta suppetant, ab usitata ratione vindicandi Liberium ab hæresi quidem, non etiam a lapsu omni, non recedendum, salva meliori sententia, existimaverim.

Quod igitur ad 2. pertinet, operæ pretium est repetere obiter inter plerasque fidei Formulas, qua ab Arianis, qua a Semiarianis procusas, tres Sirmienses nomine celebriores circumferri; de quibus singillatim PP. Maurini in Not. ad Liberii Epistolam apud S. Hilarium tom.2. oper. pag. 678, & seq. Prima in Synodo Sirmiensi a Semiarianis contra Photinum an. 351. edita fuit, in eaque definitum est Verbum esse Deum de Deo, & alieni ab Ecclesia denuntiantur, qui Dei Filium ex non existentibus, aut ex Hypostasi altera profiterentur; suppressum dumtaxat utrumque vocabulum tum Ὁμοούσιον, *Consubstantialis*, tum Ὅμοιον, *Similis*: quæ quidem formula Catholica in se est, sensuque Catholico habita a S. Hilario lib.de Synod., tametsi ob sublestam Semiarianorum fidem, ac fraudem a S. Athanasio lib. de Synodis n. 27. pag. 742. fuerit rejecta. Eamdem refert etiam Socrates lib. 2. cap. 30, atque ex 25. Anathematismis contra Photini errores de Christo D. conflata est. Secunda non in Synodo, etsi id dictum a Phœbadio Aginn., & Vigi-

& Vigilio Tapf., fed in eadem Urbe Sirmio an. 357, vel infeq., quò Conftantius venerat, a nonnullis Arianis, ducibus Urfacio Valente, & Germinio, adornata eft, Latine primum, ac Græce poftmodum confcripta. Latinam habet S. Hilarius lib. de Synodis n. 10, Græcam exhibent S. Athanafius,& Socrates,eique fubfcripfere Ofius Cordub., & Potamius Ulifippon. ex Marcellino in lib. precum pag. 31, veluti teftatur S. Hilarius, qui illam idcirco *Blafphemiam* nuncupat, quod *Ufiæ*, *Subftantiæ*, *Homoufii*, *Confubftantialis*, *&* *Homæufii*, *Similis* mentionem fieri prohibet, ideo quod inScripturis facris nullibi earum vocum occurrat mentio, quinimo quod Patrem majorem efse definit, Filiumque Patri fubjectum, atque Patre minorem dignitate, honore, & majeftate nefaria impietate declarat,de qua doctiff. Petavius Theolog. dogm. tom. 2. lib. 4. cap. 6. n. 5. Tertia neque in Synodo, fed fimiliter in privato Cœtu Sirmii habito an. 359. elucubrata eft a Bafilio, Narcifso, Theodoro, Eudoxio, Demophilo, Cecropio, Silvano &c. omnibus 22. numero, atque refertur a S. Athanafio libro de Synod. n.8. pag.721, a S. Hilario in Frag 6, & a Socrate lib. 2. cap. 37. In ea decernitur Filius Deus de Deo, fimilifque Patri fecundum Scripturas: fed exploditur nomen *Ufiæ*, *Subftantiæ*, tanquam ignotum, & incaute a Patribus pofitum, cujufque nullum extet in Sacris libris veftigium. Utique inter Criticos convenit primam, & fecundam Formulas editas fuiffe præmemoratis annis351,&357,aut feq.,etfi non conveniat de modo,num videlicet publico in Concilio plurimorum, an in privato Cœtu paucorum, in quod inquirere mea heic nihil intereft. At non æque convenit de anno, in quo tertia Formula procufa fuerit. Pagius enim in Crit. Baronii ad an.357. n.12, & Valefius in Not. ad Sozomenum lib. 4. cap.15. pugnant anno 358. eam fuifse editam. Verum editam fuifse hanc tertiam Formulam an.359.oftendit Petavius in difsert. de Photino, ejufque damnatione, & in Animad. ad S. Epiphanium hær. 73. n. 22. pag. 307, & feqq. ex Infcriptione ipfius Formulæ, regeftæ etiam a Labbæo tom. 2. pag. 788, & ab Harduino tom. 1. pag. 710, quæ elucubrata dicitur Sirmii 11. Kal. Jun.tum Eufebio, & Hypatio Confulatum gerentibus, qui procul dubio in an. 359. incidit, uti conftat ex Fa-

stis emendatissimis; tum Constantio Imper. præsente, veluti refert Germinius ipse in epist. ad Rufianum, aliosque apud S. Hilarium in Fragm. 15. pag. 706, quem plane præfato anno 359. hibernasse Sirmii, melioremque anni partem ibidem transegisse auctores sunt Ammianus lib. 21, S. Athanasius lib. cit. de Synod., & Socrates lib. 2. cap. 37. Itaque Liberius apud Berœam exul agens, ærumnarum pertæsus, Semiarianorum dolis circumventus, animi, corporisque procellis fractus, neque omnino affectu liber, veluti loquitur S. Athanasius in hist. Arian. n. 41, ex præfatis tribus Formulis uni syngrapham apposuit, quo pacto libertatem pristinam, locumque recuperavit. Id jam vero inquisitioni duplici locum, disputandique Eruditis præbet.

Atque primo quidem inquiritur, quænam ex his tribus Formulis a Liberio fuerit subsignata: secundo vero inquiritur, utrum ex subsignatione illa rite inferri possit circa fidem lapsum fuisse Liberium. Quo ad 1. trifarias in sententias Eruditi scinduntur. Nam 1. secundæ Sirmiensi formulæ an. 357, aut seq. procusæ, quam Osii, & Potamii Blasphemiam S. Hilarius appellavit, subscripsisse Liberium communior opinio Hæreticorum habet pro eo, quo occasionem omnem Pontificibus convitiandi arripere satagunt, studio, odioque plusquam vatiniano. Ita Centuriatores, Heshusius, Danæus, Chamierus, Surrilius, Sibrandus, Blondellus, Placetæus &c., ex Schismaticis olim Benno Card. S. Gregorio VII. infestus (cujus ideo opus de Gregorii VII. vita, & rebus gestis ambabus ulnis amplexi Protestantes recudendum plus vice simplici procurarunt, ut Orthuinus Gratius, & Eduardus Brovvnius in Fasciculo rer. expetend., & fugiend. pag. 39, ut Flaccius Illyricus in Catalogo test. Verit. pag. 315, ut Melchior Goldastus in Sylloge opusc. AntiGregor., ut Jo: Wolfius Lect. memor. tom. 1. pag. 290, ut Reinerus Reineccius separatim Francof. 1581.) ex Catholicis vero Tostatus Defensorii par. 2, & ex parte Petavius in Animad. ad S. Epiphanium hær. 73. pag. 316, putans videlicet Formulam illam fuisse non integram, sed mutilam a Demophilo Liberio exhibitam, ab eoque subscriptam in ea dumtaxat parte, quæ *Homousion* supprimebat, non etiam in ea, quæ Filium Patri supponebat. Quomodo Petavius

ab

ab Heterodoxorum opinione longe abest, ac proinde immerito a Tournellio eisdem admixtus est. Hanc vero Hæretici perversam opinionem isto fulciunt potissimum argumento. Formula *Perfidiæ* nomine a S. Hilario donata secunda Sirmiensis est, expresfa hæresi aspersa, atque ab Osio, & Potamio subscripta. Atqui formulæ huic Liberius adhuc in exsilio agens subscripsit, siquidem formulæ illi subscripsit, quæ Orientalium nomine ipsi a Demophilo fuit exhibita in exsilio, ut ipsemet scripsit in Epist. ad Orient. verbis hisce: *Quia jam pervidetis in omnibus me vobis consentaneum esse, dignemini communi consilio, ac studio laborare, quatenus de exsilio jam dimittar, & ad sedem, quæ mihi Divinitus credita est, revertar*. Jam vero hanc fuisse secundam Formulam a S. Hilario *Blasphemiam* appellatam liquet ex parenthesi in Frag. 6. inserta, ubi recitatis Liberii verbis illis: *Demophilus, qui dignatus est fidem vestram, & Catholicam exponere, quæ Sirmio a pluribus Fratribus, & Coepiscopis nostris tractata, exposita, & suscepta est*, hanc subjungit ibidem S. Hilarius periocham: (*Hæc est perfidia Ariana*: *Hoc ego notavi, non Apostata*: *Liberius sequentia*; quin etiam ad ejusdem calcem Epistolæ hæc rursus S. Hilarii subjicitur nota: *Perfidiam autem apud Sirmium descriptam, quam dicit Liberius Catholicam, a Demophilo sibi expositam, hi sunt, qui conscripserunt &c.* Neque juvat cum Petavio reponere a Demophilo formulam fuisse mutilam exhibitam: quippe Liberius ipse in præm. epistola ad Orient. non formulæ partem, sed integram suscepisse perhibet, eisdemque Episcopis esse in ea fide se penitus consentaneum: *Hanc ego*, inquiens, *libenti animo suscepi, in nullo contradixi, consensum accommodavi, hanc sequor, hæc a me tenetur ... Jam pervidetis in omnibus me vobis consentaneum esse* &c. Deinde veri haud simile fit, ac videtur, a Demophilo Arianorum defensore acerrimo id committi debuisse, ut secundam hanc Formulam pura, putaque Ariana hæresi aspersam mutilaret, probarique Liberio, qua parte dumtaxat probum, Catholicumque præseferebat sensum, curaret.

At enim quam elumbia, & inania sint ista, quæ tanta animi contentione ab Heterodoxis ad labefactandam Liberii fidem obtru-

obtruduntur, sic evidenter ostendo. Atque principio quidem reponendo cum nonnullis vel *Perfidiam* nunquam a S. Hilario nuncupatam Formulam a Liberio subscriptam, ut in examine 2. opinionis palam fiet; vel Perfidiæ nomine, quam a Liberio obsignatam dixit S. Hilarius, accipiendam non esse *Blasphemiam* ab Osio, & Potamio apud eumdem S. Hilarium subscriptam, ut infra exponetur. Ex quo uno corruit tota vis argumenti; ideoque a Liberio subsignatam fuisse formulam secundam nequaquam evincitur. Evincitur e contrario Liberium secundæ huic formulæ plane hæreticæ non subscripsisse. Et 1. quidem ex S. Hilario in Frag. 6. n. 5. Formula, quam a Demophilo sibi expositam suscepit Liberius, quamque ibidem in parenthesi S. Hilarius *Perfidiam* vocat, Catholicam vero ab eodem Liberio dictam affirmat, ea fuit, quam conscripsere 22. Episcopi, quos ibidem ad calcem Epistolæ S. Hilarius commemorat, videlicet Narcissus, Theodorus, Basilius, Eudoxius, Demophilus, Cecropius, Silvanus, Ursacius, Valens, Evagrius, Irenæus, (sive Hyrenius) Exuperantius, Terentianus, Bassus, (apud Baronium Bustus) Gaudentius, Macedonius, Marcus, Atticus, (apud Sirmondum Martius, & apud Baronium Aetius) Julius (forte Severinus) Surinus, Simplicius, (alicubi Junior adjungitur.) Atqui potior istorum Episcoporum pars non conscripsit formulam secundam, sed primam; tum quia secundæ formulæ præcipui, solique conscriptores fuere Ursacius, Valens, & Germinius, subscriptores vero Osius, & Potamius, testibus S. Hilario lib. de Synod. n. 11, S. Athanasio lib. de Synod., & Sozomeno lib. 4. cap. 12; atque ex his tres posteriores, videlicet Germinius, Osius, & Potamius subscripti certe non leguntur formulæ, cui subscripsisse Liberium supra dixit S. Hilarius; vicissimque prioribus triumviris dumtaxat, scilicet Ursacio, Valenti, & Germinio pseudo-Synodus ab Anomœis Antiochiæ eodem anno 357, aut inseq. habita, postquam hanc in Sedem irrepsit Eudoxius, gratulata est, & gratias egit, uti refert loc. cit. Sozomenus. Tum quia plerique eorum, qui eidem, cui Liberius assensum præbuerat suum, formulæ procudendæ operam suam contulerant, secundæ Sirmiensi sane vel edendæ adesse, vel editæ adsentiri aut nequiverant, aut no-

noluerant. Non Basilius Ancyranus, qui vix in lucem emissam anathemate confixit in Ancyrano Concilio an. 358, aut seq. apud S. Hilarium lib. de Synod., S. Epiphanium hær. 73, & Vigilium Tapf. lib. 5. contra Eutychem cap. 3, qui auctor imo Constantio Imp. fuit, ut publico Edicto lato eamdem formulam proscriberet. Non Theodorus Heracleensis, qui biennio ante, atque ante Liberii exsilium, hominem exuerat, anno idest 355. apud Tillemontium tom. 6. pag. 794, & Fabricium Bibl. Græc. tom. 8. pag. 412. Non Silvanus Tarsensis, qui animo summopere aberat ab Anomœorum blasphemiis, atque a pura, putaque Ariana hæresi abhorrebat, teste Theodoreto lib. 2. cap. 27. Non Macedonius Mopsvestenus apud Socratem lib. 2. cap. 19, qui eidem formulæ ad se delatæ acerrime est adversatus. Non Eudoxius Germaniciæ, & Cecrops Nicomediæ, qui an. 357, sive in seq., quo præfata secunda formula Sirmiensis evulgata est, Sirmio aberant, Synodo Antiochenæ, quam in Sedem Eudoxius adrepserat, eodem an. 357, aut seq. adstituri, de qua Sozomenus lib. 4. cap. 12. Argumentum hoc porro tanti ponderis Dupinio, & Petavio visum est, ut fassi sint nihil reponi posse, nisi quod nomina illorum 22. Episcoporum addita fuerint ab Auctore, qui S. Hilarii fragmentum compegit, primusque descripsit. Sed id gratis confingitur, nullaque vel levi conjectura suffulcitur: neque enim induci in animum, aut probabiliter indicari potest vel Auctor, qui S. Hilarii fragmentum interpolarit, vel caussa, ob quam additamentum illud factum fuerit: testibus vero doctiss. Monachis Bened. horum Fragmentorum editoribus pag. 679. edit. Veron. illorum 22. Episcoporum nomina nec in Codice Ms. Pithœano, nec in Collect. Cresconiana desiderare est. Neque magis quempiam moveat, quod plerique puræ, putæque Arianæ hæreseos propugnatores, ac patroni in horum 22. Episcoporum album adnumerati sint, sintque formulam Homœusianam, sive Filium Patri similem, professi. Factum id enim Homœusianorum, sive Semiarianorum præpotentia, qui testibus Socrate lib. 2. cap. 24, & Sozomeno lib. 4. cap. 15. maxima apud Constantium Imp. gratia, & auctoritate pollebant, eumque permoverant, ut Valentem, & Ursacium quoque, tametsi renuentes, ad

ad subscribendum vi compelleret: factumque id perquam facile vel ex eo uno quoque liquet, quod frequens, ac familiare sive Arianis, sive Semiarianis fuerit, veluti super. Art. XI. §. II. pag. 183, & seqq. præostensum fuse est, pro opportunitate temporis, loci, & ingenii fidei formulas permutare.

Evincitur 2. ex Liberio ipso, qui in priori Epist. ad Orientales, idcirco formulam ab ipsis conscriptam, & ad se transmissam se subsignasse scripsit, ut ipsos apud Imperatorem sequestres demereretur; in Epistola vero posteriori ad triumviros Ursacium, Valentem, & Germinium, etsi nihil omittat, quo ipsos sibi devincire queat, atque ad ejusdem pro se officii partes apud Imperatorem præstandas impellat, ne verbo quidem indicat tamen se fidei subscripsisse formulæ, quæ ab ipsis Sirmii an. 357, vel inseq., idest secunda, fuerat elucubrata. Quod plane facere ad eorum assequendam gratiam non prætermisisset. Præterea formulam secundam Sirmiensem editam fuisse ab Occidentalibus referunt Socrates lib. 2. cap. 30, & Sozomenus lib. 4. cap. 12, neque ii plures quinque fuere, idest Ursacius, Valens, Germinius, Osius, & Potamius, teste S. Hilario lib. de Synod. pag. 464; qui vero formulam, a Liberio postea subscriptam, procuderunt, Orientales, potiori saltem parte, erant, ad quos propterea litteras suas priores Liberius ipse inscripsit, eorumque se fidem amplexum fuisse identidem repetit. Atqui S. Hilarius, ut acute observat Coutantius in Not. ad epist. 10. Liberii ad Orient. tom. 1. Epist. Rom. Pontif. pag. 442, & seq., ac tom. 2. Oper. S. Hilarii edit. Veron. pag. 679, toto in libro de Synodis Orientales vocat, non qui Sirmiensem Blasphemiam an. 357, aut seq. conscripserunt, sed qui fidem Antiochiæ an. 341, Philippopoli deinde anno 347, ac desuper Sirmii an. 351. expositam amplectentes, demum Ancyræ an. 358, aut seq. prædictæ Blasphemiæ vehementer adversati sunt: Liberius igitur Orientalium fidem Sirmii expositam suscepisse se scribens, non secundam, sed primam adversus Photinum adornatam formulam indicat. Confirmat id Sozomenus lib. 4. cap. 15. affirmans Liberium, quum Sirmium pervenisset ab Imperatore, antequam Romam revertendi accepisset potestatem, accersitus, professionem edidisse fidei, qua eos, qui Fi-

Filium secundum Substantiam, ac per omnia Patri similem diffiterentur, alienos ab Ecclesia pronuntiavit. Itaque non paullo ante Liberius Substantiæ vocabulum, quod in secunda formula Sirmiensi proscribebatur, rejecisse præsumendus est.

Catholicorum ergo communis opinio est Liberium ex formulis Sirmiensibus subscripsisse tertiæ, vel primæ. Atque quidem subscripsisse tertiæ an. 359. emisfæ autumant Valesius in Not. ad Sozomenum lib. 4. cap. 15, & Pagius ad an. 357. n. 12. huic argumento innixi. Ex S. Hilario in prælaudato Frag. 6. n. 5. Liberius subscripsit fidei formulæ, quam Episcopi 22. conscripserant, quæ ipsi a Demophilo fuerat exposita, quamque ibidem S. Hilarius *Perfidiam* apud Sirmium descriptam vocat, vocatamque e contrario *Catholicam* a Liberio subtexit: atqui isthæc non est prima Sirmiensis; hanc enim S. Hilarius in lib. de Synodis n. 38, & seqq. pag. 485, & seqq. affirmat esse *Catholicam*, atque ut Catholicam exposuit: neque est Sirmiensis secunda; nam hanc idem S. Hilarius eodem in lib. de Synod. n. 11. pag. 464. *Blasphemiam* appellat apud Sirmium conscriptam per Osium, & Potamium, qui in catalogo illorum 22. Episcoporum non referuntur, qui receptam a Liberio formulam procuderunt: ergo tertiam esse oportet. Cui difficultati doctiss. Petrus Coutantius in Not. ad Fragm. 6. n. 6. pag. 678, & seq. sic offendit, ut speciei plus eidem inesse, quam solidi roboris ostendat. Præterquam enim, quod in præfat. ad lib. de Synodis n. 12, & seqq. ex his, quæ S. Hilarius habet n. 3, 6, 7, 9, 63, 65, & 66. pag. 460, 461, 463, 497, & 499. ostendit S. Hilario nullam unquam Semiarianorum Ecthesim, neque Sirmiensem primam, fuisse probatam, quamvis primam istam Catholico sensu expositam quodammodo ferri posse significaverit, rite observat Sirmiensem formulam primam a S. Hilario potuisse appellari in Frag. *Perfidiam*, & in lib. de Synod. exponi tanquam *Catholicam*, quo nomine appellatam pariter a Liberio affirmat. Enim vero prima Sirmiensis Ecthesis secundum se, & verbis tenus spectata, sensum pati Catholicum poterat; quo pacto in lib. de Synod. a S. Hilario exposita est; atque ideo Semiarianis illis Dei Filium ex Dei substantia, Substantiaque Patri similem prædicantibus hæresis infligere no-

tam abstinuit: spectatis tamen ipsius Auctoribus, ipsorumque animo, siquidem Semiariani erant, eamque ediderant *Homousion* abolendi causa, Ariana erat; qua ratione *Perfidiam* Arianam jure optimo nuncupare in Frag. potuit: quemadmodum eamdem inter Formulas Arianas recensuit S. Athanasius in lib. pariter de Synodis: quam perinde ob causam, idest ut habet lib. de Synod. n. 74: *Nec me fallit quosdam esse, qui similitudinem confitentes, æqualitatem negant*, S. Hilarius in lib. advers. Constantium n. 24. hoc ipso Perfidiæ nomine quamcumque formulam a Nicæna aberrantem sugillare non dubitat: *Quidquid præter fidem unam est, perfidia, non fides est*; atque Synodum ideo Sirmiensem, in qua hæc prima formula procusa fuit, æque ac ceteras Arianorum pseudo-Synodos perstringit, & proscribit. Ideoque Liberio *Homæusii* confessione *Homousii* fidem supprimere viso perfidiæ dicam conscribere S. Hilarius non est veritus. Quo perinde sensu dicere S. Hieronymo de Script. Eccles., & Auxilio lib. 1. de Ordin. cap. 25. licuit Liberium hæresi subscripsisse.

Eidem offendendi difficultati breviorem alteram inivit viam Natalis Dupinio, qui S. Hilarii Fragmenta absolute more suo inficiatur, in hoc haud morem gerens, sed magis Spondano ipsi in hac conjectura præeunti, cui in sententia etiam Baronius præcesserat, ad an. 357. n. 49, & seq. edit. Luc., nempe vero habet simillimum hanc periocham, qua apud S. Hilarium in præcit. Fragm. 6. n. 6. Liberii epistolæ ad Orient. series interturbatur, quæque parenthesi intercluditur: *Hæc est perfidia Ariana: hoc ego notavi, non Apostata. Liberius sequentia*; hanc, inquam, periocham in præcit. fragm. irrepsisse, neque a S. Hilario fuisse conscriptam, sicuti neque sequentes in Frag. Anathematismos, qui in Liberium ab eodem ejaculati leguntur, neque Appendicem n. 7. epistolæ subjunctam ejusdem fœtum esse, sed alienæ manus additamenta. Conjecturam exinde conficit, tum quod Liberius a suo lapsu jam surrexisset, prætеritæque ignaviæ labem abunde delevisset, adversus pseudo Synodum Ariminensem Nicænam fidem strenue, fortiterque propugnando, Orientalesque ad ejusdem fidei professionem compellendo, antequam sua communione cohonestarentur, uti superius ex Socrate, & Sozomeno, ex SS. Siricio, & Damaso demonstratum

stratum est. Itaque iniquior perperam in Sanctum Pontificem videri potuisset S. Hilarius, si Pontifici veluti prævaricatori, atque Apostatæ dixisset anathema, infamiæque dicam conscripsisset in Fragmentis, quæ post Ariminensem pseudo-Synodum adornavit, aut numeris absolvit, ut fert communis opinio, de qua Nicolaus Faber in præfat. ad hæc Fragm. n. 15, & seqq., Petrus Coutantius in præf. ad eadem Fragm. n. 13. pag. 610, & seq., & Maurini in hist. litter. Gall. tom. 1. par. 2. pag. 151. Tum quod Fragmenta ista, quamvis genuinus S. Hilarii sint fœtus, mutila tamen, multis in locis violata, & lacunis undique intercepta locum facile fecerunt ab aliena manu factis additamentis, adeoque ut fieret additamentum illud, quo Liberii litteræ interturbantur. Eoque vel maxime de ista interpolatione litterarum Liberii a S. Hilarii mente aliena manu facta suspicari fas est, quod post alteram Liberii epistolam, quæ incipit, *Studens paci*, relatam in Fragm. 4, quaque pridem refertur S. Athanasius a Liberio in judicium accersitus, & ab ejusdem communione amotus, vicissim autem in Sacrorum consortium a Liberio Semiariani leguntur admissi, Appendicis veluti loco hæc veluti S. Hilarii periocha immediate sequitur: *Quid in his litteris non Sanctitatis, quid non ex metu Dei eveniens est?* Quæ plane verba pugnare cum verbis parenthesi illa ad sequentem Liberii epist. in Fragm. 6. interclusis nemo non videt, nemoque, opinor, æqui, justique æstimator in animum inducet suum digno elogio isto S. Hilarium mactare voluisse Liberii Epistolam, qua S. Athanasio separato, suam vicissim Semiarianos in communionem suscipit. Qua responsione pariter, penitusque refellitur potissimum Acatholicorum argumentum ad probandum assumptum a Liberio subscriptam fuisse formulam Sirmiensem secundam, de qua superius actum est. Verum, quamvis difficile captu sit, qui fieri potuerit, ut S. Hilarius, qui cumprimum Liberii lapsum rescivit, haud catholico Præsule indignum diris Pontificem M. excipere duxit, postquam tamen Liberium a lapsu relevatum accepit, dira hujusmodi in publicum emittere non prætermiserit, eaque e tabula non eraserit, omninoque suppresserit, quum tamen in duplici Collect. Cresconiana, & in Mss. Codicibus cum Pithœano, tum Remensi sub S.

Hilarii nomine additamenta ista habeantur, atque præterea in Pithœano olim ad marginem adscripta hæc, quæ postmodum imperiti alicujus Librarii opera in textum irrepsisse putat Coutantius in Not. pag. 680, verba legerentur: *S. Hilarius anathema illi* (Liberio) *dicit*, graviori absque fundamento additamentis hisce non adeo facile denegandam fidem opinor. Quamvis autem haud difficilis fatear cum doctiss. Benedictinis editor. Epistolam, quæ incipit, *Studens paci* Frag. 4. n. 1. regestam a S. Hilario, de industria fuisse ab Arianis confictam, Liberiique tum pro fide laborantis nomini suppositam; neque propterea diffitear, quin Epistolæ subnexa Appendix incipiens, *Quid in his litteris* &c. aliena manu assuta haud fuerit, sed revera dignus S. Hilarii sit fœtus irritos enarrantis, irridentisque Arianorum conatus, Sardicensemque extollentis Synodum; neque perinde cum Hermantio in Not. ad cap. 25. lib. 6. vitæ S. Athan. opinor hanc Appendicem referrendam fore ad Synodicam Concilii Sardicensis ad Constantium Imp. inscriptam, sed potius cum Petro Coutantio ibidem in Not. pag. 669. in hac Appendice S. Hilarium vere respexisse ad hanc Liberio suppositam ab Arianis Epistolam, epistolæque laudes meram esse Ironiam, qua Arianorum dolos inanes, artesque S. Doctor irridet.

Jam vero a Liberio probatam haud fuisse Sirmiensem formulam tertiam positivo, velut loquuntur, contra Valesium, & Pagium, invictissimoque probatur argumento e ratione temporis petito, quod sic efformatur. Formula tertia Sirmiensis, uti paullo superius ostendebam, procusa fuit anno 359, sicuti tum ex Consulari nota constat; siquidem in epigraphe præfertur exarata Consulibus Eusebio, & Hypatio apud S. Athanasium lib. de Synod. pag. 874, Socratem lib. 2. cap. 37, & Sozomenum lib. 4. cap. 16. edit. Christoph., vel cap. 17. edit. Val., quorum Consulatum certe in an. 359. conjiciendum ex emendatissimis Fastis fit evidens; tum ex Constantii Imper. præsentia ibidem prænotata, de qua etiam Germinius in epist. ad Rufianum, quem Sirmii non an. 358, sed inseq. 359. moram traxisse refert Ammianus lib. 21, liquetque ex Legibus Sirmii hoc anno promulgatis, atque præsertim ex LL. 14, & 15. nota 11. Kalend. Junii an. 359. consigna-

signatis, qua ipsa nota inscripta Ecthesis Sirmiensis tertia legitur, & confirmatur ex S. Epiphanio hær. 73, n. 22, & Socrate lib. 2. cap. 29. Atqui Liberius ante exactum annum 358. jam ab exsilio fuerat revocatus, suoque restitutus loco: nam Constantii jussu in exsilium pulsus est post Concilium Mediolanense an. 355. habitum testibus Socrate, Sozomeno, Sulpitio lib. 2, & Scriptore vitæ S. Eusebii Vercell. apud Ughellum Ital. Sac. tom. 4. pag. 1038, atque ex pervetustis Actis Pontif. ostendit Panvinius apud Schelestratium Antiq. illust. dissert. 2. cap. 9. n. 3; post biennium, ut perhibet S. Athanasius in epist. ad Solitar. in exsilio exactum, idest an. 357. exsilii tædio, ærumnarumque fractus, minisque mortis perterritus subscripsit, ut ibidem loquitur S. Athanasius; eodem vero exeunte anno, ut habetur in libello precum Marcellini, & Faustini, atque refert Anastasius in ipsius vita, seu verius inseq. an. 358. ineunte, ut mox ostendam, Liberius 4. Non. Aug. Romam reversus est. Igitur subscribere neutiquam potuit Ecthesi biennio post procusæ. Deinde, ut supra dicebam, ex S. Hilario lib. de Synod., & in Fragm. Liberius formulæ subscripsit, non quæ ac Occidentalibus, sed quæ ab Orientalibus fuerat conscripta, quod confirmat ipsius Liberii ad eosdem Orient. epistola inscripta, atque quidem a duo supra viginti numero Episcopis. Atqui ab his 22. Episcopis Orientalibus non 3, sed 1. Sirmiensis formula procusa fuit: primæ igitur huic, non tertiæ Liberius syngrapham apposuit suam.

Hoc ipso equidem argumento utitur Illustris. Cavalcanti in Vindic. Rom. Pontif. lib. 3. dissert. 2, illudque valdequam urget, intorquetque ad probandum neque potuisse Liberium primæ Ecthesi Sirmiensi an. 351. editæ subscribere. Ea enim ejus exsilium annis 4. antecessit; neque veri fit simile eamdem post subscribendam an. 357, aut seq. Liberio fuisse oblatam, & quidem ab Episcopis illis 22, a quibus fuisse conscriptam, Liberioque expositam refert S. Hilarius. Etenim, ut supra demonstratum est, Episcopi illi 22, majorem saltem partem, secundo Sirmiensi Conventui an. 357. habito haud interfuerant: quum tamen ab Episcopis, qui secundo huic Conventui Sirmiensi an. 357, aut inseq. adfuerunt, Liberio formula subscribenda fuerit oblata, quæ sub-

ſubſignata, ea propter ab exſilio fuerit revocatus, atque inſuper abs veri ſpecie abſit ab his Epiſcopis, qui puræ, putæque Arianæ hæreſi adeo ſtudebant, adeoque pro ſubſcriptione ſecundæ formulæ Sirmienſis erant ſolliciti, propoſitam Liberio fuiſse primam formulam Sirmienſem, a qua hæreſis Ariana adeo abludebat. Profiteor me hujus argumenti pondere victum Doctiſs. viro manus ultro daturum, ſi aſsumptum ejus undique ſtaret veritate innixum. At enim illud, quod ſupponit Liberium ſubſcripta formula confeſtim exſilio fuiſse ſolutum, abs vero quammaxime abhorret, uti liquet ex Liberii epiſtolis ingeminatis ad Orientales, atque ad Urſacium, Valentem, & Germinium ſui e loco exſilii exaratis apud S. Hilarium in cit. Frag. 6, quibus etiam ſignificat alias eadem de re ab ſe Epiſtolas ad Imperatorem exaratas, obſecrans, ut poſtquam bono pacis, ipſique morem gerens cum Orientalibus, Athanaſio abjecto, concordiam injiſset, ſuam regredi ad Eccleſiam ſibi permitteret. Eſto enim oblatam Ecthesim Berœæ ſubſignaſset, non ideo tamen liber abire obtinuit, ſed Sirmium a Conſtantio Imper. eodem anno 357. accerſitus, ſecundo formulæ fidei ſubſcripſit in Synodo Sirmienſi contra Photinum procuſæ, ideſt primæ an. 351. editæ non modo, ſed ei etiam, quæ in Concilio Antiocheno in Encæniis an. 341. elucubrata fuerat una cum 25. Canonibus adverſus Sabellium, & Paulum Samoſatenum: quo peracto tandem exſilio ſolutus eſt, cujus rei teſtis eſt locuples Sozomenus lib. 4. cap. 15. Ex quo illud quoque inferre licet iterum Liberium non ſubſcripſiſse utique ſecundæ Sirmienſi Ecthesi, cæteroquin enim confeſtim ab exſilio liber abjiſſet, nihil enim amplius ab ipſo expetendum Arianis fuiſset: quo ſuppoſito, jam ad argumentum ſequens hoc apto reſponſum. Liberio exuli Berœæ agenti Ecthesim primam Sirmii an. 351. editam ſubſcribendam fuiſse propoſitam an. 357, aut inſeq, & quidem non ab Arianis, qui eodem an. 357, aut ſeq. in Conventu Sirmienſi alteram pura, putaque Ariana hæreſi aſperſam confecerant, quæ, fieri nunquam poſse, ut a Liberio ſubſcriberetur, haud ignorabant, ſed a Semiarianis, qui tum illam in Concilio Sirmienſi cit. an. 351. editam, tum editam in Concilio Antiocheno in Encæniis an. 341. præ ceteris probabant, quique præ Arianis

nis longe apud Constantium Imp. gratia, & potestate valebant, atque imo in Concilio Ancyrano an. 358. secundæ Arianæ Sirmiensi Ecthesi vehementer adversati sunt, adeoque ut Arianos ejus Architectos ad eamdem supprimendam vel invitos coegerint, & Constantium Edicto lato ad eam prohibendam impulerint, Quod ex eo quoque confirmatur, quod siquidem toties, ac tot fidei Formulæ qua ab Arianis, qua a Semiarianis in dies adornarentur, non esset proinde, cur una præ altera Liberio subsignanda proponeretur, atque siqua esset, ea præ aliis proponeretur, in quam animo propensiores ferebantur Semiariani, qui & auctoritate præpollebant. Atqui hanc fuisse, quæ in Synodis Antiochena an. 341, Philippopolitana, an. 347, Sirmiensi an. 351, & Ancyrana an. 358. procusa fuerat, hactenus demonstratum est: igitur Liberio Sirmiensem primam subscribendam an. 357, sive inseq. fuisse propositam confectum manet. Atque certe non nisi postquamSirmii præmemoratæ formulæ Antiochenæ subscripsisset, ab exsilio dimissus Romam Liberius regressus est, ideoque non ante an.358, ut ex S.Hieronymo in Chron. constat. Certissime vero an. 357. Mense Decembri nondum Romæ Liberium fuisse liquet ex Leg. 5. *De Maleficiis* Cod. Theod., L. 9. De *Cursu publico*, & L. 14. *De Episcopis, & Clericis* data a Constantio Imp. 9. Idus Decemb. Mediolani eodem Constantio 9, & Juliano 2. Consul. ad Felicem Rom. Episcopum.

Communissima itaque Catholicorum sententia est, quam sectantur Baronius ad an. 357. n. 46, & seqq., Auctor opusculi Gallice inscripti: *Remarques sur le Traitè historique de Maimbourg*. &c. 1688, Morinus de Sacr. Ordin. pag. 346, Sfondratus disput. 4. §. 3, Tillemontius Monum. hist. Eccles. tom. 6. annot. 44. in Arianos pag. 319, & 772, Natalis hist. Eccles. ad Sæcul. IV. dissert. 32, Bossuetius ipse defens. Declar. par. 2. lib. 13. cap. 33, Coutantius in Not. ad epist. 10. Liberii pag. 442, & in Not. ad S. Hilarium Fragm. 6. pag. 678. edit. Veron., Berti de Theolog. discipl. lib. 8. cap. 12, Mansius in dissert. de Epochis Concil. Sardic., & Sirmien. tom. 1. Suppl. pag. 184, Matthæus ipse Larroquianus in dissert. de Liberio Romano pag. 192. aliique indiscriminatim primæ, vel tertiæ, vel alteri ex hisce consarcina-

tæ

tæ ipsum subscripsisse adfirmantibus Gonzalesio disp. 15. sect. 9, & Aguirrio apud Cavalcanti, Liberium primæ Sirmiensi Ecthesi syngrapham apposuisse. Id sequitur ex dictis: siquidem Liberius illi subscripsit formulæ, teste S. Hilario in Frag. 6, quæ ab Episcopis 22. conscripta fuerat: atqui Episcopi 22. illi nec 2, nec 3, sed 1. conscripsere; igitur 1, non 2, nec 3. Liberius subscripsit. Præterea, ipso Liberio teste in epist. ad Orient., eam fidei Liberius acceptam habuit formulam, quæ præ aliis probata, non Occidentalibus quidem, sed Orientalibus fuerat, idest Semiarianis: atqui hisce probata quammaxime evaserat fidei Formula in Synodis Antiochena an. 341, in Philippopolitana an. 347, in Ancyrana an. 358, ideoque in Sirmiensi etiam an. 351. sancita: igitur hanc quoque, idest primam, acceptam Liberius habuit. Postremo Liberius, Sozomeno teste lib. 4. cap. 14. edit. Christoph., sive cap. 15. edit. Val., quum Sirmium pervenit, confessionem emisit, qua eos, qui Filium secundum substantiam, ac per omnia Patri similem non profiterentur, alienos ab Ecclesia pronunciabat: sed enim id ipsum in prima formula Sirmiensi fuerat expressum; itaque primæ huic Liberius antea Berœæ subscripserat.

Hinc sequitur Liberii lapsum haud hæresis nomine habendum esse. Esto enim nonnullam famæ, fideique maculam contraxerit, tum in S. Athanasium, hominem scilicet moribus, fideque integrum, deque Ecclesia optime meritum, sententiam dicendo; tum ut sibi fucum hæretici facerent, permittendo, cumque eisdem Sacrorum fœdus, consortiumque feriendo, tum vocis *Homousion* usu Ecclesiæ universæ consecratæ suppressioni consentiendo, unde in hæreticorum luto hærere visus est, quod est proprietate sermonis in Scholis triti hæreticum esse *interpretative*, non etiam *formaliter*, hæresis tamen labe infectum haberi, dicique multa oppido vetant. 1. Quia præfata Ecthesis prima, quamvis vocem utramque sive *Homousion*, sive *Homœusion*, idest *Substantialis*, & *Similis* sive rejiceret, sive reticeret, siquidem tamen Filium esse *Deum de Deo* definiebat, atque dicebat anathema iis, qui illum *Ex non extantibus*, aut *Ex altera substantia* profiterentur, sensu vero Catholica in se erat, sensumque juxta Catholicum a S. Hilario exposita est in lib. de Synod. n. 39, & seqq. pag. 488, ac seqq.

seqq. edit. Veron. 1730, atque Vigilius Tapsensis lib. 5. contra Eutychem cap. 3. Sirmiensem ideo Synodum contra Photinum habitam tanquam Catholicam habuit, cujus, inquit, *Sanctiones nullus Fidelium audet respuere, aut cunctatur recipere*. Quamvis imo concederetur Liberius tertiam formulam Sirmiensem calculo probasse suo, neque illi propterea de fide negotium facessendum esset. Quandoqnidem in hac tertia quoque formula Filius decernebatur esse *Deum de Deo, ac per omnia Patri similem secundum Scripturas*; quo plane nomine Patri Consubstantialis intelligendus est, probeque intellectum asseruere pridem Origenes lib. 1. Περὶ ἀρχῶν cap. 2, ac postea S. Athanasius Orat. 2. contra Arianos, S. Hilarius in lib. de Synod. n. 67, & seqq. pag. 500, ac seqq., S. Basilius in epist. 41, S. Epiphanius hær. 36, S. Augustinus lib. 3. contra Maximinum cap. 15, & S. Cyrillus lib. 3. cap. 5. in Johan. 2. Quia Formula quoque fidei, cui secundo accitus Sirmium Liberius syngrapham adjicere suam non recusavit, sensu vero similiter erat Catholica: in ea enim anathemate æque damnabantur tam Photinus in Illyrico, quam Aetius in Syria disseminantes Filium per omnia Patri dissimilem; neque vox *Homousion* damnabatur, nisi in sensu hæretico Sabellii, & Pauli Samosateni, quatenus ea voce significatam olim voluerant aut Hypostasum in Deo contractionem, aut Divinæ abscissionem substantiæ. Idque profecto a Liberio præstitum, idest anathema pronuntiatum in Anomœos, sive Aetianos, qui spargere per calumniam in Uulgus non verebantur a Liberio peræque; atque ab Osio, damnatum *Homousion* fuisse, atque Filium per omnia Patri similem denegatum, referunt Sozomenus lib. 4. cap. 14, sive 15, & Nicephorus lib. 9. cap. 37. *Confessionis fidei Formulam*, inquit Sozomenus, *a Liberio abduxerunt* (Sirmii secundo Semiariani) *quæ illis, qui Filium Patri non Substantia, & ceteris omnibus similem asseverarent, interdixit Ecclesia*. Quocirca S. Augustinus simili fidei confessioni, in qua nempe in verbis nihil videret fidei esse contrarium, se paratum esse subscribere, etiamsi verbum *Consubstantialis* in ea minime reperiret, affirmavit in epist. olim 174, nunc 238. ad Pascentium Comitem Arianum. Quin etiam Maimburgus, dum adhuc

saperet, sanosque haberet sensus, antequam uempe pessima e re sua reputaret Romanos Pontifices fallibiles affirmare, in hist. hær. Arianæ constantissime affirmavit Liberium nullo modo Semiarianæ hæresi assensum præbuisse suum, atque syngrapham apposuisse, quinimo constantissime Filii consubstantialitatem propugnasse; idque tam manifestum esse, ut nemo prudens de hoc dubitare possit: quæ sunt ipsius met verba e Gallico in Latinum sermonem fideliter versa.

Quid præterea, quod neque desunt Viri doctiss., inter quos Illustriss. Cavalcanti in dissert. 7, & 8, qui eò progressi sunt, ut Liberium ab hæresi, vel ab hæresis suspicione vindicandum susciperent non modo, sed insuper ab imprudentiæ nota, in quam impingere, subscribendo sive primæ, sive tertiæ formulæ Sirmiensi potuisset, abstergere prorsus adgrederentur? Eo scilicet, nec sane contemnendo momento ducti, in animum inducentes a Liberio Ecthesim sive primam Sirmiensem adversus Photinum, sive Antiochenam adversus Sabellium, & Paulum Samosatenum adornatam, sive Berœæ, sive Sirmii calculo fuisse comprobatam, idcirco, quod hinc persuasum ei fuisset sive a Fortunatiano, alioquin ob fidei Nicænæ constantem defensionem celebri, sive ab Eleuzio Cyziceno, qui cum Semiarianis aliis Sirmii unam, eamdemque Filii cum Patre substantiam fuerat professus, teste Sozomeno lib. 4. cap. 15, tum novam dissidiorum facem Sabellianis non fore suppeditandam, ut qui *Homousion* voce abuterentur ad confirmandam Personarum Divinarum indistinctionem, & identitatem; tum publicæ tranquillitati cousulendum fore unius voces *Homousion* omissione, qua semel suppressa, facile futurum, ut Anomœi, qui in eamdem cæteroqui fidem, quoad rei substantiam, conveniebant, a disputatione, & dissidio cessarent. Addentes eamdem œconomiam adhibitam olim a Patribus sive Antiochenis, sive Nicænis, qui juxta varias temporum circonstantias variis usi sunt vocibus; atque ὁμούσιον mox rejecerunt, mox retinuerunt, utrumque vero recte, teste S. Athanasio lib. de Synod., ac de sentent. S. Dionysii, Alex. Eadem œconomia laudabiliter usos sive S. Basilium teste S. Gregorio Nazian. in Orat. de ejus laudibus, sive S. Cyrillum Hierosolym. teste Theophane in Chron-

Chronog. *Homousion* reticuisse. Quæ quamvis probabilia sint, apud me tamen, fateor, tanti non pendere, ut propterea ab omni vel levis imprudentiæ labe Liberium eximam. Quinimo quamvis Liberium sive verbis, sive factis a fide defecisse darem, forte ne propterea Pontificis ex Cathedra definientis corrueret infallibilitas? Minime gentium: quandoquidem Pontificem infallibilitate non donandum affirmem, nisi quum ex Cathedra docet: e Cathedra vero docuisse Liberium, sive dum Berœæ Sirmiensi, sive dum Sirmii Antiochenæ subscripsit Ecthesi, inficior, utque inficias eam, id efficit, tum quod animadvertit S. Athanasius in hist. Arian. ad Monach. n. 41. Liberium invitum, & coactum vi tormentorum, metuque mortis fecisse, quod fecit, nec ejus censendam esse sententiam, quam minæ, terrores, & verbera extorserunt, sed eam, quam protulit, quum liberos haberet affectus; quod autem ex metu fit, ex Cathedra factum nego; tum quod facto potius peccasse, quam in fide prolapsus dicendus est, idest non docuisse Liberium ex Cathedra contra fidem, sed deliquisse magis circa confessionem externam fidei: quomodo peccatum a S. Marcellino paullo superius dicebam.

Contra nihilominus pugnant, atque Liberium ab hæresis lapsu excusari nullo posse modo contendunt ex heterodoxis Johannes Placetæus in Observat. hist. Eccles. observ. 4. art. 1, ex Catholicis vero Illustriss. Bossuetius defens. Declar. par. 2. lib. 14. capp. 33, 34, & 35, ejusque Annotator in cap. 34. argumento 1. petito ex Actis S. Eusebii Presbyteri, & Martyris haustis, ut in fine eorumdem Actorum habetur, ex Commentariis Orosii Presbyt., Collegæ, & Consanguinei, quæ Baronius in Annal. tom. 4. edit. Luc. ad an. 357. n. 57. paucis complexus est, & in Notis ad Martyrologium Rom. die 14. Aug. remittit ad Boninum Mombritium Mediol., qui eadem Acta fuse prosequutus est (quo loci tamen Epigramma, quod ex antiq. Inscript. in append. n. 17. Eusebio Presbyt. adscribit, ad Eusebium Rom. Pontif. referendum potius existimant Tillemontius, & Coutantius ad Epist. Rom. Pontif. pag. 319.) Bossuetius ipse præcit. loco ex Codice excuso Remensis Archiep. tom. 1. descripsit, Baluzius Miscellan. tom. 2. ex quatuor Codicibus Mss. extraxit, recensuit, & emendavit, atque ex

eo in Not. Annotator Bossuetii conjicit Acta ista circa Justiniani Imp. tempora eam in formam, qua heic habentur, fuisse redacta, atque prolixi temporis intercapedine probata, nono demum sæculo in Martyrologiis promulgata ab Usuardo, & Adone, a quibus verba ipsissima usurpantur. Enim vero eis in Actis legitur, quod jussu Constantii Imp. Romam reverso Liberio, ejectoque Felice, in partes scissa Plebe, aliis ad Liberium accedentibus, aliisque pro Felice pugnantibus, Eusebius Presbyter Romanus *Cœpit declarare Liberium hæreticum, & amicum Constantii*: quod ejusdem Eusebii avitæ Religionis puritati tuendæ strenue incumbentis *Doctrina multi in sancta Confessione, & Catholica vitabant communionem Liberii*: quod cum Liberio congressus interroganti eidem Liberio: *Nos cujus fungimur vice? Nonne Julii Antecessoris nostri?* Eusebius haud animo despondens libere respondit: *Sic perseverasses in fide, quam in persecutione primo tenere visus fueras*: Quodque eam ob caussam, jubente Constantio, intra cubiculum clausus, ibidem Mensibus septem in oratione perseverans, fame consumptus mortalitem explevit 19. Kalend. Septemb., qua sane die ejusdem memoria nomine Martyris ab Ecclesia recolitur in Martyrologio Rom., in cujus Festo hæc olim lectio in Romano Breviario habebatur, quæ etiam num legitur eisdem verbis in Martyrologiis Usuardi, & Adonis: *B. Eusebius Presbyter, quum præsente Constantio fidem Catholicam constantissime defensaret, & Liberium Papam doleret Arianæ perfidiæ consensisse, ab irato Constantio Imp. Ariano includitur in quodam cubiculo domus suæ, habente in longitudine pedes quatuor, & ibi multis diebus in oratione perseverans, inclusus tamen, post Menses septem dormitionem accepit 19. Kalend. Septemb.* Quibus cohæret ad eamdem diem Martyrologium Wandelberti. Igitur, inquiunt, Liberius ab hæresis labe abstergi nulla ratione potest.

Quod propugnant 2. argumento petito ex confessione ipsius Liberii in tribus Epistolis ad Orientales, ad Ursacium, Valentem, & Germinium, atque ad Vincentium Capuanum, quos de damnato ab se Athanasio, de fide Sirmii exposita, sibique a Demophilo oblata ab se suscepta, deque concordiæ fœdere cum Semiarianis inito certiores facit. Ex Testimoniis S. Hieronymi, qui

qui cum in Chronico, tum in Catalogo cap. 97. Liberium ad hæresis subscriptionem tandem inflexum affirmat: *Liberius*, inquiens in Chron., *tædio victus exsilii, in hæreticam pravitatem subscribens, Romam quasi victor intravit*. Et in Catalogo de Fortunatiano Aquilejensi hæc habet: *In hoc habetur detestabilis, quod Liberium Romanæ Urbis Episcopum, pro fide ad exsilium pergentem, primus sollicitavit, ac fregit, & ad subscriptionem hæreseos compulit*. Faustini, & Marcellini, qui in libello precum in præfat. ad Imperatores Valentinianum, Theodosium, & Arcadium referunt Constantium Imperat. rogatum a Populo Liberium ab exsilio revocasse, postquam ille perfidiæ assensum præbuisset suum: *Post duos annos*, inquientes, *venit Romam* (Imperator) *pro Liberio rogatur a Populo, qui mox annuens ait*: Habetis Liberium, qui qualis a vobis profectus est, melior revertetur: *Hoc autem de consensu ejus, quo manus perfidiæ dederat, indicabat*. Auxilii Presbyteri denique, qui lib. 1. de Ordinat. Formosi cap. 25. Liberium Arianæ hæresi adstipulatum scribit his verbis: *Quis nesciat, quod Liberius, heu proh dolor! Arianæ hæresi subscripsit, & per ejus transgressionem nefandissima scelera sunt commissa*? Igitur, concludunt, laterem lavat, qui Liberium a lapsu, hæresisque labe liberare tentat.

Sed enim levia admodum, & elumbia sunt hæc, quam tot argumentorum, quibus Liberii vindicata fides est, robustissimam vim infringere valeant, meque a præconcepta de ipsius orthodoxiæ integritate existimatione vel leviter dimovere. Quamobrem respondeo ad 1. S. Eusebii Acta mendis, mendaciisque undique exundare non dubium esse debere, ideoque eo in pretio haud habenda, ut fidem nostram omnino obligent, invictissimumque inde trahi argumentum queat. S. Martyri præstitum quidem Cælitum honorem non denegaverim, absit a me tantum nefas, veluti rite me admonent Motherius in Not. ad Martyrologium Rom. a se Gallice redditum, & Sollerius ad diem 14. Aug. tom. 3. pag. 166. advertentes tam constantissimum esse, quam universalem in Ecclesia S. Eusebii cultum, cujus etiam nomine vetustissimam, atque Statione olim insignem etiamnum extare Romæ Ecclesiam, qua nunc gaudent PP. Cælestini, adnotant Piazza in Me-

Menologio Rom., & Pancirolus de Templis Roman. pag. 166; iis tamen, quæ de eodem S. Eusebio indigestim Acta hujusmodi habent, dare assensum, si me veritas amet, non debeo: ut enim non dem, multa oppido suadent. Equidem Illustris. Cavalcantis conjecturæ non indulgeo existimantis ab aliquo Felicis II. studioso Acta fuisse conficta, quemadmodum paullo superius confictas ab aliquo Luciferiano, aut Ursiciniani Schismatis promacho Epistolas Liberii, quibus de agitur, existimaverat; quia videlicet conjecturas hasce suas solido satis fundamento non fulcit. Attamen, Tillemontio teste Monum. tom. 6. in Annot. ad hæresim Arian., hac ultima tempestate, atque ab anno præsertim 1704, qua usu jam venerat ad Crisis incudem diligentius revocare monumenta illa, quæ olim ullo absque delectu ambabus ulnis vel Doctorum turba amplecti solebat, Acta ista, uti circumferuntur, valdequam perturbata, atque a primigenio Orosii opere longe dissita a peritis Criticis multis profecto censuris vexata sunt, jure, an injuria, sequentia ostendent. Et certe momenta, meo sensu invictissima, conjiciendæ eorumdem suppositionis Acta ipsa subministrant, atque unum, vel alterum specimen exhibere satius habebo. Etenim 1. ex Commentariis Orosii excerpta Acta commemorantur, non indicato Exscriptore: at ignoto Scriptori ignotæ fidei, quis confestim prudens fidat, pronasque accommodet aures? Circa Justiniani Imp. tempora conscripta circumferuntur: quis inde statim Exscriptoris sublestam fidem, apertissimumque partium studium, quo erat affectus, non perspiciat? Quandoquidem perspectissimum bonis omnibus a præterito jam ævo erat a Liberio labem omnem elutam, atque fidem, famamque, qua laboraverat aliquando, pristino loco, optimoque redintegratam, adeout de fide ipsa optime promeritus ab omnibus haberetur. Nihilominus Exscriptor iste Liberium adhuc lacessere, & vellicare, atque tum hæresis, tum assentationis, tum sævitiæ nomine sollicitare non est veritus. Age-sis vero 2. Acta ipsa introspiciamus. Ab Arianis rebaptizationem tum temporis adhibitam comminiscuntur; Liberium autem hoc sibi reservasse, ne Romani rebaptizari a Constantio cogerentur. Esto enim Ariani quidam, inter quos Auxentius, ut auctor est S. Ambrosius lib. 5. epist. 32. sive

five in Orat. de tradendis Basilicis an. 386. dicta, aliique pauci, de quibus S. Augustinus lib. de hæres. cap. 49, & lib. 2. de Symbolo cap. 13, aliquando rebaptizarint, nondum is tamen error communi eisdem usu venerat, siquidem de eo altum apud SS. Athanasium, Hilarium, aliosque de Arianorum erroribus diligenter agentes silentium. Post Liberii vero obitum ab Eunomio, qui & vivendi finem an. 396. fecit, is primum error inductus est apud Philostorgium lib. 10. cap 4. §. 136, qui & ipse Eunomii tum partes adjuvit, tum laudes est persequutus; atque perinde apud Arianos invaluit, Vigilio teste in epist. ad Profuturum n. 3, apud Bonosianos quoque, uti liquet ex Concilio Aurelianensi III. an. 538. Can. 31, & apud Bogomilos, uti refert Euthymius in Panoplia par. 2. tit. 23. n. 23. 16. Quamvis etiam a Semiarianis nonnullis postea rebaptismum usurpatum indicare videatur S. Epiphanius in in fine oper. de hæres., & in Anacephaleosi n. 8, (quibus tamen locis de Eunomianis locutum ego quidem existimo) pridem tamen ipsorum Promachis huncce cordi errorem fuisse, de eoque quidpiam ipsorum in Patasynagogis sancitum nullibi adparet; neque Imperatori, apud quem præ Arianis gratia, auctoritateque valebant, ut Liberium ad anabaptismum cogeret, auctores se præstitisse, neque a Liberio, ut in anabaptismum concederet, expetivisse leguntur, eo uno contenti, tum ut suppressioni *Homousion* adquiesceret, tum ut S. Athanasio diceret anathema.

Est & aliud, quo turpis errati coarguatur Actorum istorum ineptus consarcinator. Eusebium enim cum Liberio congressum ipso coram Impetarore Constantio in Urbe Roma post ejusdem ab exsilio reditum comminiscitur. Quod utique falsum, nam ex Ammiano Marcellino auctore coævo lib. 16. liquido constat Constantium Roma egressum anno 357. 4. Kalend. Junias, eo tempore scilicet, quo adhuc Berœæ in Thracia exsul Liberius agebat, nunquam postmodum Romam pedem retulisse. Neque Bossuetii Annotatorem juvat reponere, a Theodoreto lib. 4. cap. 6. etiam referri, dum ordinaretur S. Ambrosius, Mediolani adstitisse Valentinianum Augustum, qui tamen eodem Ammiano teste lib. 30. tum temporis longe aberat, Treviris, aut in Rheni vicinia hyemem agens: neque propterea Theodoreto fidem in ceteris abnegan-

negandam. Quid enim juvat eum, qui errat, videre alios errasse? Certe si hoc modo argumentari liceret, nullus esset profecto vel mendacissimus Scriptor, qui eo modo excusari nequiret. Deinde longe dispar ratio. Theodoretus Græce, atque longissime a Latio scribebat, Latini sermonis nunciis, aut scriptis uti debebat: excusatione igitur dignus; si in hisce aliquando hæsit, aut lapsus est etiam. At Exscriptori Actorum S. Eusebii homini, uti liquet, Latino, atque e Latinis Orosii Commentariis describenti, ac verisimillime in Urbe ipsa Roma, vel in Italia saltem degenti, nulla venia danda, nullaque præterea fides præbenda. Vel enim ei fuit exemplaris Orosii anceps, ambiguaque potestas; atque fœda ignorantia est notandus: vel perspecta fuit, sed perturbare voluit; atque sublesta de fide objurgandus est. Scriptori jam vero hujusce generis, vel ignorantiæ fœda labe, vel fraudis gravi laboranti suspicione, quis prudens fidem adhibeat? Quis etiam æqui, justique æstimator in animum inducere queat, quod fabulator ille subjungit, a Liberio scilicet rogatum, atque sollicitatum Constantium Imperat. jussisse, ut in cubiculo inclusus Eusebius inedia necaretur; quin etiam una cum eodem Constantio Liberium persecutione desævisse in Christianos quotquot, qui in partes Liberii descendere detrectassent, adeoque ut in plateis, in vicis, in balneis, in Templis ipsis turmatim gladio interficerentur, ingentique cæde loca ubique complerentur? Quis, inquam, non de Liberio dicam, sed de quolibet eo longe, si fuit unquam, deteriore Pontifice alio dira ista, & inhumana cogitare vel possit, quæ tam oppido falsa, quam impia de Liberio Pontifice sanctissimis moribus prædito, ingenioque procul dubio mitissimo, ut ex historiis fide omni dignis ostendimus, Exscriptor iste effutivit? Fatis denique functo Liberio, qui ipsius in locum levatus est, S. Damasum Concilio ex Episcopis 28, ac Presbyteris 25. coacto publico decreto Liberium damnasse idem Scriptor subtexit. Ecce novam Liberio, & Damaso, ingeminatamque inustam injuriam? S. Damasus proculdubio perspectissimum habuerat a Liberio illico a reditu, invictissimeque Nicænam fidem propugnatam fuisse, & Ariminensem formulam, Synodumque proscriptam, id enim totum ipse testatur in Epist. ad Illyricos. Non igi-

igitur ingenti absque invidia, atque injuria diceretur vel Liberius a Damaso damnatus, vel Liberii damnator Damasus. Mitto alia minoris momenti apud Criticos videnda, atque inter alia ductum argumentum e ratione Schismatis ea occasione vigentis, in schismate autem verum non esse Martyrem; nam de hoc paullo post. Verum etiam Actorum sinceritate admissa, suo adhuc loco stare integram Liberii fidem pugno, conciliari facile dicta posse cum iis, quæ pro defensione ipsius paullo superius prolata sunt, satiusque demum aptari idem responsum, quod objectis ex testimonio Liberii, Hieronymi, Faustini, Auxilii &c. mox erit aptandum.

Quamobrem, ut præteream, quod Dupinio, Natali, & Cavalcanti placuit dicere, putareque sive S. Hilarii Fragmenta esse fictitia, prodiisseque ex figlinis, sive Fragmentis assutas fuisse perperam Liberii Epistolas, sive Epistolis ipsis, prout in Fragmentis S. Hilarii prostant, additamenta pleraque fuisse facta, respondeo Liberium libenti animo primæ Formulæ Sirmiensi ab se accommodatum assensum ideo dixisse, quod formulam illam nihil præferre fidei Nicænæ absonum probe dignovisset: quemadmodum revera Nicænæ fidei minime adversatam Sirmiensem Ecthesim illam ad oculum superius est demonstratum. Ideoque in S. Athanasii damnationem consensisse, atque Semiarianis Sacrorum consortio se conjunxisse, quod gravissimis illum flagitiis irretitum, hos vero in fide puros, integrosque reputaret. S. Hieronymum eo sensu dixisse Liberium hæresi subscripsisse, quod subscripsisset formulæ fidei ab hæreticis conflatæ; quod hæreticorum consortio, ac communione se polluisset; quod S. Athanasio, cujus caussa cum caussa fidei videbatur conjuncta, dixisset anathema, quod est hæresi adstipulari, hæreticis adscribi, & hæreticum audire, non equidem formaliter, & expresse, sed interpretative, & præsumpte, favore, protectione, suffragio, non interiori consensione, affectu, & affirmatione. Ad hæc scite animadvertunt eruditi Critici Chronici Hieronymiani textus in emendatissimis Codicibus desiderari; observant autem Scaliger, & Tillemontius ejusdem Chronici exemplaria sive edita, sive Mss. multis mendis scatere, de quibus etiam Dodvvellus in dissert. 3. ad S. Irenæum §. 2. Unde Pighio

 visum

visum est, communem Auctorum calculum alleganti, verba in objectione laudata vel dolo, deque industria assuta fuisse, vel inadvertentia irrepsisse. Faustini, & Marcellini hominum, qui Ursicini Schismatici partes adversus S. Damasum pro virili adjuvabant, nutare omnino fidem, ubi de Pontificibus agitur, ac præsertim in Præfatione, e qua locus objectus haustus est, velut animadvertunt Tillemontius, ac doctiss. Benedictini Monachi. Ut ut sit tamen, commode verba illa interpretamur de adjecta syngrapha formulæ Sirmiensi, non de hæresis ipsius professione, sive de perfidia ipsa probata; atque ratio plane ita interpretandi satis patet ex supradictis. Auxilii Presbyteri simili modo periocham accipiendam dicimus: scilicet eo sensu dixisse Liberium hæresi subscripsisse, quod Ecthesi ab hæreticis procusæ, inque sensu hæretico hæreticis probatæ assensum suum præbuerit, cum hæreticis Sacrorum fœdere se copulaverit, atque hæreticis gerendi morem gratia, iniquum in S. Athanasium se exhibuerit. Cæterum Auxilium in pleraque admodum a veritate aliena sæpius abiisse, plurimumque, prætextu honoris defendendi Apostolicæ Sedi debiti, in eamdem Apostolicam Sedem deliquisse, habenasque laxasse Pontificum convitiatoribus, atque posthabendi facile illorum decreta ansam dedisse, dum ut Formosi Ordinationes defenderet, in Stephanum VI. immoderate desævit, recte admonuit doctiss. Morinus in præf. ad duos libellos Auxilii de Ordinat. suis Commentariis de Sacr. Ordinat. adnexis. Hæc luculenter de Liberio, quem a lapsu ita liberasse, ipsiusque fidem tuto, firmoque statuisse loco putaverim, quo profecto magna perfundor lætitia, mihique plaudo pro eo, quo, & quammaxime quidem Pontifices falli, & fallere nescios demonstrandi studio deferveo, & adnitor: quod primo demonstrandum loco proposueram.

Quod nunc secundo conciliandum loco proposui, est S. Felicis II. Pontificatus; donec enim id præstetur, grave exinde, difficileque Liberii fidei negotium facessitum ibit. Si enim Felix legitimus Pontifex fuit, Pontificatum vero gessit Liberio adhuc in vivis agente, Liberium a Pontificatu decidisse oportet. At legitimus Pontifex Felix fuit: igitur reapse a Pontificatu Liberius decidisse erit dicendus. Sed enim nonnisi ob hæresim de-

cidis-

cidisse dici potest: igitur reapse hæresim fuisse professus Liberius dicendus erit. Si vero ajas legitimum Pontificem non fuisse Felicem: igitur ajere necesse erit eumdem fuisse Schismate infectum: si autem infectus schismate, Martyris nomine haberi non poterit: errabit itaque Ecclesia hoc eum honore recolens? Ecce tibi undique angustias! Ingenti igitur animorum æstu de tam gravi argumento, idest de Liberii, & Felicis Pontificatu, disputatur in utramque partem, qua ab Heterodoxis, ut a Basnagio in Annal. Polit. Eccles. ad anum 355. §. 15, & seq., qui ut Liberium a fide lapsum, deviumque revincant (quibus hac in re manus imprudenter dedere nostræ communionis homines nonnulli haud dubitarunt) Felicem II, Liberio superstite, legitimum Pontificem fuisse propugnant; qua ab Catholicis, e quibus alii e contra ut Liberii fidem integram tueantur, inque tuto ponant, Felicem tanquam pseudo-Pontificem traducere non verentur; alii vero marte meliori, alterutrius absque injuria, componi utriusque Pontificatum posse arbitrantur. Difficillima in hac porro, atque quidem gravissima proculdubio quæstione, quid veri mihi videatur similius, aperiendum, atque, si Superis placet, uterque Pontifex ab invidia vindicandus. Itaque Felicem II. inter pseudo-Pontifices referendum jubent Panvinius, Baronius, qui postea ad an. 357. n. 62, & seqq. a priori recessit opinione, Ciacconius, Lupus par. 5. ad Dictatum S. Gregorii VII. pag. 794, Tillemontius Monum. tom. 6. Annot. 60. in hist. Arian., Natalis hist. Eccles. ad Sæcul. IV. dissert. 32. art. 3, Fleurius hist. Eccl. lib. 13. §. 21, Bailletus ad diem 29. Julii, Coutantius ad Epist. Rom. Pontif. pag. 470, aliique. Illustrissimo Sommier hist. dogm. lib. 3. cap. 5. ea insedit sententia, quod illegitimus quidem Pontifex Felix fuerit, sed bona fide aliquando veluti legitimus habitus, postquam scilicet Liberium S. Athanasii damnationi, Ecthesique Sirmiensi subscripsisse innotuit, persuasumque fuit a Nicæna fide descivisse. Quum vero de integra Liberii fide constitit, eumdem Liberium reducem uti legitimum Romæ fuisse receptum, Felicem vero tanquam spurium ejectum vir Eruditus existimat. Ex adverso S. Felicem legitimos inter proculdubio Pontifices referendum putant Genebrardus in Chron., Perronius in respons.

ad Jacobum Angliæ Reg., Baronius ad an. 357. n. 62, & seqq., Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 9, Binius tom. 1. Concil., Gretzerus in defensione Bellarmini, Gordonius, & Gualterus apud Jodocum Coccium in Thes. Cathol. lib. 7. art. 12, Henschenius in Append. tom. 3. April., Papebrochius in Conat. Chron. hist. differt. 15, alias 9, Pagius uterque, Senior ad annum. 357. n. 16, & seq., Junior vero in Breviar. in S. Felice II, Auctor Observat. Theolog. hist., & Crit. in historiam Fleurii tom. 1. lib. 14. pag. 215, Blanchinius in Not. ad Anastasium to. 3. sect. 53. pag. 28, & seqq., Sollerius tom. 7. ad diem 29. Julii, Roncalia in Animad. ad cit. differt. Natalis, Annotator Bossuetii ad cap. 34. in Acta S. Eusebii defens. Declar. part. 2. lib. 14, Illustriss. Franciscus Anton. Cavalcanti in Vind. Rom. Pontif. lib. 3. differt. 9, Benedictus XIV. de Canoniz. SS. lib. 4. par. 2. cap. 27. num. 14, sive Differt. volum. 1. differt. 34. n. 14. de S. Felicis II. Sanctitate, & Martyrio nullam amplius superesse dubitationem affirmans, sed disputari ab Eruditis dumtaxat de qualitate, rationeque Martyrii, de qua Papebrochius fuse in Conatu differt. 16, alias 10, & in respons. ad exhibit. error. art. 11. §. 16, aliique apud ipsos. Postremæ huicce sententiæ utroque subscribendum pollice duco, remque, postquam a Viris eruditione eximiis tanto studio est exagitata, non amplius difficilem adeo, impeditamque, componendam adgredior, Liberii videlicet, & Felicis II. Pontificatum.

Itaque S. Felicem II. legitimos inter Pontifices fore computandum, tantumque abesse, ut vel leve schismatis in ipsum cadere crimen potuerit, veteres cum Scriptores fide digni, tum venerandæ antiquitatis Monumenta nos edocent. Ita Theodoretus lib. 2. hist. Eccl. cap. 17. refert Liberio successisse Felicem fidelem ejus Diaconum: cui quidem crimini datum observat, quod cum Arianis communionem injiisset, ut propterea Romanorum nemo in Ecclesiam, dum intus Felix adesset, ingredi vellet, fidei tamen Nicænæ retinentissimum fuisse affirmat. Socrates lib. 2. hist. Eccl. cap. 19. etsi in Felicem non admodum æquus, perhibet tamen non defuisse, qui dicerent illum nedum hæresim Arianam haud amplexum, sed nonnisi vi, & necessitate adactum suæ

tan-

tandem ordinationi consensisse, scilicet jubente Liberio, ut communiter explicatur. Sozomenus lib.4. cap. 10. postquam relationes varias, quæ de Felice circumferebantur, expendisset, ei demum adhæsit, qua tradebatur Felix integerrimæ fuisse Religionis, ac fidei: id unum excipiendum monens, quod ante Ordinationem cum Arianis Episcopis communionis fœdere aliquando fuerit conjunctus; Ordinationem tamen non suggillat, sicuti neque ejus ingressus fuerat a Theodoreto reprehensus. Sed enim S. Felicis Pontificatum illustrare ex Latinæ Ecclesiæ documentis magis juvat, in quibus etsi plurimo haud in pretio habenda paullo superius dixerimus Acta S. Eusebii Presbyt., & Mart., atque quam maxime hoc loci, ubi a Felice Concilio Episcoporum 48. habito damnati referuntur duo Presbyteri Romani Ursacius, & Valens, damnatusque Constantius secundo rebaptizatus ab Eusebio Nicomediensi, cujus periochæ falsitas, ac figmentum vel in oculos insilit, in eo tamen, quod tradunt a S. Eusebio, ejusque Sociis S. Felicem loco, ac in honore legitimi Pontificis habitum fuisse, nihil est, quod prohibeat, quominus eisdem fidem Actis tuto adhibere quis possit. Faustinus, & Marcellinus Ecclesiæ Rom. Presbyteri in præfat. libelli precum Imperatoribus oblati perhibent a Clero, etsi contra fas, neque gravi absque perjurii scelere, Felicem Archidiaconum, ordinatum in locum Liberii, fuisse receptum, atque Damasum prius cum eodem Liberio profectum in exsilium, Romam postea regressum ita deinceps Felici adhæsisse, ut propterea ab ejus partiariis quammaxime in locum ipsius post Liberii fata in Pontificem fuerit postulatus. Audis Rom. Clerum, ac S. Damasum Felici adhæsisse, quorum similia tradidit Scriptor Actorum S. Eusebii? Id sane intelligi, nisi de legitimo Felicis Pontificatu non potest, quem legitime Felix alioqui conscendere, vel administrare, nisi legitime se abdicante, vel adnuente Liberio, atque legitimis Clero votis adstipulante, non potuisset. Quod qua ratione factum fuerit, paullo infra exponetur. Verum est quidem, quod ii Duumviri schismati Ursicini studentes propterea Clero, Felici, ac S. Damaso infamem perjurii, ac schismatis notam appingere non sunt veriti, ideo quod, ipsis referentibus, Romanus Clerus, Felix, ac Damasus jura-

juramento se obstrinxissent de Pontifice altero non eligendo, donec in vivis Liberius egisset, subdentes eam ob rem a Senatu, Populoque Romano, Liberii partes consectante, Felicem ejuratum, Urbeque pulsum, bina vice nihilominus conatum, vimque omnem impendisse, ut Sedem usurpatam sive retineret, sive recuperaret, sed demum exulem abire coactum privatam deinceps vitam suo in prædiolo ad annos octo traduxisse. Nam in iis quæ S. Damaso crimini dant, illis fidem non adhibendam, ut qui in contrarias Ursicini partes concessissent, nemo prudens dubitabit, uti recte admonet Papebrochius. Fieri deinde, ut inferius dicetur, potuit, ut Liberius aut sponte juri suo cesserit, aut qui suas obiret vices, mature curaverit, aut lapsus e loco excidisse creditus fuerit, ac proinde, ut soluto ei præstito juramento, legitime præfici Felix, aut Pontificatum gerere, aut legitimi Pontificis loco coli potuerit. Quo pacto tam S. Damaso, quam Romano Clero violatæ jurisjurandi religionis impacta nota omnino dispungitur. Neque pariter illis præbendum assensum in iis, quæ de S. Felice referunt viribus omnibus enixo, ut Sedem semel, ac bis invaderet, quam tamen dimittere compulsus tranquillam deinceps vitam in prædiolo ad octennium, ad Valentiniani videlicet tempora, transegerit. Siquidem, ipsismet testibus, Clero, Senatu, Populoque Romano pro Liberio stantibus, ideoque Felice omnino impare, quid contra obniti ex Clero nonnullus valuisset? Præterea quum post Liberii reditum brevi tempore supervixisse Felicem auctores sint Sozomenus lib. 4. cap. 15, & Nicephorus lib. 9. cap. 37, atque plerique Catalogi Rom. Pontif. confirment, in re quoque Chronologica turpiter illos lapsos liquet: ut propterea Sollerius ad diem 29. Julii Præfationem illam libello præfixam valdequam suspectam habuerit, atque spuriis in odium Rom. Pontificum sive ab hæreticis, sive a schismaticis confictis deputandam fore non dubitaverit.

Age vero certiora hujusce rei documenta, in quibus dubii nihil, aut longe minus subsit, e Romana ipsa Ecclesia desumere licet. Atque in his quidem præcipuum occupant locum Veteres Picturæ via Ostiensi in Basilica S. Pauli una cum Inscriptionibus, opereque Musivo S. Leonis M. expressæ, magnaque diligentia descrip-

descriptæ, & illustratæ a Cl. Blanchinio Anastasii tom. 2. pag. LXXXVII, & seqq., in his vero suum post Liberium, atque legitimos inter Pontifices locum habet Felix, assignatis ei sessioris an. 1. Mens. 3, dieb. 2. Succedit liber Pontificalis, sive gestorum Pontificalium, in quo de Liberio agente tom. 3. sect. 51. pag. 11. sic habetur: *Congregantes se Sacerdotes, cum consilio Liberii, ordinaverunt in locum ejus Felicem Presbyterum Episcopum Vener. Virum* &c. Ex quibus proinde Liberii vacantem locum sive Pontificatum, legitime a Felice re, vel nomine fuisse occupatum sit consequens; qua vero recta fieri ratione potuerit, fusius infra explicabitur. Non me fugit libro Pontificali fidem a Criticis passim detrahi, neque detrahendam plane fore in plerisque multis diffiteor. Atque in his quidem, quæ hoc ipso loci subjungit tam de Concilio ex 48. Episcopis collecto a Felice, in eoque damnatis duobus Presbyteris Ursacio, & Valente, quam de damnato Constantio Imp. ob hæresim Arianam, susceptumque secundo Baptismum ab Eusebio Nicomediensi, qui error cum Scriptore Actorum S. Eusebii ei fuit communis. Ut enim nihil de errore manifestissimo dicam circa Ursacium, & Valentem, qui nuspiam Romanæ Ecclesiæ inter Clericos cooptati, sed Episcopi Pannonii fuere, ille Mursiæ, hic Singidonis, ex historia de Constantino M. Nicomediæ ab Eusebio baptizato translatam huc periocham ad rebaptismum Constantii patet. Quamvis enim a Felice damnatum Constantium ob hæresim defendi possit, eumque revera rebaptizatum autumet Blanchinius in Not. hist. pag. 29, attamen, præterquam quod de rebaptismo Constantii nihil habent neque S. Hilarius, qui in lib. adv. eumdem nondum regeneratum ait, neque S. Athanasius, qui in lib. de Synod. ab Euzojo eum baptizatum scribit, quod scribunt quoque Socrates lib. 2. cap. ult., Nicephorus lib. 9. cap. 10, & Philostorgius, qui lib. 6. cap. 5. eum baptizatum Antiochiæ ab Euzojo an. 361. referens, rebaptizatum certe referre non omisisset, ad confirmandum inductum de rebaptismo errorem ab Eunomio, cui ipsemet impense studebat, ex eisdem Scriptoribus certe constat Constantium in Ordine Catechumenorum hæsisse usque ad an. 361, quo anno Tauro, & Florentio Consul.
eum-

eumdem fini concessisse suo ex S. Hieronymo, Socrate, Sozomeno, Idacio, Victore, Theophane, & Chronico Alex. ostendit Pagius ad an. 361. n. 4, & seqq., qui annus post Felicis expulsionem est secundus: quique Felix, si usque ad an. 365. pervenit, uti legitur apud Faustinum, & Marcellinum, neque a Constantio quadriennio ante vita functo Martyrio affici potuit: qua de re postea. Nihilotamen minus, quod ad rei caput pertinet, ad Felicisnempe Pontificatum, non est cur Pontificali libro fides denegetur, quam ipsi luculenter confirmant innumeri Catalogi alii venerandæ antiquitatis, in quibus Felicis Pontificatus omnem prorsus extra dubitationis aleam ponitur, ut in Catalogis Colbertinis septem apud Pagium in Appar. tom. 1. pag. 310, & seqq. nov. edit. Lucen., qui a Sæculo XIII. ad Sæculum IX. pertingunt; ut in Catalogo Sæculi VI, qui sub S. Felice IV. adornatus creditur apud Schelestratium; ut in Lucensi an. 600, & in Bergomensi annor. 800. apud Blanchinium tom. 2. pag. XVIII, & seq.; ut in Belgico ante annos 600. ex Vetustiori descripto apud Papebrochium; ut in Cavensi, & Farfensi Sæculi XI. apud cit. Blanchinium tom. 1. pag. 4, & tom. 2. pag. CXV. A quibus nec abludunt, nec longius absunt Codices duo Freheriani, & Thuanus ubi legitur: *Congregans Sacerdotes cum consilio eorum Liberius in locum suum ordinavit Felicem* &c., Codices Regius, Mazarinus, & Thuanus alter, ubi sic habetur: *Congregatis itaque Sacerdotibus cum consilio eorum ordinaverunt Episcopum Felicem* &c. Cui lectioni tamen ea præferenda, quam ex Lucensi S. Anselmi, ex duobus Florentinis, & ex Regio hisce conceptam verbis: *Congregantes se Sacerdotes, cum consilio Liberii, ordinaverunt in locum ejus Felicem* &c. suppeditant viri doctiss. Holstenius, Schelestratius, Papebrochius, & Blanchinius tom. 1. Anastasii pag. 46.

Documento, argumentoque sunt etiam antiquissimæ Litaniæ, quas e Codice Ms. Bibl. S. Genovefæ annorum 700, aut 800. descripsit Johannes Fronto Canonicus Regul. S. Augustini, in quibus S. Felix II. in Pontificum numerum cum *Sancti*, *& Confessoris* nomine refertur. Ubi observare juvat Confessoris notam nihil obesse nomini Martyris. Nam veluti recte animadverunt Viri doctiss. Fronto ipse, Pamelius in Schol. ad Epist. 9. S. Cy-

S. Cypriani, Theophilus Raynaudus tom. 18. in tract. de Martyrio per pestem par. 2. pag. 565, Guyet de Festis propriis SS. lib. 2. cap. 7. quæst. 9, & seq., Papebrochius in resp. ad exhib. error art. 11. §. 16, Galesinus in Not. ad Martyrolog. 17. Kalend. Febr. ad S. Felicem Confess., Pouget in Cathol. Instit. par. 2. Sect. 4. cap. 2. §. 22, Sollerius ad diem 29. Julii, Josephus Maria Pezzius in defens. libr. Liturg. V. Card. Thomasii cap. 5. §. 3. n. 12, & seqq., & Benedictus XIV. in Append. ad lib. 3. de SS. Canon. cap. 12. §. 2. Martyris, & Confessoris nomen olim pro eodem promiscue quandoque acceptum legitur, ut a Tertulliano in lib. ad Martyres, & in Scorpiaco cap. 8, ubi de tribus Pueris hebræor., a S. Chypriano in epist. 58, ubi de iisdem tribus Pueris, a S. Jo: Chrysostomo in Orat. de S. Eustathio Antioch., a S. Augustino in Psal. 127. vers. 4, ubi de S. Felice, a S. Hieronymo lib. adv. Jovinian. tom. 2. pag. 280, ubi de S. Johanne Evang., de quo etiam Sacramentarium Gallic. apud Mabillonium Musæi Ital. tom. 1. pag. 294, a Ruffino lib. 10. hist. Eccl. cap. 36, ubi de S. Theodoro, de quo præterea Theodoretus lib. 3. cap. 9, & Ruinartius in Act. sincer. pag. 515, a S. Paulino in Natal. 3, & 11. de S. Felice Nolano apud Muratorium Anecd. Latin. tom. 1. pag. 24, de quo etiam Florentinius in veteri Martyrolog. ad diem 24. Jan., & Ruinartius in Act. sincer. pag. 214. Atque ideo Martyris nomine passim insigniti feruntur S. Marcellus P. M. in libro Pontif., & in Breviar. die 16. Jan., S. Johannes Papa ad 27. Maji, S. Martinus item P. M. in Collectan. Anastasii apud Sirmondum in fin., S. Gregorius Armenus, dictus *Illuminator* in Martyrologio Rom. ad diem 30. Septemb., & in Menologiis Orient., de quibus Bonuccius in ipsius histor. edit. Rom. 1717, S. Zeno Veronensis apud Henschenium tom. 2. April. pag. 69, & Ballerinios tom. 1. ipsius Oper. edit. 1739, S. Juvenalis Narnien. ad 3. Maji, SS. Martyres 20. Monachi in Laura S. Sabæ apud Henschenium tom. 3. ad diem 20. Martii, SS Martyres in Bulgaria sub Nicephoro in Menologio Græcor., & Martyrolog. Rom. ad 23. Julii, Martyresque alii plures, de quibus Gallonius lib. de Cruciatibus SS. Martyrum. Nihil igitur mirum, quod S. Felix II. in Litaniis illis Frontonis nedum, sed etiam in

Sacramentario S. Gregorii M., in Martyrologio Mſ. Corbejenſi, a S. Auguſtino lib. de cura pro Mortuis cap. 5, & a S. Gregorio Turon. Confeſſoris nomine nuncupetur, qui aliis in Monumentis Martyris titulo condecoratur; quo de titulo fuſius paullo infra.

Quod nunc intereſt, ad legitimum S. Felicis II. Pontificatum confirmandum, atque ſartum, tectumque ſervandum faciunt, conferuntque S. Gregorii M. cum Antiphonarium, tum Sacramentarium ab Hugone Menardo an. 1642. evulgatum, ubi Officium, & Miſſa exhibentur S. Felicis Martyris, & Confeſſoris. Kalendarium Romanum ejuſdem Frontonis ad diem 29. Julii, & Sacramentarium Toloſanum apud Sollerium ad eamdem diem, in quibus prætermiſſa ſive Confeſſoris, ſive Martyris appellatione, Felicis Papæ memoria recolitur. Quæ pariter, appellato Martyris nomine, celebris occurrit paſſim in Martyrologiis; ut in antiquiſſimo Romano parvo edito a Roſveido, a quo Martyrologia cetera ortum habuere, ubi ad cit. diem 29. Julii legitur: *Romæ Felicis Papæ, & Martyris ſub Conſtantio*: atque ita in Martyrologiis V. Bedæ, Rabani, Uſuardi, Adonis, Notkeri, Wandelberti, Maurolici, Galeſini, Menardi, Florentinii, Mſ. Corbejenſi &c. S. Felicis Martyrium die 29. Julii conſignatur, ipſeque capitis obtruncatione Martyrium ſub Conſtantio complevisse commemoratur. Haud me fugit ab adverſæ opinionis patronis hæc teſtimonia accipi dicta, explicarique de S. Felice I, qui ſub Aureliano Imp. Martyrio affectus legitur. Unde emendari volunt Martyrologia, quæ Felicem II. ſub Conſtantio paſſum memorant. Reſponſionem hanc utique funditus uno ictu evertere ſibi viſus eſt Pagius ad an. 357. n. 17. argumento ducto ex duobus Indiculis Bucherianis, ſedente Liberio elucubratis, quibus ideo de SS. Pontificibus nihil habemus antiquius, nempe quod S. Felix I. in Indiculo Depoſitionis Epiſcoporum memoratur, non vero in Indiculo Depoſitionis Martyrum. Sed enim conjectura hæc vel ex eo concidit, quod in eodem Indiculo Depoſitionis recenſetur etiam 3. Non. Martii S. Lucius, quem tamen, ut advertit Coutantius pag. 292, Martyrio affectum fuiſſe diſerto S. Cypriani teſtimonio in epiſt. 67. edit. Pamel., 68. Oxon. n. 5. indubitatum eſt; cui non ſatis, mea quidem ſententia, Pagius facit ad

ad an.353. n.5.lato a S.Cypriano modo ibidem Martyris nomen acceptum respondens.Neque perinde ejusdem Pagii opinio S.Felicem II. multa quidem pro Christo perpessum fatentis, negantis tamen postea sub Constantio ejus caussa interfectum, ac proinde Martyrologiis hac in re fidem detrahendam affirmantis, tanti mihi videtur, ut Felicem absolute negem revera Constantii jussu Martyrio vitam absolvisse, de quo paullo post. Repono igitur potius tam Martyrologiis, quam Monumentis aliis Ecclesiasticis supra congestis stare suam debere auctoritatem, donec in adversum manifesta nos cogant documenta, quæ hactenus ab adversæ opinionis partiariis in medium producta non sunt. Nam Felicis II. obitus unanimi consensione die 29. Julii illigatur; S. Felicis I. vero an. 274. 3. Kalend. Junii, ut habent Liber Pontif., & Martyrologia Romanum, Bedæ, Usuardi, & Adonis, seu verius 3. Kalen. Januarii, ut ex Indiculo Bucheriano, & Catalogis Reginæ Sueciæ, ac Fossatensi obitum consignandum ostendunt Pagius ad an. 274. n. 2, Papebrochius in Conatu §. 27, & Blanchinius in Not. Chronolog. tom. 3. pag. 238: quibus Monumentis, ac Bucheriano præsertim Indiculo longe postponendos docent Catalogos alios plerosque,ut Bucherianum,ut Belgicum,ut Colbertinos duos, ut Catalogum Felicis IV.&c., in quibus in an. seq.275. S. Felicis I. obitus rejicitur. Accedit, & illud, quod si S. Felix II. nomine Pontifex non fuisset, quæque ipsi tribuuntur, ad S. Felicem I. referenda forent, perperam S. Felix Papa S. Gregorii M. atavus a priscis Scriptoribus Felix IV. dictus fuisset, velut a Johanne Diac. lib. 1. cap. 1. vitæ S. Gregorii M. hortatu Johannis VIII. conscriptæ, & a Leone Ostiensi lib. 1. Chron. Cassin. cap. 1. in fine; quam opinionem amplexi sunt Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 9, atque Monachi Maurini in S. Gregorii vit. tom. 4. Oper. inserta, juxta quam olim in Martyrologio Rom. ad diem 25. Febr. S. Felicis IV. cum hoc adjuncto, quod S. Gregorii M. atavus fuit, memoria fiebat; non enim nisi duo Felices fuissent, præter hunc II, ante Felicem IV. Si autem, ut veri longe similius visum est Baronio ad an. 492. n. 1, & in Not. ad Martyrolog. Rom. 5. Kalend. Martii, Bollando ad diem 25. Febr. §. 1. n. 4. pag. 503., Papebrochio in Conat. §. 50. n. 2. pag. 156, &

Pagio Jun. in S. Felice IV., ideo quod neque genus, neque ætas ferant, ut Felix IV. natione Samnis, ex Urbe Beneventana natus, atavus fuerit S. Gregorii M. genere Romani, ipsoque Felice IV. Pontificatum gerente nati, aut etiam ante, unde sufficiens generationibus quinque, quot ab Atavo ad Atnepotem statuendæ sunt, explicandis tempus inter utrumque non intercessit, siquidem a Felicis IV. obitu usque ad electionem S. Gregorii anni 60. vix interponuntur, quum alioqui circiter anni 100. ab obitu S. Felicis III. ad S. Gregorii Pontificatum interfluxerint, si, inquam, S. Felicem III, sicut ex S. Gregorio ipso hom. 38. in Evang. n. 15, & lib. 4. Dialog. cap. 16. haud obscure infertur, S. Gregorii atavum fuisse velis, integrum stat adhuc Bellarmini argumentum, siquidem ante S. Gregorium M. quatuor Felices dinumerantur, in quorum censum nisi Felix II. veniat, non essent reliqui nisi tres, contra Scriptorum fidem de Rom. Pontificum serie, & numero.

Rem denique conficere videtur, omnemque dubitandi locum deinceps de legitimo S. Felicis II. Pontificatu sustollere, ejusdem tam Sarcophagi inventio, & inscriptio, quam antiquissimi in Ecclesia Cærensi cultus memoria. Enim vero sub Gregorio XIII. an. 1582, dum de Romani Martyrologii emendatione a viris Eruditis ad id operis delectis tractaretur, atque de S. Felice II. quæstio non levis incidisset, de ejusdem nempe nomine e Martyrologio nove emendato expungendo, an non; ex viris Eruditis vero, ac Baronio ipsi quammaxime, ipsomet teste ad an. 357. n. 62. edit. nov. Lucen., contraquam plerisque cum aliis pugnaret Card. Sanctorius, delendum S. Felicis II. nomen fore visum fuisset, Dei providentia factum procul dubio est, ut dum in Diaconia SS. Martyrum Cosmæ, & Damiani, in Foro ad Templum Pacis posita, a maleferiatis quibusdam clam Altare unum ad latus dextrum positum suffoderetur, reperiendi Thesauri caussa, in marmoream Arcam offenderent, in cujus altero latere, tabulæ lapideæ interstitio ab altero distincto, repositæ invenirentur Reliquiæ SS. Martyrum Marci, Marcelliani, & Tranquillini, in altero vero Arcæ latere Corpus S. Felicis cum hac inscriptione in lapideo laterculo antiquis characteribus incisa: *Hic jacet Corpus S. Felicis, & Martyris, qui damnavit Constantium*. Hæc vero

vero revelatio facta est pridie diei festi ipsius S. Felicis 4. Kalend. Augusti, quo ejus Natalis dies in Ecclesia agi consuevit. Quapropter tanti Monumentum hoc jure factum est, quanti profecto fieri debuisse recte docent adversus Basnagium, Gronovium, & Burnetum, Prudentius in hymn. 11. S. Hippolyti, Ruinartius in præf. ad Acta SS. Martyr., Aringhius Romæ subterr. lib. 3. cap. 22, Dominicus Georgius in dissert. de Monogram. Christi D. cap. 11, Mabillonius in Epist. de Cultu SS. ignotorum pag. 43. nov. edit., Boldettus de Cœmet. Urbis lib. 1. cap. 47, & Benedictus XIV. de SS. Canon. dissert. 34. n. 14. Vol. 1, ut Baronius ipse, aliique plurimi a priori sententia recesserint, atque disputatione omni semota S. Felix Martyrologio Rom. die 29. Julii fuerit adscriptus. Juxta hæc, quæ invicem concurrunt, lucemque mutuam accipiunt, atque sibi affundunt, vetustissimus est Cærensis Ecclesiæ erga S. Felicem cultus, cujus ea in Urbe Martyrium contigisse fertur in libro Pontificali, eaque ideo ab Ecclesia S. Felix tanquam Patronus prisca ab ætate colitur, Baronio referente n. 58. Est autem Cære Urbs in Faliscis via Aurelia 17. ab Urbe lapide, olimque erat Sedes Episcopalis, dicta etiam Cora in lib. Pontif., unde apud Plinium lib. cap. 5. illius Oppidani dicuntur Corani, & Florentinius in Martyrologio posuit: *In Oppido Cora, & Romæ via Portuensi Natalis S. Felicis Episcopi &c.* Inde corpus ejus raptum, a S. Damaso primum sepultum est in Basilica ab ipso S. Felice constructa via Aurelia, non longe ab Ecclesia S. Pancratii, & a Cœmeterio Calepodii, de qua Panvinius, Aringhius, Boldettus, & Blanchinius tom. 3. pag 30, indeque demum traslatum intra Urbem ad Titulum SS. Cosmæ, & Damiani, in quo, uti dicebam, Gregorio XIII. repertum est; Reliquiarum vero pars aliqua sub S. Gregorio VII. Ecclesiæ S. Pudentianæ tributa.

Non me latet quidem laudatum ex Sarcophagi inventione, & inscriptione momentum a plerisque adversæ opinionis patronis Natali, Tillemontio &c. floccifieri, eamque falsitatis inscriptionem argui, ideo quod ait a S. Felice damnatum Constantium, veterum nemine id testante, non Athanasio, non Lucifero, non Hilario, non Hieronymo: quum nec imo veri habeat speciem ejus-

ejusmodi severitatem adversus Imperatores exercendam sibi Ecclesiam sumere voluisse, ac temere tum utique, ubi se in majora incommoda conjecisset; maxime autem in Constantium tum adhuc Catechumenum. A Cærensi autem Ecclesia S. Felicem I. coli censent, non hunc secundum, quem in pseudo-Pontificum album referendum contendunt. At vero tanti ista non sunt, ut ab invito extorquere assensum valeant, ne vero iis ego assentiar id efficit, quod paucis silentibus, longe plura eloquantur Monumenta, atque testibus potius diserte loquentibus, quam tacentibus, auscultandum tum maxime sit, quum nihil est, quo satis illorum elidi testimonium, elevarique possit. Atque in Constantium quidem, etsi Imperatorem, etsi Catechumenum, (quamvis puerum baptizatum nec levi, nec contemnenda conjectura affirmat Cl. Blanchinius in Not. hist. tom. 3. sect. 53. pag. 29, & seq.) a S. Felice potuisse animadverti haud difficile sibi persuaserit, qui recogitet Liberium Mediolani cum eodem congressum nefariis ejusdem votis obstitisse non modo, sed liberis, acerbisque verbis iniquam agendi rationem objurgasse, ut auctor est S. Athanasius in epist. ad Solitar., ubi hæc inter alia ad illum Liberii verba refert: *Desine persequi Christianos, nec tenta me Hæreticam impietatem in Ecclesiam introducere*: quibus approbe congruunt, quæ ex Dialogo cum eodem Constantio a Liberio habito regerit Theodoretus lib. 2. cap. 16. Luciferum Calaritanum duobus libris Constantii sævitiam erga Catholicos acerrime insectatum, magnaque dicendi libertate usum, neque diris pepercisse, quibus eum proscinderet, & apud probos omnes traduceret cum præfatis in libris, tum in libris passim de Regibus Apostatis, de moriendo pro Filio Dei, de non conveniendo cum Hæreticis, de non parcendo delinquentibus in Deum &c. Osium Cordubensem bis, ac ter, S. Athanasio teste in præcit. Epist., eidem Constantio viriliter obluctatum, pectusque adamantinum objicientem, ejus tum duritiem, qua in Episcopos desæviebat, tum audaciam, qua se rebus ingerebat Ecclesiasticis, gravissima epistola exprobrare non dubitasse: *Desine quæso*, inquiens, *& memineris te mortalem esse, reformida diem Judicii: serva te in illam diem purum; ne te misceas Ecclesiasticis, neque nobis hoc in genere præcipe*,

cipe, sed potius ea a nobis disce &c. S. Hilarium Pictav. lib. adverf. Constantium edito asperrimo eum stilo, proque dolore, quo intime excruciabatur, amarissimo sale asperso exagitasse, atque ejusdem sævitiam, impietatem, superstionem, aliaque scelera multis nominibus, nigerrimisque traduxisse. Quorum simillima pleraque, atque peræque antiqua Ecclesiasticæ magnanimitatis exempla reperire passim est apud Synesium, & SS. Cyrillum, Chrysostomum, Ambrosium, Augustinum &c. Catechumenos vero precum Ecclesiæ participes fuisse constat ex S. Jo. Chrysostomo hom. 3. in Epist. ad Philipp., qua de re Thierrius de Exposit. Sanctiss. Sacram. cap. 8, & Morinus de Pœnit. lib. 6. cap. 1. Quin imo pro Catechumenis oblatam Eucharistiam fuisse testis est locuples S. Ambrosius de obitu Valentiniani Imp. Quid igitur prohibet affirmare (si affirmare cum Blanchinio nolis Constantium ætate adhuc infantem baptismo ablutum) fuisse a S. Felice (fuerit etsi aliquando Constantio addictus, Arianisque fœdere adstipulatus, fidei Nicænæ tamen retinentissimus, Pontificatum adeptus, tum ab horum partibus decedere, tum illius perfidiam detestari, religioni, officioque duxerat,) fuisse, inquam, Constantium Ecclesiæ precibus, & Eucharistiæ oblatione privatum, atque prohibitum, ne sacris in Diptychis Imperatores inter Christianos illius memoria recoleretur, quin affirmare cogamur hodie usitatam ferendæ Excommunicationis formam ab ipso fuisse usurpatam? Quid tamen si usurpasset? Primum audiret ejaculatæ ab Ecclesia in Imperatores Excommunicationis exemplum. Neque proinde dicere quidpiam prohibet, S. Felicem Constantii, quem spe sua patronum Sectæ ipsum futurum habendi fefellerat, offensionem incurrisse, eoque graviorem, quod in eum præterea Excommunicationis intorquere tela non destitisset, ipsius propterea jussu Martyrio fuisse affectum, velut etiam affirmare non dubitavit Anselmus Havelburgensis in Dialogis Eugenio III. dicatis lib. 3. cap. 21. apud Dacherium Spicileg. tom. 1. pag. 207. Quo profecto honore S. Felicem haud spoliat veterum Scriptorum silentium; certis Monumentis cæteroqui testantibus, ut mox ex resp. ad object. magis, magisque patebit.

Veterum itaque Scriptorum initio opponunt Adversarii silentium,

lentium, Luciferi, SS. Athanasii, Hilarii, Hieronymi &c., qui in rebus suorum alioqui temporum, Rom. Pontificum, & Arianorum diligenter erant versati, apud quos de Pontificatu Felicis II. ne leve quidem adparet vestigium, rem alioqui tanti momenti haud facile prætermissuros, si veritate constitisset. In oppositum quinimo plurium illorum pugnare testimonia inquiunt, a quibus tantum abest, ut Felix II. legitimi Pontificis honore fuerit habitus, ut odio potius bonis omnibus habendus propinatus sit. Enim vero, præterquam quod tam S. Optatus lib. 2. advers. Parmen., quam S. Augustinus in epist. 165. nunc 53. Romanorum Pontificum texentes Catalogum, ut ex illorum perenni successione Ecclesiæ Catholicæ unitatem probarent, Felici II. nullum fecere locum, S. Athanasius in Epist. ad Solit., sive in hist. Arian. ad Monach. n. 75. pag. 389. Felicem II, ceu monstrum quoddam in S. Petri Sede collocatum, Arianaque communione magis, quam fœderatum, ignaviter, turpiterque fœdatum adspexit, nigrisque depinxit coloribus: *Hoc Ministro*, inquiens (Epicteto idest Episcopo Centumcellensi Constantius Imp.) *utens incredibile facinus designavit, & quod vere referat imaginem Antichristi: ut qui in locum Ecclesiæ Palatium suum succedere voluerit, & pro Conventu Populi, & jure Comitiorum, tres Eunuchos præsentes esse jusserit, tres item κατασκόπους, hoc est Exploratores (non enim Episcopos dixeris) ut ipsi Felicem quemdam Episcopum in Palatio crearent, dignum profecto talibus Suffragatoribus*. Neque diversum huic adspectum induxit S. Hieronymus, cui alioqui penitus exploratæ Romanorum res esse debebant, sic enim in Catalogo Scriptor. de Acacio Cæsareensi in Palæstina Episcopo loquens, *Acacius*, inquit, *in tantum sub Constantio Imp. claruit, ut in Liberii locum Romæ Felicem Arianum Episcopum constitueret*. Et in Chron. ad an. 352, quæ hac occasione Romæ gesta fuerant, hisce refert: *Romanæ Ecclesiæ 34. ordinatur Liberius, quo in exsilium ob fidem truso, omnes Clerici juraverunt, ut nullum alium susciperent. Verum quum Felix ab Arianis fuisset in Sacerdotium substitutus*, (Quod & confirmat Ruffinus lib. 10. cap. 22.) *plurimi pejeraverunt, & post annum cum Felice ejecti sunt, quia Liberius tædio victus exsilii, & in hæreticam pravitatem subscribens, Romam quasi victor intravit*. Quorum

rum plane simillima in præfat. libelli precum ad Imp. pag. 2. habent Marcellinus, & Faustinus. At enim in eo potissimam vim faciunt Adversarii, quod si semel Felix legitimus fuisse Pontifex admittatur, ipsum e Pontificatu deturbare legitime non potuisset Liberius, etsi emendatus; qui imo Felice defuncto opus habuisset novis, legitimisque Cleri votis in Pontificem adlegi. Vicissim Liberius neque a Deo degradatus æstimari debuit, neque degradari ab hominibus potuit. Sed & duos simul in Cathedra S. Petri legitimos Pontifices consedisse mens abhorret credere, audire refugiunt aures, ulloque dici modo vetat etiam Sozomenus lib 4. cap. 14. Præterea sub S. Gregorio VII, dum a Benedicto Card. restauraretur Ecclesia S. Pudentianæ, ibidem repositum cum aliis Reliquiis corpus S. Felicis II. Papæ, & Martyris legitur in veteri Tabula Marmorea apud Panvinium lib. de Septem Ecclesiis pag. 268. Qui igitur fieri potuit, ut sub Gregorio XIII. in Basilica SS. Cosmæ, & Damiani ejusdem Felicis II. Corpus reperiretur?

Atqui tantum profecto in his, in quibus adversæ opinionis Patroni vim potissimam faciunt, roboris pondus non inest, ut propterea S. Felicem II. e legitimorum albo Pontificum expungere cogar. Atque principio Scriptorum, ut sæpe dixi, silentium, qui non omnia sane, quæ vel ipsorum extra institutum vagabantur, vel ætate, sub qua scribebant, non equidem evenerant, vel loco, ubi agebant, longe dissita ignorari facile poterant, sermone, ac scripto complexi sunt, argumenti negativi est genus, cui parum deferendum viri Critices peritiores jubent tum maxime, quum eorum silentium documentis aliis, idoneisque testibus abunde suppletur. Alia fieri præterea ratione potuit, ut inter Pontifices a SS. Optato, & Augustino S. Felix II. non referretur. Nempe tot ob diversas de Felicis electione narrationes, rei veritate haud satis ipsis comperta, satius videri potuit silentio Felicem præterire, quam Pontificum undequaque legitimam successionem hæreticorum probris lacessendam, dilacerandamque imprudenter exponere. Facile illos quoque Felicis Pontificatus effugere potuit, fierique, ut totum illius Regiminis tempus in Liberii Pontificatu inclusum non perspexerint, ideoque probe distinguere nequiverint, velut apposite observant Baronius ad an. 357.

n. 66, & Bellarminus. Multo vero minus mirari subit, veluti scite admonent Bossuetii Annotator, Henschenius, & Papebrochius ad diem 25. Aprilis, si in illa rerum humanarum, Divinarumque perturbatione, confusa pariter, atque perturbata rerum Romæ gestarum notitia in Ægyptum pervenerit ad S. Athanasium: unde factum perquamfacile, ut a diversis diversa litterarum monumentis mandata animadverterit Socrates lib. 2. cap. 37, fierique potuit, ut dum Socrates relationibus, quæ Felici favebant, æquam utramque præbuit aurem, S. Athanasius vicissim relationes, quæ favebant Liberio, qui tum amicus ei adhuc erat, ipsique summopere studebat, acceptas potius habuerit, proindeque falsis de Felice rumoribus, quos tum amplificabat eundo fama, tum exaggerabant mentiendo Ariani, facilius, quam par fuisset, auscultarit. Ad hæc vero S. Athanasius nihil aliud reprehensione dignum animadvertere in Felicis Ordinatione visus est, quam quod Arianorum artibus, operaque præsertim Epicteti, peracta fuerit, ac per Palatii Eunuchos promota, adhibitum quoque pro Ecclesia Palatium, vocatique demum ad rem omnem peragendam, non e vicinia, uti ferebat mos, puri, inculpatique fuerint Præsules, sed e longinquo potius, qui sibi Catascopi magis, quam Episcopi nominandi erant. Interea tamen nihil habet de Schismate, deque perjurio, quæ duo magis objecisset, si de iis revera ei constitisset. Denique etsi demus S. Athanasio Felicem ab Arianis in Pontificem inauguratum, non propterea continuo illum ceu pseudo-Pontificem concedendum consequitur. Electioni etiam S. Cyrilli pro Ecclesia Hierosolymitana, etiam S. Meletii pro Antiochena suffragati Ariani sunt, præcipuasque egere partes, quin ii tamen e legitimorum numero Episcoporum sint ideo expungendi, utpote qui postea a Catholicis pro legitimis habiti sunt, postquam scilicet ipsismet Arianis infestos, proque Catholica fide strenue, fortiterque stare illos perspectum fuit. Quid igitur dicere id ipsum de Felice prohibet, quem fidei Nicænæ egregium assertorem, ac vindicem acerrimum nihil non probat?

Venio ad S. Hieronymum, alterum, quem frustra profligatæ caussæ suæ patronum Adversarii adsciscere tentant, constanterque pronuntio non esse profecto, cur in his, quæ de Felicis rebus denar-

denarrat, fides omnino nostra obligetur. Eum tunc temporis in Syria egisse, longe a Roma sepositum, Romanas proinde res minus calluisse, perspectasque habuisse, ac propterea vix quidpiam retulisse a Marcellini, & Faustini relatione diversum, quam potius exscripsisse videbitur utramque invicem conferenti. Eumdem videri plerisque non magis vera scripsisse de Felice, & Liberio, quam quæ de Meletio, & Cyrillo ex sparsis ut plurimum inter Adversarios rumoribus Chronico suo inseruit: neque magis, quam Eusebius, cujus Chronicon Latine reddebat, accurate de Romanis rebus tunc temporis egisse. Certe S. Athanasio non congruit: iste enim Epicteti, ipse autem Acacii opera Felicem intrusum affirmat. Antequam Liberius regressus sit, annum dumtaxat regiminis unum Felici tribuit, cui S. Athanasius duos ad minus adsignat. Siquidem vero, uti solerter animadvertit Sollerius, apud alios legitur, ut apud Marium Victorinum lib. 1. de Trinit. advers. Arian., de quo Sixtus Sen. Bibl. Sanc. tom. 5, apud Auctorem libri Pontific., de quo Blanchinius tom. 3. sect. 52. pag. 12, & apud Scriptorem Actor. S. Eusebii, de quo Baluzius Miscell. tom. 2. pag. 142, vim a Constantio Romanis inferri debuisse, ut in Urbem Liberius, pristinumque dignitatis in locum reciperetur, Clero, Populoque Felici tanquam Catholico, tumque maxime probato tenacissime adhærentibus, ut propterea cum Semiariani tunc Sirmii agentes, teste Sozomeno lib. 7. cap. 15. edit. Vales., tum Constantius ipse, teste Theodoreto lib. 2. cap. 17, ad Felicem, Clerumque Romanum litteras dederint jubentes, ut Liberium admitterent, sic tamen, ut ambo ex æquo Ecclesiam administrarent, Sacerdotioque una simul defungerentur, atque Felix demum vi adhibita fuerit Urbe expellendus, testibus Marcellino, & Faustino, quì fieri potuit, ut Liberius quasi Victor Romam intraret? In Catalogum Scriptor. denique vocem illam de Felice *Arianum* irrepsisse aliunde scite adnotarunt Marianus Victorius in hunc locum, Baronius ad an. 357. n. 55, & Bellarminus loc. cit., ut pote quæ in antiquis Codicibus Mss. desideretur, neque habeatur in Græca translatione Sophronii, neque lecta fuerit a Freculpho lib. 4. cap. 8, neque ab Adone Vienn. in Chron., alioqui locum illum integrum referentibus. Quamquam vox illa sen-

sum accommodum pati, ac suscipere potest, quo significetur scilicet Felix Arianus fœdere, non fide, non confessione, sed communione, non exprefse, sed interpretative. Quemadmodum eodem acceptam sensu a Ruffino ex ipso met patet, ubi postquam dixisset in Liberii locum ab Arianis Felicem subrogatum: *Et non tam Sectæ diversitate*, subjungit, *quam Communionis, & Ordinationis conniventia* (ut habent Codices Vaticani, non *Convenientia*, uti legitur in Editis) *maculatur*. Quia nempe mente approbe Catholicus, etsi communione cum Arianis conjunctus, ab iis ordinari non detrectafset. Quæ heic dicta de S. Hieronymo, dicta pariter de Marcellino, & Faustino, quorum longe inferior auctoritas, tam commode accipi posſunt, qua m recte debent; quin his refellendis operam frustra majorem ludam, ac perdam.

Operæ longe præstantioris est pretium utriusque Liberii, & Felicis Pontificatum conciliare, quem conciliandi graviori, fateor, difficultate premor, ingensque mihi facessiri negotium ingenuus haud inficior. Quam tamen conciliationem peragere, si Superis placet, non despero, atque, si meus non me fallit amor, nec adeo, ut vulgo æstimatur, difficilem reputo. Quod, ut meliori, quo possit, modo præstetur, haud parum interest prius in Epocham diligenter intendere, qua Pontificatum Felix assumpsit, ac dimisit, & qua reassumpsit Liberius e loco exsilii redux. Liberio generatim Pontificatus annos 10. Menses 7. dies 3. tribuunt Picturæ veteres Basilicæ S. Pauli apud Blanchinium to. 2. Anast. pag. cv. Catalogus sub S. Felice IV. editus an. 5. Mens. 3. dies 3. Codex Anastasii Palatino-Vaticanus ann. 6. Mens. 3. dies 4. Colbertinus 4, & 6, ac Bergomensis an. 10. Mens. 7. dies 3. Belgicus, Cavensis, Farfensis, & Lucensis an. 10. Mens. 3. dies 4. Codex Mabillonii an. 6. Mens. 4. dies 8. Colbertinus 1, & 5. an. 16. Mens. 7. dies 3. Florentinus S. Marci an. 6. Mens. 6. dies 3. Colbertinus 2. ann. 6. Mens. 3. dies 4 Colbertinus 3. ann. 6. Mens. 6. dies 3. Colbertinus 7. an. 5. Mens. 7. Index Cresconianus apud Baronium ad an. 367. n. 2. annos 10. Mens. 7. dies 3. Nicephorus in Chron. an. 6. Mens. 6. dies 4. Ciacconius an. 15. Mens. 10. dies 7. Baronius loc. cit. an. 15. Mens. 4. dies 1. Papebrochius in Conat. an. 14. Mens. 4. Pagius ad an. 367. n. 4. an. 14. Mens.

3. dies

3. dies 3. Blanchinius in Not. Chronolog. tom. 3. pag. 15. an. 14. Mens. 4. dies 2, cui adhæret Coutantius pag. 419. Igitur juxta probabiliorem Chronologiam sic Liberiani Pontificatus epocham construere licet. Liberius an. 352. die 21. Junii, juxta Pagium, seu verius die 22. Maji, juxta Blanchinium, Pontifex inauguratus, post annos 3. Mens. 2. dies 21, idest an. 355. Idib. Aug. pulsus in exsilium est, veluti censet Panvinius apud Schelestratium dissert. 2. cap. 9. Biennio solido, atque, ut putat Blanchinius, Mensibus 5, & diebus 27. in exsilio exactis, hoc est an. 357. lapsus, an. inseq. 358. circa initium Romam regressus, locum recuperavit, retinuitque usque ad an. 366. diem 24. Septemb., quo hominem demum exuit. Quo vero certior hæc de Liberio epocha videri possit, eò incertior evadit, quæcumque de Felice iniri, texique queat: cujus quando, & qualis fuerit cum ingressus, tum exitus, in obscuro latet, atque sub Judice lis adhuc est, in utramque partem digladiantibus viris Doctiss. Sed enim diversis, quæ de hac re feruntur, documentis, hominumque opinionibus in medium productis, invicemque collatis, e tenebris eluctandum, eaque statuenda nobis est epocha, cui uberior lux veritatis affulgeat. Felicem igitur, tertio ab exsilio anno idest 358. Liberio reduce, a Senatu, Populoque Romano Urbe pulsum, sed paullo post regressum, quorumdam ope, Transtiberinam occupasse Regionem, e qua secundo expulsum, postquam annis 8. in prædiolo suo exegisset, demum Valentiniano, & Valente Consul. an. 365. defunctum affirmant Marcellinus, & Faustinus in præf. libelli precum. Liberio suffectus postquam ab an. 355. ad an. 358, quo Romam Liberius rediit, Pontificatum tenuisset, clam Roma subductus ad aliam Urbem pedem retulisse refertur a Theodoreto lib. 2. cap. 17, & a Cassiodoro hist trip. lib. 5. cap. 18. Adveniente Liberio, a Populo Romano seditione facta, Felicem Roma pulsum tradunt S. Hieronymus in Chron., & Socrates lib. 2. cap. 29. Haud diu post Liberii reditum fatis functum Felicem integrum Liberio locum fecisse perhibent Sozomenus lib. 4. cap. 14, sive 15, & Nicephorus lib. 9. cap. 37. *Quod quidem*, subdit Sozomenus, *non sine Divina providentia factum est, ne Sedes Petri a duobus Præsulibus* (siquidem ex æquo simul a Liberio, & Felice administrari Semiariani, & Con-

Constantius jussissent) *gubernata ulla infamiæ macula aspergeretur*. Liberio regresso, loco depulsum Felicem, Urbeque expulsum, in prædiolo suo reliquum vitæ tempus transegisse referunt Scriptor Actorum S. Eusebii, & Philostorgius lib. 4. cap. 3. Ado Vien. in Martyrolog. auctor est Felicem depositum habitasse deinceps in prædiolo suo, exinde vero postmodum, Arianis agentibus, ductum ad Urbem Cora, ibidem capite obtruncatum, Martyrem occubuisse. In Auctiori Catalogo Felix diebus quatuor ante Liberii ingressum in Urbem, qui die 2. Augusti an. 358. contigit juxta Pagium, Episcopatu depositus in prædiolo suo a die 3. Kal. Aug. legitur habitasse. In libro Pontificali sub nomine Anastasii Bibl. tom. 3. sect. 51. pag. 11. post biennium a Liberio exactum in exsilio, Felix ordinatus dicitur: sect. 52. pag. 12. Constantii jussu (qui certe tum Romæ non erat) Arianorumque opera de Episcopatu depositus in prædiolo suo via Portuensi exegisse, ibique in pace 4. Kalend. Aug. requievisse: & sect. 53. pag. 27. post exactos in Pontificatu an. 1, & Mens. 2. in Urbe Corana Martyrio affectus memoratur. Apud Cl. Blanchinium tom. 2. Anastasii in Proleg. pag. xv., & cv. Picturæ veteres Basilicæ S. Pauli, pluresque libri Pontificalis Catalogi recensentur Pontificatus Felicis II. annorum calculum exhibentes. Atque in Picturis illis quidem tributi habentur an. 1. Mens. 3. dies 2. Catalogus sub Justiniano, sive sub S. Felice IV. elucubratus adscribit an. 3. Colbertinus 7. adsignat an. 2. Catalogi Palatino-Vaticanus annor. 865, Florentinus S. Marci, Bergomensis, Cavensis, Belgicus Papebrochii, Farfensis, Lucensis S. Anselmi, & Colbertini 1, 2, 3, 4, ac 6. tribuunt an. 1. Mens. 3. dies 2. Colbertinus 5. dat an. 1. Mens. 3. dies 36. Ex quibus Catalogis 15, ut vides duodecim S. Felici Pontificatus an. 1. Mens. 3. dies 2. adscribunt, quot nempe in Picturis Basilicæ S. Pauli exprimuntur. Baronius. ad an. 357. n. 66. tribuit etiam an. 1. Mens. 3, sed dies 3. Schelestratius Antiq. illust. dissert. 2. cap. 9, & Blanchinius in Not. Chronolog. sect. 53. tom. 3. pag. 29. numerant an. 1. Mens. 3. dies 2, a die videlicet 8. Aug. an. 358. ad diem 10. Decemb. an. 359, die seq. occisus, sive dignitate se abdicans. Papebrochius in Conat. §. 38. sed ipse Felicem autumat ab anno 355. annos circiter 3. usque ad diem

diem 29. Julii an. 358, ex quo deinceps in prædiolo suo ad an. 365. diem 20. Novemb. vitam transegerit, quod etiam ex Marcellino, & Faustino confirmat in resp. ad exhib. error. art. 11. §. 16. nu. 136. pag. 375. Pagius vero ad an. 357. n. 16. huic Papebrochii calculo utroque pollice subscribit, eodem Marcellini, & Faustini testimonio suffultus.

Quibus prænotatis, jam utriusque Pontificatum componere non admodum difficile succedet, juxta diversas sententias, ex quibus quæ alteri præferenda sit, integrum Lectori relinquam, a judicio promendo me temperans, satiusque habens Doctorum hominum opiniones retulisse, quæ inoffenso, tutoque sequi pede quis possit. Primo itaque Baronio ad an. 355. n. 58, & Papebrochio in Conat. dissert. 15, alias 9. n. 7. pag. 142. valde probabile illud visum est, quod Liberius, more Majorum in persecutionibus frequentissimo, priusquam exsul abiret, Felicem pro se Episcopum Vicarium ordinari curaverit, jusserit, aut consenserit, cum jure successionis, si in exsilio ipsum mori contingeret, ut suo nempe loco, dum ipse exsul vitam ageret, Ecclesiam administraret. Ad id vero facile adductum præterea Liberium, ne in Apostolica Sede Arianus Episcopus a Constantio, ut in ceteris Orientis egerat, collocaretur. Idque quin imo tanto libentius præstasse Liberium, quanto Felicis, cujus integra alioqui fides approbe ipsi erat perspecta, electionem Constantio Imp., Arianisque fore, ut quammaxime accepta evaderet, compertum habebat. Cætera Liberium Italicam profectionem ad Constantium adornantem, animum plane exsilio præparatum prægessisse, indicant liquido verba illa, quibus Mediolani cum Imperatore congressus eidem exsilii minas intentanti respondit: *Fratribus, qui Romæ sunt, jam valedixi*. Quæ perinde indicio sunt haud obscuro illum, antequam Roma abscederet, futurorum præscium ideo tempestive curasse pariter de homine, qui Ecclesiæ præesset, dum ipsum procul exsulatum pergere, ac mortem oppetere contingerer. Quo pacto Felix non re quidem, sed agendi ratione Pontifex fuit: quamvis fortasse post Liberii lapsum a Populi Romani plerisque tanquam verus, legitimusque Pontifex haberi cœperit. Reduce itaque Liberio, Regiminis administrationem ipsi integram

gram restituit Felix, atque in prædiolum, sibi uni deinceps victurus, recessit, ubi paullo post obiit, vel si velis, exinde elatus ab Arianis Martyrio fuit affectus. Simile habetur exemplum de S. Eugenio I. Quum enim S.Martinus I.jussu Constantis Imp., ob anathema dictum in Heraclii Ecthesim, ejusdemque Constantis Typum, Roma violenter abductus 13. Kal. Julii an. 653, captivus in Græciam ductus fuisset, Romanus Clerus veritus, ne daretur invitis ab Imperatore Pontifex alter, qui ejusdem cum ipso hæresis Monothelitarum esset assertor, Eugenium 6. Idus Septemb. an. 654. in Pontificem elegit, seu verius ad Pontificias implendas vices, cum jure successionis in Pontificatu, ipso S. Martino inscio: qui postquam Chersonam deportatus Eugenii suum in locum electionem intellexit, ea ratione peractam, quod ita postulasset Ecclesiæ necessitas, ne cui nempe Monothelitarum fautori Pontificatus traderetur, ac ita procul Imperatoris insidiæ, & Monothelitarum machinationes amoverentur, eam electionem probasse fertur Epistola 17. an. 655. ad Quemdam sibi Carissimum de exsilii sui calamitate exarata apud Baronium ad an. 652. n. 7, Labbæum tom. 6. pag. 76, & Harduinum tom. 3. pag. 686. ex edit. Sirmondi tom. 3. Oper. pag. 506. Atque Eugenium quidem a die Ordinationis suæ legitimum fuisse Pontificem, utpote cui S. Martini, ideo dignitati se abdicantis, consensus accesserit, propugnant Pagius ad an. 652. n 3, & seq., & ad an. 654. n. 4. testimonio præsertim suffultus præfatæ Epistolæ 17. S. Martini, ubi hæc habet: *Deus per intercessionem S. Petri stabiliat corda eorum in orthodoxa fide, & confirmet contra omnem hæreticum, & adversariam Ecclesiæ nostræ personam, & immobiles custodiat, præcipue Pastorem, qui eis nunc præesse monstratur*; ac Cennius in Not. Chronolog. ad Anast. tom. 4. sect. 134. pag. 65. argumento potissimum Chronologico, quo ex Codicibus ferme omnibus Anastasii Freherianis duobus, Ambrosianis tribus, Regio-Mazarino, Palatino-Vaticano, Thuano, Bergomensi, Lucensi, Corbejensi, Farfensi, Ceronensi &c. Eugenio Pontificatus annos 2. Mens. 9. dies 24. tribuendos ostendit, incipiendosque a die 10. Aug. an. 654, quo tempore S. Martinus in Naxo Insula demorabatur. Contra tamen verius Baronius ad an. 652. n. 11, & ad

& ad an. 654. n. 6, Papebrochius in Conat. §. 77. pag. 191, Bencinus in Not. ad Anast. pag. 63 *Pastoris* nomine, de quo S. Martinus in præcit. epist. 17, non Eugenium Rom. Pontificem, sed Pyrrhum Constantinopolit. Patriarcham accipiendum arguens, & Blancus de polit., & potest. Eccl. tom. 6. pag. 75, & seq. Eugenium toto eo tempore, quod a sua Ordinatione ad obitum S. Martini intercessit, idest ab anno 654. die 8. Septemb. usque ad diem 16. Septemb. an. 655, non nisi Vicarium Episcopum gessisse existimant, qui tamen extincto S. Martino, novo Cleri accedente consensu, verus, legitimusque sedere Pontifex cœperit usque ad diem 2. Junii an. 657. Adi-sis etiam Fleurium hist. Eccles. lib. 39. §. 9. Cæterum etsi moris esset, quem tum etiam exsilii sui tempore servatum memorat S. Martinus in epist. 15. post diem 17. Septemb. an. 654, quo ipse Constantinopolim appulerat, ad Theodorum exarata apud Labbæum pag. 65, & Harduinum pag. 676, ut Pontificis exsulantis, vel exstincti vices gererent Archidiaconus, Archipresbyter, & Primicerius, nihil impedit tamen, quin ab hoc aliquando discessum more sit, Ecclesiæ nempe necessitate urgente, ut ad gravissima avertenda pericula, a Clero eligeretur, qui personam absentis, vel defuncti Pontificis sustineret: quo pacto in exsilium pulsis Liberio, & Martino designatos fuisse Felicem, & Eugenium ad ipsorum vices implendas sit veri valdequam simile.

Alteram componendæ difficultatis ingressi sunt viam Baronius ipse ad an. 357. n. 56, Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 9, Berninus hist. Hær. ad Seculum IV. cap. 7, Auctor Observat. hist. Crit. Theolog. in hist. Eccles. Fleurii tom. 1. lib. 14, aliique. Nempe id persuasum habentes, quod Liberio in exsilium ob fidem Catholicam deportato, Romanus quidem Clerus jurejurando prius se obstrinxerit nullum se alium, Liberio in vivis agente, in Pontificem admissurum; quumque Arianorum opera, atque præsertim Acacii Cæsareensis Episcopi, Felix in locum Liberii suffectus fuisset, quamvis ab Ariana hæresi abhorreret, quia tamen Arianis communione se conjunxisset, cum ipso Romanorum Catholicus nullus jungi Sacrorum consortio voluerit; fieri potuisse tamen postea arbitrantur, ut post biennium lapsus Libe-

rius Romano Clero, cui interea Felicis integra fides perspectissima evaserat, locum fecerit, ut mutata sententia, Liberio Pontificia abrogata dignitate, ad Felicem utroque se conferret pede, ex quo perinde Felix tanquam legitimus Pontifex haberi, colique cœperit. Porro Liberius, quamvis ab hæresis labe immunis prorsus interius abiret, ut plurimis demonstratum est, hæretici tamen nomine haberi idcirco potuit, quod Arianorum fœdere se polluisset; quod a S. Athanasio, cujus caussa fidei affinis admodum erat, communione se separasset; quod Semiarianorum Ecthesi Sirmiensi, & Antiochenæ subscripsisset: ut propterea censeri potuerit a Catholicæ Ecclesiæ communione se ultro abstraxisse, schismateque conflato a Christifidelium unitate se voluntarie divulsisse, atque proinde Ecclesiæ Caput esse desiisse. Et certe in caussa hæresis, aut schismatis Pontificem notorie, palamque schismaticum, aut hæreticum Pontificatu excidere, & ab Ecclesia Pontificatu vel amoveri posse, vel excisum pronuntiari non infimi subsellii Theologi adfirmant. Ea propter Liberio delapso, aut deposito, Felix legitime ei sufficì potuisse videbatur, qui proinde ab eo tempore, quo Liberii lapsus consignari solet, idest ab an. 357. usque ad an. 358, Pontificatu defungi letime potuerit. Quo tandem tempore Liberius Romam regressus, ac resipiscens, Felice vel sponte se Pontificatu abdicante, atque ad privatam vitam in prædiolum se recipiente, vel, si malis, Martyrio non multo post, Arianis procurantibus, affecto, Liberius, inquam ex novo Cleri, Populique consensu, cui probe integra ipsius fides perspecta jam fuerat, Pontificatum iterum conscenderit, quem ad an. 366. diem 24. Septemb. juxta Blanchinium in Not. ad Anast. tom. 3 pag. 16, vel ad an. 367. diem 5. Septemb. juxta Baronium ad eumdem an. n. 2, quem emendat ibidem Pagius n. 2, vita protracta administrarit, postquam ob integratam cum S. Athanasio communionem, ob damnatam Sirmiensem tertiam Ecthesim in Synodo Ariminensi restitutam, & ob Nicænam fidem suo fortiter redintegratam loco, diversam, adversamque fuisset ab Arianis fortunam expertus, jussuque Constantii ab Urbe expulsus an. 359. juxta Baronium usque ad an. 361, idest obitum Constantii, aut an. 358. die 10. Martii post Menses 7.

dies 9.

dies 9. a reditu numeratos, juxta Blanchinium pag. 16, (qui tum Liberio Pontificatu cedente, legitimis suffectum votis Felicem eodem an. 358. die 8. Augusti dignitatem tenuisse usque ad diem 11. Novemb. seq. an. 359. autumat) usque ad an. 359. die 21. Decemb., quo Liberium secundo ad Pontificatum assumptum existimat, fatis functus anno, dieque, quo supra, velut habent S. Hieronymus in Martyrologio, atque Martyrologium antiquum S. Cyriaci ad diem 23. Septemb.

Tertia, quæ mihi quidem probabilior videtur, aptiorque enodandæ difficultati se aperit ratio, quam ultro citroque amplectuntur Perronius in resp. ad Regem Angl., Henschenius in Append. tom. 3. April., Bossuetii Annotator ad lib. 14. cap. 34, Pagius Jun. in Felice II, Cavalcanti in Vindic. Rom. Pontif. lib. 3. dissert. 9, Roncalia in Animadv. ad Natalem dissert. 32. art. 3, aliique persuasum habentes, quod Liberio tres post annos ab inito Pontificatu in exsilium exturbato, ejusdem consilio, & consensu, a Clero Romano ejus in locum S. Felix fuerit subrogatus, ab anno idest 355. ad an. 358, totidem scilicet annos, quot a Liberio occupata pridem fuerat Sedes. Vel, si velis, Arianis agentibus, illum sibi propitium futurum putantibus, Felicem inauguratum fuisse Pontificem facultatem putandi ultra tibi facient, ita tamen, ut ejusdem inaugurationi Liberius consensum accommodasse suum putetur, ea ratione permotus, quod in gravi Ecclesiæ discrimine, ne videlicet Ecclesiæ Romanæ Pontificem Ariana pece a capite ad talos inquinatum præfici nefaste contingeret, Felicem præ aliis, utpote qui probatissimæ fidei sibi compertus, gratiaque conjunctissimus erat, eoque quin etiam consilio, quod ipsius electioni Constantium, Arianosque repugnaturos haud fore, falsa opinione de Felicis fide ductos, quem facilioris animi reputabant, neque secum adeo gravate fore communicaturum, persuasum haberet, præfici, sufficique sibi pati oporteret, eoque libentius sit passus, quod nondum inordinato retinendi loci affectu teneretur. Ita S. Eustathius Antiochenus sua ab Ecclesia fugatus omnino judicavit non resistendum vi majori, quæ alterum sibi Episcopum substituere destinasset, etiamsi a suspectis Episcopis, & ipse suspectus ordinandus esset, pericu-

losius existimans Ecclesiam sine Episcopo remanere, aut sui caussa in Schisma discindi. Qua de re fuse Baronius ad an. 324. n. 144, & seqq., Pagius ibidem n. 26, & seqq., Tillemontius tom. 7. in Not. ad S. Eustathium, Boschius in hist. Chron. Patriarch. Antioch. §. 24. pag. 346, & seqq, & Sollerius ad diem 16. Julii. Agendi ratione haud absimili cum Maximo Cynico usus legitur S. Gregorius Nazianzenus, Sedi Constantinopolitanæ sponte cedens, eumque illi suo loco præfici passus potius, quam illa in partes, ipso obnitente, divideretur. Quo de egregio pacis studio plurima ipsemet in Carmine de vita sua, Theodoretus lib. 5. hist. Eccl. cap. 8, Cardonus tom. 2. ad diem 9. Maji pag. 436, & seqq., & Cuperus in hist. Chronolog. Patriarch. Constantinopolit. in Parergo 1, & §. 9. pag. 568, ac seqq. Hac igitur haud dispari de caussa Liberius juri cessisse suo, seque Pontificatu abdicasse præsumendus est, dum Felicis ordinationi consensum præbuit, adeoque ut soluto Liberio præstito juramento, legitimis Cleri votis in ejus vacantem locum Felix assumi potuerit. Quamquam ex Clero, Populoque, ut fieri solet, plerique non defuerint, qui Felicis ordinationi obluctati sint, ut pote quem partium Arianarum fautorem inficiarentur; cui postmodum tamen, integra ipsius fide perspecta, atque vicissim Liberii a fide delapsu percepto, ab iisdem paritum est. Postremo Romam regresso Liberio, perlectisque in Circo litteris Constantii, quibus præcipiebatur, ut a Liberio, & Felice una simul ex æquo administraretur Ecclesia, audita tum vox Populi uno conclamantis ore apud Theodoretum lib. 2. cap. 17: *Unus Deus, unus Christus, unus Episcopus*. Igitur forte ipse Felix sponte se Pontificatu abdicavit, in prædiolum secedens, Deo, sibique deinceps vacaturus, quod significare videtur Philostorgius lib. 4. cap. 3 de eo inquiens: *Episcopi quidem dignitatem retinens, sed nulli jam Civitati præsidens*: ne scilicet Schisma in Ecclesia crearet, viccemque Liberio rependens, qui locum sibi reliquerat. Forte ab Arianis, quibus infensus jam venerat, ideo quod Nicænæ fidei addictissimus illorum spem fefellisset non modo, sed illis fœdere jungi summopere aversaretur, in Urbem Cærem raptus, ibidem Martyrio fuit affectus; atque ipsius demum Corpore translato ad Basi-

Basilicam SS. Cosmæ,& Damiani, Reliquiarum pars quædam, ut dixi, jam, Ecclesiæ S. Pudentianæ concessa fuit. Forte a Clero, Populoque Romano rei veritate demum comperta, videlicet a Liberio contra fidem Nicænam nihil subscriptum, fuisseque peccatum, Felix, qui Arianorum communione se aliquando polluerat, e gradu deturbatus, Urbeque fuit expulsus. Igitur Liberius Felice aut exturbato, aut morte defuncto, aut cedente, aut Martyrio sublato, inauguratus denuo Pontifex est, Pontificatumque gessit usque ad obitum, idest iterum per annos ferme 7, ideoque usque ad an. 366. juxta Eusebium, V. Bedam, Ciacconium, Pagium, Coutantium, & Blanchinium, etsi Baronius, Spondanus, Victorellus, & Sandinus usque ad inseq. an. 367. extendant. Ejus memoria cum in Synaxariis, ac Menæis Græcorum ad diem 27. Aug., tum in Catalogis, & Martyrologiis ad 8. Kalend. Octob. veluti S. Pontificis recolitur. Atque de implicatissima hacce Liberii, & Felicis historia jam satis, superque.

DE SS. INNOCENTIO I, ZOSIMO, SIXTO III, LEONE M., GELASIO I, ET ANASTASIO II.

§. IV.

Mirari satis non subit, quanta S. Innocentius I. Pontifex alioqui, siquis alter, quò avitæ Religionis, ac Disciplinæ retinentior, eó a novitatibus inducendis aversior, temeritate in gemini erroris culpam vocetur. Primo nempe, quod in Epistola 2. ad Victricium Rotomag. cap. 12. in Collect. Dionys., Hadrian., Isidor., & Hispan. statuerit Deo Sacratam Virginem jam velatam (Velata autem Virgo appellabatur, quæ integritatem publico testimonio professa, a Sacerdote prece fusa benedictionis velamen acceperat, veluti loquitur S. Siricius in epist. 10. ad Galliar. Episcopos cap. 1, cuique similia pridem habuerat Liberius Papa in serm. ad Marcellinam Sororem suam apud S. Ambrosium lib. 3. de Virgin. cap. 1: velamen autem Virgo accipere olim ante annum ætatis 40. vetabatur a Conciliis Cæsaraugustano an. 381. Can. 8, & Agathensi an. 506. Can. 19. relato a Gra-

Gratiano Can.13.*Sanctimoniales* 20. Q.1, sed perperam ex Concilio Carthag.; quod postea tempus limitatum fuit ad an. ætatis 25. a Conciliis Carthaginensi III. an. 397. Can. 4, Milevitano II. an. 416. Can. 26, sive Cod. Can. Eccles. Afric. Can. 126, Arelatensi II. an. 452. Can. 52, Francofordiensi an. 794. Can. 46, Turonensi III. an. 813. Can. 28, & Capitulari Aquisgranensi Ludovici Pii an. 816. cap. 26.) quæ propositi pœnitens nupserit postea, vel fuerit fornicata, nequaquam recipiendam fore ad pœnitentiam, donec in vivis ille ageret, cum quo peccati labe se coinquinavit. En Innocentii verba: *Quæ Christo spiritualiter nupserunt, & a Sacerdote velari meruerunt, si postea vel publice nupserint, vel se clanculo corruperint, non eas admittendas esse ad agendam pœnitentiam, nisi is, cui se junxerant, de Mundo recesserit*, ut habent Collect. Dionys., & Hadrian., sive *De hac vita decesserit*, uti legitur in Codic. Colbertino Langob., Isid., & Hisp. Iniquum vero videtur Virgini pœnitentiam aut petenti, aut peragenti denegari vel pœnitentiam, vel absolutionem, donec vixerit ejusdem criminis consors. Ex eo autem Canone id etiam exsculpit Tillemontius in Annot. ad S. Innocentium art. 12. juxta Ecclesiæ Romanæ disciplinam veterem Conjugium solemni Virginum consecratione non ivisse solutum, etsi S. Basilio alia inesset sententia, aliaque disciplinæ ratio apud ipsum invaluisset. Quin imo exinde S. Innocentio obtrectandi licentia arrepta projecti pudoris Protestantes, inter quos Pictetus Theolog.Christ. lib.14. cap. 38, & post ipsum Franciscus Bruys hist. Rom. Pontif. tom.1. pag. 162, & seq. Pontificem propriæ auctoritatis fines prætergressum, Cœlibatus legibus adeo arcte Puellas obstringendo, effutire non erubescunt, affirmare nec veriti Virgines Deo sacras continentiæ voto arcte non adeo obligari, quin sponte quidem sua a proposito resilire possint; atque hanc libertatem quidem præostendi in veteris Ecclesiæ disciplina, etiamque num præsumi ex nova Evangelica lege. Atque ita apposite utique ad Protestantium ingenium, qui Ecclesiæ, morumque reformationem meliori altera inducere ratione nescière, nisi eam ad Epicurri disciplinam exigerent.

Alterius in erroris ignominiam arcessitur S. Innocentius, quod

quod nempe in Epist. 18. edit. Concil. ad Alexandrum Episcopum Antiochenum cap. 3. de Arianis agens, eorumdem Baptismum ab eorum Ordinationibus distinguens, sicut illum ratum, & validum, sic istas vicissim nullas, & irritas declararit verbis hisce: *Non videtur Clericos eorum cum Sacerdotii, aut Ministerii cujuspiam suscipi debere dignitate: quoniam quibus solum Baptisma ratum esse permittimus, quod utique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. perficitur, nec S. Spiritum eos habere ex illo Baptismate, illisque Mysteriis arbitramur: quoniam quum a Catholic fide eorum Auctores desciscerent, perfectionem Spiritus, quam acceperant, amiserunt. Nec dare ejus plenitudinem possunt, quæ maxime in Ordinationibus operatur, quam per impietatis suæ perfidiam potius, quam fidem dixerim, perdiderunt. Quomodo fieri potest, ut eorum profanos Sacerdotes dignos Christi honoribus arbitremur, quorum Laicos imperfectos, ut dixi, ad Spiritus S. percipiendam gratiam cum pænitentiæ imagine recipiamus?* Quorum simillima repetit in Epist. 22. edit. Concil. ad Episcopos Macedoniæ, ubi cap. 3. de Clericis ab hæreticis ordinatis generatim agens propria, quæ S. Cypriani olim fuerant, verba facere non dubitat, sic effatus: *Quum nos dicamus ab Hæreticis ordinatos vulneratum per illam manus impositionem habere caput; & ubi vulnus infixum est, medicina est adhibenda, ut possit recipere sanitatem. Quæ sanitas post vulnus secuta, sine cicatrice esse non poterit: atque ubi pænitentiæ remedium necessarium est, illic ordinationis honorem locum habere non posse decernimus... Sed e contrario asseritur eum, qui honorem amisit, honorem dare non posse; nec illum aliquod accepisse, quia nihil in dante erat, quod ille posset accipere. Aquiescimus, & verum est &c.* Et Cap. 5. de Ordinationibus distincte loquens a Bonoso Episcopo olim Sardicensi, ac per Illyricum Photinianæ hæreseos propagatore impie peractis, nullas, irritasque easdem decernit sic loquens: *Ad summam certe, qui nihil a Bonoso acceperunt, rei sunt usurpatæ dignitatis, qui conficiendorum Sacramentorum sibi vindicaverunt auctoritatem, atque id se putaverunt esse, quod de his nulla fuerat regulari ratione concessum.* Atque ita quidem apud Jo. Sbaraleam in disput. de pravorum Ordinat. cap. 8. n. 12, & seqq. de invalidis Aria-

Arianorum Ordinationibus S. Innocentii locum in epist. 18. ad Alexandrum Antioch. interpretatus fertur S. Petrus Damiani in Opusc. 6. pro Simoniacis cap. 22; deque invalide collatis a Bonoso Ordinibus ejusdem Pontificis locum in Epist. 22. ad Macedoniæ Episcopos acceptum fuisse ab Auctore Epistolæ 5. de Chorepiscopis S. Damaso tributæ apud Harduinum tom. 1. pag. 770, a Leone III. in epistola ad Episcopos Synodi Ratisponensis ann. 803, & ab ipsa Synodo relata inter Capitularia Caroli M. lib. 7. capit. 187. tit. 4. de Chorepiscopis apud Harduinum tom. 4. pag. 948, a Synodo Suessionensi II. an. 853. adversus Ebbonis ordinationes Act. 4. apud eumdem Harduinum tom. 5. pag. 50. contenditur. Atque ita omnino Innocentianum accipiendum testimonium inde confirmatur, quod siquidem Bonosiani Paulianæ Sectæ germen essent, teste Vigilio in Constituto pro tribus Capit. apud Harduinum tom. 3. pag. 39, fuisse quoque Bonosianos Photinianorum Gregales tradat Gennadius Massil. de Script. Eccles. in *Audentio*, Photinianos vero a Paulianis non discernant Ruffinus lib. 10. hist. Eccles. cap. 6. edit. Cacciari tom. 2. pag. 16. ex Concilio Nicæno Canonem 21. allegans hisce verbis: *Ut Paulianistæ, qui sunt Photiniani, rebaptizentur*, & Concilium Arelatense II. an. 452. Can. 16, quum ex Nicæno Can. 19, & Arelatensi mox cit. Can. 16. Paulianorum Ordinationes, sicut Baptismum, invalidas fuisse liquido constet, de invalidis proinde Bonosianorum Ordinationibus ut loquutus sane S. Innocentius I. fuerit, inde necessario consequi concluditur.

At enim, ut iis veri quædam inesse species videri possit, inania esse tamen ista, nec absque injuria appingi S. Innocentio, atque longe rationem eos fugere, qui fucum iis facere instituunt, eo facilius, quo evidentius demonstrandum assumo. Atque quod ad 1. loco objectum attinet, non inficias ibo equidem alicubi, ut in Africana Ecclesia, & Hispanica, & Gallicana severiorem aliquando, arctioremque viguisse disciplinam, cujus haud obscura vestigia deprehendere licet apud S. Cyprianum in epist. 52. ad Antonianum, ac in Conciliis Eliberitano Can. 6, & seqq., & Arelatensi I. Can. 22, juxta quam ejus genus criminibus talis imponebatur pœnitentia, ut esse propemodum absque expiatione vide-

viderentur; quin etiam hujusmodi durioris, rigidiorisque disciplinæ speciem obtinuisse in Ecclesia Mediolanensi, atque sub hac ætate in Romana ipsa Ecclesia adpareat ex S. Ambrosio lib. de lapsu Virginis consecratæ cap. 8. n. 38, ubi sic eam alloquitur: *Inhære pœnitentiæ usque ad extremum vitæ, nec tibi præsumas ab humana die veniam dari; quia decipit te, qui hoc tibi polliceri voluerit. Quæ enim proprie in Dominum peccasti, ab ipso solo te convenit in die Judicii expectare remedium*; atque ex ipso S. Innocentio in epist. 3. edit. Concil. ad Exsuperium Tolos. cap. 4, ubi de adulteris Mulieribus a viris suis ad Sacerdotes delatis loquens: *Ideo*, inquit, *Mulieribus, prodito earum crimine, Communio denegatur*. Universim tamen, atque in Ecclesia præsertim Romana, etsi denegaretur Communio, ad huc tamen pœnitentiæ factum locum fuisse liquido patet ex eodem S. Innocentio in mox cit. epist. ad Exsuperium cap. 2, ex Clero Rom. in epist. 3. ad S. Cyprianum, ex S. Hieronymo in epist. 11. ad S. Damasum edit. Cout., ex S. Cælestino in epist. 11. edit. Concil. ad Episcopos Provin. Vien.,& Narbon. cap.2,& ex S.Leone M. in epist. 108. edit. Ballerin. ad Theodorum Forojul. cap. 2, & seqq. Atque ita intelligendum locum illum S.Innocentii in epist. ad Victricium cap. 12, idest ut Virginibus Deo dicatis, præsertim vero, ubi peccandi periculum continuo immineret, difficile quidem pœnitentia,ob indispositionem, concederetur, non etiam ut penitus denegaretur, evidenter ostendunt ii ipsi,ad quos S. Innocentii Rescriptum fuerat directum,Episcopi Gallicani. Nam in Concilio Valentino an.374.Can.2, in Arelatensi II. an.452.Can.52,in Aurelianensi V.an. 549. Can. 19,in Turonensi II.an.567.Can. 20,in Matisconensi I.an.581. Can. 12,& in Duziacensi II. an. 874.Can. 6, allegata S. Innocentii auctoritate in præcit. Epist. ad Victricium, Virgines Deo dicatas Communione quidem privandas, pœnitentiæ locum tamen eisdem non denegandum decrevisse leguntur. Atque hanc juxta S. Innocentii mentem Patres præterea Concilii Toletani I. an. 500. Can. 16, relato a Gratiano Can. 27. *Devotam* 27. Q. 1, Toletani IV. an. 633. Can. 55, & Toletani VI. an. 638. Can. 6. lapsis Virginibus Deo sacris, ubi pœnitentiam egissent, Communionem in vitæ extremo indulgendam

dam duxerunt. Quin etiam ipsemet expresse S. Innocentius I. Can. 1. inter eos, quos sub nomine Synodi Romanorum, sive Epistolæ Synodicæ ad Gallos Episcopos ex tribus Exemplaribus Tiliano, Pithœano, ac Fossatensi descripsit, ipsique tribui Innocentio posse jure conjecit Sirmondus, quosque deinde ad gemini, & antiquissimi Colleg. Paris. Codicis fidem exegit Harduinus tom. 2. pag. 1031, de Virgine velata propositum non servante loquens, eidem post emissum solemne Continentiæ votum lapsæ pœnitentia expiandi flagitium locum adhuc facit: *Annis quamplurimis*, inquiens, *deflendum ei peccatum est, quo digna fructu pœnitentiæ facto, possit aliquando ad veniam pervenire*. Sed & S. Zacharias P. M. in epist. 7. ad Pippinum Majorem Domus apud Harduinum tom. 3. pag. 1904. & cap. 20. præm. S. Innocentii verbis ad Victricium descriptis, cap. 26. prolato S. Siricii decreto, lapsis Virginibus, etsi Deo dicatis, longa pœnitentia defunctis, ex humanitate Communionis gratiam, in morte saltem, largiri posse decernit.

Neque vero magis recte inde subinfertur a Tillemontio Ecclesiæ olim Romanæ ritu, solemni Castitatis voto in irritum minime ivisse Matrimonium, atque ab S. Innocentio Sacrarum Virginum Conjugia improbata quidem, dissoluta non etiam, conficitur. Enim vero in eadem Epistola, eodemque ipso Cap. 12. S. Innocentius jubet par ferendum de Virginibus Deo dicatis judicium, quæ post emissum votum Matrimonio se junxerint, atque de Mulieribus Matrimonio copulatis, quæ priori vivente Viro, cum altero conjugium iniverint, ut neutri nempe pœnitentiæ licentia concedatur, donec peccati consors vita fuerit functus. Atqui pessime quis argueret inde secundo Conjugio primum dissolvi in sententia S. Innocentii; igitur perperam inde pariter infertur Conjugium voto Castitatis solemni non infringi. S. Innocentii sententiam illustrant, atque bono in loco, apertissimoque collocant prælaudata Concilia Toletanum I. Can. 16, & 19, Arelatense II. Can. 52, Aurelianense V. Can. 19, Turonense II. Can. 20, Matisconense I. Can. 12, Toletanum IV. Can. 55, Toletanum VI. Can. 6, & Duziacense II. Can 6, ubi Sacrarum Virginum conjugia irrita proculdubio, atque S. Innocentii quidem decreto, intelligunt, & decla-

clarant. Quin etiam Turonense eodem loci apud Harduinum tom. 3. pag. 362. S. Innocentii laudasse decretum haud satius habuit, sed & laudare non abstinuit cum L. 2. Cod. Theod. tit. 25. *de Raptu*, qua Jovinianus Imp. edicit: *Si quis non dicam rapere, sed attentare, Matrimonii jungendi causa, sacram Virginem ausus fuerit, capitis sententia feriatur*; tum Legem olim Ethnicis ipsis sacram, juxta quam Virgines Deæ Vestæ sacratæ, quæ postmisso proposito, Virginalis pudicitiæ gratiam fœdassent, jacturamque fecissent, capitali sententia, alta in humo defodi absque misericordia debebant. Quibus si jungas, quæ passim de laude, & obligatione Virginalis, aut Vidualis etiam Castitatis Deo voto nuncupatæ habent Patres Nicæni Can. 79. Arabico de Diaconissis, quas sacra Continentiæ lege obstrictas videre licet apud Assemanum Bibl. Orient. tom. 3. par. 2. cap. 13. §. 10, Concilii Carthaginensis IV. Can. 104, S. Basilius de vera Virginit. circa medium, & in epist. 17, S. Ambrosius in lib. de Virgin., Eusebius lib. 2. hist. Eccl. cap. 17, S. Jo: Chrysostomus hom. 8. in S. Matth., S. Hieronymus in lib. advers. Jovinian., & S. Augustinus in Psal. 99. sub finem, habebis profecto, quibus Crozæo, Pictero, Brujo, &c. impudentissimis Virginalis continentiæ obtrectatoribus durissimum os obstruatur.

Ad ea nunc accedendo, quæ ex S. Innocentii I. Epistolis 18. ad Alexandrum Antioch., & 22. ad Episcopos Macedoniæ secundo objecta sunt loco, graviorem, fateor, hinc de Sacrarum Ordinationum validitate difficultatem oriri, quam data heic opportunitate dirimere oporteт, quandoquidem in eumdem quoque errorem Pontifices alii longe plures rapi solent. Ita enim S. Innocentius I, uti dictum est, a Bonoso Ordinationes peractas irritas declarasse contenditur. Atque ita post ipsum S. Zosimus in epist. 5. ad Galliar., & septem Provin. Episcopos *Sacerdotio carere* declarat, qui absque Metropolitæ Arelatensis conscientia ordinasset, fuissetque ordinatus; atque ideo ordinatos a Proclo Massil. *Suscipi nullatenus posse* in epist. 10. ad Patroclum Arelat., & Proclum ab se damnatum non amplius Episcopum esse scribens in epist. 11. ad Clerum, & Plebem Massil. Ita S. Leo M. in epist. 92. edit. Quesn. 2. Baller. 167. cap. 1. ad Rusticum Narbon. inter *Episcopos haberi* prohibuit,

 qui

qui nec a Clericis electi, nec a Plebibus expetiti, nec a Provinciæ Episcopis cum Metropolitæ consensu fuissent consecrati. Ita S. Felix III. in libello Synodico ad Zenonem Imperat. contra Acacium transmisso Ordinationes a Petro Moggo, & a Timotheo Æluro peractas, ut pote ab hæreticis, *Illicitas, & irritas* ab Acacio rite judicatas asserit; quod & repetit in Tractatu olim S. Gelasio adscripto, nempe ab hæreticis ordinatum Moggum *Episcopalis dignitatis substantiam* non accepisse. Ita Pelagius I. in epist. 2, 3, & 4. ad Narsem Patricium, & apud Gratianum Can. 44. *Quali nos* 23. Q. 5, Can. 33. *Pudenda*, & Can. 34. *Schisma* 14. Q. 1. Schismaticos Episcopi nomen, non honorem, nec meritum habere denuntiavit; quin etiam subjungens: *Non est Christi Corpus, quod Schismaticus conficit, si veritate duce dirigimur*. Ita S. Gregorius M. lib. 3. epist. 15. ut is, qui sua absque conscientia a Dalmatiæ Episcopis Salonitanæ præfectus fuisset Ecclesiæ, *Nec habeatur Episcopus*, edixit; eodem lib. 3. epist. 26. ad Januarium Calarit., & lib. 4. epist. 5. ad Venantium Lunensem eos, qui post Ordinationem Cælibatus legem infregissent, atque incontinentiæ flagitio se inquinassent, *Sacro Ordine carere*, sive *Ad Sacrum Ordinem revocari nec debere, nec posse* decrevit. Ita S. Martinus I. in epist. 5. ad Johannem Philadelph., & 11. ad Ecclesias Antiochenam, & Alexandrinam, utriusque Ecclesiæ hujusce pervasores Monothelitica hæresi a capite ad talos aspersos Macedonium, ac Petrum *Episcopatus sibi falso nomen* affinxisse, ac *Sacerdotii fictam ipsis appellationem* fuisse impositam affirmare non dubitavit: non secus atque *Ordinationes vacuas* in Concilio Lateranensi an. 649. Can. 20, quas celebrare hæretici attentassent. Ita Stephanus III, aliis IV. Romæ Synodo an. 769. habita apud Holstenium Collect. Rom. pag. 257, Dacherium Spicileg. tom. 2., & Cennium edit. Rom. 1735. pag. 11, & seq., atque ex ipso apud Mansium Suppl. to. 1. pag. 648. sancivit, ut Episcopi a Constantino pseudo-Pontifice ordinati *Consecrationem ab Apostolico suscipiant, ac si prius fuissent minime ordinati*. Atque præterea, quæcumque in sacris Officiis ab eodem pseudo-Pontifice fuissent peracta *Præter tantummodo Baptismum, omnino iterentur*. Quorum simillima habet Anastasius tom. 1. edit. Blanchinii §. 96. pag. 183, & seq., ubi de Episcopis

copis a Constantino ordinatis loquens a Concilio sancitum ait: *Ut Episcopi illi... si placabiles fuissent... denuo facto decreto electionis... ab eodem Sanctiss. Stephano Papa benedictionis susciperent Consecrationem*. Quod perinde circa Presbyteros, & Diaconos ab eodem pseudo - Papa ordinatos servari decretum subjungit, ac demum: *Ut omnia, quæ isdem Constantinus in Ecclesiasticis Sacramentis, ac Divino cultu egit, iterari debuissent, præter Sacrum Baptisma, atque Sanctum Chrisma*. Ita S. Nicolaus I. in epist. 10. ad Clerum Constantinopolit. n. 6. de Photio a Gregorio Syracussano pseudo - Episcopo verba faciens: *Igitur*, inquit, *nihil Photius ex Gregorio percepit, nisi quantum Gregorius habuit; nihil autem habuit, nihil dedit*. Quibus plane, ut præseferunt verba, invalidam Photii Ordinationem indicare videtur. A quo nec videtur sententia dissentire Hadrianus II. in epist. ad Basilium Imp. Act. 1., & ad Ignatium Constantinop. Act. 3. Synodi VIII. insertis, ubi facta Photii mœchi comparatione cum Maximo Cynico, Episcopatus honorem edixit *Nequaquam istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse collatum*. Atque ideo Episcopalem dignitatem frustra aliis a Photio, atque *usurpative*, & *ficte* datam fuisse subjungens: *Quia Photius... nihil habuit, præter damnationem, quam se sequentibus propinaverit*. Ita Iohannes VIII, postquam in epist. 103. edit. Harduini ad Carolum Crassum Regem significasset Anspertum Mediol. ab se gradu dejectum, ab eo in Vercellensem Episcopum ordinatum Josephum *Ab Ordine Episcopatus* pariter depositum, locoque ab se consecratum, Ecclesiæque Vercellensi præfectum Conspertum, in epist. 112. ad Anspertum Mediol. ejusdem Regis opera pristinæ dignitati restitutum, eidem indulsit, ut præfatus Josephus, *Qui nihil ab Ordinatore prius acceperat, nova electione, vel ordinatione in Episcopum crearetur*, atque præficeretur Ecclesiæ Astensi. Ita Stephanus VI, aliis VII, testibus Sigeberto in Chron. ad an. 902, atque Luitprando Ticinensi lib. 1. cap. 8. apud Muratorium tom. 2. Script. Ital. pag. 430., Synodo an. 897. Romæ celebrata in Formosum decessorem suum desæviens, cunctos, quos ille ordinaverat, gradu proprio depositos iterum ordinavit. Cujus vestigiis deinde hærens Sergius III, uti scribunt Auxilius Presbyter lib. 2. cap. 12, & Sigebertus ad an. 907, Synodo similiter

liter coadunata Ordinationes a Formoso celebratas irritas, & inanes decrevit, in eosque, qui ab illo ordinati sacra Munia obire ausi fuissent, excommunicatione animadvertit. Ejusmodi errata Stephani VII, & Sergii III. Bossuetius defens. declar, par. 2. lib. 14. cap. 31. exagitare, urgere, & amplificare non abstinuit exemplo Auxilii, qui a Formoso ordinatus, etsi a Sergio exauctoratus, in Ministerio stare non dubitavit, aliisque, ut starent, auctorem se dedidit ea de caussa, quod Pontifici a recta deflectenti parendum haud esset, ideoque Concilii generalis judicium desiderans superbis hisce verbis cap. 40, & in Dialog. capp. 29, 30: *In Sacro Ordine, quo consecrati sumus, permanentes, præstolamur universalis Concilii æquissimum examen*. Ita Agapetus II. in epist. ad Leonem, & Benedictum simoniace, ac fraudulenter in Ecclesias Triventinam, & Termolensem intrusos, apud Ughellum Ital. Sac. tom. 8. pag. 51, & Mansium Suppl. tom. 1. pag. 1126. eosdem *Irrationabiliter* ordinatos, *furtive, ut Fures, & Latrones, irrupisse, & indebite Episcopale ministerium usurpasse* scripsit; quos ideo anathemate perculsos *Episcopale aliquod officium peragere* vetuit. Ita Johannes XII. in Synodo Romana an. 964. Act. 3. de Ordinatis a Leone VIII. pseudo - Pontifice agens, *Eos*, inquit, *Apostolica, atque Canonica auctoritate, & Synodali decreto in pristinum revocamus gradum : quia Ordinator eorum nihil sibi habuit, nihil illis dedit*. Quod decretum exemplo communivit decessoris sui Stephani VII, a quo ordinati a Constantino pseudo - Papa fuerant iterum consecrati. Ita S. Leo IX, teste S. Petro Damiani in Opusc. 5, sive epistola de suis apud Mediolanum actis, plerosque Simoniacos, maleque promotos *tanquam noviter ordinavit*, atque universim Simoniacas ordinationes simoniace peractas sustulit, irritasque esse jussit, eodem referente in Opusc. 6, sive epist. ad Henricum Raven. cap. 35. Cui decreto cohærenter a Nicolao II. in Synodo Rom. an. 1059. sancitum, ut Simoniaci a Simoniacis Simoniace ordinati *Nihil penitus deberent ex ea promotione lucrari, & sic ministrandi jura deponerent, tanquam si hæc nullatenus percepissent*, auctor est locuples, qui eidem Synodo interfuit, prælaudatus S. Petrus Damianus in Opusc. 30, sive in Epist. ad Florentinos cap. 1. Juxta quæ inter Nicolai II. decreta apud Baluzium Miscell. tom. 7. pag. 67.

pag. 67, & in noviss. Concil. Collect. tom. 12. hæc habentur n. 8: *Ut Ecclesiæ per pretium a Simoniacis consecratæ denuo consecrentur*: & num. 9. *Ut Presbyteri, & omnes a tempore Nicolai Papæ usque nunc, & deinceps scienter ordinati a Simoniacis sciant se non esse ordinatos; & deinceps non fiant*. Ita S. Gregorius VII. in Synodo Romana IV. an. 1078. in Decreto Ordinationes ab Excommunicatis celebratas SS. Patrum juxta sententiam *irritas fieri* statuisse legitur; in Synodo V. eodem anno Can. 4. Ordinationes pariter a Simoniacis peractas *Infirmas*, & *Irritas* dixit, & in Synodo VII. an. 1080. Can. 1. Investituras de manu laica accipientes *Nullatenus inter Episcopos, vel Abbates haberi* decrevit. Cujus omnino simile decretum edidere deinde Victor III. in Concilio Beneventano an. 1087, & Paschalis II. in epist. 22. ad Henricum V. Imper., Urbani II. etiam decreto allegato. Ita vero Urbanus II. in Synodo tam Placentina an. 1095. Capp. 2, 4, & 8, quam in Romana III. an. 2099. Can. item 2, 4, & 8. Ordinationes tam a Simoniacis simoniace, quam a Guiberto hæresiarcha celebratas *Irritas esse, & nullas unquam vires obtinere* sancivit. Sed & irritas, iterandasque statuit Ordinationes ab Excommunicatis, Schismaticis, & Hæreticis peractas. Nam in epistola ad Petrum Pistor. Episcopum, & Rusticum Vallisumb. Abbatem apud Gratianum Can. 24. *Daibertum* 1. Q. 7. Daibertum a Wezilone Episcopo Moguntino Simoniaco, Schismatico, & Hæretico Diaconum ordinatum iterum ordinavit: *B. Innocentii Papæ*, inquiens, *sententia constat declaratum, quod Wezilon, quem constat ab hæreticis ordinatum, quia nihil habuit, nihil dare potuit ei, cui manus imposuit. Nos igitur tanti Pontificis auctoritate firmati, & Damasi P. testimonio roborati, qui ait*: Reiterari oportet, quod male actum est: *Daibertum ab hæreticis corpore, & spiritu digressum, atque utilitatibus Ecclesiæ pro viribus insudantem, ex integro, Ecclesiæ necessitate ingruente, Diaconum constituimus. Quod non reiterationem existimari censemus, sed tantum integram Diaconii dationem; quoniam, ut prædiximus, qui nihil habuit, nihil dare potuit*. Ita Paschalis II. in Epist. ad Gebehardum Constantiensem Episcopum apud Martenium Anecd. tom. 1. pag. 336, & Mansium Suppl. tom. 2. pag. 167. de potestate conficiendi Chrisma apud hæreticos ita loquitur, quasi si nulla prorsus esset: *De confecto*

fecto ab hæreticis Chrismate, vel Oleo ratio suggerit, ut pro Divinæ invocationis reverentia inter Ecclesiam debeat concremari. Ita Callistus II. in Concilio Lateranensi I. Can. *6*. Ordinationes a Burdino pseudo - Pontifice, ab ipsoque ordinatis pseudo - Episcopis peractas *Irritas esse* decrevit. Quam perinde in sententiam ingressi Innocentius II. in Concilio Lateranensi II. Can. 30, & Eugenius III. in Remensi Can. 17. Ordinationes factas a Petro Leonis, aliisque schismaticis, & hæreticis infregere, & *Irritas esse* pronuntiarunt. Juxta quæ pariter Alexander III. in Concilio Turonensi an. *1163*. Can. *9*, ac Lateranensi III. an. *1179*. Can. 2. Ordinationes ab Octaviano, a Guidone, & Johanne Strumensi, aliisque a Schismaticis ab ipsis ordinatis celebratas vi omni carere, & *Irritas esse* judicavit. Ita Lucius III. in Rescripto ad Archiep. Spalat. Cap. *Super eo* tit. de Bigamis Bigamos ordinandi *Potestate*, & *officio* Episcopos privandos, ordinatos vero in sacris Ordinibus *Remanere* non posse respondit. De quo præterea refert Robertus Flamesburiensis apud Morinum de Sacr. Ordinat. exercit. 5. cap. 1, quod ordinatos a Schismaticis *Reordinari*, atque ex Cardinalium quidem consensu, jusserit. Mitto alios plures, quibus eadem præpostere sententia appingi solet.

Neque vero opinio hæc Rom. Pontificum adeo peculiaris fertur, quin Conciliorum, Patrum, Scriptorumque longe plurium etiam propria evaserit. Atque principio Apostolicos inter Canones, qui præclaro hocce circumferuntur nomine, Canon *62*. edit. Herveti collatum ab hæreticis, acceptumque vel Baptismum, vel Ordinem nihil valere hisce declarat verbis: *Qui ab hæreticis Baptizati, & Ordinati sunt, ut Fideles, vel Clerici sint, fieri non potest*. Concilium Nicænum Can. *6*. Episcopum ordinatum absque Metropolitæ conscientia *Episcopum esse non oportere* definit juxta vers. Dionysii, sive *Ordinationem irritam esse*, uti legit Can. 4. Ruffinus lib. 10. hist. Eccl. cap. *6*. Can. 8. Clericis indulget, ut ordinati a Novatianis in Clero maneant *Impositionem manus accipientes*, ut habet Dionysius, sive ut habet Gelasius Cyzic., & ut reddidit Isidorus: *Ut ordinentur, & sic maneant in Clero*. Can. 16. in vers. Dionysii, & Gelasii Cyziceni, & apud Gratianum Can. 3. *Siquis* dist. 71. ab alieno Episcopo ordinati Clerici *Ordinatio irrita*

rita

rita declaratur. In Epistola quoque Synodica ad Ecclesiam Alexandrinam apud Socratem lib. 1. cap. 19, Theodoretum lib. 1. cap. 9, Epiphanium Scholast. lib. 1. cap. 12, & Gelasium Cyzicen. lib. 2. hist. Concil. Nicæn. cap. 33. sancivit, ut qui in Ægypto a Meletio Lycopolitano Episcopo Schismatico ordinati fuerant, nulli Ecclesiæ ministerio adhiberentur, nisi prius *Sanctiore Ordinatione confirmati* fuissent μυστικωτέρα χειροτονίᾳ βεβαιωθέντες. Unde in vim hujusce decreti Theodorus Oxyrinchi in Ægypto Episcopus Diaconos, & Presbyteros ordinatos ab Apollonio Meletianarum partium Episcopo iterum ordinâsse legitur apud Marcellinum, & Faustinum in libello precum. Quod argumentum tanti momenti visum est, ut avide illud arreptum maxime adhibeant Valesius in Not. ad Theodoreti loc. indic., Dupinius in Bibl. Cent. 4, & Binghamus Anglo-Calvin. in Origin. Eccles. tom. 2. ad suadendum Ordinationes Schismaticorum Ecclesiæ sententia irritas esse, & inanes. Ab Antiocheno an. 341. Can. 13. *Vacuæ, & inanes*, velut vertit Isidorus, sive *Irritæ*, ut habet Dionysius, declarantur Ordinationes, quas Episcopi in aliena Provincia celebrare præsumpserint. Can. 19. Episcopi absque Comprovincialium adsistentia, ac Metropolitæ consensu Ordinatio *Nihil valere*, sive *Nullas vires* habere decernitur. Can. 22. *Irrita* pronuntiatur Ordinatio Presbyteri, aut Diaconi, quam in aliena Ecclesia Episcopus usurpasset. Et Can 22. prohibetur Episcopus, etsi morti proximus, ne sibi successorem designet: ita vero designati *Irrita ordinatio* decernitur. Sardicense Can. 19. ut ejus, qui ex aliena Parochia absque proprii Episcopi licentia ordinatus fuerit, *Non sit rata ordinatio* juxta vers. Dionys., sive ut reddidit Hervetus, *Irrita, & infirma existimetur*, decrevit. In Epistola Synodica ad Eccles. Alexand. Gregorium *illegitime* ab Arianis in S. Athanasii locum intrusum, *Revera nunquam pro Episcopo* habitum fuisse scripsit; atque ita quidem illum pro Episcopo a Patribus Sardicensibus nunquam habitum confirmavit S. Athanasius in epist. ad Solit. Et in Encyclica ad universas Ecclesias loquens de Gregorio, qui Alexandrinam, de Basilio, qui Ancyranam, & de Quintiano, qui Gazensem invaserant Ecclesiam, *Neque nomen habere Episcopi*, addit Theodoretus lib. 2. hist. Eccl. cap. 6. *Neque Christiani*, declaravit. At-

que denuntians gradu detrusos Theodorum, Narcissum, Acacium, Stephanum, Ursacium, Valentem, Menofantum, & Georgium Arianæ Sectæ Antesignanos, *Judicavimus*, inquit, *non solum illos Episcopos non esse, sed neque Communionem cum fidelibus habere*. In Constantinopolitano I. Can. 3. aliis 4. de Maximo Cynico, qui Constantinopolit. in Ecclesiam irrepserat, definitum legitur eum *Neque Episcopum esse, vel fuisse, nec eos, qui ab ipso in quolibet gradu Clerici sunt ordinati* Clericatus gradum obtinere. A Concilio Regiensi an. 439. Can. 2. Armentarii Ebredunensis Antistitis Ordinatio a duobus dumtaxat Episcopis celebrata cum multiplici Canonum transgressione secundum Canones *Irrita* definita est, & *Evacuanda*. Et Can. 3. eidem aut Chorepiscopi nomen indultum, aut Peregrina dumtaxat Communio concessa, quæ juxta probabiliorem Albaspinæi, & Sirmondi opinionem reductio ad eum locum erat, & statum, quo poni solebant Clerici, qui Commendatitiis absque litteris peregrinabantur, qui etsi benigne excepti, Clericali tamen Communione interdicebantur, ullo sui Ordinis officio defungi prohibiti, de quibus vide-sis Card. Bonam rer. Liturg. lib. 2. cap. 12. In Turonensi I. an. 461. Can. 10. illicitæ Ordinationes, cujusmodi erant, quæ in aliena Provincia ab Episcopis peragebantur, de quibus super. Can. 9, *in Irritum* revocantur, *nisi satisfactione* compositæ fuerint. Aurelianense I. an. 511. Canone 10. cum Arianorum Ecclesias denuo *Consecrari* jubet, tum ab eis ordinatos Clericos ad Ecclesiam regredientes ab Episcopis *Cum impositæ manus benedictione* recipi indulget. Nihil hinc abludens Concilium Cæsaraugustanum an. 592. Can. 1. sancivit, ut Presbyteri ab Ariana Proseucha ad Ecclesiam se recipientes, si probatæ fidei, & castimoniæ fuerint *Accepta denuo benedictione Presbyterii* ad Sacrum Ministerium admittantur. Et Can. 3. pariter Ecclesias ab Arianis Episcopis consecratas denuo consecrari decrevit. In Hispalensi II. an. 619. Can. 3. decernitur, ut Clericus propriæ Ecclesiæ desertor *Cingulo honoris, atque Ordinis sui exutus* in Monasterium detrudatur. Et Can. 4. Bigamorum Ordinationes *In irritum* revocantur. A Toletano IX an. 655. cap. 2. Rectorum, quos Ecclesiis Patronorum absque consensu præfecissent Episcopi, *Ordinationem irritam* declaratam legimus. Concilium Ver-

Vermeriense I. an. 753. Can. 14. Episcopis peregre ambulantibus Presbyteros ordinandi potestatem ademit, adeoque ut ejusmodi Ordinationes robore omni destituerentur: *Si autem*, subjungit, *boni sunt illi Presbyteri, iterum consecrentur*. De Ordinationibus sive a Monothelitis, sive a Constantino pseudo-Pontifice celebratis a Synodis Romanis sive an. *649*. sub S. Martino I, sive an. *769*.* sub Stephano III, aliis IV. abrogatis dictum superius est. A Cabilonensi II. an.813. Can. 43. Presbyterorum, & Diaconorum a quibusdam Scotiæ, & Hiberniæ Episcopis Simoniaca labe, aliisque erroribus laborantibus attentatam *Ordinationem irritam fieri debere sancitum fuit*. In Concilio Suessionensi II. an. 853. sub Hincmaro Remensi Act.4. Ordinationes Ebbonis e gradu Episcopali depositi irritæ dictæ sunt, ideo quod *Ab eodem, quod idem non habuit, nemo eorum*(qui fuerant post ipsius depositionem ordinati) *accipere potuit*. Et Act.5. *Ut præter Sacrum Baptisma, quod in nomine Sanctæ Trinitatis perfectum est, quidquid in Ordinationibus Ecclesiasticis idem Ebbo egerat, irritum, & vacuum habeatur*, communi suffragio declaratum legitur apud Flodoardum lib.1. cap.43. Photii, qui in Ecclesiam Constantinopolit. irrepserat, Ordinationes irritas, & inanes Synodus VIII. Can.4. decrevit, & declaravit. A Moguntino an. 888. Can. 14. Clerici alterius Diœcesis Ordinatio *Irrita* dicta est, quique ordinare præsumpsisset, Episcopus increpatione dignus judicatus Can.15. Similia contra Ordinationes Formosi decreta fuisse in Synodo Romana an. *897*. a Stephano VI, aliis VII, atque contra Ordinationes Leonis VIII. pseudo-Pontificis in Romana Synodo an. *963*. a Johanne XII. sancita paullo supra adnotare non destiti. Sic etiam in Synodo Romana altera sub Gregorio V. an. *998*. Can. 5. Stephanus Vellavensis, nunc Aniciensis, ideo quod a Widone prædecessore suo adhuc in vivis agente, absque Cleri, Populique voluntate, electus fuisset, atque a duobus dumtaxat Episcopis, neque Comprovincialibus, ordinatus, *Ut omni Ordine Sacerdotali careat*, sancitum est. Concilium Bituricense an. 1031. Can. 11. nullius valoris esse Ordinationes eorum, qui e Presbyteris, Servis, & Collibertis procreati fuissent, decrevit: *Quia*, inquiens, *irrita est, & illicita Ordinatio, sicut SS. Patres dixerunt*. In Tolosano an. 1056. Cap. 1. Clericus

Simoniace ordinatus declaratur *Alienus ejus dignitatis, & Ordinis* : & Cap. 2. Clerici extra legitimam ætatem, & statuta tempora ordinati *Irrita Ordinatio* denuntiatur. De similibus decretis adversus Simoniacas Ordinationes latis in Synodis Romanis a Nicolao II, a S. Gregorio VII, & Urbano II. jam actum est. Concilium Gerundense an. 1078. sub Amato Olorensi Episcopo, & S. Gregorii VII. Legato habita apud Martenium tom. 4. Anecd. pag. 1187. postquam statuisset, ut Ecclesiæ Simoniace, vel a Simoniacis consecratæ a legitimo rursus Episcopo consecrentur, sic de Clericis Simoniace, vel a Simoniacis ordinatis sancivit : *Ut eodem modo a Catholico ordinentur Episcopo. Non enim in his*, inquiens, *fit reiteratio, sed ipsa Consecratio : quoniam nihil præcesserat, quod ratum haberi queat*. In Northusensi an. 1105. decretum, ut Ordinati a pseudo-Episcopis Simoniaca nempe labe infectis *Manus impositionem a Catholicis* reciperent, sive ut *Per Catholicam manus impositionem* reconciliarentur, referunt Echardus Annal. Saxo apud Mansium Suppl. tom. 2. pag. 220, & ex ipso Conradus Ursperg. in Chron. ad hunc an., & Chronographus Hildesheimensis apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1878, & seqq. De similibus decretis circa Ordinationes a Simoniacis, aut Schismaticis attentatas editis a Callisto II, Innocentio II, Eugenio III, & Alexandro III. in Conciliis Lateranensi I, & II, Remensi, & Lateranensi III, dixi superius, quantum operæ ferebat pretium.

In hanc quoque de Ordinationibus quó illicitis, eò ipso invalidis opinionem pedibus, manibusque ex Patribus, veteribusque Scriptoribus quamplures, atque doctrina præstantissimi conspirasse videntur. In quibus S. Cyprianus familiam ducit, qui in priscam decessori suo Agrippino probatam ingressus sententiam de invalide collatis, susceptisque a Schismaticis, & Hæreticis tam Baptismi, quam Ordinis Sacramentis, in epist. 52. ad Antonianum de Novatiano loquens, quem utique vereque schismaticum, & hæreticum nuncupat : *Qui nec unitatem Spiritus*, inquit, *nec conjunctionem pacis observat, & se ab Ecclesiæ vinculo, atque a Sacerdotum Collegio separat, Episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem, qui Episcopatus nec unitatem valuit tenere, nec pacem*. Cui intimæ persuasioni inhærens in epist. 76.

ad

ad Magnum, postquam eamdem ipsi de Novatiano ingerere opinionem studuisset, *Novatianus*, inquiens *in Ecclesia non est, nec Episcopus computari potest ... Habere namque, aut tenere Ecclesiam nullo modo potest, qui Ordinatus in Ecclesia non est*; eamdem sententiam, eumdemque sermonem ad alios Schismaticos, & Hæreticos æque transferens, & extendens subjungit: *Dicimus omnes Hæreticos omnino, & Schismaticos nihil habere potestatis, ac juris in Ecclesia*. Quorum similia repetit in lib. de Unit. Ecclesiæ. Quæ vero S. Cypriano, Afrisque in Conciliis tribus Carthaginensibus, de quibus ejusdem S. Cypriani epist. 70. ad Januar., & 72. ad S Stephanum, accepta fuerat, probatam valdequam pariter evasisse Firmiliano, Asianisque patet ex ipsius epist 57. ad S. Cyprianum, ubi sic loquitur: *Cæteri quique hæretici, si se ab Ecclesia Dei sciderint, nihil habere potestatis, aut gratiæ possunt: quando omnis potestas, & gratia in Ecclesia constituta sit, ubi præsident Majores natu, qui & baptizandi, & manum imponendi, & ordinandi possident potestatem*. Quod ipsum definitum in Synodo Iconiensi ex Episcopis Phrygiæ, Galatiæ, & Ciliciæ subjungit. Definitum etiam in Synodo Synnadensi auctor est S. Dionysius Alex. in epist. ad Philemonem, & ad S. Sixtum II. apud Eusebium lib. 7. capp. 4, & 6, utriusque Synodi vero meminit etiam S. Augustinus lib. 3. contra Cresconium cap. 3. Neque ab hac S. Cypriani opinione discessisse visus est Cæcilianus, qui a Felice Aptungitano ordinatus traditionis crimine accusato, ideoque ejus ordinationem inficiantibus Donatistis sic apud S. Optatum lib. 1. advers. Parmen. n. 19, & S. Augustinum in Brevic. Collat. 3. cap. 16. directe offendit: *Si traditores sunt, qui me ordinaverunt, ipsi veniant* (Donatistæ) *& ordinent me*. Significans sane eam sibi insedisse sententiam, ut Ordinationes ab Excommunicatis collatæ invalidæ essent. Unde Cæciliani verba hæc Catholicis olim Donatistæ objecisse leguntur apud S. Augustinum in cit. Collat. diei tertiæ cap. 16. Qui Donatistæ ideo an. 311. Carthagine 70. numero congregati dignitate Cæcilianum abrogasse memorantur apud S. Optatum lib. 1., S. Augustinum in Brevic. Collat. cap. 14, in epist. 162, lib. advers. Donatistas post Collat. cap. 3, & lib. de unico Bapt. cap. 16, & in Concilio Zertensi an.

412, de quo S. Augustini epistola 152. Atque hac ductos persuasione, quod Baptismi, & Ordinis Sacramenta ab indignis collata robore omni carerent, ad se venientes indiscriminatim baptizasse denuo, & ordinasse liquet ex S. Augustino in epist. 23, & 108. Qua de re Norisius in hist. Donat. par. 2. cap. 4. Sed & idem S. Optatus lib. 1. hæreticos *Vana, & falsa habere Baptismata*, lib. 2. Diaconos, Presbyteros, & Episcopos a Donatistis factos *Laicos, & honore occisos*, & lib. 5. Hæreticos *Legalibus sacramentis* carere consentiens, eidem de invalidis hæreticorum Ordinationibus institisse sententiæ videtur. Quin & juxta decessoris sui Firmiliani opinionem S. Basilius in epist. Can. ad Amphilochium cap. 1. Hæreticorum tam Baptismum, quam Ordinationes nullam habere vim docuit: *Qui autem*, inquiens, *abrupti sunt* (ab Ecclesia) *Laici effecti, nec baptizandi, nec ordinandi habent potestatem*. Et in epist. 10. in addit. ad Nicopolitanos ab Arianis pro fide exagitatos, ubi de Phortano pseudo-Episcopo ipsis præfecto ab Arianis, a quo vexabantur, pulsique Urbe fuerant, loquens: *Non agnosco*, inquit, *Episcopum, nec Christi illum Sacerdotibus adnumeraverim; qui a profanis est manibus ad fidei destructionem Præsul electus*. In epistola, quæ extat lib. 4. Jur. Orient. ad Martyrium Antioch. inscripta, eamdem ipsi, quæ sibi inerat, sententiam insinuat sane S. Gennadius Constantinopolit. de iterandis hæreticorum Ordinationibus, siquidem de hæreticis ad Ecclesiam reducibus loquens: *Tanquam egregii Laici*, scribit, *ad eum gradum ordinentur, in quo prius apud suos erant*. Hanc etiam ob caussam, quod plures in hæreses prolapsi Armeni fuissent, neque Ordines, ut par erat, a Metropolita Cæsareensi susciperent, nullas apud ipsos fuisse Ordinationes scripsit in Invect. 1. cap. 13. Isaac Catholicus: Inde, inquiens, *Quod Armenii neque Ordinationem habeant, sed ab omni Sacerdotio sint alieni liquet*, apud Combefisium Auct. Bibl. PP. tom. 2. pag. 318. Atque Presbyteros quidem apud Græcos generatim, & Moschos, qui secundo nupserint, Græcæ Ecclesiæ sententia e Presbyteratu excidere, atque inter Laicos deinceps computari auctor est M. Veissierus Crozæus in hist. Christ. Indiar. in Adnot. ad Synodum Diamper. Act. 7. Decret. 16. Theodorus Cantuar. in suo Pœnitentia-

tentiali, sive Capitulis circa an. 688. apud Dacherium Spicileg. tom. 9, edit. nov. tom. 1. pag. 486, & apud Harduinum tom. 3. pag. 1771. Capit. 80. præscripsit, ut Ordinati a Scotis, & Brittonibus Schismaticis *Iterum ab Episcopo Catholico manus impositione confirmentur*. Qui a Gislardo Nannetensis Ecclesiæ invasore ordinati fuerant, ab Actardo legitimo ejusdem Cathedræ Episcopo denuo ordinatos fuisse, auctor est locuples S. Nicolaus I. in epist. 22. ad Salomonem Brittonum Regem Append. 1. apud Harduinum tom. 5. pag. 346. Ab Hincmaro Remen. in Synodo Suessionensi II. sancitum, ut Ordinationes ab Ebbone celebratæ iterum repeterentur, superius jam indicatum est. Atque demum in hanc ipsam de iterandis Ordinationibus habitis ab Episcopis Simoniacis, Excommunicatis, Schismaticis, Hæreticis &c. opinionem descendisse feruntur S. Anselmus Lucensis in lib. advers. Guibertum Raven. Sacerdotum Simoniacorum sacrificia, & Sacramenta irrita existimans; S. Petrus Damiani in Opusc. 6. pro Simoniacis cap. 22. ab Hæreticis collatas Ordinationes robore carere scribens; Gofridus Vindoc. in tract. de Ordinat. Episcop., & Investit. Laicor. nullam, invalidamque judicans Episcoporum intrusorum Ordinationem; Bernardus Constantiensis, qui idem putatur cum Bernaldo, sive Bernoldo, sive Bertholdo Const., atque fertur Auctor quoque Apologetici pro Decretis S. Gregorii VII, in tract. de Sacramentis Excommun. apud Gretzerum tom. 6. Oper., & Roccabertum Bibl. Pontif. tom. 5; Laurentius Abb. S. Vitoni Virdun. in Apolog. ad Canonicos Virdun. apud Mabillonium tom. 5. Annal. Bened. in Append. n. 80; Rupertus Tuitiensis lib. 12. in Matth.; Gratianus in Can. 3. *Presbyter*, 45. *Vilissimus*, & 97. *Quod quidam* 1. Q. 1, Baptismum quidem valide ab hæreticis conferri agnoscens, ab Episcopo vero, sive Sacerdote degradato invalide cetera Sacramenta confici, & administrari affirmans; Petrus Lombardus in 4. Sent. dist. 25. qui ob Doctorum opiniones diversas anceps, dubiusque in hac quæstione hæsit, a Simoniacis tamen scienter Ordinatorum irritam Ordinationem autumans; Alexander Alens. par. 4. Q. 8: memb. 5. art. 1. §. 6. in ea opinione versatus, quod in ordinatione Episcopali non imprimatur Character, sicut in Sacerdotali, ideo-

ideoque a Sacerdote non quidem consecrandi potestatem auferri posse, bene vero ab Episcopo potestatem conferendi Ordines; atque ita in eorum sententia, qui Episcopatum haud Ordinem esse censent, ab Episcopo deposito Ordines haud valide conferri respondet Scotus in 4. dist. 25. Q. 1. art. 2; Johannes Semeca in Glos. ad Gratianum, sive Bartholomæus Brixien. in Not. ad Can. 10. *Accedens* dist. 50; Raynerius apud Auctorem Glossæ ad Decret. Gregorii IX. Cap. *Siquis Presbyter de Clerico excom.*; Guillelmus Parisien. de Sacram. Ordin. cap. 7, Rodulphus, & Jo: Faventinus apud S. Raymundum in Summa lib. 1. cap. 1; Guillelmus Rubion Ord. Min. in 4. sent. dist. 25. Q. 2; Astesanus in Sum. lib. 6. tit. 3. art. 4; aliique. Quibus permotus Johannes Morinus de Sacr. Ordinat. par. 3. Exercit. 5, cujus postea in partes manibus, pedibusque descenderunt Cabassutius in dissert. eodem de argumento, ac Jo: Hyacinthus Sbaralea in disput. de Sacr. pravorum Ordinat., Ordinationes ab Episcopis Hæreticis, Schismaticis, Simoniacis, Excommunicatis, & Intrusis celebratas ex decreto Ecclesiæ illicitas non modo, sed etiam invalidas propugnare adnixus est. Nec hinc prope, vel procul abfuit Herbertus Thorndicius Anglo-Episcopalis de Originibus Eccles. cap. 20. duo in Sacrorum Ministrorum Ordinationibus requiri arbitratus, primum auctoritatem in Ordinante, præterea solemnitatem Ordinationis, cujus posterioris etiam defectu Ordinationem irritam evadere existimat, ita tamen, ut iterum convalescat, si Ecclesiæ deinde consensus accedat, sive ab Ecclesia ratahabeatur.

At vero, præterquamquod persuasum mihi semper fuit quæstionem hancce, quamvis ambagibus undique implicatam, aleæque valdequam plenam, aut nihil, aut parum distare a quæstione celeberrima de Baptismo, quem valide profecto ab hæreticis conferri Ecclesia semper agnovit (quod idem de Confirmatione parem ob caussam ferendum judicium) atque affinem admodum esse illi errori, quo generatim Sacramenta ab improbis Ministris accepta nihil valere docuerunt olim Donatistæ apud S. Augustinum lib. 2. contra Cresconium cap. 28, & apud S. Optatum lib. 5. advers. Parmen., quo in errore postea ad eos accedere non detrectarunt ex Albigensium propagine Apostolici apud S. Bernardum

in

in Cant. ser. *66*; Hussitæ, & Wicleffistæ in Act. Concilii Const. sess. 8. Artic. 4, & sess. 15. Art. 22, & 30; Zuvingliani, pro quibus Oecolampadius in epist. Canon., Anabaptistæ, contra quos pugnam instituerunt vel ipsi Kemnitius, & Bullingerus; quodque propius ad errorem pertinet de Ordinationibus iterandis, Donatistis adhæsere Eutychiani, a quibus Dioscorum Juniorem Timothei Aeluri Nepotem iterato ordinatum refert Theophanes in Chronog. ad an. 509, Græci etiam Schismatici, a quibus nedum olim collatas ab hæreticis Ordinationes nullas, & irritas judicari consuevisse affirmant Harmenopolus, & Balsamon lib. 5. Jur. Orient., sed a Latinis etiam collatas nullius haberi roboris, atque iterandas æstimari, reque ipsas iterari, si quando Latinum aliquem ad ipsos transfugere obtingat, testes sunt liquidi Humbertus S. Leonis IX. Apocrisarius in libello Excommunic. irrogatæ Michaeli Cerulario, & Leoni Acridano apud Baronium ad an. 1054. n. 23, & seqq., Nilus Cabasila lib. 5. Jur. Orient., & Martinus Crusius in Turco-Græcia lib. 2; quinimo Schismatici sub ætate S.Gregorii VII, horumque Promachus Guibertus pseudo-Pontifex, qui eò progressi impudentiæ leguntur in epistola ab eodem Guiberto ad universam Ecclesiam inscripta, cujus meminit Venericus Vercell. in lib. de unitate Eccles., atque refertur cum aliis ab Udalrico Bamberg. in Codice epistolari n. 168. apud Eccardum in corpore Scriptor. medii ævi tom. 2. pag. 176, & 184, ut flagitii, cui ipsimet operam dabant, Hugone Flavin. in Chron. Virdun. ad an. 1085. teste, Catholicos, idest a legitimi Pontificis partibus stantes, ideo arguere non desisterent, quod in vulgus spargerent Sacramenta, atque Episcopalia, & Sacerdotalia officia ab aliis quibusque, qui cum ipsis consortio Sacrorum conjuncti non essent, inania prorsus esse, & invalida; præter hæc, inquam, arcte persuasum habeo aliunde Ordinationes ab Episcopis quacumque labe pollutis celebratas, modo recta intentione procedant, atque legitimam materiam, & formam præstent, validas omnino esse, firmissimo eo fundamento suffultus, quod siquidem in tribus Sacramentis Baptismo, Confirmatione, & Ordinatione indelebilem imprimi Characterem (quidquid is tandem sit, de quo disputant Theologi,) qui deperdi nullo possit modo, certa in Eccle-

sia, constansque doctrina sit, quam tradunt S. Paulus in epist. 2. ad Corinth. 1. vers. 21, & Ephes. 1. vers. 13, & 10. vers. 30, atque de Baptismo loquentes S. Ambrosius de Myster. cap. 7, S. Basilius Orat. 13, S. Gregorius Nazian. in exhort. ad Baptis., S. Jo. Chrysostomus hom. 3. in 2. ad Corinth., S. Cyrillus in præf. ad Catech., S. Epiphanius hær. 5. n. 6, S. Augustinus tract. 6. in Johan. n. 13, & lib. 1. advers. Crescon. cap. 30. n. 36; de Confirmatione vero tractantes Tertullianus lib. de Præscript. cap. 40, S. Cyprianus in epist. 73. ad Jubajan., S. Ambrosius lib. 3. de Sacram. cap. 2. apud Gratianum Can. 92. *Accepisti de Consecr.* dist. 4, S. Augustinus Lib. 2. contra litter. Petiliani cap. 104, S. Cyrillus Hierosolym. Catech. 22. n. 7, & Theodoretus in Cantica tom. 1. pag. 1002; unde iterari Sacramenta ista nequeunt, velut egregie arguebat S. Augustinus de Baptismo lib. 1. adv. Crescon. cap. 30, lib. 5. de Bapt. cap. 15, epist. 98, olim 23, epist. 185, & de Ordinatione lib. 2. contra epist. Parmen. cap. 17, atque iterari vetuerunt, Baptismum quidem Innocentius III. Cap. *Majores de Baptis.*, Eugenius IV. Const. *Exsultate*, Concilia Carthaginense sub Grato an. 348. cap. 1, Constantinopolitanum I. Can. 7, Carthaginense III. sub Aurelio Can. 38, & 48., in Cod. Can. Eccl. Afric. Can. 47, & 67, Ilerdense an. 524. Can. 14, Aurelianense III. an. 538. Can. 31, Florentinum in decreto Union., & Tridentinum sess. 7. Can. 9, a quibus non abludunt ex Græcis Gabriel Philadelph. apud Arcudium lib. 2. de Sacram. cap. 23, Hieremias Constantinopolit. in Censura advers. errores Lutheri apud Allatium de Consens. lib. 3. cap. 8, & Spondanum ad an. 1574. n. 16, ac Synodus Hierosolym. sub Dositheo an. 1672. adversus Calvinistas capit. 16. apud Harduinum to. 11. pag. 251: Confirmationem quoque iterari prohibuere S. Gregorius M. lib. 14. epist. 17. alias 32. ad Felicem Messan., S. Gregorius II. in epist. 2. ad S. Bonifacium Mogunt. cap. 4. apud Gratianum Can. 9. *De homine, de Consecr.* dist. 5, Innocentius III. Cap. *Pastoralis, Extra de Sacram. non iterandis*, & Eugenius IV. cit. Const. *Exsultate*, Concilia Arausicanum I. an. 441. Can. 2, Toletanum VIII. an. 653. cap. 7, Cabilonense II. an. 813. Can. 27, Florentinum in decr. Union., & Tridentinum cit. sess. 7. Can. 9; quibus moram injicere nequit Eucho-

chologium Græcor. S. Methodio adscriptum, in quo Apostatæ ad frugem regredientes iterato confirmari jubentur :- nam Euchologium istud Methodio Schismatico acceptum referendum docet Arcudius lib. 2. de Confirm. cap. 18; accedunt vicissim Hieremias, & Dositheus in Censuris advers. Lutheranos, & Calvinistas; quod siquidem, inquam, Character in Ordinatione impressus sit omnino indelebilis, juxta Trident. sess. 23. Can. 4., a Charactere vero indivisibilis sit Ordinis potestas, sive idem cum ipso sit; qui vero Ordinis potestate ista operatur, non propria virtute, sicut agens principale, sed Dei potestate, sicut ipsius Dei Minister agat, sive ut agens instrumentale, veluti Scholæ loquuntur, atque habet S. Paulus in epist. 1. ad Corinth. cap. 4. vers. 1, docentque S. Augustinus tract. 5. in Johan n. 13, & lib. de unit. Eccles. cap. 21, ac S. Optatus lib. 4. adv. Parmen. n. 4. Cui firmissimo plane fundamento superstructa a Summis Pontificibus, & Conciliis decreta sua, suaque dogmata a SS. Patribus, ac Theologis brevi nunc, quoad ejus fieri poterit, sermone demonstranda suscipio.

Atque a Pontificibus MM. exordium, ut par est, capiendo; ut taceam de S. Felice II, quem in Liberii locum ab Arianis subrogatum plerique ajebant; de Vigilio, quem ejecti S. Silverii sedem invasisse ferunt, etsi Coutantius apud Mopinot in epist. prodroma n. 13. apud Blanchinium Anast. tom. 3. pag. 278. Vigilio pleraque non modo perperam ab Africanis trium Capitulorum defensoribus, Facundo, Victore, & Liberato, Isidoro etiam, & Anastasio afficta fuisse, sed imo eum a Pontificatus initio legitimum fuisse Pontificem testimoniis e Clero Rom., Hispanis & Gallis Episcopis, Orientalibus, & Vigilio ipso desumptis demonstrandum egregiæ operæ pretio sibi sumpserit, de Stephano VI, aliis VII, Sergio III, Johanne X, Johanne XI, Stephano VIII, aliis IX, Johanne XII, Johanne XVII, Johanne XIX, Benedicto IX, Gregorio VI. (qui postremus tamen egregie a Papebrochio defenditur in Conat. dissert 36. alias 21.) intrusis, aut schismaticis aliquando, aut Simoniacis, qui tamen ab Ecclesia dein albo legitimorum adcensiti sunt, ut de his, inquam, verba non faciam, S. Cornelius Maximum Presbyterum, aliosque plures e Novatianis partibus ad Ecclesiam regressos ulla absque reordinatione suis gradi-

bus stare permisit in epist. ad S.Cyprianum edit. Pamel.46,Oxon. 49. Quod indicium est Ordinis Characterem, ejus judicio, schismate non extingui. S. Melchiades in Romana Synodo an.313. ordinatos a Majorino Donatistarum partium pseudo-Episcopo suo, ad quem in schismate promoti fuerant, loco consistere passus est. Qua de moderatione digno ipsum propterea mactarunt elogio S. Optatus lib.1. circa fin., & S. Augustinus in epist. 162, sive 43. ad Glorium, & Eleusium, lib. advers. Donat. post Collat. cap. 23, & lib. 2. advers. Parmen. cap. 13. *Non sunt*, inquiens, *rursus ordinati* (qui prius in schismate ordinati fuerant) *sed sicut Baptisma in eis, ita Ordinatio mansit integra*. S. Siricius in epist. 5. ad Episcopos Africæ, quam ei multis vindicat Coutantius in Monito prævio, cap. 8. a Novatianis, vel Montensibus, idest Donatistis (a quibus utrisque rebaptizandi morem usurpatum fuisse hinc, & ex S. Innocentio I. in epist. 2, S. Cypriano in epist. 73, S. Augustino lib. 3. de Baptis. cap. 10, & Ambrosiastro in epist. 1. ad Corinth. 1. liquet) venientes, *Ut per manus impositionem*, de qua post erit dicendum, *suscipiantur* indixisse legitur. Eidem S. Siricio, sive ejus successori S. Anastasio I. Flaviani Antiocheni Ordinationem probatam denique evasisse, quum alioqui Sedis Antiochenæ legitimus possessor haberetur Evagrius in Paulini locum subrogatus, atque Pacificas ad Flavianum litteras ab eo exaratas testis est locuples S. Bonifacius I. in epist. 15. ad Episcopos Illyrici *n. 6*, indicatque Sozomenus lib. 8. cap. 3. Opposita perperam S. Innocentio I. opinio appingitur: quippe qui in epist. 14. edit. Concil. ad Bonifacium Presbyt., 17. ad Alexandrum Antioch., & 19. ad Acacium Berœn. Orientalibus ea lege pacem indulsisse demum legitur, ut Evagrii Ordinationem in Episcopum Antioch. suo loco a Paulino adhuc in vivis agente contra Canones peractam, ut affirmare non dubitat Theodoretus lib. 5. cap. 23., nec diffiteri videtur S. Ambrosius lib. 10. epist. 78. ad Theophilum Alex., acceptam haberent. Sed enim magis, quæ eidem inesset sententia, elucescit ex epist. 23. ad Episcopos Synodi Toletanæ I, ubi cap. 1. vicissim ipse acceptum habuit Synodi judicium, quo e Priscilliana hæresi regredientes Symposium, & Dictinium ad Ecclesiasticum gradum redintegrandos duxerat. Et cap. 4. Ordinationes quasdam

dam, veluti Ruffini, & Gregorii, contra Canones celebratas, pacis caussa tolerandas exputavit, id fieri deinceps prohibens alioqui, lege hac indicta, ut ita contra Canones ordinati *Ordine, & honore priventur*. Quam sane periocham de Ordinis exercitio intelligi oportere ex antecedenti facta indulgentia fit evidens. Quin etiam in eadem 22, quæ objecta epistola est, ad Macedoniæ Episcopos cap. 5. quod a Bonoso ordinati, necessitate exigente, allegato in exemplum Nicæno Can. 8. de Novatianis, cujus de recta intelligentia paullo infra, aliquando recepti, non iterata utique Ordinatione, fuerint, nominatimque Germanion,& Lupentius, aliique plures,non improbat. Cæterum cap.8. Romana in Ecclesia receptæ legi (de cujus deinde severitate nonnihil sibi remitti, ut ob Clericorum inopiam regredientes ab hæresi cum gradibus recipere sibi liceret, S. Anastasium I. rogatum misisse Africani Præsules leguntur in Cod. Can. Afric. Eccl. Can. 56.) se arcte inhærere professus, juxta quam profecto ab hæreticis redeuntes cum manus impositione recipi, & ad laicam dumtaxat Communionem admitti solebant, planissimum facit hacce manuum impositione novam Ordinationem ab se minime fuisse intellectam,quia nempe eadem lege ita receptis laicam solummodo Communionem tribuendam edicit. S. Leo M. in epist. 1. edit. Baller. ad Aquilejensem (sive is sit Januarius, ut multi habent Codices, sive Nicetas, ut Lovaniensibus visum,sive Adelphus,ut existimant Ballerinii) Episcopum cap. 2, & in epist. 2. ad Septimium Altinensem cap. 1. Clericos a Pelagianis castris ad Ecclesiam regredientes absque prævia hæresis ejuratione,fideique professione recipi quidem prohibet, quin tamen pristinum in gradum recipiantur, non prohibet. Quod documento est nihil, quod ad validitatem pertinet in illorum Ordinatione a Pontifice reprehensione dignum fuisse deprehensum. In epist. 12. ad Episcopos African. cap. 5. ex Laicis ad officium Episcopale, etsi contra Apostolicæ Sedis statuta,& SS. Patrum regulas, assumptos *Susceptum Sacerdotium tenere* permittit, ne imposterum id fiat, districte prohibens. Et cap. 6. Donatum Salicinensem ex Novatiano schismate cum plebe sua ad Ecclesiam conversum, sicut etiam Maximum ex laico Ordinatum, & a Donatistis ad frugem se recipientem, si exhibito fidei libello

se

se Catholicos esse manifestarent *Ab Episcopali, quam quoquomodo adepti sint, dignitate* non repellendos affirmat. Lucem indulgentiæ huic confert epistola 18. ejusdem edit. Baller. ad Januarium Aquilejen., qua cujuslibet Ordinis Clericis, qui desertis hæreticorum Castris ad Ecclesiam regressi fuerint, edita fidei professione, in eo gradu, in quo fuerant, absque promotionis spe tamen, permanere concedit: *In quo inveniuntur Ordine*, inquiens, *stabilitate perpetua maneant*. Cujusmodi inter alia œconomiæ exemplo, auctoritatisque subsidio commoti, & communiti SS. Anselmus Lucensis, & Petrus Damiani, & posteriori isto teste in epist. ad Hildebrandum; postea in Pontificatu S. Gregorium VII, in Conventu Mediol. an. 1059, de quo Mansius Suppl. tom. 1. pag. 1321, Clericos Simoniæ, Incontinentiæ, ac Schismatis labe inquinatos, ad bonam se frugem accipientes, ad pacem cum gradibus pristinis admittendos esse duxerunt. Ad hæc in epist. 104. ad Marcianum August. cap. 2. ejus, ac Pulcheriæ precibus inflexus Anatolii in locum S. Flaviani a Dioscoro, atque pseudo-Ephesina Synodo Constantinopolit. in Ecclesiam intrusi Ordinationem absque iteratione ratam fecit: *Quum secundum*, inquiens, *suæ Consecrationis Auctores ejus initia titubarent, benigniores circa ipsum, quam justiores esse voluimus* &c. Quin etiam cap. 5. ea cum Anatolio benignitate se egisse scribit, ut Antiocheni Episcopi Ordinationem ab eo contra Canones usurpatam dissimulandam, tolerandamque duxerit: *Quod Nos*, inquit, *amore reparandæ fidei, & pacis studio retractare cessavimus*. Denique in eadem ipsa 167, quæ objecta epistola est, ad Rusticum Narbon., eodemque ipso cap. 1, postquam ab Episcoporum censu expungendos illos edixisset, qui contra Canones ad Episcopalem dignitatem fuissent evecti, neque ipsis fore tribuendum, quod non constaret fuisse collatum, subjungit: *Si qui autem Clerici* (atque a Gratiano quoque refertur Can. 40. *Si qui Clerici* 1. Q. 1.) *ab istis pseudo-Episcopis ordinati sunt, qui ad proprios Episcopos pertinebant, & Ordinatio eorum consensu, & judicio Præsidentium facta est, potest rata haberi, ita ut in ipsis Ecclesiis perseverent*. Ex quo liquido patet Episcopos præfatos Ordinis potestate quidem præditos fuisse, quamvis potestatis usu exspoliati essent, neque Charactere Episcopa-

copali caruisse, etsi officio exercendo impares fuerint denuntiati. Sub hac indulgentiæ specie S. Hilarus in epist. ad Episcopos Provinc. Tarracon. capp. 1, & 4. ordinatos a Silvano Calaguritano Episcopos nonullos absque Ascanii Metropolitæ conscientia, nonnullisque Ecclesiis admotos suo stare loco, officioque defungi permisit, habita temporis ratione: *Hac ratione*, inquiens, *decernimus ad veniam pertinere, quod gestum est*. Et infra. *Ordinatos ergo Episcopos, qui . . . meruerunt submoveri, hac ratione firmamus* &c. Neque hacce ratione faciliorem, expeditioremque abruptæ in Ecclesia Orientali concordiæ redintegrandæ viam adinvenit S. Felix III, quam plerasque Ordinationes a Petro Moggo pseudo-Episcopo Alexandrino, hæretico ab hæreticis intruso, atque ab uno dumtaxat Episcopo ordinato, nec non ab Acacio gradu deposito, Censurisque perstricto contra fas, parique temeritate peractas, ratas habere, veluti memoriæ prodidit Metrophanes Smyrnensis in Synodo VIII. Act. 6, & observavit Lupus in Schol. ad Canon. tom. 2. pag. 1526, explicate vero ipsemet S. Felix affirmat in epist. 12. ad Flavitam n. 4: *Deo inspirante*, scribens, *provisuris rationabiliter . . . Ut eorum, quos ordinavit, vel baptizavit Acacius, salva Confessione Catholica, pro Caritatis Ecclesiæ redintegratione, nihil pereat*. Cujus perinde in vestigia ingressus S. Gelasius in epist. ad Euphemium quó paratissimum se exhibuit ad redintegrandos, suisque cum gradibus recipiendos, quos baptizasset, & ordinasset Acacius, si id solum impedimento esset, quominus a Schismate convalescerent, eò persuasissimum se ostendit, atque persuasionem istam Prædecessoribus suis insedisse, tam Baptismum, quam Ordines valide ab Acacio fuisse collatos: *De his*, inquiens, *quos baptizavit, & quos ordinavit Acacius, Majorum traditione confectam, & veram, & congruam præbemus sine difficultate medicinam*. At enim explicatior hac in re, quam desiderari queat, S. Anastasii II. est sententia in epist. ad æquivocum suum Imperat. capp. 7, & 8. affirmantis ob damnationem Acacii nihil ab eo administratis Sacramentis sive Baptismi, sive Ordinationis deperiisse roboris, nec ullum ideo baptizatis ab eo, ordinatisque facessendum esse negotium: *Agnoscat*, sic Imperatorem alloquitur, *quod nullum de his, vel quos baptizavit*

zavit Acacius, vel quos Sacerdotes, sive Levitas secundum Canones ordinavit, nulla eos ex nomine Acacii portio læsionis attingat, quo forsitan per iniquum tradita Sacramenti gratia minus firma videatur. Quod late prosequitur docens Baptismi, & Ordinationis efficaciam non a Ministro conferente sed a Deo efficiente pendere. Atque periochæ hujus Anastasianæ usum fecit utique S. Nicolaus I. in epist. 46. ad Episcopos Synodi Suessionensis in gratiam eorum, qui ab Ebbone Rem. Ordinibus fuerant insigniti, de quo postea; eamque quin etiam fecerunt quammaximi Auxilius lib. 1. cap. 19, & S. Petrus Damiani Opusc. 6. cap. 25, ut Ordinationes a Formoso, & a Simoniacis habitas robore haud carere commonstrarent. Atque ideo approbe a Coutantio pag. 329. adnotatum est frustra, & perperam S. Anastasium apud Hincmarum tom. 2. pag. 278. eo haud optimo efferri nomine, quod Decessorum suorum decretis non convenerit, neque concordarit: siquidem non alteram ab hac de Ordinibus valide collatis ab Episcopis Hæreticis, Excommunicatis, Schismaticis &c. sententiam eis insedisse hactenus ostensum est. Neque ab hac sane diversam induit S. Gregorius M., qui lib. 2. epist. 32. ad Johannem Raven. generatim docet sicut Baptismum rite collatum, sic Ordinationes rite celebratas, a quocumque demum id fiat, iterandas non fore: *Sicut baptizatus semel, iterum baptizari non debet: ita qui Ordinatus est semel, in eodem Ordine iterum consecrari non debet*. Itaque lib. 3. epist. 13. ad Maximianum Syracusanum Presbyterum ejus in locum ordinatum, siquidem non intervenerit Simonia, vacanti alteri Ecclesiæ admoveri concedit, sin autem, Sacerdotio exspoliari jubet. Cujus ideo sententia is Presbyteratu insignitus, etsi Simonia intercedente, fuerat, quo nempe ob culpam privari mandat. Et lib. 11. epist. 67. ad Quiricum ind. 4., ut Nestoriani etiam ab hæresi resipiscentes *Servatis propriis Ordinibus in suo Cœtu suscipiantur*, disertis verbis indulget. Ex quibus fit palam, quo recto demum, proboque accipi debeat sensu, dum lib. 3. epist. 20, & lib. 5. epist. 3, & 7, & lib. 7. epist. 110. male ordinatos Ordine indignos, nomineque tenus dici scripsit, quod scilicet ab Ordinis exercitio suspensi essent, sive officio, usuque interdicti. A S. Benedicto II. Macario hæretico Monothelitæ a Syno-
do

do VI. deposito veniam, cum pollicitatione quoque pristini restituendi gradus, exhibitam fuisse, modo ille ad frugem regredi vellet, discimus ex Synodo VII. Act. 1. apud Harduinum tom. 4. pag. 63. S. Zacharias in epist. 17. ad Austrobertum Vienn., quam suppositionis quidem arguit Pagius ad an. 742. n. 13, vindicat tamen, germanumque ejus foetum existimat Mansius ibidem in Not. tom. 12. nov. edit. Lucen. pag. 486, apud Johannem a Bosco in Bibliot. Floriacensi cum aliis tom. 3. pag. 43, de Episcopis Simoniace ordinatis ita scribit: *Ut si utiles sint, pro tali facto severissime corrigantur, non tamen penitus dejiciantur a suo Ordine* &c. Sed enim valida esse Sacramenta nedum a Simoniacis, sed etiam ab Excommunicatis, graduque detrusis collata tradit expresse S. Nicolaus I, qui postquam in epist. ad Bulgaros cap. 15. S. Anastasii II. auctoritate in caussa Acacii docuisset non iterandum Baptismum rite, etsi extra Ecclesiam, collatum, in Epist. ad Episcopos Synodi Suessionensis III, & increpatoria ad Hincmarum Remensem in medium, productis ex S. Leone M. in praecitat. epist. ad African., ejusdemque S. Anastasii in epist. ad homonymum Imper. testimoniis, Clericos ab Ebbone Remen., etiam post depositionem ordinatos valide fuisse affirmare non dubitavit: *Qualiscumque*, inquiens, *fuerit, vel quaecumque pertulerit Ebbo, a se ordinatis .... nullum prorsus intulit offendiculum*. A Johanne VIII. Photii Ordinationem, qui temere in S. Ignatii Sedem Constantinopolit. irruperat, atque a Photio Ordinationes peractas, Ecclesiae bono exigente, approbatas fuisse manifestum fit ex ipsius epistola 93. edit. Hard. ad Basilium, Constantinum, & Alexandrum Imperatores, ubi S. Innocentii I, qui ordinatos a Bonoso recipi indulserat, allegato exemplo, propterea *Photium misericordiam coram Synodo postulantem in Pontificali officio comministrum, & in Pastorali magisterio consacerdotem, pro Ecclesiae Dei pace, & utilitate* ab se recipi, & haberi scribit. Ex quibus patet falso, & perperam scripsisse Morinum, propterea a Lupo refutatum, Photii Ordinationes repetendas Iohannem VIII. jussisse. Et sane cum ordinatis a Photio dispensare potuisse Rom. Pontificem, ideoque Ordinationes a Photio peractas validas fuisse, vidit Stephanus V. in epist. 2. ad Orien-

tales apud Harduinum tom. 6. par. 1. pag. 372. Vidit & Formosus in epist. ad Stylianum Neocæsar. Episcop. ibidem pag. 423. Vidit perinde Johannes IX. in epist. ad eumdem Stylianum eodem loci pag. 479, quam perperam vexare, sollicitareque Græcus Scholiastes apud Baronium ad an. 905. n. 12. adgressus est, quasi pugnantia in eadem scripserit epistola Pontifex: neque enim pugna inter Pontifices intervenit ulla, siqui cum Photio rigore Canonum, ac siqui ex indulgentia agendum sibi sumpsere. Ne vero præter rem in hac re prolixior evadam, compendio perstringam, quæ ex Pontificibus Summis præcipua hoc de argumento suppetunt adhuc documenta. Itaque Formosi Ordinationes validas fuisse decrevisse leguntur Romanus, Theodorus II, & Johannes IX. apud Sigebertum in Chron. ad an. 903, Auxilium lib. 2. cap. 4, & in Synodo Romana an. 904. sub Johanne Can. 4, & 5. Clemens II. in Romano Concilio II. an. 1047, teste S. Petro Damiani in epist. ad Henricum Raven., quæ est Opusc. 6. cap. 35, sancivit, ut a Simoniaco ignoranter ordinatus, quadraginta dierum peracta pœnitentia, *Sic in accepti Ordinis officio ministraret*. De S. Leone IX. refert Laurentius Virdun. Monach. in Chron. S. Vitoni, quod in Remensi Synodo an. 1049. ob Simoniacum ingressum gradu moto Hugoni Lingon. Episcopo, eidem postmodum in Romana Synodo an. seq. Ordinatione haud iterata pristina dignitas fuerit restituta. Ex quo plane concidit sinistra eorum interpretatio, qui ingenio præpostero invalidas propugnandi Ordinationes a Simoniacis peractas, ita distinguendum putant, ut tamen invalidæ, nisi post Ecclesiæ sententiam, non evadant, Magistri Sentent. in 4. dist. 25. testimonio abutentes de Simoniacis ajentis, quod *Ante sententiam degradationis & ordinant, & consecrant*. Quo loci eum loqui de Ordinatione, & Consecratione nedum valida, sed etiam licita nemo non videt, ideoque Simoniacos ab Ecclesia proscriptos haud quidem Ordinis potestate spoliari, sed ab uno potestatis usu suspendi. Sed ad S. Leonem IX. regrediendo, auctor est S. Petrus Damiani præcit. Opusc. 6. cap. 35. Oper. tom. 3. ab eo Decretum Clementis II. de Simoniacis post 40. dierum pœnitentiam in accepti Ordinis gradu manere permissis fuisse in Conciliis Romæ celebra-

lebratis, cum I. an. 1049, tum III. an. 1051. confirmatum, atque insuper cap. 27. refert ab eodem Pontifice indultum, præceptumque, ut Clerici indiscriminatim omnes ab hæreticis regredientes, in his, quos adepti fuissent, Ordinum gradibus admitterentur: *Omnis*, inquiens, *cujuslibet Ordinis Clericus, qui Catholicam deserens, hæreticæ Communioni se miscuerit, si ad Ecclesiam fuerit reversus, in eo gradu, in quo erat, sine promotione permaneat*. Idest quin ad altiorem permitteretur ascendere. Refertur etiam a Gratiano Can. 112. *Omnis cujuslibet* 1. Q. 1, quo aperte significatur hæresi sane Ordinis Characterem non extingui. Juxta hæc Nicolaus II. quoque in Synodo Romana an. 1059. decreto edito apud Harduinum tom. 6. par. 1. pag. 1063. ordinatos a Simoniacis, non tamen Simoniace, *Non tam censura justitiæ, quam intuitu misericordiæ, in acceptis Ordinibus manere* permisit, idest eisdem perfungi, quod Simoniace ordinatis denegavit. Verbo, eodem sensu, & consensu Ordinationes a Simoniacis celebratas ceu illicitas damnarunt quidem, pro validis tamen habuerunt, atque haud Simoniace ordinatos muneribus defungi suis indulserunt Alexander II. in Synodo Romana I. an. 1063. Can. 2, & in Epist. ad Clerum, & Populum Lucensem, de qua Mansius Suppl. tom. 1. pag. 1351, & seqq., S. Gregorius VII. lib. 6. epist. 39. ad Raynaldum Cumanum Episcop., Urbanus II. in Synodo Placentina an. 1095. Capp. 3, 7, 9, & 10, da qua Bertholdus Constant. in Chron., in Romana an. 1099. Can. 3, 7, 9, & 10, epist. 17. ad Lucium S. Juventii Præpos., & in Append. epist. 17. ad Pibonem Tullensem cap. 4. apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1646, & 1662, de quibus Lupus 3. par. in differt. proœm. Ad quos accessit Paschalis II. in Synodo Guastallensi an. 1106. cap. 1. SS. Patrum sententia, a quibus diversis temporibus Novatiani, & Donatistæ, aliique Hæretici cum Ordinibus suis suscepti sunt, se permotum *Episcopos in Schismate ordinatos in officio Episcopali* suscipere professus. Quo decreto quæstionem diremit, de qua negotium ei fuerat a Rothardo Mogunt. factum, ad quem legenda hac ipsa de re epist. 49. ex Picardo in Not. ad S. Anselmum lib. 3. epist. 73. ab Harduino descripta pag. 1811. Cæterum quod habet in objecta epist. ad Gebeardum Const. de Chrismate,

& Oleo ab hæreticis consecrato comburendo potius arguit, si perpendatur attente, illud valide fuisse confectum. Quorsum enim illud mere profanum igni comburendum devoveri oportuisset? Quæ fuerit perinde germana Alexandri III. opinio de Ordinationibus qua a Simoniacis, qua a Schismaticis celebratis abunde patet ex Cap. 2. *Consuluit* in Append. ad Concil. Later. III. par. 26. apud Harduinum tom. 6. par. 2. pag. 1800, & par. 50. Cap. 3. *Ex tuarum*, & Cap. 51. *Latores*. Ordinatis Simoniace officii suspensionem dumtaxat indixisse legitur Innocentius III. lib. 14. epist. 11, & lib. 15. epist. 218. Confer & Caput *Cum detestabile*, de Simon. extr. Com. Explicatissime Gregorius IX. Cap. *Cum Clericis* tit. de Ordinatis ab Episcopo Excom. declaravit Clericos ab Episcopo censuris perculso, & Sacrorum consortio privato ordinatos ignoranter dispensari posse, ut susceptis defungantur Ordinibus. Quem in locum confer Glossam. Ab Urbano VI. ad Martinum V. Ordinationes Schismaticorum validas habitas fuisse nemo ambigit. A Julio III. copiam Reginaldo Card. Polo factam ad gradus Ecclesiasticos redintegrandi Episcopos Anglicano in Schismate ordinatos refert Sanderus lib. 2. Liquido demum, atque locupleti documento, & argumento est Clemens VIII, qui Const. 34. *Sanctissimus* an. 1595, sive Instructione super Ritibus Græcorum §. 4. sic habet: *Ordinati ab Episcopis schismaticis, alias rite ordinatis, servata debita forma, recipiunt quidem Ordinem, sed non executionem*. Cui Instructioni conformis semper viguit cum Rom. Pontificum praxis, juxta quam quoties de Græcis a schismate revocandis egerunt, nullum unquam iis de Ordinationum validitate facevisse negotium leguntur, tum supremæ Romanæ sacræ Inquisitionis Stylus, juxta quem ordinati ab Episcopis Hæreticis, aut Schismaticis ab executione Ordinum suspensi quidem sunt, cum ipsis tamen ad Ecclesiam regredientibus nova absque Ordinatione dispensari solet. Atque ita sæpius ab eadem S. Congregatione decretum die 2. Aug. 1708, die 29. Sept. 1666, die 13. Mart. 1669, & die 28. Aug. eodem an. legitur apud Card. Petram in Comment. ad Const. 29. *Inter cetera* Eugenii IV. tom. 4. n. 18. & seq. pag. 313.

Gradum ad Concilia faciendo, hanc ipsam de validitate Ordi-

Ordinationum, a quocumque demum hae celebrentur, his adhæsisse sententiam reperiemus. Enim vero in Concilio Ancyrano circa an. 314. Clericis vi ad sacrificandum adactis graduum honorem restituendum quidem, sed officiorum exercitium denegandum decretum legitur Can. 1, & 2. apud Gratianum Can. 32. *Presbyteros* dist. 50. A Concilio Nicæno Can. 8. de Catharis, sive Novatianis definitum est, ut si quando ad Ecclesiam redierint Ὥστε χειροθετουμένους αυτους, μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ: quæ Græca verba Dionysius sic reddidit: *Ut impositionem manus accipientes, sic in Clero permaneant*: qui in secunda pariter Canonis parte de Lapsis, qui reperirentur in Vicis loquens: *Ubicumque ipsi soli reperti fuerint ordinati, qui inveniuntur in Clero, in eodem habitu perseverent*. Equidem ibidem loco χειροθετουμένους legendum sibi visi sunt χειροτονουμένους, ideoque reddendum: *Ut Ordinentur*, sive *Ordinationem denuo recipiant*, Josephus Ægyptius, Martinus Bracar., Isidorus Mercat., Gratianus, Longolius in vers. Synodi VII, Balforeus Gelasii Cyzic. interpres, & Codex Can. Eccl. Univ. a Quesnello editus Capit. 1.§.14. edit. Baller. tom. 3. pag. 54. At enim locum illum accipiendum non de iteranda utique Ordinatione, sed de sola manuum impositione, non quæ in Ordinatione, ut Morino, nec quæ in Confirmatione, ut nonnullis visum est Theologis, nec quæ in Pœnitentia imponenda usurpari solebat, sed quæ Cæremonialis erat dumtaxat, atque Presbyterii Benedictio dicebatur, plurima oppido invicte suadent. Ita enim pro manuum impositione Canonem illum intellexere S. Siricius in epist. 1. ad Himerium cap. 1, & in epist. 5. ad Episcopos Africæ cap. 8, S. Innocentius I. in epist. 2. edit. Cout. ad Victricium cap. 7, & in epist. 17. ad Rufum cap. 5, S. Leo M. in epist. 167. edit. Baller. ad Rusticum cap. 18. (ex quibus apposite Coustantius arguit in monito prævio ad epist. 17. S. Innocentii n. 8. pag. 823. Codicem illum Can. a Quesnello jactatum Romanæ utique Ecclesiæ usu nequaquam venisse, siquidem diversimode Can. 8. Nicænus a SS. Innocentio cap. 22. n. 3, & cap. 24. n. 9, ac Siricio cap. 29. n. 1, & cap. 62. n. 8. lectus fuerit, quam præseferat ejusdem Canonis lectio cap. 1. n. 14. ejusdem Codicis) Ita etiam legendum pro impositione manuum exputavere Ruffinus lib. 10. hist. Eccl. cap. 6. sic Can. 7. reddens:

Ut

Ut Catharos , . . confessos Ecclesiastica dogmata, Clericos in Ordine quidem suo suscipi debere, sed Ordinatione data. Ubi *data* ait, non *danda*. Gelasius Cyzic. hist. Concil. Nicæni lib. 2. cap. 31. Græce ad cit. Can. 8, Auctor Collect. Arabicæ in vers. Turriani Can. 18, Ecchellensis Can. 20, & S. Hieronymus in Dialogo adv. Luciferianos. Atque ita quoque Patres Concilii Carthaginensis VI. an. 419. cap. 8. Nicænum illum cum aliis 19. a SS. Cyrillo Alex., & Attico Constantinopolit. ad se transmissis ex versione Theilonis, & Thearisti, sive Filonis, & Evaristi legerunt: *Si aliquando venerint ad Catholicam Ecclesiam Cathari*, (Novatiani nempe apud S. Ambrosium de Pœnit. lib. 1, Eusebium lib. 6. cap. 33, S. Epiphanium hær. 59, & S. Hieronymum in Cap. 13. Oseæ) *placuit, sicut & magnæ Synodo* (Nicænæ) *eos ordinatos sic manere in Clero*. Ferrandus etiam Diac. in Brev. cap. 172. sic habens: *Ut hi, qui nominantur Cathari, accedentes ad Ecclesiam, si ordinati sunt, sic maneant in Clero*. Ita pariter Nicænum Canonem 8. accepisse leguntur Monachi Studitæ in Synodo VII, quorum interpretatio eidem Synodo Act. 1. apud Harduinum tom. 4. pag. 50. accepta evasit. Atque ita concorditer de manuum impositione Cæremoniali, non Sacramentali, locum illum interpretati sunt Balsamon, Zonaras, Aristenus, Gentianus Hervetus, Christophorus Justellus, & Guillelmus Beveregius tom. 2. pag. 67. Quibus omnibus concordat Codex Corbejensis medio Sæculo VI. exaratus apud Coutantium pag. 826. Quam lectionem quidem confirmare adhuc juvat ex Can. 19, quo Nicæni Patres de Paulianistis loquentes, quorum Baptismum ceu invalidum habebant, Clericos admitti prohibent, nisi baptizati prius, ordinatique fuissent, Ἀναβαπτισθέντες χειροτονείσθωσαν, idest *Baptizati Ordinentur ab Episcopo Catholicæ Ecclesiæ*. Ubi plane vides duobus illis in locis diverso uti Patres Nicænos verbo, nempe Can. 8. χειροθετουμένοις ad significandam manus simplicem impositionem, & Can. 19 χειροτονείσθωσαν ad denotandam proprie Ordinationem. Atque ex his utique patet, quo pariter sensu accipi debeant Nicæni Patres, dum in epist. Synod. ad Ecclesiam Alex. de Ordinatis a Meletio verba facientes, *Illi*, inquiunt, *qui ab eo in sacrum Ordinem lecti sunt, simul atque* Sanctiore Ordinatione confirmati *fuerint, ad Communionem ad-*

admittantur, & *permittatur illis quidem honoribus frui*, *& Sacris muneribus fungi*, prout Latine reddidit Balforeus, vocibus nempe illis Μυστικωτέρᾳ χειροτονίᾳ βεβαιωθέντας non proprie Ordinationem, sed manuum impositionem significare voluisse, ideoque potius fuisse vertendum: *Sacra manuum impositione firmati* &c. Qua profecto de interpretatione confer Doctiss. Ballerinios in Adnot. 13. ad Epist. 167. S. Leonis M. tom. 2. pag. 1598. Emendanda igitur est lectio Gratiani Can. 8. *Siqui voluerint* 1. Q. 7, ubi ex Isidoro Mercatore decepto, non secus ac Martino Bracar. forsitan ex interpretatione sinistra Græci Canonis ad Africanos transmissa, Canonem istum Nicænum 8. descripsit iisdem verbis: *Placuit, ut ordinentur, & maneant in Clero*; emendanda, inquam, atque ad versionem Dionysii Exigui supra descriptam exigenda. Equidem Morinus testimonio innixus Theophili Alex. in epist. ad Ammonium, a Balsamone relati, a quo interrogatus de Novatianis ad Ecclesiam redeuntibus respondit Nicænæ inhærendum Synodo, quæ ordinandos jussit, siqui regrederentur, contendit laudatum Canonem 8. de proprie dicta Ordinatione accipiendum. At enim præterquam quod Balsamon adeo a Theophili ætate dissitus tanti non est, ut fidem omnino nostram obliget, neque adeo heic ejusdem Theophili auctoritas urgebat, ut Juveninus propterea illum perperam cogeretur interpretari loquutum non de Clericis, sed de Laicis a Novatianis partibus ad frugem se recipientibus. Etsi enim Latinus Interpres apud Harduinum tom. 1. pag. 1199. legerit *Ordinentur*, *& Ordina*, Græcus attamen Theophili textus habet χειροτονεῖσθαι, & χειροτονεῖν, quibus peræque manuum impositio importatur. Ratum stat ergo fixumque a Concilio Nicæno χειροθετουμένους pro manuum impositione acceptum fuisse, atque ita quidem fore accipiendum expuputat vir Græcæ linguæ peritissimus Cornelius Schrevelius in Lexico Græco-Lat. pag. 563. edit. Patav. 1752. Quare & Petrum de Marca, sequutum Ducæum, contendentem vocem χειροτονίαν apud Scriptores Ecclesiasticos semper pro Consecratione usurpatam jure refellit vir Doctiss. Josephus Motta in dissert. de Metropolitico jure n. 76. pag. 101, ibidem, & n. 8. ostendens sæpe etiam sæpius pro Electione usurpari consuevisse; de qua nunc acceptione

tione non est sermo. In Concilio Alexandrino an. 362. sub S. Athanasio, ut ex Synodica ad Occidentales, ex epistola S. Athanasii ad Rufinianum, & Act. 1. Synodi VII. edit. Hard. tom. 4. pag. 58. fit manifestum, sancitum est inter Clericos in locum recipiendos esse, sive qui a Meletii partibus ad Ecclesiam regrederentur, sive qui Arianam, aut qualemcumque hæresim, ad quam violentia quadam tracti fuissent, modo hæresis Auctores non extiterint, detestati, postea veniam suppliciter petiissent; iis nempe *Placuit, ut venia detur, & habeant Cleri locum.* Atque Romæ hæc ipsa scripta, a Romana Ecclesia recepta fuisse subjungitur. Liquida est hac de re Synodi Valentinæ an. 374, aut inseq. Can. 1. sententia, quæ hisce nihil obscuris effertur verbis: *Placuit etiam de eorum statu, qui prius ordinati sunt* (loquitur de Clericis illegitime ordinatis, ac signatim Digamis) *nihil revolvi, si nulla extrinsecus caussa procedat, qua indigni Ministerio comprobentur.* Ut erant vero Africani Præsules Sedis Apostolicæ observantissimi, ab eaque decretorum retinentissimi, in Synodo Leptensi circa an. 386. Canones, ac in his Can. 8. de Novatianis, & Donatistis sola manus impositione recipiendis, a S. Siricio suæ ad Africanos epistolæ 5. insertos amplecti religioni habuerunt. Eos Canones Ferrandus Synodo Zellensi tribuit, sed Mansius Suppl. tom. 1. pag. 251. ex Codice Ms. Lucensi tribuendos Leptensi arguit. A Synodo Capuana, quam in an. 341. verisimilius rejicit Tillemontius in adnot. 41. ad S. Ambrosium, de quave Norisius in hist. Donat. par. 2. cap. 8, tam Flaviani Antiocheni in parte Meletii Ordinationem, dum eidem præesset Ecclesiæ in parte Paulini Evagrius, quam Ordinationes a Bonoso sive Naissitano, juxta Sirmondum, & Holstenium, seu verius Sardicensi Episcopo, juxta Garnerium, & Coutantium, tum post depositionem, tum in aliena Parochia celebratas ratas fuisse habitas, vetitasque Rebaptizationes, atque iteratas Ordinationes abunde liquet ex S. Ambrosio in epist. 56. ad Theophilum Alex., & Codice Can. Eccl. Afric. Can. 48. Quam certe Synodi Capuanæ sententiam acceptam habuere tum Theophilus, Ægyptiique Episcopi, quibus Flaviani caussa cognoscenda fuerat demandata, uti liquet ex cit. epistola S. Ambrosii, tum Anysius Thessal., & Illyrici Episcopi, quibus pariter de Bonoso cognitio com-

commissa fuerat, ut adparet ex epistola 9. S. Siricii ad Illyricos. Placuisse quoque SS. Siricio, & Innocentio (quorum postremi judicio tam Flaviani, quam Bonosi caussam fuisse reservatam sit manifestum ex præcit. epistolis S. Ambrosii, & Siricii) eloquuntur utriusque litteræ, atque S. Siricii quidem mox laudata ad Anysium, & Illyrici Episcopos, S. Innocentii vero tam 21. edit. Concil. ad Marcianum Naissit., quam 22. ad Rufum, & Episcopos Macedoniæ. Probatam evasisse perinde Africanis Patribus argumento, documentoque est Concilium Carthaginense III. an. 397. Can. 38. relato in Codic. Afric. Eccl. Can. 48, & a Gratiano Can. 107. *Non licet* de Consecr. dist. 4, ubi *Mandatum nobis*, inquiunt, *quod etiam in Capuensi plenaria Synodo videtur statutum: Non liceat fieri Rebaptizationes, & Reordinationes, vel Translationes Episcoporum*. Arrisisse demum Gallicanis Episcopis dubitare non sinit Arelatensis Synodus II. an. 452. Can. 17, ubi Capuensis Synodi in conspectu sane habentes sententiam, *Bonosiacos*, infiunt, *ex eodem errore* (quo infecti nempe erant Photiniani, sive Paulianistæ, quos superiori Can. 16. baptizandos secundum Can. 19. Nicænum indixerant) *venientes, quos sicut Arianos baptizari in Trinitate manifestum est* (modo Catholicam fidem ex corde puro, integroque profiterentur) *cum Chrismate, & manus impositione in Ecclesia recipi sufficit*. Quamvis igitur circa impia dogmata Bonosiaci non differrent a Paulianistis, & Photinianis, uti referunt Marius Mercator pag. 165. edit. Baluzii, S. Augustinus in epist. 242, S. Gelasius in epist. 33. n. 4, Gennadius de Script. Eccles. cap. 14, & lib. de Dogmat. Eccles. cap. 22. alias 52, S. Gregorius M. lib. 11. epist. 67, & Arelatensis Synodi Episcopi præcit. Can. 17, ex utriusque tamen Canonis 16, & 17. collatione liquet, quo ad disciplinæ hoc caput a Paulianistis discrepasse Bonosiacos, quod illi rite non baptizarent, isti vero sicut Ariani Baptismum rite administrarent, ideoque juxta Can. 19 Nicænum Paulianistas quidem iterum baptizari, & ordinari a Synodo Arelatensi recte jussum Can. 16, Bonosiacos vero Can. 17. iterum ordinari districte vetitum juxta Can. 9. Nicænum de Catharis, sive Novatianis. Quod si e Bonosiacis aliqui Baptismum recte non conferebant, uti insinuare videntur Gennadius, & S. GregoriusM.,

eo in casu profecto eorum Ordinationes invalidæ erant, ideoque iterandæ. Ex quibus patet ab adversæ opinionis patronis, atque a doctifs. alioqui Sbaralea præsertim in disput. de pravorum Ordinat. c.8.n.15, quæstionem hancce perturbari, neque bona fide pertractari, dum nempe ex errorum conformitate Paulianistas inter, & Bonosiacos inferre non dubitant utrorumque Ordinationes invalidas fuisse, atque ideo ex decreto Ecclesiæ iterandas. Nec prope, nec procul hinc aberant Patres Concilii Taurinensis circa an. 398. juxta Coutantium, aut verius 401. juxta Mansium, qui Can. 3, relato a Concilio Toletano XII. Can. 4, Ordinationes ab Octavio, Ursione, Remigio, & Triferio contra Patrum statuta peractas confirmare, & probare non dubitarunt; & Can. 6. Felicis quidem Trevirensis Episcopi, in Synodo Trevir. an. 385. ab Ithacio ordinati, communionem abjecerunt, S. Siricii litteris admoniti, & jussi, Ordinationem tamen tanquam invalidam non improbarunt, sicuti neque Can. 8. Ordinationem illorum irritam habuerunt, qui alioqui contra Canones ordinati fuerant. Qui perinde Canon 8. Taurinensis in Concilio Arausicano I. an. 441. Can. 24. instauratus legitur. Neque pariter Hispanis defuit S. Siricius Episcopis, quominus ipsis auctorem se dederet cum gradibus recipiendi, qui e Priscilliani hæresi ad Ecclesiam regrederentur. Cujus in vim jussionis in Concilio Toletano I. an. 400, aut inseq. Sedibus restituti suis sunt Symphosius, Dictinius, & Anterius Episcopi, qui postquam aliquando in Priscilliani castris demeruisent, iis desertis, ejuratisque ad Ecclesiam se contulerant: quod beneficium pariter ad Vegetinum, & Paternum extensum legitur, ea conditione adjecta, si Apostolicæ Sedi id probatum, acceptumque fieret, quod plane acceptum, probatumque S. Innocentio I. obtigisse augurari licet ex ipsius Epist. 23. edit. Concil. ad ejusdem Synodi Toletanæ Episcopos cap. 1. Juxta sententiam pridem a S. Melchiade in caussa Donatistarum prolatam, in Collatione Carthaginensi an. 411. Cognit. 1. cap. 16. Donatistis per Epistolam, quæ apud S. Augustinum epist. 128. extat, Africani Episcopi polliciti sunt, ut si ad Ecclesiæ unitatem redire vellent, sic recipiendos esse: *Ut non solum viam salutis inveniant, sed nec honorem Episcopatus amittant*. Quam perpetuam fuisse Præsulum

lum Africanorum sententiam de validis Donatistarum Ordinationibus perpetuo confirmat S. Augustinus in Brevic. Collat. diei 1. cap. 5, lib. de gestis cum Emerito, lib. 2. adv. Parmen. cap. 13, pluribusque in locis aliis, de quibus paullo infra. Confirmarunt & ipsi perinde in epistola ad Johannem II. numero ducenti ab ipso requirentes: *Quomodo Arianorum Sacerdotes ad Catholicam fidem suscipi oporteat; utrumne in suis honoribus, an in laica Communione*. Quæ plane supponunt persuasissimum ipsis fuisse validas esse apud Arianos Ordinationes. Retro nunc flectendo vestigia, a Concilio Ephesino generali III. an. 431. in Decreto post Can. 6. relato Messalianos, sive Euchitas, hæreticorum genus Enthusiastis apud Anabaptistas simillimum, admittendos esse, modo fidei professione scripto exarata hæresim prorsus omnem exsecrarentur, sancitum est, videlicet, ut *Si Clerici fuerint, maneant Clerici, si Laici, ad Communionem admittantur. Quod si renuerint anathematizare, si Presbyteri, vel Diaconi fuerint, vel in alio quopiam gradu Ecclesiæ, excidant & a Clero, & a gradu, & a Communione; Laici vero anathematizentur*. Quibus plane apertissimam est vim inferre, pugnare velle cum Sbaralea cap. 11. n. 10. Messalianos nec Baptismo ablutos, nec Ordinibus insignitos, ideoque sine iterata Ordinatione, imo Baptismo collato Messalianos ab Ephesino Concilio non fuisse receptos. Equidem S. Epiphanius hær. 40, Theodoretus lib. 4. hist. Eccl. cap. 10, & Nicephorus lib. 11. cap. 14. referunt Messalianos in eo errasse, quod nullam utilitatem ex Baptismo provenire dicerent, sicuti neque Eucharistiam quidquam prodesse, vel obesse. At præterquamquod ne leviter quidem indicant, sicuti neque S. Augustinus de hær. cap. 57. eorumdem errores describens, Messalianos propterea a Baptismo abstinuisse, siquidem expresse affirmant Eucharistiæ operam dedisse, fit inde veri admodum simile Baptismum pariter adhibere non destitisse, etsi neque Eucharistiam, neque Baptismum prodesse, quum neque obesse putarent. Et certe Encratitas etsi a Baptismo abhorrerent, velut auctor est S. Basilius in epist. ad Amphiloch., ut dignos tamen se exhiberent, qui in Ecclesia reciperentur, Baptismum usurpare consuevisse, quem num in iis iterare oporteret dubitat ibidem S.

Doctor. Archonticos quoque Baptismum contemptui habuisse perhibet S. Epiphanius hær. 40, quos tamen baptizari se ultro citroque permisisse advertit. Accedit & illud, quod inter Canones 39. in Synodo Seleuciensi a Nestorianis an. 576. adversus Messalianos habita, quos memorat Elias in Nomocanone Arabico, descripsitque Assemanus in Bibl. Orient. tom.3. par. 2. pag. 183, Can. 1, quo Messalianorum errores, quibus Eucharistiam, Jejunium, & Psalmodiam despiciunt, Fornicationem licere dicunt, bonorumque præmia denique, pœnasque scelerum pernegant, de negato, sive neglecto Baptismo ne leve quidem vestigium adparet. Procedendo ad Concilia alia, a Chalcedonensi Act. 4. Episcopis Ordinatis a Photio Tyrio, amotis vero ab Eustathio Berythensi, nihil de Ordinis dignitate, & honore deperiisse declaratum legitur. Et Can. 2. Simoniace ordinati a dignitate, gradu, & officio detruduntur quidem, at eorum Ordinatio haud invalida habetur. Refertur quoque ex Capitularibus Caroli M. a Cabassutio in Not. Concil. Sæculi IX. cap. 19. pag. 322. Conferendi etiam Canones 6, & 10. In Agathensi an.506. Can. 1. confirmatus legitur Canon. 2. Valentini Concilii, de quo superius, ut Digami nempe ab Ordinum executione abstineant, nomen tamen obtineant. Quod non est aliud, quam illos Ordinis Charactere reapse fuisse insignitos. Hujus est perquam similis Canon 43. de Pœnitentibus Clericis, ex quo præced. Can. 1. probam tenere interpretationem licet. Atque huic postremo Can. 43. conformes plane sunt Concilii Carthaginensis IV. an.398. Can. 68. relatus a Gratiano Can. 55. *Ex Pœnitentibus* dist. 50, & Aurelianensis III. an.538. Can. 6; atque ex his intelligendus Canon 4. Concilii Hispalensis II; priori vero Can. 1. congruit Synodi Aurelianensis IV. an. 541. Canon 10, de quo Ivo par. 8. cap. 301. Ab Hispalensi II. an. 619. quidam ex Acephalorum hæresi Episcopus ad frugem redux cum gradu receptus legitur Can. 12. Toletani VIII. an.653. Concilii explicitissima sententia est, quod Ordinis Character a quocumque Episcopo rite collati recipiatur, neque ab ullo, qui receperit, quacumque ex caussa amitti possit, quæ Can. 7. sic effertur: *Sicut Sanctum Chrisma collatum, & Altaris honor evelli non queunt: ita quoque sacrum decus honorum*

(Ordi-

(Ordinum) *quod his compar habetur, qualibet fuerit occasione perceptum, manebit omnibus modis inconvulsum*. Ex quo rite interpretari est Canones 3, & 4. de Simoniæ, & Incontinentiæ labe inquinatis gradus amissione mulctandis. Atque ita quidem valide ordinatos supponebat Clericos, quos ob crimina quædam ibidem recensita gradu abigi decernit Egbertus Eborac. in suis Excerptis, sive Pœnitentiali lib. 2. cap. 15. ex Vauraeo regestis ab Harduino tom. 3. pag. 1983. Sed enim ex Synodo VII, sive Nicæna II. an. 787. certo certior nostra de valide celebratis ab Hæreticis, Schismaticis &c. Ordinationibus evadit sententia. Nam Actione I. relectis Nicæno Can. 8, Ephesino Can. 3, & Decreto de Messalianis; atque Epistolis S. Basilii ad Amphiloch. de Encratitis, ad Evaisenos de Galatis, ad Occidentales de Eustathio Sebast., & ad Terentium de eodem Eustathio, S. Cyrilli Alex. ad Maximum, & Gennadium, ac S. Athanasii ad Rufinianum, quibus decretum legebatur hæresum dumtaxat Auctores perpetuo ab Ecclesiasticis gradibus excludendos, reliquos vero ut Novatianos, Encratitas, Arianos, & Nestorianos ad Ecclesiam regredientes cum pristino gradu fore recipiendos, Iconoclastis reducibus dignitatis venia facta est, atque in suo Ordine iidem admissi. Cujus in rei confirmationem productum fuit exemplum præterea Marcelli Ancyrani suo loco redditi, Meletii ab Arianis ordinati, Cyrilli ab Acacio in locum Maximi Hierosolym. suffecti, Anatolii a Dioscoro consecrati, Johannis II. Ecclesiæ Hierosolym., Elia expulso, a Severo subrogati, eorumque, qui a Monothelitarum Promachis Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro fuerant ordinati. Actione 8. demum lectis Canone Apostol. 29, Chalcedonensi Can. 2, Synodica Gennadii Constantinopolit. an. 460, Trullano Can. 22, editisque Canonibus 4, & 5, quibus omnibus Simoniace ordinati dignitate abdicantur, S. Tarasius Constantinopolit. Antistes in Synodica ad Johannem Hegumenum indulget nihilosecius, jubetque sic Ordinatos, modo facti pœniteant, in Sacerdotio, quod sortiti fuerint, suscipi, & permanere. Synodus Suessionensis III. an. 866. S. Nicolai I. P. M. sacra jussione compulsa a præcedentis Suessionensis II. Synodo an. 853. decedere sententia officio, religionique ducens in epist. Synodica ad eumdem Pontificem apud Hardui-

duinum tom. 5. pag. 623, & seqq., testimoniis etiam ibidem descriptis S. Innocentii I. in epist. ad Exuperium, S. Leonis M. in epist. ad Rusticnm, S. Gelasii ad Episcopos Lucaniæ, & Concilii Carthaginensis Cap. 35. (in Codic. Eccl. Afric. Can. 68.) tandem edocta, *Secundum, quod Synodus Nicæna in Epistola* ad Egyptios *de ordinatis a Meletio Episcopo damnato decrevit, videlicet, ut Mystica ordinatione firmati haberent honorem, & ministerium*, ita paratissimam, si id Pontifici alluberet, ad recipiendos cum gradibus suis ordinatos ab Ebbone, & ad majores Ordines promovendos se se exhibuit. In Synodis Gallicana incerti loci, Romana sub Theodoro II. an. 898, cujus utriusque expressa mentio occurrit in Fragmento Actorum Synodi II. sub Johanne IX. Romæ habitæ eodem anno, quod ex Mabillonii Musæo Ital. tom. 1. par. 2. descriptum exhibetur in Collect. nov. Concil. Labb. edit. Ven. tom. 11. pag. 699, atque in Romana I, & II, Can. 3, 4, & 5, sub Johanne a Formoso præstitas Ordinationes vindicatas fuisse, admissasque ex parte jam superius indicavi: non secus atque a Martino V. in Concilio Constant. sess. 43. Const. *Multæ* Simoniace ordinatos ab Ordinum executione suspensos fuisse quidem, non etiam Ordinibus exspoliatos; necnon ab Eugenio III. in Florentino Const. *Exsultate* fuisse definitum tribus Sacramentis Baptismo, Confirmatione, & Ordine indelebilem imprimi Characterem, ideoque in eadem persona reiterari ea non posse. Quæ definitio postea a Concilio Tridentino confirmata legitur Sess. 7. Can. 9, & Sess. 23. Cap. 4, & Can. 4.

Suffragantur huicce sententiæ SS. Patres, Scriptores Ecclesiastici, deque Schola Theologi; atque ex Græcis quidem S. Athanasius in epist. ad Rufinianum Arianos ad Ecclesiam reduces nec reordinandos rescripsit; quin illis, qui hæresis Auctores non fuissent, *Ut venia detur, & habeant Cleri locum*. Quod ipsum Romanæ Ecclesiæ probatum evasisse subjungit, atque ab ipso perinde an. 362. in Synodo Alexandrina (quam Concilium illud fuisse plenarium, de quo S. Augustinus loquitur lib. 2. de Baptis. cap. 9, de quove ingens inter Eruditos quæstio exagitata est, quod fuisse Constantinopolitanum I. quidam putant, Capuanum alii, Arelatense I. Launojus, Sirmondus in præfat. tom. 1. Concil. Gall.,

Gall., Albaspinæus in Observat. 10. ad S. Optatum, & Petrus de Marca lib. 4. Conc. cap. 17, Nicænum vicissim Bellarminus de Sacram. lib. 1. cap. 26, Thomas Hauzeur tom. 2. Anotom. oper. S. August. ad libros de Baptis., Bail tom. 2. ad Concil. Arelat., Pagius ad an. 314. n. 17, & seq., aliique, pugnat Hallier de Sacr. Elect., & Ordinat. sect. 3. art. 2. cap. 2. §. 2.) sancitum paullo superius adnotabam, cujus rei testis etiam accedit S. Hieronymus in dialog. adv. Lucif. S. Basilius in epist. Canon. ad Amphiloch. cap. 1. Izoem, & Saturninum Encratitarum hæresi olim adfectos cum gradu pristino Episcopi, quo apud hæreticos illos fuerant insigniti, fuisse susceptos affirmat. In epist. ad Nicopolitas ex interpretatione S. Tarasii in Synodo Nicæna II. Act. 1. Arianos cum Ordinibus difficile quidem recipiendos fore scripsit, Ecclesiæ tamen bono exigente, recipi posse non negavit. Ad hæc in epist. 76. ad Episcopos suffraganeos suos Ordinationes Simoniacas exsecratus equidem est, loco tamen permanere suo permisit: *Posthac*, inquiens, *non fiant, sed emendentur*. Et in epist. 196. ad Theodorum, quo testimonio utitur adversus Photium Nicætas in vit. S. Ignatii, ingenti Eustachio Sebasteno flagitio vertit: quod *Quibusdam manum denuo imponere præsumpsit*. Paulino Antiocheno, qui an. 389. Evagrium sibi successorem constituere, suisque manibus, atque solus Episcopum consecrate sustinuerat, etsi multiplex Canonum interveniret transgressio, valide tamen id ab se peragi intime persuasum fuisse nemo negaverit. Et certe ab Evagrio præstitæ subinde Ordinationes Romanæ Ecclesiæ probatæ evaserunt. Atque simili plane in sententia versatos SS. Meletium, & Cyrillum ab Arianis in Sebastenum, & Hierosolymitanum ordinatos Antistites exputare valdequam pronum est. S. Jo: Chrysostomus Simoniace ordinatos ab Antonino Metropolita Ephesino ab Altaris communione arcendos quidem fore affirmavit apud Palladium in ipsius vita, perlectus in Nicæno II. Synodo Act. 1, irritas tamen propterea non habuit ab eodem peractas Ordinationes. Atque siquidem valide Sacramenta ab indigno, cujusque sit is genus, Ministro confici, & administrari S. Doctori arcte insitum erat, uti docet hom. 8. in epist. 1. ad Corinth., & hom. 11. in epist. ad Thessal., qua in sententia pares eidem stetere S. Gregorius Nazian-

in

in Orat. de Baptif., ac perinde S. Isidorus Pelufiota lib.3. epift. 304, Euthymius in cap. 11. Johan., & Theophylactus in Johan. cap. 20. inde confequitur tam iftis, quam illi perfuafum fuiffe validas effe Ordinationes a quocumque celebrentur Epifcopo. S. Cyrillus Alex. in Synodo VII. Act. 1. etiam laudatus paratum fe ad recipiendos cum gradu, qui partibus Neftorianorum studuerant, atque fuo detrufi propterea fuerant loco, modo fincere ad frugem regrederentur, in epift. ad Maximum fe exhibuit; & in epift. ad Gennadium Proclum laudat, quod Ælienfem Epifcopum fuam in communionum admififfet. Theodoretus quoque in hift. Relig. cap. 13. Reordinationes abfolute reprobat dilucidis hifce verbis: *Fieri non poteft, ut bis fiat eadem manuum impofitio.* Quam pariter in fententiam concurriffe cum S. Tarafium in Synodo VII, tum Metrophanem in Synodo VIII. paullo fuperius animadvertebam. Ex Latinis jam vero S. Hilarius Pictav. in lib. adverf. Conftantium n. 2. in fuam admittere Communionem Saturninum, Urfacium, & Valentem Arianæ fectæ Antefignanos detrectavit, non etiam alios eodem a Grege ad Ecclefiam regredientes cum gradibus fuis abfque cunctatione recipere. S. Hieronymus in Dialogo adverf. Luciferianos in fin. a Synodo Nicæna hæreticos omnes indiftinctim, Paulianiftis exceptis, admiffos obfervans: *Et quod his majus eft*, fubjungit, *Epifcopo Novatianorum, fi converfus fuerit, Presbyterii gradum fervat.* Cujus rei hanc reddit rationem, quod Sacramentorum validitas non a Miniftro, fed a Deo dependeat: *Sicut hic eft*, inquiens, *qui baptizat*, *Chriftus*; *ita hic eft, qui fanctificat*; quam fententiam parum diverfis effert verbis in Aggæum tom. 3. pag. 1697: *Malus*, inquiens, *Dei Sacramentum miniftrat, non de fuo miniftrat.* Explicatiffimus, atque perpetuus S. Auguftinus eft in docendo neque Baptifmum, neque Ordinem rite collatos etfi ab Excommunicatis, Hæreticis, Schifmaticis, Improbis, Officioque privatis iterandos fore. Ita prætermiffis de Baptifmo locis, de Ordinationibus haud repetendis loquens lib. 2. contra epift. Parmen. cap. 13. n. 28, & feqq. *De iis*, inquit, *qui ab Ecclefiæ unitate feparati funt, nulla jam quæftio eft, quin & habeant, & dare poffint* (ficut Baptifmum, fic Ordinationem), *& quin perniciofe habeant, perniciofeque tradant extra vinculum*

culum pacis. Audistin' sua jam ætate S. Augustinum dicentem jam nullam superfuisse hacce de re quæstionem? Non id utique proprio ex sententiæ privatæ suæ penu deprompsisse putes, sed id, *Quod in ipsa totius Orbis unitate discussum, atque consideratum, perfectum, atque definitum est*, ut ipsemet se proferre testatur. Quid hoc autem, quæres iterum, est, in quod Orbis totius convenisse vota S. Doctor affirmat? Tam Baptismum, quam Ordinationem, tam in Ecclesia licite, ac legitime, quam legitime, etsi illicite extra Ecclesiam conferri: *Utrumque enim*, inquit, *Sacramentum est, & quadam Consecratione* (Characterem imprimente indelebilem) *utrumque homini datur, illud quum baptizatur, istud quum ordinatur: ideoque in Catholica utrumque non licet iterari*. Ex quibus converso ad Donatistas in Ecclesiam recipi postulantes sermone, permisfos eos fuisse ait eadem officia gerere, quæ pridem gerebant, atque sicut rursum baptizati non fuissent, sic *Non sunt rursum ordinati*: *Sed sicut Baptismus in eis, sic Ordinatio mansit integra*. Horum simillima habet lib. 1. de Baptis. contra Donat. cap. 1, ubi iterum comparatione instituta inter utrumque Sacramentum, *Sicut baptizatus*, inquit, *si ab unitate recessit, Sacramentum Baptismi non amittit, sic etiam ordinatus* &c.; lib. 2. contra Crescon. cap. 11, in Brevic. Collat. cap. 8, in Psal. 54. n. 19, lib. de Bono Conjug. cap. 24, ubi loquens de Clericis improbis, ideoque officio privatis: *Manet tamen*, ait, *in illis ordinatis Sacramentum Ordinationis*; in Epist. 43., alias 162, 50., alias 161, & 185, alias 47; lib. de gestis cum Emerito, & alibi sæpe adversus Donatistas disputans. S. Optatus, qui Donatistis piaculo deputat, quod rebaptizarent, lib. 4. n. 4, lib. 5. pag. 87, lib. 6. n. 3, & lib. 7. n. 4; quique lib. 1. Donatistas in Synodo Romana a S. Melchiade pro legitimis habitos Episcopis agnovit, atque lib. 7. n. 4. Chrisma a Donatistis consecratum a Catholicis Episcopis servari scripsit, validas quoque existimasse Ordinationes ab Hæreticis collatas putandus est, ideoque benigne, ut par est, accipiendus, si quando lib. 1. Schismaticorum Baptismum suscipere, Hæreticorum vero excludere visus est. In hanc ipsam perinde de validitate Ordinationum, a quocumque ex celebrentur Episcopo, sententiam manibus, pedibusque conspirarunt Auxilius Pres-

byter in libris duobus de Ordinat.Formosi. Fulbertus Carnot. in ep.25. ad Leuthericum Senon. laudatus a S.Petro Damiani in ep. ad Hildebrandum, qui interrogatus de quodam Presbytero simoniace ordinato respondit ex decreto Concilii Toletani XI. Can.9. eum depositum non esse reordinandum, sed ei per Instrumenta, & Vestimenta, quæ ad gradus pertinenr, gradus ipsos esse reddendos. S. Petrus Damiani, qui in præcit. epist. ad Hildebrandum hanc ipsam Fulberti propriam facit, adoptatque opinionem, in Opusc.5. Mediolani Clericos simoniæ, & incontinentiæ vitio inquinatos nova absque Ordinatione ab se susceptos fatetur, atque in Opusculo 6, quod *Gratissimus* inscripsit, capitibus 39. constante, & Henrico Archiep. Raven. nuncupato totus in id incumbit, ut a Simoniacis Episcopis consecratos iterum consecrandos non esse ostendat. Bonizo Sutrinus, qui in Syntagmate decret. Eccles. in septem libros distributo lib.1. circa fin. impium, qui sua sub ætate irrepserat, a Schismaticis inductus sane, abusum improbat; tanquam sacris Canonibus adversum, Ordinationes iterum celebrandi, etsi fama ad se perlata, sed falsa profecto, quasdam Romanæ Ecclesiæ auctoritate peractas se audivisse referat. Algerus, qui de Sacr. Corp., & Sang. Christi lib.3. cap.10. Sacramenta extra Ecclesiam confecta valida, & vera esse SS.Augustini, Hieronymi, & Leonis M. auctoritate propugnat. Hugo Victor. in Sum. sent. tract. 6. cap. 9; Gratianus Can. 97. *Quod quidam* 1. Q. 1. decerpto ex S. Augustino lib. 2. contra Epist. Parmen. cap.13, junctis ibidem Glossa, & Berardi par.3. tom. 4. cap. 19. pag.359. Henricus Ostiensis in Sum. lib. 1. de Tempor. Ordinat. n.5, qui ex Synodo VII. Act. 1. relata Can. 4. *Convenientibus* 1. Q.7. ab Episcopo Schismatico Ordines valide conferri docet. Præpositivus in Summa Theolog. Ms. par 2. pag. 56. apud Morinum exercit.5. cap. 1. n.3, & Cardonum in hist. Sacram. tom.3. lib. 1. c.13. pag. 81, & seq. Robertus Pullus Cardin. in Sum. Theolog. p.7. cap. 14. apud eumdem Cardonum ibid. Alexander Alensis in Sum. Theolog. par. 4 q.10. memb.5. art.1. §. 5. S. Thomas in 4. dist. 25. q. 2, & in Suppl. q.38. art.2. S. Bonaventura in 4. dist. 25. q 2. Scotus in 4. sent. dist.13. q. 2; & dist.25. q. 2. Riccardus Mediavilla in 4. dist. 25. q.3. art.1. Quibus utroque subscribunt

bunt pollice ceteri de Schola Theologi, Vasquez in 3.par. S.Thomæ tom.3. disp.243. cap. 2; Lupus tom.3. dissert. 2. procem. capp.16, & 17, relatus etiam a Van.Espenio Jur. Eccles. univ. par.2. tit.30. cap. 6. num. 7; Hallier de Sacr. Elect., & Ordinat. par.2. sect.3. cap.2. §.18; Quesnellus in Not. ad epist. 2. S. Leonis ad Rusticum num. 6; Juveninus in Comment. hist. dogmat. de Sacram. dissert. 8. q. 6. capp. 2, & 3; Natalis Alex. hist. Eccles. ad Sæcul. VIII. cap.1. art.8; Cardin.Petra in Comment. ad Const. unic. *Nullis* Alexandri II, tom. 2. sect.3. n. 13, & seqq. edit. Ven. pag.172, & seq.; Tournellius de Sacram. Ordin. q. 5. art.1; Cardonus in hist. Sacram. tom.3. lib. 1. de Ordin. cap. 13; Carolus Witasse de Charactere q. 4; Drovinus tom. 2. de re Sacrament. lib. 8. par.1. q. 6. §.3; Berti de Theolog. Discipl. lib.36. cap.14, atque communiter Juris utriusque Doctores eo ineluctabili momento ducti, quod etsi potestas Jurisdictionis auferri possit, non ita etiam amitti potest, vel amoveri potestas Ordinis semel collata, atque Characteri indivisibiliter conjuncta, in quam, quemadmodum in potestatem jurisdictionis Ecclesia influit, Deus dumtaxat operatur, a quo nonnisi certæ materiæ, & formæ determinatæ sacræ vis Ordinationis fuit adnexa. Hinc ob paritatem rationis corruere oportet Antonii Augustini in Epitome Juris Pontif. lib.23. tit. 8, Maldonati de Confirm. q.1, Sirmondi in Antirrhetico 2. cap.5, & Morini de Pœnit. lib. 9. cap.7. opinionem existimantium Hæreticis in hæresi baptizatis, & confirmatis ad Ecclesiam se recipiebtibus iterato Confirmationis Sacramentum conferri olim fuisse solemne.

Juvat interea hisce præhabitis, locoque positis, objectis facere satis, atque facile quidem fit, verboque uno, aut altero omnibus offenditur, distinguendo tum inter Ordinationes celebratas ritu Ecclesiæ servato, vel non servato, tum inter Ordinationes invalidas, & illicitas, tum inter Ordinis Characterem, & potestatem, atque Ordinis effectum, seu gratiam, potestatisque usum, sive exercitium, tum demum inter Ordinis Sacramentum, & Hierarchicum gradum, sive Ordinis honorem. Ne tamen difficultatem declinasse potius, effugisseque, quam dissolvisse, & expunxisse videar, breviter omnibus singillatim satisfacio. Igitur S. Inno-

centio I. ea ſane inerat ſententia ordinatos ab Arianis, & Bonoſiacis admittendos haud eſſe ſuis cum gradibus, & honoribus, non autem Ordinationes ab Arianis, & Bonoſiacis attentatas invalidas fuiſse. Quæ ut in apriciſſimo ponatur, quandoquidem aliorum quoque Pontificum eadem fuit, obſervare non pœnitebit, juxta veterem Eccleſiæ diſciplinam inter Hæreticos diſtinguendos alios, qui in hæreſi baptizati ad Eccleſiam venirent, & alios, qui ab Eccleſia ad hæreſim deſcivisſent, indeque ad Eccleſiam denuo rediiſsent. Priores per ſolam manuum impoſitionem ſtatim Eccleſiæ reconciliabantur; poſteriores per manuum impoſitionem pœnitentiæ ſubjiciebantur, qua demum perfuncti ad Eccleſiaſticam Communionem admittebantur. Per manuum porro impoſitionem Hæreticos omnes ad Eccleſiam recipiendos lex ferebat Eccleſiæ coœva, cujus locupletes accedunt teſtes S. Stephanus in epiſt. ad S. Cyprianum 74. inter Cyprian., S. Cyprianus ipſe in epiſt. 72, & 73, Synodus Arelat. an. 314. Can. 8, & in Synodica ad S. Silveſtrum, Euſebius lib. 7. cap. 2, Synodus Italica in Cod. Eccl. Afric. Can. 56. commemorata, S. Siricius in epiſt. 1. ad Himer. cap. 1, S. Innocentius I. in epiſt. 22. edit. Concil. ad Macedon. cap. 3, S. Auguſtinus in epiſt. 71. ad Quintum, & S. Leo M. in epiſt. 2. ad Ruſticum edit. Queſn. cap. 18, 149. ad Nicetam cap. 7, & 155. ad Neonem. At manuum impoſitio, quantum nunc attinet, de multiplici quippe alia acceptione paullo infra incidet ſermo, duplex in receptione hæreticorum uſurpari conſuebat. Prior nempe illa, qua baptizati in hæreſi ſtatim Chriſtianis Sacris adſociabantur, pœnitentiæ duntaxat imaginem præſeferebat; poſterior autem, qua ab Eccleſia ad hæreſim transfugæ longæ pœnitentiæ adjiciebantur, rem ipſam pœnitentiæ importabat, ſub qua Communio differebatur, neque reſtituebatur, niſi poſt dignos pœnitentiæ fructus. De utriuſque differentia loquuntur S. Siricius in præc. epiſt. 1. ad Himer. cap. 1, S. Innocentius I. in epiſt. 18. edit. Concil. ad Alexand. cap. 3, S. Auguſtinus lib. 5. de Bapt. contra Donat. cap. 2, & Vigilius in epiſt. 2. ad Profuturum cap. 4. Sub neutra vero ex duabus hiſce manuum impoſitione Clerici Majores, ideſt Diaconi, Presbyteri, & Epiſcopi, ſive in hæreſi ordinati, ſive ab Eccleſia ad hæreſim

trans-

transfugæ, indeque ad Ecclesiam reduces, recipi poterant, idest neque sub ea, quæ pœnitentiæ rem importaret, neque etiam sub ea, quæ pœnitentiæ dumtaxat imaginem præseferret, ita ferente Ecclesiæ lege, cujus testes se præstant liquidos S. Siricius in cit. epist. 1. ad Himer. cap. 14, S. Optatus lib. 2. adv. Parm. circa fin., S. Hieronymus adversi. Lucifer. n. 13, S. Augustinus lib. 1. de Bapt. contra Donat. cap. 1, Africani Episcopi in Cod. Can. Eccles. Can. 27, & S. Leo M. in epist. 2. edit. Quesn. ad Rustic. cap. 2. (Ex quibus manifestissime liquet manuum impositione non semper importatam Ordinationem iri, siquidem sub præfata duplici acceptione non nisi cum Laicis ab hæresi regredientibus adhibere soleret.) Quocirca Clerici ad frugem se recipientes a gradu suspensi manere perpetuo debebant, Laica dumtaxat Communione contenti. Nisi quod, Ecclesiæ bono exigente, dispensatum cum ipsis est sæpius, ut ad Ecclesiam remigrantes, vel sub præmissa simplici professione fidei reciperentur, suisque gradibus perfrui, officiisque perfungi misericorditer permitterentur: quo pacto dispensatum legitur a S. Leone M. cum Clericis Pelagianis in epist. 1. edit. Baller. ad Aquilej. Episcopum cap. 1, & 2. ad Septimum Altin. cap. 1, cum Donato Episcopo Novatiano, & Maximo Episcopo Donatista in epist. 12. ad Episcopos Maurit. cap. 6, & cum Pelagianis aliis in epist. 18. ad Januarium Aquil., atque, ut alios mittam, a S. Gregorio M. cum Clericis Nestorianis lib. 11. epist. 67. ad Quiricum. Vel etiam sub præstita manuum impositione: quo pacto dispensatum vidimus paullo superius cum Novatianis a Concilio Nicæno, cum Bonosiacis ab Anysio, cum Priscillanistis a Concilio Toletano I, & cum Donatistis a Patribus Africanis: atque facilius quidem dispensari solebat cum his, qui in hæresi ordinati fuissent, quam cum his, qui ab Ecclesia ad hæresim transmigrassent. At enim heic manuum impositionis nomine, sub qua cum gradibus recipi aliquando Clerici permissi sunt, accipi certe non debet, ut dixi, manus impositio, quæ pœnitentiæ sive rem ipsam exhiberet, sive imaginem dumtaxat, speciemque referret, neque Sacramentalis Confirmatio, neque nova sacra Ordinatio, ut ostendi, sed vel Ordinatio prius accepta significabatur, vel Cæremonialis benedictio, de

de qua paullo post. Quibus præoccupatis, jam suapte prona fluit recta objectum ex S. Innocentio locum interpretandi ratio. Eatenus enim in epist. ad Alexandrum Antioch. Arianorum Baptismum *Ratum* habuit quatenus, hic prius informis, veluti Scholæ loquuntur,& gratia expers,per pœnitentiam inLaicisreparari poterat, & effectum consequi, sive gratiam,qua prius ob culpæ obicem carebat.*Irritas* autem vicissim Ordinationes ab Arianis habitasdixit,ideo quod ita ordinati,juxta tum obtinentemEcclesiæ disciplinam, ad Laicam communionem detrudendi erant, ideoque ab Ordinumexercitio, graduumque honore suspensi manere debebant. Quò tota collineabat Alexandri petitio, an videlicet ordinati ab Arianis suis cum gradibus, & honoribus suscipi possent. Quandoquidem vero Ordinati a Bonoso, humanitate quadam, gratiaque œconomiæ, ab Anysio Thessal. in Ecclesia recepti ita fuerant, ut ipsis etiam proprii gradus, dignitatisque facta venia fuisset, cujus exemplo propterea Episcopi Macedoniæ fas sibi quoscumque ab hæresi resipiscentes cum gradibus recipiendi fieri postularent, denegavit id Pontifex, eosdemque admonitos voluit, quod ab Anysio cum Bonosiacis, & quod a Nicænis Patribus cum Novatianis olim singulari de caussa factum fuerat, in exemplum facile non fore trahendum, caussa publicæ Ecclesiæ utilitatis cessante, sed integram loco manere Romanæ legem Ecclesiæ debere, juxta quam redeuntes ab hæreticis, qui tamen illic baptizati fuissent, per manus impositionem, eam nempe, quæ pœnitentiæ imaginem præferret,adLaicam dumtaxat communionem admitterentur; qui vero ab Ecclesia ad hæresim deflexisse, nonnisi per impositionem manus, quæ pœnitentiæ rem ipsam præstaret, recipi possent. Quoniam vero pœnitentiæ semel addicti ad gradus Ecclesiasticos promoveri impediebantur; proinde neque baptizatis a Bonoso licere ad Clericatus honorem ascendere, neque a Bonoso Ordinatis fas esse propriis defungi gradibus, sed Laica communione contentos esse debere definit. Atque ita S. Innocentii sententiam illustrant Synodi Arelatensis II. Episcopi Can. 17. *Bonosiacos, sicut Arianos*, inquientes, *cum Chrismate, & manus impositione in Ecclesia recipi sufficit*. Sufficere id, inquam, statuunt, quin ad superiores adquirendos gradus adspirare

re, aut susceptis defungi permittantur. Quamquam non ego repugnabo, si per manus impositionem hoc loci malis intelligi Presbyteri benedictionem, qua pristini gradus venia ipsis facta fuerit. Confer interea Glossam in Can. 73. *Arianos*, Binium in Not. ad præcit. Epistolam S. Innocentii, Bellarminum lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 10, Lupum in dissert. 2. procem. cap. 17, Natalem in Synop. hist. Eccl. ad Sæculum V. cap. 2, art. 1, Auctorem Observat. in Fleurium lib. 23. hist. Eccl. n. 28, Berardum in Emend. Gratiani par. 2. cap. 37, atque ea præterea, quæ de germana S. Innocentii sententia paullo superius exposita sunt. Neque urgent sane loca, quæ ad confirmandam sinistram, quæ S. Innocentio appingitur, opinionem producta sunt. S. Petro Damiani enim non altera inerat mens, quam quod potestatis usus ordinatis ab hæreticis Ecclesiæ lege ereptus esset, non etiam potestas Ordinis adimeretur, uti suo explicatum est loco. Auctor Epistolæ I. S. Damaso falso tributæ, Leo III, ac Synodus Ratisponensis loquuntur de Chorepiscopis, qui Episcopi non erant, sed Charactere Presbyteri simplices, ut liquido adparet ex Capp. 1, 2, & 3, apud Harduinum to. 4. pag. 948, & seq. Synodi vero Suessionensis II. sententiam emendatam a S. Nicolao I. fuisse, ejusque jussu a Synodo etiam Suessionensi III. jam animadverti; non secus atque latum, quod Paulianistas inter, & Bonosiacos intercedebat discrimen, adnotare non destiti. Neque ex hisce difficile evadit germanam S. Zosimi attingere, explicareque sententiam, quæ alia sane non fuit, quam quæ Taurinensis Synodi Patribus insedisse ostendimus ex Can. 3, 7, & 8, idest quod Episcopi absque Metropolitæ consensu, & Clerici ab Episcopo deposito ordinati a Sacerdotii quidem functionibus suspensi sint, Sacerdotali non etiam Charactere spolientur. Quæ vero proba, intimaque S. Leoni M. inhæserit sententia, abunde, opinor, patefacta superius est, non secus atque, quæ S. Felici III. animo insculpta fuerit, quam ut scrupulis his inanibus evellendis opera, & tempus frustra conterantur. Exinde nempe patet Episcopis contra Canones ordinatis a S. Leone honorem, & locum inter Episcopos denegari, non Characterem; ordinatis ab hæreticis Episcopalis dignitatis substantiam a S. Felice derogari, Jurisdictionis potestatem idest, ac potestatis

testatis usum, non etiam Characterem, ac Ordinis potestatem. Pelagio I. scribendi Episcopis Schismaticis Episcopatus nec honorem, nec meritum adhærere justa suberat caussa, vigens nempe Schisma Aquilejense in caussa trium Capitulorum. At ita scribenti mens non erat Characterem etiam Episcopalem eisdem denegare. Christi vero corporis nomine, de quo mentio Can. 34. *Schisma*, in Epistola scilicet ad Victorem, & Pancratium viros Illustres, quam magna ex parte restituit Holstenius, non Eucharistiam utique, sed Ecclesiam intellexisse ex iis, quæ e vestigio subjungit, evidens fit: *Nec enim*, inquit, *divisum esse Christum poterit quisquam sine Apostoli reprobatione confingere. Unam, ut sæpe dictum est, quæ Christi Corpus est, constat esse Ecclesiam.* Atque ita quoque, ut de Ecclesia loqueretur, ratio ipsa ferebat temporis, quo diro eadem nempe schismate discindebatur. Vim manifestam vero S. Gregorio M. inferunt, qui eum in oppositam invitum rapere partem non verentur. A sacro Altaris ministerio amoveri quidem persæpe jussit, sive Episcopos sua absque conscientia consecratos, sive Clericos incontinentes, maleque ordinatos, quos hoc indignos honore dixit, & habuit, validas tamen eorumdem Ordinationes ab eo dictas, & habitas evidenter ostensum est. Quæ omnia lucem ampliorem accipient ex lib. 4. epist. 5, & 16, nunc lib. 5. epist. 3, & 7, quibus Saturninum, aliosque lapsos Clericos a proprii gradus functionibus abigit; quibusque concordat epistola 17. lib. 4, nunc 4. lib. 5; ex eodem lib. 4. epist. 51, nunc lib. 5. epist. 52, qua Euphemium, & Thomam Simoniace ordinatos ab Ordinum exercitio suspendit; ex lib. 7. epist. 82, nunc lib. 9. epist. 81, qua Maximo Salonitano ad frugem regresso gradum restituit ac Pallium concedit. Mitto longe plura, quæ suppeterent, ne sim prolixior. Planissima hæc ipsa est ratio interpretandi S. Martinum I, ut ejus nempe judicio Monothelitæ fictum dumtaxat, falsumque Episcopi nomen gererent, quod Episcopali charactere indigni essent, e dignitate fuissent dejecti, officioque defungi interdicti. Nam cætera in Monothelitarum Antesignanis Paulo, & Macario Episcopatus Ordinem agnitum fuisse ab Africanis Episcopis eloquuntur ipsorum Synodicæ ad Constantinum Imp., ipsumque Paulum in Synodo Later.

sub

ſub eodem S. Martino Secret. 2. releƈtæ, & a S. Benediƈto II. teſtatus legitur Petrus S. R. E. Presbyter, & Hadriani I. Legatus in Synodo VII. Aƈt. 1. A Stephano III, ſive IV, atque a Synodo ſub eodem habita manifeſte peccatum, dum Ordinatos a Conſtantino pſeudo-Pontifice iterum ordinandos ſtatutum eſt, affirmare non dubitavit Auxilius lib. 2. cap. 4. Id ſane indulgendum exaſperatioris ingenii Scriptori, qui ſtudio abreptus ſuam, aliorumque a Formoſo ſuſceptas Ordinationes defendendi, a veritate aliquantum deflexit. Veri enim multo videtur ſimilius Stephanum III, ſub eoque Synodi Epiſcopos non adeo deſipuiſſe, ut ordinatos a Conſtantino iterum ordinandos cenſerent. Unde cum Baronio ad an. 769. n. 6, Natali ad Sæcul. VIII. cap. 1. art. 8, & Pagio in Brev. dicere præſtat ab Anaſtaſio *Benediƈtionis Conſecrationem*, quam Stephani juſſu ordinati jam a Conſtantino ſuſcipere debuerunt, appellatam, non ſacram Ordinationem fuiſſe, ſed Ritum ſacrum, quo depoſiti, graduque dejeƈti Pontificiæ reconciliationis gratia priſtinis in Eccleſia gradibus reſtituebantur, quo de Ritu paullo infra: quo modo *Conciliati* quaſi rurſus *Conſecrati* reputabantur. Atque ad hanc profeƈto Anaſtaſii interpretationem exigenda parum hinc abſimilis periocha ex Epiſtola 2. inter Ratherii Veron. epiſt. apud Dacherium Spicileg. to. 2. a Clero Veron. ad Romanum Clerum direƈta poſt Aƈt. 3. Colleƈt. Holſtenii deſcripta. Quæ plane interpretatio eo confirmatur magis, quod eadem Aƈtione 3, & apud eumdem Anaſtaſium cautum a Stephano, & a Synodo legitur, ne Baptiſma, & Chriſma a Conſtantino collatum, & conſecratum iterarentur: quod judicium pariter ferendum de Sacris Ordinationibus ſuapte conſequitur. S. Nicolao I, Hadriano II, & Johanni VIII. quin ſane proba, legitimaque de valide tum ordinato Photio a Gregorio Syrac., tum aliis a Photio ordinatis, etſi illicite, perſuaſio inſederit, dubitare non ſinunt expliciciſſima, quæ ex ipſis prolata ſunt paullo ſuperius documenta. Juxta quæ proinde illos in locis in objeƈtione produƈtis loquutos de poteſtatis uſu, ſacrique Miniſterii funƈtionibus haud rite uſurpatis, ſive de Ordinibus illicite collatis, non de poteſtate Ordinis, & Sacramentali Epiſcopatus Charaƈtere, ſive de Ordinationibus invalide celebratis intelligere opor-
 tet.

tet. Et quidem Johannes VIII, dum Ecclesiæ Astensi Josephum, antea Vercellensem designatum Episcopum, admoveri permisit, hanc ipsam sibi insitam de valida ipsius Ordinatione opinionem patefecit. Sicut autem Ordinis nomine usurpatum olim sæpius non Characterem Sacramentalem, sed gradum Hierarchicum adnotavi, sic Ordinationis nomine non semper Sacramenti collatio, sed vel iterata Electio, vel Cæremonialis benedictio significari persæpe solebat. Stephanum VII, & Sergium III. tam in Formosi memoriam atrociter desæviendo, quam Ordinationes ab eo peractas iterando, atque Stephanum quidem instigante Sergio, Sergium vero ex invidia, qua in Formosi locum, ipso vivente, jampridem inhiaverat, multis errasse modis non ego negaverim. Sed error hic nihil fidei nocuit, non enim ex prava opinione processit, qua Ordinationes velut illegitimas revera iterandas exputarent, sed ex pessimo affectu in Formosum, quem pejori quolibet modo lacessere optabant. Cætera Stephani errorem statim emendarunt Romanus, teste Sigonio lib. 6. ad an. 897, Theodorus II, testibus Sigeberto in Chron. ad an. 903, & Auxilio lib. 2. cap. 4, ac Johannes IX. in Synodis Romanis duabus, & Ravennate an. 904, Stephani acta contra Formosum rescindentes. Ex quibus, atque ex Luitprando lib. 1. cap. 8, & Flodoardo lib. de Rom. Pontif. apud Mabillonium par. 2. Sæculi III. Bened., & Muratorium tom. 3. Script. rer Ital. par. 2. egregias Formosi laudes exponente liquet minus vere exputasse Morinum non adeo culpæ expertem fuisse Formosum, quin Stephanus VI, sive VII. probabilem in ejus demortui cadaver desæviendi caussam habuerit. Confer & Papebrochium in Con. differ. 31, qua Formosi vindicias exornat. Neque magis ad veri speciem accedere Panvinii opinionem patet, qua in Not. ad Platinam pag. 112. patratum in Formosum a Stephano facinus pernegare non dubitat. Quamquam vicissim magna probabilitate non caret Ludovicii Du-Mesnil doct., & discipl. Eccl. lib. 42. n. 1. conjectura, qua ordinatos a Formoso iterum a Stephano ordinatos negat, siquidem id Sigebertus in Chron. diserte negarit, deque iteratis a Stephano Ordinationibus illis nihil habeant Synodi tam Romana gemina, quam Ravennatensis sub Johanne IX. habitæ; quin imo a Formoso pri-
denu

dem ordinati in proprium gradum a Johanne restituti dicantur, quos plane non restituisset Johannes, si prius eos a Stephano fuisse iterato ordinatos constitisset. Quare si postmodum nihilosecius in Formosum a Sergio III. sæve debacchatum est, id ei vitio dandum utique: quamvis Sergium ad meliorem postea frugem se recepisse, tantique facinoris valdequam pœnituisse ex Flodoardo, Johanne Diacono, & ex Sergii Epitaphio non leviter conjecit Pagius; quin etiam Sergium plurima abstergere a labe haud frustra conatus est Papebrochius in differt. 33. Justa in Agapeti, & Johannis XII. sententia Intrusorum Ordinationes, quas semper Ecclesia est exsecrata, effectu, sive potestatis acceptæ usu frustrantur; satiusque fuerit, si ab Intrusis ordinatis ad pristinum remeandi gradum facultas fiat. Cum quo stat tamen, quod Ordinationes hjusmodi validæ fuerint, veramque Ordinis potestatem ita Ordinati acceperint, atque sacro fuerint Charactere insigniti. Neque, etsi utriusque dicta, & facta verses, & reverses, exinde amplius licebit extundere. A S. Leone IX. Simoniacas Ordinationes irritas dictas, sublatasque scribens S. Petrus Damiani, intelligendus est plane quantum ad Ministerium, & illarum exercitium, non etiam quantum ad Sacramentum, illarumque validitatem. Atque ut hoc utique sit accipiendus sensu, argumento est tum ea ipsa particula *Tanquam*, sub qua male promotos *tanquam* noviter a Pontifice ordinatos refert; qua sane particula coarctari sententiam, ita ut significetur Simoniacos veluti noviter ordinatos ideo fuisse, quod jus Ministerii iis fuerit restitutum, non vero quod in iis sacra ipsa Ordinatio fuerit repetita, nemo non percipit; tum documento sunt plane, quæ ipsemet ex Clementis II, eodem ex S. Leone IX, ex propriæque sententiæ penu pro Simoniacis Ordinationibus deprompsit, de quibus supra, rursumque infra. Atque germanam hanc ipsam proculdubio esse rationem interpretandi Nicolaum II, S. Gregorium VII, Victorem III, & Urbanum II. liquido ostendunt, quæ pro nostra sententia ex ipsis paullo superius prolata sunt loca. In quo prostremo, Urbano II. videlicet, quia potiorem adversarii vim faciunt, quam perperam aciant, paucis adhuc patefacere juvat. Ergo is in epist. 17. edit. Hard. tom. 6. par. 2. pag. 1646. ad Lucium S. Juventii Præpo-

 situm

situm ipsi interroganti de pravorum Ordinationibus, postquam a Nicolao II, & S. Gregorio VII. pœnas in ita ordinatos sancitas allegasset, de earumdem validitate hoc subjungit responsum. *Cæterum Schismaticorum, & Hæreticorum Sacramenta, quoniam extra Ecclesiam sunt, juxta SS. Patrum traditiones Pelagii, Gregorii, Cypriani, Augustini, Hieronymi, formam quidem Sacramentorum, non autem virtutis effectum habere profitemur; nisi quum ipsi, vel eorum Sacramentis initiati, per manus impositionem, ad Catholicam redierint unitatem.* Quæ perspicua sunt adeo, ut nullo prorsus indigeant glossemate, neque de germana ejus vel leviter dubitandi locum sinant sententia: ad quam perinde, quæ præpostere ex ipso adversarii conantur exsculpere, sunt exigenda. Quin etiam objectum ex Gratiano Canonem 24, de Daiberto a Wezilone ordinato exigere juvabit ad ejusdem Urbani II. epistolam ad Petrum Pistor., & Rusticum Abb. Vallisum. ex Ms. Bibl. S. Victoris Paris. editam a Binio, ac deinde a Labbæo, & Harduino, ubi Pontifex de Wezilone hæretico, & simoniaco loquens: *Eumdem*, inquit, *& ipsi nos pro eadem caussa, qui ab Excommunicatis consecratus est, in Synodali Concilio excommunicavimus, & ab omni Ecclesiastico officio sine spe restitutionis aliqua deposuimus.* Qui ita loquitur, Episcopalem profecto Characterem, & Ordinem inter, ac Ministerium, & Officium latum statuisse discrimen probe intelligitur. Neque hinc vel latum unguem abfuisse sententia Paschalem II. manifeste produnt, quæ ex ipso in rem nostram producta suo loco sunt decreta. Quæ uberiorem adhuc lucem accipient ex duabus Paschalis epistolis ad Rothardum Mogunt., & Reinhardum Halberstad. apud Martenium veter. Monum. tom. 1. pag. *616*, & *618*, ac Mansium Suppl. tom. 2. pag. 231, & 233, quibus duumviris ob oculos posito Canone ab se in Trecensi Synodo anno 1107. condito, quem cum aliis tribus descripsit Martenius vet. Monum. tom. 7. pag. *670*, & ex ipso Mansius pag. 235, indicatque Gratianus Can. 17. *Constitutiones* 16. Q. 7, velut vidit doctiss. Berardi par. 2. cap. *86*. pag. *469*, quo nempe Canone Clericis Investituras de manu Laica accipientibus depositionis, excommunicationisque pœna indicitur, ipsis tamen eo crimine etsi implicatis

catis Episcopalis officii peragendi venia indulgetur ea lege, ut imposterum ab hujus genus flagitiis abstineant. Quæ denique ex Callisto II, Innocentio II, Eugenio III, Alexandro III, & Lucio III. postremo objecta sunt loco, adeo levia sunt, ut ne verbum sit quidem, quod illos a Decessorum suorum decessisse sententia vel leviter suspicari nos cogat. Ut enim paullo durioribus usi sint verbis ad ingens patefaciendum, quo erga Ordinationes a Schismaticis, aut Simoniacis attentatas ferebantur odio, iis tamen id unum dederunt intelligi ita ordinatos indignos se dedisse, qui sacris Altaribus deserviant, ideoque a Sacramentis abstinere debere, sacroque ab Altaris Ministerio abigi. Quam sane intelligentiam ut assequaris magis, probeque teneas, conferre juvabit Concilii Tolosani an. 1119. Canonem 1. in Lateranensi I. Can. 1. instauratum, juncta emendatiori, quam ex Codice Pistoriensi exhibet Mansius, lectione Suppl. tom. 2. pag. 355; Pisani an. 1134. Canonem 2. ex eodem Codice Pistor. a Mansio descriptum pag. 417, ex Remensi an. 1131. Can. 1. repetitum; Remensis an. 1148. Canonem 3, adjuncto Canone 11. ex Codice Ms. S. Michaelis in periculo Maris apud Harduinum to. 6. par. 2. pag. 1305; Turonensis an. 1163. Canonem 9. integrum ex præcit. Cod. Ms. S. Michaelis ab Harduino excerptum pag. 1062, & in Lateranensi III. Canone 2. integratum, & Caput 11. *Ad abolendam* in Collect. 1. lib. 5. tit. 6. Non moror autem, quod de Schismaticis Lucii III. jussu, deque Cardinalium consensu reordinatis refert Robertus Flamasbur., nam tum factum ipsemet improbat, factumque in odium Schismatis reputat, quod verius de reconciliatione potius, quam de reordinatione accipere debuisse non dubito.

Antequam vero ad ea, quæ ex Conciliis secundo objecta sunt loco, diluenda descendo, datam ut liberem fidem, deque Ritu disseram olim in Ecclesia recepto, quo illegitime ordinati, in Clerum, & Officia restitui solebant, operæ est pretium. Fiet hinc etenim, aut ego fallor, ut quo facilius, eo penitius Conciliorum hac de re attingatur sententia. Multis porro modis verbum χειροτονιαν, sive χειροθεσιαν apud Græcos, *Manuum impositionem* apud Latinos, de qua frequens apud Pontifices, & Patres olim loquutio occurrebat, accipi consuevisse jam indicavi, quod

quod paullo fusius nunc exponere præstat. 1. Pro manuum impositione Curatoria, de qua Acta Apostol. cap. 9. vers.17, & S. Innocentius I. in epist. 25. edit. Cout. ad Decentium cap. 6: quem S. Innocentii locum haud rite intellectum ab Holstenio in dissertat. 1. de Ministro Confirmat. cap. 1, & a Morino in dissert. de Sacram. Confirm. cap. 16, ab Innocentio hoc loco Diaconis, quum necessitas urgeret, Confirmationis administrandæ potestatem factam arbitratis, observant Moretus ad cit. locum Morini, Coutantius in Not. ad prælaudatam epist. S. Innocentii pag. 861, & Benedictus XIV. de Synod. Diœces. lib. 7. cap. 7. n. 3: atque Ritus quidem, qui in manuum impositione Curatoria super Energumenos usurpari solebat ab Episcopis, descriptos videre licet ab Edmundo Martenio, præsertim ex antiquo Codice Regio n. 3866, alteroque Vindocinensi, de antiq. Eccl. Ritib. lib. 3. cap. 9. 2. Pro Electione, de qua plane intelligendi Canones Nicænus 4, Antiochenus 19, Carthaginensis II. an. 390. Can. 12, Carthaginensis IV. an. 398. Can. 1, in Cod. Can. Eccl. Afric. Can. 13, Chalcedonensis 25, & Trullanus 39, aguntque Beveregius ad Can. 1. Apostol., Justellus ad Can. 5. Laodic., Zonaras, & Balsamon ad præcit. Can. Nicæn., & Antioch., & adversus Ducæum, ac Petrum de Marca pro sola dumtaxat Consecratione manus impositionem accipiendam contendentes doctiss. Josephus Motta de Jure Metropolit. n. 76. pag. 101, & seq. 3. Pro Confirmatione, quo modo perperam a SS. Cypriano, & Firmiliano in epist. 73, 74, 75, & 76, & ab Africanis Episcopis in Concilio Carthaginensi III. sub S. Cypriano de Bapt. capp. 5, & 24. accepta ea fuerat, de qua scripserat S. Stephanus in epist. 74. inter Cyprianicas, atque perperam ab Holstenio, & Morino ea, de qua S. Innocentium I. effatum ad Decentium mox adnotabam. Formulas porro, quibus in manuum supra confirmandos impositione uti Episcopi solebant, plures exhibet Martenius de antiq. Eccles. Ritib. tom. 1. pag. 249, & seqq., inter quas insigniores eminent, quas ex Codicibus Bellovacensi, & Caturcensi descripsit etiam Coutantius tom. 1. Epist. Rom. Pontif. pag. 241, & seq. 4. Pro Ordinatione, de qua Can. 1. Apostol., Laodicenus 5, Carthaginensis IV. an. 398. Can. 2, 3, & 4, aliique plures, quos modo persequi non vacat,

vacat, aguntque fuse Simeon Thessal. in Opusc. de sept. Sacram., Arcudius lib. 6. Concord. cap. 1, & Morinus de Sacr. Ordinat. par. 3. exerc. 1. cap. 2. 5. Pro impositione Pœnitentiæ, sub qua regredientes ab hæresi recipiebantur, (an vero Clerici etiam majores, ita ut deinde pœnitentia defuncti in pristinum Ecclesiæ gradum admitterentur, disputant Eruditi. Immutata deinde circa eos disciplina videtur, ac pœnitentiæ addicti leguntur a Synodis Arausicana I. Can. 4, Ilerdensi Can. 5, Toletana XI. Can. 9, Constantinopolitana IV. Act. 2, Rotomagensi an. 1702. Can. 19, a S. Zacharia epist. 10. ad S. Bonif., & Theodoro Cant. cap. 41.) de qua revera S. Stephanus in præcit. epist. 74. ad S. Cyprian., S. Cyprianus ipse in epist. 71. ad Quintum, Concilium Carthaginense III. sub ipso de Bapt. capp. 8, & 22, Eusebius lib. 7. hist. Eccl. cap. 2, S. Augustinus lib. 5. de Bapt. contra Donat. cap. 23, & lib. 6. cap. 11, S. Siricius in epist. 1. ad Himerium cap. 1, S. Innocentius I. in epist. 24. edit. Cout. ad Alexandrum Antioch. cap. 3, S. Leo M. in epist. 2. edit. Quesn. ad Rusticum cap. 18, epist. 129. ad Nicetam cap. 7., & epist. 135. ad Neonem cap. 2, Synodus Agathensis an. 506. Can. 15, Vigilius in epist. 2. ad Profuturum cap. 4, & S. Gregorius M. lib. 11. epist. 67. ad Quiricum. Inter Formulas equidem, quæ ab Episcopis in manuum impositione super Hæreticos (ut de Lapsorum speciebus aliis modo sileam) ad frugem regredientes usurpari solebant, easdem ipsas persæpe adhibitas fuisse, quæ in Confirmatione usu Episcopis veniebant, ideoque Sacramentum ipsum Confirmationis ab hæresi reducibus conferri consuevisse, indicare videntur Concilia Constantinopolitanum I. Can. 7, Arausicanum I. an. 441. Can. 1, Arelatense II. an. 452. Can. 17, Epaonense an. 517. Can. 16, Trullanum Can. 95; S. Basilius in Epist. Can. ad Amphil. Can. 1, Faustus Regiensis de libero arbitr. cap. 17, Gennadius Massil. de Eccles. Dogm. cap. 52, S. Gregorius Turon. lib. 5. c. 38. de Gundebaldo Burgundionum, & Leovigildo Hispan. Regibus ab Ariana hæresi conversis agens, S. Theodorus Studita in epist. ad Naucratium lib. 4. Jur. Orient. pag. 290, Balsamon in epist. ad Marcum Alexand., Walafridus Strabo de reb. Eccl. cap. 26, Euchologium Græcor. apud Goarium, Codicesque alii Græci Monasterii Cryptæ Ferratæ, & Bibliot.

bliot. Barberinæ apud Morinum de Pœnit. lib. 9. cap. 9, quibus permoti Theologi complures, quos sequuntur Quesnellus in Not. ad epist. 129. S. Leonis ad Nicetam c.7,& Cardonus hist. Sacram. tom.1. lib.2. de Confirm. cap.5, ab Ecclesia sive Orientali, sive Occidentali ab hæresi reduces absque Confirmationis Sacramento recipi haud consuevisse existimant. Verior tamen est sententia ab hæresi redeuntes (si antea confirmati fuissent) ab Ecclesia recipi consuevisse non Sacramentali unctione Chrismatis in fronte, sed aliquando quidem unctione Cæremoniali, quæ in administratione Baptismi in vertice baptizandi adhiberi solebat, quo pacto ex Conciliis, Patribus, & Scriptoribus prælaudata loca commode intelligi possunt; frequentiori vero usu simplici manuum impositione, de qua mox, quin etiam sola fidei professione, de qua SS. Leo, & Gregorius re, ac nomine Magni, ille quidem in præcit. epist. 1. edit. Baller. ad Aquilej. Episcop., 12. ad Episcopos Maurit., & 18. ad Januar., iste vero lib. 11. epist. 67. ad Quiricum, ubi tres recipiendorum ab hæresi regredientium describens Ritus: *Ab antiqua*, inquit, *Patrum institutione didicimus, ut quilibet apud hæresim in Trinitatis nomine baptizantur, quum ad S. Ecclesiam redeunt, aut unctione Chrismatis, aut impositione Manus, aut sola professione Fidei ad sinum Matris Ecclesiæ revocentur*. Atque quidem alterius speciei fuisse ab ejus, quæ fieri in Confirmatione solebat, manuum impositionem, quæ in receptione Hæreticorum adhiberi consueverat, fit manifestum ex Formulis, quæ in Hæreticorum reconciliatione usurpabantur, inter quas insignis est illa, quam ex Codice Gellonensi sub ætate Caroli M. exarato exhibent Coutantius pag. 241, & Cardonus pag. 159, in qua nulla *Signi*, aut *Consignationis*, aut *Signaculi* mentio, a quibus sane haud abstinebant Formulæ in Confirmatione usitatæ. Explicatissimam quoque sententiam hancce tradunt Theodulphus Aurelianensis in libro de Ordine Baptismi cap.17. Bibl. Patrum tom. 14. pag. 13. Presbyteris quidem baptizatos Chrismate ungere licere docens, non etiam Spiritum S. per manus impositionem tradere, atque morem istum antiquissimum esse, Apostolicæque coævum Ecclesiæ; ac S. Bruno Signinus in Opusc. de Sacram. Eccl. affirmans, etsi Unctio adhibeatur, Confirmationis

tamen

tamen Sacramentum haud iterari. Ad quæ confirmanda sane manifesta concurrit ratio, qua constat veteri Ecclesiæ disciplina Baptizatis e vestigio Confirmationis Sacramentum conferri consuevisse, veluti testes sunt liquidi Tertullianus lib. de Baptis. capp. 7, & 8, S. Cyprianus in epist. 73. ad Jubajanum, S. Ambrosius lib. de Myster. cap. 7, S. Hieronymus advers. Lucifer., S. Austinus serm. 324, S. Leo M. serm. 4. de Nativ., ac deinde Magnus Archiep. Senonensis, ad quem lectu sane digna Epistola Ludovici Pii apud Harduinum to. 4. pag. 1178, in libello de Baptismo Caroli M. jussu concinnato, ostenditque Martenius de antiq. Eccl. Ritib. tom. 1. pag. 160. 6. Pro Cæremonia sacra, quæ *Presbyterii Benedictio* nuncupari consuebat, sicuti supplementum Cæremoniarum Baptismi in Ecclesia cum iis, qui domi baptizati fuissent, vulgo Baptismus apppellabatur, qua nempe Clerici in Ecclesiæ Clerum, & officia Ecclesiastica restituebantur. Ritus hujusce vestigia deprehendere licet in Synodo Cæsaraugustana II. an. 592. Can. 1, quo Presbyteri, & Diaconi Ariana ab hæresi redeuntes: *Acceptam denuo Benedictionem Presbyterii sancte, & pure ministrare permittuntur*. Quæ Benedictio plane non iterata Ordinatio erat, sed Cæremonia, qua ad pristinas illi Clericatus functiones redintegrabantur. At enim Ritus hic, quem Ecclesia Hispalensis in Clericorum injuste depositorum restitutione pariter adhibere solebat, clarius in Toletano Concilio IV. an. 633. cap. 28. relato a Gratiano, sed perperam ex Concilio Moguntino, Can. 4. *Episcopus* 12. Q. 3, ex quo reordinationem haud fuisse liquido adparet, verbis istis describitur: *Episcopus, Presbyter, aut Diaconus, si a gradu suo injuste dejectus in sancta Synodo innocens reperiatur, non potest esse, quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat coram Altario de manu Episcoporum, si Episcopus est Orarium, Annulum, & Baculum: si Presbyter, Orarium, & Planetam: si Diaconus, Orarium, & Albam: si Subdiaconus, Patenam, & Calicem: sic & reliqui gradus ea in reparationem sui recipiant, quæ quum ordinarentur, perceperunt*. Qui Ritus etiam in Gallicana Ecclesia *Impositæ manus Benedictio* olim nuncupatus a Synodo Aurelianensi I. an. 511. Can. 10, sive *Mystica Ordinatio* a Synodo Suessionensi III. an. 853. in Synodica ad S. Ni-

colarum I, solemnis evasit deinde Sæculo XI, teste Fulberto Carnot. in epist. 25. ad Leuthericum Archiep. Senonensem Primatem suum, a quo interrogatus de Presbytero Simoniace ordinato, ex Synodi Toletanæ sententia respondit, eum non reordinandum utique, sed esse reconciliandum: *Rebaptizationes, & Reordinationes,* inquiens, *fieri Canones vetant.* Atque reconciliationis ei ritum, & formam exponens: *Propterea,* subjungit, *depositum non reordinabitis, sed reddetis ei suos gradus per Instrumenta, & per Vestimenta, quæ ad ipsos gradus pertinent, ita dicendo*: Reddo tibi gradum Ostiarii, & te in illum gradum restituo &c. in nomine Dei Patris, & Filii, & Spiritus S. *Novissime autem benedictione lætificabitis eum sic concludendo*: Benedictio Dei Patris, & Filii, & Spiritus S. super te descendat, ut sis restitutus in Ordine Sacerdotali, & offeras placabiles hostias Deo laudis pro peccatis, atque offensionibus Populi Omnipotenti Deo, cui est honor, & gloria in Sæcula Sæculorum. Integram periocham istam descripsit S. Petrus Damiani Nicolai II. legatione defungens in epist. ad Hildebrandum Archid., deinde in Pontificatu S. Gregorium VII, qua ipse suffultus, permotusque Clericis Incontinentiæ, & Simoniæ olim deditis, ad meliorem se frugem recipientibus, haud iterata Ordinatione, pristini gradus veniam Mediolani se fecisse confirmat.

Quibus sic definitis, locoque positis, jam haud difficile succurrit objectis ex sacris Conciliorum Canonibus offendere. Et quidem ad Canones quod attinet Apostolicos, nemo jam hodie ignorat argumentum ex iis petitum infirmissimi esse genus: siquidem, si in eorum antiquitatem inquiras, ii ante Sæculum V. Ecclesiæ ignoti fuerunt, quorum nempe ex priscis nemo Scriptoribus meminit, ut proinde hoc nomine Apostolis nullo adscribi modo possint. Apud Græcos, quamvis S. Alexander Alexand. in Synodica ad æquivocum Byzantinum an. 321. ad Canonem Apostol. 31. Græce, & Nectarius Constantinopolit. in Synodo anno 394, apud Harduinum tom. 1. pag. 958. ad Canonem 74. respexisse videantur, integri tamen 85. primum circa medium Sæculum V. locum habuere in Synopsi Canon., quæ Stephani Ephesini nomen præfert apud Lambecium lib. 3. pag. 66, & in Codice 33. Palatino-Vatic.; atque deinde anno circiter 500. prodiere in Colle-

Collectione Canonum, quæ sub nomine Theodoreti Cyrensis Episcopi circumfertur, cujusce mentio apud Scaligerum in Scaliger. secundis pag. 239, & Mſ. apud Salmasium de Primatu pag. 235, & lib. de Usuris pag. 633, nec non apud Petrum de Marca de Concord. tom. 1. pag. 152, & tom. 2. pag. 237, quæ tamen alia non est, quam Collectio Johannis Scholastici circa an. 570. concinnata. Veneratione deinde venere Synodo Trullanæ anno 687. Can. 2. Qui eosdem laudavit Sæculo VIII. S. Jo: Damascenus lib. 4. de fide Orthod. cap. 17. a S. Clemente concinnatos pariter adseruit. Sed neutrius id patitur nomen: non Romani, ut frustra persuasum fuit Antonio de Castrovillare, & Guillelmo Wisthono, eo præsertim, quod ab veri abhorreat specie Canones a S. Clemente Romano litteris consignatos, promulgatosque apud Græcos primum adparuisse, & non potius apud Latinos usu jampridem venisse, ut a Græcis illos derivare, mutuareque debuerint: non Alexandrini, ut perperam alii putavere, nam Canon illius Ecclesiasticus ab Eusebio lib. 6. hist. Eccl. cap. 11, a S. Hieronymo de Script. Eccl. cap. 38, & a Photio Cod. 111, de speciali ritu, ac tempore Paschatis celebrandi adversus Judæos agebat: atque quidem in Apostolicis Canonibus pleraque repeririuntur, ut Canon 50, quæ utriusque Clementis ætatem longe recentiorem sapiunt. Apud Latinos, etsi S. Julius in epist. ad Orient. e Synodo Romana an. 342. exarata Apostolicos Canones memorasse legatur, illorum tamen nullum adparet vestigium in antiquis Collect. Africanis, Hispanicis, Italicis, & Gallicanis, Codic. Eccl. Afric., Ferrandi, Martini Bracar., Quesnelli, Hincmari &c. Primus, qui eos a Græcis derivaverit initio Sæculi VI. Dionysius Exiguus, ex 85 apud Græcos sacris 50. dumtaxat descripsit, cujus morem imitati nonnisi Canones 50. Collectionibus suis inseruere Cresconius Afer circa an. 570, de quo Pithœus, Justellus, Dandinus Altaserra, Petrus Franc. Chiffletius in Bibl. PP. Lugd. tom. 9, Isidorus Sæculi VIII. initio, Hadrianus I. apud Canisium antiq. lect. tom. 6, Labbæum tom. 6. pag. 1800, & Harduinum tom. 3. pag. 2033, Burchardus, Ivo, Gratianus, Wendelstinus &c., atque 50. dumtaxat admissos a Stephano IV. fuisse in Synodo Later. an. 769. liquet ex Act. 4;

 toti-

totidemque Romana ab Ecclesia recipi, neque plura scripsit Humbertus S. Leonis IX. Apocrisiarius an. 1054. adversus Nicetam Pectoratum apud Baronium in Append. tom. 11. vet. edit. pag. 798, nov. Lucen. to. 17. pag. 677. Itaque Apostolicos Canones ætatem longe Apostolica recentiorem præseferre ultrocitroque consentiunt ex Protestantibus ipsis Dallæus lib. 3. de pseudo-Epigraphis Apostolicis, Larroquanus in Append. ad Observat. in Pearsonii Vindic. Ignat., Ittigius in dissert. de pseudo-Epigraphis Apost. in Append. ad dissert. de Hæresiarchis, & Jo: Guillelmus Janus in dissert. de antiq. Can. Apostol. edit. Witemb. 1706. Si vero eorum de auctoritate Canonum quæras, etsi Græcis probatissimos non diffitear, Latinis aliter visum est, ex quibus etsi neque defuerint, qui magno eos in pretio, honoreque haberent, hodie tamen ea universim insidet Eruditis sententia Canones hosce nec ab Apostolis fuisse procusos, nec ea proinde auctoritate pollere, qua scripta vere Apostolica prædita sunt. Eorum auctoritati id officit etiam, tum quod pauca admodum in iis vestigia deprehendere sit veteris Apostolis doctrinæ usitatissimæ: e contra plurimis in locis specimen potius haud leve præseferant disciplinæ longe post Apostolica tempora in Ecclesiam invectæ; tum quod tam disciplinam, quam doctrinam passim adstruant, tam Apostolicæ, quam Ecclesiasticæ doctrinæ, & disciplinæ adversam: adeo ut in præfat. Collect. Hispan. Canones hi nec ab Ecclesia Romana probati, nec SS. Patribus accepti, sed ab Hæreticis sacro Apostolorum nomini suppositi affirmentur: quod dictum tamen omni ego quidem ex parte non probaverim; unde abs vero non abhorreat, qui arbitretur, veluti Albaspinæus lib. 1. Observat. 13, eos Canones indiscriminatim confectos fuisse ex plerisque quinque priorum Sæculorum Conciliis, atque in unum veluti Codicem redactos, cui Canonum Apostolicorum, idest a Patribus Apostolorum successoribus conditorum, titulus fuerit adjectus. Sed de his satis, ac super disputare me memini Parte hac 2. Tom. 4. Artic. 9. in Prolegom. pag. 362, & seqq., conferrique, qui de iis egregie differit, ut alios omittam, doctiss. Berardi in Gratiano emendato par. 1. cap. 1, sufficit. Ex quibus liquido adparet, quo auctoritatis loco haberi mereatur Canon 67.
in

in objectione laudatus. Nempe præterquam quod unus ex illis est, quos Ecclesia Romana reprobavit, Eruditis videtur depromptus ex Decreto Concilii Iconiensis an. 235, in quo non secus, atque in Synnadensi anabaptismi error confirmatus est, de quibus Firmilianus in epist. ad S. Cyprianum, S. Dionysius Alex. in epist. ad Philemonem, Eusebius lib. 7. cap. 6. vers. Ruffini, & S. Augustinus lib. 3. contra Cresconium cap. 3. Et sane si Canon iste germanus Apostolorum fœtus fuisset, putasne eum fuisse prætermissuros SS. Cyprianum, & Firmilianum, & cum eis Ecclesiam Africanam, & Asianam, a quibus contra Romanæ Ecclesiæ ritum ab hæreticis baptizatos novo abluendos baptismate pro aris, focisque pugnatum est? Is igitur Canon nullius est momenti, nisi de Baptismo, & Ordinatione ab hæreticis debita forma haud adhibita collatis intelligi jubeas. De recta Nicæni Canonis 8. intelligentia copiose jam dictum superius pag. 557, & seqq. Eum nempe Canoni subesse sensum, ut manuum impositione significetur, non utique Sacramenti repetitio, sed vel reconciliationis dumtaxat ritus, quo pacto Canonem interpretatos S. Athanasium, Synodum Alex. sub ipso an. 362, & S. Hieronymum, Dionysium Exiguum, & Studitas Monachos, nec non Collectores Codicis Corbejensis, Codicis a Justello editi, Codicis Vaticani Reginæ 1997. Can. 15, & Cod. Veronensis apud Ballerinios tom. 3. pag. 569, & 584, indicabam: vel, sicut veri similius videtur, pristina significetur Ordinatio, in qua Novatiani post emissam fidei professionem manere permittebantur: quomodo Canonem acceptum a Rufino, a Ferrando, a Concilio Carthaginensi VI, a Collectore Can. Arabic., ex his adducta paullo superius perpendenti loca patebit. Quo sensu pariter Beveregius in Not. ad hunc Canonem observat eo Patres Nicænos haud novam indixisse Ordinationem, sed ad pridem receptam a Novatianis respexisse: *Patres enim*, inquiens, *de solis Clericis Novatianis, qui Canonicam nimirum Ordinationem ante acceperant, per totum hunc Canonem agunt, statuuntque ad Ecclesiam conversos in eodem Clericatus gradu manere, quo inter Novatianos constituti fuerant ... Neque enim ita in Clero manere possunt, nisi prius in Clero fuissent.* Atque hunc utique sensum confirmat ejusdem Canonis 8. pars secunda

cunda, qua, juxta versionem Herveti, Novatiani Clerici, ubi soli in Vicis, aut Urbibus reperirentur, in eodem Ordine relinquuntur, non secus atque ubi Catholico Episcopo existenti Communione adsociarentur. Par ferendum de Synodica ad Ecclesiam Alexand. judicium superius indicabam, eidemque propterea interpretationi accommodanda est Confirmationis usurpatio, qua ordinati a Meletio in Ecclesiam recipi jubentur, videlicet ut Confirmationis nomine designetur approbatio præcedentis Ordinationis peractæ a Meletio, propter eaque simplici benedictione in Ecclesiam admitti debeant. Quo pacto sane decretum illud accepit Sozomenus lib. 1. cap. 24. vers. Vales., ubi de ordinatis a Meletio sic Patres Nicænos statuentes inducit: *Ut hi, qui ab illo prius ordinati fuissent, Communionem quidem, ac Ministerium suum retinerent, reliquis tamen Clericis per singulas Ecclesias, ac Parœcias honore inferiores essent: ita tamen, ut in locum morientium per ordinem succederent, dummodo Plebis suffragio judicarentur idonei, Episcopo Alexandrino electionem eorum nihilominus confirmante*. Juxta quæ profecto *Confirmationis* nomine, sive χειροτονία, de qua in præcit. epist. Synodica, apertissime significatur vel simplex *Benedictio*, prout visum Hermantio in vita S. Athanasii, vel præcedens *Ordinatio* a Meletio peracta, prout verisimilius exputant Ballerinii tom. 2. pag. 1598, vel subsequens nova *Electio* Populi, & Alexandrini Episcopi *Confirmatio*, prout Sozomeni præfert lectio. Theodorus igitur Oxyrinchi Episcopus ordinatos ab Apollonio iterum ordinando, non ex Concilii Nicæni sententia id egit, sed Georgii Ariani exemplo, ejusdemque Apollonii Meletiani suasu, uti perhibent in præm. libello precum Marcellinus, & Faustinus. Nempe dum in Ægypto partium Arianorum Episcopus Georgius esset, Meletianorum ageret Apollonius, Catholicorum vero Heraclides, paullo post ad Luciferi schisma delapsus, in hunc facta cum Apollonio conspiratione Theodorus ab Ecclesia Oxyrinchi expulit, quam ipse confestim invasit. Quamvis igitur a Catholicis pridem ordinatus, a Gregorio se iterum ordinari Theodorus consensit, Communione cum Apollonio eidem Gregorio communicante se conjunxit, atque utriusque auctoritate, exemploque ordinatos pridem

ab

ab Apollonio iterum ordinavit. Quæ igitur sive Gregorio, sive Apollonio perversa insidebat, sententiam non moror. Cur enim morer flagitium tam ingens, facinusque, quo Ariani, & Meletiani, ideſt Hæretici, & Schiſmatici a Catholicis ordinatos iterum ordinare non exhorrebant? Nec eſt etiam, cur morer Balſamonem in epiſt. ad Marcum Alex. apud Leunclavium to. 1. Jur. Orient. pag. 376, docentem regredientes ab hæreſi iterum ordinandos. Scitum eſt enim Græcos Schiſmaticos turpis hoc in erroris luto hæſiſſe; atque ille quidem errote pati laboravit de iterando Baptiſmo; errore quoque de Confirmationis adminiſtratione Presbyteris permittenda; de Conjugii ob adulterium licita diſſolutione, atque viciſſim de Matrimonii indiſſolubilitate in Infidelitate contracti, etſi Conjugum altero in Infidelitate permanente, ad fidem alter regrederetur. Qui hæc probe tenet, jam plane intelligit Antiochenis Canonibus 13, 19, & 22. majorem vim haud ineſſe, quam ut ordinati contra Canones officiis defungi ſuis nequirent, non etiam ut eorumdem Ordinationes eſſent invalidæ. Fruſtra vero Canoni 23. vis infertur: ibi enim; velut apte obſervavit Auctor Obſervat. in hiſt. Eccleſ. Fleurii lib. 12. n. 12, verba non uſurpantur *Impoſitionis* manuum, quibus apud Græcos Ordinatio ſignificari aliquando ſolet, ſed verbum *Inſtitutionis*, quo ſignificari daretur Succeſſorem ab Epiſcopo deſignatum inſtituendum haud fore; ideſt Eccleſiæ illum præfici prohibuit, qui ab ejus Deceſſore fuiſſet deſignatus. Neque diſpar Sardicenſi inſedit ſententia, videlicet, quod ii quidem, qui in aliena Parochia fuiſſent ordinati, alteriuſque Eccleſiam occupaſſent, ab Altaris miniſterio abigerentur, alienique ab uſurpata dignitate haberentur, non autem, quod Sacerdotii Charactere inſigniti revera non fuiſſent. Atque ita pariter Concilii Conſtantinopolit. I. Canonem 3. intelligo, ut ordinatos a Maximo Cynico gradu, dignitate, & miniſterio utique exutos voluerit, non etiam Charactere Sacramentali eoſdem carere ſuppoſuerit: utque ita intelligam, id efficit ſane, quod ita intelligendum jubeant, ſive Iſidorus ipſe Mercator Canonem illum, ſibi 6, ita legens: *Neque ii, qui ab ipſo ſunt ordinati, qualemcumque gradum Clericatus obtineant*, ſive Joſephus Ægyptius in Paraphraſi Arabica verſ. Beve-

Beveregii apud Harduinum tom. I. pag. 819. Canonem illum 3. ſic exponens : *Nec ille, qui Ordines ab eo accepit, in quemlibet Sacerdotii gradum admittatur, quoniam fidem erroneam, & Ordinationem injuſtam introduxit*; quodque priora Canonis verba, nempe : *Nec Maximum Epiſcopum eſſe, vel fuiſſe*, ita pariter intelligere cogar : ſiquidem is legitime procuIdubio a S. Petro Alexandrino una cum tribus aliis, non ſeptem, ut autumavit Baronius, Ægyptiis Epiſcopis fuerit conſecratus, quemadmodum affirmat Epiſcoporum Italiæ Epiſtola ad Theodoſium Imper. poſt Baronii obitum a Sirmondo evulgata, legendaque apud Harduinum tom. I. pag. 845, oſtenduntque Blondellus in Apolog. pro ſententia S. Hieronymi de Epiſcopis, & Presbyteris ſect. 3, & Pagius ad an. 379. n. 8. Regienſis Canonis 2, quo Armentarii Ordinatio irrita dicitur, legitimus ſenſus hauriri debet ex ſequentibus Canonibus 3, quo eidem Virginum Conſecratio, & Neophytorum Confirmatio permittitur, quæ alioqui nonniſi Epiſcopali Charactere inſignitis licebant, atque de Confirmatione quidem liquet, de Virginum vero Conſecratione Epiſcopis reſervata loquuntur Concilia Carthaginenſe III. an. 390. Can. 3, Carthaginenſe anno 397. Can. 36, in Cod. Eccl. Afric. Can. 6, apud Gratianum vero Can. I, *Si jubet*, & Can. 2. *Presbyter* 26. Q. 6, Pariſienſe VI. anno 829. lib. I. cap. 41, & Rotomagenſe an. 878. cap. 9; atque ex Can. 4, quo Clericos ab Armentario conſecratos, ſi nulla eis converſationis macula adhæreret, ab Epiſcopo Ebredunenſi in Miniſterio retineri conceditur : ex quibus manifeſte liquet Canonem 2. intelligendum eſſe de Ordinatione illicita, non autem invalida. Piget me vero, pudetque eidem ſæpius ingeſtæ difficultati idem ſæpe reſponſum regerere; ſed ſicuti volunt adverſarii, ſic habeant. Quæ itaque Ordinationes a Conciliis Turonenſi I, Hiſpalenſi II, & Toletano IX. irritæ denuntiantur, atque ſic ordinati honore Ordinis denudari jubentur, aptiori nunc vocabulo illicitas nos dicimus, ac ſic ordinatos ab Ordinum exercitio remotos. Et certe Turonenſe, dum Ordinationes in aliena Provincia habitas, modo digna fuiſſent *Satisfactione* compoſitæ, tolerandas duxit, eas etiam, quas *in irritum* revocandas indixit, ob ſatisfactionis defectum, reapſe validas ab ſe habitas haud obſcure indicavit.

Atque

Atque probam hanc quoque, veramque interpretandi Hispalense II. rationem esse, inde fit evidens, quod Can. 12. ex Acephalorum hæresi redux ad frugem Episcopus quidam cum gradu receptus legitur. Nefas est etiam Toletano IX. alteram affingere sententiam ab ea, quæ Toletano VIII. ante inhæserat, a quo Canone 7. explicitissime declaratum Ordinis Characterem deperdi nullo posse modo superius indicabam. Quæ vero legitima, germanaque fuerit Conciliorum tam Aurelianensis I, quam Cæsaraugustani II. sententia, superius exposui, eamque tam ex Fulberto Carnot., quam ex Toletano IV. perspectissimam feci: juxta quam proinde intelligi debet Vermeriense I. Canon. 14, nempe *Consecrationis* nomine non aliud ei sensu venisse, nisi *Reconciliationis*, sive *Benedictionis* ritum, quo suis Clerici gradibus restitui solebant. Prætermissis autem, quæ Romanis in Synodis de Ordinationibus a Monothelitis, & a Constantino peractis sub S. Martino I, & Stephano III. decreta obtrudi solent, quibus abunde suo factum est loco satis, mirari subit Concilium Suessionense II. objici, cujus sanctiones rescidisse S. Nicolaum I. in epist. sive ad Suessionense III, sive ad Hincmarum actorum omnium auctorem notum est, atque Clericos ab Ebbone ordinatos suis restitui gradibus iussisse: quæ restitutio perinde Tricassinæ Synodi, & Hadriani II. P. M. auctoritate roborata fuit. Quamquam Clericos illos Suessionensis II. Synodi judicio a solo Altaris ministerio fuisse semotos auctor est Flodoardus hist. Remen. lib. 3. cap. 11. Juxta hæc itaque neque falletur, neque fallet, qui hoc sensu dicta a Synodis Moguntina an. 888, a Romana (ut de Romanis sub Stephano VI, & Johanne XII. nihil retexam) sub Gregorio V. anno 998, a Bituricensi an. 1031, & Tolosana an. 1056. de Ordinationibus contra Canones attentatis, idest quod ita ordinatos a gradibus, honoribus, & officiis exclusos omnino voluerint, non vero quod eorumdem Ordinationes pro invalidis reputaverint. Etsi vero ego haud admodum ægre consentiam immani ex odio, quo erga Simoniacas, aut Schismaticas Ordinationes ferebantur, haud difficile factum, ut plures in extremam delaberentur partem, pugnandumque sumpserint Ordinationes hujusmodi tam invalidas fuisse, quam fuerant illicitæ, atque in hanc forsitan præposteram

abiisse opinionem Synodum Gerundensem an. 1078, quin etiam Northusiensem an. 1105: ne tamen a veteri Synodis intime hactenus insita duas hasce aberrasse sententia dicam, quod dicere certe nihil cogit, præstat magis voces illas *Consecrationis*, *& Catholicæ manus impositionis*, quibus utraque Synodus utitur, sub quibusque a Simoniacis, aut a Schismaticis ordinati ad Ecclesiam admitti jubet, ad rectam exigere interpretationem, cui haud invitæ Synodi Cæsaraugustana II, Aurelianensis I, Toletana IV, & Vermeriensis I. subactæ sunt, quaque de interpretatione in prænotatis ad objectiones ex Synodis obtrusas paullo superius fuse disserebam. De rectissima Synodorum sub Nicolao II, S. Gregorio VII, Urbano II, Callisto II, Innocentio II, Eugenio III, & Alexandro III. sententia disputavi satis, ab eaque, quæ suis Decessoribus insederat, eosdem nec latum decessisse unguem ostendi; unde, ut ad ea, quæ ex SS. Patribus, Scriptoribusque Ecclesiasticis objecta sunt, diluenda properet oratio mea, jam præstat.

Atque principio quod ad SS. Cyprianum, & Firmilianum pertinet, congregatasque sub ipsis qua in Africa, qua in Asia Synodos, siquidem Gratiam a Charactere, & a conditione Ministri efficaciam Sacramenti distinguere nescientes, eo ipso quo Baptismum ab Hæreticis collatum, non secus Ordinationes ab eisdem celebratas nullo loco habuerunt; ideoque ab eorum opinione, sive qua Baptismum iterandum, sive qua instaurandas Ordinationes respicit, tanquam ab Ecclesia reprobata, recedere nobis religio est. Quamquam ea tunc temporis pro opinione, quam ad puræ disciplinæ caput pertinere ipsi putabant, stantibus, pugnantibusque absit, ut hæresis dicam conscribere audeamus. At enim ab utroque S. Cypriani errore longe abfuit S. Cæcilianus, nec Dupinio adsentio censenti Cæcilianum bono pacis hanc ultro conditionem, ut iterum a Donatistis ordinaretur, Numidis obtulisse. Quorsum enim conjecturis ejusmodi, quæ demum gravem in Cæciliani injuriam cedunt, indulgeam, qui tam integræ agendi rationis a Cæciliano retentæ, quam recti ab ipso prolati dicti egregios habeo assertores, & vindices SS. Optatum, & Augustinum? Atque illum quidem lib. 1. n. 19, ubi Cæcilianum conditionate loquutum

quutum refert: *A Cæciliano,* inquit, *mandatum est, ut si Felix in se, sicut illi arbitrabantur, nihil contulisset, ipsi tanquam adhuc Diaconum ordinarent Cæcilianum.* Qui alioquin optime sciebat futurum nunquam, ut Donatistæ Ordinis Characterem a Felice in se collatum non fuisse demonstrare possent. Istum quoque in Brevic. Collat. diei 3. cap. 16. n. 29, ubi Cæcilianum ironice loco in objectione laudato effatum affirmat: *Dixerunt*, inquiens de Donatistis, *scripsisse Optatum* (a quo paullo aliter scriptum mox indicabam) *quod Cæcilianus dixerit*: Si traditores sunt, qui me ordinaverunt, ipsi veniant, & ordinent me. *Quod quidem, si dictum est, ideo dici potest, ad illos irridendos, quibus hoc mandasse perhibetur: quoniam certus erat Ordinatores suos non esse traditores.* S. Augustino vero parem in sententia de Baptismo, & Ordine valide, etsi illicite ab Hæreticis, & Schismaticis collato S. Optatum stetisse paullo superius ostendi, qui perinde invite nonnisi, & injuria partem in adversam pertrahitur. Siquidem eo sensu apud Hæreticos non *Legalia*, sed *Falsa* dumtaxat esse Baptismata dixit, sive quod illi fide destituti essent ad consequendum Baptismi effectum necessaria; sive quod Baptismus apud illos effectu destitutus, apud Catholicos legalis, verusque esset, idest Gratiam efficeret, quam significabat, unde non fuisse, cur Donatistæ æque a Catholicis, a quibus sua alioqui Sacramenta hauserant, atque ab Hæreticis Sacrorum consortio se segregaverint. Nam explicatissime cæteroqui Baptismum in Trinitatis nomine a quocumque collatum a S. Optato validum, ratumque fuisse habitum liquet ex lib. 1. pag. 6, ac lib. 5. pag. 80, & 83. Quo perinde loco ab ipso habitas Ordinationes etiam ab Hæreticis celebratas paritatis ratio demonstrat. At S. Basilium vicissim parum sibi cohæsisse, ut qui aliam de Rebaptizatione, aliamque de Reordinatione opinionem gessit, haud ego difficilis fatear: qui tamen fateri nunquam cogar, ut eodem, quo collatus ab Hæreticis Baptismus ab eo habitus est, celebratas ab Hæreticis Ordinationes collocaverit. In Epistola ergo ad Amphil. loquitur S. Doctor de potestatis usu, quem baptizandi, & ordinandi Hæreticis, & Schismaticis adimit, non de Ordinis potestate, quam a Charactere indivisam in eadem epist., non secus atque in epistolis ad Nico-

 pol-

polit., ad Suffrag., & Theodorum agnovit. Quo sensu Schismaticos ad *Laicum* detrusos statum, & Hæreticos a *Sacerdotum* numero exclusos dixit, non quod Ordinis Charactere non insigniti essent, sed quod ab Ordinum exercitio essent interdicti. A S. Gennadio Constantinopolit. Patriarcha in Encyclica e Synodo Constantinopoli an. 459. e Lambecio lib. 8. pag. 421, Baluzio pag. 1452, & seq., & Leunclavio pag. 187. descripta ab Harduino tom. 2. pag. 782, subscriptaque ab Episcopis 80. Simoniace ordinati *Ab omni Sacerdotali dignitate, & Ministerio* alieni denuntiati certe sunt, at eorum Ordinatio nequaquam invalida habita est. Quare par urget ratio, ut de ordinatis apud hæreticos loquens in epist. ad Martyrium Antioch., dum ait ad eum gradum χειροτονεῖσθαι, in quo prius erant, non de Ordinatione, sed de redintegratione ad pristinum Ordinem accipiatur. Quæ optima pariter interpretandi Isaacum Catholicum ratio subit, ut dum Armenos Ordinationem non habere, sed a Sacerdotio alienos esse denuntiat, non de Sacerdotali Ordine, & Charactere dictum accipiatur, sed de illicita Ordinationum usurpatione, illicitoque Sacerdotii exercitio. Cæterum enim Armenis (ut de Apocryphis fœderis tabulis Constantinum Imp. inter, & Tiridatem Armeniæ Regem, ac S. Silvestrum P. M. inter, & S. Gregorium Illuminatorem, cui a Pontifice collata Patriarchalis dignitas cum potestate Episcopos ordinandi fertur apud Galanum Conciliat. Eccl. Armen. cum Rom. tom. 1. cap. 2. pag. 31. nihil referam) quoties de unionis negotio cum eis actum est, nusquam a Romanis Pontificibus de Ordinationum validitate factum negotium legitur, præsertim a Benedicto XII, & Clemente VI. in libello 117. Errorum pro emendatione ad ipsos misso apud Raynaldum ad an. 1341. nu. 48, & seqq., Martenium vet. Monum. tom. 7. pag. 320, & Mansium Suppl. tom. 3. pag. 446, & seqq., a S. Gregorio VII. lib. 8. epist. 1. ad Archiep. Synnadensem, & Eugenio IV. in Concilio Florentino. Alioqui vero Armeni, & quidem Archiepiscopi 6, Episcopi vero 22. in Synodo an. 1344, vel inseq. ad singula errorum sibi objectorum capita respondentes in respons. ad Articulos 72, & 73. ab errore cum Re baptizationis, tum Reordinationis abesse se quammaxime, abhorrereque fateri, & profiteri

teri religioni duxerunt. Quamquam autem recentiores apud Græcos, & Moschos cum Schismate, Hæresibusque aliis deterrimum de Charactere Baptismi, Confirmationis, & Ordinationis haud indelebili errorem pervasisse non diffitear, ideoque illos sacrilege ab istis tribus iterandis Sacramentis haud abstinere, inde tamen, quod a Græcis, & Moschis Presbyteri secundo nubentes ad Laicorum conditionem dejicerentur, & Laicæ dumtaxat Communioni adjicerentur, haud recte infert Crozæus a Græcis, & Moschis indelebilem Sacerdotio Characterem haud tribui: siquidem Romanæ ipsi solemne esset Ecclesiæ Presbyteris, in quibus tamen indelebilem Ordinis Characterem jugiter agnovit, dignitate abdicatis locum inter Laicos, & Laicam dumtaxat Communionem indulgere: qua de disciplina diserte loquuntur SS. Cyprianus in epist. 72. ad S. Stephanum, Cornelius in epist. ad Fabium Antioch. apud Eusebium lib. 6. cap 33, Siricius, sive Innocentius I. in Canonibus ad Gallos Episcop. cap. 6, Innocentius in epist. 22. edit. Concil. cap. 4, Felix III. in epist. 9. edit. Hard. cap. 2, Synodi Sardicensis an. 347. Can. 2, Regiensis an. 439. Can. 3, Agathensis an. 506, Can. 2, & 5, & Aurelianensis III. an. 538. Can. 6, & 19, ac conferendi Lupus ad cit. Sardic. Can., & Franciscus de Berlendis de Oblationibus ad Altare §. 3. n. 7, & 8. Quid porro sit, atque significet illicite ordinatos *Manuum impositione confirmare* apud veteres Scriptores Ecclesiasticos jam sæpius exposui. Quo recto proinde sensu accipi debent sive Theodorus Cantuar., dum ordinatos a Britonibus, Scotisque a Catholico Episcopo manuum impositione confirmari imperavit, de Benedictione nempe Cæremoniali, sive iterata sacrarum Vestium, & Instrumentorum traditione, qua ii suis restituebantur gradibus; sive V. Beda, dum lib. 4. hist. Angl. capp. 2, & 3. loquens de S. Ceadda a Wina Episcopo Wintoniensi in Episcopum Eboracensem, S. Wilfrido adhuc in vivis agente, qui eidem antea fuerat Ecclesiæ præfectus, inaugurato, atque ideo quod non fuisset *Rite consecratus*, a Theodoro Cantuar. triennio post a Sede Eboracensi remoto, subjungit, quod visa Ceaddæ humilitate, qua libenter loco cedebat, Theodorus *Ordinationem ejus denuo Catholica ratione consumavit*, eumque vacanti,

canti, Jarumanni obitu, Lichfeldiensi Ecclesiæ admovit, nempe non de nova Episcopali Consecratione, sed de Cæremoniali reconciliatione, qua ille dignitati restituebatur, alterique adjiciebatur Ecclesiæ. Non moror autem, quæ ab Actardo Nannet., & Hincmaro Remen. perperam facta sunt: ea siquidem inficiatum S. Nicolaum I., & pro infectis habuisse scitum est, & constans. Ut durius vero, minusque caute loquuti videri possint S. Anselmus Lucensis, quin etiam S. Petrus Damiani, quæ tamen posterioris hujus intima, germanaque fuerit opinio, paullo superius pluribus in aprico posita est, atque quidem apertissima fit tum ex Opusc. 6, quod est epistola 16. ad Henricum Raven., cap. 30, ubi *Aliud est*, inquit, *quamlibet per Synodalem sententiam in amissi Ordinis jura restitui; aliud per Consecrationis mysterium, quod iterari non potest, Spiritus S. gratiam promereri: præsertim quum in eo, qui deponitur, quamquam dignitatis utendæ perdat extrinsecus privilegium, maneat tamen nihilominus semel adepti Ordinis Sacramentum:* quam suam deinde de Simoniacis valide ordinatis sententiam Clementis II, & S. Leonis IX. decretis confirmat; tum ex Epistola ad Hildebrandum, qua Mediolanensis sibi, & S. Anselmo a Nicolao II. demandatæ legationis acta exponens, nova absque Ordinatione Simoniacos, & Incontinentes Clericos, ideo Excommunicatione innodatos, suis cum Ordinibus ab se susceptos refert: ex qua posterioris quoque illius, S. Anselmi Lucensis idest, qui ejusdem legationis individuus fuerat comes, explicitissima evadit opinio. Dandum quoque, siqui alii, uti Gofridus Vindoc., uti Bernardus Constat., uti Laurentius Virdun., zelo ferventiori adversus Schismaticos, ac Simoniacos, quorum ea sub ætate supra modum exundabat colluvies, abrepti, in extremam aliquando partem inflecti visi sunt, a quibus proinde quisque prudens sibi discedendum facile, opinor, ex multis, quæ dicta sunt, esse dignoscet, discetque. Quamquam mea quidem sententia de illis tam juste, quam optime merebitur, qui bonam illos, ut licet, in partem benigne interpretetur. Certe S. Hildebertus Cenom. in epist. 14. de Diacono Simoniace ordinato agens: *Ordinem*, infit, *dum emit*, *non accepit*, Quod effatum mox temperans: *Fortasse*, subjungit, *non accepit*. Ita nem-
pe

pe de Ordinationis illius validitate addubitat: sed deinde de Presbytero etiam Simoniace ordinato loquens, dubitatione omni postposita, absolute pronuntiat: *Revera male accepit*. Quo tamen benigno interpretationis officio non indiget Rupertus Tuitiensis, qui loco objecto ex lib. 12. in Matth. explicite loquitur de Sacramentorum non validitate quidem, sed virtute, sive effectu: *Sacramentorum*, inquiens, *Minister, quandiu in Communione Universitatis manet, quiquid administrat, ratum est: ubi autem a legitimo judicio denunciatum fuerit, præcisum illum esse, vel damnatum, quidquid deinceps operari videtur, speciem quidem pietatis habere potest, sed virtutem ejus habere non potest*. Ex quibus qui a Ruperto indignis Ministris Sacramenta valide conficiendi abjudicatam potestatem arbitratur, næ is vehementer decipitur, Doctoremque illum eximium in Hussitarum errorem invitum detrudit. Neque indigere Gratianum ex Can. 97. *Quod quidam* 1. Q. 1. planum feci: quamvis ipsum sibimet aliquando haud constitisse non inficiar. Neque indigere Petrum Lombardum exinde suadetur, quod scienter a Simoniacis ordinatos distinguens ab iis, qui a Simoniacis ordinati fuissent ignoranter, dum horum Ordinationem sustineri, illorum vero irritam esse docet, haud obscure indicat Ecclesiæ decreto a Simoniacis scienter ordinatos ab Ordinum exercitio suspensos esse, non etiam ita ordinatos ignoranter. Neque indigere Alexandrum Alens. ex eo fit evidens, quod ex falsa suppositione, qua nempe in Ordine Sacerdotali Characterem imprimi, non etiam in Episcopali existimabat, ipsius opinio processit, juxta quam a Sacerdote potestatis usum, non potestatem auferri posse, ab Episcopo vero tam potestatem, quam usum potestatis consequenter opinatus est. Quam juxta opinionem perinde recte Scotus ab Episcopo deposito Ordines haud valide conferri respondit. Neque indigere Guillelmum Paris. ipsemet declarat de Sacr. Ordin. cap. 7. docens Suspensione, & Excommunicatione Officium, sive Ordinem haud auferri; sed ejus dumtaxat executionem inhiberi. Siqui denique sunt alii, sicuti Jo: Semeca, Bartholomæus Brix., Raynerius, Guillelmus Rubion, Astesanus &c., quos benigne sic interpretari non liceat, benigna, per me licebit, interpretatio denegetur, dum illis

illis ego interea de Schola Theologos quotquot, uno vel altero dempto, qui quinquentis abhinc annis longe præ ipsis doctrina, auctoritateque præstarunt, quorumque præstantiores indicavi, pro me stantes opposuisse satius habebo. Atque hacce de quæstione hactenus, in qua si forte longius, quam par fuisset, pervagata oratio est, veniam facile, opinor, a frugi viro, liberalique ipsa rei gravitas impetrabit.

In lineam ut redeam, quandoquidem eò sermo meus evasit, ut juxta temporis ordinem incideret in S. Zosimum, cui sane vitio dupliciter vertitur, neque ab heterodoxis dumtaxat, quod haud doleo, sed vel ab his, qui inter Catholicos bene audiunt, velut a Bossuetio defens. decl. par. 2. lib. 14. cap. 36, quo dolore ex animo afficior, vitio, inquam, vertitur, sive quod Cælestii erroribus patrocinatus fuerit, sive quod ab hæretico, versipellique homine fucum sibi fieri passus sit; ut proinde Cælestii, Pelagiique sublestam fidem ipsi placuisse, fuisseque probatam affirmare præfidenter haud dubitent, quam præpostere, tam perperam, atrocemque per calumniam totum id S. Zosimo affingi, eumque ab omni prorsus impacti erroris labe abstergere operæ pretium esset. Quoniam vero paucis quidem, sed quantum opus erat, provinciam hanc explevi, Parte hac 2. Tom. 3. Artic. 5. §. 1. pag. 435, & seqq., præstat ad eos transgredi errores, qui temere S. Sixto III. affingi solent. Atque quidem illum, antequam Pontificatum adipisceretur, dum adhuc Presbyterum ageret, Pelagianis immersum erroribus libros tres his erroribus refertos *de Divitiis*; *de malis Doctoribus*, *Operibus fidei*, *& futuro Judicio*; *ac de Castitate* (quem postremum S. Sixto II. pari falsitate tribuunt Turrianus, & Latinus Latinius Bibl. Sacro-profan. pag. 78,) a Jacobo Solanio sub ejusdem Sixti III. nomine primum in lucem an. 1573. productos, ac in tom. 7. Bibl. PP. repetitos, elucubrasse contendit Garnerius tom. 1. in Marium Mercat. pag. 362, & seq.; eumdem tamen annum post 318. meliora a S. Augustino edoctum Hypognosticon, sive Subnotationum libros inter S. Augustini opera obvios composuisse affirmans in dissert. 6. de Scriptis advers. Pelag. hæresim. Age vero, qui fieri demum potuit, ut vir doctiss. ingenio in transversum actus tam atrocem Pontifici opti-

optimo, fideique integerrimæ calumniam affingeret? Videlicet S. Augustini verbis in epist. 191, & 194. innixus S. Sixtum Pelagianis favisse, suumque illis patrocinium aliquando impendisse pro certo ponit, indeque præfatos ab eo compositos libros conficit. At enim, quænam est ista, quæso, argumentandi ratio Pelagianæ hæreseos cumulatissimos libros inferre ab eo compositos, qui aliquando Pelagianis favore non defuerit, quasi hæresim sit ebibere hæreticos ab se non abigere? At enim quam in falso pedem Garnerius posuerit facile demonstratu evadit. Principio namque eo loci S. Augustinus Pelagianis favisse S. Sixtum non scripsit, sed quod *Fama jactaret Inimicis Christianæ gratiæ favere*. Ex fama vero sic ferente Garnerio ne fas erat inferre illum Pelagianis revera favisse, & Pelagiana quin hæresi infectum? Fama etiam deferente, de Nestorio favore impenso in suspicionem aliquibus idem Sixtus venerat. Ergo ne propterea Nestorio illum revera favisse, ac Nestoriana fuisse labe inquinatum licebit inferre? Sed enim S. Augustinus in duabus epistolis 191, & 194. ad eumdem Pontificem hæresim Pelagianam exponens, ac Pelagii argumenta omnia diluens, de singulari Pelagiano errore, qui legebatur in libro *de Divitiis*, videlicet, *Divitem manentem in Divitiis suis in Regnum Dei non posse ingredi*, quem alioquin errorem in epist. 157. ad Hilarium exagitat, & refellit, apud Sixtum alte silet: quod indicium est sane neque errorem illum Sixto inhæsisse, neque librum illum *de Divitiis* Sixtum habuisse auctorem. Sed & idem S. Doctor auctorem se locupletem exhibet a S. Sixto Pelagianis anathema palam inflictum fuisse, egregiumque, ut par erat, decebatque Pontificem M., Divinæ gratiæ defensorem adversus illos, ac vindicem se præstitisse. Sed etiam S. Prosper hanc procul a S.Sixto maculam, suspicionemque depulit tam in libro advers. Collat. cap. 21. certe futurum sperans, ut S. Sixtus in suorum Decessorum ingresus vestigia Pelagianis exterminandis sedulus incumberet: *Confidimus Domini protectione præstandum, ut quod operatus est in Innocentio, Zosimo, Bonifacio, & Cælestino, operetur in Sixto; & in custodia Dominici Gregis hæc sit pars gloriæ huic reservata Pastori, ut sicut illi Lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos*; quam in

Chron. ad an. 439. eumdem S. Sixtum vigilantia inclaruisse adversus Julianum Eclanensem referens, ab eoque hæreticum versipellem communione ab Ecclesiastica, quam appetebat, fuisse districte repulsum. Sed & Solanius etsi una motus Exemplaris sui auctoritate tres libros illos Sixto tribuerit, fassus est tamen titulum Exemplari præfixum recentioris esse manus, insuper non Sixti III. Papæ, sed Sixti Papæ, & Mart. nomen eo in titulo præferri, ac denique neque Sixto Papæ, & Mart., utpote cujus ætate posteriores eos esse exploratum est, tres illos libros haud congruere. Vidit ne hæc Garnerius! Atque siquidem vidit, cur dissimulavit, sinistramque nihilosecius de S.Sixto III. induere suspicionem non destitit? Postremo, quod ad Hypognosticon respicit apud S. Augustinum tom. 10. in Append., frustra laborat Garnerius, ut libros hosce pariter S. Sixto adstruat, censura siquidem libris illis in nov. S. Augustini edit. a doctiss. Benedictinis præfixa eos ad Marium Mercat. potius, quem ad S.Sixtum III. pertinere demonstrat; neque magis ab ipso fuisse S. Augustino elaboratos, ut olim fuerat Hincmaro Rem. in epist. ad Amolonem de caussa Gotteschalchi persuasum, quam jamdiu refutarunt Remigius Lugd., & Prudentius Tricassinus. Confer ad hæc, qui late argumentum istud exagitant, Baronium ad an. 440. n. 6, & seqq., in ea opinione versatum, quod sicuti Sixti II. nomini ab Origenistis suppositus liber Sexti Pythagoræi fuerat, ita pari fraude sub venerabili Sixti III. nomine a Pelagianis tres libri illi fuerint venditati; Lindanum apud ipsum Baronium, Bellarminum de Script. Eccl. tom. 7. p. 165; ac diserte contra Garnerium versant, Natalem Alex. hist. Eccl. ad Sæculum V. cap. 3. art. 6. §. 6, Pagium ad an. 440. n. 3, Tillemontium Monum. tom. 14. pag. 266, & Coutantium in Notit. Scriprorum Sixti III. §. 2. pag. 1273; quibus junge Prosperum Mandosium in Bibl. Rom. Cent. 1. pag. 67, Ludov. Jacobum a S. Carolo in Bibl. Pontif. pag. 203, Oldoinum in Athen. Rom. pag. 615, & Oudinum tom. 1. pag. 1169; quin etiam ipsum met S. Sixtum III, qui prolatæ a decessore suo S. Zosimo in Pelagianos damnationis sententiæ adquiescere satius nedum habuit, sed Populo coram adversus Pelagianos ipsos diserte anathema pronuntiavit, atque obnixas Pelagianæ excindendæ hære-

hæresis a Zosimo inditas curas egregie adjuvit, ut ex S. Augustino in præcit. epist. 191, & 194. augurari fas est, nunquam tamen injectam de se Pelagianismi famam expurgare, librosque Pelagiana hæresi aspersos supprimere cogitavit. Quemadmodum vero S. Sixtus III. a Pelagianis suas in partes invitus pertractus fuit, sic eum pariter a Nestorianis, quod suis faveret dogmatibus, apud Plebem fuisse traductum exputare pronum est. Atqui Pontificis fidem hac etiam in parte a Nestorianismi suspicione prorsus abstergere religioni, officioque habuit S. Cyrillus Alex. in epist. ad Acacium Meliten. apud Labbeum tom. 3. pag. 1129: *Si qui epistolam*, inquiens, *tanquam a Philippo Rom. Ecclesiæ Presbytero scriptam attulerint, perinde sonantem, ac si Sanctiss. Episcopus Xixtus depositionem Nestorii moleste acceperit, eique opem tulerit, ne credat hoc Sanctitas tua. Scripsit enim consona S. Synodo* (Ephesinæ) *omniaque illius gesta confirmavit, ac nobiscum sentit*. Cujusce quidem rei liquidi testes, locupletesque accedunt ejusdem Sixti epistolæ ad S. Cyrillum, & Johannem Antioch., quibus etsi in damnandis hæreticis nihil agi præpropere vellet, sed omnia prius experiri patienter, animum tamen Nestorianæ hæresi infensissimum apertissime præfert. Integerrimæ præterea fidei S. Sixti III. adversus Nestorium illustre documentum inspicere licet in Musivis ab ipso Basilicæ Liberianæ positis, in quibus Synodi Ephesinæ non solum memoria exhibetur, sed potiora etiam utriusque Testamenti testimonia ad Catholici dogmatis contra Nestorium confirmationem exprimuntur, de quibus legenda elegantissima dissertatio 2. viri Doctiss. Francisci Blanchinii Anastasii tom. 3. pag. 123, & seqq. De Actis porro purgationis ejusdem Sixti III, quæ ex figlinis prodiisse nemo prudens jam dubitat, atque dubitationi supponere veriti ipsimet sunt Dupinius Bibl. Eccl. tom. 3. par. 2, Blondellus de epist. Pontif., Sudorius in hist. Eccl., & Imp. ad an. 435, Basnagius in Annal. Polit. Eccl. ad an. 433, & seq., ac Franciscus Bruys hist. Pontif. tom. 1. pag. 215, recolenda, si placet, quæ luculenter tradidi hac Part. 2. Tom. 3. Art. 3. §. 2. pag. 228, & seqq., ejusque occasione, quæ pari de caussa S. Damasi, S. Bonifacii I, S. Symmachi, Leonis III, Johannis XII, Benedicti V, Gregorii VI, Benedicti IX, Ale-

xandri II, S. Gregorii VII, Paschalis II, Alexandri III, & Julii II. congesta sunt, & digesta, quibus recoquendis non est, cur opera ludatur inaniter, teraturque inutiliter tempus.

Itaque gradum hinc faciendo ad S. Leonem re, nomineque Magnum, sub quo primum visum Romana in Ecclesia Antichristum ore proferre blasphemo haud veritus Juriæus Cl. Bossuetio in admon. 3. ad Protest. justissimas impudentiæ pœnas dedit, ab eo suis met adeo valide transfossus telis, ut hiscendi deinceps illi locus ademptus fuerit, velut etiam fassus est Bruejus pag. 242, utque dicere prætermittam de Antelmii viri alioqui doctiss. reprehensione digna inconsideratione, qua S. Leoni calamum in epistolis conscribendis accommodasse suum S. Prosperum scripsit, quomodo haud levem, quæ S. Pontifici ex doctrinæ, eruditionisque copia adhæsit, laudis partem detraxisse videtur, præ quo proinde optime de S. Leone meritus est Dupinius in nov. Bibl. Auct. Eccles. tom. 3. par. 2. pag. 285, & seq. Epistolas illas non alterum, quam S. Leonem, cujus nomine inscribuntur, habere parentem affirmans; ut nihil dicam de fictis, refictisque a Beausobrio, & Bruejo in S. Pontificem querelis, sive quod Manichæorum flagitia præter modum amplificaverit, sive quod in persequendis cum illis qua Pelagianis, qua Priscillianistis modum excesserit, siquidem obtrectatoribus hisce durissimum jam os obstruxit Cl. Petrus Thomas Cacciari in hist. earum hæres. suæ Oper. S. Leonis edit. præmissa; utque audaciam, temeritatemque nec tangam sive Simonii, qua in hist. Christ. Orient. cap. 9, ubi probum in sensum propositiones Eutychetis inflecti facile potuisse affirmare haud dubitans, præcipitis ita agendi rationis S. Leonem insimulat, quasi intimam Eutychetis attingere sententiam non valuerit; sive Quesnelli, qua in Not. ad epist. 1. ad Episcopos Mauritaniæ scribere haud veritus est S. Leonem ingenio solerter incubuisse omni temporis opportunitati captandæ, quo Sedis suæ jura amplificaret, extraque fines efferret: quorum prior ille vel ex his, quæ habet Quesnellus ipse de causa Eutychiana in dissert. 1. de S. Leonis rebus gestis abunde refellitur, posterior vero iste pro meritis castigatur a Duum viris doctiss., quos præ aliis honoris gratia nominatos heic volui, Balleriniis Fratribus in Observat. ad par. 1. dissert.

dissert. 5. Apolog. pro S. Hilatio Arelat. tom. 2. cap. 3, & seqq. pag. 915, & seqq., his, inquam præteritis, circa duo, in quibus majus inesse pondus videtur, sermonem sisto, atque unum quidem eluendum, alterum vero breviter enucleandum mihi propono. Primo igitur circa doctrinam Catholicam de morte Christi pro omnibus Quesnello in dissert. 2. de Auctore libror. de Vocat. Gent. n. 31. S. Leo aliquibus in locis, quorum tamen nullum indicat, visus est aliquid a S. Augustini doctrina alienum docere, quem proinde ut ad S. Doctoris concordiam adduceret, Caput 19. ex libro S. Remigii Lugdun. de tribus Epistolis adversus Jo: Scotum Erigenam profert in medium, ex quo nempe penitior S. Leonis sensus attingi possit. Sed enim mirari satis non subit sublestissimam hominis fidem, qua veluti per cuniculos Catholicam de Christi morte doctrinam impetere, germanamque S. Pontificis hocce de dogmate sententiam perturbare molitur. Enim vero S. Augustini doctrina est Christum D. orasse pro omnibus, ita Serm. 273. n. 2: *Neminem singulorum præterit, qui orat pro universis*. Christum pro Interfectoribus suis signatim orasse, ita Tract. 31. in Johan. n. 9: *Non debebant desperare, pro quibus in Cruce pendens Dominus est dignatus orare &c. Illis jam petebat veniam, a quibus adhuc accipiebat injuriam*. Christum pro iisdem suis Interfectoribus sanguinem fudisse, ita de Symb. lib. 2. cap. 8: *Inimicis suis vulnera sua demonstraturus est &c. Agnoscitis latus, quod pupugistis, quoniam, & per vos, & propter vos apertum est; nec tamen intrare voluistis*. Christum ipso pro Juda mortem oppetiisse, ita in Psal. 68. enar. 2. n. 11: *Projecit pretium argenti, quo ab illo Dominus venditus erat, nec agnovit pretium, quo ipse a Domino redemptus erat*. Christum denique pro omnibus indiscriminatim mortuum fuisse, ita in Psal. 95. n. 15: *Totum* (Mundum) *judicare habet, quia pro toto pretium dedit*; in Psal. 129. n. 3. *Pretium tantum redemit omnes Captivos*; & lib. 20. de Civit. cap. 6: *Pro omnibus mortuis vivus mortuus est unus*. Ex quibus proinde quum S. Doctor de Conjug. adult. lib. 1. num. 16. ait: *Sicut omnis, qui Christi Sanguine redemptus est, homo est, non tamen omnis, qui homo est, etiam Sanguine Christi redemptus est, ita &c.*, & quum in epist. 269. n. 4. scribit: *Non perit*

unus ex illis, pro quibus (Christus) *mortuus est*, cum loquutum de mortis Christi fructu, seu Redemptionis effectu nemo probe non percipit, prout ipsemet se se explicat in Serm. 345. num. 4: *Sanguis*, inquiens, *Domini tui, si vis, datus est pro te, si nolueris, non est datus pro te &c. Semel dedit, & pro omnibus dedit. Volenti est salus, nolenti supplicium*; prout ipsum approbe exponit quoque S. Prosper in resp. 9. ad Capit. Gallor. *Quum itaque*, ajens, *rectissime dicatur Salvator pro totius Mundi redemptione Crucifixus &c. potest tamen dici pro his tantum Crucifixus, quibus mors ipsius profuit*; ac prout ipsum perinde interpretatus est recte S. Thomas in Johan. cap. 17. lect. 2. *Dicendum*, inquiens, *quod Christus, quantum est de se, pro omnibus oravit, quia oratio sua, quantum est de se, efficax est, ut valeat toti Mundo: sed tamen non in omnibus sortitur effectum, nisi in Sanctis, & Electis Dei, propter impedimentum mundanum*. Germana haec S. Augustini doctrina, de qua luculenter Cl. Maffejus in hist. Theolog. lib. 3. cap. 2, lib. 14. cap. 5, & lib. 15. cap. 7. Atqui ab hac plane latum neque unguem ablusisse S. Leonem M. ab eodem doctiss. Viro lib. 16. cap. 5, & a biga Fratrum hoc de argumento optime pariter meritorum, Balleriniis nempe in observat. ad differt. 2. Quesnelli n. 16, & seq. demonstratum est. Scilicet in Serm. 1. de Nativ. edit. Baller. cap. 1. de Christi D. adventu loquens S. Leo: *Sicut nullum*, inquit, *a reatu liberum reperit, ita liberandis omnibus venit*, ita nempe inter reprobos nullum ab intentione Christi Redemptoris exceptum tradit. In Serm. 1. de Pass. cap. 4. de S. Petro ejus captioni se se opponente verba faciens: *Contra Sacramentum*, ait, *erat Redemptionis nostrae, ut qui mori pro omnibus venerat, capi nollet*. Cap. 5. neque, Judas quominus Redemptionis particeps fieret, per ipsum stetisse subjungens: *Quod remedium nec te, Juda, transiret, si ad eam poenitentiam confugisses, quae te revocaret ad Christum*. In Serm. 3. cap. 3. de eodem Juda verba retexens: *Expectasses*, subdit, *donec Sanguis Christi pro omnibus peccatoribus funderetur, informis leti suspendium distulisses*. In Serm. 4. cap. 1. in eamdem se se exprimens sententiam: *Passio Christi*, inquit, *salutis nostrae continet Sacramentum, & de instrumento, quod iniquitas Judaeorum paravit ad poenam, potentia*

tentia Redemptoris gradum nobis fecit ad gloriam: quam Dominus Jesus ita ad omnium hominum suscepit salutem, ut inter Clavos, quibus ligno tenebatur affixus, pro Interfectoribus suis Paternæ clementiæ supplicaret &c. In Serm. 8. cap. 1. de Christo ultro citroque volente, capi se passo, & trahi loqui instituens: *Occupant*, inquit, *paratum teneri, & trahunt volentem trahi: qui si vellet obniti, nihil quidem in injuriam ejus impiæ manus possent, sed Mundi redemptio tardaretur, & nullum salvaret illæsus, qui pro omnium salute erat moriturus.* Et cap. 8. prolato in medium S. Pauli 1. ad Timoth. 1. verf. 15. loco hunc apponit epiphonema: *Hinc mirabilior est erga nos misericordia Dei, quod non pro Justis, neque pro Sanctis, sed pro iniquis, & impiis Christus est mortuus.* In Serm. 15. cap. 3. de mirabilibus Christi mortis effectibus differens hunc inter alios quam insignem, tam universalem recenset hisce verbis: *Nulli infirmorum Crucis est negata victoria; nec quisquam est, cui non Christi auxilietur oratio.* Mitto horum simillima pleraque in Serm. 11. cap. 4, in Serm. 12. cap. 5, in Serm. 16. cap. 3, in Serm. 18. cap. 4, alibique sæpe, ne sim prolixior. Quæso nunc vero, quid in his non approbe S. Augustini doctrinæ conforme? Quid in his obscuritatis vel leve indicium latet, quo permotus Quesnellus lucem ex S. Remigii libro adsciscere satageret, ex libro, inquam, tot undique ambagibus obsito, atque in æquivocum adeo facile intorquendo sensum, ut in sensum reapse pravum, & quintæ Jansenii propositioni faventem a Jansenistis passim intorqueri pleraque exinde decerpta loca soleant? Quamquam alioqui quæ S. Leonis M. testimonia eo in libro S. Remigius de solis Electis, qui revera a Christo redempti fuerunt, explicat, de Redemptione profecto, & oratione Christi, quo ad efficaciam, sive volontate spectata absoluta, & efficaci, non vero quo ad sufficientiam Redemptionis omnibus præparatæ, & exhibitæ, sive volontate antecedenti spectata, accipienda fore prælaudato loco Ballerinii demonstrant. Quorsum igitur permiscere ista, & explicatissima S. Leonis loca ambiguis, obscurisque S. Remigii glossematibus perturbare magis, quam explanare Quesnellus instituit, quam ut, si mea non me fallit opinio, quintæ Jansenianæ propositioni affines propositiones 30, & 32.

&32. suas, Clementina deinde Constitutione *Unigenitus* confixas, statuminaret? Sed de his satis.

Quod secundo enucleandum loco mihi propositum est, locus est unus, vel alter ejusdem S. Leonis M. in epist. 167. edit. Baller. ad Rusticum Narbon. cap. 4. apud Gratianum Can. 12. *Non omnis* 32. Q. 2. in quo sic habetur: *Non omnis Mulier juncta Viro Uxor est Viri, quia nec omnis filius heres est Patris. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos sunt legitima, & inter æquales, multo prius hoc ipsum Domino constituente, quam initium Romani juris exsisteret. Itaque aliud est Uxor, aliud Concubina; sicut aliud Ancilla, aliud Libera*. Quibus veluti pro fundamento statutis, ad inquisitionem Rustici, a quo interrogatus fuerat de Presbytero, vel Diacono, qui filiam suam virginem illi viro in conjugium dederat, qui jam habebat conjunctam Mulierem, ex qua etiam filios susceperat, respondens ita subjungit: *Igitur Clericus, si filiam suam viro habenti Concubinam in Matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi eam Coniugato dederit: nisi forte illa Mulier & ingenua facta, & dotata legitime, & publicis Nuptiis honestata videatur*. Cap. 5. ejusdem inquisitioni de Puellis, quæ viris Concubinas habentibus nupsissent, satisfaciens in hæc verba rescribit: *Paterno arbitrio Viris junctæ carent culpa; si Mulieres, quæ a viris habebantur, in Matrimonio non fuerunt*. Et Cap. 6, quod in Codicibus nonnullis capiti antecedenti conjungitur, interrogationi de his, qui Mulieres, ex quibus filios habebant, relinquunt, & Uxores accipiunt, hoc aptat responsum: *Quia aliud est Nupta, aliud Concubina; Ancillam a toro abjicere, & Uxorem certæ ingenuitatis accipere non duplicatio Conjugii, sed profectus est honestatis*. Quæ porro Capitibus hisce de Concubinis S. Pontifex habet, quin in malam, ut a Protestantibus, aliisque pessimo erga Rom. Pontifices ingenio affectos, partem accipi possint, veluti fecit Hondorfius vir Lutheranus a Comite Gleichen impetratum a Pontifice, ut priore in vivis agente Uxore, alteram superinducere posset, commentus; atque Quesnellus in Not. ad hanc epist. suspicatus a S. Leone publicarum Nuptiarum conditionem requiri, ut valida sint Matrimonia: quum longe post attamen Matrimonia Clandestina rata, & valida Triden-

tina Synodus habuerit, antequam ab Ecclesia irrita facta eadem fuissent, accurata locorum inter se collatio non finet. Inde enim constabit a S. Leone Concubinæ nomine accipi Ancillam, sive Pellicem, quam sibi Vir quidam ad individuam quidem vitæ societatem adsciverat, sed nexu plane solubili, sive ad sui arbitrium dimittendam. Deterrimum porro, qui apud Paganos invaluerat, ut præter Uxorem ingenuam, quæ ad verum, ratumque conjugium adscita fuisset, Pellex, sive Ancilla, sive Concubina ad individuam vitæ consuetudinem admitteretur, quæque Uxor *Gratuita*, & *Sodalitiaria* dicebatur, atque pro libito abjiciebatur, L.37. Municip., L.13. Adult., de qua Heineccius in Antiq. Rom. append. ad lib.1. §. 38, abusum in Christianos fluxisse datur intelligi ex L.1. *de Natural. liberis* Cod.Theod., ex Marculfo lib.2. de Formul. cap.30, & Mabillonio tom. 4. Analect. Ad hujus itaque Concubinarum, quæ vere Pellices erant, genus S. Leonem respexisse, ideoque Clericis permisisse, ut filias suas nuptui tradere tam licite, quam legitime quirent Viris hujusmodi Concubinas habentibus, cum quibus nempe indissolubile conjugium haud initum fuerat, ex integra Capp. 4, 5, & *6*. lectione haud obscure liquet. Exsecratione omni etiam dignas ejusmodi Concubinas ad tempus adhibitas duxere S. Augustinus de Bono conjug. cap.14. relatus a Gratiano Can. 5. *Concubinæ* 32. Q. 2, & Egbertus Eborac. in suis Excerption. cap.125. de *Concubinis*, eumdem S. Augustinum laudans. Cæterum autem legitimum olim apud Hebræos non modo, sed & apud Christianos obtinuisse cum Concubinis conjugium, certum, & constans est, quæ in duplici tamen differentia erant positæ; nam aliæ quidem apud Hebræos legitimis Uxoribus & ipsæ legitime superinducebantur; apud Christianos vero legitimæ Uxoris loco etiam ipsæ legitime ducebantur, ut ex dicendis adparebit. Apud Hebræos igitur olim, quibus Polygamia erat permissa, duæ Uxorum species vigebant, utraque ipsarum legitima erat, & utriusque liberi quoque legitimi æstimabantur. Ex his ergo aliæ vocabantur Uxores præcipuæ, aliæ secundariæ, cujusmodi leguntur ante Legem Abrahami Genes. cap. *16*. 1, & seqq., cap.25. 1, & seq; Nachoris cap.22. 24; Jacobi cap.35. 22, & seqq.; Eliphasi cap *36.12*: post Legem vero Cale-

bi 1. Paralip cap.2. 46, & 48, Manaffis cap.7.14; Gedeonis Judic. cap. 8.31; Davidis 2. Reg. cap.15.16; Salomonis 3. Reg. cap.11.3; &Roboami 2.Paral.cap.11.21. Differentia Uxores primarias inter, & Concubinas, five Uxores fecundarias multiplex erat. 1. Ratione difparitatis in regimine Familiæ: nam primariæ tamquam heræ Concubina tanquam ferva defferviebat, eratque inferior. 2. Ratione defponfationis: namUxor præcipua ducebatur certis donis, folemnibus fponfalibus, & cum inftrumento dotali; Concubina vero abfque pignoribus contractus, fine anuli fubarratione, & abfque dotis fcriptione, & affignatione. 3. Ratione Liberorum: namUxoris primariæ dumtaxatLiberi paternorum heredes bonorum erant, ex quibus primogeniti duas accipiebant portiones; Concubinæ vero Liberi dono emittebantur, etfi aliquando ad hereditatem admiffi legantur. 4. Ratione modi, five ritus defpondendi, de quibus, aliifque fufe Elias Levites in Not. ad David Kimchi, David de Pomis in Zenach David, Johannes Pineda de reb. Salom. lib. 2. cap. 3, Drufius in Annot. ad Gen. 25. 1., Seldenus de Jure Nat., & Gent. lib.5. cap.7, & de Succefs. in bona Defunct. cap. 3, Cattenburchius in Syntag. fap. Moyf. lib. 5. cap.1. §. 22, & feqq., Goodvvinus in Antiq. Sacr. Codic. lib. 6. cap. 4, & Carpzovius in Annot. ad hunc locum pag. 626, & feq. Apud Romanos Uxorum, & Concubinarum differentia maximo in ufu pariter fuit, atque Concubinas (ut de fuperinductis five ad explendam libidinem, five filiorum etiam procreandorum, quærendorumque gratia, de quibus paratam a Julio Imp. legem: *Ut quot, & quas vellent, ducere liceret*, memorat Suetonius *in Julio* cap.46, pluribufque agit Briffonius de Form. lib.6. §.122. nihil dicam) tum maxime fibi jungere confuevere, vel ubi prohibitum Lege effet certæ Mulierem conditionis in Uxorem ducere; vel ubi Liberi jam ex jufto Matrimonio exifterent, quibus hereditatis portionem demere prohibitum effet. Itaque apud ipfos Uxoris, & Concubinæ differentia in eo confiftebat. 1. Quod Uxor de familiæ bonis, juribus, ac dignitate participaret, tamquam Materfamilias, familiæque princeps; fecus vero Concubina L.1. de Ritib. Nupt. §. 1. 2. Quod Uxor non abfque dote, & nuptiali folemnitate ducebatur, L.144. ff. de Verb. fignif., L. 32. *Donationes.*

tiones ff. de Donat., secus vero Concubinæ. 3. Quod Uxoris Liberi familiæ juribus, bonis, & privilegiis gauderent, Concubinæ non etiam: qua de differentia fuse Brissonius de Formul. lib.*6.* §.123. edit.Lipf.1754. pag.518, Merillus Observat. lib.3. cap.15, Antonius Augustinus de Emend. Gratiani lib.1. Dialog.15, Heineccius Antiq. Rom. in append. ad lib.1. §.40, Gothofredus ad L. 13. C. de Nupt., Grotius de Jur. Belli, & Pac. lib. 2. cap.5. §. 19, & Coccejus in dissert. proœm. 12. lib.3. cap.4. sect. 6. Apud Christianos quoque Legibus tam Civilibus Novel. Justin. 18, quam Canonicis licito, legitimoque usu Concubinæ venerant, quæ veræ erant Uxores, ductæ tamen absque dote, solemnitateque absque Nuptiali, quæque rato etsi, indissolubilique Conjugii vinculo adsociatæ, in Viri tamen jura, bona, & privilegia nec ipsæ, nec ex ipsis prognati Liberi admittebantur. Quo sensu acceptæ sunt Concubinæ, quibus neque Baptismum, neque Communionem denegandam decrevere Auctor Constit. Apostol. lib. 8. cap. 32, & Patres Concilii Toletani I. cap.17, apud Gratianum Can 4. *Is qui* dist. 34: quo plane modo pseudo-Clementem, Toletanosque Patres accepisse leguntur Gratianus cit. dist., Correctores Romani ad cit. Can., Bellarminus de Concil. Auctor. lib. 2. cap. 8, Hurtadus Resolut. Moral. tom. 1. tract. 1. de absolut. Sacram. cap. 6, Binius in Not. ad cit. Can. Tolet., Natalis Alex. hist. Eccles. ad Sæcul. I. dissert. 29, Grotius de Jure Bel., & Pac. lib. 2. cap. 5. §. 15, Binghamus Origin. Eccles. tom.4. lib. 11. cap. 5. §. 11., & tom.7. lib.16. cap.11. §. 5, & Coccejus ad cit. locum Grotii. Pertinet huc L. 3. Cod. de *Natural. Liberis*, qua Theodosius, & Valentinianus Concubinatum quemdam loco inæqualis Conjugii habent, quum nempe vir sibi Uxorem adsociat ea sub lege quidem, ut sibi, ac soli perpetuo cohabitet, at non ut in Mariti familiam transeat, fortunarumque socia pariter fiat, velut explicat Coccejus in Addit. ad cit. §.15. Pertinet & S. Isidorus apud Gratianum Can. 5. *Christiano* dist. eadem 34. unam tantum aut Uxorem, aut Concubinam habere Christiano licitum esse docens. Vide-sis de licitis, legitimisque Concubinis docte, copioseque disserentes Emanuelem Gonzalezium in Comment. novo ad Concil. Illiberitanum cap. 8. subjecto Com-

mentario veteri Mendozæ, ac Benedictum XIV. de Synod. Diœcef. lib. 9. cap. 12. n. 2, & feqq.

S. Gelafio I. geminus a Calviniftis, ac Lutheranis, a quibus ideo jactabundis in partes fuas pedibus, manibufque pertrahitur, error appingitur. 1. Videlicet, quod in libro de duabus in Chrifto Naturis adverfus Neftorium, & Eutychetem edito in Bibl. PP., ac Lugd. poftrema tom. 8. pag. 699, in Antidoto adverf. hæref. Bafil. 1528, in Jo: Heroldi hærefiologia, in Collect. Tigurina de duabus Chrifti Naturis &c., diferte docuerit in Euchariftia una cum Chrifti carne panis, vinique fubftantiam manere; quin imo neque præfentem in Euchariftia Chriftum adeffe, fed eam nonnifi Corporis, & Sanguinis Chrifti imaginem, & fimilitudinem effe. En ejus verba. *Certe Sacramenta, quæ fumimus, Corporis, & Sanguinis Chrifti, Divina res eft, propter quod & per eadem Divinæ efficimur confortes naturæ: Et tamen effe non definit fubftantia, vel natura panis, & vini. Et certe imago, & fimilitudo Corporis, & Sanguinis Chrifti in actione Myfteriorum celebrantur. Satis ergo nobis evidenter oftenditur hoc nobis in ipfo Chrifto D. fentiendum, quod in ejus Imagine profitemur, celebramus, & fumimus: ut ficut in hanc, fcilicet in Divinam tranfeunt, Spiritu S. perficiente, fubftantiam, permanent tamen in fuæ proprietate naturæ, fic illud ipfum Myfterium principale, cujus nobis efficientiam, virtutemque veraciter repræfentant, ex quibus conftat proprie permanentibus, unum Chriftum, quia integrum, verumque permanere demonftrant.* Igitur, inquiunt, in opinione S. Gelafii in Euchariftia panis, vinique fubftantia permanet; alioquin enim argumento ex Euchariftia ducto contra Eutychianos haud evicifset duas in Chrifto poft Incarnationem permanere naturas. Quinimo ipfius in opinione, fubjungunt, Euchariftia imago folummodo, ac fimilitudo eft Corporis, & Sanguinis Chrifti, ideoque perperam ejus ibidem præfentia a nobis adftruitur. 2. Quod docuerit infuper non poffe infigni abfque facrilegio partem unam Sacramenti Eucharistici fine altera fumi. Ita enim fcribit in epiftola ad Majoricum, Serenum, & Johannem Epifcopos, quam ex Collectione Deufdedit lib. 3. cap. 98. edidit Lucas Holftenius in Collect. Rom. tom. 1, ac refertur a Micrologo cap. 19. (qui a Pame-

Pamelio creditur Rabanus, a Cassandro Bertholdus Const., a Mabillonio Johannes incerti loci Episcopus, a Possevino Guido Aretinus, auctor quidem Micrologi Musici, non etiam Micrologi Ecclesiastici, ab aliis Berno Augiensis, a Warthono Ivo Carnot.) ab Algero lib. 2. de Corp., & Sang. D. cap. 8, ab Ivone par. 2. cap. 82, & a Gratiano Can. 12. *Comperimus* de Consecr. dist. 2, scribit, inquam: *Comperimus, quod quidam in eadem Regione, sumpta tantum Corporis sacri portione, a Calice sacri Cruoris abstineant; qui proculdubio aut integra Sacramenta accipiant, aut ab integris arceantur: quia divisio unius, ejusdemque Mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.* Quorsum igitur, inferunt, Romana ab Ecclesia Laici a Calicis, sacrique Cruoris participatione arcentur, proculque abiguntur? Quamobrem aut S. Gelasius duobus in his articulis erravit, aut nos potius erramus, qui diversum ab ipso sentimus, & sequimur.

At enim nec errare nos Ecclesiæ Romanæ doctrinam sectantes, nec errasse sane S. Gelasium, in duobus illis veluti diversum Romanæ ab Ecclesiæ dogmatibus senserit, affirmo, & confirmo; unde 1. objectum loco sic diluo, dispungoque. Principio de germano Auctore libri de duabus in Christo Naturis non convenit inter Eruditos, S. Gelasio P. M. illum aliis abjudicantibus, aliis adscribentibus. Bellarminus opus esse opinatur vel Gennadii, qui ad S. Gelasium librum ejusdem tituli exaravit; vel Gelasii Cæsareensis in Palæstina Episcopi, cujus meminit S. Hieronymus in Catalogo; cui hac in ultima opinione suffragatur Melchior Canus loc. Theolog. lib. 6. cap. 8, Gelasium hunc ad Nestorii, Eutychetisque tempora superstitem existimantes. Verum eorum venia, post Gelasium, qui Cæsareensi in Palæstina Ecclesiæ præfuerunt, duo ad minus ad Nestorii usque, Eutychetisque tempus Episcopi dinumerantur, nempe Johannes, qui una cum S. Porphyrio Gazensi legatione ad Arcadium Imp. defunctus legitur, facultatem ab eo petitum celebre in Urbe Gazensi Marnae fanum evertendi, locoque Templum Deo sacrum extruendi, teste Marco Gazensis Ecclesiæ Diacono in vita S. Porphyrii apud Metaphrastem, & Surium ad diem 26. Febr., & Eulogius, qui cum eodem S. Porphyrio S. Jo: Chrysostomi partes aliquando adjuvit, a quibus postea di-

scedens

scedens in Theophili castra concessit, quique Diospolitanæ adversus Pelagium Synodo interfuisse legitur apud Lucianum Presbyt. in epist. de revelat. S. Stephani tom. 10. Oper. S. August., & ipsum S. Augustinum lib. 1. contra Julian. cap. 5: ideo Gelasio Cæsar., a S. Cyrillo Hierosol. avunculo Ecclesiæ illi circa an. 367. post Euzojum admoto, vitaque an. 394. defuncto, opus adjudicari ratio temporis vetat. Baronius ad an. 496. n. 4, & seqq., ad quem accedunt Suffridus Petri, Perronius lib. 2. de Euch., Binius, & alii, conjecturis sane non contemnendis lucubrationem istam S. Gelasio Papæ abjudicat: tum quod opus a S. Gelasio nostro adversus Eutychetem adornatum, grande, & præclarum Gennadius appellavit lib. de Script. Eccl. cap. 94, & Anastasius Bibl. tom. 3. edit. Blanch. sect. 74. pag. 195. opus a S. Gelasio adversus Nestorium, & Eutychetem confectum in Libros (quinque legit Baronius, & quinque etiam habent Codices Freherianus inspectus a Fabrotto, & Codices Regius, Mazarinus, & Thuanus apud Blanchinium tom. 1. pag. 67, duos vero Codices Florentini ibidem) partitum affirmavit; hic attamen Commentarius, quo de controvertitur, unius libelli brevi vix periodo definitur: tum quod Scriptor hic in fine profitetur se Catholicorum Patrum testimonia afferre, quibus ab se dicta confirmet: at testimonia inter ista tria ex uno Eusebio Cæsar. profert; quem tamen Catholicos inter Patres dubio procul germanus S. Gelasius non habuit, qui ipsius imo Opera suo in Decreto de Script. Eccl. inter Apocrypha retulit, quorum nullum foret pretium faciendum: tum quod Scriptor ex Græcis Patribus quindecim laudans plurimis cum Indice locorum, e quibus illorum testimonia desloravit, ex Latinis SS. nec Cyprianum, nec Hieronymum, nec Leonem, sed unum vix, aut alterum, S. Ambrosium scilicet, & S. Damasum, sed nec horum indicatis locis, memorat: quod profecto a S. Gelasii Papæ ingenio Latini præ Græcis Latinis studentissimi alienum nemo non videt; ideoque Scriptor iste manifesto hoc modo se Græcum, non Latinum prodiderit, idque ipsum probet Latina phrasis, quam adhibet, ac Latina versio locorum S. Ambrosii Græcæ Theodoreti versioni potius, quam Latino S. Ambrosii textui respondens; atque ideo e Græco librum fuisse conversum veri fiat valdequam simi-

le:

le : quod etiam persuasum Vossio fuit, & Caveo, eumque memorari a Photio Cod.102, ubi Gelasii Cæsar. Μονόβιβλον adversus Anomæos laudat. Quo circa Baronio Operis hujus parens Gelasius Cyzicenus visus est, eo quin etiam quod Gelasius iste in præfat. Commentarii sui in Acta Concilii Nicæni apud Harduinum to. 1. pag. 346. ab Eutychianis exagitatum se scribit, seque eosdem disputando confutasse. Quæ apprime conveniunt Auctori libri de duabus in Christo Naturis, qui opus illud se aggressum ob recentem altercationem de Incarnatione Dominica affirmat. Accedit & illud, quod Scriptor hic S. Hippolyti Episcopi, & Martyris testimonium proferens, eum vocat Episcopum Metropolis Arabiæ (quod etiam contendit Moynius): at verum Hippolytum Portuensem in Diœcesi Romana Episcopus fuisse, ex fide marmoreæ ipsius statuæ cum cyclo Paschali, cujus ipse auctor extitit, ad pedes descripto in Bibl. Vatic., atque ex testimoniis S. Germani Patriarchæ Constantinopolit., & antiquissimi Codicis Sorbonici Ms. confirmat Marianus Victorius in Not. ad S. Hieronymum. Denique S. Gelasio nonnulla olim, ac Pelagiani erroris præsertim aspersa, fuisse falso adscripta, docemur a Cassiodoro Divin. lect. cap. 8: ex quibus omnibus S. Gelasio Opus illud abjudicandum Baronius conficit. Nihilotamen minus librum illum S. Gelasii Papæ germanum esse fœtum non dubitant, ex nostratibus quidem Spondanus in annot. ad cit. an., Sirmondus, Petavius Theolog. dogm. tom. 4. de Incarn. lib. 2. cap. 3, Chiffletius, Labbæus tom. 1. de Script. Eccl. pag. 342, Dupinius, Pagius ad an. 496. n. 3, & Coutantius, teste Mopinot in epist. ad Conradium n. 8, ex Protestantibus vero Forbesius Institut. hist. Theolog. lib. 11. cap. 16, Dallæus de usu Patr. pag. 108, Moynius ad Varia Sacra pag. 28, aliique, ex fide tum Codicum Mss. optimæ notæ, in quibus indubitatas S. Gelasii inter lucubrationes recensetur; tum S. Fulgentii, qui eodem tempore floruit, æqueque Afer genere fuit, a quo in libro de quinque Quæst. in responsione ad 2. Ferrandi quæstionem apud ipsum cap. 18. librum illum, e quo loco quædam laudat, S. Gelasio P. M. absque dubitatione adscribit; tum S. Johannis II, qui in epist. ad Avienum, ceterosque Senatores fidem de Christi Divinitate, & Incarn. testimonio inter

alios

alios S. Gelasii confirmat. Quibus tamen reposuit Perronius S. Fulgentium longe a Romanis scribentem rebus facile nominis æquivocatione fuisse deceptum: a S. Johanne vero libri auctorem Gelasii quidem nomine designari, quin tamen Romanus an ne Pontifex fuerit, suusque prædecessor indicetur. Ex quo pariter corruit opinio Josephi Pamphilii Signini Episcopi, qui eidem S. Johanni II. Opus tribuendum in Chronic. Augustin. pag. 22. exputavit.

Ut ut sit de libri Parente, S. Gelasium P. M. ei certissime errori non adhæsisse, qui a Protestantibus ipsi per summum appingitur nefas, vel ex eo ipso uno loco in Epistola præcit. manifestum evadit; ubi apertissimæ veritati de Christi D. in Eucharistia præsentia testimonium perhiberi vel obiter legens pernegabit nemo. Quod perinde testimonium magis confirmabit, magisque locus alter ex epistola ad Episcopos per Lucaniam, Brutios, & Siciliam constitutos cap. 19. a Gratiano Can. 5. *Usque adeo* dist. 33. descriptus, quo acerbe in eos Sacerdotes invehitur, qui sceleribus irretiti *Ministeria Sacrosancta tractare* non verentur; alterque ex epistola 8. ad Dard. Episcopos decerptus, ubi unam dumtaxat in Eucharistia substantiam, eamque Divinam disertis his adstruit verbis: *Ut salutaris alimonia Panis illius, qui de Cælo descendit, Fideles hunc sumentes ad vitam perducat æternam.* Eo ipso quin etiam loco ex libello de duabus in Christo Naturis desumpto, ubi panem, & vinum, Spiritu S. perficiente, in Divinam transire substantiam expressis verbis affirmat: at in Divinam ita transire substantiam proposita dona non posse, nisi panis, & vini substantiam esse desinant, atque sub panis, vinique speciebus præsens Christus D. adsit, nemo non intelligit. Igitur dum ait in Eucharistia panis, & vini substantiam, vel naturam non desinere, naturæ, vel substantiæ nomine accipienda significavit accidentia, sive substantiæ affectiones, sive naturæ appendices: quo pacto in epist. ad Episcopos Picenæ Provinciæ substantiam hominis peccato Originali depravatam fuisse scribens, quin explicans, quomodo *Qualitas interior appetendi valet immutare naturam*, palam fecit naturæ, substantiæque nomen ampliori significatione acceptum ab se fuisse. Et certe apud

veteres

veteres Scriptores substantiæ, naturæque nomen non eo semper strictiori sensu acceptum fuisse pro accidentibus, sive rei adjunctis, ita ut res quælibet, quatenus a nihilo distinguitur, naturæ, sive substantiæ nomine appellaretur, liquet ex Tertulliano, qui lib.2.adv. Marcion. cap.40. pro qualitate corporis ipsam substantiam, alibique duritiem lapidis pro ipsius lapidis natura utique accipit; ex S. Augustino, qui in Psal. 68. gratiam, a qua decidit homo, substantiam appellat, nullumque discrimen agnoscit inter substantiam, atque id, quod a nihilo discernitur; & ex S. Petro Chrysologo, qui in serm. 82. gloriosi Corporis Christi post resurrectionem dotes substantiæ nomine nuncupat, qua de simili appellatione a S. Jo: Chrysostomo usurpata docte Cl. Maffejus agit in epist. ad Jacobum Basnagium in Append. hist. Theolog. pag. 41; deque simili a Theodoreto adhibita dilucide, egregieque differit Cardin. Laurentius Cozza in Comment. hist. dogm. in librum S. Augustini de hæres. cap. 17, quod est de *Ophitis* n. 57, & seq. Vel substantiæ, & naturæ in Eucharistia non desinentis nomine significare S. Gelasius voluit non desinere in Eucharistia alendi, nutriendique facultatem, quæ pani, vinoque natura inerat, Sacramentis in Divinam substantiam transeuntibus, idest in Divinum alimentum, sive Corpus, & Sanguinem Christi. Et sane solemnem veteribus Scriptoribus morem etiam fuisse alimentum substantiæ nomine significare liquet ex S. Ambrosio lib. de Myster. cap. 8, & lib. de fide cap. 7, quibus in locis ab Eucharistia *Substantiam* accipienti subministrati asserit, & ex Auctore Serm. 5. de Natali Dom. S. Augustino tributi, quo loci alimentum lactis a B. Virgine Christo D. suppeditati *Substantia* appellatur. Neque vero exinde sequitur, quod si una cum Christi Corpore, & Sanguine manere panis, vinique substantiam nequaquam voluisset, argumentum ex Eucharistia adversus Eutychianos ductum ad duas in Christo naturas demonstrandas nihil valeret. Nam non istud erat S.Gelasii consilium asserere unioni Eucharistiæ unionem Hypostaticam omnino esse similem: nam ita caussa vel contra Nestorium, vel contra Eutychetem excidisset; in ejus enim sententia ea unio Eucharistica vel physica fuisset, & hypostatica; atque ita in Christo pariter tres

post

post Incarnationem adstruxisset Naturas, sicuti tres sunt in Eucharistia; neque de Eutychete triumphum egisset;vel fuisset moralis dumtaxat, mereque affectiva; atque ita de Nestorio victoriam non tulisset utique. In eo igitur comparationem instituit, quod sicut in Eucharistia Sacramentum fit unum cum Christi Corpore, & Sanguine, quia natura interna Sacramenti (panis vinique substantiam intellige) in unam ejus substantiam transit, ac naturalis nihilosecius distinctio, & diversitas manet, quia natura externa Sacramenti (de panis intellige, vinique accidentibus) a substantia Corporis, & Sanguinis Christi diversa, & distincta superstes est: ita in Persona Christi fit unio physica quidem utriusque Naturæ Divinæ, & Humanæ, manet tamen naturalis inter utramque diversitas, & distinctio. Quo ratiocinio de Nestorio non minus, quam de Eutychete victoriam refert. Atque ita sane intendisse S.Gelasium ex ratiocinatione speciatim adversus Eutychianos adhibita fit manifestum: *Si in Deitatem*, arguit, *ut putant, humanitate transfusa, vel in omni parte translata; desiit esse humana substantia: ergo aut humanitatis forma sine sui proprietate cessavit: aut si dicunt in nuda Deitate formæ lineamenta constare, quid aliud, quam Antropomorphitas* (Corpoream Deo formam affingentes) *convincuntur inducere, quos dudum Catholica talia somniantes damnavit Ecclesia? Nam si & substantia, & forma Jesu Christi hac transfusione consumpta est, quis est, quem vidit ad dexteram Virtutis stantem S. Stephanus?* Unde vides similitudinem a S. Gelasio non in qualibet fuisse parte institutam, sed in forma dumtaxat externa Corporis Christi, quæ siquidem non fuerit in Divinitatem transfusa, infert neque Divinam in naturam transfusam internam fuisse formam, quemadmodum manet idem Christus D. in Eucharistia, remanente pariter externa panis, vinique forma. Neque magis cogitasse S. Gelasius de perneganda ChristiD.in Eucharistia præsentia,dum hanc illius imaginem, ac similitudinem dixit, exputandus est. Imaginem etenim, ac similitudinem Corporis Christi Eucharistiam dicere solemne erat vetustis Scriptoribus, vel ratione habita ad diversum ejusdem sacrati Corporis statum; idest vel ut natum de utero Deiparæ Virginis, vel ut oblatum in Ara Crucis. Tum enim Incar-

Incarnationem Christi D., tum Sacrificium Crucis multis, variisque modis Eucharistia adumbrat. Vel ratione habita specierum panis, & vini, quæ remanent, sub quibusque ipse manet Christus; unde apud Gratianum de Consecr. dist.2. Can. 79. habetur: *Corpus Christi, quod sumitur de Altari figura est, dum panis, & vinum extra videtur: veritas autem, dum Corpus, & Sanguis Christi in veritate interius creditur*. Quorum similia repetuntur in fine subsequentis Canonis 82, desumptaque fuerunt, non quidem ex S. Hilario sive Pictaviensi, sive Arelatensi, velut indicare videtur inscriptio, ut advertit Berardi par. 3. cap. 8. pag. 47, sed ex Paschasio Ratberto in lib. de Corp., & Sang. Christi cap. 4. ita scribente: *Si veraciter inspicimus, jure simul veritas, & figura dicitur* (Eucharistia): *ut sit figura, vel character veritatis, quod exterius sentitur, veritas vero est, quidquid de hoc Mysterio interius recte intelligitur, aut creditur*: de quo Mabillonius in præfat. ad 2. par. Sæculi IV. Bened. §§. 2, & 3. Hinc pessime argumentatos olim Marcionitas ostendit Tertullianus lib. 5. contra Marc. cap. 20. ex loco Apostoli ad Philip. 2. 7. inferentes Christum verum hominem haud fuisse, contendens verbis illis *In similitudinem hominum factus* Apostolum veritatem assumptæ Carnis a Christo adstruere, sicut ad Colofs. 1. 15. dum ait: *Qui est imago Dei invisibilis* Christo nequaquam detrahit Deitatem, sed magis adjudicat.

Jam ad id, quod 2. objectum est loco, respondent equidem plerique, interquos Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 10, S. Gelasium loquutum fuisse de Sacerdotibus sacrificantibus, a quibus alterutra dumtaxat species grandi absque sacrilegio omitti nequeat. At interpretationem istam velut intortam jure, optimeque reprehendit, rejicitque Baronius ad ann. 496. n. 20, ac seqq., aliamque solidiorem, quam nostram facimus, eodem loci suppeditat, juxta quam revera ab eo præceptum, ut a Fidelibus indiscriminatim omnibus Communio sub utraque specie perciperetur, inficias nemo ibit, qui temporum illorum adjuncta comperta habeat. Scilicet præcepti istius occasionem præbuere Manichæi, qui se Catholicos simulantes, Catholicis se immiscentes, & ad sacram accedentes Synaxim de panis quidem, non

etiam de vini Sacramento sumebant, quia sacrilega, inanique superstitione vinum tanquam fel Draconum, opusque Dæmonis habentes ab ejus haustu abhorrebant. Manichæos igitur, ut hac ratione detegeret, atque sacro ab Altari procul abigeret, Communionem sub utraque specie a cunctis sumi, ab alterutra vero abstinentes ab utraque arceri jussit. Atque germanum hunc S. Gelasio adhæsisse sensum aperte docet ea, quam eadem de caussa cum eisdem Manichæis agendi rationem pridem observaverat S. Leo M., qui in Serm. 41. edit. Quesn. 42. Baller. de Quadrag. 4. cap. 5, postquam præced. cap. 4. Fideles docuisset Manichæos discernere ex prava abstinentia, qua certorum delectum habebant ciborum, quos nempe a Dæmone conditos definiebant, & ex pravo abstinendi modo, quo in honorem Solis, & Lunæ prima, & secunda Sabbati jejunare delegebant, certius deinde eos detegendi, qui sceleratæ huicce Sectæ nomen dedissent, indicium præbuit, qui nempe sub una specie Christi Corpus sumentes, sub altera vini haurire renuerent. Quó utique spectabat S. Gelasius verbis illis: *Quoniam nescio qua superstitione docentur obstringi*: quibus haud obscure Manichæorum significabat superstitionem, qua a vini specie summopere abhorrebant. Quod sane repertum S. Gelasio perinde multum profecisse ad hanc detegendam pestem, documento sunt, quæ libri Pontificalis Auctor de ipso perhibet: videlicet detectos ab eo Romæ Manichæos in exsilium fuisse ejectos, eorumque Codices igne concrematos. Mitto alteram eidem S. Gelasio impactam ab hæreticis calumniam de negato Religionis Antistibus rerum Sæcularium usu, argumento ducto ex his, quæ habet in Tract. de Anathematis vinculo (qui a Tillemontio quidem art. 6. in Euphemium in dubium revocatur, a Balleriniis tom. 3. Oper. S. Leonis de antiq. Collect. par. 2. cap. 11. §. 4. n. 8, & seq. Gelasio vindicatur, a Bernardo de Rubeis tamen, & Marchione Maffejo in Suppl. Acaciano S. Felici III. tribuitur, de quo legenda præfatio hist. Theolog. in Append. pag. 213. inserta) hanc enim abunde dilutam, & abstersam a Baronio habes ad cit. annum n. 23, & seqq.

Triplici S. Anastasio II. crimini est datum, nec modo a Schismaticis, qui Laurentii pseudo-Pontificis partibus impense stude-

studebant, nec ab Hæreticis solum, inter quos a Centuriatoribus, ab Heshusio, & Bruejo hist. Pontif. tom.1. pag.267, sed a Catholicis etiam, e quibus Anastasius Bibl. in ejus gestis, Ivo Carnot. par.14. Decreti cap. 40, & Gratianus dist.19. Can.7. *Ita Dominus*, & Can. 9. *Anastasius*, 1. Quod Acacianorum, qui jam pessime suis a Prædecessoribus audierant, Sacrorum fœdere se fædaverit: quippe qui Photium, sive Photinum Thessalon. Ecclesiæ Diaconum Acacii castra sectantem sua cohonestare Communione, Communicatorias ei litteras nuncupando, haud detrectasset. 2. Quod ipsummet erga Acacium, jampridem a SS. Felice III, & Gelasio damnatum, animo propensus adeo fuerit, ut de ipso restituendo, revocandoque serio cogitaverit, nisi Divino nutu percussus ab eo prohibitus fuisset facinore. 3. Quod Baptismum, & Ordinationes ab eodem Acacio collatas approbare non dubitaverit, & Acacio ullum ea de re negotium fieri, aut quempiam ab eo baptizatum, vel ordinatum rebaptizari, vel reordinari districte prohibuerit. Videlicet in tricis istis ingenium terunt, qui quibus Pontifices vellicent, & lacescant, etsi undequaque inquirant, meliora nec inveniunt, nec habent. Sed enim sane commenta ista sunt vetera, inanesque calumniæ, quas maligno ex aliquo scripto profectas, atque a factioso aliquo Sycophanta, qui sicuti pleraque contra S. Symmachum paullo post confinxit, sic plerisque contra S. Anastasium confingendis, ad invidiam ei conciliandam, operam prius impendit, veluti haud improbabiliter ex pervetusto Fragmento in quaternione Membranaceo ante annos mille, ut videtur, scripto, & in Archivo Eccles. Veron. servato conjicit Cl. Blanchinius tom.3. Anast. sect.75. in Not. histor. pag.209, imprudenter hauserunt præcitati Scriptores. Sed enim, qui calumnias istas, & commenta obtrudere denuo, & objicere delectantur, eos turpi in errore obversari levi negotio demonstratur. Nam 1. Eo nomine Pontifex cum Photino communicare sustinuit, quod siquidem a S. Leone M. pridem missa ad Ecclesiam Thessalon. epistola a Græco fuisset interprete depravata, gravemque apud Clerum Alexandrinum offensionem peperisset, ideoque petiisset ille, ut ex prototypo Archivi Rom. Ecclesiæ integritati eadem redderetur, requisitum hujusmodi ab hæretico etsi homine officium non

dene-

denegandum ratus Pontifex germanum Epistolæ direxit exemplar, quo tam S. Leonis famæ, quam Alexandrinæ Ecclesiæ tranquillitati consuleretur, veluti totum liquet ex libello supplici Alex. Cleri S. Anastasii Apocrisariis Constantinopoli oblato, a Baronio ad an. 497. n. 14, & seqq., & ab Harduino tom. 2. pag. 952. exhibito: in quo, rogo, quid mali fecit Pontifex, ut in culpam propterea vocetur? 2. Acacium jampridem S. Felicis III. tempore, a quo tertius fuit S. Anastasius, satis functum auctores sunt Evagrius lib. 3. cap. 23, Nicephorus lib. 16. cap. 12, & Liberatus in Brev. cap. 18, eumque imo vita jam defunctum, justissimeque a Decessore suo S. Felice damnatum scripsit idem S. Anastasius in epist. ad æquivocum Imp. cap. 3, rogans, jubensque Acacii nomen ad Altare inter Sacra reticeri, sive sacris e Diptychis deleri: cujus etiam jussionis de Acacii nomine reticendo a S. Anastasio editæ testis accessit subinde Justinus Imp. in epist. ad S. Hormisdam apud Harduinum to. 2. pag. 1024. Nonnisi igitur injuria summa S. Anastasius de Acacio suæ restituendo Sedi cogitasse, agitasseque consilia confingitur. Qua in re objurganda Anastasii Bibl. oscitantia (si tamen, ut fertur, ipsius genuinus est fœtus liber Pontificalis) qui pro eo, quo erga Græcos animo plus æquo propensior erat, atque præsertim erga Photium affectus, velut ex mutuis utriusque litteris liquet, potiusquam ex germanis S. Rom. Ecclesiæ tabulariis, ex Græcorum infectis lacunis Rom. Pontificum res gestas describere persæpe maluit, uti vel conferenti Anastasium cum Theophane, ex quo sua ferme omnia adornavit, facile constabit. Eoque vel magis objurgatione se dignum præstitit, quod errandi ceteris occasionem præbuerit, ut Ivoni, ut Gratiano, qui eadem ex illo descripta ceteris propinaverunt. 3. Nec absque reprehensione prætereunda venit Gratiani imperitia, qui in epist. ad Anastasium Imp. errasse S. Anastasium Papam in eo asserit, quod ab Acacio collatum Baptismum, celebratasque Ordinationes ratas habuerit: quandoquidem ut perspectum est omnibus, paulloque superius ostendebam, tam validus est Baptismus ab Hæreticis collatus, quam validæ sint ab his celebratæ Ordinationes. Occasionem denique comminiscendi S. Anastasium P. M. Divino nutu percussum interiisse dare potuere vel confictæ, falsæque Schismaticorum,

corum, vel Hæreticorum calumniæ, quibus omnis legitimos Pontifices lacessendi, eorumque causæ nocendi via erat ineunda; vel veritati, famæque innixæ relationes a V. Beda, Paulo Diacono, Theophane, Cedreno, Zonara &c. traditæ de Anastasio Imp. fulmine icto, ex cujus nominis similitudine imperitus Scriptor libri Pontif. occasionem arripuerit id dictum exputandi de Anastasio Papa, occasionemque pariter ita credendi aliis in fide adhibenda nimis facilibus præbuerit. Vitium sane, si in quopiam venia indignum, tum præsertim, ubi de Pontificibus Maximis res est. Vide-sis, qui argumentum hoc multis exornarunt, viros doctiss. Bellarminum lib. 4. cap. 10, Sanderum de visib. Monarch., Hosium doctr. Cathol. lib. 3, Correctores Rom. Gratiani in Not. ad cit. Can. 9. dist. 19, Antonium Augustinum de Emend. Grat. dialogo 6, Covarruviam tom. 2. lib. 4. Variar. resolut. cap. 13, Quesnellum in Not. ad Cap. 46. Cod. Can. Eccles., Bencinum in Not. ad Anast. tom. 3. sect. 75. pag. 207, Blanchinium ibid., Pagium in S. Anastasio, ac Blancum de polit., & potest. Eccl. to. 5. par. 2. pag. 236, & seq.

DE S. HORMISDA, JOHANNE II., VIGILIO, S. GREGORIO M., SABINIANO, ET BONIFACIO IV.

§. V.

Vel Hormisdam, vel Johannem II. turpissime in errorem prolapsum, dubioque procul infallibilitatis privilegio excidisse, deprædicare heterodoxi non dubitant, e quibus Bruejus hist. Pontif. pag. 304, & Forbesius Instit. hist. Theolog. lib. 3. cap. 21. audacissime affirmans propositionem illam a Scythis Monachis propugnatam: *Unus ex Trinitate Crucifixus est Carne* ex Cathedra Pontificali neque ab orthodoxis Patribus usurpatam, neque alioqui Catholicæ fidei congruentem ab Hormisda fuisse declaratam, atque loquutionis hujusce defensores expulsos, damnatosque. Eamdem propositionem e contra, & pariter ex Cathedra, tum ab orthodoxis Patribus usurpatam, tum Catholicæ fidei optime convenientem a Johanne II. fuisse pronuntiatam, & con-

tra-

tradicentes Acœmetas ab Ecclesiæ Communione ejectos; inde concludens perdifficile esse: *Ut quisquam ista conciliet, & lectori cordato veraciter, ac serio persuadeat, & perspicue ostendat non pugnare inter se adversis frontibus ista duorum Pontificum Cathedralia responsa*. Pura, putaque calumnia ista est, Pontifices proscindendi caussa conficta; levi siquidem negotio unus alteri concilietur. S. Hormisdas equidem Scythas eam propositionem ad Schisma usque urgentes male habuit, atque eamdem propositionem intempestivam, turbandæque potius, quam ædificandæ Ecclesiæ opportunam judicavit, quin imo specietenus saltem veluti recens damnato Petri Fullonis pravo dogmati affinem: attamen tantum abfuit, tametsi in utramque partem vehementer sollicitatus, ut propositionem illam damnarit, quod eam nequidem ad examen deduci voluerit, vel suam circa eamdem vel indicare sententiam dignatus sit, satis habens coercere Scythas, ne Schisma crearent, intactam interea, & indiscussam propositionem derelinquens. Johannes II. igitur, ut jam Schismatis ingruentis periculum amoveret, infimis precibus a Justiniano Imp. rogatus, & ab Episcopis Orientalis Ecclesiæ, propositionem illam approbavit, damnatis Acœmetis contra pugnantibus. Confer epistolas, quæso, S. Hormisdæ 70. ad Possessorem, & 77. ad Justinianum apud Baronium ad an. 520. n. 6, 17, & 21, ac Labbeum tom. 4. pag. 1531, & 1549. cum Johannis II epistolis 2. ad Justinianum, & 3. ad Senatores apud Labbeum pag. 1746, & seqq., ac Harduinum tom. 2. pag. 1148, & seqq., liquidoque constabit illas sibi invicem apprime cohærere, nec apparere vestigium, unde atrocem Forbesius confingendi calumniam argumentum desumeret, atque præfidentissime adfirmandi non mediocri solertia, nec vulgari opus esse artificio, ut Hormisdæ Johannes concilietur. Plura in hanc rem, qui prosequuntur egregie, adeas, si placet viros summos Baronium ad an. 533. n. 26, & 534. n. 29, & seqq., Petavium Theolog. dogm. tom. 4. de Incarn. lib. 1. cap. 18, & lib. 4. capp. 6, & 7, Thomassinum in dissert. 18. ad Synodum Rom. an. 532; Norisium in dissert. de Uno ex Trinitate in Carne passo cap. 8, & seqq., in Vind. August. cap. 3. §. 2, & in Apolog. Monach. Scyth. cap. 1, & Coutantium apud Mopinot in epist. ad Con-

Conradium n. 12. Recole & ea, si lubet, quæ fusius hanc in rem adversus Bosfuetium parte hac 2. Tom.3. Art. *6*. §. 2. pag. *666*, & seqq. disputata sunt, quibus jungenda, quæ contra Dupinium, ac Tillemontium ex S. Hormisdæ sententia de Schismaticis ab Ecclesiastica Communione seclusis exposita sunt in Proleg.Art.*6*. pag. 541, & seqq.

Vigilio duplex lapsus turpissimi dica conscribi solet, atque mox unum quidem, mox alterum quoque, ac mox utrumque vexant, exaggerant, & urgent Launojus in epist. ad Gerbasium, Maimburgus in tract. hist. de prærog. Eccl. Rom., Bruejus hist. Pontif. tom.1. pag. 316, & seqq., Natalis hist. Eccl. ad Sæculum V. in Synop. cap.3. art.15.§.8,& ad Sæcul. XV. & XVI. dissert. 4. §. 4. n. 24, Bossuetius defens. declar. par.2. lib. 12. cap. 20, aliique apud Tournellium tom.2. de Ecclesia edit. Paris. Primo nempe Vigilius veluti Concilii Chalcedonensis proditor traducitur, ut pote qui Liberato in Brev. cap. 22, Victore Tunon. in Chron., &Facundo Hermian. lib. advers. Mocianum testibus, quod pridem Theodoræ Augustæ spoponderat, si ipsius favore Pontificatum adscenderet, adimplens, epistola ad Theodosium, Anthimum, & Severum Eutychianæ sectæ Antesignanos conscripta, duas in Christo D. condemnavit naturas, ex duabus naturis deinde Christum compositum esse dicendum decernens. Quamobrem affirmare Facundus non hæserit a Vigilio in Ecclesiam universam anathema fuisse dictum, quod nempe doctrinam a S. Leone M., Synodoque Chalcedonensi Ecclesiæ universæ traditam, acceptamque condemnasset. Secundo idem Vigilius velut in fide varius, & inconstans reprehenditur in caussa trium Capitulorum, quorum damnationi primum obstitit, sed illa postmodum *Judicato* damnavit; quo deinde recepto, ac veluti suppresso silentium indixit usque ad Synodi celebrationem. Quæ tamen dum celebraretur, edito *Constituto*, Theodori Mopsvest. impia dogmata quidem damnavit, ipsius nomini tamen, non secus atque Theodoreti, & Ibæ parcendum jussit. Demum Synodi definitionem amplexus, & approbans in epist. Decretali ad Eutychium, & *Constituto* altero auctorem, quibus potuit, se dedidit, ut illa pariter acceptaretur. Nonne fidei prævaricatio, inquiunt, animique pariter inconstan-

tia summa dicenda proinde est ejusmodi Vigilii agendi ratio, qua tria Capitula mox prohibuit, respuitque, mox recepit, probavitque? Exinde vero duo subinferunt, tam ab Orientalibus, quam ab Occidentalibus Vigilium habitum minime fuisse sive in fide prorsus infallibilem, sive supra Concilia potestate præpollentem. Hinc enim Orientales Concilio habito definitiones Vigilii *Constituto* plane contrarias edere, triaque damnare Capitula non dubitarunt: tantum vero abest, ut Vigilius a Synodo V. suam contra supremam auctoritatem attentatum conquestus sit, ut potius Synodi ipsius judicio plene adquieverit, ideoque Synodum ipsam potestate supra se præstare agnovisse dicendus sit. Illinc vero Occidentales, qui quandiu Vigilium pro tribus Capitulis fortiter stantem perspexerunt, ipsius partes egregie adjuvare pro officio non destiterunt, illico atque intellexerunt a Vigilio novo *Constituto* emisso tria Capitula fuisse condemnata, ab ipso secessione facta, quin imo contra ipsius definitionem palam insurgere non dubitantes, communi consilio, qua in trium Capitulorum defensionem juratum est, velut ab Episcopis Illyrici, & Istriæ, qua Vigilii Decretalis anathemate damnata, Vigiliusque ipse valdequam vellicatus, atque sua a Communione extorris habitus, velut ab Africanis Episcopis, Victore Tunon. teste in Chron. ad an. 550.

Verumtamen non esse certe, cur Romani Pontificis sive legitimi, sive ex Cathedra loquentis nomine, tantoque minus cur sive perfidiæ, sive imprudentiæ Vigilius ad vulgus traducatur, per quamfacile, iisque quammaxime, qui animum a præjudicatis opinionibus, atque a partium studio gerant alienum, ad oculum est ostendere. Atque quidem, ut iis faciam satis, quæ primo objecta sunt loco, non defuisse animadverto viros Doctiss., quibus persuasum arctę fuerit ad fabulas amandanda, quæ de Vigilio flagitia circumferuntur, quique integerrimæ ipsius famæ atroces impactas calumnias amoliri prorsus officio duxerint. In quibus Papebrochius in Conat. Chron. hist. differt. 19. alias 13. n. 8. in ea opinione versatur, quod Vigilio causæ non defuerint in speciem justæ, ob quas judicare posset Ordinationem S. Silverii nullam fuisse, ut pote contra Canones factam, neque per subsecutum Cleri consensum satis certo purgatam, quum neque hic satis liber, sed

ſed imo metu extortus videri potuerit, ideoque legitimum ſub initio ipſo Vigilii ingreſsum defendi utique poſſit. Baronius quoque ad an. 538. n. 15, & ſeqq. conjecturis utique haud contemnendis Vigilio fuiſse ab Eutychiano quoppiam ſuppoſitam, quæ ipſius nomine ad Theodoſium, Anthimum, & Severum fertur, epiſtolam pugnat: atque ſuppoſititiam plane exiſtimarunt pariter Binius, Labbeus, ac Sommier. Nicolaus Alemannus etiam in ſuis ad hiſtoriam arcanam Procopii Cæſar. annotationibus pag. 4. epiſtolam eamdem ab hæreticis confictam, ab Africanis trium Capitulorum defenſoribus fuiſse evulgatam, a Liberato nempe, ac Victore Tunon., quibus ideo velut hoſtibus Vigilii deneganda ſit fides, indubium habet. Præ his vero impactas Vigilio calumnias propulſandi ſpartam in ſe ſuſcipiens Couſtantius, teſte Mopinot in præcit. epiſtola ad Conradium apud Blanchinium Anaſt. tom. 3. pag. 278, & ſeq., Iſidori, & Anaſtaſii narrationibus de Vigilio fidem derogare parum habet, niſi prӕterea Facundi Herm., Victoris Tunon., & Liberati Carthag. criminationes funditus ſubruere ſatageret. Legitimum itaque Vigilii ingreſsum ſtatuit, Epiſtolam ad Acephalorum Primipilos figlinis adnumerat, quos cum Baronio ejus parentes arguit, idque totum inviciſſimis præſtat ex Clero Rom., ex Africanis, ex Hiſpanis, ex Gallis, ex Juſtiniano Imp., ex Orientalibus, ex Vigilioque ipſo documentis excerptis. Verum quibus res invidioſa contra omnes eniti, ſententiæque communi reclamare videtur, videturque cum Garnerio in Not. ad Liberatum cap. 22, Pagio ad an. 538. n. 7, & ſeqq., Natali, aliiſque (ut de Gottliebo Wernsdorfio in diſsert. de Silverio, & Vigilio edit. Witeb. 1739. adverſus Baronii narrationes nihil dicam) fidem non adeo facile Liberato, Victori, & Facundo detrahendam, nec ideo falſitatis arguendam Epiſtolam ad Acephalos illos exaratam, hoc ii habeant reſponſum, atque in tempora, quibus Vigilius Pontificatum tranſegit, ita obſervare ſaltem ipſos non pigeat, ut poſteriora omnino a prioribus diligenter diſtingui oportere intelligant, eoque uno argumenti vim omnem infringi. Vigilius itaque ex die 22. Novemb. an. 537. uſque ad 24. Jun. an. 538, ideoque Menſium 7, dierum 2. intercapedine, juxta Blanchinii, quibus inſiſto, Notas Chronolog. tom. 3. pag. 275, & ſeq.,

five juxta Pagium ex die 22. Novemb. an. 537, five ex die 29. Martii ejuſdem anni 537, ut ex Catalogo Blanchiniano cenſet Manſius ibid. in Not., quot in S. Silverii locum adhuc in vivis agentis, atque Theodoræ Auguſtæ cauſſa in exſilium ejecti, ſuffectus fuerat, Pontifices inter legitimos audire nequivit, quo demum nomine haberi tum cœpit ab anno 538. die 28. Junii, quo quatriduo a S. Silverii obitu delapſo, Romani Cleri ſive conſenſu, ſive nova electione Pontificatum legitime adeptus, ad annum uſque 555. diem 10. Jan., ſive ad diem 7. Junii, ut ex Catalogo Mediol., aliiſque duobus apud Muratorium Rer. Ital. to. 3. pag. 133. vult Manſius in Not. ad citat. ann. tom. 10. Baronii nov. edit. Lucen. pag. 153, adminiſtravit. In anteriorem igitur temporis epocham, qua ſuperſtite adhuc S. Silverio, pervaſor magis, quam Pontifex habebatur, injicienda eſt Epiſtola ad Eutychianos exarata: ex quo proinde nullum Pontificibus inferri legitimis præjudicium poteſt; eoque præſertim, quod in ea nihil contra fidem tanquam Pontifex definivit, neque animo plane hæretico eam conſcripſit, ſed ob unam præſidendi cupiditatem, ſiquidem ſcripſit, ut caverent ſummopere, ne illa cujuſpiam in notitiam deveniret: non ignorans ſane, ſi palam Eutychianorum partes ſe ſequi conſtaſſet, paſſuros nunquam Romanos, ut in Petri Cathedra quiete ſederet, ubi ſedendi deſiderio affectus apud Theodoram Aug., eique adhærentes Eutychianos per occultas litteras partiarium ſe ſimulabat. Certo certius enim cæteroquin eſt, quod Vigilius licitis vix, ac legitimis votis Pontificatum aſcendit, ut novo animo indutus ab alto illico apparuit, velut approbe obſervant Baronius ad an. 540. n. 9, Bellarminus lib. 4. cap. 10, Doucinus hiſt. Neſtor. lib. 4. pag. 399, Bencinus, Pagius, Sommier, Blanchinius in Not. ad Anaſtaſium tom. 3. ſect. 102, & ſeq. pag. 275, & ſeqq., in virumque alterum Spiritus S. afflatu mutatus, nihil habuit antiquius, quam quæ contra Synodi Chalcedonenſis fidem, & S. Leonis Epiſtolam ad Flavianum ſacrilege ſcripſerat, ſolemni fidei profeſſione delere, quod præſtitit Epiſt. 4. ad Juſtinianum Imp.; quæque Eutychianis ſacrilege ſpoponderat, S. Agapeti prædeceſſoris in Acephalos decreta confirmando, fortiter, conſtanterque reſcindere, quod perfecit Epiſt. 5. ad Mennam, ei mandans, ut ab hæreſi

hæresi resipiscentes ea lege reciperet, ut dicto in Auctores, & hæresim anathemate, a Synodo Chalcedonensi, & a S. Leone sacratissime constituta sensu, verbo, & scripto confiterentur. Non opus est autem, ut ea, quæ secundo objecta sunt loco, diluenda suscipiam, quibus, opinor, quantum operæ quidem pretium ferebat, abs me factum jam satis memini par. 1. Art. 2. §. 3. pag. 179, & seqq., ac par. 2. Art. 12. pag. 375, & seqq., quibus in locis tum Vigilio in fide infallibilitas, ac suprema supra Synodos ipsas potestas ex reciproca Orientalium, Occidentaliumque persuasione loco posita est; tum Vigilio imprudentiæ, inconstantiæque labes omnis, vel levis impacta, nisi mea egregie me fallit opinio, depulsa prorsus est; tum a Vigilio nihil de fide definitum fuisse, multoque minus quidquam contra fidem attentatum, sed eum circa personas dumtaxat ancipiti, pro diversitate rerum, aliquando sententia distractum ostendi. Nec etiam actam rem, etsi vellem, retractare otium suppetit, suppetant siquidem adhuc plurima oppido, neque frigide, neque jejune prætereunda, quæ volumine isto justam ad molem jam aucto capi vix posse confidam. Legere interea hac de re præstabit Lupum in Not. ad Synodum V, Garnerium in dissert. de Synodo V, Norisium in dissert. similiter histor. de hac Synodo, Petrum de Marca in dissert. itidem de Synodo V, alteraque de Vigilii decreto pro confirmatione Synodi V. §. 5, Papebrochium in dissert. 20. alias 14, Thomassinum in dissert. 19. in Synodum V, Cavalcantem in Vind. Rom. Pontif. lib. 4. dissert. 1, & seqq., Mopinotum in præcit. epist. ad Conradium, & Catalanum in Comment. ad Synodum Chalcedonensem, aliosque in decursu laudatos.

Parvam admodum etsi difficultatis speciem præseferant, quæ nonnisi atrocem per calumniam S. Gregorio re, ac nomine Magno appingi solent, neque ab Acatholicis dumtaxat, sed supinam etiam per ignorantiam ab orthodoxis Doctoribus aliquibus, intacta ea tamen, ut titivilitia videri, ac levidensia possint, dimittere nec præstat, nec decet. Ut igitur de errore circa Eucharistiam eidem impacto, quem abunde, opinor, ab illo propulsavi super. Tom. 4. Art. 9. §. 1. pag. 444, & seqq., nihil impræsentiarum retexam, quadruplici S. Gregorio culpæ, errorique vertitur, 1. Quod

Quod contra institutum a Christo D. in Ecclesia septenarium Sacramentorum numerum tria tantummodo Sacramenta tenenda tradiderit apud Gratianum Can. 84. *Multi* 1. Q. 1. verbis hisce: *Sunt autem Sacramenta Baptisma, Chrisma, Corpus, & Sanguis Christi*. 2. Quod contra Christi D. institutionem Presbyteris potestatem Confirmationis Sacramentum conferendi fecerit lib. 4. ind. 12. epist. 26. ad Januarium Calarit. apud Gratianum Can. 1. *Pervenit* dist. 95. ita loquens: *Ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrismate tangere debeant, concedimus*. Vetus est vero in Ecclesia traditio, institutioni certe Christi D. innixa, ut Confirmationis minister unus sit Episcopus, cujus locupletes testes accedunt post Apostolos Act. 8. vers. 17. ex Summis Pontificibus S. Cornelius in epist. ad Fabium Antioch. apud Eusebium lib. 6. cap. 33, S. Innocentius I. in epist. ad Decentium cap. 3. relatus Can. 119. *Presbyteris* de Consecr. dist. 4, S. Leo M. in epist. 88. ad Germaniæ, & Galliæ Episcopos (quam S. Leonis genuinum esse fœtum defendunt quidem Franciscus Hallerius, Ludovicus Cellotius, Petrus Aurelius, Dionysius Petavius in Not. ad S. Epiphan., & Petrus de Marca de Concor. lib. 2. cap. 13, abjudicant vero, & inter pseudo-Epigraphas habent Sirmondus, Morinus, Labbæus, Quesnellus in differt. 11, Blondellus in pseudo-Isidoro pag. 567, & Oudinus tom. 1. pag. 1273, neque repugnant Ballerinii tom. 2 in Adnotat. pag 1260, quibus jure neque probatur Quesnelli conjectura Leoni III. epistolam adscribendam existimantis, observantes epistolam hanc nihil aliud esse, quam Canonem 7. Concilii Hispalensis II. an. 619, Epistolæ vero fragmentum Gratiani decreto Can. 4. *Quamvis* dist. 68. perperam fuisse insertum, neque istud haberi in antiquis Gratianei Decreti Codicibus Regio, Sangermanensi, Victorino &c., nec etiam in Editionibus Moguntina, Veneta, Parisiensi an. 1531, Lugdunensi an. 1548, Democharis, Contii &c., de quibus Baluzius in Not. ad Gratianum dist. 64. cap. 3, & Quesnellus loco cit.) S. Gregorius ipse eodem lib. 4. epist. 9. ad eumdem Januar., & lib. 10. epist. 45. ad Clusinum Episcopum, S. Nicolaus I. in epist. ad Hincmarum, Innocentius III. in Cap. *Quum venisset* lib. 1. Decret. tit. 15, & lib.

lib. 7. epist. 3. ad Trinovitanum Archiep. apud Raynaldum ad an. 1204. n. 37, & seqq, Gregorius IX. in Cap. *Quanto* de Consuetudine, Clemens VI. in epist. ad Consolatorem Armen., Eugenius IV. in Instruct. Armen., Innocentius IV. Const. 14. *Sub Catholicæ*; Clemens VIII. Const. 34. *Sanctissimus*, & Benedictus XIV. Const. 57. *Etsi Pastoralis* tom. 1. Bull. pag. 167, & de Synodo Diœcesf. lib. 7. cap. 7. n. 2; ex Conciliis Illiberitanum Can. 38. juxta interpretationem Francisci de Mendoza lib. 3, Arelatense III. an. 455. in Decret., Germanicum an. 742. Can. 3, Synodicum Nicosiense cap. 5, Londinense an. 1396. contra Artic. 5. Wicleffi, Constantiense Sess. 8. contra Wicleffi Artic. 28, & Sess. 15. contra Art. 6. Hussi, Florentinum in Decr. Union., Tridentinum Sess. 7. de Confirm. Can. 3, & Senonense an. 1528. Can. 38; ex SS. Patribus, & quidem Græcis S. Jo: Chrysostomus hom. 18. in Act. Apost., S. Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 450, ad quos accedunt Oecumenius in cap. 8. Act. Apost., Georgius Pachymeres apud Allatium de Consens. lib. 3. cap. 13, Matthæus Blastares, & Gabriel Philadelph. apud Arcudium lib. 2. Concord. cap. 11, ac Simeon Thessal. apud Socolovium; ex Latinis vero S. Cyprianus in epist. 73. ad Jubajanum, S. Ambrosius de Myster. cap. 6, & de Sacram. lib. 2. cap. 7, ac lib. 3. capp. 1, & 2, S. Hieronymus adversf. Lucifer., S. Augustinus lib. 15. de Trinit. cap. 26, quos sequuntur Auctor Const. Apost. lib. 3. capp. 16, & 17, Isaac Lingon. in Capit. tit. 11. capp. 30, & 31, Riccardus Sarisburiensis in Constit. cap. 13, aliique de Schola Theologi. 3. Quod S Gregorius in Dialog. lib. 4. cap. 39. contra S. Scripturæ silentium, veterumque Patrum Hilarii, Ambrosii, Augustini, & Cæsarii, quibus Purgatorium nihil aliud visum fuerit, quam ignis quidam ultimum Judicii diem præveniens, traditionem, primus omnium post mortem Purgatorium induxerit. Quod tanquam purum, putumque ipsius inventum, figmentorum loco habendum, irrident, irridendumque propinant Dallæus, Petrus Du Moulin in Augment. aquarum Siloe &c., Oudinus in differr. de vita, indole, doctrina, & scriptis S. Gregorii cap. 5. tom. 1. de Script. Eccles. pag. 1493, & seqq., Franciscus Bruys hist. Pontif. to. 1. pag. 378, aliique de Protestantium grege. 4. Quod lib. 7. epist.

epist. 10. ad Serenum Massiliensem, & lib. 9. epist. 9. ad eumdem Episcop. Imagines quidem frangendas non esse docuerit, sed neque tamen a Plebe in Ecclesia positas fore adorandas. Atque ita atrocem calumniam istam adversus S. Pontificem instruere non horrescunt Dallæus lib. de Imag. cap. 3, Forbesius Institut. hist. Theolog. lib. 3. cap. 9. n. 23., Oudinus cit. dissert. cap. 7, & Bruejus pag. 374, ut missas faciam alias, quas passim in eum adstruit Jo: Petrus Stute S. Pontificem nostrum libro hoc nomine inscripto Lips. 1715. Lutheranum facere haud veritus, non secus atque Du Moulin, qui in vit. SS. Leonis, & Gregorii MM. Seduni 1650. utrumque ex æquo probris afficere, inque Protestantium rapere partes non exhorruit.

Miseret me vero summopere Osorum istorum stupidissimæ insaniæ, qui sane, quæ depromerent, meliora non habentes, quam falsa, tam futilia ista objicienda sibi sumpsere, ut quoquomodo obtrectandi libidini, pruriginique maledicendi indulgerent. Quod igitur ad primo loco imprudenter objectum pertinet, istud frustra germana inter Opera S. Gregorii M. sane requiras. Locus est apud S. Isidorum in lib. 6. Etymolog. cap. 19. integer, a Gratiano, quem tum crassæ naris in discernendis legitimis scriptis a spuriis, tum supinæ oscitantiæ in adscribendis unius alteri scriptis jure merito arguas, cit. Can. 84. *Multi* Caus. 1. Q. 1. descriptus, velut post Correctores Romanos approbe animadvertit Vir doctiss. Berardi in Grat. emend. p. 2. cap. 59. pag. 169, & par. 3. cap. 27. pag. 507. Neque tamen ita accipiendus, etsi ab Isidoro prolatus, ut tria dumtaxat adstruere Sacramenta voluisse præsumi debeat: sed ideo trium Sacramentorum tantummodo ibidem meminit, quod non deessent quidam, qui eò dementiæ, audaciæque devenerant, ut cogitare, ac disseminare non dubitarent tria illa Sacramenta non esse sanctificata, sive effectu frustrari suo, dum eorum officio, operaque conficiuntur, qui improbi essent, ac flagitiosi, sive ut ibidem subditur: *Quorum vita aliorum oculis apparet ignobilis*. Atque hanc plane S. Isidoro mentem hæsisse integrum conferenti textum constabit: siquidem post laudata verba hæc immediate de tribus Sacramentis illis subsequuntur: *Quæ ob id Sacramenta dicuntur, quia sub tegumento corporalium rerum*

virtus

virtus Divina secretius salutem eorumdem Sacramentorum operatur, unde & a secretis virtutibus, vel sacris Sacramenta dicuntur. Quæ ideo fructuose penes Ecclesiam fiunt, quia Sanctus in ea manens Spiritus eorumdem latenter Sacramentorum operatur effectum; unde seu per bonos, seu per malos Ministros intra Dei Ecclesiam dispensetur, tamen quia Spiritus S. mystice illa vivificat .... nec bonorum meritis dispensatorum amplificantur hæc dona, nec malorum attenuantur &c. Paullo operosius discutiendum, quod 2. objectum est loco. Equidem solos Episcopos Ordinarios esse Confirmationis Ministros dubitare non sinunt allegati ex Pontificibus, Conciliis, ac Patribus textus, quibus tamen illæsis, quæstio esse potest, an ejusdem Confirmationis extraordinarii Ministri, ex dispensatione saltem, sive delegatione summi Pontificis, evadere simplices Presbyteri queant. Atque quod primo quidem ad S. Gregorii præcit. Epistolam 26. pertinet, sunt equidem, qui locum epistolæ apud Gratianum fuisse corruptum putant, atque pro illis verbis: *Qui baptizati sunt, & baptizatos* legendum jubent potius: *Qui baptizandi sunt, & baptizandos*, quemadmodum habetur in S. Gregorii Oper. editionibus Veneta an. 1505, Parisiensi an. 1518, 1571, & 1586, Basileensi an. 1564, ac noviss. Maurina, ubi etiam Monachi Editores ita in Cod. Mss. antiquis numero quatuordecim haberi admonent. Ideoque S. Gregorium intelligendum volunt non de concessa unctione Confirmatoria, quæ in baptizatis, non in baptizandis exercetur, sed de consignatione mere Cæremoniali, sive unctione Sacramentali illi simili, quæ fit in vertice Infantis baptizati, quaque ad Baptismum Catechumeni baptizandi præparari solebant. Ita S. Gregorium interpretati sunt Hadrianus VI. in 4. dist. 7. art. 3, Durandus in 4. dist. 6. q. 4, Petrus de Marca in dissert. ad Can. 24. Concilii Claromontani ann. 1095, licet non inficias eat, quominus a Rom. Pontifice simplici Presbytero confirmandi potestas delegari possit, ac nuper doctissim. Berardi in Gratiano emend. par. 2. cap. 59. pag. 93. Ut ut vero se habeat S. Gregorii sententia, hanc Romano Pontifici facultatis Presbytero simplici delegandæ, qua Chrismate saltem ab Episcopo consecrato Sacramentum Confirmationis administrare queat, particulam abjudicare non dubitarunt quamplures, nec infimi sane subsellii Theologi,

ut Card. Robertus Pullus par. 5. sent. cap. 23, HugoVictor. lib. 2. de Sacr. par. 7. cap. 2, Hadrianus VI. loc. cit., Durandus in 4. dist. 6. q. 3, & 4, Guillelmus Antisiod., aliique apud Alphonsum a Castro de hæres. V. *Confirmatio*, & Petrum Suave hist. Concil. Trid. lib. 2. pag. 279, ad quos perinde accesserunt Estius in 4. dist. 7. § §. 21, & 22, Petrus Aurelius, sive Sangyranus in Anerethico, Sanbovius de Confirm., Duhamelius in tract. 2. lib. 2. dissert. 3. cap. 4, & L'Herminier tom. 1. de Sacr. tract. 3. cap. 7.

Vera tamen sententia, cui utroque subscribo pollice, est tam a S. Gregorio M. Presbyteris Sardis factam fuisse, quam simplici cuilibet Presbytero a Romano Pontifice fieri posse Sacramento Confirmationis baptizatos consignandi potestatem. Atque de S. Gregorio quidem efficacissime exinde evincitur, tum quod eam ipsam facultatem elargitur in Epist. 26, quam primo in Epist. 9. Presbyteris denegaverat: Ne *baptizatos*, inquiens, *Infantes signare in fronte præsumerent, sed eos ungerent in pectore, ut Episcopi postmodum ungere debeant in fronte*. Quibus liquido verbis de Sacramento Confirmationis eum loquutum quis neget? Tum quod, si loquutus fuisset de sola unctione Cæremoniali, nec adeo sollicitus fuisset de eadem prius abolenda, nec adeo postea cautum se dedisset de illius usu limitando ad solam temporis circumstantiam, quo copia deesset Episcopi. Tum quod ad eam S. Gregorii Epistolam 26. respexisse haud obscure videtur Eugenius IV, dum in Decr. Union. aliquando a Sede Apostolica dispensatum affirmat, ut simplex Sacerdos Chrismate per Episcopum confecto Confirmationis Sacramentum administraret. Quin etiam a quolibet Romano Pontifice hujusmodi dispensatio simplici Presbytero demandari possit, non amplius dubitare licet post expressa tam testimonia Clementis VI. in epist. ad Consolatorem Armeniæ Cathol. apud Raynaldum ad an. 1351. n. 12, ubi tertio credendum ei loco proponit: *Quod solum per Rom. Pontificem plenitudinem potestatis habentem possit dispensatio Sacramenti Confirmationis Presbyteris committi*; Eugenii IV. in præcit. Instructione Armen., sive Const. 19. *Exsultate*, ubi simplici Sacerdoti hanc ab Apostolica Sede potestatem factam refert; & Benedicti XIV. de Synodo Diœces. lib. 7. cap. 7. n. 7, & Const. 129. *Eo quamvis* §. 8. Bull. tom. 1.

tom.1. pag.514, ubi de hac loquens indulgentiæ specie: *Minime*, inquit, *Nos latet eamdem administrandæ Confirmationis potestatem ex Indulto Apostolico ad Sacerdotem, vel Missionarium pro modo necessitatis quandoque deferri posse*: quorum simillima repetit Const. *Ex tuis* in Append. Bull. tom.4. pag.xx; quam exempla, quibus plus vice simplici potestas hujusmodi simplici Presbytero facta legitur, Abbatibus S. Barbaræ Mantuæ a Pio IV, S. Facundi in Hispania a Clemente X, S. Justinæ, S. Mariæ Florentiæ, & Cavensi a Gregorio XIV. Bullar. Cassin. tom. 1. pag. 159, & 257. apud Card. Petram ad Const. 2. *Religiosam* Benedicti XI. n. 8, Montis Cassini a Sixto V, & Benedicto XIII. Const. 8. post Concil. Rom., Campidonensi in Svevia a Benedicto XIV. Const. 6. *Suprema* Bullar. tom.3. pag.52, Missionariis Ord. Minorum a Nicolao IV, Johanne XXII, Urbano V, Eugenio IV, Leone X, & Hadriano VI. (qui ideo a priori decessisse opinione censeri debet) apud Wadingum tom. 11. ad annos 1444, & 1447, ac tom. 16. ad an. 1521, & 1522; Missionariis Societ. J. a Gregorio XIII. apud Arcudium Concor. lib. 2. cap. 15; Custodi Terræ S. Ordin. Min. a Clemente XI, & Benedicto XIV. Const. 10. *Cum ad infrascriptam*, & Const. 87. *Demandatam* §. 14. Bull. tom. 1. pag. 28, & 294, Præfecto Missionum Ægypti Ord. Min. ab eodem Benedicto XIV. Const. 30. *Anno vertente* Bull. tom. 3. pag. 286. Quocirca de facultate hujusmodi, quin fieri Romano a Pontifice queat, ne leviter quidem dubitare sibi fas putant Card. Jacobus de Vitriaco Serm. in Vigil. Pentec., S. Thomas in 4. dist. 7. q. 3, & par. 3. q. 72. art. 11; ex Scotistis Antonius Andreas, Riccardus Mediavilla, Petrus Aureolus, Mastrius, Frassenus, Henno &c. apud Berti; Fragosus de Regim. Reip. par. 2. lib. 8. disp. 18. §. 7, Sotus in 4. dist. 7. q. 1. art. 11, Hurtadus de Confirm. diffic. 3, Bellarminus lib. 2. de Conf. cap. 12, Suarez tom. 3. in par. 3. disp. 36. sect. 2, Valentia tom. 4. disput. 5, q. 2. pun. 1, Henriquez de Conf. lib. 3. cap. 6, Rodericus de privileg. Regul., Covaruvias Var. resol. lib. 1. cap. 10, Navarrus Manual. cap. 22, De Lugo Resp. Moral. lib. 1. dub. 6, De Lauræa tom. 3. in 4. disput. 2. art. 2, Verricelli de Apost. Mission. q. 129. n. 3, & seq., Diana par. 8. tract. 1. resol. 3. exempla proferens dispensa-

tionis factæ ab Alexandro VI, & Gregorio XIII, quorum similia referunt Pallavicinus hist. Concilii Trid. lib. 9. cap. 7, & Farvacquesius in opusc. de Confirm., Holstenius de Conf. differt. 1. cap. 1, Morinus de Confirm.; Fagnanus in Cap. *Cum venisset* de Sacr. Unct. n.3, & seq., Gonzales in Cap. 4. *de Consuet.* n.14, Barbosa de potest. Episcopi alleg. 30. n. 4, Card. Gottus tom. 2. in par. 3. q. 2. dub. 2. §. 1, Juveninus de Sacr. dissert. 3. q. 5. cap. 2. art.2. §.3, Card. Petra in Comment. ad Const.14. Innocentii IV. n 61, & seqq. , Tournellius de Confirm. q. 3. art. 2, Drovinus de re Sacram. lib. 3. q. 7, Boucatius de Conf. differt. 2. art. 4. sect. 2, Witasse de Conf. q. 2. art. 5. sect. 1, Simonetta tract. 13. disp. 2. art. 2, Berti de Theolog. discipl. lib. 32. cap. 7, aliique apud ipsos.

At enim quæstio est, an ita Romani Pontificis propria hæc potestas sit, ut eadem nullo Episcopis modo competat: ut neque ab Episcopis Græcis impertiri Græcis Sacerdotibus queat: ut eamdem denique potestatem extendere possit etiam Pontifex ad Chrisma ipsum conficiendum. Quæ tria, prout præsentis operæ fert pretium, paucis expedio. Atque primo quidem Divina sola institutione inspecta, seclusaque Ecclesiæ prohibitione, posse ab Episcopo simplici Presbytero facultatem impertiri Chrismate ab ipso Episcopo consecrato fideles confirmandi ex SS. Hieronymo adv. Lucif.,& in epist. ad Evangelum,& Jo: Chrysostomo hom. 11. in epist. 1. ad Timoth.,ex S.Gelasio epist.12. cap.6, S.Gregorio M. loc. indic., ex Ambrosiastro in epist. ad Ephes. cap. 4, Auctore quæst. apud S Augustinum tom. 3. cap. 101, & Martino Bracar. in Collect. cap. 51, & ex Conciliis Toletano I. Can. 20, Arausicano I. Can. 1, & Epaonensi Can. 16. inferunt, & affirmant Card. Pallavicinus hist. Concil. Trid. lib. 9. cap. 7. n. 16, Lupus in Not. ad Synodum VIII. cap.5, Thomassinus vet., & nov. discipl. par. 1. lib. 2. cap. 23. n. 6, Farvacquesius de Confir. cap. 4. q. 4, & 5, Van - Espenius Jur. Eccl. par. 2. tit. 3. cap. 2. n. 5, & seq., Juveninus de Conf. differt. 3. q. 5. cap. 2. art. 1. §. 3, Coutantius in Not. ad epist. 25. S Innocentii I. pag.857, & seq., aliique. Contra quos tamen pugnant S. Thomas par. 3. q.72. art. 11, longeque plures alii apud Verricellum q. 130. sect. 1, & seqq., id

juris

juris uni Pontifici M. vindicantes, ostendentesque SS. Patres locis ind. nihil explicite habere de Confirmandi potestate Presbyteris facta, sed hanc potius ad Episcopalem honorem pertinere; duos illos SS. Pontifices simplicibus Presbyteris potius hanc facultatem eripuisse, ut S. Gelasius, aut postmodum impertivisse, ut S. Gregorius; Scriptores geminos illos apud SS. Ambrosium, & Augustinum loqui de Presbyteris Ægyptiis, de quibus postea; prælaudatas denique Synodos, ac S. Martinum Brac. intelligi oportere non de Unctione Sacramentali, sed Cæremoniali dumtaxat, de qua superius abunde dictum est. Cæterum post prælaudata Clementis VI, Eugenii IV, & Benedicti XIV, qui & adeundus de Synodo Diœc. lib. 7. cap. 8. n. 7, explicatissimaque testimonia omnem prorsus extra dubitationis aleam positum est, nulli Episcopo fas esse ejusmodi facultatem indulgere, sed uni Romano Pontifici esse reservatam. Quam sibi reservare potuisse inficias nemo ibit, qui cogitet facultatem hanc ad jurisdictionem pertinere ideoque in Episcopis a Pontifice tam coarctari, quam auferri posse. Sequitur hinc apud Græcos nonnisi ex Rom. Pontificis delegatione saltem tacita licitam, ac validam fuisse Confirmationem, quam a simplicibus Presbyteris conferri baptizatis consuevisse referunt, & affirmant post præcit. Scriptores apud S. Ambrosium tom. 2. Oper. edit. Paris. an. 1690. in Append. pag. 241, & S. Augustinum tom. 3. Oper. in Append. par. 1. pag. 93. Arcudius de Confirm. lib. 2. cap. 10, & seqq., Gonzalezius in Cap. *Quanto* de Consuetud. n. 13, Holstenius de Ministro Confir. dissert. 1, & Morinus in dissert. 2. de Confirm., adeoque ut non defuerint, qui a Romanis Pontificibus nunquam Græcis potestatem hanc factam arguentes, quinimo expresse fuisse prohibitam ex S. Nicolao I, testibus Photio in epist. ad Orient., & Metrophane in epist. ad Manuelem apud Harduinum tom. 5. pag. 1114, Synodo VIII. in epist. ad Hadrianum II. ibid., ac S. Nicolao ipso in epist. ad Hincmarum apud Baronium ad an. 867. n. 50; ex Innocentio III. in Cap. 4. *Quanto* de Consuet., ex Innocentio IV. Const. 14. *Sub Catholicæ*, ex Clemente VIII. Const. 34. *Sanctissimus*, Eugenio IV. cit. Const. 19. *Exsultate*, ideoque ab Ecclesia Latina improbatam affirmare, atque consequenter invalide a Presby-

teris

teris Græcis Chrisma administrari, non dubitant, veluti Card. Pignatellus tom. 8. Consult. 78. n. 7, & seqq., ac tom. 6. Consult. 41. n. 34, Albitius de Inconst. in fide cap. 20. n. 33, & seqq., Petra in Comment. ad cit. Const. Innocentii V. n. 55, & seqq., Sanbovius disput. 7. de Confirm., Duhamelius de Confir. cap. 4, cap. 4, aliique. Contra quos tamen ex dispensatione tacita Rom. Pontificum apud Græcos valide Confirmationis Sacramentum a Presbyteris fuisse collatum verissime ostendunt Arcudius cap. 15, Goarius in Not. ad Euchologium Græcor. pag. 367, & Benedictus XIV. de Synodo Diœces. lib. 7. cap. 9. n. 2, ex Concilio Florentino præsertim, in quo hac de re Græcis ab Eugenio IV. facessitum haud negotium fuisse liquet ex respons. Episcopi Mityleni, & epist. Gregorii Protosyncelli ad Marcum Ephes. apud Harduinum tom. 9. pag. 430, & 641. Ostenditur etiam ex Synodo Zamosciensi a Ruthenis an. 1720. habita, & a Benedicto XIII. confirmata, ubi tit. 3. §. 2. apud Mansium Suppl. tom. 6. pag. 330. Sacramentum Confirmationis a Parochis in Orientali Ecclesia extraordinario jure, & delegata ab Episcopo facultate, ex Apostolicæ Sedis dispensatione, post Baptismum administrari consuevisse refertur. Cæterum apud eos, quibus expresse facultas ejusmodi erepta fuit, invalide a Presbyteris Confirmationem fuisse administratam, neque deinceps valide administrari potuisse, non inficias eam. Atque ita ejusmodi facultatem eripuisse existimandi sunt Bulgaris S. Nicolaus I; Græco-Latinis Constantinopoli degentibus Innocentius III. in rescripto ad Lucium Vicarium suum apud Baluzium tom. 1. pag. 480, & Van-Espenium Jur. Eccl. par. 2. tit. 3. cap. 2. n. 4; Græcis in Insula Cypro Innocentius IV; Græco-Italis Clemens VIII, & Benedictus XIV. Const. 57. *Etsi Pastoralis* §. 3. Bull. tom. 1. pag. 171, & Const. 129. *Eo quamvis* §. 4. ibid. pag. 513, Græcos tamen Orientales, & Cophtos a Presbytero simplici confirmari §§. 5. & 8. permittens; Græcis Albanis Clemens XI. eorum Synodum an. 1703. habitam confirmans, ubi part. 2. cap 3. Confirmationis administratio ad solam Episcopalem spectare dicitur dignitatem apud Mansium ibid. pag. 234; Maronitis Gregorius XIII. in epist. ad Synodi an. 1578. celebratæ Præsidem confirmatos a simplici Presbytero confirmari

denuo

denuo ab Episcopo posse scribens apud Verricellum de Apostol. Mission. tit. 7. de Confirm. q. 131, & Thomam a Jesu de Converſ. omninum Gent. lib. 3. cap. 5, & Benedictus XIV. Conſt. 31. *Singularis* ibid. pag. 74. Synodum an. 1736. in Monte Libano habitam approbans, in qua Cap. 2. de Bapt. Can. 15, & Cap. 3. de Conf. §. 2. sancitum legitur, ne deinceps Confirmationis Sacramentum nisi ab Episcopo administretur. Dignus etiam, qui adeatur Conſt. 53. *Ex quo* Bull. tom. 4. pag. 365, ubi §§. 57, & seq. Euchologium Græcum, quo loci juxta Decretum S. Methodii Apostatæ ad Ecclesiam reduces sacra Unctione, & Crucis signo in fronte, oculis, naribus, ore, auribus, manibus, pectore, & scapulis recipi, adjunctis verbis *Signaculum doni Spiritus S.* jubentur, emendari præcipit, delerique præfatam verborum formulam juxta emendatissimum Euchologii Card. Bessarionis, nunc Cryptæ Ferratæ exemplar, in quo verba illa non leguntur, sicuti neque in plerisque Euchologiis optimæ notæ antiquissimis olim legebantur, teste Matthæo Cariophylo apud Arcudium lib. 2. de Reform. cap. 18: ex quibus liquet eadem verba sive Decreto S. Methodii, sive Græcis Euchologiis posteriori ab aliquo Schismatico assuta fuisse. Quod demum attinet ad 3. quæstionis partem, an simplici peræque Sacerdoti a Summo Pontifice demandari facultas Chrisma conficiendi possit, affirmant quidem Cajetanus in par. 3. q. 72. art. 3, Valentia tom. 4. disput. 5. pun. 2, Cardin. Lauræa in 4. tom. 3. disput. 2. art. 3, & Berti lib. 32. cap. 5. prop. 4, quorum sententiam valde probabilem censent Suarez to. 3. in par. 3. q. 72. disp. 33. sect. 2., & Bonacina de Sacr. disput. 7. q. unic. pun. 2; quin etiam a Romano Pontifice hanc Presbyteris Afris potestatem olim factam scripsit Johannes Diacon. in epist. ad Senarium apud Mabillonium tom. 1. Musæi Ital. par. 2. pag. 69, & ab Eugenio IV. impertitam Fabiano de Bachia Ord. Min. ad Indos proficiscenti refert Wadingus tom. 11. ad an. 1444. Cæterum, hoc uno, vel altero exemplo excepto, quoties a præfatis Rom. Pontificibus sive Græcis, sive Latinis facta Presbyteris confirmandi facultas est, expressa semper conditio legitur adhibendi Chrisma ab Episcopo consecrato. Confer præ ceteris, qui egregie hac de re agit, Benedictum XIV. P. M. de Synodo Diœcesf. lib. 7,

capp.

capp. 7, 8, & 9, & lib. 13. cap. 15, ubi Archiep. Limano, & Episcopo Quitensi an. 1751. potestatem designandi, deputandique Sacerdotes, qui Oleo ab ipsis benedicto Confirmationis Sacramentum in locis dissitis administrarent, ab se factam, ad decennii spatium duraturam, memorat.

Ad S. Gregorium nunc gradum reflectendo, non opus quidem est multis eniti, ut tam falsitas de Purgatorio a S. Gregorio M. primum excogitata, quam ejusdem Purgatorii veritas ab ipso post alios Ecclesiæ Patres constanter propugnata in aperto ponatur. Enim vero per quingentos amplius, aut etiam sexcentos annos, ad ætatem videlicet usque S. Gregorii, Apostolicæ doctrinæ puritatem Romana in Ecclesia fuisse retentam diffiteri non audent, veritate nempe apertissima adacti, Protestantes ipsi quamplures, in quibus agmen, familiamque ducunt Calvinus Instit. lib. 1. cap. 11. sect. 13, Magdeburgenses Centur. 7. cap. 1. sub Phoca demum Romanam in Ecclesiam Antichristum inductum somniantes, Theodorus Bibliander in Tabul. Chronolog., Gaspar Peucerus lib. 4. Chron. cap. de reb. Eccles., Bullingerus par. 1. adversus Brentium, Auctor Opusc. de Concordia doctrinæ Bernensis an. 1650. cap. 1, Georgius Hornius in Compend. hist. Eccl. pag. 325. edit. Francof. 1655. post S. Gregorium M. sedere in Cathedra S. Petri Antichristum cœpisse fingens, Jo: Georgius Rhetiæ Proseuchæ olim moderator, ac demum ad Romanam Ecclesiam redux in Opusc. de rationibus suæ Convers. rat. 3. eamdem sententiam Danzio insedisse affirmans, Kekermannus lib. 3. Systém. Log. cap. 14, Breitengerus in Opusc. de Sectis apud Card. Laurentium Cozza in Comment. hist. Dogm. in lib. S. Aug. de hær. cap. 1. sive 23. de *Apelle* n. 74, & seqq. A S. Gregorio igitur non aliam de Purgatorio, quam quæ vetus in Ecclesia Romana viguisset, quamque suis a Prædecessoribus accepisset, doctrinam integram propinatam fuisse quis ambigat? At enim eorum oppido plurium, qui ante, & post ipsum Catholicam de Purgatorio doctrinam qua Græci, qua Latini tradiderunt, litterarumque monumentis demandarunt, Patrum, quique perennis, antiquissimæque in Ecclesia praxis pro Defunctis preces ad Deum fundendi, Suffragia, ac Missas pro Defunctorum expiatione Deo offerendi testes adhiberi

beri

beri idonei tam debent, quam tuto possunt, longus, qui exhibitus est Par. 1. Tom. 2. Art. 7. in Proleg. Not. 34 pag. 101, & seqq., Catalogus abunde demonstrat. Quin etiam veterem in Ecclesia universa eamdem de Purgatorio doctrinam esse a SS. Patribus traditam, signatimque a Tertulliano lib. de Corona Milit. cap. 7, Epiphanio hæres. 35, Augustino serm. 32. de verb. Apost., & Auctore Eccl. hier. cap. ult. nec inficiantur Calvinus Instit. lib. 3. cap. 5, Forbesius Instit. hist. Theolog. lib. 13. capp. 3, & 10, ac Svicerus Thesaur. Eccl. tom. 1. pag. 92. Quæ insania est igitur veritatem tot Veterum testimoniis innixam in derisionem vertere, ac dubium, veritatisque tam antiquæ, Ecclesiæque coævæ primum auctorem S. Gregorium agere? Nec est vero, cur diutius immorer duabus eluendis contradictionibus, quas in S. Gregorii dictis se deprehendisse jactat Oudinus, nempe quod 1. Purgatorium pro levibus expurgandis peccatorum maculis induxerit lib. 4. Dialog. cap. 39, qui seq. postea cap. 40. sui velut oblitus a Paschasio Diac. grave Schismatis crimen in Purgatorio expiatum refert: quod 2. Purgatorii ignem corporeum quidem statuerit cit. cap. 39, qui alias de Inferni igne contrarium definit lib. 15. Moral. cap. 14. Siquidem sparta ista defunctus jam sit Doctiss. Jo. Hieronymus Gradonicus in dissert. epistol. cap. 8. ostendendo 1. Paschasium Schismati pseudo Laurentii olim implicatum aut gravi a peccato ob ignorantiam fuisse excusandum, aut certe ante obitum pœnitentia grave illud crimen expiasse. 2. Corporeum utrumque ignem utroque in loco positum a S. Gregorio fuisse: quod pridem a doctiss. Maurinis Editoribus probatum est ex melioris notæ Codicibus Vaticanis quinque, antiquissimo Barberino, duobus Chisiis, aliisque Gallicanis, & Anglicanis longe pluribus, quos præferendos utique duobus aliis Vaticanis, atque uni, alterique Uticensi, & Germanico ibid. in Not. admonent, atque ita plane *Corporeus* legisse præfato in loco, qui vice plus simplici S. Gregorii Moralia contraxerunt, uti S. Paterius, uti Tajus, uti Alulfus, uti S. Odo Clun., uti Adalbertus, uti Simon Afligemiensis, uti Bruno, uti Guarnerus, uti Rupertus &c. Quod ad Imagines attinet, quarum a cultu alienissimus S. Gregorio affingitur animus, ejusdem longe æquius mentem ex præcit. epistola ad Serenum ex-

pressit S. Thomas 2. 2. q. 94. art. 2, ita nempe, ut Sanctorum Imagines non absoluta quidem adoratione etiam inferiori, sed respectiva dumtaxat adorari posse, ac debere scripserit. Atque ita pariter S. Gregorium approbe interpretatus est Natalis Alex. in hist. Eccl. ad Sæculum VIII. dissert. 6. §. 4, ut videlicet adorationem Latriæ, quæ uni Deo debetur, SS. Imaginibus deferendam negaverit, non etiam alterius honorariæ adorationis speciem, quæ reverentiam nostram, amoremque erga Sanctos eorum coram Imaginibus exprimat. Recteque proinde Dionysius San Marthanus hist. S. Gregorii lib. 4. cap. 1. ejusdem doctrinam circa Imaginum cultum ab universæ Ecclesiæ doctrina in Concilio Trident. sess. 25. in Decreto de Invocat., Vener., & Reliq. SS., & SS. Imagin. tradita, de qua præter Catechismum Rom. Cl. Bossuetius in sua Doctrinæ Christ. explicatione pag. 16, nec latum aberrasse unguem ostendit. Neque desunt imo, qui explicatissimam S. Gregorii circa Imaginum cultum facere mentem non dubitant ex ipsius Epistola 52. lib. 9. alias 54. lib. 7. ad Secundinum Inclusum, in qua utique S. Pontificis mens probe orthodoxa deprehenditur, quod præstare inter alios non prætermisere Du-Mesnil doctr., & discipl. Eccl lib. 30. n. 35, & Gradonicus cit. dissert. cap. 9. n. 56. Quia tamen emunctioris naris Criticis Gussanvillæo, Maurinis ipsis Editoribus, & Berardi Grat. emend. par. 2. tom. 2. cap. 59. pag. 77. Epistola hæc plurimo ex capite, ex eoque præsertim, tum quod variam præferat in variis Codicibus Mss. lectionem, tum quod doctrinæ capita quædam tradat tam toti retro Antiquitati, quam ipsimet Gregorianæ passim adversam, supposita, plurimoque suppositionis laborare morbo visa est, incerto nolim, inerpolato saltem, monumento inniti, & insistere. Cæterum autem Catholicum de SS. Imaginum cultu dogma luce plurima aspersum, optimoque constitutum loco, nisi meus me fallit amor, videre licet par. 1. tom. 2. Art. 7. in Proleg. Not. 27., & seqq. pag. 83, & seqq., quam etiam in rem conferre juvabit, qui hoc de argumento optime meriti sunt, Gonzalezium in Appar. de Orig., & progres. Jur. Can. pag. 17., Bellarminum tom. 2. Controv. lib. 2. de Imagin. SS. cap. 9, Vasquezium in tract. de adorat. Imag. lib. 3. disput. 3, Albaspinæum in Not. ad Can. 36.
Illi-

Illiberit., Antonium Augustinum in Epitom. lib. *16.* tit. *16*, Lupum in Schol. ad Synodum VII. par. 2. pag. 1083, Dartis in Decret. par. 3. de Consecr. pag. 4, Thomassinum in Theolog. Dogm. de Incarn. lib. 12, cap. 8, & seqq., Cabassutium in Diatriba de Imag. pag. 314, Capisucchium in Controv. Theolog. de Cultu Sacr. Imag., Card. Gottum de vera Christi Eccl. tom. 2. par. 2. art. *16*, & Card. Petram in Comment. ad Constit. *Divini* Innocentii II. tom. 1. edit. Ven. pag. 288, & seqq., aliosque de Schola Theologos.

In Sabiniani Ordinatione gravis exsurgit difficultas, quæ siquidem ad quamplurium aliorum Pontificum Ordinationes pariter extendi potest, arrepta heic proinde opportunitate expendenda, atque paucioribus, quoad ejus fieri poterit, expedienda venit. Sabinianus igitur ex Ordine Diaconorum assumptus, ac Pontifex ordinatus, quin antea Presbyteratus Ordine insignitus legatur, inquirendi locum præbet, an Pontifices aliquando ex Diaconis, quin etiam ex Subdiaconis inaugurati, prætermisso Presbyteratus gradu, idest per saltum, ut dici assolet, Pontificali, sive Episcopali Ordine fuerint consecrati. Atque quod primum ad Subdiaconos respicit, ex ipsis aliquando Pontifices inauguratos, atque ita S. Silverium affirmat Liberatus Brev. cap. 22; S. Deusdedit etiam ex fide Anastasii exputavit Baronius ad ann *614.* n. 1, quod primo tamen factum, ut ex Subdiacono Pontifex inauguraretur, atque Bibliothecarii alteram ferri ab hac diversam lectionem in nov. edit. Luc. adjectione observat. Quin imo Pagius Junior in Deusdedit in ea opinione versatur, ut duo illi nedum, sed ex aliis quoque Subdiaconis potuerint eligi in Pontifices ad tempus usque Stephani III, sive IV, a quo demum in Synodo Romana an. *769.* decreto cautum legitur Act. 1: *Ut nullus, nisi ex Sacerdotibus, vel Diaconibus juxta Apostolicæ Sedis traditionem* Pontifex eligeretur. At enim adversus Pagium recte doctiss. Cennius in præfat. ad hanc Synodum n. 8. pag. XVI, & seq. pugnat Subdiaconos a Pontificatus apice, quandiu Subdiaconatus sacros inter Ordines non est dinumeratus (quem demum sacris Ordinibus dinumeratum ab Alexandro II. contendit Jo: Hyacinthus Sbaralea Quæst. 3. de Subdiaconis in Append. disput.

put. de pravor. Ordinat., ab Urbano II. censent alii; qua de re dictum par. hac 2. tom. 4. Art. 9. §. 1. pag. 442, & 498.) semper fuisse remotos, argumento ducto ex præfato decreto Stephani III; quod longe gravioris præ Liberato autoritatis loco habendum esse nemo non videt; ex eoque confirmatur, quod eadem in Synodo Act. 1. Constantinus pseudo-Pontifex, antequam in Pontificatum irrumperet; Diaconus Forensis (idest extra corpus Rom. Ecclesiæ, quod ex septem tum plenum erat) ordinatus refertur. Quum vero ante Pelagii II, a quo primum Romanæ Ecclesiæ Subdiaconis sacra continentiæ lex indicta legitur, & S. Gregorii M., quo ad alios pariter Ecclesiæ Occidentalis Subdiaconos eadem lex Cælibatus extensa fuit, ætatem Subdiaconis conjugium permitteretur, inde fit plane, videreque quis facile potest Subdiaconi nomen in SS. Silverio, & Deusdedit, aliisque quotiescumque occurrat, Patri Electi, non Electo ipsi esse tribuendum. Atque quidem *S. Deusdedit ex Patre Stephano Subdiacono* legendus potius, quam *Filius Stephani ex Subdiacono*, ex melioris notæ Codicibus Anastasii ostenditur a Blanchinio to. 1. pag. 95, & a Cennio tom. 4. Anastas. pag. 21. Nec opinioni huic id officit, quod teste Leone Ostiensi in Chron. Cassin. cap. 98, S. Gregorius VII, dum adhuc Subdiaconi defungeretur officio, in Pontificem cum a Romani Cleri plerisque fuerit postulatus, tum Romano ipsi Clero præ aliis a Friderico Juniano, qui ipse paullo post electus est sub Stephani IX, aliis X. nomine, propositus. Quoniam hoc conciliari hac ratione possit, quod si ex Subdiacono electus is fuisset, non antea tamen Pontificiam ascendisset Cathedram, quam Diaconus, & Presbyter fuisset ordinatus. Quod pariter factum quin putetur de SS. Silverio, & Deusdedit, nihil, ut video, prohibet, ut primo nempe Diaconi, ac Presbyteri, ac deinde Pontifices fuerint inaugurati.

Ad Diaconos modo sermonem convertendo, ex his potius, quam ex Presbyteris ad Ecclesiæ regimen Pontifices more Romana in Ecclesia receptissimo, primis octo præsertim Ecclesiæ Sæculis, assumi consuevisse, sive quod Diaconi Ecclesiæ res non temporales tantum, sed etiam spirituales, penitius haberent perspectas, sive quod Diaconos penes siquidem rerum temporalium

summa

summa consisteret, facilius in se Cleri, Populique gratiam, & suffragia inflectere, sibique animos devincire possent, observant Quesnellus in Not. ad epist. 12. S. Leonis ad Anastasium Thessal., Papebrochius in Conat.§.47. de S.Leone M. n.3, & Garnerius in Not. ad lib. Diurnum cap. 3. tit. 3. Quæ conjectura ex eo confirmatur, quod qui facto schismate ad Pontificale fastigium adrepere ut plurimum adnixi sunt, ii ex ordine Diaconorum erant; atque hinc forte fieri facile potuit, ut ad præcavenda deinceps schismata potius ex Diaconis Pontifices deligerentur. Cæterum falsum est plane, quod Photius Cod. 182. ex Eulogio Alex. Sæculi VI. scriptore in lib. contra Novatum de dispensatione Ecclesiastica refert, Romana in Ecclesia statutum, ut decedenti e vita Pontifici Diaconus succederet, ideoque Novatum ex Diacono creatum a S. Cornelio Presbyterum fuisse, ut ita ad Pontificatus apicem perveniendi spem omnem præcideret: sicut enim fallitur is circa Novatianum, quem cum Novato confundit, quique jam ante Presbyteratu fungebatur, quam S. Cornelius Pontifex fuisset electus; sic fallitur circa Pontificis succesʃores, quos ex decreto Rom. Ecclesiæ semper Diaconos statuit: siquidem certum sit antea ex Presbyteris eligi Pontifices consuevisse, atque deinde, ut ex Diaconis assumerentur, tum demum consuetudinem cœpisse, quum rerum temporalium potiri Ecclesia inchoavit, earumdemque administrationem in potestatem Diaconorum transcribere operæ pretium duxit, veluti scribit S. Leo in epist. 84. edit. Quesn. ad Marcianum Aug., quod nonnisi post S. Silvestri ætatem, qua nempe ditescere Ecclesia incepit, factitatum est. Jam vero an ex Diaconis assumpti per saltum, impertransito Presbyteri gradu, in Pontifices inaugurati fuerint, idest Episcopali Ordine insigniti, res in ambiguo est, nec ex Monumentis, quæ supersunt, eliquari satis potest, ancepsque hæret Eruditorum opinio. Affirmat tamen Mabillonius in Comment. ad Ordinem Roman. tomo 2. Musæi Ital. cap. 18. pag. 119, qui postquam cap. 16. observasset a Photio inter alia, quæ adversus Rom. Ecclesiæ ritus objecerat apud S. Nicolaum I. in epist.70. ad Galliar. Episcopos, id quoque objectum fuisse, quod apud Romanos Diaconi in Episcopos inaugurarentur, Presbyteratus Ordine non prius acceptos atque

atque

atque objectionem hanc quidem etsi Ratramnus Corbejensis lib. 4. cap. 8. respons. ad object. Græcor. calumniæ meræ deputaverit, uniusque conflandæ in Latinos invidiæ caussa confictam dixerit, Æneas tamen Paris. in suo libro advers. easdem objectiones Græcor. cap. 210. apud Dacherium Spicileg. tom. 7. pag. 148. non eam ivit inficias, sed magis respondendum duxit ex sententia S. Hieronymi in epist. 85. ad Evangelum, ideo Diaconos per saltum apud Romanos aliquando ordinatos Episcopos legi, quod in Episcopo Presbyter contineri crederetur, sive Presbyteratus Ordinem pariter ab eo accipi, qui Episcopatus gradu insigniretur: *Forsitan*, inquiens, *illi, qui de Diacono ordinant Episcopum, prætermissa benedictione Presbyterali, assertioni B. Hieronymi loquentis ad Titum ex parte concredere videntur, qui Officium Presbyteri in aliquo comparticipari affirmat Ministerio Episcopali*; cit. cap. 18. opinionem suam tum adstruere studet ex duplici libello, in quorum priori eadem ejus, qui ex Diacono, atque illius, qui ex Presbytero ordinatur, Consecratio legitur; in posteriori vero id unum præscribitur, ut in Pontificem eligatur, qui a Prædecessore fuerit aut Presbyter, aut Diaconus ordinatus, pro utroque vero electo una eademque præscribitur Ordinatio; tum roborare satagit triplici exemplo Constantini, Valentini, & S. Nicolai I, ex quibus ille prior Clericus primum, ac Subdiaconus perinde, & Diaconus ordinatus in pseudo-Pontificem a Schismaticis consecratus legitur apud Anastasium; posteriores duos vero ex Diaconis legitimos in Pontifices adlectos, nullo Presbyteratus facto verbo, idem Bibliothecarius affirmat. Mutatum hunc deinde morem Sæculo XI, sub quo S. Gregorius VII. in Presbyterum ante ordinatus, quam Pontifex inauguraretur, in Actis Vatic. apud Baronium ad an. 1073. n. 27. legitur; sequenti vero Gelasius II. seorsim Presbyteratus gradu adauctus, antequam Pontificatum ascenderet, a Pandulpho in lib. de Rom. Pontif. refertur: atque ita tempore intermedio S. Nicolaum I. inter, & S. Gregorium VII. Ordinationes per saltum Romana in Ecclesia fuisse abrogatas existimat vir Eruditus. In hanc ipsam opinionem ingressus Martenius de Antiq. Eccl. Ritib. lib. 1. cap. 8. art. 3. n. 10. eam confirmare enititur cum exemplo Johannis

nis S. Galli discipuli, quem ex Diacono ordinatum Episcopum Constantiensem, Presbyteratu non suscepto, haud obscure tradit Valafridus Strabo in vita S. Galli lib. 1. cap. 25. apud Mabillonium Sæculo II. Bened., & in Annal. ad an. 613. n. 8, tum decreto Synodi Romanæ sub Stephano III, sive IV, quo Act. 3. Episcopi ex Diaconis, aut Presbyteris a Constantino pseudo-Pontifice ordinati ad pristinum Ordinem regredi præcipiuntur, & Act. 4. ad Pontificatum, nisi ex Diaconis, aut Presbyteris, assumi prohibentur. Qui pariter ante S. Gregorium VII, atque jam sub Stephano IX. usu Romanæ Ecclesiæ venisse, ut qui ex Diaconis eligerentur Pontifices, ii prius deinceps Presbyteri ordinarentur, exinde persuasum habet, quod siquidem apud Leonem Ostien. in Chron. Cassin. lib. 2. cap. 48. legatur a Stephano IX. Alphonsus Salernitanæ Ecclesiæ electus, primo Presbyter, atque sequenti die Archiepiscopus ordinatus, veri fiat valdequam simile id etiam Romana in Ecclesia usu receptum, ut Diaconus per saltum, Presbyteratus gradu prætermisso, non amplius Ordinaretur Episcopus. Affirmativam eamdem pariter de Diaconis in Pontifices, impertransito Presbyteratu, inauguratis partem tuiti sunt, ac tenuere Pagius uterque, Senior ad an. 604. n. 4, & seq., Junior in Sabiniano, immutatum hunc morem sub S. Gregorio VII. exputans; Chardonus hist. Sacram. lib. 1. de Ordin. cap. 1. Decretali inter alia S. Cælestini I. ad Episcopos Galliar. innixus, de qua paullo infra; Sandinus in Not. ad Sabinianum pag. 179, & seq. Mabillonii propriam faciens opinionem; ac Cennius in præfat. ad Synodum Later. Stephani III. an. 769. n. 14. pag. XXIII. Valentini, & S. Nicolai I. exemplis, ab Anastasio allegatis, & a Mabillonio, permotus.

Atque horum quidem opinio ex eo confirmari potest, quod apud Græcos, aliosque Orientales Clerici per saltum frequenter ordinari consueverint, quin ullum propterea a Latinis negotium illis facessitum fuerit. Ita namque Lectores, omissis Ostiarii, Exorcistæ, & Acolythi gradibus, in Subdiaconos ordinari solitos liquet ex Græcorum libris sive Archieraticis, sive Euchologicis, apud Goarium, Morinum, Habertum, & Martenium; ex Synodo VIII. Act. 10. Can. 5; ex S. Johanne Damasc. initio Dialogi adv. Mani-

Manichæos; Elia Cretensi in Orat. 19. S. Gregorii Nazianz.; S. Maximo in lib. de Eccl. Hierarch. cap. 5; Georgio Presbytero in vita S. Theodori apud Surium ad diem 22. April.; Auctore Constit. Apostol. lib. 8; Niceta in vita S. Ignatii Constantinopolit., & Simeone Thessal. in Dialogo de Sacram. Ordin. apud Morinum. Apertum fit etiam ex aliarum Orientalium Ecclesiarum Ritualibus, Jacobitarum apud Kircherum, Syro-Nestorianorum, & Maronitarum apud Morinum, a quibus ex Lectoribus, quos proprie Clericos, sive ἐν Δαθμᾷ vocat S. Basilius, prætermissis Ostiarii, Exorcistæ, qui eidem S. Basilio ἐν Ὑπηρεσίᾳ nomine veniebant, & Acolythi gradibus, de quibus Codinus de Offic. Aulæ Constantinopolit. pag. 347, promoveri ad Hypodiaconatum Clerici consuevere. Quo de argumento adeundi Fleurius Instit. Jur. Eccles. par. 1. capp. 6, & 7, Witassius de Sacr. Ordin., Habertus in Pontif. Græcor., Drovinus tom. 2, Droitius lib. 8. de Ord., ac Berti lib. 36. cap. 2. Atque comprobatur Benedicti XIV. Constitutione 57. *Etsi Pastoralis* super Ritibus Græcanicis §. 7. n. 7., Bull. tom. 1. pag. 176., qua sapientissimus decernit Pontifex, ut si Clericus Græcus Lectoratus Ordine dumtaxat initiatus majoribus Ordinibus Latino ritu insigniri desideret: *Antequam Subdiaconus ordinetur, tres minores Ordines omissos debet ritu Latino suscipere. Si vero, præter Lectoris Ordinem, ad Subdiaconatum etiam Græco ritu ascendit, & ex dispensatione itidem Apostolica facultas sibi facta sit cæteros Ordines ritu Latino suscipiendi, antequam inter Diaconos cooptetur, ex minoribus Ordinibus Exorcistatum tantummodo supplere cogitur; quum per Subdiaconatum Græco ritu collatum, Acolythatum, & Ostiariatum recepisse censeatur*. Fieri forsitan etiam potuit, ut antiquitus Romana in Ecclesia, etsi non sejuncta initiatione, eodem tamen tempore, quo quis Episcopus, & Pontifex inaugurabatur, Diaconus simul, ac Presbyter, ac Episcopus pariter ordinaretur. Quæ conjectura ex eo roboratur, quod apud Orientales, & Græcos solemne similiter fuerit una cum minoribus Ordinibus Ordinem majorem, ac speciatim cum Subdiaconatu Diaconatum etiam conferri. Quod constat ex Fausto Nairone in Evoplia, Abrahamo Ecchellensi in adnot. ad Canon. Nicæn. n. 18, Johanne Marone lib. de Sacerdotio

tio capp. 11, & 26, Johanne Darensi in lib. de Hierarch. Eccles., & Dionysio Barsalibi apud Labbæum tom. 2; quibus cohærent Orientalium Ritualia, Græcorum apud Morinum, Maronitarum apud Ecchellensem, Cophtorum apud Kirkerum, & Melchitarum apud Habertum. Et certe Apostolicis temporibus eos, qui Episcopi eligebantur, simul & Presbyteros ordinari consuevisse censet Petavius de Hierarch. Eccl. lib. 2. cap. 5, & lib. 1. dissert. Eccles. cap. 2. Quin etiam adjuvari conjectura ista potest exemplis plurimis eorum, qui per saltum frequens ordinati leguntur: uti S. Cypriani, quem, prætermissis Ordinibus inferioribus, Presbyterum, & Episcopum ordinatum refert Pontius; S. Augustini, quem ex laico ad Presbyteratus Ordinem promotum tradit Possidius cap. 4; S. Paulini, qui gradibus aliis præteritis, derepente Barcinone Presbyter consecratus fertur apud Chardonum de Ordin. lib. 1. cap. 1; S. Macedonii, qui ex laico pariter a Flaviano Antioch., invitusque Presbyter ordinatus legitur apud Theodoretum in Philoth. cap. 13; S. Otrogesili, qui a S. Honorio Antisiod. Subdiaconus ordinatus, subinde ab Atherio Lugdunen ad Presbyteratus, & Episcopatus Ordinem promotus refertur apud Surium ad diem 20. Maji. Et certe in Galliis abusum olim non leviſſe, ut passim ordinarentur per saltum Episcopi, liquido adpatet ex S. Cœlestini I. epistola 4. edit. Cout. ad Episcopos Provinc. Vien., & Narbon. cap. 3, ubi in eos vehementer invehitur, qui contra decreta Patrum (SS. idest Siricii epist. 5. n. 5, Innocentii epist. 37. n. 4, & Zosimi epist. 9. n. 2.) Ecclesiis præficerentur, quin ullis antea Ecclesiasticis Ordinibus fuissent instituti.

Contra tamen pugnant Morinus de Sacr. Ordinat. par. 3. exercit. 11. cap. 2. nullum extare exemplum Episcopatus non ante Presbytero collati affirmans; Thomassinus vet., & nov. discip. par. 2. lib. 1. cap. 86. n. 13, & seq., Lupus in dissert. de Synodo VIII. cap. 5, Juveninus de Sacr. Ordin. dissert. 8. q. 8. cap. 4, de Rubeis in dissert. Crit., & Apolog. in S. Thomam dissert. 27. cap. 4. n. 5, & Catalanus in Comment. ad Pontif. Roman. tit. 13. de Consecratione electi in Episcopum §. 7. n. 3, quibus ego quidem victas dare manus haud moror, eo potissimum, quod posteriorem in hanc opinionem propensiori ferri animo perspicio Be-

nedictum XIV. in Epistola ad Carolum Justinopolitanum Electum Bullar. tom.4. sub numero Const. 63, sub titulo *In postremo* pag. 486. inserta §. 10, & seqq., quam opinionem utique sequentibus documentis suffulciunt. Enim vero Sardicensis Synodus, cui Romana in Ecclesia antiquissimus mos, ut in Episcopum eligi posset nedum Presbyter, sed etiam Diaconus, probatissimus Can. 13. evaserat, Ischiram S. Athanasii calumniosum accusatorem, qui per saltum ab Eusebiana factione Episcopus fuerat ordinatus, gradu detrudere in epist. Synodica ad Eccl. Alex. non dubitavit. Quod indicium est haud obscurum intimam Romani moris veritatem Photium non attigisse, qui ab Electione Ordinationem discernere aut nesciens, aut nolens, quod de electis Diaconis in Episcopos frequentatum acceperat, ad eorumdem pariter Ordinationes, Presbyteratus gradu pertransito, imprudens detorsit, aut deflexit impudens, quo nempe præposteræ sui Ordinationi fucum obducere qualemcumque posset. Quo etiam calumniæ loco hanc quoque Photii objectionem haberet, S. Nicolaus I. ostendit, dum ad eam pariter convellendam Gallorum Episcoporum calamos excitavit. Ex quibus Æneas Parif. quamvis trepido veluti, suspensoque digito hærere visus sit, sic indicans haud satis Romanæ Ecclesiæ ritum sibi exploratum; non ita sane Ratramnus, qui defixo velut in pulvere pede cit. lib. 4. cap. 8. atrocem calumniam tum Romana ab Ecclesia prorsus explodere, tum in ipsos e vestigio retorquere Græcos, a quibus Photius ex Laico repente factus Episcopus fuerat, ne leviter quidem laboravit. Sed enim rem indubiam facit Romana Synodus sub Johanne XII. an. 964. habita, ex qua liquet Antipapam Leonem VIII. ante Ostiarium, Lectorem, Acolythum, Subdiaconum, Diaconum, subitoque Presbyterum ordinatum, quam Pontifex inaugraretur. Sed & Benedictus V. legitimis suffragiis in locum Johannis suffectus, dum a Luitprando lib. 6. histor. cap. 11. refertur ab eodem pervasore Leone gradu deturbatus, atque Presbyteratus honore spoliatus, solo Diaconatus officio defungi permissus, eum Presbyteratus ante Episcopatum Ordine fuisse insignitum sit evidens. Citra controversiam est etiam Ordinationes per saltum, gradu quopiam pertransito, exsecratam semper Ecclesiam esse, velut ex præ-

prælaudatis SS. Siricii, Innocentii I, Zosimi, & Cælestini I. epistolis liquido adparet: quibus jungendum Synodi Suessionensis II. judicium Act. 6, Sardicensi Canoni 9. innixum, quo eum, qui ab Ebbone Diaconatu suscepto dumtaxat, Presbyter deinde fuisset ordinatus, exauctorari debere jussit, tanquam eum, qui ad Presbyteratum, ante non accepto Diaconatu, properasset: *Et ostensum est*, ita refert Flodoardus lib. 3. cap. 2. apud Harduinum tom. 5. pag. 51, *ex Concilio Sardicensi, & ex aliis Conciliis eumdem*(Ebbonem)*Episcopum nihil de illius Ordinatione attigisse: sed sed qui saltu sine gradu Diaconi ad Sacerdotium prosilierat, in degradationem debitam resilire deberet*. Quamvis autem Synodum emendatam S. Nicolao I. dixerimus in eo, quod invalide ordinatos ab Ebbone habuerit, emendatione tamen non indiguit in eo, quod ordinatos per saltum Presbyteros, quin ante Diaconatu fuissent insigniti, gradu detrudendos decrevit. Quocirca jugulum sibi met petunt adversæ opinionis patroni, quum S. Cælestini decretalem, qua Episcopos, gradibus inferioribus prætermissis, ordinari prohibet; exemplaque pleraque, quibus per saltum ordinati plerique feruntur, in medium producunt. Quis enim, quæso, obstipus, adeoque sit obstupidus, ut putet deterrimum eum Romana in Ecclesia abusum adolescere, obtinereque permissum, cui penitus ubique excindendo Rom. Pontifices S. Cælestinus, & ante ipsum SS. Siricius, Innocentius, & Zosimus strenue adeo incubuere?

Non moror autem sive Constantini pseudo - Pontificis, sive ejusmodi, siquæ alia proferantur, aliquorum exempla, in quorum Ordinatione vitium contigerit: quæ enim per nefas fiunt, atque si malis, specialis ob caussæ pium intuitum facta tolerantur, in argumentum pessime trahi ad suadendum ita pariter factum, atque præpostere quidem, Romana in Ecclesia, nemo probe non videt. Nec magis moror Græcorum, & Orientalium diversum Ritum, sive enim una simul duo, tresve conferantur Ordines, ut apud illos, sive seorsim temporum servatis interstitiis, ut apud Latinos, quid inde, quæso, beneficii capi licet, ut confertus perinde, Presbyteratus Ordine prætermisso, Episcopatus suadeatur? Nec demum urget Pontificalis sive libri, sive Diurni silen-

tium, quo Diaconorum in Pontifices electorum in Presbyteros Ordinatio ibidem obruitur. Tanti quippe, veluti scite advertit Thomassinus, ista res est, ut solo perfici silentio certe non possit. Atque hoc quidem negativi argumenti genus est, cui nulla vis inest, dum certissima in contrarium veritas cogit. Et certe, velut acute observat Benedictus XIV. cit. Epist. §.13, & seq. sacro Trid. Concilio Sess. 22. de Reform. cap. 2. cavetur, ne Episcopus quisquam eligatur, qui sex antea Mensibus sacro non fuerit Ordine initiatus, nulla tamen adhibita Diaconatus, aut Presbyteratus mentione. Quis tamen inde Concilii Trid. sententia ex Diacono Episcopum ordinari, Presbyteratu omisso, quempiam posse subinferat? Rursus post Tridentinum Concilium stylus obtinuit inserendi in Bulla data ad Subdiaconum electum in Episcopum, ut prius ad sacros Diaconatus, & Presbyteratus Ordines se promoveri curet apud Rigantium ad Regul. 24. Cancel. tom. 2. §. 1. n. 17. Quis vero hinc arguendum sibi sumat intermedio tempore inter Tridentinum Concilium, inductamque Romanæ Curiæ praxim istam Subdiaconos, non ante Diaconatu, & Presbyteratu suscepto, consecrari in Episcopos consuevisse? Sed hoc de argumento satis jam, atque super.

S Bonifacii IV. fidem, ob adjectam ab eo Synodo V. syngrapham S. Columbano evasisse valde suspectam, ideoque reprehensione dignam visam, ex ipsius epistola altera ad eumdem in Bibl. PP. Lugd. tom. 12. pag. 28. arguit Bossuetius defens. decl. par. 2. lib. 13. cap. 25, ex qua perinde id inferri putat Roman. Pontificum decreta velut irrefragabilia a illo non fuisse habita, donec Ecclesiæ universæ fuissent consensione firmata. Ex Hibernia nempe in Italiam post obitum S. Gregorii M. profectus, dum Bobiensis Monasterii gereret præfecturam, ob appositum Synodo V. a Sede Apostolica calculum, tam Episcoporum, quam Populorum scindi studia perspiciens, stimulisque ab Agilulfo Langobard. Rege, ac Theodelinda Regina conjuge acceptis, fertur ad Rom. Pontificem exarasse epistolam, in qua hæc inter alia habet: *Doleo de infamia Cathedræ S. Petri... Multi dubitant de fidei vestræ puritate... Ut honore Apostolico non careas, conserva fidem Apostolicam, confirma testimonio, robora scripto, muni Synodo....* *Do-*

Dolendum enim, ac deflendum, si in Sede Apostolica fides Catholica non tenetur... Jam vestra culpa est, si Vos deviastis de vestra fiducia, & primam fidem irritam fecistis. Merito vestri Juniores (idest inferiores) *vobis resistunt, & merito Vobiscum non communicant, donec memoria perditorum deleatur*. An Bonifacio III, aut IV. inscripta epistola fuerit, dubitat Bossuetius, quam tamen dubitationem exuere facile potuisset, considerando S. Columbanum ex Hibernia in Galliam an. 590. sub Childeberto II. Austrasiæ, & Burgundiæ Rege profectum, an. 607. a Theodorico Childeberti filio Burgundiæ Rege Regno pulsum, in Austrasiam sub Theodeberto Childeberti filio altero, ac Theodorici fratre se recepisse; quo a Theodorico armis devicto, ac perempto, an. 612. in Italiam pedem intulisse, ubi Bobiensi Monasterio ædificato, in eo demum an. 615. fini concessit suo. Quæ omnia constant ex Fredegario in Chron. cap. 36, & seqq., Jona Scoto in ejus vita apud Surium ad 21. Novemb., & Cointio tom. 2 Annal. Franc. ad cit. annos; ex quibusque rite conficitur epistolam, quæ Bobiensi e Monasterio scripta circumfertur, intra anno 612, & 615. scribi oportuisse, ideoque ad S. Bonifacium IV, qui an. 608. Pontificatum ascendit, tenuitque ad an. usque 615.

Jam vero quod ad rei caput pertinet, quæ sane fides præsumptæ huic Epistolæ sit præbenda, sequentia produnt. Atque ut ea non recoquam, quæ par. 1. tom. 1. Art. 2. §. 3. pag. 188. jam attigi, sub S. Bonifacio IV. Synodum V. dubio omni procul Ecclesia universa amplexa jam fuerat, eamque probatam fuisse a Vigilio, a S. Pelagio I, a Johanne III, a S. Benedicto I, a Pelagio II, a S. Gregorio M., a Sabiniano, & Bonifacio III, qua de re Norisius in dissert. hist. de Synodo V. cap. 9, optime exploratum habebat, adeo ut Istris in oppositam conantibus partem jam tum nigra Schismatis adhæreret nota: itaque si totum id turpiter ignoratum a S. Columbano nefas est opinari, ejusdem perinde Sanctimonia præmem. Epistolam, qua in S. Bonifacium IV. non minus, quam in ipsius Prædecessores injurius, inque Ecclesiam ipsam quin etiam minus æquus alioqui fuisse comprobaretur, eidem appingi prohibet: vel si germanum ejusdem fœtum esse contendas, affirmare omnino oportebit errorem facti, quo deceptus ali-

aliquando fuerit, tandem dedoctum, quod aliquando nimis in suo sensu abundaverit, aut imprudenter in Agilulfi, ac Theodelindæ studia fuerit inflexus, summopere pœnituisse. Sed enim superiora, quæ præfata in Epistola protulit, nullo pacto consentiunt cum sequentibus, quæ paullo post subjungit, quibus optimum alioqui, quo erga Apostolicam Sedem affectus studio, animoque esset, apertissime manifestat. Nam mox Schisma sedare partis esse Pontificis diserte affirmat: *Caussa schismatis*, inquiens, *incidatur cultello S. Petri*. Mox Apostolicam Sedem hoc quam vero, tam digno mactare elogio non dubitat: *Fidei ortodoxæ Sedem Principalem* adpellans. Mox ejusdem Sedis Apostolicæ laudibus animi sui devotionem accumulans, eidem se devinctum quammaxime deprædicat: *Nos*, ajens, *devincti sumus Cathedræ S. Petri .... Roma per istam Cathedram tantum apud nos magna est, & clara*. Mox tandem, quod S. Columbani fidei clavum figit, Apostolicam Sedem a fide nullo deficere modo posse explicite profitetur: *Ego enim credo semper Columnam Ecclesiæ fixam esse in Roma*. Neque enim sane, nisi ratione Apostolicæ Sedis, cui in persona S. Petri de fidei indeficientia pollicitationes a Christo D. factæ sunt, id credidisse S. Columbanus est existimandus. Quæ quum ita sint, non igitur Romanus Pontifex qualibet vi moveri a veræ fidei soliditate potest; nec cuiquam initum cum ea Sacrorum consortium abrumpere fas erit, quod tamen paullo superius idem scripserat. Itaque suspicari licet Epistolam hanc ab aliquo Synodi V. obtrectatore S. Columbano de industria fuisse affictam, quam suspicionem magis auget silentium, quo eadem præteritur a Jona ejus discipulo, ejusque vitæ Scriptore apud Surium loco cit., & Mabillonium Sæculo II. Bened. pag. 5. Vel, si mavis, S. Bonifacium tanquam singularem personam in errorem prolapsum forte putavit S. Columbanus, non etiam tanquam publici Ecclesiæ Magistri personam agentem. Vide Cl. Orsium de Rom. Potif. lib. 3. cap. 25. Bonifacio V. obtrectandi ansam temere Protestantes aliqui sibi sumunt ex epistola ad Eduinum Angliæ Regem, qua eum ab Idolorum cultu ad veram Christi Religionem allicere satagit, quasi in ea scripserit Christum D. nos ab solo Originali peccato redemisse. At enim pudere eos debuisset summo-

summopere tam atrocem confinxisse calumniam, siquidem vocis illius *Solo* ne leve quidem in epistola illa vestigium extet apud V. Bedam lib. 2. cap. 10, Baronium ad an. 625. n. 12, ac Labbeum tom. 5. pag. 660, sed hæc tantum habentur: *Accedite ergo ad agnitionem ejus, qui ... pro vestra redemptione Filium suum Unigenitum misit, ut nos ab Originali peccato eriperet &c.* Quid vero si vox illa *Solo* fuisset inserta? Fuisset ideo, velut observat Bellarminus lib. 4. cap. 10, ut principalis indicaretur caussa, atque in parvulis quidem unica, ob quam Christus mortem oppetiit: unde Johan. 1. 24, ubi Latinus interpres legit: *Qui tollit peccata Mundi*, Græcus textus habet: Τὴν ἁμαρτίαν του κόσμου, idest peccatum illud Mundi, Originale nempe, pro quo delendo præcipue Christus D. in terram descendit.

DE HONORIO I, S. MARTINO I, JOHANNE VII, S. GREGORIO II, S. GREGORIO III., ET STEPHANO III.

§. VI.

INcredibile dictu, quam velis, equisque defatigentur ex Schismaticis Nilus Thessal. de Prim. Pontif., ut de Pyrrho apud Johannem IV. in epist. ad Constantinum Imp., ut de Paulo in epist. ad Theodorum P. M., ut de Macario in exposit. fidei Synodo VI. Act. 8. inserta, & apud Constantinum Imp. in Divali ad S. Agathonem, qui eamdem, qua ipsi infecti erant, maculam Honorio afflare non exhorruere, nihil dicam, ex Heterodoxis Magdeburgenses Cent. 7. cap. 10, Forbesius Institut. hist. Theolog. lib. 5, Chaldenius in differt. de Monothelismo Honorii adversus Binium, & Cabassutium edit. Witteb. 1710, Bruejus hist. Pontif. tom. 1. pag. 429, ad quos ex Jansenistis Auctores accedunt Opusc. Gallice inscripti: *La verité renduë sensible à tout le Monde*; alteriusque, cui Gallice hic titulus: *Temoignage de la verité*; Ex Catholicis vero Maimburgus de Stat., & prærog. Rom. Eccl., Lannojus, & Bossuetius defens. decl. par. 2. lib. 12. cap. 21, & seqq., ut Honorium I. P. M. in Monothelicitæ hæresis lutum

lutum trahant, detrudantque. Atque vim quidem in eo faciunt 1. Quod in duabus extantibus Honorii ad Sergium Constantinopol. Monothelitarum Protoparentem, a quo de sententia interrogatus, rogatusque fuerat, epistolis tum se ab ejus pravo dogmate de una in Christo D. volontate, & operatione haud abhorrere demonstret, tum ab una, vel duabus in Christo dicendis volontatibus, & operationibus abstinendum satius habeat. Sergio scilicet rescribens Honorius, primo illius tanquam pro Catholica fide pugnantis studium, laboremque laudibus celebrat, blande tamen refellens quidquid a fide devium, & obliquum in sensum paullo liberius Sergius effuderat, atque deinde ab unius, vel geminæ in Christo volontatis, & operationis assertione præcipit abstineri. Quia vero indictum nec a Sergio, nec a Cyro Alex. ejusdem erroris consorte silentium teneri, servarique acceperat, altera ad Sergium epistola scripta, quod in prima præceperat, silentium nempe circa unam, vel duplicem in Christo D. volontatem, operationemque, vehementius inculcavit, & ursit; significans in eadem epistola scripsisse se pariter tam ad Cyrum Alex. unam dumtaxat deprædicantem, quam ad Sophronium Hierosolym. asserentem duas, ut hinc, & inde similiter ab unius, ac duabus in Christo asserendis cessaret uterque, ac desisteret. Desiderantur hæ duæ posteriores Honorii epistolæ, quas frustra requiras. 2. Quod in Synodo VI. Act. 12, & 13. perlectis geminis ipsius ad Sergium epistolis, hæresis dica Honorio conscripta fuit, eo nomine is damnatus, ejus utraque epistola igne combusta, atque in sequentibus Action. 16, & 18. repetita in eum damnatio. Qua damnationis sententia deinde a Synodo VII. Act. 7. in Definit. fidei, in Synodica ad Constantinum Imp., ac in epist. ad Clerum Eccl. Constantinopolit. una cum Monothelitarum Promachis inustus Honorius legitur. Quin etiam a Synodo VIII. Act. 7. eadem hæresis censura perstrictus Honorius putandus est, siquidem perlectis Synodi Romanæ sub Hadriano II. gestis, probata fuit ejusdem Pontificis allocutio tertia, qua Honorium super hæresi accusatum a Synodo VI., ideo anathemate damnatum asseruerat. 3. Quod Romani ipsi Pontifices Honorii successores hanc Monotheliticæ hæresis labem ab eo amoliri nescierint, ac nequiverint,

satius-

fatiusque idcirco habuerint contractam ab eo hæresim fateri, quam fœdo se mendacii crimine inquinari. In quibus Hadrianus II, ut mox dicebam, in Synodo Romana Honorium ob hæresis culpam a Synodo VI. male habitum fateri non detrectavit. Ante ipsum S. Leo II. in epist. ad Constantinum Imp., ad Ervigium Hispan. Regem, & ad ejusdem Regni Episcopos Honorium & ipse pessime habuit, tanquam qui locum tam illustrem lapsu suo tam turpi dehonestarit, hæresique effecerit sua, ut Apostolica Sedes ab hæreticis, & ab hostibus despicatui haberetur. Qui duobus hisce vero anteivit, S. Agatho in epist. ad eumdem Imp. in Synodo VI. Act. 4. relecta, & relata nec ab impacta hæresis labe Honorium abstergere sibi aut sumpsit, aut ausus est. Quo modo ejusdem Honorii proximi Successores Severinus, Johannes IV, Theodorus I, S. Martinus I, S. Eugenius I, S. Vitalianus, Adeodatus, & Donus I, a quibus pari sententia proscripti sunt, quique unam in Christo voluntatem dumtaxat, operationemque dicerent, quique duas æque, atque unam tacendas esse indicerent, tacito etsi nomine, inter Monothelitas Honorium etiam hæresis nomine habuisse existimandi sunt. 4. Quod de Monothelitarum rebus Scriptores qua Græci, qua Latini Honorio pariter hanc conscribere hæresis dicam, eumque in Monothelitarum demeruisse castris scribere non dubitaverint. Atque ita ex Græcis quidem S.Tarasius Constantinopolit. in epist. ad Patriarchas, & Theodorus Hierosolym. in Synodica Act. 3. Synod.VII, insertis; Epiphanius Diacon. in disputat. cum Gregorio Iconomacho lecta in eadem Synodo VII. Act. 6; S. Nicephorus Constantinopolit. in Synodica ad Leonem III. P.M. apud Harduinum tom.3. pag. 995; Agatho Diac., Ecclesiæque Constantinopolit. Carthophylax, idest Scriniorum custos in Orat. post annos 30. ferme conscripta, atque a Combefisio in hist. Monoth. tom. 2. Auct. Bibl. PP. pag. 199. edita; Cedrenus, & Michael Psellus in Carm. de septem Synodis: ex Latinis vero V. Beda in lib. de sex ætat. Mundi, sive in Chron. in vita Constantini IV. Imp. tom.2. Oper.; Anastasius Bibl. in præf. ad Collectanea in Bibl. PP. Lugd. tom.12. pag. 831, & Oper. Sirmondi tom.3, & libro de gestis Rom. Pontif. in Leone II. sect. 148. tom.4. edit. Blanch. pag.105;

Auctor libri Diurni Rom. Pontif. in professione fidei a Pontificibus recens inauguratis emittenda; Ado Vien. in Chron.; Humbertus Silvæ Candidæ Episcop. in disput. adverf. Nicetam Pect. apud Baronium in Append. tom. 17. nov. edit. Luc. pag. 678; Marianus Scotus in Chron.; Hincmarus Remen. in libro de non Trina Deitate, aliique, qui ad unum omnes Honorio Monotheliticæ hæresis notam appingere non dubitant, ob idque juste a Synodo VI. damnatum affirmare. Ista summatim contra Honorium congeri, amplificarique valdequam solent.

Quibus antequam satisfaciam, retro paullisper flectere vestigia, in eaque paullo rursus intendere, quibus super. Artic. 12. pag. 382, ac seqq. spartæ hujusce partem emensi sumus, atque observare præstabit. 1. Haud recta incedere, mea quidem sententia, sententia quin imo Lupi in differt. de Synodo V. ad Act. 18, Petri de Marca apud Baluzium in ipsius vita præfixa lib. de Concord., Combefisii in differt. Apolog pro Actis Synodi VI. cap. 3, Garnerii in differt. 2. ad libr. Diurnum, & in Append. ad Not. cap. 2, Johannis Bapt. Tamagnini in hist. Monothel., Natalis Alex. hist. Eccl. ad Sæcul. VII. differt. 2, & Pagii utriusque, Senioris ad an. 681. n. 7, & seqq., Junioris vero in *Honorio*, haud recta, inquam, incedere illos, inter quos Albertus Pighius, Baronius ad an. 681. n. 19, & seqq., ac 682. n. 2, & seqq, Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 11, Jodocus Coccius in Thes. tom. 2; Franciscus Marchesius in Clypeo Fortium, sive Vindic. Honorii, Binius in Not. ad Synodum VI, Azorius Instit. Moral. lib. 1. cap. 5, a quibus nec plurimum abhorrent Papebrochius in Conat. dissert. 23, alias 16, & Baldinus in Not. ad Anast. tom. 4. sect. 148. pag. 105., & seq, qui ad vindicandum ab hæresi Honorium, atque liberandum a lapsu, eam intentatam antehac viam inivere, ut Acta Synodi VI. a Monothelitis depravata ad nos pervenisse, atque forte depravationem hujusmodi Theodoro pseudo-Episcopo Constantinopolitano acceptam fore referendam existimarent. Nam levibus horum conjecturis missis, quas ab illis convulsas videre licet, Acta Synodi VI. haud adulterata haberi, neque a Græcis fuisse corrupta, multa invicte suadent. Atque 1. Actorum Synodi VI. quinque exemplaria a Concilii Notariis exarata fuisse,

se, & quinque Patriarchis tradita, eorum vero autographum Sedis Apostolicæ Legatos accepisse Romam deferendum, quo S. Leoni II. consignato, Pontifex Synodum calculo comprobavit suo, constat ex Act. 18. apud Harduinum tom. 3. pag. 1435. Itaque Synodi Acta omnia depravare, adulterareque Monothelitæ nequiverunt. Esto enim tantum perpetrare nefas potuerit Theodorus Monothelitica labe a capite ad talos aspersus, non tamen imputandum tantum flagitium Petro Monacho Patriarchæ Alex. vices agenti, neque Theophani Patriarchæ Antioch., neque Georgio Monacho Sebasteno, ac postea Antiocheno Patriarchæ, tum Theodori Hierosolymit. Patriarchæ vices gerenti, quos ea ab hæresi abhorruisse quammaxime extra dubium est omne; multoque minus S. Agathonis Legatis, quos adeo desides, Apostolicæque Sedis dignitatem voluisse despicatui objicere suspicari non licet, ut proinde Synodi Acta depravari viderint, ac tacuerint. Neque etiam a Theodoro tam subito corrupta dici possunt, quandoquidem tum Ecclesiæ Constantinopolitanæ præerat Georgius, tribusque insuper annis a Synodo VI. superstes tenuit, Theophane in Chronog. pag. 301, & seq. teste, qui animo plane sincero Monotheliticam exsecratus hæresim legitur in Synodi Actis, lateque ostenditur a Cupero hist. Chronolog. Patriarch. Constantinopolit. §. 43. Ad hæc depravata etsi darentur Acta Synodi VI, dandum nullo tamen est modo depravata etiam fuisse Acta Synodi sive VII, sive VIII, in quibus hacce de Honorii damnatione frequens fit mentio: id enim de iis Synodis violatis, vel suspicari vetat testimonium, sive S. Tarasii Constantinopolit. in epist. ad Patriarchas, sive Theodori Hierosol. in Synodica, Honorium a Synodo VII. male habitum diserte scribentium; vetat & Anastasii Bibl. fides in præfat. hist. ad Synodum VIII. Hadriano II. P. M. nuncupata affirmantis, de ejusdem mandato se Synodo isti interfuisse, simul Acta Synodi manu sua transcripsisse, deinde Constantinopoli Romam integra detulisse, ejusdem jussu Pontificis a Græca Latinam in linguam vertisse, in eaque Honorium anathemate fuisse confossum. Cui vero in mentem veniat a tot Episcopis Synodi sive VII, sive VIII. interpolationem fuisse ignoratam, adeo ut nullus de Actis Synodi VI. violatis vel suspicatus

 lega-

legatur; neque a Legatis Apostolicæ Sedis, dum ageretur de Roman. Pontificis damnatione, reclamatum contra imposturam sit, neque intrusam in Acta Pontificis damnationem sit demonstratum? Quì fieri demum potuit, ut tam gravi supinitate, stuporeque obsiderentur, simulque obruerentur, hinc quidem S. Leo II. in epist. ad Constantinum Imp., qua Synodum VI. confirmavit, & in epist. ad Episcopos Hispan., qua Synodi VI. Acta se ad ipsos transmittere scripsit, atque Hadrianus II. in epist. ad Synodi VIII. Episcopos, qua ob hæresis crimen Honorium post mortem potuisse damnari non ivit inficias; illinc vero Agatho Diacon., qui in Synodo VI Notarii munere perfunctus fuerat, in perorat. eadem in Synodo Honorio inflictum anathema affirmare non dubitans, Constantinus Imp., qui Synodi VI. Acta ad Episcoporum preces sigillo suo, propriaque syngrapha obsignavit, atque S. Nicephorus Constantinopolit., qui in Synodica ad Leonem III, cui certe adrepere non fuisset ausus, vir alioqui sanctitate conspicuus, a Synodo VI. Honorio anathema dictum scribere non est veritus? Quì fieri, inquam, potuit, ut Synodi VI. Acta fuisse vitiata adeo crasse ignorarent, atque ignorantia deinde pari detinerentur Canonum doctiss. Collectores Ivo, Anselmus, Deusdedit, Gratianus, ita ut ullo absque delectu, ullaque absque animadversione Synodum VI. aliis adcenserent? Græcis equidem ea familiaris, ac frequens insedit ars furtive, ac fallaciter sive Rom. Pontificum adulterandi litteras; sive Synodicos depravandi Codices, adeo ut S. Leo M. in epist. 83. edit. Quesn. 97. Baller. 124. ad Palæstinos Monachos de sua ad S. Flavianum dogmatica se adhuc superstite vitiata conquestus sit; S. Gregorius M. lib. 5. epist. 14. in Synodi Ephesinæ, & Chalcedonensis Codicibus factas sive depravationes, sive detractiones se offendisse affirmarit; & S. Nicolaus I. in epistol. 5, & 9. ad Michaelem Imp. de violatis tam decessoris sui Hadriani, quam litteris suis acerbe doluerit. Atque fraudis hujusce, fallaciæque quidem exempla non desunt in Synodicis Actis: duo siquidem Actis Synodi V. Monothelitica labe conspersa, veluti a Vigilio Papa ad Justinianum Imp., & ad Theodoram Aug. conscripta, adjecta liquet. Synodi VI. Codici etiam, ut ejusdem auctoritate exinde valerent, Canones duo supra centum, qui Trullani

lani vulgo nuncupantur, Græcorum itidem dolo attexti leguntur. A Synodi VII. actis denique eadem pariter fraude particula *Filioque* adempta fuit, ut hac detractione Spiriritus S. processio a Filio decurtaretur. Verum tamen vix perpetrata fraus fuit, ut subinde, statimque detecta patuit: unde in Synodo VI. Apostolicæ Sedis Apocrisarii eas Vigilio Epistolas falso fuisse suppositas, falsatum Synodi V. Codicem, eique adjunctos non multo ante tres quaterniones, qui una cum duabus illis Vigilii epistolis in antiquis optimæ notæ Codicibus desiderabanrur, tam doluere, quam demonstrarunt. Trullani Canones mox in dubium, mox in disceptationem venerunt; in Synodo VII. a Patribus in pretio haud habiti sunt; atque subinde explorato more a Synodi VI. Codice separati, in Quinisextam Synodum rejecti sunt, quarum illa recepta, ista reprobata. In Concilio denique Flor. sess. 6, & 7. Ferrariæ celebratis Card. Juliani opera Græcorum fraus detecta est, Græcisque vitiatum Synodi VII. Codicem cum abrasa particula *Filioque* producentibus alter, isque antiquissimus, atque castigatissimus ex Vaticana Bibl. oppositus fuit, quo Græci textus depravatio evicta, ostensaque est. Si itaque Synodi VI. Acta, ubi Honorio dictum anathema habetur, simili dolo depravata fuisse vel leviter suspicandi locus datus fuisset, putasne ab exprobranda Græcis fraude, malaque fide in Synodis tum VII, tum VIII. Apostolicæ Sedis Legati abstinuissent?

Observare 2. juvat multo minus rectam defendendi Honorii inivisse viam illos, qui errore facti, atque dogmatici quidem, deceptam Synodum VI. in Honorium anathema intorsisse affirmare non dubitant. Intimam Honorii sententiam in epistolis ad Sergium eamdem Synodum non fuisse assecutam, ideoque perperam optimo Pontifici Monotheliticam hæresim appinxisse, ut proinde non sit, cur in Honorio a lapsu omni liberando multum defatigetur, atque frustranea ludatur opera. Atque hanc quidem defendendi Honorii rationem a Johanne de Turrecremata, a Baronio, a Spondano, a Bellarmino, a Pallavicino, a Richelio, a Lauræa, ab Aguirrio, aliisque adinventam plerique ex Jansenistarum præsertim grege jactant, ansam exinde avide arripientes sive Cl. Viris obtrectandi, sive Rom. Pontificum decretis non obe-

obediendi, quam tamen licentiam comprimere, labem vero omnem Viris ab illis doctiss. procul depellere paullo super. pag. 388, & seqq. adnixi sumus. Siqui cætera parum considerate hanc Pontifices ab injuria redimendi rationem sibi proposuisse reperiuntur, næ ii profecto ita ab se longe pejus in errorem projici Ecclesiam non animadvertunt. Etsi enim in factis mere personalibus falli, & fallere sive Pontifices, sive Ecclesiam posse, ipsorum absque injuria, fideique periculo dici possit, dici id tamen in factis dogmaticis nullo potest modo; id enim si semel dicatur, jam actum erit de fidei definitionibus, siquidem quæcumque fidei definitio circa factum dogmaticum obversetur, uti fuse suo expositum loco fuit. Sano, rectoque sensu tamen a Synodo VI. erratum in damnatione Honorii dici posse, erratum, inquam, in judicio, non doctrinali quidem, sed criminali dumtaxat, infra dicemus Neque magis vero appropinquare illos arbitror, qui ad eludendam, evadendamque potius difficultatem, quam diluendam, enucleandamque id consilii excogitarunt, & capessivere, ut affirmarent a Synodo VI. de Honorii epistolis actitatum non fuisse, sed de ejus persona dumtaxat, idque judicio, non doctrinali, sed criminali solummodo, ducto scilicet ex informationibus, hominumque testimoniis, in quo plane Ecclesiam, Pontificesque errare posse absque fidei dispendio nemo diffitetur: quod excogitatum sane tamquam parum solidum, parumque Synodi VI. conforme sententiæ pag. 385, & seq. paucis quidem, sed quantum opus foret, operæque ferret pretium, explosum videre licet. De adinventis defendendi Honorii aliis, uti de distinctione personæ singularis a Doctore publico a Melchiore Cano, & Episcopo Suessionensi in 2. Admonit. par. 2. pag. 19, & seqq. excogitata; uti de distinctione judicii Episcoporum in Synodo a judicio Synodi Episcoporum a Johanne Bapt. Bartholi inducta; uti de distinctione Synodi prout ex Græcis solis conflatæ, a Latinis non etiam confirmatæ post Anastasium, & Arsdekin a Marchesio, & Cavalcanti obtrusa, recolenda, si placet, quæ pag. 383, & seqq. observata jam sunt. Quibus præoccupatis, jam operæ pretium est: ut 1. Honorii fidem nullam ex duplici ad Sergium epistola hæresis labem contraxisse, nihilque ex damnatione in illum

illum a Synodo VI. lata fuisse ipsius fidei detractum ostendatur: 2. ut in Honorium dicti a Synodo VI. anathematis caussa, eccur e sacris tabulis ejus nomen erasum, infamata memoria, igneque crematæ fuerint in eadem Synodo ipsius epistolæ, nitide explicetur: ut ad Honorii labefactandam fidem objecta ab adversariis momenta enodentur, pleneque evacuentur; nihilque exinde negotii Honorii fidei facessiri posse evincatur, neque in Honorium vel ob fidei caussam Synodum etiam generalem agendum ex defectu juris sibi licite sumere potuisse, vel siquid egit Synodus VI, id totum actum, profectumque ex Rom. Pontificum licentia, ab iisque potestate accepta; vel suffragio tandem accedente factum demonstretur. Quæ tria si semel rite, prout spero, placebitque Superis, præstentur, Honorii profecto caussam numeris tum omnibus absolutam existimaverim.

Jam igitur quod ad 1. attinet, Honorium haud a fide defecisse, nec ulla hæresis Monotheliticæ vel levem ei aliquando labem adhæsisse jamdiu Viris doctiss. Petro de Marca, Abbellio, Natali Alex., Languetio, Fenellonio in epist. ad Quesnellum, aliisque passim laudatis, ac vulgo ipsi Theologorum in Conclusionibus Theologicis, vel in Sorbona, & Navarra exagitari solitis arcte persuasum est, adeo ut Garnerius in Append. ad Notas in lib. Diurnum affirmare non dubitaverit: *Nunc vero pauci numero, iique suspectæ aliunde fidei, vel non maximæ auctoritatis, Honorium Monothelismi damnant*. Age vero, ut ab eo, quod rei caput est, initium capiatur. 1. In medium veniant decantata adeo utraque Honorii ad Sergium epistola, quas ambas si sano, & Catholico sensu tam vere, quam pie exponi posse, uti confido, contingat, jam hoc nomine Honorius ab hæresi excusatus, & absterfus abibit. Principio igitur, ut illud prætermittam, quod Anastasius Bibl. in præfat. ad Collectanea, & post ipsum Arsdekin, tradidit, jure, meritoque in dubium revocari potuisse, an revera Honorius illam dictaverit ad Sergium epistolam, ex qua illum damnandi occasionem Synodus VI. sumpsit, an potius aliqua in ea fuerint assuta ex Scriptoris ignorantia, aut ex odio quin etiam in ipsum: ut illud quoque prætercam, quod Desiderantius, & post ipsum Sommier hist. Dogm. lib. 7. cap. 17. conjecturis sane haud con-

contemnendis suadent, epistolam Sergii nempe ad Honorium Catholicam fuisse, ac postea fraude Macarii pseudo-Episcopi Antioch. falsatam, atque ita falsatæ exemplar ex Patriarchii Constantinopolit. Regesto in Synodo VI. fuisse productum, quæ falsatio proinde in caussa fuerit, cur epistolæ Honorianæ Catholicæ alioqui cum ea collatæ sententia per se bona, ac legitima pervelteretur, cujus perinde falsitatis speciem in Sergii epistolæ in primis sex, primo dempto, atque in posterioribus quatuor a decimo ad decimumquartum Articulis ponunt, post quos decimum septimum fraude etiam adjectum affirmant, conjecturasque suas multis confirmant, quibus ego utique ad labem omnem ab Honorii epistolis eluendam non indigeo; principio, inquam, observatu valdequam digna, quæ de Honorii epistolis suo in Edicto habet Constantinus Imp. *Honorius*, inquiens, *hujusmodi hæreseos confirmator, qui etiam sui extitit oppugnator*. Quibus significatum dixit Petrus de Marca apud Baluzium in ipsius vita Honorium pugnantia scripsisse, atque hinc hæresim confirmasse, illinc oppugnasse. Quomodo id! Quia dum de una, vel duabus Christi volontatibus taceri vult, atque ita errori favorem impendit, diserte fidem adstruit vel unius dumtaxat volontatis humanæ, vel duarum in Christo volontatum, Divinæ nempe, & humanæ, atque ita simul errorem profligat, fidemque defendit.

Sed enim introspicere Epistolas ipsas juvat, & interest, atque in prima sistendo, affirmat porro de una, vel duplici Christi operatione nihil hactenus ab Ecclesia definitum: *Non oportet*, inquiens, *ut unam, vel duas Energias aliquis præsumat Christi Dei prædicare, quas neque Evangelicæ, vel Apostolicæ litteræ, neque Synodalis examinatio super his habita, visæ sunt terminasse*. Heic pauxillum hærendum. Audis Honorium affirmantem suo nondum tempore de una, aut duplici in Christo D. volontate dogma ab Ecclesia definitum? Igitur etiamsi audires ipsum affirmantem similiter unam dumtaxat in Christo volontatem sibi videri, quia tamen ab hoc dogmate ibidem definiendo similiter abstinet, neque disputari in utramque partem de una, vel duplici Christi volontate vult, sententia sua etiamsi errasset, non errasset tamen ex Cathedra, sive ut Pontifex, sed ut singularis persona, ideo-

que

que qua Pontifex objecto erroris crimine omnino est exonerandus. Quod confirmatur ex eo, quod epistolas hasce Honorii ad Sergium tanquam dogmaticas haud habendas esse, sed ut privatas dumtaxat id liquido probat, tum quod private, occulteque ad Sergium fuerint exaratæ, adeout latuerint diu in scrinio Patriarchalis Ecclesiæ Constantinopolit., ex quo autographa ipsa Latina cum Græca interpretatione erui necesse fuerit, ut in Synodo VI. Act. 12. recitarentur. Ignoratæ penitus fuerint in Ecclesia ipsa Romana, quum nullus ante Synodum VI. legatur, qui vel Monothelitica hæresi aspersus, vel contra hæresi hujusmodi adversus, vel pro ipsis, vel contra ipsas vocem extulerit, easdemque vel defenderit, vel contra oppugnaverit. Ignoratæ pariter fuerint in Ecclesia Africana, siquidem quatuor in Synodis Numidiæ sub Columbo, Byzacena sub Stephano, Mauritaniæ sub Reparato, & Carthaginensi sub Victore, Gulos, & Probo, ut habetur in Synodico Pappi cap. 126, & seqq., & adparet ex ipsorum Synodicis in Synodo Lateranensi sub S. Martino I. Secret. 2. relectis, duæ in Christo D. volontates, & operationes adsertæ leguntur, atque Pyrrho quidem, Sergio, & Paulo irrogatum anathema, Honorii tamen nulla facta habetur mentio. Tum quod præter morem Romanæ tum Ecclesiæ sacrum epistolæ illæ conscriptæ fuerint, non ante scilicet adhibitis vel Cleri Rom. consiliis, vel Episcoporum ad Synodum vocatorum suffragiis; quæ sane ratio agendi ejus decessoribus extitit solemnis nedum, sed etiam successoribus Severino, Johanni, Theodoro, Martino, & Agathoni, a quibus adversus Monotheliticam hæresim Synodi adhibitæ sunt, ut in laudato Synodico legitur a cap. 130. usque ad 133, & habent Theophanes in Chronog., & Anastasius in Theodoro sect. 127: unde a Synodo VI. epistolæ Sophronii, Sergii, Macarii, aliorumque sive Catholicorum, sive Monothelitarum equidem Synodicæ appellantur, non ita Honorii epistolæ, sed tantummodo *Scripta ab eo facta ad Sergium*: in quibus etsi simili de re ad Sophronium Hierosolym., & ad Cyrum Alex. scriptæ referantur, & has privatas fuisse, unamque prætulisse silentii legem exinde fit manifestum, quod alibi earumdem menticnem, exemplarque frustra quæras. Tum quod præter mo-

rem, quo Rom. Pontificum efferri decretales Epistolæ, dogmaticæque solebant, quæ, velut adnotavit doctiss. Thomassinus, *singulis pene verbis exsertissimam potestatem, & jurisdicendi principatum ostentant, atque adeo parendi necessitatem inferunt*, præterquamquod universis Episcopis sive subscribendæ, sive in Diœcesibus evulgandæ dirigi consueverunt, Honorius in his adhortationis verba adhibet, hortans imo Sergium, ut a vocabulo unius volontatis abstineat, iccirco quod Sophronius se abstenturum similiter a geminæ volontatis voce spopondisset: cujusmodi sane conditionibus affici dogmaticæ Rom. Pontificum Epistolæ non solebant. Tum quod S. Agatho postea in epistola lecta in Synodo VI. Act. 4. asseverantissime affirmare non dubitavit Prædecessorum suorum neminem a veritatis tramite unquam deflexisse, sed officium ipsis a Christo D. demandatum Fratres in fide confirmandi semper ad unum omnes adimplevisse. Quod non ita, puto, confidenter pronuntiasset, nec ita patienter sane eidem Synodus auscultasset, nisi & Pontifici, & Patribus eas Honorii epistolas non inter Encyclicas utique, dogmaticasque, sed in privatarum dumtaxat, ac familiarium censum fore referendas exploratum fuisset. Atque hæc quidem in Melchioris Cani, & Episcopi Suessionensis sententia.

Ast enim Honorius unam dumtaxat in Christo D. volontatem nunquam asseruit; vel si unam asseruisse tibi videatur, id assertum sane de una solummodo humana scias. Enim vero quum hinc Sergius Constantinopolit., & Cyrus Alex. unam in Christo humanam volontatem negantes, Divinam tantummodo adstruerent; illinc vero ex adverso Sophronius Hierosol., & Arcadius Cyprius duas in Christo distinctissimas volontates adsererent; neque in homine duas aliquando distingui volontates doctiss. Pontifex ignoraret, superiorem scilicet, sive rationalem appetitum, & inferiorem, sive appetitum sensitivum, seu animalem, deque posteriori dicta a S. Matthæo cap. 26. 39: *Non sicut Ego volo, sed sicut Tu*; & a S. Luca cap. 22. 42: *Non mea volontas, sed tua fiat*, accepisse S. Ambrosium, sicut exposuisse S. Thomam par. 3. q. 18. art. 5. adnotavit Melchior Canus de loc. Theolog. lib. 12. cap. 14; ea propter Honorio visum forsitan est utrinque fuisse er-

se erratum sive a Sophronio, & Arcadio, quasi duas humanas in Christo volontates inducerent; sive a Sergio, & Cyro, quod duplicem in Christo Divinam videlicet, & humanam volontatem inficias irent. Ergo utrique errori ut occurreret, geminam ingressus viam, primo sive ab una, sive a duplici in Christo volontate dicenda abstinendum duxit, œconomia quadam sibi agendum ratus, eo vel magis, quod hactenus ab ejusmodi definitione Ecclesia abstinuisset (in quo excusatione aliquali dignum fuisse negari etsi nequeat, nonnihil deliquisse tamen neque diffitendum est); postea tamen sive de una, sive de duplici Christi volontate disserendum adorsus, quæ sibi eo de dogmate animo sana insederet sententia, sive quæ Romanæ Ecclesiæ traditio esset, in epistolis ad utrosque aperit. Ad Sophronium, & Cyrum scripta quidem periit, sed quæ ad ipsos scripserit, in epistola ad Sergium exarata satis indicat. Itaque hæc in epist. 1. ad Sergium habet: *Confitentes D. Jesum Christum mediatorem Dei, & hominum, operatum Divina media humanitate, Verbo Dei naturaliter unita; eumdemque operatum humana ineffabiliter* &c. *Ipse est & Carneus effectus plene Deus, & homo* &c. Et infra in epistolæ fine dictorum veluti compendium, faciens, *Unum D. Jesum Christum in duabus Naturis operatum Divinitus, atque humanitus* confitetur, secumque confiteri Sergium jubet. Quibus Honorium audiens duas in Christo naturas copulatas Divinam, & humanam, juxta S. Leonis M. definitionem in epist. ad Flavianum, profitentem; Christum perfectum Deum, perfectumque hominem, juxta doctrinam a S. Agathone deinde in epist. ad Constantinum Imp. traditam, prædicantem; & Christum D. operatum Divina, & humana, sive Divinitus, & humanitus, confitentem, quis, rogo, recta consecutione non arguat, non secus atque certissime contra Eutychianos arguebant S. Leo, & contra Monothelitas S. Agatho, ab Honorio duas proculdubio in Christo distinctas naturas, duas volontates distinctas, distinctasque operationes duas agnitas fuisse, afsertasque? Atque hæc quidem liquida de duplici in Christo D. volontate Divina, & humana, quibus adhuc lucem adferent, quæ reperit in epist. 2. ad eumdem Sergium.

Jam dispicienda, quæ de una dumtaxat humana in Christo

D. volontate in eadem 1. ad Sergium epistola subtexit, ut luce pateat non esse, cur vel levis Honorio appingatur hæresis labes. *Unde*, inquit, *& unam volontatem fatemur D. N. Jesu Christi, quia profecto a Divinitate assumpta est nostra natura, non culpa: illa profecto, quæ ante peccatum creata est, non quæ post prævaricationem vitiata*. Quibus verbis non excludit plane a Christo D. voluntatem humanam, quatenus pro appetitu rationali accipitur, sive pro hominis parte superiori, in bonum propensa, Divinæque prorsus conformi; sed quatenus pro appetitu inferiori accipitur, qui Originali peccato infectus, ad malum, sive peccatum facile inflectitur, Deoque difficile obsequitur. Ita enim ipsum optime interpretatus est, qui ipsius sensum intime noverat, quemque a Johanne Sympono ipsius amanuensi perceperat, Johannes IV, de quo paullo post, cujus etiam interpretationem validissimo pro telo adversus Pyrrhum adhibuit deinde S. Maximus. Atque hanc profecto germanam fuisse Honorii sententiam patet etiam cum ex scopo, tum ex contextu: Sergius quippe scripserat, quod qui duas in Christo diceret volontates, idem dicere consequenter cogeretur duas in eodem Christo volontates contrarias: cui rescribens Honorius Christum non duas volontates contrarias habuisse docuit, sed unam dumtaxat, ab ea contradistinctam, quæ rationali, Divinæque haud adversanti, repugnat, qualis est appetitivus sensitivus a peccato vulneratus, qui teste S. Thoma par. 3. q. 18. art. 16. volontatis etiam nomine sæpius efferri solet; de quove perinde Honorius loca præcit. SS. Matthæi,& Lucæ usurpat, nec non S. Pauli verba ad Rom. cap.7. 25: *Mente servio legi Dei*; *Carne autem legi peccati*: Ex quibus subinfert: *Non sunt hæc diversæ volontatis, sed dispensationis humanitatis assumptæ*. Quasi diceret difficultatem, quam Christus D. in horto ad Crucem subeundam ostenderat, non fuisse dissidium, aut luctam Divinam inter volontatem, & humanam, Divinæ reluctantem, sed humanæ naturæ motum dumtaxat suæ dissolutioni resistentem, sive naturalem inclinationem, qua ut homo mortem refugiebat. Hinc collatis his, quæ sive de duabus, sive de una dumtaxat humana volontate Honorius disserit, cum his quibus interea sive a duabus, sive ab una volontate dicendis abstineri

vult,

vult, dicendi occasionem habuit Constantinus Imp. ab Honorio idem dogma propugnatum fuisse, & oppugnatum: quod posterius tamen dici hactenus exposita Honorii germana doctrina non sinit. Atque hinc frustra Tamagninus veritus, ne ob verba illa: *Unde unam voluntatem* &c., tam grave Honorio negotium crearetur, ut difficile ab eo depelli posset, dicere potius maluit locum a Græcis depravatum fuisse, neque ab Honorio dictam *Unam voluntatem*, bene vero *Novam*. Quamvis enim suspicari liceat Sergium, qui sic libelli Mennæ ad Vigilium, Vigiliique vicissim litterarum ad Justinianum, & Theodoram, sicut & Cyrus loci ex S. Dionysio Areop. tributis libris decerpti, corruptor, & falsator in Synodo VI. compertus, & comprobatus est, facile corrupisse, & falsasse hasce Honorii litteras; atque reapse S. Maximus in epist. ad Marinum de hujusmodi corruptione, & falsatione suspicionem haud levem induerit, referens se accepisse ab Anastasio Abbate, hunc vero a Johanne Sympono, qui Honorii jussu hanc exaraverat epistolam, ipsum *Nullo modo mentionem fecisse unius omnimodis voluntatis*, frustra in id, inquam, adlaboravit: præter enim quam, quod tum Johannes IV. in Apologia pro Honorio, tum Anastasius in præfat. ad Collect. locum illum Honorio adscribunt, ac idemmet S. Maximus deinde eadem in epist. hac exceptione dimissa, in id incubuit, ut verba illa *Unam voluntatem* &c. sensu Catholico exponeret, ex hoc loco Honorii caussa magis quam periclitetur, egregie defenditur, &, uti ajebam, validius propugnatur.

Cedo nunc mihi secundam Honorii ad Sergium epistolam, ex qua justum de integra Honorii fide judicium ferri, jamque factum confirmari confido. In ea igitur S. Leonis M. ipsissima verba in epist. ad Flavianum usurpans, propriaque faciens, hæc circa finem habet: *Non unam, vel duas operationes in Mediatore Dei, & hominum definire, sed utrasque naturas in uno Christo unitate naturali copulatas, cum alterius communione operantes, atque operatrices confiteri debemus, & Divinam quidem, quæ Dei sunt operantem, & humanam, quæ carnis sunt exsequentem*. Conferantur hæc, quæso, cum hac S. Leonis periocha in epist. præcit., liquidoque constabit eumdem in utriusque verbis subesse sensum: *Agit* *utra-*

utraque forma cum alterius communione, quod proprium est, Verbo scilicet operante, quod Verbi est, Carne exsequente, quod Carnis est. Quumque indubium sit, quod vel Cyrus ipse in epist. ad Sergium confessus est, a S. Leone præfatis verbis hæresim Monotheliticam præfocatam in Eutychete fuisse, adeo ut eadem postea verba ad Monothelitas confodiendos usurpanda duxerint Sergius Cyprius in epist. ad Theodorum Papam, Victor Carthag. in Synodica ad eumdem Pontificem, S. Martinus I. in allocutione ad Synodum Later. Secret. 1, S. Agatho in Synod. ad Constantinum Imperat., Sedis Apostolicæ Legati ad Synodum VI, ac Synodus ipsa Act. 2, ac 10, & in definitione fidei, ex eisdem proinde verbis ab Honorio usurpatis certissime licet concludere, eum neque latum unguem a S. Leonis aberrasse sententia, ideoque quammaxime a Monothelitica abfuisse hæresi. Prosequitur Honorius, atque postremis hisce verbis claudit epistolam: *Auferentes ergo scandalum novellæ adinventionis, non nos oportet unam, vel duas operationes definientes prædicare; sed pro una, quam quidam dicunt, operatione, oportet nos unum Operatorem Christum D. in utrisque naturis veridice confiteri; & pro duabus operationibus, ablato geminæ operationis vocabulo, ipsas potius duas naturas, idest Divinitatis, & carnis assumptæ, in una persona Unigeniti Dei Patris, inconfuse, indivise, atque inconvertibiliter nobiscum prædicare propria operantes.* Quibus verbis plane Honorius videri potest ludere, ut ita dicam, voluisse, ac secummet dimicasse, dum videlicet sive unam, sive duas in Christo operationes definire non vult, interea tamen duas naturas distinctim operantes qua Divina, qua humana diserte confiteri debere adserit. Quod quid aliud est, amabo, quam duas in Christo operationes Divinam, & humanam adstruere? Atque ad utrumque hunc locum forsitan etiam Constantinus Imp. respexit, quum dixit Honorium sibimet non cohærere, & constare, dum scilicet diserte id profitetur, & prædicat, quod silentio satius prætereundum putat. Viden interea, ut unius operationis opinionem non suam utique Honorius hoc loci faciat, sed aliorum quorumdam a ipso referatur; qui dum vicissim œconomiæ, ac dispensationis cujusdam caussa a duplicis etiam operationis usurpatione abstineri vult, rem ipsam tamen apertissime adstruit? In

eo

eo Monothelitici erroris summa sita erat, quod siquidem in Christo unam dumtaxat esse personam doceat fides, unicam pariter exinde dimanare operationem Monothelitæ pugnabant, veluti liquet ex ratiociniis ab iisdem adhibitis, a Sergio in epist. ad Cyrum, a Pyrrho in defens. Cyri in Synodo Later. Secr. 3, a Themistio in epist. ad Marcellinum, & Stephanum ibid., & in Synodo VI. Act. 10, & a Macario ibid. Act. 11. Hoc igitur hæresis fundamentum Honorius impetens, falsumque ostendens, duo affirmat, unum quidem dumtaxat, operatorem esse Christum D., duas tamen in eodem inconfuse esse naturas, atque non personæ, sed naturæ proprietatem esse operationem: quod quid aliud, obsecro, est, quam ex gemina natura geminatas operationes necessaria consecutione concludere? Quemadmodum eodem adversus Monothelitas argumento feliciter usi sunt in Concilio Later. S. Martinus I, & Maximus Aquilejensis, ac deinde S. Agatho in Synodica ad Imperatores.

Conferunt ad Honorii orthodoxiam confirmandam tam facta insignia, quam idonea Testimonia. Inter facta egregium est illud, quod Faustus Naironus in dissert. de Orig., & Relig. Maronitarum §. 14, & seq. refert ex historia Arabica Latine reddita a Quaresmio in dilucid. Terræ S. cap. 33, ex alioque Codice Ms. Syriaco, cujusque historiæ veritas confirmatur a Jo: Cervera in suo Itiner. Hierosolym. cap. 27, nempe Maronitis efflictim rogantibus, ut sibi in Patriarcham Johannem Monachum, ob egregia merita dictum Maronem alterum, præficeret, Honorium non antea ipsorum fecisse votis satis, quam tum primo Legati sui opera Antiochiæ degentis in ipsius fidem diligenter inquisivisset, ac tum perinde Romæ, quó cum Legato ille profectus fuerat, Synodo coram per semet de ipsius fide periculum fecisset: quem a Monothelitica hæresi maximopere abhorrentem compertum, Patriarchali dignitate adauctum remisit Antiochiam, ubi Jacobitarum ingentem multitudinem ad orthodoxam fidem traduxit. Anno porro circiter 635. Johannes Maro inauguratus est, sub eo scilicet temporis intervallo, quo suas Honorius ad Sergium inscripsit epistolas, quarum 1. an. 634, & 2. an. 636. exarata est. Tum itaque temporis integerrima Honorii fides erat, ab omnique vel levi hæresis suspi-

ſuſpicione libera; quam deinde labefactatam fuiſse, nihil eſt profecto, quod vel leviter indicet. Factum alterum nunc accipe, quale refertur a Cedreno, Theophane, & Zonara, pro quorum fide tamen me vadem prorſus ſiſtere nolim. Scilicet auctores ſunt a Sophronio miſsam adverſus Monothelitas Synodicam a Johanne P. M. in Synodo probatam fuiſse. Viciſſim autem ab eodem Pontifice improbatam ſacram ab Heraclio Juſſionem adverſus Paulum Severianum editam de una dumtaxat volontate in Chriſto dicenda. Quod utrumque quum Imperator accepiſset, a Johanne Papa videlicet Sophronii decreta recepta, ſuam vero Divalem rejectam, pudore ſuffuſum, neque emiſsam reſcindere Juſſionem volentem, neque exprobrationes ſuſtinere valentem, Ecthesi ſanxiſse, ut ab una æque, atque a gemina volontate in Chriſto dicenda abſtineretur: quod ipſum refert Auctor vitæ S. Maximi Abb. Jam vero, quæ de Johanne Papa heic referuntur, ad Honorium potius referenda fore temporis ratio ſuadet. Nam Honorius a die 27. Octob. an. 625. ad diem 12. Octob. an. 638. Pontificatum geſſit, teſte Anaſtaſio. Sophronius an. 634. Synodum adverſus Monothelitas habuit, ex qua ad Pontificem M. Synodicam tranſmiſit; anno 636. rurſus Legatum Stephanum Doren. Romam direxit; atque tandem anno 637, aut inſeq. mortalitatem explevit, teſtibus Nicephoro in Chron., & Theophane in Chronog. Heraclius Juſſionem adverſus Paulum Severianum edidit an. 626, teſte Sergio in epiſt. ad Honorium, quo anno Conſtantinopoli habita ab eodem Sergio pſeudo-Synodus eſt, quæ cum altera Conſtantinopoli pariter an. 633. confundi non debet, ex qua ad Honorium de ſententia interrogatus Sergius reſcriptum dedit: ex quibus adparet id totum ſub Honorii tempus contigiſse; cujus poſtremo anno 638, ut oſtendit Pagius ad an. inſeq. n. 2, Ecthesis Heraclii evulgata eſt, ab Honorii ſucceſsoribus damnanda. Etſi vero Eruditorum vulgus neget ullam ſub Honorio Synodum Romæ habitam, ut mox tamen ex Naïrono obſervabam, ob Johannis Maronis cauſsam an. 635. Honorius Synodum habuit, aut ſi malis, Cleri Rom. Conventum celebravit. Igitur, ſi conjecturis indulgere liceet, ea in Synodo, ſive Cœtu lectis Sophronii Synodica, & Heraclii Divali, illa quidem probata eſt, hæc vero reprobata: quamvis

vis scandali vitandi, schismatisque caussa fieri potuerit, ut ab Honorio utrinque de una, duabusque in Christo volontatibus disputari fuerit vetitum: donec a Sophtonii Legato Stephano Dorensi quum accepisset neque Sergium, neque Cyrum præscripto stetisse silentio, fide soluto Sophronio facultatem ultro fecerit duas in Christo prædicandi libere volontates.

Ad Testes nunc accedendo, qui tam vere, quam pie Honorium ab omni prorsus hæresis labe, suspicioneque liberant, principio, si argumento negativo vis aliquando inest, tum profecto inest, quum de re adeo gravi agitur, & ab iis certe, qui cetera gesta ad eamdem rem pertinentia exacte prosequuntur. At in his de Honorio ne levem quidem suspicionem excitasse leguntur sive ex Græcis Theophanes, Georgius Monachus, Zonaras, & Photius; ex Latinis vero Paulus Diacon., Hugo Floriac., Otto Frising. Gofridus Viterb., Conradus Ursperg., Blondus, Platina, Sabellicus, aliique. Vicissim autem Honorium diserte ab hæresis suspicione vindicant ex ipsius successoribus Johannes IV, qui in Synodo an. 641. Apologia pro Honorio adornata, & ad Constantinum Imp. missa tam probum in sensum Honorii epistolas ad Sergium interpretatur, quam in pravum inflectentes Monothelitas insequitur. Cui eo magis fides adhibenda, quod ab ipso homonymus Symponus, qui Honorio fuerat ab epistolis, de Honorii interrogatus sententia, rectam ipsi insedisse responderat. S. Martinus I, qui in Synodo altera damnatis Monothelitarum Promachis, quum hæresis quoque nomine Honorio litem a Paulo Constantinopolit. in epist. ad Theodorum Papam motam percepisset, hujusmodi criminationem Secr. 4. nedum negando amovit, sed accusatorem acriter objurgando, est amolitus. Putasne vero aut Paulum ab urgenda accusatione fuisse cessaturum, quam præ manibus Honorii ad Sergium litteras habens promovere poterat, aut Pontificem id ausum, ut de calumnia accusatorem redargueret, si hæresis suspicione vel levi aspersas Honorii litteras habuisset? S. Agatho, qui e Synodo Romana similiter habita datis ad Imperat. litteris Monothelitarum Antesignanis infamiæ dicam conscripsit, de Honorio vero nihil damnatione dignum habuit, quin ex suis decessoribus nullum unquam a fide deflexisse confidentissime adseruit:

adseruisset ne vero adeo confidenter, si vel levi suspicione laborasset Honorius? Quo circa manifesti erroris convincitur Melchior Canus, dum lib. 6. cap. 8. damnatum Honorium a S. Agathone in Synodo Rom., hæresisque nota signatum in epist. ad Synodum VI. scripsit, siquidem damnationis hujusce sive in Synodo, sive in epistolis ne vestigium quidem sit reperire. Quo vero pacto dicta intelligi debeant S. Leonis II, & Hadriani II, infra dicetur. Ad hæc Honorii orthodoxiæ testes accedunt, & vindices Scriptores ætate coævi, & auctoritate insignes, quibus Honorii fides, & gesta perspectissima fuere. S. Sophronius Hierosolym., qui, si fides adhibenda vetustissimo Codici Vaticano Arabice scripto, Hierosolymitanæ Synodi acta sub Sophronio referenti, ad refellendam calumniam, qua Cyrus Honorium secum, ac cum Sergio in sententia stetisse scripserat, constanter sibi, non Cyro, nec Sergio, Honorium in Catholico dogmate consensisse defendit: *Ibi, inquiens etiam egimus de rationibus, & argumentis, quæ ex auctoritate pro se objectabat Cyrus, nimirum Honorium Papam Romæ, & Sergium in eadem esse cum ipso sententia: quod constanter de Honorio inficiabatur Sophronius*: Cui sane ex litteris deperditis ejusdem orthodoxia exploratissima evaserat. Stephanus Dorensis plus vice simplici Romam profectus auxilium a Pontificibus adversus Monothelitas imploratum, Africani quoque Provinciarum quatuor Primates ad Pontifices per Synodicas accedentes, ut ipsorum zelum, & operam ad hujusce destructionem hæresis accenderent, in Apostolica Sede *Orthodoxorum dogmatum fundamentum* exsistere ille quidem affirmare non dubitavit, isti vero *Indeficientem fidei fontem* ibidem consistere confirmare non hæserunt: quæso vero, confidenter ne id affirmasset ille, confirmassent isti, si vera, recensque Honorii lapsus viguisset memoria? Johannes Symponus apud Johannem IV, & S. Maximum, qui ut Honorio in exarandis ad Sergium epistolis calamum accommodaverat, intimam ejus sententiam attigerat, non duas Divinam, & humanam negatas ab Honorio volontates testatus est, sed duas contrarias dumtaxat mentis, & carnis. S. Maximus Abbas, & Martyr, qui in disput. cum Pyrrho in Bibl. PP. Lugd. tom. 12. pag. 502, & apud Baronium in Append. tom. 8. vet. edit. pag. 779, edit. nov.

nov. Luc. tom. 11. pag. 645. Johannis IV. in Apolog., cujus suam facit interpretationem, & Johannis Symponi testimonio innixus putidissimi Pyrrhum mendacii arguit Monotheliticam Honorio affingere hæresim ausum; quorum similia etiam scripsit in epist. sive ad Marinum Presbyt., sive ad Petrum Illust. apud Combefisium tom. 2. Oper. Anastasius Bibl., qui in præfat. ad Collect. tum de dictata ab Honorio epistola ad Sergium dubium, litemque movet, atque de illa, si genuinus Honorii est fœtus, rectum fore judicium ferendum ostendit, tum Johannis IV, & S. Maximi auctoritate ab Honorio hæresis labem omnem depellit; tum demum in hist. ex Leone Isauro tradit Honorium nonnisi Græcorum invidia, & dolo in Synodo VI. Monothelitis fuisse adcensitum. Atque horum vestigiis inhærentes Honorium ab hæresis labe omni absterserunt viri doctis. Emanuel Caleca in lib. adv. Græcor. errores in Bibl. PP. Colon. tom. 16, Lugd. tom. 26. pag 383, Jodocus Coccius in Thesaur. de Eccl. Hierar. cap. 13, Johannes Lovan. in tract. de perpet. Cathedræ S. Petri protectione, Genebrardus in Chronolog., Hosius lib. 2. contra Brentium, aliique in decursu passim laudati.

Ita ab hæresis labe Honorio expurgato, inquirendum jam manet, quid porro caussæ fuerit, cur nihilosecius hoc nomine a Synodo VI. damnaretur, ejus a sacris diptychis memoria deleretur, dignæque, quæ flammis abolerentur, ejusdem epistolæ dijudicarentur; quod perscrutandum 2. loco proposueram. Equidem sunt, qui Honorium ab hæresis culpa non modo vindicant, sed vel a labe omni leviter exinde contracta, quod vel hæresi patrocinatus sit, & favorem impenderit, vel quod pro officio fidem non propugnaverit, ac in fidei defensione segnius, quam par fuisset, se gesserit: neque sane gravia desunt monumenta, quibus id probabiliter conficiant. Prudentissimo enim consilio nomina unius, vel duplicis in Christo volontatis prohibuisse videri potuit; siquidem neque adhuc quidquam hisce de nominibus ab Ecclesia definitum esset, atque ex unius præ altero horum nominum usurpatione grave Ecclesiæ incommodum posset ingruere: unam enim volontatem Cyro, & Sergio propugnantibus, duas vero Sophronio, & Arcadio Cyprio defendentibus, exinde gravissi-

vissimum erumpi scandalum, exoririque schisma posse existimare jure, extimereque poterat. Ad hæc Nestorii, Eutychetisque sectas, & hanc Heraclii Imp., & illam Cosroæ Persarum Regis patrocinio in Oriente invalescere in dies intelligens, ne ab unius operationis voce Eutychianam, ne a duplicis usurpatione Nestorianam vires accipere majores contingeret, contentionis materiem de medio auferendam arbitratus, tum Sergio ab unius, tum Sophronio a duplicis volontatis abstinendum vocabulo indixit in epist. 1. ita scribens: *Ne aut duarum operationum vocabulo offensi, sectantes Nestorianos, Nos vesana sapere arbitrentur: aut certe, si rursus unam operationem D. N. Jesu Christi fatendam esse censuerimus, stultam Eutychianistarum attonitis auribus dementiam fateri putemur*. In spem quin etiam, quam ei fecerant quammaximam Sergius, & Cyrus pollicentes, quod ubi dici aliquo modo permitteretur una dumtaxat in Christo operatio, ingenti Nestoriani, Eutychianique numero ad Ecclesiæ unitatem revocandi essent, in spem, inquam, erectus fore tandem, ut Oriens a vetustis erroribus ad fidei integritatem regrederetur, indulgentia, & dispensatione utendum hac vice ratus, summoque recedendum a jure, in unius, aut duplicis operationis suppressionem concessit; eoque magis, quod nova hæc opinio commodæ interpretationi tum adhuc obnoxia esset, utquæ nedum ab Ecclesia fuisset eliquata; atque integram alioquin his absque vocibus servari fidem posse haberet persuasum. Cujusmodi sane œconomiæ speciem in pari Schismatis caussa probatam, laudibusque celebratum nec ignorabat a S. Augustino lib. 3. adv. Parmen cap. 2, & a S. Gregorio M. in Pastorali cap. 4; quibus postea suffragari non dubitavit S. Thomas 2. 2. q. 10. art. 11; factoque ipso prius traditam a SS. Athanasio, & Epiphanio, SS. Basilio lib. 1. contra Eunom, & Gregorio Nazian. in ejus Orat. funebri, qui vel a dicendo Patre *Ingenito* caute abstinuerunt, vel circumspecte de Spiritus S. Divinitate loquuti sunt, ne potius quam ædificari fideles, obfirmari magis in errore hæreticos obtingeret. Hinc effectum, ut non deessent Viri doctiss., velut Anastasius, Arsdekin, Baronius, Bellarminus, Duvallius, Desiderantius, Spondanus, Sommier, Marchesius, Aguirrius, Rocaberti,

ti, Cavalcanti, Bartholus &c., qui eam in opinionem abirent, ut errore facti deceptam Synodum VI, fuæque poteſtatis limites prætergreſsam dicerent, dum in Honorio diſpenſationem hanc, agendique rationem ſapientiæ plenam anathemate plectendam adorſa eſt. In quo quidem errore facti diverſimode expoſito a diverſis non eſt cur diutius immorer, poſtquam diverſas adhibitas a diverſis limitationes, exceptioneſque pag. 382, & ſeqq. luculenter explicui.

Ex quibus præ aliis valde probabilis eorum opinio evadit, qui a Synodo VI. de Honorii epiſtolis inſtitutum fuiſse judicium putant criminale dumtaxat ex ſenſu præſumpto, reſpectu nempe habito ad Sergii epiſtolas manifeſte hæreticas, non ad verba, quæ rectum alioqui præſeferunt: in quo quidem judicii genere errore facti Synodum VI. errare potuiſse abſque piaculo dici poteſt, reque ipſa erraſse plerique ex illis tuta fide dixerunt. Cujus erroris conjecturam exinde capiunt, quod Synodi Patres Act. 13. hanc ſibi proferendæ in Honorium ſententiæ rationem propoſuiſſe leguntur: *Eo quod invenimus per ſcripta, quæ ab eo facta ſunt ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem ſecutus eſt.* Plus igitur reſpexiſse illos ad epiſtolam Sergii, atque ex hac de Honorii pari ſententia præſumpſiſse, quam ad ipſius Honorii epiſtolas, adparet. Nam Honorius alioqui difertis verbis duas in Chriſto volontates dixerat, & dum unam dumtaxat volontatem dixit, id dixit de una dumtaxat humana. Deinde etiamſi anceps, dubiuſque in epiſtolis extitiſset, potius quam in deteriorem, in probum, uti Pontificem decebat quammaxime, inflecti ſenſum debebat. Nec imo fuiſse, cur de fide Honorii fortaſse dubitaretur, multoque minus damnaretur ob indictum de una, aut duplici volontate ſilentium, inde ſuadetur, quod de Sophronii fide nihil profecto fuerat dubitatum, quamvis hoc idem ſilentium, quod per id temporis utile videbatur, pariter fuiſset amplexus, ſervaſsetque plane, modo pactum non violaſsent Sergius, & Cyrus, uti liquet ex epiſtolis tam Sergii ad Honorium, quam Honorii ad Sergium. Injuſte igitur ex hoc capite hæreſis accuſatus Honorius eſt, condemnatuſque. Ex altero quin etiam capite infirma, & irrita a Synodo VI. in eum jaculata ſententia oſtenditur.

In id

In id enim incumbendum Synodo erat, ut diligenter investigaret, an ejusmodi epistolæ ab Honorio revera fuissent conscriptæ, an ab hæreticis forte confictæ, de quo valdequam dubitasse Anastasium vidimus. Earumdem enim autographum non ab Ecclesiæ Rom. tabulario, ut oportebat, sed ab uno Carthophylacio Ecclesiæ Constantinopolit. depromptum, & quidem a Macario Antioch. pertinacissimo Monothelita productum in medium. Nec etiam, ut fuisset par, ad Latini autographi fidem Græca litterarum Honorii interpretatio satis exacta fuit, sed unus Johannes Portuensis Episcopus Latinum authenticum cum Græca versione collatum concordare testatus legitur, in ejusque unius testimonio Græcos Episcopos requievisse constat ex Act. 12. Nec alii præterea adhibiti testes fuerunt, qui de adornatis ab Honorio autographis, aut de subscriptione ab Honorio saltem apposita deponerent, qui sane Roma accersiri debebant, ubi tam Honorii exploratissimæ res erant, quam Romanos fidei retinentissimos fuisse semper plurimo experimento constabat. Præterea a Synodo VI. prolatam in Honorium sententiam nedum ex falso supposito crimine injustam fuisse propugnant, sed ex defectu quin etiam jurisdictionis irritam fuisse, & invalidam. Constans enim, & certum est Romanum Pontificem Synodi non subjacere judicio, multoque minus Synodo VI. Honorium ceu hæresis crimine obstrictum anathematis vinculo obligare licuit, postquam a Johanne IV, a S. Martino I, & a S. Agathone ab omni certe criminatione fuerat absolutus, Pontificibus MM. nempe insciis, aut invitis.

Neque vero conscios, ac consentientes fore exputandos subinferunt sive S. Leonem II, dum in epist. ad Constantinum Imp. Synodi VI. gesta confirmavit, & in epist. ad Hispanos Episcopos ejusdem Synodi gesta ipsorum suffragio communienda transmisit, quasi nempe ejaculatam similiter a Synodo in Honorium sententiam comprobarit; sive Hadrianum II, dum in allocutione ad Synodum Roman. inserta Synodo VIII. Act. 7. a Synodo VI. damnatum Honorium, damnarique ob hæresis caussam potuisse dixit. Nam alii quidem S. Leonis epistolas illas aut fuisse dolo confictas, præsertim ad Hispanos inscriptas, existimant, aut fraude interpola-

polatas, præsertim ad Constantinum Imp. exaratam, e qua si periocha de Honorio dematur, pronior fluet oratio, ac prioribus aptius postrema conjungentur; neque veri perinde fit simile, ut Pontifex Episcopos Synodi VI, e quibus tres, & quadraginta, annis post undecim, adjunctis paris ingenii Sociis Canonibus in pseudo - Synodo Trullana Romana ab Ecclesia improbatis operam impenderunt, neque alii defuere, qui hæresis Monotheliticæ suspicione laborarent, SS. Ecclesiæ Patribus, ac Doctoribus æquiparare, adcensereque voluerit, ita Baronius, & Bartholi; alii vero (ne illud dicam, quod aliqui dicere non dubitarunt eidem pariter errori facti, quo Synodus VI. fuit decepta, quove perinde S. Leo fidem eidem Synodo adhibens deceptus fuit, id totum dictum fore deputandum) alii, inquam, ut Lupus, & Cabassutius, hanc ideo Honorii damnationem Græcis non denegasse S. Leonem, sive dissimulasse, benigna dispensatione sibi utendum ratum, conjiciunt, ut a Græcis invidia gravissime percitis, ægerrimeque ferentibus tot suis e Patriarchis, Sergium, Pyrrhum, Paulum, & Petrum ignominiæ perpetua nota inflictos, hæresisque probro fœdatos perspicere, ac propterea nisi una cum illis Honorium pari dedecore affectum viderent, quo solatium aliquod haberent, in apertum facile schisma prorupturis, malum imminens averteret & procul amoveret. Hadrianus vero, præterquamquod a solis Orientalibus Honorium damnatum dixit, unde Occidentales eidem damnationi non adquievisse satis indicavit, ideoque adhæsionis hujusce defectu intercedente damnationem in irritum cessisse; ac præterquamquod id unum dixit Orientalibus fas utique fuisse Honorio ob solam hæresim resistere, ac pravos ejus libere sensus respuere, non etiam licuisse anathematis sententia in eum animadvertere; dixit quinimo neque Synodo fas id fuisse absque prævia Apostolicæ Sedis auctoritate, quæ num intervenerit, sane non exprimit; atque si intervenisset: ea certe a S. Agathone fuisset adhibita; sed adhibitam fuisse, quamvis auguratus sit Lupus, nullibi liquido constat, quin potius decessorum suorum nullum a fide deflexisse constanter adfirmasse S. Agatho legitur. Cujus demum Legati si in Synodo VI. contra attentatum adversus Honorium non reclamarunt, una in

caus-

caufsa fuit vel eorum fœda defidia,qua meticulofe cefserint Græcis, una cum Sergio fuo, quem mirifice colebant, fententia damnationis perftrictum Honorium volentibus; vel prudens difpenfatio, qua pro plurimorum falute Honorium immolari, Ecclefiæque univerfæ pacem unius hominis honori prætulerint, utpote qui aliquid etiam caufsæ dedifset, permittendum duxerint.

Abrupta tamen, & afpera nimis hæc defendendi Honorii via aliis videtur, fatentibus haud facile Honorium a culpa prorfus omni expurgari poffe, atque quin etiam gravis Rom. Pontificibus, & generalibus Synodis irrogetur injuria. Principio enim non uno peccatum ab eo videtur modo; atque levitate quidem, qua nempe in epift.1.ad Sergium afseveranter fcribit ex Dei Verbo, five fcripto,five tradito haud conftare,num una an duplex in Chrifto dici volontas debeat;fed ex Doctoribus nonnullos dumtaxat *Balbutiendo ad informandas parvulorum mentes* his ufos fuifse vocibus; exinde inferens voces duplicis volontatis, utpote novas, & recenter inductas, *Dei Ecclefiis fcandala generare*, ideoque refutandas efse, & Grammaticis relinquendas; qui vero hujufmodi delectantur vocibus, eos *Vanos naturarum ponderatores, & otiofe negotiantes* nuncupare non ambigit, atque horum fimilia repetit in epift. 2. Sed enim certo eft certius ex S. Scriptura, ex SS. Patribus, & ex Conciliis duas in Chrifto D. volontates confitendas effe. Difertiffime id docuit S. Leo M. in dogmatica ad S. Flavianum; id Concilium Chalcedonenfe duas adverfus Eutychem in Chrifto naturas definiens; id S. Sophronius centum, ut ipfius habet Synodica ad Sergium, aut etiam fexcentis, duobus in libris hac de re elucubratis, uti legitur in Synodo Lateran. Secr. 2, Patrum fententiis productis; id S. Martinus I. in præcit. Later. Synodo Secret. 5; id Synodus VI. demum Act. 4, 8, 10, & 18, adeo ut non balbutiendo, fed diferte docendo a Patribus, & Conciliis id dictum fuerit. Quis igitur patienter illum ferat affirmantem, quod duas in Chrifto D. volontates dicere novum, vanum, otiofum, & grammaticale fit, ex quo Concilii Chalcedonenfis de duabus in Chrifto naturis inconfufis, indivifis, & impermixtis definitio, atque Apollinariftarum, Eutychianorumque damnatio pendebat; atque qui veritatem de una, vel gemina in

na in Christo volontate indagarent; eos audire appellatos *Grammaticos*, *vanos naturarum ponderatores*, *otiose negotiatores* &c.? Quo nomine sane nuncupandi non erant, nec erunt S. Johannes Eleemosynarius, S. Sophronius Hierosolym., Arcadius, & Sergius Cyprii, Stephanus Dorensis, S. Maximus Abbas, Victor Carthag., Stephanus Byzacenæ, Columbus Numidiæ, Reparatus Mauritaniæ Primates, Gulosus, & Probus Afri, Pontifices summi Severinus, Johannes, Theodorus, Martinus, Agatho, qui pro defensione litterarum S. Leonis, & definitione Synodi Chalcedonensis, pro dogmate nempe duplicis in Christo volontatis tot laboribus, tantoque studio desudarunt.

Nec etiam a negligentiæ culpa excusandus videtur Honorius, quæ in caussa fidei culpa est depositionis, quin etiam damnationis pœna plectenda: siquidem par culpa sit censenda ejus, qui errorem docet, & disseminat, atque ejus, qui non debet, & dissimulat, & non damnat, & tacet, & tolerat. Ita enim existimarunt S. Cælestinus I. in epist. 21. edit. Cout. ad Galliarum Episcop. cap. 1; S. Leo M. in epist. 18. edit. Baller. ad Januarium Aquilej.; S. Felix III. in epist. 1. ad Acacium, qui locus perperam a Gratiano 23. Q. 1. Anastasio II. tribuitur; S. Martinus I. Secret. 2; Innocentius III. in Concilio Later. IV. Cap. 3. de *Hæreticis* in fine, Decret. lib. 5. tit. 7. cap. 13. §. 8; Honorius, & Theodosius Imperat. in Rescripto ad Aurelium Carthag.; Victor Carthag. in Synodica ad Theodorum Papam; & S. Theodorus Studites in epist. ad Monachorum Præpositos. Quam proinde in negligentiæ culpam Honorium vocare non dubitarunt Pontifices ipsi recens inaugurati, in 2. fidei professione post Synodum VI. fieri solita, quæ legitur in libro Diurno ab Holstenio, ac deinde a Garnerio edito, Honorium segnitia sua Monothelitis fomentum impendisse, ideoque cum Monothelitis damnatum fateri non veriti. Quamquam non desint, sive qui dubitent insititia esse, quæ ibidem de Honorii damnatione feruntur, Garnerio in præfat. fatente quædam libro fuisse adscripta, quæ adulterinam manum indicent, sive qui suspicentur eam fidei professionem a quopiam Patriarcha Orientali ad Pontificem missam potius, quam a Pontifice ipso emissam fuisse, ut quæ Græce magis, quam Latine scripta videa-

tur, atque diversa sit ab ea, quæ brevior a Sæculo IX. a Pontificibus emitti consuevit, refertурque ab Ivone in Decreto par. 4. cap. 132, a Gratiano Can. 8. *Sancta octo* dist. 16, & a Baronio ad an. 869: n. 59. ex Codice Mf. Antonii Augustini, quam hic acceptam ex libro Diurno asserit. Negligentiæ pariter Honorium redarguit S. Leo II. in epist. ad Constantinum Imp., quod silentio nempe suo Apostolicæ Ecclesiæ puritatem maculari permiserit, & in epist. ad Ervigium Regem, & Hispan. Episcopos, quod desidiose Monotheliticam incipientem hæresim subito non suffocarit, sed negligendo confoverit; & immaculatam traditionis regulam suis a Prædecessoribus acceptam maculari consenserit. Ob id Hadrianus II. in epist. e Synodo Rom. ad Synodum VI. haud negavit, quin Orientalibus fas fuerit Honorio obsistere, idest ob favorem hæresi impensum obtrectare. Eodem sensu etiam suo in Edicto Constantinus Imp. dixit Honorium desidia, silentio, & dissimulatione hæresim confirmasse, quod, ut par erat, pro officio eam non profligasset. Nec Honorii negligentiæ patrocinatur studium, spesque pacis, in quam assurrexerat fore, ut hac dispensatione, sive dissimulatione Nestoriani, Eutychianique ad Ecclesiam reducerentur: non enim eum fugiebat tam a S. Cælestino, & Concilio Ephesino damnatum Nestorii dogma de duplici in Christo persona, quam a S. Leone, & Synodo Chalcedonensi dogma Eutychetis de una dumtaxat in Christo natura; nec etiam ignorabat semel asserto, stabilitoque dogmate de duabus in una persona naturis, suapte veluti profluere dogma de duabus in eadem persona volontatibus, & operationibus: non ei igitur sub quovis prætextu, obtentuque pacis erat sive tacendum de duplici volontate, sive tolerandum unam dumtaxat volontatem dici: siquidem eo silentio, eaque simulatione fides de duabus in Christo naturis recta peteretur.

Quod vero rei caput est, peccatum ab Honorio conniventia videtur, ut qui in utraque epistola nec sibi satis cavit a Sergio, homine ad artem fallendi apprime composito, sed ejusdem imo consiliis nimis imprudens consensit, ejusque calumniis nimis præceps credidit. Suggessit Sergius unius, vel duplicis volontatis voces novas esse, veteribus ignotas: id Honorius non repulit, sed

ſed admiſit. Subjunxit Sergius duplicis volontatis intruſione Sophronium ingentibus diſſidiis ortum feciſse, nec ullo Patrum teſtimonio novum inventum communiviſſe: id Honorius non reſpuit, ſed adoptavit. Confinxit Sergius Vigilio contrariam de una in Chriſto volontate inſediſse ſententiam, idque liquere ex libellis cum Mennæ, tum Vigilii ubique locorum evulgatis: Honorius nec impoſturam detexit, nec probrum Vigilio impactum abſtulit. Commonefecit Sergius a Cyro Alex. Eutychetis, & Dioſcori, Severi, & Juliani ſectatorum unionem procuratam ope Capit.7, quo una Chriſti operatio fuerat definita: Honorius nec iniquum fœdus exhorruit, nec hæreticum Capitulum abrogavit. Miſcuit Sergius quædam fidei adverſa fronte contraria, & quædam in S. Leonis, Synodique Chalcedonen. injuriam conflata: Hæc Honorius ſilentio præteriit, ſatiuſque habuit inhibere, ne una deinceps operatio, vel duplex utrinque diceretur. Sub hac ratione igitur, quod Sergio connixiſſet, Honorius conſenſiſse, eademque ſenſiſse dictus, ideoque damnatus a Synodo VI. eſt. Neque dicere juvat ex diſpenſatione Honorium egiſse: nam ejuſmodi ratio tanti non eſt habita, ut propterea Ecthesi Heraclii, Typo Conſtantis, ac litteris Sergii, quibus pariter diſpenſationis cujuſdam ſpecies præferri videbatur, damnandis Pontifices, & Synodus VI. ſuperſedendum duxerint. Inter diſpenſationes enim, quæ adhiberi licite, vel illicite poſſint, diſtinguere oportet, quarum videlicet aliæ obverſantur circa fidei dogmata, aliæ circa perſonas in fide dubias. Et quidem, ſi de perſonis agatur, prudenter adhiberi diſpenſatio aliquando poteſt, qua damnatio ſuſpendatur, quo pacto factum a Vigilio circa perſonas Theodori, Theodoreti, & Ibæ, & a S. Martino circa perſonas Heraclii, & Conſtantis legitur, ſatius habentes ille tria Capitula, hic vero Ecthesim, Typumque damnare, non appellato nomine Auctorum, donec è re Chriſtiana eſſet, ut cum erroribus Auctores etiam damnarentur. Si vero de fidei doctrina occurrat diſsenſio, oppugnata a refractariis veritas, quæ jam a Patribus, & a Pontificibus in aperto poſita fuit, non diſſimulanda, ſilentioque obruenda, ſed defendenda, locoque ſtabilienda eſt. Quandoquidem igitur veritas de duplici volontate ex litteris S. Leonis, & Concilii Chalcedonenſis definitionibus

de duplici Christi natura suapte effluebat, sicuti neque a Sergio, neque ab Heraclio in dubium vertenda fuerat, ita neque a Constante, neque ab Honorio silentio fuerat supprimenda. Jure igitur a Synodo VI. cum Sergio Honorius male habitus est, quod Honorius Sergio consensisset, non qua parte Sergius hæretico plane animo unam dumtaxat in Christo volontatem adstruebat; sed qua ficto pacis titulo de una, aut duplici volontate taceri volebat. Uterque concordiæ quidem studio, œconomiæque specie hæresi favorem impendit, illamque fovit; sed Honorius alienam, quia non destruxit; Sergius propriam, quia dissimulavit. Uterque paria scripsit duobus Imperatorum Edictis, sed Honorius Typo Constantis, quo pacis intuitu, de una, aut duplici Christi volontate silentium imponebatur; Sergius Ecthesi Heraclii, qua hæresis promovendæ gratia unius volontatis dogma imperabatur. Utriusque ideo litteræ dignæ, quæ igne delerentur, judicatæ, quod fidei præjudicium inferrent, & hæresi favorem impenderent: Sergii, quod fidem subruerent, hæresimque suffulcirent; Honorii, quod malum cum bono miscerent, & cum mendacio veritatem involverent. Hæc S. Leonis II, Hadriani II, ac Pontificum generatim in præcit. fidei professione, hæc Synodorum VI, VII, & VIII. de Honorio censura: a quibus injuria affectum Honorium dicere, idque totum ex errore facti, & quidem dogmatici, profectum, quæ religio prohibet, eadem pariter locum Honorii a labe prorsus omni liberandi non sinit.

Atque ex his, quod 3. loco propositum fuerat, objectis facilis patescit responsio, quæ ex abunde dictis, etsi suapte veluti fluat, eam tamen paucis adhuc perstrictam accipe. Igitur ad 1. hoc apto responsum: ex Honorii epistolis liquido, aut ego fallor, ostensum fuit eum de gemina Christi volontate recte sensisse; dumque unam dumtaxat adstruxisse visus est, de volontate humana fuisse loquutum, atque id unum voluisse, in Christo non duas extitisse secum pugnantes, unam Spiritus, alteram Carnis, volontates: in eo vero deliquisse, sive a recta agendi ratione aliquatenus deviasse, quod dogma de duplici Christi volontate doctrinæ S. Leonis, & Synodi Chalcedonensis de duplici in Christo natura affine, non defenderit, ut par erat, ipsumque decebat, atque

que in tuto collocaverit: quod a Sergio fublesta fide, fraudeque circumveniri se passus, ab unius volontatis æque, atque a duarum volontatum usurpatione abstinendum præceperit: quod vanum, otiosum, & grammaticale affirmarit voces illas usurpare novas, ac in Ecclesiæ scandalum introductas, quarum ne vestigium quidem in Sacr. Scripturis, SS. Patrum scriptis, & Conciliorum Canonibus extet. Quod est hæreticum esse non fide, sed favore, non sententia, sed segnitie, non consensione, sed conniventia. Ad 2. repono, ex his intelligi, quo demum nomine a Synodis VI, VII, & VIII. damnatus Honorius fuerit, quod negligentia, levitate, & conniventia hæresim foverit, & hæreticis faverit; non quod opinione, electione, ac pertinacia hæresi suffragatus sit, & hæreticus formaliter, uti Scholæ loquuntur, fuerit. Atque hunc anathematis in Honorium a Synodis illis ceu in hæreticum lati sensum legitimum esse, liquet ex Johanne IV, ex S. Martino I, ex S. Agathone, ex S. Leone II, ex Hadriano II; ex Constantino Pogonato, ex S. Maximo Abb., & Martyre, quibus Synodorum illarum sensus proculdubio fuit perspectus, a quibusque Honorium inter hæresis non quidem auctores, sed fautores dumtaxat adnumeratum ostendimus. Et certe de Synodis agitur, quibus Apostolicæ Sedis Apocrisarii interfuere, quæque Romanis Pontificibus acceptæ, probatæque fuere: a quibus proinde errorem, siquid pejus de Honorio sensissent, facile dedocendas fuisse, pronum est putare; a quo errore quidem si eædem se abstrahi passæ non fuissent, futurum profecto fuisset, ut potius illis Rom. Pontifices assensum denegarent suum, ideoque absque robore adhuc manerent, quam illarum Synodorum integritati Apostolicæ Sedis dignitatem, decusque posthaberi consentirent, & paterentur. Ad 3. repeto. S. Agatho, etsi ejus epistolæ a Collectore summæ Concil. Honorii nomen perperam adjunctum fuerit, ut vidit etiam Fleurius hist. Eccl. lib. 40. §. 27, atque hæreticis insertum, unde Melchiori Cano errandi caussa fuit, putandique ab eo Honorium fuisse damnatum, tantum abfuit plane, ut Honorium ob hæresim damnatum vel leviter indicaverit, ut potius nullum Prædecessorum suorum a fide deflexisse constantissime affirmarit. De S. Leonis II. germano, legitimoque sensu terque, quaterque, dilucideque jam dixi.

dixi. Ab Hadriano II. vero non utique hæresis dica Honorio conscripta fuit, sed ab Orientalibus anathema dictum fuisse, quod fuisset de hæresi accusatus, assertum, a qua perinde fuisse ab Occidentalibus, puta a Synodo Rom. sub Johanne, alteraque sub S. Martino absolutum indicare visus est: subjungens nec Orientalibus fas in Honorium ferendæ sententiæ fuisse, absque præviaRom. Pontificis auctoritate, de qua paullo superius disputatum est. Quod si ab Honorii successoribus aliis subinde anathematis pœna sunt proscripti, qui duas in Christo volontates aut negarent, aut tacerent,quia hæresi in dies adolescente, tacendi non amplius adesset tempus, atque a tacendi hujusmodi œconomia hæresis incrementum, viresque acciperet, non ideo eadem Honorium censura perstrictum voluere, cujus dispar caussa fuerat, & ratio. Ad 4. Auctoribus Auctores regero, plures paucioribus, recentioribus antiquiores, & potiores ignobilioribus, a quibus Honorium ab omni hæresis labe vindicatum dicebam.Quamquam & qui Honorium in hæreticorum albo descripsere, commode interpretari licet de Honorio hæreticorum fautore, non hæretico formaliter, sive de Honorio, qui hæresi patrocinatus sit, non qui hæresim propugnaverit. Atque de Honorii quæstione hactenus.

S.Martinum I.Novatianæ hæreseos accusare heterodoxi non exhorrescunt, quod in epist. 2. edit. Concil. ad S.Amandum Traject. Presbyteris, & Diaconis post Ordinationem peccantibus non dandam esse veniam docuerit. At commentum, atrocemque calumniam elevat, & evellit vel una epistolæ lectio, qua Pontifex ad collapsam ibidem Ecclesiasticam disciplinam erigendam, reformandamque jubet, ut Presbyteros, & Diaconos gravibus se flagitiis inquinantes, quorum caussa dignitate S. Amandus se abdicare cogitabat, gradu deponeret, ac si resipiscerent, veniamque flagitarent, eos quidem absolveret,in pristinam tamen haud redintegraret dignitatem, a qua ipsum cum gravi Ecclesiæ Traject. incommodo abripere se se non permittit. Ex quibus patet S.Martinum non quidem de peccatorum venia, sed de restitutione ad pristinum gradum, juxta veterem disciplinam, deneganda fuisse loquutum, ac splendide in verbo suo ipsius accusatores esse mentitos. Johanni VII. crimini dat Bossuetius defens. par. 2. lib. 14. cap. 37.

cap.37, quod Synodum Quinisextam, ab eaque Canones duos supra centos, quorum plurimi optimam quamvis, antiquamque redolerent disciplinam, plerique tamen, atque signatim quinque adversa fronte quosdam Romanæ Ecclesiæ Ritus, ac in toto quidem Occidente receptos, impetebant: ut Canon. 2, quo indiscriminatim Apostolici Canones 85, ac Canones a Synodis, ac Patribus conditi absque delectu admittendi decernuntur: ut Canon.13, quo sacra Ecclesiastici cælibatus lex Diaconis, & Presbyteris indicta reprehenditur, & reprobatur, & quidem tamquam quæ Evangelicæ veritati, & Apostolicæ traditioni repugnaret: ut Canon.55, quo Jejunium Sabbati Romana in Ecclesia celebre rejicitur: ut Canon 67, quo abstinentia a sanguine, & suffocato, velut ex Apostolico mandato etiam num obligante, Clericis sub depositionis pœna, & Laicis sub pœna Excommunicationis imponitur: & Canon 82, qua parte prohibetur, ne Christus D. sub Agni imagine depingatur, prout antiquis Patribus in figura ostensus est, sed imagine hominis, qua demum figuræ omnes adimpletæ sunt; quos propterea Canones una cum præfata Synodo tantum abest, ut S. Sergius I, precibus infimis etsi a Justiniano Imp. rogatus, probare voluerit, ut potius viriliter reprobaverit; Johannes, inquam, vano metu territus, iterum rogante Imperatore, Canones emendare renuerit, sed ut missi fuerant, integros remiserit, atque ut habet Anastasius, & scribit Lupus in Scholiis, Canones illos cribare noluerit, ac triticum a palea separare, idest bona a malis, & inutilia ab utilibus secernere, atque ita, ut arguit Bossuetius, sanæ doctrinæ debitum officium roganti Imperatori denegaverit, quinimo tacite probare visus sit, eo ipso quo districte non improbavit. At enim toto a veritate ostio abhorret Bossuetius, dum ex hoc Johannis VII. facto occasionem carpendi Roman. Pontificum infallibilitatem arripuit, eorumque definitionibus fidem eripiendi debitam: quod fecit perinde Franciscus Bruys tom.1. pag.509. post Maresium gregalem alterum in pestilentissimo libro Gallice inscripto *Tableau des Papes &c.* pag. 48. Principio enim supposita in Rom. Pontifice duplici illa personarum acceptione, qua vel ut persona singularis aliquid scribit, agitque, vel ut publicus Ecclesiæ Magister aliquid docet, ac definit.,

finit, ex Johannis facto inferre legitime debuisset, eum tum personam gessisse singularem, quandoquidem, ut in more tum positum erat, neque ad consilium Rom. Clerum advocarit, neque Synodi cujuspiam suffragium adhibuerit. Sed enim hoc non opus est medio ad omnem procul a Johanne abigendam invidiam: nam satius esset cum Anastasio fateri Johannem fragilitate, vanoque timore, ne rem ingratam faceret Imperatori, gratiaque apud ipsum excideret, Canones inter illos discernere, bonos, & utiles recipiendo, malos, & inutiles respuendo, abstinuisse, ideoque debito officio nonnihil defuisse; non etiam dicere cogimur a Johanne fuisse probatos. Quos si probasset, certe non fuisset, cur timore correptus eosdem non emendatos ad Imperatorem remitteret: cur enim timuisset id probando, quod apprime Imperatori placere, atque in optatis summopere haberi non ignorabat? Timor enim eorum est, in quibus quis sibi ex alterius offensione cavet, non etiam eorum, in quibus sibi potius quis ex alterius aucupata gratia adblanditur. Ut ut tamen ex fragilitate timuisse, atque justa quidem ei timendi caussa ex recenti S. Martini exemplo certe suberat, cum Anastasio dicatur, & cum Lupo a debito utiles ab inutilibus, bonosque a malis Canones discernendi officio defecisse, si omni sequestrato affectu, quam cum Justiniano tenuit Johannes, agendi ratio perpendatur, is majori agere prudentia nequivisse æqui, justique æstimatori videbitur, quam eorum Canonum nullum recipiendo, sed ad unum omnes respuendo, qui Concilii Oecumenici nomine, Pontifice Rom. inscio, arroganter a Græcis jactabantur.

S. Gregorium II. solemniter erasse comminiscitur Bossuetius par. 2. lib. 14. cap. 38. in eo nempe, quod in epist. 2. edit. Concil. cap. 2, descripto a Gratiano Can. 18. *Quod proposuisti* 32. Q. 7, sed perperam S. Gregorio III. tributo, (non secus atque Cap. 3, 4, & 9. eidem falso adscripsit Can. 5. *Presbyter* 2. Q. 5, Can. 9. *De homine* de Consecr. dist. 5, & Can. 110. *Parvulos* de Consecr. dist. 4.) S. Bonifacio Mogunt. respondens dixerit: *Quod si Mulier infirmitate correpta non valuerit debitum Viro reddere*, possit vir alteram ducere uxorem; idque dictum utique de infirmitate Conjugio jam inito superveniente contendit, ita nempe Gratiano morem

gerens,

gerens, qui hoc descripto Canone, hanc Pontifici temere notam infligit. *Illud*, inquiens, *Gregorii sacris Canonibus, imo Evangelicæ, & Apostolicæ doctrinæ penitus invenitur adversum*. Verum dictum tam insolens a duumviris hisce quis patienter ferat, sibique persuadeat id unum doctiss. ignorasse Pontificem, quod neminem profecto latebat, nempe validi Matrimonii vinculum naturali, Divinoque jure esse indissolubile, in eoque dumtaxat casu dissolvi posse, quum unus Conjugum ad fidem convertitur, altero secedente, sua in infidelitate obdurato, ut habetur 1. Corinth. 7. 15.? Ut enim non dicam, ut quidam volunt, S. Gregorium loquutum de Sponsalibus prioribus dissolvendis, non de Conjugio jam celebrato, vel, ut alii cogitant, S. Gregorium dispensasse in Matrimonio dumtaxat rato, non consumato, quandoquidem ex caussa legitima Pontificem id posse docent Theologi, multoque minus probem, quod aliis visum est, S. Gregorium nempe, Divina seposita institutione, solaque naturali honestate spectata, in proposita specie Matrimonii, quæ honestatis naturalis legi haud adversari videbatur, quum de Matrimonio speciatim ageretur, quod inter non Christianos initum, Sacramentum non erat, Germanis indulsisse, ut Matrimonium illud dissolveretur: quam interpretationem, ne probem, id efficit utique, quod Pontifex sciscitanti S. Bonifacio se non aliud traditurum pollicetur, nisi quod S. Rom. Ecclesia tenet, ac docet, cum qua plane traditione, & doctrina interpretationem hanc, de qua fuse Berardi par. 2. tom. 2. cap. 68. pag. 201, & seqq., adversa pugnare fronte nemo probe non perspicit, commode S. Gregorii responsum cum Glossa dist. 20. Can. 1. *De libellis*, Virisque aliis doctiss. interpretari fas est, ac præstat de infirmitate Matrimonium præcedente, quæ postea innotuerat, quamvis ignorata fuisset antea, quando contractum Conjugium est, quæque perpetuam impotentiam inducebat. Quæ interpretatio Romanæ Ecclesiæ doctrinæ, & traditioni innixa, vim vel levem S. Gregorii sententiæ inferre nequit.

Splendida erroris species altera S. Gregorio III. affingi a maleferiatis quibusdam, in Pontifices felle plenis, solet; quod nempe in epist. 1. edit. Concil. ad eumdem S. Bonifacium ipsius interrogatis faciens satis Cap. 1. relato a Gratiano Can. 52. *Quos*

a Paganis de Confecr. dift. 4, & Cap. 4. baptizatos a Paganis iterum baptizari præceperit. Qua tamen a calumnia utPontifex vindicetur, non opus eft quidem ad illud confugere refponfum, quod excogitavitNatalis,videlicet tum temporis nedum eliquatam veritatem fuiffe de Baptifmo valide collato a non baptizato. Etfi enim de eo certo pronunciare fuo tempore S. Auguftinus non fit aufus, fed ad id Synodo plenaria opus effe fcripferit lib. de Bapt. contra Donat. cap. 53, & lib. 2. contra epift. Parmen. cap. 13; de ejus tamen valore dubitatum etiam tum tempore S. Gregorii III, tertio ideft poft S. Auguftinum ævo, non facile concefserim. Refponfio fuppeditatur a S. Bonifacio ipfo interrogante. Quæfierat nempe, an Baptifmus collatus a Pagano, five à Presbytero Jovi immolante, vel ignorata forma, vel falfa probabiliter adhibita, vel joco, fiquidem apud Ethnicos Sacerdotes non deefsent, qui Chriftiani Baptifmi irridendi cauffa, ritu confimili fuos infantes ablutos Jovi dedicarent, efset nec ne repetendus: cui Pontifex affirmative, recteque refpondit. Et certe quæftionem fuiffe non de Miniftro, fed de forma, exinde fit evidens, quod pridem a S. Gregorio II. in præcit. epift. cap.8. de Baptifmi valore ex qualitate Miniftri minime dependente edoctus fuerat. Manifeftum fit etiam ex fimili refponfione, quam eidem S. Bonifacio deinde in epift. 10. edit. Concil. dedit S. Zacharias relatus quoque a Gratiano Can. 83. *In Synodo* de Confecr. dift.4. nullum effe Baptifmum docens, nifi verbis Evangelicis *In nomine Patris* &c. fit confecratus, validum vero, ratumque efse verbis hifce, etfi ab impiis, hæreticis, ac fchifmaticis collatum; atque viciffim baptizandos iterum, qui a Presbyteris adulteris, facrilegis, & qui Diis gentium immolabant, baptizati fuerant, de quibus dubitabatur, an verbis Evangelicis Baptifmum adminiftrafsent: qua in doctrina, ut a decefsore fuo S. Gregorio decretis indivulfe adhæreret, Bonifacium admonet. Non me latet quidem a nonnullis hujufmodi S. Zachariæ refcriptum inter fubdititia recenferi. Sed mea non intereft nunc hoc illi vindicare, hanc aliis integram dimitto fpartam, fatius habens ex doctrina tum temporis ubique recepta germanam S. Gregorio III. reftituiffe fententiam. Quæ ane perfpicua magis adparet ex altera ipfius epiftola ad S. Bonifacium

facium apud Gratianum Can. 2. *Presbyteri* dist. 68, qua Presbyteros ordinatos ab Episcopis, de quorum legitima dignitate, auctoritateque dubitabatur, iterum ordinari præcepit: juxta quod præceptum adornatus perinde legitur in Concilio Germanico an.742. Canon 4; cui conformis editus alter est a Concilio Vermeriensi an. 752, & aut inseq. Canon 14, de quibus confer doctiss. Berardi par. 2. cap. 68. pag. 208.

Trigemini in erroris turpissimi culpam a Bossuetio lib. 14. cap.38, aliisque Stephanus II, sive III. vocatur: 1. quod in Gallis agens a Monachis Brittiniacensibus variis de rebus Ecclesiasticis interrogatus in responsione ad 3. quæsitum de eo, qui Ancilla abjecta, Uxorem legitimam accipit, quasi polygamiam probarit, reponendo adhuc superstite Ancilla, quam sibi quis justis copulasset nuptiis, posse aliam superinducere ingenuam: 2. quod in resp. ad 2. quæsitum de casibus, in quibus Conjuges separare sive toro, sive vinculo liceat, in duobus tantum casibus leprosi morbi, & vexationis a Dæmone id licere docuerit: 3. quod in resp. ad 11. interrogationem de Presbytero, qui aqua deficiente periclitantem Infantem vino baptizaverat, hujusmodi Baptismum approbaverit hisce verbis: *Infantes sic permaneant in ipso Baptismo*. Atqui tam falso, quam frustra hæc Stephano objici sequentibus ostendo; atque in antecessum recolenda admoneo, quæ paullo superius pag. 608, & seqq. animadvertebam de triplici antiquitus usurpati Conjugii genere, cujus nempe aliud erat cum Uxore ingenua, quod *Justum* dicebatur, idest Jure probatum, ex quo qui progignebantur, justi liberi, seu legitimi audiebant; aliud cum Concubina, quod lege permittebatur, eratque verum quidem, legitimumque Conjugium, sed juxta meras naturæ leges, nulla accedente solemnitate a Jure inducta, ex quo proinde qui gignebantur, naturales liberi dicebantur; taleque reputabatur apud Romanos, si per annum integrum Vir Mulierem in vitæ societatem adscivisset, quo elapso Concubina Uxor justa evadebat, ac liberi exinde justi, legitimique habebantur; quod demum a Concilio Trid., ex defectu solemnitatis, sive præsentiæ Parochi, ac duorum Testium, abrogatum est; aliud demum cum Uxore simul, & Concubina, sive Ingenua, & Ancilla,

quod lege Divina, naturali, & humana prohibitum semper fuit, ex quo geniti propterea illegitimi, spurii, & injusti reputabantur, de quo legere est inter alios Canonem 37. Concilii Rom. an. 826. sub Eugenio II, instauratum a S. Leone IV. in Synodo altera Romæ an. 853. habita. Sciendum præterea antiquis Gallis, Anglisque fortasse, visum aliquando fuisse, ex adulterio non modo, ut de Græcis certum videtur, sed etiam ex gravibus aliis caussis Matrimonii vinculum jam legitime conclusum dissolvi posse. Id augurari fas est ex Capitulari Pippini an. 752, sive ex Concilio Vermeriensi Can. 5. apud Reginonem lib. 2. cap. 118, Burchardum lib. 6. cap. 41, & Gratianum Can. 6. *Siqua Mulier* 31. Q. 1, quo Viro Uxorem sibi mortem machinantem dimittendi, aliamque accipiendi sit potestas; & Can. 9. descripto a Burchardo lib. 9. cap. 54, Reginone lib. 2. cap. 124, & Gratiano Can. 4. *Siquis* 34. Q. 1, quo Viro in longinqua peregrinanti, seque continere non valenti, alteram ducere Uxorem permittitur. Neque hinc longe absfuisse Theodorus Cantuar. legitur in suis Capitulis; siquidem cap. 11. apud Petitum Viro fornicationis vitandæ caussa, Uxore quinquennio absente, aut in captivitate detenta, alteram ducendi facultatem facit; & cap. 116. apud Dacherium Spicil. to. 9. Mulierem adulteram abjicere, alteramque sibi sociare Viro indulgetur. Non huc tamen respexit Stephanus III. cit. Cap. 3, sed Ancillæ nomine fornicariam Mulierem accepit, cum qua sive conjugio, sive fornicaria copula Virum conjungi posse pernegat, qui Ingenuam, sive legitimam jam ante Uxorem duxerat, quandiu ista superstes fuerit. Atque ita probe accipiendum Stephanum exinde suadetur, tum quod Cap. 1. in resp. ad 1. quæsitum de eo, qui Ancillam, idest Pellicem abjicit, & Uxorem legitimam accipit, sua facit S. Leonis M. in epist. 167. edit. Baller. ad Rusticum Narbon. cap. 5. verba apud Gratianum Can. 11. *Ancillam* 32. Q. 2, de quibus dictum pag. 608; tum quod Cap. 5. in resp. ad 5. interrog. de eo, qui Uxorem repudiarat, diserte negat licere Viro alteram ducere, donec in vivis dimissa ageret, responsum confirmans ex Matth. 19. 9, & S. Innocentio I. in epist. 3. edit. Concil. ad Exsuperium cap. 6, cui similia scribit in epist. 9. ad Probum; tum quod Cap. 19. in resp. ad 19. quæsitum de fœmina, quæ Virum in aliena

Pro-

Provincia mortuum falso putans, alteri nupserat, verba ipsissima usurpans S. Leonis M. in epist. 79. vet. edit. ad Nicetam Aquilejen. cap. 1. decernit ad Virum priorem de captivitate regredientem reverti pariter debere fœminam, quæ alteri se copulaverat. Quibus aperte significat se recte sensisse sive de illicita Uxorum pluralitate, sive de indissolubili Matrimonii vinculo. Quo loci illud observare juvat Stephanum ideo, Ancilla superstite adhuc, Viro alteram ducere indulsisse, sive licere dixisse, quod alicubi tum temporis ea vigeret disciplina, quod qui Mulieri alteri ligati consuetudine legitima nedum, sed etiam illegitima tenerentur, a Matrimonio ineundo, & cum Adultera maxime, etsi deinde soluta, arcerentur, veluti colligitur ex Concilio Triburiensi anno 895. Can. 51, ex S. Augustino lib. 1. de Nupt., & Concup. cap. 10. apud Gratianum Can. 2. *Denique* 31. Q. 1, cujus tamen contrariam lectionem esse ostendunt Maurini, & Correctores Romani emendarunt; liquet vero ex L. 11. §. 11, L. 4. ff. ad Leg. *Juliam* de Adulter., & ex Novel. 134. cap. 12. Ex quibus perinde facilis patet responsio ad 2. Absit enim, ut dicam eam Pontifici nostro pariter, quæ Gallis, Anglisque probata aliquando fuerat, animo sententiam insedisse, qua gravi ex caussa Matrimonium consumatum dirimi posse putarit. Ibidem enim, idest in resp. ad 2. interrog. loquitur de separatione quoad torum solummodo, quippe duabus infirmitatibus illis cessantibus, invicem regredi Conjuges jubet. Ad 3. respondeo ex ignorantia casus objectionem oriri. Casus exposcebat, qua censura inurendus Presbyter esset, nihil vero de puero momenti erat, quem alió deportatum, inscio quocumque, Divinæ providentiæ esse relinquendum edixit. Et quidem quis tam supina laborasse ignorantia Stephanum putet, ut Baptismum aqua administrandum esse nesciret, cui alioqui difficiliora circa eumdem Baptismum de materia, forma, & Ministro, uti ex seqq. Capit. 12, 13, & 14. constat, exploratissima erant? Cæterum neque desunt viri doctis., quibus hæc Stephani responsa subdititia, commentitia, & arbitrio conficta visa sunt; atque præsens quammaxime, quod abesse a multis Codicibus advertit, & in aliis S. Siricio adscribi, ideoque quin ab imperito aliquo consarcinatore assuta infeliciter lacinia fuerit, Harduinus in quæst.

in quæst. de Baptismo non dubitat: quod Labbæus glossema e margine in textum temere intrusum existimat; quod non satis authenticum, nec ex certo monumento constare Natalis in Theolog. Dogm. lib. 2. tract. 2. de Bapt. cap. 1. art. 2. Regula 2. asserit, sed imo mendosum, ac ita magis legendum: *Nulla ei adscribitur culpa, si Infans permaneat in illo Baptismo*, arbitratur in hist. Eccl. Synopsi ad Sæcul. VIII. cap. 1. art. 6. Quæ certe lectio recte procedit, & casui proposito magis respondet, in quo Pontifex Presbyterum quidem, qui aqua non deficiente in vino baptizavit, pœnitentiæ subjicit, quam infligendam negat Presbytero, qui deficiente vicissim aqua, periclitantem in vino Infantem baptizaverat.

DE HADRIANO I, EUGENIO II, S. NICOLAO I, JOHANNE X, JOHANNE XIII, & SILVESTRO II.

§. VII.

Fertur Hadrianus I. Baptismum a Carolo M. Saxonibns armis subactis vi collatum calculo suo comprobasse; quod nefas esse, vi nempe Infideles ad fidem cogere, docent explicite S. Gregorius M. in epist. 12. lib. 13, olim 15. lib. 12. ad Paschasium Neapolit. Episcopum, relatus a Gratiano Can. 3. *Qui sincera* dist. 45; Clemens III. Cap. *Sicut Judæi* Decretal. tit. de Jud., & Sarac.; Benedictus XIV. in Epist. de Baptismo Judæor. ad Archiep. Tarsensem Vicesg. inter Constit. n. 28. sub titulo *Postremo* §§. 4, 7, 36, & seq. Bullar. tom. 2. pag. 186; Synodus Toletana IV. Cap. 57, apud Gratianum Can. 5. *De Judæis* dist. 45, quo Sisebuti Hisp. Regis olim factum reprehendit, quod Judæos ad fidem vi compulisset; S. Augustinus in epist. 93, olim 48. ad Vincentium; S. Thomas Quodl. 2. art. 7, 2. 2. q. 10. art. 12, & par. 3. q. 68. art. 10; Card. Albitius de Inconst. in fide cap. 11. n. 32., ita usu Curiæ Rom. venire referens, & Card. Sanctorius in Rituali Sacram. pag. 209, & seqq. hanc Theologis, & Canonistis communem insedere sententiam affirmans. At enim objectioni huic satisfacit Eruditiss. Benedictus XIV. in præcit. epist. §. 39. advertens Hadrianum quidem Carolo M. gratulatum legi in epist. apud Sir-

Sirmondum tom.2. Concil. Gall. pag.112,quod Saxones ad Baptismum accedere jussisset, ibidem tamen ne leviter indicari modum, quo demum ii ad Baptismum adducti fuerint. Ad hæc observare non desinit a Saxonibus fidem Imperatori fuisse obligatam, se ad Baptismum sponte adventuros,postquam armis subacti victas ei dederant manus,veluti refert Annalista Loiselianus apud Cointium tom. 6. Annal. pag. 110. Nec imo inficiatur, quin Regibus fas sit Infideles devictos, captivosque vi ad Baptismum adigere; Edictoque sancire, utBaptismo ablui renuentes e Regno eliminentur. Quo demum pacto excusari factum Sisebuti (etsi hoc emendaverit in Synodo Toletana IV. Sisenandus, Mariana teste tom.1. pag. 207. edit. an.1733.) cujus vestigiis dein inhærentes Egicam, Ferdinandum, & Isabellam vi, minisque Judæos ad Baptismum impulisse refert idem Mariana tom.1.pag.202,& tom.3. pag.184, & 211. Et Regibus certe fas esse, nec absque caussa, Infidelium Infantes, parentibus invitis, ut baptizentur, imperare, docent Scotus in 4.q.9. n.2, & in quæst.relatis ad quæst.2,Loaisa in Not. ad Concil.Tolet. XVII. tom. 2. Collect. Aguirrii pag.761; atque de pueris in bello justo captivis loquendo, factoque inhærendo Mathatiæ, a quo Infidelium pueri bello capti circumcisi leguntur Machab. lib. 1. cap.2. v. 46, tenent Cornelius a Lapide in hunc locum, & Suarez in par.3. tom.3. disp.25. sect.4. Confer in præd. epist. Benedictum XIV, qui docte, copioseque de his multa scitu valdequam digna more suo differit.

Eugenio II.ex duplici capite a Rom. Pontificum æmulis gravis conflatur invidia. 1. Quod purgationis, sive probationis Ritum per aquam frigidam instituerit,vel illius saltem formam præscripserit, cujus exemplar Remigianis ex Membranis exhibetur a Mabillonio veter. Analect. tom.1. pag.161, quasi nempe superstitionem in Ecclesiam invexerit. 2. Quod in Synodo Romana anno 826, quam postea in Romana Synodo altera an.853. confirmavit S. Leo IV, qui perinde in ejusdem consortium erroris, culpamque simul vocatur, Can.36. decreverit nulli licere, caussa fornicationis excepta, Uxorem dimittere, sibique deinde adsociare aliam, quasi videlicetMatrimonium dissolubile quoad vinculum ob adulterium docuerit. Ad 1. antequam respondeam, observare 1. non

poeni-

pœnitebit varias olim in Provinciis variis purgationum formas, sive probationum usurpari frequens consuevisse, ad similitudinem quamdam experimenti in Lege veteri a Deo ipso in aqua Zelotypiæ instituti, de qua Numer. cap. 5. vers. 17, & seqq., videndique Hadrianus Relandus Antiq. Sacr. cap. 5. n. 20, & Blasius Hugolinus in Comment. ad hunc locum to. 2. Thes. Antiq. Sac. edit. Ven. 1744: quarum ecce tibi quasdam usitatiores species. Fiebant 1. per ignem, sive ferrum candens, & aquam ferventem, aut frigidam, quum nempe quis impactam calumniam ignitos vomeres manibus contrectando, aut nudis carbones pedibus calcando, aut per medium transeundo ignem, vel aqua qua ferventi, qua frigida immersus, ulla absque læsione expiabat. Quomodo leguntur apud Cedrenum sub anno 506. quidam Episcopus ignis experimento paratum se exhibuisse ad probandam Ariano cuipiam fidem Catholicam; apud S. Gregorium Turon. de glor. Martyr. lib. 1. cap. 69, & 70. duæ Mulieres per aquam de adulterio probatæ, & cap. 81. fidei, & hæresis experimentum fecisse vicissim Orthodoxus unus, alterque hæreticus; apud Hincmarum in libro de divortio Lotharii, & Teutbergæ, ab hac procurator missus ad probandam innocentiam aquæ ferventis judicio, ex aqua illæsus evasisse; apud Surium ad diem 3. Mart., & Mabillonium Sæculo VI. Bened. par. 1. pag. 465. S. Cunegundis de suspecta consuetudine Militis cujusdam ad S. Henricum Imp. delata, calumniam eluisse ignitos vomeres, non secus atque flores, illæsis manibus contrectando. Celeberrima sunt exempla S. Petri Ignei inde dicti, quod per ignem illæsus transiisset, de quo extat in Bibl. Medicea, teste Lamio de Erudit. Apost. sect. 2. Cod. 130. epistola a Florentinis scripta ad Alexandrum II, edita dein lucem a Brochio inter vitas SS. Florent., ac Luitprandi Mediol. an. 1102, de quo Landulphus Junior rer. Ital. tom. 5. Perhibet etiam Aimoinus lib. 5. cap. 34. a Ludovico II. Germaniæ Rege, qui armis Carolo II. Imperatori ad ipsius Regnum invadendum se comparanti impar, ad probationem per ignem, & aquam confugit, qua Imperatori fratri injuste ipsum agere palam ostenderet, decem homines cum ferro ignito, decem cum aqua fervente, totidemque cum frigida ad judicium missos, coram Imperatoris missis, illæsos omnes remansisse. Ad pudicitiam ignito ferro pro-

probandam Carolo Crasso paratam ejusdem se exhibuisse Conjugem refert Annalista Saxo ad an. 887. Pari contrectatione ferri candentis illæsa prorsus manu viri sui Ottonis III.jussu interfecti, de tentata pudicitia a Maria Imper. falso accusati, innocentiam ejus Uxor evicit, si fides Gofrido Viterb. adhibenda, quam adimunt Pagius, & Leibnitius, non esse tamen, cur tuto adhiberi nequeat, Muratorius dissert.38. autumat. Ita ita Synodo Moguntina an.1028. quidam homo ingenuus de homicidio Sigefridi Comitis incusatus, candenti se ferro expurgavit apud Chronographum Hildesheimensem; atque ita Emma Angliæ Regina se innocentem coram Eduardo filio an.1033. ostendit. Pleraque horum similia prosequuntur exempla de Hæreticis aqua probatis Annalista Mosomiensis ad an.1665 de Furibus igne convictis Guibertus Novig. lib.3. cap.3, Hermannus de Mirac. S. Mariæ Laudun., & Mabillonius ad an.1021, & 1030; ac de Monachis ita probatis idem Mabillonius in Annal. Bened. tom.4, & Sirmondus in Not. ad epist.39. lib.3. Gofridi Vindoc. Probationes porro per aquam ferventem, ignitique ferri approbavit Synodus Triburiensis anno 895. Can.22; per aquam frigidam plurimis congestis argumentis probavit Hincmarus Rem. in epist.39. ad Hildegarium Melden., nec improbavit Ivo Carnot. in epist. 252. ad Radulphum Rem., dum aliæ non suppetant idoneæ probationes. Fiebant 2. per Monomachiam, sive per Campiones in mallo, quum videlicet singulari certamine, quod scuto, & fusta fiebat more veter.Francorum, & Germanorum,decernebatur de innocentia, vel crimine, de quo extant Leges 66. Langob. Caroli M., L. 3. Ludovici Pii, L. 31. Lotarii, aliæque Henrici I, & Ottonis II. apud Muratorium in dissert.39. Antiq.Ital. Atque hoc modo Ludovicus IV. Gall.Rex, Flodoardo referente lib. 4. cap. 31, de injuriis sibi ab Hugone Comite inlatis in Synodo Engilenheimensi an.948. conquestus ad easdem singulari certamine expiandas paratum se exhibuit. Ita etiam Otto I. Imp., teste Luitprando lib.6.cap.6, missis ad Johannem XII. P. M. Legatis de objectis patratis in ipsum criminibus se interposito juramento excusavit, jussitque, ut si Pontifex juramento non fideret,veritatem Legati duello probarent. Et ita duello jus in Siciliæ Regnum dirimendum vicissim Carolum II.Andeg.

 inter,

inter, & Petrum III. Arag. decretum refert Villanius lib. 7. cap. 85, quorum similia pleraque exempla prosequitur Muratorius in dissert. 39; quin etiam Ecclesiasticorum, qui facultatem obtinuerunt duellum interponendi per suos homines, profert Mabillonius Analect. tom. 2. pag. 561.

Fiebant 3. ope Eucharistiæ, quum impositæ criminationes Eucharistiæ sumptione expurgabantur: quem veterem sane in Ecclesia morem viguisse observat Lupus tom. 4. in Not. ad Concilium Mogunt. an. 1049. sub S. Leone IX. pag. 230. Atque hoc pacto Fridericus Mogunt. Archiep. postulatus judicio conjurationis initæ contra OttonemI. Imp. innocentiam suam probavit apud Spondanum ad an. 941: & Sibico Spirensis Episcopus in præcit. Synodo Moguntina ab adulterii crimine examinatione Sacrificii purgatus legitur apud Adamum Bremen. lib. 3. cap. 31. Qua in re celeberrimæ habentur terribiles contestationes in Eucharistia exporrigenda factæ ab Hadriano II. ad Lotharium Franc. Reg. an. 869; a S. Gregorio VII. ad Henricum IV. Reg. Germ. an. 1077; & a S. Bernardo ad Guillelmum Aquit. Ducem. Pervulgatæ sunt etiam de purgatione per Eucharistiam facienda a Monachis furti suspicione laborantibus sanctiones Ludovici Pii in Capit. Aquisgranensi an. 817. Cap. 64; Synodi Wormatiensis an. 868. Can. 15, idem de Clericis decernentis Can. 10. apud Gratianum Can. 23. *Sæpe contingit*, & Can. 26. *Si Episcopo* 2. Q. 5; Synodi Cabilonensis an. 894, cujus decreto Gerfredus Monachus necis veneno Adalgario Æduensi Episcopo inlatæ accusatus Eucharistiæ sumptione suspicionem eluere jussus est; & Canuti Regis Leg. Eccles. an. 1032. Clericis etiam idem onus impositum cap. 5. Fiebant 4. per Crucem, ita videlicet, ut dum Missa celebraretur, vel dum Psalmi decantarentur, aut recitarentur Preces, duo homines ad Crucem conducti brachiis starent expansis; quorum qui prior defessus brachia deposuisset, ejus pars victa habebatur. Cujus ritus mentio fit inConventu Synodali, sive Capitulari Caroli M. an. 779. cap. 10. apud Harduinum tom. 3. pag. 2057, & in L. 10. Langob. apud Muratorium dissert. 38, exemplum vero referunt lite vertente circa an. 837. Episcopum Veron. inter, & Cives Ducangius in Gloss. V. *Crux*, & Ughellus

lus Ital. Sacr. tom. 5; alterius quoque mem init Mabillonius in Append. Oper. Diplom. n. 5. Fiebant 5. per Juramentum super Evangelia, Crucem, aut SS. Martyrum Reliquias. Reliquias porro ipsas Martyrum igne probari olim consuevisse constat ex Concilio Cæsaraugustano II. an. 592. Can. 2; preces ejus rei gratia fieri solitas describit Ruinartius in Not. ad S. Gregorium Turon. pag. 1366, exemplaque profert Mabillonius Sæculo VI. Bened. tom. 1. pag. 101, & 390, ac in præf. ad idem Sæcul. par. 1. §. 5. n. 45. Atque circa purgationes hujusmodi ea olim praxis obtinebat, ut siquando Pontifices suspicione laborarent, se purgarent vel Crucis, Evangeliique super Caput impositione, quomodo Pelagius I, vel juramento super Evangelia, quomodo Leo III, Paschalis I, & Alexander II, vel Eucharistiæ perceptione, quomodo S Gregorius VII. Episcopis vero impactas eluere notas, & dispungere solemne erat, vel Eucharistiæ sumptione, ut supra dicebam, vel celebratione Missæ, adjectoque jurejurando, veluti se purgavit in Synodo Brennacensi an. 580. S. Gregorius Turon. de imposita calumnia Fredegundi Chilperici Regis conjugi, ipso teste lib. 5. cap. 49; vel juramento simplici, aut super Evangelia, velut indixere Synodus Wormatiensis II. an. 772, cujus fragmentum refertur in Capitul. Reg. Franc. lib. 7. cap. 205, eique jungendum ex Capit. Eccl. Caroli M. tit. 3. cap. 2, & 3, ac Synodus Ænhamensis circa an. 1009. Can. 26; vel juramento super sacras Martyrum Reliquias, ac super S. Petri præsertim, si Episcopi essent, Romam ideo ad ignominiam eluendam accersiri soliti. Cujus ritus exempla pleraque suppeditant S. Augustinus in epist. 137, nunc 78. de quodam Discipulo suo, & Bonifacio Presbytero flagitii se invicem incusantibus, ac sacramento super locum sepulturæ S. Felicis Nolani se purgare jussis; S. Gregorius M. lib. 2. epist. 33. de Leone Catanensi, & de Menna Tolosano, sive ut alii volunt, in Campania, Episcopis lib. 11. epist. 8. apud Gratianum Can. 7. *Mennam* 2. Q. 5; de Maximo Salonitano Ravennæ super Corpus S. Apollinaris a simoniæ labe se abstergente lib. 7. epist. 79, & de Martino Diacono ad B. Petri Corpus se purgante lib. 7. epist. 18; Auctor vitæ S. Geminiani Mutin. Episcopi apud Bollandum ad diem 31. Jan., & Muratorium Rer. Ital. par. 2. to. 2.

 de

de purgationibus ad ipsius sepulcrum fieri solitis; & Willelmus Malmesbur. lib.2. cap.6. de Elredo apud Johannem X. Romæ super Altare S. Petri conjurationis in Æthelstanum Angl. Regem scelus perjurio amoliri non verito, paulloque post, Deo vindice, morte correpto. Nec unus erat vero ejusmodi purgationis per juramentum Ritus. Antiquitus Clericus mala fama pulsatus solo interposito simplici juramento se purgabat, ac in gradu permanebat, juxta decretum S. Gregorii II. in epist. 9. ad S. Bonifacium relata a Carolo M. Capitul. lib. 7. cap. 205, sive inter Capitula Eccles. an. 803. tit. 3. cap. 4, ac testimonium Ivonis Carn. in epist. 206. Postea vero, quia compertum est flagitio a plerisque addi perjurium, sacris ideo sanctionibus cautum est, ut criminis accusatus juraret non modo ipse, sed & alios secum ad jurandum adhiberet, qui proinde *Conjuratores*, aut *Compurgatores* vocabantur, quique pro qualitate criminis, ac personæ modo plures, modo pauciores erant adhibendi; atque Ritus hujusmodi vocari solebat purgatio *Cum tertia*, vel *Quinta*, vel *Septima manu*, de quo inter laudata Caroli M. Capitula Eccl. tit. 3. cap. 2, sive Capitul. lib. 5. cap. 34, & inter Leges Eccl. Canuti Regis Angl. extat Caput 5. de secunda etiam, & sena manu. Atque ita Innocentius III. in epist. ad Archiep. Burdigal., Episcopum Agennen., & Abbat. Clariensem, multorum accusatum criminum Archiepiscopum Auxitanum quinta purgare se manu præcepit; similique purgatione objectum a Bala III, & Emerico Hungariæ Regibus incestus crimen eluisse Calanus Quinqueeclesiensis Episcopus conjicitur ex eodem Innocentio III. in Cap. *Cum in Juventute* de Præsumpt., & de Purgat. Canon. Confer, si placet, qui ejusmodi probationum exempla congerunt, S. Gregorium Turon. lib.2. hist. Franc. cap. 1, lib. de glor. Confess. cap. 14, & lib. de glor. Martyr. capp. 68, & 69; Theodorum Lectorem lib. 2. hist. Eccl., Ducangium in Gloss. V. *Judicium*, & V. *Aquæ*; Cellotium in Append. Miscell. ad histor. Gotteschalci; Martenium de antiq. Eccl. ritib. lib. 3. cap. 7; Mabillonium locis supra indic.; Juretum in Not. ad epist. 74. Ivonis; Muratorium Antiq. Ital. tom.2. par. 2. dissert 38, & seq., aliosque.

Observare 2. juvabit frequentissimum olim fuisse probationum

num hujusmodi usum, quæ tanquam *Dei Judicia* habebantur, veluti liquet ex dictis, atque ex Legibus Wisigothorum lib. 6. tit. 1. cap. 3; Frisonum tit. 3. capp. 4, & 5, ac tit. 14. cap. 3; Langobardorum lib. 1. tit. 9. capp. 29, 35, & 39, ac videndus Muratorius rer. Ital. par. 2. tom. 1. de Rotari L. 367, ac Luitprandi lib. 5. L. 21; Francorum lib. 4. cap. 13; Append. 2. cap. 33, ac Baluzius adeundus in Capitul. Ludovici Pii an. 819; Alemannorum tit. 6. de *Juratoribus*; Siculorum a Carolo I. Sæculo XIII. apud Ducangium; atque ex Scriptoribus eorum temporum, Hincmaro Rem., Agobardo Lugd., Ivone Carn., Attone Vercell., aliisque, de quibus fuse Juretus in Not. ad epist. Ivonis. Variæ autem erant formulæ, sub quibus purgationes ejusmodi fieri solebant, quarum plerasque describunt Juretus, Lindenbrochius, Goldastus, Mabillonius, Bignonius, Martenius, Ducangius, Martinus del Rio in Disquis. Magic. lib. 4. cap. 4, Muratorius differt. 38, & seq., legereque præstat apud Baluzium post Capitul. Reg. Franc. Generatim, qui probandi erant, adjurari solebant modo per S. Trinitatem, modo per Dei Filium, modo per tres Divinas Personas, ut habetur in Ordine 5. apud Martenium lib. 3. cap. 7. Aliquando adjurabatur vel ipsa aqua, vel ignis ipse, in quibus fieri purgatio deberet, veluti legitur apud eumdem Martenium in Ord. 3. his verbis: *Adjuro te aqua frigida in nomine Patris Omnipotentis &c.* Quum vero purgatio per Eucharistiam fiebat, hæc ferme adhiberi formula solebat, quam ex Synodo Wormatiensi an. 868. Can. 15. referunt Regino lib. 2. cap. 276, Burchardus, & Gratianus Can. 23, & 26. Caus. 2. Q. 5. *Corpus Domini sit tibi* (vel mihi) *ad probationem hodie*; aut ista alia, quæ habetur tom. 2. Capitul. Franc. edit. Paris. 1677. pag. 655, & seq. *Adjuro te per Patrem, & Filium, & Spiritum S., & per veram Christianitatem, quam suscepisti, & Baptismum quo te Sacerdos regeneravit, ut non præsumas ullo modo communicare, neque accedere ad Altare, si hoc fecisti, aut consensisti &c.* Terribilior est, quam S. Gregorius VII. usurpasse legitur apud Lambertum Scafnaburg. in Chron. ad an. 1077. imprecatoriis verbis conceptam. Quæ vero fiebat super Reliquias, hæc præscripta legitur Italis a Carolo M. in L. 38. Langob. *Sic illum Deus*

Deus adjuvet, & illi Sancti, quorum Reliquiæ istæ sunt &c. Quamvis autem probationes hujusmodi a Sæculo VIII, ac deinceps usque ad Sæculum XI, aut XII. Provinciarum usu receptæ ubique essent, & Ecclesiasticis quin etiam cæremoniis consecratæ, quatenus Judiciorum forma ita exigere tum temporis videbatur in ea parte, in qua de eruenda ex defectu testium a reis veritate agebatur, nihilominus defuere nunquam, qui abusum illum detestarentur, proculque Christiana è Republica abigere adniterentur. In quibus Romani Pontifices pro officii particula qua unam, qua alteram, qua ad unam omnes purgationum ejusmodi species abolere sategerunt: uti S. Nicolaus I. in epist. 50. de Lotharii, & Theutbergæ caussa; uti Stephanus V, sive VI. apud Gratianum Can. 20. *Consuluisti* 2. Q. 5, in Rescripto ad Heribertum Mogunt. an. 889, de cujus veritate dubitat quidem Van-Espenius Jur. Eccl. Univ. par. 3. tit. 8. §. 32, ejusdem tamen meminere Ivo Carn. in epist. 74, 205, 252, & 280, Baronius ad ann. 890. n. 7, & Carrierius in hist. Chronolog. Rom. Pontif.; ut Alexander II. in epist. ad Romaldum Cumanum relatus ab Ivone in epist. 74. ad Hildebertum Cenoman., & a Gratiano Can. 11. *Super* 2. Q. 5; ut Innocentius II. in Concilio Later. II. Can. 14; ut Alexander III. in Later. III. Cap. 20, & in Append. par. 8. *De Testibus* cap. 21. Lucius III, & par. 23. *de Juramento* cap. 1. Honorius II; ut Innocentius III. in Concilio Later. IV. cap. 18, & in Cap. *Ex litteris* de Excess. Prælat.; ut Honorius III. in Cap. *Dilecti* Decret. lib. 5. tit. de Purgat. vulgari; ut Alexander VI, a quo tentatum an. 1498. ignis experimentum in caussa Hieronymi Savonarolæ, ex Cardinalium consilio reprobatum legitur in ipsius vita a Jo: Pico Mirand. scripta tom. 2. in addit. ad cap. 15. pag. 313. edit. Paris. 1674, ac refertur a Benedicto XIV. de Canon. SS. lib. 4. par. 1. cap. 23. n. 4, sive Volum. 3. dissert. 8. n. 4. Quorum æmulantes zelum purgationes per Monomachiam prohibuit Concilium Valentinum III. an. 855. Can. 12; per ferrum candens, & aquam ferventem Synodus Palentina an. 1322. cap. 26; per oleum fervens, & per natatum in flumine Crocodilis referto (qua de purgationis specie Indis familiari videndi Kaempfer Amœnit exotic. fascicul. 2. relat. 2. pag. 454, & Vincentius a S.

Cathar.

Cathar. pag. 251, ubi etiam de probatione per immissionem manus in perforatam Serpentum capsam) Synodus Diamperitana an. 1599. Act. 9. decr. 16; per aquam frigidam etiam Ludovicus Pius in Capitul. 3. Aquisg. an. 829 cap. 12, & Lotharius L. 55. Langob.; per Cucem idem Ludovicus in Capit. 1. Aquisg. cap. 27, idemque Lotharius L. 9. Langob., de qua Muratorius in dissert. 38; per Eucharistiam Robertus Francor. Rex in epist. ad Leotericum Archiep. Senon., de qua Helgaldus in ipsius Regis vita. Eodemque zelo demum invecti leguntur in probationes per aquam, per ignem, per certamina Agobardus Lugdun. in tract. hoc de argumento inscripto, Atto Vercell. in Opusc. de pressura Eccl. apud Dacherium Spicileg. tom. 8, edit. nov. tom. 1. pag. 402, & seqq., Ivo Carnot. in epist. 91. ad Hildebertum Cenom., quem a probatione per ignem, quam ab eo Henricus Angliæ Rex exigebat, gravissimis deterruit verbis, Gofridus Vindoc. in epist. ad Petrum Santon. Episcop., de qua Sirmondus pag. 62; quas demum illicitas demonstravit S. Thomas 2. 2. q. 95. art. 8, illiciteque aliquando permissas 3. par. q. 80. art. 6. ad 3, quem sequuntur vulgo de Schola Theologi.

Quæ quum ita sint, mirari non subit ab Eugenio II. purgationis ritum per aquam frigidam institui potuisse, seu verius ritus formulam præscribi, si vera est, quæ sub ejus nomine in pervetusta Membrana Remigiana exhibetur a Mabillonio veter. Analect. tom. 1. pag. 161, quamque Sæculo IX. exaratam existimat; atque legitur in antiqua Collectione Canon. Monasterii S. Mariani Antisiodorensis, eodem Mabillonio teste, quæ hanc epigraphen præfert: *Hoc judicium, atque examinationem misit Domnus Apostolicus* (Eugenius II.) *in Franciam, ut non violarentur sacra Altaria Sanctorum, sed per hanc adjurationem, & judicium aquæ frigidæ possit patescere veritas*. Formula vero hisce præconcepta verbis erat: *Obnixe te deprecamur D. J. Christe, fac signum tale, ut si culpabilis est hic homo, nullatenus recipiatur ab aqua*. Ita Oratio super hominem recitanda: Oratio vero ad aquam benedictam ita habebat: *Suppliciter te D. J. Christe deprecamur tale præsentialiter facere dignare signum, ut si iste, quod ei objicitur, est in aliquo culpabilis, non suscipiat eum hæc aqua, sed evanescat ipse, & nullatenus*

latenus modo intro recipiat. Sed & ab Eugenio II. instituta ibidem legitur formula probationis per Eucharistiæ sumptionem, quæ hisce verbis effertur: *Adjuro vos per Patrem, & Filium, & Spiritum S., & per Christianitatem, quam suscepistis, & per Unigenitum Filium Dei, per Evangelium, & per Reliquias, quæ sunt in Ecclesia, ut non præsumatis communicare, neque accedere ad Altare, si hoc fecistis.* Post quæ Sacerdos probaturis Eucharistiam porrigens hæc verba proferebat: *Corpus hoc, & Sanguis D. N. J. Christi sit vobis ad probationem hodie*. Quæ tamen formula Eugenii II. ætate facile antiquior videtur, atque ex dictis æstimari debet. Ex quibus has ego quidem conjecturas eruo. Atque principio quidem etsi ob ejusmodi purgationes ab Eugenio institutas, vel indictas, in superstitionis vitium is esset vocandus, non tamen ut in fide lapsus foret lacessendus: siquidem id culpæ esset genus, quo fidei, morumque doctrina nullatenus læditur, & violatur. Id ad disciplinæ caput spectabat, quæ in hac difficillima materie de criminum admissione, vel purgatione, in qua alter indagandæ veritatis modus vel non apparebat, vel difficillimus suppetebat, Reipublicæ vero bonum modum aliquem, & quidem asperum exposcebat, quo crimina coercerentur, siquid asperius, minusque rectum præferre videretur, digna tamen excusatione erat ea ratione, quod tum publica utilitate compensaretur, tum quod nullus alius opportunior cohibendi facinora modus suppeteret. Unde si ob periculum, aut speciem superstitionis, aut sacrilegii modus ille per aquam frigidam, vel Eucharistiam fuisset omittendus, omittendus pariter fuisset alter modus purgandi se per juramentum ob periculum perjurii. Quod ad probationem alioqui per Eucharistiam pertinet, nullum quidem Eugenio faciendum esse negotium video, sive quod ipsi neutiquam ejusmodi institutio referri accepta debeat, sive quod nihil mali ista præseferat, quæ fide integra a S. Gregorio VII. postea fuit usurpata, atque ad omnem abstergendam suspicionis labem Ecclesiasticis personis indicta passim legitur. Quod vero ad probationem aquæ frigidæ attingit, neque Eugenium in superstitionis culpam vocandum censeo, quasi Deum tentari debere, aut licite posse docuerit, aut præceperit. In Germania, & Gallia enim vero quum ob ejusmodi probationes, quæ ad Altaria, sive

suerp

ſuper Sacras Reliquias fieri ſolebant, frequentia eſsent perjuria, nec eiuſmodi probationes omnino prohiberi, abolerique poſſent, ſatius forte Pontifici viſum eſt eas permittere, quæ minus malum præſeferrent, formulamque præſcribere, quæ non ita Religionem lædere videretur. Id facile conjicere fas eſt tam ex formula ipſa, quam ex titulo ipſi formulæ præfixo, ex quo nempe pateſcit hac purgatione per aquam permiſſa voluiſſe Pontificem ſacrorum Altarium, & Sanctorum violationes, & ſacrilegia præcavere. Cæterum neque ſpernendæ ſunt conjecturæ Natalis Alex. in Synopſi hiſt. Eccl. ad Sæculum IX, & X. cap. 1. art. 4, quæ Papebrochio in Conat. §. 101. pag. 226. probatæ evaſerunt, quibus iſtius ritus inſtitutionem Eugenio abjudicat, veri haud ſimile arbitratus, neque credibile a prudentiſſimo Pontifice ritum inductum, quo Deus tentaretur, miraculum ab ipſo poſtulando, abſque neceſſitate; quod in Religionis plane offenſionem cederet. Neque vero monumenta a Mabillonio allata, & a Pagio Jun. comprobata omnino cogunt: ſiquidem quanto ea in pretio habenda ſint, ſive ex Scriptorum, ſive ex temporis ratione non facile quiſpiam ariolabitur; eademque penes dumtaxat fides ſit omnis, quum apud alios Scriptores, etſi diligentiſſimos, geſtorum Roman. Pontificum, ne veſtigium quidem extet leve hujuſmodi Eugenianæ inſtitutionis. Quod demum Eugenio 2. objectum eſt loco, ſic obiter diſpungo, ajendo Canonem 36. Concilii Romani ſub eo celebrati commode intelligi poſſe, ac debere, quomodo locum S. Matthæi cap. 19. v. 9: *Quicumque dimiſerit Uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur*, exponunt Juris Interpretes, ſcilicet de ſeparatione quoad torum, non quoad vinculum. Quæ interpretatio eo fulcitur momento, quod S. Leo IV. Canonem illum explicans, primæ quidem parti, in qua locus objectus habetur, nihil adjiciendum duxit, ſiquidem germanum ejus ſenſum ex ſe patere ſatis putaret, 2. vero parti, qua decernitur, ne Conjugis utriuſque ſeceſſio, etſi mutuo conſenſu inita, ex religioſæ vitæ intuitu, abſque Epiſcopi conſcientia fiat, ut ab eo ſingulariter proviſo conſtituantur loco, pœnitentiam adjecit Conjugi alteri infligendam, qui poſtmodum a propoſito reſiliret, datamque pollicitationem non adimpleret. Ex quo perinde liquet perperam S. Leonem, inſignem-

 que

que per injuriam in eumdem cum Eugenio pertrahi errorem.

S. Nicolaus I. de violata Sacramenti Baptismatis religione ad vulgus temere traducitur, quasi alteram a præstituta a Christo D.,& ab Ecclesia usurpata in Baptismatis administratione, formulam præscripserit, dum in Rescripto ad Consulta Bulgar.cap.104. relato Can. 24. *A quodam Judæo* de Consecr. dist. 4, valere Baptismum, *vel tantum in nomine Christi* collatum docuit. Quod adversa plane fronte contrarium esse contenditur sive Evangelicæ institutioni, sive Ecclesiasticæ traditioni, cujus liquidi testes extant ex Pontificibus S. Innocentius I. in epist. 22. edit. Concil. ad Episcopos Maced. cap.5, & in epist. 18. ad Alexandrum Antioch. cap.3; Pelagius I. in epist. 2. ad Childebertum apud Gratianum Can.30. *Si revera*,& Can. 82.*Multi sunt*; S.Gregorius M. in epist. 61. lib. 9, alias 67. lib.11. ad Quiricum relatus Can.44. *Ab antiqua*, & Can. 84. *Hi vero* de Consecr. dist. 4; & S. Zacharias in epist.6. ad S. Bonifacium ibid. Can. 86. *Retulerunt*; ex SS. Patribus,&quidem Græcis S.Justinus in Apolog.; S.Basilius to.2. pag.170; S.Athanasius in Orat.2. contra Arian., & in epist. 4. ad Serapionem; S. Gregorius Nazian. in Caten., S.Jo: Chrysostomus hom.2. in epist.ad Ephes.; S.CyrillusHierosolym. in Cathech.16: Didymus lib.2. de Spir. S. interprete S. Hieronymo tom. 4; S.Jo: Damascenus de fide orthod. lib. 4. cap. 10; & Theophylactus in S. Matth. cap. ult.; ex Latinis quoque Tertullianus lib. de Bapt. cap.13, de Præscript. cap.20, & lib. adv. Praxeam cap.26; S.Cyprianus in epist.73. ad Jubajan.; S. Hilarius de Synodis num. 85; S. Ambrosius de Myst. cap. 4; S.Augustinus de Bapt. lib.3.cap.15, & lib. 6. cap.25; S.Hieronymus loc. cit.; S Fulgentius de Incarn. cap.11; S. Gaudentius Brix. pag.288; Ex Conciliis etiam Arelatense an.314.Can.8, Nicænum Can.8, & Anglicanum a S.Zacharia Papa confirmatum epist.10. ad S. Bonif., relatum Can.83. *In Synodo* de Consecr. dist.4, liquetque ex Euchologiis, Ritualibusque Græcis,& Latinis,quibus Baptismi forma in Trinitatis nomine administrandi indicitur.Verum cur S.Nicolaus erraſse dicatur, nihil est quod cogat. Quid enim prohibet, quominus probe cum Harduino in Quæst.de Bapt.eumdem interpretemur eo pacto, quo Acta Apost.cap.2.38,a S. Hilario præsertim de Synod.n.85;S.Stepha-

phanus I. apud S.Cyprianum epist.74,ex ipso,& Firmiliano potissimum a Coutantio in differt. de S. Stephani Sent. §. 3 ; & S. Ambrosius lib. 1. de Spir. S. cap. 3, a Maurinis edit. præsertim,& Berardi par.2. cap.77. tom.2. pag.327, & seq. , exponi solent,quod nempe quum dicitur Baptismus in nomine Christi collatus , id dictum accipi debeat vel de Baptismo a Christo instituto ; vel de Baptizando in fide Christi;vel de nomine Patris & Spiritus S.non excluso a Christi nomine; vel de nomine Christi speciatim expresso ; vel de Baptismo collato ex virtute, merito, & efficacia Christi, veluti fuse explicant Theologi præsertim apud S. Thomam par.3. q 67.art.5,Hesselium de Bapt. cap.4,Harduinum in quæst. de Bapt. in nomine Christi , Calmetium in differt. eodem de argumento, Natalem in Theolog. Dogm. lib. 2. tract. 2. de Baptis. cap.1. art.3, Tournellium , Drovinium , Berti , Sandinum de Apost. pag. 49 , sexcentosque alios , qua de re , si Superis placebit , alias in singulari differt.

Sed enim sententia de invalido Baptismo , absque expressa Sanctissimæ Trinitatis invocatione , collato , etsi certa , & communis , ideoque , meo quidem judicio, omnino tenenda sit , nondum tamen satis eliquata est , multoque minus ab Ecclesia definita est dicenda , ideoque nulla contrariæ inurenda nota est . Nec enim unus nescit in eam conspirasse Synodum Nemausensem an. 1284. cap. de Bapt. apud Harduinum tom.7. pag. 904, Synodum Uticensem circa ann. 1351. sub Elia Episcopo apud Marteniun lib.1. art.14; Ferrandum Diac. in epist. ad Anatolium Rom. Eccl. Diac. apud Sirmondum in Not. ad Facundum Hermian.; atque ut prætereantur S. Ambrosius , S. Basilius , V. Beda , S. Bernardus, Theophylactus , & Dionysius Carthus., quibus hanc pariter inscedisse opinionem pugnat Cl. Orsius in differt. de Bapt. in Christi nomine collato ; contra vero contendente Drovino ; antiquiores Scholasticos , auctoritateque potissimos , Hugonem Victor. de Sacram. lib. 1. cap. 13; Petrum Lombardum in 4. Sent. dist. 3 ; Petrum Pictav. lib. 5. Sent. cap. 5; Alexandrum Alens. par.4. q. 13. ad 8; S. Thomam in 4. dist. 3. art. 2. q. 2. ad 3; S. Bonaventuram par. 3. q. 66. art. 6; Scotum , Durandum , aliosque ex utraque Thomistica , & Scotistica Schola viros Doctiss , quorum

Vvvv 2 deinde

deinde sententiam tam in Concilio Basileensi die 16. Jan. 1433. publico e suggestu Johannes de Ragusio Ord. Præd. in Orat. de Commun. apud Harduinum tom. 8. pag. 1754, quam in Congregatione gener. Concilii Trid. die 17. Jun. 1562. Ludovicus Johannes Villetanus in disput. de Commun. in resp. ad object. 3. apud Harduinum tom. 10. pag. 341. propugnare non dubitarunt, cui proinde absit, ut Theologica appingatur nota. Cæterum juxta hæc S. Nicolaum erraffe, non ut Pontificem quidem ex Cathedra definientem, sed ut personam singularem ex privata opinione dicentem, communis est hodie, receptaque responsio Bellarmini lib.4. de Rom. Pontif. cap.12; Vasquezii disput. 143. cap. 3; Cani de loc. Theolog. lib. 6. cap. 8. ad 7; Estii in 4. dist. 3. §. 5. Silvii in 3. par. S. Thomæ q. 66. art.6; Tournellii, Natalis, Henno, Frassen, Berti &c.; ideoque ejus responsum irreformabile quidem esse in ea parte, qua statuit legitime baptizatum, etiamsi a Judæo, aut Pagano, non esse rebaptizandum; non etiam irreformabile in ea parte, in qua obiter de forma, sub qua Baptismus fuisset ab Apostolis collatus, pertractans, valere Baptismum, in solo etsi Christi nomine administratum, perhibuit. Quippe qui non de forma, sed de ministro interrogatus fuerat: in Rescriptis autem Rom. Pontificum attendi debere præcipuam Rescripti sententiam, sive Rescripti partem, qua interrogationi fit satis, admonent; hancque dumtaxat vim legis habere, ideo quod in ea Pontificis animus haud defuerit, ut interroganti quidpiam agendum ex auctoritate indiceret; non ita pari habendas in pretio sive Rescripti præfationem, sive rationes Rescripto appositas, sive sententias extra propositum Rescripto assutas, veluti Pragmatici advertunt.

Johanni VIII. ob restitutum Photium, Stephano VII,& Sergio III ob irritas Formosi Ordinationes dictas objectis jam abunde factum est satis, unde ad alios referre gradum præstat. Itaque a Johanne X. an. 913. omnium primo turpis lucri gratia Cognationis spiritualis impedimentum inductum fuisse, scripturire in hist. Civil. lib. 7. cap. ult Jannonus pro temeritate non est veritus. At enim splendide in verbo suo eum mentitum obiter ostendo. Ut sileam enim de Canone Nicæno - Arabico 21. vers. Turriani,

riani, 23. Ecchel., deque pseudo-epigrapha epistola S. Deusdedit ad Gordianum Hispal., cui innixus Juveninus ante Sæculi IV. exitum Impedimentum istud invectum haud recte existimat, certe Impedimenti hujusce indubia mentio occurrit in Codice Justinianeo L. *26. De Nuptiis*; in Synodo Quinisexta an. *691*. Can. 53; in Romana sub S. Gregorio II. an. 721. cap. 4; in altera sub S. Zacharia an. 743. cap. 5; in Metensi an. 753. cap. 1; in Moguntina an. 813. Can. 55; in Capitulis Herardi Turon. an. 858. cap. *66*; atque jam sane inductum supposuit Johannes VIII. in epist. 84. edit. Hard. ad Anselmum Lemov., de quo postea Alexander III. in Concilio Later. III. par. 32. tit. de *Conjung. filiis* cap. 1, & seq; Decretal. lib. 4. tit. 11; ac conferendus Catalanus tom. 3. Concil. ad Can. Trullanum 53.

A Johanne XIII. P. M. omnium primo sacris ritibus Deo consecratam fuisse primariam Lateranensis Ecclesiæ miræ magnitudinis recens ære fusam Campanam, eique S. Johannis Bapt. nomen impositum, referunt Baronius ad an. *968*. n. *93*, Spondanus n. 4, Durandus de Rit. Eccles. lib. 2. cap. 22, Bellarminus lib. 4. cap. 12, & Casalius de veter. Sacr. Christ Ritib. cap. 43. Contra Campanarum usum a Sabiniano in Ecclesiam invectum censent Polydorus Virgilius de rer. Invent. lib. *6*. cap. 12, Genebrardus in Chron. ad an. *604*. pag. 474, Panvinius in Epitome Rom. Pontif. pag. 27, & Ciacconius, nullo tamen suffulti testimonio: quod alii inventum S. Paulino Nol. referendum acceptum putant, velut Angelus a Nuce in Chron. Cassin. lib. 1. cap. 17, Gavantus, Grimoldus, & Franc. Bernardinus Ferrarius lib. 1. de Sacr. Concion. cap. 1. Exinde Rom. Pontificem turpissimi erroris, ac sacrilegii accusandi temere ansam arripuere Protestantes, ac maxime Magdeburgenses Cent. 10. cap. *6*, quod contra Christi D. institutionem Ritum baptizandi Campanas in Ecclesiam induxerit. Quibus antequam os durissimum obstruam, breviter observasse nec injucundum erit, nec inutile in veteres diversos Populorum usus, quibus ad publica sive Civilia, sive Sacra convocari solebant, atque utrinque erratum ab iis, sive qui Sabiniano, sive qui Johanni XIII. Campanarum usum acceptum referendum opinantur. Apud Ethnicos igitur ad Thermas, & operas tintin-

tintinnabuli sonitu convocari homines consuevisse discimus ex Martiali lib. 14. Epigram., & Juvenali Satir. 6. Eodem olim sonitu Excubiarum præfectis excitare Vigiles in more positum testatur Suidas V. Δωγοφορῶν: quo etiam e curru pendente de triumpho M. Furii Camilli Dictatoris admonitum Populum observavit Zonaras. Qui primus tintinnabula pridem ad januas poni solita in editiori loco ædis Jovis Capitolini posuisse fertur, audit Augustus apud Svetonium in Octav. cap. 91; atque de Turribus, ubi affixa tintinnabula erant, mentionem non uno in loco fecere Strabo lib. 14. Geogr., Dio lib. 5. cap. 4., & Plinius lib. 3. cap. 13. Eorum vero usum ad res præsertim Sacras adhiberi suevisse apud Romanos auctores sunt Macrobius Saturn. lib. 5, Sextus Pompejus, & Eusebius de præp. Evang. lib. 2. cap. 10. Apud Hebræos Tubis quidem vocari Populum ad sacra, sive admoneri de Solemnitate recurrente consuevisse refert Josephus de bello Jud. lib. 5. cap. 9, ac patet ex Num. 10. 2, & Joel. 2. 15, & seq.; sed tintinnabulorum sonitu indicatus quoque Pontificis adventus legitur Exodi 28. 33. Exinde ductam a Christianis Campanarum originem innuunt Alcuinus, sive Auctor lib. de Divin. Offic. cap. 28, Uvalafridus de reb. Eccl. cap. 5, Amalarius de Eccl. Offic. lib. 3. cap. 1, & Guibertus Tornachus de offic. Episcopi cap. 15, & seq. Apud Christianos igitur tempore persecutionum convocari privatim singulos ad rem Sacram a Ministris Ecclesiæ, qui in epistola 11. pseudo-epigrapha S. Ignatii ad S. Polycarpum *Cursores*, a S. Hieronymo vero in epist. ad Eustochium *Praecones* appellantur, solitos fuisse observant Baronius ad an. 44. n. 78, & Gerardus Vossius in epist. Plin. de Christ., atque legitur in Rituali Bellovacensi edito an. 1637. Pace Ecclesiæ reddita apud Græcos mos tabulæ ligneæ pulsatione ad Officia Divina Populum evocandi obtinuit, de quo mentio fit a S. Ephræmo in paræn. 43, in Actis S. Anastasii Martyr. in Synodo Nicæna II. act. 4. relatis, ab Anastasio ibid. in Nota margin., a Metaphraste in vita S. Jo: Chrysostomi, in vita S. Theodori a Surio ad diem 7 Jan., & a Jo: Moscho grad. 18; quem sua adhuc viguisse ætate scribit Amalarius lib. 4. cap. 21. Tubas etiam corneas usu Monachis præsertim venisse patet ex Regula S. Pachomii cap. 3, & S. Jo. Climaco grad. 19, & in Prato

to cap 11. Observat etiam Casalius loc. cit. Monachos in Occidente nonnisi ab an. 740. Campanis uti cœpisse, ex concessione nempe a S. Zacharia Papa facta Cassinensibus ad Officia Divina Campanas adhibendi. Etsi vero Syris tintinabulorum usum in Sacris venisse Lucianus de Merc. cond. sit auctor, generatim tamen ad Græcos a Latinis Campanarum morem fuisse translatum, nec ante an. 865, quo ad Michaelem Imp. missam ab Urso Patritiaco Venet. Duce Campanam perhibent Dandulus in Chronic. Ms., ex eo Sabellicus Ennead. 9. lib. 1, & Goarius in Euchology., pag. 560, apud eos vero obtinuisse, usque dum ipsis a Turcis earum usus ereptus fuit, ex Georgio Pachymere hist. lib. 7, & Michaele Psello in orar. ad Constantinum Monomachum adnotat Leo Allatius in dissert. de recent. Græcor. Templis pag. 101, & seq. A quo deinde tempore ligneo instrumento, quod *Symandrum*, ac *Semanterium* vocant, estque hasta decempeda binis malleis, ut Magius in lib. de Tintin. apud Byzantinos cap. 15, vel uno dumtaxat pulsa, ut Allatius loc. cit. scribit, Græci uti cœperunt, quo de Ritu idem Allatius in Ord. Offic. Divin. cap. 40, & seq., Beuvelet in Instruct. Manual. par. 2. cap. 4. §. 3, & Rayæus de Acoluthia Græcor. cap. 1. Ad hunc tamen diem in Monte Atho Campanarum usum superstitem esse adnotat Grancolas in Commenr. hist. ad Breviar. Rom. cap. 22. Apud Latinos demum etsi Tabularum usum, ac etiam Tubarum frequentatum olim indicare videantur S. Gregorius Turon. in vit. Patrum cap. 4, & Vvalafridus cap. 5, veterem tamen esse, ætateque Sabiniani, & Johannis XIII. anteriorem Campanarum usum documento sunt idem S. Gregorius Turon. lib. 2. hist. Franc. cap. 23, & lib. 3. de Mirac. S. Martini cap. 23; Scriptor vitæ S. Columbæ an. 597. defuncti apud Mabillonium Sæculo I. Bened., & Martenium de antiq. Eccl. discipl. cap. 2; Ordo Rom. Sæculo VI. ineunte scriptus rit. de Sabbato S., & de Process.; Auctor vitæ S. Lupi Senon. an. 623. apud Surium ad diem 1. Septemb.; S. Audoenus in vita S. Eligii an. 650. lib. 2. cap. 21; V. Beda an. 700. circiter hist. lib. 4. cap. 23; Gutbertus in epist. 89. inter Bonifac. ad S. Lullum; Othlonus lib. 2. vitæ S. Bonifacii Mog.; S. Ælredus in vita S. Eduardi Regis; Scriptor vitæ S. Sturmii Abb. Fuld. apud Mabil-

Mabillonium in præfat. ad Sæcul. III. Bened. par. 1. n. 102; & Synodus Tributiensis anno 895. in præfat. Quin etiam ante annum 965. Campanas benedicendi ritum obtinuisse, etsi Sancti cujuspiam imponendi nomen benedictis nondum vigeret usus, atque in Germania, Gallia, & Italia invaluisse, liquet ex Capitulari Caroli M. anno 789. cap. 18, atque ex Ritualibus Mss., nominatimque ex Pontificali Gellonensi, & Egberti, ejusdem Caroli M. ætate exaratis ostendit Martenius de antiq. Eccl. Ritib. lib. 2. cap. 21. Jam vero quod ad impactam Johanni XIII. calumniam attinet, is sane Campanam benedixit, non baptizavit, ac Ritum, de quo postea Synodi Ravennatensis II. an. 1311. Rubr. 8, & Coloniensis an. 1536. cap. 14, easdem benedicendi docuit, non baptizandi. Quæ benedictio quidem Baptismus deinde dicta est, non quod Baptismi forma reapse usurparetur, sed quod nonnullæ in Baptismo usurpari solitæ Cæremoniæ, in iis benedicendis, uti lotio, unctio, aquæ lustralis aspersio, Sancti alicujus nominis impositio, adhibeantur. Verbo, non vere baptizantur, sed benedicuntur, ac Divino cultui dedicantur, quomodo Templa, Altaria, Calices, Sacræ vestes, aliaque sacra Vasa Dei cultui mancipantur. De vario denique Campanarum usu videsis Casalium de veter. Sacr. Christ. Ritib. cap. 43; Card. Bonam Rer. Liturg. lib. 1. cap. 22. §. 7; Martenium de antiq. Eccl. Ritib. lib. 2. cap. 21; Roccam de Campanis cap. 6; Thierrium eodem de argumento; Boquilotium de Liturg. lib. 2. cap. 6; Berlendium de oblat. ad Altare §. 4. n. 7, & §. 6. n. 8, ac Benedictum XIV. Instit. 20. pag. 88, & 47. pag. 252.

De Silvestro II. Pontificatum Magicis artibus adepto fabulam a Bennone Schismatico, quem Magiæ pariter accusare S. Gregorium VII. non depuduit, confictam, quam ambabus deinde ulnis, pro suo plusquam vatiniano in Pontifices odio, amplecti non dubitarunt Mornæus Duplessius in Myster. iniq. pag. 224, & Magdeburgenses Cent. 10. cap. 10. pag. 548; inconsiderate vero Bennoni fidem adhibentes Wernerus, Volfinkius, Martinus Polonus, Nauclerus, & Matthæus Westmonast., viden, ut ex elogiis, quibus Silvestrum mactant Ditmarus Merseburg. lib. 6, Helgaldus Floriac. in vita Roberti Franc. Regis, & Johannes Diac. in libel.

libello de Eccles. Later.; ex Silvestri familiari consuetudine cum SS. Majolo Clun., & Eberardo Salisburg.; atque ex nobili post obitum ipsi posito Epitaphio, depellant prorsus, ac dispungant Baronius ad an. *699*. n.3,& seqq.,ac 1003. n.1.,& seqq.; Bellarminus lib. 4. cap. 12: Gretzerus in Mysta Salmuriensi cap. 43. to.7. Oper. pag.305, Coquæus in Antid. contra progressum 40. pag. 497; Papebrochius in Conat. §.144; Pagius ad cit. an. n.1; & Franciscus ipse Bruys hist. Pontif. tom. 2. pag.307. Johannem XIX. gemini facinoris cum simoniæ, quasi pecunia Pontificatum aquisiverit, tum proditionis, quasi vili pretio Apostolicæ Sedis dignitatem venalem fecerit, Universalis Episcopi, uni Pontifici Rom. peculiare, nomen Patriarchæ Constantinopolit. concedere paratissimus, nisi a Willelmo Abb. S.Benigni Divion.,& a Richardo S. Witoni Virdun. deterritus fuisset, accusatum a Glabro Rodulpho lib.4. cap.1, ab Hermanno Contracto in auctiori Chron., ab Hugone Flavin. in Chron. Virdun., & a Romualdo Salernit. in Chron. pag. 167. egregie vindicant Fulbertus Carnot.in epist.38. ad Guidonem Silvanect. illum non largitione pecuniæ ingressum sibi parasse,sed ex laico inauguratum Pontificem,atque tam licite quidem,quam legitime exemplis S. Ambrosii Mediol., S.Germani Antisiod.,& Eubuli Remen., qui ex ordine Laicali subito ad Episcopalem gradum evecti leguntur, ostendens; & S.Leo IX. in ep. 1. ad Michaelem Cerularium cap.9, Græcos ea in ambitiosa petitione tituli Oecumenici a Prædecessoribus suis repulsam semper passos constantissime affirmans. Confer & S.Petrum Damian.in ep.9. ad Nicolaum II, quod est Opusc. 19. de abdicat. Episcop. cap.3. tom.3. Oper. pag.213, qua Johannem, Pontificalis sarcinæ pondere abjecto, Monachum induisse, uni deinceps Deo vacaturum refert. Ab eodem S. Petro Dam. lib. 4. epist. 9. ad Oldericum Firmanum Episcopum vicissim S. Leonem IX. perstrictum, quod Militaribus copiis se miscuisset, recte defendunt, pieque absolvunt Baronius ad an.1053. n.10,& seqq., S. Petro Dam. adversari observans Gregorium IX.in epist.ad Germanum Patriarcham Constantinopolit., Bonifacium VIII. in Cap. *Unam Sanctam*; Extrav. de Major., & Obed. cap.1, S Bernardum lib. 4. de Consid. cap. 3, ceterosque de Schola Theologos, a quibus hæresis

nomine notantur,qui a Rom.Pontifice e duobus alterum gladium auferunt, neque nisi spiritualem concedunt. Excusatione cæterum eum dignum, quod mœrens, lugensque frequenter acciperet, in Gallia, & Germania Episcopos galeatos, & loricatos ad bella procedere: quod haud fecerat tamen S.Leo, qui licet Exercitum comitatus, eminus certaminis eventum expectare satius habuit; Johannes de Carthagena in propugnaculo Cathol. de Jure belli Rom. Pontif.; Bellarminus de Script. Eccl. ad an. 1060 ac Benedictus XIV. de SS. Canon., qui postquam lib. 3. cap. 30. post Baronium ad ann. 1049. n. 12. observasset calumniatorum opera S. Leoni IX. infensum S. Petrum Dam. factum fuisse, cap. 36. opinionem Cajetani in Schol. ad cit. epist. Gregorii IX, Thomæ Montecatinii in respons. ad suas animad., & P. Vitalis Martii in respons. ad quæstiones Vallumbros. Fidelis Soldani cap. 10 existimantium a S Petro Dam. gladium materialem Rom. Pontifici non fuisse ablatum, amplectens, id unum putat voluisse, intendisseque S. Petrum Dam., gladium materialem competere quidem Pontifici, sed eum neque propria ipsius manu, neque aliorum ipso præsente, ac mandante ceu belli Duce, adversus hostes esse exerendum, & exercendum.

DE S. GREGORIO VII, ALEXANDRO III, INNOCENTIO III, JOHANNE XXII, MARTINO V, INNOCENTIO VIII, SIXTO V, & CLEMENTE XI.

§. VIII.

IMmanes inter calumnias, quibus in S. Gregorium VII. Pontificem Opt. a Berengario, a Bennone, a Conrado, a Sigeberto, a Bibliandro, ab Aventino, a Tilmanno, ab Illyrico, a Mornæo, ab Heideggero, a Goldasto, a Riveto, a Baylio, ab Allixio, a Brucjo, aliisque Sycophantis horum similibus invidia undique quæsita est, tanquam qui per vim Militarem, pecuniis sibi comparatam, Pontificiam dignitatem invaserit; in Henrici IV. Imp. jura temere irrepserit, atque insontem odio ferino habuerit; a Sacerdote Concubinario verum confici Sacrificium inficias iverit, ideoque

que Christifidelibus ejusmodi Sacerdotum interesse Sacris interdixerit; homicidiis demum, Adulteriis, Sacrilegiis, Magiis, omnisque genus sceleribus operam dederit, vitamque non homine dignam, sed bruto simillimam traduxerit; quos nebulones tamen si cum egregiis illis, quos innocentiæ S.Gregorii probatissimæ, eximiarumque virtutum assertores, ac vindices indicavi par.1. To. 2. Art.8. §.1. pag.344,& par.2.To.3.Art.6.§.1. pag.633,viris compares, eo se habebunt modo, quo *Si conferas Fulicas Cygnis, & Aedona Parræ; Castaneis Corylos æques, Viburna Cupressis*, tot, inquam,tamque atroces inter calumnias,duo potissimum accusationis capita, quæ proxime fidem tangant, diluenda mihi sumo. 1. Quod a Berengarii circa Eucharistiam errore haud procul abfuerit, veramque panis, ac vini in Christi D. Corpus, & Sanguinem fieri conversionem negaverit. Ita commenti omnium primi leguntur Berengarius in refutatione ultimæ profess. fidei, & Benno in ipsius vita; atque hoc quoque nomine, quod fidem de Eucharistia in quæstionem posuisset, quin & labefactasset, judicio postulatum ab Episcopis 30. Schismaticis in pseudo - Synodo Brixinensi anno 1080. refert Conradus Ursperg. eodem & ipse schismatis furore in Pontificem Optimum percitus. Ad commentum istud confirmandum ex Commentario Ms.Bibl. Lambethanæ in S.Matthæum Hildebrandi nomine insignito,quem a S.Gregorio VII. non distinguendum pro certo habet, fragmentum profert Petrus Allixius in præfat. ad libellum quemdam Johannis Paris. Ordin. Præd. inscriptum:*Determinatio de modo exsistendi Corporis Christi in Sacramento Altaris &c.*pag.7,quo in fragmento Auctor quomodo conversio in Eucharistia fiat, quærens, an formalis sit, an substantialis: *Quod formalis*, inquit, *non sit, manifestum est; quod forma panis, & vini remanent. Utrum vero sit substantialis, perspicuum non est*. Duobus expositis deinde modis, quo conversio ista explicari solet, suam hac in quæstione suspendere opinionem satius habet. 2. Quod facto, & dicto in id contenderit, ut Principum temporalia Rom. Pontificis subjugaret potestati; eam sibi exauctorandorum Regum asseruerit, exemploque pessimo in Principum jura attentandi Successoribus suis præiverit,atque Alexandro III, Innocentio III, Gregorio IX, Innocentio IV, Bonifacio VIII,

Johanni XXII, Urbano VI, Paulo II, Pio IV, S. Pio V, Gregorio XIII, & Sixto V. errandi pariter caussa fuerit errore suo, quo apertissime contra Dei Verbi scripti, & traditi expressissima testimonia in jura Principum irrepsit: atque hoc quidem nomine, quasi violatæ Religionis erga Reges reum, post Schismaticos, & Hæreticos paullo superius indicatos, ad plebem S. Gregorium nostrum ignominiose traducere Maimburgus, Vigorius, Dupinius, Bossuetius, de Choyseul, Natalis &c. haud veriti sunt.

Verum his frontem omnino periisse oportet, quos hæc apud Plebem venditare non puduit. Quam enim 1. alienus fuerit S. Gregorius a Berengariana hæresi, egregiusque Catholici dogmatis de Transubstantiatione propugnator, facile demonstrari potest tum ex Synodis Turonensi ann. 1055, cui ipse Legatus præfuit, Romana an. 1059, cui ipse præsens subscripsit, duabusque Romanis aliis ann. 1078, & seq. sub ipso Pontifice habitis, in quibus Berengarius ad fidem de præsentia Christi D. in Eucharistia, juxta Evangelicam, Apostolicam, & Ecclesiasticam veritatem, deque panis, vinique in Christi Corpus, & Sanguinem conversione profitendam compulsus fuit; tum ex lib. 1. epist. 47, qua Mathildem Comitissam ad frequentem Eucharistiæ sumptionem adhortans, ad orthodoxam de eadem fidem explicandam SS. Ambrosii, Gregorii M., & Jo: Chrysostomi testimonia adhibet. Quod autem ad fragmentum attinet a Petro Allixio prolatum, illud S. Gregorio VII. abjudicandum, alterique Hildebrando Juniori circa an. 1150. adscribendum non dubitant ipsimet Warthonus in Auctario ad histor. Dogmat. Usserii pag. 405, & Fabricius in Bibl. med., & infim. Latin. lib. 7. gravibus conjecturis ducti, quod nempe longe a Nostri genio, ac sententia fragmenti auctor abludat. Nam ille Clavium potestatem S. Petro datam egregie extulit; super Petrum fundatam Ecclesiam prædicare non destitit; Monasticum Ordinem favore, & amore, quoad vixit, prosecutus est; Hæreticos nullibi quiete degere passus, undique profligare satagit. Hic vero Scriptor de Clavium potestate parum a Protestantibus diversam induit sententiam, eamque Apostolis ex æquo tributam scribit; Ecclesiam non supra Petrum, sed supra Christum ipsum ædificatam fuisse docet; Monachos non semel Pharisæis comparans.

rans, eorum tonsuram, vestes, ac vigilias vellicat; cum Hæreticis vicissim mitius agendum, morteque nequaquam afficiendos insinuat. Demum quod rem extra dubium omne ponit, Scriptor hic S. Bernardum in lib. de Confid., S. Gregorio VII. ætate certe inferiorem, citat, & ad ejus lectionem exhortatur. Quamquam, ut ibid. in Addit. observat Mansius, neque tam facile Scriptori huic Berengarii afflandus est error. Etsi enim de conversionis in Eucharistia modo anceps hæserit, atque disputationis hujusmodi pelagum ingredi detrectarit, de hoc tamen Catholico dogmate recte sensisse haud obscure indicat cum in fragmenti principio, tum fine sic inquiens: *Quum panis, & vinum dicantur a cunctis Sanctis, & a Fidelibus credantur transire in substantiam Corporis, & Sanguinis Christi &c.* Proposita deinde quæstione, geminaque ratione conversionis ejusmodi explicandæ, atque a propria se opinione temperans, hisce concludit: *Quod ex auctoritatibus certum est, profitemur scilicet in substantiam Corporis, & Sanguinis Christi converti: modum vero conversionis ignorare non erubescimus fateri*. Confer & Mabillonium in præfar. ad Sæculum VI. Bened. par. 2. §. 7, & Coquæum in Antid. contra Mornæum ad opposit. 41. pag. 536. tom. 1. Neque majus S. Gregorio nostro negotium fuerat ex capite altero facescendum ob Laicum Principum jus usurpatum; neque violatæ fidei crimen propterea ipsi fuerat affingendum. Ut enim hac de re alea plena nihil aliud dicam, nullum profecto ab eo decretum emissum fuisse, quo Rom. Pontificis in temporalia etiam Regum potestatem extendi definierit, vel Bossuetio, & Fleurio compertum fuit. Certum est insuper a Bonifacio VIII. Const. *Unam Sanctam* nihil hoc de jure fuisse definitum, sed id dumtaxat statutum, necessarium esse ad salutem, ut Fideles omnes Pontifici obedientiam præstent, veluti observarunt Abbely, Cardinalis de Bissi in docum. Pastor. adv. Appel., Languetius in epist. ad D. de Lamoignon, & in altera ad Episcopum Bolonien., aliique passim doctrina præstantes Galliarum Præsules. Cæterum gravissima non desunt argumenta, quibus, quominus violatæ Christianæ Religionis, usurpatique Principalis juris accusemus Rom. Pontifices, absterremur, & prohibemur. Paschalem II. Investituras Henrico Imp. per vim extor-

quenti

quenti relaxando peccasse quidem, non fuisse tamen cur peccati circa fidem coargui posset a S. Bruno Signino, a Guidone Vien., a S. Godefrido Ambian., a S. Hugone Gratianop., a Johanne Lugd., & a Gofrido Vindoc., documentis longe gravioris ponderis ex Johanne Cajetano, ex Ivone Carnot., ex Daimberto Senon; atque ex Synodis circa Investituras habitis sub S. Gregorio VII, Victore III, Urbano II, Paschali II, & Callisto II. planum est factum tom. 3. Art. 3. §. 2. pag. 245, & seqq. Innocentium II. a Petro Diac. lib. 4. cap. 97. Chron. Cass. injuriam passum, dum Investituras Lothario Imp. ab eo restitutas falso tradit, explicitissimo testimonio S. Bernardi in epist. 150. ad ipsum Innocentium, & Ottonis Frising. lib. 7. cap. 18. ostendunt duumviri hac in re nihil suspecti Maimburgus hist. occas. Imper. lib. 4. pag. 433, & Bruys hist Pontif. tom. 2. pag. 632, & seq. Vide & Sandinum disput. 19.

Ab Alexandro III. graviter erratum, ejusque sententia in errorem Pontifices aliquos ipsius Prædecessores incidisse, jactat Bossuetius defens. declar. par. 2. lib. 14. cap. 40, & seq.; quia nempe in Rescripto ad Ubaldum Ostiens. Cap. *Cum esset, de Testam.* alienum dixit a lege Divina, a SS. Patrum decretis, & ab Ecclesiastica disciplina ad Testamenti valorem ultra duos, vel tres exigere testes: quum neminem lateat Christianorum Principum Legibus, ac Populorum ubique praxi recepta, rata non haberi Testamenta, nisi septem adhibitis testibus; & quia in Rescripto ad Episcopum Salernit. Cap. *Licet, extra de Sponsa duorum*, postquam decrevit Matrimonium ratum cum una celebratum non dissolvi posteriori cum altera initio, & consumato, subtexuit, aliter suis a Decessoribus aliquando judicatum, videlicet Matrimonium per verba de præsenti contractum, non tamen consumatum, dirimi posse per aliud Matrimonium, in quo copula intercesserit. Quo plane in judicio Pontifices illos a veritate deflexisse probat ipsius Alexandri definitio tota ab Ecclesia religiose recepta. Sed enim absque caussa Alexandrum Bossuetius vexat, in invidiamque vocat, atque ad noxam aliis, quos ignorat, pariter inferendam præpostere inflectit. Atque nullus quidem in priori Rescripto intervenit error: nec enim dixit lege Divina sancitum, ne duo plusquam, vel tres ad Testamenti valorem adhiberentur testes, sed dumtaxat ex

eadem

eadem lege duos vel tres sufficere. Nec etiam prohibuit, quin lege humana plures alibi statui possent, sed solummodo Ecclesiæ Rom. subjectis in temporalibus, & Spiritualibus legem sancivit, qua imposterum ad valorem Testamenti duos, aut tres sufficere testes scirent. Quod ideo cautum voluit, quia in Ecclesia Veliterna consuetudo inducta fuisset rescindendi Testamenta, quæ non fuissent quinque saltem testium subscriptione firmata. Qui si hac in lege ferenda detur etiam Dei Verbum scriptum, ac traditum perperam allegasse, falsaque proinde ratione ductus ad eamdem legem sub pœna excommunicationis indicendam prosiliisse, quid tum inde? Quandoquidem etsi S. Scripturam, & Traditionem suam frustra in sententiam inflexerit, nihil ei tamen adversum ab eo definitum constat. Quemadmodum quod etsi Nicæni Patres ad Filii Divinitatem contra Arium adstruendam locum ex Gen. cap. 19. v. 24: *Dominus pluit sulphur, & ignem a Domino*, frustra accersivisse dignoscantur, non propterea a fide deflexisse dicendi sunt. Unde apposite Melchior Canus de loc. Theolog. lib. 6. cap. 8. ad 14. admonet duo in Rescriptis Pontificiis distinguenda esse, intentionem, & conclusionem, ad quam principaliter mens Pontificis respicit, in qua ipsum falli, & fallere omnino nescium affirmamus, atque rationes, & motiva, quæ a Pontifice Rescripto persæpe attexuntur, in quibus Pontificem eodem infallibilitatis privilegio gaudere non dicimus. Quod ad 2. Rescriptum attinet, neque recte exinde Bossuetius Alexandri sententia aliquos ejus decessores errasse colligit. Certe Pontifex ullus huic Decreto Alexandri contrarium aliquando decrevisse nunquam demonstrabitur; unde fit, ut verba illa, in quibus vim adeo facit Bossuetius: *Quamvis aliter a quibusdam Prædecessoribus nostris fuerit aliquando judicatum*, velut ex suggestione Episcopi Salernitani, ex hypothesi idest, subjuncta habeantur, quod scilicet ille scripsisset a quibusdam Pontificibus fuisse declaratum Matrimonium ratum consumato dissolvi. Nam Gonzalezio adnotante, Mutinæ in Italia maxime, & in Anglia passim abusus invaluerat Matrimonium ratum dissolvendi per subsequens consumatum, occasione forsitan accepta ex perversa interpretatione Capitis *Sicut ex litteris de Sponsal.*, quo sancitum fuerat Sponsalia dirimi per Matrimo-

trimonium, unde id pariter translatum fuerit ad Matrimonium ratum. Deinde, ut observat Nicolaus Duboisius, antea in Ecclesia nondum satis eliquata quæstio erat, an subsequenti Matrimonio consumato antecedens dumtaxat ratum dissolveretur; unde factum, ut diversi Ecclesiarum Præsules Salernitanus, Patavinus, Senenensis, Novicensis, Januensis &c. hac de re Apostolicam Sedem consulendam duxerint; non secus atque quoad Matrimonia eorum, qui impotentia, & frigiditate laborabant, diversa obtinuerat sive doctrina, sive praxis in Ecclesia Gallicana, & Romana, ita videlicet, ut ex diversis utrinque probabilibus rationibus diversimode a Gallis, atque a Romanis de hujusmodi Matrimonii validitate, sive invaliditate, ferretur judicium: fieri itaque potuit, ut diversa perinde Roman. Pontificibus affingeretur opinio, antequam nempe exploratissimam Alexander III. rem faceret.

Innocentii III. sententia ab hæresis labe expurgari haud posse sive Urbanum III. Cap. *De illa, de Divort.*, sive Cælestinum III. Cap. *Laudabilem, de Convers. Infidel.*, quod docuerint per hæresim ita Matrimonium dirimi, ut ei liceret conjugium aliud inire, cujus prior Conjux in hæresim prolapsus fuisset, adeoque ut ad eumdem ad fidem regredientem redire compelli nequeat; quorum proinde doctrinâ emendari indiguit ab Innocentio III. Cap. *Quanto, de Divortiis* fatente aliter suis fuisse a decessoribus decretum: *Licet quidam Prædecessores nostri* (Urbanus, & Cælestinus videlicet) *sensisse aliter videantur*; unde & pars illa Capitis *Laudabilem*, quæ legitur lib. 3 antiquæ Collect. 11. Decretal. Antonii Augustini, Collectioni jussu Gregorii IX. a S. Raymundo adornatæ non est inserta; ac tandem Concilium Tridentinum Sess. 24. Can. 5. in eos censuram intorquet, qui propter hæresim dissolvi posse Matrimonium diceret, ideo, inquam, ab hæresis labe abstergi Urbanum, & Cælestinum nequire Alphonsus de Castro lib.. de hæres. cap. 4, & Hadrianus VI, dum Lovaniensis adhuc doctor audiret, affirmare non dubitarunt. Innocentio III. vicissim ingenti piaculo vertitur a Bossuetio diligentissimo erratorum, in quæ prolapsi videri ipsi potuere Romani Pontifices; collectore cap. 41, ex præpostero ingenio relinquendi nihil intactum, quo infallibilitatis privilegium imminueret, ipsisque prorsus

ſus eriperet, ideo quod a Capitulo Ciſtercienſi conſultus, an Monachi cujuſdam ſacrilega Confeſſio ab ipſo Confeſsario revelanda eſset, tum ex ſua, tum ex Cardinalium ſententia, ideoque præhabita matura, & Canonica deliberatione, affirmative reſpondit; veluti refert Cæſarius Ciſterc. in hiſt. ſui Ordin. lib. 3. cap. 32: quod reſponſum, inquit, quatenus ſacrilegam Confeſſionem non eſſe ſub Sacramentali ſecreto omnino celandam edicit, Juri Divino, & naturali repugnare Theologi, & Canoniſtæ uno ore confitentur. Sed enim abſit a me, ut id ex Innocentii ſententia de Urbano, & Cæleſtino dicere audeam, cujus potius dicto tam vere, quam pie uterque ab hæreſis labe vel levi abſtergitur. Eodem enim Innocentio teſte, ab utroque dubitandi verbum uſurpatum eſt: *Videtur Nobis*; unde patet utriuſque Reſcriptum privatim opinando, ſingulariterque reſpondendo fuiſse datum, non etiam veluti ex Cathedra loquentes Eccleſiam univerſam dicto ſuo obligare eos voluiſse. Neque vero, ut ſuo advertimus ſæpe loco, Epiſtolis omnibus Pontificum, quæ vel inter Decretales relatæ ſunt, ea indiſcriminatim vis legis ineſt, ut tanquam e ſupremo Tribunali editæ inter fidei regulas ſint habendæ: diſtinguendum eſt enim in Decretalibus; atque quæ ad fidei caput ſpectant, non facile confundenda cum iis, quæ ſpeciem dumtaxat ſingularis doctrinæ præſeferunt, veluti paſſim Pragmatici admonent. Vel ex ignorantia vero caſus, cujus arguere doctiſ. Boſſuetium nolim, vel ex prurigine dicta Pontificum vituperandi, linquendique nullum illorum privilegia labefactandi locum, objectionem contra Innocentium procedere putaverim. Caſus fuerat de fingente Confeſſionem, quo in caſu vera omnimode Innocentii doctrina eſt. Nempe Cæſario narrante, Monachus quidam ſe abſque Ordine Miſsas celebrare die quadam Abbati ſuo in Confeſſione aperuerat, a quo tamen dolente, & illacrymante etſi rogatus, monitus, & juſsus, a tanto ſcelere ceſsare ſe nolle miſer reſpondit. Igitur de iſtiuſmodi caſu Innocentius conſultus reſpondit hanc *Confeſſionem eſſe prodendam, quia potius eſt blaſphemia, quam Confeſſio; nec debet Confeſſor tantam blaſphemiam, ac inſaniam celare, per quam periculum toti Eccleſiæ poterit incumbere.* Quo profecto in caſu peccatum in Confeſſione quidem pandentis, ſed

animo obdurato in eo perseverandi, quis censebit veram Confessionem peragi, quum ex jnstitutione Christi ad eamdem necessaria sit ex parte pœnitentis intentio saltem peragendi Sacramentum (quamvis ob aliquam deinde causam suo valore frustretur, & a Confessario denegetur absolutio) quod profecto non peragit, qui sacrilege Confessionem simulat, animoque paratus est in peccato post Confessionem obsurdescere?

Non morabor heic multis, quæ Cœlestino V. Pontifici sanctissimo vel a malevolis ex invidia, vel a bardis ex ignorantia objecta leguntur, quasi propria abusus sit potestate, de eaque pessime senserit, dum absolvere se a culpa, & a pœna aliquando pronuntiavit omnes, qui vere pœnitentes, & contriti in die Decollationis S. Johannis Bapt. ad Ecclesiam Aquilanam accederent. Indulgentiam hanc enim vere pœnitentibus, & contritis concessam, pœnæ reatum, qui culpa aliquando etiam dicitur, tantummodo respexisse, manifeste exinde patet, quod nonnisi pœnitentibus, & contritis concessa fuerit, in quibus sane pœnitentia, & contritione jam deletum culpæ omnem reatum supponere oportet, adeoque locum non amplius fuisse, ut a Pontifice absolveretur. Parum hinc abest censuræ alterius nota, quæ postea Bonifacio IX. inflicta est, quod nefandissima licitatione, iniquissimaque Indulgentiarum nundinatione pro ditione Mediolanensi, referente Bernardino Corio in hist. Rer. Mediol., ac pro Regionibus Germaniæ, referente Gobelino Persona in Cosmod. ætat. 6. cap. 86, & seq. eleemosynas conferentibus Indulgentiam talem largitus sit, qua etsi neque contriti, neque confessi, a quocumque peccato absoluti, ac liberi abirent. Commenta, & calumniæ sunt enim, quibus occasionem quidem præbuit, teste Niemo lib. 1. Schism. cap. 68, administrorum quorumdam effrenis licentia, ingluviesque inexplebilis, qui Jubilæum, sive Indulgentiam per diversa Regna promulgatum missi, cum potestate commutandi in alia pœnitentiæ, ac pietatis opera accessum cum iis, qui ad Urbem accedere nequirent, hujusmodi facultate turpiter in quæstum proprium abusi, peccata pœnitentibus sine pœnitentia relaxando, atque super quibusque irregularitatibus dispensando, ansam malevolis dederunt, uti Corio, uti Gobelino, eadem criminatione innocentem aspergendi

di Pontificem. Qui plane quam ab hujusmodi abusu abhorreret, documento sunt, argumentoque evidentissimo ipsius Epistolæ ad Benedictum Ferrar., & Beltraminum Novocom. in Italia, necnon ad Gerardum Rothenburg., Nicolaum Misnen., ac Gerardum Hildesheimen. in Germania Episcopos apud Raynaldum ad an. 1390. n. 1, & seqq., quibus districte mandavit, ut omni studio, & conatu nefariis ejusmodi nundinatoribus, sacrilegisque nebulonibus coercendis, castigandisque incumberent: quorum plerosque justas flagitiorum pœnas carceribus intrusos Pontifici dependisse refert Niemus lib. 2. cap. 62. Neque magis est, cur morer mendacia, & maledicta, sive ex odio erga Pontifices immani, sive ex servili erga Principes timore conficta, a maleferiatis plerisque adoptata, & a Puteano quammaxime in adulterata sui dissidii historia, & post ipsum a Francisco Bruys hist. Pontif. tom. 3 pag. 346, indiscriminatim congesta, quibus Bonifacii VIII. fama, fidesque aspergitur: postquam nempe ab invidia prorsus omni abunde illum absterserunt, ejusque nomen, ac Religionem in tuto collocarunt, Aymo Maurianensis Antistes apud S. Antoninum in Chron. par. 3. tit. 20. cap. 8, §. 21; idem S. Antoninus ibid. §§. 1, & 3; Anonymus Vaticanus apud Raynaldum ad ann. 1303. n. 35, & seqq., ac 1311. n. 54, & seqq., & apud ipsum idemsemet Bonifacius; Clemens V. in Concilio Vienn., de quo Mauclerus de Monarch. par. 4. lib. 7. cap. 18; Cardinales Richardus Petronus Senen., Petrus Hispanus, & Franciscus Cajetanus apud Raynaldum ad an. 1312. n. 11; Jo: Andreas in Mercuriali, sive in Regulas lib. 6. Decret. de Renunt. cap. 1; Petrus Paludanus in tract. de causa immediata Eccl. potest. apud eumdem Annal. ad an. 1297. n. 34, & seqq.; Ægidius Roman. de Renunt. Papæ in Bibl. Roccaberti to 2. pag. 1, & seqq; Jacobus Card. S. Georgii lib. 1. de gestis a cessione S. Petri Cœlestini usque ad ejus Canonizat. cap. 11. tom. 3. Script. Ital. pag. 660; Card. Gentilis de Monteflorum Ord. Min. in Apolog. apud Eggs in Purpura docta tom. 1. pag. 264; Johannes Villanius lib. 9. cap. 22; Franciscus Pippinus in Chron. lib. 4. cap. 49. apud Muratorium Rer. Ital. tom. 9; Guido Baisius in tract. super hæresi, & aliis criminibus Bonifacii VIII. ex Bibl. Eccl. Cathed. Lucen. a Mansio descripto Suppl. tom. 3. pag. 375, & seqq; Ferretus Vi-
 cen-

centinus hist. lib. 3, de quo idem Mansius in Not. ad Raynaldum an. 1303. n. 41; Jo: Rubeus in ejusdem Actis Rom. edit. 1651, Recentioresque alii plures, quibus parco.

Aut Nicolaum III, aut Johannem XXII. adversa inter se fronte confligantes, & quidem in re ad fidem spectante, quin erraffe fateamur, fieri nullo posse modo ii pugnant, quibus præpostera cura inest errata, quæcumque possint, urgendi Pontificum, quos falli, & fallere nequaquam esse nescios suadendum temere sibi sumpserunt. Enim vero Nicolaus III. præscriptam a Seraphico Patriarcha S. P. N. Francisco Religiosæ vitæ formam, Regulamque declarandam adorsus Decretali *Exiit* lib. 5. tit. 12. cap. 3., inter alia, quæ minus ambigua, & difficilia videri poterant, docuit §. *Porro*, quod abdicatio proprietatis tam in speciali, quam in communi meritoria est, & sancta, quam Christus D., & verbo docuit, & exemplo firmavit: quod si Christus D. loculos interdum habuisse legitur, id egit infirmorum persona suscepta, cujusmodi alienæ infirmitatis speciem etiam in fuga aliquando monstravit. Distinguens deinde in rebus temporalibus proprietatem, possessionem, usumfructum, jus utendi, ac simplicem facti usum, hunc postremum, nempe facti usum simplicem, prout etiam ab ipso utendi jure discretum, Minoritis solum reliquit. Quæ vero donata Minoritis essent utenda, in donantis dominio integra manere dixit; a quo si dimissa fuissent, ne tum eorum, quæ Minoritis utenda dantur, qui nihil in utendo juris habent, incertum videretur esse dominium, istud, exemplo Innocentii IV, ad Ecclesiam Romanam transtulit, Minoritis solo facti simplici usu relicto. Hanc porro Nicolai III. Decretalem confirmarunt deinde Bonifacius VIII, qui eam Corpori Juris inter Extravag. Communes lib. 6. tit. *De Verborum significat.* inseruit, & Clemens V, qui eamdem magis explicuit Constit. *Exivi* ibidem, diserte asserens rerum utendarum dominium ad Ecclesiam Roman. esse translatum, Minoritis solo usu facti simplici dimisso: utramque vero Decretalem Nicolai, & Clementis ratam habuit idemmet Johannes XXII. Extravag. *Quia quorumdam*, utriusque declarationes vocans *Salubriter editas*, *solidas*, *claras*, *lucidas*, *& magna maturitate digestas*. Non obfuit id tamen, quin idem Johannes deinde in Extravag. *Ad conditorem*

Cano-

Canonum de Verb. signif. tit. 14. cap. 3. doceret ejusmodi paupertatem, qua quis in rebus usu consumptibilibus abdicat se dominio omni, solo usu facti retento, non esse possibilem, neque veram, neque Minoritis ad paupertatis Evangelicæ perfectionem assequendam utilem; ideoque rerum Minoritis utendarum ad Ecclesiam Romanam translatum dominium, quod ipsi videbatur absurdissimum, ab eadem, rebus Sacris exceptis, abigeret. Nec his contentus, Extravag. altera *Cum inter nonnullos*, Cap. 4. declaravit hæreticum dicere Christum D. hujusmodi paupertatem, qua nec in speciali, nec in communi aliquid habuerit, verbo, & exemplo docuisse, atque in iis, quæ habuisse Scriptura testatur, jus utendi non habuisse. Usus scilicet sine jure utendi esse nequire, sive injustus esse Johanni videbatur. Quod ipsum denique in Extravag. *Quia quorumdam* Cap. 5. docuit, quæque in præfatis Extravag. docuerat, prolixius confirmavit. Quæ quum ita se habeant, alterutrum in fide erraſſe fateri necesse est; atque ita quidem errasse Nicolaum, ejusque errorem a Johanne fuisse emendatum, fateri non dubitarunt vir doctrina insignis, qui tum in Aula Pontificia versabatur apud Raynaldum ad ann. 1318. n. 54, & seqq., & Card. Jacobus Novellus, in Pontificatu deinde Benedictus XII, in respons. ad Fraticellos object. 13. apud Eymericum Direct. par. 2. q. 17: atque hæc quidem Bossuetius valdequam urget, inculcat, & exaggerat.

Verum distinctionis ope haud operosum evadit neutrum in fide errasse ostendere, & utrumque in re fidei invicem conciliare. Tres igitur Nicolaum inter, & Johannem quæstiones institutas, pertractatasque fuisse observare præstat cum Bellarmino lib. 4. cap. 14, Wadingo ad an. 1322, Raynaldo ad eumdem ann. n. 65, & seqq., Bordono Sacr. Tribun. cap. 5, Natali hist. Eccl. ad Sæcul. XIII, & XIV. dissert. 11, aliisque infra allegandis. 1. An in rebus usu consumptibilibus separari usus a dominio queat; 2. An paupertas, quæ dominium prorsus omne excludit, solo usu relicto, meritoria sit, & sancta; 3. An Christus D. paupertatem hujusmodi verbo docuerit, & exemplo. Quibus quæstionibus invicem discretis, jam difficile non est Nicolao Johannem in fidei dogmate non esse contrarium ostendere, vel si sit, contrarium esse dumtaxat

taxat in doctrina ad Jurisprudentiam, vel Philosophiam Moralem spectante. Quod igitur ad 1. attinet, quamvis non desint, uti Natalis, qui hac in parte quoque cum Nicolao Johannem componere studeant, hac nempe ratione, quod siquidem in sua, ac Johannis opinione in rebus usu consumptibilibus a jure utendi, imo a rei dominio simplex usus facti separari nequeat, nam alioquin injustus esset, idest absque jure, proinde istiusmodi dominium impossibile, quod exprese Romana ab Ecclesia removit Johannes, adjudicatum fuisse a Nicolao nefas est existimare. Iterum istiusmodi usum injustum, quem in Minoritis inficiatus est Johannes, meritorium, & sanctum nequaquam affirmatum a Nicolao fatendum est. Igitur, inferunt, Nicolao optime cohæret Johannes, illumque probe interpretatus est, quatenus earum duntaxat rerum dominium Ecclesiæ Romanæ reservavit, quarum simplex usus facti Minoritis competit; atque Minoritis earum solum rerum usum permisit, & sanctum, meritoriumque pronuntiavit, qui justus est: qua in re a Nicolao nihil Johannes discrepabat. At enim sic argumentari, quid aliud est, quæso, quam quod Nicolaus adstruxit, destruere, atque vicissim adstruere, quod Johannes destruxit? Verius dixerim in hac quæstione utique a Nicolao Johannem dissensisse, in re tamen, uti dicebam, non dogmatica, sed philosophica: nam Nicolaus simplicem facti usum a jure utendi, ac dominio separari posse absque dubio affirmavit, quod Johannes ivit inficias. Quod si quæras, quem penes veritas steterit? penes Nicolaum stetisse indubitanter respondeo. Enim vero Nicolao in sententia præiverant Gregorius IX, Innocentius IV, & Alexander IV, a quibus FF. Minorum Regula fuerat explicata; in eamdem postea manibus, pedibusque abierunt Clemens V. in Decret. *Exivi*, Martinus V. in Const. *Amabilis*, Eugenius IV. in Decret. *Provisionis*, Callistus III, Pius II, Paulus II, & Sixtus IV. in Const. *Dum uberes*, a quibus Johannis XXII. Extravagans *Ad conditorem*, quatenus arctissimæ FF. Minorum paupertati derogare videbatur, motu proprio revocata fuit. Eidem Nicolai sententiæ suffragantur Doctores, qui rerum ipso usu consumptibilium, puta, esculentorum, & poculentorum, usum a dominio plane distingui, ac Minoritas rerum, quibus utuntur, utique non

esse

esse dominos, recte docent, atque ita Bellarminus lib. 4. cap. 14; Navarrus tom. 2. Comment. 1. de Regul. n. 13, Comment. 2. n. 2, & ibidem de Reddit. q. 1. monit. 14, & 16, Lessius de Just., & Jure lib. 2. cap. 13. dub. 8. n. 32; Dominicus Soto de Just., & Jure lib. 4. q. 1. art. 1; Rodriquez tom. 3. q. 29. art. 4; Bannezius in 2. 2. q. 62. art. 1. dub. 1. concl. 3, & 4; Ledesma par. 2. in 4. q. 18. art. 1. dub. 2; Sanchez in Decalog. lib. 7. cap. 18. n. 5. Accedit ratio manifesta: esse etenim dominum rei non est præcise rem destruere posse quocumque modo, sed posse libere, ac pro libito destruere, quando, ubi, quomodo voluerit quis, vendere item, vendicare in judicio, donare, commutare &c., quorum neutrum ex vi Regulæ Minoritis competere potest, qui proinde rebus absque jure quidem utuntur, at non propterea utuntur injuste, cum alterius nempe injuria. Atque hinc sponte fluit 2. quæstionis resolutio, scilicet hujusmodi abdicationem meritoriam, & sanctam asseruit Nicolaus, Johannes negavit, uterque vero citra fidei dispendium. Quum enim quæstio ista a prima pendeat, palam fit inde, non nisi respective ad quæstionem illam de distinctione usus a jure, utrumque Pontificem fuisse loquutum. Quamvis enim quæstio ista ad mores pertineat, quippe agitur de virtute, & vitio, neuter tamen in eo erravit; non Nicolaus, qui recte sensit; neque Johannes, qui hac de quæstione nihil definiendo judicavit, sed in ea opinione versatus, quod usus a jure distingui nequiret, ideo dumtaxat juri, & dominio rerum donatarum Minoritis renunciavit, illudque Romana ab Ecclesia removit, quod eidem a Nicolao fuerat attributum, in quo nihil contra fidem ab eo peccatum est.

Quod itaque ad 3. quæstionem pertinet, in quo rei caput est, graviorque de Christi D. paupertate difficultas consistit, variæ cum Nicolao conciliandi Johannem viæ a Doctoribus excogitatæ sunt, quas brevi modo compendio perstringo. Initio Johannes ipse in Extravag. *Quia quorumdam* ita Nicolaum interpretatus est, ut etiam senserit Christum, & Apostolos, quoad proprietatem quoque, aliquando habuisse aliquid in communi, dum agens de loculis, quos Christus habuisse in Evangelio legitur, eumdem interdum infirmorum imperfectioni condescendisse, infirmorumque personam in loculis suscepisse affirmavit. Atque

ita

ita sensisse pariter ait Nicolai Prædecessores Gregorium IX, & Alexandrum IV: cum quo stat pariter, quod aliquando Christus, & Apostoli, quoad proprietatem, nihil sive in communi, sive in particulari habuerint. Cardinales, Episcopi, & Doctores a Johanne jussi hac de quæstione suam proferre sententiam, diversos concordiæ tentarunt modos. Petrus de Arreblayo Card. S. Susannæ, Petrus alter Columna Card. S. Stephani in Cælio monte, Durandus a S. Portiano Aniciensis Episcop., Episcopi Soranus, & Lucerinus, ac Natalis Herveus Ord. Præd., quorum responsa ex Mss. Bibl. Vatic. profert Raynaldus ad an. 1322. n. 56, & seqq., ac 1323. n. 58, & seqq., ita Nicolaum interpretati sunt, ut dum asseruit Christum D. absolutissimam dominii rerum temporalium abdicationem tam in communi, quam in speciali verbo docuisse, & exemplo, uti liquet ex Matth. 8. vers. 20, & 10. vers. 9, ac Luc. 8. vers. 3, non negaverit tamen, quin etiam aliquando rerum aliquarum dominium habuerit, earum maxime, quibus utebatur, vel quas ad suum, ac suorum usum accipiebat, idque personam infirmorum gerendo, uti liquet ex Johan. 12. vers. 6, & 13. vers. 29, cujus postea vitæ genus Fideles, qui erant Hierosolymis sub Apostolis imitati leguntur Actor. 4. vers. 32, 34, & seq., quomodo Nicolao III. optime cohæret Johannes XXII. Card. Gaucelinus Nicolai sententiam interpretatus est de rerum ad vitæ sustentationem non necessariarum abdicatione apud eumdem Annalistam ad an. 1322. n. 65. Bertrandus Card. S. Mariæ in Aquiro ibid. num. 66. de abdicatione rerum omnium, quoad curas inanes, & nimias. Cardinales S. Cyriaci eodem loci, & de Turrecremata in Sum. de Eccl. cap. 112. Nicolai, & Johannis dicta, non secus atque loca S. Matthæi, & S. Johannis, ad diversa tempora retulerunt, juxta quæ Christus D. nec semper habuisse, nec semper abdicasse dicendus est. Cardinalis Viennensis sua, ac Parisiensis Scholæ ex sententia apud Raynaldum ad an. 1323. n. 38, & seqq. Evangelistarum diversa de Christo D., & Apostolis loca ita est interpretatus, ut ii quidem rerum aliquarum mobilium dominio usi fuerint, nunquam tamen dominio rerum immobilium potiti sint; ideoque Nicolaum intelligendum fore insinuat de bonis immobilibus, sive de mobilibus omnibus, dum Christo D., & Apostolis

stolis dominium abjudicavit; Johannem vero de bonis dumtaxat aliquibus mobilibus, dum Apostolis, & Christo D. dominium aliquod adtribuit. Interpretationi huic institit etiam Anonymus Doctor Avenionensis apud eumdem Annal. ad an. 1324. n. 33, & seqq., quin etiam ipsemet Johannes XXII, quod nempe immobilium rerum, ac mobilium cujusque genus dominium Christo D. abdicaverit, non etiam mobilium aliquarum. Cæterum nedum Nicolao non repugnare Johannem idem Doctor Anonymus persuasum habuit, sed pugnam Nicolaum inter, & Johannem de re non fuisse, quæ ad fidem pertineret; ideoque, quod Nicolaus opinando dumtaxat protulerat, Johanni licuisse oppositum definiendo proscribere; quodque ab illo in sua dubietate relictum fuerat, ab isto bono fuisse in lumine collocatum. Cæteroquin enim pro certo habet Pontificem Concilio superiorem esse, a Pontifice in Concilium auctoritatem emanare, ac Pontificis esse dubia circa fidem etiam in Concilio dirimere, apud Raynaldum ad an. 1318. n. 55, ac 1324. n. 33. Card. Jacobus Novellus, in Pontificatu deinde, ut dixi, Benedicti XII. nomen adeptus, apud Eymericum Direct. par. 2. q. 17, ad Fraticel. object. 13. Nicolaum in Decret. *Exiit* opinando dumtaxat a Christo D., & Apostolis rerum omnium dominium fuisse abdicatum dixisse, ideoque a Johanne emendari, absque fidei detrimento, potuisse, interpretatus est. Non ei igitur, sicuti neque Anonymo Avenionensi, ut imaginatur Bossuetius, in erroris suspicionem Nicolaus venit. Ubertinus de Casali apud Baluzium Miscell. tom. 1. pag. 307. a Johanne interrogatus suffragium istud tulit: Christum D., & Apostolos in duplici statu fuisse spectandos, qua Ecclesiæ Prælatos, quo pacto aliquorum dominio potitos fuisse; qua singulares personas, quomodo rerum omnium abdicationem fuisse professos, quantum scilicet ad Jus Civile, quo res defendere suas possent, non quantum ad Jus naturale, quo scilicet rebus ad vitæ sustentationem uti licite quirent. Atque huic Ubertini interpretationi hæsere perinde Alvarus Pelagius de planct. Eccl. lib. 2. art. 56, & 59, & Corduba lib. 4. Theolog. q. 3. in resp. ad 5, qua proinde ratione cum Nicolao Johannem probe componunt. Cardinales Ord. Min. Vitalis a Furno, & Bertrandus a Turre, Berengarius

item Tuſcullanus, Arnaldus Rojardus Salernit., Monaldus Benevent., Caphenſis, Ulyſſiponenſis, Rigenſis, & Pictavienſis Epiſcopi ſuis in ſcriptis, quæ Apoſtolicæ Sedis judicio ſubjicere religioni duxere, quos poſtea ſequuti ſunt Faber de Reſtit. diſp.45. cap. 2, Bellarminus lib. 4. cap. 14, Petra in Comment. ad Conſtit. 3. *Glorioſam* Johannis XXII.n. 40, aliique communiter, hanc inivere concordiæ rationem, quod Nicolaus Chriſtum, & Apoſtolos perfectiſſimam abdicationem in communi, & particulari aliquando verbo, & exemplo docuiſſe aſſeruit; atque viciſſim Johannes Chriſtum, & Apoſtolos aliquando etiam rerum aliquarum temporalium dominium habuiſse dixit: quæ duo non pugnant ratione habita tum diverſi temporis, quo Chriſtus, & Apoſtoli rerum temporalium dominio aut ſe abdicarunt, aut potiti ſunt; tum diverſi vitæ generis, quod ad informandos perfectos, & imperfectos Chriſtus, & Apoſtoli verbo, & exemplo docuerunt. Ex quibus liquido patet, nec fuiſse, cur ſententiæ hujus aſsertoribus quod Chriſtus, & Apoſtoli aliqua ſaltem ratione nihil tam in communi, quam in privato poſsederint, hæreſis notam Raynaldus appingeret, veluti ſcite animadvertit Manſius in Not. ad an. 1322. n. 54. tom. 5. edit. Lucen. pag. 204; neque cur tanto conatu Boſsuetius ſuadere niteretur a Nicolao toto diſsenſiſse Johannem cælo, atque exinde alterum a fide deflexiſse.

Alterius erroris cauſſam eumdem Johannem XXII. exagitandi, vexandique intexunt Maimburgus, Dupinius, Vigorius, de Witte, Boſſuetius par. 2. lib. 14. cap. 49, aliique, quaſi aſſeruerit Beatorum animas Deum non viſuras ante reſurrectionem, atque Millenariorum prædamnatum errorem ex parte recoxerit; cujus in erroris quidem accuſationem teſtes adhibent Ochamum in Opere 93. dierum, Marſilium Pariſien. in 4. q.13. art. 3, Paulum Langium in Chron., Hadrianum in 4. tract. de Confirmat., Gobelinum Perſonam in Coſmod. ætat. 6. cap. 71, Eraſmum in præfat. ad S. Irenæum, Petrum Alliacenſem in Orat. de tollendo Schiſmate an.1406. coram Carolo VI. habita, Gerſonem in ſerm. de Feſto Paſchat. apud Lenfantium hiſt. Concilii Piſani lib. 2. §. 67. pag. 146, & ſeq., alioſque, quorum etſi nutaret fides, non tamen in dubium vocari liceat ipſiusmet Johannis teſtimonium, qui

qui tum in duobus Sermon. Mss. Bibl. Cantabrig., & apud Continuatorem Chronici Guillelmi Nangii ad an.1333. publice e sug. gestu eum errorem propinasse legitur, tum a Johanne Villanio lib. 10. hist. Florent. cap. 230. fertur in litteris ad Philippum VI. Valesium Franc. Regem ex S. Scriptura, & SS. Patribus pravam eam opinionem comprobari scripsisse; adeo ut in Gallia præsertim pervulgatum esset eum a Pontifice errorem revera propugnari, eaque propter Galliarum Rex, Episcopi, ac Doctores ingenti non absque commotione adversus Pontificem insurgentes fidei ab ipso appetitæ puritati in tuto ponendæ operam impendere suam officio duxerint. At enim hæreticorum hominum Calvini, Aventini, Plessæi, horumque similium, (quos mirari valde subit hanc in Johanne damnare sententiam, quam a Luthero præfat. in Genes., & a Calvino Instit. lib. 3. cap. 20. §. 24. doceri ignorare non debebant) hallucinatio hæc fuit, qua se pariter decipi Scriptores plane orthodoxi pati non debebant. Contra quos omnes adversa fronte, instructoque agmine pro Johannis orthodoxia pura, & integra, marte longe meliori pugnant Jo: Villanius lib. 11. cap. 19, Ptolomeus Lucensis in hist. Eccl. lib. 24. cap. 42, Continuator Chron. Nangii ad cit. an., Ulricus lib. 4. de beata Visione Deitatis Johanni XXII. cum aliis tribus eodem de argumento nuncupato, Jacobus Novellus Card. S. Priscæ, deinde in Pontificatu Benedictus XII. in libello de statu Animarum apud Schelestratium in præfat. ad tract. de sensu, & auctor. decret. Concilii Constant., & in Constit. *Benedictus Deus*, de qua paullo post; ac post ipsos Alphonsus a Castro V. *Beatitudo* hær. *6*, Sanderus de visib. Monarch. lib. 7. pag. 1006, Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 14, & de Beatitud. SS. lib. 1. cap. 2, Baluzius Pontif. Avenionens. tom. 1. pag. 788, ac 792, ac seqq., Wadingus, Spondanus, & Raynaldus ad an. 1333, 1334, 1335, & 1336, Bullæus in hist. Univ. Paris. ad an. 1334, Natalis hist. Eccl. ad Sæcul. XIII, & XIV. dissert. 11. art. 2, Cardinalis de Bissì, Languetius, Tournellius, Juveninus, Cavalcanti &c., ut jam communis in Scholis sententia audiat, ea in re Johanni XXII. nullum facessendum negotium fore, neque factum aliquando fuisse, nisi a fidei sublestæ, omninoque suspectæ Viris, quibus proinde nullo auscultare modo præstet.

Age vero argumenta, & documenta, quibus id confici solet, breviori, quoad ejus fieri poterit, oratione comprehendamus. Opinioni igitur illi, quæ conformiter decretis pridem ab Innocentio III. Cap. Cum *Martha* de Celeb. Missar., & Cap. *Majores* de Baptis., a Clemente IV. in fidei profess. Græcis præscripta, & a Concilio Francofordiensi in Synodica ad Episcopos Hispan., a Benedicto XII. postea confixa est, ab Eugenio IV. in Concilio Florent. inter Armenorum errores recensita, & a Tridentino Sess. 25. in Decr. de Invocat. SS. rejecta, de qua fuse, doctque adversus Cerenthianos Card. Laurentius Cozza in Comment. histor. dogm. ad lib. S. Aug. de hæref. cap. 8; veteres adversus, & novos Millenarios Card. Vincentius Petra in Comment. ad Constit. 4. *Benedictus Deus* Benedicti XII. tom. 4. edit. Ven. pag. 75; & adversus Burnetium Muratorius lib. de Paradiso, opinioni, inquam, de retardata Justorum Beatitudine usque ad postremi Judicii diem, Johannem XXII. neque firmiter ex animo adhæsisse, neque ut fidei articulum, Ecclesiæ credendam eam proposuisse, sed siquid de illa vel ipse protulerit, vel proferri ab aliis permiserit, id non assertive, sed disputative solummodo fecisse, inquirendæ scilicet, investigandæque unius veritatis gratia; atque si quid fidei dissonum forte disputatum fuisset, ab ipso revocatum fuisse, retractatumque multa docent. Atque principio si veritate constaret, quæ ab eo edita fertur a Francisco Carrierio apud Card. Aguirrium in Defens. Cathedræ S. Petri disput. 32. Sect. 3, Constitutio, qua declaraverit Animas plene purgatas beari in Cælo, impias vero cruciari in Inferis statim ab obitu, de qua dubitare neque videtur Thomassinus Theolog. dogmat. tom. 1. lib. 6. cap. 38. n. 6, confecta certe res esset: quia tamen Constitutionis hujus nulla apud Auctores mentio extat, nullum authenticum exemplar, quinimo eum paratum quidem ad decisionem, sed morte præventum id perficere nequivisse affirmet Benedictus XII, ad alia me convertere documenta oportet. Testimonio igitur sunt Doctores Parisienses tres supra viginti, qui Instrumento publice edito die 2. Jan. 1333. apud Bulæum in hist. Univ. tom. 4, Spondanum ad an. 1334, Natalem Alex. loc. cit., & Cavalcanti in Append. ad Vindicias Rom. Pontif., atque Philippo Rege coram testari

stari

stari non dubitarunt: *Quod quidquid in hac materia sua Sanctitas* (Johannes XXII) *dixit, non asserendo, seu opinando, sed solummodo recitando protulit*; idque multorum fide dignorum relatione se accepisse ajunt; ideoque nulla erroris suspicione Johannem apud ipsos laborasse exinde liquet. Testis omni exceptione major accedit Benedictus XII, qui tum in procemio libelli sui de statu Animarum, dum Cardinalis esset, Avenione sub eo tempore adornato, quo hæc quæstio Johannis jussu agitabatur, apud Raynaldum ad an. 1335. n. 9, & seqq., perhibet Johannem non ex animo, sed solum inquirendæ veritatis caussa, pleraque in favorem partis negantis dixisse, & scripsisse; diserteque ita professum fuisse semel, & iterum tam in Consistorio publice, ingentique coram Populi multitudine, quam prope finem vitæ paratum ipsum affirmans publica fidei professione edicere purgatas Animas statim ad Dei visionem admitti; tum in Constit. *Benedictus Deus* a Pontificatus initio edita fide confirmare sua non dubitat Johannem decessorem suum plus vice simplici sive in sermonibus, sive in scriptis, qua in privatis colloquiis, qua publico in Consistorio declarasse, quod quæ de statu Animarum separatarum dixerat, & scripserat, non asserendo, & credendo, sed inquirendo dumtaxat, ac disputando ea dixisse, & scripsisse; eumque demum prope diem moriturum die 3. Decemb. an. 1334. Cardinalibus, Prælatis, Doctoribus, publicisque Tabellionibus convocatis sinceram animi sui de non retardata purgatis Animabus visione beatifica fidem patefecisse, qua de re fuse Raynaldus ad an. 1334. n. 35, & seqq. Quid vero quæro testes, dum liquidum, locupletemque ipsum, qui accusatur, Johannem erroris sui vindicem, innocentiæ suæ assertorem, suæque caussæ testem, advocatum, & Judicem habeo? Ita nempe is ea exardescente controversia sive privatis in suis cum Cardinalibus, Prælatis, & Doctoribus collationibus, sive suis in Rescriptis ad Petrum Rogerii Archiep. Rotomag., ad Philippum Valesium Franc. Regem, & ad Franciæ Reginam, sive publico in Consistorio semel, & iterum protestatione, fideique professione edita, prope vitæ finem præsertim, apud Villanium lib. 10. cap. ult. & lib. 11. c. 9, Cardin. Jacobum Novellum, sive Benedictum XII. loc. ind., Wadingum ad an. 1333, Maimbur-

imburgum ipsum de Occasu Imp. lib. 6, Raynaldum ad an. 1334. n. 27, & seqq., Natalem cit. dissert. 11. art. 2, fassus est, & professus non aliam unquam circa statum Animarum separatarum sibi animo insedisse opinionem, curamque, quam S. Scripturæ, & SS. Patrum textus in utramque partem proferre, atque Viris dignitate, virtute, doctrinaque conspicuis se auctorem præbere, ut collatis invicem studiis, eam diligentissime quæstionem discuterent, uno eo consilio ductus, ut apertam in lucem veritas sedulo discussa prodiret; neque sibi unquam in animo fuisse quidquam fidei minus congruum proferre, ac siquid præter mentem sibi excidisset, dictum, scriptumque retractare, revocareque, atque demum se fateri, & credere separatas Animas, quibus nihil expiandum superesset, ad Dei visionem statim admitti. Quæ vero extremo morbo correptus dicto, & scripto contestatus est, eadem pridem & dicto, & facto comprobavit, dum in Bullis Canoniz. SS. Thomæ Aquin., Ludovici Tolos., & Thomæ Herfordiens. Cælorum ingressum ad Deum intuendum, perfruendumque ipsis liquido adseruit. Neque tandem, etsi hac de re minus eum recte sensisse daremus, quod omnino negamus, hæreseos nota propterea inuri Johannes posset: sive quia id sensisset, quando adhuc ita sentire absque hæresis periculo fas esse videbatur, quum nulla explicita præcessisset adhuc Ecclesiæ definitio; sive quia in sententia pertinax non fuisset, quandoquidem eum promptum ad revocandam sententiam animum semper prætulisse certum est, & constans.

De negata Mortuorum resurrectione, Vita æterna, Animæque immortalitate accusatus in Concilio Constant. Sess. 11. legitur Johannes XXIII. Sed falso rumore hanc de eo pervulgatam hæresim fuisse, exindeque forte profectam hujusmodi famam, quod quia Johannes pessimæ vitæ fama laborabat, pessimo loco pariter ipsius fides habita sit, quasi eo dissolutæ vitæ genere neque vitam æternam, neque carnis resurrectionem, neque animæ immortalitatem se credere demonstraret; ideoque inter calumnias esse computandam exinde suadetur, quod in eadem Sessione contra eumdem accusationum Articuli quatuor supra quinquaginta, omnesque omnino ad mores pertinentes, propositi quidem, probatique fuere, idoneis adhibitis ad singulos Articulos testibus;

bus: hic vero de hæresi articulus ulla absque probatione testium productus fuit: quod indicium est illum aut ex invidia fuisse conflatum, aut ex industria fuisse confictum. Deinde indubitati Pontificis loco Johannes hic non est habendus, certoque habendus loco illegitimi ab eo tempore fuit, quo vel sponte Pontificatus abdicationem spoponderat, vel sua pertinacia in retinendo Pontificatu schisma in Ecclesia confovebat, quo in casu Concilium eum vel e Pontificatu excisum declarare, vel e Pontificatu dejicere potuit: unde non est, cur in eo ab errore expurgando laboremus, operamque ludamus, quandoquidem qui legitimis, & indubiis id officii, operæque libenter impendimus, spuriis, & suspectis detrahimus, & denegamus. Martino V. vicissim fœdissimam infamiæ labem inferunt heterodoxi, Beza, & Mornæus, eumque tanquam Sacrorum Canonum infractorem proscindunt, convitiisque ad plebem traducunt, quod referentibus B. Angelo a Clavasio in Summa an. 1498, idest triennio ab ejus obitu, Nurimbergæ edita, & Silvestro in Sum. V. *Papa* §. 17, a quibus S. Antoninus suæ assertionis testis appellatur, legem de Conjugiis solverit in primo gradu, veniamque cuidam fecerit Matrimonii cum Sorore germana contrahendi. At enim ea in assertione errasse utrumque, errandique occasionem accepisse ab adulteratore litterarum Apostolicarum, advertit Raynaldus ad an. 1431. n. 2. Perperam quoque S. Antoninum suæ assertionis testem a B. Angelo, & Silvestro fuisse appellatum observat Spondanus ad eumdem an. n. 3. S. Antoninus enim in Summa par. 3. tit. 1. cap. 11. diserte loquitur de dispensatione concessa cuidam, qui Matrimonium contraxerat cum fœmina, cujus sororem prius fornicarie cognoverat; velut adnotarunt Bellarminus de Matrim. lib. 1. cap. 25, Coquæus in Antid. §. 62. pag. 268. tom. 2, Natalis in hist. Eccl. ad Sæcul. XV, & XVI. cap. 1. art. 3. §. 6, & Pagius in Breviar., cujus affinitatis impedimentum, quod nec juris naturalis est, nec Divini, Pontificem absolvere posse, Theologi, & Canonici Juris interpretes docent; atque dispensandi quidem eam Pontifici instisse caussam S. Antoninus subtexit, quod fornicatio esset occulta, Vir ille vero Monasticæ professioni, aut longinquæ peregrinationi impar esset, & gravia ex divortio scandala secutura fuissent: quam

quam in rem videndus etiam Gonzalezius tom.4. n.11. pag.199. Cæterum quanta discussione, & quam matura deliberatione dispensationes concederet Martinus V, constat ex ea, quam demum Johanni Comiti Fuxensi concessit, cui non ante cum prioris defunctæ Uxoris Johannæ Caroli Regis Navarræ filiæ sorore Blanca novum inire conjugium permisit, quam ad consilium adhibitis tum a Synodo Constantiensi, tum seorsim a se semel, ac bis Viris dignitate, integritate, doctrinaque præstantissimis, id neque Pontificiæ potestatis fines prætergredi, atque boni publici alioqui ratione postulari, quod nempe Navarræi Regni suæ afferendi stirpi, pacemque ita Fuxenses inter, & Navarros conciliandi spes affulgeret, perspectum habuisset. Dispensationis hujusce, ex qua patet a Julio II. postea rem novam non fuisse tentatam, atque Henrico VIII. justum conflandi schismatis specimen defuisse, Diploma refertur a Raynaldo ad an. 1418. n. 34, & seqq., ac Natali loc. cit. Mitto nugas contra Martinum V. a Plessæo Mornæo confictas, quas refutatas videre est a Gretzero in exam. Myst. Plest. cap. 63. Neque magis moror sive inane adversus Pium II. de ambitu, jureque Principali invaso commentum intrusum a Mornæo Myst.iniq. pag.578, a Riveto in Not. par.2. pag.617, & a Brueyo hist. Pontif. tom.4. pag. 208, ac seqq.; sive atrocem adversus Sixtum IV. de nefando contra naturam flagitio permisso calumniam intentatam a Cornelio Agrippa de Vanit. scient. cap. 64, abeodem Mornæo pag.594, a Baleo Cent. 8. cap.50, & a Juriaeo in præjudic. adversus Papism. tom. 1. pag. 246. Nam abunde vindicatum Pium II. quidem videre licet a Coquæo tom. 2. pag. 291. edit. Mediol. 1619, & a Coefetello in resp. ad Duplessium pag. 1197; Sixtum IV. vero a Gretzero in exam. Myst. iniq pag. 545, a Baylio ipso in Dict. Crit., ipsoque Francisco Bruys tom.4. pag. 260, & seq.

Innocentio VIII. vitio vertit, testimonio innixus Dominici Viterbiensis, & Francisci Maldentis Stephanus Infissura in Chron. Ms. apud Raynaldum ad an. 1490. n. 22, quasi dixerit privatam scortationem minime vetitam. Quæ plane tam injuste, ac temere Pontifici imputatam, quam falso, & inconsulte creditam calumniam vel uno eo documento evertit Cl. Annalista, quo ab ipso severe

vere in Sacerdotes Concubinarios sive in Hispaniis, sive in Galliis animadversum ostendit. Eumdem Pontificem in aliud pariter crimen vocavit Raphael Volateranus Geograph. lib.7. pag.80, quasi Norvegis permiserit Calicem sine vino consecrare, quod in ea Regione ob immensa frigora importatum acesceret. Sed enim dicteriis similiter id deputandum, quibus ut Innocentium proscindere impune possent, improbi quidam homines, inter quos Dominicus Viterb., & Franciscus Maldentes, Diplomata sub ipsius nomine confingere non sunt veriti, falsaque vulgo privilegia vendere; in quorum censum illud quoque referendum, quo Gallo cuidam Sacerdoti Conjugium ab Innocentio permissum commenti sunt, atque sceleſtiſſima alia hujus genus sunt ementiti; ut propterea illos Pontifex Sacerdotio exutos strangulari laqueo, igneque concremari, ad inlatam sibi labem, injuriamque eluendam, jussferit. Videndi Bellarminus lib. 4. cap. 14, Raynaldus loc. cit., Bzovius ad an. 1490, Card. de Lugo de Euchar. disput. 19. sect. 8, Natalis in Theolog. dogm. lib.2. de Euchar. art.3. prop.4. reg.3, Gonetus in Clypeo Theolog. tom. 5. disp.3. de Euch. art.6. §.2, Pagius in Brev., Miglioruccius Instit. Canon. lib. 2. tit. 6. in explicat. n. 44, Benedictus XIV. de Canon. SS. lib. 2. cap. 31. n. 2, Sandinus in vit. Pontif., aliique. Qui figlinis præterea Diploma illud adcensendum ex eo capite arguunt, quod in Norvegia vina generosissima conservari experientia comprobavit, qua pariter compertum est vina facilius in calidioribus, quam in frigidioribus Regionibus acescere. Ex his vero Bzovius auctor est sub ætate illa plerosque litterarum Pontificiarum adulteratores in Norvegia supremo affectos fuisse supplicio. Et sane in Norvegia jampridem illum obtinuisse abusum, ut ob vini penuriam in Sacrificio poneretur in majori quantitate aqua, quam vinum, liquet ex Honorio III. in litteris ad Archiep. Upsalensem Cap. *Perniciosus* Extra de Celeb. Missar., quibus abusum ejusmodi, veluti contrarium universalis Ecclesiæ consuetudini, eradicari jussit: ex quo proinde fieri potuit, ut postea absque vino penitus Sacrificium conficeretur, inque hujusmodi abusus confirmationem Innocentii VIII. Diploma ab improbis confingeretur. Addit ex Bzovio Gonetus a Sacerdotibus quibusdam impiis, qui postea sceleris pœnas dedere,

nempe duumviri præmemorati, Diplomatibus Pontificiis falsificatis potuiſse illis in partibus falſam hancce diſpenſationem publicari. Denique ſuppoſita diſpenſationis illius veritate, reſpondet Bellarminus Innocentium ita diſpenſando ſi erravit, in facti re, non dogmatis, erraſſe; quinimo ob extremam neceſſitatem diſpenſando, ut in altera tantum ſpecie Euchariſtia conſecraretur, aut non erraſse, aut errorem certe exploratum non eſse. Et quidem de jure Divino eſse, quod Sacrificium offeratur, non etiam, quod offeratur ſub utraque ſpecie, ſed de jure dumtaxat Eccleſiaſtico, in quo graviſſima ex cauſsa diſpenſare Pontifex M. poſſit, ſcripſit Vir quidam Sanctitatis fama conſpicuus, præfato Innocentii VIII. indulto, quod pro legitimo habebat, innixus, neque id propterea ejuſdem Beatificationis cauſsæ impedimentum attuliſse refert Benedictus XIV, ſcripſere quoque apud Dianam Coord. to. 3. tract. 1. reſol. 47. Doctores aliqui, in quibus Gabriel Biel lect. 84. in Canon. Miſsæ, & Johannes Major in 4. ſent. diſt. 13. q. 3: quamvis contraria S. Thomæ par. 3. q. 74. art. 1, communiſque Theologorum tenenda omnino eſt ſententia. De ſimili adulterina diſpenſatione Alexandro VI. affiſta a Bartholomæo Fumo in Summa apud Natalem, referente illum diſpenſare voluiſse, ut ubi vinum haberi nequiret, ſine vino conficeretur Euchariſtia, idem eſto judicium: id nempe ex vago rumore a Fumo relatum, qui præterea re penitus diſcuſsa a viris doctis, quod diſpenſare Pontifex nequiret, Alexandrum a priori deceſſiſse opinione affirmat. Quis igitur ob privatam opinionem, quam Pontifex aliquando prætulit, ſi vere prætulit tamen, ac dimiſit certe poſtea, infallibilitatis privilegium inficietur?

Quæ duo Leoni X. de adducta in dubium Evangelii doctrina, deque negata Animæ immortalitate objicere Balæum, & Lutherum in cap. 19. Geneſ. non depuduit, adeo veri ſpecie vel tenui deſtituta ipſis Baylio in Dict. in Artic. Leonis, & Bruejo hiſtor. Pontif. tom. 4. pag. 382. viſa ſunt, adeoque putidi mendacii vel una Conſtit. *Apoſtolici Regiminis* in Concilio Later. V. ſeſs. 8. editæ lectione aperte redarguuntur, ut diutius hiſce refellendis immorari non ſit opus. Magis igitur præſtat, ut de Pauli III, quin tamen ejus nomini impactas a Vergerio, a Balæo, a Sleida-

no,

no, a Bruejo infamiæ notas morer, siquidem earum nulla summam fidei spectet, neque ullam prorsus fidem illorum mendaciis fore præstandam ostenderint Segni hist. Flor. lib. 12. pag. 317, & seqq., Spondanus ad an. 1549, & Panvinius in ipsius vita, præ cunctis vero Emin. Quirinus, de Pauli III, inquam, jussu confecto libello, inscriptoque: *Consilium delectorum Cardinalium, & aliorum Prælatorum de emendanda Ecclesia*, brevis instituatur sermo, inquirendo nempe, an is postea liber a Paulo IV. in librorum prohibitorum censum relatus fuerit, illeque sit, qui legitur in Indice V. C. descriptus verbis hisce: *Consilium de emendanda Ecclesia*. Magna animorum contentione affirmant heterodoxi, atque præsertim Vergerius in Annot. ad Indicem Pauli IV, ex ipso Schelhornius in Amœnit. litter. tom. 7, & in epist. ad Card. Quirinum, Kieslingius, & Breitingerus in epist. eodem de argumento ad eumdem Quirinum, eo consilio, ut Romanos Pontifices a reformandæ Ecclesiæ volontate semper abhorruisse quammaxime suaderent; quo nempe diu, pridemque ducti S. Petri Damiani tractatum *De Correctione Episcopi, & Papæ*, quæ pars est epistolæ 12. lib. 1. ad Alexandrum II, avide collegerunt, uti Goldastus de Monarch. Imp. tom. 2. pag. 43, & Pictetus in hist. Sæculi XI. pag. 632; Nicolai de Clemangis librum *De corrupto Ecclesiæ Statu* an. circiter 1400. elucubratum sæpius edere in lucem studuere, uti Uldricus Hutthenus, Leonardus Hutterus, Eduardus Bulklejus in speculo Eccl. Pontif., & Hermannus ab Hardt in hist. Concil. Const. tom. 1. par. 3; & Orationum excerpta, quæ a viris plerisque Religiosis, doctisque in Concilio Constantien. pro reformatione Ecclesiæ habitæ fuerant, in lucem proferre, efferreque laudibus non destitere, veluti Schelhornius in Amœnit. litter. tom. 3. pag. 10. apud Mansium Suppl. tom. 4. pag. 105, & seqq. Affirmare quoque, pro suo erga Romanos Pontifices animo haud probe comparato, Launojus in epist. ad Jo: Barillonium non dubitavit. Contra, quin cogitando vel leviter suspicarentur ejusmodi Consilium Pauli III. de emendanda Ecclesia illud ipsum fuisse, quod a Paulo IV. deinde librorum prohibitorum Indici adnumeratum est, in lucem edere, suæque Concilio Collectioni inserere non dubitavit Crabbius: quod vero prætermissum a Surio fuerit,

rit, ac posterioribus aliis, doluit quammaxime Possevinus, atque proinde illud legentium oculis exhibere haud extimuerint Natalis in histor. Eccl. ad Sæcul. XV, & XVI, ac Mansius Suppl. tom. 5. pag. 538, & seqq., persuasum habentes tam longe diversam ab ea, quam a Luthero expetita, & profecta est, Ecclesiæ reformationem a Summis Pontificibus, & a Patribus Concil. Constant., & Tridentini excogitatam fuisse, & promotam, siquidem illa circa fidei doctrinam, hæc vero circa morum disciplinam tota obversaretur; quam alterius esse genus Consilium a Paulo III. editum ab eo, quod a Paulo IV. damnatum legitur. Id negant itaque Emin. Quirinus in Animad. ad Kieslingii, Schelhornii, Breitingeri epistolas, & ad Acta Lipsiensia an. 1747, ac Mansius in Not. ad Paulum III; videlicet ab vero abhorrere putant quammaxime Paulum IV. censura voluisse damnatum librum, cujus scribendi ipse cum Sociis Paulo III. auctor extiterat. Certe sub id temporis reformationem Ecclesiæ Catholicis, & Hæreticis vicissim desiderantibus, libri de Reformatione Ecclesiæ complures adornati sunt. Notus est liber Nicolai de Clemangis *De corrupto Ecclesiæ statu*, de quo mox dicebam. Extant in Collectione Contingii an. 1650. edita multa, quibus reformationis Ecclesiæ Rom. necessitas urgetur. Schelhornius ipse, præter Orationum fragmenta, quæ in Concilio Const. a plerisque pro Ecclesiæ reformatione sollicitanda habitæ sunt, e Codice Ms. evulgavit Friderici Staphili Consilium de reformanda Ecclesia Ferdinando I. suggestum. Contra hoc ipsum Pauli III. salutare, piumque Consilium de emend. Eccles. duo pestilentissimi elucubrati libelli sunt, Latine unus a Johanne Sturmio, Germanice alter a Luthero, teste Cochlæo in Act., & Script. Luth. apud Raynaldum ad an. 1539. n. 32, qui brevem alium perinde adversus Sturmium libellum scripsit sub hac epigraphe: *Æquitatis discussio super Consilio delectorum Cardinalium*. Fieri igitur potuit, ut alter ex his, (atque ad Sturmii quidem librum Pauli IV. respexisse proscriptionem affirmare, plurimisque sane confirmare Emin. Quirinus non dubitat) aut similis argumenti liber a Paulo IV. proscriberetur. Et certe in Indice libror. prohibit. confecto a P. Francisco Magdaleno Capiferreo, editoque Romæ an. 1632. prohibitus legitur liber sub hoc titulo:

titulo: *Consilium delectorum Cardinalium. Vide Æquitatis discussio*. At liber hic *Æquitatis discussio* a Cochlæo adornatus, ibidemque vetitus, uti Kieslingium monitum voluit Quirinus Animad. 13, Apologia est libri *Consilium delector. Cardin*. Ita ergo in Indice Rom. indicatur Consilium Novemvirale delect. Cardin.;de quo profecto obloqui neque ausos sua pro impudentia fuisse Sleidanum, Sekendorfium, Thuanum, Sarpium, Courayerum, Richerium, & Danielem Frankum observavit Cl. Quirinus in præfat. ad epist. Kieslingii, & in Animad. 30. ad epist. Schelhornii Injustæ Secess. ab Eccl. Rom. Sectar. pag. 10, & 194, quorum ex silentio optime arguit non hoc plane Consilium Novemvirale a Paulo IV. fuisse proscriptum; Consilium vero de emend. Eccl. eodem in Indice ad incertos refertur Auctores: igitur Liber hic a Paulo IV. in Indice relatus, alius esse profecto debet a Consilio delect. Cardin. Pauli III. jussu pridem exaratus.

Sixtum V, aut Clementem VIII, sed magis illum, quam istum in Bibliorum editione immaniter errasse, exemploque suo edocuisse, nihil esse humani, quod æque, ac homines ceteri, pati Romani Pontifices non possint; neque hujusmodi esse infallibilitatis privilegium, de quo adblandiri sibi debeant, aut quo facile excidere nequeant, effutire non desinunt Heterodoxi, nonnullique ex Catholicis erga Pontifices optime, ut par eset, non comparati. Enim vero ajunt Sixtina Bibliorum editio tot erroribus conspersa est, adeo ut non defuisse viros graves, doctissimosque, qui eam publice esse prohibendam affirmare non dubitarent, memoriæ reliquit V. Card. Bellarminus in Commentariolo vitæ suæ, ubi refert Sixtinæ editionis negotium Viris doctis. a Clemente VIII. delectis, ac inter alios, Bellarmino ipsi, Card. Alano, Mirandæ S. Palat. Magistro, Agellio, ac Petro Morino, qui idipsum perhibet in epist. ad Silvium Antonianum, retractandum fuisse demandatum. Addit ibidem Bellarminus se auctorem fuisse præfationis secundæ editioni Clementinæ præfixæ, qua ut Sedis Apostolicæ, idest Sixti V. honori, auctoritatique in re tanti momenti consultum iret, significaretur in prima editione Sixti præ festinatione aliqua errata irrepsisse, vel Typographorum oscitantia, vel aliorum incuria; subditque placuisse consilium Pontifici, ideo-

que

que in præfatione consulto positum, quod Sixtus animadvertens non pauca in suam priorem Bibl. editionem præli vitio irrepsisse, quæ iterata diligentia indigere viderentur, de integro quidem opere sub incudem revocando cogitavit; quod eo morte prævento subinde perficere aggressi sunt Gregorius XIV., & Innocentius IX, sed iis pariter morte præreptis, tandem initio Pontificatus a Clemente VIII. opus, in quod Sixtus intenderat, Deo bene juvante, perfectum est. Si ergo a Sixto V. multa perperam in editione priori mutata sunt, corruere pariter opus est editionis a Clemente adornatæ fidem, auctoritatemque; non enim potior est ratio, cur Sixtina reprobata, Clementina approbetur. Quare Thomas Jamesius Anglo-Calvinista Bodlejanus Bibliot. Londini an. 1606. libro edito sub hoc titulo: *Bellum Papale, sive Concordia discors Sixti V, & Clementis VIII*, in quo menda in Sixtina editione a Clemente emendata ad duo millia recensuit, hisce Archiep. Cantuariensem, cui librum inscripsit, verbis festivus alloquitur: *Jam tandem Archipræsul in Deo, & coram hominibus Reverendissime, ad perpetuam Pontificum Romanorum infamiam, exegi monumentum, quod statuo*. Recitat subinde contradictiones, quæ Bullas Sixti inter, & Clementis intercedere sibi visæ sunt, atque subjungit: *Liquebit, quam dispar, & dissimilis sit ratio Sixti, & Clementis: ait Clemens, negat Sixtus; ait Sixtus negat Clemens*. Et circa finem in hæc tam jactabundus, quam insolens exit Sycophanta: *Confidentissimus de Bibliis suis Sixtus, metuens sibi de suis Clemens, arrogans hic, modestus ille; sed dumtaxat modestus? Mendax hic, & ille*. Eadem sparta assumpta Sixtinus Amama lib. 1. Antibarbari Biblici cap. 8, specimina multa ex Jamesio mutuatus est, tum vocum, & sententiarum, quas a Sixto male omissas Clemens bene restituit; tum aliarum, quas a Sixto perperam interpolatas Clemens optime expunxit. Collata deinde utraque invicem editione, contrarietatem utriusque exhibuit: item discrepantiam ingentem in numeris; ac denique manifestam differentiam in locis ex industria mutatis exprobravit. Launojus quoque tom. 1. epist. 5. acriter debacchatus adversus præsumptam Rom. Pontificis infallibilitatem, hoc editionis Sixtinæ exemplo abutitur, Theologosque complures hanc sibi objectionem

ctionem proponentes, neque, ut ipsi videntur, satis facientes, variis, inconditisque subsannationibus vellicat, & exagitat.

Verumtamen non erat certe, cur vel Jamesius, & Amama hinc ignominia Rom. Pontifices operiendi superbe sibi aditum, spemque facerent, vel Launojus nostræ Communionis homines scommatibus impetendi ansam temere arriperet. Levi namque negotio, tamque solide, quam facile objectioni huic obviam ivere Theologi nostrates, interque alios Gretzerus in defens. tom. 1. Controv. Bellarmini, Tannerus tom. 3. Theolog. de Fide disp. 1. q. 4. dub. 6; Cabassutius in Not. Eccl. Sæculi VI. diatr. de Vulg. Bibl. edit.; Bonfrerius Præloq. cap. 15. sect. 3; Simeon de Muis de Verit. edit. hebraicæ; Natalis hist. Eccl. ad Sæcul. IV. dissert. 39. art. 5; Card. Gotti Theolog. tom. 1. de loc. Theolog. q. 3. dub. 6. §. 4; ac nuper, aliis prætermissis, Emin., Doctissimusque Cardin. Cavalchinus in Relat. Causæ V. Servi Dei Card. Bellarmini super dubio de virtutibus pag. 179, scilicet reponunt, etiamsi prior Sixtina editio non paucis erroribus conspersa esset, hujus tamen editionis Bullam neque a Pontifice fuisse promulgatam; neque, etiamsi promulgata fuisset, eò spectasse, ut eam nobis editionem proponeret, veluti certa, Divinaque fide pro emendatissima credendam; neque, etiamsi pro emendatissima fide Divina credenda proposita fuisset, ea propter errores contra fidem credendos fuisse propinatos: quandoquidem errores illi essent ad sanam fidei doctrinam indifferentes, nihilque Catholicæ Religioni nocerent. Scilicet dum Sixtus emendatiora, imo emendatissima Biblia se suppeditare asseruit, non eo asseruit sensu, ut ab omnibus expurgata omnino mendis essent habenda, ut per id potestas futuris Pontificibus castigatiores publicandi Codices prærepta intelligeretur. In id etiam intendit Clemens, ut expurgatiorem quidem editionem præcedentibus exhiberet, non ita tamen intelligens, ut nihil posthac in eis denuo emendari posset: recte tamen uterque edicens, ea in editione nihil contineri sive fidei, sive morum regulis dissonum, & repugnans. Qua plane responsione evanescit quidquid eo argumento spei, & audaciæ sibi fecerunt heterodoxi, & quidquid timoris, ignaviæque præconcepere Catholicorum nonnulli timentes,

tes, ubi non erat timor. De hoc argumento fusius ago in Dissert. Chronolog. Hist. Critic. Dogmat. in S.Scripturam, quæ, si Superis placet, publicam aliquando lucem adspicient. Immania inter mendacia, & maledicta referenda fore, quæ sive ex Marbasio adversus Paulum V, sive ex Collectore excerptorum pro defensione Censuræ S. Facult. Paris. edit. Monast. *1669.* adversus Alexandrum VII. tam improbe, quam impudenter effudit Franciscus Bruys hist. Pontif. tom. 5. pag.170, ac *336*, dubitabit profecto nemo, qui sensu plene non desipuerit, atque utriusque gesta sincere digesta a Spondano & Gravezonio vel primoribus delibaverit labris; neque enim opus est cum iis contendere, quibus ita frons periit, ut mentiri, & maledicere otium sibi, negotiumque facere non erubescerent.

Improbo pro ingenio inflictum Quesnello probrum ulciscendi, in omnem Clementi XI. struendi vicissim invidiam intenti occasionem Jansenistæ, eumdem violatæ fidei ad vulgus traducendi ex homilia an. 1702. in solemni Paschatis die habita locum opportune nancisci sibi visi sunt. Periocham nempe illam, in quam festive Pontifex exierat: *Hodie forma Servi reversa est in formam Dei*, avide arripiens Jansenista quidam assumpto nomine Aviti Academici, juxta morem suis jam vulgatissimum sub larvatis delitescendi vocabulis, ita liberius debacchandi caussa, libello evulgato sub hac epigraphe: *De Clementina periodo*, *Hodie forma servi* &c.. doctissimum Pontificem, tanquam qui verbis illis Eutychianam edocuerit hæresim, insectandum audacissime sibi sumpsit, ejusmodi rationi innixus, quod siquidem formæ nomine apud Veteres, Recentioresque natura significetur, proinde formam Servi reversam in formam Dei prædicando, utramque naturam invicem in Christo commixtam credidisse Pontifex dicendus est, ita ut prius in Incarnatione naturam Divinam commixtione quadam in humanam transiisse, & postmodum in Resurrectione humanam iterum in Divinam nova permixtione transmutatam fuisse putaverit: quæ est hæresis expressissima Eutychetis. Qua argumentatione peracta, jactabundus Pontificiæ infallibilitatis propugnatoribus his insolentiæ plenis insultat verbis petulantissimus Jansenista: *Qui è Magistris vestris ingenio, eruditione*,

ne, calliditate præstant, ab errore Eutychiano liberent hanc periodum. Sed enim nec ingenio, nec eruditione, quibus excelluit alioqui, qui abunde id præstitit, Cl. Berti de Theolog. discipl. lib. *26*. cap. *19*, opus est, ad hanc a doctiss. Pontifice calumniam propulsandam; magis autem calliditate, & audacia eum abundare oportebat, qui probe orthodoxum Pontificis sensum in alienum, pravumque intorquere non erubuit. Certe si Clemens XI. ob illam periodum Eutychianæ hæresis nota inurendus esset, eadem pariter inuri debere S. Cyprianus doctiss. Berti videtur, ut qui in Serm. de Resur. eamdem periodum usurpavit. Verum Sermo ille de Resur. una cum undecim aliis in lib. de Cardinalibus operibus Christi comprehensus, etsi olim S. Cypriano adscriptus, inscriptusque ad S. Cornelium Papam, hodie tamen Arnoldo Bonæ Vallis Abbati, ex fide Codicis Ms. Oxoniensis optimæ notæ, quo refertur ab ipso Hadriano IV. P. M. nuncupatus, a Jo: Fello ad calcem Oper. S. Cypriani, aliisque peritis Criticis restitutus est; quin ulli tamen in opinionem venerit Eutychianæ hæreseos potuisse quidpiam labis Arnoldo adhærere. Qua certissime ab hæresis specie Clementem animum gessisse tam alienum, quam longe distet lux a tenebris, exinde fit evidens, quod in homil. de Nativ. D. an. 1704. habita duas in Christo distinctas Naturas diserte prædicat verbis hisce: *Gemina in unam Personam conveniente Natura, verus Deus, & verus Homo natus est Christus; ut illi vera inesset Deitas ad miracula operum; nec vera deesset Humanitas ad tolerantiam passionum*. Quum igitur dixit formam Servi reversam in formam Dei, formam eo loci non pro natura, sed pro effigie, sive figura accepit, ita ut significare voluerit, non quidem utramque Naturam in Christo fuisse permixtam, sed effigiem Christi in passione contumeliis, & ignominia affectam in gloriam resurgentis fuisse permutatam. Equidem non infrequenter formæ nomine acceptam fuisse, accipiendamque fore naturam non inficias ibo; quo plane modo ab Apostolo ad Philip. cap. 2. *6*, & seq. & a S. Augustino in Psal. *63*. accepta legitur. Sed acceptam quoque formæ nomine aliquando figuram, seu effigiem, (non secus atque vicissim figuram pro ipsa natura fuisse acceptam liquet ex S. Paulo ad Hebræos cap. 1. 3.) indubium evadit ex S. Marco cap. *16*. 12. atque

que ita a Clemente nostro formam acceptam pro figura tam ex scopo, quam ex contextu sermonis assequi datur: ex scopo quidem, nam eò spectabat dumtaxat, ut diversum in Christo indicaret statum, ita scilicet ut sicut ex priori effigie patientis ejusdem probata evaserat Humanitas, ita postea ex resurgentis effigie manifestata ejus Divinitas fuerat. Quod ipsum in altera homilia pariter de Resur. an. 1704. habita paullo aliter expressit: *Vir dolorum*, inquiens, *cui non erat species, factus est speciosus præ filiis hominum; factus est incorruptibilis, qui potuit vulnerari; factus est immortalis, qui potuit occidi, factus est impassibilis, qui potuit Crucifigi*. Quæ plane nonnisi permutationem in externa figura, & effigie, non etiam utriusque Naturæ permixtionem præferunt. Ex contextu vero, nam post objecta verba, hæc e vestigio persequitur. *Infirmitas in virtutem, mortalitas in mortalitatem, contumelia transivit in gloriam*. Quibus quid illustrius ad ostendendum non aliam Pontifici insedisse sententiam, quam quod aliam Christus D. tempore passionis, aliam post resurrectionem effigiem prætulerit? Quidque efficacius ad retundendam procacissimi Jansenistæ temeritatem adeo levi ex specie in Ecclesiæ Principem invidiam quærentis? Quærere perinde in Benedictum XIV. ex Epistola ad Episcopum Augustanum Windheimus, & ex Encyclica altera ad Galliarum Episcopos Scriptor Epistolæ Mſ. ad Ampl. S. R. E. Cardinales, & Cl. Theologos in Urbe Præneste congregatos ab eodem Pontifice subinde damnatæ Const. *Cum ad nonnullos* die 5. Septemb. 1757, invidiam non extimuere. Sed uterque justas temeritatis pœnas dedere, ille quidem Cl. Muratorio in Dissert. de Nævis in Religionem incurrentibus; iste vero doctiss. Patuzzio in disens. præl. Encyclicæ; unde non est, cur huic denuo tabulæ manum admoveam.

Privilegiorum itaque in persona S. Petri Rom. Pontifici a Christo D. collatorum Vindicias, auspice Deo, absolvi, viribusque, quibus valui, perfeci. Ut operam ad perficiendas omnem impenderem, in caussa fuit studium illud, quo, ut Minoritam decebat, erga Apostolicam Sedem affectus summopore, semperque fui, quam tanti faciendam jugiter mihi fuit persuasum, quanti a religiosiore quolibet fiat ipsa Religio, in qua nempe, qui Petri

solium

ſolium tenet, jure creditur Caput, Centrum, Columen, Magiſter, Princeps, Paſtor, & Pater. Ut autem opere ipſo perficerem, argumento, documentoque fuere ipſorum Pontificum, dicta, facta, & jura. Dicta, quidem, quibus quid facto opus eſſet, quantumque ſibi facultatis ineſſet in rebus ad Religionem ſpectantibus nec unus, vel alter, nec una, vel altera vice, ſed nullo non tempore, ſed ad unum omnes, iique qua ſapientia, qua ſanctitate præſtantiſſimi declarantes; jurium quoque ſuorum optimi æque Judices, atque teſtes idonei, neque de juris alieni invaſione ſuſpecti, neque de jurium ſuorum incremento ſolliciti; eadem non ex privato ingenio amplificantes, ſed ex Dei Verbo ſcripto, & tradito interpretantes, neque ignaræ Plebi venditantes, ſed a Potentum inſidiis, ſed a Schiſmaticorum injuriis, ſed ab Hæreticorum inſultibus vindicantes, eademque coram Epiſcopis, Conciliis, Eccleſiis, Chriſtiano Orbe extollentes, duo inter alia, ad quæ cetera velut ad caput redigantur, ſibi Divinitus facta privilegia prædicare non deſtiterunt, ut in fide nempe ſint infallibiles, ac poteſtate ſupra generalia ipſa Concilia præſtent. Facta vero, quibus dicta comprobantes, quid ubique gentium pro poteſtate, aut præcepto valerent, aut vellent oſtendentes, a cunctis ſibi ex officio faſces debere ſubmitti, a nullo ſibi poſſe abſque piaculo obſiſti docuerunt, & demonſtrarunt, rerum Divinarum, humanarumque ſummam gerendo, Temporalium abuſum coercendo; Spiritualium adminiſtrationem diſpenſando; Laicis cujuslibet genus loco ſuperſtando, Eccleſiaſticis cujuslibet gradus leges ſtatuendo; ſive eos, qui in Eccleſia eſſent, legibus, & moribus informando; ſive eorum, qui eſſent extra Eccleſiam, ſollicitudinem, & curam præferendo, milleque aliis modis rebus, perſoniſque omnibus proſpiciendo, operamque impendendo. Jura denique, quæ exercere uſquequaque viſi ſunt, mox in Concilia, vel ea indicendo, vel eis jubendo, vel de iis judicando; mox in Canones, eos vel relaxando, vel roborando, vel rejiciendo; qua de alienis juribus dijudicando, qua vetando ſuis de juribus a quopiam dijudicari. In Eccleſia univerſa, gradus Eccleſiaſticos hic inſtituendo, vel dimovendo; gradibus illic Epiſcopos vel removendo, vel reſtituendo; ipſis juriſdictionem

tum impertientes, tum auferentes, tum coercentes. In caussis cujuslibet genus ad fidem, ad mores, ad disciplinam spectantibus: nunc de Religiosis Ordinibus aut veteribus institutis, aut novis instituendis placitum ferendo; nunc de virtutibus, signisque Servorum Dei judicium proferendo; hinc extirpantes Schismata, illinc exterminantes Hæreses, hic, & illic Controversias sive facti, sive fidei, jurisque aut privati, aut publici suprema potestate finientes; modo regulas morum præfiniendo, modo de Religione pertractantes libros proscribendo; qua leges disciplinæ decernendo, qua de factis dogmaticis definiendo; probantes fidei professiones eorum, qui Christianæ Religioni vota sua nuncupassent, præscribentesque fidei formulas iis, qui Romanæ in Ecclesiæ castris merere cuperent; atque demum verbo, & exemplo, dicto, & facto semet in fide integros, & puros jugiter exhibentes. An autem, ut par fuisset, eratque in optatis, reapse, feliciterque opus perfecerim, imbecillitatis meæ haud ignarus, valde dubito, & vereor, sed liberalis de Lectoris humanitate mihi magnopere blandior. Certe dixisse pro viribus, quodque rei caput est, dimicasse pro veritate mihi videor: bene, an male, judicium esto apud Doctos, piosque, quos magno in honore, pretioque habeo, maxime autem apud Ecclesiam, cujus veluti Matris, ac Magistræ correctioni me, ac mea omnia sive vivens, sive moriens, sponte, integreque subjicio. *Ego enim* præclaris hisce S. Augustini in Epist. 143, olim 7. ad Marcellinum verbis colophonem operi imponere mihi peropportunum accidit, *fateor me ex eorum numero esse conari, qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt. Unde si aliquid vel incautius, vel indoctius a me positum est, quod non solum ab aliis, qui videre id possunt, merito reprehendatur, verum etiam a me ipso, quia & ego saltem postea videre debeo, si proficio, nec mirandum est, nec dolendum, sed potius ignoscendum, atque gratulandum, non quia erratum est, sed quia improbatum.*

E X P L I C I T

PARS VINDICIARUM SECUNDA.

INDEX

INDEX
RERUM NOTABILIUM

A

genis

B

S. Be-

tamen

Con.

E

H

M

N

S. Pius

R

S

			Errata.	*Corrige.*
Pag.	8.	lin. 10.	tadem	tandem
	33.	1.	exporam	exponam
	39.	33.	animas	animæ
	45.	35.	eædem	easdem
	146.	7.	cap.	pag.
	216.	33.	Conciliis	Concilio
	231.	23.	desuetudieem	desuetudinem
	234.	pag.		240
	308.	1.	obsequens	Obsequens
	317.	28.	parvique	pravique
	336.	35.	Sychophanta	Sycophanta
	383.	24.	se	sed
	465.	18.	*Capitolo*	*Capitolio*
	496.	20.	defævisse	defæviisse
	511.	4.	superstionem	superstitionem
	563.	35.	reciperentunt	reciperentur
	589.	22.	qnam	quam
	607.	10.	hunc	hoc
	632.	1.	10.	109.
	645.	27.	impertransito	pertransito
	647.	19.	impertransito	pertransito
	720.	6.	Senenensis	Senensis
	735.	33.	instisse	instituisse

